

LIBRARY OF THE

AMERICAN BIBLE UNION

Presented by

Purchased

No. 777
746

Nov. 3^d 1852

Compendium usque ad opera eorum etc a s. r. Vogel Halae 1713. 8. & Conjecti newest
theol. Bibl. III 597.

de auctore. Upery gadeh d. 10 anno VIII 53. —

P. I. de Fren

2 vols.
5. -

1870

St. Michael's Hospital, New York

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
Duke University Libraries

LIBER JOBI

CUM

NOVA VERSIONE

Ad Hebræum fontem

ET

COMMENTARIO PERPETUO

In quo Veterum & Recentiorum Interpretum cogitata præcipua
expenduntur: genuinus sensus ad priscum Linguae genium
indagatur, atque ex filo, & nexu universo,
Argumenti nodus intricatissimus evolvitur.

CURAVIT ET EDIDIT.

ALBERTUS SCHULTENS.

TOMUS PRIMUS.

LUGDUNI BATAVORUM.

Apud JOHANNEM LUZAC.

MDCCLXXVII

LIBER I O B I

C U M

N O V A V E R S I O N E

Ad Institutum Latinarum

E T

COMMENTARIO

P E R P E T U O

In pro Verborum & Recensionum Interpretationum cogitata praecipua
expediantur: Genium sententiae ad praecipua Latinae Genium
indagatur, atque ex illis, & non invidiosis,
Argumentis verba interpretantur & ostendunt.

C U R A V I T E T E D I D I T

ALBERTUS SCHULTENS

T O M O S P R I M U S

466550

UNIVERSITÄT BONNEN

JOHANNES LUS

PROCESSION

SIPERILDUSIORIBUS

ACADEMIÆ BATAVÆ

QUÆ LUGDUNI EST

CURATORIBUS.

NATALIBUS, MERITIS, MUNERIBUS, DOMI,
FORIS, SPLENDIDISSIMIS.

D. JOHANNI HENRICO
COMITI WASSENARIO,

DOMINO WASSENARIÆ, OPDAMI, HENS BROEKÆ,
SPIERDYKI, ZUIDWYKI, KERNHEMI, LAGÆ ETC. ETC.
ETC. EQUUM ORDINIS JOHANNITICI. EQUESTRI
HOLLANDIÆ ORDINIS MEMBRO SPLENDIDISSIMO.
EJUSDEMQUE PROVINCIÆ NOMINE CELSIS AC PRÆ-
POTENTIBUS BELGII FOEDERATI ORDINIBUS AD-
SCRIPTO ETC. ETC. ETC.

D. ARENTIO BRUNONIS
VAN DER DUSSEN, J. C.

CIVITATIS DELPHENSIS SENATORI. ET CONSULARI.
ETC. SOCIETATIS INDIÆ ORIENTALIS MODERATORI.
ETC. ETC. ETC.

D. CORNELIO SYLVIO, J. C.

CIVITATIS HARLEMENSIS SENATORI. ET CONSULARI.
TERRITORI BREDERODANI PRÆTORI. EJUSDEMQUE
PRÆTORIO, UT ET SYLVIS, AC REI VENATICÆ,
PRÆFACTO. RHENOLANDICÆ PRÆFECTURÆ ASSES-
SORI. ETC. ETC. ETC.

EQ.

422
EORUMQUE COLLEGIS
NOBILISSIMIS AMPLISSIMIS.
REIPUBLICÆ ORNAMENTIS,
ET COLUMINIBUS,
CIVITATIS LUGDUNENSIS
CONSULIBUS.

D. WILHELMO PAETS. J. C.
SEPTIMUM CONSULI, ET CONSULARIS COLLEGI
CUM MAXIME PRÆSIDI. ETC. ETC. ETC.

D. JOHANNI VAN DEN BERGH, J. C.
DECIMUM QUARTUM CONSULI. RHENOLANDIÆ
PRÆTORI SUMMO. IBIDEMQUE AGGERUM ET
VIARUM PUBLICARUM PRÆFECTO. ETC. ETC. ETC.

D. GERH. ÆMILIO VAN HOOGEVEEN. J. C.
SECUNDUM CONSULI. ETC. ETC. ETC.

D. PETRO VAN HOOGEMADE.
ETC. ETC. ETC.
NEC NON

AMPLISSIMO CONSULTISSIMOQUE
VIRO
D. DAVIDI VAN ROYEN,
REIPUBL. LUGDUNENSIS A SECRETIS. ITEMQUE ILL.
COLL. CURAT. ET CONS. A CONSILIIS ET ACTIS.

MUNIFICI SPLENDIDIQUE

VIRI

Ex pluteis, Archivisque,
Vestris Orientalibus, an-
te quinquennium, Illu-
stribus sub auspiciis, in
lucem depromsi *Vitam,*
& *Res gestas, Abi Modassiri, Josephi,*

† 3

F.

HUODIENDEVICAITHOMUM

F. Jobi, Saladini, principis magnanimi, qui non suum tantum *Orientem*, sed & *Occidentem* nostrum, nominis splendore complevit, & ubique terrarum, ac gentium, immortalis etiamnum laude floret.

Hunc Scriptores Orientales, anfa ex proprio, & paterno, nomine arrepta, *seculi sui Josephum* simul, & *Jobum*, vocitare solent, quod ad omnem religionem, pietatem, justitiam, fortitudinem, constantiam, bonitatem, plurimamq; denique, cui quinque opulentissima regna non sufficerent, exaggeratus, antiqua illa Virtutis, supra hominem scandentis, Exemplum consummatissima ipsis æquasse videatur.

DE VIRTUTE ET

Scilicet profunderes sese gestunt in
 Encomia illius, quem Sacris, uti &
 ipsis loqui placuit, Belli conficiendi
 Zelus tanto ardore, per universam vis-
 tam, succendit, & inflammavit, ut
 quotidie dictitaret, se non ob aliud
 ex humili in celsissimum potentiae fa-
 stigiū ascendisse, & *Aegypto, Sy-*
riae, Arabiae, Mesopotamiae, Assyriae,
Armeniaeque, impositum divinitus Re-
 gem, quam ut *Hierosolymas* e manu
Francorum extorqueret, atque pro
 Causa Dei, & Sacro-Sancti ejus Tem-
 pli, opes, fortunas, sanguinem, ani-
 mam ipsam, profunderet, nil nisi se
 pulchrale linteum ex omni opulentia
 secum ablaturus.

Non necesse est, ut quid simile for-
 te

DEDICATIO.

te sit, in gemina collatione, quid dif-
finile, & toto coelo disparatum, mul-
tis prosequar. Venio, citra ambages,
ad id, cuius causa tum principis illius,
tum operis a me procurati, mentionem
praestruxi. non est, sicut sibi cup-
- Monumentum illud Vobis, VIRI
ILLUSTRISSIMI, dicandum fuit,
quod Vestro nutu, jussuque, in publi-
cum prodierit, cum *Arabica Latina*
gerens *vestem*, ut per tres insignes
Scriptores, quos edipio illa conjunxit,
tum *Historiae universalis*, & *Geogra-*
phiae, nobili particulae lux adfunderet-
tur haud poenitenda, tum *Linguae Ara-*
bicae studiosis in omni genere styli, si-
ve simplicis, sive medii, modicis lu-
minibus distincti, sive sublimissimi, &
dithy-

D E D I C A T I O.

dithyrambico cothurno gradientis, copiosa accederet supellex.

Sanctior me necessitas, nobiliorque stimulat impetus, ad graviolem huncce Laborem Vobis, VIRI PERILLUSTRES, AMPLISSIMI, NOBILISSIMI; inscribendum. Quamvis enim non indignus Vobis tum visus *Saladinus Jobides*, qui in splendore Nominum Vestrorum compareret, dignior tamen haud dubie Sanctissimus noster *Jobus*, quem Vobis in perpetuæ meæ observantiæ pignus, & si dicere fas, in hostimentum perpetui Vestri in me favoris, memori, gratoque, pectore offeram, consecremque.

Nunquam sane Commentationem

††

hanc-

D E D I C A T I O.

hancce in *Jobum*, in quo quicquid
Lingua *Arabum* habet profundum,
celsum, magnificum, omni grandita-
te cumulatum, admirabiliter resplen-
det, suscipere ausus fuisset, nisi The-
sauri Vestri Orientales, mihi inde ab
adolescencia patere jussi, animos jam
tum addidissent, atque ad arduum o-
pus tentandum Veteris *Linguae Arabi-
cae* copia aliqua, ex ipsis Fontibus hau-
sta, subornassent.

Per hæc subsidia effectum spero,
ut cum *Lingua Jobæa*, quam illorum
temporum *Arabicam* fuisse, in *Præ-
fatione* adstruimus, *sensus* quoque *Jo-
bæi*, defectu idoneæ lucis nimis sæpe
obscurati, & in alia omnia detorti,
nativum suum decus, ac pondus, ma-
gna

DEDICATIO.

gna ex parte sint recuperaturi.

In his si ad *Scopum*, & *statum quaestionis*, rite cuncta dirigantur, nihil non grande, excelsum, forti pectore dignum, quod Dei Athletam Cœlo exæquet etiam tum, quum *Humanæ imbecillitati* succubuisse videtur.

Magnus procul dubio *Jobus* in Culmine illo felicitatis, & gloriæ, ad plenum meridiem provectæ, quod magnificentissimis coloribus, & radiis veluti Solis, depictum dedit *Capite XXIX.*

Major, nemine negaturo, *Jobus*, quod in tanta potentia, & opulentia simul, florentissimæ Domus, intactus manserit ab iis vitiis, & criminibus, quæ magnas Fortunas adflare so-

D E D I C A T I O.

lent, atque omnibus numeris absolutissimam integritatem, justitiam, innocentiam, aliasque Virtutes, domi, foris, intus, extus, obtinere, & exercere, valuerit. Lucidissimum hocce speculum pectoris nulla labe cupiditatis, avaritiæ, superbiæ, injustitiæ, vanitatis, contacti, inspectandum præbuit
Capite XXXI.

Maximus tamen, meo quidem iudicio, *Jobus*, quum uno die, uno ictu, omnibus illis fortunis evolutus, inauditam Domus præpotentis ruinam firmo gradu excepit.

Maximus, quum a capite ad calcem pessimis percussus plagis, & *Satanæ* furoribus permissus a Deo, non *bona* tantum, sed & *mala*, e manu Domi-
mi-

DEDICATIO.

mini gratanter accipienda, quin amplexanda, uxori, muliebri quid & patienti, & suggerenti, reposuit; ad impatientiam fœminæ, non tam malæ, quam vulgo pingitur, magnanimitate religiosissima comprimendam.

Maximus, quin imo, quum in amarissimas tandem querelas oppressum, per longos menses, pectus relaxans, atque statim censuris superbis Sodalium pro *Hypocrita* condemnatus, in *Certamen* illud *animosissimum* magis magisque implicari cœpit, quod *Tragici* hujus *Carminis Argumentum* constituit, & *Nodum* intricatissimum, non nisi per apparitionem ipsius Dei resolvendum.

Eo conflictu, in quo *Innocentiam*,

DEDICATIO.

nulla Hypocrisi, scelere nullo, taminatam, præclarissima conscientia subnixus, defensavit, atque contra ipsius Dei judicia, ac supplicia publica veluti, magnifice tutari, & vindicare, ausus fuit, ab una parte quidem depren-ditur aliquid *humani* passus, querelis, & expostulationibus, gravissimis habenas permittens; attamen & ab altera parte *Hominem* in *Homine* exsuperasse reperitur, sub illa Lucta tentationis sævissimæ, nusquam ab infinita erga Deum reverentia desciscens, quin altissime radicatum Numinis *timorem*, & *amorem*, admirabili, & vere cœlesti, unctiōe, spirans.

Nil mirum proinde, quod gloriosissimo tanti Certaminis exitu coronatus,

D E D I C A T I O.

tus, *Victor*, quodammodo, *Dei* ab ipso *Deo* sit *renunciatus*, atque ut Specimen Unicum Virtutis integerrimæ, & patientiæ invictæ Speculum, ad omnium seculorum memoriam, admirationemque, transmissus.

Hujus maximi Viri sacratissimum Monumentum, in quo tantarum nobis Virtutum conspectus panditur, Vobis, **MÆCENATES HONORANDI**, non consecrasse, piaculi loco ducerem, qui Civitatibus quoque Vestris, ut Noster, Religionis, & Justitiæ Vos Statores præstatis, atque nihil in Vestra fortuna splendidius agnoscitis, quam tum Auctoritate, tum Exemplo Vestro, hæcce Fundamenta Reipublicæ, Ecclesiæ, Academiae, constabili-

li-

DEDICATIO.

livisse, atque ad feram posteritatem immota propagasse.

Tales ut Respublica, ut Academia, Vos domi, forisque, conspectissimos veneratur, ita Sospes utraque Sospites, Florens Florentes, longos adhuc annos suspiciat, atque admiretur. Dabam Lugduni in Batavis ad Kalendas Octobreis A°. MDCCXXXVI.

PER ILLUSTRIBUS AMPLISSIMIS
NOBILISSIMIS NOMINIBUS
VESTRIS

Summe devinctus

ALB. SCHULTENS.

P R Æ.

P R Æ F A T I O.

uum ad Commentationem hanc in *Jobum* emittendam ante triennium ferme accingerer, longe diversum destinaram cursum, quam tenui; atque opus mihi suscipere videbar, quod & mihi amœnitatibus Philologiæ Orientalis jucundissimum sub-manibus redderetur, & Orbi Erudito ad aliquam sese insinuare posset gratiam, per Observationes, multos jam annos congestas, quibus *Lingua Jobæa*, verum, merumquæ, *Arabia* genium spiranti, non pœnitendam lucem, post Viros excellentes, qui in hac palæstra enituerunt, adfundere me posse confidebam.

Qui ad *Origines* nempe *Hebræas* ex fororiis Dialectis vestigandas jam inde ab adolescentia me dederam, quique illuc profecisse mihi videbar, ut me temporis, laborisque, impensæ haudquaquam pœniteret, ab aliquot retro annis me novis identidem aculeis stimulari sentiebam, ut *lumen Originum*, id est *Veteris Linguae*, Vetustissimo huic Monumento accenderem, hosque radios magnis ingeniis ministrarem, ad ea quæ in Libro obscurissimo hætenus clausa, aut minus dextre explicita, felicius referandum, atque clariore in die collocandum.

Hujus consilii, votique, quod decennium, & ultra, mecum habitavit, hæc mora fuit unica, quod cum Bibliopola non uno agenti, ad Editionem talis operis procurandam, perpetuo repositum, frigere ubique regionum forum Orientis, & *Arabica* præsertim non invenire emtores, etiamsi vel *Sacri Codicis* uberior inde explanatio promittatur. Nunquam plane credidit, tum nostris in oris, tum alibi terrarum, ubi aliquod Philologiæ Sacræ pretium, adeo rem rediisse: sed nec meum erat causam eam adimere iis, qui ad negotia sua me melius callere debebant: & alio in genere certius aliquid, præsentiusque, iisdem adfulgere, inverecundum fuisset non credere.

Non attigissem, quicquid hujus, nisi me & notorum judicio tangi, & ignotorum convicio perstringi, didicissem, quod *Originum Hebræa-*

*

rum

P R Æ F A T I O.

rum opus, ante tredecim annos adfectum, necdum profligatum; confectumve, dederim: quodque *Jobo* item *illustrando* maturiores pollicitus curas, *Catalogum* augeam eorum, qui expectationem publicam lactant, & ludunt.

In *Jobum* interim nihil aliud primitus a me, vel promissum, vel mente conceptum, quam *Arabice Linguae longior quædam cultura*; & *cognitio*, non e Lexicis, sed e Libris hausta, ad bene multas tum voces, tum sententias, redundatura in Monumentum, quod ex *Arabico fonte* in *Hebraeum* sermonem transfusum, & *Arabismis* propterea refertissimum esse, a plerisque statui, quin & ab iis etiam supponi, videbam, qui alias de *Literaturæ Arabicæ usu* ad illustrationem *Hebraeæ* minus benigne pronuntiare solent.

Eo itaque animo tandem, Bibliopolam nactus, ad hanc Scriptio- nem accessi, nil nisi mea ut darem, volumine ad octoginta admo- dum plagulas exituro. Nil nisi mea, dico, non sane cuiusquam con- temtu, quippe qui grande pretium statuam, ut reliquis suo gradu, meritoque, Commentatoribus, ita excellentissimis sine controversia *Mercero* & *Coccejo* e Nostris; e Pontificiis *Pinedæ*, ex Augusta- na confessione *Schmidio*: sed potius omnium ob venerationem meritissimam; quod in omni genere Eruditionis, nova cum seculis incrementa capientis, ineptum, & puerile, sit, altos sumere spiritus supra eos qui ante nos fuerunt; quorum humeris nisi insiltere nobis contigisset, nec tam longe prospiceremus certe, & forte humi etiam- num reptandum, atque in cunabulis jacendum foret. Illa ergo mea, intra quæ commentationem hanc continere decreveram, his ferme circumscripseram cancellis: *Primo*, ut antiquum *Linguae* decus, & pondus, adspiciendum præberem etiam iis in locis, in quibus nihil vel obscuritatis, vel dissensionis, occurrurum suspicabar. *Secundo* ut vo- cibus bene multis, parum intellectis, & non nisi ad lucem *Linguae A- rabicæ* intelligendis, nativam faciem, quantum quidem procedere es- set, redderem. *Tertio*, ut quicquid nova ratione conversum, ex- positumve, esset, ad *scopum*, *nexum*, *seriemque*, velut triplici filo, ad- strictum adfirmatumque darem. Postremum hoc, in exorsu operis, non maximam partem curæ ablaturum opinabar, quod tam sollicite de
tri-

P R Æ F A T I O.

tribus hisce cogitasse mihi viderentur Quatuorviri supra laudati, ut si non omnia, pleraque certe satis expedita, scrupulisque vacua, mihi sponderem; ad minimumque duas tertias illi operæ destinaram, qua per amœna viridaria spatiando, florem, honoremque, Veteris Linguæ, huic venerandæ vetustatis monumento me restitutum sperabam.

Hocce consilium, cujus indicium annotationes ad duo prima Capita præbent, minuere coactus fui, quum e portu jam egressum, & vela dare cœptantem, magni illi fluctus acceperunt, quibus Sanctissimi Viri mens, mœrore penitus absorpta, semet exonerat. Majores adhuc undas dederunt Quartum, & Quintum, Caput, in quibus tanquam turbine contra *Jobum* emisso illos motus certaminum cooriri vidi; qui Cymbæ meæ naufragium minarentur, nisi profundius in Adfectus disputantium intrarem, atque ad eam normam non mea tantum, sed & aliorum meditata, accuratius exigerem, atque elibrarem. Ad Sextum, & Septimum, deinde, Caput, immensa quadam mole ægritudinis *Jobæ* me subito circumcinctum sensi, quæ ad asperrimam *Eliphazi* declamationem tam vehementer confurgere, & in omnem querimoniam, contra Amicos perfidos, contra Deum, innocentissimo cultori immeritas plagas imprimentem, exæstuarè, ut rem longius utrimque progressuram, & majores identidem motus animorum exarsuros, facile intelligere esset.

Huc delatus evidenter perspicere cœpi, quod ante suspitione tantum attigeram, Doctissimos Interpretum non satis ubique attendisse ad concitatos illos Disputantium adfectus, qui nemine quicquam de *Hypothesi* remittente, sed fortius semper fortiusque eam intendentibus cunctis, gravissimum utrimque *Excessum* pepererè, hinc *Contumaciæ* cum *impietate* conjunctæ condemnantium Sociorum, illinc intamintam *Innocentiam* ita defensantis *Jobi*, ut Deum ipsum criminari, & Providentiam ejus labe injustitiæ adspargere velle videretur. Hæc generalis Libri *Oeconomia* sese mihi instantias *Amicorum*, *Jobique* responsiones, aliquoties relegendo, & commeditando, luce meridiana clarius tunc insinuavit, simulque detexit fontes omnium errorum, qui in obscurissimo hocce specimine prisce sapientiæ commissi; dum alii *Providentiæ negatæ* dicam *Jobo* scripsere, alii *Vitarum futuram* ab ipso

P R Æ F A T I O.

pariter & fociis ignoratam contenderunt, alii alia consecraria hinc illic elicuerunt, quæ cum *scopo*, & *nexu*, hujus disputationis, nihil commune habent, vèl & aduersa fronte ei repugnant.

Detexi quoque uno quasi ictu oculi præcipuam causam magnæ illius varietatis, dissensionis, atque adeo confusionis, qua Interpretes Libri hujus non tantum a se invicem toto Cælo dissident; verum etiam a se ipsis *dis Ἀπὸ παρᾶν* discrepant; & quod uno, non jam capite, sed versiculo, struxere, altero destruunt: nusquam eundem tenorem, eandem aciem Disputationis, sese magis magisque animantis, & accendentis, præstantes.

Ut hi *Cardines* rerum simul, simul verborum ac sententiarum, ad quos commentatio hujus Libri haud dubie dirigenda, in oculos omnium defigantur, adverti velim, *Bildado Eliphazi* incudem tundente, & acerbis censuris denuo Nostrum incessente Capite VIII. eousque irritatum Viri Religiosissimi dolorem sese inflammasse, ut Capite IX. & X. frenum quasi mordere inceperit; atque effusis jam mæroris habenis, post gravissimas de providentia, fontem & infontem juxta habente, expostulationes, Deum provocaret, in certamen, congressumque, ad æquiores Arbitrum; ignominia, & confusione scilicet omni, obrui paratus, ni contra Magnum Adversarium Innocentiam suam pervictam dedisset. Nova hinc, Capite XI. tertii sodalis Castigatione acrius adhuc Nostrum perstringente, eumque *longe infra merita* plecti tendente, Capite XII. XIII. & XIV. expostulationes, defensionescque Virtutis oppressæ, sic iterat, ampliat, cumulat, ut altera vice solemnem cum Deo congressum sibi dari deposcat: negans se ulli crimini adinsem, quo hæc plagas commeruisset. Hinc, orbe primo certaminum evoluta, ansa ministrata *Eliphazo*, sævissime denuo in caput innoxium detonandi, & Capite XV. non ea tantum, quæ prima aggressione dixerat, confirmandi, sed iras dirasque Cælestes directius quam ante Nostro, ut apertissime improbo, intentandi, & ingerendi. Quid faceret miserrimus mortalis fulminibus maledictionum undique impetitus? Cumulatissime obtinebat in eo illud *Pf. 42. Abyssus abisso reboat, ad vocem Canalium tuorum omnes fluctus, undæque tue, super me transiverunt.* Horum gurgitum æstu sæviente circum-

ctus,

P R Æ F A T I O.

ctus, Capitibus XVI. & XVII. eas fortis suæ complorationes fundit, & miscet, ut nihil unquam lamentabilius, ardentiusque, ab una parte, ab altera nihil fidentius, animosiusque, humanum *Pathos* vel concipere, vel efferre, valeat. Hæc fuit tertia *Jobi* provocatio, qua a Deo, immeritis plagis pium cultorem excindente, ad Deum ipsum appellare sustinuit, contra semet jus dicturum, si ad Causæ hujus cognitionem se Judicem, & vindicem, dare dignaretur. Novo hinc torrente *Bildadi* obrutus, Cap. XVIII. ac si *Alastoris* meritissimas pateretur diras, & scelerum furis vexaretur; Ipse vicissim Cap. XIX. post iteratos planctus, questusque, solennissimam illam suscipit contestationem, qua ad *Judicii ultimi Tribunal* a Deo, hominibusque, damnatam causam remittit, sepulcro interim suo insculpi postulans Magnificum carmen, quo *Coronam Justitiæ sibi*, in illo die, despondet, qui *Alastoris* nomine extirpatus, infamatusque, jacebat.

Hoc illustre documentum Fidei simul, & Conscientiæ, invictæ; quum non aliter refelleret *Tjopharus* Cap. XX. quam veterem cantilenam occentando, momentaneam esse improborum felicitatem; & hos solos de Cælo tangi, atque fulminibus *Judiciorum Divinorum* feriri: istam tandem *Hypothesin* funditus convellere aggreditur Noster Cap. XXI. *Improbis ut vitam jucundam, ac fortunatam, ita mortem facilem atque honoratam* plerumque obvenire contendens: quum *probris* ferme *miseris contentisque vivere*, atque *emori*, contingat. Hoc in cursu rerum humanarum omnibus sæculis observatum, & sæpissime Providentiæ ad gubernacula sedenti objectum, quum refutare non posset *Eliphazus*, ad calumnias convertitur, Cap. XXII. *γυμνῆ τῆ κεφαλῆ* Virum Sanctissimum *superbiæ, avaritiæ, concussionis, quin profanitati* adspargens notis. His diluendis post ternam Numinis provocacionem, ad *Tribunal* illud *supremum* quodammodo perrumpit Animosissimus innocentia suæ defensor, atque Litem quasi cum Deo, quantumvis congressum negante, contestatur, jura pientissimi cultoris prodi dictitans: quum contra profanis, & sceleratis, cuncta super votis vecta fluant, atque in atrocissimis criminibus indulgentissima contingat impunitas. Hæc Capite XXIII. & XXIV. Ad ea deinde nihil a Triumviris repositum; nisi quod *Bildadus* speciosa declamatiuncula receptui

P R Æ F A T I O.

canens, *Cap. XXV.* opportunissimam occasionem Nostro sumistraverit, de *Majestate, sanctitate, justitia, potentia, Sapientia* denique *infinita* Dei, multa magnificentius dissertandi, quam vel focii, ve Ipse, antea fecissent. *Capite XXVI.* certe Cœlesti lumine & flumine orationis ante oculos proponit *Tremendum* illud *Numen* quod *Verbo potentiae omnia e Nibilo extracta sustentat*, atque *pro Arbitrio moderatur.* Inde *Cap. XXVII.* prudentissime progreditur ad *Systema* suum de *Improbtorum felicitate* elucidandum; atque injustis consequentiis liberandum; ita eos *fortunatos vivere & mori* ostendens; ut tamen, O Divinum Fidei radium! *suam* hancce *fortunam* conclamatissimam, *cum ipsorum illa*, ad mortem expiratura, commutare se nolle testetur. Magno hinc excursu dato *Cap. XXVIII.* in Sapientiae contemplationem sublimissimam, quæ Adfectui præsentis recinebat, Scopoque proposito subferviebât, ad *Apologiam Innocentiae* extremo, omniumque gravissimo, conatu redit, omnia prægressa confirmaturus & cumulaturus. Eum in finem *Cap. XXIX.* exponit quousque rei & spei Divinitus evectus fuisset. Sequenti *XXX.* subnectit, quousque nunc vilitatis, ignominiae, & calamitatis immeritæ, dejectus esset. Postremo *Cap. XXXI.* ad Tribunal Supremum sese penetrans denuo, absolutissimam illam sui defensionem ad pedes Dei deponit quasi, atque super vita religiosissime acta judicari postulat, certus se splendidissima cum palma Justitiæ discessurum, si modo Deus convictioni huic locum concedere dignetur.

Pugnam vehementissime depugnatam excipit, tertio velut Actu, *Elibui* moderatissima illa quidem, sed tamen Zelo Dei flagrantissima, redargutio, qua *Jobum* subtiliter non minus, quam graviter compefcere aggreditur. Ea Viri juvenis actio admirabilis in confessu seniorum, plusquam senili prudentia a *Cap. XXXII.* ad *XXXVIII.* quatuor sermonibus ita sustinetur, ut a nullo mortali in causa implicatissima quicquam divinius proferri potuisse appareat. Quando interim Homini non erat, tantam Litem perimere, atque nodum inauditi casus dissolvere, in congressum tandem cum *Jobo* descendit ipse Deus, *Cap. XXXVIII. XXXIX. XL. XLI.* atque *Apparitione* gemina conflictibus hisce decentissimum imponit Finem, *Jobi* imprudentiores illas provocaciones, & gloriaciones, ita castigans, ut tamen Viri *innocentiam*

P R Æ F A T I O.

simul, simul *patientiam*, post agnitionem, & deprecationem, culpæ, promulget, & gloriosissimo exitu coronet.

Elucet ex stricturis hisce exiguis, quæ acerrimorum certaminum conspectum pandunt, quicquid *Tragœdia* vetus unquam *Sophocleo* vel *Æschyleo* molita est cothurno, infra magnitudinem, gravitatem, ardorem, animositatem, horum Adfectuum, infinitum quantum subsidere. Nempe illa ficta, & picta, hæc vera *πᾶσι*. Illa in umbra, & otio, concepta, hæc dolore ipso, & conflictu, cum maxime ardente, expressa. Illa per imaginationem adinventæ Poëtæ, longissime a sensu eorum, quæ docuit, remoti; hæc ab Ipso illo consignata, & fideli memoriæ sacrata, qui *Verissimæ* hujus *Tragœdiæ* Heros fuit, & Actor præcipuus, suorum sibi sensuum, motuum, Adfectuumque, profundissime conscius. Illa, ut omnia simul amplectar, de rebus fere levibus, & humanis: hæc de Divinis, Entheo quodam spiritu ultro, citroque, profusa, e quibus universæ Religionis, cum Naturalis, tum Revelatæ, compendium, ad illorum temporum mensuram, & dispensationem, hauriri queat.

Inter tot, tantosque, fluctus, perpetuo æstu in se collisos, non verba tantum singula mihi expendenda, sed sensus quoque pertentandos, judicavi; & quidem pro *Adfectu* vehementiore, quo talia dicta ex ore concertantium emissa.

Hoc admonebant me tot absurdæ, confusæ, erroneæ, impiæ, sententiæ, partim *Jobo*, partim *Amicis* ejus impactæ, non solum propter obscuritatem inaccessam Linguæ, verum vel maxime ob profunditatem concitati, & ferventis studii, quo hi Disputatores aciem quisque suam animosissime instruxerunt, & ad extremum usque, sine ulla remissione, intenderunt.

Hoc adfirmabant quoque tot *dissensiones* hominum Eruditorum, circa *Systema Theologiæ Jobææ*, totque *Dogmata* superstructa dictis ferme omnibus frigide explicitis, ultra, vel & contra, Scopum, extra calorem saltem adfectus: in commoda, & gratiam cœtus, cui se quisque Interpres addixisset.

Hoc inculcabat denique omnium, qui Mare hoc ingressi sunt, exemplum, quorum nemo unus, quantum quidem mihi, omnes undique Commentatores conquærenti, & excutienti, constare potuit, *Hypothesin*

P R Æ F A T I O.

a se semel jactam, ubique sustinere, atque ad certaminis finem educere sine varietate, relaxatione, & contradictione, potuit.

In tanta jam mole non tam verborum, quamvis ea haud dubie gravissima, quam quidem rerum, sensuum, adfectuum, *ἡ ἀνεκδιπόνητος*, &, ut sic dicam, in præcipiti stantium, longe sane mihi amœna litora, quæ legere, longe quieti, & tranquilli, sinus Linguæ, in quos e-yei, commentatione mea destinaram.

Quacunque oculos circumferrem, brevia, scopuli, gurgites, fyrtes; pelagus navigantium erroribus, periculis, naufragiis, intractabile conterebant, atque in tam arduo cursu persequendo eo adigebant, ut nuspam meo lumini crederem, sed omnia tum mea, tum aliorum, novo examini subjicienda statuerem: ex illa ut collatione, & contentione, dilucere posset, & Lectoribus meis, & mihimet ipsi, ad quam *Cynosuram* navigassem, & difficultates, ac molestias, quæ mihi insuperabiles multis in locis videbantur, eluctari conatus fuissim.

Id diffidentia de me ipso, libere dicam, & ingenue, novam mihi addidit confidentiam, ad iter susceptum alacrius, quam ante, decurrendum; quamvis laborem mihi conduplicatum, atque adeo supra quam suspicione attingere potuissim, adauctum viderem. Scilicet sustentabat me, atque fortiter animabat, præclara spes, & cogitatio, etiamsi magnis ausis excidissim; per apparatus tamen a me congestum aliquid fructus, & emolumentum, ad Ecclesiam, orbemque Literatum, esse perventurum, quum uno sub conspectu paterent diversissimæ illae viæ, & Hypotheses, secundum quas ab omni ævo intricatissimis hisce disceptationibus enodandis insudatum fuit.

Enimvero multa erant, quæ me a novo hocce consilio exequendo deterrerent, atque fatis diu adhuc, per aliquot Capita, materia invitum sæpius trahente, identidem interim retraherent, quo minus vela tam late panderem, quam inde a Capite XIX. ad finem usque factum. Vicit tamen absolutissima tandem necessitas, quod adeo nihil remitti persentiscerem a fervore, & impetu, certandi, ut omnia magis contra magisque exardescerent, atque velut oleo in caminum adfuso inflammarentur. Vicit studium bene de *Jobo*, si pote, merendi, vel eo nomine, ac titulo, quod nostri sæculi felicioribus ingenijs, ad Librum hunc-

ce commodius explanandum, non omnino nihil collaturus essem, in medium prolata suppellectile copiosissima, unde optima quæque excerpere, & ad justiore normam revocare, ac digerere, possent.

Non diffitebor quoque, me ipsum vel maxime hujus meæ ampliatae Commentationis utilitatem, & fructus præsentissimos, tulisse. Etenim *primo*, ex illa multum sane tædiofa in se, & *φορτικῆ*, recensione versionum, atque interpretationum diversissimarum, percipere licuit, quam vagas, sæpe, incertas, absonas, ne quid gravius dicam, rationes secuti essent illi, quibus omnia, in suo cuique cœtu, & communione, ab omnibus deferuntur. *Secundo*, ex eadem illa discussione, causæ, & occasiones, mihi patefcere cœpere errorum latissime sese diffundentium per cujusque *Hypothefin*, qui diversis diversarum Societatum Interpretibus in hujus Monumenti expositione subreperunt. *Tertio*, eadem lustratio omnium sententiarum, toto sæpe Cœlo inter se dissidentium, quarumque nulla scrupulis exempta, me ad molliorem viam vestigandam plerumque non impulit solum, sed & animavit, quum tantum palmæ in medio positum, tantum nodorum cernerem insolutum.

Non diffitebor, *Quarto*, ex hac scrupulosissima percensione variantium opinionum, qua omni ex materia scintillas evocare conatus fui, jucundissimam mihi sæpe numero lucem promicuisse, ad tenebras quibus cum maxime circumvallabar, evincendas.

Hoc *Methodum* commentationis hujus inspicienti, ad ultimum præferim volumen, singulis fere versiculis se offeret, & dicere ut possum, sic debeo, non tantum bona Interpretum, sed & mala, insignem mihi usum præstitisse: & tam quod Scopum feriret, quam quod inde plus; minusve, deflecteret, ad maximam meam utilitatem, ac directionem, exuberasse.

Omnibus itaque me Debitorem profiteor, ut, nullo plane excepto; profeci ex omnibus illis, quos ad filum Tragici hujus Carminis evolendum consulere vel decuit, vel licuit.

Horum conspectum, brevemque notitiam, impertiisse, e re communi fuerit; ut selectus nostri ratio inde dilucescat. Inter Veteres conturbatissimi in *Jobo* reddendo LXX. qui dicuntur; quamvis dubitari nequeat quin diversus plane sit Interpres, non multæ in *Hebraicis* peritiæ, & in-

credibilis licentiæ, in quidvis e quovis exculpando, & proprii factum cerebri effingendo; qui ad *Hebræum* textum collatus, non *deformis*, sed *informis* plane, & *abortivus partus*, appellari mereatur. Reliqui *Græci*, *Aquila*, *Theodot.* & *Symm.* a suo quisque Charactere non abeunt; in vocibus separatis aliquid, in sensu univervo ferme nihil contribuere apti, quod fragmenta tantum, & laceræ tabularum partes, supersint. Rara horum mentio a nobis facta. Frequentior laudatio *Catene Græcorum Patrum*, Collectore *Niceta.* In ea primas tenent *Origenes*, *Chrysostramus*, *Olympiodorus*, *Julianus Halicarnass.* *Severus*, præter alios complures quorum catalogum texuit Cl. *Fabric. Bibl. Græc. Vol. VII. p. 137--739.* Non erat tamen, cur nimis sæpe meditata excuterem e fonte parum limpido hausta, & in plerisque erroris manifesta.

Chaldæum, *Syrum*, & *Arabem* porro parcius in partes vocavi, quam ab initio mihi proposueram; quod Crisis, quam in eos exercere delibatum erat, me nimis avocasset, atque in longiores discussiones abstraxisset. Nempe *Syrus* ille, cum secutore suo *Arabe*, mirifice soluti, quin dissoluti. *Paraphrastes Chaldæus* totus in Scholæ *Rabbinicæ* commentis, & glossæmatis, confarcinandis, nihil pensi habuit an ordo temporum, rerumque, constaret, si modo magna eventa *Ecclesiæ Israeliticæ*, & *hostium ejus*, hoc in Libro adspicienda præbere possent. *Vulgatæ versioni* ut plurimum tribuo generatim, ita speciatim in *Jobum* palmam ei præ Veteribus deferre non dubito. Est etiam non parum sæpe, ubi Recentiores vincat: quod ut suis in locis libere indicavi, ita eadem libertate errores quoque ejus sine infectatione nudari oportuit. Commentarium qui sub nomine *Hieronymi* attextus, *Beda* auctorem habere, vel potius *Philippum Presbyterum*, excerptum a *Beda*, fatis jam innotuit. Is totus ferme *Allegoricus*, aut *Mystico-Propheticus*, id est, a nostro instituto tam diversus, quam diversa sunt ingredi humi, & aëra, nubisque, sublimi tranare volatu. Totum id genus amatoribus suis relinquimus, terram sub pedibus habere contenti, & *Literæ* constituendæ unice dediti: alicubi tantum locorum, materia cogente, id tactum ex *Gregorio Magno*, *Glossa Ordinaria*, *Thoma*, *Nicolao*, aliisque nonnullis, præsertim ad *Cap. XL. & XLI.* quæ *Allegoriæ* in hoc libro quasi hæreditaria ditio, & sedes. Quum illuc deventum esset, ad manus meas opportu-

P R Æ F A T I O.

ne pervenit *Anonymi Explicatio Gallica Libri Jobi, in qua ad Methodum S. S. Patrum Myſteria J. Chriſti &c. enucleantur. IV. Volum. in form. 8.* Eſt Docti Presbyteri, jam fato, ut audio, functi non nova quidem, ſed novo plane modo deducta *Hypotheſis*, qua *Jobus* ſtatuitur Typus *innocentiſſimi & immaculati Agni*, tum in plagis immerenti inflitctis, tum in dictis, verbis, ſenſibus omnibus, ex ore ejus per *Spiritum Propbetiæ* emiſſis.

Confidentia, qua Vir Erudiſſimus ad ultima illa Capita *Literam* explodere, & ridiculam pronunciare, ſuſtinuit, neceſſitatem mihi impoſuit eam vindicandi non tantum, ſed & preſſius, prolixiusque, quam alias feciſſem, arguendi, quantopere ſeque, alioſque, luſerint, qui ſe ſolos Nucleum ſapientiæ eruere, alios corticem rodere, gloriantur. In diſſertationibus, quas meditamur, *Jobæis*, ut alias Hypotheſes Myſticas, ita hanc quoque, peculiare ſub examen mittere, *σὺν οὐδὲν*, animus eſt. Habeat interim *Anonymus* ille promeritam eruditionis *Hebrææ* laudem; ob notulas criticas ſolido ſæpe judicio interſperſas ad Literæ explanationem.

Redeo ad propoſitum, & compendi jam facio. Inter Commentatores nempe Pontificios inſtar omnium magnus apud ſuos, apud nos quoque, quibus ubique virtus laudatur, *Joan. de Pineda, Hiſpalenſis*, S. J. *Theologus* idem & *Literator* eximius, qui II. *Volum. in Fol.* completiſſimum dedit commentarium, in quo omnes fere Veterum, & Recentiorum, e communitate præſertim *Romana*, explicationes ſummo judicio, & ordine, percenſuit, atque exactiſſima trutina penſavit. Ex eo hauſi quicquid nomine *Alberti, Dionyſii, Cajetani, Oſorii, Titelmanni, Steuchi Eugubini, A Stunica*, qui & *Didac. de Zuniga*, aliis que nonnullis prolatum. Hujus opera ut pars non exigua laboris mihi deceſſit; ita per ſane magna acceſſit lux, uno ſub conſpectu habenti quicquid Eccleſiæ Pontificiæ Doctores in Monumentum hocce ad illud uſque tempus, i. e. finem ſeculi XVI, elaboraſſent: quum lucem primam adſpexerit opus *Madriti 1597.* ſæpius deinceps reuſum. Minor ſuis, nobis major, fuiſſet Vir ille, ſi libertatem, quam in priore Tomo uſurpare cœperat, ad Veritatis *Hebrææ* normam caſtigando *Vulgatum*, conſtanter tenuiſſet; nimis enim vereor ne virgula tactus cenſoria poſt-

P R Æ F A T I O.

modum suis fidus, sibi infidus, pedem nonnihil verterit, *Hieronymum* non errasse contendens etiam ibi, ubi ipse errorem, & manifestam ab *Hebræo* textu dissonantiam, enudat. *Pinedam* æmulatus *Bolducius*, *Parifinus*, Theologus ex *Ord. Capucin.* cujus *Commentar.* in *Jobum* item II. Volumina in *Fol.* occupans, prodiit *Parif.* 1637. Hic quicquid habet eruditi, & solidi, Doctissimo *Jesuitæ* debet, Paradoxas explicationes, quibus totus scaturit, sibi soli deberi jure merito gloriatus, quum nec ante, nec post eum, talia cuiquam in mentem fuisse facile crediderim. Nempe *Ecclesiæ Pontificiæ hodiernam faciem*, præsertim in *Sacris Sodalitatibus*, & *Cerimoniis*, ex Monumento hocce Antiquissimo exsculptum ire voluit, qui *Cætus sui antiquitatem ultimam*, jam ante *Mosén*, demonstrandam sumserat, in Opere cui titulus *de Ecclesia ante Legem* &c. Excludi tamen e nostra recensione non potuit, qui satis magna *Ling. Hebr.* cognitione præditus, majorem professus, *Editioni Vulgatæ* apponere, quin opponere, ausus fuit, *suam versionem juxta Hebræum*; in qua nihil non sibi permittens viri audacia, & ingenii luxuriantis impetus, aliquid tamen mihi exhibebat aliquando, quod iusta falce coercitum, atque temperatum, boni fructus erat, & saporis. Latino interpreti addictiores *Casp. Sanctius*, & *Franc. Vavassor*, e *Soc. Jes.* ambo, multa eruditionis laude insignes, vel eo nomine omitti non potuere, quamvis *Hieronymi* potius, quam *Jobi*, sensus exequantur, *Hebraizantibus* quos vocant, non valde æqui.

Hunc chorum producturus, redordior a *Rabbinis*, quibus usi principes illi *Hebraizantes*. Præcipui *Aben Esra*, *Salomon Jarchi*, & *Levi Gersonides*; quibus adjungendi *Mosés Nachmanides*, sive *Ramban*; & *Abraham Ben Mardochoi*, *Perizolides*. Horum præstantissimus sine controversia primus, *Sapientis* nomen inter suos promeritus. *Jarchius* cum *Paraphr. Chald.* in Historias suæ gentis, quin & Fabellas, imminens, more suo, ingenium ubique prodit *Thalmudicum*. In Philosophicas argutias totum se induit *R. Levi*, unde nec intacti *Ramban*, & *Perizolides*. His omnia detrachere, audax, temerarium, impudens; omnia deferre imprudens, ignavum, servile. Ipsi quoque inter se toto sæpe Cælo dissident, sive *Linguam* quæras, ejusve vim, ac proprietatem; sive sensum, & rerum seriem. Hoc omnis pagina commentationis nostræ oculis subjicit. In *Lingux facie & forma externa* nihil videt

P R Æ F A T I O.

dissent, qui rem *Hebraeam* e ruinis excitare, & recreare, cœperunt, seculo potissimum XVI. nisi his ducibus gavisi fuissent. In sensu ipso constituendo Doctoribus illis plus viderunt omnes, si ab iis discefferis, qui ne latum quidem unguem ab iis discedere decreverant. In his *Munsterus, Isidorus Clarius, Vatablus.*

Selectu, & iudicio, usi, qui vernaculas, Latinasque, condidere versiones, nec non paraphrases, & breviora in *Jobum* Scholia, *Lutherus, Tigurini, Castalio, Beza, Deodatus, Genevates, Angli, Belgæ*: item *Junius & Tremellius, Piscator, Drusus, Grotius, Codurcus*, de quibus sigillatim dicere haud necesse, quod nemini non, ut nomina, sic merita horum omnium, notissima. De *Codurco* tamen submonendum, eum nonnunquam alienam gloriam magnificis in se verbis transmovere; atque etiam, nescio quomodo, in *Grotiana* sæpe vestigia pedem ponere, nulla ejusdem adjuncta mentione.

Magnum quoque ingenium, cum pari iudicio conjunctum, relucet ex *Paraphrasi Anglicæ Sim. Patricii, Episcopi Eliensis*, nec non *versione Gallica Crinsozii*, unde non exiguum fructum percipere licuit, quamvis *Hypothesin*, ab Ill. *Grotio*, aliisque inductam, nullus probem, de *sperata* non solum, sed & *credita firmiter a Jobo rerum perditarum instauratione in hoc seculo*. Hanc spem in explicationes suas admittere, & admiscere, est totum *Libri Patbos* minuere, subnervare, & magna ex parte delere. Et hoc peculiari dissertationi seponitur.

Hos omnes ad omnem versiculum laudare, nec potui, nec debuî; quod in infinitum res exitura fuisset. Delectus adhibitus, & suus cuique honos ibi habitus, ubi Operis ratio id vel exigebat, vel permittebat. Serius etiam nonnulla ad manus meas venerunt, inter quæ Clariss. *Reimari Paraphrasis Germanica*, novæ *versioni Hofmannianæ* adjecta, cum solidæ frugis, & doctrinæ, notis. Paulo tardius quoque accessi ad *Conciones Calvinæ centum undesexaginta in Jobum*, non tam pressam, enucleatamque, Literæ curam, cum perpetuæ commentationis serie, ex iis mihi promittens. Deprendi tamen deinde multos, etiam nomini ejus infestissimos, multa inde hausisse; quin *Mercerum* quam plurima hinc in rem suam derivasse.

Hujus Viri Eximii *Commentarium* reliquis qui ante ipsum fuerant,

P R Æ F A T I O.

palmam præripuisse, iisque qui post venturi erant, *Pbari* instar præluxisse, nemo temere inficias iverit. Quæ tamen in eo desiderari putem, non subdicebo; nihil maximis ejus meritis detrahens, sed officium, quod ut Commentator *Jobi* suscepi, vel cum periculo implens, bono animo, adfectuque, dicta, secus interpretaturis forte nonnullis; & inviolæ, quam candida nunquam sovent pectora, assignaturis, quæ veritatis amori a me dantur, & debentur. In *Merceri* illis, quos reverenter attingo, defectibus, jam non numero paulo rudiores adhuc tunc temporis *Hebrææ Linguae* cognitionem; ea enim ipsi cum reliquis sui sæculi Viris Doctissimis communis: sed proprie ei imputandum censeo: *Primo*, quod per *Rabbinorum* oculos etiam ibi sæpe videre voluerit, ubi meliora suismet cernere potuisset. *Secundo*, quod nimis absolute, & præcise, negaverit, *Seculi Futuri rationem* in has disputationes immisceri. *Tertio*, quod hanc ob causam scrupulose resiliuerit a magnis veritatibus, illuc aperte tendentibus; quamvis de cetero *cognitionem fidemque* vitæ melioris *Jobo*, & *Amicis*, neutiquam adimat. *Quarto*, quod ubi aquam sibi hæerere, pro vi ingenii, & judicii, sentiebat, id mollioribus, quam par erat, verbis circumvelaverit; vel per fiducias sensu utcumque expresso; quum tamen a talibus potissimum ingeniis, judiciisque, loca impervia indicari, & male cohærentes partes nudari debeant; prout peritissimi tantum Medici loca adfecta, & ulceribus subdola, denudare valent, Alistis colorem induxisse contentis.

Quanti tamen, cum nævulis hisce, faciam *Mercerum*, quantumque ex eo profecerim, & professus sum satis, & omni pagina legi poterit, quum ad omnem versiculum eum ante oculos habuerim, ejusque feriem, præ reliquis teretem, & rotundam, non reliquerim, nisi ubi ipsum semet reliquisse, atque a Scopis declinasse, cernebam.

Cum *Mercero* omnino mihi conjungendus, & contendendus perpetuo fuit *Coccejus*, qui postquam *Linguae & Philologiae Hebrææ professionem* in *Gymnasio Bremensi* primum, deinde in *Academia Frisiorum*, quæ *Franequeræ* est, annos quatuordecim splendide ornasset, atque Eruditionis *Hebraicæ* principatum jam teneret, A. 1644. *Jobum* sibi clariore in luce collocandum desumpsit; ut cum *Ecclesiaste*, quem
Bre.

P R Æ F A T I O.

Bremæ emiserat, alterum hunc obfidem maximorum in Scripturam laborum Ecclesiæ exhiberet. Consilii rationem in Epistola Dedicatoria sic pandit Magnus Interpres. *Quum inter omnes Sacrarum literarum Libros non parva difficultas, cum maxima utilitate, esse Libri Jobi videretur, mibique Sanctæ Linguae ad intelligentiam Sacrarum Tabularum omni studio illustrandæ incumberet necessitas, causa permagna visa fuit, in hoc Libro meditationis fructum experiendi; quod & Linguae proprietate, & Phraeos affectuosæ resolutione, & Scopi rerumque disceptatarum ostensione, argumentorumque inventa coagmentatione & responsu, observato statu Jobi & Veteris Oeconomiae, tum servata analogia fidei, ad Doctrinam Prophetarum, & Apostolorum, difficultas plurimis in locis minui videretur. Hoc liquido cognosci, & Librum hunc, facilitate aliqua donatum, diligentius teri, non tantum studiosis Linguae S. & S. Min. Candidatis, sed & omnis generis hominibus utilissimum putavi, quippe qui in luculentissimo Exemplo explicet Anhelationem Patrum ad libertatem Novi Testamenti, & Variæ tum Sanctæ, tum Politicæ, Ethicæ, Oeconomicæ, Physicæque, ad Sanctum finem relatæ, Doctrinæ copia refertus sit. Apparet a quibus principiis profectus ὁ πᾶν, conceperit Hypothesin, quæ a reliquis omnibus longissime abit: Jobum nunquam de Dei in se amore, & gratia, addubitasse, ab una parte: ab altera, Amicos Viri pietatem etiam neutiquam in dubium vocasse: quin vehementibus illis Actionibus, quibus juncto umbone in eum confurrectum, Triumviros veram Jobo consolationem impertiisse, atque evincere voluisse, ipsum non esse improbum, nec pro Hoste a Deo tractari.*

Ad hujus mollitiem sententiæ omnia dicta emollire, & attemperare coactus, Vir potens in Scripturis, potens quoque in *Hebræa*, aliisque Doctis Linguis, sua sibi lumina quodammodo obstruxit; & *Jobi* atque *Amicorum* concitatos, & in se invicem summo ardore collicos, animos, & Adfectus, reduxit ad concertationem de *Oeconomia Fœderis Gratiae* parcius, vel uberius, dispensandæ, de *modoque crucis, & calamitatum*, quas pro temporum ratione, & diversitate, Fœderati Numinis exantlandas haberent.

Hypothesin indicare necesse fuit, ut quo e fonte dissensiones illæ per-

P R Æ F A T I O.

petuæ Cl. *Cocceji*, aliorumque Interpretum, circa *Scopum*, *nexumque*; emanarint, uno oculi ictu notari posset, simulque intelligi, cur concinnam rationem vertendi, in qua nulli secundus *Coccejus*, lucidasque ad veritatem *Hebræam* sententias, in cuius Emphasi exprimenda reliquos omnes post se relinquit, comitetur Explicatio profundioribus sæpe meditationibus involuta, nec cuivis facile pervia; nisi qui hanc partem *Theologiæ* ad mentem Viri Celeb. ubique præsentissimam habuerit, atque a cardine isto nusquam oculos deiecerit.

Est & aliud submonendum, quod boni Arbitri ad rem vel maxime facere non diffitebuntur. *Commentarium* nempe in *Jobum* tum edidit Vir summus, quum Anno 1643. *Professione Ling. Hebrææ* adjecta *Theologica*, Illustribus *Almæ Fris. Academiæ* *Statoribus*, *Curatoribusque*, operam, industriamque suam, in utraque Sparta ornanda, elaboratissimo specimine approbandam duxit. Inde longiores illi excursus *Theologici*, qui sine hac recenti causa haud dubie fuissent. Inde discussiones, & vindiciæ, contra Adversarios *Orthodoxiæ* nostræ, est ubi opportuniæ, & necessariæ, est etiam ubi minus. Inde denique privi *Systematis* perpetuus in hanc *Commentationem* influxus, auctus ex *Lectionibus* publicis, quibus *Epistolam ad Hebræos* enucleare cœperat eodem tempore, discrimina *Veteris & Novæ Oeconomiæ* in clariorem diem educturus; atque ita reliquis *Meditationibus* in V. & N. Testamentum prælusurus.

Hæc paulo latius, ut cum persona, statione, & ætate, magni *Commentatoris*, character & finis *scriptionis* dilucesceret (his enim ignoratis oculus iudicii non parum præpediri solet) utque iis qui *Coccejum* nimis abstruse in *Jobum* scripserit dictitant, constare posset, penes ipsos potissimum culpam residere, non satis attendentes quo animo, propositoque, ad opus hocce accesserit; quippe in quo communem interpretandi viam in plerisque satis notam supponens, suæ tantum *Hypotheseos*, sui que *Systematis*, duxerit rationem; parcus in aliorum sententiis tangendis; parcior in iisdem examinandis, cum suaque contendendis. Hoc ut in se aliquid abstracti habet, & abstrusi, præsertim in nostro monumento, ita difficultatem illam forte adauxit subtilis, profunda, & per sane quam doctissima investigatio vocabulorum *Hebraicorum*, quoad *Origines*, & *proprietas*, qua omnes, qui ante ipsum fuere, *Commentatores* acu-
mi:

P R Æ F A T I O.

mine, & iudicio, longe superavit, *Hebrææ Lingua* non suo tantum ævo, sed & nostro, insigne Lumen ac Columen, cui inter *Lexicographos* principem locum deberi, adfirmare sustineo, quantumvis in *Methodo* tractandi, & perditas illas *Origines Hebræas* indagandi, aliquantum distideamus, *Coccejo* ad ingenii sui vim, & venam, plerumque recurrente; quum nobis soli *Dialectorum fontes*, a quibus nec alienus in totum *Coccejus*, ad eundi, & consulendi, esse videantur, si aliquid in publicos usus Ecclesiæ, Versionemque S. Scripturæ, collatum cupimus, quod & ætatem, ac secula, ferre, & dubitationem piorum dirimere, & contradictiones impiorum confundere tandem, atque confutare, valeat. Magnus locus, in quem longius non evehor, paucula infra daturus. Opus *Originum*, quod jam prælum denuo exercere cœpit, atque, Deo vires, vitamque, largiente, sine ulteriore mora detextum dabitur, isti curæ dicatum, quæ scrupulos, si qui forte hærent doctis arbitris, facile evellet; atque tum numero; tum pondere, exemplorum efficiet, ut qui dissensus jam non nimis doctus, & literatus, sed tamen ignoratione veræ nostræ *Hypotheseos* quodammodo tutus, pro indocto, illiterato, illiberali, ab omnibus agnoscat, atque communi consensu illuc relegatur, quo lux Eruditionis Orientalis nunquam penetravit.

Merceri & *Cocceji* laudes æquat *Seb. Schmidius S. S. Th. Doct. & Profes. Argentoratensis*, inter *Lutheranos* Commentatores facile princeps. Commendat præclarum opus, quod Anno 1670. in lucem prodiit, aliquoties deinde recentatum, *collatio sedula* multarum versionum, & sententiarum, cum *Epicrisi*, sine qua labor iste injucundus ferme, & sterilis: *diligens examen* omnium prope vocabulorum: *Cohærentiæ cura* intentissima: *sensusque* tandem *constituendi*, atque *ad scopum revocandi*, *Methodus* perquam facilis, ac comoda.

Cum maximis hisce opportunitatibus, quas longum, arduumque; cursum mihi ubique allevasse, & adjutasse, lubens profiteor, non celabo, quæ quotidie Viri Doctissimi curas præ manibus, præ oculis, habenti, requiri posse visa. *Primum*, & præcipuum, est, quod nec *Jobo*, nec *Amicis*, eandem ubique *Hypothesein*, & *Sententiam*, animosissime ab ingressu in certamen ad exitum usque retentam, attribuat. Quod proinde, *secundo*, summum fervorem disputandi sæpe destituat,

at-

P R Æ F A T I O.

atque velut restincto omni Adfectu ea ori certantum indat, quæ sedato animo dicere debuissent, non quæ commoto dixere. *Tertio*, quod in *Systematicam Theologiam* nimis intentus, sæpicule, materia parum favente, deflectat ad *Quæstiones* inter *Lutheranos*, & *Nostros*, agitata, non sine studio partium, quo inclementius nonnunquam *Calvinos*, *Merceros*, *Coccejos*, &c. &c. perstringit. Non loquor de libertate *critica*, qua *scapham* appellamus *scapham*, & contorta, frigida, rejicula, ridicula quoque, ut talia, notamus, atque ad egregium publicum indicamus. Hanc veniam damusque, petimusque, vicissim. Ea ut sine fæle, sic sine liberali quadam acrimonia, exerceri nequit. Toto cælo inde diversa acritudo, quam gignunt discidia circa Religionem, ac præsertim dissidia inter Fratres, quæ omnium illiberalissime plerumque exercentur. Omitti nequit, *quarto*, Eximium Theologum a *Dialectorum* notitia non adeo paratum, & instructum, ultra *Rabbinos* in *Hebraicis* vix progredi, nisi quod nonnunquam, ad invalescentem jam tum Methodum, *Formales* ex ingenio, & conjectura, fabricet notiones, quibus *res Hebræa* nunquam rite constabilietur.

Defectum hunc notarunt, & supplerunt, Duo *Augustanae* confessionis Lumina, & ornamenta, Cl. *Michaëlis*, & *Reimarus*, ille *Hale*, hic *Hamburgi* L. L. O. O. professionem summa cum laude, & celebritate, sustinentes. Hi ut ex *Dialectorum* fontibus multa feliciter explanarunt; ita liberalioris quoque Commentationis decus ferunt, ab acriore partium studio immunes. *Dialecti Arabicae* lucem *Jobo* præcipue accendere conatus est, post *Literaturæ* illius principes *Grotium*, de *Dieu*, *Hottingerum*, *Bochartum*, *Hinkelmannum*, *Danzium*, Cl. *Cromazerus* in *opusculo*, cui titulum fecit *Filia Matri obstetricans*. Multa in eo docta, solida, certa, quæ suis locis laudare non neglexi: multa quoque infirma, incerta, extra justos fines euntia, neque rotundam illam *Dialectorum Harmoniam* satis servantia, ad cujus normam omnia nobis dirigenda, si posteritati satisfactum cupimus. Hæc itidem, ubi necesse fuit, tacta, cum debita docti Nominis veneratione.

Idem honos habitus Cl. *Gussetio*; qui in *Commentario Linguae Hebræe* abstrusiora quædam loca *Jobi* illustrare studuit: est ubi dextre, & feliciter; est ubi infelicius, & longe a scopo. Id evitari nequit, ubi loca

P R Æ F A T I O.

extra filum fere, & feriem, educta, tractamus, voces, & phrasés, in se tranquille considerantes, non in æstu illo disputandi, & adfectu fervidissimo, quem perpetua demum commentatio, & omnium sermonum libratissima deductio, sentiendum tradit. Accessit & aliud, de quo *Lib. II. Originum* differui ex professo contra Virum Doctiss. & præclare ceteroquin de *Ling. Hebr.* meritum; quod *Dialectorum* lucem, & opem, præfractius excludens, diem, & viam veritatis feliciter eruendæ, fuisset sibi manibus præcluserit.

Inter eos porro, qui selecta *Jobi* loca, periodosve, attigerint, atque ex Eruditionis suæ recondito penu illustrare aggressi sunt, memorandum mihi par nobile Philosophorum, *Newentytus in contemplationibus Mundi* &c. & *Scheuchzerus in Jobi Physica sacra*. Eximia sunt, quæ uterque in medium contulere; sed aliorum ferme oculis videre coacti in *Hebraicis*, non semper recta collineare, genuinumve *Jobi* scopum ferire, potuerunt. Longiuscule etiam optimæ causæ studio evehctus Acutiss. *Newentyt*: eam *Jobo* & *Amicis* vindicans *Philosophiæ arcanorum* cognitionem, quæ hinc demum seculis patefacta, non nisi ab Auctore Naturæ, eodemque Scripturarum inspiratore, cum iisdem potuerint communicari. Carere potuisset his subsidiis opus præcellens, quod gravibus armis *Atheismum* profligans, nollem ansulam infelicibus ingeniis porrexisset ad cavillandum, quum elabendi nulla in ceteris rimula sit relicta.

Electas pericopas præterea illustrandas sumere *Bootius in Observ. Sacris*; *Bochartus in Hierozoico*; *Ludolfus in notis ad Hist. Æthiop.* & *Haseus in Opusculo de Leviathane*. Laudatissimorum Virorum curæ potissimum in *Capita XXXIX. XL. XLI.* incubuere. Hinc natæ prolixiores illæ discussiones circa *Bovem Sylvestrem*, *Equum bellatorem*, *Strutho-camelum*, itemque *Behemothum* & *Leviathanem*. Merita immortalia omnium, & universi nostri laboris Oeconomia, exigebant, omnium ut sententiæ, cum præcipuis suis firmamentis, in illustri locarentur, ne calculi a nobis subducti ratio quemquam fugere posset: quin occasio subministraretur obscurissimas hæc materias majori adhuc lumine perfundendi, atque ex multiplici errore, & fluctu, in tutam, firmamque, stationem perducendi.

Desinet subsidiorum meorum longior hicce Catalogus, *Meibomio* misso;

P R Æ F A T I O.

qui ad *Cap. XXXI.* confutatus, in *Clariss. Clerico*, cujus nova in *Jobum* versio, & paraphrasis, cum Commentario perpetuo, nescio an aliorum, meam certe expectationem, in plerisque non implevit.

Agnosco copiosissimam in Viro eruditionem; *Criticæ artis* aliquam laudem, Sacris exceptis, ubi ruere solet, ei nullus detraho; ejusdem ingenium, & judicium, longa scribendi, docendique, palæstra subactum, suspicio; in privas opiniones *Philosophicas*, & *Theologicas*, quibus semet addixit, me non immisceo; multo minus arbiter, iudexque, de iis sedeo: sed quod ad viam & methodum commentationis in *Jobum* attinet, multum est, per sane multum, & magnum, quod in ea requiro. *Primo* non prudentissime revictam dudum, exploratamque, sententiam, adscivit, qua statuitur, *Jobum* non *veram esse*, sed *fiictam*, & *Dramaticam*, *Personam*, sub cujus involucro *describatur vir ab omnibus Amicis & Inimicis juxta pessime habitus, ut in eo luculenta extaret imago piorum inter Hebræos, in Captivitatem Babylonicam una cum Impiis avektorum.* Addubitat quidem *Cap. I. & II.* nec non alibi, num *vera sit Historia*, an potius *parabola*, sed satis apparet, postremum hoc ei tam alte sedisse, ut illuc perpetuo recurrat, eique fundamento totum superstruat commentarium, Corpus sine Anima quodammodo ex Monumento hocce conficiens, & *mortuam* quandam *Tragediam*, cujus vivum Exemplum in rerum Natura nunquam extiterit, nec, quod *Hypothesis* illa tacite fovet, unquam extare possit. *Secundo*, ut hoc aliquo tamen colore se sustineret, adoptanda fuit nec docta, nec scita, opinio, post *tempora demum deportationis Babylonicæ* hocce scriptum exaratum. Id confirmari ait *Cap. 1: 6.* ex *frequentibus* in hoc Libro *Chaldaismis.* Atqui nullus inter Sacros Codices tam genuinum remotissimæ antiquitatis præfert Characterem. *Chaldaismi* illi, quos nonnulli captant ex *terminationibus Plural.* in ׀ pro ׀, etiam *Hebraicæ & Arabicæ* sunt *ditionis*, atque vetustissimæ monetæ. Multo facilius *Ennianæ Lingue* venerandum decus, & pondus, exprellisset scriptor aliquis ferreæ ætatis, quam *Hebræus* ab exilio *Babylonico* redux grandissimum illud, magnificentum, intemeratum, ultimæ vetustatis nota eminentissima impressum, quod e sublimi hacce tam materia, quam stylo, Compositione relucet. Hoc qui discernere non valet, næ ille vel dissi-

P R Æ F A T I O.

pate, vel imperite, judicare censendus. *Tertio*, non potest non displicere *Confidentia* illa, qua vir magnis meritis in famam missus, pronunciat, & decedit, eo in genere *Literarum*, ad quod aliquam Eum curam, & culturam, attulisse nemo negat; sed quod tam profunde ab Eo penetratum, tam diuque excultum, quam par est, ad pedem cum principibus in hac palæstra viris conferendum, solis illis credere licet, qui parum, aut nihil, in hisce intelligunt. Dolenda mihi, hac occasione, conditio est *Linguarum Orientalium*, prout eæ a multis tractantur. Unus, alter, tertius ad summum, annus, iis percipiendis datur. *Analysis* fatis prompta. Explicatio ad receptam versionem non omnino impedita. Placent profectus; & jam metam se tenere credunt, qui carceribus vix egressi.

Quid causæ? Tum alia, de quibus alias, tum hoc vel maxime, quod qui in *Græcis, Latinisve*, non fatis subactus, sibi aliquid arroget, mox in ordinem cogatur, atque ad subsellia relegetur: qui in *Orientalibus*, etiam in re pauperi ditissimus, non sibi tantum, sed & reliquis, videatur, si modo ope *Lexici* aliquid in medium proferre, mercesque suas venditare queat. *Quarto*, gravius adhuc me offendit, quod cum cognitione non profundissima *Linguarum Orientalium*, tam liberam Crisin exercere ausus sit Vir Doctus, tum in *Ordinem* hujus Libri, quem confusum, & indigestum aliquoties inculcat; solemnem *Orientalibus* dictitans confusionem, & ordinis neglectum: tum in *verba, phrasès, constructionesque* sanissimas, quas in suspensionem vocat labis, & corruptionis, ut habeat in quo Cornicum oculos confixisse, & Viris Principibus palmam acuminis, eruditionis, & judicii, dubiam fecisse videatur. Consimiliter, *Quinto*, ferri nequit, quod *Criticus, & Literator*, in *Biblioth. Ant. & Nov.* professus, se nihil *Commentario* huic inserturum, quod *controversias Theologicas saperet*; quippe *quæ aptiores ad rixas alendas in Orbis Christiani probrum, quam ad Veritatem inveniendam, & hominibus persuadendam*; nuspiam non partium suarum intensius studium prodatur: in ipso Limine asseverans, nihil in hoc Libro contineri, quod *seculi futuri fidem, ac spem, Jobo, Sociisque*, adstruat; sed contra totam ejus dispositionem evincere, *beatæ resurrectionis & Vitæ Cœlestis* nullam eos cognitionem habuisse. Qui fundamenta hæc commē-

P R Æ F A T I O.

tationi sibi suæ locat , & præstruit , eum nil nisi perpetuas ruinas dare posse in Libri hujus expositione , quivis facile intelligit ; quum spes , Religiosis Dei cultoribus in Cœlis reposita , quam inauditæ plagæ , calamitatesque usque & usque ingravescentes , sollicitabant , & funditus ferme convellebant , quum , inquam , spes illa beata vel maxime *tempestatem* suscitavit *querelarum* , & *lamentationum* , in quas oppressum Nostri pectus erupit : ac præsertim *animosissimas* illas accenderit *Provocations* , quibus ad supremum Tribunal admitti postulavit , ut *integritatem* suam sub oculis Judicis justissimi assertam , & evictam , dare liceret. Tam grandia *πᾶσι* nec concipit , nec effert , nisi qui de *Salute* , de *jure fœderis gratiæ* , de *præmio* sinceris Dei cultores post hanc vitam manente , deque *corona justitiæ* pugnat , *suamque partem in Hereditate sanctorum in luce* omni animi contentione , & ardore , tutandam suscepit.

Hæc , hæc sunt , quæ *Amicorum* criminationes , & censuras , cum minis adversus *Hypocritam* & *impœnitentem* , ut putabant , descriptis , Nostro plane intolerandas , & plagis suis acerbissimis acerbiores reddidere : quæ si tollantur , nihil plane nec in *Jobi* , nec in *Sociorum* , vehementissimis Actionibus intelligi poterit , sed omnia in sensum tenuem , dilutum , frigidum , & Sapientissimis ævi sui Viris indignum , diffluent , atque evanescent. Accedit , *Sexto* , quod Vir Eruditiss. *Cap. XIX.* & alibi Nostro tribuat *spem instantis* ex hisce miseriis *Liberationis* , & quidem , per *Revelationem* peculiarem , (si res *Historice* capienda) qua promissum ei fuerit , *Deum* ut *Goëlem* , & *vindicem* e præsentibus malis *venturum* ante , quam moreretur. Hoc enimvero est , totam *Tentationem Jobi* quodammodo eludere , atque *Libri* hujus universam *Oeconomiam* ita conturbare , ut quid sibi voluerit *Jobus* cum amarissimis suis querimoniis nemo mortalium expedire possit , nisi simul impatientissimum eum , atque adeo ineptissimum facere velit disputatorem , quem nulla virtus , constantia , & magnanimitas , in adversis , commendet. Pronunciare tamen non veritus Vir Doctus , *pravis interpretationibus transversos* agi , qui ad *spem Resurrectionis* contextum referunt ; quin *velut per fidiculas eam inde extorqueri*. Si retorquerentur dicta , *studium Theologicum* vocasset : ipse videlicet ab eo
in-

P R Æ F A T I O.

intactus, & moderatissime veritatem promens. Sed, inquit, *Si Amici meliorem vitam novissent, vetuissent eum usque adeo perturbari, & lamentari, dixissentque, aliud esse Tempus præmiorum virtutis, idque expectari ab eo debere post hanc vitam &c.* Atqui *Jobi virtutem* in dubium statim devocare cœperunt superciliosi censores, eumque *Hypocriseos, Impietatisque, fulmina meritæ*, incufare; graviores adhuc *plagas, pœnasque*, ni resipisceret, ei intentantes. Secundo, *Jobis ipse saltem*, inquit, *hoc ad animum revocasset, nec usque adeo aestuasset.* Immittem profecto regulam, ad quam ne nunc quidem spes, fidesque, immortalitatis beatæ in ullo Christiano fatis explorata, si ea cum animi aestuatione infinitos inter dolores, & tentationes sævissimas, velut agmine facto undique ingruentes, consistere non posset. Quid? ne tentatus quidem fuisset *Jobus ad extremum illum gradum* usque, qui desertionem inferret ipsius *Dei*, si *Gloriæ cœlestis* intuitu, vivoque sensu, semet semper sustentare valuisset. Hæc alibi latius. Tertia adhuc instantia adjectum: quod si talia *Eorum mentem non subiissent, Deus certe, si res jam revelata erat, movisset Jobum, sibi visum fuisse tot malis virtutem ejus explorare, ut magis in ea firmaretur ipse, aliique eam imitarentur: nec esse cur sibi duritiem ac propemodum injustitiam exprobraret, se enim effecturum ne hominem constantiæ suæ pœniteret, æternis & eximiis in eum collatis præmiis.* Hæc oratio (si rem jam tum patefecisset Deus) multo ejus summæ sapientiæ convenientior erat, quam Creatio *Crocodili & Hippopotami, aliaque id genus, quæ Jobum quidem terrere potuerunt, Divinæ potentiaæ metu, sed solari vix potuerunt.* Atqui necdum tempus solatii aderat, & *Jobus* contentionibus suis adversus Deum modum & modestiam supergressus, in ordinem ante cogendus erat, atque a præfidentia ad humilem sub manu Creatoris submissionem revocandus. Huc gemina illa revictio, quæ *Capitibus XXXVIII. XXXIX. XL. XLI.* exstat, directa, in qua qui *Sapientiam Dei* desiderat, nisi istis temporibus cæcitas & ignorantia tenuerit *Vitæ Futuræ*, illum cum sua sibi *Sapientia* merito valere jubemus, & parum, aut nihil, in *Oeconomia Libri* perpexisse existimamus; etiamsi de cetero vel *Scaligeros, Grotiosque* omnes, in omni genere *Eruditionis*, quin & *Erpenios, Golios, Warneros, Bochartos*, in *Orientali Literatura*, æquaret.

P R Æ F A T I O.

In tanto numero Auctorum, ultra *sexaginta* excurrente, quam pe-
detentim, & circumſpecte, mihi progrediendum fuerit, facile dijudi-
care eſt. Omnium ſententia nempe, pro *ſcopo*, quem ſibi quiſque præfi-
xerat, libranda fuit, & ſcrupuloſe ad *nexum* exigenda. Hinc ortum
genus illud lentum, circumductum, & perpetua ſere *Epicriſi* interlu-
luſum, quo telam commentationis meæ exordiri, & detexere, ſuſtinui:
non ſane ut *Arbitrium* mihi ullum arrogarem, multo minus *decidendi*
auctoritatem, ſed ut qui ſenſus mentem inter meditandum pe-
pulerint, quaſque conatus ad veritatem ubique locorum veſtigian-
dam fecerim, imperitis juxta & peritis liqueret: imperitis, ut tanta in
diſſenſione, & varietate, Interpretum, judicium ſuſpendere ſimul, ſi-
mul exercere, & acuere, diſcerent: peritis, ut & aliorum illa, & no-
ſtra, ſimiliter expendendo, meliora Ipſi invenire, & docere poſſent,
ubi, quod tam longo in curſu ſæpiſſime accidere debuit, aberraffe,
vel minus dextre judicaffe, reperirer.

Non poſſum quoque, quin in Frontiſpicio operis profitear, atque
declarem, quamvis de univerſa *Hypotheſi*, cujus lineas ſupra duxi, *Diſ-*
putationumque inter *Jobum & Amicos* habitaram argumento, atque or-
dine, ſatis certus ſim, ac ſecurus, in multis tamen majorem adhuc lu-
cem me deſiderare; utque ipſe eam quaerere non deſino, ita excellenti-
bus ingeniis, quibus dilucidior Monumenti hujus intelligentia cordi,
curam iſtam etiam velle commendatam. Exempli cauſa ad *Caput IX. Vſ.*
24. liquidius aliquid requiro: item *Cap. XII. 4. 5.* non diſplicent,
quæ tentavi, nec tamen ita placent, ut plane iis acquieſcam. Eadem
ratio *Capitis XXIV. Vſ. 12.* cujus gravem illam *Pericopam*, quæ a
Vſ. 18. ad finem uſque decurrit, quam magis volvo, ac revolve, tam
magis caliginem, atque adeo vertiginem, oculis offundi perſentifico. Ad
Caput XXVIII. ubi *in regnum minerale* profundiffima meditatione deſ-
cendit *Jobus*, lucida *Chemicorum* face indigemus, ad tenebras illas evin-
cendas. In *Capite XXX. Vſ. 24.* nodus *Gordius*. Qui cum non ſe-
cuerit, ſed ſolverit, dignum operæ pretium tulerit. In *Capite*
XXXVI. Vſ. 18. 19. 20. 30. 32. 33. aliquid mollius, planius, &
omni ex parte, quoad rem, & Linguam, rotundius, exſpecto.
Capita extrema *XXXVII. XXXVIII. XXXIX. XL. XLI.* Com-
men-

P R Æ F A T I O.

mentatorem exigunt, cui Historia Naturalis, per classes, & regna sua, late patens, cum miraculis quæ Theatrum Universitatis offert, propius penitiusque introspecta. Idem de reliquis materiis *Philosophiam* spectantibus dictum esto. *Theologica* etiam non attingi, nisi ubi *Literæ* meæ explanatio, aut gravior ratio, ex media materia subnascens, id postulat. In totum quoque circumcidi eas discussiones vocum, ac phrasium, quæ Concioni aptiores, quam Commentationi Criticæ; quum una nobis sederit cura, & cogitatio, *Literalem sensum* rite constituendi, atque ex ingenti fluctuatione, firma, si pote, ancora fundandi; ut ad eum & *Philosophi*, & *Theologi*, & *Oratores Sacri*, Doctrinæ suæ opes ac thesauros explicare, atque in commoda Ecclesiæ, orbisque Literati, expromere facilius, feliciusque, possent.

In nova mea versione, si quid quem primo adpectu moretur, quod longiuscule aliquando a reliquis discedam, atque crebro ex fontibus hauriam, quos præjudicata quorundam opinio ideo damnat, quia iis uti nequeunt, is hoc a se impetret, velim, ut ne judicet ante, quam legerit, & causæ nostræ, ac *Hypotheseos*, in *Hebraica* Lingua ex forioris *Dialectis* illustranda, legitimam saltem sumserit cognitionem.

Ea a plurimis hactenus, ut undique percipio, necdum intellecta. Creditur a plerisque forte, certe a multis, intra & extra *Belgium*, mea circa rem *Hebræam* molimina a *veteri formula* desciscere, & nescio quas supervacuas, otiosas, noxias etiam ferme, subtilitates, & innovationes, parturire. Cur quæso? an quia vel in *Kimchii*, vel in *Pagnini*, vel in *Buxtorfii*, vel in *Cocceji*, vel in *Gussetii*, vel in *Stockii Lexicon Hebraicum* non juro? Id quidem omnes dicere puderet. Cur ergo? an quia *Gallicam*, *Anglicam*, *Germanicam*, *Belgicam* vernaculas, itemque *Latinas*, vel *Vulgatam*, vel *Tigurinam*, vel *Castalionis*, vel *Junii & Tremellii*, vel *Cocceji* iterum aliorumque, versiones suspiciens, & venerans, aliquid etiam judicii mihi in eas vindico, easque suis quasque defectibus laborare contendo? Ne hoc quidem quisquam dixerit, cui aliquid liberalitatis & eruditionis. Nemo etiam in dubium revocare ausit, quin ut ad reliquas *Doctrinas*, & *Literas*, ita ad *Hebraicæ* quoque *Linguae* culturam, accessio fieri possit lucis, & gratiæ. Quid igitur est tandem, cur Operam hac in parte nostram, professio-

P R Æ F A T I O.

ne *Academica* Deo, Ecclesiæ, veritati dicatam, cessare velit quisquam, quominus recte a principibus Literaturæ nostræ constituta confirmemus, & illustremus; dubia dirimamus; sublesta, & rejicula, detegamus; *Delectusque* latentes indicemus? Nihil, quo me cumque vertam, invenio causæ, nisi quod Regia via, quia longior, & molestior, deserta, per tramites, & compendia, iri cœperit, atque post Cl. *Gussëtium* quisque sibi clavim arrogaverit *Linguae Hebrææ*, ad intima ejus penetralia referendum, citra ullam *Dialectorum Chaldaicæ, Syriacæ, & Arabicæ*, cognitionem, quam & *Rabbini*, seculo XII. XIII. XIV. & primi *Hebraizantes* Sec. XV. & XVI. & Flos ille Honorumque Virorum, qui seculo XVII. junctis in hanc operam manibus, viribusque, consurrexit, una voce, ac mente, commendarunt: *Scaligeri, Grotii, Salmasii, Seldeni, Waltoni, Castelli, Pocockii, Schindleri, Buxtorfii, Capelli, Erpenit, Drusii, Golii, Hottingeri, Bocharti, Ludovici de Dieu, Altingii, Opitii, Noldii, Ludolfi*, atque alia nomina, ubique regionum, ac gentium, in famam atque celebritatem magnis meritis dimissa. Etiam *Coccejus*, ut in *Chaldaicis & Syriacis* subactus erat, crebro huc in *Commentariis, & Lexico*, recurrit. *Arabica* levius attigerat; quam plurimas tamen *Radices, vocesque* rariores, hinc elucidare non dubitavit. Aliquando iterum, ubi ex *Hypothesi* aliud malebat, inde resiluit, *peregrinam esse Linguam* causatus, cui tantum juris vix competeret. Ab eo ferme tempore studium *Linguae Arabicæ*, quod per *Erpenium, Goliumque*, vivas in *Belgio* radices egisse videbatur, sensim languescere, refrigerari, sub cineribusque consopitum jacere, accedente initio volventis seculi decretorio velut conatu Cl. *Gussëtii* in *Comm. L. H.* omnem *Dialectorum* usum proscribentis, & longe a finibus Scripturæ Sacræ exulare jubentis, quod *Lingua Hebræa* instar *solis* fuisset reluceat radiis, atque sibi ipsi omnem, qua indiget, lucem præstare valeat. Nunquam quicquam absurdius in Orbe Literato pronunciatum; & tamen, eloquar, an si leam? nunquam quicquam avidius, forte, securiusque, receptum, non ab omnibus sane, eo enim usque se Veritas premi non patitur, sed a quam plurimis, quibus per *Chaldaicum, Syriacum, & Arabicum* iter, vasta que illa, ut opinantur, viarum deserta, ad *Hebrææ Linguae* adyta se penetrare, postquam molestissimum visum fuit, ut omnia ignota con-

conterrent, bona, credo, fide absurdissimum simul videri cœpit, quod sibi nescio quas *Linguas Peregrinas* sub istis *Dialectis* imaginentur, quas vel a Limine salutare vix unius sit hominis, aut vitæ. Certe Vir Doctiss. quicum pedem contuli *Cap. IV. Lib. II. ad Orig. Hebr.* sese adduci negat, in *Præfat. Comm. L. H. Deum, ut a nobis intelligeretur, nos tot Linguis addiscendis onerare voluisse.* Absona profecto ratiocinatio, quæ omnis *Eruditionis, & Literaturæ*, fundamenta sollicitat. Hæc alibi ex professo. Nunc quod instat. Ajo itaque, arenam spargi, quando *Dialecti* ut totidem diversæ *Linguae, & quidem Peregrinae*, in contemtionem, & invidiam, vocantur; idque ab iis tantum, qui earum vel expertes in totum, vel saltem non adeo competes, ut legitime pronunciare possint. Luditur in vocabulo *Peregrinitatis*, ut alibi quoque demonstratum, atque uberius adhuc ostendendum. Vel unum produci velim alicujus famæ, dignitatisque, Virum, qui *Chaldaicis, Syriacis, Arabicisque literis* probe imbutus, eas nomine *peregrinitatis*, vel &, quo tandem decurritur a prudentioribus, *degenerantis impuritatibus*, exclusum iverit ab officio illo, quod ipsis, cum omnibus qui in iis calluerunt, asserimus, atque vindicamus. Si tam constans consensus omnium peritorum non valet ad *Evidentiam, & Demonstrationem*, tantam, quanta hoc in genere attingi potest, nescio quid in *Græcis*, quid in *Latinis*, quid in aliis partibus Humanitatis, *Evidens*, & dubitationis alexæ exemptum, dici, vel dari, queat. Sed & hæc alias, nostro commodo, refutatis argumentis quæ tum alii, post Cl. *Guffetium*, tum ipse mihi ante biennium in *Disputat. ad Orig. Hebr. Cap. V.* obmovi. Nunc teneatur id, quo cuncta hæc tendunt. Dixi *Hypothesin* nostram a multis ne quidem intelligi. Ajunt nempe nos præpostere *Matrem cogere in jura Filiarum, & Linguam antiquissimam ex noviciis* declarare, & reformare, velle. Id centies revictum a Viris Doctissimis, usque tamen & usque, amentatum velut telum, in nos intorquetur. Responsio nostra in præsentia hæc esto: *Materna jura* adeo non sollicitari a nobis, & convelli, ut contra *Matrem* in pristinam *libertatem, dignitatem, & opulentiam*, unde per injuriam temporum decidit, restituere conitamus; per fideles, divitesque, sive *Filias, & Ministras*, sive *Sorores, & Socias*. Clarius. Quicquid ex *Chaldea*,

Syria, *Arabia* adducimus, ad Sacri Codicis commodiorem explicationem, id vetustis *Hebraicis* domesticum, propriumque fuisse, non adfirmamus tantum, sed etiam comprobamus, atque evincimus, omni illa demonstratione, quam genus hocce vel postulat, vel recipit. Hoc certe in opere de *Originibus Hebr.* itemque de *Defectibus*, præstare conati sumus; in quibus si calculi male positi, refelli cupimus, non voculis, sed bonis rationibus, evictionibusque, quæ meas rationes, evictionesque, vel superare, vel æquare saltem, queant. Nimium exigo, pugnans quasi, præfiscini, intra præsidia. En quo descendam. Unum modo mihi probari posco; quod pro *antiquo*, *genuinoque*, in *Lexicis* sive *Rabbinorum*, sive *Christianorum*, comparet, id omne *genuinum* vere & *antiquum* esse. Qui posset? toto enim coelo in plerisque Radicibus constituendis dissidetur, atque ita variatur ut nescias ubi pedem figas. Et hoc ergo nimium posui. En unicum! quod nemo non æquissimum largietur. Probari tantum depono, vel id quod *Buxtorfius* elegit ut optimum, vel id quod *Coccejus* dedit ut præstantissimum, vel id quod *Gussetius* exhibuit ut enucleatissimum, vel id quod quisque sibi ex omnibus excerpserit, & se creverit, esse vere *antiquum*, *genuinum*, *Hebraicum*, in quo acquiesci sine ulteriori indagine, aut examine, possit. Hoc si præstetur, nemini magnopere Auctor fuero, ut se *Chaldaicis*, *Syriacis*, *Arabicisque* maceret; & complanatam, compendique factam gaudebo viam, per quam *Hebraicæ* eruditionis fastigium non ita magna molestia poterit conscendi ab us, qui nunc ferme ad pedem montis conterriti subsistunt.

Hæc in genere præstrenda erant, ut fundamenta novæ versionis, fontesque simul nostri, clarius cognoscerentur; atque ad examen legitimum paterent. In specie porro præmonendum, me hoc in opere eam sæpe viam tenuisse, quæ *Arabizantium metodo* prima fronte contraria videatur, quum crebro seponam, quæ Viri Doctissimi ad diversa loca ex illo penu attulere: quin & mea ipsius vineta cædam, retractans sat multa, quæ in *Juvenilibus* conatibus Anno VIII. hujus sæculi evulgavi. Nempe triginta fere annorum series, & perpetua palæstra, aliquid maturitatis addere potuere homini hoc agenti, & nunquam se satis profecisse credenti. Is serio gaudet, se, quod adolescens admodum,

P R Æ F A T I O.

dum, ad loca selecta, & libera, quum Librum *Jobi* necdum intelligere posset, minus rite ad *scopum, nexumque*, produxit, nunc ope maturioris Curæ potuisse emendare; luxuriam *Arabizandi* severa falce in semet ipso primum castigans; in aliisque temperare studens, atque ad eam reducere sobrietatem, quæ æquis iudiciis sese approbare, & posteritatis examen sustinere queat.

Quid, & quale, hoc sit, planius edifferendum. Ut omnes disciplinæ, & artes, inter initia multum trahunt imperfecti, quod cum tempore demum expurgatur, atque expolitur: ita *Linguarum Orientalium* studium suis quoque scoriis, & sæcibus, non caruit; unde, ut fieri afolet, earum contemtoribus occasio nata totum illud genus explodendi. Præsertim luxuriatum, & graviter offensum, etiam a magnis ingeniis, in *Arabicis*, opulentæ sylvæ Linguæ ne iis quidem satis dum pervia, quod *Glossaria* ditissima *Arabum*, unde *Lexica Giggeji, & Golii*, concinnata, *exteriorem tantum materiam Radicum, & propaginum*, exhibeant, ad instar *Hesychiani* alicujus *Glossarii*; quum ad convenientiam cum *Hebræa Linguæ* eruendam, & demonstrandam, *interior forma & nativæ* cujusque *stirpis indoles* exploratissima esse debeat. Ad eam non penetratur nec in *Græcis*, nec in *Latinis*, nisi assidua Auctorum præstantissimorum lectione. Qui e *Lexicis* tantum sapiunt, *Stephanos, Fabrosque*, suos adeuntes, parum, aut nil, sapere, ac potesse, ad Literas hæc nova luce, & gratia, mastrandas, merito censentur. Similiter comparatæ Linguæ *Orientalis*. In his Librorum idonea lectio oculos demum aperit, & de Natura, usuque Vocabulorum, rite judicare docet. Specimina passim operi huic inserta.

Ad primam hanc, altera accedit ratio *Methodi* haud dum satis defœcatæ, quod *Arabizantes* non magnam curam gesserint *Harmoniæ*; quæ quasi anima est *Dialectorum*, per quam disjecta earum membra in unum corpus junctissime coalescere debeant, si aliquid pulchri, firmique, exstructum volumus, quod & nostri ævi hominibus satisfacere, & gradum ad posteritatem tueri queat. Ad hanc *Harmoniam* referendam duplex requiritur *Clavis*: quarum altera versatur circa *materiam*, i. e. *litteras, & vocales*: altera circa *formam*, i. e. *significationes Radicum*, quæ in *Lexicis* *δὲς ἂν παρὰ* sæpe dissonantes; naturali inter se copula, quam *Originem*

P R Æ F A T I O.

appellare soleo, in concentum revocari debent, ut liqueat pro diversitate tantum *Dialecti* diversum quid sonari, quum fundamenta ceteroquin pulchre consonent, atque in unam primigeniam vim, ac indolem, conspirent.

Ad has leges nisi adstringatur religiosissime, quicquid ex *Dialectorum* ubertate, & copia, in usum *Biblicum* derivatur, nulla sententiarum consensus, nulla satis firma assensio, ex luce evidentiae, & persuasionis, oriunda, lites terminabit, sed perpetua regnabit vicissitudo, qualis ferme earum *scientiarum*, quæ singulis seculis, ætatibusve, habitum mutant, & nunc hanc, nunc illam faciem, pro ingeniorum, & temporum, diversitate, induere solent. Per *Harmoniae* ergo geminam hanc *Clavim*, ut adytis L. L. O. O. penitus reclusis omnia rotundanda, in unumque corpus redigenda, ita easdem nunquam amplius e manibus dimitto, ne quidem in hac ipsa commentatione eas seponere ausus, quamvis majorem quandam libertatem nemo improbasset; quod magno consensu a Doctis juxta, indoctisque, teneatur, *Librum Jobi totum scaterere Arabismis, Syriasmis, quandoque & Chaldaismis, tum quoad voces innumeras, tum quoad loquendi modos.*

Habes verba summi *Spanhemii* in *Hist. Job. Cap. XVI. par. IX.* quibus suam de *Auctore Libri* nostri sententiam principe loco firmat. Ea fert, *Sermones, prout ultro citroque habiti, fuisse Arabicos, & Arabice primum descriptos, in domesticasque Tabulas relatos, jam ante Mosén, ab ipso Jobo, & Amicis, post letum diri casus exitum, amica inter colloquia, sua hæc certamina recolentibus, & in memoriam seculorum mittere gestientibus.* Hinc scriptorem *Hebraeum*, non quidem *Mosén*, ut multi tetenderunt, inter quos Ill. *Huetius*, non *Salomonem*, ut *Grotius* aliique, sed alium aliquem, vel ante, vel circa, tempora *Salomonis*, impulsore Spiritu, *Hebraea veste, & civitate*, donasse hocce *Jobæi casus monumentum*, ad ususque *Ecclesie* consecrassè, sub forma *Tragici carminis*, ad *Archetypum Arabicum* fidelissime expressi, sive illud jam *ligata*, sive *soluta*, oratione fuerit exaratum. *Hac de causa ergo non Vocabulis tantum, sed & phraseologiis, ac figuris, Arabicis scriptum hocce redundare, quas frustra sint, qui Hebraismos esse velint, de Arabismis minus fortasse periti Judices.*

Nihil meditatus, plausibilis, in materia per sane obscura, & doctorum hominum variantibus opinionibus magis adhuc obscurata, dari posse censeo. In eo etiam pedem figere ferme audeam, nisi scrupuli graves aliquid planius, firmiter, circumspicere hortarentur. Hos ut citra studium expono, ita & citra illud examinari optem, non enim nostra in hisce quaerimus, sed orbis Eruditi, & Ecclesiae, commoda augere studemus. Observo itaque, primo, Clariss. Spanhemium supponere, ad vulgarem illam opinionem, de qua supra, *Linguam Hebraicam, & Arabicam*, tam diversas fuisse jam tum, antiquissimis illis temporibus ante *Mosē*, ut sine *versione, & interprete*, dicta utrimque, ac scripta, plane intelligi nequiverint. Hoc quo fundamento statuatur, non exputo, nec invenio. Dicit mihi velim, unde venerit ista *Lingua Arabum*, ab *Hebraea* tanto opere dissidens. Ex confusione *Babylonica*? Hoc quidem confusum, nimisque indoctum esset, atque illi tantum condonandum, qui nihil omnino in hisce dispicit. Unde ergo? Ab *Hebraea Matre* dices. Recte vero. Nempe *Heber* Linguae primæ Stator, & Hæres, tum *Hebræos*, tum *Arabes Joctanidas*, qui *Arabiam Felicem* infedere, profeminavit. *Arabes Ismaelita, Midianita*, alique bene multi, ab *Abrahamo*, magno *Hebræorum* parente, *Originem* simul *Linguamque* traxere. *Arabes Idumæi*, qui *Petræam* tenuerunt, ex *Isaaco* per *Esavum* exiere, gemini germani *Hebræorum* fratres. Jam vero *Utzam, Jobi patriam*, in *Idumæa* locant plurimi. Verior tamen nobis *Spanhemiana* sententia, *Usitidem* hanc in *Arabia deserta* quaerendam, *Jobumque* ab *Abrahamo* descendisse, non per *Hagaram & Esavum*, sed per *Keturam*, cujus pallacæ *Fili, & Nepotes*, maximam partem, *Arabiam Desertam*, nomine *Arabum Scenitarum* occuparint. Hæc, & & alia, quæ Amicorum spectant patrias, partem constituent *Dissertationum Jobearum*, in quibus multa ab Eximio nostro *Spanhemio* in *Libr. de Antiq. & Obscuris Hist. Jobi* eruditissime illustrata, ulterius confirmare; nonnulla, si fas, aut pote, aliter ordinare; plura adhuc, quæ vel intacta reliquit, vel strictim tantum tetigit vir Magnus, clariore in die collocare connitar.

Ad hæc jam quocumque oculos convertam, *Arabes* reperio partim *Heberidas*, in recessu *Felicis Arabiæ*, partim *Abrahamidas*, in *Arabiis*.

Te-

P R Æ F A T I O.

Petræa, & *Deserta*; ut *Sanguinis*, ita *Linguae Heberæ*, atque *Abrabami*, participes, & confortes. Unde ergo illa vernacula *Arabum*, a vernacula *Hebræorum* tam dissonans, ut sine Interprete commercium inter se colere non potuerint? Degeneravit, inquis, *Arabum Dialectus*, atque a *puritate Hebraica* longum discevit. Hoc illi dicunt, qui eam se ignorare non dissentunt: illustris chorus magnorum nominum consona voce asseverat, eam non degenerasse; sed *intimam* illam *consanguinitatem* cum vel *Matre*, vel *sorore Hebræa*, etiamnum, post tot secula, obtinere in universo suo ambitu. Mira res! creditur iis, qui nihil in hisce laborarunt, atque Elementa attingere noluerunt: illis qui ætatem in ea discenda contrivere, non creditur. Atqui non *problema* tractatur, non *dubium* quid, & *controversiosum*, *Ecclesiæ* obtruditur; sed *Rei liquidissimæ*, & tanquam *Experientiæ naturali*, de qua nemo ambigit, qui ad eam propius accessit, suum jus vindicatur. Si ergo *Lingua Arabica* etiamnum *Origines* servat, atque, cum leviculis mutationibus circa corticem, ex *Dialecto* oriundis, post tantam seculorum intercapedinem, plane *Sororiam* cum *Hebræa* spirat *consanguinitatem*, (quod ad oculum demonstrari potest omnibus, qui modo rem inspicere volunt) fieri profecto nequit, ut temporibus illis vetustissimis faciem a *Matris*, vel *Sororis* illa, multum diversam induerit; atque in *peregrinum* habitum defluerit jam ætate *Jobi*.

Ei Viro ipse Cel. *Spanhemius* seu *Avum*, seu *Proavum*, vindicat *Abrabamum*, ex cujus sanctissima etiam doctrina, faustisque penetrabilibus, Veri Numinis hauserit notitiam, in tam admirabiles sapientiæ, virtutis, & pietatis, fructus exuberaturam. Hoc ut facile amplector, ita nullus cerno, quænam sit, vel esse possit, illa *Lingua Arabica*, qua *Jobus*, & *Sodales*, *Collocutores*, usi, ab *Abrabami Lingua* tantopere discrepans, ut deinceps per *Hebræum* aliquem vatem *veste* & *civitate Hebræa* debuerit donari. Res, & ratio, potius concludere jubent, si *Jobus* suorum dictorum, sensuumque, testis idem, & narrator fidelissimus, (de quo tam parum ambigo, quam solum *Davidem* nobis animi sui sensus, motus, ætus, fervidissimos, edere, ac cœlesti carmine memorie sacrare potuisse) ea omnia sic ab ipso *Jobo* concepta, conscripta, concinnata, sublimi grandiloquentiæ

P R Æ F A T I O.

tiæ *Orientalis* cothurno conveſtita fuiſſe, quemadmodum ea omne ſeculum adſtupuit, omne adſtupabit, ut inacceſſi & inimitabilis plane exempli Poëma, quod *Pindaros* omnes, quin & Sacram *Davidis* Lyram, longe ſuperſcandat.

Secundo, ut rectiſſime Cl. *Spanh.* urſit, non aliunde melius conſtare potuiſſe de ſermonibus inter *Jobum* & *Amicos habitis*, de ordine dictorum, de tota ſerie, de cogitatis quin imo, internisſque animorum motibus, niſi ex illorum relatione, qui hæc ſenſerunt, atque experti ſunt ipſi: ac proinde ipſo *Jobo* neminem melius, neminem feliciter, hæc omnia in *Commentarium* potuiſſe referre: ita ego viciffim contendo, non ergo *Verſione* per ignotum *Hebræum* facta *Divinam* Providentiam maſtate, ſed *Originali ſcriptione*, & *compositione* *Ipfius Jobi Hebræo-Arabis*, id eſt ab *Hebero* per *Abrabamum* oriundi, cui hæc ipſa *Lingua*, qua monumentum hocce exaratum, vernacula fuerit, utpote illius ævi *Arabica*, quum aliam nullam *Arabes* habere potuiſſe, modo evicerim, ſive jam *Uzitim* *Jobi* in *Deſerta Arabia* nobiſcum placeat collocare, ſive ex opinione aliorum in *Petræam* transferre.

Non perfunctorie, *tertio*, attendi velim, *Majeſtatem antiquiſſimæ Linguae* ex toto Libro hocce relucere, in eoque paſſim eminere *characterem Archetypi*, aliquid *primævum*, & *Patriarchale*, præ ſe ferentis. Hoc ut nemo horum Sacrorum peritus negaverit, ita inde legitime inferri cenſeo, non *Verſionem* hanc eſſe, quam ſuſpicimus, & admiramur, ſed *Maximi Viri* ut *Mentem*, ſic *Manum*, quæ ſola tantum pondus, & decus, dictionis potuit ſuſtinere.

Quarto, quum *Verſio* nunquam tam fidelis eſſe queat, tamque potens, ut ubique *Archetypum* ſuum ea, qua par eſt, vel *Emphaſi*, vel *dignitate*, vel *gratia*, exprimat, non exigua hinc incommoda in *Librum Sacro Canonis inſertum* redundarent: in quæ nunc inſiltere, nec vacat, nec attinet. Ad noſtras rationes omnia limpida; ut ne minimum quidem ſcrupuli, aut cavilli, hac in parte exoriri poſſe videatur.

Plura habeo argumenta, externa, & præfertim interna, quæ totius *Compositionis* & *Phraſeologiæ* genius larga mihi copia miniſtrat; ut magna cum fiducia confirmare ſuſtineam, non alium quam *Arabem*, hoc ipſum, quod nunc volvimus, ſcriptum, condere, & tanta ſubli-

* * * * *

mi-

P R Æ F A T I O.

mitate vocum ac sententiarum efferre, tanto splendore figurarum illuminare, tanto exuberantissimæ orationis flumine inundare potuisse, ad indolem *Arabice*, & *Nationis*, & *Linguae*, quam in hoc Monumento regnare omne ævum recognovit, omnis pagina demonstrat.

Hunc *Arabem* esse ipsum *Jobum*, ex iis quæ deducta tam manifeste conficitur, ut mihi quidem hoc in genere probatio nec evidentior, nec gravior, requiri posse videatur. Omnibus proinde perpensis aliter statuere, nec possum, nec audeo, quam ea quæ a *Cap. III.* ad finem usque *Cap. XLI.* vel potius *Vf. 6, Cap. XLII.* continenti carmine contexta, *Opus esse Jobi* jam in integrum restituti, *casum, conflictumque, gravissimum*, cui implicitus fuerat, pro ratione istorum temporum, *perenni memorie consecrantis, ea ipsa Lingua, serie, concatenatione rerum ac sententiarum, quam hodie dum, non sine sacro borrore, oculis, manibus, mentibus contrectamus.*

De *Introductione* Capitibus I. & II. stylo pedestri & Historico præmissa: itemque de *Clausula*, quæ fortunatissimum diri casus exitum soluta oratione enarrat, a *Vf. 7. Cap. XLII.* sic censeo, *Hebræi* alicujus *Collectoris* vestigia in iis comparere, quæ probabilem moveant conjecturam, tum principium, tum finem, illo saltem habitu, adtextum esse ab aliquo *vatum Hebræorum*, quum in *Canonem Ecclesie Judaicæ* Codex hicce *Hebræo-Arabicus* reciperetur.

Quando, & cujus auspiciis, id factum, jam disquirere nil attinet. Id curiosum magis, quam ad intelligentiam Libri necessarium, majori otio deputatur.

Hebræo-Arabicum quod in hoc antiquissimo scripto splendide eminere diximus, luculento *Indice* inspectandum dedit Rever. & Doctiss. *Hackmannus*, *Ecclesie Wassenariensi*, (& meis in Domino primitiis olim, deliciisque,) designatus Pastor, cujus *Præcidanea Sacra* ut amplam *Orientalis Literaturæ* segetem promittunt, ita suum sibi met præconium præstant. Grates, laudesque, meritas, Eximio Viro mecum rependere non recusabunt, qui Sacris hisce aliquid statuunt pretii, ob doctam, & singularem plane, curam, Indici nostro contexendo impensam. Is & Eruditos in medullam vocum, phrasiumque, deducet; & minus peritis faculam prælucere poterit ad profundum illud, & sublime, quod in *Jobo*
reg-

P R Æ F A T I O.

regnat, promptius assequendum.

Finieram; sed ecce manum mihi injicit *Cel. Vitr. Obs. Sacr. L. 1. Cap. 4.* ubi demonstrare annitur *Dialectum Arabicam tempore Jobi nondum extitisse.* Colligit id Vir Summus ex nominibus *איוב Jobi*, itemque *Filiarum ימימה Femima*, *קציעה Ketzia*, & *קרו הפוך Keren Hapuch*, quæ omnino *Hebraismum*, non *Arabismum*, spirent.

Rogat dein, *qua ratione fieri potuerit, ut Jobus Arabs Filiabus suis nomina Hebraica imposuerit, si Arabica usus esset Dialecto?* Validum profecto argumentum; quod tamen nil aliud evincit, quam id quod nos demonstrandum susceperamus, quodque & Ipse tandem his ipsis verbis concludit: *Profecto non possum hinc aliud quid colligere, quam Dialectum Arabicam tum temporis haud multum ab Hebræa fuisse diversam.* Quid mirum? ne nunc quidem, post tam longam seculorum seriem multum ab *Hebræa* dissidet, atque desleat. Etiamnum, non sine Numine, opulenta illa *primævæ Linguae* propago *Veteres* suas *Divitias* possidet, *illibatasque Origines* nobis tradit hauriendas ex *Fontibus*, quos in *Arabie Felicis* recessu, felicissime non sibi tantum, sed & nobis, ad illustrationem *Sacri Codicis*, & *restorationem uberiores* priscae *Hebræorum Linguae*, tanquam sub signo, & sigillo, *Providentiæ* conservavit. Hoc in iis ipsis nominibus propriis *Jobi*, & *Filiarum*: hoc in *Amicorum* illis, *Eliphazi*, *Bildadi*, *Tjophari*, & *Elibui*: hoc in aliis quæ nunc *Commentario* huic inferere non potui, quod graviores nos curæ circumstarent, *Dissertationes Jobæ*, quibus illas materias seposui, confirmatum dabunt. Eadem quoque, salvo Nominis mihi semper Venerandi honore, pervinent, *non a sequioris ævi ingenio hoc monumentum ductu Sp. S. ex priscis Jobi Schedis pulchre compositum, variisque figuris, quibus sequiores Arabes adeo fecundi, in parabole quasi vicem exornatum; unde postmodum tandem in Hebræum sermonem sit conversum;* ut p. 41. mentem suam declarat Vir Clariss. sed ipsum *Jobum* hac ipsa *Lingua sua Hebræo-Arabica* admirabilem huncce, & plane Divinum, Ingenii sui foetum nobis reliquisse, cum omni illo apparatu, & ornatu, potentissimæ dictionis, quam solus ille & concipere mente, & verbis magnitudini sensuum, adfectuumque, respondentibus, exprimere, & repræsentare, valuit.

P R Æ F A T I O.

De cetero, quod recte a nobis hac in Commentatione constitutum, explicitumque, ut lumen a Patre Luminum profectum, facile se sustinebit; quod fecus, sponte defluet. Simplex, & perenne simul, sigillum veritatis. Quod ejus signo non impressum, id pro nostro non agnosci-
mus, multo minus defendimus, meliora gratanter amplexuri, nec commissuri unquam, ut si quid errasse convincamur, errorem amasse, & obstinasse, reperiamur.

COMMENTARIUS

I N

J O B U M.

C A P U T P R I M U M.

יש היה בארץ-עוץ
איוב שמו והיה
האיש ההוא תם
וישר וירא אלהים
וסר מרע:
2 ויולדו

Vers. 1

IR exstitit in terra
Utz, Jiob nomen
ejus: eratque Vir
ille integer, & re-
ctus; reverensque Numinis, & re-
cedens a malo.

2 Et

N O T Æ.

Vers. 1. **I**NCERTIORIS est Originis vocabulum איש Vir, Latine quidem a vi, at Græce *ἄνθρωπος* secundum Etym. Magn. a patrandō videlicet *perficiendove*. Sunt qui איש a יש fuit derivatum volunt, quod vir prior fuerit muliere. Id nauci non emerem. Potuissent rectius a solido, quod in יש continetur. Alii respiciunt ad אש ignem, igneumque viri vigorem: quando tbema foret אש איש, agili polluit motu ac vigore. Alii denique

supponunt magis, quam probant, extitisse olim Radicem media Jod, איש Valuit viribus, cum quo conferre jubent יצבור & יצב. Ad hoc genus lusuū vexillum crexit Avenarius, quod non minus lubricum est, quam blandum & pellax. Mallem, si nihil certius ad manum foret, ignorantiam fateri. Sed non spernent, credo, æqui arbitri, Arabum præsentissimam opem, quibus آيس آيس, formæ آيس, est vis, robur, vio-

2 Et nati sunt ei septem filii, ויולדו לו שבעה בנים ושלוש
& tres filiae. כונה:

3 Erat- ויהי 3

lencia, idem quod قهر in *Camus*, ubi etiam *infin.* 2. *conj.* التنايبس expouitur *في الشيء Vestigium imprimere in rem*, *Vim adferre relicta sui nota.* Conservatum in eodem *Camus* ايسان, quod declaratur per *انسان* homo; prout apud *Hebræos* quoque *انسان* & *انسان* alternantur. Istud *انسان* arguit, *Veteres Arabes* non ignorasse formam *انسان* pro *viro, homine*, quanvis in defuetudinem deinde abierit, manente tantum altera illa productiore *انسان*, quæ nubeculam discutiet, qua *Hebræum* انسان nonnihil fuit obscuratum *Deut.* 32:10. *Prov.* 7:2. & *Pf.* 17:8. quibus in locis *nigredo oculi* assumitur, a rad. *انسان*. Sed consultius iam *Cl. Cocc.* ab *انسان*, pupillam oculi exprimere iussit, collato *Arabum* انسان *Homo oculi*, pro quo & انسان efferi posse scias. Apparet, secundum originationem hancce, discrimen inter انسان a viribus & robore, atque انسان ab *invecillitate* sic appellatum: quod etiam si quibusdam in locis curatius tenendum sit, hic tamen scrupulose nimis retineretur.

Ibid. Digna, quæ recludatur, Etymologia vocis *انسان*, nomen. Radix a quibusdam statuitur *انسان* posuit, quod nomina dicantur imponi. Aliis arritit *انسان*, apud *Syros* & *Athiopes*, nominavit. Idem, auctoritate *Arabum* quoque adducta, placuit *Cl. Hott.* in *Smegm. Orient.* Ei repositum, nominare illud in *Dialectis* ex *Hebræo* انسان derivandum potius. Sic ultro citroque fluctuari solet; nec ullus unquam dabitur portus, finisque hæsitationis, donec ab una parte præiudiciis positus, *Dialectorum* auctoritas in talibus decidendis agnoscatur; ab altera parte nihil e *Dialectis* promatur, nisi quod

suo se lumine statim commendare queat. Caveant proinde, qui ad hoc genus illustrationum animum suum appulerunt, ne *secundarias* notiones pro *primariis* ingerant, sic enim præiudicatas adversus *Dialectorum* lucem & utilitatem opiniones adeo non dissipant, ut potius easdem foveant ac confirmant. *انسان* nomen ad *انسان* pertinere nullo jure dubitaretur. Evincit id Analogia punctationis, quam cum *انسان* filius communem habet, a *انسان*: evincit omnium *Dialectorum* consensus, quem hic sprevisse, non est nimis docti ac judiciosi arbitri. Ea Radix *انسان* *Hebræis* olim frequentata esse debuit pro *altum esse*, *eminere*, quæ etiam est primigenia notio hujus thematici inter *Arabes*. Audiatur *Gjanbarius* *الارتفاع والعاو تغول منه سموت*

وسموت وسما لي شخص اي ارتفع حتى استنبتته وسما بهمة علا والغروم السوامي الفحول الرافعة من وسما وتغول مردد عن سامي طرفه اذا قصرت اليه نفسه وانزلت نخوته وبواوه وسما الفحل اذا سطا على شواله والسما ظهر الغرس لارتفاعه وعلاوه وسماوه كل شي شخصه وسماوه الببت سدغه

Radix *انسان* signat elationem & altitudinem, ult. *Vav* vel *Je* promiscue. Dicitur speciatim de re ita eminente ut distincte queas notare ac discernere. In visu est tolli in altum. plur. fract. port. pres. *انسان* adhibetur in *Camelis* caput attollentibus. Dicis quoque sublatam ejus ac em retudi, quum impetum alicujus cohibes, ejusque ferociam ac fustum comprimis. Adhibetur *انسان* in *Camelo* admissario sublatam caudam vibrante. Substantivum *انسان* dorsum equi notat; ob altitudinem & elationem; omnisque rei *انسان* vocatur ejusdem extantia sive eminentia, ne

in domo, ejus tectum. Idem quoque Gjaubarharius docet formam שמא notare insuper coelum, nubes, tectum domus, & כל מה ואלו omne quod supra te eminet, tibi que superne imminet. Qua Coelum notat, in plurali format שמאים & שמאות ex שמים Hebræo, & femin. שמאות

שמאות, nec non שמות, unde hallucinatio Rabbitorum arguitur ludentium in שמים, quasi constatum foret ex שם & שמים. Mallet Cl. Cocc. a simplici שם Ibi, quasi שם פאראדז, omne Ibi; quicquid est supra terram. Mentione quoque subdita aliorum, qui Coelos ab Arabum שמא altum esse jam derivaverant, se potius existimare ait, illud Arabicum ab Hebræo שמים esse propagatum. Hoc præstructus ex Gjaubarhario notionum ordo & series facile revincit; nec qui limpida amant dubitabunt, quin שמים Cæli ab altitudine super caput expansa & imminente nomen invenerint. Ejus singulare antiquum fuit שמי vel שמה, unde non duali, ut vulgo censetur, sed plurali flexione natum שמים, ut Chaldaice גלגלן a sing.

גלגלן. Ab eodem themate שמה eminuit, imminuit cum elatione, excelsus fuit, ducta vocula שם Ibi, in qua inest designatio loci ante oculos extantis quasi. indidem fluxit שם nomen, proprie nota extans, signum, titulus. Audi iterum Gjaubarharium والاسم مشتق من سموت لانه تنويه ورفعة Vocabulum שם nomen, derivatum est a שמו, quia in eo inest elatio & eminentia. Monet deinde tertiam Radicalem Vaw tuisse omisam, & quatuor modis posse pronunciarī ^s שמ sim, quod est שים, præpositoque Eliph fervili اسم Ism; nec non שמ Sum, & اسم Usm. Levicula hæc mutatio consonæ & vocalis ne quem turbet, Clavis Dialectorum erit consulenda, ubi Schin in Sin; & Tseri in Kesra desuere ostensum. Ab isto שמ pro سمو vel سمي, in 2 Conj.

سمي & سموة est nominare, itemque in 4. اسمي, ut in 5. existit سموي nominatus est; quæ secundaria esse liquet. Non mirabere nunc שם non semper Nomen, verum etiam sat crebro signum editum & eminens denotare, ut a Clar. Periz. adfirmatum in Orig. Babylon. Ab eodem hocce

Themate extat quoque שמא^s tertia radicali redeunte, pro سمو^s vel سموة^s, nota, signum; femin. a سمو^s vel سمي^s vetusto, pro quo mox اسم^s & اسم^s dici coepit: quod

proinde vetustissimam Note ac signi significationem similiter obtinuisse debuit.

Ibid. ירא אלהים Triplicem in hac phrasī structuram recipit sermo Hebræus; primam per regimen, ut hic, Reverens, Timens, Numinis; alteram casu accus. ירא את אלהים, Timens Numen: tertiam ירא מאלהים Timens a Numine, quæ proxime referret Originem Verbi ירא, quam suspicor sitam fuisse in retroactione, & subductione sui. Hoc loco commodiore alibi anquireretur. Nunc paucula subnectam ad notationem vocabuli אלה, quod Numen Tremendum exprimimus, adhuc clariore in luce locandam. Controversiosum, sitne, Radix אלה juravit, ult. He quiesc. an אלה, He Mappikato & Mobili, quam dudum ex Arabia revocarunt Viri Docti, ubi الله est

coluit; unde إله Deus, Numen, persona omnis cultu & honore prosequenda. Hoc posterius haud dubie omnium calculum impetrasset, nisi idem multos scrupulus teneret, quem movet Cl. Cocc. in Lex. De Etymo Arabico merito dubito, an non verbum, quod vertitur colere, sit potius ex nomine, quod Deum significat, tanquam notans Deum, pro Deo habere. Idem est iudicium Cl. Guss. aliorumque, qui sic ratiocinantur in aliis quoque, in quibus summam Arabicæ Linguæ convenientiam cum Hebræa agnoscere coguntur, contententes talia ab Hebræis potius transsumsisse Ara-

3 Eratque peculium ejus septem millia ovium, & tria millia camelorum; & quingenta juga boum, quingentæque afinæ: familia quoque ampla admodum; ut vir hic magnus existeret præ cunctis Orientalibus.

4 Ibant

3 ויהי מקנהו שבעת אלפי צאן
ושלשת אלפי גמלים וחמש מאות
צמד בקר וחמש מאות אתונות ועברה
רבה מאד ויהי האיש ההוא גדול
מכל בני קדם:

4 והלכו

bes, quam ab Arabibus Hebræos. Confunditur hoc pacto status Quæstionis, & luci nubecula offunditur. Nemo eorum qui perditas obscuratasve Radicum Hebræicarum notiones ex Arabia revocare studuerunt, unquam dixit, Hebræos eas ab Arabibus transsumisse: ubi enim, quando, & cur id factitassent? idem dicere possumus de Arabibus, quos novas notiones, antea ipsis incognitas, ab Hebræis assumpsisse, atque in Dialectum suam transfudisse, ab omni specie veri abhorret. Rogo iterum ubi, quando, cur id factitassent? Nec voluere profecto, nec adeo potuere illam invehere novationem ac miscelam. Arabiæ Felix tam parum, omni seculorum memoria, commercii habuit cum gente Hebræorum, postquam ea res sibi suas habere cœpit; ut nec ex eorum fontibus suam Linguam amplius ditavit, nec e suis quoque Hebræicam rigarit. Utraque natio eandem Linguam hauserat ab Hebero, Hebræa quidem per Phalegun, Arabica vero per Joctanem ejusdem fratrem, ac proinde iisdem utebantur Radicibus, cum levicula quadam varietate Dialecti, quam sedium distantia sensim introducere debuit. Harum radicem magnam jacturam fecit Dialectus Hebræa; in angustias unius sacri codicis nunc redacta. Eas felicior fatis maximam partem conservavit Arabia, & quidem in primigeniis & antiquissimis suis significationibus; quas inde insigni cum fructu revocamus, atque Hebræicæ Lingue restituimus tanquam suam olim peculium, & hæreditatem legitimam, qua imprudenter privatur & exiit ab iis, qui quum Chaldaicæ & Syriacæ Dialecto justum deferant honorem, Arabicæ tamen, quæ plus potest polletque quam reliquæ omnes, auctoritatem detractam vel

lent, quod eam minus notam sibi ac familiarem esse persentiscant. Hoc fundamento, alibi data opera adstructo, jure meritissimo contenditur, Hebræos olim possedisse geminam radicem, alteram אלה juravit, pro אלו vel אלה ult. Vaw aut Fe; alteram אלה He mobili & radicali, coluit, unde אלוה Numen colendum. Utraque ab Arabibus frequentata, quibus الله ult. Fe, & الله ult. Vaw etiam est jurare, adjurare, præsertim in 4. 5. & 8. Conj. Vide Alcor. Sur. 24. 22. & 2. 126. Derivatam quoque الله signat jusjurandum, nec non الله cum plur. fr. الاي. At الله iisdem est الله, coluit, servavit religiose, indeque الله مالو derivat Gjanbarius الله quia colitur, quasi numen cultu religioso prosequendum. Addito articulo existit الله Allabo, contracte pro الله Al-ilábo, pro quo vulgus sonat Allah. Non diffiteor e quidem, quiescent. tert. He, ex Vaw. vel Jod, nonnunquam adsciscere in tertia fede He mobile, & ex servili radicalem quodammodo efficere literam; quo pacto الله pro الله juravit potuisset obtinere. Sed illuc non recurrendum citra summam necessitatem, quæ sane heic nulla; quum limpior sit Etymologia a cultu religioso, quam a jurejurando & execratione. Ne autem cuiquam suspicio adhærescat, الله adorare, cultu religioso venerari, esse formatum ab الله quasi الله, observo, hanc ipsam viam videri secundariam, ab altera ejusdem radicis pavendi suspendive; nam الله

אלה etiam per **תכפר** attonitus stupuit, & פורע pavore correptus fuit a Gjaubario & Phiruzabadio declaratur; unde אלה Numen Tremendum designare apparet.

Vers. 3. Radix **קנה** acquisivit, emit, possedit, unde **מקנה** speciatim pecudes denotat, aliquid adhuc lucis ex Arabia scenerari potest, ad fines significationum regendos; nam non omnis **אקניו** hoc verbo exprimitur, secundum Criticos Arabum, sed ea tantum, qua quid possidetur ut peculium privum, carum, votis respondens, omni cura custodiendum, neque unquam alienandum, si rei conditio id permittat. Hæc breviter complexus est Gjaubarius,

قنوت الغنم وغيرها قنوة وقنيتها ايضا قنبة اذا اقتنيتها لنفسك لا لتجارة ومال قنوان وقنبان يتخذ

قنوت الغنم وغيرها قنوة وقنيتها لنفسك لا لتجارة ومال قنوان وقنبان يتخذ

قنوت الغنم وغيرها قنوة وقنيتها لنفسك لا لتجارة ومال قنوان وقنبان يتخذ

قنوت الغنم وغيرها قنوة وقنيتها لنفسك لا لتجارة ومال قنوان وقنبان يتخذ

قنوت الغنم وغيرها قنوة وقنيتها لنفسك لا لتجارة ومال قنوان وقنبان يتخذ

قنوت الغنم وغيرها قنوة وقنيتها لنفسك لا لتجارة ومال قنوان وقنبان يتخذ

قنوت الغنم وغيرها قنوة وقنيتها لنفسك لا لتجارة ومال قنوان وقنبان يتخذ

قنوت الغنم وغيرها قنوة وقنيتها لنفسك لا لتجارة ومال قنوان وقنبان يتخذ

قنوت الغنم وغيرها قنوة وقنيتها لنفسك لا لتجارة ومال قنوان وقنبان يتخذ

قنوت الغنم وغيرها قنوة وقنيتها لنفسك لا لتجارة ومال قنوان وقنبان يتخذ

قنوت الغنم وغيرها قنوة وقنيتها لنفسك لا لتجارة ومال قنوان وقنبان يتخذ

قنوت الغنم وغيرها قنوة وقنيتها لنفسك لا لتجارة ومال قنوان وقنبان يتخذ

قنوت الغنم وغيرها قنوة وقنيتها لنفسك لا لتجارة ومال قنوان وقنبان يتخذ

قنوت الغنم وغيرها قنوة وقنيتها لنفسك لا لتجارة ومال قنوان وقنبان يتخذ

قنوت الغنم وغيرها قنوة وقنيتها لنفسك لا لتجارة ومال قنوان وقنبان يتخذ

قنوت الغنم وغيرها قنوة وقنيتها لنفسك لا لتجارة ومال قنوان وقنبان يتخذ

قنوت الغنم وغيرها قنوة وقنيتها لنفسك لا لتجارة ومال قنوان وقنبان يتخذ

قنوت الغنم وغيرها قنوة وقنيتها لنفسك لا لتجارة ومال قنوان وقنبان يتخذ

قنوت الغنم وغيرها قنوة وقنيتها لنفسك لا لتجارة ومال قنوان وقنبان يتخذ

قنوت الغنم وغيرها قنوة وقنيتها لنفسك لا لتجارة ومال قنوان وقنبان يتخذ

قنوت الغنم وغيرها قنوة وقنيتها لنفسك لا لتجارة ومال قنوان وقنبان يتخذ

اعطي المني Qui donatur centum capris,

donatur quo contentus esse queat, קני: qui

donatur centum ovibus, donatur opulentia:

at qui donatur centum camelis, ei vota cumulantur. Insignis hinc lux & gratia bene multis locis accedet; ut quum Salomon ju-

bet קנות חכמה acquirere sapientiam ו

non vendere; tanquam peculium nempe carissimum & perenne possidendam, neque unquam alienandam, Prov. 23. Iterum Exod.

15: 16. עם זו קנייתו populus quem tibi ut peculium acquisivisti. Est metaph. a מקנה

grege, & possessione pecudum. Notabilis etiam usus Deut. 32: 6. An non ille אכר

קנך pater tuus, possidens te ut peculium pretiosum, teque illo nomine ac titulo in sinu,

in oculis, gerens. Amplectitur hic usus ipsam quoque Generationem, per quam Carissima nobis pignora acquiruntur: ut Gen.

4: 1. קניתי איש Acquisivi virum, gratissimum mihi pignus & peculium: itemque Prov.

8: 22. יהוה קנני me generatione possidet ut pretiosissimum sibi peculium.

Ibid. Ambigitur in voce עבדה num agriculturalationem signet, & opus rusticum, an familiam & servitia. Prius amplectitur doct.

Mercerus; ex usu verbi עבד colere terram Gen. 4: 2. & alibi. posterius Belgæ nostri sequuntur, a עבד servus, & radice ipsa servivit.

Vetus est ista dubitatio, quæ anfasam præbuit LXX. utrumque exprimentidi; nec iniurta forte, quum ut observavit Cocc. etiam Familii apud Latinos & famulam turbam, & rem familiarem complectatur: in qua prædia rustica potissimum censentur. Conferatur geminum plane ac germanum Gen. 26: 14. ubi eadem ambiguitas. Quod autem attinet ad thema עבד, id diversa potestate præditum agnoscunt omnes, sed non uno modo digerunt. Plurimis placet servire esse primarium, indeque porro opus facere, laborare, colere terram &c. Contrarius ordo arrisit Coccejo, ut primigenium sit opus facere, laborare, unde עבד servus, ex eoque derivato nova vis serviendi. Omnes hæc notiones sub suo asservavit quoque, cum Chald. & Syriaca Dialecto, Arabica, quæ tamen insuper

4 Ibant autem filii ejus, agitantque convivium in ædibus illius, cujus esset dies: mittebantque & vocabant tres sorores suas, ut comederent biberentque cum ipsis.

4 והלכו בניו ועשו משתה בית איש
יומו ושלחו וקראו לשלשה אחיותיהם
לאכל ולשתות עמהם:

5 Quum-

5 ויהי

per alias quasdam possidet, per quas ad *Originism* veltigandam semita aperietur. Prælucebit faculam *Schol.istes Haririi ad Conf. 9.*

اصل العبودية الخضوع والتذلل
primaria notio servitutis sita est in depressione & subactione. Accendit eam ad *Gjauharium*

اصل العبودية الخضوع والتذلل
والتعبيد التذلل يقال طريق

معبد والبعبير المعبد المهوؤ بالقطران
المذلل والمعبد السغبنة المقبرة قال

بشر في سغبنة مركبها

معبدة السقايف ذات دسر

مضبرة جوانبها رداح تبة

Origo servitutis sub hac radice est depressio & subactio, nam תעביר inf. 2. Conj. valet subigere, dicitur etiam via מעבר calcaea & subacta. Item camelus מעבר pice illitus & subactus. De nave etiam מעברה est picata, pice subacta. Sic Bilebrus de nave qua veetus fuit;

Asseribus pice subactis bene stipata, compacta; cujus latera onere gravida.

Non laborabitur jam in significationibus rite digerendis, cuivis enim obvium *subigere terram* pro colere & exercere, quod *Arabibus* etiam tritum fuisse docet derivatum *معبدة Ligo*, cujus plur. fract. in *Div. Hud.*

نواجد مثل معابد الزيتون

Prominuli dentes instar ligonum oleæ.

Utraque forma ex *Lexicis* exulat, ut alia innumeræ tum voces, tum notiones. Apparet etiam ratio structuræ *עבר בו ad servitutem redigere aliquem*, proprie *prementem subactionem in aliquo exercere* *Jer. 34. 9.* &c. Intransitive alias *עבר* *premento* *su-*

bigi dedit mox servire, servum esse, & alia quæ sponte ex hac primigenia potellate subnascuntur. Habet præterea dives Arabum penuarium alios adhuc usûs sub عبد, qui subactionem quoque redolent; uti quod عبد est firmitas densitasque panni; corpulentia & obesitas cameli; fastidium, penitentia, indignatio, animi videlicet pressi, & ut sic dicam contipati: quæ omnia exulcare non hujus est curæ ac commentationis.

Vers. 4. Non videntur scopum ferire, qui hunc *vs. & seq.* autumant aliquid criminationis adferre adversus *Filios & Filias Jobi*, quasi dulci fortuna ebrii, nimis genio indulissent, & tempestiva agitaissent convivium. Subscripserim potius viris *Doctissimis*, qui ad *concordiam amicissimam familie florentis* ac *beatæ* omnia hæc applicant, contra luxuriæ vel minimam labeculam, externam saltem; quorsum sequentia collineare mox subinonebitur. Verbum הלך non aliorum hic pertinere putem, quam ad *Consuetudinem* multis annis *continuatam*, atque constantem in hac conjunctissima *Felicis patris sobole* vigentem; ut curiose nimis de horum conviviorum vel numero vel tempore illegitimo disputationes institui videantur. Inprimis hallucinari existimem eos, qui per *septem dies continuos*, pro numero filiorum; epulas illas celebratas volunt, inter quos & *Cl. Clericus*: cui aures vellere debuisset ipsa illa, in quam incidit, hæsitatio, interstitiumne aliquod inter hos *circulos hebdomadales* concipi debeat, nec ne. Prudentius *Cl. Cocc.* phrasin concisa brevitate obscuriusculam *בית איש יומו* vertens, *in ædibus ejus, cujus esset dies illius*, id est, *quem dies convivii attingeret; nam, inquit, & convivia in certos dies erant destinata, (ne putes quotidie per luxum & c-*

cium

cium epulatos) & dies in singulos fratres distributi. Refert aff. in יומו ad מִשְׁתֵּה convivium, aliis ad אִישׁ id referentibus, ut sit, in domo cujusque, sua cujusque die. Subtilius adhuc יומו אִישׁ necens Cl. de Dieu dedit in domo viri diei suæ, hoc est quem per vices ordo tangeret, ut vir diei per Hebraismum sit is quem vices contingunt. Laudo conatus; sed non video hoc pacto multum extricari, & si nihil aliud intendisset facer scriptor, defungi potuisset simplicius, in domo cujusque: cujus tunc fuisse vices illas supervacuum erat monere. Accedit quod hæc vertendi via tempus relinquat vagum atque incertum; unde ansa præbita otiosis istis speculationibus quas supra remotas volebam. Omnino יום hic est dies Natalis, ut Cap. 3. 1. Execratus est diem suum. Idem jam visum Belgis nostris. Id unice ad rem facit; nam hoc pacto signatur tempus opportunum, & per se festivum; tempus etiam non nimis frequenter recurrens, ad quod concelebrandum illius in ædibus, cui natalis sua redit lux, cum more gentium, familiarumque honestarum, semper fuit conjunctum.

Ibid. Ratio expedienda formæ אָחֻוֹת

sorores: simulque אָח Frater unde appellationem traxerit aperiendum. Radix haud dubie fuit ult. Vaw, vel Jod, אָחוּ אחי, & mox אחָה, quod arcanum in omnibus Quiesc. tert. He referavit nostra Dialectorum Clavis. Conspicitur tertia illa Vaw in derivato אָחֻוֹת fraternitas; quin & in אָחוֹת

soror, forma contracta pro אָחֻוֹת, a Masc.

אָח, unde abjecta tertia natum אָח Frater, in constructione & affixione reddens אָחוּ ex Chaldaica, אחי ex Hebraica Dialecto; ex Arabica autem, אחי in Nom. אחי אחי in Gen. אחי אחי in Acc. Ab antiquo isto singulari אָחוּ, non tantum in sing. fem. ductum fuit אָחוֹת pro אָחֻוֹת soror; sed etiam pluraliter id usurpatum pro אָחוֹת sorores, Esch. 16.

51. 61. usitatio tamen forma אָחֻוֹת, cujus sing. masc. fuit olim אָח. Tertiam

mobilem quoque servant Arabes in אחوات אחוות sorores, nec non אחואן אחואן duo fratres; quamvis esse qui suppressa tertia malint אחא sonare annotet Gjambarius. Eadem quies semper obtinet in אחון & אחים fratres, pro אחון & אחין: ut & אח pro אחו frater;

itemque אחת pro אחו soror; quæ subtilissime & elimatissime a Lexicographis ac Grammaticis Arabum pertractata, rudiuscule tantum delineavi. Sed quid jam valuit antiquitus thema אחָה? & cur fratri id nominis inditum? Cl. Hotting. profert ex Arabia אחא Frater, amicus fuit: fratrem se præbuit. Sed hoc secundarium quivis cernit, ab ipso fratre propagatum; ut & alia quæ sub 3. conj. recepta sunt, fraternitatem contraxit; amicitiam coluit, firmavit. Item convenit, idoneus dignusque fuit, prout Græcis ἀδελφός quoque vocantur quæ congruunt. Iis ἀδελφός esse quasi ἀμοδελφός neminem fallit. Circa φεγγοτες fratres variant sententiæ, quas ex Etym. M. Vossioque haurire licebit. Hebræam Originem recludam ex

الاخبة ويشدد عود في حايط Camuso او حبل يردف طرفاه في الارض ويبرن طرفاه كالحلقة يشدد فيه الدابة جمعه اخايا واواخي والاخبة الطنب والحرمة والذمة واخبت الدابة تاخبة مات لها اخبة واخ ولاخ مشددة والاخو والاخاء ولاخو من النسب والصديق والصاحب

Achia & Achya, cum Tesdyd, est Lignum in pariete; vel & funis, cujus extremitates in terram defodiuntur, & tanquam nodum efficiunt, annulumve quo jumentum neclitur. Ejus plurale est אחאחי & אחאחי Dencat etiam אחיה funem tentorio tendendo; ut

5 Quumque in orbem irent dies convivii, mittebat Jobus eos lustraturus; summoque mane surgens afferebat holocausta pro numero omnium illorum: nam forsitan, inquit Jobus, peccaverunt filii mei, & valere jusserunt Numen in corde suo. Ad hunc tibi modum faciebat Jobus cunctis diebus.

6 Ac- 6 ויהי

נecessitudinem tutelamque. In 2. Conj. cum infinit. תאחיה valet, copulam talem necesse jumento. Porro אח, adhibito nonnunquam ו teslyd, est frater, ad consanguineos, amicos, socios, usu extenso; אחו ו aliaeque formae fraternitatem signant. Paulo planius Gjanbari; الاخبة ان يدفن طرفا قطعة من حبل في الارض وفيها عصابة او حنجر و يظهر منه مثل عروة وتشد اليها الدابة وقد اخبت الدابة تاخبة والاخبة ايضا الحرمة والذمة يقال لغلان اولخ واسباب ترعي Achya fit quum extremas oras alicujus funis defodis in terram, annexas ligno vel lapidi, sic ut inde nodus promineat, quo necitur jumentum. Secunda conjug. אחי in infin. תאחיה est jumentum tali copula religare. Usurpatur etiam אחיה pro sacratione necessitudine, ac conjunctione. Hinc dicitur, habet ille nexus necessitudinum ו propinquitates colendus. Dici non potest, parva saepe res quantas turbas dare queat. Summus noster Golius extremis obhaerens, in Lexico proposuit اولخي primo ut plur. ab اخبة, copulae, nexus: secundo, ut diversum, اسباب ترعي Res pascuales, vel observande: nam رعي est pascere partim, partim observare. Eas res pascuales Cl. Hotting. adhibuit illustrando ת אחו Job. 8. 11. in quo quanto opere abeat a mente Gjanbarii, contextus quem dedimus. oculis omnium subjecit; coherent enim illa

ויהי כי הקיפו ימי המשתה וישלח ואיוב ויקדשם והשכים בבקר והעלה עלות מספר כלם כי אמר איוב אולי חטאו בני וברכו אלהים בלנבם ככה יעשה איוב כל'הימים:

לغلان ואחי واسباب ترعي, nec aliter converti possunt, quam, illi homini sunt nexi necessitudinum, ו propinquitates observande. Nonnihil quoque titubatum a Cl. Golio, quum Glossam حرمة اخبة qua improperly sumtum declaratur, exposuit Auctoritas tutelaris, protectio; clientela aut praesidium; de suo addens, quasi Fraternitas, qua quis niti potest, ab اخو. Atqui contrarium inculcant Gjanbarius & Phiruzabadius, qui اخبة proprie nexum quo pes jumentum copulatur designare docent: indeque improperly sacrationem necessitudinem, & ذمة conjunctionem foedere quasi adstrictam. Hoc sensu vincula, nexus, copula omnibus in Linguis regnant. Hinc porro אח Frater signatissime, nexu sacratione junctus videlicet: quod nec Cl. Golium, nec quemquam eorum qui Arabica tractarunt, fugere potuisset, si voculae ذمة حرمة recte intellectae fuissent. Ad hoc verberium pulchre allusum Zach. 11. 14. Reserui baculum meum alterum את החבלים להפר את ההפך אתה ad dissolvendam Fraternitatem inter Judam ac Israel. Proprie nexum necessitudinis sacrationem. Adde nexum firmissimum adstrictum, quem Radici inesse hic animadvertas velim, profundiusque pactum, nec quicquam plenius ad Fraternitatem exprimendam, credo, desiderabis.

Vers. 5. Nescio quid viderit Cl. Cler. quum ex phrası הקיפו circumegissent dies

convivii patere ait, dies illos non abruptos, sed una hebdomade comprehensos fuisse; quod sic dicatur **תקופת השנה** *circumactio anni*, Exod. 34: 22. Contrarium inde fuerat colligendum potius; nam apparet **תקופה** *circumvolutionem* ac *periodum* quadrare magis in orbem majores mensium, annorumve, uti 1. Sam. 1: 20. 2. Chron. 24: 23. **ויהי לתקופת השנה**. Conferri velim *Hebraicum* **שבתון שנתו** *annus*; & *Homericum* **επισημασθῆναι ἔνιαυτον**. Resolvendum autem illud **עשו תקופה** in **הקיפו ימי המשתה** *orbem suum conficerent*, & quidem *annuum*, vel *anniversarium*. Nempe non quid una, pluribusve hebdomadibus forte factum sit innuitur; non quid unius anni ambitu; sed quid multorum curriculo annorum obtinuerit; atque constanter factitatum sit in familia numerosa, in qua septemgemini Fratres, *Fratrū populū* dicere liceat cum Poeta, septenis solennioribus epulis natalitia quotannis mutuo percelebrabant, sororibus quoque ad hoc amoris fraterni vinculum perennanti solennitate adstringendum vocatis. Cogitetur hic *Fratrū* quoque *gratia* quam *rara* esse soleat; vix speranda saltem in numerosioribus familiis; cogitetur præterea hos *fratres*, pro conditione itorum temporum, regionisque, diversas haud dubie, distitasque satis sedes tenuisse; ac proinde insignis concordiae non tantum, sed & singularis amoris fuisse indicium, quod ab officio hocce sibi invicem præstando, nullis impedimentis longæ viæ, nullisve negotiis voluerint avocari. Denique advertatur non septimanæ, non anni, sed multorum annorum orbem, moremque continuatum, nec ulla discordia inturbatum repræsentari; ad inculcandam cumulatissimam benedictionem, qua *Jobi* Domus florebat. Aberratum fuit a vera mente, quod **הקיפו** nimis anguste sumeretur, vel transitive, *quum circumgessent illi*, & in orbem complessent dies convivii: vel intransitive, *quum circumacti essent*; quasi *Jobus* tum decimum sacris operari cœpisset, quum convivationes illæ finitæ fuissent. Sagacius *Coccejus*, non significatur orbis convivendi absolutus, sed *conversus*; quasi dicas, quotiescumque convivium apud hunc vel illum fratrem

celebratum esset. Restissime. Nam *conversiones*, ut vidimus, *annuæ natalitiorum* indicantur, *orbe majore תקופה* *recursantium*; circa quæ stata & anniversaria tempora, opportunissimam fuisse rein divinam, quam religiosissimus vir pro univerſa domo solenniter obivisse traditur, mox luculentius cernere erit.

Ibid. **תקופה יקף** aliquid adhuc lucis debetur; simulque restituenda *Radix cognata קוף*, unde **תקופה** mansit, *periodus*, *circumvolutio*; nec non **קוף** *finis*. Prius **יקף**, quum in *Hiphyl* det *circumdare*, *circumcingere*, *facere orbem circumcunctem*, in *conj. kal.* intransitivam possidere debuit notionem, quam *Cl. Cocc.* eruit ope *Syriacæ Dialecti*, in qua **אקף** est *adjunxit*, *fecit adhaerescere*. Assumit inde **יקף** *adhaesit*, *agglutinatus est*, ut tantundem fuerit ac **אקף**: qua anſa etiam **אקף** *Syrorum* invaluisse moneo alio adhuc usu exordicendi, *aggrediendi* aliquid. Hinc **הקיף** ex mente *Cocc.* foret *fecit adhaerescere*, *ordine peregit*, **הקיף**, & mox *circumdedit*. Admitto lubens illud **אקף**, quod *Syria* palam præfert; sed addo eum *nexum* indicari, *qui in se rediens orbem efficit*. Hanc primariam vim servarunt *Arabes* sub **وقف** quod est **קוף**, & **قاف** med. *Vaw*, quod est **קוף**. Prius ita exponitur in *Cumſo* **الوقوف** *سوار من عاج ومن النمرس ما يستندون بحافته من قرن او حديد او شبهة ووقف يقف وقوفاً دام قايماً* *Armilla ex ebore vocatur وقف*, qui in *clypeo* oras ejus *circumcingit limbus*, e *cornu*, *ferro*, *similibusve*: *verbum autem وقف*, in *sut.* **وقف** *infm.* **وقف** *valet perſtare alicubi*, vel *ſtando permanere*. Nempe *ſecundaria* est ea potestas *perſeveranter ſtandi*, *inſiſtendi*, ab *obeundo*, ut videtur *ducia*, vel potius **وقف** *necti*, & quidem *orbe in se redeunte*, quam vim *Græci* in **αἴμα** admiserunt, quatenus *curvaturam rotæ*, *fornicem cœlorum*, & alia designat. Non ablu- dit hinc 2 Reg. 11: 8. **והקפחם על**

המלך סביב *Nectetis orbem super rege circumquaque*, quod paulo aliter struitur *2Chron.* 23: 7. והקיפו את המלך סביב *Nexo orbe cinxerunt regem circumquaque*. Alia forte ad *Jobi.* 19: 6. commodius expedientur, ubi est הקיף עלי מצודו *Rece suum super me in orbem nexuit*. Si jam ab hac Radice descenderet תקופה, prompta foret *periodus & nexa series temporis in se redeuntis*. Verum enim vero ut השועה *salus non a שוע* est derivanda, invita analogia; sed a שוע *luxus fuit*; ita תקופה suum sibi thema reponi postulat קוף, quod est *Arabum* قاف, de quo sic *Phiruz.* in *Camus*.

قوف الاذن اعلاها ومسنندار سمها
واخذ بقوف رقبته وقوفتها مكصوفها
وطرفها والقاف جبل محيط بالارض
من زمرد وما من باد الا فيه عرق
منه وعليه ملك اذا اراك اللد ان
يهلك قوما امر فحرك فحسف
بهم والغاييف من يعرف الاثار جمعة
قافة وقاف اثره تبعه كقفاه واقتنافة
In aure קוף *est superna pars, sive rotundus ambitus foraminis ejus. Dicitur quoque prehendit קוף קופה colli ejus, quum quis obtorto rapitur collo.* קוף porro vocatur *mons zmaragdinus undique terram circumcingens; neque ulla est regio que non habeat venam radicis ejus: in eo adstat angelus, qui ubi Deus gentem aliquam perdere vult, ad ejus mandatum montem concutit, ut terre motu hausta pereat.* *In part. pres.* kajiph est qui novit vestigia rerum *chirromantes, phyllognomon, hariolus; cuius plur. sr. kasaton.* Verbum ipsum in prima קוף octava est pressit vestigia, vestigiis inheret, quod קוף quiescente tert. *Je veli auw est קפה sive קפו.* Vides iterum קוף eminare ex ambitu auris, colli: item monte illo fabuloso, cui ab ambiendo nomen inditum. Idem ambire, obire, nexu suo contingere latius quoque extensum ad eum qui vestigiis inherescit, nosque circumcingit

quasi; sic enim omnino قاف باثرة קוף באשרה *est circumcingit vestigium ejus, pro ei proxime imminet, pressis vestigiis; prout obire vestigia Latinitissime etiam hoc sensu dixeris. A Vestigiis pressis קוף קוף dictus est Physiognomus, vel Chirromantes, lane ينسبع الشبهة في الاعضاء quoniam seclatur similitudinem in membris, ut Tebrizius ad Humisu tradit; apud quem & versiculus extat e Poeta veteri.*

كذبت عليك لا تزال تقوفاي
كما قاف اناس الوسبعة قاييف

*Mendax sim vobis, si non inheret meis vestigiis,
Quemadmodum inheret vestigiis arminis camelorum chirromantes.*

Satis commodum hinc etymon nascitur קוף *simile, sive proprium spectes vim radicis nostræ, sive & improprium, quod alteri curæ referendum.*

Ibid. Convivationibus honestis, quibus-
pax, & suavissima animorum conjunctione in familia *Jobi* quotannis solebat adstringi, firmitus & potentius adhuc vinculum subnectitur, quod religiosa religiosissimi patris cura solemniter quoque adhibebat. *Mittebat quippe, eosque lastrabat oblati summo mane holocaustis pro numero eorum.* Mens sacri scriptoris hæc esse videtur, *Jobum*, natalitiis cujusque filiorum datis, & festa solemnitate traductis, suam quoque in domum omnes convocare solitum fuisse; atque vel postridie, quod non defuiverim, vel dieculis quibusdam interpositis, pro universa sua familia *sacrificationem publicam* quasi, & *anniversariam* instituisse: partim ad gratias summo Numini agendas, pro incolumitate ac concordia omnium; partim ad expiationem pro omnibus faciendam, si quid forte non tantum inter mensas & pocula, sed & aliis in rebus, aliisque diebus volventis anni, se inscio, a liberis suis non ore, non facta, quod resciscere sine potuisset, sed corde & cogitatione, soli Deo nota, peccatum fuisset. Egregium profecto pietatis argumentum in patre! Eximium quo-

quoque testimonium liberis ejusdem exhibitum, immunibus videlicet & intactis ab omni profanitate externa, de quorum inter-
nis tantum, si forte, tentationibus, indeque oriundis maculis, sollicitus erat pientissimus parens. Illustre denique documentum domus, Reverentia numinis, ejusque cultu religioso eminentissimæ; quippe in qua tot annua sacra peragebantur, ad quorum celebrationem omnes Filii Filiaque a patre evocabantur, ut illo sacratissimo nexu tanto arctius inter se devincirentur; atque in vera virtute continerentur, quam longa alias felicitas, ac Fortunarum affluentia sensim sine sensu subnervare solet. Illuc collineatur in verbis, *Mittebatque & lustrabat eos: vel sanctificabat eos.* Prius **וַיִּשְׁלַח** valet *accessere, evocare* nunciis, *mandatisve*; insinuatque verbo hoc eos longiuscule & a se invicem, & a patre se junctas habuisse sedes, ut a Cl. Schmid. jam observatum. plena oratio fuisset **וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אוֹתָם** *Misitque & evocavit eos*, quæ nunc in compendium mittitur. Alterum **וַיִּקְדָּשׁ** duplicem admittit interpretationem. Prima est, patrem evocatos ad se filios *lustravisse*, hoc est *lustrationibus, lotionibus, aliisque carimonis preparavisse*, ad rem divinam secum rite obeundam; atque pacem veniamque cœlestem impetrandam. Altera directe ipsam *expiationem per sacrificia procuratam* indicaret. Priori sensui favet usus finillimus verbi **קָדַשׁ** in *pihel*, *Exod. 19: 10. & 1 Sam. 16: 5.* ubi *Sanctificare*, sive *lustrare eos*, ponitur pro *curare ut loti castique sacris queant operari*: posteriorem magis requirere videri possent sequentia, in quibus ratio redditur *holocaustorum pro liberis immolatorum*, quod scilicet aliquid forte labis corde saltem, atque occulta cogitatione, concepissent, eaque propter *expiatione* opus haberent. Uberius tamen existimem, commodiusque, prius, quippe quod alterum illud simul includat; & quidem molliore quadam via ac ratione; ideo enim *lustrabantur*, ut si forte aliquid peccassent, sacrificiis rite casteque factis *expiarentur*; quo pacto & Patris religiosissima pro suis sollicitudo, & Filiorum inculcata probitas virtusque magis adhuc elucefceret, quam si po-

steriorem sensum amplectamur. Accedit, quod princeps notio **קָדַשׁ** collocanda videatur in *mundicie lotionibus lustrationibusque parata*, quam & Arabes sub **كِدْس** agnoscunt; quo de alibi fufus anquiretur. Si jam porro curaverit pater ut *Familia universa*, suam in domum convocata, sese *lotionibus, lustrationibus, reliquaque mundicie, ac castimonia*, prepararet ad solemnia illa sacra quæ septies quotannis celebranda instituerat, rite capefenda, paulo laxiora nobis spatia erunt sumenda, neque fatis congruens fuerit, ut de die proxime convivia iufsecuto cogitemus; quum & *conveniendi* ad ædes paternas, & in iisdem sese *lustrandi* tempus debuerint habere, antequam *matutinis sacrificiis* simul potuerint vacare. Hanc laxitatem cum ferie verborum, scopoque pulchre consistere, curatius cuncta perpendenti patebit: quum **בִּקְרַךְ** mane non referendum fit ad **יְמֵי הַמִּשְׁתָּה** *dies convivii*, ob manifesta incommoda inde exoritura, sed ad *rem divinam*, cui sese *sub aurora* accingebant, ut pote opportunissima, & sacris operationibus accommodatissima.

Ibid. Omnia, quæ mira brevitate hoc *vs.* complexus est sacer scriptor, amplificandis *Jobi* & fortunis, & laudibus inferviunt; cui videlicet parem non habuerit Oriens, nec opulentia, nec florentissimæ familiæ concordia, nec religiosissima Dei reverentia, atque tum capitis, tum membrorum omnium pietate. *Jobi* quidem ipsius magna non tantum, sed & magnifica, ut sic dicam, pietas conspicitur ex *septenis* illis *solemnioribus*, ac *velut anniversariis sacris*, quæ instituerat, ut hoc communi totius gentis vinculo, omnes *Jobidae* in veri Dei cognitione, ac cultu, tanto firmitus continerentur, & non tantum intra suos quique lares sese fœderatos præstarent summi Numinis; verum etiam Ecclesiam quandam constituerent, quæ sub auspiciis paternis sacratissimum illud fœdus solemniter renovaret, publicamque ejus tesseram susciperet. Huc tendit quoque quod de numero *holocaustorum* inferitur, sive *septenariis* illo, sive, computatis & filiabus, *denario*. Sane splendidum fuit, *toties* quotannis *tot* una in domo victimas solidas flammis im-

6 Accidit autem die quodam ut venirent filii Dei, ad sistendum sese coram Jehova; eorumque in medium Satanas quoque venit.

6 ויהי היום ויבאו בני האלהים להתיצב על-ייהוה ויבא גם-הישטן בחיכם:

7 Di- 7 ויאמר

poni. Sed quod præcipue notandum quum pro numero liberorum dicuntur immolata hostiæ, eo ipso inuivuit omnes frequentes semper adfuisse gentilitiis hæc sacris suis, quando, ex lege sacrificiorum, is, cujus nomine victima cadebat, manus ei imponere tenebatur.

Ibid. Non degeneravisse porro Filios a paterna virtute, cum ex iis, quæ deducta sunt, facile liquet, tum diserte colligere est ex *אולי*, forte peccaverint & valere jusserint numen in corde suo. Magno consensu interpretes hanc sollicitudinem Jobi ad dies convivales adstringunt, quod tum potissimum a tentatrice carne periculum imminet, quum genio liberalius indulgetur. Ea hypothesis peperit duriorum interpretationem verbi *כרך* per maledicere, blasphemare, *כרך* *אולי* *אולי*. Peritius Cocc. *כרך* esse observavit, nam *כרך* Benedicere usurpari amat pro valedicere alicui; hinc porro gradus factus ad usum hunc secundarium *כרך* *אולי*, quo valere jubemus ea, quæ rejicimus, seponimus, amandamus, parum curamus, notione vel intentâ vel remissâ pro variis circumstantiis. Eo sensu & Virgil. *Ecl.* 8. *Vivite Sylva.* Ubi Serv. *valete, non bene optantis, sed renunciantis.* Junctim Catull. *Cum suis vivat valeatque.* Hæc Voss. *inst. orat.* L. 4. p. 203. Similis ratio in formula *χαίρει φέρει*, & *καλά χαίρει* *καλά*, quæ simpliciter sæpe sonat, mittere, missa facere. Instat omnium lit *Æsch. Agam.* 581.

καλά χαίρει συμφέρεις ἑταίριον.

Tum calamitatibus valedicendum censeo.

Id est, missa sunt faciendâ, non amplius cogenda. Sic Plut. *Dion.* p. 975. *ὁ μὲν ἀγαθὰ χαίρει ἰσχυρῶς οἱ Συρακούσιοι.* Hæc tamen parum curantes Syracusani. Idem *Euphemismus* admissus in *ὀργάνοις*, *ἵπποισι* aliisque. Ad hoc exemplum *valedixerint* Numini elegau-

ter positum pro *delexerint a reverentia ejus, missam fecerint eadem legem ejus observatorem.* Hoc ipsum mollior adhuc addito *בלבכם* in corde suo. Erant ergo integri vite, scelerisque puri. Idem inculcat particula *אולי* forte, quæ non trahenda est ad *sinistram* suspicionem, sed ad *religiosam* viri sollicitudinem, qua suos ab omni contagione criminis, non externa solum, sed & interna cupiebat remotissimos, eo Zelo, quo vel nostra ipsorum corda suspedare debemus, ne forte plus minusve fecerimus, quam officii ratio postulabat. *Aberrationes quis intelligat! ab occultis nos expurga Domine.* Hic loci sensus ad spectuque apprime quadrabit, si ad *dies conviviorum* hanc Jobi curam restringamus; quoniam sic reliqua ipsorum vita & supra suspicionem ullam labe culæ, & supra sollicitudinem quoque paternam, si forte, collocata erit. Sed hoc ipsum, jam nimium, ut pato, suggestit mihi interpretationem commodiorem, qua sollicitudinem hanc & religiosissimam curam pii parentis extendo ad quotidianam suorum conversationem, vivendique rationem; quæ quidem nulla *הטאת* piacula strictè dicta, pro hoc vel illo delicto notabiliore, requireret, sed quæ tamen aliqua expiatione generali indigeret, per *עולות* holocausta, eo quod sanctissimis etiam peccatum obrepit, eosque tentare nunquam intermitit. Cuncta tandem redibunt ex nostra opinione, *Jobum* septies quotannis solemnem sacrificiationem, præsentem universam familiam, instituisse, & quidem sub tempus natale cujusque filiorum, ut quicquid forte volvente anno peccatum esset a suis vel in occulto, secretissimoque mentis recessu, vite expiaretur; omniumque corda ad intensius veram sanctimoniam studium hoc pacto accenderentur.

Ibid. Hanc mentem nobis adfirmant & illa *ככה יעשה אויב כל הימים* sic sibi *fa-*

faciebat Jobus omnibus diebus. Referre liceret ad dies Natalitios, & convivales, quibus in orbem circumcumbentibus hæc sacra fuerint annexa, ut supra expositum. Malim tamen **כל הימים** omnibus annis reddere, quod alias **ימים ימימה** de diebus **הי** dies, notissimo Hebraisino pro quotannis, *annuatim*, ad quam rationem terme habes **זבח הימים** sacrificium annuum 1 Sam. 20: 7. Latissimi usus est formula **כל הימים**, quæ Deut. 4: 40. valet in perpetuum & Deut. 5: 29. semper, jugiter, constanter. Adde Deut. 11: 1. & 14: 23. &c. &c. Iterum 1 Sam. 1: 28. consecravi eum Jehovæ **כל הימים** in perpetuum, votivo videlicet vinculo obligatum. Paulo aliter 1 Sam. 2: 34. Non erit senex in domo tua **כל הימים** in omnem perpetuitatem seculorum. Pariliter 2 Chron. 21: 7. Ad dandam lucernam, Davidi filiisque ejus **כל הימים** in omnem temporis perpetuitatem. Item 1 Reg. 9: 3. Alibi angustiores sunt fines, ut 1 Sam. 28: 2. & 23, 14. & 2 Sam. 13: 37. qui sponte cognoscuntur ex natura & conditione rei, de qua sermo est. Ad præteritum tempus accominodatur quoque, ut 1 Reg. 5: 1. Amicus fuerat Hiramus Davidi **כל הימים** omnibus diebus. Quidni hinc potius? sic faciebat Jobus perpetim. Ita longa annorum serie fecerat antea, ita facturum sese decreverat, quandoquidem se suamque domum ad hæc sacra quotannis religiosissime concelebranda obligarat.

Ibid. Particulam **ככה** per sic tibi exprimens, repræsentato Originem ex præf. כ & aff. ה cum *He parag*; ut primo fuerit כָּךְ pro כָּךְ, & mox בְּכֵךְ. Est elegans pleonasmus, quem & in כֵּךְ sic receptum auctumo, quod non videtur simplex, sed ex כ & aff. ה masc. constat. Sicut id. 1 Reg. 22: 20. Hic dicebat **ככה** sicut hoc, hoc modo; alter dicebat **ככה** sicut illud, illo modo. Chaldaice ceterum כָּךְ, unde

כָּךְ nostrum nonnulli derivarunt. Sufpicor & כֵּי *quum, quoniam*, ex simili pleonasmato natum, *as μοι sicut mihi, ut*

*mibi, Verbi gratia Gen. 3: 14. כי עשית זאת as μοι ut mihi fecisti. hoc i. e. quando, quandoquidem. Item Ps. 8: 4. כי אראה ימיך ut mihi video celos tuos. & vs. 5: Quid homo mihi recorderis ejus. Non opus tamen, ut ubique locorum istam emphasin reddamus. Huic nostro pleonasmato simillimus est Græcorum ille cum enclitica vocula **ου**, in **ου ου ου**, **ου ου ου**, **ου ου ου**, aliisque, cujus item origo ex ου tibi repetenda, *Drice το*.*

Vers. 6. Simplicissime היום vertitur *de quodam*; dudum quippe monuere viri docti *He emphaticum* sæpe Aliquem designare. Sic cum vocabulo nostro 1 Sam. 1: 4. יהי היום ויבח Et factum est die quodam ut sacrificaret. Et 2 Reg. 4: 19. יהי היום ויצא de vs. 13. nostri *Cap. mox videbitur.*

Ibid. Radices יצב & נצב non literis tantum sed & significatione affines, ex Arabia restitui, atque haud penitenda luce augeri possunt. Ad posteriorem, prima Nun, pertinet haud dubie נציב statua. Item *præsidium militare*, quali dicas *stativum*. Priorem exhibet התיצב *sistere se; consistere*. Reliqua tam conjugata, quam derivata, per elisionem primæ radicalis, vel ad יצב *αναγκλωσ*, vel ad נצב *αναλογωσ* sese referri patiuntur; ut נצב in Niph. stetit, præfuit. הציב in Hiph. stare fecit, constituit. הצב in Hoph. constitutus fuit. מצב locus stationis. מוצבה & מצבת cippus, columna, statua, firmitas. Hæcæ formas, earumque Originem, usumque diversum, claro in die collocant themata Arabum tria, nempe نصب quod est נצב; & نصب itemque **نام ونب** quæ **نام ونب** respondent. Horum potestas primigenia ex æquo est **نام ونب** *perstitit firmus fixusque, habuit firmitatem durantem in sua sede*. Sic in kal existit *statui, constitui*, ita ut uni loco, sive ad tempus, sive in perpetuum, aliqui maneat *adfixum*. Vivus usus interim hæc tria sic distinguit, ut **נצב نصب** potissimum adhibeatur ad ea quæ cum *statu firmo* sese attollunt & erigunt; unde *intransit*: valet *erectus stetit*; & *transit*: *erectum constituit*. Hinc נציב forma participiali passiva est *statua, signum ere-*

dam, quod *Arabibus* feminina terminatione potius נִצְבָה נְצִיבָה res erecta quavis; præsertim pro signo. Aliæ formæ نَصَبٌ نَصَبٌ & نَصَبٌ نَصَبٌ iisdem tritissimæ pro statua, Idolo, erecto signo quocumque, in plur. fr. انصاب Lapidis erecti circa templum Meccanum. Hinc iterum novo plur. fracto formatum, انصابي signa erecta, cippi viarum indices; qui & تناصبي a sing. obsoleto تَنْصَابٌ pro quo & مَنْصَابٌ admittit Analogia. Idem נִצְבָה præsidium militare hosti oppositum denotat, quam vim specialem & Arabes frequentant in ipso themate, quum exponitur obstitit, se opposuit hosti; in 3. conj. ناصب bellum intulit, armis præsidiiisque se opposuit alicui; ejus plur. integrum نَصَبِيْن in quo Nisibin recognoscas Mesopotamie nobilissimum illud oppidum, a præsiis sic vocitatum. Pulchre huc reductum a Coccejo Zach. 9: 8. הניתי לביתי מצבה Metabor circa domum meam ut præsidium, quod ambabus ulnis amplector. Porro منصب est locus ubi quid stat erectum; principium firmum, radix. Status eminentior; dignitas, munus, præfectura. Planissime sic usu proprio מצב רגלים Jos. 4: 3, 9. Locus pedum in quo perstitum aliquamdiu, in fem. מצבת Esaj. 6: 13. firmitas radicalis quali ac fixa. Cum firmitate erectionem conjunctam dabit Exod. 15: 8. נצבו כמו נד perstabant erecta, ut accrui, stucuta. Eucleatius adhuc passivam formam reddideris perstare facta sunt. Hinc ad dignitatem præfecturæ proclivis gradus, ita ut נצב tonet prepositum 1 Sam. 22: 9. 1 Reg. 4: 7. & alibi. Utramque vim expressit unum putem Ps. 39: 6. vanitas est omnis homo נצב, constitutus firmiter simul, simul eminenter. Alia mitto, & מצבה refumo, lapis erectus, cippus, signum, statua, quod ad נצב potius revocandum esse, quam ad יצב, censerem.

Huc posteriori consonat وصف primo, item وثبت دام perficit fixus, cujus usus, nonnihil varians, maxime inclinatur in assiduitatem, frequentiam, perseverantiam, quæ vel loco, vel rei sumus affixi. Eadem vis regnat in altero وظب Tsade in Da mutato, de quo ad istis Clav. Dial. unde موطوب multum frequentatus locus, in part. 1. conj. nec nou in 3. وواظب assiduus, perseverans. Hanc firmitatem standi cum assiduitate & perseverantia agnosces facile Exod. 2: 4. Num. 11: 16. 2 Chron. 11: 13. unde aptissimum vocabulum ad assiduitatem officiorum, uti quum in oculis principum stationem obtinet ministri. Illuc heic loci allusum; ut & Zach. 6: 5. evidentissime. Alias notiones peculiare, ex hoc fonte dimanantes, in Originibus meis, وادى, exquar, cum reliqua copia Arabice Lingue sub tribus hisce radicibus, in qua constantiam forte desideraret aliquis, cum Hebraice que convenientiam, ياد وصف, nec non نذب وصف, etiam pro egrotum lassumve esse usurpari animadvertens. Sed bonum factum, quod in reliquiis Biblicis hoc ipsum quoque notabili sese vestigio offerat Zach. 11: 16. הנצבה לא יכלכל persistentem lassitudine egrotamque non sustentat; ubi sive יצב statueris thema, sive נצב, Arabum faventem habebis auctoritatem.

Ibid. Non inutilem, doctisque ingratam sumfero operam, si ad Saram nomen penitus perferendum ansam præbuero. Radix שטן nota pro adversari. Idem Arabibus شطن, quod Gjanbarius exponit adversatus est alicui obstinate في in facie. In Camuso habetur adversatus est ei في animo في vultu. Cernis e vestigio intensissimum, obstinatissimum, & impudentissimum studium adversandi. Pergitur in Cam. والشاطن الخبيث والشيطان معروف وكل عات منمر من انس او جن او دابة وشيطان وشيطان فعل فعلاه partic. شاتن est malus, iniprobus.

Satanas præter notissimum usum significat omnem perveraciter rebellem, qua hominem, qua genium, qua bestiam. Inde verba **שַׂטָּן** et **שַׂטָּן** Satanam se gerere. Etiam serpens vocatur Satanus. Non de nihilo est postremum illud, a Gjuharario etiam annotatum **والعرب تسمي بعض الحيات شيطاناً وهو ذو العرف الغبيج والراس والوجه** Arabes serpentem appellant Satanam, cum præsertim, qui juba capite, vultu sædo conspicuus est: quippe quod traditionem redoleat de serpente vetere. Si intra hos fines subsistamus, ab obstinatissima adversatione dictus fuerit Satanus. Profundioris tamen Originis fontes recludunt notis Arabum Critici; eos habe ex Scholiaste Hariri: Conf. 7. كل عات متهمك بعد من الخبير من الجن والانس والدواب هو شيطان وهو ماخون من قولهم دار شطون اي بعدد ونوي شطون وسمي كذلك لبعده من الخبير والرحمة او هو من قولهم تشيطان الرجل وهو غاية الخبث وسمي بذلك لغاية خبثه وقيل نوته فرايد ماخون من قولهم شاط السمن والزيت اذا نضج حتي احترق وشاطت القدر احترقت ولصق بها الشبي وسمي بذلك لاحتراقه بنار القطعة والطره قبل احتراقه بنار الجهنم Omnis perveraciter rebellis et adversans, remotus a bono, ex genis, hominibus, bestiis, vocatur Satanus. Nomen ductum ex usu vocabuli **שַׂטָּן**, longe distans, de domo, et longe abiens, de discessu; propterea quod longe distet tum a bono, tum a gratia Dei. Desumptum posset videri alias a verbo **שַׂטָּן** quod summum gradum spurcitiæ et improbitatis in aliquo designat. Alii dicunt, non ejus esse servile, et radicem statuendam **שַׂטָּן** med. Fe; quod in butyro oleoque est excoqui ita ut aduratur; atque in ipsa olla adhibetur etiam pro aduri particula

rei coacta adherente. Sic Satanus ab urendo derivaretur, eo quod uratur igne discidii et expulsionis a Deo, ante quam uratur igne Gebennæ. Horum prius nimis videtur tenue & dilutum, quamvis sat trita sit notio Theomaticis ipsius **שַׂטָּן** pro **بعيد** Longinquus fuit, procul absuit. Secundum minus rite digestum, quum تشيطان palam sit ductum ab ipso Satana, quali Satanus factus est. Tertium ob frigidus lusus in ista uestione, minime omnium arridet; sed potuisset ab homine Arabe elegantius quid extundi ex isto **שַׂטָּן**, in olla adusta, butyro excocto ad adustionem usque, unde sponte enascitur usus secundarius exandescendi ira, odioque, & quidem inusto quasi, cum rancore peritus insidente. Hæc significatio gravis regnat in 10. conj. استشاط exarsit, incanduitque in aliquem. Usus ea Harir. Conf. 3. p. 156. & Conf. 7. استشاطت من مكرهم غضبا Adustus exandui ira propter fraudem eorum. Perpendi etiam atque etiam velim, an non insignis hæc figura restituenta sit **השמות אותך מסביב**. Et Cap. 28: 24, 26. **השמים אתם מסביב**. Diversissime exponi solet formula illa. Ego offero odium rancidissimum et iniustum, quod egregie etiam quadrat in alteram phrasin, **Ezech. 25: 6, 15. Ei ultionem sumsero cum odio rancido et interrectivo in anima.** Thema **שַׂטָּן**, quorum hæc formæ revocantur, in Origine sua habuisse vim urendi, perurendi, ad vs. 8. confessim aperietur. Hinc propagatam nunc tandem suspicor novam radicem, adjecto **Nun**, ut in aliis etiam observavi, **שַׂטָּן שַׂטָּן**, Adversatus est et animo et vultu obstinatissimo, quam emphasin huic verbo supra adstruxi. Ea vix potest esse primaria; commodissime autem tanquam secundaria deducitur a ferventissimo semper rancore, odioque iniusto; quo nihil congruentius nec ad Satana, nec ad alterius adversarii perveracis cujuscumque imaginem sistendam. Non abhorret, vicinum **שַׂטָּן** item infesto animo adversatus est, eodem modo, adjecto **Mem**, a **שַׂטָּן** profeminatum fuisse. Officere hinc conatibus judicabitur forte elementi diversitas, quum **שַׂטָּן** non per **Schim**, ex **שַׂטָּן**, sed per

7 Dixitque Jehova Satanæ, unde nam advenis? & respondens Satanæ Jehovæ dixit, a discursando per terram, grassandoque in ea.

8 Tum

per *Sin* exarari solet. Similis est ratio in altero שׁוֹט. Habeo equidem, quo scrupulum eximiam. Sed nil cupide. Veritati litare studemus, quæ si *Originem* hanc abnuat, melioribus lubentes concedemus.

Vers. 7. Commodissime sub manus se dat verbum שׁוֹט, *discurrere, obire, & alia*, in Lexicis extinguita. Notio hæc Arabibus quoque pertrita sub شاط *med. Vaw*, unde شوط *curriculum, obitus, circumcursus; cursus unus ad finem suum perductus.* Sic Cl. Gol. In *Camuso*, unde hausit, extat الشوط الجري مرة الي غاية, *curfus uno impetu factus ad metam vocatur شوط.* Similiter *Gjauhari*, جدا شوطا اي, *طلقا وطاف بالبيت سبعة اشواط*, Cucurrit من الحجر الي الحجر, *id est uno impetu factum cursum, laxatis habenis admissum.* Hinc dicitur *Aidem* Moecanam circumvit septem curvulis: nempe a lapide sacro ad eundem redeuntib. Non est ergo simpliciter obire, circumire, sed effuso impetu decurrere, unde in 2. Conj. Longius iter شوط تشويطا طال سفره, *ingressus est; & in 5. تشوط للغرس طرده.* Equum suum atexit ad شوط, *pro impulsu in cursum ad lassitudinem usque.* Hæc iterum e *Camuso*. Jam vero quum שׁוֹט flagellum sonet, vix dubitari posse videtur, quin *cursus* ille *vehementior* a flagellando originem sumserit. Utique sic *Grecum* μαστιχον secundariam vim induit *cursus* effusioris. *Hom. Iliad. 17: 622.*

Μάστιγιον οὐκ εἶναι καὶ θόλος ἐπὶ νῆας ἕρπαι.

Id alibi Poeta est μαστιχον ἰλαριον; unde pro ipso ἰλαριον mox invaluit. At flagellum quo est fonte שׁוֹט dictum? erraret, qui ad *Arz-*

7 ויאמר יהוה אל-השטן מאין תבא ויען השטן את-יהוה ויאמר משוט בארץ ומהתהלך בה:

8 ויאמר

bum ساط recurreret, *med. Vaw, scutica percussæ, flagellavit*, cujus derivatum سوط *scutica, nervus eurius, lora in flagellum plexu. Vehementia pœnæ vel portio pœnæ acius incumbens. Mânê.* Nimitis apertum est, istud ساط flagellare a سوط flagello esse assumptum; ut & alterum illud *Glossema* apud *Golium*, commisit inter se liquida, & quidem *spatha lignea vel ferrea* quæ vocatur مسوط: nam & hoc apertissime a flagellando ducum. Unde ergo flagellum? an ab incurfando? jocularis foret circulus, quum sub flagello *curficationem* quasi succreville posuerimus, *Expediit* ma erunt omnia, si *Hebrææ Lingue* sum vindicemus ditionem, & quasi *jurisdictionem* vetultissimam; hoc est, si ei restitutum *primigeniam significationem* thematum שׁוֹט & שׁוֹט, *med. Vaw. & Jod*, apud Arabes *astervaram*, in *urendo, adurendo, perurendo.* شاط quidem *med. Vaw. conj. 2. dat assit* herbam pruinâ. *Deussit* pilos in flamma. Item شاط *mel. Je*, *adussit* pilos, lanam. *Ustulavit* carnem in 2. conj. & شاط *ustulatio, odor rei nke.* Et conj. 1. *Ustulatus, adustus, perustus* fuit, cum aliis *ustibus*, quos longum foret discutere. Ut igitur a flagrando *flagrum & flagellum*, eo, quod *urat, perurat* latera secundum illud.

Ibericis peruste *funibus* latus.

Sic שׁוֹט *scutica, lorum, nervus male urens; & ustio ipsi flagelli incumbentis.* Hanc proprietatem palam exerit *Jos. 23: 13. לשתט* ad *perurendum* latera vestra, *aculeis pungentibus.* Aliis שׁוֹט nomen est, quando *aculeos stimulosque* male urentes vertere licebit. A flagello porro *subsumtum* flagellare שׁוֹט, *pro vehementius curvere; in cursum laxatis habenis se effundere.* Non spernes hanc potestatem *auchicrem,*

& insignitam: sive proprium species usum, ut Num. 11: 8. 2 Sam. 24: 2. sive improprium Zach. 4: 10. Oculi Jehovæ citatissimo cursu emetientes universam terram; vel itriusque cursu circensium, in gyrumque circumactis, terram circumlustrant. Sic شوط speciatim cursum gyratim circumactum consignare videmus; quin usus conj. dugess. شوط تشويط Longius excucurrit peregrinando, nil aliud quam circumlustravit regiones. Confer in eandem mentem Jer. 5: 1. שוטטו effuso cursu circumagimini in plateis Hierosolymorum: & Amos. 8: 12. Jer. 49: 3. insignite Dan. 12: 4. Obsigna librum ad tempus implementi usque: שוטטו רבים multi percurrent, id est perlegent, diligenter ad omnia attendent, ut habet Cl. Cocc. in Lex. quod foret nostrum perlustrabunt. Fortius tamen venustiusque adhuc dari posset, in ea Prophetia percurrere decertabunt, & studiis effusissimis de palma contendunt; metaphora a flagello & cursu gyratim concitato. Porro a flagellatione tentavit Cl. Cocc. Ezech. 16: 57. השאטות אותך מסכיב, quod Chaldoeo est prædantes; aliis aliud. Coccejus exhibet impellentes, vel flagellantes. Mallet, si ista nunc notio attendenda, flagellato velut impetu incurstantes te undiquaque. Pariliter Ezech. 28: 24, 26. Quin & formula כשאט נפש Ezech. 36: 5. & כשאט בנפש Ezech. 25: 15. & ככל שאט בנפש Ibid. vs. 6. quæ Coccejo signat impulsus, impetum, incitationem animi, qualis est omnia perambulantis, vel & remis acti, commode ad hanc Originem flagellati & concitati cursus poterit referri; quamvis haud poeniteat alterius conjecturæ ad vs. præced. in medium datæ. Comparent præterea sub themate שוט, voces שוט, & משוט pro

Remo: & participium שטים Ezech. 27: 8. Κωπιλάται Remigantes. Duplex Originis pandendæ via. Prima ex usu שוט סלב flagellavit, pro agitavit, & commiscuit liquida, unde משובט spatula, tudicula, palmula, remus. Secunda דפוס משיט flagellare pro ilaυνεν concitatius impellere, quod ab equis & curribus ad naves se traduci patitur, secundum illud Poëtæ Odyss. 4: 708.

Νηών ἀκυπόρων ἐπιβαινέμεν, αἰθ' ἀλὸς ἴππου
Ἄνδράσι γίγονται

Adde luculentam similitudinem currus quadri-

juzi τῶν ἀλλήλων ἐπιβάτης concitati, cum navi remis impulsæ, Odyss. 13: 81--86. Habes hoc ad spectu apud Soph. in Trachin. 665. πολύκωπον ὄχημα ναὸς multiremum currum navis. Et λιόπτερον ναυπλῶν ὄχημα Lineis alis instructi nautarum currus apud Aeschylum, & alia, quæ dabit Muret. in Var. Lect. & Barnes. ad Eurip. Med. 1123. ubi ναῖον ὑπὸ πηλῶ Ναυαλέμ rheadam figuravit Tragicus. Hæc a flagello ad remum proclivem transitum arguunt; unde & ἰλαύνεν æque tritum in Navi remis acta, quam in curru. Vicibus inversis ἐρέσων Remigare, a mari in terram migrarunt, ut Eurip. Iphig. in Aul. 138.

Ἄλλ' ἴθ' ἐρέσων σὺν πῶδα, γῆρας
Μηδὲν ἴσκειων.

Iterum Iphig. in Taur. 289. κίεροις ἐρέσων. Et Aesch. Agam. 52. κίερον ἐρέτμοισι ἐρισσοίμοιο. Reconditioris adhuc est elegantia τὸ Remigare ἐρέσων pro verberare, flagellare. Sic Aesch. Pers. 1051.

Ἐρεσὸν ἔρεσει, ἔπειαζ' ἐμὲν χέρον.

ubi Schol. τύπη σιωπῶν. Idem in Supp. 550. de Jo

Οἶστρον ἐρεσσόμενα
Φόνη ἀμυγρῶν.
Oestro flagellata
Fugit mentis impos.

Ibid. Insignis imago se exerit ergo in verbis משוט בארץ ומהתהלך בה, a flagellando per terram, & a grassando in ea. Jaçtat Satanas se violentis grassationibus longe lateque damna & mala dedisse; quamvis Jobum necdum tangere potuerit flagello suo, ejusve similiam florentissimam incurfare. Qui otiosi ambulantis personam Satanae hic tribuunt, suum ei characterem minus servant. In isto משיט & ἰλαύνεν, quod proprie שוט, cum cursu concitatissimo, quem superior nota exhibebat, lubens conjungerem suavi quoque flagelli verbera miseris mortalibus imposita: pro circumstantiis quippe variant verba, & nunc vim intendunt, nunc remittunt. Alterum התהלך itare, per se medium, ut Latinum grassari, a gradiendo, ad violentiam & latrocinia nonnunquam applicatur. Ipsum kal sic habes Ps. 73: 9. Lingua eorum התהלך grassatur in terra. In pihel etiam Prov. 6: 11. Et veniet

8 Tum Jehova Satanæ, Ecquid, inquit, adjecisti animum tuum ad servum meum Jobum? neque enim par ei aut similis in terra, Vir integer & rectus; reverens Numinis & recedens a malo.

9 Respondens autem Satanus Jehovæ, dixit, An gratis reveretur Jobus Deum?

10 Non-

nies *כמהלך* *ficus grassator paupertas tua.* Ita locus vertendus, ut ex seq. membro pate- scit, ubi *אייט כנן* *Clypeatus, Latrocinator, miles,* subnectitur. Ex forma *Hitpab.* eandem sententiam reperies *Prov. 24: 34.* Comparatur utrobique Egertas cum *Grassatore & Latrone* nec opiato *opprimente,* & *nilum ex- ciente.* Pro *grassari* etiam nostrum *התהלך* usurpatur *Pf. 12: 9.* & alibi.

Vf. 8. Quum *vf. præced.* nimis dilute sumta essent verba *ישוט & התהלך,* pro *circui- tu & circumambulatione;* etiam hic phrasin *לכך השמת לבך* dilutiore sensu acceperunt Inter- pretes, quasi quæreret Deus, *animunne advertisset Satanus ad Jobum, ejusque eximiam plane pietatem?* Quid? *Satanus* adhucdum *Jobum* ignorasset? *Jobum* non observasset? *Jobum* non acerrimo notasset oculo? immo vero a longo jam tempore ejus exitio imminue- rat, omnibusque machinis & viri fortunæ, & constantissimam pietatem, pervertere conatus fuerat. Hoc ut res ipsa, ita responsum *vf. 9: 10, 11.* satis arguit. Ad naturam & vim formulæ tenendam notetur *Amos. 9: 3.* *ושמתי עיני עליהם לרעה ולא לטובה* *Po- namque oculum meum super eos in malum, & non in bonum.* Ad eam rationem *ponere cor ad aliquid valere* quidem potest *Diligentius atten- dere,* ut *Exod. 9: 21.* Sed nil impedit quo minus usurpetur pro *hostili* etiam *affectu,* *im- petu*ve cordis ad nocendum *attenti, intenti- que.* Hoc posterius habes utique in *oculo su- per aliquem posito, in malum:* habes & in *vul- tu* *Ezech. 17: 7.* *כשומי את פני בהם* *quum vultum meum in eos posuero.* Vides istad *at- tentum* simul, simul *intantum,* *metaphora* de-

8 ויאמר יהוה אל-השטן השמת לבך על-עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ איש תם וישר ירא אלהים וכר מרע:

9 ויען השטן את-יהוה ויאמר החנם ירא איוב אלהים:

10 הלא

sumta a *machinis tensis, intensis,* ad feriendum *directis,* prout *כרים שום* *ponere arietes belli- cos* signata formula dicitur *Ezech. 21: 27.* & alibi. *Bellicum* etiam *usum* absolute exere- re potest *השים,* ut *Græcum* *ἰσχυρίζομαι:* ita enim *Ezech. 21: 16.* vel *21.* habes *הישמי השמולי* *dirige impetum sinistram versus.* Hinc expla- nabo infra *Job. 23: 6.* *בי ישים* *impetum in me dirigit.* Par utus obtinuit in Synonymo *ישות,* quod *hostilem* *מתלחם* saepe signat; & cum adjuncto *corde* *Jobi 7: 17.* ut ibi declarabitur. Hinc jam luculentior emergit sensus in nostro contextu, *An posuisti cor tuum ad- versus Jobum?* An *affectum* quoque & *impe- tum* *hostilem* direxisti in *Jobum,* illum in- comparabilem mei cultorem? haud dubie ut odio ejus *stigras,* ita & *desulterio* grassaturam in eum tuam exercendi. Ecquid & *em- violentus* grassator *intaxisti?* sic erit *sarcasmus,* quo *jactantia* *Satanæ* retunditur, qui *vf. præc.* *terram sese persultasse,* & mala multa mortali- bus intulisse, gloriabatur. Ecquid igitur *Jobum* *impetivisti?* inquit Deus; illum religiosissimum mei Cultorem, cui, ut interne- civo tuo hosti, jam a longo immines, cu- jusque perniciem unice anhelas? Elucet irri- sio *Sarcastica,* qua ostenditur *Satanam,* tan- quam catena revinctum, non posse promiscue *grassari;* ac præfertim *furori* *ejus exemptos esse probos,* quos ne *attingere* quidem audeat, nisi frena laxante Deo, ad suorum virtutem explorandam.

Vf. 9. *Adversarii præfractissimi & impudentissi- mi* characterem contignat læcer scriptor in hoc responso *Satanæ,* qui Deo, testimonium de pietate *Jobi* ferenti, obloquatur, atque hypo- criseos maculam affricare audeat candidissimo pectori; *adversus* quem ut multis retro annis

10 הלא את שכת בערו ובער-ביתו
ובער כל-אשר-לו מסניב מעשה ידיו
ברכת ומקנהו פרץ בארץ:

11 ואולם

cor suum intenderat, ita nunc hanc tendit calumniam, ut votorum tandem particeps reddatur, quod Mercenariam coleret virtutem, quæ duplici favore ad ipsum, universamque ejus familiam, redundabat scilicet; primo protectionis plane singularis: secundo benedictionis usque & usque crescentis.

Vs. 10. Eundem hostilem & exulceratum animum, a longo jam tempore in perniciem Jobi intentum, prodit indignabunda ista querela. הלא שכת בערו Annon sepem posuisti circum eum? &c. &c.

Hæc est prima merces, qua Jobum indutum, & tanquam illectum, criminatur Sathanas, ad tam ardens Religionis ac virtutis studium, quod nempe carneret se singulari plane ratione a Deo protegi, ita ut nec ipse, nec quisquam suorum unquam quicquam gravioris calamitatis fuerint experti. Cum malorum depulsionem & averruncationem calumniator, tanquam alteram Mercedem, qua Jobus ad pietatem colendam stimularetur, connectit Benedictionem uberrimam, omniumque bonorum affluentissimam copiam, usque & usque incrementem. Utrumque multis retro annis male usserat τὸν μακάριον, quem ut felicitatem humanorum, præsertim Dei amantium, discernat; ita in eorundem miseriis exultat ac triumphat. Est ergo ut dicebam, indignabunda querela; in qua interrogatio, more solenni Hebræorum, fortius adfirmat & exoptulat. Est etiam malitiosissima provocatio, qua criminationem suam experimento saltem revictam & refutatam videre postulat; ut vs. 11. planius exponetur. Restant duæ insignes figuræ, quibus utrumque membrum est expressum, paulo enucleatius inspicendæ.

Ibid. Ad malorum depulsionem pertinet verbum שכת circumsepivisti, quod in Bibliis infrequens, longe frequentissimum est apud Arabes, quibus شاك med. Vaw שוך est punxit, transfixit spina, spinosus fuit; spinis

10 Nonne Tu circumsepivisti eum, & domum ejus, & quicquid illius est circumquaque? operi manuum ejus benedixisti, & pecus ejus copiose prorupit in terra.

11 Ve-

horruit. Ipsa spina شوكة & شوكي; quæ figurate etiam signat aculeatam vim, fortitudinem, opes, potentiam; ut quum dicunt, اشتدت شوكته corroborata est spina ejus; pro potentia ejus invaluit. Formulam istam illustratam dedi in Opusc. de defect. Hac ansa iterum شاك spinosus fuit, usurpatur pro fortitudinem bellicam exeruit; itemque, armis acutis instructus stetit, quasi dicas, Horridus fuit in jaculis reliquaque panoplia: in 2 conj.

شوكة frequentatur pro obsepivit, spinis circummunivit, & quidem الحايطة murum si-ve maceriam horti. Confer Esaj. 5: 5. ubi משוכה sepes spinosa, & גדר maceria junctim comparent. Eodem ferme adpectu heic loci habemus Fortunas Jobi, Domumque universam מסניב in orbem divinitus septas, & spinoso, id est inaccessio munimento protectas; quod hactenus incautum perrumpere tentarit Sathanas. Diverfus est usus Hof. 2: 5. Ecce ego sepio viam tuam spinis, שך במים. Id valet intersepio, & obstruo, sic ut emergere nequeas, sed spinis transfixus misere obhareas. Hoc & Arabibus est شاك intransitive; incidit in spinas, per spinas incedens obhasit. De cognato themate שכך שכ, unde שבים שבטים, spina densiores Num. 33: 55. שככות acuminata tela, Job. 40: 26. alibi agetur.

Ibid. Ad bonorum affluentissimam ubertatem spectat cum verbo ברכת Benedixisti, alterum illud פרץ prorupit, perrupit obices, ut Merc: recte monuit, id est, immensum excrevit & propagatum est. Est metaph. defumta ab aquis, & fluviiis, obicem perfringentibus, & late effusus; quo aspectu Cocc. exhibet pecuaria ejus se effuderunt in terra. Hanc peculiarem vim asservant Arabes, in فراض, פרץ

11 Verum enim vero laxa, age, manum tuam; & tange quicquid ejus est: si non in faciem tuam vale- re te jussurus sit.

11 ואולם שלח-נא ירך וגע בכל- אשר-לו אס-ללה עלי-פניך יברכך :

12 Tum 12 ויאמר

פרוץ, os sive potius apertura fluvii sese effun- dens in rivus, vel alioversum. Ita Cl. Cor- nelius ex Gjaubaris. Plinius evadet per exem- plum, e Veteri Poëta adductum ab eodem Gjaub.

تجري خزائنه علي من نابة
جري الغرات علي فراض الجدول

*Profluunt thesauri ejus super salutes ipsam,
Fluxu Euphratis in aperturam rivuli.*

Vides vocabulum פרוץ, proprie raptio, speciatim designare locum ubi rupto obice, incisa terra, fluvius sese effundit, novamque rivum vel invenit, vel sequitur. Simile est פרוץ מים, 2 Sam. 5: 20. Ruptura aquarum. Nempe פרוץ, ut פרוץ, & פרוץ, in ge- nere est findere cum laceratione, frangere ita ut vel incisura fiat, vel apertura & foramen. Hæc indicare cœpi in Clavi Dial. p. 281. 282. In- de varii & copiosi usus extiter, quibus novæ lucis aliquid addundere potest Arabia; ut in ipso hoc Opere opportunius demonstrabitur. Ad fluminis extra ripas prorumpentis metapho- ram reduxerim quoque illud 1 Sam. 25: 10. *המתפרצים איש מפני ארניו* qui rupturam faciunt a Domino suo descipientes. Hoc est qui querunt apertu- ram, & occasionem ad prorumpendum in rebel- lionem. Ab aquis quoque derivatum est פרוץ pro diculgar, quod est exire, emanare, erumpere in publicum, & diffundi. 2 Chron. 31: 5. & 1 Sam. 3: 1. Cum textu nostro con- ionat Jef. 54: 3 *Ad dextram & sinistram pro- rumpes:* & Gen. 28: 14. *prorumpes occasum & ortum versus, inltar fluvii, quem suus non amplius capit alvens, sed qui in rivos sese qua- quaversum diffundit.*

Vers. 11. Malitiosissimam & subtilissimam ca- lumniam urguens satanas, Deum provocare sus- tinet; tanquam pignore posito contendens

Jobum esse Hypocritam, & experimento saltem retelli, ac revinci flagitans. Habes iterum eminentem characterem שטן Adversarii obstinatissimi & impudentissimi, adversus Dei ipsius testimonium insurgentis. Habes quo- que notam expressam Odii inexpiabiliter su- rentis in probos, quod si eos penitus proster- nere ac pessumdare nequeat, ex iisdem vexan- dis, raptandisque, aliquid saltem solatii ve- natur.

Ibid. Circa phrasas paucis subnecto, שלח ירך mitte manum tuam, plus esse quam ex- tende; quia metaph. a freno laxato est ducta. Hinc Ps. 50: 19. *פוך שלחת ברעה* Os tuum misisti in malum, pro laxato quasi freno admi- misisti, immisisti. Pulchrum cumprimis illud Ezech. 7: 3. *שלחתי אפי בכך*, mittam iram meam in te, vulgo; in Hebræo est, *Laxabo na- sum meum in te.* Ejus contrarium חטם *refrenavit nasum*, Jef. 48: 9. Alia multa hinc translata alibi indicabuntur; nunc tantum inspicias Job. 30: 11. & agnosces יד שלח יך ex origine tua esse laxavit, vel laxatam misit, immisit, admovit manum, emphasi prodivertitate rerum variante. Simplex vis Jud. 5: 26. *Manum suam ad clavum laxavit, & dextram suam ad malleum sabrorum;* ubi tamen in laxatione illa impetum quandam, conatum- ve majorem quilibet deprehendere potest. I- dem observes velim Job. 28: 9. *in rupem durissimam laxavit manum suam;* id est audaci conatu admolitus est. Hoc omnia manu inveni- o 2 Sam. 6: 6. *Et Uzza אל ארון* ישלח אל ארון ויאחו לו laxavit ad arcam & apprehendit eam; pro laxatam protulit manum. Cont. Ps. 18: 17. Hinc in malum porro Exod. 22: 7, 10. *Laxare manus, ad furtum faciendum.* Item ad ledendam, verberandum, Ps. 55: 21. & 1 Sam. 24: 6, 10. & 22: 17. 2 Sam. 18: 12. & 24: 16. Exod. 3: 20. &c. &c.

Ibid. Porro נא aliis queso, aliis nunc, com- modissime referri posse videtur ad נא נא *assurrexit, surgere studuit, unde forma inspe- rans-*

12 ויאמר יהוה אל־השטן הנה כל־

אשר־לו בידך רק אליו אל־תשלח ירך

ויצא השטן כעם פני יהוה:

13 ויהי

ונע בכל אשר לו *age*. Sequens aliquid habet ambiguitatis, verti quippe potest, *Et tange modo quidvis eorum quæ habet: potest quoque, Tange quicquid habet; simul & semel uno ic̄tu Fortunas ejus disperdens.* Posteriori sensum suggerit *vs. seq.* ut & eventus ipse: prior tamen argutior foret, & *cahumaniatoris* astutiæ accommodatior forte; partim ne *nimum* postulare censeretur; partim ut insinueret, etiam *exiguis adfectionibus Mercenariam Jobi Virtutem esse succubituram.* Arrisit hic adpectus *Cl. Cocc.*; cui nec eventum, nec *vs. sequentem* officere mox ostendam. Pro priori iterum faceret *malitia Satanæ non lentis jam ic̄tibus, sed omnium Fortunarum subita ruina Jobum obruere, ejusque virtutem expugnare molientis.*

Ibid. Non prætermittenda *improba plane audacia, vel potius contumacia, qua jurejurando interposito adfirmat Satanæ, non duraturam in fornace tentationis Jobi virtutem, sed in auras abituram.* אם *Si est jurantis, seque devotantis formula solenni כה יעשו לי, כה יוספו וכה ילהים וכה יוספו & sic addat.* Vide 1 Reg. 20: 10. Similiter אם לא *Si non Ibid. vs. 23.* Talia passim occurrunt, nemini non notissima. Signanter additum על פניך non tantum *palam, verum etiam in os quasi, quale est illud Esaj. 3: 8. Ad oculos Gloriæ ejus persringendos, i. e. ad Majestatem Dei velut in os ledendam.* Nervosissime Deut. 7: 10. *Rependens Osoribus suis פניו אל; non procrastinabit; osi suo פניו אל rependet; ubi in faciem, in os non simpliciter est aperte, palam; sed contentionem quoque adfert, & ut sic dicam insultationem in os, quemadmodum & ipsi Deo insultaverant.* Eadem vis Jobi 21: 31. *Quis redarguet in Os ejus viam ejus? quod est Gallicum, a sa barbe, ut Ibid. recte Mercerus.* Sed quid jam in os Benedicere? nil aliud, putem, quam *καὶ εὐλογῆσαι τὸ στόμα;* Deo

12 Tum Jehova Satanæ, Ecce, inquit, universa quæ habet in manu tua sunt: tantummodo in ipsum ne immittas manum. Et discessit Satanæ e præsentia Jehovæ.

13 Die

Religionique longum vale dicere; secundum ea quæ superius discussimus.

Vs. 12. Explicatio receptior *vs. præc.* ex hoc responso, *Ecce omnia quæ habet in manu tua sunt, unice videretur firmari.* Si tamen *subtilior* illa ratio alicui præplaceret, sic poterit verba nostra ad suum sensum accommodare, ut Deus nunc reponat *Satana*, vicissim eum provocans quasi, Tu quidem flagitas, ut *vel Quidvis ejus Fortunarum tangeam; Ego vero Quicquid possidet, id universum tuæ potestati permitto.* Esset hoc pacto haud invenustus *lusus ex Ambiguo* in vocula כל, & *Quidvis* distributive, & *Quicquid* collectivè designanti.

Ibid. Non obscurum esse potest, quomodo Satanæ, quem *scena præmittit intrantem ad Deum* exhibuerat, ut *calumnias adversus Jobum strueret, nunc egressus esse dicatur כעם* de *præsentia Dei*, ad quam fuerat admittus. Nempe *comparitio illa ante Faciem Dei, tanquam pro tribunali sedentis, circumstante Angelorum satellitio, & criminatio in cœlesti illo concilio adversus Jobum suscepta a Satana, vividissimis coloribus pingebat Calumniatoris & Accusatoris illius impudentissimam audaciam, & præfractissimam malitiam, qua Deo ipsi litem intentare sustinet, Rectoremque Universi provocare ad sincerum, si forte uspiam extet, sui cultum in igne tentationis explorandum.* Ab hac autem *præsentia Dei* quum *discessisse* jam dicitur Adversarius, innuitur eum haud secus ac Apparitorem aliquem, aut Licetorem *supremi Judicis*, quanto cyus sese accinxisset ad exequendas eas *Jobi* vexationes, & plagas, ob quas, ut ita dicam, extorquendas Deo, *acerrimus in Aula Cœlesti flagitator adstiterat.* Observari præterea velim *יצא* exire *judiciale esse verbum, quod frequentari amat vel in sententiis pronuntiatis; vel in reis, per sententiam Judicis partim damnatis, quod est Exire fontem; partim absolutis, quod est Exire infontem: vel in Ministris & Executoribus judicii; ut Esaj. 37: 38.* ויצא

13 Die autem quodam Filiis ac Filiabus ejus comedentibus, vinumque bibentibus, in domo Fratris sui primogeniti:

14 Nuncius venit ad Jobum; ac dixit: Boves arabant, & asinae pascebant more solito.

15 Et irruerunt Sabæi, ceperuntque illa: & pueros percusserunt acie gladii: & elapsus sum tantummodo solus ego, ut nuncium tibi ferrem.

16 Illo adhuc loquente venit & iste, dixitque: Ignis Dei cecidit de Coelo, & ambussit oves ac pueros, eosque absumsit: elapsusque sum tantummodo solus ego, ad nuncium tibi ferendum.

17 Ad- עור 17

על יריהם *Et Exiit Angelus Jehovæ, & percussit &c. & Ezech. 30: 9. יצאו מלאכים Exhibunt Angeli de presentia mea -- ad conterrendos Cushæos, &c. Parili ratione Exiit Satanas de presentia Jehovæ, tantundem valet ac Executor judiciorum adversus Jobum decretorum quantocyus perrexit, ad eum intestandum.*

Vers. 14 Nodi aliquid nectit על יריהם, quod Coccejo est per manus eorum, nempe puero- rum, qui vs. 15. memorantur. Plerique dant, Ad manus eorum pro juxta, ad latera bouum. Alii malunt in locis suis. Omnes habent quonitantur. Non possum tamen quin aliam adhuc semitam monstrem; super manibus suis, id est more solito; prout assueverant, & ordo rei rusticæ exigebat. Sic הם sese referet & ad boves arantes, & ad asinas pascentes. Hanc elegantem vim Manus vel Mannum pro consuetudine, institutio, & more ordinario agendi silit Esr. 3: 10. Ad celebrandum Dominum tubis & cymbalis על ידי דוד ex instituto Davidis. Iterum 2 Chron. 29: 27. על ידי כלי דוד Ad rationem, morem, institutum instrumentorum Davidis. Hinc lucem quoque capere videtur obscuriusculum illud Jer. 5:

13 והי היום ובניו ובנתיו אכלים

ושתים יין בבית אחיהם הבכור:

14 ומלאך בא אלי-איוב ויאמר הבקר

היו חרשות והאתונות רעות על-ידיהם:

15 ותפל שבא ותקחם ואת-הנערים

הכו לפי-חרב ואמלטה רק-אני לברי להגיד לך:

16 עוד זה מדבר וזה בא ויאמר איש

אלהים נפלה מן-השמים ותבער בצאן

וכנערים ותאכלם ואמלטה רק-אני לברי להגיד לך:

על יריהם *30. Et sacerdotes Dominatum exercent super manibus suis, hoc est ad morem ab ipsemet ordinatum ac institutum: pro soleenni sua regula, normaque agendi, quam a patribus acceptam, propagant, perpetuantque.*

Vs. 15. Ad rationem faminei sexus in verbis תפל & תקח expediendam, assumi solet ערה vel אמה, Turba, Natio Sabæorum.

Rectius alii monent vocabula Gentium nunc masculinæ, nunc femininæ usurpari. Hic tamen paulo diversior adhuc ratio est, quum enim הכו percusserunt mox subseratur, apparet famin. sing. ex Arabismo positum esse pro plur. mascul. נפלו. Non audiendus R. Salom. qui Cadere illud per castra metari exponit, ut Gen. 25: 18. Non quadrat id in prædones Arabes, ad morem turbinis vel fulminis irruentes. Is usus נפל vel ex vs. seq. patescit. Hiuc metaphoram quoque duxit Esajas cap. 9: 7. Verbum luxavit Dominus in Jacobum, & irruit in Israël, instar fulminis videlicet.

Ibid. Verbum נמלט evadere, elabi notionem istam secundariam adscivit a primaria Lubricitatis, quum quid vel raptim, vel furtim e manibus elabatur. Id aperuit Clavis Dialectorum pag. 239. ubi adduxi ex Arabia Radices

مלט,

17 עוד זה מדבר וזה בא ויאמר
כשרים שמו שלשה ראשים ופשטו על-
הגמלים ויקחום ואת-הנערים הכו
לפי-חרב ואמלטה רק-אני לבדי
להגיד לך :

18 ער

Excidit res e manu præ lubricitate, itemque **גלס** *Glaber & lubricus fuit*; unde **גלס** *subduxit se e medio aufugiens*, & *lubricando quasi eripuit se*. Ad partum quoque *expeditum, lubricum, præproperum*, quomodo hinc traducatur, in *Hiph.* & *Pibel*, ibidem ostensum, collato themate **גלט**, ejusque derivato **מלט**, *lutum Cementarium*; a *summa lubricitate* sic dictum.

Vf. 17. Non negaverim equidem, **שמו** *fat commode verti, posuerunt, disposuerunt tria agmina, in ternos se globos composuerunt*. Sed commodius adhuc putem quod expressi, ex usu illo *ἐπιθήσει* *impressionem dare*, quem supra adstruxi *vf.* 8. Sic *Ellipsis* erit pro **כשלה ראשים**; vel **כשרים שלשה ראשים** *Chaldaei tria agmina facti, שמו impetum dederunt*. Confer, *1 Sam.* 15: 2. *Amalek שם לו impressionem dedit in ipsum, quum adscenderet ex Aegypto*: ut narratur *Exod.* 17: 8.

Ibid. Opportune subnectitur **ויפישטו**. Radix **פישט** teritur pro *Exuere vestimenta*, & quidem graviore illo *significatu*, quo Latini suum *spoliare* usurparunt, pro *derepta veste nudare, nudum excutere*. Ita *Liv.* 2: 55. *Consules spoliari hominem & virgas expediti jubent*. Et mox, *Quo ferocius clamitabat eo infestius circumscindere & spoliare licetor*. Iterum *L.* 8: 32. itemque *Cic. Verr.* 4: 40. Notum hinc *spoliarium*, **במלחמה**, in *balneis*. Notissimum & *spolium* pro *pelle detracta* vel *Leonis*, vel *Serpentis*, sive *Exuviis*. Vide *Voss. Etym.* in voce. Similis ferme ratio est in **פשט**, quod *Lev.* 1: 6. *Mich.* 3: 3. signanter in *pelle detracta* adhibetur. Inde ad *vestimenta detracta & derepta* vel *violenter*, vel *festinanter* saltem, transfertur. Vide *Hof.* 2: 2. *Mich.* 2: 8. *Job.*

17 Adhuc illo loquente, venit & iste, dixitque: Chaldaei triplici agmine impressione facta grassati sunt in camelos, eosque abegerunt. Pueros autem caeciderunt acie gladii. Et elapsus sum tantummodo solus ego, ut tibi renunciarem.

18 Ad

19: 9. *Lev.* 6: 4. *Esfaj.* 32: 11. *1 Sam.* 18: 4. Hinc propagata porro altera potestas *exspoliandi, despoliandi, ad spolia agenda grassandi*. Minus feliciter *Cl. Cocc.* assumpsit **אשט**, *diffundere se*, **אשט**, *tanquam se denudare & exuere suis latebris*. Est ergo planissime **λωποδότης** ut *2 Sam.* 23: 10. & *1 Sam.* 31: 8. ubi est *spoliare cadavera*. Jam vero ut nostrum *stroopen a cute derepta* transiens ad *spoliationem*, se mox extendere coepit ad *grassationes spoliorum causa factas*, sic **פשט** quoque illuc vim suam permisit. *1 Sam.* 23: 27. *Philistæi פשטו על הארץ, ad spolia agenda grassantur per terram*. Observetur duplex constructionis ratio *1 Sam.* 30: 14. unde reliqua evadent expeditissima, ad elegantiam cujusque loci perspicendam. In primis venustum est schema *Nab.* 3: 16. **ילק פישט ויעף** *Locusta spoliabunda grassatur & avolat*; ubi alluditur simul ad *arbores cortice nudatas* per *hæce spoliatrices*, quibuscum ibi comparantur *copiæ militares*. Cum hoc themate conferendum *Arabum* **فسد**, *cujus 4. conj. est Grassatus fuit inferendis malis*: & 6. **فسادوا** *inter se grassati sunt damnis & malis*. **فساد** *Violenta creptio opum, gregum &c. &c.* *Sin* pro *Schin* solenne. Rarior mutatio **פ** *in* **פ**; quam indicavit tamen *Clav. Dial.* Origo Radicis **فسد** in *Lexicis* non comparet, quæ videtur reducenda ad **جذب** *tractionem vehementiorem sive carptionem cum laceratione conjunctam*. Hanc principem fuisse potestatem **פשט** admodum veri est simile, nam inde proclivis gradus ad *detractionem cutis, spoliationemque vestis*. Ejus potestatis primæ vestigium offert vox **فسط** *petiolus dactyli*. Proprie *carptum, conserptum, præcerptum*, forma participiali unde & *præsegmen unguinum aliarumque*

18 Ad hunc usque loquentem venit & iste, qui dixit: Filii tui Filiaque edebant, & bibebant vinum, in domo Fratris sui primogeniti.

19 Et ecce ventus magnus venit inde ex ulteriore deserto, & corripuit quatuor angulos domus; quæ collapsa est super Liberos mortuique sunt. Et elapsus sum solus ego, ad renunciandum tibi.

20 Tum surrexit Jobus, lacerauitque pallium; & caput penitus attondit: prostratusque humi adoravit.

21 Di-

18 ער זה מרבר וזה בא ויאמר בניך ובנותיך אכלים ושתים יין בבית אחיהם הבכור :

19 והנה רוח גדולה באה מעבר המדבר ויגע בארבע פנות הבית ויכל עלי-הנערים וימותו ואמלטה רק-אני לכרי להגיד לך :

20 ויקם איוב ויקרע את-מעלו ויגז את-ראשו ויפל ארצה וישתחו :

21 ויאמר

que rerum significare potest; idem atque *قلاصة* quod præcipitur *ع* refecatur de aliqua re. Radix ipsa *فسط* non extat quidem in *Lexicis*, sed & alia inde exulant bene multa, ut fieri aliolet in genere hoc, quæ tamen scriinia vetera excutienti occurrunt. Per *Schin* quoque reperio *فست*, idem quod *فست* in *Camuso*, ibidemque ipsa Radix *انفست* laudatur, ejusque 7. *coni. فست* *العود انفضخ ولا يكون الا مرطبا* De ligno dicitur *انفست* quum frangitur tundendo; nec adhiberi potest nisi in humida materia. Ex his omnibus satis, credo, elucet esse proprie *concerpere*, *carpendo* & *tundendo* detrabere, deripere; indeque reliquas significationes sponte sua emanasse.

Is. 18. Voculam *ער* quæ alias usque ad sonat, hic pro *adhuc* positam esse magno consensu tenetur, quod ea bis præcesserit. Suspicio tamen de industria esse variatum, & voluisse nunc Sacrum Scriptorem usque ad; vel simpliciter, usque ad hunc loquentem venit *ע* alius, ut *Thren.* 4: 40. *Revertamur עד יהוה* usque ad Dominum; & *1.Sam.* 9: 9. *Etamus עד הראיה* usque ad videntem. Vel elegantiore flexu pro dum *adhuc* loquens erat hic, venit *ע* iste. Ita *Jon.* 4: 2. *ער* Dum *adhuc* essem in terra mea. *ער* & junguntur quoque venisse *IIagg.* 2: 19. non tunc eodem significato, sed grata cum

varietate, quam sic repræsentio; *Profecto adhuc semen in granario; ע* usque ad ficum vitimque *ע* non protulit quicquam. Hoc est etiam *fertilissimæ & luxuriosissimæ arborum steriles mansere.*

Vs. 20. Solide *Cl. Cocc.* ad istud *ויקם*: *surrexit* nec a cibo, nec a negotio, neque omnino *sedisse* necesse est intelligas. *Surgere* in sacris est *aggredi agendum aliquid*. Non perualit *Doct. Schmilio*, qui putat *Jobum* describi hic ut magnificum Patrem familias, qui *domi sederit* ut omnia disponderet, & mandata eunctis daret. Nollem talibus suavitudinis indulgerent Viri præclari. Solidissime *Coccejus* removerat quicquid hic vel de *mensa*, vel de alia quacunque *occupatione* erat cogitatum.

Protritus hiece usus verbi *קום קום* apud *Arabes*, quod in *Camus* per *طغ* *capit*, *incipit*, *aggressus est*, inter alia, exponitur, adducta phraasi vulgari *قامت تدموح* *surrexit* *plangit* pro *occupit* *plangere*. Habes eandem phraasi 2 *Sam.* 13: 31. Signat etiam *studium*, *impetumque* quo quid *capessimus* & *agredimur*; quod si tum hic, tum alibi locoruin attendatur, plenior adhuc existet sensus.

Ibid. *ויגז את ראשו*. Disputatur quid valeat *גז*, sitne *tondere*, an *vellere*. Potterius calculo suo firmavit *Cl. Cocc.*, docens derivatum *גז* proprie sonare *lanam vulsam*: & *גזת צמר* *Jud.* 6: 37. *Vellus hinc*: *Vellus a*
vel-

וַיֹּאמֶר עֵרַם יֵצֵת מִבֶּטֶן אִמִּי וְעֵרַם
אֲשׁוּב שָׁמָּה יְהוָה נָתַן וַיְהוּה לִקַּח יְהוָה
שֵׁם יְהוָה מְבֹרָךְ ;

21 Dixitque; Nudus ex utero matris exii: nudusque revertam illuc. Dominus dedit, & Dominus abstulit, sit nomen Domini benedictum.

22 In

בבל 22

vellendo nomen duxit observante Varr. L. 2. de R. R. quia lana vulsura prius in usu fuit quam tonsura. Ergo pro attotondit caput, exhibetur a Cocc. post Rabbinos nonnullos, vellit capillum capitis sui, improbante ꝑ LXX. ἐκεί-
εστι, quod nimis subitum esset Jobi πάλῃ. pro priore significatione tondendi stat Boch. Hieroz. part. 1. p. 480. 481. ostendens in gravi luctu capita fuisse attonsa: atque hanc vim ex Dialectis Syriaca & Arabica simul adfirmans. Id hic multo melius quadrare quam impatentem capilli Vulsionem evictum a Cl.

Schmid: Adhæsit Coccejus ad Mich. 1: 16. קרח' וְגוֹי ubi tonsuram nimis dilutam disputans, pro vulsura concludit. Sane Fac calvitium ꝑ tondeto est languidius: nec video serupulum a Boch. sublatum. Is ne quemquam teneat, moneo וְגוֹי esse verbum grave, quod per metere potius reddendum sit, quam per tondere.

In Camuso habes جز الشعر والششبش وهو مجزون وجزين قطعه كاجنزة

Radix וְגוֹי in crine ꝑ in herba sicca cum parti: וְגוֹי est refecare metendo; quæ vis etiam 8. conjugationi inest. Eleganter hinc Hist.

Sarac. p. 51. & 61. اجنزة Messuit caput ejus, demessuit, præcidit, flosculo orationis insigniore. Sic Ovid Metam. 5: 104.

Demetit ense caput — —

Ubi vid. Heinsf. Adifis & Cl. Drakenb. ad Sil. Ital. 10. 147. contra idem Sil. 8: 61.

Dum flavas bis tondet messor aristas.

Hinc jam demetere comam, metere caput elegantius, cum quicquid Comarum est, detondeatur, & quidem festinanter, raptim, trepide; ut sit in consternatione, ac mœrore. Non displicebit figura hæc Mich. 1: 16. Calvitium fac ꝑ mete. Egregie etiam Jer. 7: 29. Mete Naziratum tuum i. e. Longam illam comam

votivam, religioseque nutritam, quantocyus detonde. Similiter heic loci appositifime Messuit suum caput, ad gravitatem luctus pingendum, absque impatientia tamen muliebri, quæ crinibus vellendis semet solari solet. Euripides quidem in Androm. 1209. inducit Peleum in hæc verba erumpentem, ad nuncium occisi Neoptolemi,

Ὁὐ σαρωξίμου κούρου ;
Ὅκ ἐπιήτομον
Ἐμῶ κούρα κτύπημα χέου δόλο?

Sed forte characterem Viri fortis minus feliciter ibi servavit. Utique a Jobo scenam talem alieniorem esse inde apparet, quod cladibus suis major celsiorque omnia hæctenus fortissime eduret: cum qua animi magnitudine non pugnat ratio capitis, seu demessio comæ; quippe quæ esset inter solennia domus funereæ, & officina pietatis erga defunctos. Multa hanc in rem adduxit Boch. Hieroz. part. 1. p. 482. 483. Eurip. in Alcest. vs. 512. hoc vocat κούρα πινθί-
μα πρέπν: signatius adhuc Ibid. vs. 427.

Πίνθη γυναῖκος ꝑ ἡ κούρα λέγω
Κούρα ζυγάει, καὶ μελαμπιπλάει σελή.

Habes non tonsuram lugubrem, ut Accius loquitur, sed demessionem comæ admota novacula, falcis instar. Hanc proprietatem ꝑ וְגוֹI aperte præfert quoque derivatum וְגוֹI pro defectiōne graminis per falcem, quæ Arabibus مجنز, defective pro وְגוֹI vocitatur.

Vf. 21. Sollicitos habet interpretes אשוב Revertar illuc, quum in Uterum utique Maternum rediri nequeat. Hinc שממה δεικνύσ a multis deflexum ad Terram cujus in sinu, utroque veluti sepelimur mortales. Aliis illuc vel illò redire, est Abire illò quo plures abiere, per speciem Reticentiæ & Euphemiæ. Subtilius uterum matris, etiam in priore membro, figurate ceperunt nonnulli pro prima hominis Origine e pulvere, ut Job. 33: 8. & Gen. 3: 19. Argutus adhuc Cl. Schmid. hinc

D eli-

22 In omnibus hisce nihil peccavit Jobus; neque edidit futilitatem in Deum.

22 ככל-זאת לא-חטא איוב ולא-נתן תפלה לאלהים:

CA-

elicuit *Naturam* mortis piorum, qui quemadmodum ante *nativitatem* inclusi erant in utero, sic quia moriuntur, non pereunt, sed quasi in uterum matris redeunt, ut in *lv* denuo excludantur, & feliciter, in *Resurrectione* ultima. Urguet vim & טוב, quod *Relictum* eo, unde egressus contigerat, inferre debeat. Sed ruinpatur necesse est quod sic tenditur. Aliquid in mente habuisse putem Virum Doctum, quod non satis enucleate exposuit. Id evolvere conabor, verumque loci conspectum præbere. Plane fieri nequit ut *Jobus* in priore membro non respexerit *uterum maternum* strictè & propriè dictum: ast secundum membrum טוב אשוב Revertar illuc, in *uterum maternum* videlicet, jam *improprie* & *figurate* nos ducit ad *gremium terre*, quæ & *ventrem* habere dicitur, quo cuncta recipiat recondatque per mortem soluta, & *Communis* mortalium *Mutris* nomine salutari quoque solet. Sic est *Figura* ex *Ancipiti* in vocibus *בטן Venter* & *אם Mater*, quæ ut *Græcis Latinisque* mirifice placuit, ita in Oriente, ac præsertim inter *Arabes* regnat. Aliquid de *Schemate* isto alibi a me prolatum, & ulterius prosequendum forte. Ad *Resurrectionis spem* *Fidemque*, quam *Jobum* habuisse persuasissimum sum, locum tamen huncce trahere non sustineo; & quicquid de *ventre* vel *utero terre* rediituro tandem, atque in dias luminis oras exclusura, suos *fœtus*, differi possêt, speciosius quam solidius censerem. Nempe non videndum est, quid natura locutionis ferat, sed quid seopum feriat, cum menteque loquentis conspiret. Alias *Terram gravidam*, *fœtusque suos enixuram*, posse pingi, si dubium cuiquam foret, firmarem ex *Ezaj. 25: 17, 18, 19.* ubi bis ista *figura* adhibetur.

Vf. 22. Hæretur in phrasi נתן תפלה לאלהים, vertentibus aliis, Non attribuit *insulsum* Deo, aliis non retribuit. Qui prius sequuntur, iterum diverſi abeunt. *Coccejus* *תפלה* *insulsum* accipit pro *vicio*, quod Dei virtutes minueret, nec ejus Majestati ac Sanctitati congrueret; quali sensus foret non ad-

scripsit Deo quicquam vitiosi, inconditive; nihil in Dei viis & rationibus hisce tanquam תפלה insulsum quid, ac minus sapiens taxavit. Ad-dit sibi non æque arridere ut *insulsum* ista ponatur in sermone *Jobi*. Sic nempe *Rabbini* ferme, & univèrsus interpretum chorus malebant, qui negari autumant *Jobum* aliquid *insulsi* ac *absurdi* aut corde concepisse, aut ore emisisse adversus Deum. Cl. *Schmid.* latiore adhuc adpectu, Neque reddidit *absurditatem* Deo. Id ita explicat. Quamvis Deus ipsi *diverſa mala*, non tamen Deo reddidit quicquam *insulsi*, sive in dictis, sive in factis, qualis hæret *laceratio pallis* &c. &c. Habent omnes herententiæ quo se commendent, sed & apparet sagaci Lectori, talem esse *dissensionem* hanc, quæ nunquam decidi queat, nisi copiosior *Lingux* cognitio præluceat. Hactenus scilicet non liquet quid תפל in *Origine* continerit. In *Lexicis* per *insulsum* ferme declaratur, *notione* arcepta ex *Jobi 6: 6. An comedetur תפל, absque sale.* Sed quid venustatis quæso haberet *insulsum sine sale*? Alii ad *Tautologiam* evitandam *Absurdum* assumere; *Cocce.* in *Lex. inconditum* quod non est paratum ut oportet. Cl. *Hott.* in *Smegm. Orient.* receptam illam vim *insulsi* & *insipidi* illustrari putabat ex *Arabum* تفل Minime fragranti odore fuit; speciatim, propter neglectum *aromatatum*. Hoc in *Cocceji* illud non paratum ut oportet sic satis quadraret. Verum enim veroparum per *Negativas* istas *Ideas* promovetur; potuissetque *Magnus* sane in *Orientalibus* *Hottingerus* aliquid *Positivum* ope *Dialecti Arabicæ* produxisse, quod grato se lumine æquis & peritis insinuasset. Nempe itud Non fragravit Os mulieris, quod per تفل designant, est *secundarium*, a *primario* significatu *salivarvit*, *salivam expuit*. Gaudet *Lingua Arabica* variis *sputandi* vocabulis; in quibus frequentissima sunt تفل, نغت, & التفل شبيهه بالبرق, quorum iustos fines sic regit *Gjauharius* وهو

وهو اقل منه اوله البزق ثم النفل
ثم النفت ثم النفع وقد تغل يتغل
ومنه قول الراجز

مني يحسس منه ما يبع المقوم
يتغسل

ومنه تغل الراقبي ورجل تغسل اي
غير متطيب بين النفل وامراه متغسل
واتغله غبيرة قال الراجز

وتتغسل العيسر والصورا

Radix הפל eandem ferme vim habet quam
Bok sputavit; nisi quod tenuius sit. Primum
enim est Bok sputavit, exsputavit: deinde הפל
sput salivam, salivavit. Inde porro נפת ו
נפח que screationem signant. Prima conj. dat
fut. יתפל, ut in illo Poëta.

Quum sorbet inde conviva gentis, exspuit.

Inde etiam dicitur, Exspuit incantator. Et vir
הפל, est qui aromatibus non utitur, fra-
grantie penitus expers. Talis mulier מתפל
vocatur: & in 4. אתפל est inodoratum reddere
aliquid, ut in illo Poëta.

Quæ inodorum reddit Ambarum Muscumque.

Versiculus ille laudat mulierem pulchram,
multo fragrantissimam. Ducta autem est no-
tio illa posterior, a Salivæ jejunitate, quasi
dicas jejunum reddit Ambarum & Muscum: ut
apud Latinos quoque jejunata dicta, quæ puti-
diuscula sunt; ex uso illo Plantino Merc. 3: 3.
13. Jejunitatis plenus; anima fixida. Proprie-
tas itaque verbi הפל est Salivavit; sputavit.
Hinc הפל Salivans figurate in calce fluida &

diluta apud Ezech. 13: 10, 11, 14, 15. Habes
adfinem phrasin apud Plinium L. 9: 36. mu-
tuo attritu lentorem cujusdam cere salivant
purpure. Posses haud invita Latinitate ibidem

Exspuum substituere: sed salivans est elegan-
tius. Ex Ancipiti ab Ezechiele intenditur quo-
que Doctrina salivans quasi, videtur futilis, je-
juna, diluta. Eo colore dictum Jobi 6: 6.

היאכל הפל מבלי מלח An comedetur sa-
livans, nullo sale præditum? de quo infra di-
spicietur. Sic Tobru. 2: 14. Prophetæ tui vide-
runt שוא ותפל Vanua & salivans. Porro
Substant: הפלה Salvationem signat, ut & sa-
livatum, salivæ instar ejectum ex ore. Ejus
primigenium הפל תגל sputatio

הפל תגל apud Gjaubarium prostat; &

sputum ipsum apud Pbiruz: quod pro jejuno, fu-
tuli, insulsoque sermone, temere ex ore ejecto
usurpatur Jer. 23: 13. In Prophetis Samariae
vidi salivationem. Similiter Job. 24: 12. pro
temerario futilive dicto poni, in loco reddetur.
Ex hisce jam tandem perfacile est ad judi-
candum, quænam trium interpretationum, in
nostro contextu, ad Linguæ genium proxime
accedat. Media videlicet: quæ nihil insulsi a
Jobò cogitatum, atque ore prolatum fuisse, iudicari
statuit. Restat tamen haud levis adhuc
serupulus circa constructionem הפלה לא נתן הפלה

לא נתן הפלה, non dedit jejunam futilitatem Deo,
quod non satis commode dictum videri pos-
set in hanc mentem. Hac difficultate præsi-
sus Schmid. suum reddidit, retribuis, excogi-
tavit. Eadem motus Cocc. communem opi-
nionem improbavit. Ne quis itaque hic obhæ-
reat, assumat velim singularem illum usum
נתן dare, quo valet edere, emittere ex ore.

Nota formula נתן קולו dedit vocem suam,
Prov. 2: 3. 8: 1. & alibi. Sic נתן הפלה
Non dedit jejunam futilitatem; salivationem
לא נתן הפלה in Deum. Nihil tale nec ex ore,
nec ex corde emisit. Mirifice huc facere vide-
tur tritum inter Arabes Proverbium לא יבד

לא יבד Fieri nequit ut in pe-
ctore læsus non exsercet, quo significant eum
qui leditur, vexaturque facile erumpere in que-
relas cum indignatione conjunctas. Utitur Ha-
ririus in Cons. 6. לא נתתי صدري Non scre-
at pectus ejus: ad quæ verba Scholiastes

אשאר לבי המדבור לא בד למדבור
 אנ ינענע יריד אנד למ יתקאמ בשי
 בדל עלי מא פי דער ערע און תבדל
 אהב ולעמאר הגנעו ולעגאק

Est allusio ad Proverbi-
 um, fieri nequit quin
 screeet laesus in peccore: quo innuit eum nihil pro-
 ferre quod indicet mutatum intus in peccore a-
 morem, conceptamque similitudinem ac inimici-
 tiam. Describit ibi Harivius Abuzeydum, Vi-
 rum callidissimum, omnes injurias forti peccore
 sustinentem, sine querelis, etiamsi exulcera-
 tum intus sit peccus. Si descripsisset homi-
 nem probum, cui ne cor quidem ad injurias
 ulceratur, eodem dicto proverbiali eum colla-
 laudare potuisset, Non scree-
 at peccus ejus. Adscribi hic etiam meretur
 alia allusio ad idem proverbium, ex *Ibu Do-
 reid*, querelas in quas eruperat ob Fortunam nimis
 sibi iniquam sic excusante.

אנא נענע דער און אדא גאש
 לעאמ מן נואחיהא עמי

Ille tantum screeatio sunt laesi in peccore: quod
 si ebullit;
 Spuma undans festucas undique ejectat.

Allegoria audax *Laesus in peccore*
 est adversa Fortuna adfectus. Ejus screeatio
 vel sputatio, est conquestio & complora-
 tio suae fortis, verbis durioribus quam par e-
 rat. Spuma peccoris bullientis signat verba do-
 lorum vi expressa. Denique festucas undante
 hac spuma ejectas vocat poeta iterum querelas
 & vanas, quas torrens verborum vehere
 & ejectare solet. Annotavit ibi Scholiastes
 הנענע אקל מן העל ולענענע הנאמ
 מינוס עס נכחה screeare, quam
 הפל sputare; hic ponitur pro eo
 quod screeator ejicit. Permittit ergo Genius
 Linguae ut Proverbi-
 um per synonymum הפל
 sic quoque enuncietur לא בד למדבור

אנ ינענע וינעל
 in peccore screeet sputet. Hoc est: erumpat
 partim in querelas, partim in expostulationes am-
 ariores. Hunc jam usum si premamus,
 sputatio speciatim hic denotare po-
 terit amarum expostulationem ex peccore exulcerato
 erumpentem; ita tamen ut generatim quoque
 istam sputationem, salivationemque in verbis in-
 decentibus, inutilibusve figuratam teneamus:
 quem sensum genuinum hujus loci collatio
 Cap. 2: 10. confirmabit.

CAPUT SECUNDUM.

1 **ET** accidit die quodam,
 ut Filii Dei venerint ad
 sistendum sese apud Dominum: ve-
 nitque Satanus quoque in medium
 eorum, ad sese apud Dominum si-
 stendum.

1 **יהי היום ויבאו בני האלהים**
 להתיצב עליהוה ויבוא גסיהשטן בתכם
 להתיצב עליהוה:

2 **די** ויאמר

1. Ad Cap. 1: 6. Vim verbi **יצב**, præ-
 fertim in hac forma *Hitpab.* declaravi, quæ
 nunc adfert *assiduitatem & frequentiam mini-*
strorum, Regi suo adparentium ad iussa ejus

capessenda. Hoc ipso autem serupulus le-
 vatur, ad quem alias forte offendi posset,
 quod & Satanus dicatur *venisse in medio Ange-*
lorum; להתיצב על יהוה; quo innuitur, eum
 Ap.

2 ויאמר יהוה אל-השטן אי מזה
 תבוא ויען השטן את-יהוה ויאמר
 מי שוט בארץ ומהתהלך בה :
 3 ויאמר יהוה אל-השטן השמת לבך
 אל-עבדי איוב כי אין כמהו בארץ
 איש תם וישר ירא אלהים וסר מרע
 וערנו מחזיק בתמתו ותסיתני בו לבלעו
 חנם :

4 ויען

Apparitoris quoque nomine ac titulo, ad sup-
 premi Moderatoris folium quasi admitti, quin
 imo illuc quasi irrumpere *flagitatore* impor-
 tunum, *delatoremque* acerrimum; qui inter-
 necivo semper odio probis juxta improbisque
 perniciem meditetur, atque ad hoc ipsum ex-
 sequendum, edicto Cœlestis Curia cupiat ar-
 mari. Hanc notionem non esse precariam, pat-
 tet ex *Arabum* **واظب**, & **واظب**, pro **لزم**
tenacius instilit inhaesitque, flagitans aliquid,
 usitari solito.

Vf. 2. Confirmatur ex hoc *vf.* expositio no-
 stra ad *Cap.* 1: 6. data: nam *Satanas* tot tan-
 tisque cladibus *Jobo* ipsi inflictis, non sane
 otiosus spectator obambulaverat, sed tanquam
 violentus latro degrassatus fuerat, *sic* flagel-
 lo terris intonans atque incumbens: quod non
 sine *jactatione* iterum prolatum.

Vf. 3. Et hic *vf.* adstruit quæ *cap.* 1: 7. pro-
 posui ad phrasin **השמת לבך**: qui enim qua-
 draret dilutum illud, *an* animum advertisti ad
servum meum Jobum? quum mox *absorptum*
eum, funditusque destructum, instigatore *Sata-
 na*, subnectatur. Omnino, ut in verbis *Sata-
 nae* *jactantia*, ita in Dei responso *irrisio* se
 exerit, hunc fere in modum. *An nunc tan-
 dem, quod a longo anhelabas, cor tuum infestum,*
& odio bonorum ardens, in Jobum intendisti,
in eumque hostilem dedisti impressionem? Dedisti
equidem; & Viri fortunas, familiamque uno
die pessum dedisti. Ecce tamen invictus stat

2 Dixitque Dominus Satanæ, un-
 denam advenis? Et respondens Sa-
 tanas, ab incurfanda, inquit, terra,
 in eaque degrassando.

3 Tum Dominus Satanæ, num-
 quid tetendisti cor tuum, inquit, ad-
 versus servum meum Jobum? quoni-
 am non est, qualis ille, in terris: Vir
 perfectus & rectus: metuens Numi-
 nis & recedens a malo. Etiamnum
 quoque obtinet suam integritatem
 quamquam tu me instigaveris ad il-
 lum absorbendum gratis.

4 Et

bus, tuasque criminationes immota constantia ac
virtute retundit.

Ibid. Huc spectat illud, superioribus en-
 comiis additum, ועורנו מחזיק בתמתו,
 quod *generatim* plurimi acceperunt pro *firmi-
 ter retinet integritatem suam, in eaque perseve-
 rat.* Existimo omnino aliquid *speciale* designari,
 & esse *metaphoram a militia* desumptam.
 Talis est usus *Pf.* 35: 2. **החזק כגן וצנה** *Te-*

ne clypeum & parmam. Alii vertunt, *Appre-
 hende*: sed melius adhuc dederis, *manu firma*
retine adversus hostem irruentem. Ad hunc mo-
 dum *Jobus*, compararetur cum *strenuo pugna-
 tore*, qui *parmam* non *abjecisset*, non *πιστάρις*
 esset factus, in hoc acri certamine, sed *inte-
 gritatis suæ clypeum* forti manu retinisset.
 Hanc imaginem placuisse video Doct. *Schmid.*

Alio usu *militari החזיק* etiam valet *obtinere*
tanquam victor; quando *affini sensu* diceretur,
Jobum non dejectum de gradu vehementibus
 illis impressionibus, non *depulsus* de sua in-
 tegrityate, de ejusque ut sic dicam *ditione*, ac
 possessione *deturbatum*; sed *eam* adhuc *insigni*
victoria *obtinere*; ac proinde *re victam* jam es-
 se calumniam *Satanæ*, qui se vel primo pe-
 datu *victorem* fore virtutis mercenariæ *jactita-*
rat.

Ibid. Hoc nexu & adpectu additum והסיתני
 Et tu me provocasti, ad absorbendum eum!
 quod valet, At tu me provocaveras!

4 Et respondit Satanas; dixitque Cutis pro cute: & omne quod quis habet, pro anima sua dabit.

4 ויען השטן את־יהוה ויאמר עור בעד־עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו :

5 Ve- אולם 5

Verbum הִסִּית *instigavis, irritavit, proritavit*, in Origine sua necdum satis innotuit. Secundaria tamen notio ista omni dubio ex-cemta. Ad eam accedit Arabum *اوسد* *اوسد*, quod est *instigavit, irritavit* in prædam, in pugnam: *concitavit dissidium, tumultum, pra-lium*. Nempe non tantum כוּת, sed & יִסָּת, vel נָסָת extitit; unde mansit הִסִּית *Esfaj.*

36: 18. Jer. 38: 22. Hoc וִסַּד in וִסַּד potest migrare, per pronam mutationem פֶּה in דָּ, quam in *Clw. Dial.* exemplis instructam reperies. Sed, ut quod res est dicam, blandior forte hæc convenientia, quam solidior; deinde ne sic quidem Origo notefcit: quum unde *اوسد* & *السد* hanc *insti-gandi* vim sumferint, parum liqueat. Ex 1 Reg. 21: 24. ubi הִכְתָּה exaratur in 3. *sem.*

præc. Hiph. colligere est etiam כָּתַת pro כוּת & יִסָּת vel נָסָת fuisse pronunciatum; quod conjecturam mihi movit *συσκομιδιστικος*, ductæ ex *συν* illo naturali & *σβηλο* quo *tolemus canes in prædam pugnantem instigare*. Hoc alibi latius examinandum dabo: & plus quam veri simile efficiam. Egregia hinc lux nostræ sententiæ accedit, & jam statim dilucere incipit, quam apposite dictum הִסִּיתִי לְבָלְעוֹ *Instigasti me ad absorbendum eum*. Nempe הִסִּית propriam sedem occupavit, ex hac nostra conjectura, in *instigandis animalibus, inter complexiones manuum, sibilisque, ut incursent, mordeant, devorent*. Vides autem, quia verbum בָּלַע *absorbere quem*, traductum hic fuit ad *omnium fortunarum tristissimum, uno die, occasum & ruinam*. Alibi alia occasio, ut Jobi 8: 18. ubi respicitur ad voraginem terræ cuncta subito *forbentem*. Utrumque habes *Præc. 1: 11. Ab-sorbēbimus eos, ut Orcus, vivos.*

Ibid. Ambigitur quo sensu appositum הִנָּם,

quod aliis est frustra, *in casum*; aliis immerito, *citra causam culpamve*. Prior opinio connectit הִנָּם וְהִסִּיתִי הִנָּם *Tu autem instigasti me frustra: frustratus es tua opinione, Jobo non dejecto videlicet de gradu*. Id prima fronte sic satis arridebat, pulchre menti nostræ concinens; quæ est, *Satanam ut victum hic deludi: nec tamen illud amplector, quia præcedens membrum hoc ipsum cumulate contiguat*. Haud placet etiam, *Tu instigasti me immerito, temere, citra ullam causam criminandi: habet enim hoc nescio quid languidi.*

Cohærent voces לְבָלְעוֹ הִנָּם *ad absorbendum eum immerito, gratuito, gratis*; nihil tale *commeritum*, sed contraria omnia *promeritum*. Hanc amplitudinem הִנָּם recipit fat crebro; ut *Pf. 35: 7. & 109: 3.* atque alibi. Non ergo queritur *Deus de Satana, quod sine causa ab eo ad Jobum adflagendum fuerit impulsus, quasi ille esset de integritate sua deturbatus*; ut *Mercero vitum, reliquisque ferme interpretibus: sed Deus integritatem Jobi, ante plenissime dilaudatam, insigni nunc ornât accessione, ex eo, quod absorptius הִנָּם, citra ullam tam gravis afflictionis causam ordinariam, quum revera, humanitus loquendo, nil tale commeruisset; sed potius contrarium promeruisset; quod, inquam, nihilominus Deo adhæserit, neque vel ore vel corde murmurarit*. Sic jam elucescit is conspectus loci, quem in principio proposui, & *Jobus tanquam Victor Divinitus coronatur, cum derisione & ignominia Calumniatoris*. Adde cum *Cl. Cocc.* subesse *tacitam Satanae provocationem*, ad nova nempe certamina adversus *Jobum* movenda. Id *Calvinissimum sapere* pronunciat: *Doct. Schmid.* & quamquam bonam admittat interpretationem, tamen a sensu textus discedere. At ipse, haud pœnitendus alias Commentator, toto nunc cælo a genuina mente loci aberravit, ac si ageretur non de eo quod effecerit *Satanas*, sed quod efficere voluisset, si Deus illi id accredidisset. Urinam studia partium sese commentationibus sacris nunquam admiscerent!

Vf. 4. Ut Proverbiales formulæ insignem ad-

5 אולם שלח-נא ירך וגע אל-
עצמו ואל-בשרו אם-לא אל-פניך
יברכך :

6 ויאמר

addunt gratiam Orationi, ita nil obscurius, si forte earum *Origine* haud perspecta, ex abrupto & concise inferantur. Nil mirum proinde, si fluctuent sententiæ circa עור בער, עור, quod *Proverbium* redolere sagaciores facile persentiscunt. Ratio vertendi duplex: altera, *cutis pro cute*: altera, *cutem super cute*. Si prius obtineat, hæc exhibet sententiæ; *Cutis pro Cute* dari solet: sic quicquid quis habet, pro anima sua dabit. Si posterius, talis existet series, *cutem super cute*, & quicquid quis habet; pro sua dabit anima. Priore illo adspectu *Cutis pro Cute*, esse posset alterius verberibus, & *cute lacera*, sua quilibet verbera redempta mavult, ut integra cute abeat, quod Cl. Schmid. placuit. Posset etiam exponi, *membra viliora impendere amant homines ad cariora conservanda*. Id plerisque placitum, hoc sensu, *Jobum* non magnopere adhuc afflictum esse, eo quod plagæ non tam in *ipsius*, quam in *filiorum filiarumque cutim* incubuerint. Vel etiam, *jacturam* tantum exiguam *opum* fecisse eum, non autem *navfragium incolumitatis & vitæ*; ac propterea habere quo se in afflictione soletur ac sustentet. Ego utrumque conjungendum cense-rem, atque sensus istos cominodius elicerem ex hac serie, *Cutim super cute* & quicquid homo habet, pro anima sua dabit. Literalem vim proverbii hanc concipio, paratum esse quemvis, si *Vitam* modo *salvare* auferre liceat, ut *vel cutis sibi deripiatur alia super aliam*, & ut sic dicam, *vitam excorietur*. Sublimius deinde istud *excoriari* in Proverbio nostro signabit *deceptionem omnium fortunarum, violentamque amissionem*. Sane per *cutim* intelligi *Fortunas externas* patet ex oppositione *Carnis & Ossium*, quæ jam *valetudinem*, ipsamque adeo *vitam* designant: quali diceret *Satanas*, verbera *Jobo* admota *cutim* tantum *destrinxisse*, nunc autem, si vere victor sit pronuntiandus, *plagas ei ad vitalia esse adigendas*. Sub hac explanatione nemo repudiabit allegoriam *cutis pro fortunis externis*; neque jam opus erit ex *Arabum* stilo id loquendi genus confirmatum dare, ubi قشري

5 Verum laxa age manum tuam,
& tange ossa carnemque ejus si non
in faciem te valere jubebit.

6 Tum

cortex, corium, cutis, sic transferri solet, ipsumque verbum قشري excoriare pro spoliare, *fortuna- nisque exuere*. Sed est aliud interius in *Lingua Arabica*, quod præteriri nequit, quum distinguit inter بشرى *cutim* *exteriorem* hominis, & لامة *cutim* *interiorem*; atque *interiori* isti *cuti* subjicit figuratam notionem *cognationis & propinquitatis*; prout *exterior cutis* figuram præbere potest *opum & fortunarum*.

Vs. 5. Quam apposite *gravior* nunc *plagæ*, *Jobo infligenda*, exprimantur hac formula *Tange os & carnem ejus*, neminem fallere poterit. Sciatur & hoc esse *Proverbium* inter *Arabes* pervagatum; *Adegit cultrum ad os*, pro *in summam & desperatissimam miseriam* redegit. Quam tritum sit, patebit ex *Camuso*, ubi sub *Radice* سلا reperies انقطع الساي في البطن مثل كباغ السكبين العظم *Rupta sunt secunde in ventre, proverbium, ut penetravit culter ad os*. Locum integrum produxi in *Origin. L. 2. cap. 3.* ubi etiam *Gjanbarius* adductus, qui idem illud, *penetravit culter ad os* ait esse مثل اذا نهب الحبة *Proverbium in rebus desperatissimis, quum omnes spes opesque interierunt: omnis humana industria cessat*. *Ufus* eo *Ibn Doreid*, magni spiritus *Poëta*,

لا تحسبن يا دهر اني ضارع
لنكبة تعرقني عرق المدي
مارسنت من لو هوت الافلاك
من جوانب الجوع عابدة ما
لشنتكي

Ne opineris, O Fortuna, me dejici
Ob calamitatem, quæ ossa mihi cultris de-
rodât.

Con-

6 Tum Dominus Satanæ, en illum, inquit, in manu tua! tantummodo animam ejus caveto.

7 Et egressus est Satanus e presentia Domini: percussitque Jobum ulcere pessimo; a planta pedis, usque ad verticem ejus.

8 Sumpsitque sibi testam, ad semet ea scabendum; atque in medio cinere sedebat.

9 Tum ותאמר

6 ויאמר יהוה אל־הישטן הנו בידך אך את־נפשו שמר:

7 ויצא היסטן מאת פני יהוה ויך את־איוב בשחין רע מכף רגלו ועד קדקדו:

8 ויקח־לו חרש להתגרר בו והוא ישב בתוך־האפר:

*Congressa es cum eo, in quem si vel poli irruant
A Cæli lateribus, nullus quereretur.*

Ore Horatiano dixeris, quem, si fractus illabatur Orbis, imparvidum feriant ruinae. Vides Fortune adversæ dari cultrum, quem carni & ossi admovere dicatur, quum vitalia ipsa impetit; non *cūtim radit stringitve*: qua luce jam uberius nihil desiderari putem.

Vs. 6. Hæsitatur nonnihil ad את נפשו שומר, quod plerisque est *serva animam ejus*; incommodiuscule. Aliis *parce animæ*: quod paulo commodius. Commodissime, qui *Cave animam ejus* dederunt: nam revera שומר, שמר, proprie *substringi*, tum in Niph'al, tum Kal induere potest hanc potestatem: non tantum interveniente *præp.* מן, ut *Jos. 6: 18. Deut. 23: 9. Jer. 9: 3.* sed & sine ea, ut *Exod. 19: 12.* שמרו עלות *Cavete adscendere adscensionem*, pro *מעלות*. Habes alia structura 2 Sam. 18: 12. שמרו מי בנער באבשלום *Cavete, quisquis, in puero, in Absolomo.* Id novæ quid adfert gratiæ, pro vulgari מנער *A puero.* Potuisset etiam strui שמרו את הנער, & quidem duplici ratione; *cavete cum puero* misceatis vos: item, *cavete puerum*, tangatis, scilicet, vel tale quid. Consimiliter hic, *Caveto animam tangas*; vel *Caveto cum anima* te misceas. Intellige sis cum *vita*, facultates quoque *animæ*: quas *Satanæ* intactas esse jussit Deus nobilem Athletæ suo palmam parans.

Vs. 7. Verbum נכא, נכא, נכא, per-

cussit, monentibus Arabum Criticis locum habet in *gravioribus* tantum *vulneribus & plagis.* Ejus *Origo* alio in opere indagabitur. Sequens שחין illustratum a Viris Doctis ex *Chald.* שחן *caluit*, ut notetur *ulcus ex inflammatione.* Apud Arabes protritum quoque verbum *سحن* *incaluit*, calore correptus fuit; speciatim *inflammatus* fuit ex ictu. Sic *Avicenna & Medici* fere usurpant.

Vs. 8. Vocabulum חרש *testa*, alibi per *Samech* exaratur & *Scabiem* uotat. Radix aservatur inter Arabes, quibus *حرش* est *scalspsit, scabit*, nec non, *aspera cute fuit*, quasi dicas *scabiosus fuit.* Scribitur & *خرش*, quod habet paulo graviorem adhuc significatum *scabit ferro vel unguibus.* Habes ergo *חרש* pro *scabie aspera* *Deut. 28: 26.* & *חרש* nostrum pro *testa qz. scabitur.* Ex *Dialecto* *Sepe Sin* aut *Samech Hebræorum*, transire in *Schin* apud Arabes, *Clavis* nostra demonstrat.

En tamen & *خرس*, per *Sin*, pro *testa*, sub qua forma, usu sic jubente, *ficile vas*, & speciatim *testa vinaria* indicatur. Hinc plenius percipies cur *Jer. 19: 2.* שער ההרסות *porta figlina* appelletur, apud quam *Propheta* capere debebat *lagenam*, a יצר *figulo testarum.*

Ibid. Deperditum quoque thema גרר, unde hic semel tantum prostat להתגרר *ad scalpendum sese.* Aliquam ejus notitiam præbuit *Chald.* גרר *Scalspsit*; pleniorē conspē-

ctum

9 ותאמר לו אשתו ערך מחזיק
בתמתך ברך אלהים ומת :

9 Tum uxor ejus, an ad huc re-
tines integritatem tuam? Valere ju-
beas Numen, & morere.

10 ויאמר

10 At

Etiam dabit *Arabum* *جرم* *scalpando* *derasit*, *decorticavit*, *excoriavit*. Grave vocabulum de industria positum ad *sculpturam* *excoriantem* & *multo vehementissimam* signandam. Non persuadent, qui ritum hinc exculpunt, sese *testa scalpenti* in lucta. Nimis quoque subtilis, qui *testam* captam ajunt, vel quod longius ea se porrigeret, quam *digiti*; vel quod ipsos *digitos* cum *unguibus* mala ulcera obsedissent. Ad *fedditatem* simul, simul *acrimoniam* horum ulcerum pertinet *testa*, quæ non *scalpta*, sed cum *excoriatione* *descripta* & *derasa fuerit*.

Vf. 9. Non merentur refelli qui *uxorem Jobi* detorserunt allegorice ad *sensus* *carnales*. Rectissime *Mercerus* tentationem aliam, morbo ipso longe graviolem, in *Jobum* ingruisse observat, quod quæ *focia* & *tolatrix* esse debuisset malorum, ea exasperatum eat. Idem *Vir Doctiss.* putat respici ad *cap.* 1: 21. Ut amarulenta ironia mulier sic in maritum illudat, *I nunc*, & *Deum* collauda *etiam moriens*. Mitiore sensu *Cl. Cocc.* admirabundam facit sceminam, ob pertinacem Viri religionem, adeo ut *tantum non moriens* Deo adhuc *benedicat*, in quam mentem continuato fiso vertit, *Adhuc tu tenes integritatem tuam benedicendo Deo*, & *moriendo*! Hæc plausioliora, quam quæ hic comminiscuntur, de *blasphemia* adversus Deum *evomenda*, & de *violenta morte* *consciscenda*, vel & *הנדאה*, aliisque paratragædiationibus. Sic *furiarum* maximam faciunt, quam fuisse piam, & religiosam, omnia suadent. Nostram sententiam ex versione tralucentem, paucis declarabo. Moli tentationum muliebriter succumbens conjux haud irreligiosa, Religionis tantum intensissimam illam curam nunc missam facere, fervente cum maxime dolore, jubet, eo quod Religiosissime cultum Numen, res humanas parum curare videretur, sed cæco potius factio cas permittere. Antiqua hæc querela. Tentatio gravis, quæ non tantum vascula imbecilliora concussit, sed fortes quoque in fide viros quassavit nonnunquam.

Ibid. Hac mente primo ponitur עורך

מחזיק בתמתך, pro *Num* *adhuc retinens tuam integritatem*? Eequid adhuc *Religionem* dices esse certissimum fundamentum & firmamentum nostræ felicitatis? tu qui ea fervidissime servata, eradicatus es, & funditus periisti? Signanter dicit בתמתך *Tuum integritatem*, quam Tu toties nobis celebrasti, miroque studio commendasti. In eo residet aculeus hujus interrogationis, nisi malis *asseverationem ironicam* eodem plane redituram, hoc pacto; *Adhuc tu tuam obtines integritatem*. Vincit nunc Religio, & Felices, scilicet! præstat integros sui cultores: ac propterea merito etiamnum in ea omne tuum præsidium collocas.

Ibid. In hoc fermento indignationis, ob Religionem & Virtutem tam acerba subire coactas, subjungit porro, *Valere jubeas Numen & morere*. Nihil in his verbis, quamvis impatientiæ plenis, & reprehensione dignis, quod directe pugnet cum charactere probitatis. Duriores adhuc voces *Pf.* 73: 11. 13. & alibi prostant. Non jubet *Deum* *abnegare*, non etiam *blasphemis impetere*; quæ prudens interpres mecum hinc procul facessere jubebit: sed aliud ei systema concipiendum esse admonet, de *Virtute*, de *Religione*, de *cultu sincero Numinis*, quum nunc ex plagis Viro Religiosissimo impositis patefcat, res humanas cæco potius volvi fato; ac proinde non esse quod summo Numini, probum improbumque juxta habenti, tam intensus fervidusque cultus deferatur. Hæc non ultra scopum tendi par est: vel verum potius, ut in tantum de verbis hæc relaxetur, in quantum muliebrem impatientiam & imbecillitatem se iis immiscuisse, quilibet sentit. *Valere jubeas Numen* itaque nihil aliud, quam *exsolvas te cura religiosâ*, qua hætenus *Deum*, tanquam Virtutis Remuneratorem, & scelerum vindicem *suspexisti*, & suspiciendum omnibus inculcasti. *Missasac cuncta ista præcepta severæ pietatis, & nullum alium fructum Virtutis tuæ expecta, quam ut brevi sub atrocibus hisce & ignominiosis plagis miserum spiritum exhales.*

E

Ibid.

10 At ille, ut una stultarum loqueretur, inquit, ita loqueris: itane vero bonum accipiemus a Deo, & malum non accipiemus? in omni hoc non peccavit Jobus labiis suis.

11 Et

Ibid. Satis commode quidem istud מות Morere, sic resolvitur, ut inferat necessitatem moriendi in isthoc statu, absque spe emergendi ex miseria illa; quam sinistram de Deo suspitionem deinceps ipsi etiam Jobo adhaerentem palam est. Non possum tamen quin exponam aliam adhuc faciem verborum ברך אלהים, ברה forma infinitiva enunciatorum, Valedicere Deo, & mori. Suspicio fuisse formulam, inter parcos Numinis Cultores volitantem, qua Religionis studium, ut inutile, eludebatur. Geminum est, Edamus, bibamus: cras morimur: Vid. Esaj. 22: 13. Atque *Ibid.* Cl. Vitring: Hanc vocem, saepe, ut fieri potuit, castigatam a Jobo, nunc tamen objectasse ei videtur uxor, tanquam nimis veram, quum ipse Numinis frustra culti triste jaceret documentum. Iterum moneo, injuriam nos faturos esse mulieri, si ex interiore sensu animi ejus verba profecta statueremus; vis astuans dolorum ea expressit, & tanquam spumam, ex corde bulliente, ejectavit. Erat ergo תפלה creatio, & spatatio pectoris oppressi, a qua ne ipse quidem Jobus se postea intactum praestitit.

11. Locutio est signata כאחת הנבלות, quam habes etiam 2 Sam. 13: 12. תהיה: nec non 2 Sam. 6: 20. כאחד הנבלים. Monuere jam Viri Docti נבל, quod stultum reddere solet, habere gravem Originem, quæ ducat ad nequitiam, & impietatem. Thema נבל Mercero est Destruere, unde Nabal sit dictus, cujus dicta & facta omnia aquæ more fluant, qui sit dissolutissimus. Accuratius Coccejus finivit vinum Marcescendi. Differt a נפל cecidit, unde junctim Job. 14: 18. הר נפל יבל Mons cadens emarcescit. Est ergo נבל proprie Marcidus, emarcidus, succo ac vigore cassus: ac proinde

10 ויאמר אליה כדבר אחת הנבלות הרברי גם את ההטוב נקבל מאת האלהים ואת הרע לא נקבל בכל זאת לא חטא איוב בשפתיו:

11 וישמעו

optime iterum Cocc. נבל designare ait hominem spiritualiter mortuum, qui vera vita caret, mente & animo corruptum. Opponitur נבל Pius, proprie ubertate succi præditus: nec non נריב נריב pre ubertate succi sponte fluens. Venuste Esajus Cap. 32: 5. ליה אמרו Non dicitur Emarcidus, Exuberans. Apparet נבל esse Eum qui vel ad virtutem, vel ad sapientiam. Emarcuit. In contextu nostro respicitur ad usum ex Ps. 14: 2. notissimum: Sultus dicit in corde suo, Non est Deus. Castigat videlicet, & contutat Vir Pius, uxorem haud impiam, quod impietatis tamen sermonem imitetur: qui est ברך אלהים plurimam salutem mittere Numini, & mori. כאלה האדם אשר ימות; & mortalitatis conditionem explere, absque ut Religiosis nosmet curis maccremus.

Ibid. Particula גם Etiam, non intellecta satis heic loci, peperit hallucinationes; quibus haud inmorabor. Pro itane vero extat quoque גם לכלכם יתן. Itane vero omnibus vobis dabit filius Isai agros & vineas? plenius גם Etiamne? ut Gen. 16: 14. גם הלום ראיתי? &c. Radix גם, unde mansit גם, contonat cum גם, scaturit, featurivrit. Hinc derivatum Hab. 1: 9. Impetus scaturis, perennis. Est etiam גם explevit mensuram; cumulo adjecto auxit. Inde גם etiam, particula argentis.

Ibid. Ad verbum קבל notatum a Cl. Coccejo, id tantum hic legi, & Prov. 19: 20. Itemque in Libris Captivitatibus, ex Chaldaismo. Addit, esse proprie excipere cum voluntate, affectu, & lubentia, tanquam donum, cum gestu reverentiam acquiescentiamque animi testante. Derivat a קבל ante, coram; quasi

וַיִּשְׁמְעוּ שְׁלֹשָׁת רֵעֵי אִיּוֹב אֵת

כֻּל־הַרְעָה הַזֹּאת הַכֹּהֵה עָלָיו וַיָּבֹאוּ

אֵיִשׁ מִמְּקוֹמוֹ אֵלֵיכֹו הַתִּימָנִי וּבְלָדָד

הַשׁוּחִי וְצוֹפָר הַנְּעֻמְתִּי וַיִּוְעְדוּ יַחְדָּו

לְבֹא לְנוֹר־לּוֹ וּלְנַחֲמוֹ :

וַיִּשְׂאוּ 12

obviam eundo excipere; secundum phrasin *Tbal-*
mudicam לקבולי אפי מלכא *Ad occursum*
Regis. Id lucem fert & gratiam, ut *Mala* quo-
que ipsa gestu gratando excipienda dicat mi-
feriis adhuc suis major *Jobus*. Hoc magna-
nimum quid spirat; & meretur confirmari;
quum non omnibus vel arriserit, vel satis
fundatum censetur. Teneatur itaque ver-
bum קבל *apud Arabes* hanc ipsam vim
auctiorem gratanter ac reverenter excipiendi
exercere possim; atque idem pollere ac *Græco-*
rum ἀσπάζεσθαι, pro quo etiam *Luc. 10. 4.* &
alibi adhibetur. Hinc in prima conj. inter alia
dat *Accipere ut gratum* & *conveniens*: cujus
part. مقبول absolute *Gratum & acceptum*

designat. In sec. conj. قبّل speciatim oscu-
lari, ut ἀσπάζεσθαι *apud Græcos* etiam absolute,
& κατισπάζεσθαι. *Plut. in Anton. ἐν ψαοῦ ἔργῳ κα-*
τισπασαμένη ἔσπερον, quum tumulum coronasset &
osculis amplectibusque venerata esset. Ea ampli-
tudine *Eurip. Hec. 829. 831. ἀσπάζεσθε φίλ-*
πιπτε ἐν δὲνῆ posuit. Idem ἀσπάζεσθαι eleganter
adhibetur pro *amare, laudare, tanquam gratum*
amplecti aliquid. *Lucian. t. 1. p. 630. εἰ ἢ ὡς*
ὠπτοῖ ἐπιπνεῖσθαι ἀσπάζονται, μὴ ἴσχυρσις. & 631.
τὸ μὲν δὲ ἀσπάζεσθαι. Iterum 721. *ἰγὼ ἔφυσαν*
ἀσπάζομαι *Apud eundem in Mort. Peregr. ha-*
beretur τὸ πῦρ, ὡς Ἡράκλειόν τι, ἀσπάζεσθαι, Ignem,
ut Herculeum quid, Amplecti. Id genus mor-
tis, ut viro forti dignissimum, *amare, & cum*
libentia suscipere. Ad eam rationem fortissi-
me noster *Athleta, Itane vero bonum* נקבל
gratanter acciperemus, ἀσπάζομεθα a Numine:
& *malum* לא נקבל *ὡς ἀσπάζομεθα non gra-*
taremur? non gratanter exciperemus? Sic ex-
plicationem *U. C. 101.* firmiorem reddidi. *Ori-*

Et audiverunt tres amici Jobi
omne malum hoc, quod venerat in
eum: & advenerunt, quisque e sua
regione, Eliphazus Themanita, &
Bildadus Schuchita, & Tsofpharus Naa-
mathita; nam condixerant pariter,
se venturos, ad condolendum ipsi,
eumque consolandum.

12 Et

ginationem quoque ejus *Dialectus Arabum* con-
firmat, nam & in ea قبل est *Anterior pars*;
unde اقبل قبلك *Recta perge antrorsum*, &
قبل processit obviam, occurrit, præsertim ho-
noris & officii ergo. Sic in eo *Timur. p. 69.*
فاستقبله الساموك والامرا والسلاطين
Et obviam processerunt ei Reges ac
principes: *Sultanique ac Vezirii.* Non ablutit
ab his usibus *Kabbala*, sic dicta quod reveren-
ter a Discipulo ex ore Magistri exciperetur; se-
cundum phrasin illam قبل منه dicto au-
diens fuit ei, admisit ejus verba; auscultavit:
quam reperies *Abulphar. p. 43. & 175. 215.*
313. Hist. Sar. 251. &c. &c. &c.

Ibid. Originem verbi חטא peccavit, in ab-
erratione a scopo, variosque inde emanantes
usus, alibi exequeimur. Nunc tantum uno
verbo expediam, quid intendi videatur, quum
Jobus labiis suis non peccasse dicitur *huc usque.*
Insignis est *palma*, victori hæctenus tributa,
qui ne *Labiis* quidem suis, tam proclivibus
alias ad peccandum, & quibus frænum po-
nere nequiverat uxor, offenderit. Insinuatur
simul *Labio tenuis* quidem succubuisse *Mulie-*
rem, & spatationem ex ore emisisse:
attamen *Cor* ejusdem non defcivisse a Numi-
nis reverentia. Inculcatur quoque, per illud
in omni hoc, aliam post tempus fac-
ciem fore rerum cum ipso *Jobo*, cujus qui-
dem *Cor* constantissime Deo adhæresceret,
sed cujus *Labia* tamen non semper tam reli-
giose semet continerent, in querelas acerbio-
res, *expostulationes*, ac *Provocationes Dei* quo-
que vi dolorum abripienda.

12. Et sustulerunt oculos suos e longinquo, & non agnoverunt ipsum: ac voce sublata fleverunt, & pallium lacerarunt, ac pulverem super capita sua jaculati sunt coelum versus.

13 Et וישבו

17. 12. Parvula saepe res maximas creat difficultates. **נרחוק** *E longinquo* minus rite hic intellectum, *longe quæsita & aliena* peperit interpretamenta. Hinc nempe elicatum fuit, *Extra urbem ejectum Jobum in sterquilinio sessisse*: quia *Amici adventantes* dicuntur *oculos sustulisse e longinquo*, quod exponitur, *quum adhuc longinqucule abessent a loco illo subdiali extra urbem*, illoque ante portam *sterquilinio*, in quod se recipere adactus fuerat *Jobus*, sive & sponte semet subduxerat. Antiqua est traditio, quæ per *Græcam* versionem *Cap. 2: 8, 9.* miris modis interpolatam, altas egit radices; *Origene, Chrysostomo*, aliis, *subtilem* hinc *picturam* extulpentibus *Christi* *extra portam passus*. Vellem solidiora fulcra gravissimæ veritati subiecta, quam nostrum **נרחוק** *E longinquo*. Id ansam præbuit anis cavillandi, nil mirum, *naud agnitum fuisse Jobum ab Amicis, e longinquo constitutis*. Nodum sic solvit *Doct. Mercerus*, *initio quidem procul conspectum haud agnovisse, Amicos; sed postea propius accedentes cognovisse & voce sublata flevisse*. Verum quum hoc abeat a simplicitate literæ, & tenuem pariat sensum, placuit *Cl. Schmidio*, *rem expedientiam esse secundum circumstantias, & rationera visus, de ejusmodi spatio, quo homo, prole notus, facile cognosci potest. Ad sam ergo distantiam, in qua antea facillime Jobum agnoscebant Amici, nunc eum minime cognosci potuisse, eo quod morbo & maxore esset deformatus*. Polterius illud recte se habet; sed quorsum ista subtilis ratio visus? *Ita passibus dimensa distantia, intra quam quis posset cognosci?* Illa adeo nihil ad rem nostram, ut potius eam debilitet & obscuret. Evolvimus rem, quam brevis narratio implicuit. Aliquot hebdomades, mensisve, intercedere potuerunt, quin & debuerunt, inter novissimas *Jobi* plagas, & *Amicorum* adventum. Id tanto diligentius observandum, quanta inde *Viri pa-*

12 וישאו את-עיניהם מרחוק ולא הכירו וישאו קולם ויבכו ויקרעו איש מעלו ויזרקו עפר על-ראשיהם השמימה:

tientia effulget illustrius; qui in acerbissimas illas querelas, quas *Capus Tertium* exorditur, non erupit, nisi postquam *omnis* jam *spes* restitutionis in integrum decolasset, atque in *cadaveris* deplorati ac desperati conditionem, *vixus spiransque*, esset relictus. Hanc hypothelin, procedente opere nostro, dubitationi omni eximemus. Liqueat autem ex ferie, & catena disputationum, ultro citroque habitatum, *Amicos Jobi* advenisse tum, quum jam *mala* ejus vehementissime *incruduissent*; atque *cum maxime* intollerandum in modum *ferirent*. Quænam fuerint illa *mala*, quæ agmine factio in *Jobum* incubuerunt, totumque ejus corpus, a capite ad calcem, in unum perpetuum ulcus converterunt, jam non discutio: illud tantum, ut dubio vacuam, assumo, *malorum istorum* vita eum *desolari & deformari* debuisse, ut ne e *proximo* quidem amplius *cognosci* potuerit a *familiaribus* quoque; secundum receptissimum illum morem loquendi, quo quem *morbo exhaustum excolluntce*, aut *variolis fixatum*, ne a *suis* quidem *recognosci* posse dicere solemus. Hoc ut sacer scriptor inculcatum voluit per **ולא הכירוהו**, *non agnoverunt eum*, ita rettat scrupulus, cui fini additum *& sustulerunt oculos מרחוק e longinquo*. Omnino id ad exaggerandum *Jobi* calamitatem positum, qui tam lævis confectus jacebat plagis, tam fædis ulceribus diffluebat, tam tætrum quoque efflabat odorem, ut *procul* horrorem incuteret, neque quisquam *propius* ad eum *accedere* audeat, metu *contagionis*. Talis scena instruitur *Psal. 38: 12. Amici & familiares mei כנגד נגעי יעמדו e regione plagæ meæ stant: וקרבי מרחוק עמדו & propinqui mei e longinquo adstant*. Est translatio a *Leprosi*, a liave qua *plaga pestilenti* percussis. Vide quæ ibi annotata a *Doctis* interpretibus, nostrumque **מרחוק** *E longinquo* planissime intelli-

13 וישבו אתו לארץ שבעת ימים

ושבעת לילות ואין דבר אליו דבר
כי ראו כי יגדל הכאב מאד :

13 Et federunt cum ipso in terra septem dies, septemque noctes: nec erat qui verbo ipsum alloqueretur: videbant quippe dolorem intensius invaluisse.

CA-

ges. Habet etiam peculiarem emphasin formula וישאו עיניהם *Et sustulerunt oculos suos*; quæ adhiberi solet in rebus gravioribus, & fortius advertentibus; Vide Gen. 13: 10. & 43: 27. Sustulitque oculos *Et vidit Benjaminum fratrem*. Indicatur Josephum, Benjamini præsentia commotum, acriori cum oculo notasse. Talem commotionem & affectum ubique locorum observare est, varium quidem illum, pro variis circumstantiis, sed majorem tamen, ex spectaculo, objectove majore oriundum. Sic 1 Sam. 6: 13. & 1 Chron. 21: 16. Jos. 5: 13. Num. 24: 2. &c. &c. &c. Ad eam rationem heic loci, *Et sustulerunt oculos suos e longinquo*, tantundem sonat atque, *non in amplexu ierunt Amici, non*, ut fieri solet, *dextras junxerunt; sed e longinquo gradum sistere coacti, oculos cum stupore in eum defixerunt, quem Cadaveris ulcerosi instar stratum *Et abjectum cernebant, atque ad quem propius accedere reformidabant*: partim Religione prohibiti, quæ a Leprosi, aliisque impuritate laborantibus longius abstinere jubebat; partim metu naturalis quoque contagionis, a Scabioso Leprosoque facile contrahendæ. Conf. Job. 19: 13. & 30: 10. Reliqua hujus versiculi hanc Tragicam vere scenam rerum, mutuique Jobi & Amicorum conspectus acerbiter, graphicis coloribus expingunt.*

Ibid. Est aliquid interioris elegantiae in verbo זרק *sparsit*, quod promi meretur. Nempe non omnem *sparisionem* videtur expressisse, sed *pressiorem* illam, & *vehementiorem*, quæ recta fertur, & *ejaculationem* refert. Hanc Originem præ se ferunt usus diversi apud Chaldaeos, Syros & Arabes, quos alibi data opera exequar. Nunc tantum habeas ex *Gjanbario*, זרק *Thema* *نزرقة بالمزراق اي رماء* *valet, eum jaculo petivit, quod מזרוק dicitur.* Alia forma מזרק est *Phiala, Crater*, a זרק *ejaculatus est sanguinem, aquam, aliosve liquores, radiatim jactos.* Vid. Exod. 24: 6.

Lev. 17: 6. &c. Ezech. 36: 25. Apud Arabes *مزرق* etiam pro *Syringe* usurpatur, ab *ejaculando* sic dicta. Hinc latius transfertur ad *prunas jaculando sparsas*, Ezech. 10: 2. Itemque *pulverem vehementius cælum versus ejectum*: Exod. 9: 8. Eodem adpectu & hic, *Et ejaculati sunt pulverem super capita sua cælum versus.* Grave verbum, ad gravem turbati animi affectum signandum. LXX. dilute καταπασίμενοι γῆν. Potuissent suum ἀπορίξεν, ἔξαροίξεν, huc applicuisse, quod confimilem vim in rebus radiatim ejectis recipit. Insignis restat metaphora *Ios. 7: 9. גם שיבה זרקה בו* *Etiam canities sese ejaculata est in illo.* Id est *promicuit, necopinatoque erupit.*

Vs. 13. Negotium faceffit haud leve, quod *Amici Jobi dicantur cum eo septem dies, septemque noctes, in terra sedisse.* Hoc nisi interpretatione commoda trahitur, multa trahit incommoda & absurda; nam ad *Miraculum* cum *Origene* recurrere, *Divinamque Virtutem*, quæ eos per omne hoc tempus sine ulla *recreatione cibi ac potus* sustentarint, extra oleas est. Cl. *Cocceus* monet, *non opus esse ut statuamus eos continuos septem dies sedisse; sed quoties sederunt illis diebus, humi sedisse: Et quidem ad lugendam Familiæ funera.* Paulo aliter adhuc *Mercerus.* *Non quod ita ibi affixi fuerint, ut nunquam inde vel cibi aut somni capiendi causa discesserint; sed quod magna parte temporis cum illo fuerint; quo sua presentia malum aliqua ex parte levarent, consolendo ei, commiserationemque testando.* Literæ tenacior *Schmidius*, credibile autumat, *in terra medioque cinere omnes interdum sedisse, noctu autem decubuisse, tenni tantum parcoque cibo addebito, qui panis luctus appelleretur.* Suspiciabar aliquando phrasin *ישב לארץ* *sedit in terra*, non *proprie* hic fumendam, sed *improprie*, pro *luxit, in luctu Et maxore jacuit.* Uti que quum *Latini* dicunt aliquem *in sordibus jacere*, non rigide *habitum corporis attendi volunt.* *Sedere in luctu* dici potest ille

quoque, qui *continui luctus* & *squloris manifestus est*, etiam si forte obambulet, aliudve quid agat. *Odyss.* 14: 41.

Ἀντίς γὰ ἀποκλῖθ' ὀδυρόμενος καὶ ἀκρόατος
Ἡμι. —————

Et *Odyss.* 16: 144.

————— ἀλλ' ἐπιμαχῆ τι γόω πε
Ἡσται ὀδυρόμενος, φθιόνθει δ' ἀμφ' ὀπίφρου χροάς.

Huc pertinet & illud *Æschyl.* in *Agam.* 870.

Τὸ μὲν γυναικὸς πρῶτον ἄριστον δίχα
Ἡστ' δ' ἄριστος ἔσπερος, ἱκπαγλοὶ κακὸς.

Tritus perquam usus hiecc sub verbo ישב. *Thren.* 1: 1. *Quomodo sola selet urbs populosissima mihi; facta est vidua!* *Jes.* 3: 24. נקתה שבי על עפר שבי לארץ *Evacuabitur, in terra sedebit.* Iterum *Cap.* 47: 3. שבי על עפר שבי לארץ *Sede super pulvere, subsidat in terra.* Non me fallit adhuc *sublimius* quid & *figuratius* his locis subesse; Origo tamen locutionis haud alia esse potest. Simplicius aliquid si cupias, en *Nehem.* 2: 4. *Quumque hæc audivissem ישתהי ימים ואנכה ואתאבלה ימים* *sedi, & fieri, & luxi aliquot diebus.* Non excludo hinc *sessum in sacco & cinere*: attamen non nimis anxie ptemendum esse *habitum* corporis satis liquet. Parili ratione fatisheri forte posset contextui nostro, ita ut *sedere in terra cum Jobo*, nihil aliud sit quam *colligere ei, adstendo, aliaque signa gravioris maroris edendo.* Ubi tamen omnia accuratius expendo, sentio scenam, in qua versamur, multo miserrimam, aliquid miserabilius adhuc postulare, quod ex nexu cum præcedenti vs. eruendum, compendiosior narratio oculis plurimorum subduxit. Habebamus ibi cum *lacrymis profusis, pallia lacerata, pulveremque celo projectum, & super capita exceptum, ut in sacco & cinere desiderent.* Huc nempe spectabat *laceratio palliorum*, ut pro iis *Cilicia indulerent*: huc *ejaculatio pulveris in cælum*; ut inde tanquam *tristi nebula ac nube* capita eorum *cooperta* jacere testarentur. Inter ritus summæ afflictionis nota *injectionis terræ, pulveris, cineris in caput*, 1 *Sam.* 4: 12. 2 *Sam.* 13: 19, & *Jos.* 7: 6. ויעלו עפר על ראשם *Et pulverem capitibus inspererunt.* Eï

annexa *voluntatio*; ut *Esech.* 27: 29. יעלו עפר על ראשיהם באפר יתפלו *Inspergent pulverem capitibus; in cinere semet voluntabunt.* *Vivis coloribus rem pinxit poeta Iliad.* 18: 22.

Ὡς φάτο τὸν δ' ἄχθ' ἐφίλη ἐκάλυψε μέλαμα.
'Αμφοτέρησι δ' ἑρσὶν ἐλὼν κρῖνον αἰθυλόσσαν
Χόλατος κακκίφαλῆς, χαρίεν δ' ἦχμαυ πρῶσσωπτι.
Νικηρέην δ' ἑρσὶν μέλαισι' ἀμφίζουσι τίφρη.
Αὐτὸς δ' ἐν κρητῆσι μέγας μεγαλωστί πενυδαίης
Κεῖν, φίλησι δ' ἑρσὶν κρῖνον ἦχμαυ δαιζῶν,

Cuncta hæcce facilitata fuisse ab *Amicis Jobi*, nullum potest esse dubium, si utrumque vs. 12. & 13. in complexu sumamus: ut enim *Neh.* 1: 4. ישתהי *sedi*, ambitu suo complectitur *sessum in sacco & cinere*, ita hic post *pallia lacerata, & pulverem capitibus inspergunt*, יסבו לארץ *federunt in terram*, sub se comprehendit omnia *gravioris luctus solemnia*, qualia *Esræ* 9: 4. partim recensentur, partim subaudiuntur, quum dicitur *Laceratos vestimentum & pullium, derafoque capillo & barba* *sedi federatus, attonitus, stupens.* Fieri nequit ut *succus cinisque* inde abfuerint. Eodem modo & heic loci non tantum *Lugentes & condolentes* depinguntur *Amici*, sed etiam in *sacco & cinere decumbentes*; & quidem per *sepiduum*; partim ad *funera familie comploranda*, partim ad *miseriordiam Dei pro Jobo implorandum*, qui *vicum funus jacebat.* Sic *Josephus* in honorem *Patris indixisse* legitur *אכל שבועת ימים* *Luctum septem dierum*, *Gen.* 50: 10. Et 2 *Sam.* 12: 16, 17, 18. *David humi decumbens & pernoctans, jejuat, plorat, orat, pro salute filioi, & quidem integrum sepiduum.* An nunquam locum mutavit? an nullum plane cibum degustavit? Id durum nimis foret, & absonum. Aliud innuit etiam sacer scriptor vs. 17. *Adstiteruntque ei seniores ad excitandum eum a terra: sed noluit, neque cum illis panem comedit.* Noluit *mensæ accumbere, noluit genio indulgere, noluit ullam corporis curam gerere, nisi quam naturæ necessitas extorquebat.* Conferas vs. 20. ubi *Lotho, unctio, vestisque resumptio* docent, quid in *luctu sordibusque sedenti* fuerit omisium. Hæc jam ad *Amicos Jobi* si transferantur, omnis difficultas evanescet, atque sensum non alium esse elucescet, quam quod *integram hebdomadem more solemnî in gravissimo luctu transegerint* *et*

ob rationes supra insinuat. Conferatur & *Ezech. 3: 15.* **ואשב שם שבעת ימים** Et sedi ibi septiduum sideratus in medio eorum; in attonitæ mentis stuporem ita defixus ut sermonem cum nemine commiserem.

Ibid. Triste & attonitum silentium regnasset in funebri & luctuoso illo confessu, indicant sequentia, **ואין דבר אליו דבר** Nec erat qui vel verbo ipsum alloqueretur. Non satis percipio quid Cl. Cocc. intenderit, quum ait, *Quod de silentio dicitur, ad totos dies extendere non est necesse.* Videtur innuere, cum *Jobo* quidem verba esse commutata, de aliis forte rebus, aut necessitatibus; sed ad dolorem, ejus mitigandum nullum dictum prolatum fuisse: tum quod inusitata calamitatis magnitudo non videretur admittere vulgaria solatia; tum quod hæstarent circa causam harum afflictionum; tum quod nescirent quo animo esset *Jobus*: Ideoque verbum nullum fecisse, consolandi quidem causâ, donec ipse *Jobus* solveret silentia. Sic **דבר דבר** Loqui verbum ad aliquem, positum esset pro verbis solantibus alloqui. Sane **אֲלֹהִים** sic usurpatur, & *Alloqui absolute Latinis valet consolari*, ex nota formula *allocutum ire*, quam *Varro* L. 6 indicavit. Sic *alloquium* pro solatio apud *Tac. Ann.* 1: 72. circumire saucios & alloquio firmare. Iterum *Ann.* 4: 8. *Vix propinquorum alloquia tolerari, vix diem adspici a plerisque lugentium.* Plena lance congesta alia apposuit Cl. *Bentl.* ad *Hor. Epod.* 13: 18. Id *Hebræis* erat **דבר על לב** loqui ad cor *Gen.* 50: 21. & alibi sæpiuscule. Non negaverim formulam *Loqui verbum ad aliquem*, ita quoque potuisse adhiberi; id enim in tanta penuria *Veteris Linguae* parum tutum: sed vix concilio istum sensum cum ratione adnexa, *Quia videbant dolorem ejus invalescere intensius.* Ex mente *Cocceji* verti posset quidem, *Quamvis viderent* &c. &c. Sed id duriusculum esse nemo dissitebitur. Quid ergo? Nullumne eos verbum ex ore emississe dicemus? omni isthoc spatio temporis? Non dixerim. Non dicit quoque contextus noster; qui **אליו** ad *Jobum* tantum verba facta negat. Omnino ergo qui *allocutum venerant*, altissimum tenuisse videntur silentium erga *Amicum*, telis *Divinitus immissis confixum*: partim *prudens* & *commiseratione plenum*, ne viderentur

importuni consolatores; sed tacite condolendo dolorem afflicti levarent: partim *imprudens*, *obstinatum*, atque *sinistris suspicionibus subulceratum*, de quibus quid suspicer sequens nota exponet.

Ibid. Rationem tam longi profundique silentii addit textus hancce, **כי ראו כי גדל הכאב מאד** Quoniam videbant quod dolor intensus invalesceret. Vox **כאב** ex *Origine* designat tabidum livorem, & proprie locum habet in corpore plagis excarnificato ac confecto. Inde transfertur quoque ad *animum*, dolorum vi fractum plane, ac contusum, ad livorem usque, ut sic dicam. Utrumque usum frequen-

tant *Arabes* sub suo **كَيْبٌ** media *Hamzata*. Verbum **גדל** *increfcentem* rei magnitudinem molemve exprimens, perquam apposite nunc exhibet dolores tum corporis, tum animi, crescente identidem *vehementia incumbentes*. Particula **מאד**, a rad. **אוד** curvari, inflecti, flexo ac curvato corpore commiti, signat intensiorem *nisum*, estque proprie *substantivum*, unde **בכל מארך** ex genio *linguæ sonat omni tuo nisu*. Adverbialiter postum **מאד** verti solet valde, *vehementer*; pro pleno **במאד** cum *nisu*. *Nixim.* *Enixius.* *Intensius.* Dedita opera tantam vim *Linguæ* adhibuit nunc sacer scriptor, ut ostenderet, hoc ipso spatio temporis, quo *stupentes* & *attoniti* *Amici Jobum* circumsidebant, *cuncta* ejus mala, quibuscum jam *per menses* aliquot *colluctatus fuerat*, *sub oculis* & *conspectu* *visitantis carnis*, (quem satis numerosum fuisse alibi demonstrabo,) *novo impetu* *recreduisse*, & *atrocius* adhuc, quam antea, *dessevisse*. Hoc ipsum vero aperit mihi *tres quatuorve fontes silentii* illius *gravissimi*, quod *per septem dies protrahum* erga *Amicum*, *alloqui sane* & *solatii indigentissimum*, haud dubie *animum* ejus *vehementissime concussit*, *ussit*, *consauciavit*, *Athletamque fortissimum ferme de gradu dejecit*, ita ut tandem in amarissimas illas voces proruperit, quas *Cap. seq.* exhibet, ipse *intempestiva silentia rumpere* coactus. Primum quod *ora Amicorum præclusit*, eosque *attonito stupore defixit*, est *malorum inaudita* & *invisitata magnitudo*, quæ nunc *novo æstu sevisse*, atque *intolerandam in modum excrevisse*, præstruxi. *Se-*

cundum, huic adfines, est, quod quum parvi dolores loquantur, ingentes sileant, opinari poterint, *Vix* Amici Calaveri funebri silentio esse parentandum, neque dolores ejus importuno alloquio esse asperandos. Addo tertium quod in sacco & cinere jacentes una cum Jobo, suspiriis, lacrymis, ardentissimisque precibus, caelum fatigarint, atque pro Amico alloxamentum miserarum implorarint. At Quarto tandem, quum Caelum cernerent clausum, omnemque deprecationem ac intercessionem in cassum fufam, identidem vires fumente, atque incrudescere malo, sinistra subrepisse videtur suspicio, seque penitus in eorum mentes insinuasse, Jobum haud immerito sic telis Divinis jacere confossum: quippe qui turpem egisset Hypocritam, & larva religionis crimina sua occultasset. In hoc genus suspicionum proclivem esse naturam hominum, quis nefcit? praesertim ubi extraordinarium judicium alicui infligitur a Deo, pessimum hocce fermentum serpere solet, seque in voce, in vultu, in gestu, centoniam indignationem, aversationemque, exerente, manifestare. Miserum, enimvero, illum, qui Divinitus adflictus, tales experitur iudices ac censores! non possunt non vulnera ejus tanquam veneno perfusa, favissimum in modum irritari. Hunc fuisse cumulum calamitatum, quibuscum Jobus conflictatus fuit, ut universum disputationis securarum filum a-pertis verbis evincit, sic nullus dubito, quin jam, volvente hoc septiduo, spectatores &

testes atrocium Jobi plagarum, malum hoc se-men adversus infontem Amicum favore ceperint, ejusque etiam indicii nonnulla vel vultu, vel gestu praebere; ex consolatoribus, quales accesserant, subito conversi in taxatores, sub quorum severo & injurioso silentio invicta haecenus patientia Jobi ceperit labefactum ac quateseri. Fundamenta hujus sententiae satis valida videntur haecce. Primo quod haec commodissima dari possit ratio, quo pacto cladibus praegressis major Jobus, iidem quodammodo minor tactus non succubuerit quidem, sed tamen nonnihil de gradu fuerit depressus, & ad execrationem natalium suorum impulsus haud sane decoram. Secundo, quod Eliphazus cap. 4. sermonem omnium nomine suscipiens tandem, animum linitis de Jobo cogitationibus infectum aperte indicet. Tertio, quod praeter alia quae cap. 6. huc pertinent, ejusdem vs. 15. & seq. non Eliphaz tantum sed & reliquis Amicis a Jobo exprobetur, cum defectu caritatis, praevicatio ac perfidia erga se consolationis saltem guttula recreantur, cujus expectationem omnes simul destruxerint & evaserint; innocentem superbe condemnando ut vs. 27. subnectitur. Atqui necdum sermonem cum eo conseruerant omnes: necdum verbis, quid de ipso sentirent, expromserant. Ergo tum ex aliis signis e nutu, gestu, vultu, prominentibus, tum etiam ex rigido & frigido eorum silentio, refrigeratam caritatem, peccusque alienatum perculit.

CAPUT TERTIUM.

Vers. 1. **P**ost haec aperuit Jobus os suum, & execratus est diem suum.

פתח את־פיהו *Vers. 1.*
ויקלל את־יומו :

2 Re- ויען 2

Vs. 1. Latum usum possidet formula פתח פי. Aperuit os suum, adfertque vel fiduciam ac libertatem loquendi, παρρησια; vel sermonis vim ac vehementiam, partim in accusando, partim in defendendo; partim in conquerendo exposulandoque: denique ad omnem orationem ju-

blimiozem, grandisonam, & sententiosam sese extendit. Poterius hoc reperies Ps. 78: 2. & Prov. 8: 6. Expostulationem & querelam notabis ex Esaj. 53: 7. Defensionem fortem ac strenuam, Prov. 31: 5, 6. Accusationem acrem, Ps. 109: 2. Confidentiam postremo, sive fiduciam liberius

2 ויען איוב ויאמר :

2 Responditque Jobus ac dixit.

3 יאבר יום אולד בו והלילה

3 Pereat dies, quo natus sum: & nox quæ dixit, Conceptus est Masculus.

אמר הנה גבר :

4 Dies

4 היום

*rius evectam, Eszech. 16: 62. & 29: 21. Ap-
positissima ergo phrasis adhibita, qua Jobus ita
silentium rupisse insinuat, ut in liberiores &
vehementiores voces, non sine fiducia bonæ cau-
sæ, fuerit provectus. יום Diem, pro Natali,
vidimus supra cap. 1. Adde Hof. 7: 5.*

*Vf. 2. Nemini non dictum, observatumque,
verbum ענה Respondere, nonnunquam latius
sermonis exordium designare. Ulterius progres-
sus Coccejus, in Lexico, principem vim statuit
profari, pronunciare; unde secundarium respon-
dere specialius assumtum sit. Favere videtur
Origo a fluendo, unde quicquid est notionum
diversissimarum sub ענה commodissime po-
test derivari, sive afflictionem, macerationem,
subactionem, humilitatem spectes; sive verba
fusa, & responsa refusa. Non ab simile quid
deprehendere est in נא ישו, fluo, fundo, dico,
voce profusa edo, atque edissero, quod in men-
te clausum erat. Istam notionem fluendi sub*

*ענה ult. Vaw servat Arabia, una cum aliis
significationibus Hebraicis, ut خضع وذل
Humilis, depressus, afflictus, subactus, in ser-
vilitatem redactus fuit: quæ quomodo ex hoc
primigenio fonte defluerint, haud difficulter
inveniet, qui in palæstra Linguarum nonnihil
desudavit. Imperitioribus Origines nostræ suc-
current. Respondendi usus etiam tritissimus
Arabibus, variate tamen paululum adspectu,*

*كذا Dicto suo hoc intendit, عني بالغول
hoc voluit significare: cujus derivatum معني,
& sem. معناه significationem denotat, & sen-
sum verborum, sententiarumve; quasi dicas
מענה responsum. A respondendo etiam pro-
manavit quicquid est notionum sub عني
suffecit, contentus fuit, dives nulliusve rei in-
digus extitit, quasi dicas Respondit omni neces-
sitati explenda. Inter Dei titulos celebratur*

*in Alcor. الغني Dives, omnisufficiens, neces-
sitatibus cunctis abunde respondens. Confer Hof.
2: 20, 21. Eccles. 10: 19. Idem غني est
cantavit, cantu celebravit, a respondendo, ut videtur,
ansa sumta, quum alternis cantatur, nam & He-
braice ענה exponitur alternis cecinit Esaj. 27: 2.
Exod. 32: 18. Alii omnem cantum hoc verbo
designari statuunt; ut sane غناء & غنينة
cantum, & cantilenam quamcumque notat.
Apud Græcos quoque ᾠμα cantum, hymnum-
ve complectitur recitatum. Sic ad Originem
revolvimur, secundum quam ענה erit, cla-
ra voce edidit & recitavit, sive profu sive versa
oratione.*

*Vf. 3. Malui הלילה אמר Nox quæ dixit,
quam vulgatus illud qua dictum est, vel dixit
aliquis; quod prius illud sit figuratius, & gran-
diori stylo congruentius. Sic jam institue-
runt Pagninus & Pineda, sed neglectum fuit,
& pro duro nimis repudiatum. Atqui figura
hæc, cothurno aptissima ntiqæ, hoc ipso ca-
pite recurrit vs. 10. ubi diris devovetur hæc
nox, quod non obstruxerit valvas uteri. Eodem
schemate positum cap. 30: 17. לילה עצמי
Nox ossa mea perterebrat. In deliciis ha-
bent Arabes morem hunc loquendi. Sic in
Hamasa يوم مرصد Dies insidiator, a Te-
brizio exponitur, Dies quo malum ipsis insidiatur.
Item يوم سفوك Dies sanguinem fundens,
ubi Tebrizius iterum نسبة السفك الي
اليوم مجازي لانه يقع فيه ومثله
Quod ipsi diei detur ef-
fusio sanguinis, est improprie dictum; quia in eo
id acciderat. Pariliter dicunt Diem jejunantem.
In Diw. Hudeil: figuratur يوم من اللهو
Dies lusu jocoque loquax, sive ver-*

bosus. Alia ejus generis amputo; & exhibeo tantum *بِشْرَ يَوْمِ بَاشِرِ* *Dies Evangelizans*, *لَيْلِ بَاشِرِ* *Nox Evangelizans*, pro auspiciatissima, quæ Victoræ, alteriusve eventus lætioris, nuncium adfert.

Ibid. Quum plerique verterent *Nox* qua dictum est, conceptus est masculus, objectus fuit serupulus ex eo, quod conceptionis momenta dignosci & nunciari nequeant. Hac de causa alijs placuit *Editus est masculus*. Negari nequit *הָרָה* nonnunquam ad partum extendi. Usitator tamen vis concipiendi. Nulla erit difficultas, si id quod modo dedimus, teneatur. Inducitur enim *Nox* illa quasi *conficia mysterii*, & *exultans ob spem prolis virilis*. Hoc pacto a *Die natali* ascenderet oratio ad *Noctem conceptionis*; & *אמר* dixit, jam nondum pertineret ad lætum nuncium parenti allatum, sed tantum ad secretum gaudium, quod *Nox* illa quasi anticipaverat. *Doctiss.* *Pineaa* ad *Noctem natalem* sic applicuit, ut quod *obstetric* dixisset, eleganter tribuatur *Nocti isti*, more Poëtico, tanquam *testi non cæcæ*, sed *oculatae* concepti olim fœtus. Fateor acute cogitatum: sed omnino mihi fixum sedet, imprecationem non tantum dirigi in *Diem natalem*, sed ulterius adhuc intendi adversus *Noctem conceptionis primæ*. Sentis statim decorum utriusque denominationis. Cernes etiam multo planiorem viam interpretationis in sequentibus: nec mirabere cur *diris* in *Diem natalem* jactis *vs. 4, 5*, transeat ad *devotionem insaustrissimæ Noctis vs. 6, 7, 8, 9*. Alia hujus discriminis indicia tuo loco promentur. Sensus ergo versiculi hujus simpliciter huc redit, *O ter quaterque miserum me! qui non tantum natus, sed & formatus, atque in utero sim conceptus! O diem ominosissimum, qui me in lucem edidit! O noctem nefastissimam, que me satum & conceptum sensit?* Intra hos cancellos omnia sunt concludenda ad *vs. 11*. usque, ubi novum filium suscipitur, ac proinde quidquid figurarum hic contexitur, & in *Diem* hunc *infelicem*, *Noctemve infamam* congeritur, ad *amplificationem Fragicam* tantum pertinet, ore & more Arabico elatam, cum omni granditate & gravitate verborum ac sententiarum, quam Linguae copia subministrare valet. Id nisi rite observetur, omnia in perversam mentem rapiuntur, quæ grandi:

loquentia Orientalis hoc in Libro, ingente flumine, & lumine orationis, nobis exposuit. Ne longe abeam, hæc ipa *Imprecatio Natalium*, passâ est iniquas admodum vel centuras, vel interpretationes; dum alii *Jobum impatiencie parum virium rem peragunt*; alii eum *astris & constellationibus fatalem vim tribuisse* iugantur: alii *vite future cognitionem spemque nullam*, vel saltem *parum certam ac dilucidam* eum habuisse colligunt. Postremum hoc secutum etiam fuisse *Cl. Clericum*, non est quod magnopere miremur; sed demiratus fui rationem adjectam, quod quisquis *beatam vitam expectat, is nunquam se optat in rerum natura non fuisse, quia brevissima mala sempiternæ felicitati equiparari nulla ratione queant*. Recte sane si *Ratio* loquatur, non *Asperus*, & *Alyæus* ultra quam dici potest commotus, atque haud secus ac mare, omnibus procellis jactatum, *spumans & estuans*. Si ratiocinatio *Viri Docti* stat, *nemo future vite spem forens, consueque vi dolorum estuantium unquam poterit abripi, ut acerbius sortem suam deploret*. Duram profecto *Regulam?* ad quam Nemo vellet spem fidemque suam explorari. Nihil aliud hic committit *Jobus*, quam quod in *Virum sapientem, fortem, in Religioneque suadatissimum*, cadere potest, quin & debet, ubi tam immensa mole anxietatum, sine ulla interspiratione, aut consolatione, per longum tempus, opprimitur & eliditur. *Homo* non fuisset noster patientiæ Heros, nisi tandem in voces hæc, aut consimiles, erupisset, seque vel *non miseri*, vel saltem quam occyssime emori, & *extingui, maluisse*, esset contentatus: *Adfectu*, ut dixi, *superante*, & ad tempus *frenum* quali *moriente*, Addere fastineo nullum æque validum, & evidens, testimonium extare additionum intolerandarum, quibus *extus* non tantum, sed & *intus* fuit obrutus, quam quod *Religione & virtute immana succinctus* *Vir constantissimus*, in *his* tandem voces, post tot specimina patientiæ incredibilis, *labia resolverit*. Nisi huc fuisset evedtus, & abreptus, merito omnes nunc statueremus, in medijs cruciatibus corporis, *animam ejus gratiæ Divinæ influxu extraordinario fuisse refocillatam*, & corroboratam. Etiam *Satanas* novæ instantiæ ansam forte arripuisset, *calumniando*, mirum non esse si sub ictibus *extus* impositis, & ad vitalia adactis, non collabescat, nec vel minimum nutet, qui *intus* intactus maneat a telis iræ Divinæ: quin imo

Deum:

4 היום ההוא יהי חשך אל-
ירדשהו אלוה ממעל ואל-תופע עליו
נהרה :

4 Dies iste sit horrens caligo; ne
requirat illum Deus desuper, neve ra-
dietet super eum lumen diurnum.

5 יגאלהו

5 Vin-

Deum sibi presentissimum & faventissimum ex-
periat. Perpendatur, quod Cap. 6. resumitur,
ad imprecationem hanc natalium, inclementer
ab Eliphazo castigatam, vel excusandam, vel
& defendendam. Imprimis hocce: *O utinam
agritudo mea appenderetur bilancibus! arena ma-
rium præponderaret, propterea verba mea estuan-
tia sunt. Nam sagittæ Omnipotentis in me de-
fixæ sunt, quarum Venenum ebibit spiritum
meum: terrores Numinis aciem adversus me in-
struant. Dabo ibi complura, ad verba estuan-
tia Jobi non quidem in totum excusandum,
sed tamen ab impatientia, impotentia animi, a-
liisque sinistris criminationibus, vindicandum;*
quum, quemadmodum supra posui, *Jobus*
tam turbida & fervida dicta non effuderit ex
interiore sensu, Religionis & Virtutis suæ fir-
mamenta deserens, sed tantum Adfectui eate-
nus frena laxarit, quatenus a Deo, Amicisque
desertus, ex justis, ut putabat, querelis, ali-
quantulum sibi solatii & respirationis promitte-
bat.

Ibid. Restat verbulo monendum, in phrasi
גבר הגבר conceptus est masculus, repræsentari
letitiam quam solebant Veteres capere ex pro-
le virili, præsequiore. Apud Arabes præser-
tim Masculos omnibus votis expetitos semper
fuisse, ostendit prisca formula, ايسسرت

وانكرت ولا انتنت Felix agas, maresque
parias, non femellas: quod domum deductæ
solebat acclamari. In Cons. 33. Haririi pro-
verbialiter extat فاعرض اعراض من بشر بالبينات

Et avertit se aversatione
ejus cui filie nate nunciantur. Hac ansa Ido-
lolatris in Alcorano exprobratur, الكرم
الذكور ولله الانثي An vobis masculi,
Deo erunt foemellæ? Inter Numina nempe Ve-
terum Arabum, multa sequioris sexus nume-
rantur. Debuisse autem, & ex formula

انكرت parias זכר masculum, & ex usu
communis Linguae, זכר potius adhiberi, ut

Jer. 20: 15; ילך לך בן זכר, Natus tibi fi-
lius masculus. Cur ergo hic גבר, quod Vi-
rum magis sonat? Cl. Cocc. ex Jer. 30: 6.
liquere autumat זכר & גבר alternare; sed
ut observatum a Cl. Schmid. גבר ibi virum
adultum signat. Eandem vim & hic retinen-
dam censet, ac si הגבר esset pro הגבר Vir
hicce, δεικνυσς; pro Ego Jobus. Acute. Nec
spernere ausim. Contendo tamen גבר Vi-
rum, pro Mascula prole, זכר, rite posse po-
ni stylo cothurnato, ut זכר pro זכר; quo ipso,
cum majori pondere Orationis, captatur fau-
stum Omen. Conferatur Jer. 31: 22. Nec
nimis dubie sic locutus erit Jobus, quod multæ
sunt noctes in quibus concipiuntur mares, ut dis-
putat Schmid: Nam Virum, id est Virilem
hanc prolem, ad Jobum sese restringere, ni-
mis quam est apertum.

Vj. 4. Subnectitur duobus versiculis ampli-
ficatio Tragica prioris membri, qua Diem suum
Natalem, ut nefastum & male ominatum, atro
carbone notatissimum vult esse Jobus. Ultra
hunc scopum qui verba tendet, Viro Sancto
faciet injuriam. Probe etiam observandum,
inde a Cap: 3. usque ad 42. Orationem adhi-
beri grandem, excelsam, & Orientalis Eloquen-
tia luminibus vibrantem; & quidem ad genium
& ingenium styli Arabici, qui quicquid exag-
gerandum, aut amplificandum, suscipit, vix
e manibus dimittit, sed figuris ex divite pe-
nuario Linguae undique depromtis, aliisque
super alias cumulatis, longe lateque profequi-
tur. Tenent præterea summi interpretes, non
tantum Poeticam regnare Orationem in corpo-
re Libri hujus, sed esse veri nominis Poëma,
versibus Hexametris decurrens, auctore Hie-
ronymo: quamvis Cl. Gomarus ad aliam pedum
dimensionem insigni specimine præluxerit in
Lyra. Alii tamen Carmen esse, perpetuis ju-
stisque pedibus vincitum, non concedunt:
quamvis ultro admittant grandiloquentiam sæ-
pe plus quam Poeticam, & supra Pindari quo-
que Æschylivæ cothurnos scandentem. Hinc
autem ardua exoritur Quæstio, iisdemne ver-
bis

bis transacta Jobum inter & Amicos omnia hæc colloquia, ac certamina: an diversis, & vel paucioribus aliubi, aliubi etiam abundantioribus, utique simplicioribus, per disputationem ipsorum univertim; quorum compendium, & medullam, nobis Monumentum hocce, cum artificiosissime, tum fidelissime, repræsentet. Posterior hoc amplexus est Doctill. Mercerus, Non credendum, inquit, in tanta morbi gravitate tantum fuisse otii Jobo, ut hæc ita carmine dicere potuerit. Aut pauciora, aut plura dixit. Sed hic est eorum que dixit sensus, redactus postea in hanc verborum formulam a scriptore hujus Libri; sive is Jobus; sive Moses; sive quis alius. Cl. Clericus in eam inclinans opinionem, Jobum esse personam tantum Dramaticam, & Parabolicam, contendit, licet Historiam esse statuatur, non ita tamen Orationes Jobi & Amicorum ex ore eorum prodisse, quales nunc legimus. Non esse enim extemporales hos sermones, stylumque, quo vulgo solerent uti. Itaque si Orationum vere habitatum sententia hic exprimat, sententiam tantum esse, non verba ipsa. Nec certe tam longos sermones potuisse verbo tenus scripto mandari, nisi ab iis, qui eos habuerunt, dictati sint. Id autem verisimile non esse. Quid mihi mentis sedeat circa momentosam sane Questionem, in medium proponam. Duplex tantum sententia videtur admitti posse. Prima est, sermones hos vere sic habitos; non quoad sensum tantum, sed etiam quoad ipsa verba. Alteram pono hanc; simpliciora, familiariora, quæ & aliubi pauciora, aliubi fusiora, fuisse adhibita verba, talia tamen nobis tradita, quæ materiam sermonum, modumque & ordinem differendi in oculis mentibusque nostris quam accuratissime defigant, secundum diversas illos affectus, quibus Collocutores nostri animati fuerunt: & quidem ipsius Jobi manu ac stylo; qui postquam victor emerisset, invictæ virtutis & patientiæ Monumentum hoc, impulsore Dei spiritu, ad posteritatem propagavit. Utramque sententiam expendens, sentio me paribus ferme rationum momentis trahi retrahique. Inclinare in posteriorem, si satis liquido nobis constaret, esse Poëma certis numeris pedibusque pertextum: tunc enim & solutiora fuerint verba necesse est, non sic utique ore emissa; & Lex Metrica eadem mutare, novareque, adegerit Jobum: rem ipsam vivis coloribus pinxisse contentum. Postet etiam sententiam posteriorem obtinere, etiam si statuamus, esse tantum Orationem Poëticam, & altiore cothurno fultam, quam pro verbis sim-

plicioribus, ac pedestribus, propterea adhibere potuit Vir Sanctus, Tentationum suarum Historiam in secula missurus, quod grandior ille stylus fortius & pingat, & moveat affectus: atque apud posteros plus habiturus esset ponderis ac venerationis. Nihil omnino mihi quidem succurrit, quod istam sententiam premat; multa quin imo, quæ persequi haud vacat, eam videntur commendare. Quando interim veritati litare studemus, non possum quin primæ sententiæ, nos ipsa verba concertantium Amicorum habere cœnenti, eatenus faveam, ut eam ferme præferendam existimem, si vinci queat non vorsum, & metro retinctam esse Orationem, sed prosam, stylo tantum sublimiore conceptam, atque enunciata, more Orientalium, qui in confessibus, & colloquiis publicis, quum graviores materiæ in disceptationem mittuntur, grave quoque, & splendidius dicendi genus sectari solent. Hoc, ut quilibet facile cernit, longiorem postulat disquisitionem, integramque adeo disquisitionem, in qua argumentum, forte necdum satis discussum, sub examen revocabimus, atque in utramque partem quid cum ratione statui possit, accurate perpendemus. Quod si ea vincat opinio, quæ figuris tantum audacioribus sublimem admittit Orationem, absque ulla carminis Lege ac necessitate, qualem in Prophetis admiramus, itemque in Parabolis ac dictis sententiosis, satis verisimile mihi fit, nos ipsa verba Jobi & Amicorum habere, prout, durante hoc confesso & conspectu, ex ore cujusque exiverunt. Rationes hæc sunt. Prima, quod Colloquium hocce, vel potius Certamen, videatur habitum esse in magna fati frequentia, partim eorum qui tres Amicos Jobi comitabantur, partim Domesticorum ipsius Jobi, civiumve; partim aliorum, aliunde adventorum, qualis Elihu Buzita, cap. 32. prodiens, quem, antea nuspian memoratum, acrem omnium sermonum observatorem sedisse palam est. Secunda, quod magnis animorum motibus, affectibusque, certamina hæc sint gesta. Tertia, quod de Rebus momentosissimis, de Religione, de Virtute, de Providentia, Deique in mundo gubernando sapientia, justitia, sanctitate; de aliis gravissimis veritatibus differarint: atque ita differarint, ut appareat, eos Auditoribus suis hæc omni pondere verborum ac sententiarum voluisse inculcare. Quarta, quod fuerint Viri principes, sapientiæ laude insignes, literis omnibus, doctrinisque, pro ratione temporum, copiose instructi, sacundia-

diæque haud dubie præpollentes, ac præpotentes: quos grandævam sapientiæ suæ maturitatem simul, simul auctoritatem, ponderoso hocce dicendi genere exprimere in amplo confessu, amplissimis de rebus, haud sane dedecebat: accedente adfectu non uno, a parte Jobi quidem doloris, supra quam dici potest, irritati, ac læcessiti: a parte Amicorum, commiserationis & condolentiæ per sinistras suspiciones subulceratæ, atque acerbis censuras in innocentem desfringentis. Accedit quinta, quod non videatur supra vires consummata longo usu Eloquentiæ, tales ex tempore, sub meditatione tamen aliqua, in se collecta, profundere sermones, quales in hoc Libro consignatos legitimus; præsertim si ardenti Zelo quis inflammat, Dei Causam, vel & sui ipsius, in cœtu publico, defendendam suscepit. Addatur sexto, inde ab ævo, gentem Arabum in eò Eruditionis & sapientiæ culmen collocasse, ut magnifica Oratione sensus animi extemporaliter quis convesciat, atque, tanquam perenni e fonte, quam copiosissime materiam suam variare valeat, omni genere sublimium figurarum. Hunc nativum Characterem Eloquentiæ Arabicæ omnes, omnibus, sermones dilucide præferunt; in quibus copia inexhausta certat sublimitati, & magnificentiæ. Hoc ipsum forte non immerito haberi posset pro septimo argumento, hæc verborum flumina dicam, an fulmina, a Disputatoribus nostris e copioso thesauro extemporalis faciundia, & eruditionis fuisse deprompta. Hoc tamen nec ultra mentem meam tendi velim, nec sane urgere amsim, quam & meditatissimam ac Castigatissimam Oratio Arabum, instar Vitis, luxuriare soleat, in sublimiore hoc genere dicendi, seque omnem in partem copiosissime diffundere. Octavo, vix ambigi posse putem, quin durante hac disceptatione acerrima gravium Virorum, gravissimis de rebus, ac veritatibus, confes- sui interfuerint, qui, sive injussi, sive & jussi, quum certamina vehementius exardescerent, Verba cujusque exceperint, atque pugillaribus inscripta, ab oblivione, vel & hallucinatione audientium, vindicaverint. Utique Elibu tale quid factitasse videtur, quippe qui Cap. 32. in pugnam descendens, ab Amicis derelictam, ostendit se omnium argumenta & rationes in promptu habuisse, atque Jobo sæpe eadem verba remetitur, atque ante oculos proponit, in quibus modum supergressus fuerat. Eodem quoque pertinere suspicor, quod Cap.

19: 23, 24, 25. legitur; quamvis, prima fronte, aliquis contrarium inde colligi potius censere posset. Ubi illuc deventum erit, mentem meam clarius aperiam: nunc tantum inde, tanquam indubitatum, assumo, scribendi artem ista jam tempestate viguisse; ac proinde nullum inde scrupulum posse obmoveri.

Ibid. In vocabulo חשך Horrorem inesse, seu tenebras horrentes, non invito, credo, nunc pandam Musis Orientalibus. Forsterus, aliique, ad cognatum חשך, per Sin, respexerunt, quod est *cobibuit*, unde חשך ductum autumant, quasi *cobibitum* & detentum fuit lumen. Sic tenebræ a tenendo dictæ putantur, vel quod teneant hominem, quo minus se movere audeat, ut Magn. Voss. in Etymol. vel quod teneant, detineant, impediuntque visum, ut ego autumarem. Habes sic latebram a latendo; dolabram a dolando: terebram & terebrum a terendo: quorum forma adjectiva potius, quam substantiva, aterminatis in ber oriunda, ut Mulciber, Creber, Glaber, & alia bene multa. Satis commodum ergo foret Etymon חשך, nisi חשך esset potius retinere ad parcendum, comparcere, ut Cocc. recte tradidit, unde incommodior gradus ad Tenebras. Cl. Guffertius in Comm. L. H. contulit חשך cum חשה siluit; atque innuere voluisse videtur a silentio transitum factum ad tenebras. Hoc longius arcessitum nemo diffitebitur; præterquam quod חשה quoque Originem habeat, ex qua tenebræ minus rite deducerentur. Opportunissimum existimarem, quod Arabes subministrant sub حشك, Schin ex more mutato in Sin. Id notat horridam asperitatem, aculeis erectis pungentem, qualis est Erinacei, quem vocant חשיכה حسبكة, vel tribuli, qui Hefech appellatur. Improperie etiam dicitur في صدره علي habet in pectore suo adversus me חשיכה & חשונה, id est وعداوة ضيق وحقن malevolentiam & odium, quasi

quasi horridam asperitatem. Sic Gjanbarius, apud quem & verbum ipsum **حسك** **حسك** Horruit, inhorruit adversus me, eandem odii notionem exerit, in aliquem erecti, & pun- gere parati, more *Eriaceorum*. Continuis Origo verbi *Horre*; ut in illo *Horat. Epod. 5: 27.*

*Horret capillis ut marinus asperis
Echinus; aut Laurens aper.*

Et *Sil. Ital. 1: 422.*

————— *Hirto*
Horrescit factis dorso —————

Eadem ratio Φ ϕ λ ω σ ϵ ν , unde *Aristoph. in Ran: 840.*

Φ ϵ λ ζ α ν λ α σ α ν χ ϵ ν α λ α ν .

Et *Homer. Odyss. 19: 446.*

Φ ϵ λ ζ α ν ϵ ν λ α ϕ ι ν , π ω δ ϵ ι ϕ θ κ λ μ ρ ι ζ ι δ ϵ δ ϵ ρ κ α δ .

Hinc arrepta grandis illa Metaphora *Horre* telis, & in telis; nec non illa

————— *Ferrens hastis*
Horret azer. —————

Apud *Virgilium*; ad exemplum *Apollon. Rhod. 3: 1353.*

$\text{Οἱ δ' ἤδη κ' ἄριστον ἀνασχεύουσιν ἄρουραν
Γηγενίης. Φερίξαν δὲ πρὸς ἡσυχασίαις σακκίσουσι
Δύρασι τ' ἀμφιγυίοις, κοῦρησὶ π' ἀλαμπυρίοις
Ἄρηθ' ἰμίνθ' ἀφισμύροισιν.$ —————

Præverat *Sophocles* in *Colchid.* citatus a *Schol. Apoll. vs. 1371.*

$\text{Ἡ βλαστὸς οὐκ ἔβλασεν οὐπρώτα
Καὶ κόρητα Φερίξαν εὐλόφω σφῆνῶματι,
Καλληλάτοις ὄπλοισι μὴ ἐπισκιδῶ.$

Adde *Sil. Ital. 8: 572. & 4: 560. & 1: 527.* ubi multa congestit *Clav. Drakenb.* Ab horrido porro, quatenus sonat *hispidum, asperumque*, proclivis via ad *squalorem & tenebras, præsertim spissiores.* Nota formiula *Virgiliana.*

————— *Et inhorruit unda tenebris.*

Eleganter etiam *Sil. Ital. 1: 134.*

*Hen! quamnam subitis horrescit turbida nimbis
Tempestas?*

Admirabiliter *Val. Fl. 2: 52.*

————— *Subitus cum luce fugata
Horruit imbre dies.* —————

Eadem cum dignitate & elegantia *Ezech. 30: 18.* **הַיּוֹם הַיֵּשֶׁךְ** inhorruit dies, *Densus tenebris, ingruentibus* videlicet. Nonnulli Codices exhibent **הַיֵּשֶׁךְ**, quod esset retro se colligit & inbibet dies, ut enim alibi ostendam **הַיֵּשֶׁךְ** Retinuit parcendo, in Origine signat fluxum inhibitum, repressum, in seque recollectum. Hoc

Arabibus est **حسك**, *Sin* in *Schin* transfuso. Iterum *Job. 18: 6.* **אור חשך באהלו** Lumen inhorruit in tentorio ejus. *Amos. 5: 8.* **אור חשך** Auroram vertens in umbram mortis; **ויום לילה החשך** diemque ut noctem facit inhorrescere. Sic, ubique locorum *densissimas tenebras* hoc vocabulo designari sagax eorum vestigator deprendit, non tam quod horrorem incutiant, quamvis id excludere haud necessum, quam quod ipse horrent, hoc est, *asperum* quid & *hispidum præferant*, secundum illud *Ennii.*

Ubi rigida constat crassa caligo inferum.

Nempe ut *fundus densis stat sentibus, calum atro pulvere, crinis hispido squalore*, quum horrent. & ϕ ϵ λ ζ α ν : sic omnia illa alio flexu etiam dicuntur ϕ ϵ λ ζ α ν , arque ut *senticetum*, ut *crinis squalens*, ut *ater pulvis, stat horretque*; ita *crassa, densa, rigida, caligo* rectissime stare & horre dici potest.

Ibid. Longius arcessitæ sunt Metaphoræ, quas *Doctiss. Pincedi* congestit ad verbum **דְרִיב** *Requirere* enucleandum. Communis fere calculus qua *Judeorum*, qua *Nostrorum*, tendit ad *savorem, & studium*, ut non *requirat eum Deus desuper*, sit, *nullam in eo benignitatem exercent.* Vide *Cl. Cocc. & Schmid.* qui citant *Deut. 1: 12.* Si ista notio hic obtineret, dicerem esse μ α ι ω σ ν , *ne suveat*, pro *Exeretur*. *Cl. Mercero* placet simplicius hocce,

non requirat eum, pro non illustret eum more
 arum dierum; ut nihil aliud intendatur,
 cam quod sequens colon exprimit per, nec
 sperdescat super eum lux. Me suspicio tenet,
 quid divinus gravissimæ voluisse gravem Jo-
 bi adjectum; quod ipsi suggestit præcedens
 הַיּוֹם יִאבֵד *Disperat dies ille.* Verbo אבֵד
 פִּיט, respondet דָּרַשׁ *quæsitit.* Ut ergo
 huc diem expunctum, ac veluti erasum, opta-
 it, ita hoc ipsum nunc audaci figura con-
 gnat, optatque ut dies hæc infanctissimus
 enitus aboleatur, atque non tantum perpetuis
 enebriis damnetur, sed etiam e rerum natura
 lealeatur: hoc est, ut nunquam talis dies existi-
 sset. Notum illud Statii,

Excidat illa dies ævo. — —

Jam dies qui nunquam existit, ne ab ipso
 quidem Deo, si eum quaerat, posset inveniri,
 ac investigari. Dictum est Ecclesiasticis Cap. 3:
 15. הַנְּדָרָה דֵּי אֱלֹהִים יִבְקֹשׁ אֶת הַנְּדָרָה *Deus quaerit id quod propulsus est.* Sensus, ex mente
 plurimorum, est, Deum ea, quæ præterita sunt
 renovare, & revocare in eundem, quem iverunt,
 orbem. Tempora puta, temporumque casus &
 eventus. Cl. Cocc. exponit, Deum præterita
 sua, & hominum facta, revocare ac manifesta-
 re. Idem forte intendit, quod ex mente mea
 proponam, solum Deum posse ea, que in obli-
 vionem iverunt, aut hominum notitiam nunc fu-
 giunt, tanquam torrente quodam temporis pro-
 pulsa, averta, ex oculis procul asportata, in-
 vestigare, atque ex tenebris eruere. Apparet
 בָּקֵשׁ *querere, requirere* adhibitum, esse pro
 מִצָּנָה *reperire, deprehendere.* Antecedens pro
 Consequente. Eadem vis recepta sub דָּרַשׁ;
 ut Esaj. 65: 1. נִדְרַשְׁתִּי לֵלֵא שְׂאוֹנֵי *Quæ-
 situs, id est, inventus sum iis, qui non querebant
 me.* Hinc jam אֵל יִדְרַשְׁהוּ אֱלֹהִים מִמֶּעַל
 converti potest, *Ne inveniat diem illum Deus,
 ex alto: desuper eum indagans ac pervestigans,
 ad radios lucidissimos Omniscentiæ suæ, qua
 הַנְּדָרָה דֵּי אֱלֹהִים יִבְקֹשׁ *deprehendit etiam propul-
 sissima queque, hujus tamen diei nefastissimi
 nec volam nec Vestigium, deprehendat: tum
 respectu temporis præteriti, tum etiam futuri;
 quippe quem velim e natura rerum erasum,
 penitusque abolitum, ac si nunquam existis-
 set. Qui affectui indulgens, tales jacit voces,**

Natalemque suum sic cupit deletum, non optat,
 ut factum fiat infectum; sed tantum indica-
 cat, melius secum actum fore, si id factum
 non fuisset.

Ibid. Ad intrandum penitus in *emphasin* fi-
 gurarum, quibus *imprecatio* hæc contexta,
 dispiciendum nobis, ad futurum pertineat
 oratio an ad præteritum sese referat; an ut-
 rumque potius amplectatur. Pro futuro tan-
 tum tempore stat Schmidius quod alias impos-
 sibilia optasset Jobus, ut sensus sit, *ne recur-
 rat ille dies, memoriamque nativitatæ meæ refri-
 cet.* Atqui impossibile etiam, ut non recurrat,
 qui jam existit, natalis, (secundum vulgarem
 loquendi consuetudinem) atque quotan-
 nis in orbem eat. Alias strictè loquendo,
 qui semel abiit dies, nunquam potest redire.
 Sed ad subtilitates & rationes Philosophicas vel-
 le redigere, & dirigere mentem horum verbo-
 rum, esset operam dare, ut cum ratione inveni-
 amus. E contratio, solum tempus præteritum
 respexere Junias & Tremell. vertentes,
 periisset dies ille, fuisset tenebrosus, ne requi-
 siviisset eum Deus &c. &c. &c. &c. Hoc est
 plane nullus fuisset: nunquam in natura rerum
 comparisset. Eodem collineavit Coccejus, qui
 ait, Jobum optare, si possibile sit, ortum suum
 retractari, & infectum reddi. Admisceat ta-
 men & futuri temporis multam rationem, in
 sequentibus formulis: quæ sane abesse nequit;
 ac proinde utrumque complectendum censeo,
 sed cum notabili discrimine, quod non vidi
 quemquam indicasse. Duplicem concipio im-
 precationem, & in diem natalem, & in noctem
 profeminatricem, conjectas. Primam, ut Æ-
 vo excidant, & nec extiterint unquam, nec
 recurrant, per consequens. Secundam, ut si
 id fieri nequeat, ut profecto nequit, omnibus
 saltem diris utrumque tempus sit & maneat ont-
 ratum, atque confixum, tam ratione præteriti,
 quam futuri. Tam late patere arbitror vim
 verbi יִאבֵד *17. 3.* Membrium primum, ut
 dies hæc Nefastus nec extiterit unquam, nec
 recurrat, in *17. 4.* continetur; per tres gra-
 dus deductum. Priorem dat, הַיּוֹם הַזֶּה יִהְיֶה
 חֹשֶׁךְ *dies iste sit horrens caligo, hoc est, re-
 volvatur in Chaos antiquum, mergaturque
 densis istis tenebris, unde cuncta emerferunt.* Ad-
 dicitur secundo, ne requirat, ne reperiat, illum
 Deus desuper. Ita aboleatur, & nullus sit, ut
 ne ipsi quidem Deo sit notus, aut vestigabilis;
 hoc est, ne extiterit quidem unquam, simili-

iterque nunquam recurat, aut in orbem eam miserabilis ille dies, qui me de matre vidit cadentem.

Ibid. Tertius gradus est, nec radiet super eo lumen. Ex mente nostra hic debet esse sensus, Nec collustratus sit unquam dies hinc lumine Solis; nec in posterum collustretur. Habes idem novo colore illuminatum: unde procul deflectit quicquid est interpretationum doctarum, quas exhibent *Pineda*, *Mercerus*, *Coccejus*, alii, qui cogitarunt vel de luce impropria rerum letarum, vel de radiatione siderum intersplendentium, *Lunæve*. Rectius observatum *Schmidio* נהרה videri esse Lumen Diurnum, quamvis nimis dilute exposuerit. Doctiss. *Mercerus* monuit esse vocabulum Syriacum, qualia in hoc libro multa eundem reddant obscuriorem. Magnus noster *Coccejus* cenlet, ex *Chaldaismo* repetitam esse hanc vocem, vel elegantia causa, vel quia non tantum sonat, quantum אור. Elicit hoc ex כְּנֶהרֹת *Jud.* 6: 2. pro specubus tenuem lucem admittentibus ad subterranea. Atqui *Dan.* 2: 22. Lumen inaccessum & preradians summi Numinis hac voce signanter notatur. Viros summos talibus hallucinationibus exentos vellem: nunquam vero eximentur, si Linguam Hebraeam non immittant in amplissimam & vetustissimam suam possessionem; hoc est, si non admittant lucem ex ditissima Arabum Dialecto oriundam, pro ipsis etiam Syriacis & Chaldaicis reliquiis. Hac auctoritate nixus adfirmo נהרה plus sonare quam אור, sonat enim Liquidissimam & limpidissimam lucem, & quidem diurnam, quam אור etiam nocturnam exprimere possit. Nego etiam, esse vocem extraneam, aut minus Hebraicam; quippe quæ cum נהר, quatenus flumen designat, eundem fontem, eandem agnoscat Radicem. Ea prostat *Pf.* 34: 6. הֵבִיטוּ אֵלָיו וְנֶהְרוּ ubi quidem recentiores multi, *Respexerunt ad eum, & fluminis ritu confluerunt*, vel *decurserunt*; sed *LXX.* *Chaldaeus*; *Rabbini*, *Coccejus*, dederunt, & *illuminati sunt*; ex *Chaldaismo*, ut iterum submonuit. Intercellit *Cl. Gussset.* & *Chaldaicam* repudians auctoritatem, imperandi forma vertit *Constituere ad eum*, sensu fiduculis contorto. Sic finis nullus unquam poterit dari dissensionum; quamdiu sua *Linguae Hebraeae* pomeria non restituan-

tur. Versio *Cocceji* supra omnem dubitationem aleam est evecta, non *Chaldaismo* tamen innixa, sed in ipsa *Origine Hebraea* firmamentum suum reperiens; ad quam detegendam *Arabiæ Linguae* fax præluxit. Ea נהר נהר i. conj. terit pro copiose manavit res quævis liquida fluxilisve, ut est apud *Cl. Golium*. In de speciatim, teste *Gjanbario*, نهر الماء إذا جرى في الأرض وجعل لنفسه نهرا In Aqua נהר est, ita profluxit per terram, ut sibi faciat rivum, fluviumque qui נהר appellatur. Idem vocabulum נְהַר, in *Alcorani* loco, aliis valet flumen, aliis lumen. Verba sunt في جنات ونهر, in Hortis erunt & fluviis, secundum alios, quibus نهر est pro انهار: sed alii explicant, in Hortis erunt; & Lumine ac felicitate amplissima; وضيء وسعة, ut idem *Gjanbarius* annotavit. Alia forma نهار, vel نهر, est Lumen diurnum, atque mox ipse Dies, quatenus opponitur Nocti; quum يوم Dies, noctem quoque sub se comprehendat. Indefæmininum نهار *Dan.* 2: 22. *Chaldaice*: Hebraice autem, vel si velis Arabice, נהרה in nostro textu Lumen diei: quod enim Hebraei efferunt יומם ולילה interdiu ac noctu, id Arabes maluerunt ليلا ونهارا Nocte dieque לילה ונהרא; quia ut dixi, يوم saepe extenditur ad spatium viginti quatuor horarum; aut نهار constanter est & manet ضد الليل oppositum nocti Lumen diurnum, ab Aurora ad occasum usque. Hinc in 4 conj. انهار usurpatur pro interdiu fecit quid: Et نهار نهار est conspicuus dilucidusque dies; nec non انهار forma compar. & superlat. Nemo mirabitur, credo insolens, Flumen & Lu.

5 יגאלהו חשך ועלמות תשכני-
עליו עננה יבעתהו כמרירי יום :

5 Vindicent fibi illum caligo, & umbra mortis: tentorium figat super illo Nubilatio: conterreant eum velut amarulenta Diei.

6 הלילה

6 No-

Lumen una in fede morari. Pulcherrime Lacrei. 5: 282.

Largus quum liquidi fons luminis, Ætherius sol,
Inrigat assidue cœlum candore recenti:
Suppeditatque novo confestim lumine lumen.

Complura passim obvia. Tale quoque quod solem manare dixerint Veteres, quum radii splendorem jacere cepissent. Videatur Festus. Redeo ad Psalm. 34: 6. atque locum insignem hac luce adaugeo, Vibrantem oculum intenderrunt ad eum, & liquido diei lumine perfusi sunt.

Affine est Esaj. 60: 5. תנחומי ונהרה. Tunc videbis & illustraberis. Sic Coccejus iterum. Reliqui fere vel conflues, vel fluminis instar erumpes. Novissimo conatu Vir Magnus, Camp. Vitringa, præ gaudio diffines. Id proxime verum; est enim & perfundi liquidissimo lumine, & præ gaudio inde diffuere, oculis splendore titillatis. Hunc venustissimum adspectum pandet Phiruzabad: in Camuso, النهماسى

ضياء ما بين طلوع الفجر الى غروب الشمس او من طلوع الشمس الى غروبها ولتنشام ضوء البصر Vox נהר vel נהור signat lumina

quod ab ortu auroræ usque ad occasum Solis durat: vel verius, ab ipsius Solis exortu ad ejusdem occasum. Item, diffusionem luminis oculorum, sive visus radios visivos spargentis. Sic fumebant supra Docti Arabes illud Alcorani, in Hortis & lactissima amœnitate oculos persundente. Ceterum quod attinet ad voculam מנהרה, a masc. deperditו מנהרה, Jud. 6: 4. Caverna, ea non a lumine parcius admisso, non etiam per Antiphrasin, formata; sed a flumine, ut proprie sit locus fluxu aquarum cavatus: qui & Arabibus منهماسى,

apud Cl. Golium, itemque forma feminin.

منهماسى, apud Tebrizium ad Hamasa, quod

فضاء بين بيوت الكبي

يبلغون فيه كمناساتهم

spatium cavum & vacuum inter aedes tribuum, in quod adjiciunt purgamenta sua. Vides describi talem locum, qui Græcis φάραγγξ, convallis, & quidem præruptior, sive κρηλξ, κρηλωμα, κρηλωμα, quæ sunt Glossæ Hesychianæ vocis.

Etym. Magn. φάραγγξ proprie est ἡ διερχομένη γῆ, vel τὸ ἀπίσταστος τῆ γῆς. Hinc intelliges, quid velit Camusi auctor, quum منهماسى exponit

موضع بختنفره الماء وشفق في الحصن

Locum quem excavat aqua: aut cavitatem munimenti, castelli-

ve, perviam, per quam aqua decurrit. Item

بهاء فضاء بين اوتبة للكناسات

Adjecto He femin. cavitas inter atria habitaculorum, ad purgamenta ejicienda. Ex hisce

verti, nullum potest esse dubium, & quidem

מנהרות Jud. 6: 4. φάραγγξ commodissime

inter montes, ut ibidem adjectum, sive loca cava & prærupta, per quæ torrentes

decurrunt.

Ibid. Eundem hunc conspectum, quem ex usu constantissimo vocabuli נהרה elicui, firmat quoque הנופע, splendescat, præradiet.

Observo esse verbum grandisonum, quod semper usurpatur de magnifico, & vibrantissimo lumine; quodque non nisi in stylo sublimi occurrat, ut Deut. 33: 2. Ps. 50: 2. & 80: 2. & 94: 1. Non mirum ergo, quod alibi haud profans, in libro nostro quater sit adhibitum; bis cap. 10. vs. 3. & 22. itemque cap. 37: 15. Ejus derivatum יבעה Esch. 28: 7. 17. signat præradians quoddam jubar pulchritudinis,

excellentiæ & Majestatis. Infra ad cap. 10. ejus Originem paulo pressius eruere & figere conabor.

Uf. 5. Ad alterum imprecationis membrum pergitur, quod si *extingui* in totum nequeat, atque e Natura eradi, teterrimus hinc Dies, saltem atro carbone sit & maneat notatus in omnem seculorum perpetuitatem. Sic iterum utrumque tempus complector, præteritum simul, & futurum: insinuatim enim cupit Jobus, nullum infortunatorem ac Nefastiozem diem unquam extulisse, ac proinde mereri huncce suum Natalem, ut hoc saltem respectu male pereat, hoc est teterrimi nominis & ominis censetur. Hoc autem tribus gradibus exequitur, & pathetice exaggerat.

Ibid. Primus gradus; Horrens caligo & umbra mortis נֶאֱלָהוּ. Thema גָּאֵל duplici notione præditum, Vindicandi altera, altera polluendi. Hæc tam diversa qui cohæreant, quæsitum, nec inventum. Cl. Cocc. posterius referendum censet, vel ad גָּעַל abominari, vel ad גָּלל volvere. Ad volutationem גָּלל etiam respexerat Forsterus; quod quæ volutantur, plerumque sordes contrahant. Refellit Originationem hanc Cl. Guffet: atque exculpit pollutionem ex phrasi גָּאֵל הַדָּם Vindex sanguinis, quæ senlim odiosa evaserit, ita ut vindictis sanguinis adhærescere cæperit idea quadam inquinacionis collectæ ex sanguine juss. Argutum, sed minus tutum, meo quidem judicio. Avenarius ipsam Vindicandi potestatem elicit ex גָּלל, adjuncto & גָּלָה: nam, inquit, redimere, & vindicare est rem alienatam ad se volvere, ut redeat vel transmigret ad hæredem suum. Deinde ex גָּאֵל ex גָּלל extundit τὸ polluere, quasi appropriare sanguini, & in eo volutare. Secundum methodum Neumannianam; quæ ex figuris litterarum, seminibusque quæ vocat, extundit formalem quandam vim, a גָּל, inserto נ, existit Mozus descedens rem in partem adversam: indeque Devolutio, Revolutio: ex volutatione porro pollutio: & alio flexu Revolutio juris ab uno in alium: atque ita tandem Redemptio ac Vindicatio, quum quid soluto pretio ad nos devolvitur. Meum non est, nec erit, hominum Eruditorum, qui ante me fuerunt, & quorum etiam infeliciores conatus.

sæpe viam mihi monstrant, laboribus doctis quicquam detrahere: id tamen veritas ipsa a me exigit, ut moncam, parum solidi his omnibus tubellæ: & consultus videri, ut ingenuam ignorantiam confessionem edamus potius, quam ut per tantas ambages tandem persuadearum peritioribus, nos revera Originem ignorare. Si aliquid firmitatis inesse censerem isti Etymologiæ a volvento ac volutatione deductæ, multo simplicius quid exhibere possem ex גָּלל exculsarvit, cujus primigenia potestas est in orbem rotatus & circumvolutus fuit: quod Arabibus est جال med. Vaw. Jam vero med. Vaw facile in Aleph commutatur, ex natura Dialectorum Orientalium, ut in Clavi tactum; neminique ignotum: ac proinde ex hoc fonte & volutatione, pollutionem trahens, & circumvolutio vindictarum, potius derivandæ forent. Sed ne sic quidem hæc Originem e limpido fluere videntur. Circumspicienti mihi aliquid commodius, obtulit sese tandem, dum hæc ipsa exaro, similis terne discordia concurs significacionum sub Græco παλαιον, quod apud Hesychium est κινῶν, πηδῶν; κληρῶν, κερδαίνων, ερῆφεν. Iterum πάλαιον, κληρῶν, ἀλλοῶν. Et, πάλαιον, πηδῶ, σιστην, κερδαίνεται, κινῶν, σφύζει. Alia ibidem, aliis sub formis extrantia, omitto. Hinc πάλαιον, fors, κληρῶν, λῶν & πάλαιον, proprie concussionem & agitationem sonat, unde productum παλάστιον, partim fortiri, partim polluere & sedare consignat. Poëta Iliacl. II: 169.

— λῶν δ' ἐπαλάσσοτο χροῶς ἀπίης.

Cruore autem sedabatur manus invidias.

Ibid. vs. 98.

— — — ἐγκέφαλον δδ
Ἐνδον ἄπυς παλάστο — — —

Id Scholiast. declarat, ἐφύρτο, ἐμολύτο; anfanovæ notionis, ut vides, arrepta a concussionem, & commixtione pulveris, ac sordium, inde oriunda. Theocr. Id. 25: 225.

— — — Ἀμφι δ χροῶς
Ἀυχηρῆς πεπλάστο φῶν.

Ad eam rationem jam suspicor **לנא** anti-
quitus fuisse **πάλλει** quati, *concuti motu vehe-*
mentiore, vibrari, cum vibramine quodam sali-
re, aut huc illuc jactari. Id Arabes sub suo
جال, media *Eliph*, habuisse videntur, quod
in *Camuso* exponitur **ذهب وجاء**, *ivit ve-*
nitque, vertente *Cl. Goto.* Intelligefis irre-
quietam agitationem ultro citroque itantis. **πά-**
λλει. Hæc vis tralucet quoque ex derivato
جبلان *concussio, terror, فزع* pavor, **παλμός**:

nam & **πάλλειν** est *pavere*; ut *Sophocl. Oed. Tyr.* 155. **Δείματι πάλλων** dixit. Ex hoc fonte
quomodo *scdatio* emanare potuerit, jam sa-
tis declaratum. *Vindicare* assumtum forte,
quasi *jure sortis, hereditatisve, defendere* quid,
aut *asserere* sibi, atque ita ejus *vindicias agere.*
Apud *Hesychium* reperio etiam **πάλλειν**, **ἐλαύνειν**,
ἐκίεδαίνειν, *cepit, lucratus fuit, in sortem videli-*
cet addictum; prout mox subjungitur **παλλε-**
μένων, κληρομένων. Et **παλτόν, κληροπήν.** Atque
hæc hæctenus, ad Radicem multa obscuri-
tate circumseptam; dignissimam tamen, quæ
adhuc illustriore luce perfundatur; nam ve-
reor ne & ego in his omnibus frustra fuerim;
& speciosiora produxerim, quam solidio-
ra.

Ibid. Duplex potestas verbi **לנא**, dupli-
cem præbuit vertendi rationem. *Primam*
hanc, *Fixdent eum caligo horrens, & umbra*
mortis; quam *Veteres* nonnulli, nec non *Rab-*
bini, sunt secuti. *Alteram* istam, *Vindicent,*
occupent, asserant sibi eum; pro qua stant
LXX. *Symm. & Theodot.* *Recentiorum* simi-
le est divergium: nec mirum, quum utra-
que sententia habeat pondus & decus. *Schmi-*
dio tamen posterius videtur nimis duram;
præsertim, quia *jure consanguinitatis vindica-*
re, semper in commodum alicujus sumi so-
leat; quum hic tamen *malum* quid innuat.
Fateor exempla *Biblica in bonum* ten-
dere: sed hoc ipso *grandior* emergit *figura*,
quum aliquod verbum *audaciuscule* traduci-
tur. Uti que nihil *grandius* concipi potest,
nihil etiam quod *facilius* percipiatur, quam
jure hereditatis, sortis, affinitatis, vindicent,
asserantque sibi in perpetuum diem huncce
densissimæ & formidolosissimæ tenebræ;

Et dicant meus es, injiciantque manum.

Præsertim in homine *Arabe* id *crisi* exemptum,
qui *corruptionem* audet appellare *Patrem suam,*
& *putredinem, suam Matrem ac Sororem*: quod
Cap. 17. habebimus. Habet tamen prius quo-
que aliquid, quod se majorem in modum
commendet, & insinuet, nam *diem scdare,*
polluere, contaminare, pervenuste & graviter
dici possunt *tenebræ.* Moneo insuper, si hic
forte sensus magis *adblandiatur,* novo cum
pondere augendum videri, ex speciali usu quo
לנא *polluere valet profanare, conscclerare,* ut
Mal. 1: 7. & alibi. Ita **μιάθειν** *scdare,* nec
non *profanare,* traductum ferme ab *Æschyl.*
Agam. 645.

Εὐφρημον ἔμαθε ἔ στίπτει κρηναίῃσιν
Γλώσση μιαινοῖν

Volebat nempe *Jobus,* suum *Natalem* tan-
quam *profanum* aliquem, & *nefastissimum diem*
conscclerari, hoc est *horrori publico tradi,* tum
qui jam *præterierat,* tum qui *quotannis* esset
recursurus. Huc illa *congeries* unice spectat:
ac proinde opera ludi videtur, quum hic de
nubibus, imbribus, luto, aliisque *incommodis,*
qui *spurcum reddunt diem, ad literam* cogi-
tatur. Non *proprie,* sed *improprie,* id genus
locutionum explicandum.

Ibid. Crescit *secundo gradu* vehementia im-
precationis, in **תִּשְׁבֵן עָלַי עֲנָנָה**, sive po-
steriorem versionem præcedentis membri malit
quis, sive priorem; *Habitat super ea Nubes.*
Id aliis est, *incumbat ei*; aliis, *commoretur*
super eo: *Cocc.* figuratus adhuc, *procumbat*
super illum; quod est, *densa & late diffusa mo-*
le amplectatur, premat, detineat. Ita **سكن**
nostrum traducere *Arabibus* solenne est. *Hist.*

Tamerl. p. 17. **فقويت بذلك شوكنه**
وسكنت الغلوب هـ بنه Et *invaluit hac*
re spina. i. e. *potentia* ejus; *habitavitque corda*
terror ejus. *Altius* tamen adhuc *scandere*
putem cothurnum nostrum, Tentorium figat
super eo Nubes; quod eodem rediens, *lucul-*
lentiorem præbet *conspectum atræ nubis,* in-
star veli dispanse, & diffuse, ad *moram &*
habitationem. Imago *Arabibus* mire placita.
Hist. Tamerl. p. 407. **وحبن يقوض** (sic
legendum, non **يقوض**) **الظلام خبسامه**
وينشر

52
 Et quum dis-
 solveret obscuritas noctis tentoria sua; & Au-
 rora pabulum veluti exiens explicaret sua si-
 gna. Iterum pag. 57. **قلما قوض الليل** *Quumque dis-*
solvisset Nox sua tentoria; & dies sua signa
extulisset. Non multum abludit **سرادق**
velum tentorii, ipsumque tentorium, quod fi-
gurate usurpari amat pro الغبار الساطع
والدخان المرتفع المحييط بالشئ
pulvere, in altum sublato; nec non fumo elato
& rem involvente. Respicit in postrema Glos-
 sa ad *Alcor. Sur. 18: 28. انا اعتدنا*
لنظالمين نارا احاط بهم سرادقها
Profecto paravimus improbis ignem, cujus ten-
toria involvent eos. Id est volumina densi fu-
mi. Plura non addo. Observo tantum ut
שכנ *tentorium* signat, ita verbum **שכן** sæ-
 pitissime in *tendendo*, sive *tentorium figendo* ab-
 solute frequentari. *Zach. 2: 14, 15. שכנתי*
אהל שכן *excitatus es in quibus.* *Pf. 28: 6. אהל שכן*
Tentorium, quod fixerat inter homi-
nes. Nempe ipsum etiam tentorium dicitur
tendi, figi, erigi. Non omittendus usus
Exod. 40: 35. Nec valuit Moses ingredi in ten-
torium conventus: כי שכן עליו הענן: quon-
iam Nubes super eo residebat dispersa, ac
diffusa. Habes tentorium quasi Nubis, tento-
rio alteri superinjectum, & superfusum. Dixi
figuram hanc, Tentorium figat super eo nubes,
percommodam esse ad membrum præcedens,
qui tandem eumque sensus præplacuerit.
 Videtur tamen nonnihil favere priori opinio-
 ni, nam post **יגאלוהו** *Vindicent sibi illum*
in perpetuam hereditatem, opportunissime sub-
jungeretur sedem & tentoriumz ibi fig-
ant dense nubes.

Ibid. Forma *femin.* **עננה**, nusquam alibi
 lecta, a **ענן** *Nubes crassior & major, docen-*
 te *Cl. Coc. collective* hic sumenda. Non re-
 pugno; potest tamen singulariter etiam ex-
 poni *Unus perpetuus nubium tractus: vel*
עננה, quod *Theodotion* expressit, *exlum omni*

ex parte occupans. Radix perit, nisi quod
femel ex Pibel citetur Gen. 9: 14. בענני ענן
Quum expandero Nubem super ter-
ram. Apparet & ibi sumptus subesse; & נ
ענן esse, effecit ענן collectionem & compa-
ctationem nubium. Eadem proprietas servatur
Job. 26: 8. Religans, tanquam in loculo, a-
guas in nubibus suis densis: & non dirumpitur
עננה, *coagmentata ac late expansa moles*
nubium, sub iis. Perditam & Radicem & Ori-
ginem restitunt Arabes, quibus عن *est cum*
latitudine & expansione aliquid apparuit, se-
que obtulit videnti. Sic in Camuso enucleatur
عن الشئ يعن عننا وعنينا وعنونا
وعننا اذا ظهر امامك واعترض
Radix ענן defectiva, cum fut. יענן & infinit:
ענן, dicitur res aliqua, cum
appareret coram te, seque transversam objicit ti-
bi. Similiter Gjuaharius عن لي اي
عرض واعترض والعننان السحاب
والواحدة العنائة والعائة ايضا واعنان
السحاب صفائحها وما اعنن من
افطارها كانه جمع عنن قال
يونس

ليس بمقبوض البنان بهاء
 ولو حك بباووخه اعنان السماء

Radix ענן est obtulit sese res per transversum
jacens vel objecta. Ejus deriv. ענן notat tra-
ctum nubium; una nubes autem est עננה, &
עננה (i. e. עוננה form. part. præf.) in plu-
rali اعنان Nubium vocantur late diffusi &
expansi earum tractus. Jonas dixit.

Non est contracto digito, avaro, laus:
Si vel tereret medio vertice Nubes cæli.

Pressus hinc finire licet vim vocabuli ענן
 in

in coagmentatione nubium subito oriente, & faciem cœli cooperiente. Tralucet hæc proprietas *Fer. 4: 13.* הנה כעננים יעלה. *Ecce ut nubes subito orientes & quaquaversum dispersæ adscedet; & sicut turbo radens sunt currus ejus.* Item *Nab. 1: 3.* In turbine radente, & ardente procella est via ejus וענן אבק רגליו & coagmentatio nubium est pulvis pedum ejus. Hoc est, ut sub pedibus Victoris alicujus, citum agmen rapientis, densissimus undique pulvis concitatur; sic sub pedibus Dei conglomerantur nubes, & in tempestatem tonitrubus fulminibusque gravidam coeunt. Non alienam censuerim hæc imaginem a contextu nostro, qui sic vehementius adhuc מִבְּסֻּרֵי spirabit; per quod *Dies* hicce damnatur procellöse nubium coagmentationi, perpetuam super eo sedem, & quasi tentorium, fixura.

Ibid. Commodissimam mihi ansam præbet conspectus ilte diei perpetuis devoti procellis, ad *Gradum tertium* sane quam intricatissimum, & omni nodo nodosiore, extricandum; si ve vocem כמרירי habeamus pro simplici, a כמר, sive pro *compos. a מרר*: nam *Clar. Cler.* nimium sumit licentiæ, quum ad ארר recurrit, & מרירי contractum statuens ex מארירי, inde exsculpit, ut qui male precantur diei. Pellexit species blanda ex *vs. 8.* ubi אוררי יום memorantur. A radice כמר, sub qua noti כמרים sacrificuli, tanquam atrati, simile quid elicuere *Codurcus*, & *Grotius*, qui במרירים, auctiore forma, expouunt *Genethliacos*, *Mathematicos*, qui diem candido vel atro lapillo signare solent: unde integram sententiam sic concepit *Ill. Grotius*, terrificent eum *Sacerdotes diei*: hoc est, annotent ut terribilem: at *Codurcus*, deterreant ab eo *præfecti fastorum*. Plurimi ab eodem כמר *Atratus*, æstu adustus fuit, dederunt, vel æstus diei, vel nigrores diei. Posterius secutus *Coccejus*, intelligit vapores atros, fervidos, pestilentés. Hoc si præferendum quis censeat, habebit continuationem figuræ prægressæ; *Conterreant eum atrores æstuantis diei*. Non tantum עננה coagmentata moles nubium, procellis gravida, super eo tentorium figat, verum etiam tonitrubus & fulminibus desæviat,

enique perterreat in omnem perpetuitatem. Utinam *Thematis כמר* amplior ad nos pervenisset usus, indeque certiores fieri possemus, talem metaphoram ab ejus genio non abhoruisse, hoc est, dictum fuisse, vivente *Lingua היום נכמר היום* atrore æstuate suffusus fuit dies, quemadmodum dictum fuit נכמרו רחמי *Viscera æstuarunt*, vel usta sunt vehementius *Gen. 43: 30. 1 Reg. 3: 26. Hof. 11: 8.* ubi adhuc sublimius נכמרו נחומי *commiserationes meæ exæstuarunt*, æstu intus adurentem atrorem contraxerunt quasi. Non omitendus quartus, & ultimus locus, ubi verbum nostrum prostat, *Tbren. 5: 10.* עורנו כתנור נכמרו *Cutes nostræ ut furnus adustæ sunt; propter procellas urentes famis.* Ex hoc ipso contextu autem satis speciose colligi posse videtur structura, quam desidero, נכמר היום *Dies atrore æstuate fuit suffusus*, nam & תנור furnum, sornacem, similiter traduxit *Malach. Cap. 4: 1.* cum cognato verbo בער. *Ecce dies ille adventat בער כתנור* *Ardens ut Fornax.* Descriptionem talis diei dat. *Pf. 18: 9.* Fumus ascendit in Naso ejus, & ignis ex ore ejus ardebat; prunæ ardentes quin imo emicabant ab eo. & ויט שמים inclinavit ut tentorium colos, descenditque, densam sub pedibus suis caliginem glomerans. Forma vocabuli כמרירי nihil habet anomali, nisi quod כמרירi fuisset paulo magis analogum, ut סגריר a סגר vehemens imber, & חקליל חקלילות & חקלילי nigricans rubedo, unde sunt producta. Hoc tamen discriminis, suspicionem movit compositionis per כ, ut vox ipsa sit מרירים vel amari, vel amara, seu amaritudinis. Id diversimode explicatur, ut ex *Mercero*, *Schmidio* aliisque notum. Tentabam olim & ego, perterreant eum tanquam amara diei elade quadam graviore infanias. Monebam tunc מרירים esse *infortunia, fata acerbiora.* Hoc probare nil attinet. יום *Dies absolute diem prælii signare amat apud Arabes.* In *Hamasæ* extat carmen *Homeritæ*, in prælium, cui interfuerat, adversus *Teimintas*

6 Noctem illam ! occupet eam occasus ; neque gaudeat inter dies anni : in numerum mensium ne intret.

6 חלילה ההוא יקחהו אפל אל-
יחד בימי שנה במספר ירחים אל-
יבא :

7 Ec- הנה 7

من رأي يومنا ويوم بني النجم
ادا التفتك صبغته بدمه

Qui vidit diem nostrum , diemque Teimitarum
Quum pulvis sublatus concrefceret sanguine
ejusdem ?

Notat ibi Tebrizius الواقعة الیوم بالیوم
per diem intelligit conflictum. Alius item ibidem,
Omar Ibn Kelisoun.

فما لبقت الايام مالم عندنا

Neque reliquerunt Dies quicquam ex opibus
penes nos.

Ubi iterum Tebrizius الواقعة الیوم بالیوم
per dies intelligit conflictus & clades. Sexcenta talia prostant. In Sacris habes quoque יום נדון Esaj. 9: 5. pro Clade Midianitica. Et Obad. vs. 11. אל תרא בימים אחיך Ne aspicias lætus diem fratris tui. Sic Rome nimis nota Dies Allicensis, Dies Camensis, alique, atro carbone notati in perpetuum, atque scelerati, ut loquebantur. Vult ergo Jobus Natalem suum pro Infami, & Nefusissimo ceteri, haud secus ac Dies aliquis fœda clade ominosus, & tanquam diris contactus. Hoc adpectu iterum elegans nexus se offert cum præced. membro, ubi עננה coagmentatio illa nubium, nunc conciperetur tonitribus & fulminibus belli deserviens; atque ita diem illum perterrens. Possent etiam converti subito opprimant, invadant, quod est בפת, unde terrendi significatio est ducta: sed retineo perterreant, tanquam figuratius, & ταρακταπειροι, quo Diei

attribuitur, quod proprie in Homines cadit. Quid si, ad cumulum diritatis, in phrasi cum factis acerbioribus conjungamus dicta amarulenta, sive publicas execrationes, in talem diem ab omnibus jactas? Natura saltem Linguæ id patitur, & sic membrum hocce plenius adhuc respondebit vs. 8. ubi execratione publica defigitur Nox conceptionis Testis.

Vs. 6. Transiit a devotatione Diei Natalis, ad execrationem Noctis prosemiatricis; quod discrimen ut teneatur, magna confusio oritur. Rite quoque distinguenda duo membra imprecationis, ut vel aboleatur & penitus eradatur illa Nox infestissima; vel saltem ut infautissima horrore publico exponatur. Membrum prius hoc vs. absolvitur: posterius perterritur tribus versiculis.

Ibid. Et hic tres recurrunt gradus in priore membro deducendo. Primus est הלילה ההוא אפל יקחהו אפל. Nimis diluta sunt, quæ hic adteruntur, ad tenuem nimis versionem, noctem illam capiat caligo, quasi sensus esset, subtrahatur ei lux siderum, lunæ. Nam quid diri adlo habet nox illunis? Non quadrat quoque ad dirissimum illud, Ne annis mensibusque inferatur. Hoc exigit abolitionem, & interitum; quod etiam vidit Cl. Schmidt., qui vi sententiæ ductus אפל hic sumit pro caligine in summo gradu; & לקח pro abripere, auferre violenter, ut qui abripitur ad captivitatem, aut mortem: sensum deinde hunc proponit. Si utique nox conceptionis meæ non possit esse nihil; & sicut optavi vs. 3. perire omnino: saltem abripatur a Caligine infernali, ut reddatur nox infernalis, tanquam que indigna sit, ut nox hujus mundi existat. Placet gravitas adfectus, quem offert hic conspectus: & facile in eo possem acquiescere. Exillimo tamen אפל commodius adhuc referri posse ad plenariam abolitionem, qua Nox hæc dicitur extinguenda, tam ratione præteriti, quam futuri. Id sequentia arguunt; quamvis scrupu-

7 הנה הלילה ההוא יהי גלמוד
אל-תבא רננה בו ;

7 Ecce nox ista sit dura silice va-
frior: ne proveniat tinniens cantus
in ea.

8 יקבהו

8 No-

pulum ex parte levaverit Vir Doctiss. Verum enim vero ut hæc imprecatio accuratius respondeat *vs.* 4. præliterit אפל יקבהו red- dere Raptam hanc noctem possideat extinctio; interitus, occasus unus perpetuusque. Radix אפל nuspiam in sacris obvia. Ea quid valuerit haud liquet. *Avenarius* confert cum אפל *Lugere*, indeque velare, vel velari tenebris. Ex *Systemate Neumanniano* semina אפל & אפל si- stunt *Ambiūs circumvolutos*: indeque obscuras latebras. Miror talia commenta magnis inge- niis potuisse imponere; quæ *Virrea* fere di- xerit quis; *splendent* quippe, & *franguntur*. Mihi tutior auctoritas *Arabum* præluet, qui- bus אפל אפל est occidit sol; & אפל *Occasus*. in *Conf.* 15. *Harir.* انقراض العلم ودمروسة وافول اقمارة وشموسة *Extinatio Eruditionis* & *obliteratio ejus*; *Lun- arumque ac Solium ejusdem occasus*. Similiter apud *Gjanbarium* & *Phiruzabad.* اقل expo- nitur غاب occidit, in sole, stellis &c. &c. Cave credas tamen, ut *Occasus* a *Cadendo* dictus fuit, ita אפל in *Origine* esse cecidit. Qui alliterationibus delectantur, non obli- viscerentur cognati נפל. Sed scias אפל esse proprie idem quod φθίνω *consumi decre- mento*, & *tabe continua*; *exhausto omni succo ac vigore*. Jam *Græci* φθίνω *eleganter* adhi- bent in die ad *occasum vergente*, & strictius in ipso *occasu*: ut *Æschyl.* *Pers.* *vs.* 377.

Ἐπὶ δὲ φθίνῃ ἡλίου κατέφθιτο.

Et 233.

Τῆλε πρὸς δυσμοῖς ἀνακλῖθῃ ἡλίου φθινασμετήν.

Iterum *Agamemn.* *vs.* 7.

Ἀστέρης, ἔτι φθίγωσι, ἠντιπλῆς τε τῶν.

Apparet φθίνω seu φθίω *solis*, sua sponte nos ducere ad *summum gradum caliginis no- cturnæ*, quum omnis lux defecisse, & *consum- ta* esse videtur. Idem valuisse אפל, nul- lum potest esse dubium, atque alibi pluribus adstruetur. porro *nox* quam possidet φθίνω ο- μῆς lucis, & *perpetuus occasus*, utique evō excidisse censenda est, & in חשך *Chaos suum*, unde emererat, rediisse.

Ibid. *Abolitio* hæc aperte signatur *secundo gradu*, in quo יחר aliis est a יחר, *Ne adunetur inter dies anni*, quod novissime præ- latum a *Cl. Cler.* nimis tenuiter & argute lo- cum tractanti; aliis a חרה, *ne gaudeat in- ter dies anni*; quod cum *Analogia Grammatices* conjunctius, plurimos tulit calculos, & explicatur a *Coccejo* de *festivitate* huic nocti *negata*, quia *dies festi* quasi *bilarantur*. Sed & hoc nimis tenue: omnino tenendum, quod *Mercerus* jam dedit, *Ne gaudeat, quod sit, ha- beatque inter dies anni*. Idem *Schmidio* pla- citum. Vult nempe *Jobus* hanc *Noctem*, quæ complectitur integrum νυχθήμερον, *aboleri*, & tanquam e *Calendario* deleri, ut ad sequens membrum rectissime iterum *Mercerus*. Sic cernis cur *Diem* mox pro *Nocte* substituat, nam יום etiam νυχθήμερον comprehendit; & in *Calendariis* non *Noctes* exsignantur, sed *Dies*. Poëtice inter νυχθήμερον *gaudere, letari*, dicitur *spatium*, quod *iisdem accensetur*, & cum iis *annuo orbe recurrit*. Alia, profun- dior adhuc, esse posset ratio lætissimi hujus verbi יחר *letetur, triumphet*, *Exod.* 18: 9.

quod *Jobus* istam *noctem* consideret tanquam *inimicam & infestam* sibi, reliquisque homi- nibus; cui *hanc & reliquam materiam letitiæ ac triumphi*, quippe *malæ*, & in *malis homi- num exultanti* quasi, cupit *ereptam, per* ejus- dem plenam *abolitionem*.

Ibid. Hanc *expunctionem* liquidissime ex- primit *tertius gradus*. Et in *numero mensium* ne *veniat*. Iterum *Cl. Cocc.* refert ad *festivitates* tum *Calendarum*, tum *aliorum dierum* in *mensibus*. Rectius *Mercerus*, e *Calendario*

de-

deleatur. Nuspian locum, nuspian mentionem sui inveniat; adeo non *Fustis, Faustisque*, accenseatur diebus, ut ne inter *Nefustus* quidem recensatur; sed plane pereat, ac si nunquam extitisset.

Vf. 7. Descenditur ad alterum imprecationis membrum, ut si *nanere* debeat hæc nox, omnibus *diris* maneat *devota & defixa*, ad horrorem publicum. Huc facit particula *הנה* *Ecce*, quæ novam postulat attentionem. Huc spectat quoque resumptio *הנה הלילה ההוא*, *Ecce Nox ista*. Amplectitur autem devotatio hæc simul *præteritum*, simul *futurum*, ut supra præmunitum.

Ibid. Primum hic gradum exhibet *יהי גלמוד*, sit solitaria plurimi, vel desolata; alii *vasta*, vel *sterilis*; alii aliud, quod videbatur maxime quadrare. Non multum quidem hæc omnia abludunt; attamen proprietatem Linguae, & *vim figuræ* neutiquam fati expriment. *Avenarius* acumini suo indulgens, proculdubio nobis *devastatam instar statue acervalis*, sive *cumuli ex lapidibus*; quali vocabulum conflatum esset ex *גל* *acervus lapidum*, & *עמוד* *columna, statua*. Hoc æque solidum ac *Possessio*, ex *sedis positio*: aut *mutuum*, ex *meum tuum*: aut *testamentum* pro *testatio mentis*: quod genus jam dudum exploferunt emunctiores Critici. Indubitata est tum *origo*, tum *potestas*, quam *Dialectus Arabica* subministrat, ubi hæc ipsa forma *גלמוד*, cum *plurali fracto* *גלמוד*, nec non alterum *sing.* *גלמוד*, in *fem.* *גלמוד*, frequentantur pro *saxo durissimo*, sive *maiore*, ut *rupes*, aut *petra*; sive *minore*, ut *silex*, omnique *lapis ingens*. Hæc, & alia hinc traducta, breviter strinxit *Canus*. *الجلود الصخر كالجلود والرجل الشديد كالجلود والبقرة والقطيع الصخر من الابل او المسان منها ولرض جلود حجرة والقي عليه جلود ثقله* *גלמוד* est *saxum durius*, nec non *גלמוד*:

item, *vir durus*, quod *גלמוד*; item, *amentum boum camelorumve compactius*; aut *annosiores inter eos*. Etiam *גלמוד* dicitur terra lapidosa. Denique coniecit super eum *גלמוד* *saxa sua*, i. e. *onera*. Evidentissimum est ex omnibus hæc *Glossis*, qua *proprie*, qua *improprie*, suntum nostrum *גלמוד*, esse *Adjectivum*, conflatum ex duabus Radicibus *גל* *מוד* *durus, robustus fuit*; & *גלמוד* *compactus & congelatus fuit*. Inde formatum primo *الصخر الجلود* *saxum duritie compactum ac congelatum*; quam locutionem plenam exhibet *Hist. Tamerl.* p. 209.

يا بين له الحديد والصخر الجلود cui mollesceret ipsum ferrum, *صخر الجلود* *saxum duritie congelatum*. Similiter *Amroklifus*, poëta vetus:

كجلود الصخر حظه السبل من
عل

Sicut durissimum saxum fluxu in præceptum

Annotatum ibi a *Scholiasse*, *الجلود الصخر* *المساء* *Vox* *גלמוד* *glubram* signat *petram*. Est ergo *αυστή πείρα* *Homeri*, quæ & *αυστή*. Hinc secundo per *elliptin* subsumentus usus absolutus, pro ipso *saxo duriore*. Sic *Harir. conf. 8.* *والقاضي ما يخبوا حجرة* *مد بض حجرة ولا ينصل كمد* *Judicis* autem *tedium non resinguebatur*, ex quo *silex* ejus *sudabat*; neque *maror* ejus *discussus*, ex quo *saxum* ejus *durissimum madescibat*. In transitu scias, *saxum sudans & madescens* apud *Arabes* esse *emblema Euclionis alicujus triparci*, cui invito *munuscula extorquentur*, qua *imagine pumicem aridum* in *Aulular*. Eundem vocavit *Plantus*. Ad *originem* a nobis indicatam alludit idem *Harir. conf. 50.* *انا الذي ولجت المضايق وقتحت المغالق واذبت الجوامد وامعت الجلامد*

8 יקבהו אררי-יום העתידים ערר
לויתן :

8 Nominatim defigant eam impre-
catores diei, promptissimi quique, Ex-
citatricem Leviathanis.

9 י'חשבו

9 Hor-

Ego ille sum Abuzeydus, qui in angusta me insinuavi, & clausa reſeravi; & congelata גואמר liquavi; & saxa congelata גואמר reddidi fluida. Et hiſce jam eluceſcit gravitas dignitaſque figuratæ dictionis Esaj. 43: 21. Quis mihi hos genuit quum ſim orba, גלמודה ſilicis inſtar dura, congelata, ſterilis. Eadem metaphora nota Arabibus, quum جلمد applicant ad annoſiores camelos, gregesve effatos. Eandem aptiſſime ſedere in contextu noſtro, non eſt quod moneam: etenim Nox hæc damnanda fuiſſe, atque in perpetuum eſſe dicitur duræ & vaſtæ ſterilitati, ut ſilicis inſtar congelata eſſe videatur. Sub hac jam generali imagine complecti poſſum, quicquid ab interpretibus allatum, ac præfertim vaſtiſſimam illam deſolationem, quam intendit Schmid. ut cuncta non tantum in ſumma ſolitudine & caligine taceant, ſed & mortua quaſi jaceant. Infra recurret cap. 15: 34. Cætus Hypocritæ גלמוד evadet dura flex, quod ibi explicabitur. Et cap. 30: 3. Inopia & inedia גלמוד ad duræ ſilicis conditionem redactus.

Ibid. Alter gradus, Ne veniat cantus in illa, jam negative eandem vaſtam horridamque deſolationem conſignat. Extra oleas feruntur, qui ad cantum Angelorum, vel & piorum, nocturnum detorferunt. Somnium Rabbincum de cantu galli ſylveſtris repeti poterit ex Hieroz. p. 2. p. 139, 240. 855. & ex Buxt. Synag. Nonnulli de cantu viatorum; alii convivantium, expoſuere. Prudentius Coccejus univerſum, Nemo hilarior canat. Hoc ſepoſitum a Schmidio, aliud Gallicinium recoquente, quaſi tam ſilentem ac vaſtam noctem vellet eſſe Jobus, ut in ea ne gallicinium quidem audiat. Sentio acumen, ſed ita intenſum, ut hebeſcat: & aliud ſane tunc agebat Vir Doctiſſ. nam Coccejo affinxit, quod non ſenſit, nec ſcripſit. Nimis literæ adhæſit, & retrinxit ad minutiffimum quid, quod generatim ſummo cum pondere eſt poſitum, Nullus in eo

proveniat cantus tinnulus. Hæc dira & ominoſiſſima nox, aeterno, quo digna eſt, ſilentio & horrori mancipetur; ut jam olim mancipari debuiffet. Nemo hilarior in ea canat, ut Cocc. ſolide, ſed univerſa quaſi natura rerum attonito ſtupore jaceat demerſa. Vocabulum רננה tremulum tinnulumque ſozorem adferre alio in loco demonſtrabo.

Vf. 8. Diritas execrationis creſcit adhuc tertio gradu, totum verſiculum complectente: in quo declarando quot capita, tot ferme ſententiæ. Eas enumerare grave foret; nedum inſirmare. Palmam omnibus omnium conatibus præripuit feliciffima Cl. Guſſetii explicatio, quam in Comm. Ling. Hebr. ſub rad.

לור exhibit, Expreſſe vocent cum, Execratores dierum, & quidem paratiſſimi, atque ad opus iſtud maxime animati, excitatorem Leviathanis. Hoc adagialiter dictum autumat, & doctè firmat, atque illuſtrat, refutatis iis, qui לויתן vel Luclum eorum, vel ſocietatem eorum vertunt: quæ abſque ulla hæſitatione & ego rejicula cenſerem. Cl. Schmid. etiam Leviathanem retinens, vertit, Excrentur illam — prompti excitando Leviathanem; i. e. incitatores tam periti, ut vel Balanam poſſint ciete carminibus ſuis. Id dilutum. Dilutior adhuc Cl. Cocc. conjectura, agi de periculoſiſſimo Balanarum piſcatu, unde qui redcant, quantumvis feſſi, & ſomno indigi, hac tamen nocte quietem capere nolint; utpote execrabili & odioſa. Ei אררי יום execrantes dici, etiam nimis tenui ſenſu ſuni, quibus dies laborem & moleſtiam adfert. Myſtico & ſublimiore uſu Leviathanem de Cacodemone explicuere Grotius & Codurcus, locumque retulere ad incantatores, qui carminibus ſuis ſpectra evocant, Nocturnosque cient Manes; quorum imprecationibus Magicis noctem hanc deſigi cupiat Jobus. Cl. Cler. quoque Magos reſpici putat, qui diris precibus dies inſauſtos reddebant; quos homines nunc Jobus velit excitare Crocodilum, ut omnes territi ſeſe domi contineant, die iſto Natali. Addit aliam adhuc conjecturam, de

de *serpentibus magico carmine* in populum *immissis*. Utrumque friget, & literam nimis premit: ne dicam supponi, quæ probationis egent. Ad enodationem implicatissimi loci, veltigia persequens Cl. *Guffeti*, singulis ferme insilitam vocibus, usque lucem infundam.

Ibid. Primo אררי יום *Execratores diei* esse *Magos* vel *incantatores* haud dixerim. Ad *Astrologos supersticiosos Orientis*, qui alios dies albo, alios nigro calculo insigniunt, commodius referretur. Sed mihi aliud fedet, & intellexerim potius id genus hominum, quod in Oriente conduci solet ad diem aliquem luctuosum questissimis, & conceptissimis verborum formulis execrandum. Notissimæ sunt *præfice mulieres*, earundemque *Nenie*, sive *carmina incondita & lugubria*. De iis habes insignuem locum *Jer.* 9: 17. ubi vocantur מקוננות *Lamentatrices*, & mox חכמות, *peritissimæ* videlicet *formularum*, ad *Lessum* miserabiliter decantandum, inter *percussiones pectoris*, reliquosque *planctus funebres*. Etiam שרות *Cantricum* appellatione insigniuntur 1 *Chron.* 35: 25. ubi quum simul שרים *Cantores* memorentur, colligere est, fuisse etiam *Præficos Viros*, id est *præfatos* solenni complorationi, & *planctui*, ad *Lessum* aliis præcedendum. Talem *conventum lugubrem*, qua virorum, qua mulierum, ad *nenias cantandas* conductum, *Arabes* vocant ماتم, quod & usu vulgari invaluit, pro ipso *planctu*, lessoque. In *Humasa* eleganter بعثت الماتم *est conventum lugubrem excitatis unlique præficus convocavit*: nec omitti potest veltigium ritus veteris ibidem;

ايا طعنة ما شبخ ككبسر يغن
بسال
تغيب الماتم الاعلي عاي جهد
واعوال

O transfessionem senis grandævi, decrepiti, detriti!

Quæ excitabit conventum Lugubrem

Maximum, cum afflictione & ejulatu.

Gloriatur aliquis, se *Virum principem* hasta transfixisse, ob quem in *Tribu* ejus *Lessus* & *Luctus solennissimus* fieri deberet. Confer nunc *Ezech.* 32: 16. & 27: 29, 30, 31. ubi talis *Cæcus Lugentium plangentiumque* depingitur. Habes & specimen *Lessi Lugubris*, *Ezech.* 19. per totum caput, cui lignaüter additum nomen קינה, quod unde *planctum*, & *Lamentationem suæbrem* denotare cœperit, non liquet. Syris קינה est *modulatio, cantus*: & *Arabibus* كينة كaina, *Modulatrix, Ancilla Cantrix*, omnis *fœmina ad cantandum conducta*: ac proinde etiam *præfica*; usû *Hebræo* in *tristem* hanc partem vergente, prout ماتم per se *μίσος*, & *convivio* etiam aptum, satis constanter ad *confessum lugentium*, ipsiūque adeo *luctum*, adplicatur, cum *lessu* suo. Ex hisce jam plenius elucere putem, quid esse possint אררי יום *Execratores diei*, genus hominum eo ipso victum quæritans, & conduci solitum, ad *diem fatales*, qua clavis in gente, qua funeris in familia, nigro *Thota* notandos, eisdemque *abominationi* omnium exquisitissimis phrasibus tradendos. Dies absolute, pro *Die fatali & luctuoso*, supra jam visus, *vs.* 5. ארר *maledixit, deestatus, execratus, abominatus est*, non potest cum *Latinis* his notionibus, quoad *Originem*, conspirare, etiam si usus secundarius congruat. Ab *abigendo & expellendo* ductum esse hanc potestatem, ut ἀποτιμωξ ad *Abominationem* traductum, alibi commodius aperietur.

Ibid. Secundo opportunissime positum verbum נקב, *fixit, foravit, nominatim designavit*; itemque *maledixit*. Cl. *Merc.* mallet hic *Rad.* קבב, inductus per *Nuzi.* 23: 8. כה אל: & mox *vs.* 25. Sed duo ibi diversa adhibentur themata, alterum קבב, *cujus proprietates in murmure crepante, increpante*; alterum נקב *defixit nominatim, & tanquam notis compunxit vilipendii & abominationis*. Sic malim quam quod *Coccejo* visum, ab *expressim nominando*, per *metonymiam synecdochicam*, assumptum *expresso nomine maledicere*. Vide sis *Lev.* 24: 11, 15, 16. Cl. *Guffetius* hic simpliciore usum *expresse nomi-*

9 יחשבו כוכבי יקר-לאור ואין
ואל-ייראה בעפעפי-שחר :

9 Horreant caligine stellæ crepus-
culi ejus: expectet lucem, & nulla sit;
& ne videat palpebras auroræ.

10

10 Quia

minandi, qui Num. 1:17. & alibi extat, tau-
tum respexit. Ego alterum illum nominativum
figendi, defigendi, devovendi, cum execratio-
ne, ut adfectu turbido magis aptum, præferre
nullus dubitem, ita tamen, ut priorem simul
amplectar; quod in hoc verbo admodum
proclive esse, in oculos incurrit. Primigeni-
am vim figendi & forandi firmare simul &
illustrare est ex Arabum ذنقب, quod est
ذنب, & ذنقب; unde omnes metaphoræ He-
brææ, Arabicæ, Chaldaicæ, & Syriacæ, pro-
no alveo decurrerunt; qualibet tamen Dia-
lecto aliquid sibi privum, forte, exerente.
Etiam Samaritana & Ethiopica reliquæ in
eandem Originem conspirant.

Ibid. Tertio העתידים paratissimos, prom-
tissimos in arte sua, tonare doceant iterum Ara-
bes, quibus قاعد في صنعته paratus fuit
in arte sua, est, تانق excelluit, & quam
intentissimus fuit in ea exercenda, ut auctor
est Phiruzabadius. In Alcor. Sur. 50: 17.
عبد, مقرب عبد, custos paratus, est
promptissimus, intensissimusque. Inferta hæc
conditio pondus confert & decus, ut Jer. 9: 17.
post מקוננות præfixa, subseritur החכמות
peritissimæ queque.

Ibid. Quarto nomen Leviathanis expenden-
dum. Monstrum hocce, sive jam Niloticum,
id est, Crocodilus, sive Marinum, id est Ba-
lena, & quidem illa ferratam cutem, ferratos-
que dentes gerens, quam Orcam vocat Pli-
nius, ipso sono horrorem incutit. Etymon
ex Arabia jam revocavit πῆλυ in Hieroz. p.
2. pag. 769, 770. à notione verbi لوي
לוי flekti, contorqueri in spiras; unde Dra-
co, sinuosum animal & in spiras volubile;
נחש עקלתון dictus Esaj. 27: 1. Serpens
contortuplicatus. Sic תן esset tantum produ-
ctio formæ, non compositio, quod ex סכלתן,
נחשתן, aliisque fatis verisimiliter adstruit
Vir summus. Vulgaris opinio fert in תן il-

lo residere תנן Draconem; dein לוח addi-
dit, inferre Additionem Draconum & conjun-
ctionem quasi sub Vasto corpore unius mon-
stri. Scivissent vellem Viri Docti, qui hæc,
& alia, nobis cuderunt, apud Cl. Vir.
Comm. in Esaj. 27: 1 ipsum illud addi, quod
sub לוח usurpatur, esse ex Origine sua cir-
cumvolvi. circumplicari περιελκεσθαι, περιελκεσθαι,
περιελκεσθαι, ut in illo Gen. 29: 34. Nunc
sane עלוי ילוח Vir meus mihi περιελκεσθαι
περιελκεσθαι, indivulso nexu circumplicabi-
tur & adhaerescet: indiditque nomen ei לוי
Levi. Reliqua nunc persequi haud vacat.
Si ergo quis תן non productionem nudam esse
cenferet, sed Draconem mallet interpretari,
Leviathan לויתן ex compositione esset Torti-
lis, flexuosus serpens, Draco. Apud Esajam
illuc allusum in נחש עקלתון Leviathan
serpens contortuplicatus. Ibidem נחש
ברוח, varie tentatum, verti posset serpens
ominosissimus, ut ad Jobi 26: 13. jam olim
prælusisse haud pœnitet.

Ibid. Quinto denique formula עורר לויתן
Excitator Leviathanis, commodissime designa-
re potest productorem terribilium monstrorum.
Radix עור excitari fat frequens in malis, &
horrendis rebus subito immisissis. Vide Jer. 6:
22. & 25: 32. Forma Pibel habes Esaj. 10:
26. עורר שוט suscitavit flagellum super eum,
id est Cladem atrocissimam inflixit. Hinc
עורר pro מעורר, Suscitans, vel suscitator,
ut שובב a שוב; & שורר a שור &c. &c.

Notes præterea לילה esse Mascul. Gen. ac
proinde rite strui לויתן עורר לילה Nox
excitatrix Leviathanis, pro dira dirissimorum
malorum matre, quæ execratione publica obrui
mereatur.

Vs. 9. Cumulantur præcedentes gradus
horroris hocce quarto & ultimo, ut Nox il-

la perpetuis densissimisque tenebris demersa & oppressa teneatur, unde, quantumvis cupiat, nunquam emergere queat. Rite distinguendum hoc membrum, a simili imprecatione *cf.* 6. explicita ibi enim *abolitio*; hic *detentio*, ut sic dicam, tanquam *captivæ*, sub profundissima caligine, intenditur. Hanc grandem & Tragicam imaginem, tribus sententiis comprehensam, distinde exequamur.

Ibid. Prima est, *inborrescant stella crepusculi ejus*. Dubitatur *crepusculumve vespertinum innuatur*, an *matutinum* potius, quia נשׁ utrumque amplectitur. Neutrum placuit *Mercero*, qui *totius noctis obscuritatem intellexit*. *Venusitates noctis* ita sibi opponantur, ut hinc stet נשׁ *Crepusculum Vespertinum*, cum quo *stellæ* incipiunt apparere; illinc שחר *aurora*, ad quam eodem disparent. Interim non excluditur *reliquum noctis spatium*, sed sponte *isidem sub tenebris concluditur*; sensus quippe huc redit, *Universum siderum Chorum debuisse jam olim, & in posterum debere hanc Noctem*, tanquam *Nesandum*, & *Monstruosam horrere*, ac propterea *horrentem quoque caliginem induere*. Huc collineat & *Cl. Cocc. Optat, ut stellæ crepusculi noctem illam inchoantes, delinquant, lucemque suam amittant, quasi horrentes noctem diram & insausam.*

Ibid. Altera, *Expectet lucem, & nulla adfit*, elegantissime pingit *Noctem* quali *laborantem & luctantem* sub densissimis, quibus premitur, tenebris, quin & *eluctari* conantem. Subtilius anquiritur *Luxne diei* intelligatur, & *speciatim præcursoris phosphori*, quo tendit *Coccejus*; an *Stellarum*, quod vult *Mercerus*; an *Lunæ*, pro quo stat *Schmidius*, ex medio situ inter *Crepusculum Vespertinum & Auroram* hoc eliciens. Ingeniosius, credo, quam verius: nam vis sententiæ se extendit ad *omnem omnino lucem*, & *vel minimum ejus radiolum*, unde unde *adfulgere* possit; quando, ut præmissum, *Nox hæc*, tanquam *dira monstrorum mater*, *horrendis tenebris opprimenda fuisse*, atque *jin perpetuum esse*, volventibus annis, *inlinuatur*: absque ut eam *vel minima lucis particula collustret*. Hæc non *ad literam* exponenda, sed *sub figura Tragica*, sensus dicat communis: & tamen, nescio quo pacto, *literæ* nimis adhæsum a summis Viro-

rum, quibus *cotburnus Tragicus* ignotus non erat.

Ibid. Tertia, *Neve videant palpebras auroræ*, cum *granditate*, admirabilem exerit *venustatem*. Magnificum est, ut *Auroræ* dentur *Palpebræ*. sic *Sophocles* in *Antig.* *cf.* 100.

Ἄκτις ἁλῆς, τὸ κέλι-
 λισον ἰπταπύλα φανῖ
 Θάλα τῷ ἀσπέρου φάσος.
 Ἐφάσθης ποτ' ἂ χρυσίας
 Ἀκίεος βλίφαρον,
 Διερχοίαι ὑπὲρ
 Ἐσίτρωι μύλασα.

O jubar Solis, pulcherrimum Thebis, septem portis superbe, exortum, præ quam ante, Lumen! apparuisti tandem, O aureæ Diei Palpebra! super Dircaea flumina vadens. Construetionem indicans *Scholiastes* notat, ἂ ἁλῆς τῷ ἡμῖος ὀφθαλμῶς, *O solis radius, diei oculus: vel O Jubar Solis*; quod solenne *Tragicis*. Sic *Eurip. Hecub.* 412. Ἄκτις κέλιον ἁλῆς Ἰνubar ἔσ' orbem solis. Et *Med.* 1251. παμφανῆς ἁκτις ἁλῆς omnia *lustrans Radius solis*. *Observes* ibi velim, *solem* introduci, tanquam qui cuncta *ἰφορῶ* *inspicit oculo lucidissimo*; unde & *Ocellus Mundi* salutatur. Videtur autem *innuere Scholion* illud, *βλίφαρον* a *Sophocle* proprio *oculo* esse positum, quod cum *usû coturni* iterum est *conjunctissimum*. Existimem tamen, quum *sol* sit ἡμῖος, ὀφθαλμῶς, ἡμῖος, *Oculus diei*, ab *ortu* usque ad *occasum*; ejus *βλίφαρον* magis aptum esse *ortui pingendo*, ac proinde *Palpebras* *Poëtice* transferri ad *primos solis orientis radios*, quando jam *expergescens* quasi *Mundi oculus*, *nictare* incipit, seque *lucido ac tremulo vibramine aperire*. Hoc *Sophoclem* *spectasse* satis apparet *perito Lectori*: idemque *Jobi cap.* 41: 9. haud dubie *intenditur*, עיני כעפעפי שחר *Oculi ejus sunt ut palpebræ auroræ*, de *Leviathane*; cui applico illud *Aristoph. Vesp.* 1027.

Ἄκτις δεινότεται ἑλαμποι ἀπ' ὀφθαλμῶς.

Habes & *Oculos Auroræ* apud *Apollon.* *Rhod.* L. 1: 519.

Ἄυτὰρ ὄτ' αἰγλήσασα φαινοῖς ἡμῖασι ἠὲ
 Πηλῆς αἰπεινῆς ἴδον ἄκτατος ———

Reperio audacius adhuc traductum ab Eurip. in Phœniss. 545.

Νυκτὸς τ' ἀφηνίης βλέφαρον, ἤλιος π φᾶς,
"Ἴσον βαδίζειν, τ' ἐνιαύσιον κύκλον.

Et Noctis lumine carentem palpebram, ☾
solis lumen
Æqualiter orbem circuire annuum.

Nisi quod quum soli tribuatur βλέφαρον φειξώδης Palpebra luminosa, opportunam habuerit ansam ad ἀφηνίης βλέφαρον, palpebram haud luminosam, Nocti attribuendam: & quidem clausam quasi, sine oculo; qui & φείξω absolute, ut in Hecub. vs. 1068. ubi πύρρον φείξω Cæcum lumen, pro oculo occæcato ponitur, quum præcessisset ὀμμάτων αἰματόεν βλέφαρον, oculorum sanguinolenta palpebra. Hos interim fines non adeo rigide semper servant poetæ, nam λαμπρὰ πανσέλιον splendidum plenilunium apud Æsch. in sept. ad Theb. vs. 396. vocatur

Πρῆστῖστον ἄστρων, νυκτὸς ὀφθαλμός.

Astrorum spectabilissimum, Noctis Oculus.

Laxiore usu Eurip. Iphig. Taur. vs. 110.

"Ὅταν ὅ νυκτὸς ὀμμάς λυγαίας μέλη.

Noctis obscuræ oculum videtur adhibuisse pro obscuritate nocturna, sive adspectu ejus tenebricoso, prout Æschylus in Pers. vs. 427. usurpat κελαινῆς νυκτὸς ὀμμάς Nigræ noctis oculum, pro ipsa Nocte. Ex Græcia redeo in Orientem, unde talia hausta, ac derivata. Apud Arabes العين العين الشمس أو شعاعها, etiam absolute, in Camuso est شعاعها او الشمس sol, aut ejus jubar radians. Non debet hic usus confundi cum altero illo latiore, quo الشمس العين الشمس Oculi solis, est solis corpus, & orbis Visibilis, prout ὀμμάς omnis rei, apud Græcos, est adspectus ejusdem, & presentia. Aliud est العين العين oculus, per excellentiam sol, Mundi Ocellus; ut in Hist. Tamerl. العين بزوغ oculi emicatio ponitur pro solis exortu. Iiti oculo dantur Palpebræ

& Cilia, quæ حَوَاجِبُ appellantur, quod

est plur. fr. ab حَاجِبٌ velans omne, &

præsepiciens; unde العين حَاجِبُ العين حَاجِبُ & βλεπῶν, βλέφαρον, Cilium sive folliculus & tegmen oculorum, cum suis sibi palpebris, id est, pilis. In Lex. Goliano dicitur esse supercilium, quod esset ὄφρυς: minus accurate.

Ibidem حَوَاجِبُ الشمس exponitur Traetus Solis, quod item minus clarum; nam Radii intelligendi sunt hinc illinc emicantes e nubibus. Hos Gjuaharius designavit, produca hac Glossa حَوَاجِبُ الشمس Et Cilia solis sunt Radii ejus intermicantes. Videtur oculum intendisse in illud principis Hudeilitæ, amicam suam dilaudantis in Div. Hud.

ببضاء صافية المدامع هولة

الناظرين كدمرة الغواص

كالشمس جلاب الغمايم دونها

فتنري حواجبها خلال خصاص

Candida, clara oculis: miraculum

Videntibus; ut margaritum urinantium.

Ut sol, quin imo, cui peplum nubium præ-tenditur:

Dum palpebræ ejus per medias videntur rimas.

Alia forma in Camuso extat حجاب الشمس

ضوءها او حجاب الشمس

Lumine ejus, aut radio intermicante. Unum tantum addam ex Scholiaste

Harir. qui ad Conf. 5. verba لَمَّا ذِي

قرن الغزالة Quum emicasset cornu Dorcadis,

حاجب الشمس وشعاعها

palpebræ solis والغزالة من اسم الشمس

☾ ejus radii emicantes. Dorcas enim inter na-

mina est solis. Ut ergo קרן קרן cornu figuram præbet radiationis, ac præsertim applicatur ad jubam primum exorrens, seque exrens supra terras: ita حواجب palpebræ solis proprie emicantes ad Auroram Radios depingunt, quamvis usus quoque sese explicet ad omnem splendorem solarem, rimas nubium intermicantem.

Ibid. Insigni Schemate dictum, Nec videat Nox ista &c. prout præcedens membrum eandem induxerat desiderantem, & quasi abebulantem, ut ex gravissima caligine, sub qua Captivum constringi vult, eluctaretur. Est autem duplex vis structuræ נראה, quæ vel simplicem infert aspectum, vel jucundiorum quoque illum fruitionis, ut Eccl. 2: 1. נראה Fruere bono: & Esaj. 66: 5. נראה Vidēbimus letitiam vestram. Non tantum videbitur ea; sed heri eam aspiciemus, eaque simul fruemur. Ex simpliciore illo usu omnes, Nec videat palpebras auroræ; nulla ei aurora illucescat: venustior tamen forte alter, Nec fruatur palpebris auroræ, sensu vel plane eodem, vel & cumulatiore, qui est, ut Aurora mundo adfulgente, hæc tamen Nox nullam inde auram percipiat consolationis, nullo radiolo recreetur, sed horrore & tenebris sempiternis obruta maneat.

Ibid. Hæc omnia, tandem, cave revoces ad rigorem literæ, quam prementes Viri Docti, in cavillationibus inciderunt. Tale illud Cl. Schmidii, qui receptam expositionem improbens, ne videat palpebras auroræ miro sensu accepit, ut nocti huic succedat quidem dies, sed succedat sine aurora: atque hoc pacto huic nocti ne mica quidem lucis contingat, ob casu solis usque ad ejus plenum exortum, quod est integrum noctis spatium. Hæc minuta, nec Adfectui vehementiori congruentia. Sciendum insuper, לילה noctem, in quam vs. 6. imprecatio suscipitur esse νυκθήμερον: ut וי dies vs. 3. etiam νυκθήμερον complectebatur. Noctis tantum appellatio ad decorum assumpta, & ad gratam varietatem, quod ex universa, quam prætruximus, serie, abunde colligere est. Ergo, secundum Literam, nox hæc utique suam debuit habere Auroram, quandoquidem Diem quoque comprehendit: sed Jobus nunc optat Diem ei non esse Diem, quin meridiem ejus meras esse, tenebras, quibus æternum

clausa & captiva teneatur; quas jam tenebras non literaliter posse capi sensus communis nemini non dicat. Commodissima ad hanc mentem est verba, ne fruatur palpebris auroræ; quamvis & prior ad eam sese accommodari patiatur.

Ibid. Nec dum manum de tabula tollere licet: habeo enim adhuc, quod universæ huic execrationi, in noctem conceptionis incumbenti, magnam adfundat lucem, phrasæque duriores, nostris quidem auribus, mollire queat. Nempe longior hæc series texta est, ad depingendam, quam vocant Arabes, نَبَلْ لَيْلٍ

Noctem noctantem, ut verbo ficto utar, vel Noctosam; aut forma fem. نَبَلَةٌ لَيْلَاءَ

Noctem Noctosissimam, a Masc. نَبَلٌ أَلْبَلٌ qua formula consignat vel proprie, Noctem Longam, illumem, tenebrosam plane; vel improprie, Dies infortunatos, tempora inaususta & infesta. Prioris usus unum pronam exemplum ex Harir. Cons. 15. Narravit Haririth Hemmamides, Vigilavi Nocte quadam nigro prædita peplo, imbrilisque pluviosa, multo tristius quam vigilat amator a soribus repulsus: sic ut optarem, ob ægritudinem qua adstugebar, ut mihi confabulator contingeret egregius, لَيْقَاصِرْ

qui longitudinem Noctis meæ Noctosissimæ redderet breviorē. Hinc alterum usum improprium sponte enasci palam est: ut enim Nox pro tempore calamitoso, passim obvia, sic Noctem Noctosissimam ad formidolosissima quæque tempora traducere pronum. Hæc occasione Jobus Noctem conceptionis suæ, sibi Noctosam vere, id est Calamitosam, fuisse statuens, in eandem invehitur, atque ut Prodigiālem, ac plane abominandam expingit, quæ nec meruerit ratione præteriti, ullo lumine collustrari, & respectu futuri, perpetuis tenebris conditi ac sepeliri mereatur. Hic aspectus existit, si omnes formulas cum relatione quadam ad Literam, quamvis non ad Rigorem literæ, quod absonum, interpretemur. Intra hunc tutissimè forte subsistet, quippe qui satis respondeat Affectui Jobæo. Non possum tamen quin aperiam alteram adhuc faciem, seu sumque ex figurata phrasium potestate redundantem. Inborrescant Stelle crepusculi ejus, exempli causa, ex grandiloquentia Orientali potest usurari

10 כי לא סגר דלתי בטני ויסתר עמל

מעיני :

11 למה

10 Quia non obstruxit valvas ventris mei; secluserit ærumnam ab oculis mei.

11 Qua-

pati pro *Quicquid jucunditatis aut spei adfulget, in desperationem convertatur & horrorem.* Sic partem hujus sententiæ figuravit *Esajas Cap.*

21: 4. את נשף חשקי שם לי לחררה
Crepusculum desiderii mei posuit mihi in tremorem. Similiter, *Desideret lucem nec uspiam adsit,* posse transferri, quilibet cernit. Non major difficultas posterioris membri, *Nec fruatur palpebris auroræ;* nemo enim ignorat *Auroram* sublimiore stylo, adhiberi pro initio *letioris fortune:* itemque *solem,* ejusque *Radios,* ac *jubar,* exhibere emblemata *Felicitatis* ac *Splendoris.* Hinc jam tandem cumulatissimus hicc emergeat *adspectus, Nocti,* quæ *Jobum* sensit *conceptum,* incumbere debere publicam execrationem tanquam *Noctosissimæ,* & *Feralissimæ,* quippe quæ *iris dirisque celestibus contacta,* non possit, non debeat, particeps esse *ullius letioris sortis ac fortune;* sed tam *fatalis* fuisse deprehendatur, tamque *ἀνοργία Nefasta,* ut *Spem omnem eventus alicujus Prosperi* excludat, & abscindat. Hoc cum *Hypothesi,* qua *preteritum simul & futurum* complector, pulchre concinere, non est quod pluribus declarem.

Vs. 10. Causa subnectitur *imprecationum;* circa quam dubium incidit, ad *Noctem* restringenda sit, an ad *Diem* quoque extendenda. Qui utramque appellationem ad *Natale tempus* retulerunt, non *Noctem* tantum, sed & *Diem* amplecti coguntur: quando *Jobum* supponunt dubium, morasne uteri *de die* solverit, an *de Nocte.* Qui nobiscum *Noctem* conceptionis distinxerunt a *Die natalitio,* facile senserunt aptissimam esse formulam *præclusi uteri,* ad *negatum* ac *præpeditum* ipsum *conceptum.* Ex *Gen. 20: 18. רחם עוצר uterum,* eo sensu produxit *Coccejus;* nec non contrarium *רחם פתח aperuit matricem, Gen. 29: 31.* Habes eandem plane phrasin *1 Sam. 1. 5. 6. סגר רחם & סגר בער רחם obstruxit Matricem;* ut dubium esse nequeat, quin ad *Noctem* conceptionis *testem,* vel *unice,* vel *potissimum* verba hæc dirigantur. *Potissimum* addidi, quia non omnino incommode ad *Diem* quoque extendi

possent verba, sic concepta ut *Obstructionem uteri,* & in *satir,* & in *partu,* summa sponte admittant. Nemo utique negaverit *Uterum Obstructum* appellari quoque posse cum, qui *fœtum non emittit, in dias luminis oras, sed excutit, & per abortionem extinguit.* Hoc votis *Jobi* immistum fuisse sequentia declarant. Conferatur quoque *Jerem. 20: 17.* unde *Gravior* adhuc *figura* tunc elici posset.

Ibid. Ad prius colon porro observetur *phrasin esse Poëticam בטן דלתי Valvæ uteri.* Infra *Cap. 41: 6. דלתי פניו Valvæ vultus & Oris,* sunt *πύλας στόματος,* ut *Eurip. Hippol. 813.* Eadem granditate figurantur *πύλας γαστέρος,* quæ & *absolute* דלתי *Job. 38: 10.* ubi *mare* comparatur *Embryoni* valvis uteri *incluso,* ut patet ex sequenti *רחם,* ut adeo in isto contextu *דלתי דלתי Valvæ uteri,* natura junctæ, disjungantur arte, ad ornatum & gravitatem orationis. Terminatio *Dualis* דלתי offert *Valvas bipatentes,* quod grandisonum, & mirifice aptum huic scenæ. Adfixum in *בטני Venter meus,* ita præstrinxit aciem *Aben Esra,* ut ad *Umbilicum Jobi* detorserit, quod *Utero Materno* unice conveniebat. Nil tritius omnibus in *Linguis,* quam ut *Pronomina* non *Active* tantum, sed & *Passive* adhibeantur. *חמסי injuria mea,* est aliquando *quam patior:* ut *Gen. 16: 4. Jer. 51: 34. &c.* Iterum *דמי Sanguis meus,* partim, *susus a me Cedente,* partim, *in me Occiso:* prius habes *Jobi 16: 18.* Posterius *Jud. 9: 24,* Item *צעקתי clamor meus,* ibidem apud *Jobum,* est, non *quem ego edidi,* sed *quem mea oppressio aliis expressit:* ut *Gen. 19: 12. גרלה צעקתם Magus factus est clamor eorum.* Aliquando in talibus obhæretur; ut *ידי Manus mea Ps. 77: 3.* inale sumta de *manu propria,* quum sit *Dei manus & plaga Asapho* *imposita.* De verbo *סגר* teneatur, *proprietas* ejus sitam esse in *obstructione* quæ

11 Quare non ab utero mortuus sum? e ventre egressus mox expiravi?

11 למה לא מרחם אמרת מבטן

יצאתי ואנוני :

12 Qua- מרוע 12

fit *Claustro*, & *obicibus*; quæ *Origo* quam plurimis in locis attendenda; neque sane heic negligenda.

Ibid. Aliquantulum negotii præbet structura alterius coli. Plerique ויכתר accipiunt pro ולא יסתר & non abscondidit molestiam ab oculis meis. Dantur exempla sic omitti לא, להג, ויכתר & repetendi. Non inueniunt tamen flexu *Cocejus*, Abscondisset enim molestiam ab oculis meis. Id magnopere adblanditur, serie sic, puto, digerenda, Quia non obstruxit Valvas uteri mei: & sic abscondidit molestiam ab oculis. Sed, ut par est, quisque suo in sensu abundat.

Ibid. Majoris momenti erit, ipsam *Formam loquendi* enucleasse; raram sane, &, dixerim ferre, paradoxam. Abscondere, Velare molestiam ab oculis. Vulgo ajunt abscondere hic esse amovere, auertere; & citant similem usum *Job. 33: 17.* Superbiam a viro abscondit יכסה, i. e. remouet. At aliud ibi residere, in loco tradam. Eadem plane formulam reperio *Esfaj. 65: 17.* Oblivioni datæ sunt angustie priores, & נסתרו מעיני absconditæ sunt ab oculis meis. Ad phræseos lectissimæ decus pandendum, obseruo, *Hebræos* habuisse quam plurima verba abscondionem signantia, in quibus omnibus peculiaris proprietas sese exerat: ut צפן a loculo, עלם a sigillo, alia aliunde. Nostrium סתר proprie erat obtexit velo, velavit; velo oppanso occultavit. Id suspicionem alicui movere posset *Hypallages*, qua velare molestiam ab oculis positum foret pro velare oculos a molestia videnda, הסתיר עיניו, מעמל. Utique הסתיר פניו Velare faciem suam, sub velo condere habes *Esfaj. 54: 8.* & *59: 2.* & *64: 6.* & *Pf. 30: 8.* ubi est lumen vultus subtrahere, seque iratum ostendere judicem vindicemque. Alio adspectu *Pf. 51: 11.* הסתיר פניך מחטאי Absconde, vela faciem tuam a peccatis meis; id est; Noli ea acri notare oculo, atque in lumine vultus tui collocare

sedens pro Tribunali, sed sinas velum intercedat. Ad eam rationem dici potuit, debuitque a deo, vivente *Lingua Hebræa*, הסתיר עיניו

מן רבר *Velavit oculos ab aliqua re, i. e. eam non auspexit*; quod & inverso ordine enunciatum videtur הסתיר רבר מעיניו *Velavit rem ab oculis, rem penitus ab oculis seclusit & abdidit*; non tam per *Hypallagen*, quæ precario assumi solet a *Grammaticis*, ubi aliquid minus protritum occurrit, quam per *junctivam* aliquam flexum, quo velari, velo abscondi, dicitur res ipsa ab oculis, quæ plane e conspectu tollitur & aboletur. Istam *emphasin* agnosces facile *Esfaj. 65: 17.* nec heic loci abnuet, non enim simpliciter molestiam ab oculis suis fore averfam innuit *Jobus*, sed plane seclusam, quasi interjecto velo, quod prohibuisset, ne oculi ipsi dolerent; i. e. miseris sentire contactus fuisset acerbiores. Allusum præterea suspicor in pulchra formula ad phræsin *Arabibus* perfamiliarē سترت عينه incaluit oculus ejus, de eo qui male uritur, & acerba experitur, non sine lacrymis calidis. Sic calefcenti & inflammato oculo prætenditur linteam, pannus, velum: atque ita עמל molestia disferucians arceatur. Hocce velum applicare licet ad mortem & interitionem. Arcesitum dices & audax: sed en geminum gerimanum *Jobi 14: 9.* Utinam בשאול in inferno me reconderes, תצפנני tanquam in loculo abdito; הסתירני *Meque velo absconderes; donec sedaretur Nasus tuus.* Ibi virens optat abscondi sub velo invisibilis eujusdam conditionis; ubi nullæ cum miseriæ possent attingere. Hic simili velo se tutum futurum fuisse innuit ab omnibus ærumnis, nec natus, nec conceptus unquam. Orientalem genium periti facile animadvertent in hoc *Schemate*, nec audaciam ejus in Libro nostro mirabuntur.

Vf. 11. Incipit hic secunda pars Capitii; ad 25. usque vicissimum excurrens, in qua insinuat *Jobus*, maluisse se inde a primo exitu ex utero matris extingui; vel & in eodem de-

fluere

12 מדוע קדמוני ברכים ומתי
 שדים כי אינק :

13 כי עתה שכבתי ואשקוט ישנתי
 אז ינוח לי :

14 עמי

12 Quare me officiosa exceperunt
 genua? & quid ubera, ut fugerem?

13 Nam nunc recubarem, & tran-
 quillus subsiderem: dormirem, dolor
 bulliens conquiesceret mihi.

14 Cum

fluere, atque abortisci. Hoc votum nihil habet, quod non gravior miseria Mortalibus, æstuante dolore, exprimere soleat; qui *Jobo* etiam, intensius sæviens, suggestisse videtur istam cum *copiam*, tum *vehementiam locutionum*, quibus votum hocce amplificatur.

Ibid. Anceps est prius illud, *Quare non ab utero mortuus sum?* quod *Mercero*, *Coccejo*, aliisque, est in *Utero ipso*, sive *inde ex quo eram in Matrice*. Favet simile *Fer. 20: 17. Quod non necavit me ab utero; ut mater mea fuerit sepulorum meum; ejusque uter fuerit gravide in aeternum*. Sic *Bimembris* foret oratio, quam plerique uno membro claudunt. Non dixerim cum *Cl. Schmidio* id *Hebraismus* haud pati, nam præter locum *Jeremiæ*, qui forte aliud admittere posset, *מרחם* sic

usurpatur *Pf. 22: 11. & 58: 4*. Est etiam levius, quod idem *Vir Doctiss.* obmoveret ex prægressa jam *execratione diei natalis*, quo nihil aliud dixisset *Jobus*, quam se *ex utero non debuisset egredi*, sed *in eo intire*. Id, meo iudicio, cavillationem redolet; percommode enim rogari potest, post *imprecationem in diem natiuitatis*, qui infelicissimum *fortum in lucem protraxerit*, cur non potius vel *ante, in utero adhuc berens*, vel statim *post male faustam istam Lucinam* fuerit extinctus? Hanc viam interpretationis præferre jubet auctum sic orationis pondus: itemque commodior tunc *Vs. 16. connexio & explanatio*. Subtile nimis est acumen *Raschii*, in ipso *partu stantem* concipientis *fortum*; nam *מרחם ex utero* subaudientum linquit *egressus*, non *egrediens*. מות

Mori proprie est *maceratione dissolvi* מת
 & מת. Alterum גוע *expiravit*, est inter *δυσμυρίασησπιόμενα*, exprimitque nobis ipso sono *deficientem & exhaustum*, ore aperto, *spiritum*, præ lassitudine, potissimum, & *inedia*, quam vim *Lingua Arabica* sub جاع

med. *Vaw* asservavit.

Vs. 12. Duplex patet via versionis ex *transitivo & intransitivo* usu, verbi קדם, quod est *obtulit* partim, partim *occurrit*. Si prius sequamur, hic erit adspæctus, *Quare me obtulerunt genua*, nempe *Patri*, ut in primis *Animadvers.* submonui. Magis tamen nunc arridet posterius, *occurrerunt mihi genua*, quod *Coccejus* habet, vel potius *prævenierunt me*, & *exceperunt*, quod *Schmidius* dedit; & quidem *officiose*. Hanc vim officii sæpe induit ver-

bum nostrum apud *Arabes*, in *قَدَمٌ & قَدَمٌ*; eandemque agnosces *Deut. 23: 5. لا קדמו אתכם בלחם* *Non occurrerunt vobis cum pane. Esaj. 21: 14. Pf. 21: 4. &c. &c.* *Officiosa* autem hæcce *genua*, vel *obstetricis* esse possunt, quibus *a Matre cadens* statim fuit *exceptus*, *lotus*, *totus*: vel *Nutricis*, quam colon sequens pingit *ubera admoventem* tenello.

Vs. 13. *Mortem* esse velut *portum*, quem *quantocyus* inveni præstet, quam diu inter fluctus & scopulos hujus vitæ jactari, nemini non sanior philosophia, ac ratio, dicat. Notissima in eundem scopum imago *somni*, quo *obdormiscere & consopiri* suavius sit, quam laboribus & curis macerari. Præsertim autem tales similitudines sese offerunt miseris, qui quo gravius dolorum sævit æstus, eo vividius *his picturis* ut sic dicam *illuminandis* insistunt. Ex hoc fonte derivanda est ista congeries, qua *jucundissima Mortis quies* hic depingitur, quatuor verbis *Synonymis* ferme, gratam tamen *gradationem*, cum illustri figura, adferentibus. *Cl. Coccejus*, veritus forte ne nimia foret *vocum cognatarum accumulatio*, ita sententiam *bimembrem* circinavit. *Nam si cubuissem, quietus essem: si obdormivissem, tum requies esset mihi*. Aliquid etiam ad hanc membrorum partitionem contulisse suspicor *voculam אן*, quæ sic rotundiorem præbet sensum; satis sane elegantem; quo *tex-*

tum *eneruari* nollem dixisset *Schmidius*, minus æquus *Coccejo* & noltris, quam par est. *Mallum* tamen istam quam dixi *congeriem*, & *quatuor verbis gradatim incrementis*, quæ magnitudo adfectus *Jobi* suggererat.

Ibid. Primum est שכנתי, *Decumberem nunc*. Tritissimum id in decubitu quieturi, *foemineve capturi*. *Esaj.* 56: 10. שכנים להבי לנוס Recubantes, amantes dormire. Item *Prov.* 3: 24. שכנת וערבה שנתך *Decumbes*, & dulcis erit somnus tuus. Hinc pulchre transfertur ad *Mortem*, quam qui obit, dicitur signati formula decubuisse cum patribus suis. Habes & *Pf.* 88: 6. שכבי קבר *Decumbentes sepulcri*, pro in sepulcro. Hæc cuiusvis obvia produxi ad *Originem* thematis שכב ista occasione pandendam, a *fundendo*, *profundendo*, quod *Arabibus* est سكب, nam *quiebat, recubat, decumbit*, sive *capturus quietem somni*, sive *jam capiens*, quasi *fusus jacet*; *manibus, pedibus corpore toto profusus*, ac *resolutus*. Sic *Latinis* elegantissime *fundi* est *jacere humi*, & *fusus, adfusus, effusus, profusus*, ad hunc *habitum cubantis* vel in *herba, lectore molli* delicatius, vel in *terra incuriosus*, apud *probatissimos auctores applicari* amant. Hæc alias, si tanti sit *Originis Radicum*, & *Nativæ* earundem *proprietas* inspexisse.

Ibid. Alterum שקט *Quiescere, tranquillum esse*, *judice Coccejo*, proprie valet *sine commotione esse*. Sic tamen quid differat a sequenti נוח item *quiescere*, ut & שלו *tranquillum esse*, quæ junctim habebimus *vs.* 26. infra, nunquam quisquam enucleatum dare poterit. Nos ibi commodius ostendemus שקט esse *fidere, subsidere*, atque ita ex *commotione turbulenta ad liquidam tranquillitatem* redigi. Istam *imaginem* apprime hic *quadrare* non est quod moneam. Sentitur quoque *major gradus*, & *incrementum quietis*, post שכב *fusum jacere, onbare*. Non ausim dicere cum *fusa fidere* soleant, illuc quoque *allusum*: idque *argutius* quam *solidius* fere existimarem.

Ibid. Tertium ישן *dormire, obdormiscere, soporari*, notissimum est in ista *secundaria potestate*: *ignotum in primaria*. Non liquet etiam quomodo ישן sub hac *Radice Vete-*

rem designet; *recenti* oppositum. *Dormio* quasi *dermisio* דמיס דמיס a *pellibus quibus incubatur* creditur esse ductum. *Sopor* unde descendat non invenio, nam nec ὕπνος satis commodum, nec sane סוף *Soph*, *finire*, quod *sopore finiantur actus corporis*. Nollem talia artissent nostro *Vossio*, propter quæ *Etymologicum* studium, quod immensum quantum *Viro Magno* debet, suspectum est multis.

Cum ישן concinit *Arabum* وسى *coepit dormire, proclivis in somnum factus est*. Plus est quam נום *نام* *dormitare*, nempe *addormiscere*, & *jam sopore suffusus sensibus oculisque in somnum labi*. Istam *sensuum animique offuscationem* conservat eadem *Radix* وسى, notans *animo linqui, vel deficere ex halitu crassiore vel putei, & aquarum; vel alterius vaporis*. Idem notat & يسى, nec non اسى, unde satis speciosa existit *Origo Soporis* שנה, *offuscationis quasi sensum sui adimentis*. Ab eadem *offuscatione* prona quoque notio *vetusti*. Sed hæc latius in *Originibus Hebrais*. Nunc verbulo adhuc *gradatio* indicanda. Nempe שכב

decumbere subnectitur שקט *fidere, astu curarum sedato residere ac requiescere*. Sequitur deinde ישן *obdormiscere*, & *somno profundo consopiri*. Ad *mortem* traducitur quoque hoc verbum *Dan.* 12: 2. ubi simul notabis *Dormire in pulvere terræ* non tantum de *probis* dici, verum etiam de *improbis*. Addatur *Fer.* 51: 39. ישנו שנה עולם *Dormient somnum æternum*. Minus recte ergo ad *beatæ resurrectionis speciem* fidemque hæc a nonnullis *applicentur*: quibus sequentia quoque parum favent, omnes in universum *functos complexa*. Ne *Resurrectionem* quidem *mortuorum in genere* credidisse *Jobum* ex hoc *textu* evidenter satis adstrui videtur; nam & *Gentiles* ab hac *fide alienissimi* istam tamen *Figuram* *adamarunt*; atque *Mortem* cum *Somno* & *Quiete* compararunt. *Homer. Iliad.* 14: 483.

— Πρόμαχος δίδμησις ὕπνος.
"Εγχεῖ μὲν — — — — —

Sophocl. Elect. 510.

Εὖτε γὰρ ὁ πονηθεὶς
Μύρραλθ' ἐρημώθη.

Quibus in locis ad *Necem Violentam* quoque locutionem sese porrexisse observabis, ut in illo Poëta.

Olli dura quies oculos, & ferreus urguet
Somnus: in æternam clauduntur lumina no-
ctem.

Quod expressum ex *Homer. Iliad. 12: 241.*

— — — κρημώσας χάλκεον ὕπνον.

Plerumque tamen verba Κοιμῶμαι & Εὖδειν, sic traducta, adferunt quietem, & miseriarum le-
vamentum. Instar omnium sit *Eurip. Hipp. 1385.*

Πῶς δ' ἀπαλλάξω βιοτῶν
Ἐμῶν τῶδ' ἀναλήγης πάθος;
Εἶθε με κρημώσεις, τὸν δυσδαίμονα,
Ἄιδε μέλαινα ὑκπερὸς τ' ἀνάγκη.

Equidem perspectissimum habeo sacros scrip-
tores sæpe his phrasibus insinuatam ire *spem*
resurrectionis, sed qui ubique locorum id in-
tendi putat, & *Criticus* est infelix, & *Theolo-*
gus non nimis felix. *Jobo* interim fidem hanc
alta mente fixam sedisse alibi sic confirmatu-
rum me spero, ut cavillationi nullus relin-
quatur locus. Merum utique cavillamentum
est, quod hic annotare visum Cl. Clerico, *Jobum*
si ea sensisset, quæ sentimus, dicturum fuisse,
corpore terræ commisso & soluto, mens mea
apud Deum quiesceret. Nulla fervitus gravior,
quam quæ servitur Hypothesi. Ex sua *Theolo-*
gia detrabere debebat Vir Doctiss. *Jobo* *cog-*
nitionem Vitæ future. Ad hoc efficiendum
fidiculis utitur, & ut supra *Adfectus aestuantis*
verba, ita hic *popularem sermonem,* ex eodem
adfectu prolatum, torquet, ac si cum fanio-
re Philosophia, ac *Theologia,* talia consistere non
possent. In *Psychopannychitarum* castra sic
tandem *Christianis* esset commigrandum,
quum hæc formulæ æque in N. quam in V.
Test. occurrant.

Ibid. Quartum נוּח conquiescere constru-
ctionem habet minus planam cum præced.
אֵן, ad quam expediendam assumitur vis im-
personalis; Tunc quies foret, vel fuisset, mihi;
quasi אֵן נוּח לִי positum esset pro אֵן אָנֹכִי.
Simillimum *Esaï. 23: 12.* גַּם שֵׁם לֵא יְנוּחַ.
לִי Etiam ibi non erit requies tibi. Cl. Cler.

minium sibi indulgens יְנוּח vel *nomen* esse
credit, vel corrigendum מְנוּח *Requies.* Cl.
Schmidius impersonalia non ferens; apud *Esa-*
jam subaudit עוֹשֵׁי *oppressio non quiescet tibi,*
heic loci ex *vs. 10.* עָמֹל *Atque adeo quiesce-*
ret mihi arumna. Id paucis puto arrisurum.
Succurrit quid commodius & luculentius;
quod non possum quin examini *Eruditorum*
submittam. אָן Tunc, descendit a *Rad.* אָוה,
Chald. אָוה unde אָוִין forma plurali. *Ara-*

bice in *sing.* אָן *casu Genitiv.* & אָוִיךָ *Tunc*
tibi, in *Accusat.* Ut autem olim in *Lingua*
Hebræa viguit אָוה, ei ex *Arabia* restitue-
dum, sic nulla ratio videtur dubitandi, quin
viguerit & אָוִי, quod item ope *Arabum* vel
Sorori, vel *Matri* potest restitui ad hunc tex-
tum nova luce augendum. Hujus thematis
notiones sic pandit *Camus,* لَمْرَتِ الْقَدَمِ
تَوْنٍ وَتَبَسْرٍ لَمْرٍ وَتَبَسْرٍ وَتَبَسْرٍ اَشْتَد
عَلْبَانَهَا وَالنَّارِ اَوْقَدَهَا وَالشَّيْ حَرَكَةٌ
أَوَّ de olla usurpatur, cum sut: dupli-
ci, & *insinuitivo triplici;* quum vehementius bul-
lit; nec non succendit ignem; remque omnem
vehementius commovit. Ejus derivatum لَمْرٍ
أَوَّ, contractum ex أَوَّ, generatim comple-
ditur bullitum, æstum, commotionem vehemen-
torem; speciatim autem signat in eodem *Ca-*
muso ضَرْبَانِ الْعَرَفِ وَوَجَعِ فِي

جراح وَنحوه *Æstum pulsantem venarum;* عَج
dolorem in vulneribus aliisque. Hanc significa-
tionem apprime hic quadrare quilibet cernit;
& videri posset *Jobus* digitum intendisse in æ-
stum illum bullientem corporis simul, animi-
que, qui cum maxime nunc succensus sevie-
bat, eique hæc ipsa verba æstuantia ex ore ex-
torquebat. Ideo ad spectum hunc sensumque
in versione representare ausus fui. Nil tamen
pugno: & facile patior أَوَّ usu receptissimo
retineri; Verbo יְנוּח impersonaliter accepto,
& quidem illustriore adhuc figura ei subiecta;

14 Cum Regibus, & Consiliariis terrae: qui ædificant desolatas sibi vastitates.

14 עם-מלכים ויעני ארץ הכנים חרבות כמו:

15 Aut או 15

a statione quieta, vel stabuli ac mansionis; vel portus; vel alterius sedis commode, & tranquille. Hanc proprietatem exerunt derivata מנוח, & מנוחה; quæ etiam transferri possunt ad Mortem tanquam portum miseriarum, stationemque, ac mansionem securam mortalium. Ita vs. 16. mox habebimus, ibi ינוחו mansionem quietam obtinent fessi virium. Conferatur Jesaj. 57: 2. Dan. 12: 13. Ex hisce autem quartum gradum, cumulumque hujus congeriei sic exhibeo. Tunc quieta fuisset statio mihi. Consimiliter Esaj. 23: 10. Ne ibi quidem quieta tibi statio continget.

Vs. 14. In Nexu hujus versiculi, & sequentis, inveniundo laboratur. Doctiss. Merc. autumat Mortis conditionem æqualem insinuari, Regum turres pauperumque tabernas æquo pede pulsantis; obiterque simul taxari ambitionem Regum, & Consiliariorum terræ, qui sumptuose & superbe ædificare ament, in locis desertis & incultis præsertim, ut nomen suum reddant immortale. Cl. Cocc. statuit tacitam removeri objectionem, quod si ab utero mortuus fuisset, carisset vitæ bonis, quibus usus fuerat. Negare ergo Jobum hæc esse bona solida, sive honor spectetur summus, in titulis principalibus; sive voluptas maxima, in domibus ædificandis: sive divitiæ opesque &c. &c. Hisce enim bonis omnes in morte spoliari, & qui eis nunquam usus sit, non minus tranquillum esse, quam qui omnia ista possederunt. Cl. Schmidius sic necit, perinde futurum fuisse Jobo, si modo quiesceret, ubi & cum quibus jaceret; cum Regibus splendide, an cum obiculis abortibus. Alios adhuc conatus qui persequi cupiet, adeat Eruditiss. Pinedam, inter quos valde argutum, quod tertio loco proponit, Amicos aculeo latente pungi, qui Vitæ nunc voluptatibus fruentes, tandem tamen conditionem illam sortemque communem mortalium sunt subituri. Est in hisce quod adblandiri possit, est etiam quod acquiescere prohibeat, ullive harum opinionum subscribere. Ea exequi longum foret. Dabo tantum geminum conspectum, qui mihi ad difficilem hunc contex-

tum meditati occurrit. Primus est, quod si a ventre Matris egressus expirasset, nunc in splendido sepulcro, tanquam מישכב cubili, ac dormitorio, inter Reges, principesque, decumberet, Regius videlicet puer; aut principali domo oriundus. Alterum huncce concipio. Si recens a matre sepulcro illatus fuisset, ne Regalibus quidem fortunis sibi suas videri postponendas: sive viros illos principes defunctos jam consideremus; sive etiam vivos cum maxime, ac florentes, quippe qui sepulcræ sibi superba struentes in vita, eo ipso testatum faciant se Morti esse oppigneratos, atque brevi ad plures esse descensuros. Utraque loci facies habet majorem quendam adfectum, dolori ardentissimo Jobi valde respondentem. Utra præferenda, si modo ulla ferenda, deinceps dispicietur.

Ibid. Bivium hocce interpretationum aperuit mihi phrasis הכנים חרבות כמו, profundissimæ mentis, atque genium Arabiæ redolens, Qui ædificant desolationes sibi. Ex quo aliquid judicare potui, languere mihi visum, quod adferri solet, vel de substructionibus palatiorum in locis incultis: quo Mercerus aliique complures tendunt: vel de instaurationibus ædium urbiumque bello evastatarum: vel de Colonia in terras inhabitatas emissis, ad novas urbes sedesque condendas. Cuncta hæc Regalia quidem, sed scopo & adfectui Jobi minus congrua. Omnino mihi persuadebam חרבות desolata, exprimere debere sepulcra, & jam olim aliquid ex حراب cenaculum Regis exsculpere satagebam, ita ut Coenacula Tragice sepulcra figurarent. Vidi deinceps Doctiss. Pinedam, circumscriptis aliis expositionibus, חרבות solitudines ad monumenta quoque sepulcrorum retulisse, quæ a principibus magno sumtu in campis ædificabantur. Huic ergo egregio Commentatori הכנים חרבות כמו Ædificantes sibi solitudines tantundem valet ac, qui Magnificenti-

tissima sibi sepulcra in campis, desertisque locis, extruunt. Ritum copiose quidem, pro Eruptionis divite penu, illustratum dedit, sed sententiam vix cuiquam approbavit, quod durius merito censeretur. *Ædificare solitudines*, exponere, *sepulcra in campis & solitudinibus extruere*. Non placet etiam quod ex **מחרב**

cœnaculo antea tentabam, quia **חרבה** alibi constanter *vastitatem* ac *desolationem* denotat. Ipsa formula **כנו חרבות עולם** *ædificantur desolationes æternas* protrita quoque in sacris, ut *Esaj.* 58: 12. & 61: 4. *Ezech.* 36: 10, 33. *Mal.* 1: 4. Ex his contextibus elucet aliquid *proverbiale*, riteque eos expendenti clarescet *Ædificare desolationes* Adagium esse pro *res collapsas*, & *ruina longa dejectas*, *resuscitare*. Sic jam videri posset redeundum ad explicationem supra sepositam de *Regibus instaurantibus sedes bello devastatas*; quæ etiam, si aliqua earundem obtinere deberet, præferenda esset. Sed *mortem*, & *sepulcrum* anhelans *Jobus*, *sepulcrales regum ædificationes* spectavit potius, ad quas hanc ipsam formulam admirabiliter traduxit; *Qui ædificent desolationes sibi*. Hoc est *qui magnificis sepulcrorum ædificationibus Morti ipsi, ejusque desolationi, ac vastationi universali, resistere conantur, atque ruinam ac destructionem ejus, ipsis quoque formidandam, quodammodo reparare, ac restaurare, extruendo sibi conditoria & Monumenta, quæ verius viventium Splendide Ædes, quam mortuorum sepulcra appellari mereantur*. Nempe *Magnificentia sepulcrorum* ex hoc fonte profluit, quod sibi non penitus *Morte destruendi & delendi* viderentur, quos *Superba Mausolea*, vel *altæ Pyramides* essent excepturæ. Hoc celfo spiritu *Arabia* enunciatur per *desolationes ædificare*, in quo *acumen & lumen* illud subtilitatis, quod **ἄξυμωρον** vocitant *Rhetores*, quum sententia ita *affectate & audacter* concipitur, pugnancia connectens, ut *fatua* esse videatur. Talia sunt *Sal insulsum*. *Vivum cadaver*. *Insepulta sepultura*. *Num capti potuere capi*. **Πάσις ἄπληροισις**. quæque ejusdem generis **ὄσις χίσις**. *Arabica* specimina præstabit *Haririis*

Conf. 3. ubi p. 140. & seq. reperies **احذينا**

الوجي *calceati sumus dolore urentis calculi*; hoc est quod *calceamento prohiberi solet, nobis præ inopia ipsum quasi calceamentum evasit*. Iterum **احذينا بالشجي** *Nutriti sumus*

angore gutturis, five præfocione. Pugnans directe *Præfocari & Nutrir*; ac proinde completissimum est **ἄξυμωρον** *Præfocione Nutrir*; pro tam *inopem* esse, ut *unicum nutrimentum* sit *angor & præfocatio gutturis crescentis*. Luxuriant hoc in genere *Arabes*, & figuras formant audacissimas. Non est ergo quod miremur, *Ædificare desolationes* positum pro *destructionem mortis extruere quasi*, & pro *sepulcris mortuorum exædificare monumenta vivorum* veluti, in quibus *magnifice decumbentes*, quodammodo *immortales facti* esse videantur *mortales*.

Ibid Hoc factò fundamento dispiciamus *inter adpectus*, e duobus illis modo propositis, præpolleat. Si priorem sequeremur, dicerem alludi ad vocabula honorifica, quibus *Tumuli Virorum principum* insigniebantur, **משכנ** *Decubitorium*, quod *sepulcrum* signat *Esaj.* 57: 2. **משכן** *Habitaculum*, item pro *monumento sepulcrali*, *Esaj.* 22: 16. **בית** *Domus*, **מנסיה** *Domus æterna* dicta *Ecclesiasti*; unde in *Camus* absolute etiam per *sepulcrum* declaratur. **מנוח** *Recubitorium*, *stabulum*, *stationem quietam* quoque inter titulos nobiliores *sepulcrorum* fuisse, ambigi nequit. Huc proinde alludens forte *Jobus* ait, se si statim exirasset, ut *Viri Divitis* filium, in *divite monumento*, habiturum fuisse simul *tranquillum*, simul *magnificum Recubitorium*.

Sic appositissimum foret illud **עם**, *una cum Regibus &c. &c.* Quando tamen sensus hicce difficultatibus haud vacat, quas peritus Lector sponte sentiet, videamus & alterum *adpectum*, qui est, se *Regalibus fortunis suas fortunas comparaturum*, si a ventre matris in terræ gremium mox deportatus fuisset: *Extruere* quidem viros principes *ipsas Mortis desolationes*, & *conditoria sibi splendida præparare*, in quibus *recumbant*: se tamen *vel citra tale monumentum jucundissimam capturum* fuisse *quietem*, & *neminis vel mortui vel vivi Fortunis invisurum*: quippe quum *obscuris* juxta ac *nobilibus* in eodem pulvere *longus ille somnus* sit *dormiendus*: isque *beatissimus merito censeatur*, cui *quantocyus istam stationem quietam* ingredi detur. Hoc, nisi fallor, *scopo & seriei accommodatus*.

Conf. 3. ubi p. 140. & seq. reperies **احذينا**

الوجي *calceati sumus dolore urentis calculi*; hoc est quod *calceamento prohiberi solet, nobis præ inopia ipsum quasi calceamentum evasit*. Iterum **احذينا بالشجي** *Nutriti sumus*

angore gutturis, five præfocione. Pugnans directe *Præfocari & Nutrir*; ac proinde completissimum est **ἄξυμωρον** *Præfocione Nutrir*; pro tam *inopem* esse, ut *unicum nutrimentum* sit *angor & præfocatio gutturis crescentis*. Luxuriant hoc in genere *Arabes*, & figuras formant audacissimas. Non est ergo quod miremur, *Ædificare desolationes* positum pro *destructionem mortis extruere quasi*, & pro *sepulcris mortuorum exædificare monumenta vivorum* veluti, in quibus *magnifice decumbentes*, quodammodo *immortales facti* esse videantur *mortales*.

Ibid Hoc factò fundamento dispiciamus *inter adpectus*, e duobus illis modo propositis, præpolleat. Si priorem sequeremur, dicerem alludi ad vocabula honorifica, quibus *Tumuli Virorum principum* insigniebantur, **משכנ** *Decubitorium*, quod *sepulcrum* signat *Esaj.* 57: 2. **משכן** *Habitaculum*, item pro *monumento sepulcrali*, *Esaj.* 22: 16. **בית** *Domus*, **מנסיה** *Domus æterna* dicta *Ecclesiasti*; unde in *Camus* absolute etiam per *sepulcrum* declaratur. **מנוח** *Recubitorium*, *stabulum*, *stationem quietam* quoque inter titulos nobiliores *sepulcrorum* fuisse, ambigi nequit. Huc proinde alludens forte *Jobus* ait, se si statim exirasset, ut *Viri Divitis* filium, in *divite monumento*, habiturum fuisse simul *tranquillum*, simul *magnificum Recubitorium*.

Sic appositissimum foret illud **עם**, *una cum Regibus &c. &c.* Quando tamen sensus hicce difficultatibus haud vacat, quas peritus Lector sponte sentiet, videamus & alterum *adpectum*, qui est, se *Regalibus fortunis suas fortunas comparaturum*, si a ventre matris in terræ gremium mox deportatus fuisset: *Extruere* quidem viros principes *ipsas Mortis desolationes*, & *conditoria sibi splendida præparare*, in quibus *recumbant*: se tamen *vel citra tale monumentum jucundissimam capturum* fuisse *quietem*, & *neminis vel mortui vel vivi Fortunis invisurum*: quippe quum *obscuris* juxta ac *nobilibus* in eodem pulvere *longus ille somnus* sit *dormiendus*: isque *beatissimus merito censeatur*, cui *quantocyus istam stationem quietam* ingredi detur. Hoc, nisi fallor, *scopo & seriei accommodatus*.

15 Aut cum principibus, quibus aurum est: qui implent domos suas argento.

16 Quin sicut abortus abditus non extitisset: sicut infantes qui non viderunt lucem.

17 Ibi

15 או עמ־שרים זהב להם הממלאים כתייהם כסף :

16 או כנפל טמון לא אהיה בעללים לא־יראו אור :

17 ים

Vs. 15. In eundem sensum cuncta collineabunt, sive priorem quis, sive posteriorem malit conspectum. Complura habeo monenda. *Primum*, jucunde divelli, quæ per se conjuncta, *Aurum Argentumque*, זהב וכסף; atque in priore membro hujus *vs.* זהב *Aurum*, omnes complecti divitias; ut in posteriori eadem divitiæ per כסף *Argentum* exprimentur. Nil tritius in sacris, præsertim stilo sublimiore, quam hæc pulchra *Oeconomia* vocum, eleganter se junctarum, ad vim ac gratiam Orationis. *Secundo*, כתיים *Domus* omnino explicandæ videntur de sepulcris & monumentis, prout modo vidimus מיטבן *Habitaculum*, illuc transferri *Esaï.* 22:12. Ipsum nostrum בית cum קבר commutatum dabit idem vates *Cap.* 14: 18, 19. *Omnes Reges gentium איש בכיתו, recumbunt gloriose, quilibet in Domo sua*, id est, in suo Monumento ac Mausoleo. *At tu projectus es מקברך e sepulcro tuo.* &c. &c. Restissime ergo *Camus אלבית אלקבר הבית القبر Domus Speciatim pro sepulcro.* Eundem usum sub vocibus *مثنوي Hospitium, منزل Diversorium; Statio*, aliisque cognatis, frequentant *Arabes*, quamvis in *Lexicis* eum frustra sis quæsiturus. *Tertio* ritus observandus, quo *Aurum, Argentum, Monilia, omnis supellex pretiosa, Magnatum sepulcris inferri solebat*; quod hic enunciatur implere *Domos suas argento*. Sumptuosissimam magnificentiam, ex Sacris profanisque satis notam, illustravit Doctiss. *Pineda*; ad quem curiosos remitto. De *Arabibus* præcis idem annotatum reperio, extatque tractatus *Gjanuabii de Antiquorum Regum monumentis*, in *Arabia* visundis olim; unde *Copia exemplorum promi posset.* Adeatur *Cl. Po-*

col. in *Not. ad spec. Hist. Arab.* p. 164. ubi *splendidissime sepultura, & monumenti gemmis auroque referti*, antiquissimum invenies documentum. Ceterum זהב *Aurum*, denominationem traxit a colore fulvo aut rutilo, ut כסף *Argentum* a pallore dictum: quæ alibi exequemur.

Vs. 16. Difficilior iterum nexus; quem bifariam video institui. Sunt enim qui referant ad *vs.* 11. *Quare non ab utero mortuus fui?* &c. quod hic putant nova instantia urgeri, *Aut sicut abortus abscissus non fui? sicut infantes qui non viderunt lucem!* Hi concipiunt tria vota. *In ipso partu præfocari. post partum max expirare.* Denique heic ante partum abortisci. Alii, cum *vs.* 14, 15. arctius jungunt, quasi oppositio fieret inter *Reges, Principesque Viros, & inter Embryones obscuros.* Atque tunc iterum variatur sententiis, quem in finem feratur ista oppositio; quibus immorari nec lubet, nec licet. Mihi prior nexus potius hiatus esse videtur incommodus, qui ferit in hanc pulcherrime detexam luxaret turbaretque: posterior quoque haud satis commodus, si *vs.* 11. inde separaretur; nam qui ibi optaverat ut ab utero moreretur, non potest non in נפל abortu semet ipsum intendere. Rejiculus proinde sensus *Schmidii*, quasi sua haud referre diceret *Fobus*, cum quibus jaceret, *Regibusne an abortivis fetibus*, si modo jaccere & quiescere ei liceret. Mihi duplici copula videtur utendum, & propinquiore *vs.* 14, 15. & remotiore *vs.* 11. Nempe quum præmissum esset *Quare non ab utero mortuus fui? e ventre egressus mox expiravi?* bimembrem propositio-nem distincte resumit & deducit, ab ultima parte redordiens: vel enim in sepulcro inquit nunc decumberem, & monumento gauderem, tanquam suavi dormitorio, si nempe in lucem fuisset editus: vel nulla plane mei ratio inter homines haberetur, & pro factu abortivo oblivioni penitus esset traditus, ac ne fuisse quidem cen-

ferer,

17 שם רשעים חרלו רגו ושם ינור

17 Ibi irrequieto motu jactati, cef-
fant concuti: & ibi recumbunt fessi
virium.

: גיעי כח :

18 Si-

18 יחר

ferer, si ante justum partum matri effluxissem, quæ prima pars erat voti.

Ibid. Huic seriei se aptari patitur utraque facies rerum, quam vs. 14, 15. exposuimus. Accommodator tamen. postrema, in hunc sensum. Alterutrius Voti compos, ut vel expirassent in lucem exclusus: vel in utero inclusus, abortivo defluxu intercidissem, Fortunas meas prædicarem. Vel enim vivus natus, e vestigique mortuus ac sepultus, quietam obtinerem stationem, quem cum Regibus ac principibus ipsis communem haberem: Vel ne homo quidem appellatus, atque ut נפל, *ἄτερον*, Cadivus foetus, Matri aut elapsus, aut excussus, nunquam extitisse in Vivis censerer; sed inter ignotos obscurosque abortus omnibus ignotus jacerem.

Ibid. Ad mentem Jobi penitius introspicendam, videndum in primis quid sit נפל טמון Abortus absconditus. Non placet simplex epitheton esse Embryonis in utero latentis. Non etiam; quod Schmidio placitum, cui lux vitæ fuit abscondita; ut idem sit cum sequenti membro. Ne illi quidem satisfaciunt, qui Abstrusum in terram abortum interpretantur. Hi omnes duo cola ad unam applicant speciem, quasi posterius *ἄπυρογενής* tantum sit additum, quod & Bocharto visum Hieroz. part. 1. p. 1031.

Subtilissime distinxit Coccejus, atque נפל טמון exponens abortum obstructum, id applicat foetui adhuc informi, cui obstructæ etiamnum fores sensuum: ut contra עורלים refert ad foetus, quibus jam patent sensuum fores, quique vivunt, ac sentiunt, etiam si non viderint lucem. Vellem probasset summus interpres vim istam obstructi & oppilati, quam vult inesse נפל טמון; cujus ego nullum reperio vestigium, hoc saltem adpectu sensuum obstructorum. Deinde minus concinnum putem in hac serie cogitare de rudi ac indigesta plane mole foetus omni sensu ac vita adhuc carentis. Discrimen tamen aliquid subesse & ego statuerem; quippe quod & res ipsa suggerat, & variata forma loquendi confirmet. Existimem itaque נפל

טמון Abortum abditum; abstrusum, poni pro foetu Matri post primam formationem, & signa Vita, elapso, vix quoquam, ut fit, conficio. Hic vere טמון absconditus, abditivus, omnibus hominibus ignotus, & clanculum quoque in terram abstrusus, quod eatenus jam assumo; nam proprietas Radicis טמן, adfert abstrusionem in locum obscurum, & speciatim, sub terram, ut quæ in Cryptis, foveisque subterraneis, nemini notis, solent recondi. Cum hoc deciduo foetu occulto simul & occultato, conjunguntur עורלים לא ראו אור, pueri qui non viderunt lucem; per quos signantur foetus perfectiores, & jam in lucem erumpere gestientes, quamvis ante maturitatem excussi & extincti, ne ad minimam quidem, ac momentaneam, lucis usuram perveniant. Ex hisce jam mens Jobi sic compleatur, ac rotundetur, ut verba לא אהיה לא non extitissim, accipiantur ore & more populari, non extitissim inter vivos, non hominibus natis, in lucemque editis, fuissem annumeratus, sed vel ocyus, vel serius, abortivo tamen defluxu interissem: in ipso quasi portu detentus, neque in fluctus ullos miseriarum emissus. Cum hoc adfectu Jobi consonat vetus illud *Ἀεὶ ἔσται τὸ μὴ γινῆσαι: δύστροπον δὲ τὸ πρὸς ἀποφασίαν ὡς πικρῆς*; quod ne in Gentium quidem Libris ultra scopum tendetur a prudentibus: nedum ut id Jobo in crimen impietatis, aut in suspicionem ignoratæ melioris vitæ, imputetur.

Vs. 17. Mortis & sepulturæ jucundissima quies porro amplificatur tribus versibus; Catalogo contexto miseriarum, & personarum miserarum, quibus hinc portus solus succurrit. Hunc scopum si servemus, ut sane series ipsam præfigit, expediri vix potest vocabulum רשעים in usu vulgari conservatum pro improbis. Plerique prius membrum exposuerunt de impiis non amplius vexantibus & opprimentibus alios, neque iis רגז terrorem incutientibus. Sic haberemus tamen utcumque

personas miseris a concussione improborum liberatas: sed concinnior forte ordo tunc pollulasset, ut *oppressi* potius *nominatim* exprimerentur, *improborum* iugo & *tyrannici* exempti per mortem; ut *vs.* seq. factum. Observo præterea **חרל** cessare, proprie flaccescere, flaccidum pendere, atque inde secundario remittere, relaxari, cessare, in hac quidem constructione adferre videri remissionem, ac relaxationem miserie. Addo **רגו** multo opportunius hic esse sensu passivo, quam activo. Hisce rationibus, credo, inductus Cl. Cocc. vertendum putavit, *ibi improbi sunt sine commotione. Cessant ibi commoveri & jactari suis cupiditatibus: quin & tremore conscientie vacant.* Durior enim verò sententia, quam tamen ita mitigavit, & temperavit, præclarus interpres, ut cavillatoribus nullam liquerit anfulam. Apparet nihilominus ad angustias magnas devenitum esse, quando tam *paradoxum* quid dandum est *Jobo*, vi Linguae, & structurae, quam commodior illa interpretatio negligebat. Mediam quandam inter utrumque extremum viam monstravit R. Levi, reddens, *ibi improbi desinunt timeri; nempe ab oppressis; in qua versione jam חרל relaxationem infert, & רגו passivam exerit potestatem.* Laudem conatum, non probem. Omnino sequendos censeam Ab. Efram & Rambanem, qui **רשעים** hic acceperunt pro **מתנועעים** jactatis, irrequietis, continuo motu metuque agitatis, non morali, sed physico usu. Hæc nempe est Origo thematis **רשע**, quod proprie valuit turbido motu jactari, cui opponitur **שקט** sidere. Utrumque habebimus infra cap. 34: 29. *והוא ישקט ומי ירשיע* Et ille pacabit, sidere faciet, & quis exagitabit, ac turbidum reddet? Similiter 1 Sam. 14: 47. *Bella gessit Saulus cum omnibus inimicis suis &c. &c. יפנה אשר יבכל אשר יפנה ירשיע* &c. &c. quocunque se converteret, terrorem injiciebat. Ex hoc fonte ductam esse secundariam significationem improbitatis, quæ estu turbido cupiditatum irrequietarum jactatur, dudum monuere Viri Docti; eoque allusum Esaj. 57: 20. *Improbis est ut mare jactatum* &c. Hæc jam non persequar, neque ex Arabum **رجز** cupiditate vehementiore jactari illustrabo. Monebo tau-

tum, ut verbum, ita derivatum **رשع**, admississe haud dubie olim tam *Physicum*, quam *moralem* sensum; quemadmodum nil impedit, quominus *turbulentus* aut *turbidus*, ex Origine sua, usurpetur non tantum pro homine irrequieto & adfectibus indulgenti, verum etiam pro misero & calamitoso, qui *turbulentam* degit *turbidamve vitam*. Pariliter *Agitatus* adhiberi potest partim pro *cupiditatibus* acto, partim pro *vexato*, & *miseriis jactato*. Tales notiones accipites facile ex sensu dignoscuntur, & nullam pariunt difficultatem, quum Libris & Exemplis abundatur. Observari præterea velim, quo Antiquiores sunt Scriptores, eo plura antiquissimarum notionum vestigia se offerre. Qui *Plautum* legerunt, *Enniumve*, sciunt quorsum hæc spectent. Etiam si ergo nusquam alibi **רשע** hanc *turbulenti* & *miseriis agitati* notionem exereret, tutum satis foret eam huic vindicare contextui, scopo & serie alia omnia excludentibus. Sed & infra cap. 24: 6. **רשע** recurrit consimili donandum potestate, ut in loco reddetur. Haud absimile quid notari potest in vocabulo **צדיק** quod sexcentis in locis *justum* sonans, semel *Rigidi* antiquam suam vim retinuit apud *Esajam*, cap. 49: 24. ubi **צדיק** & **עריין** alternantur. Locus in *Lib. de Defect.* una cum Radice **צדק** enucleatus.

Ibid. Thema **חרל** desit, cessavit, *secundarianam* istam vim assumpsit a *flaccescendo*; unde proprie esset *remisit*, &, usu invalescente, in totum omisit. Hoc ex collatione cum **חדל**

fatis evidens. *Daleth* in *Dsal* nonnunquam trajici ostendit *Clavis Dial.* p. 204. Exemplis ibi productis addas velim hocce, nec non **קדר** *immundus; squalidus fuit*, quod est **קדר**.

Alterum **רגו** commoveri, concuti metu, ira aliisque adfectibus, melius haud dubie *passive*, quam *active* capi potest, ut max *vs.* 26. & 14: 1. *Proprietas* Radicis adfert *tremulum motum* nubis tonantis, vel *concussionem* cum fremitu ac fragore. Sic **رجز** suum enucleant *Critici Arabum*, eosque haud falsum præferre lumen, senties ex *Job.* 37: 2. ubi **רגו קלו** est *tremulus frager tonitru.* Hinc Derivatum

رجز

speciatim designant ⁵⁰ *مرجز*, ⁵⁰ *مرجز*, & ⁵⁰ *مرجز*

fragorem nubis tonantis; qui figurate adhiberi amat pro calamitate divinitus immissa. Hinc *Glossæ* illæ, *Tormentum*, *Pœna*, quibus *مرجز*

declatur. *Alcor.* 29: 33. *انا من منزلين*

علي اهل هذه القرية مرجزا من السماء

بما كانوا يغفون profecto immitteremus

in populum hujus civitatis *مرجزا* fragorem tremulum e caelo pro ipsorum improbitate. Iterum *Sur.*

اولئك لهم عذاب من مرجز اليم 5: 34

Hicce pœna parata ex plagis gravioribus. Idem

مرجز, exponitur *Febris. Horror & concussio*

febrilis. Alia forma ⁵¹ *مرجز* est *Morbus* came-

lorum natibus accidere solitus, quo femora contremiscunt. Ita adfectus camelus absolute

مرجزا vocitatur; idque nominis inditur & homini qui assurgens femore pedequa trem-

mit. Ex hisce jam satis claret *مرجزا* esse concussionem gravio-rem, cum tremore & fragore conjunctam, quam vim heic loci sic applices velim, ut intelligas mecum omnem anxietatem tremebundam in querelas cum fragore ac fremitu erumpentem. In se ipsum autem digitum quasi intendisse *Jobum*, patet ex *vs.* 26.

Ibid. Nihil ad posterius Colon dedissem, nisi receptæ versionis tuendæ necessitatem in-

junxisset *Cl. Schmidius*, duriuscule conver-

tens. Et ibi quiescunt labores violentiæ, id est qui ab hominibus duris per tyrannidem & violentiam imponuntur. Hanc viam ingressus est, quod *مرجزا* improbos reddidisset, ad quos

مرجزا violentia sese referret, utroque sic membro molestias ab improbis & violentis hominibus oriundas describente. Eo magis Viro Docto arrisit hæc vertendi ratio, quod forma *مرجزا* alibi quoque *Laborem* designet, non

Laborantem. Sane ex sedecim locis ubi vox hæc profert, nullus occurrit, qui *Lassum* exhibeat, nisi forte *Hof.* 12: 9.

ubi *Cl. Cocc.* *مرجزا* vertit, *Omnes qui lassantur in me.* Sed inde colligere

haud licet *مرجزا* male reddi per *lassatos*,

quum *Analogia* Linguæ formam istam significationemque admittat, ex participio altero passivo, quod *Pabyl* vocitatur, in quo *مرجزا* absque ul-

lo dubio formavit *مرجزا*, idem cum *مرجزا*, quæ

est forma *part.* alterius *Præs.* Utrumque notat *Laborantem; defatigatum; desessum.* Utrumque participium apud *Arabes* notum;

مرجزا nempe seu *مرجزا*, dolens. laborans.

male habens. quod est *مرجزا*, ex Regula mutationis, in *Clavi Dial.* p. 338. & *مرجزا*

مرجزا, quod proprie effert dolore affectus: laborare factus; in communi tamen sermone cum *مرجزا* dolens fere confunditur. Quod autem apud *Clar. Golium* *مرجزا* exponatur

Dolorificus. Dolorem pariens ictus, non debet quemquam turbare, est enim peculiaris *Glossa*, siue *phrasis poetica*, quæ adfertur a *Gjanbario*, per quam *مرجزا* ictus dolens poni dicitur pro *مرجزا* dolore ad-

ficiens: qualia *Latinis Græcisque* familiarissima esse nil est quod moneam. Apparet secundum genium Linguæ *مرجزا* rectissime verti *Laborantes*, id est *fessi virium.* Accuratus tamen dandum foret, *Laborare facti viribus: quibus vires exhaustæ fatiscunt.* Quid autem *مرجزا* & *مرجزا* cujus futura

مرجزا & *مرجزا*, proprie significarit, ne *Arabes* quidem satis fideli memoria retinuisse videntur: *secundariæ* enim sunt *notionis*, haud dubie, *Laborare, fatigari, dolere.* Ex conjectura, non ex satis certa adhuc luce, affluo *مرجزا*, quod *Græcis* tritum pro *fatigare, lassescere*, peperit *مرجزا* *Laborem*, nec non *مرجزا* *Labore frangi*, itemque *مرجزا*. Hanc tamen *Originem*, sane quam commodissimam, a nemine velim recipi, nedum pro vera venditari, donec *مرجزا* hanc *primigeniam vim* obtinuisse liquidius comprobetur.

18 Simul vincī eliquata abundant tranquillitate: non audiunt vocem exactoris.

19 Parvus & Magnus ibi idem: & servus manumissus a suo Domino.

20 Qua-

18 יחד אסירים שאננו לא שמינו קול

גניט :

19 קטן וגדול שם הוא ועבד חפשי

בארנו :

20 לכה

Vs. 18. Turbida vita jactatis, & sub pondere laborum dolorumque jactiscentibus, adjunguntur exactoris Vincī, sub imperio גניט Exactoris, ejusque baculo, positi; quos pistrinum, aliudve grave jugum, quotidie habet exercitos. Speciali usū Hebraeorum & Arabum אסיר אסירי notat Bello captum. Captivum. Ea vis potissimum hic attendenda: quamvis latiore quoque usum non excluderim. Conf. Exod. 5: 6. 10. 13. &c. &c.

Ibid. Elegans est verbum שאנן, quod summam adfert tranquillitatem, cum securitate profunda conjunctam. Radix statuitur שאן, unde reduplicata tertia שאנן, ut רען a רענן, extitisset. Illud שאן quum sit deperditum, de Origine haecenus non satis constare potuit, nam Syriaca מנבן tranquillitas, pax, & אפן pacificavit, tranquillavit, etiam secundariam tantum notionem praese ferunt. Vulgo exillimatur per Epenthesein & Lamed hinc productum esse שלאנן; quod infr. 21: 23. occurret. Ego contrarium potius tenerem, nempe שאנן contractum esse ex שלאנן, Aleph extrito. Jam שלאנן constatum videtur & אליקוاري cum desecatione, unde tranquillitas & securitas sponte promanarunt, & אפן sive אפן, quod fusionem, effusionem, designat; unde cumulatissima exiit significatio tranquillitatis & securitatis sibi otiose, & effuse quasi, inter delicias indulgentis. Dissiteri tamen nolim nostrum שאנן diversum esse posse a שלאנן; nam adfinitas Literarum saepe quo blandior, eo fallacior, in Linguis. U-

tique Analogia admittit themā שאן, idque olim viguisse vix dubitandum; accedente Dialecto Syriaca cum forma simpliciore שין tranquillavit, pro שאן, Aleph in Fod commutato, ut pro שאול effertur a Syris שויל infernus. Hoc autem שאן quid in stirpe valuerit, disquisitionem in Originibus Hebraeis, in quibus & superius Etymon fuisse illustratum. Illuc ergo compendii facturus operam, Lectores aplegabo.

Vs. 19. Longissime a scopo deflectit interpretatio Farchii, ad verba, parvus & magnus ibi est, quasi Jobus diceret in Morte vel maxime vigere discrimina parvi & magni, humilis & excelsi, quippe ubi vera demum, & aeterna, cuique pretia statuuntur. Rectius Mercerus, post eumque omnes, retulere ad Aequalitatem conditionis, omni discrimine inopis atque opulenti cessante. Hoc intendisse Jobum series clamat, nec non sequens Colon: interim sensus ille in voculis ibi est non satis plene exprimitur, quippe quae inferre tantum videantur simul parvis, simul magnis, abeundum esse ad plures. Ad scrupulum levandum observo, peculiari emphasi enunciandum forte alterutrum, vel הוא ipse, vel שם ibi. Prior aspectus sic haberet: Parvus & Magnus ibi ipse, id est, idem: eodem gradu habitus. Posterior est, שם ibi valere ibidem, idque iterum, eodem statu dignitatis; sententia sic satis speciosa, & gravi, parvus & magnus ibidem est. Latium ibidem itoc usū memoriae observatur. Arabum quoque

שאן istic loci sic usurpari posse putem. Et quidni, quum Locus pro gradu ac dignitate venire soleat, istic loci esse, adhibeatur pro eodem gradu dignitatis constitutum esse? pulchra quoque sic existeret Paronomasia per repetitionem hujus particulæ ex vs. 17. שם

קטון

20 למה יתן לעמל אור וחיים למרי
נפש :

20 Quare dat laborioso lucem? &
vitam amaris animæ?

21 המחכים

21 Qui

Ibi parvus & magnus ibidem est. Non displicet tamen prior conjectura, nam הוא pro *idem* fuisse adhibitum plus quam verisimile, & sic verti solet *Pf.* 102: 28. ואתה הוא *At Tu idem*; quod tamen non omnino idem. Inquiratur ergo ulterius.

Vf. 20. Tertiâ pars Capituli hujus novis decurrit querelis, de *Vita ærumnosissimo mortali prorogata*, & quidem invito, mortemque dies ac noctes *anelanti*. Hoc in se spectatum nihil gravius habet, quam superiora; quin imo mitius quid ac mollius spirat. Sane videtur jam quodammodo defervisse æstuans ille impetus, quo expositulaciones hæcæ exorsus fuerat *Jobus*, qui ab execratione & detestatione *satus ortusque* sui, ad *immaturæ & acerbæ extinctionis* vota transgressus, descendit tandem ad placidiores *contestationes*, mirabundus veluti rogicans, cur Deus saltem *maturam inortem* denegat calamitosi *errori discipientibus*, atque *lucis usuram* protrahat iis, qui ejus fruendæ non amplius capaces, *sepulcrum* ardentissime experunt. Se, suique similes, *intoleranda miseria oppressos*, atque ad incitas plane adactos, innuit *Jobus*; non autem omnes homines *mortalitatis*, communi *onere pressos*. Hos fines egressi Interpretes summi, aliena huc attulerunt. *Cl. Cocc.* interrogationem *αετδιασταν* concepit, *quid Deum tam multum bonitate & gratia impellere possit, ut velit homines tam miseram vitam intrare?* Doct. *Merc.* eundem sibi scopum figens, *vocem hanc pene blasphemam* autumnavit. Aliquanto commodius *Cl. Schmid.* ad *Pios* restrinxit verba hæc, quasi *Deum non satis deceret tam gravibus eos afflictionibus exercere: putatque Thesin Jobi*, in omnibus disputationibus regnantem, fuisse, *Ordinem Dei, quem decrevit, & observat, dum per varias tribulationes fideles suos in gloriam introducit, non esse ordinem optimum.* Addit *עמל* hic non significare posse *eum qui miser sit futurus, si vivat; sed qui jam miseriis pressus jacet.* Id rectissime monitum. In *thesi* illa *introducere in gloriam* concinnius omitteretur, si enim *istum Dei finem* puro satis fi-

dei oculo penetrasset *Jobus*, non sane *Ordinem Dei* carpere sustinuisset, sed potius cum *Apostolis gloriatus fuisset in afflictionibus* tanquam excellenter excellens pondus gloriæ collaturis. Nec tamen *vita melioris notitiam ac spem Jobo* adimo; sed *sartam ei rectamque* relinquo. Ajo tantum, inconcinnius videri, ut puriorem *Nostram*, atque etiam *Jobi*, *Theologiam* admisceamus hiscæ amarulentis querimoniis, in quibus *conturbati adfectus*, non *Ratio & Religio* sedate omnia pensitantes, verba suggestisse deprehenduntur.

Ibid. Nimis subtilis iterum *Cl. Schmid.* quum *למה יתן* referti commodissime autumat ad *Hominem quemvis*, qui negaturus potius esset misero vitam, quam daturus, si ipsius foret arbitrium. Omnino subaudiendus *Deus*, lucis & vitæ Dator unicus; cujus nomen *Reverentiæ majoris* causa suppressum putem. Vox *עמל Laborans, Laboriosus* hic va-

let *Ærumnosus*, ex usu tritissimo *עמל* *Laboris* pro *Molestia & ærumna*. Apud *Chaldaeos & Syros Radix delassationem* simul cum *opere* complectitur. Apud *Arabes عمل* designat omne *opus*, præsertim gravius, quod quem *exercitum* habet, adhibita cura ac *virium contentione*. Hinc in 4. *conj. عمل* adhibuit *opcri ad delassationem usque*; ut in *Div. Hud.*

اعمال بالسيف حرفا امونا

Exercitum habui in itinere Camelum firmum pede.

Istam vim *Laboris intensioris, & Lassitudinem adferentis* loca *Biblica* palam exerunt: alibi diligentius excutienda, & forte aliquo adhuc radiolo lucis augenda; ex *Origine* hæcenus latitante. Altera formula *מרי נפש Amari animæ*, exponi solet per *Tristes Mastofve*; ut *Elsaj.* 38: 15. *Job.* 7: 11. & 10: 1. *Esech.* 27: 31. *מר נפש* *Amaritudo animæ* designat *ma-*

21 Qui expectant mortem, & nulla est: effodiuntque eam præ thesauris abditis.

21 המכנים למות ואיננו ויחפרו

ממטמונים :

22 Qui השמחים 22

Coccejus adjunxit alium adhuc usum *iræ* & *indignationis*, ex *Jud.* 18: 25. ubi מרי נפש iracundus vertit; nec non 2 *Sam.* 17: 8. *Inlig-nabundus*. Suspicio locutionem ductam esse a fermento, ejusque acore, ac amaritudine. Jam in fermento jacere dicuntur partim indignatione turgentes, partim tristitia; & quidem acerbissima, atque desperata quali. Illum summum gradum exhibet *Prov.* 31: 6. ubi pereuntes & מרי נפש desperate tristes conjunguntur. Tales & hic intendi dubium esse nequit, quam oblique semet ipsum iunuat *Jobus*, negans iis qui mole molestiarum ineluctabilium ad incitas sunt redacti, quique jam omnem melioris fortune spem abjecerunt, lucis usuram convenire amplius; ac proinde equius fore, ut sibi, ut reliquis similiter forte adhaerent, miserum tandem spiritum exhalare concedatur.

Vf. 21. Supponebat præcedens quæriomonia de prorogata invito luce, ac vita, ardens desiderium moriendi; quod hic signanter exprimitur duobus membris insigni sub figura conceptis. Horum prius est qui avidè expectant mortem, & nulla est. Verbum חכה tredecim ferme locis extans, duplicem, eamque diversam valde, patitur expositionem: alibi enim morari, moras necere, valet, ut 2 *Reg.* 9: 3. & 2. *Reg.* 7: 9. *Hab.* 2: 3. *Esfaj.* 30: 18. *Job.* 32: 4. alibi sonat avidè expectare & desiderare aliquid: ut hic, & *Pf.* 33: 20. *Esfaj.* 64: 3. Cl. *Coccejus* omnia revocat ad generalem notionem *præstolandi*, *opperiendi*, varie applicitam; neque de *Origine* quicquam monet movetve. Istud *præstolari* autem huic textui sic aptat, ut significetur *expectatio mortis in tempore*, & articulo ipso *opportunitatis*. Hoc satis commodum, ad *tempestivam* & *plus quam matram mortem*, qualem *Jobus* sibi invideri doler, consignandam. *Avenarius* more suo captans literarum apices, ex חך palatum exculpit sub חכה expectavit inhiando: ut famelicus aperto ore inhiat escam. Hinc & חכה prognatum fuisse addit. Cl. *Gussetius* alio flexu a חך adfici in palato tentavit, ut moveri

saliva dicitur in appetitu vehementiore. Sed idea hæc non quadrat ubique. Idem vir Doctus assumens חכה *Hamum*, elicit plenior-

rem notionem, *Hami palato infixi cum expectatione præde*. Mirum placuisse ei potius imaginem piscis magno suo malo hamum vorantis; quam piscatoris adhamantis. Sane si ab *Hamo* חכה propagatum, nostrum חכה

Hamavit, *adhamavit*, haberemus partim *moram*, partim *captationem avidam*: nec inelegans censeretur heic loci imago *Adhamare mortem*. At mihi quidem cuiveta hæc *argutiora*, quam *veriora*. חך *Palatum* habet radicales חנך, nam *Arabibus* حنك vocitatur. חכה *Hamus* forte descendit a

חכך *fricuit*, *rasit*, *scalpsit*. Posses & חך *Palatum* inde derivare, quod perpetim fricetur. Hinc diversum *Thema* חכה, pro חכי, quod *Arabibus* est *nexuit nodum*, unde apud *Gjanbarium* الحكي العقدة *لغة في احكاياها اذا قويتها* *אחכית* *ושדדיתה* *Dicitur in 4. Conj.* חכה, ut *אחכא* ult. *Hamz.*, *Nodum nexuit*, sive *firmiter adstrinxit*. Usitatius videlicet est *necendi* notione *thema* חכה ult. *Aleph*, quod in *Camus* sic declaratur חכה *العقدة شدتها كاحكاه* *חכה אלעקדה* *In 1. conj.* *ואحتכאה* *Nexuit nodum*, *adstrinxit*, ut *חך* in 4. atque 8. *Conjug.* Scias quoque velim quæ in *Lexico Goliato* prostant significationes aliunde referendi sermonem, itemque referendi alium imitatione vel similitudine, dependere a *nexu*, indeque *Originem*, ut videtur, traxisse. Huc

manifesto ducunt *Glossæ Camusi* חככות *الحديث*

الحديث احكوه كحكبة احكبة
وحكبت فلانا وحاكبته شامهنة
وفعلت فعله او قوله سوا وعنة
الكلام حكاية نقلته والعقدة

חכו Radix شدوتها כאכבנהא
cum fut. אככו, nec non חכי, cum fut. אככי,
construeta cum narratione, est eam retulit. in 1.
ע 3. conj. notat etiam similem esse alicui, eum-
ve referre sive factu, sive dicto peraque. Cum
præp: ab, ע infini. חכניה, est, retulit ab eo
acceptum sermonem. In nodo est nexuit, ad-
strinxitque firmitus. Periti Linguarum cun-
cta hæc facile inter se connectent: ac proinde
indubitata est potestas primaria *Nectendi*
nodum. Hinc proclivis fatis transitus ad *Mor-*
ram, quæ & Latinis *Necti* dicitur; possetque
ex hoc fonte jam acquiesci forte in *notione*
illa generali opperendi & præstolandi, quam
non incommode omnibus locis aptavit Cl.
Coccejus. Vehemens tamen suspicio me tenet
aliquid specialius adhuc subesse duplici,
quem indicavi, usui, ad quod jam *penuria*
Linguae, ac *defectu lucis*, penetrari nequeat.

Ibid. Quidnam sit speciale illud, quod de-
siderem, pressius declarabo. *Nectere moras*
fat eleganter & plene dicitur. At *Nectere* ab-
solute pro *Morari*, quin & *Expectare* cum de-
siderio, non satis commodum. Passive *in-*
necti dare posset *harere morando*, posset & *in-*
habere desiderando: sed talia fingerentur citra
auctoritatem idoneam; quod ut in profanis
Auctoribus explicandis nemo admitteret, ita
a sacris procul quoque habendum. Id non
fatis religiose semper observatur ab iis, qui
Linguam Hebraeam tractant, mire sibi non-
nunquam placentibus, si ex ingenio aliquid
exculptum, dextre calleant applicare & col-
lorare. Id minus haberet reprehensionis, si
non *incerta sæpe pro certis* venditarentur. Ego
incertius quid me promturum præmonens,
חכה nostrum enucleatius adhuc aperire co-
nabor. Reperio cognatum Verbum عقد
Nodavit, unde חכה אלעקרה erat *Nectere*
nodum, speciatim usurpari in *modo quodam assi-*
dendi, qui vocatur *حبووة*, quum quis lum-

bos tibiaeque fascia inter se constringens, conne-
ctensque, desideret humi. Morem clarius perci-
pics ex Scholiaste Haririi ad Conf. 6. الحبووة
هي عقد البدين عاي الركبتين
وكانت العرب لبيست لها حبطان
يستند اليها اذا اجتمعوا فكان الرجل
منهم يقبم في جلوسه مركبته
ويضع عليهما شقة او يعقد عليهما
يديه ويقوم له ذلك مقام الاسناد
Hubwa vo-
catur nodatio ambarum manuum circum genua.
Nempe quum Arabes non habeant parietes, qui-
bus innitantur confidentes, obtinuit, ut quisque
genua sua erigens inter assidendum, pannum vis
circumdet, aut ambas manus suas iisdem inno-
det: id quod ipsi vicem præbet sulcimenti. Talis
autem עקרה nodatio Hubwa dicitur. Jam vero
videri posset simile, quum solenni phrasi di-
catur عقد الحبووة Nodavit talem desiden-
di modum; ita defedit; etiam dictum fuisse
חכי Nexuit illum sessum manibus
genubusque inter se connodatis. Proxime faure
accedit, quod ex veteri Poeta laudavit Gjan-
barius *احكي ضلبي بانراى* Cingulo
lumbum nexuit, substrinxit; unde pronum
conjectare, nostrum חכה Nexuit, Nodavit,
translatum etiam fuisse ad speciem illam *sedendi*,
*desidendi*que, satis aptam utique partim ad
moram consignandam, partim ad *expectatio-*
*nem præstolationem*que exprimentam; qualis
est verbi gratia Clientis ad patroni sui *edes* *com-*
morantis ac *confidentis*. Hic adipectus non
displicebit *Esaj.* 64: 3. & 8: 17. itemque *Hab.*
2: 3. *Pf.* 33: 20. Placebit etiam forte heic lo-
ci, ut *המחכים למות* sit *Qui Mortem præ-*
stolantur ut Clientes patronum, ad edes, ad for-
es ejus desidendo; ejusque *opem implorando*.
Hæc speciosa quidem, sed ob *Defectum Lin-*
guæ hæctenus minus *Certa*, posteritas ad ube-
riorem lucem vel confirmabit, vel correcta
dabit.

Ibid. Languet Schmidiana interpretatio ad

22 Qui lætantur ad choream usque; præ gudio se effecerunt, quum inveniunt sepulchrum.

כִּי הַשְּׂמֵחִים אֶל־גִּיל יִישְׁבוּ בִּי

יִמְצְאוּ־קִבְרָה :

23 Vi- לגבר 23

וַאֲיֵנָּה, etiamsi nondum naturalibus ex causis adsit Mors. An verebatur vir Doctus ne Mortem plane non esse, adfirmasse censeretur Jobus? Rectissime se habet, quod plerisque visum, Mortem Nullam esse dici, ob frustratum miserorum expectationem. Nempe queritur nonnunquam Mors, sed non invenitur, quin imo fugit. Hoc ergo *Emphatice* וַאֲיֵנָּה Et Nulla est: proprie Vacuitas ejus. Adeo non venit, non succurrit, ut nulla esse videatur. Genus loquendi regnans in *Affectibus*; atque *Tragicis* præsertim adamatum.

Ibid. Aliquid grande & *Tragicum* quoque spirat, Et effoliat illam præ thesauris abditis. Sic omnino vertendum putem: nam thesauris, quod placuit Cl. Coccejo, minus exprimit. Idem judico de interpretatione Mercurii, qui vel ex imis terræ lacubris mortem scrutarentur, si possent eam invenire. Hoc intendit etiam Coccejum patet ex *Lexico*, ubi מַטְמוֹנִים *Loca occulta* exponit. Nimis argutus *Schmidius*, ad frustratum eventum hæc referens, ut effodere ex Theauris absconditis sit frustra querere; quod sit ferme quum Theauri inquiruntur. Sic plane perit מִדְּבַי, quo hic pinguntur miseri Mortales tam avidè inhiantes Morti, quam alii inhiant Theauris, & quidem sub terra reconditis, quos summo studio & labore eruere conantur: triumphaturi si opes illas, quas sperant, cumulatissimis effodere contingat. מַטְמוֹנִים sunt proprie Theauri in gremio terræ desolati: ut Jer. 41: 8. Prov. 2: 4. Esaj. 45: 3. Eleganter quoque potestas illa captata Gen. 43: 23. Quum autem Mortis sedes, ac Regio, sub terris concipiatur, apparet quam pulchre hic sedent illud מַטְמוֹנִים, ut Mors dicatur, præ abditis Theaurorum, ex imis terræ visceribus vestigari quati, ac effodi. Non prohem quoque effoderent, quod minuit vim gratiamque figuræ: Effodiunt, in præsentem, desiderium cum maxime flagrans moriendi signanter proponit.

Pf. 22. Continuatur grande מִדְּבַי, & graphice expinguntur calamitosi Choream quali

& triumphum ducturi, si in sepulchrum ipsis descendere, atque portum diu desideratum intrare tandem liceret. Tria hic adhibentur verba, Lætitie, & quidem cum incremento illo significationis, quam quodlibet eorum ex Origine sua possidet. שמחה proprie enodem esse, indicat habitum animi omnibus curis, tanquam nodis, exsoluti, in lætitiamque diffusi. Sequitur עליו & עליו exsultavit. Tertium gradum infert גִּיל, saltavit in orbem: Choreas duxit. His omnibus fortius, & venustius, quartum יָרוּשׁ, obliquavit oculos, præ nimio gaudio natantes. Cum superbia quadam exultante lætatus fuit. Hæc ad Faciem *Dialectici Arabicæ* accensa, jucundum lumen præferant, ad elegantiam complurium locorum accuratius pandendam. Elucet hinc statim, quid sit גִּיל השמחים אלי גיל Lætaturi ad Choream usque, eo usque nodis omnibus curarum exsolvendi, ut choreas agitare gestiant præ læta animi diffusionem. Amant duo hæc vocabula conjungi. Pf. 45: 16. תּוֹבֵלְנָה בַשְּׂמֵחוֹת וּגִיל. Et Esaj. 16: 10. שִׂמְחָה וּגִיל Lætitia & chorea subducta est. Similiter Jer. 1: 16. & Jer. 48: 33. Cum primis pulchrum illud Pf. 43: 4. אֵל שִׂמְחַת גִּילִי Deus lætitie choreæ meæ. Me mactans lætitia exultante, & ad choream ducendum incitante. Geminum plane nostro extat Hof. 9: 1. אֵל הַשְּׂמֵחַ יִשְׂרָאֵל אֵל גִּיל. Ne lætibundus sis ad choream usque, O Israhel, ut populi &c. Alluditur ibi ad Choreas festivas, in idolorum honorem celebratas. Toto ergo coelo erravit Ab: Esra גִּיל hic Luctum interpretans; quamvis Radicem גִּיל etiam in Malum sese porrexisse, nemo mirabitur, qui mirabilem Linguae volubilitatem attendit, simulque Originem & גִּיל, quæ est circumvolvi, in orbem rotari, אֵלֶיךָ, quod & applicari potest, serie invitante, ad cum qui veriginem quasi doloris ac luctus patitur:

23 לַגְּבַהּ אֲשֶׁר-דָּרְכוּ נִסְתָּרָה וַיִּסַּךְ אֱלֹהֵי בִיעָרוֹ : 23 Viro! cujus via occultata est: & pro quo prætegit Deus.

24 כִּי-לִפְנֵי

24 Quia

titur: quo sensu Hof. 10: 5. *גִּיל* *גִּיל*, cum *אכל* *Lugere* copulatur. Longius adhuc aberravit *Schmidius*, ex *Dan. 1: 10. גִּיל* citans pro *Similitudine*, *imagine*, *umbra*; unde pro textu nostro exculpsit *umbram hominis*, id est, *mortem*: aitque sic duo membra egregie sibi respondere: *optimumque fore sensum*, quo *Mors* pingeretur ut *umbra* & *imago non solida hominis*, misero se offerens, qui illa *visa gaudeat*, & in *mutuum quasi amplexum* rãat. Stupro nonnunquam, & doleo, *Linguae Hebræe* fortem, quum tanta sibi permitunt, qui ejus scientiam profitentur. Nam *גִּיל* esse *similitudinem Dan. 1: 10.* sane haud liquet: *Coccejus* vertit *vigorem*; alii aliud: ego *etatem* *ὀμνυδιων*. Infelicissime ergo nobis inde *Imago Mortis* conficta, quam ad *Umbras* redire jubeamus; ut & *Monumentum sepulchrale*, quod alio conatu idem vir Doctus ex hac voce eliciebat.

Ibid. Admirabilem hic præbet conspectum illud *ישׂוּ*, superiori membro additum pro *cumulo omnis gaudii*: ut enim jam insinuat, inest in eo *superba quædam*, & , ut sic dicam, *ferocula Lætitia*, cum oculo natante & obliquato sese efferens, ac quasi *triumphans*. Hoc in *Originibus*, nec non quod de *עלו*, *שׂוּח*, & *גִּיל* commouui, luculentius comprobatum dabitur. Habet præterea decus & pondus, illud *כִּי יִמְצְאוּ קְבֹרָה* si *invenirent sepulcrum*; repræsentantur enim hi *Calamitosi*, inter quos se vel præcipue spectari voluit Noster, ut die nocteque *Mortem fugitivam quasi requirentes*, in ejusque complexum venire gesticientes; serio *triumphaturi*, si *sepulcrum*, aliis mortalibus tam *formidolosum*, post longa quærendi tædia, & moras, tandem invenerint, haud secus ac si *opulentiam* aliquam *prædam*, aut *victoriam*, *reportarent*.

Vs. 23. Variant opiniones in *nexu*; variant & in *sensu*. Cum *vs. 22.* sic junxerunt *Rabbinorum* nonnulli, *Qui lætarentur exultabundi, quando invenirent sepulcrum pro Viro cujus via*

abscondita &c. Commodior cohærentia cum *vs. 19.* *Quare*, inquam, *dat lucem Viro cujus via abscondita* &c. quæ communi ferme calculo comprobatur; nec mihi improbat, quod series illuc videatur vocare, decurrens in hominis calamitosissimi descriptione. Sic utrumque membrum *miseriam exaggerare* deberet. Ea *exaggeratio* diversimode iterum ex phrasibus hæc elicitur. Quibusdam *via abscondita* & *obsepia* est *incerta vitæ humanæ conditio*, quid *sequatur*, aut *fugiat*, nesciens. Hoc generale, & languidum nimis. *Presfius* quid dedit *Mercurus*, referens *ad agmina malorum undiquaque ingruentia*, unde *emergere nequeat*. Languet tamen quod phrasin *cujus via abscondita*, exponat, *qui viam ignorat qua evadat e malis*: alteramque illam *ויסך* eodem quoque revocet, a *סכך* *textit*, quasi *viam elabendi celaret* Deus. Præferrem hoc ad spectu aliorum *Analyfin a Radice* *שׂוּך*, quæ *viam spinis horridam & interseptam* signat *Hof. 2: 8.* atque *נִסְתָּרָה דֶּרֶךְ דָּרְךָ* *viam absconditam*, acciperem pro *via obscura*, & *tenebricosa*. Sed est adhuc *signatius* aliquid, quod gemina hæc phrasin omnino exerere videtur, si in malum tendant. Prima extat *Esfaj. 40: 27. Quare dicis O Israël, דְּרֹכֵי נִסְתָּרָה* *Via mea abscondita est a Jehova*, & a *Deo meo jus meum abiit*. Insignis est figura, desumpta a *judiciis*, ac *judice*, eodemque *Vindice*, qui *aditum* negat *oppresso*, ad *jurâ ejus tuenda*. Ergo *Via mea נִסְתָּרָה* *Velo septa* est, vertendum, ex proprietate thematis *סִתַּר* *Velavit*, *velo prætextit* &c. &c. atque ut apud *Jesajam Ecclesia*, se a *Deo non neglectam* tantum, sed & *abjectam*, *exclusam*, *repulsam*, cum *juris* & *justitiæ læsione*, conqueritur; ita hic *Jobus* insinuarè inciperet, quod postea sæpius iterabit, se a *Deo indignius haberi* quam *bona causa* pateretur; atque *innocenter oppressum vexatumque*, *nullas tamen vindicias reperire* apud *supremum judicem*: sed *Eum* contrario *gravem adversarium experiri*. Eandem vim inducere potest alterum verbum *סכך* *textit*, *prætextit*; ut. *Thren.*

24 Quia ad modum panis mei venit meum suspirium: & effunduntur sicut aquæ rugitus mei.

24 כִּי־לִפְנֵי לַחֲמֵי אֲנַחְתִּי תָבוֹא וְיִתְנוּ

כִּמִּים שְׂאֵנָהּ :

25 Quo- כי 25

3: 43, 44. *cum niso*, indignatione, *prætexisti*, & *persequeris nos*; *occidis, nec parcis, prætexisti* inquam *tibi aditum nube*; *ne penetret precatio*. Apparet iterum *cælum, soliumque supremi iudicis, misero ita præclusum*, ut Deum experiat *Adversarium* potius quam *patronum*: quippe qui per עָנָן *Nubilum, Nubilationem, calamitates caltus immissa*; sese *iratum* declarat, & *deprecationem omnem excludat*. Non displicebit acerbissima querimonia, *Jobi* conditioni, opinionique, congruentissima; quæ si rite expendatur, ex *aspectu* conturbato quidem, sed *pietissimo*, ac *Numinis reverentem* commota fuisse deprehendatur; quin tales voces mitti nequeant, nisi ab eo qui *divine gratiæ particeps, subductum sibi lumen vultus paterni luget*; simulque *virtutis, pietatis, innocentieque suæ nullam omnino rationem haberi dolet*. In hunc sensum scopumque collineant quoque, ex parte, Cl. *Schmidii* meditationes, qui *viam vitæ piæ & sanctæ absconditam* dici putat *coram hominibus, propter eventus adversos, ex quibus improbitatis suspectus fuit vir probus*: & סִכְךָ ad *subductam* quoque *gratiam* applicat. Nonnulla tamen minus recte intellexit; saltem minus concinne explicuit. Illud lubens receperim, ex his ipsis verbis ansam arripuisse *Amicos Jobi* gravius eum impugnandi; quippe qui se *durius & injustius*, quam par erat, a Deo tractari, dolentissime insinuatim ivisset.

Ibid. Ferme existimem acquiescendum in interpretatione modo exhibita. Quando tamen natura Linguae alium adhuc conspectum subministrat, sane quam venustum, & *oculto aculeo Amicos Jobi tangentem*, non possum quin & hunc præbeam conspiciendum. Nempe phrasæ bonum quoque sensum admittere posse videntur. Utique שָׂכַח בְּעָרֹו *sepsisti circum illum adferre protectionem validissimam* vidimus *cap. 1: 10*. Si malis thema שִׁכַּח vel סִכְךָ, eandem tibi vim præstabit *Pf. 140: 8*. Alterum נִסְתָּר *abscondi, velari*, item *prodefendi, protegi*, vel citra auctoritatem ullam

sese satis tueretur. Confer interim *Pf. 31: 21. Abscondis eos post velamentum faciei tue. FAVOR tuus ipsis est latibulum & velamentum tutissimum*. Hinc jam elicerem in nexu cum *vs. 19. Danda est lux & Vita Viro, cujus via velata, & quem Deus protectione sua sepit*. Sic jam olim R. *Saadias*, qui tamen paucos nactus est sequaces. Nempe subtiliter ille in generali sensu, *Vitam & Lucem non ærumnoso convenire, sed felici ac divinitus protecto*. Hoc non plane extra oleas; sed dilutius tamen quam par est. Si itaque hæc necedendi vertendique ratio præplaceret; dicerem subesse *speciale* quid, *aculeo* latente *feriens Amicos*, qui ipsi *fortuna prospera utentes*, e *calamitatibus gravissimis Jobi suspitionem conceperant*, eum esse *Hypocritam, & improbum*, qui merito plagis hæc confosus & confectus jaceret. Hoc vel maxime *Jobi* patientiam lacessivisse, eumque ad incitas quati adegisse, supra *cap. 2: 13*. præstructum. Nil mirum ergo, si hic oblique eos taxaret, atque *aculeata* hac *sententia* pungeret, *Quare datur Vita ærumnoso &c. qualis ego? Detur potius Divinitus protecto, & felici*, quales *Anici mei, qui probitatem & improbitatem metiuntur fortuna, vel prospera, vel adversa*. Mihi ergo illi *improbo*, ut suspicantur, a Deo hominibusque relicto, *mortem* saltem, ut unicum horum malorum effugium, *invenire* liceat: his autem *Anicis meis, probis*, quia *Fortunatis, lux & vita* in longum tempus prorogentur. Apparet non sine *acrimonia indignibundu* hoc dici potuisse; accedente forte gestu, digitoque, qui לַגְבֵּר *Viro!* *Amicos* intendi demonstraret. Appareret sic quoque antea prima concertationis, mox acris exarsura, atque magnis animorum motibus hoc ipsum Argumentum pressius discussura. In hoc divergio anceps sententia dubiam trahit mentem: fateor tamen me magis in priorem illam viam, quæ mollius & miserabilius aliquid offert, & cum serie quoque conjunctior est, propendere.

Vf. 24. Laxissime Mercerus rationem nunc reddi

reddi putat omnium præcedentium, cur mortem optet, vitam oderit, & Natalem quoque suum excretur. Addit hæc vel de præsentis statu Jobi posse accipi, vel de toto vitæ ante actæ tempore, quod in assiduo timore fuisset, ne ex felicitate, in qua erat, excideret. Posterior hocce placuit Coccejo; qui Jobum dicere statuit, se olim etiam, quum in æquibus esset, nunquam cibum cepisse sine mille gemitibus, & rugitibus; ob sollicitudinem aegritudinemque, quibus hæc vita referta: quodque hæc ipsa mala imaginaretur ac præfagiret. Alia in eandem mentem ibi addita, quæ longe a scopo defleunt; & Jobo tribuunt pusillam, trepidamque anxietatem, per totum Vitæ cursum, Viro sapienti, ac gravi, haud decoram. Felicius cum vs. præc. connexuit Schmidius, ut ostendatur jam, cur Viam sibi dixerit absconditam &c. quod videlicet ante panem veniret suspirium, hoc est doloribus & anxietatibus obrueretur quoties cibus esset sumendus; adeo ut panem capere haud posset. Idem quoque Vir Doctus rectius adhuc לִפְנֵי verti posse monuit loco, vice panis mei, suspirium meum venit, quamvis locus Prov. 17: 18. ab eo adductus, alium adhuc usura exerat. Ego לִפְנֵי ad faciem, ad modum, ad instar, potius converterem; eamque vim cap. 4: 19. planius adstruam. Sic Suspirium ad modum panis veniens, pulchra & sublimi figura, positum fuerit pro Nutrimentum quasi quotidianum habere suspiria, cordisque semet edentis dolores. Confer Ps. 42: 3. & Reg. 22: 27. Esaj. 30: 20.

Ibid. Sequens membrum eandem faciem recipit, Et funduntur instar aquarum rugitus mei. Refertur solet comparatio ad vim & vehementiam querelarum magna copia ex ore erumpentium. Cl. Schmidius שאגות Rugitus exponit ploratus in lacrymas resolutos. Idem placuerat jam Cel. Bocharto Hier. part. 1. p. 750. Eliciuunt hoc ex verbo נהך fundi, quod alias incongruum foret. Non perspexisse videntur granditatem Schematis, quod Psalm. 38: 9. graviter expressum שאגתי מנהמת לבי Rugio præ fremitu cordis mei. Utrumque verbum Leonibus proprium; cum hac differentia, quod נהם sit fremuit Leo præde incubans, & obscura voluit murmura: שאג magis Rugitum sonorum designet. Ergo Rugio

præ fremitu cordis, est, dum membra cor semet ipsum laniat ac vorat quasi intus, existunt simul acres & sonori rugitus ex ore erumpentes. Eandem imaginem hic assumo, & fulfil שאגות Rugitibus Jobi aquarum instar effusis, repræsentato mihi Cor ejus semet lanians, simulque gravem fremitum intus, rugitum extus, cians ex ore, lacrymis, si velis, simul profusus; quas tamen res ipsa potius suggerit, quam vis vocabuli שאגה, aut verbi נהך, quando & voces, clamores, fremitus, rugitus eleganter fundi dicuntur. Observetur præterea נהך grave esse verbum, in liquatione susti & candentis metalli tritum, unde latius quidem transfertur, sed ita fere, ut ad Originem alludatur. In ira candentis effusione adhibetur Jer. 42: 18. Dan. 9: 11. 2 Chron. 12: 7. Nab. 1: 6. Ita hic ardentes pinguntur rugitus, ex pectore, aut corde, estu dolorum colliquefacto quasi, prorumpentes: & quidem כמים instar aquarum, hoc est ut pro potu quotidiano veniant resorbendi, quemadmodum gemitus pro pane ac cibo devorandi erant. מים Aquæ cum לחם panis junctim positæ, vix aliam interpretationem admittunt: eamque commendavit ante me Schmidius. Quod si quis copiam tamen & vehementiam aquarum abesse haud posse autumet, licebit ei utrumque complecti, ut potus copiose profusus signetur. Tenendæ hic proverbiales formulæ לחין האכיל לחם לחין ומים לחין Comedendum dare panem anxietatem, & aquam anxietatem 1 Reg. 22: 27. Esaj. 30: 20. in quibus anxietates comparantur cum pastu potuque quotidiano, לחם ומים Panis & Aqua dicto Hebræis. Ibid. Nexus constat commodissimus cum vs. præced. si phrasæ ibi exaggerationem inferant ærumnarum. Quod si forte posterior expositio alicui præplaceret, egregie omnia vel sic cohærent; Detur Vita Viro Divinitus protecto, & cum probitatis fama fortunato ac florenti; nam mihi quidem, qui a Deo hominibusque pro improbo abjicior, sub acerbissimis corporis & animi doloribus, nihil aliud relictum, quam memet ipsum ingemiscendo & rugiendo consumere; pro quotidiano alimento meo habens infinitum illum, quo exedor, & consumor, mærorem.

25 Quoniam quem timuit timorem idem mox in me ingruit, & id quod expavesco incurfat mihi.

26 Nuf-

25 כי פחד פחדתי ויאתני ואשר

גרת יבא לי :

26 לנ

Vf. 25. Hujus infinite & ineluctabili pondere eliditæ anxietatis causa subferitur, quod terrores alii super alios, velut agmine facto, incumbant, atque novo identidem, quin & aucto impetu, corpus animumque concutiant. Languent, quæ hic apposuit Cl. Coccejus, ut supra jam intinuatum. Dilutum quoque, quod dedit Mercerus. Ascopo etiam aliena quæ Pinedu attulit. Hi ferme respiciunt præcedentem vitam, quæ nunquam timore vacasset, quod semper hæc ipsa mala prælagisset, & mente quasi præcipisset Jobus, in medio cursu suæ felicitatis. Hoc qui Doctissimis interpretibus in mentem venire potuerit, vix capio, quin a veri similitudine omni abhorreat, Jobum tam dira, tam dura, tam invisitata, atque inaudita mala, qualia ipsum oppresserunt, unquam prælogo tuturi metu concipere potuisse. Quadrat potius in eum,

Non equidem potui tantum sperare dolorem.

Proinde commodior est sententia Schmidii, omnia hæc de præsentè miseria intelligentis, & quidem ab initio hujus afflictionis usque ad hoc ipsum momentum, cum ominatione novi absque sine timoris. Exempli gratia, quum venisset unus tristium nunciis, extimuisse eum, ne alius accederet &c. atque sic in doloribus ulcerum, ne hoc vel illud superadderetur: atque id ipsum factum esse: quin & sine mora venisse. Has cogitationes adfectui Jobi congruentiores esse, nemo dubitet: habetque in iis illa densa malorum agmina, quibus se incurfari, & impugnari, sine ulla intermissione, conqueritur. Particulam כי hic non Quoniam, sed Quando valere statuens idem Vir Doctiss. verbebat Quando timorem times, tum venit mihi; &c. Hoc est, statim atque aliquid extimescere incipio, adest id ipsum, meque obruit. Mallem Quum timorem times, tum supervenit mihi, nempe novus timor, terrorque. Eo ipso tempore quo terrore aliquo concutior, alius inlat terror, gravius adhuc me adfligens; ita ut mole impensa molestiarum & anxietatum uidi-

que sum coopertus. Verbum אתה venire, induere potest vim peculiarem superveniendi & nec opinato invadendi. Cum primis huc spectant quatuor Glossæ, quibus derivatum המוט אתו declaratur in Camuso, والبلاء والمرض الشديد والشخص العظیم Mors, & arumna; & morbus vehe- mens; & grandior terribiliorque rei species. A superveniendo hæc ducta, ut observavit Cl. Golius. Est etiam in Camuso forma passiva اشرف اني فلان superventus est, pro اشرف عليه العدو imminuit ei nec opinato hostis. Hinc jam prius membrum satis planum eo, quem dedimus, sensu. Possit quoque כי Causaliter retineri, Quoniam pavorem pavel, & supervenit mihi. Hoc est, uno pavore ingruente, mox alius, itemque tertius, præcedentibus sævior, me incurfat, sine modo, sine fine:

Undique protelo plagarum continuato.

Huc jam rectius quadrant ea quæ Schmidius adducebat. Possent adhuc alia iisdem ad- jungi corporis non tantum, sed & animi vulnera dies noctesque incumbentia, atque identidem acerbiora: quibus pro Cumulo tandem accessit sinistra illa Amicorum suspicio, qua meritas luere penas occultorum criminum censēbatur.

Ibid. Hoc novissimum forte speciatim intenditur in membro posteriore. Et quod formidavi, venit mihi. Possit quidem sensu generaliore accipi, sive Schmidiano illo, sive meo, quem modo proposui, de formidine alia aliam sequente & premente. Sed forte opportunius fuerit illud particulare nunc as- sumere, omnium dirissimum, quodque Cumulum imposuit simul, simul venenum insudit; omnibus vulneribus Jobo inflicis. Intellego injuriosam & gravem illam suspicionem, qua miserum innocentem onerabant non solum alii, verum.

לֹא שְׁקַטְתִּי וְלֹא יָנַחְתִּי 26

26 Nusquam est defæcatus sum; nusquam est residuo: & nusquam est quietus recumbo: incurfante concuffione.

וַיָּבֵא רַגְוֹ :

CA-

verum etiam intimi *Amici*, sapientia, & gravitate conspicui; ac si in *Nocentem* hæcce irati Numinis tela essent defixa; larva tandem turpi *Hypocrite* detracta. Hanc acerbissimam omnium tentationum sæpe deplorat *Psaltes*, deplorat *Messias*. Hanc ut pro sua prudentia prævidere potuit *Jobus*, accessuram superioribus plagis: ita pro virtute sua eandem debuit horrere, & abominari. Huc proinde collineans *Noster*, dixisse videtur; *Quod formidavi venit mihi*. Etiam *extremum* illud omnium calamitatum in me tandem incubuit, ut pro *noxio* & *scelerato* traducendus forem. Verbum יָגַר *graviorem* iufert *formid-*

ncm. A *Cl. Cocc.* aliisque confertur cum cognato יָגַר, item *metuendi* notione aucto. Sic יָרַע & יָטַב & טוֹב, &c. &c. Id si recipiatur, *Origo* sita fuerit in *divertendo* & *declinando*, quod est יָגַר. Sed putem fortius esse יָגַר, *Arabis* frequens, in *formidine* *graviore* & *angente*: cuius *primariam vim* eruere nunc non vacat. Ad copiam *Linguae* teneatur יָגַר *trepidus*;

anxius; & יָגַר *idem*: nec non יָגַר

valde pavidus & *anxius*. Sub adfpectu, & relatione, quam hic intendo, adhibetur *Pf.* 119: 39. הַעֲבֹר הַרְפַּתִּי אֲשֶׁר יָגַרְתִּי. *Amove opprobrium quod anxius reformido.*

Vf. 26. Alienissima sunt, quæ plerique huc congefserunt, vel in laudem vite antea, quod *varnalem securitatem* nunquam fovisset: quorsum *Cocceji* quoque cogitata feruntur: vel in ejusdem vite vituperium; quod *nunquam vera prosperitate gavisus* fuisset; quod *Mercero* placuit. *Schmidii* mentem, scopo propiorem, declarat ejus versio; *Nondum habeo pacem, & nondum tranquillus sum, & nondum quiesco, quam venit commotio* (nova). Habes sic sententiam præcedentis versiculi au-

etiam, exaggeratamque, ut putat *Vir. Doctus*. Mihi ea deminui videtur per illa *Nondum*, terposita; quæ aliquam saltem *interpirationem* supponerent, etiam si *plenam tranquillitatem* ac *respirationem* negent. Atqui se *ne minimum* quidem *allevamenti* percipere, inde a quo *gravis* incumbere coepit *manus Dei*, insinuatam voluit, sed contra, molem illam intolerandam identidem *ingravescere*, atque *exasperari*.

Ibid. Ut hoc series querelarum suggerit, ita vertendum esse apparet, *Non tranquillus sum; non sideo; non conquiesco: & venit concussio*. Adempta mihi in perpetuum *omnis tranquillitas*; & ne minima quidem *interpiratione* aut *remissione dolorum* uti licet; sed adest *continua jactatio*; & *concussio* corpus animumque divexans, per quam cogor erumpere in *fronitruum*, & *tempestatem querelarum*. Possset adhuc sententia nervosius enunciari, particula לֹא substantive sumta, pro *exenti, abiit, evanuit, Nihil est. Nusquam est*. Itam vim mox *cap.* 4: 6. & 22. pressius confirmabo. Converterem inde, *Nusquam est, Liquido animo sum; nusquam est, confido; nusquam est, conquiesco: at venit concussio*. Illi omnes gradus majores, minoresve, *requietis*, mihi calamitosissimo omnium mortalium *fanditus perierant*, atque nihil aliud mihi relictum quam *irrequieta*, novisque semper fluctibus æstuans, *jactatio, qua dies noctesque concitior*, terribus aliis alios prementibus, meque onere immenso obruentibus.

Ibid. Huic tandem trium synonymorum *congeriei* subesse insignem *gradationem* recte observavit *Cl. Coccejus*; quamvis scopum ipsum non tetigerit. Primum *שָׁלוּ* antiquam formam hic retinens per *Vaw Mobile*, inter *defecationem eliquatam rerum pinguium*, ut in *Origin. Hebr. Lib. 2. Cap. 3.* deductum. Signat ergo hic *tranquillitatem a curis & fecibus eliquatam* veluti; estque, ut apparet, *summus gradus*. *Medium* tenet *שָׁקֵט* *sidere, subsidere*, quod aliquanto minus exprimit, relinquens videlicet adhuc *feces, in fundo hærentes*. Tertium est *נָחַל* *conquiescere*, quod

oppositum *et commoveri*; & conturbari, omnem omnino quietem ereptam fuisse arguit, ita ut ne minima quidem remissa commotio fuerit concessa. Animus ferebat harum

Radicum *Origines* paulo enucleatius adhuc tradere, & gradationem hanc decrecentem confirmatam dare: sed sentio hanc longiorem discussionem in presenti amputandam.

CAPUT QUARTUM.

Vers. 1 **E**T respondit Eliphazus Themanita, dixitque.

2 Levissimum sane verbum tentetur adversus te, fatifces: at cohibere sermones quis valeat!

3 Ec-

Vs. 1. Non difficulter intelligere est, ad vehementissimam hanc *Jobi* contestationem, & exostulationem, qua se a Deo hominibusque derelictum, & immerito abjectum dolebat, commotum fuisse confessum *Amicorum*, & partim *commiseratione*, partim quoque *indignatione* tactum; quod acriter nimis, & impotenter effectus fuisse oratione videretur, tum in *Amicos*, quos latenter punxerat, tum in *Deum*, cujus & sapientiam, & justitiam quodammodo carperat. Dei ergo causam, ut opinabatur, acturus *Eliphazus*; nec suam sane, ut ferme fit, neglecturus, in arenam adversus *Amicum* descendit, atque acri in eum impetu invehitur, ad finem tamen commiserationis ac consolationis nonnihil subnectens. Universa viri oratio censorium quid spirat; atque *Oleum* quod dicitur, *Camino* adfundens, vel potius acetum vulnere, dolorem *Jobi*, quem mitigare debuisset, irritavit, atque crudiores, intractabilioremque, reddidit. Quæ hoc *Capite* continentur, in *tria quatuorve* majora *membra* commode dispescuntur. *Primum* a *Vs. 2.* ad *7.* exhibet censuram *directe* adversus *Jobum* destriectam: *Alterum* a *Vs. 7.* ad *12.* *indirecte*, & acrius adhuc, eum perstringit. *Tertium* a *Vs. 12.* ad finem usque decurrens forte, *Divinæ* revelationis sigillo increpationes hæc obsignat. Malim tamen *Quartum* adhuc membrum re-Jordiri a *Vs. 19.* vel *18.* (de quo *infra* dis-

Vers. 1 ויען אליפו התימני ויאמר :

2 הנסרה דבר אליך תלאה ועצר
במלין מי יוכל :

3 הנה 3

picietur) nectens argumentationem ab *Eliphazo* ex hoc Oraculo elicitam. Reliquam *Ana-lysin* cujusque versiculi explanatio cuilibet reddet expeditissimam.

Vs. 2. Verbum *נסה* varie resolvitur: aliis enim est *1. plur. fut.* in *Kal.* aliis *3. prat.* in *Niphal.* Circa thema quoque variatur. Plerisque placuit *נשיא*, unde vertunt *An si suscipiemus*, vel *An si proferemus verbum?* nec non, *An si suscipietur* &c. Duplicem *anomaliam*, quæ sic admittitur, compensare censebatur *loquendi forma* protrita *נשא דבר sustulit sermonem.* Videatur *Cocce. A Rabbis נסה* tentavit diversimode huc applicatum; ex *Pibet* quidem, *Num tentavit Deus ad te verbum quo defatigaris?* vel *Num si tentaris aliquis verbum ad te, lassaberis?* Ex *Niphal* vero, *Num si tentabitur verbum ad te, agre feres?* Postremum hocce reliquis conatibus præferendum. Incommodior tamen interrogatio ista, quæ ansam dedit multæ sententiarum distractioni. Existimem *ה affirmative* hic sumendum, ut *Vs. 22.* hujus *cap.* ubi exempla dabo. Sic rotundior exhibit sententia, *censorie* pronunciat, *Tentetur sane verbum ad te, fatifces.* Majorem adhuc acrimoniam exerit, quod *versioni* insertum, *Levissimum sane verbum tentetur ad te.* Venustissima est phrasis, cui me aliquid læcis sceneratorum confido. Thema

נסה

נסה est tentavit, probavit, exploravit. Ex quo fonte primigenio hæ notiones secundariæ effluerint, haud constat. Avenarius respexit cognatum נשא sustulit, unde exsculpsit Levare aliquid ad tentandum. Sic Metaphora foret a ponderibus examinatis. Sat felix cenferem illud ingenium, si nunquam infelicis conjectasset; ac proinde nemini dicam scribam futillioris Etymi, si in eo acquiescere lubeat. Habeo tamen, ni falsus sim animi, aliquid pulchrius, & auctoritate Dialecti Sororia commendatius quoque. Scilicet נשלה, ult. Vaw, quod נסה respondere indicavit Clavis Dialect. p. 264. Arabibus est Exploravit, tentavit, experimentum cepit, & que ac Hebrais, eosque secundarios usus non a levando derivatos docent, sed ab odorando, sive odorem naribus attrahendo, ejusve aura captanda, quam esse principem & antiquissimam Formam hujus verbi, arguit signatissimus ^{וּמִשְׁמַחַת} ^{וּמִשְׁמַחַת} character, qui statim ex ipso sono percipitur. Radicis vim & copiam pandet Gjanbarius النشا مقصدور تبسمم الريح الطبقة يقال نشبت منه ريحا نشوة بالكسر اي شممت قال الهذلي

ونشبت ريح الموت من تلقايم
وخشبت وقع مهند قرضاب

واستنشبت الشيء مثله ويقال ايضا
نشبت الخبر اذا تخبرت ونظرت من
ايمن جاء يقال من ايمن نشبت هذا
الخبر اي من ايمن علمته قال يعقوب
الذييب يستنشيه الريح بالهمز وانما
هو من نشبت غير مهموز ومرجل
نشبان للخبر بين النشوة وانما قالوا
بالباء للمغرق بينه وبين النشوان من
الشراب واصل الباء في نشبت واو
وقلبت ياء للكسرة ومرجل نشوان
اي سكران بين النشوة بالغتج وقال

يونس انه سمع قبة نشوة بالكسرة
Substantivum وقد انتشي اي سكر
Nasa, per apocopen, notat auram odoris boni: dicitur نشيت مנה ريح attraxi ab illo odorem, cum inf. Nisva, per Kefra, pro olfeci. Sic Hædeilita dixit.

Et olfeci odorem mortis ex occurso eorum;
Timuique ictum ensis Indici acutissimi.

Similiter in 10. attraxi auram omnis rei olfacturus. Dicitur quoque olfeci nuncium, quum eum exploras, & dispicis unde adveniat; ex quo formula, undenam olfecisti hunc nuncium? pro, undenam rescivisti eum? Jacobus auctor est in 10. conj. verbum hoc usurpari in Lupo odorem exbalantem captante, & quidem ult. Hamzata. Sed revera usus iste est a verbo nostro non Hamzato.

Item vir נשין olfactor nunciorum rerumque novarum, est, explorator earundem, cuncta pertentans. Hoc cum je efferunt, ad discriminandum vocabulum illud ab altero נשין Olfactor vini. Origo tamen illius je in נשית, Olfeci, exploravi-aura attracta; erat vaw, commutatum in je ob antecedens Kefra. Dicitur autem נשין Olfactor speciatim, de temulento auram vini captare solito, quæ Nesva נשפה appella-

tur: quamvis Jonas asseveret se etiam nisva efferri audivisse per Kefra. Hinc in Oët. conj. ^{וּמִשְׁמַחַת} ^{וּמִשְׁמַחַת} est inebriatus fuit. Nempe odore veteris Bacchi adflatus. Confer ad Harir. p. 162. Gemina germana dat Pbiruzabadius, nisi quod moneat promiscue in Omni odore naribus attracto verbum posse adhiberi. Addit etiam Glossam quantivis pretii, in 5. conj. ^{וּמִשְׁמַחַת} ^{וּמִשְׁמַחַת} قنشي بالشبي عاودة مرة بعد اخري

Olfactavit rem, pro iterum iterumque eam examinavit, & pertentavit. Cl. Golius primæ conjug. istam vim subjungit, iterato tractavit rem: de suo addens, iterum atque iterum in ea oberrans, quod melius omisisset, quia ideam nonnihil turbat, nisi oberrare sumas pro instantius vestigare & examinare. Melius quoque primæ conjugationi attribuisset simpliciorum potestatem rem quamcumque tentandi, de eaque periculum vel experimentum capiendi,

quod est **נָשִׁי בַאֲשֵׁי** *Officit rem,* ex fonte jam fatis liquido, & limpido. Dubitet ergo, qui volet, vel poterit, siue hæc *Origo verbi נסה tentavit, exploravit,* etiam *Hebræis* restituenda: mihi quidem ad tam claram lucem oculos claudere nec lubet, nec licet. Quid elegantia hinc redundet in varios contextus nunc persequi longius foret. Illud tantum observabo, aliquando fortius *tentamenta* ista, & *explorationes*, venire, aliquando remissius, pro materia subiecta. Pro *levi experimento*, ac *periculo* uaripatur 1 *Sam. 15: 39. Dan. 1: 12. Deut. 28: 56.* Pro *graviore* adhibetur *Gen. 22: 1. Ps. 26: 2.* & alibi crebriuscule. Idem in *Latina* Lingua usu venit, ubi *Experiri* nunc *tenuius* quid adfert, nunc *plenus*, *profundiusque*. Confimilis est ratio *Tentandi*, quod non a *tendo* sed a *teneo* derivandum, iudice Magno *Vossio*. *Profundio-*rem vim exhibet illud *Cic. de Leg. 1: 22.* Cum se ipse *perspexerit, totumque tentavit, intelliget, quomamodum a natura subornatus in vitam venerit, quantaque instrumenta habeat ad obtinendam adipiscendamque sapientiam,* Contra tenuissimum est hocce *ibid. 2: 3.* *Vix pede tentare posse flumen gelidius.* Reperias quoque *tentari* morbo pro *debilitari, & enervari;* quamvis vulgatiõ sensus *leviter* tantum *eo adfici* agnoscat. Hæc prudens interpret ex serie discriminat; quod & hic nobis faciendum. Jam vero satis apparere putem circumstantias attendenti, non *gravem* sed *levem* hic requiri notionem; quum *Eliphazus* insinuet, tam *impatiemem* videri *Jobum*, ut si ab *Amico* vel *tantillum* castigaretur, atque moderatius sese Deo subicere commoneatur, *agerrime sit latrans,* quippe qui totus in fermento jaceret; atque adversus Deum hominesque impotentius exarsisset. Tenuiorem hanc significandi potestatem etiam *Arabum Critici* annotare non neglexerunt; illuc quippe tendit hocce *Camæsi* **ونشيسان بالاخبار** *بـيـسـن* *ونشوة اي يتخبّر الاخبار اول وورودها* *Offensor nunciõrum, est reram novarum captator, seiscitans quæque, ut primalum allata sunt, ac prætentans.* Illa quidem *Glossa* Itrictius pertineret ad *seiscitantiunculæ curiosorum,* at tamen latius ea extendenda ad *aggressiunculæ, & tentat unculæ* omnis rei.

Ibid. Si eni deminutio hæc minus rideat, li-

cebit et reddere, *sane tentetur verbum ad te, satifces.* **נדר** ex *Origine* sonat *sermonem longiore serie structum.* Speciatim nonnunquam *Litem* signat, & *contestationem*, in iudiciis. Sic foret *Tentetur tecam* *disceptatio.* Proclivior tamen in *tenuiorem* illum, quem proposui, *sensum,* perpendi velim an non & **נדר** illuc tendat, quod sæpe *minuit;* ut *Latinis Verbum, & Verbulum,* *breviser* designat *sermonem.* Mirus *Sebmidium* tenuit *scrupulus,* qui monens *verti posse, Num suscipimus vel unicum verbum?* id non valde sibi probari addit, quia plus quam *unum verbum, integrum* nempe *sensum* exigit particula **נא.** An ergo *unicum verbum, verbulum,* uiurpare nefas pro *intero sensu,* & *oratione omni brevior?* Idem *Vir Doctus* damnans *phrasin Tentare verbum,* vel *sermonem,* quia nuppiam alibi in sacris occurrit, *Linguae Hebræe* vetustas opes non respexit, atque communem illum erravit errorem, qui *Rem Hebraicam* & pressit a longo, & premere pergit, quo minus lætior reflorescat, & *priscæ dignitatis speciem* recuperet. Reddiderim itaque *Levissime tentetur adversus te vel verbulum.* Hanc loquendi formam captavisse potuit *Eliphazus,* partim *Jobi taxandi* ergo, partim *modestiam* erga *Amicos,* reliquos observaturus, quos *graviora & uberiora* allatuos simul insinuare voluisse videtur.

Ibid. Verbum **ללאה** *diversas* patitur *explicationes.* Radix **לאה** *Lassari, defatigari, satifcere; affligi.* *שׂוֹאֵל וְנֹשֵׂא וְשׂוֹשֵׂא* Has notiones agnoscent quoque *Diucti* omnes; primariam potestatem tamen nulla *Earundem* sistente; ne *ditio* quidem *Arabica.*

Apud *Gjauburiam* reperio **لاي اي شدة** *وابطاء* *ولاي لاي اي ابطا والتاي* *مثله والتاي الرجل اي ابلس واللاواء* *الشدة وفي الحديث من كان له ثلاث بنات فصبر علي لاوايهن كنا* *للا* *Vox له حججيا من النار* *seriam molestianve: nec non tarditatem.* *Verbam ipsum valet tardavit in 1. q. 8. conj.* *Adhibetur quoque 8. conj. pro, ad tropiam redactus fuit.* *Etiam forma comparativa femininum* **للا**

3 הנה יסרת רבים וידים רבות 3 Ecce castigasti multos: & manus flaccidas confirmasti.

החוק ;

4 Im-

4 בושל

לאויז pro molestia usurpatur; ut in Traditione, Qui habet tres filias, earumque molestiam patienter fert, prestant ei velamentum ab igne inferorum. Hæc firmant quidem notiones Hebræicas, sed Originem non aperiant. In Camisso extat

اللاي الابطاء والاحتباس والشدّة

Radix לאי exprimit tarditatem, & constrictionem, & molestiam. An ergo לאי principem obtinuit vim Constringi? Non dixerim, neque id ex hac Glossa latis evincitur, quamvis facilis hinc & prona deductio tarditatis, lassitudinis, molestique defatigantis, qua quis constrictus, præpeditus, conclususque tenetur. Mirabere ergo forsitan cur non acquiescam?

Ratio hæc est, quod לאי pro constringi, & ligari, in proprio illo usu nondum deprenderim in Libris. Sic ut dubitem, an non improprium usum magis spectarit Phiruzabadus, qui est constrictum teneri in angustiis, unde emergi nequeat. Ad incitas redactum esse, & similia. Dubitationem hanc decernet, qui

لاي extra figuram pro Constrictum teneri producere valebit. Ad Latina quod attinet vocabula, Lassum a Laciendo derivari, haud abhorret: ut vaccæ lassæ primitus dictæ fuerint, quæ nimis diu laciuntur & emulgentur. Alterum fatigatus, a fatim agere descendit. Fessus a fatisco, sive fetisco, quod est fatim hisco. Horum aliquid pro Origine velle assignare verbo nostro, esset Orienti legem ponere ex Occidente; quod Avenario solemne; qui Græcum νόστος, ob affinitatem soni, arripuit, indeque proprietatem dissolvendi exculpsit. Ceterum istud תלאה fatisces, referri potest vel ad ægritudinem, quod molestissime monitionem Amici laturus esset: vel ad impatientiam acrius exarsuram forte, si ad incitas adigeretur, & Hypocriseos jam palam convinceretur.

Ibid. Egregia est Figura, quam Cl. Schindius exhibet in posteriori colo, עזר capiens vi imperandi, quam alibi sæpiuscule exirit

Thema עזר; At imperare verbis quis potest; quod alias temperare verbis. Eadem elegantia positam autumat hanc formulam עזר עזר imperium inhibuit in verba, eaque compefcuit, manu ori imposita, Cap. 29: 9. infra. Reliqui interpretes fere simplicius utrobique habent, Continere verba, ex notione vulgatiore retinendi, & cohibendi, unde altera illa regendi, & imperandi prognata. In celo clauso, & pluviam cohibente extat Deut. 11: 17. In omni aqua cohibita, & a fluendo compressa, Job. 12: 15. Hinc non incommoda duci posset metaphora compressi sermonis. Primigenia indoles Thematis עזר non alia fuisse videtur, quam premere stringendo, comprimere arctius, quod Arabibus عصى; cum variis notionibus secundariis, quas ex confusa, vel indigesta, Lexicorum copia, in ordinem redigere, non erit difficile Linguarum peritis. A comprimendo natum continere, quin & imperare ac moderari, via cuivis pervia. Quid autem heic loci amplectendum, simpliciusne comprimere & continere verba, ea quam indicavi metaphora; an sublimius illud imperare verbis, malim in medio relictum, quam audacius decitum.

Vs. 3. Directe Jobum convicturus Eliphazus, tum impatientiæ haud decoræ Viro Sancto, tum Hypocriseos, quod Virtutem, quam aliis inculcarat, ipse haud præstaret, absque ulla circuitione rem aggreditur: eumque hic depingere incipit ut strenuum aliorum Monitorem, & Hortatorem, ad constantiam, fidemque inconcussam in adversis: verbis Fortissimum, & plane invictum; re ipsa ignavum & infidum pugnatores. Huc directæ sunt omnes formulæ; quas ab arte Gymnastica esse desumptas doctissime observatum a Clar. Rhenferdio in Dissert. Philol. ubi multam lucem universæ huic pericopæ adfudit; ut mihi jam parciore hic esse liceat. יסרת רבים potest leniore sensu dari, Erudivisti multos, nempe officii sui, ad invicti pectoris robur omnibus fortunæ telis opponendum. Potest etiam reddi Castigasti multos, increpans eos videlicet, si succumbere,

4 Impingentem erigebant tui sermones, & genua curvantia sese corroborabas.

4 בושל יקימון בליך וברכים כרעות

האמין :

5 Sed 5

aut animum despondere viderentur. ידים רפות
Manus remissa, proprie flaccide, & pendulae, repræsentant meticulosum, ignavumque militem, qui abjecta parimula vel fugit, vel adversario se vincendum, cadendumve, tradit. Manus flaccidas חזק corroborare, proprie revincire, est cohortari ad pugnam, & fortitudinis simul validissimas suggerere rationes. Hæc passim obvia non est quod exemplis adfirmemus.

17. 4. Continuatur pulchra imago a Palestina, & re Athletica; ac primo quidem offendentem, vel labantem erigere, præter adspexitum literalem cuiusvis prointum, speciatim inferte videtur aliquid quod in usu morali utriusque vocabuli est inclusum. Nam בושל est impingere ad scandalum, & gravem lapsum minari; הקים vero est erigere non tantum, sed & corrigere, atque dirigere, Jam vero offendi solent parum fortes & firmi in fide, quum gravior aliquis casus adversus iis objicitur, atque Religio eorum concidere ac corruiere minatur; quos & erexisse nunc dicitur Jobus, & correxisse, quin imo direxisse suis sermonibus, quibus firmitatem fidemque nulli calamitati cedentem ipsis inculcabat.

Ibid. Eodem sese referunt, secundo, & illa, Genua semet curvantia corroborabas. Phrasis est signata כרע על כרכיו curvavit se in genua Jud. 7: vs. 5, 6. Non est simplex ingenuculatio, sed totius corporis incurvatio super genibus, live ad procumbendum, ut Gen. 49: 9. כרע רבך; sive ad adorandum, ut Ps. 95: 6. 1 Reg. 19: 18. Esaj. 45: 23. sive ad aliud quid, quod istum corporis situm habitumque requirit, peragentium: ut in textu Judicum allegato, Ore admoto bibere aquam e fluvio, aut lacu. Hanc specialem vim mire frequentant Arabes; eique in Lexico suo principem locum dedit Gjanbarius. הכרעג באלبحريك ما السماء اذا اجتمع في غديري او مساك

(مسال) يكرع فبه وكرع في الماء يكرع كروعا فهو كارع اذا تناوله بفيه من موضعه من غير ان يشرب بكفه ولا باناء Substantivum כרע cum duplici phata notat aquam celestem collectam in stagnum aut fluentum, ad quam crure flexo procumbitur bibendi causa. Radix ipsa כרע כאלמא, cum fut: יכרע, infra. כרוע, curvatus procubuit ad aquam, est admoto ore eam hausit e loco suo, absque ut vel e manu vel e vase eandem bibat: quod qui facere solet forma part. præf. vocitatur, procubitor כרוע pulcherrime hinc Ibn Doreid,

من ملك البحر القبان لم يزل يكرع في ما من الذل صري

Qui habenas tradit Cupiditati regundas, non desinit

Curvatus bibere ad aquam vilitate restagnantem.

Alia, quæ כרע תב illustrando inserviunt, a libi produciam, & quid כרעים in membris sit, accuratius finiam, ex כراع, Artus extremi corporis, ejusque partes quæ procumbendo curvari flectique solent. Dicitur autem ex æquo כרע על כרכיו Curvavit se super genua; & כרעו כרכיו Genua ejus se curvaverunt ad procumbendum. Hinc כרכים כרעות genua sese curvantia, nimis dilute accipi liquet de Nutantibus & infirmis, quæ quando homo stat, ut Schmidius habet, semper vacillant, & corpus sustinere negant, sic ut tandem corruantur. Idem tamen obversatum תב LXX. in γένυα ἀδυνατῶσ : nec non Chaldoe in כרעלן que intremunt; qualia sunt egrotantium genua.

5 כִּי עָתָה תָּבוֹא אֵלֶיךָ וּתְלֵא תַגַּע
עֵרִיךְ וּתְבַהֵל :

6 הֲלֵא יִרְאֶתְךָ כְּסִלְרֶתְךָ תְּקוּהָ
וְהֵם רֵרִיכִיךְ :

7 זְכַר־נָא

5 Sed nunc tuæ veniunt vices, & fatiscis: ad te pertingunt, & consternaris.

6 Adeone Nihil pietas tua, fiducia tua, expectatio tua, & integritas viarum tuarum!

7 Me-

na. Sed hoc nec cum indole verbi satis concinit, nec cum similitudine suscepta, quæ nos revocat ad pugnatorem ictibus succumbentem adversarii, & non tantum de statu, graduque, defectum; verum etiam in genua procumbere adactum, cum corporis incurvatione & projectione.

Ibid. Tales jam solebat Jobus אמין corroborare, ac confirmare, formula illa solenni in præliis, חֹזֶק וְאִמְּץ Jof. 1: 6. 9. Cl. Rbenferd. autumat חֹזֶק proprie ad manus validas pertinere, אמין autem genus potius convenire firmis, minimeque flexibilibus; unde formula ista adferret vim Manibus pedibusque contendendi & annitendi. Est erudita observatio, magno Viri ingenio digna, cui favet Esaj. 35: 3. כְּרִיכִים כְּשִׁלּוֹת אִמְּצוּ Genua ruentia corroborate. Nec obstat Prov. 31: 17. Brachio applicitum: migrantur enim in omnibus Linguis fines & termini antiqui. Originem suspicor residere in contentione nervi, seu tendinis in femore; quod conjecturæ Rbenferdianæ non parum adderet firmamenti. Hujus suspicionis ansam satis validam si nunc persequer, nimis longa mihi discussio foret instituenda. Conspectum totius loci det Cl. Rbenferdus. Si quis forte pedem offendisset, aut ab adversario impulsus, vel pugnando sessus, lapsurus esse videretur, mox idoneis, & ex inimita arte depromtis verbis, illum erigebas: & Contento poplite gradum, ac statum tenere, & immotum persistere jubebas. Nihil addo; substituo tantum pro lapsuro, in genua defectum sub gravi ictuum pondere, quin stratum, & humi jam procumbentem, cum animi desponsione, quod copo congruentius.

Vf. 5 Infert nunc tandem Eliphazus illum extra prælia fortem, aliorumque in casibus adversis invictum scilicet, tam magnificaque verba jactare solitum, suo ipsius malo ita fra-

ctum prostratumque jacere, ut justam præbeat suspicionem Hypocriseos, & Virtutis non vivis radicibus nixæ; sed fucatam tantum speciem mentientis. Sub verbis תָּבוֹא & תַּגַּע Cl. Cocc. cum eoque Rbenferd: subaudiri putat voculam צִפִּירָה circulus, ordo, series; ut Ezech. 7: 7, 10. בָּאָה הַצִּפִּירָה אֵלֶיךָ Venie circulus ad te. At recte monitum a Cl. Schmid. sub lite esse, quid ibi vox significet. Nempe alii Axrorani, alii aliud expriment. Plerique heic loci suppleunt רָעָה malum, vel בַּעֲתָה terrorem. Dixerim impersonaliter enunciata illa duo, aliquid gravius offerre, per speciem Reticientiæ suppressum. תְּלֵא a לָאָה, de quo Vf. 2. non tam agre ferre valet, quam agritudini succumbere, & impatientia fatiscere, ut rite jam observatum a Cl. Cocc. & Schmidio. תְּבַהֵל iidem viri Doctissimi recte quoque ad conturbationem retulerunt, cum desperatione, vel potius desponsione animi conjunctam. Verbo נְבַהֵל subest duplex potestas in Bibliis, altera festinationis, altera consternationis. Cl. Cocc. in lexico priorem circumferibit per præcipitem, & ratione sere carentem celeritatem in affectu, & in actu; qualis est eorum, qui se ipsos non habent in potestate. Inde posteriorem subsumit, Consternari subito cum amissione virium corporis & animi. Habes in hisce vim Græci ἀδυσίον quod est temere & solute ferri, unde inter alia transfertur ad animum impotenti morore consternatum, quin imo externatum. Eadem est Originis Radicis נָהַל, Arabibus ج-ه-ن temere & solute vagari, cujus proprietatem, & significationes, a Lexicographis Arabum non nimis accurate digestas, ex hoc fonte facile erit ordinare.

Vf. 6. Mira est versionum fluctuatio in sententia haud difficili, si modo scopus loquentis,

& series censuræ ejus, ex oculis non dimittatur. *Vulgaris* a genuino sensu non procul absuit, ubi est timor tuus, fortitudo tua, patientia tua, & perfectio vararum tuarum? Id *Doctiss.* *Pineda* sic declarat. Nunc tandem tribulatio, quam sustines, prodidit; non veras sed falsas fuisse omnium illarum virtutum imagines, quas præsebas. Vel si veræ fuerunt, nunc saltem, cum maxime iis opus esset, non comparvent. Omnium calculum haud dubie tulisset hæc interpretatio, si particulam אלה eam pati posse judicatum fuisset. Monui quidem olim, *Arabibus* אלה sic ferme sumi; quum est increpantis, vel requirentis, *Agedum*, *Agedum*; sed nec secutus sum illud tunc, nec nunc sequendum autumem: quum id quod expressi & elegantius sit, & fortius, & cum perpetuo usu *Hebræorum* conjunctius. Adeone nihil est Religio tua &c. &c.? Sic concinnanda sententia, si אלה cum interrogatione capiatur. Posses & cum asseveratione, quam *Præp.* אלה crebriuscule admittit, Sane Nihil religio tua, &c. &c. Non mitior in *Jobum* ferri poterat sententia ab eo, qui jam ante *sinistras* de viri pietate suspensiones conceperat; atque deinceps ob execrationem illam vehementissimam diei suæ, eum impietatis reum agendum esse censebat; saltem impatientie; quæ cum vera virtute, ac Religione, vix ac ne vix quidem possit conciliari. Huc universa *Eliphazi* censura est directæ: ut mirer *Cl. Coccejum* scribere potuisse; *Convenit de Eliphazi dicto præsumere, ut viri sapientis, prudentis, & benevoli.* Nam certe Spiritum Dei habuit. Sit igitur institutio, non exprobratio: non damnatio, sed consolatio. Nil horum detraho *Eliphazo*, sed Zelo nimis fervido pro causa, ut opinabatur, Dei, eum fuisse abreptum, omnia clamant; & *Jobus* noster *Cap. 6.* dolentissime conqueretur. Non potest ergo non diluta esse ea expositio quæ consolationem quærit, ubi acris castigatio adhibetur; quod & de quam plurimis Aliorum conatibus, qua par est magnorum nominum veneratione, dictum esto. Catalogum variarum opinionum reperies apud *Schmidium*, qui quum difficillimum esse hunc versum præmonuisset, hac via rem intricatissimam expediri posse putabat. *Quæ quæso, mi Jobe, causa est, quare adeo impatiens redderis sub tua cruce? Quo spectat proluxa illa tua expositio? Ego quidem causam facile in-*

telligo, eamque tibi indicabo. Nonne timor tuus; quo Deum colis? Nonne confidentia tua; qua in sanctitate tua niteris? nonne expectatio tua & spes tua, in te ipsum, & innocentiam tuam, reposita? nonne integritas vararum tuarum, quam tibi persuades inculpabilem? Colligit compluribus additis, hunc esse Statum *Questionis*, quam disputandam sumiserat *Eliphazus*; An tanta hacenus fuisset tamque perfecta pietas *Jobi*, ut merito illi confusus nullam calamitatem expectaverit; & Deus, dum ei calamitatem immiserit, injustior sit? ac proinde merito *Jobus* conqueratur, & ad calamitatem suam consterneretur. In hac status formatione turpiter errasse *Eliphazum* subjungit, qui *Jobo* imputavit quod ei nunquam in mentem venerit; alias si vere id sensisset *Jobus*, omnino *Eliphazum* vicisse censendum fore. Hi calculi, meo judicio, non valde feliciter subducti; & qui sic computant, non possunt non sæpiuscule rationes alias liquidissimas conturbare. Quid audio? An *Jobus* non sensit se immerito in tantum calamitatum gurgitem incidisse? An non injuriam sibi fieri conquestus est? An non se, qui sinceram erga Deum coluerat pietatem, a tam diris plagis præservandum speraverat? An si hoc sensisset *Jobus*, *Eliphazus* vicisset? vicisset ergo; nam revera id sensit *Jobus*; & disertissimis verbis plus vix simpliciter contestatus est. Hæc propterea paulo latius persecutus sum, ut appareret cur præstantissimi virorum, qui in *Jobum* curas nobis suas reliquerunt, maximo sæpe intervallo diffideant, quin imo sibi ipsis haud consentent; nam si vel minimum in hac serie disputationum fuerit titubatum, atque a vero scopo deflexum, transversim abeat necesse est; & vel ad dextram, vel ad sinistram tanto longius deviabitur, quanto filum semel minus dextre susceptum longius deducetur. Nempe hoc in *Libro* omnia inter se sic apta, & perpetua catenatione nexa, cohærent, ut si hic illic in medio vel tantillum luxaveris, cuncta dissolvantur, atque periodi, sententiæ, sibi invicem respondeere nequeant.

Ibid. Nihil ultra addam, cur expositiones *Cl. Cocceji*, & *Schmidii* seponendas ducam; quarum posterior præsertim coactissima est, & inducit hiatum, qui non nisi multo tormento potest expleri. Coacta quoque est versio *Cl. Merceri*, quamvis scopo & nexui consentiat. Nonne timor tuus fuit spes tua? & perfectio vararum tuarum expectatio tua? quæ-

7 זכר-נא מי הוא נקי אכר ואיפה
ישראל נכחו :

7 Memora dum quis ille innocens perierit ; & ubinam recti fuerint deleti.

8 כאשר

8 Que-

dicat. *An non hoc argumento est, quum nunc ingruente calamitate ita turbaris, & debaccaris in Deum, quod ante hac non aliam ob causam Deum colueris, quam quia confidebas fore hac ratione, ut te tuaque defenderet, ac secundaret. Nunc quum secus accidisse vides, deficiis. Nil ergo in te nisi fictum & simulatum, quum ad levem & unam (ut ipse extenuabat) afflictionem ita succubueris.* Non multum hic desideres quod ad Eliphazi intentionem ; sed verba hunc sensum tundere nequeunt, nisi trans-

ponas ותקותך תם ררכיך, quod voluisse videtur Cl. Clericus, locum hunc nonnihil mendii habere suspicatus. Haud satisfacit quod Mercerus abundare dicat *Vau* in ותם, nunquam enim sine aliqua emphasi id fit : & omnino ותקותך requirebatur. Nil opportu-

nus proinde, tum ad constructionem, tum ad intentionem Loquentis, quam לא substantive positum pro Nihil ; נדע ; נדענא. Hæc vis Cap. 3: 26. jam a nobis adhibita, & mox inf. *Vs.* 22. adhibenda, ne umbram quidem dubitationis patitur ex Cap. 6. 21.

לא עתה הייתם לא Vos etenim estis nunc Nihil. נדענא. Nullius usus. Nullius vigoris. Nullius solatii. Eadem emphasi Ezech. 21:

13, vel 18. גם שבת מאסת לא יהיה Etiam virga contemtrix Nihil fuerit. נדענא fiat. Item

Jer. 33: 25. אם לא בריתי יומם ולילה Si Nihil fieri possit fœdus meum de die & de nocte constitutum. Hinc jam per interrogationem paulo mitiorem, *An Nunc nihil timor tuus &c? Adeone ad nihilum reciderunt magna & fortia illa verba tua, quibus solebas Timorem Numinis, fiduciam, spem, & integritatem viarum, tum ipse præferre, tum adfidelis suggerere, tanquam clypeum, aut murum inexpugnabilem, quibus gravissima quæque malorum excipi, ac depelli quirent? Haberet sic affixum in quatuor vocabulis aliquid acrimoniæ, & aluderetur ad formulas verborum; Jobo fami-*

liares ante, & solemnes; ut *Timor tuus, Fiducia tua, spes tua, & viarum integritas tua,* (sic enim resolvi se patitur phrasis ותם (ררכיך) tantundem sunt ac Nomina quæ solebas frequentare, virtutesque quas perpetuo in ore habebas. Hanc allusionem tamen & subtilitatem nimis urgere nolim, si teneatur interrogatio sub ה ; sin affirmatio recipiatur, ut acrior existet censura, ita aculeus hinc vix poterit abesse. Sane nihil nunc *Timor tuus, religiosusque, quem præ te ferebas, Dei cultus. &c. &c. &c.* Cuncta illa tua nunc planissime ad Nihilum reciderunt, & vel similitudo fuisse deprehenduntur, vel saltem non vere ac viva radici immixa, quippe quæ adversus succumbant, & tentationem edurare nequeant.

Vs. 7. Censuram suam, directe hæctenus in Jobum detricatam, fortius adhuc admoturus Eliphazus, indirectæ orationis tela in subsidium vocat; atque *Iustitiam, & Sanctitatem* summi Numinis defensusur scilicet, dari sibi cupit vel unum exemplum eorum qui *integritate vite scelerisque puri, in tam gravia inciderint iudicia Dei;* quemadmodum ipse catalogum satis magnum se daturum promittit, atque etiam recenset, capitum nocentium, quorum poenas tardiores gravitas earundem compensarit. Hunc geminum cardinem totius disceptationis, quam adversus Jobum tam acriter urere conspirantes Amici, si quis ex oculis dimittat, genuinum sensum nunquam attinget, sed ad commentationes alienas delabatur. Alienum utique quod produxit *Pineda*, sensum esse *justos & innocentes non perire, id est non deficere in laboribus, non absorberi astu dolorum; sed subsistere in miseriis, easque vincere.* Ergo impatientem nimis mollemque esse Jobum qui succumbat. Longius adhuc videtur Cl. Cocc. ac si non increpantis esset, sed consolantis & erigentis, in hanc mentem. *Noli desperare. Serva integritatem viarum tuarum: ita nunquam peribis, quia recti non pereunt.* Ansam erroris præbuit ambiguus usus verbi אכר perire; quod nonnunquam

quam infert אכרוז *interitum aeternum*; male-
dictamque conditionem, quæ in solos cadit
reprobos; quum probos retineat Deus, addit
Clar. Interpres, *ne in gurgitem desperationis
precipitent*. Hoc ipsum autem evidenter ar-
guere putem, נכחד *perire*, & נכחד *exscin-
di*, vel propius ad *Originem*, ut conjectura
fert, *deleri*, nihil aliud hic sonare posse quam
subito everti, & ex florenti statu, extraordina-
rio Dei iudicio, deturbari in summam calamita-
tem. Addidi extraordinario, quia ordinariam
vicissitudinem fortunæ, casusque adversos qui-
bus iusti iniustique obnoxii, nimis stulte neg-
gasset Eliphazus, atque non uno alterove e-
xemplo, sed ex agmine exemplorum obrui ac
confundi potuisset. Rectissime Schmidius.
Non loquitur Eliphazus de communi omnium
hominum calamitate, sed singulari, & extraor-
dinaria, in qua sunt argumenta iræ divine, &
vindictæ cœlestis. Obtulerat se etiam Mercero
hic adspēctus & perire, pro gravissime adfli-
gi; sed ob sequens נכחד *deleri* existimavit
strictius capiendum esse pro *interitū*; atque
Eliphazum propterea sic taxat; *heus tu! an
quia adfligi, & gravissime quidem adfligi vides
Jobum, ideo statim periisse eum putas? Longe
falleris. Electos suos perire non sinit Deus.
&c. &c.* Sed quid quæso impedit, quo-
minus נכחד sive jam *exscindi*, sive *deleri*,
adhibeatur in *subita & gravi clade* *fortunas* ali-
cujus *evertente*? Sic utique Cap. 22: 20. &
alibi sumi, ignorare non potuit interpres ne-
mini secundus.

Ibid. Teneo proinde, tanquam omni dubio
vacuum, provocari hic Jobum, ut vel unum
exemplum commemoret *innocentis integrique
viri*, quem *extraordinaria calamitas*, tanquam
fulmen divinitus immisissum, tetigerit, ad Do-
minum, Remque ejus omnem, uno momento sub-
vertendam. Absurdum est anquirere, sub
נקי & ישר *hominemne perfecte sanctum*, sine
alio peccato, intelligat Disputator, an eum qui
sincere Deum colit, etsi non plane immunem a
peccato; nam prius Eliphazo nunquam in men-
tē fuisse potuit, ne sub illa quidem consi-
deratione, quam ut verum viri scopum tamen
sibi præfigit Schmidius, *Si ne illi quidem inno-
centes, quibus sinceritas inest cum imperfectio-
ne, unquam perire; multo minus Deus adeo
iniustus est, ut perfecte innocentes & Rectos ex-*

scindat. Id fuisset ἀπὸ θεοῦ, & ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ
circa res, ac veritates, extra controversiam
positas. Retinendum unice prius membrum,
Non posse proferri vel unicum exemplum homi-
nis sinceram Deo Religionem, sine ulla hypocrisi,
præstantis, quem extraordinarium Dei Ju-
diciū tanquam *tempestas e Cælo immissa*, om-
nibus suis fortunis evolverit, & ex falligio pro-
speritatis ad infimum gradum calamitatis, uno
velut ictu, deturbarit. Hic erat Casus Lu-
ciferissimus, & cui sane parem nulla secula
viderant, nulla viderent, quo Deus nostrum
patientiæ Heroem contra omnem expectatio-
nem voluit stratum, ac dejectum, ut contra
spem & expectationem quoque omnem vi-
ctor resurgeret. Hoc casu, tanquam salmi-
ne cœlesti, ambustus Jobus, materiam præ-
buit haud dubie sermonibus, primo malevo-
lorum, & inimicorum: mox etiam suspicio-
nibus amicorum occultis, ac dein apertis
contentionibus, ac si plane fieri non posset,
ut sincerus fuisset Numinis cultor qui tam diris
& extraordinariis plagis horrore publico exposi-
tus jaceret.

Ibid. In hunc sensum languet nonnihil vul-
garis interpretatio vocabuli זכר Recordare:
in memoriam tibi revoca. Melius Ellipsu as-
sumit Schmidius, ut sit, Recordare quæso &
dic; addens, sine dubio Eliphazum non tan-
tum voluisse ut Jobus apud se recordaretur,
sed quoniam ad disputationem ventum erat,
coram aliis quoque diceret, atque ita Elipa-
zum convinceret. Pressius adhuc est, quod
usus Arabum ministrat, Memora, commemo-
ra; nam זכר exponitur a Lexicographis
gentis, Memorare vel corde, vel Lingua. Item
derivatum זכר זכר & memoriam signat
intus servatam aut revocatam; & commemora-
tionem. Usus Biblicus hinc non abhorret,
præsertim in Niphal ubi זכר commemorari;
nec non sub זכר segolato, quod famam, no-
bilitatem, celebritatemque etiam designat, a
commemoratione oriundam. Origo altiuscule
retrusa, alibi exprometur.

Ibid. Magna porro Emphasis in מי הוא
Quis ille innocens perieris? hoc est Quis nomi-
natim a te indicandus vel unicus? plerique istud
הוא neglexerunt. Eandem pressioem restri-
ctio-

8. כאשר ראתי חרשי און חרעי
עמל יקצרהו :

8. Quemadmodum ego vidi aratores vanitatis, & seminatores molestiæ, eam ipsam messuisse.

9 מנשמרת

9 A

tionem agnovit Dōct. Schmidius, vertens tamen per Ellipsin, *Quis est ille innocens, qui perit?* Id mihi perinde; nec non veritate cum eodem, *Et ubinam recti, qui exciduntur?* an magis, *Et ubinam recti deleti sunt?*

איפה ubinam, vi compositionis suæ valet *ubi hic?* per pleonasmam pulcre *Jud. 9: 38.*

איפה אפוא פוך ubi, ubi hic, os tuum! item *Gen. 27: 33. Quis, ubi hic, ille, qui venatus est venationem.* Velim ob-

ſerves & ibi *מי הוא* *Quis ille!* in requisitione personæ, & nominis ejus; ut *אפוא ubi hic?* eum præsentem filii postulat. Notabis porro usum in disputationibus signatissimum,

Job. 9: 24. אם לא אפו מי הוא *Si non ita se res habet, ubi hic, quis ille?* proferatur e-

xemplum, quo refelli queam. Notabilis locus, quod contraria omnia ibi contendantur a *Jobo*, nempe *Insontibus Flagellum Dei insonare atque illudere*, quum *Improbi* contra regnent, & felicitate omni floreat. Iterum *Job. 24: 25. Quod si non, ubi hic, quis ille mendacii arguet me: & dicta mea ad Nihilum rediget?* Vides & *מי הוא* *Quis ille?* esse pro-

vocantis, ad nominatim designandum talem de quo agitur, & *איפה* non tam esse *ubi terrarum*, quam *ubi hic*, item *provocantis* ad exemplum aliquod adferendum, quo evinci queat *integrorum* aliquem deletum fuisse.

Vs. 8. Vis argumentationis nonnihil debilitabitur, si cum *Piscatore* inferas *sed*, ac si ita interstinguenda foret oratio, *sed quemadmodum vidi; qui arant iniquitatem, & qui seminant molestiam, metant eam.* Sensus tamen ideam manet, quem jam rite expresserat *Mercerus*, sine isto supplemento, & quem distinctius adhuc enucleavit *Schmidius*. Nempe *כאשר*, *Quemadmodum*, rotundam, & elegantiorē, facit cohærentiam, e contrario *provocantis*, ad suam ipsius *Experientiam* *Oculatam*; serie sic struenda; *Commemora dum,*

Quis ille innocens perierit? &c. *Quemadmodum Ego vidi Aratores vanitatis, & seminatores molestiæ, eam ipsam messuisse.* Habesne vel unum quem proferas adversus me, qui multos tibi habeo producendos, quos ipse viderim vel publica, vel occulta suæ injustitiæ, graviores tandem penas luisse, per judicium aliquod *ἑλεσται*, & singulare. Hic est *Status* *Questionis*. Hic *cardo controversiæ*, per totum *Librum* pertinens, ejusque prima, media, extrema, sustinens, a parte *Amicorum Jobi*. Hinc longiuscule iterum recessit *Cl. Cocc.* subtiliter premens illud *כאשר*, ac si inferret *Occultam* *comparationem* *ad afflictionem* *piorum & impiorum*, & sensus foret, *Non perire pios; perire malos. Habere quidem pios suas afflictiones, ut periisse videantur; sed non ita ut impii; ac proinde & perire dici non posse.* Scilicet *Consolatorem* *mitem & pradicem* hic videbat magnus interpres, quum *Castigatorem* *acrem* sibi proponere debuisset, de quo inter alia exclamabitur *cap. 6. Fratres mei prævaricati sunt ut torrens &c. &c.* Itemque *Irruitis in pupillum &c. &c.* Probe nempe persenserat *Jobus*, omnia hæc *Eliphazi* tela in suum recidere caput, atque *indirectam* nunc adversus se intendi *Argumentationem*, ad *improbitalis* convincendum eum, quem *Deus tanta clade prostratum & subversum* dederat.

Ibid. Constituto genuino sensu, pulchritudinem quoque *allegoriæ* illustremus. Ejus fundamentum est in sententia *Proverbiali*, *ut sementem feceris, ita metes.* Imperite *Rabbi* nonnulli *קצר* *Metere* retulerunt ad *patrationem* *mali operis*, post *meditationem & molationem* per *Arare & seminare* expressam. Promtum saltem habere debuissent illud *Prov. 22:*

8. זורע עולה יקצור און *seminans iniquitatem, metet vanitatem*; si jam aditus ipsis præclusus ad *Græcum* dictum *ὁ ἀδικὸς ἑσθλασται*, quod complurculis exemplis auctum dabit *Erasm. Adag. Chil. 3. Cent. 6: 55.* Obhæsit quoque *Schmidius* in illa nobili sane sententia *חרשי און*, pro *Aratores vanitatis* sub-

9 אֶל־פְּלִיטָה נִשְׁמַת אֱלֹהִים יִבְרָח וְיִמְרוּחַ , a spiritu Nasi ejus consumti אָפוּ יָכְלוּ :

10 Ru- שָׂמַת 10

stituens *fabros vanitatis*, nimis durum putans illud prius, & phrasin hanc alibi extare in *Scriptura* non credens; quoniam *fabricare malum* crebro occurrat; & quidem cum hac ipsa *Radice*. *Metaphoram* duplicem ergo inducit, alteram a *fabris*, alteram ab *agricolis*. Induxit *Virum Doctum* pellacia *Parouomasie*, quam captare sibi posse videbatur inter חֲרָשֵׁי אֶבֶן *fabros lapidum*, & חֲרָשֵׁי אוֹן *fabros vanitatis*. Melius *Drusus* obtemperasset, tales scrupulosos remittenti ad *Ecclesiast.* 7: 13. Ἀποτρεῖται ψυδὴς ἐπ' ἀδελφῶν. Nil etiam evidentius illo *Hof.* 10: 13. חֲרָשֶׁת רִשְׁעֵי עוֹלָתָהּ קָצְרֶתָם אַרְאִישִׁים אִמְּרִישִׁים *Aravistis improbitatem, iniquitatem mesuistis, comedistis fructum mendacii*. Grandis est, sed concissor, figura, *Arare improbitatem*, pro *Agrum improbitatis* quali, in eoque *fuleos ducere, ad mala semina spargenda*. Sic *Æsch.* 7. ad *Theb.* 605.

— — — Ὀμιλίας κακῆς
Καλίον ἔδιν, καρπὸς ἢ κημιστῶν.
* Ἄτης ἀρπαγὴ θάνατος ἐκκαρπίζεται

Item in *Perf.* 823.

Ἰσθῆς γὰρ ἰζαυθῶσ', ἐκάρπισε σάχυσ
* Ἄτης, ὅστις πάσχαυτος ἰζαυθῶ θῆσθ.

Namque *injuria herbescens fert spicam Noxæ*; unde *lacrymosissimam demetit messem*.

Cernis utrobique *Agrum* cum sua sibi *semente*, *segete*, *messe*. In *Sybillinis* extat etiam,

— — — μίγιστον ἀτασθαλιώσταται ἄλγηθ.

Possuntque complura huc comportari, ex usu *sublimiore* verborum Ἄρης, Σπίρμα, σαχυθῶθ, Ἀμῶν, Θεοείζην, apud *Oratores* & *Poetas*, quæ aliis colligenda relinquo.

Ibid. Aliquid adhuc restat, quod silentio transmittere non possum. Suspicio hæc *Al-*

legoriam potissimum directam esse adversus *Hypocritas*, personata *virtute tactos*; ut *vs.* 10, 11. *apertius improbi*, & *violenti* depinguntur. Satis favent colores *Emblematici*, quos tamen non nimis premo: magis id elicio ex *scopo Eliphazi*, qui longa sibi *Experientia* testatissimum disputat, *improbos insigniores*, sive *occultius sub Larva religionis* grassantes; sive *apertius Leonum instar sevidentes*, ferius; *ocysus*, a *Deo disperdi*, etiam in *presente seculo*, & *meritissimas necopinato dare penas*. Inde tacite colligendum relinquit *Amico gravem Dei Vindicis* *Maraum* experienti, & ipsum si non *aperte*, saltem *occulte improbitatis reum* esse; atque eo nomine *haud immerito* *suspicionibus* & *suis*, & *reliquo*rum *Amicorum*, *subjacere*; quin potius *reapse jam convictum* teneri *talium arationum, seminationumque*, quæ ipsi *tam acerbum messem* importarint.

Vs. 9. Adfini *metaphora* subtexitur *exitium improbis* intar *turbinis* ac *procelle* immissum. Huc spectant colores illi, *Halitus*, *flatus Numinis*; & *Ventus* vel *Spiritus Nasi ejus*; quos *Sacræ Litteræ* frequentant in *judiciis gravioribus*, his præsertim, quæ tanquam *ex celo prorumpunt necopinanter* non minus, quam *vehementer*. Sic in *descriptione sevilissime tempestatis* *Pf.* 18: 16. *Revelata sunt fundamenta terre ab increpatione tua, Jehovah!* מִנְשַׁמַת

רוּחַ אָפוּ *A flatu Spiritus Nasi tui*. Hunc conspectum, a plerisque interpretibus neglectum, observavit *Cl. Cocc.* per *Halitum*, & *Spiritum*, seu *flatum narium* significari monens *potentiam Dei iramque*; & *commode citans* præter *Pf.* 18: 9. עֵשֶׂן עָלָה כְּאָפוּ *Fumus ascendit in Naso ejus*, illud gravissimum *Esuæ* 30: 33. de *Topheth in profundum latumque constructo*, quem *Rogum יהוה* *flatus Jehovahe* similis *torrenti sulfuris sit succensurus*. Agitur de *clade Assyriorum* exercitui infingenda, & quidem ut videtur, per *sevam tempestatem*; apparetque *Clar. Schmidium*, quamvis *rem* teneat, quam intendimus, *metaphoram* tamen *nimis tenuem* induxisse a *gramine*

10 שאנת אריה וקול שחל ושני
כפירים נתעו :

10 Rugitus leonis, & vox ferocis leonis; & dentes leunculorum revulsi sunt.

ל"י II

II Ro-

mine marcescente, dum siccor spirat ventus.

Ibid. Notandum porro verba *perire* & *consumi* latius, meo iudicio, extendi, ab interpretibus, quam par est, quum ad *eternum* improborum *exitium* ea referuntur. Non equidem illud excludimus, sed *directe* & *primario* intendi non potuit, quia *extra controversiam* erat positum, inter veræ Religionis cultores: ac proinde *veritatem* hanc, *confessionem* utrimque, tanto conatu probandam suscipere, intempestivum fuisset. Accedit quod ad *Experientiam* suam *Oculatam* provocet *Eliphazus*, quæ nique ad *Invisibilia mundi*, vel *Futuri seculi* arcana, pertingere non potuit. Tertio quum viri *Hypothesis* ferat, *improbos insigniores* in *presenti seculo* tandem *vindictam experiri Deum*, atque illuc universa ejus disputatio quoque feratur, dubium esse nequit, quin *perire* & *consumi* hic signent *Temporale* & *visibile* aliquod *exitium*; quo tanquam *publico exemplo* reliqui mortales *Justitiam* discant *moniti* nec *temere Divos*. Confer quæ *Vs. 8.* discussa de **אכר** & **נכחר**.

Vs. 10. Huc collineant quoque Emblemata hoc *Vs. & seq.* congesta. Rejicula plane opinio est *Ab. Esrae* ipsum *Deum* improbitatis *ultorem* hic comparari cum *Leonibus*. Nec illi audiendi, qui *feras* hæc ut *Divinitas immixtas* proponi volunt, ad *malos male perendos*. Omnino subscribendum receptissimæ sententiæ, *Leones* figuram præbere *hominum violentorum*, & *injuste grassantium*; quos *pestifimos pessime tandem perditos*, & *gravi mactatos exitio* arguat *Eliphazus*. Quid differant quinque nomina *Leonum*, huic contextui inserta, necdum satis planum, quamvis *Hierozoicon* ad nonnulla præluceat. Haud lubet nunc longiori indagini immorari; quæ alias commodius instituetur. Verbulo tantum dicam non temere hæc vocabula spargi, sed *Leonum* diversas pingi imagines, ratione tum *ætatis*, tum *indolis*, virumque, ad tanto certius feriendum, & per hoc vel illud *latus Jobum* quoque jugulandum. Non concesserim in sententiam *Pinedæ*, omnia hæcce applicantis vel ad *Jobum* cum *Liberis* & *uxo-*

re, vel & ad solum *Jobum*, qui ob *tyrannidem*, *saevitiam*, *truculentiam*, atque alia *vitia*, tum *aperta*, tum *occulta*, omnibus his nominibus insigniri meruerit: huc enim *asperitatis censorie* proventum fuisse *Eliphazum* primo hoc congressu, abhorret a vero. Non hoc etiam agebat ut solum *Jobum* meritas pendere pœnas argueret, sed oratione sua complectitur varias species *improbitatis* & *injustitiæ*, præferim, ut existimem, in *viris principibus*, ac *potentioribus*, qui hoc ipso quoque caractere *Leonum* imaginem implent. Sane *principes potentia sua abutentes* hic describi, *judiciaque Talibus* potissimum *immissa*, partim ob *opum cupiditatem*, partim ob *superbiam*, partim ob *oppressionem tenuiorum*, aliaque vitia domestica, & familiaria, præpotentibus, plusquam verisimile est; quum apertum sit *Eliphazum* provocare ad *justitiæ divinæ exempla illustriora*, de quibus fama percrebuerat. Multiplicasse autem suspicor eum *Leoninos* cum nominibus *characteres*, id est *regnantia inter principes vitia*, ut in hoc vel illo saltem speculo suam quoque imaginem recognosceret *Jobus*, atque se haud immerito pœnas solvere graviores pensitaret. *Rugitus Leonis*, verbi gratia, commode repræsentat *aviditatem divitiarum* in *rege* vel *principe*, per fas, per nefas, rapiendarum. Sequens character *murmuris Leonini*, posset speciatim referri ad *superbiam* aliis prægravem & *inaccessam*. Denique *dentes Leunculorum* sponte suggerunt *oppressionem tenuiorum*, & quasi *commolitionem*, quippe *Molitores* dicti *Eccles. 12. 3.*

qui עניים פניו טחנוו *faciem pauperum commolunt*, phrasi *Esajana* *Cap. 3. 15.* *Hujus* novissimi *crimins* non *recte*, sed *אשרי תי משפחה*, per eundem hunc disputatorem accusabitur noster *Jobus* *Cap. 22. 5.--10.* Concludo itaque *Eliphazum* omnino sub aliqua harum imaginum *Jobum* quoque, ut *capitalis* alicujus *injustitiæ* reum, vellicare ac perstringere voluisse.

Ibid. Nonnihil implicat constructio, quod unum **נתעו** sese referens ad *tria* membra **str-**

11 Robustior leo periens sine præda; & filii leonæ pro præda lacertati sunt.

11 ליש אבר מבלי-טרף ובני לביא
: יתפררו

12 Ad ואלו 12

superiora, postremo tantum convenire posse videatur, quum *dentes* recte dicantur *commoli*, aut *evelli*: *rugitus* & *vox* non item. Crescit difficultas, si *thema* לתע sit מלתעות *dentes molares evellere, frangere*, quod visum *Cocc.* & ante *Mercero*, ex contrario, ut *שרש* *Eradicare*, & alia. Nonnulli pro prioribus membris mutuantur ex *vs.* 9. *יכלו* *consumuntur Rugitus & Vox Leonum*. Conjectura *Schmidii* fert *Rugitum & vocem Leonis* poni pro Leone rugiente, & vociferante, qui cum *Leunculo dentato commoli* rite dicantur. Id minus hic aptum. Doctius, quod dedit *Coccejus*, esse *genus loquendi singulare, quum uno verbo posito simile subaudiatur*, ut in illo *Theocriti Herc.*

Βιβλαῖος ἀπειῖν πὲν αἰματῶ.

Talia passim e *Græcis Latinisque* produxere magni Critici, nec quicquam in hac structura scabri, etiam si indubitatum foret, quod tamen conjectura modo nititur, נתעו esse pro נלתעו, idque iterum contrariam exercere notionem *confractorum*, vel *revulsorum dentium*: nam stylus *Tragicus* admittit quoque *Rugitum, fremitumve revulsim*, atque inter capitis contusionem *ex ore* veluti *excussim*. Non abluunt illa *Ciceronis in Sullana*. *Excutient tibi istam verborum jactationem*. Et, *Noli aculeos Orationis meæ, qui reconditi sunt, excussos arbitrari*.

Ibid. Prestius adhuc נתעו insistendum, nusquam alibi recurrenti. Non moramur *Aben Esram*, ad תעה oberravit, magno errore respicientem. *Mercerum & Coccejum* vidimus ex מלתעות *Molaribus* pro לתע exculpisse vim *fractorum evulsorumque molarium*. Hi non expediunt unde ipsi *Molares* nomen traxerint. Ergo aliis placuit לתע esse *Molere, commolere*, indeque מלתעות fluxisse. Talia quamdiu citra *Dialecti* alicujus auctoritatem disputantur, semper fluctuabunt; alio hoc, alio illud speciosius autumante. Apud

Arabes לתע, *لثع*, servatum pro *Momordit*, idem cum *לדע*, unde derivatum מלתעות semel tantum prollans *Pf.* 58: 6. vel *Mordices* sonare potest, vel *Mandibulas*, & loca *dentum*. Cognatum מהלעות *diversam agnoscit Radicem & Originem* לתע תלע *prominuit longius, seque exeruit*, ut *prominulos extortosque dentes* signari liqueat. De his ad *Cap.* 29: 17. agetur. Jam collatio *Pf.* 58: 4. *Destruere dentes eorum in ore eorum*, מלתעות *Mordices*, vel *mandibulas, Leunculorum diræ*, verisimile facit, נתעו pro נלתעו hic esse positum, unde tunc convertere mallet *mandibula fracta contunduntur*; si enim מלתעה est *Mandibula*, verbum נלתעו assumere potuit vim *percussæ, contractæve mandibule*, ut *Lingux periti facile sentiunt*. Addo haud absumilem vim conservatam esse sub תע & נתע, *נחע*, *immodicum fluxum sanguinis e naso*, aut *ore*, cum *vomitu vehementiore* significantibus. Sic ננתעו, & נלתעו, æquum ferme jus possiderent ad *sanguinolentam oris, mandibularumque, contusionem* hic depingendam.

Vs. 11. Continuatur idem argumentum, atque vindictam *divinam principes injustos*, & *prædam undique rapientes*, tandem ferire, iterum, non sine occulto in *Jobum* aculeo, insinuatur. *Rabbini* quum viderent ליש Leonem hic introduci *מבלי טרף sine præda* inde collegerunt *decrepitam feram* hoc vocabulo designari, quæ amplius *venari & prædari* nequeat. *Celeb. Boch. Hier. part. 1. p. 720.* contrarium plane colligendum fuisse rectissime commonuit, quia contextus exigit *Leonem robustissimum*, & *prædæ consequendæ vel maxime idoneum*. Hanc vim comprobatur deinde ex *Arabum* ליש *Leo strenuus & fortissimus*,

mus, pro Radice adducens 3. conj. لايت & 5. تلبت strenue & animose se gessit. Clar. Cocc. in Lex. objicit, Quid si Arabicum sit ab Hebr. eo? Nec immerito; quum istud لايت & تلبت proprie valeant Leonis instar animosum & strenuum esse; uti a Clar. Golio quoque rite observatum. Non tamen propterea Rabbinis accedere debuisset noster Coccejus, & ליש exponere Vetulum Leonem, qui venari amplius nequit, sed forte oblata opprimit, & sine laniatu dentium calcat. Videtur edentulum illum Leonem exculpisse ex vs. præced. ubi Leunculorum dentes cum mandibula revulsi inducuntur. Sed revera nec hic, nec reliquis locis Prov. 30: 30. Esaj. 30: 6. ullo pacto quadrat Leo Edentulus, quum contra robustissimus, ac formidolosissimus ubique requiratur, quodque Schmidius hic, non extra oleas, addidit, in arte venandi exercitissimus. Id elicitur ex מבלי טרה ליש sine præda periens ליש, Leo prædandi alias peritissimus. Assentior interim Coccejo iterum, thema non esse Arabum لايت media Fe, sed Hebr. eum ליש depst, Arabibus media فاه لاث, cujus derivatum لواث farina que massæ inspergitur, a convolvendo sic dicta: estque hæc Origo لיש depfere, subigere massam convolvendo, φέρειν. Apud Chaldeos etiam extat pro sanguine, aut pulvere, fœdare, quod est iterum φέρειν. Idem Arabibus لاث in 1. contaminavit: in 2. inquinavit vestem luto. Turbidam & impuram reddidit aquam. Hujus part. pres. اللايث اللاتى in Camuso declaratur الاسد Leo, quasi i φέρειν per excellentiam, ut videtur, secundum illud Abulpharag. p. 62. de Leone cum cane congredi negante, لا الوث Non depfam mystaces meos in sanguine tuo. Habes expressam imaginem Leonis prædatoris, qui crebro φέρει, & φέρειται, prædam in sanguine & pulvere depfit quasi, indeque depfitur, id est inquinatur.

Ibid. Hinc jam prius membrum grandius quid spirare incipit, Leo prædator periens si-

ne præda. Hoc non tam refero ad defectum præde, quam assequi non valeat, quam quidem ad ereptionem præde ex mediis faucibus unguibusque, undefames, & mors violenta consequantur. Hanc imaginem habes inf. 29: 17. Posterius quoque colon nimis languere putein, quum יתפררו separantur vertunt, vel disperguntur, nempe ad cibum quærendum, quem tamen non inveniunt. Omnino vertendum exitimem, Et filii Leæne divelluntur, discerpuntur, & quum alios lacerare solerent, ipsi vicissim lacerantur. Hanc vim graviorem nonnunquam admisisse nostrum התפרר separari, dividi, divelli, dubitare non patitur natura verbi, ad id ipsum proni, prout Latinis divellere non tantum, sed & dividere nonnunquam violentiam adfert, ut in illo Horatii 1. Sermon. 1. 100.

— — At hunc liberta securi
Divisit medium, fortissima Tyndaridarum.

Sic & Senec. Agam. 45.

— — Divisum gravi
Ictu bipennis regium viæo caput.

Adifis & Sil. Ital. L. 4: 239. ubi divisum caput intelligendum esse docet Clar. Drakenb. de dissecto per medium. Eodem modo פרם Divisit, apud Arabes فرس, ab iisdem autem graviore illa notione discerpenti prædam, collo ossibusque contractis, unde الفارس Divisor φέρει ἰζοχὴν est Leo. Sub فرر فرر separari, dividi, illum usum necdum reperi; Violentam tamen divulsionem & diffractionem coherentium membrorum infert Ps. 22: 15. & Jobi 41: 8. Conferatur & Δαίω Divido. Partior. Item Lacerare, scindo, vasto; quod in Δαίω usitatus adhuc; cujus Glossæ Hesychia-næ sunt, Δαίω. Δαίω. Δαίω. Δαίω. Δαίω. Δαίω. Tale est illud Apollon. Rhod. 1: 758.

— — Ἐπιοσύνει Πειλοπῆα ἰώτω δαίω.

Et vs. 814. ibid.

Ἄλλοτε κατὰ ὄλιγον πρὸς ἑὴν ἀλεγεινὴν θυσιασθεῖς
Ἐν τῷ αὐτῷ φθαλμοῖσι δαίωμένην ὀρώμενοι
Μητρυνὸς ἰώτω χερσὶν ἀπιδάλλω.

12 Ad me porro furtivum quoque verbum venit; accepitque auris mea pauxillulum de eo.

12 ואלו דבר יגנב והקח אזני שמין

; מנהו

13 In כשעפים 13

Pingit ibi *lanitum*, & *membratim* *discerptam* *sub* *noverca*, tanquam *sæva* *lezæna*, *privig-nam*. *Adi* & *Psal.* 92: 10.

Ibid. Jam supra attigi subesse *aculeum*, quo *Jobus* tanquam *Oppressor tenuium* pungitur. Potest ergo *prædator in prædam* *datus*, & *laceratus*, exponi tum de aliis *potentioribus*, quibus undique *congestæ* *rapinæ* nec opinato *erep-tæ*; tum speciatim de *Jobo*, in *direptionem* atque *exspoliationem* tradito *Sabeis* *Chaldæisque*.

Vs. 12. A castigatione hætenus deducta convertitur Viri Oratio ad *Revelationem* *Divinitus* sibi factam, unde causa adversus *Jobum* suscepra pervinci, atque Loquenti major quoque auctoritas accedere posse videbatur. Nempe *Justitiam* & *Sanctitatem Dei* *minuisse* censebat *Amicum*, impatientius pro-vectum ad querelas, quin & *expostulationes*, majestati tantæ injuriosas. Non efficacius ergo hominem & retundi, & revinci, posse existimabat, quam *Cælesti Oraculo*, quod *In-finitam* *Deo Sanctitatem* vindicat, omni *finito capto* immensum quantum sublimiorem, quæ non *Mortalium* tantum, terræque vermiculorum, cogitationes transcendat, sed & *immortalium* ac *beatorum spirituum* perfectiones quasi obnubilet, atque obscuret. Huc omnia collimare tam apertum est, ut mirum sit quemquam hic hætere potuisse, aliamve coherentiam excogitasse. Aliud quid quæsitum, circumspæctumque, putem, quod *Eliphazus*, si nihil aliud intendisset, *Opussum* habuisset *Causam*, & *Vidtricem*, cui *Jobus* refragari aut obloqui non sane voluisset. Ad hunc scrupulum levandum duo sunt observanda. *Primum*, male supposuisse *Eliphazum* hanc *Capitalem* veritatem a *Jobo* fuisse in dubium revocatam, atque Eum in *Religione* haud satis *fundatum*. Alterum, Eundem disputatorem *Amico* insinuatam ire voluisse, *occulta* *Hypocrisi* ipsum *delusum* saltem *deceptumque* hætenus videri; si jam non *dedita* opera *Larvam* induisset pietatis. Posteriorius tamen non tam *fidenter* urferim, quam prius, quod omnino *ansam* dedit *Eliphazo* agendi *Doctorem*, & quidem *Cælesti auctoritate*

munitum, qui *Amico* de *Dei Sanctitate* *ineffabili* atque *immensa* minus recte sentienti *Doctrinam puriorem* inculcare queat, Eumque ad *modestiores* de se, *reverentioresque* de *Deo*, sentus informare. Id *imprudenter* & *intempestive* factum; nam *Jobi Theoria* hac in parte erat sana, solida, completa; quæ *Præceptorum Eliphazo* haud indigebat. *Praxis* tantum ejus nonnihil cœperat nutare, & vi dolorum æstuantium duriora, quam par erat, verba ex ore emiserat. Prudentiæ ergo fuisset, fuisset quoque sapientiæ genuinæ & mansuetæ, excusare potius talia, quam castigare; & non tam *Docere*, quam *Solari*; atque *Jobum* ad principia sua *blande revocare*, a quibus nonnihil deflexisse videri posset, quod adversus Deum tam vehementi oratione quodammodo insurcexisset.

Ibid. Ad phrasen quod attinet, venustum quid offert ואלו דבר יגנב Et ad me Verbum furtim factum fuit, vel pervenit, allatum est. Varie exponitur. Plurimis placet *furtivum* pro *Clandestino*, & *occulto*, quod nempe de nocte hæc revelatio contigisset; ut mox pluribus indicatur. Id ipsum vero *Schmidium* movit ad *necopinatum* & *subitanum* quid sectandum; qui adfert *Furis* notam illam similitudinem, in *Novissimo Die* nec opinanter *oppressuro*. Id minus nunc congruens. Magis placeret *Ejusdem Occultatio adferentis sermonem*, qui *speciem suam agnosci non siverit*, ut *vs.* 16. dicitur. *Furari verbum* sic adhibitum fuisse non abludit a vero, quum *κλεπταιν* accommodum sit iis, qui vel *ex insidiis*, vel *ex abdito* & *invisibili* aliquid moluntur, peraguntve. Cogitabam aliquando *Sonum vocis submissiorem* indicari, prout *vs.* 16. דממה וקול *silentem* *vocem* concipiunt plerique interpretes. Sic *Lucian.* in *Amor.* p. 884. κλεπταιν καλῶν & ψιφισμοῦς conjunxit: & p. 899. ὑπεραλμῆν τῆ τ' φωνῆς τῶν τῶ ῥῆθ' ἐκλεπταιν. Sed id minus concinnum esse *vs.* 16. accuratior expositio docebit: & *furari*, *suffurari* *sermonem* non tam est *submisso*, quam *minus distincte*, *diserte*, *clare* loquentis; sic ut nonnulla

nulla verba *subducta & interversa* minus percipiantur. Prætulero itaque ἰννοε κλιπτιμωνοι sensu illo Schmidiano, quum *occulta & invisibilis persona* loquitur, eo ipso vehementius adficiens, ac percellens, quo minus vocis auctor sese conspiciendum præbet. Est tamen aliud adhuc, quod commodiorem pleniorumque fundit sensum, nam *Verbum furtim allatum* interpretari licet, de *Revelatione per singularem gratiam facta*, qualis non promiscue contingat, non multis quoque, sed paucissimis, quos *Deus eximio* quodam & arcano favore dignetur; Regis ad instar, *furtim* amicis interiorum aduentis, eumque singulari quadam præ aliis gratia honorantis. Hoc & *Tbalmudicis* dixerim obversatum, quum in *Gem. Sanhedr. cap. 10.* hunc locum sic explicant אלי דבר יגונב שמעתי מאחרי הפרגוד *Ad me verbum furtim factum est, valet, audiui de post paragaudam.* Ex intimo throno, post aulaum, *Oraculo* veluti emisso. Ergo *secretius* aliquid secum communicatum fuisse, inculcatum voluit *Eliphazus*, ut *Oraculo* illi pondus eximium, sibi que insignem auctoritatem conciliaret; quorsum omnia esse directa ex sequentibus ulterius elucefcet.

Ibid. Huc spectat ipsum quoque vocabulum רבר, quod per Excellentiam hic sonat *Verbum revelationis*, ut passim apud *Prophetas*. Addo רבר in hac structura *Verbum revelationis eminentius* signare, iterum רבר sui generis, quod ex יגונב ad mentem nostram explicito sponte consequitur, & ex altero etiam colo confirmatur, *Accepitque auris mea pauxillulum ex eo.* Ita reddi solet vox שמין, ex raris obscurisque, quum semel tantum recurrit *Job. 26: 14. Fœmin.* forma שמצה *Exod. 32: 25.* extat, ubi plerique ex serie exculpserunt *infamiam*, שם רע, post *Rabbinos*; aut *Indibrium*, post *LXX.* Belgæ nostri maluerunt *deminutionem*, ut *minutum & pauxillulum*, quod in gemino textu *Jobi* assumitur, utcumque exprimerent. *Clar. Guss.* expungit quoque *infamie* notionem, vertens פרעה לשמצה בקמיהם *Nudavit eum ut sit pauxillulum quid in hostibus suis; atque facile ab iis vinci queat.* Ad istud *pauxillulum* nonnullis risit lus ex מציה & *prepos. ש*, in-

venta rei *portiuuncula*; vel ex מצין *expressis succum*, quasi dicas *id quod guttule instar est.* Huic argutiæ prælusum a *LXX.* & *Vulgato*, qui *Job. 26: 14.* 'ימקידו & *parvam stillam* ediderunt. His quum parum solidi subesse sentiret *Cl. Cocc.* pedem ponere maluit in cognato themate שמיע *audivit*, ut sit *susurrus*, ψυσουρισ, & quidem ὑμμελασις pro שמיע *rumor*, mutato ע in פ *rumusculus.*

Ei præverat *Forsterus*, confidenter adfirmans, satis perspicue elucere ex tribus locis vim *audituncule leviter aures ferientis.* Fateor loca *Jobi* favere; sed *Exod. 32: 25.* durissima est versio, quod *Aaron ociosum fecisset populum, ad auditulum de constitutionibus eorum*; quam non satis emollit *Cocceji*, *Ad musitationem in adversariis ipsorum.* Doctiss. *Schmid.* explosa quoque *minuti* notionem, ut parum apta huic sedi, conflatur nobis sub שמין *Vocem in aëre formatam articulate, & in aures incidentem.* Hoc ex textuum inspectione patefcere ait. Scilicet qui talem sibi ideam extra textum format, in textu ipso clarissime eam cernit, sibi ipsi oculos præstringens: nam profecto mihi quidem tam felici esse non licet, ut hanc vim videre queam, vel in hoc ipso contextu, nedum *Exod. 32: 25.* ubi nil dilutius cuiquam in mentem venire posset. Hic autem quid aliud quam *sonum & vocem in aëre expressam* denotari, docet vs. 16. ubi frustra insertum fuisset קול אשמיע *Vocem audiui*, si illud tam diserte per *artificiosissimum* hocce *vocabulum*, ipso קול plenius, & luculentius, hic exprimeretur. Eadem de causa *susurrus* minus opportunus, nec fundatum quod ἰννοε *Cocc.* supponit, *Distingue-re Eliphazum inter sermonem, & susurrum; quasi diceret se quidem verba multa audivisse, sed ea sibi ἰννοε, eo quod præ terrore susurrum veluti sermonis acceperit.* Hactenus ergo minus firma & tuta omnia; ipsum quoque *pauxillum* merito suspectum, quippe quod parum aut nihil habeat præsidii. *Ara-bum* شماج *pellicula uræ; & dein figurate exiguum quid, sono quidem paululum accedit, sed tertia radicali ita discedit, ut parum iis tribuendum esse censeam, que in prioribus Animadvers. vocabuli hujus occasione tenta-*

vi: multo minus cum Cl. Cromajero rem dubio vacuam dixerim. In *Clav. Dial.* p. 291. jam scrupulum meum indicavi, & *The-ma* deperditum שמין conferri posse monui cum *شع-ع* *ludit, jocus est*; unde שמצה

Exod. 32: 25. sit ludibrium. Hoc placuisse videbam & aliis Viris Doctissimis: eaque specie ductus, ad simplicitatem & Radicis & significationis tenendam, nostrum שמין non

non incommode forte capi posse opinabar pro *Tantillum*, quod salivam quidem moveat, sed mox spem eludat. Sic alia sub facie nobis

rediret illud משהו *pau-xillulum*, quod heic loci volebant plurimi interpretes. Ubi tamen locum *Exodi* attentius perpendo, tam singulare quid, & reconditum, ibi subesse sentio, ut in *Ludicro* non ausim acquiescere. Omnino proverbiale aliquid contineri videtur in Formula repetita, *Viditque Moses populum*,

כי פרוע הוא כי פרעה אהרן לשמצה בקמיהם quod *Nudatus esset*; quoniam *nuda-*

verat eum Aaron ad ludibrium in hostibus suis. Habes quidem aliquid satis rotundum; sed neutiquam fidum firmumque; nam פרע non est *Nudare*, sed *dissolvere*, *disipare*, *disturbare seriem nexam*, *compositamve*; ut *crinium Num.* 5: 18. *Lev.* 10: 6. *ordinis ac disciplinæ Prov.* 13: 18. Ea est proprietas verbi *فسرط*

apud *Arabes*, atque inde פרע esse illustrandum monuit *Clavis Dial.* p. 270. Speciatim istud *فسرط* frequentatum in *dissolvenda*

serie nexa margaritarum, ut ad *Harir.* p. 45. ostensum, ubi formula *Proverbia-* *lis prolata* *انفرط نظامه* *disturbata est Sphæ-* *rula ejus*, vel *series baccarum*, pro res ejus fuerunt *dissipate*, *confuse*, atque ita *contur-* *bate*, ut *resitui* non potuerint. Hinc explicandum censeo illud dictum, *Viditque Moses populum* כי פרוע הוא quod esset *dissolutus*

et dissipatus; quod *Legem*, *Disciplinam*, *ordinem omnem turbasset*, & estrenis rueret in idololatriam, cum summa omnium rerum confusione. Huic sententiæ illustrandæ *Pro-* *verbium* subnectitur, originem istius locutio-

nis sub פרע, simulque gravitatem rei insi-

nuans; כי פרעה אהרן לשמצה בקמיהם

Quoniam dissipaverat eum Aaron ad modum Sphærule inter hostes ipsorum. Nempe antequam *Hebræi* absolute פרע adhibuerunt pro *dissipari*, & *dissolvi* quoad ordinem, disciplinam, omnemve aliam compositionem decentem, plena phrasi dicere debuerunt *dissolutus fuit ad modum Sphærule*, aut *seriei nexæ*. Hanc *seriem* appellatam fuisse שמצה, non equidem adfirmo, sed hac ipsa conjectandi ansa indu-

ctus suspicor, accedente Arabico سَمَطٌ

سَمَطٌ series & ordo rerum, nec non سَمَطٌ

Linea, seu filum quo connexæ sunt margaritæ, baccæve: item omne quod collo ornamentis gra-

tia appenditur. Ita *Gjanbarius* السمط الخيط

ما دام فيه الخرز والا فهو سلك

قال طرفه

مظاهر سمطي لولو وزبرجد

appellatur filum quam diu baccæ ei insertæ manent: alias שלך vocatur. Dixit *Tarpha*.

Mea Linea margaritis conferta و زمراديس

In *Camuso* sic declaratur, السمط خيط المنظم وقلادة اطول من المتخنة

Sint vocatur filum seu Linea nexarum margaritarum; nec non collare ornamentum vulgari longius. Apparet idem plane esse سمط

quod نظام, funiculus margaritarum, Linea. Venustas phrasæ hinc formatas produxi ad *Harir.* p. 122. unde tantum teneatur illud *Hist. Tam.* p. 312. الحبل عند

الحل عند انفرط نظامهم و انفرط *Solutus est nodus Sphærule eorum*, و dissipatus est. Describitur ibi miserima confusio & perturbatio copiarum *Tamer-*

lanis. Eundem usum admittit & سمط, dicitur

dici-

13 בשעפים מחזינות לילה בנבל
תרדמה על-אנשים :

13 In Ecstaticis cogitationibus
e visionibus nocturnis, quum so-
por altus mortales opprimit.

14 פחר

14 Tunc

diciturque proverbialiter *انتظم سمطهم* *conserta fuit eorum Linea*, pro *res eorum compositae & ordinatae fuerunt*: nec non contra, *انفرط سمطهم* *disturbata est eorum Linea*, pro *in omnem confusionem inciderunt*. Hinc verisimile reddi videtur, *פרעה לשמצה* *Disturbavit, dissolvit eum ad modum sphaerulae*, esse convertendum, ad *extremum & desperatam confusionem* significandam, qualem ibi requiri evidentissimum est. Arabes dicerent *فرطهم سمط* in *Accusat: Dissolvit eos Lineam*, pro *Lineae ritu*: possent tamen. & per *præp. Lam* struere *لسمط ad modum Lineae*, quia *J* nonnunquam similitudini subservit; quod tamen rarissimum esse haud disiteor. Scrupulum hinc oriundum forte levare posset *proverbialis ratio*, aliquid extraordinarium captare solita, per quam *פרעה לשמצה* elegantius enunciatur, pro *פרעה כשמצה*; ut Latinis *ad sphaerulam*, pro *instar sphaerulae*, non tantum vitio careret, sed & virtutis aliquid exereret, dextre collocatum. Hæc si jam istius contextus gravitati respondere judicentur, *שמין* nostrum nil aliud quoque sonare poterit, quam *Lineam, nexamque seriem, baccarum, margaritarumve*. Dialectos pro *י* Hebræo plerumque substituere *ט* vix est ut tangam; quum vel a primo limine sacra hæc salutantibus id ignotum non sit.

Ibid. Pulcherrima hinc Figura nobis subnascitur, atque pro *Pauxillulo & minuto*, aliquid *grande* ex gemino contextu *Jobi* elucescere incipit, quod reliquæ verborum magnificentia, lectoque eorundem flori, congruentius. Nempe *שמט שמט* *Margaritarum Lineam* transferunt Arabes, ad *sermones elegantiores, dignioresve, pulcra serie nexus*. Sic

Harir. Conf. 14. فاعجبنا بما نثر *Et admirati fuimus nexus quas soluta oratione spargebat sphaerulas*; id est, *elegantiores ejus sermones ac sententias*. Observe *سمط* ibi positum pro *Oratio versu, & figuratior*, quasi *nexam lineam & seriem margaritarum* referens; cui opponitur *نثر* *oratio prosa & soluta*. Ufu latius manante *uniones & bacca sunt eximia dicta*, quorsum illud *Haririi Conf. 9. طال ما نظم دمة* *A longo jam margaritam margaritam consertam nexuit*. Vide etiam quæ ad *Conf. 1. p. 13.* & alibi producta. Sentis *שמין* hoc adpectu offerre nobis *seriem nexam orationis pulchris figuris, vel salutaribus dictis, tanquam unionibus, aut gemmis, distinctæ*; quæ imago & hic mirifice quadrat, & infra *Cap. 26: 14.* concinnissima reperietur; quamvis ibi aliam adhuc conjecturam forte sim communicaturus; nam ea quæ nunc adduxi, necdum omnem mihi scrupulum exemerunt; ac proinde ut dubitanter proposita sunt, ita ulterius eadem examinanda mihi & discutienda refero.

Ibid. Explicationi huic favet nonnihil phrasiss venusta *Et accepit auris mea. Et accepit auris mea*. Ea adferre videtur *singularem quandam attentionem, & profundiorum rei auditæ sensum*. Ufus ea etiam *Jerem. Cap. 9: 19. Audite sermonem Jehova; ותקח אונכם דבר פיו* *Accipiatque auris vestra verbum oris ejus*. Minus commoda foret locutio, si *שמין* *pauxillulum* sonaret, & mallet tunc, *Rapuitque auris mea paululum ex eo*. Sed *personæ Eliphazi* convenientius putem, *Accipit auris mea nexam inde seriem salutaris & pretiosæ veritatis*. Sic Latini, *Accipere auribus*, de re gravi & momentosa, quæ *audientiam commovet intentiorem*. Item *Recipere auribus*, si quid ad-

mittatur, & alto demittatur pectore; quod & combibere auribus. Ad pondus fortean pertinet *Auris mea*, sing. numero vividius pingens *suspensam* quasi *attentionem*, in rem maximi momenti defixam.

17. 13. Speciem *Revelationis*, per quam **דבר** oraculum caeleste ipsi erat editum, graphice nunc porro describit, coloribus qui *Apparitionem Divinam per somnium* nobis collignant, qualis narratur *Abrahamo* accidisse *Gen. 15: 11*. Nimis tenuis sensus eorum, qui *circumstantiam* tantum temporis nocturni hic indicari putant, & quidem **מסונונו**, quo solent *homines somnare*, & *dormire arctius*. Sunt etiam qui *vigilanti tunc*, & *visu somniorum cum animo suo*, inter preces, *volutanti*, hæc evenisse autumant. Non dissiteor **הרדמה** nonnunquam latius patere; genuinus tamen usus ejus adfert *soporem Divinitus immissum*, sive *tam profundum arctiusque*; ut *ordinarium naturæ cursum* videatur excedere. Sic habes *Gen. 2: 21*. **Et cedere fecit Deus soporem in Adamum**. Item *Gen. 15: 12*. **Sopor Divinus oppressit Abrahamum**. Adde *Dan. 8: 18*. & *10: 9*. Utrumque ergo membrum characterem exprimit *Extraordinarie Revelationis cum somno & somno Divinitus immissio*.

Ibid. Specialius ad primum colon observo, *Inter Cogitationes ex visis somniorum*, multo aptius necti cum *seq. 27.* quam cum *præced.*, atque inde etiam opinionem nostram confirmari; quum enim *Eliphazus miraculosum* quendam *terrorem* sibi *incusum* dicat, inter has *cogitationes*, has ipsas *Divinitus* sibi *oblatis & impressas* fuisse inuivit. Ad hanc *gravem conturbationem* spectat quoque vocabulum **סעפים**, quod **LXX.** **ἄκαλιξις**; *Vulgato* est *horror*. Recentiores simplicius dederunt *Cogitationes*, & quidem a **סעיה** *Ramus*, quod ut, post *Kimchium*, notat *Mercerus*, *cogitationes in animo existant tanquam rami ac frondes*. Aliquid enucleatius adhuc reperio apud *Doct. Pinedam*. *Vox originalis non significat Ramum quemcumque, sed eum qui in summitate cacuminis prominet, aut qui excelsit alios longitudine, ut Esaj. 17: 6. Translativè cogitationem significat, que est velut ramus, germea, conceptus mentis; & præsertim eam cogitationem, que aliquid peculiare & magnificentum ha-*

bet, cujusmodi revelationes sunt, que reliquas excedunt, & velut cacumina ac summitates arborum prominent. Hæc nimis subtilia quidem, aliquid tamen veri habent; lucemque fœnerantur ex notionibus vocabuli apud Arabes servatis, quibus شعفة شعفا est cacumen montis, plane ut סעיה סעיה Eminentia

petræ extat Jud. 15: 8. Ad arbores quoque transfertur, ejusque frondosiora cacumina: unde ad Capitis porro Comas prominentiores, sive Caprinas Antiusque applicatur. Hunc utum habes Esaj. 17: 6. & 27: 10. & Eszech. 31: 6. 8. Tertio Caput cordis exponitur in Golio, ad quod intelligendum, ut & alia, quæ sub hoc themate شعف minus peritis crucem figere possent, ipsos recludam fontes. Gjanbarius scilicet propolita notione Verticis, in monte, in aliis, ita pergit

والشعاف راس الحبل وكذلك الشعوف وشعفه الحبل اي احرق قلبه فال ابو يزيد امرضه فقد شعف بكذا فهو مشعوف فقرأ الحسن قد شعفه حبا قال بطنه حبا

Etiam شعفا vocatur caput vene unde cor pendet: itemque شعفا: unde verbum ipsum usurpatur in amore cor accendente. Abuzeyd ait, cor adstringente. Passivè enunciatum, est, insunum quantum adfici aliqua re, cum part: شعفا dementatus. Hasenus producit phrasin, Amore شعفا, quod exponit, intime adfecit.

Habes & ex *Camuso* شعاف *insania*; quales *Glossæ* in *Lexicis* confusius poni solitæ, nescio quam caliginem oculis offundunt, quæ nec *Lingue* naturam, nec convenientiam cum *Hebræa*, perspicere sinat. Exempli gratia, si non ultra *Lexicon* sapiatur, nil aliud colligi poterit, quam hoc شعف adferre tantum *Insaniam amoris*; ac proinde nihil ei commune esse cum nostro **סעפים**: quum tamen *Amor* speciminis tantum causa proponatur a *Lexicographis Arabum*, ad ceteros adfectus vehementiores eandem vim extendendam esse ne monentibus quidem; nisi quod in *Camuso*

14 פחד קראני ורעה רוב עצמותי

הפחיד :

15 ורוח

muso nonnunquam id fiat ; uti in hoc ipso verbo. والمشعوف المجنون ومن اصيب شعفة قلبه بحب او زعر او جنون *appellatur dementatus : omnisque cui summa cordis vena est adfecta amore, aut terrore, aut insania. Easdem cordis in summa Vena adfecti, commoti, perturbati, atque ita graviore quodam adfectu obsessi, & oppressi, ideas frequentant etiam sub شغف ; saepe enim uni Radici Hebraeae geminam Arabicam respondere in Clavi Dialect. multis est pervictum. Sunt itaque, ut vela contraham, شغف Co- cogitationes graviores, Cure totum cor occupantes, idque intime adficientes atque ad se trabentes, ut in Amore, unde pulchrum illud proverbium 1 Reg. 18: 21. פסחים על שתי הסעפים Claudicantes super duobus Adfectibus, & Amoribus quasi Religiosis. Huc revocaverim Ps. 119: 113. סעפים שנאתי ותורהך Amores insanos & adfectus turbulentos odi: sed legem tuam amo. Posses & aliter, de quo latius alibi. In nostro textu סעפים, & Jobi 20: 2. per Sin שגפיים, sunt commutatae cogitationes, extraordinario aliquo motu totum cor ad se rapientes ; unde sententia nostra, וזאת יסגפתי ipsam, sive וזאת יסגפתי potius, hic describi, haud parum corroboratur.*

Ibid. Eodem quoque pertinet בנפל תרדמה Quam cadit sopor altus in mortales. Radix רדם in Origine idem, haud dubie, signavit quod רדם Arabum, tritum pro obturavit, & obstruxit, unde רדם obstruatio firmior, & insuperabilis ; speciatim Murus ille ferreus, ودمير قبي Demir capi dictus Turcis, alias Derbend, quem ad Jagogum & Magogum compescendum, conditum fuisse memorant. Nempe ut est in Camuso الباب ردم

14 Tunc pavor increpuit me tremorque : & quam multum ossium mihi perterrefecit.

15 Nam

والنائمة سدة كله او هو اكثر من Thema ردم de porta, aut rima, est obstruere universam ; aut etiam obstructione ipsa est fortius. Exprimere vult obturationem multo gravissimam, quae vix ac ne vix quidem possit rumpi, aut aperiri. Hinc נרדם altissimo sopore opprimi, & quasi obstruatum jacere. Hanc emphasin omnia loca palam praeseferunt, in quibus etiam ubi de Naturali somno agitur, illud וזאת יסגפתי captatur ; ut Jon. 1: 5, 6. Prov. 19: 15. Signanter dictum 1 Sam. 26: 12. תרדמת יהוה נפלה עליהם Sopor Divinus eos oppresserat. Succinit verbum נפל Cecidit, quo immissum Divinitus soporem commodissime exprimi sentis. Non caret etiam sua gratia novissimum באנשים in Mortales ; quod vulgo extenditur ad omnes homines. Ex nostro sensu restringendum est ad Homines, quos Deus in somno alloqui dignatur, qui אנשים Mortales hic appellati, ut innuatur Eos tunc vel maxime perentiscere quam Debiles sint, & imbecilli, ad Majestatis Divinae praesentiam sustinendam. Confer Gen. 15: 11. Et Job. 33: 15.

Vs. 14. Istud Mortali vix tolerandum pondus, quod Numinis praesentis sacro horrore percellit, concutitque, hac ipsa ansa attextitur, exquisitissimis phrasibus. Prima est, Pavor increpuit me tremorque. Vocabulum פחד pavor consonat quoad Originem cum Graecorum δεισμός, in quo inesse creditur metaphora ab animantibus, quae dum pavitant, caudam subter femora substringunt. Hoc infra opportunius pandetur. Alterum רעה designat tremorem & quidem vehementiorem. Confer pro nostro usu Dan. 10: 11. Arabibus رعدة est tremor quo membra torpent & rigescunt. Haec nunc non persequar. קראני Inclamavit me, increpuit me, a plerisque reducitur ad קרה, ut sit, Occurrit, Obvenit mihi. Id non incommodum ; habetque quo firmetur, quum

quum קרה & קרה vices commutent. Sic Gen. 42: 28. קראהו אסון; quod Gen. 44: 29. קרהו אסון *obvenit ei noxa*. Iterum Jer. 32: 23. ותקרא אתם את כל הרעה הזאת *Et fecisti obvenire iis omne hoc malum*. Et 13: 21. מדוע קראוני אלה *Quare mihi obvenierunt ista*. Accedit formula לקראת *in Occursum*, perpetuo Aleph præferens, unde colligi posse videtur duo themata קרא appellavit, compellavit, & קרה occurrit, eandem habere *Originem*. Hanc, sane quam profundissimam, in præsentia eruere haud vacat. Liceat mihi interea temporis aliquid proponere, quod a Genio Linguae, & Syb. Libri hujus, non videtur abhorrere; Pavor *inclinavit me, & tremor*; id est *cum clamore quasi irruit, invasitque*. Apud Arabes etiam קרא *ult. Aleph. vocavit, clamavit, legit*; & קרא *ult. Vaw vel Fod, recta petit & intendit*; obviam ivit alicui, occurrit, & alia, sic differunt vivo usu, ut eandem tamen stirpem redoleant. Si קרה quis malit retentum, licebit ei convertere, Pavor *invasit me* & tremor, quod fortius quam *obvenit*.

Ibid. Venuste & graviter additum, ורב עזמתו הפחיד *Et multitudinem ossium meorum perterrefecit*. Istud רב *Mercero* signat magnam partem. Risit hoc Cl. de Dieu, redenti, pleraque ossa mea, & improbanti plenius illud aliorum, *Quantum est ossium meorum*, quia רב nunquam *universitatem* designat. Hoc si verum, præferendum haud dubie esset aliorum *Multum*, adverbialiter, *μεγάλας*, ut LXX; nam pleraque ossa merum frigus est. Schmidius רב positum putat pro רב כל *πᾶν* ut Coccejus quoque visum. Non ceperunt Viri Doctissimi. flosculum Orationis, quo *Multum*, & *parum* absolute valet *Omne*, & *Nullum*. In *Hamasu* Poëta vetus.

כתבתי זואחבהא קליבא דפניהא

Multi eorum soli expofiti; pauci humati.

Ubi Tebrizius *قولہ قلیبل لیم یسرد ان*

القلبل منهم دفنوا ولكن اراد انهم لم يدفن منهم احد *Quod dicit pauci, non istum habet sensum, ac si nonnulli eorum essent humati; sed omnino ul'um ex iis humatum esse negat. Ergo mulzi quoque tantundem ac Omnes. Iterum in Hamasu Heros ille Celebratissimus, cui نابط شرا Malum portat sub axilla nomen inditum, suam strenuitatem profiteretur hisce*

قلبل التشكي للمهم يصيبه كثير
للوهي شني الذوي والمسالك

*Paucus querimonie ob dirum quid ingruens;
Multus curarum; diversus arduorum itinerum.*

استعمل لفظ القليل *ubi Tebrizius, usurpat vocem paucus a negationem universalem. Addo Multus esse, ve. perpetuus, vel totus, quippe qui في كل اناس في في curis Heroicis. Cernis speciem idiotismi ex serie facile dignoscendi; quemadmodum textus noster universitatem ossium aperte postulat, si رב multitudinem hic designet: itemque Cap. 33: 12. infra رוב عזמתו ايتها *Et multitudo ossium ejus perennis; hoc est, Quantum ei ossium, perenni haëtenus medulla vigentium. Aperiam alium adhuc conspectum; nam multitudinis notio est secundaria sub ركب, a primaria spissioris compactionis. Inde ركب عזמתו הפחיד, & compactionem spissam ossium meorum perterrefecit: ubi jam omnia ossa per se intelliguntur, intus quasi concussa, ac præ terrore vehemntissimo conturbata. Contendas velim illud Jerem. 23: 9. Confractum est cor in medio mei: palpitarunt omnia ossa mea: proprie emollita sunt; spissa & robusta firmitate eorum in mollitudinem cereæ veluti colliquefacta.**

15 ורוח עלי-פני יחלף תסמר שערתי

בשרי :

15 Nam spiritus ante faciem meam identidem pertransibat: horripilante carnis meae pilo.

16 יעמר

16 Ste-

Vf. 15. Novæ subnectuntur circumstantiæ, quas anceps est referatne proxime ad seq. vf. an ad præced. Pendet hoc a voce רוח spiritus, qui aliis est Divina persona, aliis Angelus, aliis ventus. Postremum placuit Coccejo, conferre jubenti 1 Reg. 19: 21. Act. 2: 2. Calculum adjecit Schmidius; nec ego ab hac sententia alienus; quum cernam verbum חלף in ventis quoque adhiberi, Esaj. 21: 1. כסופות בנגב לחלוף ממדבר ut turbines australes solent pertransire e deserto. Inest in hoc verbo חלף impetus transeundi identidem repetitus, & per vices continuatus. Narraret sic Eliphazus, ante Numinis faciem præmissum fuisse ventum vehementiorem, qui ejus adventum annunciarit. Qui ipsum Numen, Spiritumque Dei, vel & Angelum intelligunt, non satis commodam explicationem dare possunt verbi יחלף pertransibat; quod meatum, ut dixi, adfert continuatum identidem, & recta ulterius pergentem. Hoc vento aptissimum, Spiritus non videtur satis convenire.

Ibid. Verbum סמר a Rabbiniis transitive refertur ad רוח ventum, vel Spiritum, ut sit, inborrere fecit. Admittit eam constructionem anceps genus רוח; etiam in eadem sese periodo nonnunquam exerens, ut Job. 1: 19. 1 Reg. 19:

11. Similiter hic רוח יחלף; & תסמר. Coccejus tamen hoc minus teres censens, maluit sub Ellipsi, Spiritus contra faciem meam pervadebat, idque horripilare faciebat pilos carnis meae. Monet Reciproce etiam sumi posse, Horripilavit se. Simplicius, quod Mercerus dedit, Inborruit pilus, ut Ps. 119: 120. Pibel hic significationem intendente, ut sæpissime ibi intransitiva vis retinetur. Jer. 51: 27. grandi figura positum העלו סוס כילק סמר E-ducite equum ut locustam horrentem. Hæretur in similitudine, nam locusta pilosa, iisque pilis horrescens, nusquam reperitur. Hinc Erucam hirsutam alii assumere. Refutatur in

Hieroz. p. 2. p. 455, 456. ubi docet: πούτ Locustas habere pilos in capite, quos erigens videatur ἰσχυροτέρως, quum & Claudianus de Locusta dixerit.

Horret apex capitis. —

Addit, non tamen necessario Locustam horripilantem intelligi; quum & reliquo corpore possit horri, adeoque & depilis bestiola recte dici queat horrens, quæ toto corpore cohorrescat ad conspectum hostis imminentis, atque semet ad defensionem parat. Nollem scriptum a Viro magno, nam nimis sic langueret comparatio; quæ ne quidem satis vigeat, si cum aliis dederis Locustam horribilem, quorum tandem Bochartus quoque inclinatur; quod enim Calvinus annotat, equos hic cum Locustis componi ob multitudinem, non ob robur bellicum, paucis, credo, persuadebitur. Omnino סוס equus sumi debet pro equitatu. Hic & ob multitudinem, atque agmina densa; & ob robur bellicum, cuncta pervastans; & ob tela atque hastas, quibus copia istæ horrent, contenditur cum ילק סמר Locustis horripilantibus, pilos suos arrectos protendentibus. Secundum illud Virg. 10. 178.

Mille rapit densos acie, atque horrentibus hastis.

Huc pertinere quoque posset Glossa in Camuso sub Radice سوس, cujus 2 conj. apud Cl. Gol. exponitur inter alia Celcriter vibravit sagittam. Usitatio notio est Clavis compegit, confixitve. Is clavus, speciatim ferreus, appellatur مسما significatione Hebraica quoque cognita; duplici forma מסמר & מסמר 1 Chron. 22: 3. Jer. 10: 4. Eccl. 12.

11. Part. est מסמור מסמור Clavis confixus, & horrens quasi, ut in illo Poetae apud GJanbarium.

○

الحلّف

jas: imago erat coram oculis meis. Id minus commode explicatur, ac si speciem quidem aliquam sibi apparuisse diceret Eliphazus, sed non satis discernere se valuisse, quis aut qualis esset ille Spiritus. Huc tamen tendit quoque structura rotundior Cocceji, *stabat* (& non agnoscebam speciem ejus) forma coram oculis meis. Aliquis non *וְרָאָה עֵינָיו* *cujus lineamenta mihi inusitata.* Cl. Vitr. Obs. Sacr. L. 6. Cap. 10. par. 5, 6. תמונה exponit umbram, vel Speciem viri humana forma apparentis, quem & *Vf. præc.* autumat appellatum רוח spiritus. Adversus omnes hæc opiniones multos movere possem scrupulos; sed nec diffido Lectori, eos sponte sensuro; & nonnullos jam tetigit Schmidius; ex circumstantiis rite colligens, nullam prorsus sive speciem sive formam fuisse conspectam. Vertit itaque, *stetit se*, & non agnovi speciem ejus, nec formam, coram oculis meis. Id minus limpidum judicabunt, qui Hebræa adspiciunt. Vir Doctus exempla talis structuræ possum obvia asseverans, vel unum vellem produxisset; nam לא יראתי לה לא repeti posse concedo; isto modo posse repeti pernego, ut לא אכיר מראהו non agnovi speciem ejus, formam, valeat ולא תמונה nec formam; ne enim dicam תמונהו struendum fuisse; saltem, omisso לא, scribendum fuisset ומראהו ותמונתו; ad minimumve מראהו ותמונה, Non agnovi speciem ejus & formam. Eatenus tamen in hanc sententiam pedibus eo, quod visibilem formam omnem sedulo remotam voluerit Eliphazus, hoc ipsum pulcherrime sic enuncians, Adstitit, & non agnovi visibilem ejus speciem vel tenuissimam, ac quasi adumbratam. Vox מראה adspexit, sive speciem visibilem palam designat. Ei additur תמונה, quæ est species tenuior, & subtilior, primis quasi umbris delineata. Hinc notanter positum Deut. 4: 12. vocem verborum audivistis, ותמונה אינכם, at speciem ne subtilem quidem ullam vidistis. Tantummodo vox. Adde *Vf.* 15. *ibid.* Eandem emphasin agnoscas Exod. 20: 4. Non facies וכל תמונה sculptile, ullamve effigiationem tibi. Inde & alia condiscas. Non prætereundum quoque discrimen inter מראה &

תמונה adhibitum Num. 12: 8. ubi Moses dicitur cum Deo colloqui פה אל פה Os ad os; במראה ולא כחירות in visibili, seu adspicibili specie, & non in enigmatibus: quin תמונת יהוה יביט in subtilissimam Dei speciem, formamve *αὐτοζέων*, vibrantem oculum intendere. Cl. Cocc. מראה accepit de specie quæ luce constet & colore: תמונה eidem est *ד' אִדּוּס* forma tum externa, tum interna & essentialis. Dixerim מראה in isto contextu esse speciem expressam, modo visibili; תמונה speciem tenuiorem & subtilissimam. Non mirabere nunc hæc duo etiam heic conjuncta; & quidem sic ut תמונה proxime cohæreat cum מראהו, vel per modum adverbii, vel per appositionem, quæ sensui cumulum addat. Adstitit: & non agnovi speciem ejus visibilem, adumbrationem, ante oculos meos. Hoc est, ne adumbratim quidem; vel, ne talem quidem, quam subtilem adumbrationem appellamus. Structura esset sublimis, & singularem spirans venustatem.

Ibid. Veritati litare studens, aliud adhuc examini publico subjiciendum esse video. תמונה in isto loco Exodi posset eminentiore sensu capi ex Ps. 17: 15. Ego in justitia videbo vultum tuum פניך Satiabor תמונתך imagine tua, quum evigilavero. Videtur in nui immediatus Dei conspectus, & ד' אִדּוּס de quo Apost. 2. ad Cor. 5: 7. Nec non illud *וְרָאָה עֵינָיו* 1 Cor. 13: 12. ubi palam respicitur ad Num. 12: 28. Si itaque videre תמונה speciem Dei, est eum videre *וְרָאָה עֵינָיו* i Job. 3: 2. commodiore fortassis constructione verti posset, Adstitit speciem, essentiam, coram oculis meis; יעמד תמונה, absque ulla visibili forma; atque Numen sese mihi conspiciendum obtulit in lumine splendidissimo suæ Majestatis. Sic תמונה esset pro-בתמונה, isto sublimiore modo apparitionis, sive jam Accusativo casu efferas, speciem essentialem; sive casu recto species, quod est, ut species ejus vera, & forma interna iè habet; nam stylus figuratior ex æquo admittit יעמד אלוה תמונה Numen adstat species, & speciem; de eminentissima illa revelatione, qua

Divinitatis אֱלֹהִים invisibile præbet contuendum; quemadmodum de Mose enotatum Num. 12: 8. הַמּוֹנֵת יְהוָה יֵבִיט לְךָ לֵבָא וְעֵינָיו אֵינֶם רְוִיִּים; sive אֵינֶם רְוִיִּים וְעֵינָיו אֵינֶם רְוִיִּים. Si quis interim constructionem receptionem mallet, liceret ei orationem sic digerere; Adstitit, cujus nullam agnovi formam visibilem, Numen; אֱלֹהִים ipsum Divinitatis erat ante oculos. Omnem movi rudentem, ut quid Linguae genius ferret, in promptu foret. Quænam via sit sequenda, aliorum esto arbitrium. Quam quis cumque fuerit ingressus, habebit Revelationem longe excellentissimam, quam Eliphazus non immerito tanto Orationis paratu executus fuit. In vulgari interpretatione nil reperio quod tanta cum magnificentia, ac pompa veluti, denarrari merebatur; unde & nonnulli vanitatis dicam scribere Eliphazo non dubitarunt: aliis hominem spectro delusum arguantibus.

Ibid. Fluëtuatur etiam in expositione posterioris membri. Plurimi voluere, silentium & vocem audiri, pro submissam vocem, susurrum tenuem, per Hendiadychia. Calculum his adjecit Celeb. Vitr. in Obs. Sacr. L. 6. Cap. 10. p. 5, 6. Belgæ, aliique præclari interpretes, ita interstinguunt, Silentium fuit; & vocem audiri. Objicitur a Cl. Cocc. tunc legendum fuisse וְקוֹל, si distinctio major intercederet inter has duas voces דַּמְמָה וְקוֹל. Uno tenore ipse convertit, auram & vocem audiebam, observans דַּמְמָה non tam silentium, quam absentiam strepitus, turbinis, vehementis פִּזְזוֹת & soni, notare 1 Reg. 19: 12. in phrasi קוֹל דַּמְמָה דַּקָּה; Vox aura lenis; & Ps. 107: 29. ubi opponuntur סַעֲרָה procella & דַּמְמָה aura lenis, quæ comparatione tempestatis sit quasi silentium, a דַּמְמָה siluit. Addit, a דַּמְמָה assimilari, a דַּמְמָה derivari alias posse, quasi דַּמְמָה Sonus repercussus, vocisve imago, בַּת קוֹל Fiha vocis dicta Rabbinis. Posterius longiuscule deflectit ab Analogia. Prius fatis speciosum. Inde hic sensus redundat, Quum cessasset ventus ille פִּזְזוֹתוֹ, בְּלִיַּתוֹ, violentus de quo Ps. 14. qui non tantum externare poterat, sed & exsurdare aures, tum deinde lenem au-

ram, & cum illa claram vocem loquentis fuisse auditam: ut 1 Reg. 19: 12. Sane דַּמְמָה ibi tranquillitatem, aëri turbato, & vento procelloso oppositam sonare, non silentium strictè sumtum, arguet etiam Cl. Guss. sub דַּמְמָה, quod קוֹל דַּמְמָה Vox silentii, sit incongrua admodum, miscens diversissima. Varia quidem a variis tentata; sed frustra; quum Epitheton דַּקָּה Tenuis, aliud quid exigit, quam silentium. Aliud quoque patitur Origo thematis. Coccejo ea fixa in negatione motus, quasi non moveri; unde partim silentium, partim excidium & extinctio succreverint; nec non aura, ventulus in דַּמְמָה. Sic ille ex ingenio, conjectandique artificio, haud insecite. Genuinam tamen Proprietatem præstabit Dialectus Arabum, דַּמְמָה frequentans pro complanare obliuendo. Inde translatio facta ad Fluxus, ventus, strepitus, voces, post motum residentes, stratas, complanatas, ad quietem tranquillitatemque compositas. Alio flexu complanare traductum ad excidium, quo quid extinguitur, deletur, solo æquatur, obliteratur. Hæc in Clar. Dial. prælibata p. 255. Conficias hinc דַּמְמָה esse statum aëris nullo motu turbati, & tranquillissimum, cernasque pulchram sententiam Ps. 107: 29. יָקָם סַעֲרָה לְדַמְמָה Scare facit procellam in complanationem; tum maris strati, tum aëris sedati. Idem adspæctus aëris sedati obversatur mihi 1 Reg. 19: 12. in דַּמְמָה דַּקָּה complanatio tenuis, quod Epitheton non pertinet ad diminuendum, sed ad augendum; secundum naturam Radicis דַּקָּה דַּקָּה contudit minutissime, in pulverem veluti; aut farinam. Sic דַּמְמָה דַּקָּה Complanatissimum, & sedatissimum, aëris statum egregie pinget: & דַּמְמָה דַּקָּה קוֹל poterit dupliciter converti, vel cum Belgis, susurrus tranquillitatis complanatissime: vel Vox i. e. Oraculum cœlestè ex complanatissima aëris tranquillitate emissum. Posterius hocce firmari quodam modo posset ex seq. וְהָיָה כִּשְׁמֹעַ Et fuit quum audiret Elias, istam vocem scilicet, obvolvit faciem suam &c. Hæc aptiora ad Oraculum, quam

17 Num mortalis a Numine justus erit? an a Conditore suo purus erit vir?

האנוש מאלוה יצדק אם-מעשהו

יטהר גבר :

18 Ec- הן 18.

simplicem susurrum ventuli vel aura lenius mota. Eandem vim & textui nostro aptandam arbitrer; ut sit, *Complanatio* facta; & *vocem audivi*. Innuit nempe *ventum posuisse*, *aëremque*, sub adventu Numinis, *sedatum* & tanquam *complanatum* fuisse: atque ex illo tranquillo, *profundeque silenti*, aëre, *Oraculum existisse clare resonans*, *invisibili ore emissum*; *audientisque pectus sacro horrore penetrans ac perfundens*. Sic tandem non longe abessem a sententia Cl. Cocc. superius exposita; nam & ille cum *leni aura* resonuisse statuit *articulatam & claram vocem*. Viciniam quoque cum iis colo, quibus placebat *silentium* fuit; *vocemque audivi*. Nostra constructio aliquid augmentius inferre videtur. Suspiciabar olim *Paradoxi* quid expressum fuisse hoc pacto, *Altissimum erat silentium*, & *tamen vocem audivi*; h. e. *Nullus externus sonus aures feriebat, atque omnia profundissime fiebant*: & *tamen vocem intus in precordiis resonantem audiebam, clare & articulate mihi Divinitus insinuatam*. Id quousque in censum venire mereatur, atque cum *Revelationum Divinarum ratione* consistere queat, examinandum relinquo iis, quibus sapientia cœlestis hac in parte illuxit.

Vs. 17. Exhibentur porro ipsa *Oraculi verba*, vel potius, ex nostra sententia, primum ejus membrum, *Homines spectans*, ut posterius *Vs. 18.* *Angelos tangit*. Ea duplicem recipiunt interpretationem, *comparativam alteram*, alteram *positivam*, ut sic dicam. Ex illa dari solet, *Num mortalis præ Deo justus erit? num præ Factore suo purus erit vir?* Ex hac, dari potest, *Num mortalis a Deo justus erit? num a Factore suo purus erit vir?* simplex modo conspectus utriusque versionis, quænam plus ponderis ac momenti trahat, cuivis suggerit. Plurimos tamen in priorem sensum inclinasse putem, quod *צדק* cum *מן* constructum alibi etiam *comparationem* inferat; ut *Gen. 38: 26.* *Ezech. 16: 52.* quæ si absit *צדק לפני* *Ante faciem Dei justum esse* potius struatur, *Ps. 143: 3.* vel *עם* *cum Deo*, *Job. 9:*

2. *Accedit*, hoc ipsum *Jobo* objectum fuisse, quod se *Deo Justiore* in sua causa contendere: ut diserte *Elibu* quoque, moderatior alias, collegisse dicitur *Cap. 32: 2.* eadem structura adhibita. Sunt præterea qui supponant, hanc ipsam *Revelationem* obtigisse *Eliphazo* occasione *Calamitatum Jobo* *institutarum*; & quidem eum in finem, ut ejusdem *querelæ adversus Deum* tanto fortius retunderentur. Hoc postremum nullam habet speciem veri; si vel haberet, commodior tamen foret alter sensus, *A Deo*, *A Factore suo*. Sane illud *præ*; non exiguis premitur scrupulis. *Primo* enim nullum unquam Mortalem, mentis fanæ compotem, tanta potuit incessisse vanitas, atque arrogantia, ut *palam Deo dubium reddere*, seque *Numine ipso Justiore* ferre sustinuerit. Repones forte, *Jobum* hoc fecisse. Id vero nego, & pernego, isto adpectu, quo verba hæc ponuntur; in quibus inest *Theosis & Doctrina generalis*, qua statueretur *Hominem* aliquem in omnibus *Deo justiore* ac *puriorum se dicere ausum* fuisse. A tali mente se alienissimum testabitur Noster, *Cap. 9: 2, 3.* *Novi enimvero hæc ita se habere: nam quid justus esset Mortalis cum Deo! si voluerit contendere cum illo, ne unum quidem e mille respondebit ei.* In transitu observes velim ibi esse

עם, quod hic est *מן*, & palam respici ad hoc ipsum *Oraculum*; quod *Jobus Doctrinam sibi notissimam continere* profiteretur, sibi injuriosius propterea objectum, tantoque conatu inculcatum. *Secundo* istud *præ* peperit expositiones argutas, parumque plausibiles. Talis est illa *Doctiss. Schmidii*, sic duo cola disjunctis, ut prius *absurdum*, posterius *impossibile quid* proponat. *Absurdum*, ut *אנוש* *homo humilis & infirmus*, sit *justior quam אלוה*: *Natura sublimissima, infinita, increata, independentens*. *Secundo impossibile*, ut is qui a *Deo factus* sit, *גבר* *vir*, *majorem habeat puritatem quam Factor ejus*, cui omnia sua, quin vires ipsas & *Facultates* per quas purus est, *debeat*: qui proinde, *semper majorem habeat justitiam*:

ac puritatem. Hæc etiam citra *Oraculum* constabant, credo. Quam obscurum quoque, atque intricatum, illud eisdem, *Observandum*, quod *justitia*, de qua comparatio instituitur inter Deum & Jobam, non tanquam perfecta *justitia*, sine ullo peccato & defectu, quam *justitia* causa & facti. Scilicet quasi Jobus justus esset juxta ordinem divinum, quo Deus graciosus esse vult; & Deus non esset tam justus ut promissis suis stare. Secundo hanc explanationem nemo Sanctorum, quos Deus calamitatibus subjecit probandos, habuisset *Justitiam* causa & facti: atque Jobus etiam Merito tam dira & infanda fuisset expertus, quem tamen ipse Deus immerito absorptum pronunciat *Cap. 2: 3*. Tales iterum sunt alia explanationes apud *Pinedam*, tertia videlicet, & quarta, quam ipse amplectitur; ut *Lojoh* discipulus; quum primam & secundam sequi debuisset, de quibus mox disceptietur.

Ibid. Distinctum locum *Cl. Coccejo* tribuo, aliquid profundioris Theologie hinc eruenti, & de *Justificatione* hominis agi statuenti. Verit, Numquid homo justificabitur prae Deo? An prae Factore suo purus erit Vir? Ad hæc ita commentatur. Quam justificatio sit ex gratia, & dono, si homo sua justitia gloriari vellet apud Deum, quasi non esset, quod Deus in ipso juste accusaret; si, inquam, homo judicaret, sibi standum esse apud Deum justitia sua, non autem donata propter satisfactionem alterius, nonne judicaret se oportere puriorem esse, quam Deus ipse. Hoc enim quod Deus approbat, seu sanctum & rectum, sibi quoque gloriosum, ille nec sanctum, nec rectum, interpretaretur; neque se constitueret immodicus Deo. Sic *Oraculum* deterreret a justitia propria, in Messieque justitiam ac satisfactionem unice recumbere juberet. Eximia veritas, & vere שמין *Linea margaritis ferta*. Ea tamen non adeo commode inserta hic fuisset ab *Eliphazi*, non utique hoc *Fidei fundamentum* adituveni adversus *Jobum*, sed eum vel aperte, vel occulte hypocrisios convincere conanti; atque tandem descendenti ad *Corruptionis humane vim*, medullis ipsis implicitam quasi, inde a primo fato; in omnibusque ita adhaerentem misero mortali, ut coram Deo, cuius puritas atque justitia caput omnem transcendunt, semper impurus censeatur.

Ibid. Hanc fuisse mentem *Eliphazi*, atque illuc etiam *Oraculum* collineasse, dubitare non patitur *Cap. 15: 14, 15, 16*. ubi idem *Eliphazus*, eadem hæc repetens, Fontem peccati Originalis aperit, atque ad profunda corruptio-

nis humane penetrat. Ad hunc scopum itaque ferendum citra hæsitacionem prætulim Numquid Mortalis justus erit a Deo? Num a Factore suo purus erit vir? Et hoc שמין, Monile pulchrum, aut Linea baccatam Doctrinae salutaris dixerim: quæ Deo adstituit decus infinitæ sanctitatis; hominemque etiam justissimum, vereque sanctum, semper exclamare admonet, Ne intres in judicium cum servo tuo, quoniam non justificabitur, vel non justus erit, in conspectu tuo, ullus vivens. *Pf. 143*.

Sic præp. מן hic idem valebit quod לפני istic loci, aut עם *Job. 9: 2*. nisi quod præfatiorem adhuc induat rationem, per quam a Deo capi potest dupliciter; nempe vel tanquam ab Actore, vel tanquam a Judice. Si prius, זרק מאלוה Justus fuit a Deo, va-

leret, justitiam suam adversus Deum, injustitie accusantem quasi, asseruit, evicitque. Si posterius, molliore sensu exister, ut justus & purus consistere potuit pro *Tribunali* supremo, atque inde, ex sententia judicis, discessit, criminis expertus. Utrumque cum natura præpos. מן intime conjunctum est. Utrumque egregium pandit conspectum. *Cl. Cocc.* priorum illum Dei Actoris vidit, commendavitque: nec multum refrager, cum subsit aliquid audacioris figura: magis tamen propendo in *Judicis* personam Deo aptiorem, atque etiam congruentiorem nostro contextui, ubi summum Nomen repræsentatur inter *Myriadas Angelorum* inaccessum habitans Lumen, atque infinito jubaræ Majestatis circumfulgens.

Ibid. In eundem hunc scopum feruntur due interpretationes priores, apud *Pinedam*, licet in his comparatio retineatur; etiam sanctissimos videlicet non posse ab omni labe, aut peccato, immanes pronuciari, coram infinita Dei sanctitate. Sed aut vir ille Doctissimus, non video quomodo hic sensus cohæreat cum proposito *Eliphazi*, neque qua ratione inde colligere possit, Jobum merito a Deo puniri, aut non debere de justitia Dei conqueri. Eadem difficultas quoque reliquos interpretes videtur tenuisse, quo minus hanc expeditissimam vertendi viam fuerint ingressi. Atqui si rem rite pertentes, nihil proposito *Eliphazi* congruentius. Primo enim, hoc *Oraculo*, sic sumto, vincere voluit, Neminem mortalem, quantumvis justum, ac purum, justam habere causam de Deo conquerendi, ac si innocens adfligeretur: quum

18 הן בעבריו לא יאמין ובמלאכיו
שׂים תהלה :

18 Ecce ne Servis quidem suis fi-
dit: atque in Angelis suis notat
omissionem, lapsationemve.

19 אף

19 Jam

quum omnes coram illo tribunali simus *nocentes*, & *materiam* foveamus *castigationis*, ac *punitiois* etiam *gravissimæ*. Si intra hos fines mentem viri constringas, nil est quod desideres, quoad nexum, & feriem, ut ad *Vs. 12.* indicare cœpi. Magna tamen me tenet sus-
picio, *Secundo*, eum *Oraculo* hoc insuper ab-
usum fuisse, ad sinistras, quas de *Amico* con-
ceperat, cogitationes colorandas, & fortius
urgendas. Omnino persuaserat sibi *Jobum*
fuisse *Hypocritam*, qui si jam pietatem *non de-*
dit *opera ementitus* fuisset, saltem a corde *do-*
loso deberet esse *delusus*. Hanc *Hypocrisin* nunc
tandem, ipsius *judicio*, *nudaverat* Deus, prout
antea eandem in sinu ac recessu cordis haud
integri *notaverat*. Hoc ut *Jobo* quoque
persuadeat, indeque ansam nanciscatur Eum
ad *resipiscentiam* cohortandi, proponit ei im-
mensam Dei sanctitatem, oculosque illos so-
le lucidiores, qui corda & renies pertentent,
ibique sæpe *fermentum* detegant, ubi summa
puritas, atque *integritas* adesse credatur, non
ab aliis solummodo, verum etiam ab ipso
homine semet decipiente. Celebre in hunc
usum practicum illud *Jerem. 17: 8, 9.*
עקב הלב מבל *Lacunosum*, Lacunis &
salebris intercium, *est cor præ mensurare.*

(Thema כול hanc imaginem aptissimam of-
fert) Nota reliqua. Tale quid intendisse *E-*
lipbazum, ex *cap. sequentis* sententia non una
colligitur, ut suis locis submonebitur.

Ibid. In gemino hoc *Eliphazi* argumento,
modus haud servatus; atque *Jobo* facta fuit
injuria. Posterioris conclusionis vitium per
se patet. Prior extus speciosa, intus vitiosa.
Revera omnes homines, quotquot vivunt,
etiam *purissimi*, ac *justissimi*, reliquias cir-
cumgerunt *corruptæ & impuræ* *nativitatis*, eo-
que respectu, in se, *coram Tribunali cœlesti*
consistere nequeunt, sed *nocentes* reperian-
tur; *καὶ πᾶσι πτωχοῖς ἀπαυτοῖς*, ac propterea om-
nes suas spes opelque reponentes in *foedus*
gratiæ, & *Justitiæ Sponsoris cumulatissimam*.
Inde tamen non consequitur, quod nunc
contendit *dilputator*, *neminem innocentem a*

Deo *adfligi*: *rigidiusque tractari* quam *merue-*
rat. Videlicet *Absolutum Dei jus*, & *Dom-*
inium, præstrinxit ei oculos, quod *Jobus* e-
tiam probe persensit; atque ita in primo sta-
tim congressu commiscere cœpit & confun-
dere, quæ accuratissime debuissent discerni:
nempe aliud esse *adfligi ex absoluto Dei Dom-*
inio, quod *Jobus* utique reverentissime agno-
vit, & contra uxorem defendit *Cap. 2.* aliud
adfligi, & quidem *tam extraordinariis judiciis*
adfligi, ex merito, secundum ordinarium cur-
sum providentiæ mundum huncce gubernan-
tis, & integritatis studiosos, etiam nunc dum
perfecte integros, foventis tamen, ac prote-
gentis. Illud *Adfligi ex merito*, minus pru-
denter hic adhibitum, fractam *Jobi* mentem
ita obruebat, ut se erigere in hoc certamine
modumque a sua etiam parte servare non va-
luerit, quippe qui se *inmerito adflictum* con-
tendens, & jure sane contendens, si rem ip-
sam spectes, in *Defensionis* tamen *circumstan-*
tiis ulterius progressus fuit, quam par erat;
atque tum de *innocentia sua*, tum de *injuria*
præsertim, non ab hominibus tantum, sed
ab ipso Deo etiam, sibi facta, nimis fortia
jecisse verba deprehenditur.

Vs. 18. Dubitatur sintne hæc verba *Oracu-*
li, an Eliphazi instantis; & validum ratioci-
nium necesse instituentis, hac occasione, a
Majori ad Minus. *Cl. Cocc.* prioris opinionis
ne mentionem quidem fecit. *Schmidius* ad
posteriorem quoque acclinis, eam firmat ex
particula הן *Ecce*; quæ est compellantis;
jam vero Deum sic in *Oraculo illo Elipha-*
zum compellasse haud verisimile censet. Ad-
dit הן ita positum *cap. 15: 15. & 25: 5.* ut
sine dubio sint verba *Eliphazi, & Bildadi*. Mi-
hi hic *secundum Oraculi membrum* videtur com-
prehendi: nam hæc veritas, magis adhuc cœ-
lestis auctoritatis sigillo consignari mereba-
tur, quam superior illa. Addo, vix sine no-
ta temeritatis hanc *sententiam de Angelis* ab
Homine mortali potuisse *pronunciari*; quum
in *Ore ipsius Dei* habeat *summam decentiam*.
Dilutæ sunt, quas *Vir Doctus* adfert, *ratio-*
nes,

nes, ex Cap. 15. & 25. nam ibi clare ad hæc ipsa verba respicitur, atque ea tanquam *Divinitus edita Oracula* arguentur. Præterea cur incredibile, *compellatur Divina voce Eliphazum?* quum diserte præmiserit *vs. 12. Verbum Cœleste singulari quadam ratione sibi annunciatum & insinuatum fuisse.* Sed mittatur *compellatio*, si velis, & teneatur tantum *demonstratio*, quæ in hac particula inest. Potuisset *Vir Clar.* hujus opinionis incommodum sentire, ex incommodo, quem profert, nexu, ac si *Eliphazus* nunc *Oraculi Veritatem confirmandam* lusciperet, comparatione cum Angelis instituta. Quasi vero qui *Oraculum mortales spectans* in dubium revocare voluisset, non continuo *Eliphazum* cum illa sua probatione explodere potuisset, quod sibi iudicium de Angelis temere arrogaret, eorumque sanctitatem inverecundius minueret, & delibaret. Concludo ergo fati fidenter, hanc esse partem *Oraculi*; ipsiusque *Dei verba*, infinite sanctitatis characterem signantia, ad quam omnis creatura perfectio, ut scintilla ad solem, aut guttula ad Oceanum, evanesceat.

Ibid. Ex hac sententia mox *liquida & limpidi* omnia; quum magnopere laboretur ab iis, qui *Eliphazum* hæc de suo inferuisse statuunt. Ad *Angelos lapsos* textum jam *detorque* non necesse erit. Non confugere ad versionem contortiosem, *Ecce servis suis non fidit, etiamsi in angelis suis splendorem posuerit.* Non ad expositiones delabi quæsitæ, precarias, frigidæ; quarum nonnullas mox attingemus. Contra si Deus introducatur, Majestatis immensæ gloriæ omnem creaturam perfectionem obscurans, & absorbens, utrumque colon hujus versiculi habebit aliquid Deo dignissimum, ejusque Spiritibus administris hæud indignum, quocumque tandem sententiæ phrasæ aliquid grande præferentes, ad *Angelosque* præ Deo deprimendos magnum pondus trahentes, declarentur.

Ibid. In priori colo עבדים *servos* nonnulli *Rabbinorum* post *Chaldæum* retulere ad *Prophetas*, qui etiam mox *Angeli* salutentur, si ve *Legati*. Id a *Mercero* retutatum, a *Bolducio* recoctum, & dilutissime expositum, nunquam cuiquam in mentem venisset, si hanc esse partem *Oraculi* rite fuisset observatum. *Quicquid inter homines sapientia, virtute, sanctitate eminet*, id jam *vs. præc.* propositum titulo גבר. Ergo עבדים *Servi* hic iidem

qui *Pf. 104: 4. משרתים ministri*; non illi qui *Domicilium haud servarunt*, quod extra oleas, saltem non adeo validum, ad homines etiam purissimos, coram tribunali supremo impunitatis convincendos. Hunc scopum unice tangit, *Ecce servis suis non credit, vel non fidit*; vel quod alii commodius autunabant, *non ponit stabilitatem in iis.* Cl. *Schmidius* cornicum se oculos confixisse ratus, nihil plane vidit cum suo additamento, *Ecce in servis suis non fidit, quod justi sint præ ipso.* Inspice adjectam explanationem, & non frigus, sed meram senties glaciem. Languet etiam *Nachmanide* interpretatione, *Non fidere Deum Angelis, quod iis arcana & mysteria sua non credat.* Cl. *Cocceus* existimat eam posse eatenus admitti, ut *Eliphazus a modo cognitionis, ad modum sanctitatis & justitiæ argumentetur*; colligatque, *Angelos non posse esse perfecte sanctos, coram Deo; quia nec perfecte sapientes.* Meliora sunt, quæ i. n. v. de suo dedit. *Non fidit, Boni sunt Angeli, ut opus Dei: sed non ita boni, ut non possit eos annihilare; nisi voluntas ipsius gratiosa obstaret. Recti sunt Angeli, & faciunt voluntatem ejus: at potuerunt deficere. Deus, ne deficerent, munivit ipsos. Non fidit, eos per se staturos.* Eodem tendunt, qui אמין ad significationem *Stabilitatis* reducerunt, quam non habeant *Angeli nisi cum summa a Deo dependentia*; quin imo quam plane nullam habeant respectu *Dei.* Pressius adhuc aliquid exhibuit *Mercerus*, ita commentans, *Diffidit Angelis, non existimans eos idoneos esse & satis perfectos, pro quibus spondere audeat; & asserere, eos ab omni labe alienos, ac usquequaque absolutos esse.* *Intellige, si eos examinare velit, & secum comparare: considerans eos per sese, excluso eo quod in illos contulit.* Mea observatio est, posteriora hæc plus *specie*, quam re differre, atque in concordiam coire omnia per *Originem Radicis אמין*, quæ est firmo ac stabili gressu suit, אמן. Oppositum ei est vacillare, lapsare, errare. Ab ista stabili firmitate subnata veritas אמת; subnata fides, fidelitasve אמונה; subnata securitas, aliæque notiones secundariæ. Hinc האמין *credidit, confidit, proprie, firmum, stabilemque censuit.* Sic *Gen. 15: 6. האמין ביהוה Firmum inesse censuit in Jehova*; hoc est *credidit ei.* Ea-

Eadem structura Num. 20: 12. 2 Chron. 20: 20. Non incommode etiam per usum reciprocum **בו האמין** accipias, firmum, tutum, securum se fecit, se censuit in aliquo; ei credens, ei fidens, atque iunxus.

Sic secundum interiorem vim Linguae **לא בעבריו** **אמין** valebit, in servis suis non agnoscit firmitatem. Hoc specialius restringi potest, ut fit non credit iis, vel non fudit iis; potest etiam laxiore illo sensu capi; quod quantumvis immortales, quantumvis sancti, atque a contagione & labe humanorum secreti; quin imo in gloria celesti confirmati; nullam tamen in se habeant firmitatem; nullam stabilem, solidam, perennem vim Sanctitatis, aut perfectionis, ob quam sibi aliquid arrogare possent, aut cum Deo contendere; quum omnis illorum cœlitum virtus, perfectio, iustitia, puritas, sanctitas, sane maxima, umbra tantum sit, ad infinitum jubar Sanctitatis & iustitiæ Divinæ collata, aut si quid umbra levius, tenuiusve, cogitari potest. Hunc adspæctum aperit nobis ipse Eliphazus, hocce Oraculum denuo inculcans Cap. 15: 15. nec non Bildadus Cap. 25: 5. sub quo quicquid solidi inesse censetur in præmissis magnorum interpretum meditationibus, spontè comprehensum; quamvis ego quidem a subtilitate hic temperare malim, atque subsistere intra comparationem generalem, immensum illud quod est in Creatore, omnem creatam perfectionem, etiam longe excellentissimam, præcumbare, obscurare, delere, ipsosque Angelos quasi Nihil efficere, apud eum qui solus Est, & qui nomen **קרוי** Sanctus uni sibi vindicare potest. Esaj. 57: 17. & 6: 2.

Ibid. In summas angustias coactæ fuerunt res opesque interpretum, quum **ἀπὸ τοῦ ἀσπίου** **תהלה** ad Radicem **הלל**, invita Analogia, revocarunt, atque pro duplici, quo pollere creditur, usu, splenduit, nec non insanivit, pars splendorem, pars insaniam, stultitiamve huc intulerunt. Hinc tracta illa, Quamvis in Angelis suis posuerit splendorem; vel ut aliis placuit ex collatione Cap. 15: 15. repetita negatione, & in Angelis suis non ponit splendorem. Tentatum quoque a Cl. Cocc. Et in angelis suis ponit lucem; i. e. Eam magis magisque auget. Maxima tamen pars insaniam, stultitiam, stoliditatem, sane quam incommo-

dam, adhuc commodiorem duxerunt, atque acumine vario accommodare studuerunt. Apud Doct. Mercorum reperio, si Angelos secum conferret Deus, non habens rationem donorum, quibus eos ornavit, & illustravit, inveniat eos stolidos, marcos, vanos. Durum. Durius illud Nachmanide, Angeli furiosi potius censeantur apud Deum, quam ut admittantur & intrent in secretum ejus. Mollius Coccejus, & in Angelis suis ponit stultitiam, nempe si veniant in comparationem Divinæ virtutis, sanctitatis, ac perfectionis. Monet aliis placuisse potentialiter poneret stultitiam, nimirum si vellent cum Deo contendere, & disputare, suamque scientiam cum ipsius sapientia comparare. Illa conditio risit Schmidio, substituenti tamen iustitiam, ut si Angelus de ea contendere vellet cum Deo, iustitiamque sibi majorem arrogare, Deus ei ostendere posset, quanta stultitia & insania esset; sic ut non tantum non justior Deo, sed ne justus quidem habendus esset. Hoc pacto optime expeditum sensum hujus membri putans vir Doctus, paucos, credo, subscriptores reperiet, nam multo nunc est impeditior, quam antea. Mitto alios, in Angelis lapsis hanc insaniam quærentibus: ut & Vulgatum, qui pravitatem, ac LXX. qui **ἀσπίου π** dederunt. Sed non prætermittendus Cl. Gus-

setii conatus, sub Rad. **הלל**. Deus sua sapientia potest, si velit, facere, ut Angeli ipsi appareant tam obtusi, ut sint pro stultis habendi.

Additur, fut. **ישים** non ponere aliquid in actu & re, sed notare tantum, Deum id facturum esse si velit. Atqui sic Nihil plane dicitur: quum hic aliquid ponatur, non suspensum ab ulla conditione, aut suppositione. Hos jam fluctus sententiarum considerans, non possum quin emirer, tam tenaciter inhæsum fuisse Notioni, quam Linguae Analogia plane non admittit. Primo enim insaniam sub

forma **הולל** tantum recepta, commodius

reducitur ad thema **הול**, quam ad

אמרתו להוללים, nam Psalm. 75: 5.

אל תהלו, non vertendum, dixi insanientibus, ne insaniatis; sed, Ne splendeat, ne

אל תרימו splendide vos efferatis; quod mox

תהלה **תקרו** tollatis cornu. Secundo

bola, ab הלל, assumere debuillet *Dagesch* forte. Fateor id nonnunquam omitti; nunquam tamen illuc veniendum nisi in unum evidentiā, aut necessitate; qualis hic nulla. Tertio, quum *Defective* ab הלל in *Hophal* nascatur תהלה, derivatum hoc תהלה scribi debuillet, quod frustra, sine exemplo, in תהלה mutatum supponitur. Quarto si vel in subsidium nunc vocare quis vellet nostrum הול, & lucrari absentiam & *Dagesch*, ne sic quidem *insaniam* haberet, quæ fuisset תהלה. Quinto, quum Cl. *Mercerus* adsciverit *Radice* הלה, unde תהלה descenderit, sub forma תרמה *fraus*, a רמה, ex *Hophal*; scire velim, cur colligat istud הלה ejusdem significationis fuisse cum הלל. An *insania* tam apta huic contextui, ut dubitationem omnem amputet? si ista *Radix* sit ponenda, non dubitem aliud eam valuisse, sed huic multo opportunius. Sexto, *Thema* תהלה suggeritur per *Analogiam*, æque ac הלה, ad formam פיעלה, quæ est *seminea*, a *Segolato* פעל Talia sunt מחרת ערה, חרבה, &c. &c. Consultius itaque & *Rabbini*, & *Nostri Philologi*, vocem תהלה, ut *ignotam*, in medio reliquissent, quam tam incommoda significatione mactassent. Id honoris vel profano Auctori deferremus, ut ignorantiam potius Linguae fateremur, quam ut, sub tanta *Anomalia*, sententiam inexplicabilem ei tribueremus. Hoc si observatum fuisset in *Sacris*, Rem Hebraicam strenue promovisset, & industriam acuisset multorum, qui nunc languent, & sedent, quia ignorant, quam multæ adhuc partes adfectæ melioribus indigeant curis, prudentemque desiderant vel medelam, vel confirmationem. De תהלה nostro jam aliquid præludere cœpi ex תהלה *Arabum*, atque in *Animadvers. Philol.* monui themati illi subesse de-

rivatum تهاهل quod per باطل *vanius*, *irritus*, *frustraneus*, exponitur, in phrasi تهاهل بن تهاهل, quam *Camusus* dupliciter declarat, الذي لا يعرف او هو من اسماء الباطل والتهاهل حركة الانبساط على الارض *Homo ignotus*; vel e nominibus hominis *vani*. תהלה *Tubal* autem est *humus sterni*, aut *expansæ*. Inspecto fonte, formulam illam proprie sonare dixeris mecum *Errabundum*, *filium lapsabundi*, aut *in terram expansi, strative*. Eadem ratione formatum تلال بن تلال *Errans filius strati*; nec non تلال بن تلال *Errans, filius vagabundi*. Optarem equidem de تهاهل plura, & clariora, quam quæ *Camusi* auctor exhibet, sed apparet thema esse rarum, quod a *Gjahrario* ne quidem tactum. Si jam nostrum תהלה illuc referre licet, *Lapsationem* satis commode designabit, oppositam אמונה, *firmitati pedis*, & *gressus non fallentis*, quam prius membrum offerebat. Hoc pacto habebimus sententiam haud incongruam, & ad seriem, & ad scopum, *in Angelisque suis animalvertit lapsationem*; ex usu & השים *Esaï. 41: 20*. Possem significantius adhuc, *Angelisque suis imponit lapsationem*. השים *ponere in aliquo usurpari* potest, pro *imputare alicui*, ut perite submonitum a *Coccejo*; unde *imponere lapsationem*, est *imputare*, eoque nomine quali *notare*, ac *multare*. Cogita jam ipsum *Deum* introduci *Loquentem*, & quidem ut *Deum*; agnoscesque nil minus potuisse dici, quam quod hic expressum. Quibus non inest אמונה *essentialis*, atque *in se*, ac *natura sua*, *immutabilis veritas*, *firmitasque* quæ residet tantum penes eum, qui est *Deus Amen*, in iis non modo *notari posset*, sed *revera notatur* ab *Ente Summe perfecto* תהלה *Lapsatio*, quin & *Lapsio*, *citra peccatum tamen*, quippe quæ oriantur

19 אף שכני בת־חמר אשר בעפר

יסודם ידכאום לפני־עש :

20 מברק

tur non ex mala, sed ex finita Angelorum conditione, quam licet eo usque perfectionis evehas, ut mens ultra scandere nequeat, semper tamen, respectu Numinis immensi, arctis finibus conclusa & constricta manebit. Si notare hic sumas pro advertere, nulla erit difficultas: ūn notare nunc valeat imputare, ac quasi mulctare, quorsum inclinarem, Majestati & Supereminentiæ infinitæ haud disconvenire senties verbum, quod non proprie hic positum, sed figurate & improprie, speciem quandam infert correctionis, quam superior erga inferiores, sine censura pœnali, ad instructionem exercet.

Ibid. Exposui conspectum, quem Thema הל ex Arabia revocatum, subministrat. Sed, ut supra visum, potest etiam hæc Forma per ת fervile derivari ab הלה, Radice apud Arabes conservata quidem, sed tam rara, ut in Auctoribus nunquam mihi occurrerit. A Gjaubario omissa, uno tantum verbo attingitur in Camuso; ubi extat هالاه فارغة verbum לה in 3. conj. idem est quod להה in 3. ex Phrasi, Remisso corde lusit cum eo. Nempe להי est lusit,

sesellit tempus, curas; animo a negotiis avocato divertit ad jocos: relaxavit & remisit a seriis.

In 3. להי idem fere, nisi quod inferat collusionem cum alio, quæ fit animi relaxandi gratia. Clar. Golius alio sensu accepit, & هالاه exposuit certavit, disceptavit cum ipso. Mea interpretatio magis accommodata ad totam phrasin, ex aliquo scriptore, ut videtur, productam, cujus integritatem textum deberemus inspicere, ad genuinam mentem percipiendam. Ditionis Hebraicæ quoque fuit

19 Jam vero habitatores domuum lutearum! quorum in pulvere fundamentum, quos conterunt ad instar tineæ.

20 At

להה; unde Prov. 26: 18. derivari solet מתלהלה, quod vulgo furiosus, rectius dederis Ludibundus, animumque relaxans. Alterum תלה Gen. 47: 13. surebat, ad Rad.

להה debet reduci. Si jam הלה idem notaverit quod להה, utriusque themati congruet vis remissionis, & relaxationis. Hinc si forte descendat nostrum תהלה, existet remissio vigoris, studiorum intensioris, cessatio, ommissio officii. Hanc potestatem resedisse sub

להה liquido confirmare est: idemque polluisse להי satis veri fit simile, tum ex Camusi illa Glossa, tum ex adfini הלה, quod præter notionem Hebraicam jurandi, frequentatur pro قصص defuit, minus fecit quam par erat, omisit, negligentius remissiusque egit. Tardus fuit in officio. Has significationes si הלה quoque obtinuit, ut inde per vicissitudinem Elementi transsumptæ sint, atque deserta priori sede, in hac potissimum confederint, tum haud sciam, an posteriore hanc & Radicem, & potestatem, aliquanto adhuc commodiorem existimem, atque in ea pedem figam; ut sit, Ecce servus suis non credit; atque in Angelis suis notat cessationem, sive defectum imparem officio; non virtuosum quidem illum, sed tamen longe subsistentem & subsidentem infra id quod Numini infinito debetur, cujus Sanctitati, justitiæ, reliquisque virtutibus gloriosissimis, nullus honor, nullus amor, nullus cultus religiosus, nulla adoratio, ac submissio, vel profundissima, satis queat respondere.

Vs. 19. Hinc jam porro elicitur Ratiocinium, verborum ac sententiarum lumine eximio contextum, ad Mortalium, terræque

vermiculorum, humilem, abjectam, & nihilo ipso vaniorem, conditionem, vivis coloribus expingendam; ne vel mutire sustineat aliquis גבר, idemque אנוש, adversus Dei immensam illam Majestatem, nedum ut cum *judice illo sanctissimo contendat*, audaciusve os contra eum aperiat. Huc haud dubie directa periodus, tribus versibus deducta. Magna quaestio est, miro tamen silentio transmissa a commentatoribus, *Oraculumne* adhuc loquatur, an *Eliphazus* ipse, arguens *Revelationem* sibi factam, indeque Argumentum a Majori ad minus nequens. Scilicet quum plerique interpretes statuunt *verba Oraculi V. 17. finiri*; & *Eliphazum V. 18. inde ordiri* suam ipsius *rationationem*, ne quidem suspicio ulla ipsis potuit oboriri, *haec & reliqua*, ad finem capitis hujus, non hominis esse verba, sed *Dei* ipsius. *Farchius* interim hanc sententiam, ut dubio vacuam, proposuerat, ad principium *Cap. 5.* annotans ע"כ דבר הנבואה *Huc usque verbum Prophetiae. Doct. Schmid. ad V. 18. hujus sententiae Farchiane* meminit, ne ibi quidem *continuari Oraculum* concedens; tum alias ob *rationeulas*, quas supra discussi, tum *quod a V. 18. ad finem usque capitis verba longe videantur esse ornatiora, quam simplicitati Oraculi Divini convenit.* Hoc parum stringit, neque est quod propterea ab ista opinione deterreamur, si aliunde probabilis reddi queat. Quod ergo *Farchius* supposuit, non firmavit, satis speciosum & plausibile forte reddi posset. Etenim *primo* videntur arte coherere verba *V. 19. cum 18. atque uno ore enunciata*; jam *V. 18. pertinere ad Oraculum*, vix dubitandum. *Secundo* ideo *Oraculum* suspicer *brevius* conceptum a plurimis, quod שמין *paucillulum* esse sibi persuaserint. *Tertio* si illud שמין est *Linea & series nexa margaritarum*, id est *ornatissimarum sententiarum ac doctrinarum*, nemo non fatebitur, id de *universa* hac *periodo* concinnius dici, quam de uno alterove versiculo. *Quarto* ad initium *cap. seq.* videtur *Eliphazus* jam velut *victor*, & *Divina auctoritate munitus*, qua *omne os oclusum*, novo impetu demum insurgere contra *Amicum*, de suaque pharetra jaculari. *Quinto* illud קרא נא, *Clama, age!* in quo inest *provocatio* ad respondendum, aptius subnectitur *Oraculo finito*, quam

Ratiocinio hominis *inde petito. Addiderim* *Sex. 20.* Phrases omnes habere *pondus plus quam humanum* fere, atque praefere iterum *Majestatem* ipsius *Numinis*, *Mortalibus conditionem* ipsorum *ante oculos* proponentis. *Septimo* denique, ad *Jobi* convictionem, & refutationem, potentior erit haec oratio, a *Deo* ipso pronunciata, quam si *Eliphazus* eam concinnasse statuatur, ad *ansam* sibi ab *Oraculo* isto porrectam.

Ibid. Haec argumenta me ferme adducunt, ut credam, *Oraculum* etiamnum continuari. *Recepta* tamen opinio videtur *constabili* posse ex *Coll. Cap. 15: 14, 15, 16.* nec non *Cap. 25: 4, 5, 6.* ubi *Eliphazus* & *Bildadus* eadem veritates inculcantes, verba commutant, & postrema praesertim in totum novant, quod juris sibi in *Oraculum* forte non arrogassent. Respondere possum id eos *dedita opera* fecisse, variandi ergo, ne *ipsius Dei* verbis pugnarent de novo, sed *Doctrinam* in iis contentam modo arguerent. Non possunt hanc *responsionem* rejicere, qui *Cap. 15:*

14. vident יזכה pro יטהר, in ipso haud dubie *Oraculo*; pro ילוד אשה item גבר Dein *V. 15.* pro מלאכיו & עבדיו ישים ישים, illo קדישו, & להלה converso in זכו. Cave colligas inde *V. 18. nostri capitis* non esse partem *Oraculi*. *Contrarium*, ni fallor, evictum. *Eliphazus* ergo studio variavit, rem tenuisse contentus; ac proinde ex verborum mutatione, quin & contractione, *Cap. 15. & 25. facta*, superior *Hypothesis* non labefactatur.

Ibid. Dixi supra phrasem omnes habere aliquid plus quam humanum ferme; nam revera, si jam *Dei* sint, si *Eliphazi*, haec verba, nihil grandius, plenius, pressius, *Deo* dignius, in tali materia, concipi aut efferi potest. Nonnihili, ad limen, in vocula אף offenditur. Eam אף כי valere colligitur ex *Cap. 15: 16. & 25: 6.* Hoc pro diversa serie *Quanto magis* significare potest, & *Quanto minus.* Prior usus placuit *Mercero* aliisque, ut sit *Quanto magis imperfectione laborant homines, &c. &c.* Posterior *Coccejo*, suppleti, *quanto minus Justificabuntur habitantes domos luteas.* *Nostri* post *Piscar* habent; *Quanto minus fideret habitantibus, &c. Cl. de Dieu* non admittens

tens hanc vim, tentat ex usu certiore **אף**

Etiam qui inhabitant domos luteas, contererent eos ante tineam. Id dilute admodum declaratur. Aliquid rotundius, & nervosius, dedit *Schmidius*, tota periodo sic tornata, *insuper habitantes domos luteas &c. nonne translata est ab ipsis dignitas eorum? justitiæ Originalis videlicet; Et moriuntur, sapientia sive imagine Dei destituti?* Recte statuit conditionem hominum deprimi porro ex *Lapsu*, & peccato; nam peccatum demum **אדם** hominem integrum, reddidit **אנוש** corruptioni & morti obnoxium.

Hoc ad *Vs. 21.* pressius enucleabitur; quippe quod totius pericopæ cardinem constituat, unde *vim* & *Emphasim* cujusque membri crescere sentietur. Si non aridet complexio longe circumducta, en simplicius *jam vero*, ut *Job. 14: 3.* **אף על זה** *jam vero super talem*

aperis oculos. Hinc suspensa quidem, minime tamen dubia, exoritur subsumptio, *jam vero habitantes domuum luti! quorum in pulvere fundamentum! quos conterunt in modum tineæ!* Sed & nimis fidenter pronunciatum censeam a

Cl. de Dieu **אף** pro **כי** **אף** nunquam positum, sic enim *Ezech. 14: 21.* & alibi usurpatur. Adde quæ *Noldius* observavit in *Concord. partic.* Sane quanto magis, & quanto minus, sub solo **אף** comprehendendi posse nemo dubitet, qui modo attendat ad meum illud *jam vero!* alterutram harum comparationum sponte suggerens, si series illuc feratur. Si roges quodnam hic eligerem, mirari forsan, si utrumque, quantumvis diffidens, hac in sede consistere posse dixerim. Respice tamen *Vs. præc.* & mox perspicias, quid velim, nam **אף** nostrum sese ad utrumque colon referre & potest & debet; hoc pacto. *Multo magis notet lapsationem in hominationibus: multo minus isdem fidat: quod tamen tantundem est ac, multo magis isdem non confidat;* evidenterque demonstrat **אף**, & **כי**, in hac structura, nihil aliud esse, quam, *jam vero!* Mallem tamen per modum fortissimæ illationis **אף** *jam vero!* enunciatum cum *Reticentia*, quæ dum nihil exprimit, gravissima quæ-

que menti offert, atque hic speciatim *abjectionem vilitatemque ultimam* designat.

Ibid. Accedo ad phrasas vere sublimes. Prima est, *Habitatores domuum luti.* Doct. *Pineda* rogat, quidnam est domus lutea? an est sordium & ignobilitatis symbolum? an sordidum & ignobile corpus significat, quod animus videtur inhabitare? ut *2 Cor. 5: 1.* an vero sunt, quod litera sonat, *ex terrea materia constructæ ædes?* Laudat pro novissima opinione, ad quam inclinat nonnihil, *Olympiodorum*, si *Angeli*, qui spiritus sunt, ac cæli incolæ, cum divini judicii severitatem subeant, habent, quod in ipsis reprehendi possit, quid nobis fiet qui ex argilla facti sumus, terramque habitamus? sed quis non videt, aliud intendisse *Olympiodorum*, ipsam nempe illam *ἐπιγῆσιν οἰκίαν* & *σπίρησιν* de qua *Apostolus*. Ad literam quoque *Cl. Coccejus* adhæsit, sic breviter hoc, & sequens membrum, declarans. *Angeli cælum & terram perambulant, & sunt incorruptibiles. Homo a terra se non elevat, & ne cali injuriis vexetur, domo & luto indiget.* Prior *Glossa*, *Homo a terra se non elevat*, pertinet ad **אשר בעפר יסודם** quorum in pulvere fundamentum. Mireris merito, tam tenuem sensum placere potuisse ingenio summa alias petenti. *Cl. Clericus* idem fere tenens alia nonnulla huc contulit, docta illa quidem, sed parum apta huic sedi, de *Orientalium ædibus ex luto ad solem siccato & durato.* Longissime a vero devius *Bolducius*, versum hunc detorquens, pro sua Hypothesi, ad Sanctos in speluncis & cavernis terræ degentes, quorum fuerit in pulvere concilium, (**יסודם & סודם** confundit) *quique sint contriti לפני עיני* in conspectu generalis congregationis. Hæc sunt vigilantis somnia; quæ refellere pretium non est. Ne *Chaldaeus* quidem rem acu tetigit qui formulam hanc traxit ad sepulcra; omnino enim, *Domus luti* sunt corpora mortalia, ex argilla, ut recte *Olympiod.* Solide *Mercerus.* *Incola domorum lutearum, fragiles, infirmi, tot casibus expositi, & interitui etiam obnoxii.* Vix dubitem quin *Apostolus* ex hoc ipso loco defumferit sublimius illud, *ἐπιγῆσιν οἰκίαν & σπίρησιν*, omnia enim adamussim respondent **אף**

אשר בעפר יסודם, quum **שכני כתי חמר** sit *σκηνοῦσιν*. Figuram *Græcis* etiam admatam fuisse vel *ἀδαμῶδες* corpus arguat, **אדם** & **ἀδαμῶδες** sic dictum.

Iidem **σκῆτο** suum tam inulto magnoque usu tradidit, ut absolute **σκῆτο** tandem a significaverit; unde *Helicobus* illud, **Σκῆτο**, **σκῆτο**. Sic *Ocellus Lucanus* **σκῆτο** dicitur vita; & **σκῆτο** *Πυθαγόρας* apud *Nicomachum* est corporibus *πυθαγόρας*, loco per *Boethium*. Jam adducto *Hieronymo*. *part. 2. p. 305.* Adeatur & *Cl. Elfner*. ad *2 Cor. 5: 1.* Nec non *Barnesius*. ad *Eurip. Heracl. 690.* Ubi habes **σκῆτο** pro *corpore*. *γῆτο* **σκῆτο** *Platonis* & alia reperies apud *Reyer. Alberti* d. h. l. nec *Doehlf. Horreus* in *Dial. Aesch. Ασύμβολο*. Dignissimus qui hic conspiciatur locus *Aeschini Dial. 3: 5.* **Ἡμεῖς μὲν γὰρ ἴτε** **ψυχῆν**, **ζῶσι ἀθάνατοι**, **ὡς θνητῶν κατεργασμένοι φρονεῖν**. **τί δὲ σκῆτο** **ταῦτι πρὸς κακῶν ἀειδίξασθαι ἢ φόνος**; **ἢ τὰ μὲν ἡδύτα ἀμυγδαλῶν, καὶ πτηνῶν, καὶ πλείστον ἰδύνας ἀκακιστάμενα**, **τὰ δὲ ἀλγυνῶν ἀκακιστῶν, καὶ πολυχρόνια, καὶ ἴδιόντων ἀμυγδαλῶν. ἴσους δὲ καὶ φλιγμαῖος τῶν ἀειδιξασθαι**, **ἢ πὲρ τῶν ἐν τῷ κακῶν, εἰς ἀκακιστῶν, ἀπὸ ἀειδιξασθαι τῶν πρῶτον, ἢ ψυχῆ συναλγῆσαι, ἢ ἀκακιστῶν καὶ συμφορῶν ἀκακιστῶν, καὶ διψῆ, ἢ ἐκίπτε** **διαίτης καὶ φρονεῖν ἀκακιστῶν**. Media oratio hiat, quam rotundiorum facere posses, legendo **ἴσους δὲ τῶν καὶ φλιγμαῖος τῶν ἀειδιξασθαι**, **ἢ πὲρ τῶν ἐν τῷ κακῶν**. Nempe **τί σκῆτο** **τὴν Ταβερνακουλὴν** hoc **μάδεις**, **καὶ ἄλλοι**, quæ ibi præcesserunt, a *Natura circumdatam* & circumpassum ad *malum*, cujus *dulcissima* quæque *ulcus* *fovent*, *dolore* *vero*, *ac* *mero*, *factum*, *parit* *cum* *morbos inflammationesque*, *tum* *cupiditates* *pravas*, *omnibus* *morbis* *morbosiores*. Similis loci nostri conspectus, in quo pingitur nobis **אנוש** *Homo per peccatum cupiditati, corruptioni, morti obnoxius*, & jam vere factus *Habitator Domus luteæ*, qui ut est **עפר** *pulvis*, ita **עפר** *אל* **עפר** *ad pulverem quoque est rediturus*.

Ibid. Huc tendit altera phrasis, **אשר בעפר** **יסודם**, quod quibusdam est, *quarum in pulvere fundamentum*, ut sese referant pronomina ad *Domus luteas*; & *caducissima* *corpora* *describantur*, *veluti* *arenæ* *instabili* *superstructa*, quæ fuit mens *Junii*. Similiter *Hieron.* *Si domus luteæ sunt corpora nostra, fundamenta domorum nostrarum vitam hanc temporariam esse credendum est; qua subtracta, domus luteæ ruunt in mortem.* Eodem *Piscat.* & *Belgæ* videntur inclivasse. Plerique ad **שכני** *Habitatores* ipsos relationem fieri autamant. Vidimus supra *Cl. Cocceji* illud, *Hominem se a terra non elevare, sed ei tanquam adfixum herere.* Ad for-

mationem primam respexit *Mercerus*, per quam *homo ex hu no fundatus factusque*. Alii ad resolutionem in pulverem applicant, putantque

יסוד *fundamentum* appellari *corpus*, quod sit *Basis* & *vehiculum* *animæ*. Id nimis argutum. Argutior adhuc *Schmidius*, ad *Pedes* hæc trahens, qui sint *Fundamentum* *corporis*. Ni sua cuique *pulchra* *forent*, nunquam sibi *vir* *Doctus* in illa interpretatione placuisset, quæ omnium est *dilutissima*. *Fundamenti* *Emblema* hic non *pedes*, non *corpus*, non *vitam* *temporariam* designat, sed id quod in *Homine* maxime *firmum* ac *solidum* censetur. Istum usum *generalem* exhibet *Cap. 22: 16.* **נהר**

יסודם **מוצק** *Fluvius effusus est Fundamentum eorum*. Quod in iis maxime *firmum* ac *solidum* habetur, *aqua* *ritu* *dissuit*, *impetuque* *torrente* *dilabitur*. Hic specialius notari *putem* *Facultates*, *viresque* *excellentissimas*, non *corporis*, quas satis *extenuavit* & *depressit* *figura* *præcedens*, sed *Anime*, in quibus quasi *Basis* & *Fundamentum* *situm* est *hominis* *rationalis*. Hæ *Facultates* cum *Lapsu* ita sunt *collapse*, ut revera jam **יסוד** *Fundamentum* & **אנוש** *Hominis* *mortalis* sit in *pulvere*, quippe cui *corruptio* ita *perpetuo* *adhærescat*, *etiam* *virtutes* *ipsas* *contagione* *ac* *labe* *quædam* *iniciens*, quæ *puram* ac *perfectam* *obedientiam*, *Deo* *præstare* *non* *sinat*. Hanc *mysticam* *vim* *Pulveris* *nemo* *ignorat* *ex* *Gen. 3: 19.* Similiter *Pf. 103: 14.* *junctim* *habes*; **יצרנו** *Figmentum nostrum novit*; *recordatus* *nos esse pulverem*; per quem cum *mortalitate*, *iniferiæ* *illius* *originem*, *fontemque* *corruptionis* *denotari* *satis* *constat*. Cum *seopo* *universo* *quam* *conspirent* *hæc*, *monere* *nil* *attinet*. Confer quæ ad *Vf. 17.* sunt dicta.

Ibid. Plenius hinc persentiscas, quantam *emphasin* *exerat* *tertia* *locutio*, **ידכאום** **לפני עש**. Mirum profecto, in clara luce, quam oculis ingerit *collatio* *Cap. 15: 16.* & *25: 6.* *caligari* *potuisse*. Non jam respicio *Rabbinos* *illos*, qui *Stellam* *Arcturi* *nobis* *hic* *obtruserunt*. Non *Bolducium*, cum *lepido* *suo* *commento* *congregationis* *generalis*. Ipsi illi, qui **עש** *Tineam* *tenuerunt*, præstricti *constructione* *paulo* *rariore*, **עש** **לפני** a *genui-*

genuino sensu abiisse videntur. Non probem saltem *Ante tineam contererent eos*, pro *citius quam tineam*. Aut, *vel tineam in eos insurgente*, ut *Juv. Codurc. Cler.* Non illud *Cl. de Dieu*, in *presentia tineæ*, quod quæsto nimis acuminè declaratur, in *vita manente*, & quasi *conspicienda tineæ*, ut *quum in bellis ac præliis, interfecto hero, tineæ, quæ in vestibus hæret, superstes manet*. Subtilissime etiam *Mercerus*, ante *tineam* exposuit *velut in potestate & Dominio tineæ & vermis*, ab eo *atteruntur & conminantur*; quasi *ante illum positi*, & *ejus arbitrio permitti*, ut *eorum cadaver in sepulcro exedat*, pro *voto suo*. Sub *יְדֵנָאִים* *atterunt eos* subaudiri vult, *Angelos, qui ut ministri Dei id curent*. Id *Schmidius* eatenus amplectitur, ut *יְדֵנָאִים* potius referat ad *Deum*, & quidem *Triunum*, quorsum pertinere autumat *numerum Plur.* Sacrosanctum illud *Mysterium* heic loci prudentius omisit; quid enim dignitatis habet? *Adeo ut conterant eos personæ Divinæ coram tineæ*, id est *homines tineæ contritioni subjiciant, efficiantque ut coram tineæ non possint manere quo minus ab ea conterantur*. Felicius subscripsisset *Coccejo*, quem tamen ut nimis hic remissum notat, *Quos enervant coram verme*. i. e. *eo rediguntur, ut projiciantur vermibus consumendi, laxata omni vi, quæ viventes agere, regere, erigere, roborare solebat*. Hoc autem *vita decursu in iis agitur, ut ea perpetua mors sit*. Egregius ad spectus, quem, si *עֵשׂ* *tineæ* esset *subjectum agens*, unice amplexandum censere, *Enervant, & lentis ictibus conterunt eos, לפני עֵשׂ* ante quam deveniatur ad *tineam tandem*, & *vermes, cadaver malis morbisque confectum inde ab ortu, porro erosuros*. Verbum impersonaliter locatum, singularem vim & gratiam sic exereret, referendum ad *dolores, ictus, tormenta, & malorum agmina, quibus corpusculum nostrum conflatur*, durante *viva hac morte sua*. Hunc sensum a *Rabbinis* quibusdam jam propositum, superioribus istis ideo postpositum putem, quod in membro præced. *corpus in pulverem resolutum invenirent*. Atqui *Mors ipsa* demum describitur *Vs. 21.* Idem nonnihil officit postreimæ interpretationi, præsertim si cum *Cl. Cocc.* *לפני עֵשׂ* sumas *coram verme*, in quo jam conspicitur *cadaver vermi objectum*. Si *לפני עֵשׂ* expo-

nas *ante tineam*, pro *antequam illuc deveniatur*, minuetur difficultas, non plane tollitur. Postremo gravissimum mihi scrupulum injicit ipsum *עֵשׂ* *tineæ*, quod secure nimis *vermem* quoque *cadavera depascentem* significare, supponi video; quum ad *blattas tineasque* usus vivus *Lingux restrictus* fuisse videatur; quem & conservare conati sunt qui *in presentia tineæ*, vel *citius quam tineam*, vertebant.

Ibid. Nemini non compertum *blattas tineasque* esse *vermiculos qui chartas, libros, & vestes* exedunt *lentissima* consumptione. Hinc facete *blattis tineisque* tradendum dixeris *malum auctorem*, quatenus perituras conferibillat *chartas*: *cadaver ejus tineis projiciendum* nemo *Latinus* dixerit. Eadem ratione *vestem superbi* contemnas, ut *a tineæ rodendam*; non ipsum *superbum*; quem *vermi* debes remittere. *Hebræos* inconcinnius hac in parte locutos non crediderim. Agnoscunt omnes *עֵשׂ* esse *tineam*; concinitque, ut *alias*, ita & nunc, amicissime *Dialectus Arabum*. Evolve *Golium* nostrum, ibique reperies *עֵשׂ עֵשׂ*, *Erosit tineæ lanam*; nec non *עֵשׂ* deriv. *fem.* quod esset *עֵשׂ*, *Tineæ lanam erodens*: etiam, *blatta libros rodens*. Signatissime *Esajas Cap. 51: 8.*

כִּי כַבְגֵּר יֵאָכְלֵם עֵשׂ וְכַבְגֵּר יֵאָכְלֵם עֵשׂ

Nam ut *vestem* consumet *eos* *tineæ*, & ut *lanam* excedet *eos* *blatta*. Duas has voculas, ut *synonymas*, ex *Camuso* obiter apponam.

العشة تنووسة تاجس الصوف

vox עֵשׂ est *סוכה* quæ *lambit, lambendo rodit, lanam*. Eandem vim geminus *Jobi* contextus offeret *Cap. 13: 28.* & *27: 18.* Reliqua loca similiter ad hanc *imaginem* esse *revocanda*, demonstratum a *Bocharto Hieroz. p. 2. p. 616.* & seq. ubi *Emblema* nostrum aliqua etiam luce adpersit, vertens *Conterent eos coram tineæ*; i. e. *conterentur & absumentur quomodo a tineæ vestes conteri & absumi solent*. Istam vertendi viam ac rationem commendat *Cap. 13: 28.* והוא כרקב יבלה Et ipse tanquam putredine consumitur; & ut vestem, depascitur eum tineæ. Si huic *imagini*, quæ etiam arrisit *Doctissimo de Pineda*, insistamus, aliquid grande

exfulpi posset ex structura עש לפני ante
 faciem tineæ, quæ sic pingeretur tanquam ro-
 dens, peredens, & lentis tacitisque ictibus quasi
 comminuens conterensque hominem, toto vitæ
 suæ decursu, paulo pressius adhuc, quam
 Mercerus volebat in verme cadavera depascente.
 Nempe רכא proprie est tundendo terere &
 comminuere. Quatuor sunt Radices in Arabia
 istam vim consignantes. Prima דרך טאק,
 unde Num. 11: 8. רכו במדכה Contuderunt
 in mortario, quod Arabibus & מדאק
 מרוכה מדאק. Altera מרוך,
 cuius derivatum מרוך contritus ex-
 tat Ps. 74: 21. & Prov. 26: 28. Tertia
 טאק ult. Hamz. רכא, hic & alibi pro-
 stans. Quarta טאק ult. Vav. vel
 פה, quam siset tibi in Niph. Ps. 51:
 19. & 38: 9. nec non רכא Ps. 93: 3. Cer-
 nis amicissimum concentum duarum Sororum.
 Agnosceis quoque nullum verbum opportu-
 nus potuisse inferi huic fedi, quam tundendo
 penitus conterere, in quo habes lentam, mole-
 stam, gravem, omni die, omni hora, omni
 momento ferme incumbentem vim mortalitatis,
 quæ homini a primo vitæ spiritu, ad extremum
 usque, adhærescit, eumque etiam dum cres-
 cit, & corroboratur, quasi depasceat atterit-
 que. Hoc adpectu עש Tinea præberet Em-
 blema lentæ tabis & consumptionis, ut Hof. 5:
 12. Ero ut Tinea כעש Ephraimo, & ut pu-
 tredo כרקב Domui Jude. Hoc est, quic-
 quid solidum atque integrum videbatur, tacito
 morsu quasi, lentisque judiciis, conficiam & exedam.
 Sic dexterrime vir summus Hieroz.
 part. 2. p. 617. ubi & alter contextus Ps.
 39: 12. adducitur in hunc sensum: Dissolvit
 tanquam tinea desiderabilia ejus. Quasi dice-
 ret Psalter, occulta Dei maledictione reprobos ta-
 bescere, & quicquid illis charissimum dissolvi,
 & consumi, quemodo tinea cæco morsu absument
 pretiosissima queque vestimenta. Aliis tamen
 Tinea ibi emblemata sustinet ipsius Homini vel

ipso tactu facile terendi; quod & Belgis post
 Piscatorem præplacuit, locum huncce Jobi ibi-
 dem adducentibus; nec non alterum Cap. 27:
 18. Adificavit ut tinea domum suam.

Ibid. Distinctius hoc perpendi meretur, &
 contra pulchrum, quem Bochartus exhibuit,
 sensum, æqua lance trutinari. Isti sensui,
 quantumvis ei faveam, obstat primo diversitas
 metaphorsæ, quæ ab edificio suscepta, sic desi-
 neret in vestimentum. Scio aliquando duo
 dissona Emblemata conjungi, ut cum ipsa no-
 stra עש tinea, infra 27: 18. Est tamen ibi
 discordia satis concors, ut suo loco ostendetur.
 Concordant quoque τὸ συνετάριον τὸ ἐξ ἀγαθῶ ἐπι-
 δύσασθαι 2 Cor. 5: 2. & Vsf. 4. & θελοῦν ἐκδύσαι
 ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ σώματος. Hic nulla concordia inter
 Habitare domos luteas, Habere fundamentum
 in pulvere: & tanquam vestis a tinea conteri ac
 consumi. Observo secundo commodius tunc
 fuisse עש ירכאם Conterit eos tinea; quam
 conterunt eos ad faciem tineæ. Sic directe Esa-
 jas Cap. 50: 9. Ecce omnes illi ut vestis vete-
 rascent: עש יאכלם Tinea absument eos: ubi
 inconcinnius juicarem עש לפני איכלום
 absument eos ante tineam. Accedit tertio,
 quod phrasia illa עש לפני Ante faciem tineæ
 rodentis, quantumvis queat adolandi, me-
 rito suspecta habeatur. Quarto aliquid mo-
 menti fert Cap. 25: 6. ubi Mortalis appellatur
 רמה vermiculus, & הולעה lumbricus, di-
 gico ad hunc ipsum locum intento, in quo
 proinde עש Tineam ipsius Homini imaginem
 præbuisse colligitur. Quinto denique non com-
 modius tantum ad reliquam seriem, sed &
 nervosius videtur, Conterunt eos ad instar Ti-
 neæ. Nil plenius Emblemate sic sumto.
 Habes in eo sordidos natales, & Originem labe
 insectæ. Habes perpetuam miseriam in suis
 quasi sordibus contabescentem. Habes postremo
 summam fragilitatem, quæ obnoxia sit in-
 numeris doloribus, per quos toto vitæ momenta-
 neæ decursu contunditur, & conteritur. Non
 existimem quemquam huic sensui facile re-
 fragaturum, si Lingua eum admittere pos-
 sit. Id dubitare non patitur proprietatis &
 לפני, Ad faciem, quod alibi quidem sæpius
 coram,

20 A mane ad vesperam contunduntur: nemine gravante in aeternum pereunt.

מבקר לערב יכתו מכלי משי׳׳׳ 20

לנצח יאבדו :

21 Pro- הל׳׳׳-נסע 21

Corum, Ante: sed quidni etiam Ad instar, Ad modum? Hunc usum vidimus Cap. 3: 24. in לפני לחמ׳׳׳ Ad modum panis mei. Eundem requirit 1 Sam. 1: 16. אל תתן את אמתך לפני בת בליעל Ne ponas ancillam tuam ad faciem filiae Belial. Ne me instar talis esse censeas. Non video aliud quidquam ibi locum posse habere. Ad faciem valuisse ad instar apud Latinos, dilcas ex Plauto Cist. 1: 1. 73. Ad istam faciem est morbus qui me macerat. Nempe amor melle & felle fecundissimus; gustu dans dulce, amarum ad satietatem usque oggerens. Potuisset ibi ad eam similitudinem, ad istum modum, ad istud instar, adhiberi; sed ad faciem istam habet aliquid rarius & venustius, quod studio captatum. Alibi totius corporis formam, habitum, instar, modumve, idem Auctor Faciem appellare amat. Eandem amplitudinem admittit פנים׳׳׳. Rectissime ergo Ab. Esra כעש׳׳׳ sicut tineam, & חר׳׳׳׳׳׳ LXX. Idem Rabbinus ירכאום refert ad כתי חמר, ut Domus luteae dicantur conterere suos יוכנים׳׳׳ incolae כעש׳׳׳ tanquam tineam. Sed praestat impersonaliter, cum respectu ad innumeros illos casus, quibus terrae vermiculi subjacemus.

Vs. 20. Ad hos casus, mortalem tundentes, & quidem ab ortu vitae, ad occasum usque, pertinet etiam elegans sententia, A mane ad vesperam contunduntur. Solide Mercerus. Quasi dicat brevissimo tempore, ut sint homines velut animantia ἐφήμερα, imo ne ἐφήμερα quidem; quorum mortalitatis onus usque ac usque ingravescat. Similiter Coccejus, adducto nobili illo Pindari sensu.

Ἐπιμέθει τὸ δὲ πς, τὸ δ' ἔ πς;
Συῖς ὄναρ ἀνθρώπου. —

Argutatur Schmidius, quum locutionem figuratam revocat ad rigorem literae, insinuari pu-

tans multos homines eodem die nasci & denasci: & quamvis hoc non adeo frequenter fiat, attamen quod paucis contingit, quia omnibus posset contingere, rectissime omnibus attribuit, atque ad describendam communis naturae infirmitatem adhiberi. Idem vir Doctus minus dextre quoque verbum יכתו de ipsa Morte, & quidem subita, accepit, eos rejiciens qui contusionem hanc a mane ad vesperam durare concipiunt, caussatus, τὸ contundi inferre subitam mutationem, non lentum motum. Haec parum, vel nimium, pensitata, eoque ipso ad minutam exilitatem redacta, quae non respondent gravitati hujus scenae. Si radix sit כתת quae est כ-ס Arabum, ut in Clavi

Dial. p. 315. reperies, audester assumas licet lentos quoque ictus, contusionesque indefinenter incumbentes: quin si proprietatem verbi retentam cupis, cave illam subitam & momentaneam mutationem admittas, quae uno ictu peragitur; nam inter alias notiones כתת etiam valet Cudere ferrum; tundere olivas; & contundere testam in minutissimas particulas. Apud Arabes habes כ-ס tutudit tanquam in pila

vel mortario; cujus derivatum כ-ס apud Gjaubarium exponitur ما يدق فـه omne in quo res tunduntur, ut pila, mortarium. Ipsum etiam Pistillum sic appellari potest. Inde secundaria vis molestia afficiendi, vexandi, affligendi, quasi tundere continuis ictibus. Hinc dubium nullum, quin יכתו pertineat ad vitam molestam, & laboriosam, quae misero mortali sit exantlanda, inter continuas tusiones, pressuras, anxietates, agrimonias, usque & usque instantes, a mane ad vesperam. Duplex subest gratia, & Emphasis. Primo enim ab ortu vitae ad occasum ejus incumbere hos ictus inculcatur. Hanc metaphoram

manu & vespera in omnibus Linguis amplectitur. *Secundo* insinuatur, hunc *Diem*, quem hominiones mensibus, & annis, metiuntur, esse brevissimum, apud eum, cui mille anni sunt unus Dies, quin ut vigilia nocturna. Illic tendit dictum *Hiskie* Regis *Esfaj*. 38: 12;

13. מיום עד לילה השלימני *A die ad noctem absolvis me. Brevissimo spatio telam vite meæ pertexis. Utrumque Hieronymo* observatum fuit. *In uno die totam vitam hominum monstravit; que in mundo vernat; in parvulis floret; in juvenibus convalescit; & roboratur matura ætate in senioribus, tanquam in fructibus; & postremum in decrepita senectute conficitur, quam hic vesperam appellavit. Non quadrat ad reliqua membra illud, que in mundo vernat, pro quo forte commodius fuerit, que matutino vernat; forma apud Apulejum* frequente. Conferas & *Pf.* 90: 5, 6.

Ibid. Non possum quin curatius anquiram de forma, & vi, verbi יִכְתוּ, quod habetur pro fut. in *Hoph.* ex יִכְתוּ, Schurek in *Kibbutz* & *Dagesh* forte mutato, a *Themate* כְּתָה. Cl. *Coccejus* appellat formam mixtam ex *Chald.* יִכְתוּ, & *Hebr.* יִכְתוּ; cui mag-nopere refragari nolim, quum figura hinc exoritur insignis, sive *Bocharti* mentem præferas ad *Vf.* præc. sive *Nostram*. Sane *tinea* eleganter dici potest כְּתָה tundere; & mortales tanquam a *tinea* rodente pertundi; nec scrupulo *Doct. de Pineda* moverer, verbum originale nimis acre & vehemens autumantis, quam ut *tinea* rodenti detur, idque referentis propterea ad divinam vindictam perpetuis cruciatibus deservientem in impios. Atqui agitur de mortalitate omnes homines premente ac tundente. Æque opportunum fuerit si ex nostra mente capias ad insler *tinea*, a mane ad vesperam tunduuntur. At inquis, *Tinea* non tunditur, sed solo tactu teritur. Recte vero; hoc ipso interim imaginem istam *Tinea* cumulatus adhuc implet *Mortalis*, quod tam caducus, tamque fragilis, qui vel momento conteratur, lætæ tamen mortalitati damnatus, per totum vitæ suæ cursum ictibus sit obnoxius, atque perpetua quali morte contumelatur. Nulla proinde mihi difficultas in hoc verbo, quod ad sensum: desidero tantum *Anahsin* com-

modiorem; quam subministrare videtur *Thema* נִכְתָה, ex *Dialectis* restituendum. Inter *Chaldæos* & *Syros* est *morordit*. Apud *Arabes* latior usus pungendi, compungendi, ista impressionem faciendi in rem, quod & وَكْت: inde

Mordendi potestatem profluxisse facile credes. Cl. *Coccejus* hocce נִכְתָה adducens in *Lexico*, quatenus *Arabibus* est وَكْت, id deducendum putat a נִכְדָה *Hebræo*. Atqui *Arabibus* نَكَد

נִכְדָה frequentissimum quoque, pro *punxit*, *momordit*; ne eos corrupisse putes *Radicez* *Hebraicam*. Non est prudentiæ *Hebræis* istud

נִכְתָה nolle reddere, quum & derivata ejus reperiantur, & manifesta extant vestigia ex *Hiph.* *Num.* 14: 45. *Deut.* 1: 44. quæ loca alias vindicabuntur. Nostro simile habes *Fer.*

46: 5. יִכְתוּ, quod ex *Hophal* formatum pro יִנְכְתוּ, penultima syllaba suum *Kames* in

Patach cum *Dagesh* resolvente. Sed ne id quidem satis expeditum. Dixerim potius constatam esse hanc formam ex gemina *Radi-*

ce כְּתָה tundere, & נִכְתָה pungere; unde יִכְתוּ mira *Emphasi* sonat *compunguntur tusi*,

vel *compuncti tunduntur*. Hoc tum *Jeremie* contextui, tum huic nostro, decus & pondus addere nemo negaverit.

Ibid. Pulcherrima est paraphrasis Cl. *Cocceji* ad posterius colon. Ruunt fluuntque omnes ad sepulcrum; nulli sufflamatur ætatis decursus: nusquam inhibetur falx mortis: & ex morte redire ad vitam nequeunt. Prudentissi-

me istud לְנֶצַח יִאכְרוּ in æternum pereunt, restrinxit. Qui de *Animarum* exitio æterno hic agi putant, τὴν ἀνάμνησιν ὑπὲρ αἰώνων. *Apparentia* externa quam alii adferunt, nimis est exilis. *Mercerus* opinatur, hæc dici de *hominibus* juxta naturam suam sumptis, ut caro sunt, irrogenitique: regenitos enim *Christi* beneficio fore resuscitandos. Hoc quid veri habeat nunc non disputo; sed expositionem istius fundamentum superstruendam, ut argutiorem quam præsens materia patitur, abjudicarem. Si *Lingue Hebrææ* usus in prisca sua amplitudine pa-

21 Profecto Nihil convulsus est nervus eorum, qui in ipsis: macerati dissolvuntur, & non sunt in ulla firmitudine solida.

הלא ינמט יתרם גם ימורו 21

ולא בחכמה :

CA-

pateret, ad talia nemo adhæresceret, nec cavillando; nec cavillationes deservendo, ansamve iis amputando. אכר perire ex origine sua nil aliud sonat quam abire e conspectu sine spe redeundi. Ne Latini quidem verbi alia fuit potestas primaria. Hinc pro Mori, Emori, simpliciter usurpatur. Major tamen heic loci vis subest, dissolvi nempe & destrui, ac deformari: Non plus difficultatis est in לנצח, quod ex Origine valet in purum putum. Hinc secundaria notio Aternitatis sponte succrevit; ut alibi prometur. In purum putum pereunt phrasis est Orientalis, idem resonans quod Latinis in solidum, in perpetuum. Etiam atque Etiam; quod posterius rite hic adhibitum a Cl. Cocc. Sentis nihil esse in utroque vocabulo, quod non pro materia subjecta sponte semet restringat; atque verissime positum esse, omnes in universum homines ita post brevissima vitæ spatia deformari, destrui, dissolvi, ut in purum putum pereant, sine ulla spe restitutionis in integrum, pro præsentis seculo. Hos fines qui transcendere volet in plerisque Libri nostri sermonibus, nihil firmi ac tuti sub pedibus habebit; sed perpetuis salebris impeditus & constrictus tenebitur.

Ibid. Restat obscurissima locutio מבלי משיים Absque apponente. Cl. Coccejus duplicem offert rationem, vel, Absque ut alius apponat animum; vitam prorogaturus aut restitutus: vel, absque ut ipsi homines attendant vitæ suæ brevitati. Sic ferme reliqui interpretes in hanc vel illam partem inclinant; cum varietate quadam cuique propria, quas perfecti non lubet. Omnium minime arderet mihi Schmidius ad Deum ipsum hoc applicans: qui quum solus Misericordia sua impedire posset hanc humanorum interitum, cum temporalem, tum aeternum, id non faciat. Plus voluit dicere quam alii, & revera minus dixit. Versio Jun. & Trem. exhibet Nemine disponente, quod declaratur, sua ipsorum infirmitate, sine ullo alieno facto. Id valde ad rem:

nec ab ea alienum, quod Codurcus dedit, Nemine manum adhibente; id est sua sponte, citra vim, aut manum allatam. Eodem & in ea collineat conjectura; השיים absolute hic esse ימורו impressionem facere. Confer לנצח השיים Cap. 1: 8. sic explanatum. Possessem quoque, Nemine imponente; quod esset, nemine majus onus injiciente, aut aliquid sarcinæ, id est miseriæ extraordinariæ; quum quotidiano mortalitatis suæ pondere fatiscant, ac sua satis sponte distillant. Utrumque usum verbi השיים ad Cap. 23: 6. illustrabo.

Vf. 21. Illustris pericope decenti clausula signatur; in cujus explanatione multi fluctus sententiarum. Vocabulum יתר tria denotat, Nervum, excellentiam, residuum. Hinc tripartita diversitas aliorum aliud tentantium. Plerique id admiserunt vitii ut quum cumulare deberent sensum periodi, grandisonis figuris contextæ, eundem imminuant, ac relaxent.

Ibid. Languet sane prioris membri versio receptor, An non transfertur excellentia eorum in ipsis? id exponitur, An non omnis eorum præstantia cum morte abit & migrat? quod tandem cumque sit illud quo se mortales putant excellere. Cl. Cocc. aliquid fortius expressit, Nonne abigitur optimum illorum in ipsis? utique dum vivunt, antequam mors ipsis excutiat omne, quod habent, jam perit, & migrare compellitur, ipsorum ingenium, ratio, memoria, iudicium, & quicquid habent præciosæ dotis. Habet hoc quo se commendat, præsertim quod quasi gradum struat ad sequens ימותו ולא בחכמה

Moriuntur citra affectationem sapientiæ; iterum ex mente magui interpretis. Vel sic tamen sensus haud satis amplus; quem & incommodis suis aliunde laborare periti satis sentient. Valde amplum est, & nervosum, quod produxit Cl. Schmidius, vertens, Non-

ne translata est excellentia ipsorum, que erat in ipsis? intelligit Excellentiam imaginis Divine, & justitiæ Originalis; qua per Lapsum amissa, morti obnoxium sit genus humanum, sapientiæque vera destituatur. Egregius profecto adipectus, cui lubentissime inhærerem, si liquida satis & rotunda ethici possët periodus, sic tandem conclusa, ut post *miseriæ humane* gravissimam descriptionem, *ascenderetur ad Fontem hujus mali*. Non negem exempla proflare, ubi sic recurritur ad primam rei Originem. Sed in hac Mortalitatæ nostræ expressissima ac vividissima pictura, commodius imaginis Divine amissio præcessisset. Accedit quod *Vs. 17.* אנוש Homo miser ac mortalis, alius esse nequeat, quam qui imaginem Dei, & justitiæ inde oriundam, perdidit. Idem supponitur *Vs. 19.* & 20. quia alias illi colores parum decuissent.

Ibid. Quantumvis ergo favcam Schmidiane interpretationi, aliud communicandum duxi, quod illis serupulis vacat; & universæ pericopæ cumulū convenientiorem imponere videtur. Profecto Nihil convulsū est Nervus eorum in ipsis. In Opusculo de Defect. p. 106. aliquid prælibatum de hac figuræ Dichyrambica, stylo hujus Libri congruentissima. Notandum primo ה non semper interrogare, sed sæpius fortiter asseverare. Sic *Vs. 3.* hujus Cap. verti posse monui, profecto nihil est &c. Rabbini id vocitant הא האמתות He affirmationis. Exempla paucula apponam. 1 Sam. 2: 27. הנגלה profecto clarissime revelatus sum. 1 Reg. 16: 31. ויהי הנקל fuitque sine quam levissimum, ambulare eum in peccatis Jeroboami. Item Jer. 31: 20. הבן יקר sane filius pretiosus mihi Ephraim; אם ילד שעשעים profecto puer oblectationum. Adde Hab. 3: 8. Jer. 7: 9. ubi apud Cl. de Dieu alia adhuc loca huc pertinentia reperies, quæ non male ab eo per Ecce redduntur, ut ה illud ex הא vel הן Originem duxerit. Infra ad Cap. 20: 4. eundem usum plenius illustrabo. Secundo לא substantive hic designare autemem ונחמנו, Nihilum quid. Illa vis *Vs. 6.* quoque adstructa. Respice & *Vs. ult. Cap. 3.* Suspicior

hinc explicandum dictum, alias paulo dilutius, *Pf. 14: 4.* יהוה לא קראו Jehovaham Nihil appellant. Habes Characterem Atheismi. Latissime patet τὸ μηδὲν. *Plus. in Anton. p. 950.* κρίσται σίλειται καὶ τὸ μηδὲν γνήμιται. Nempe μηδὲν εἶναι de Mortuis positivum dicebatur. Alter *Herod. 5: 106.* οὐ μὲν ἀπὸ ἀδρός ἰποίησας τὸ μηδὲν εἶναι. *Lucian. Reviv. τὰ πλεῖστα ἀκαπίθων κενυμένων ἡμῶν, καὶ καταφροῦν, οἱ τὸ μηδὲν ὄντων. Eurip. Hecub. 622.*

Ὡς εἰς τὸ μηδὲν ἤκουεν, φροῦμαται
Τὲ πρὶν τρεῖς. Εἶτα δὴτ' Ὀγκυμυθα;

Iterum *Ipbig. in Anl. 945.*

Ἐγὼ τὸ μηδὲν. Μερίλιως δ' εἰ ἀνδραπν.

Gravi etiam constructione formatum ὁ ἐδὲν *Eurip. Phanijs. 601.*

— οὐκ ποιοῦν ἤλθες, πρὸς τὸ ἐδὲν εἰς μέλην.

Vide potro *Antrom. 641. 1077. Suppl. 425.*

Ad hanc normam לא μηδὲν aut ἐδὲν infert vilitatis aut imbecillitatis infimum gradum; quem tamen ulterius adhuc deprimit τὸ נסע Convulsū. Revulsū. Significatio proficiscendi sub hoc themate est secundaria, ab Origine certissima vellendi; quam Radices نزع, نزع & ذئع, inter Arabes conservarunt. Hanc

primariam vim facile recognoscēs *Jud. 16: 14. Esaj. 33: 20.* Alibi plura. Quid sit Nihil Convulsū, Revulsū, Eradicatum, melius persentiscitur, quam verbis exprimitur. Eradicationem & extirpationem hoc ipsum verbum designat *Cap. 19: 10.* infra. Habebimus

quoque *Cap. 22: 20.* אם לא נכחד קימנו Profecto Nihil extirpatum id quod insurgit contra nos. Sic struendum vertendumque. Ad dicitur *ibidem* ויתרם אכלה אש Nervum eorum absumpsit ignis. Intellige sis, quicquid habere videbantur vigoris, firmitatis, roboris, præcellentie. Ad eam rationem & hic. Nihil convulsū est Nervus eorum. Cave hæreas in Nervis ac compage membrorum. Denotantur
Vires

Vires corporis & animi simul, ac præsertim excellentiores facultates, quibus tumere solent mortales, sibi que placere. Huc spectat adjectum illud כס qui in ipsis. Si præcellentiam utrobique quis malit, non repugnabo, modo agnoscat, quod verissimum, a nervo notionem istam præcellentiam, & vigoris præstantis succrevisse. Non videtur sublimius aliquid concipi posse ab ingenio humano, quam ut Nervus, seu Vigor nervosissimus alicujus rei appelletur לא נסע, Nihil convulsum. Notum Psalms dictum Ps. 39. אך הכל כל אדם נצב

Profecto vanitas est omnis homo firmissime constitutus. Idem Ps. 62. audaciore sensu dixit profecto vanitas filii hominis atque si simul in bilances adscenderent, id est immitterentur, illi præ vanitate simul omnes adscenderent, id est ipsa vanitate vaniores & leviores invenirentur, Nihilo præ omnibus quasi præponderante. Hæc ut ut grandia, ab aliis tamen etiam concepta & expressa reperias; sed Nihil convulsam extra Arabiam credo frustra quæras.

Ibid. Continuatur decentissime Metaphora in membro posteriori, quod secundum Linguae antiquam indolem sic sonaret, Macerati dissolvuntur, & non sunt in solida compactione.

Mori, מות, hanc Originem sibi vindicat ex altero מות Med. Vaw & fe, quod exponitur Macerare, & Macerari in aqua, atque ita dissolvi. Ejus oppositum חיה ח'י, ח'י ח'י, & ח'י ח'י, quod est ח'י ח'י, quod est ח'י ח'י,

vixit, istam vim secundariam assumpsit a coagmentatione, qua quid collectum compingitur, & continetur. Singulari quadam Emphasi hic positum esse illud ימותו nemo ambigat. Si cum reliquis interpretibus Mortem strictius dictam teneamus, qua dissolutio ultima naturæ nostræ peragitur, habebimus imaginem superiori serici egregie respondentem, quæ sua velut putredine maceratum dissolutumque tandem pingit Mortalem, ad instar tineæ. Perpende tamen an non universa nostra vita appelletur mors, & ימותו Macerati dissolvuntur, comprehendat nunc, & simul com-

pleat, ac cumulet, superiora omnia, quorum utique summa non alia esse potest, quam, Non vivere Homunciones, sed in media Morte versari, atque adeo perpetuum mori; suamet maceratione sensim colliquefactos, tandemque penitus extinctos. Hoc uno verbo ימותו consignatum, habet aliquid quod magnos sensus, & מותו, hujus Libri attendentibus, haud displicebit.

Ibid. Idem מותו eminet ex coronide בכהמה. Languidissime Junius supplet veritque, Et non vivunt ulla arte. Illuc redit & aliorum Glossema, quod nulla sit sapientia qua mortem evadant. Tenuius Cl. Cler. non ut decet sapientes. Nempe Ægre mortem ferunt, quum sapiens æquo animo debeat mori. Fortius illi, quos Mercer. sequitur, prius moriuntur quam sapiant, & quicquam intelligant de Divina sapientia: ut Ps. 49: 21. Id placuit etiam Cl. Coccejo. Μεωτος subesse vult de Pineda, pro in magna stultitia, Hanc suæ sententiæ quoque accommodat Schmidius, existimans Sapientiam hic esse ipsam imaginem Dei, sic denominatam a nobili ejus parte; sub eaque contrariam simul insipientiam contineri; in hunc sensum. Utique moriuntur, & quidem non in sapientia, quæ olim in iis erat, propter quam dici possint indigne & injuste mori: sed in peccaminosa insipientia, quæ ipsi ad mortem usque adhaeret, & propter quam merito & juste moriuntur. Addit hoc novissimum esse adjunctum, ut ostenderetur hominem non tantum nasci in peccato, & cum defectu imaginis divinæ, sed etiam mori ante plenam ejus restitutionem; indeque evinci, quod nullus homo justus sit, nedum justior Deo. Est in hisce quod probes, est quod improbes. Mihi limpidissima omnia fore videntur, si premamus vim & Originem thematis חכם sapiens fait, sicam in חכם πικρότης solida compactione. Id in Opuse. de Defect. demonstratum. Apte cohærent sic omnia: Moriendum dissolvuntur & non sunt in solida compactione ulla. Nihil in iis firmum, nihil solidum; præsertim carent solidissima illa compactione incertis, quæ appellatur חכמה sapientia, principium, progressus, & complementum omnium virtutum. Confer Cap. 28: 11, 12. &c. ubi e terris hanc Astræam exulare a nemineque mortalium possideri pluribus edisseritur. Solidissima ergo conclusio, Justusne abiret a

Numine mortalis? אַנּוּשׁ. Purusne effiet a Es-
tore suo vel vir? גַּכּר, cui nomen illud a
soliditate inditum, גַּכּר־גַּכּר־גַּכּר enim pro-
prie valet solidari, in solidum roborari. Ecce
ipse Nervus ejus est Nihil convulsus; & om-
ni solida compactione sapientie ac virtutis desti-
tutus, vitam degit mortem, atque instar vinee
tandem distabescit.

Ibid. Perpendantur nunc tandem hæc sen-
tentiarum pondera, & dijudicetur a bonis
Arbitris Deusne loquatur, an Mortalis? Fac-
tor equidem, me antea suspensum, ad re-

ceptamque opinionem propensum, phrasibus
his commeditandis pertractum fuisse in hypo-
thetin *Farchianam*, quam ad *Vf. 19.* satis
plausibilem esse ostendebam. Sic haberemus
hac in periodo, tanquam in brevi Tabella,
vividissimis coloribus expressam vim corrupcio-
nis humane, labisque, ac tabis, in medullas ipsas im-
plicitæ, atque intextæ; ac proinde capitalissimam
Doctrinam, non jam ab *Eliphazo* profectam,
cujus auctoritas hac in parte suspectior esset
apud multos; sed ipsius Dei ore inculcatam,
qua cumulatiùs nihil hac in materia concipi,
aut consignari queat.

CAPUT QUINTUM.

Verf. 1 Voca nunc! ecce est
qui respondeat tibi:
atque ad quemnam sanctorum ver-
tes te?

קִרְאֵנָה הִישׁ עֲנֹךָ וְאֵלֵי־מִי
Verf. 1
מִקְרָשִׁים תַּפְנָה ;

2 Enim כִּי

Vf. 1. Exhibetur nobis hoc capite novus
Eliphazi impetus, quo *Jobum* altero quasi
pedaru aggreditur; ut quem *injustitie* se con-
vicisse autumabat, eundem *justissimos* Deo
vindici *pœnas dare* denuo concludat, atque
pervincat. Hujus autem censuræ acerbitati
nonnihil tandem consolationis admiscere inci-
pit, ostendens Deum quidem *superbis re-*
sistere, *summissis autem*, & sese *virgæ casti-*
gatrici subjicientibus, dare gratiam; quin imo
gravissimis plagis confectos & exhaustos ita per-
sanare, atque *in integrum restituere*, ut *omni*
pæce ac prosperitate cumulentur usque ad extre-
nam senectutem, atque *felicissimam* ex se pro-
pagent ac relinquunt familiam. Non dubita-
bit, qui superiora rite habet comprehensa,
quin ad hanc seriem totum hocce caput di-
gerendum, atque ad hunc scopum omnis
quoque verborum ac sententiarum explicatio
dirigenda sit. Quicquid itaque meditationum
huc non collineat, id merito a nobis seponet-
ur, quamvis aliunde aliquid habere possit vel
acuminis, ac gratiæ; vel ponderis ac digni-

tatis; quum nihil omnino in enucleationem
tun aliorum, tum hujus speciatim abstruisti-
sini scripti, sit admittendum, quod non cer-
to validoque icu ad finem propositum recta
pergere deprehendatur, haud secus ac telum
certa manu emissum.

Ibid. Evidentissime apparet *Eliphazum* tan-
quam victorem jam, Amico victo, vel
dicam convicto, ut putabat, *injustitie,*
& *Hypocriteos*, denuo instare. Animos vi-
delicet ei addiderat præmissum *Oraculum*;
atque Divina auctoritate munitus, majo-
res sumit spiritus; denuoque in certa-
men descendens, *Jobum* provocat ad respon-
dendum, vel potius omnem ei defensionem
ereptam, atque os præclusum, gloriatur.
Non potest hæc *provocatio* aliorum tendere,
quam quod supra jam intentatum ab *Elipha-*
zo, atque, ut opinabatur, evictum fuerat,
Jobum justas Deo vindici criminum *laere pœ-*
nas, ut injustum, & culpe proximum. Ab
hoc nexu simplicissimo deflectunt omnes in-
terpretationes, & sensum per se clarum mag-

nis tenebris involvunt. Non ignotum, quam cupide ad *Vulgatam* versionem Pontificii hinc arripuerint *invocationem Sanctorum*, merito castigati a *Mercero*, *Coccejo*, aliis: neque tamen in eorum expositionibus facile acquiescas. Alienius utique, quod *Mercero* visum, Ne angelum quidem ullum dignaturum esse suo alloquio *Jobum* vocantem, aut inclamantem. Ergo longiorem adhuc distantiam esse inter ipsum & Deum, si ne minimus quidem Angelorum ipsum fit allocuturus. Ansam huic sensui præbuit prius membrum per *interrogationem* sic ab omnibus fere conceptum. *Voca, age; num sit qui respondeat tibi?* &c. Cl. *Cocc.* maluit *voca, age.* Estne qui respondeat tibi? Et ad quem sanctorum respicies? Prius membrum explicat. *Age, cita Deum in jus; provoca; libellum scribe adversus Eum. In vanum omnia. Non respondebit tibi. Non sistet se; nec vadimonium obibit.* Vult ergo *Jobum* nunc deterreri a contentione cum Deo, quippe qui excelsior sit, quam ut in jus vocanti ipsum respondeat. Posterius colon ita declaratur; *Quum te Deo opposueris, omnes, qui Dei sunt, te deserent. Nemo nec Angelorum, nec Hominum sanctorum te adjutabunt refragantes, quem in jus vocas, Deo. Nolunt illi ad se confugi, sed ad Creatorem & Sanctificatorem suum.* Alia in eandem mentem ex ipso fonte hauriri malim. Probo quod קרא hic *Judiciale* esse vocabulum moneatur, ex usu *Cap. 13: 22.* Reliqua longiuscule a scopo recedunt, neque enim *Questio* esse potuit, *velletne Deus respondere Jobo causam adversus se instituenti;* sed an *Mortalis* ullus *justus* cenferi posset apud *Tribunal Dei*, atque a *Factore suo* purus abire. Non etiam agitabatur, possetne *Jobus* aliquem tibi *patronum* contra Deum invenire in *Cælo*, aut in *terra*: sed an *producere* posset aliquem *Sanctorum*, qui se ad *Sanctitatis Divinae* radios illos lucidissimos satis purum audeat adfirmare. Hunc *statum controversiæ* longissime omnium deseruit *Schmidius*, statuens *Dissuaderi* nunc *Jobo*, ne indignabundo animo se avertat a Deo, seque convertat ad *fictitium* aliquem Deum, Angelumve, quem deinceps pro suo *Numine* habeat, & cui cultum ac religionem suam deferat. Cruda profecto sententia, quam frustra vir *Doctus* mollit, & incrustat quæsitis coloribus. Eo gravius erratum in hac *Hypothesi*, quod per eam sequentia quoque explicare voluerit, quæ sic *implicatiora* redduntur, quam erant.

Ibid. Locus hic debetur conatui *Clar. Bohlii* in *Disp. IV. pro Formali Signif. par. 3.* ubi קרא attribuens primariam vim *similitudinis*, hunc sensum exculpit, *Nomina num sit similis tibi?* &c. Hoc est, *ne unicum quidem exemplum dare poteris, ubi homo Sanctus, qualem te fers, ita sit afflictus, & qui sicuti tu mala tam ægre tulerit.* Ergo tu non es *Sanctus*, sed dignus qui tam *extraordinarie adspicaris.* Istud *Formale* thematis, unde *Disp. V.* notiones *respondendi, adspicendi, &c.* extundit, majori jure rejicitur, quam propositum fuit, quum nihil sit coactius, nihil fiducialis tortius, quam quæ vir *Doctus* circa has *Origines* protulit. Est tamen in sensu, quem huc intulit, aliquid quod alicui ridere posset. Eum pleniorem & elegantiorum ministraret קרא *Respondere*, sic elatum, *Nomina, age, num sit respondens tibi? Qui tuo casu respondeat, tibi que per omnia sit similis.* Hanc vertendi viam tenuit *Bolducius*, nisi quod ad modum *lamentandi*, & *acerbiores Jobi querelas*, hæc retulerit, quales nullus unquam *sanctus* usurpaverit; & quæ *stultum* potius deceant, *satuumque*, quam *Dei cultorem.* Utrumque hunc adspæctum complectitur illa *Rabbinorum* commentatio. *Age vero voca, & profer Sanctorum virorum aliquem, qui vel talia passus, vel talia fuerit questus. Nec tam graviter afflictum, nec tam audacter locutum ullum, produces.* Hi tamen *respondere* non sumserunt pro *similem esse*, & *referre*; sed simplicem tantum usum secuti sunt, *Respondere vocanti, suumque ei exemplum præstare.*

Ibid. Proponam, missis reliquis, quod mihi filum disputationis suggerere videtur, *Clama, age! est profecto qui respondeat tibi! tu vero ad quem Sanctorum te convertes?* Triumphat quasi *Eliphazus*, recitato *Oraculo*, quod ne *Angelos* quidem *intaminatos*, nedum *contaminatos mortales*, ad *præfulgens jubar Sanctitatis infinitæ*, satis *Sanctos* ac *pios* esse, pronunciat; atque *Jobum*, cum Deo contendere ausum, provocat, ut nunc, si lubeat, *denuo* instet, & *Factori suo Litem* intendat, ac si *injuste* afflictus fuerit, quum quicquid est *Hominum Sanctorum*, quum & *Angelorum*, profiteri debeat תצדק בדברך תזכה בשפטך *Justus es quum causam agis, & purus es ac victor, quum judicas; omnibus ante Tribunal tuum victis, & causa cadentibus.* Est autem hæc

2 Enimvero stultum enecat indignatio: & fatuum emori facit zelus.

3 Vi- 3 אני

hæc provocatio conjuncta cum *Fronda*, & *illusione*, qualis apud *Latinos* in formula solemni *I nunc. Ite nunc mortales, & magnis cogitationibus pectora implete.* Nec non

I nunc, tolle animos; & fortia gesta recense.

Eodem modo, *I nunc, voca, clama; ecce est qui respondeat tibi.* Est qui *Spiritus* istos tibi *frangat ac retundat.* Videtur autem *Semet ipsum* innuere, qui *Divinam auctoritatem*, & *Cælestis Oraculi decisionem* produxerat, vel potius *Deum* hæc ex *Solio* suo ac *Tribunali* promulgantem. Verba *קרא* *Clamavit*, & *ענה* *Respondit*, induunt *vim judicalem*, ut distinctius ostendam ad *Cap. 13: 21.* *Aut Clama, & ego respondebo: aut ego causam agam; & tu reponas mihi.* Iterum *Cap. 14: 11.* vel *15.* Videtur *ו* *קרא* hoc usu complecti quid-

quid *Actor* facit *per se*, *per patronos*, *per advocatos*, *per testes*; universamque adeo *Litis contestationem* a parte illius qui alium *in jus vocat*: ut contra *ענה* *Respondere* est illius qui *compellatur & accusatur.* Nihil habet *duri*, quin imo multum *commodi*, *הייש* non cum *interrogatione*, sed cum *asseratione* enunciatum; *Profecto est, Ecce est*; nam sic & rotundior *periodus*, & uberior *vis היש*, in quo inest *notio substantiva solidi*, vel *soliditatis*, hac facie, *Ecce soliditas respondentis tibi. Adest ecce qui tibi in solidum respondeat, & que tibi tuum obturet.*

Ibid. Si quis mallet retinere *vim interrogandi* in *הייש*, non incommodum plane esset, *Voca, age! Num sit qui respondeat tibi? atque ad quem Sanctorum vertes te?* periculum tac, si lubet, *novæ cum Deo contentionis*, atque *advoca* simul *causæ tuæ Defensores*: non erit sane qui tibi respondeat vel *Homo*, vel *An-*

ג כי לאויל יהרג-כעש ופתה המית קנאה:

gelus. Quicquid est *Sanctorum* vel *in Cælo*, vel *in Terra*, renuet *tuæ causæ defensionem*, atque te *citra ullam dubitationem* condemnabit. Figurata est *oratio*; quam extra scopum ad *Theologicæ veritates* detorquere est *α-εἰδωσι, μη θεολογῶμεν.* Existimo tamen fortius fore, si solum *membrum posterius* cum *interrogatione* efferatur; *Sed ad quem Sanctorum tu vertes te?* Est qui tibi *clamanti, litem inveniendi, injuriam tibi fieri protestanti, respondeat*, vel *Ego*, vel *Deus*, *cujus Oraculum* audivisti. *Tu vero ad quem Sanctorum converteris?* Quem tibi *Defensorem* ex *universo Sanctorum choro* parabis? Omnes uno ore, una mente, omnem suam *Sanctitatem* delei fulgore *virtutum Divinarum* contitebuntur, atque *Deum* etiam in *judiciis gravissimis*, quæ exercet, *infinite justum*, *infinite purum* esse, attestabuntur.

תפנה *Respicias*, *convertes te*met, signanter positum, ut *Esaj. 45: 22.* ad *opem* nempe & *defensionem* sibi comparandam.

Ibid. Nihil contradicere potuisset *Jobus* si intra hos fines se continuisset *Censor.* Sed vitiosissima erat *illatio*, *Justissima* semper sunt *Numinis Judicia*, Ergo *Jobus* illis *judiciis* adhiectus est *injustus*, est *Hypocrita*, & *meritissimas* criminum suorum *pendit pœnas.* Hoc vitium *argumentationis* jam nudavi ad *Vj. 17.* sub *finem*: indeque colligere est, *expositionem* nostram cum *filo suscepto* intime congruere, ac *conspirare.* Aliud quid *ordinem* hujus *vericuli* spectans, sequenti nota indicabitur.

Vj. 2. Quum alii existiment *continuari*, quod *Vj.* præced. erat *inchoatum*; alii novam *orationem* institui velint, non potest non magna existere *discrepantia*; pro *dissensio*, quæ assumuntur, *hypothæsis.* De *Pineda* priores partes sequens, quinque tentat *vias*, neutiquam *pervias*, in quibus frustra *moras* neciteremus. *Baldacius* non omnino *incommode*, *Hujusmodi sermones non decent Sanctum*, sed potius *stultum & fatuum*, qui *effrenatos animi sui motus* non comprimens *præ excandescencia & furore*, se ipsum *interimit quasi*;

quasi; mortemque peroptat. Simile quid obversatum fuit Cl. Coccejo, brevius hocce apponenti, *stultorum enim est iurgari cum Deo; quod grave est peccatum; graviter puniendum.* Hoc & ad suam opinionem sic flexit Schmiddius, ut *Jobo* tanquam *stulto*, & *fatuo*, ac *blasphema* in Deum *effutienti*, denunciatur *perniciēs*, si sese sic a Deo *avertere*, & ad alia Numina *convertere* pergat. In hanc angustias non fuisset devenit, si *Vs. præcedens Capiti Quarto* annexus fuisset, ad quod revera proxime pertinet; disputationi ibi deductæ coronidem veluti imponens, atque cum sarcastica increpatione primam illam convictionem claudens. Videtur tamen in *Quintum Caput* translatus hic *Vs.* ut verba jam non *Oraculi* esse, sed *Eliphazi*, primo oculi conjectu, intelligeretur. Ea interim divisio non potest, non debet obstare, quo minus *Vs. 1.* superiori contextui pro clausula reddamus: atque *Vs. 2.* *Novam* exordiamur *periodum*, ad *Vs. 8.* progressuram. Sic alios quoque aliud membrum hic incipere monuit Cl. Mercer. pro *Nam י*, reponens *sane, profecto stultum interficit iracundia &c.* Id dupliciter exponitur. Primo, *in stultum & fatuum ira Dei descendit; ergo in Jobe isdem accensendus, in quem vindicta Dei incumbit.* Secundo, *stultum interficit sua ipsius ira, & fatuum sua perimit indignatio; dum in afflictione gravius incandescit, adversus Deum murmurans, ac propterea a Deo plane perdendus.* Hæc per se bona; sed parum apta ad feriem. Ea ex oppositione *Vs. 3.* exigere videtur, cum novo sermone, censuram in illos strictam, qui *Fortunis improborum invident, eosque beatos prædicant, non sine adfectu vehemēti Zelotypiæ;* quum nil *miserabilius* sit *improbo*, quantumvis *florente*, atque *altas radices* agente; quippe quem *Fulmen* *judicii* *Divini* necopinato sit tacturum, atque sua cum domo extirpaturum, in *media vel messe*, vel *vindemia*, suarum *opulentiarum*; quas *justus vindex* aliis pro *arbitrio diripiendas*, ac *possidendas*, sit traditurus. Cernis imaginem, quam *Eliphazus* pinxit, ut *Jobus* in ea suam cladem recognosceret. Eum ut fortius pungeret, exordii loco præmittit *Enthymema* multa cum gravitate pronunciatum. *Enimvero stultum jugulat indignatio: & fatuum evocat invidentia.* Hoc est, *Profecto stultissimus fit Mortalis oportet, quem tangat, aut cruciet momentanea illa Felicitas, qua aliquando*

Hypocritæ, & improbi gaudent; quum certo certius calamitas ipsos oppressura sit, & radicibus deletura.

Ibid. Duplex hinc sese offert nexus, valde opportunus. Primus, ut per *novam instantiam* affirmetur & illustretur, quod *Vs. 7, 8, 9. Cap. præc.* erat inculcatum. Secundus, ut tacita removeatur, vel refutetur, objectio, quæ ad ea moveri potuisset, *nequam improbos exscindi, ac flatu Numinis disperdi*, quum contra *instar Arborum* excelsarum capita attollant, atque *Fortunæ* eorum *altissimis radicibus fundata*, largamque opulentiam *messes* ferentes, *probos sæpe ad Zelotypiam* provocent, atque *agrimoniam & indignationem publicam* concitent. Adfectum hunc, facillime Bonis subrepentem, castigat & coercet totus *Pf. 37.* Eiusdem *stultitiam* describit *Pf. 73.* Ac proinde haud male ex Principiis sanioris *Doctrinæ* effatum hocce proponitur, *Profecto stultum evocat indignationis plena invidia, contra improbos florentes concepta.*

Ibid. Aliquid scrupuli forte alicui incesset adversus hanc interpretationem, quam *Cordarco* etiam in mentem venisse video, quod durum videatur voces *נעם & קנאה*, quæ *generatim* complectuntur omnem *indignationem*, & *Zelotypiam*, sic *speciatim* restringere; quum in hoc *Vs.* nihil sit adjectum, quod ad hanc *speciem invidentiæ* manu ducat. Respondeo eandem difficultatem moveri posse ad *Pf. 37: 1. אל תתחר במרעים* אל תקנא בעושי עולה *Ne exardescas adversus maleficos; ne Zelotypia adficiaris adversus patratōres iniquitatis.* Nulla erit oratio ista, nisi absolute intelligas *Zelum accensum adversus improbos florentes.* Dices id ex sequentibus ibi patefcere. Idem ego de nostro contextu dicere possum, quum *משריש Radices* agens *Vs. 3.* subnectatur, *in נורה pulcra & amœna sede florens.* Accedit *קנאה invidentiam* sua natura potissimum ex *Rebus florentibus & Opimis* existere aliorum, atque inde apud *Latinos* id nominis invenisse, quod *nimis fortunæ alienas intueatur*, ut a *Cicerone* observatum. Denique idem incommodum magis adhuc gravat aliorum expositiones, quam

3 Vidi ego stultum divitem radices agentem: & detestatus sum mansionem ejus desubito.

3 אני ראיתי אויל משריש ואקוב
: נדוה פתאם :

4 Lon- ירחקו 4

quam meam; nam mollius est *indignationem* & *Zelotypiam* absolute referre ad *stultum invidentem* fortunæ aliorum; quam vel ad *iratum Numen*, vel ad *stultum impatienter sese sub manu & virga Dei gerentem*. Non est postremo, quod quis adhærescat ad voculam כִּי; quasi ea minus rite per *Profecto* redderetur. Habes hanc vim *Gen. 22: 17.* כִּי בָרַךְ אֲבִירָךְ וְיִי אֱלֹהִים אֲמַלְגָּמָה ס. Similiter *1 Reg. 1: 14. Ps. 118: 10, 11, 12. Jos. 2: 24.*

Ibid. Genus commentandi, quod suscepi, verique inveniendi amor, quo unice ducor, exigunt, ut alium adhuc conspectum hujus loci offeram, a quibusdam forte præferendum, quibus commodius videbitur verba הרג *necavit*, & המית *occidit*, non referri ad *ægritudinem enecantem stultos invidos*; sed ad *cladem divinitus infligendam*, per כעס *indignationem*, & קנאה *Zelum Numinis*, quo solet *improbos stultos*, & *dulci fortuna ebrios*, in medio cursu felicitatis, necopinato evertere, omnibusque fortunis evolvere, in exemplum aliorum. Hoc pacto non removeretur tacita objectio, sed tantum gravissime instaretur in id, quod *Cap. 4: 9.* erat intimatum, *A flatu Numinis peribunt, atque a Spiritu Nasi ejus confumentur*. Hoc ipsum nunc resumeret *Eliphazus*, atque sub *Emblemate Arboris subita tempestate subversa & eradicatae*, denuo expingeret. Non nihil favet gravis potestas הרג cum ל *Emphatico*, *occidionem*, sive *internecionem* inferentis *Pf. 135: 11, 12. Pf. 136: 18, 19.* Magis moveret me אויל *Vf. seq.* recurrens pro *improbo ipso*, quem proinde & hoc *Vf.* intendi, satis speciose colligi videtur. Sic sensus foret, *Profecto stultum interimet gravis ira; atque fatuum neci dabit Zelus Numinis, statum suo omnem improbum disperdentis.*

Vidi sane ego stultum Radices agentem. &c. &c. &c.

Ibid. Librabo tandem duas sententias, quarum alterutra obtinere debet. Primum, quo *occurritur objectioni*, eo ipso plus adfert momenti. Verba quoque singula sic singularem spirant gratiam. אויל *stultus*, ut כער *brutus* in *Pf. 73: 22.* פתה *fatuus*, *simplex*, *imperitus rerum*, qui *specie externa copitur*; ut *Prov. 14: 14.* הרג *Enecare*, & המית *occidere*, pro *gravi ægritudine discruciare*, etiam si exemplis Biblicis careret, non tamen displicere posset bonis Arbitris. Vocabula כעס *ægritonia indignans*, & קנאה *Zelotypia* sive *invidentia* huc quoque opportunissima esse, modo discussum. Fateor itaque me hanc in partem maxime propendere; Nec tamen secundum cancellare autum, in quo אויל & פתה denotent *improbum securius agentem*, & *fortuna prospera confisum*. הרג & המית *Pœnam graviolem tali homini publice inflictam pro exemplo justitiæ Divinæ.* Denique כעס & קנאה eam ipsam *Justitiam vindicatricem*, instar *fulminis malos male perdere & extirpare solitam.*

Vf. 3. Si prior sententia valeat, אני *Ego* exeret viam *prudentiæ & experientiæ*, oppositam *stultitiæ imperitorum*. Si posterior, erit confirmatio præcedentis doctrinæ per eandem *experienciam*. Simile habes *Pf. 37: 33,*

34. בהכרת רשעים תראה *Extirpationem improborum videbis.* ראיתי *Vidi ego improbum violentum*; & *perenni vigore præditum instar palmæ patulis ramis diffuse.* Nimis subtiles qui *Experienciam* hanc *Eliphazi* convertunt in *visionem Ecstaticam.* אויל *Stultus* hic idem qui רשע *improbus.* Cl. *Cocc.* sic dictum

dictum putat ab הוֹאֵל, a יֵאֵל, in quo *ibemate* inesse censet *voluntatem subitam in opus prorumpentem*; unde אוֹיֵל proprie designaret *levem hominem, qui sine consilio vult, agitque &c.* Hæc quidem acuta, sed parum solida. Verba יֵאֵל & אוֹיֵל non confundenda. Utrumque enucleatius in *Originum* opere excutietur. Hic tantum monebo *Arabibus*

آل med. *Vaw*, אוֹיֵל, inter alia esse *incrassuit liquor, idem quod خَشِر*. Hoc postremum transfertur ad *animum turbatum, confusum, sui minus compotem*. Utriusque verbi *participium* אוֹיֵל לול pro אוֹיֵל לול, &

אוֹיֵל לול proprie *incrassatus, crassescens*, commode usurpatur pro *stolido, cui iudicium turbatum, corruptum, ac quasi incrassatum*. Sic fere *Græcis* παχὺς *spissus, crassus, ad stolidum, stolidumve transit*: quin *divitem ac opulentum* signat idem παχὺς, nec non *pinguem & opimum*. Hanc amplitudinem ignoraremus, si intra unius Libri cancellos lectio nostra *Græca* contineretur. *He-sychius* nonnullas harum *Glossarum* tetigit. *Suidas* paulo plures. Eum conferas velim in παχὺς; itemque παχύνω. Quæ tamen ille carptim, & confusim, plenius aliquando & distinctius prosequar. Nunc tantum observabo illud παχὺς nonnunquam sic poni, ut *stolidum & divitem* exprimat simul. Ista *geminata idea* hic mire quadraret: nec tamen cam nimis urgere ausim, quamvis in *Lexico Goliiano* nostrum אוֹיֵל לול *crassescens*,

etiam exponatur *pecunia amans*. Ceterum אוֹיֵל לול παχὺς, *stolidum radices agentem*, talem tibi proponas, qualem exhibet *Pf. 37.* supra adductus, qui & *radices deorsum, & ramos sursum diffundens*, instar *celstæ Arboris* caput effert, perennemque promittit vigorem. Talem se *Nebucadnezar* gloriabatur *Dan. 4. 1.* *Eram ego opima tranquillitate gaudens in domo mea, &c.*

Viridis in palatio meo. Rectius, patulis ramis diffusus.

Ibid. Nonnihil diffidetur in altero membro; quod aliis est *imprecantis, aliis exitiura presagientis*. Hi parum attendunt ad vim vocabuli פתאם, quod adfert *necopinatum*

quid ac *de repente incidens*; atque nusquam non *de improviso* venit reddendum. *Veritas* ergo, & execratus sum *mansionem ejus de improviso, & senties non aliam mentem admittendam, quam Merceri, Belgarum, Cocceji, ad exitium improvisum & subitarium illius improbi hæc referentium*. Durum id vocat *Schmidius*, ipse revera durus, quum

פתאם positum ait pro לפתאם, ut sit, *Maledixi habitaculo ejus in subitum, i. e. ut subito periret*. Hoc ut *Latium* esse nemo concesserit, ita illud pro *Hebraico* non agnosco. *Suum viro Docto* imposuit acumen; argutum quid hinc extudenti, quod ab omni specie veri abhorret, quasi *spiritu Prophetico actus Eliphazus, prædixisset, cum execratione fortis, istum hominem subito periturum*. Mirum quoque iudicium *Cl. Clerici*, qui languidulam interpretationem hæc crisi claudit: *Qui voculam פתאם reserunt ad exitium subitum improborum, id vident, quod verbis non inest: nam de filiis demum eorum, perentibus miseria, agitur V. seq. ipsi subito perisse non dicuntur*. Quid audio? an is, *cujus conditionem, fortemque, excramur, ac solennibus abominantium verbis detestamur, non dicitur perisse?* imo vero *peissime eum perisse inculcatur*, quippe qui *fulmine necopinato iræ cælestis tactus, triste jaceat exemplum, mansionem amantissima, in qua florebat, in bidental, locumque fulguratum, conversa, quæ diris publicis itidem contacta luceat*. Hanc vim & emphasin verbum נקב haud dubie exerit, quod proprie hic valet *diris devovit & defixit, transfixit*, Confer *Cap. 3. 8.* ut autem ibi, sic & heic loci, habes *execrationes & diras publicas*: quum *Eliphazus* non quid solus viderit, egeritve, sed quid omnes cum ipso boni, Numinisque reverentes, notarint, enarrare censendus sit.

Ibid. Subesse aculeum, ad *Jobum* in domestica clade pungendum, vix dubium esse potest. Sed probare nequeo *Schmidii* mentem, quasi *Eliphazus* dicere voluisset, ille probe *radicatus cito tamen periit: quanto minus*

4 Longe aberant filii ejusa salute, & conterebantur in porta; & non erat, qui eriperet.

4 ירחקו בניו מישע וירכאו בשער

ואין מניל :

5 Quip- אשר 5

tu ultimam maledictionem evades, cui radices jam sunt resectæ. Cavebis ergo tibi. Hæc frigent. Calidus Eliphazi impetus hanc ei imaginem suggestit, ut intelligeret Jobus, illud exitium, quo tanquam subita tempestate extirpate fuerant florentissima hominum improborum domus, in ipsum quoque incubuisse: ac proinde ex judicio ipsi, familiæque universæ, Divinitus inflictæ, nihil aliud colligendum relinqui, quam meritas & ipsum poenas tandem luere, qui ut אריל נאגיס, & in felicitate securus vindictæ caelestis, a longo Theaurum hunc in se sibi quasi contruxerat, & præpararat.

Vs. 4. Cum patris ruina, conjungitur clades filiorum. Singulæ phrasæ suam habent pondus ac inomentum. Prima, Longe aberant filii ejusa salute. Non placet sub forma imprecandi, Longe absint. Non etiam comminandi, Longe aberunt. Inculcat Eliphazus, quid viderit, quid non uno exemplo didicerit. ישע salus, proprie laxitas spa-

tiosa omnium rerum, hic non est directæ Divina opitulatio, aut defensio. Multo minus ipse Salvator, Deus; quod Schmidio vitium. Recte salutem eternam quoque seposuit Mercerus, de salute externa, & defensione hominum agi putans; haud satis tamen recte, saltem non satis clare. Omnino ישע

Laxitas hic signat omnium bonarum rerum copiam, & abundantiam, in qua hæc Familia floruerat. Sic Arabibus وَسَعٌ, وَسَعٌ & وَسَعٌ est omnis copia, commoditas, oportunitas, opulentia, & affluentia, qua quis in spatiosissima laxitate gaudet. Eadem vis residet in سَعَةٌ, quod esset ישעה, dem-

to Job, ut tria superiora exhibent tres formas segolatas Hebræorum. Ab illa jam laxissima copis bonarum rerum, procul absuisse dicun-

tur, qui inde in perpetuum exciderant, atque in miseriam ineluctabilem deciderant. Est אריות; Longe aberant a laxitate, pro angustus & miseris ineluctabiliter obruti jacebant, cum publica omnium hominum execratione. Hoc ultimum suggerit mihi for-

mula Arabum ابعده الله procul abesse eum jubeat Deus; pro maxima mala cruce mactet. Propius adhuc accedit solenne illud

لا تبعد Ne procul abeas, in faustis comprecationibus, aut averruncationibus; qua anfa بعد distiit, longius absuit, invalescere cœpit pro male perit هلك, quod in Lex. Goliato primum comparet. Inter Nœnias præficarum, & funebria verba, erat لا تبعد Ne procul absis, hoc est, utinam felix fortunatusque superesses; nec unquam perires. Sic in Hamasa.

ما كان ينبغي مقال نسايهم

وقتلن دون رجالها لا تبعد بئرا

Non juvaret me nœnia mulierum,
Si occisus essem pro viris, ne procul ab-

Ad hæc Tebrizius لا تبعد لا تهلك
كلمة تغال للمبتدئ وكانها دعاء له
وبعد الرجل اذا هلك وفي القرآن
كما بعدت ثمود وفي الدعاء علي
الرجل بعدت اي هلكنت
Ne procul absis, id est, ne pereas. Est formula que mortuo accinitur, cum fausta quasi comprecatione. Nam procul absuit, valet male perit; ut in Alcorano, quemadmodum procul fuit Themodæa natio.

ז אשר קצירו רעב יאכל ואל-

מצנים יחיהו ושארף צמים חילום :

6 כי

natio. Hinc in imprecationibus, procul absis, pro, male pereas.

Ibid. Altera formula וידכאו בשער ad-huc gravius quid consignare debet. Obscuritate non caret, Conterantur in porta. De porta inferna, & damnatione aeterna, accepit Chaldaeus. Rectius de porta judiciorum plerique; in quem usum extat Prov. 22: 22.

אל תדכא עני בשער Ne conteras pauperem in porta. Hinc Mercerus vellet, opprimentur in judiciis, nemine miserente; ut parens nullius fuerat miseratus, sed omnes oppresserat. Magis illud Cocceji arrideret, ut iniusti confundebantur, & contumdebantur, coram tribunalibus. Addidit Schmidius, ob aes alienum vapulare, aut carceri, ac servituti, mancipari. Non multum hinc abeunt qui in porta, exponunt, in publico, tota civitate inspectante; & applaudente. Aliam adhuc faciem offerunt LXX. πλάβειν δεινόν τι πλάβειν ἡσόντων; tanquam mendicabula videlicet, ostiatum victum queritantes, & repulsi. Id habet, quo se commendet. Licet tamen aliud circumspicere. Ad genuinum sensum præluere forte poterit similis sententia inf. Cap. 34: 25, 26. immittit noctem,

& conteruntur ידכאו, eadem forma, quæ in nostro contextu. Infra improbos desfigit eos; in loco spectantium. Hoc est, tanquam in theatro; in loco publici supplicii. Depingitur ibi exemplum justitiæ divinæ uno ictu evertentis & conterentis superbus, metaphora defumta a supplicio publico, quod רשעים improbis, hoc est capitibus sceleratis, & a iudice damnatis, infligitur. Eandem scenam & hic aptissimam nemo neget. Hanc habebis, si veritas Conteruntur in iudicio publico. Intellige sis portam & Tribunal ipsius Dei, quod erigit, quum extraordinarium aliquod iudicium exercet, improbam Domum quasi supplicio publico mactans, & ignominiosissime cum omni posteritate disperdens, atque extirpans. Non dissimile est il-

5 Quippe cujus messem famelicus depascebat; & vel e spinis rapiebat eam: absorbitque Everriculum opulentiam eorum.

6 Nam

فتحنا عليهم Sur. 23: 79. lud Alcorani

Aperuimus contra eos portam maximi supplicii. Extat & profundioris elegantiae formula קטב שער porta excidii, apud Esaj. 28: 2. quæ an huc pertinet, nunc discutere haud vacat. Hic ad spectus cum grandior, tum convenientior ad Cladem Domus Jobæ; quam his coloribus adumbrare quoque voluisse Eliphazum omnia suadent. Conf. Ps. 72: 4.

Ibid. Adjuvat hanc interpretationem tertia formula ואין מציל, & nullus erat vindex. Languide Schmidius refert ad Eum, qui pro miseris oberatis aliquid pecunie numerat, eosque a verberibus, carcere, aut servitute redimit. Observavi in atrocissimis calamitatibus locutionem hanc frequentari, & מציל speciatim exprimere Vindicem aliquem presentem ac prepotentem, qui manu fortissima asserere valeat oppressos. Sic de Deo ipso Ps. 35: 10. Quis sicut tu וציל עני Vindicans pauperem ab eo qui fortior est quam ipse, pauperemque & egenum a diripiente eum. Contra אין מציל Dent. 32: 39. & Job. 10: 37. Ps. 50: 22. Ne discerpam, & nullus sit Vindex. Est metaph. a Leone, cui qui prædam ex faucibus extorquet, וציל dictus fuit מציל. Clarum id ex Esaj. 5: 29. Hof. 5: 14. Mich. 5: 7. Ps. 7: 3. Discas hinc quanta emphasi positum sit ואין מציל Jud. 18: 25. Jef. 42: 22. & 43: 13. Dan. 8: 47. Ex omnibus hisce locis elucet, præcedens membrum exprimere gravius quoddam iudicium Dei, uno ictu ita disperdentis, ut nulla cuiusquam ope, nulla arte, nulla manu, exitium defendi aut averti queat. Rotundius hinc ad mentem meam repræsentari posset. Longe aberant Filii ejus a Salute: & conterebantur in iudicio, quod nullus vindex avertere valebat.

17. 5. Inter obscurissimos reputandus hic verficulus; ad quem omnia tentata a præclaris ingeniis, ad aliquam lucis scintillulam eliciendam. Si cuncta excutere vellem, finis vix foret. Stringam quæ omitti nequeunt, quæque ad Veritatem tutius eruendam prælucebunt.

Ibid. Ad prius membrum observo diversissimam institui coherrentiam, aliis אֶרֶב referentibus ad *Filios*; aliis ad *Patrem familias*; aliis per metathesin ad aliquem *pauperem & abjectum hominem*, *cujus messem famelicus dicitur depascere*; qui ipse vicissim hunc *divitem sit depasturus*. Maluerunt alii, *Nam ejus messem famelicus comedit*, quod *Juni* est; de *Dieu* tentavit certe *messem ejus &c.* præfert tamen relatione neutrali, *Quod messis ejus est, famelicus comedit*. Cl. Coccejo placuit, *Aleo ut messem ejus comederet*. A *Schmidio* suppletur, *idem est, cujus messem &c.* recte ad *Stultum Radicantem* reducenti. Potuisset, meo judicio, simplicissime reddi, *Cujus*, videlicet hominis florentissimi, *messem famelicus depascit*. Resumitur *imago* vs. 3. suscepta; atque convenientibus coloribus consummatur. Illam convenientiam tamen neglectam video: nam *messem* hic accipiunt omnes de *segetibus*, & *proventu agri*, quem quum percepturum se putabat improbus, subito amisit, *depastum a pauperibus*, vel *erronibus*, ac *predonibus*. Longius adhuc abiit *Schmidius*, qui minus felici acumine *tantam* hinc extundit *in deditionem agris stulti immisissimam*, *ut vix proferant tantum, quantum famelicis seu pauperibus relinqui solebat in agris*: ut proinde operæ pretium non sit isti *stulto*, *ut ipse metat*, sed *messem suam ultro pauperibus relinquat*, parcens sumptibus suis, quos *messis non sit exequatura*. Ex sublimi sententia tam humilem sensum non expectassem. קִצִיר habet amplam ditionem, notat quippe *Ramum*, notat *Messem*, notat quoque *Vindemiam*, quæ quasi *Messis* est *arborum*, quæ *metuntur & demuntur fructus autumnales*. Rariorem hunc usum præstabit *Esfajas* cap. 18: 15. ubi קִצִיר reperies pro *Vindemia*, live *maturitate autumnali*, in *vite*. Item *Joël*. 3: 13. *Vindemia* seu *autumnitas olivarum*, ac *Vitium*, וִיטִיּוֹן, ut prudenter *LXX.* Nec aliter *Esfaj.* 16: 9, ubi קִיץ וקִצִיר sunt *Æstivi & autumnales fructus*; nempe *Jer.* 8: 20. quamvis & aliud ibi esse

posset. Sed ecce tibi eandem vim *Jobi* cap. 18: 15, 16. *Spargetur super amaram ejus mansionem sulphur*. *Deorsum radices ejus arrescent*, & *desuper excindetur Messis ejus*. Adipiscis eandem picturam *Domus florentissime de improviso fulminibus tactæ & ambustæ*; ut nullum relinqui queat dubium, quum & hic קִצִיר *Messis* tribuenda sit *Stulto* מִשְׁרִישׁ *Radices agentis*, qui ut *deorsum firmus*, ita *desuper copiosus* vigeat, atque jam *in ipsa Autumnitate fortunarum suarum erat constitutus*. Eadem imago *Job.* 29: 19. *Radix mea erat expansa ad aquas*; & *ros pernoctabat בקִצִיר in ramo meo*. Ita nonnulli; *Cocce.* in *segete mea*. Rectius putem *in autumnitate mea*. Repræsentatur arboris summus honor vigorque, autumnali suo fructu superbientis quali; ut *vs.* 4. illius cap. erat præmissum, *Vinum essent sicut in diebus Autumni mei*, vel potius *meæ Autumnitatis*. Hinc pulcherrimus sensus emergit, *Cujus autumnitatem famelicus depascit*. *Cujus fortunæ ad maturitatem jam perductæ necopinus corripuit turbo*, *grassatorisquæ famelici impetus ita dripuit*, ut uno die, uno quasi momento, omnia fuerint depasta, atque consumta. רֶעֵב *Famelicus*, proprie *Cavo ventre præditus*; ut ostendit רֶעֵב *ampli ventris cavitate* suit: item, *gulosus & vorax* fuit. Suspicio רֶעֵב יִגְדֵּי זֵרָא dictum *Lupum*, quem אֶשְׁכֵּיזוֹן אֶשְׁכֵּיזוֹן appellat *Æschylus*. Amant nempe *Epitheta animalium* pro ipsi animalibus, quibus apponuntur, frequentari. Sic *Arabes* mille nomina *Leonum præbere* possunt; mille aliarum rerum, quæ *pœticis epithetis insigniri* solent. Pro רֶעֵב זֶאֵב *Lupo famelico & raptore* ergo רֶעֵב, αὐτολόγος, isque iterum pro *predone inexplebili*. Collektivè eos *Jeremias* Cap. 5: 6. complectitur Emblemate זֶאֵב עֵרְבֹת *Lupi desertorum*, vel *Arabiarum*. Habes & זֶאֵב עֵרֵב *Lupum serpentinum* *Hab.* 1: 8. *Zeph.* 3: 3. cum quo *Grassatores & Viri Militares* comparantur. Allusum iterum, hoc pacto, ad *Chaldeos & Sabæos prædatores*, qui *Jobum* cum maxime opulentia conspicuum, uno die nudum excussumque reliquerunt.

Ibid. In altero membro צַנִּים aliis sonat *Spinas*; aliis *Scuta*. A frigore, quæ est notio dubia vocis צַנָה, frigore exectos alii, quod me-

merum frigus. *Vulgatus dedit, Et ipsum rapiet armatus.* Sic fere *Aquila, & Symmachus* *αἰὸς ἐνόητων ἀρμήστου.* Concinnius fuisse *De inter arma rapiet, vel ex mediis armis.* Magno tamen consentu Recentiores, *E medio spinarum.* Id nonnulli ad *improbum* ipsum retulere, qui *messiem sibi ereptam ipse e mediis spinis rapuerat.* Huc *Belgæ* concesserunt. Plurimi ad *Famelicum, vel e spinis istam messem rapturum.* Ita *Mercerus*; quali cum periculo, vel etiamsi inter spinas abdita fuisset hæc *messis.* In vicinia versatur *Coccejus, usque a spinis reddens, h. e. ab ultimis Sepibus, quæ e spinis.* Concipit *segetem circumseptam vepribus, quam & Clericus* exhibet. Durissime *Schmidius, Et ad id, quod e spinis, accipiet eam.* Proposuit sibi agrum hujus improbi, cum frumento spinas ferentem, ita ut impius possessor cogatur segetem suam, quam demetere non potest, inter spinas relinquere, & permittere, ut dum pauperes pruna sylvestria colligunt e spinis, simul messem illius colligant in corbem. In dumeta correpens, *Spinis se compunxit* *Vir Doctus, qui quum למן pro אל מן* exemplo firmasset *Cl. Cocc.* scribere non debuisset, nec *Mercerum, nec alios, istam constructionem probasse.* Sine exemplo quoque ea se satis approbat, si enim למן genuinum, אל מן non potest esse spurium, pro usque ex spinis; quin אל מן, אל מן videtur

propius ad *Arabismum* accedere. *Allegoriam* hanc perpendenti dubium nullum erit, quin *Raptor* hicce *Lupus* dicatur prædam suam vel mediis e spinis sustulisse & avexisse. Pertinet hic *Character* partim ad *aviditatem Raptoris, partim ad acerrimam ejus vehementiam, omnia pererrumpentem.* Nil tritius apud *Poëtas, quam Lupos* depingere, cavo ventre stimulat, ad omnia impetu rabido perfringenda. Omnium instar erit *Poëta* *Æneid. 2: 355.*

Sic animis juvenum furor additus, inde lupi ceu
Raptores atra in nebula, quos improba
ventris

Exegit cæcos rabies, Per tela, per hostes
Vadimus haud dubiam in mortem. —

Qui alia & plura cupit, *Hierozoicon* adeat, *part. 1. p. 822. & seq.* In hisce autem צנים *Spinis, quibus circumseptam proponitur Arbor* nostra,

agnosces facile mecum *Emblema potentiae, qua improbus* hicce ante hac *intactum & illæsum sese præstiterat, adversus grassatores & prædones.* Huc ducit nos formula solemniss *Arabum* اشتدت شوكتنه *Corroborata est spina ejus, pro potens & formidabilis evasit.* Nempe שוכה שוכה *Spina* figurat *tela, arma, vim bellicam, robur aculeatum, quod tangere formides.* Exempla phrasæ adducta in *opusc. de Desect.* Adde hic proverbium insigne, *خرط الغنات* *Decorticatio tragacanthæ, sive spinæ nodosæ, qua exprimentur summam rei difficultatem.* Sic in *Hist. Tamerl. p. 339.* وليكن كان ببنه ویدین المران خرت الغنات *Atamen inter illum, & id quod cupiebat erat decorticatio tragacanthæ. Iterum p. 211. & 48.* In notis ad *Hamasa* plenius exhibetur a *Tobrizio* ex veteri *Poëta.*

دونها خرت الغنات تخاف
شوكتنه اليد توج

Subest decorticatio Spinæ, cujus aculeum horret manus.

Hoc est, *intercedit difficultas ferme insuperabilis, ut nemo tangere aut aggredi tantam rem sustineat.* Hinc quid sit *vel mediis e spinis rapere messem, vindemiamve, divitis præpotentis, quem nemo antea tangere audebat, cujusque inaccessibleis erat potentia, luculenter cernere est; quemadmodum & occultus in Jobum aculeus manifesto nunc sese exerit.* Confer *Emblema Spinose sepiis, qua Deum Jobi fortunas circumsepisse dicebat Sathanas, supra Cap. 1: 10. declaratum.*

Ibid. Intricatus adhuc tertium membrum. *Nodus* potissimum necitur per צמים, rarissimi usus, quod extra *Cap. 18: 9.* hujus *Libri, nusquam reperire est.* Radix צמם etiam abest ex reliquiis *Biblicis Linguae, in quibus unicum צמה superest, ter, quaterve, per comam* ab interpretibus expressum.

Inde plurimi *comatum* fecerunt in gemino *Jobi* textu; per quem intelligi volunt *prædonem horridum, hispidum, ipso vultu & crine promississimamnem*. Confert Cl. *Cocc.* ex Ps. 68: 21. *Verticem pilosum aut Comatum*. Doct. *Merc.* isti E-tymo *Rabbinico* haud subteribens, *prædonem* mallet ita dictum ab *Exigenda pecunia* viatorum. Supponit **צמ** idem notasse atque **צמ** *sitivis*, unde & alii *siticulosum* hic exculpere, qui cum **רעב** *famelico* conjunctus eat. Istam speciem oculos posse præstringere haud negein; sed quum *Cap.* 18: 9. aliud exigat, mirum specie duci se pallos *Viros Doctissimos*. Est antiquus error, qui *Veteres* interpretes, nec non *Rabbinos* ludit; atque in ipso **צמה** pro *Coma* dedit *Sitim*.

Cl. *Cler.* satis felix ad *Cap.* 18: 9. ubi *Nodos* ex serie assumit, hic infelicius versatur, **צמים** contractum statuens ex **צמאים**, & vertens, *Quivis sitientium*, i. e. *egororum & avidorum*. Addit *Crisin*, qua melius superfluum fuisset, de corruptione per *Librarios* investa; quum *Grammatica* ratio postulasset **שאפו צמים**. Atqui nil incertius ista derivatione; nil a vera norma *Linguae* alienius. Ne *Mercerus* quidem audiendus, cum suppositione ista, **צמם** idem valuisse ac **צמא**, quod *Analogie* servandæ excogitatum. *Comatus* pro *prædone*, quamvis ad ineam mentem egregie quadraret, *consensu* sic vertentium magnorum interpretum sese sustinet, sed *assensum* impetrare vix ac ne vix quidem poterit, si attendatur **צמה** in locis, ubi prostat, esse *comam ornatam* atque *comtiorem*. Idem obstat *Schmidio*, huncce *Comatum* explicanti de *Mendico*, sordidis *ve-*
ribus, & *fixo crine*, quem non *detondet præ*
paupertate. Quid non sibi indulgent *Viri Do-*
cti, quidvis ex quovis fabricantes, sine ulla *Veteris Linguae* auctoritate? Severius *Hebrai-*
zandum est, si suum sacratissimo verbo honorem deferre, speratumque inde liquidus sensus fructum referre volumus. *Decus comæ* saltem servatum in interpretamento cujus meminit *Ab. Esra* אמר רבי משה שפירושו בתולות בעלות הצמות *R. Moses auctor est explicandum esse vocabulum per Virgines comito crine præditas*. Quæ suaviludia! quibus no-

va somnia addidit *Bolducius*. Idem *Ab. Esra* alterius *Glossæ* memoriam nobis servavit, quo nonnulli ex *Lingua Ismaelitica* verterunt *Lapidem durissimum*. Nempe vetus fuit studium, quod nunc ut novum suspectatur, & *R. Jona* Cordubensis, qui inter primos cluet *instauratores Linguae patriæ*, e *Dialecto Arabica*, quam percallebat *Hispanus*, sub *Maurorum Arabum* degens ditione, pleraque *Radices Hebraicas* accuratius quam alii *Rabbini* enucleasse traditur. Ista dari *Lapidis* pote-

tas *Arabibus* nota sub **اصم**, quæ est *form.*
Compar. a *rad.* **صم**, *surdus fuit, obsurdus*, unde plena phrasi est **حجر اصم** *Lapis*

surdior, pro tam *solido*, ac *duro*, ut *percussus* nullum reddat *sonum*, omni *cavitate* videlicet carens. Iude videntur *formasse* *femina termin.*

صملاء *Dura fortuna. Calamitas gravissima*; quæ alias **نازلة صماء** *insortunium surdum*.

An hoc *Rabbini* illi intenderint, dicere non habeo. Faveo equidem conatui, nec tamen eum admitto, quia ex hoc fonte **צמה** *Coma* non potuit fluxisse. Idem officit *Clar. Hottingero*, in *Smegm. Orient.* firmanti *prædonis*

notionem ex **צמם** *percussit fuste, lapide* &c. *Conjecturam* haud infelicem adoptarunt *Viri Cl. Hinkelm.* in *præf.* ad *Alcor.* & *Cromaj.* ad h.l. qui etiam **צנים** *spinas*, modo *visas*, convertit minus feliciter in *panaria*, si-

ve *Canistra*, ex **صن** *fuscilla*, in qua reponitur *panis*. Pace *Viri Doctissimi*, eadem mecum spatia decurrentis, & præclarum in hisce nomen adepti, dixerim, nunquam nos securos esse posse de aliqua explicatione per *Chazim Arabismi*, neque aliis eam persuadere, nili notio producta respondeat ad reliqua, & cum ceteris usibus *Biblicis* amice conspirer. *Clar. Hottingerus* hoc etiam nimis sæpe neglexit, quod *Ei* haud immerito objectum ab illis, qui *Dialectis* minus favent. Non quid aliquis locus admittere queat, sed quid recipere debeat, secundum certa & explorata totius *Linguae* fundamenta, discutendum, & demonstrandum est ab iis, qui *dubias*, aut

fluctuantes significationes tuto in portu collocare allaborant.

Ibid. Ad veram vim צמם eruendam, sciendum est secundum principia Critica omnium Linguarum, unde Coma dicta sit צמה, & quid צמם olim significarit. Coccejus hæsitanter, *An convenit*, inquit, *Chaldaicum צמם constringere?* Rectissime; nisi quod pressius adhuc ex *Dialecto Arabum* succurrat טמם ב, plexuit comam; & شمس, capillus plexus.

Hanc Originem adstruxi in *Observat. Philol.* ad *Esaj.* 47: 3. ubi ostensum צמה esse proprie *Comam plexam, tortamque*. De *Tzade* in *Ta* commutato confules *Clav. Dial.* p. 285. 286. Indicatam ibi alterum Thema צמם צמ constringit, & nexu instrinxit, eandem hanc Originem præferre: quin tertiam quoque radicem צמ a *Plectendo* usus suos secundarios invenisse. Liquido proinde adfirmare est, צמם Hebrais significasse, *plectendo implicare & intorquere*, unde צמה πλέκω, vel πλέκω, vel πλεκτινη, quæ vocabula in *Cinncinnis Crinibusque nodatis, aut intortis*, nemo ignorat. Apud *Hessch.* habes πλόκμοι, πλόκμοι, μπλόκμοι; ubi vides latius etiam usum diffundi. Eadem latitudine πλέγω est omne id quod *nectitur ac plectitur*: speciatim *Rete*. Simile observes in πλεκτινη, quod *Rete* sive *Laqueum* nonnunquam denotat. Jam vero oculum conjicias velim in congeriem illam, quæ *Cap.* 18: 8, 9, 10. pertextitur, sex nomina cognatæ potestatis exhibentem, רשה, שבכה, פח, חבל, צמים, מלכרת. Quinque extra controversiam *Retia, & Laqueos*, designant; unum צמים in medio situm iisdem hallucinationibus distrahitur, quas supra vidimus, nisi quod *Cl. Cler.* ibi serie duce deprenderit *Nodos*, notionem istam adfirmans auctoritate *Arabum*, & etymo vocis צמה *Coma quam mulieres in cinncinnos & nodos cogunt*; quod ipsum in *Observ. Philol.* a me fuerat annotatum, Non probeim tamen quod *forma*

plurali positum velit *Vir Doctiss.* צמים, veratque *Firmat in eo nodos*. Est omnino *singulare*, reddendumque, *instringet ipsum Laqueus Nodatus*. Vini sibi quodammodo facere deberet, qui eam notionem in illa serie recusaret. Eandem & hic obtinere, me confecturum confido. Alienius prima fronte videri posset a contextu nostro *Rete, sive Laqueus innodatus*, sed revera nihil concinnius, pleniusve. Una scilicet *figura per insignis* nunc cumulat omnia, quæ de *pernicie recopinata, & ineluctabili, qua improbus cum Domo universa involutus pessime perierat*, dicta erant: atque mutata constructio patrem simul, simul familiam *Eodem Laqueo* perditionis implicat, & irretit, quam subnectitur tandem, *Et Absorpsit Rete Nodatum opulentiã Eorum*. Notissima in omnibus Linguis imago, præsertim inter *Arabes*. Sic Poeta vetus in *Divan. Hudeil.*

فَعَلَّتُمْ بِهَا حَبْلًا مِّنَ الدَّهْرِ
حَابِلًا

Posuistis ei Rete infortunii circumretiens.

Notatum ibi a *Scholiasite*. يقال انه لحبل احوال اي داهية دهباء *Dicitur Rete Retiivm, de prodigioso infortunio, nec non homine vasto ac scelesto, qui & serpens serpentium.* In *Lexico Cl. Golii* habes حبل Malum. Intellige sis *Infortunium gravius, داهية*, ut *Gjanbarius* exponit, a primaria notionem & حبل الحبل Rete tensum. Glossa sic habet الحبل بالكسر الداهية والجمع الحبول *Forma حبل sonat prodigium mali, cujus plur. fr. حبول.* In *Camuso* eadem Glossa apponitur حبل حبل funis. In sacris protulita & vox, & figura ei subiecta. *Psal.* 18:

18: 6. habes חבליו שאול *Tenos Funes, Retia Orci, & Laqueos Mortis* מוקשי מוה *Laqueos Mortis* Omnia haud persequar: dabo tantum ex *Esaj. 24: 17.* grande simul, simul ex alliteratione venustum illud פחד ופחת ופח *Terror, & Fovea praerupta, & Laqueus; super te, o habitator terra!* Adde *Luc. 22: 35.* *καὶ παρὶς ἰπιδιστην* &c. Hanc imaginem prementes *Poetae Arabum*, talibus *Retibus, Funibus, Laqueis*, dant *nexus, & nodos* validissime *intortos, & ineluctabiles.* Sic a Radice شترن *torfit funem a dextra ad sinistram fila inter se implicans; (משטרן quid fuerit Hebraeis hinc condiscas)* derivatum *شترن intortio & implicatio funis*, absolute exponitur in *Lexico Goliano*, ex *Camuso*, صعوبية & شدة. Verte, *Gravis Calamitas, & molestia insuperabilis.* Naturam phrasicos senties ex *Diwan Hud.*

حَوَادِثُ أَيَّامٍ لَهَا مَسْرٌ شَتْرُنٌ

Infortunia casuum, quorum funiculi intortissimi.

Scias *مسرة* proprie esse *funiculum*, sive *filiolum*, unde *funis* densior *contexitur*; aut potius *nexum & plexum* ipsum, quo *funiculi* in *Funem* coeunt. Hi jam vocantur *شترن* *Funiculi intortissimi*, ab *شترن* in plur. fr. quod apud *Cl. Golium* ista notione non comparet. Est aliud adhuc verbum *برم* *torfit funem*, & quidem *plexu duplicato*. Inde *برم* *Fatum intortissimum*, proverbialiter usurpatur, pro *malo divinitus immisso*, ac speciatim pro *ipsa Morte*. Juvabit unum alterumve exemplum posuisse. *Hist. Tamerl.*

وصل اليه تبمور وهو لا يعلم p. 122. وانقضت عليه كالقضاء المبرم فلم

يغف الا والبلايا اختوشته واسود المنايا انتوشته. *Invasit eum Timurus nec*

opinatem, & deruit super eum ut Fatum intortissimum; neque ad se rediit, nisi quum jam Calamitates ipsum indagine cinctum in retia compellerent, & Leones mortium ipsum corre-

percut. Iterum *Pag. 255.* ووصل اليها

ونزل نزول القضاء المبرم عليها

وضبط ما وصلت اليه يده من جماعة

ابن عثمان وحرمة وامواله وخزايته

pervenitque *Timurus Prus-*

sam, atque super eam descendit more Fati intortissimi: vorripens, quicquid contingeret manus ejus, de Ottomanide collectione universa, uxori-

bus, divitiis, Thesauris, affectis, servisque. Habes eandem scenam quae in nostro contextu proponitur, *Aesforbetque Laqueus intortissimus opulentiam eorum.* Ubi intuper ob-

ves velim *شترن Anhalare*, proprie *auram* trahere ad *vestigandum*, *captandamque*, esse *verbum venatorium*, apprimere hic *quadrans*, quod & per *venari* licet exponere. Ita *Schol.*

ad *Diw. Hud.* ساف وحشا صاد

واصل السوف الشم وذلك ان الصايد

شترن انما يصيد بالشم

est *venatus fuit feram; Origo autem sita est in odore attracto: quandoquidem venator auram trahendo venationem exercet.* Derivatam hujus

Radicis *شترن* *سواف* frequentatur pro *interitu universali*, aut *peste intermecciva*, quali *venationem* dicas *Mortis*, aut *Noxae*; *شترن* *Ατνης.* Exaratur quoque per *med. Hamzatans*

in *Camuso.* سَوَفٌ مَالَةٌ وَقَعَ فِيهَا

السَّوَأَفُ وَهُوَ لَغَةٌ فِي السَّوَأَفِ بِالْأَوِ

intransitiva forma verbi شترن, est interneciva

peste perimi, quae vocatur شترن media Aleph

شترن

6 כִּי לֹא־יֵצֵא מֵעַפְרָא אֵין וּמֵאֲדָמָה

6 Nam non exhibit e pulvere vanitas: & e tellure non efflorescet improbitas.

: לֹא־יֵצֵא עֵמֶל :

7 Quia

כִּי 7

Et media Vaw ex Dialecto. Ergo transitiva forma **שָׂאף** **שָׂאף** speciatim usurpari potest, pro interitu universo involvit, Et absorbsit, plane ut **בלע** Cap. 2: 3. Retis imaginem non mirabitur in Orientali stilo; qui eam Græcis quoque familiarem fuisse haud ignorat. Cothurnus est Æschyl. Prom. vinct. 1071.

Μηδὲ πρὸς Ἄτης θηραβεΐσαι
Μέμψους πύχην, μηδὲ πῶλ' ἴπη
Θ' ὡς Ζεὺς ὑμῶς εἰς ἀπρόοπτον
Πῆμ' εἰσέβαλε. Εἰδυῖαι γὰρ
Εἰς ἀπέρωντι δίκτυον Ἄτης
'Εμπαλιχθήσῃ ὑπ' ἀνοίας.

Idem Agam. 366. dabit tibi muris Trojae injectum **σεγαλὸν δίκτυον** clausum Rete, & **μῖζα γάρυγαρον** Ἄτης **πανκλάτω** magnum everriculum Noxæ universalis. Iterum **Vs. 1124. 1125.** **Δίκτυον** Ἄιδος, quamvis ibi aliud adhuc subsit, ob quod & **Clytemnestra** Ἄρκυς ἢ **Ζήενος**, ἢ **ἑνωστία Φόνος**, vocatur; quippe quæ fatali veste irretierit Virum, ab adultero **μακτανandum**. Hæc omnia habent aliquid proverbiale. Tritum quoque ἐν τῷ ἀρκύων ἔχει **Lucian. T. 1: 767.** & ἐν τῷ ἀρκύων γίνεσθαι. p. 462. **Plut. in Lucull. p. 493.** **Eurip. Med. 1278.** **Philo. 982. 864. 629.** Id **Æschylus** cothurnate extulit **Perf. 99.** **ἄρκευ γαυ βρότοι εἰς ἀρκύστατα, ὅθεν ἄκ' ἔστι φυγαῖν.** Item **Agam. 1384.** **πρωτὴν ἀρκύστατον περὶ σσειν, ὑψοῦ κρείσσειν ἐκπηδήματῳ.** **Stanlejus** corrigat **πρωτὴν ἀρκύστατον** perniciæ Rete. Grandius quid spirat, & **Æschyleum, πρωτὴν ἀρκύστατῳ, i. e. ἄφουκτι,** ut rectissime **Scholias**tes, proprie perniciæ circumstantis instar Retis. Similis constructio & figura **Eurip. Orest. 1422.** **Ἐς ἀρκύστατον μηχανὴν ἐμπαλίκεν** implicare in machinam retis instar ambituram.

Vs. 6. Filium **vs. 2.** jam intricari coeptum ab interpretibus, hic plane perditur; ita ut sese extricare nequant. **Jun. & Trem.** abrum-punt orationem, & hunc **Vs. cum 8.** connectunt; hæc mente. *Quum calamitates non for-*

tuitæ sint, aut ex terra oriantur, sed hereant in ipso homine propter peccatum, ei omnibus rebus omissis confugiendum est ad Deum. **Clar. Cocc.** hæc coherere putat cum **Vs. 2.** **Justum** est ut stultus occidat ægritudo, quia murmurans contra Deum, cum deberent murmurare adversus se ipsos. Miseria enim non e terra nascitur; sed est pœna peccati: ita ut **ἄν** **μυταιότης** inducat homini **עֵמֶל** laborem, dolorem, morbos,

mortem, suamet culpa. Hinc non multum diffidet **Mercerus**, nisi quod, sine nexu illo, novam periodum ordiatur, qua probatur hominem in semet suorum malorum causam gerere, ac proinde non esse quod aut terram, aut cœlum incuset &c. In hanc sententiam accommodat de **Pineda** illud **Vulgati**, **Nihil in terra sine causa fit** &c. i. e. **Mala nostra non ex terra germinant; sed ex nostrorum peccatorum semine metimus dolores.** Circumcido alios adhuc conatus apud **Eundem.** **Cl. Clericus** hac non succedere videns sensum, alia via rem aggressus est, per interrogationem dans, **An non egreditur e pulvere improbitas? an non e terra molestia germinat?** utique ab homine hæc oriuntur qui est terra & pulvis. **Coacte.** **Hiulcum** quoque illud, quod in aliis versionibus notat vir **Doctus**, sic non expletur. **Schmidius** postremo, nexum **Cl. Cocceji** tenens, dum in explicatione ab eo discedit, incidit in sensum languidiorem, quamvis eundem augere voluisse videatur, **assumpta** ad hanc negationem; **contraria** affirmatione; in hanc mentem, **Tantum abest ut terra nobis iniquitatem & molestiam proferre censenda sit, ut contra optimas herbas & proventus ferat, animantium vite conservanda.** Sic figuratum illud quod **Reliqui** servabant, plane perit: & tenuissima litera relinquitur; huic seriei parum congruens. **Animosius** quid & celsius exigit concitatus ille **Eliphazi** impetus, qui postquam in prægressis pinxisset **stultum**, tempestate divinitus immissa excisum, ad instar **Arboris** cum radicibus suis revulsæ, & extra sedem, ubi floruerat, dejectæ, ac traditæ in prædam & direptionem; itti imagini convenientissime nunc subnectit,

7 Quia homine ad improbitatem nato, obstinato; adsunt tela corrusca, quæ alte volitant.

7 כי אדם לעמל יולד ובני רשף יגביהו עוף :

8 E- אולם 8

Nam non emicabit e pulvere vanitas: & non efflorescet e terra improbitas. עמל & און hic

sunt Homines vani & improbi, ut Cap. 11: 11. nisi quod figuratius Abstracta pro concretis ponantur. Licet quoque vanitatem, & improbitatem velle pro popoea sacris profanisque literis receptissima; quod adhuc sublimius quid adferret. Illa vitia emicant, & efflorescunt e terra, quum in orbe terrarum caput exerunt, atque altissimis quasi radicibus nixa, longe lateque se diffundunt, virtutemque præcumbant, gravant, opprimunt, extinguunt. Jam vero negat Eliphazus id permitturum Deum; improbisque omnibus, atque adeo improbitati ipsi, denunciat extinctionem atque interitionem certissimam, ut sola virtus, veritas, Religio, in terris emicent, atque efflorescant. Habes argumentum Psalmi 37: 1. 2. 8. 9. 10. 20. 34. 35. alibi passim inculcatum in sacris, aliisque & aliis locutionibus variatum. Hanc Eliphazi mentem adfirmat Caput 8: 11, 12. ubi Bildadus doctrinam istam repetit ex institutione patrum primævorum. Adde Es. 15, 16, 17, 18. in quo ad verba ipsi Eliphazi digitus intenditur, annexa clausula

Et e pulvere alii efflorescent. Nempe probi, succisis & deletis improbis. Hic sensus infra vindicabitur. Quin ipse Eliphazus mentem nobis suam explicatius proponet Cap. 15: 29. & seq. ad finem usque; quæ periodus huic nostræ ad amissim respondet; ut *ibid.* demonstrabo. Notes *ult.* עמל improbitatem, & און vanitatem, nostri contextus

expressè repeti, quibus videlicet illa fors sit maneatque decreta, ut cum Radice & Ramo dispereant, atque e terra eradantur. Verba יצא exiit, emicuit, proprie; & צמח floruit, effloruit, proprie splenduit, exsplebit, unam sedem commodissime ingrediuntur. Omnium instar fuerit Esaj. 61: 11. כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח כן יהוה יצמיח צדקה ותהלה נגד כל הגוים

Quoniam ut Terra emicare facit suum germen; & ut hortus sata sua facit efflorescere: ita Jehova efflorescere faciet iustitiam & Laudem coram omnibus populis. Vide & Hagg. 1: 11. Iitas proprietates antiquas thematum יצא & צמח in nitore & splendore, Opus Originum latius adstruit. Non adhæretes עפר pulvis, quasi inde incommodi quid crearetur, contra nostram expositionem: nam nil tritius in Libro Jobi, quam ut עפר pulvis, & ארץ Terra alterent. Videas præter Cap. 8: 18. simile plane Cap. 14: 8. Nec omitas Cap. 28: 2. & 41: 25. quamvis illis in locis specialius quid sublit. Junctim habes עפר ארץ Job. 14: 19. & עפרות תבל Prov. 8: 28.

Ibid. Nullus ambigo, quin genuinum nexum sensumque attigerim; ad quem extra omnem aleam collocandum, observari velim, Eliphazum & Amicos reliquos Jobi perpetuo hanc incudem tundere, atque iteratis ex hoc principio icibus animam adfictissimam penitus contudisse. Hauserant illi ex saniore Doctrina, Justos fore ut Arborea plantatas ad Rivos aquarum, terramque hæreditario jure possessuros &c. Improbos autem e terra excidendos, & ut palca ante ventum dispendendos ac dissipandos; etiam ad breve tempus forte caput exerant, & leto virore ac vigore superbiaut. Jam vero non distinguentes varia Dei tempora, nimis stricte capitalem veritatem, Fideique solidissimum fundamentum, interpretabantur, atque omni tempore, & ævo, sub providentia Numinis improbos male perdi, & extirpari, probos autem florere, contendebant, & quidem præfenti sæculo volvente; atque intra hujus vitæ spatia. Hoc solum disputationis imprudentius semel susceptum, magis magisque intricaverunt, importunius concludendo; Atqui Jobus manifesto Dei Judio jacet excisus: sequitur ergo ut tanquam improbus meritis penas perfolvat. Hi Disputatores in Quæstione ista ventilanda id passi sunt, quod hominibus ferme accidere solet, quum

in æstum quandam ac fervorem disputandi inciderunt: nam ex principiis solidis certisque, suos tunc impetus cuique suggerit consequentias, ultra quam par est, tensas, atque pro luce nil nisi caliginem, & confusionem, inferentes. Qui hoc oculo inspexerit, quicquid in his certaminibus disceptatum, & magnis animorum motibus discussum fuit, e vestigio deprehendet quid *Ratio*, *Revelatione*, dictarit, & quid *Affectus* iisdem admiscerit.

Vs. 7. Magnifice clauditur hæc pericope; atque *improbitali* adversus Deum *obstinata*, ostenduntur *Fulmina*, certo certius *feritura*; *malumque senem de terris deletura*. Hunc sensum grandem, & filo unice respondentem, vis connexionis mihi suggestit; atque deinceps collatio similitum locorum confirmavit.

Ibid. Ab hoc sensu quicquid est versionum longissime deflexisse nil mirum, quum ad *Vs.* præcedentem in omnia alia discessum fuisset. Quantæ tenebræ huic locum circumvallent, vel ex *Vulgato* patefcant, cæcus est, *Homo ad laborem nascitur, & avis ad volatum*. Sic magno consensu Veteres. LXX. νεοσοι δὲ γυπὸς τὰ ὑψηλὰ πτόνται. Syrus & Arabs, Filii volucrium attollunt alas. Expresserunt *Symmachum*, τὰ τέσσα τὰ πετεινῶν ὑψηλὰ πτόνται. *Aquila* fragmentum sistit ὑπὸ πτόνται pro בני רשף; & Alius veterum exhibet, νεοσοι δὲ ἀετῶν τὰ ὑψηλὰ πτόνται. Omnia hæc arrepta ex appposito *יגביהו עוף* sublimant *volatum*. Ex mente *Hieronymi* significatur, quod *Labor moneat hominem ut a vitii castigatus incedat*. Quinque alias applicationes vitiosæ versionis, quas recensuit *de Pineda*, amputo, coactissimas sane, & a scopo penitus abhorrentes; qui ipse mirificum quid exculpfit, huc rediens, *Hominem natum esse ad laborem & lassitudinem*; insuperque *aves molestissimas & nequissimas capiti ejus involitare*. Intelligit per *Aves*, malos *dæmones*; nec non dolores acres, *urentes*, mordentes, hominis capiti *insidiantes* &c. &c. De *Dæmonibus* etiam cogitatum fuisse ab aliis, docet *Paraphrasis Chaldaica prima*, quæ dat *בר נש למלעי באוריתא אתברי* *Filius hominis ad studendum in lege creatus est: & filii dæmonum in celso volant*. Quid intendatur, haud

operæ est acquirere. R. *Salomon* bonos contra *Angelos* induxit, in altum evolantes, supra *יצר הרע* *figmentum & fermentum mali*, cui *obnoxius homo*. Apud *Aben Esram* reperio tres interpretationes. Primam, בני רשף *volucres* esse. Alteram, הראויים להיות *dignos gehenna*, qui in hoc seculo alte volent. Tertiam, ניצוני האש *esse scintillationes ignis*. Posterius haulum ex *Paraphrasi Chald.* altera, qua homo ad laborem natus dicitur *finiri ut scintilla, quæ e prunis exiliunt, ac mox evanescent*. Supponitur רשף *esse prunam*, & figurate בני רשף *filios prunæ* appellari *scintillas*. Idem *Kimchio* aliisque *Rabbinis* placitum; inde ad *Nostros* propagatum, & diversissime explicitum. *Mercerus* per עמל *molestiam & arumnam* intelligit, ad quam natus dicatur homo, quemadmodum naturale est *scintillis ut volent, & in altum attollantur*. Enucleatius *Coccejus*, *Comparatio*, inquit, duplex est. 1. ut naturale est *scintillæ efferrî, ita naturale est homini, miserum esse*; 2. ut *scintilla evolans statim resolvitur, & in cinerem descendit, ita homo statim, atque natus est, ad mortem dissipatur: & calore quidem innato ad tempus tollitur, ut scintilla igne suo, sed eo ipso resolvitur*. Confert ונעופה *& avolamus*; *Pf.* 90: 10. Cl. de *Dieu* huic interpretationi receptissimæ *scrupulos nonnullos* obmovet, ipse exhibens, *Quia homo ad molestiam nascitur, & scintilla in altum evolare facerent eum*. Exultimat *vir Doctus* *miseriam hominis* declarari ex eo, quod tanta sit *levitatis & vanitatis*, ut vel *solæ scintille* eum *abripere*, & *sursum quasi volando auferre* queant. Voluit vim *Cozj. Hiph.* in יגביהו עוף *pressius* reddere. Novissime Cl. *Cler.* *Quam homines sint instar scintillarum, seu brevis ævi, alta tamen sapiunt, & adgrediuntur: ut scintillæ alte volant*. Agmen claudat *Doct. Schmidius*, iis *calculum adjiciens*, qui עמל *non arumnam, sed iniquitatem ac improbitatem* exposuerunt. Horum mens hæc erat, *Hominem ad iniquitatem nasci, & prout scintille in fornace inconvolant, ita cupiditates ejus ex fonte corrup-*

tionis jugiter profilere, atque circumvolare in alto cordis. Hanc imaginem sic immutat Schmidius, ut filii prunæ figurate sint ipsi Homines, vanam, levem, & corruptam parentum suorum naturam habentes. Ejus mens huc redit. Homo ad iniquitatem nascitur; & filii prunæ i. e. peccatores a peccatoribus profeminati, non possunt non ejus esse naturæ, ut in altum evolent, & sint sicuti parentes, summa cum levitate peccantes, quemadmodum ignis in altum evoluit. Omnia refert ad Peccatum Originale, atque prius membrum applicat ad corruptam conceptionem & nascivitatem: posterius, ex sua Theologia, trahit ad propagationem mali per traducem, quam ex hoc loco nunquam quicquam probandam fore cogitasset.

Ibid. In omnibus hisce nihil esse quod ex solido luceat, nemo non sponte agnoscit. Est quin imo quod miremur, tantum sibi indulgisse gravissimos interpretes in formula sublimi non minus, quam abstrusa, per quam scintillas designari nimis secure creditum fuit. Detur sane רשף significare prunam; au inde consequitur בני רשף Filios prunæ heic loci denotare scintillas? Quidni potius fulmina? quæ גחלי אש prunæ ignita vocantur Ps. 18: 13, 14. Utique fulmina, vel fulgetra per רשפים expressa Ps. 78: 48. & Ps. 76: 4. רשפי קשת fulmina arcus nemo spreverit, pro telis fulmineis, sive fulminis instar vibratis. Cocceus aliique volunt prunas arcus. Ego quidem prunam hac voce significatam non dixerim: nam Cant. 8: 6. languidius verti solet, prunæ ejus, sunt prunæ ignitæ. An ergo dantur prunæ non ignitæ? Sensit languorem illum Clar. Guffet: hoc vocabulo speciatim signari conjiciens, id quod in igne vehementiori sese vibrat, sicut in fulmine; flammam rubentem præ densitate, & intrinseca partium ignitarum commotione. Potuisset simplicius dixisse רשף esse vibramen coruscum, coruscationem. Inde pulcherrime dictum in Cantico רשפיה רשפיה אש שלהבתיה Coruscationes ejus sunt Coruscationes ignis; flamma Dei. Intelligo Coruscationes fulminis, quod sæpe אש ignis absolute; eoque ducit שלהבתיה flamma Dei; nam & ipsum שלהבת pro fulmine positum Job. 15: 29. Habes Amorem Dei

fulmine ipso vibrantiorem, penetratiorem, potentiore. Non spernes quoque רשפי קשת Coruscationes arcus, Ps. 76. pro jaculationibus fulmineis, quæ Ps. 78: 48. haud dubie designantur. Quid Deut. 32: 24. & Hab. 3: 4. Ipeiatim intendatur, in Originibus anquiram, ubi proprietates Thematis stabilitur in ardore Vibrante ac corusco. Hinc בני רשף Filios coruscationis pro Fulminibus Coruscis esse adhibitos omnia suadent; idemque nexus supra indicatus evidentissime arguit.

Ibid. Apparet nempe, Improbis denunciari & ostendi Fulmina Iræ Divine, quæ Capitis eorum imminant; eosque prohibeant e terra emicare & efflorescere. Hoc voluisse Eliphazum diserte patet, ex Cap. 15: 29, 30. ubi comminationes easdem repetit, & amplificat. Inter alia dicitur ibi שלהבתה Flammam arefacturam tenellum improbi surculum; Eunque Spiritu Oris Dei esse exterminandum. Vides procellam fulmineam, Arbori florenti immisissam. Eodem collineavit Bilkadus Cap. 8: 18. & expressius Cap. 18: 15. Sulfur spargetur super mansione ejus amœna; hoc est, Fulmina eam reddent triste evitandumque bidental; ut vs. 3. hujus capitis præstructum. Hunc conspectum tibi siltere potest hæc vertendi ratio; Nam homo quidem ad improbitatem nascitur; sed & fulmina corusca alte volant. Sic sensus esset, Hominem quidem inde a nativitate esse corruptum, & inclinatum ad improbitatem; haudquaquam tamen Deum esse permitturum ut Improbitas regnet in terris, sed fulmina sua in alto habere parata, & destinata ad improbos extirpandos. Hæc Dei arma, & tela improbis præparata copiosius exhibet Ps. 7: 12, 13, 14. Nihil est, quod in hac versione magnopere desiderari queat. Ad improbitatem nascitur homo pro Homo a nativitate ad vitium inclinatur, ac propendet, adeo nihil habet quod offendere queat, ut plerisque Rabbini etiam arriserit. Dices forte nimis vagum esse illud, At fulmina alte volant; potius serientia debuisset representari. Sed vide an non hoc ipsum vim & pulcritudinem sententiæ augeat? quum Eliphazus sic describeret אוצרות thesauros Dei, & arma ac tela parata ad feriendum. Alias in volatu ipse quoque ictus fulmineus comprehendere poterit: ut 1 Sam. 2: 10. super eo tonabit in cælis Deus. Nemo inde exclusit vim ruentis procelle. In stilo Tragico hoc genus lo-

8 אולם אני אדרש אל--אל ואל--

אלהים אישים דברתי :

8 Enimvero Ego enucleatius disferam de Deo, & de Numine instrumam fermocinationem meam.

9 עשה

9 Qui

loquendi efficacius censetur. יגביהו עוף *Celsum faciunt volare*, eleganter positum, ut *celsissime sedere*, Ps. 113: 5. הגביה לשבת *summo mane surgere*, Ps. 127: 2. השכים קום הגבה שאלה למעלה *Celsum facere petendo sursum versus*; Esaj. 7: 11. Hæc moneo, ne quis forte suspicetur verti posse cum *fulminibus*, ut Cl. de Dieu instituerat cum *scintillis*; hoc sensu; *At fulmina corusca eum alte facient avolare*. Hoc quamvis prima fronte placere posset, ut *tempestate raptus & avectus* homo improbus inducatur, superiora rite expendenti displicitorum puto; quum nec genio Linguae æque conveniat, nec æqualem adferat gratiam.

Ibid. Aliud submonendum restat. Dubitatur de forma verbi ילר, sitne *Præf.* in

Psal., cum *Schurek* pro *Kibbutz*, more *Chaldaico*; an *fut.* in *Hoph.* cum *Dagesh forti supervacuo*, pro ילר, a ילר. Mihi hinc sus-

spicio oborta, aliud quid latere sub hac *punctatione irregulari*; & forte assumendam *Radice* לרר, aut לור; unde in *fut. Hoph.* ילר item descendit, cui inditum fuerit hoc

Dagesh, ut distingueretur a ילר thematis

לר. Utraque Radix apud *Arabes* servata,

quibus לר *med. def.* לרר est *pertinacius ob-*

stitit litigando; לור *med. Vaw* לור *perversus*

& *contumax fuit*. Melius ex *Camuso* percipies genuinum verbi usum, لا

لا لَوْدٌ من لا

يَميل الي عدل ولا يبتعد الي امر

وقد لَوْدٌ والشديد لا يعطي طاعة

والعنف الغلب. Forma لور signat *Enum qui*

ad justitiam flecti nequit, nullique imperio obse-

quitur, a themate לור: *Item durum, & domari nescium: nec non collum durum*. Hinc comoda heic loci nasceretur sententia; *Nam homo quidem ad improbitatem obstinate perversus est: at filii coruscationis in cælo volant*. Posses quoque, *Quum homo ad improbitatem obstinate pervertetur; aderunt & filii coruscationis alte volantes*.

Ibid. Exhibui duplex וילר, quod Linguae

sinus continuit, unum *Nascetur*, a ילר, al-

terum *obstinate perversus erit*, a לור. *Analogia*

ab utroque *Dagesh* excludit. Dicemusne

ergo ex utroque hanc formam coaluisse? atque

Dagesh forte propterea fuisse insertum? De

talibus certius iudicium ferri posset, si

major copia Linguae uteremur. Similis coalitionis

exemplum vidimus *cap. 4: 20.* & occurrent

plura deinceps. Tentavi itaque in versione,

quod vel jungi, vel disjungi, se patietur.

Vf. 8. Continuandis censuris & convictionibus suis

Eliphazus, dissertationem suscipit de viis admirandis

Dei, & providentiæ, quam tenet in mundo hocce

gubernando, bonos constanter protegentis, malos suamet

malitia illaqueantis, seque & sapientissimum & justissimum

ubique probantis. Doctrina ista præparare voluit

Jobum ad commonitiones admittendas, quas castigationibus

suis subnectere decreverat, adjunctis & promissionibus,

ne omnem spem *venie* ac *gratie* præcidisse videretur

misero peccatori; sed potius portum aperuisse, quem ei

ex hoc fortunarum naufragio capere liceret, si sese

docilem atque summissum præberet. Periodus gravissimis

sententiis contexta ad *Vf. 17.* usque, non multum nobis negotii

faceffet, quum circa significationem verborum parva

futura sit fluctuatio, atque in tranquillo ferme, & liquido,

sinus navigaturi.

Ibid. In nexu concipiendi & hic variatum. Plurimi

volunt *Admonitionem* institui, atque in primis *Jobo*

suaderi, ut ad *preces* confugiat, & *supplicationes*, missis

expostulationibus; quasi diceret *Eliphazus*, *Ego quidem,*

si tuo loco essem, quærerem Deum, ad eumque dirigerem

verba precantia. Malunt alii, quibus

4

9 Qui facit magna, quæ quidem vestigare non est: & mirabilia usque eo, ut numerare non sit.

9 עשה גדלות ואין חקר נפלאות
עדיין כספר :

10 Qui dat pluviam in superficiem terræ: & qui emittit aquas super faciem platearum.

10 הנתן כטר על פני ארץ וישלה
מים על פני חוצות :

11 Ad לשום 11

bus subscribit *Schmidius*, suum exemplum *Jobo* imitandum proposuisse *Eliphazum*. Cl. *Clericus* cum *Vf. præc.* arctius copulat secundum illud, quod ibi subesse putarat; ut sit, *Ego quidem me non attollam superbus, sed Deum humilis queram, meamque ei causam permittam.* Omnibus hinc præferrem *Cocceji* versionem, *Enimvero ego intendam ad Deum; atque ad Numen ponam ductum meum.* Recte obiervat *Vf. 17.* *suasione* demum incipi. Ei *suasione* præstruitur hæc periodus, ut supra declaratum. **דרש** ergo hic valet *disquirere, differere*; Cl. *Coccejus* vult, *Curam alicui intendere*: ob sequens **אל** *Ad*. Commodius dederis, *Quæram de Deo*; de eiusque viis ac virtutibus *differam*. Nil frequentius **אל** sic sumto. Suffecerit *Job. 42: 7, 8.* **לא** *Non differuisti de Me recte.*

scendentis, secundum illud hinc expressum, *ὁ δὲ θεὸς πάλαι σέβας &c. ὡς ἀνεξήγητον πᾶς κρεῖματι αὐτοῦ.* &c. Ergo, inquit, homini non est cavillandum, non disputandum cum Deo, multo minus expostulandum, sed adorandum. Videlicet ex sequentibus patet, illic *Thesin* hancce generalem esse directam, ut ad *Judiciorum profundum*, profundissima etiam veneratione sublidamus, simulque agnoscamus *Deum superbis resistere, humilibus autem demissisque dare gratiam*, viis atque rationibus, quæ cum summa potentia, summam sapientiam & iustitiam in oculis ac mentibus omnium desigant. Quadrant huc illa *Hesiodæa*.

*ῥία μὲν δὲ βροδαί, ῥία δὲ βροδαί τε χαλίπτει,
ῥία δὲ ἀέζηλον μινύθει, καὶ ἀέζηλον ἀέζει,
Ζεὺς ὑψιπέριμτος, ὅς ὑπέριστα δώματα ναίει.*

לשום proprie *Trivis*; inde porro *studiose quæsit*; quin & *disquisivit*: de quibus alibi. Alterum membrum silit **דברה** *dissertationem*, vel *sermocinationem* longiuscule *deductam*; ut ipsum verbum **דבר** in loco adducto. Radici inest *series structa & deducta*, quam **ד-ב-ר** servavit. *Coccejus* ex *Chaldaica* notione jam elicuerat *Ductum*; eique ponere *ductum ad Deum* erat *πᾶσι πρὸς τὸ θεόν*, *Ordinare se omni rationis iudicijque facultate*. Idem mecum intendisse videtur, nam **השום & שום** bellicam vim induunt, *ordinare in acie, instruere*: unde mollius exhibit, *Atque de Numine instruam sermonem meum.*

Vf. 10. Iterum in verbis nulla erit mora. De sensu paucis dispiciemus. Ad *naturalem pluviam* vulgo referitur, quæ argumentum præbeat a *mirabilis cum sapientie, rum potentie* Divinæ. Vide sis *Mercerum*. *Distinctius*, & magis ad scopum, addidit Cl. *Coccejus*, *Deum* hac parte *providentia* ita uti, ut *homines humiliantur, & rursus humiliati recreentur*. Sagaciter quoque **ὁ πᾶν** prius membrum applicat *pluvie tenuiori, terram irriganti*; posterius *imbribus copiosioribus, qui aquam sufficientem elicibus & cisternis*. Diceres eum in oculis habuisse **חויז** pro *aquarum conceptaculo, elice, cisternis*. Non habuit tamen, nec, quod putabat *Schmidius*, **חוצות** *plateas* sumsit pro *ipsis elicibus ac cisternis*; sed tantum inquit, *imbribus copiosius cadentibus, ita ut platee inundentur, in elices & cisternas aquarum inde copiam derivari*. Frustra ergo rogatur; *an non cisternas putius in domibus, quam in plateis*

ba-

לשום שפלים למרום וקדרים שגבו

11 Ad collocandum humiles in
excelsum; utque sordidati sublimen-
tur salute.

ישע

מפר 12

12 Qui

habuerint? Mitto Virum Doctum cogitare
debuisset de Arabia potius, quam de Germa-
nia. Ad aquas Diluvii locum hunc traxit de
Pineda, quia in seq: improborum poena, iusto-
rum protectio & Salus describitur. Ei rationem
constare, haud putem. Omnino palmam de-
ferendam censeo Schmidio, statuenti totum
hunc versum nihil aliud esse, quam allegoriam
continuantem: in qua terra & platea sint homines
humiles aut humiliati; terrae quasi adherentes,
ut terrae filii; vel in plateis jacentes, quod do-
mos non habeant praepaupertate. Commenda-
retur hoc pacto Dei munificentia humiles &
abjectos largiter benedictionibus suis perfundens,
ut pulverem ac miseriam eorum abstergat & ab-
luat. Nonnulla in his luxuries, quam fe-
veriore falce voluissim castigatam. Rem
ipsam ferme dubio vacuam dicere audeo;
quum Allegoria ista & genio gentis, &
sericis Orationis mirifice respondeat. Ad-
duxit Vir Doctus Esaj. 41: 18. & 44: 3. nec
sperno, quamvis paulo diversior sit aspectus.
Terram & Plateam allegorice ita sumptam ad-
ducere potuisset ex Esaj. 51: 23. Dedicalicem il-
lum oppressoribus tuis, qui dicebant anima tua
subsidi, ut pertranseamus: & posuisti
כארין sicut Terram tergum tuum, &
כארין sicut Plateam transeuntibus. Apparet esse dictum
proverbiale, quod & Arabes frequentant,
ut quum ajunt من اطاعني كنت له
ارضاً Obsequenti mihi praestabo me terram,
id est obsequentissimum, humillimumque, ad
omnia toleranda paratissimum. Huc pertinet
formula تحطى رقاب الناس incessit per
colla hominum, pro alios superbo pede quasi cal-
cavit. Eodem ex fonte videtur fluxisse mos
Orientalis adorandi, i. e. humi procumbendi
terramque ore premendi ante Reges & Magna-
tes: quasi diceret adorator كنت لك
ارضاً sum tibi terra, quam arbitrio tuo calcare
possis. Huc revocanda figura Esaj. 29: 4. Vi-

des ansam non unam formandae pulcherrimae
hujus allegoriae, qua insinuat, pluvias &
imbres Divinae gratiae largiter defluere in humi-
les ac summissos, quin imo Platea instar calca-
tos a superbis; quorum erecta caelo capita,
ut vertices montium aridos, fulmina foleant
ferire. Non est quod luculentissima haec ima-
go pluribus confirmetur, aut illustretur.

Vf. 11. Minus feliciter divulsus hic Vf. a
praeced. quasi ad aliud fieret transitus, aut
progressus, quum sit explanatio Allegoriae
praemissa. Malui ad Collocandum humiles in
altum, quam in alto, quia sic praevit Hebraea
constructio, dans למרום non כמרום. Cla-
rius quoque sic percipitur subita illa com-
mutatio ac conversio rerum, qua de folio
dejectis superbis, eorum culmen conscendere
jubet Deus illos, quos pedibus suis concul-
carant. Id venustissime expressum per שום
למרום. Similis gratia elucet ex altera phra-
si שגבו ישע. Nimis exiliter multi exaltan-
tur salute, i. e. ope divina. Fortius alii in sa-
lute, pro in loco tuto & edito. Praeplicet
Schmidius, & Atrati alti erunt salutem; quam-
vis dilutius exponat, quam par est. Haud
dubie respicitur ad משגב Locus excelsus,
Arx invicta. Munimentum. Sic שגב Deut.
2: 36. de munimento inaccessio. Non spernes
igitur שגבו ישע in Arce salutis constituentur;
sublimabuntur salutem, eamque ut Arcem suam
occupabunt ac insidebunt perpetuo. Conferas
velim ex Ps. 12: 6. אשית ביסע יפיה לו
Ponam in salute, quae respirationem ac laxita-
tem prebeat ei. Allusum ad Originem &
ישע in Laxitate spatiosa, quae ditione sua
complectitur quicquid hominem beare potest.
Vocabulum קדרים vulgo Atrati, pullati,
plus dicit, sordidatos signans; ut ad Cap. 6.
aperietur. Respondet Arabicum قذرى,
T for-

12 Qui frustratur supputationes astutorum: ut non efficiant manus eorum summam solidam.

13 Ut visco capiens sapientes per suam ipsorum astutiam: consiliumque tortuosorum præcipitatur.

14 In-

sorduit; illucie & squalore factatus fuit. Talia dabit *Clav. Dial. p. 204. 205. Cl. Cromajer.* illultrari censebat ex *سكتى* *obscurus, turbidusque fuit color.* *Misera & molesta fuit vita.* Quid veri subesse possit ad *Job. 15: 24.* discutietur.

Vs. 12. Proinata & expedita omnia, sive generalem usum harum sententiarum spectes, sive specialem, & arctius superiori filo connexum; quo insinuatur *homines callidos, & astutos, multa quidem movere, sed nihil promovere, ac præsertim illam potentiam, dominationem, ac felicitatem, quam sibi promittunt ex oppressione aliorum, nihil habere firmi, nihil solidi.* Phrasès defumtæ videntur ab *Arithmetica*: nam *מחשבות* sunt *computationes, & calculationes.* *הכר* est *eas frangere ac conturbare*; quamvis de *Origine* haud dum liqueat. *הרשיה* *solidam summam* dedi, quod *יית* proprie *solidam* designet, a *اشي* & *وشي* *solidari, de quo alibi latius.* Non videtur de nihilo, quod *Manus* inducantur, *nihil solidi computantes, nullam summam quadrantes*; notum quippe prisecam mortalium simpliciterat *digitis, variisque flexibus manuum, supputare solitam.* Hoc si bene conjectum, latebit aculeus, & hæ *Manus* simul *astutorum artes, machinas, atque adeo vim ipsam, designabunt.*

Vs. 13. Insignis amplificatio, & cumulus. *Aleo* scilicet *Fortunas suas non constabiliunt Astuti, ut contra perniciem sibi ipsis machinentur, atque suismet laqueis capti male disperant.* In verbo *לכר* inest gravior significatio *visco* vel *glutine neccendi, capiendive.* Hunc *nexum compactiorem ac conglutinatum* silit *Job. 38: 30. & 41: 9.* Id *Arabibus* *تلكد*, in *5. conglutinatis compactisque partibus fuit.* Hinc

12 מפר מחשבות ערומים ולא תעשנה יריהם תושיה :

13 לכר חכמים בערכם ועצה נפלהים נמהרה :

14 יומם

Esa. 8: 15. *Illaqueabuntur & ונלכרו visco* *adhærente capientur.* Eadem vis pellucet ex *Deriv. מלכרת Decipula.* Porro *חכם sapientem* pro *Callido* poni non mirabitur, qui *Græcis* quoque id receptissimum novit, non tantum in *σφιγής*, sed & in *σφής.* *Enrip. Med. 409.*

Κακῶν πάντων τίκτους σφύματα.

Et *Androm. 936.*

*Καὶ γὰρ κλύουσα τέτθῃ Σεργίω λόγος
Σοφῶν, πανήργω, ποικίλων λαλημάτων,
Ἐξηγεμάθην μωρίαν.* — — —

Idem observare est in *πυκνός, πυκνότης*, ut in *de Defect.* monui, ubi *Origo* *Thematis* *חכם* ad *πυκνότης* revocatur. Ad sequentem voculam *ערמם* adhæreri non debuisset, quasi esset contracta, pro *ערמתם.* Rogo scrupulosos illos *Grammaticos*, unde *ערמה* sit ductum? An non a veteri *ערם*? Cur ergo id vestigium antiquitatis hic non agnoscitur? *Schmidius* qui formam *segolatam* *ערם* hinc restitui posse viderat, mox tamen communi præiudicio abreptus, mavult *infra* in *Kal*, quam *segolatam*, alibi scilicet non reperiendum in *Bibliis.* Ita viri *Docti* pomœria *Lingux*, quæ amplificare debuissent, nescio quo fato coarctare studuerunt.

Ibid. Aliquid grande in posteriori membro relidet, quod nollem imminuisset *Cl. Crom.* adducto *Arabum* *سهم* *ingenii acumine penetravit rem; ac si sensus foret, Consiliumque calli-*

14 יומם יפגשו יחשך וכלילה ימששו

בצהרים :

14 Interdiu impingunt in tenebras horrentes: & tanquam noctem palpant in meridie.

15 וישע

15 Et

callidorum penetratur, atque sic irritum redditur a Deo. Istum usum habes Ps. 45: 2. in voce מהיר celer, promptus, peritus. Sed hic admodum languet. Minus felicia etiam sunt quæ de נפתל movet, nam פתל nec est dimovit ab instituto, nec decepit, si proprietatem Linguae spectes, sed unice Torfit, intorsit. Inde secundo, detorsit eum ab instituto, si sequatur ען a. Formula, cujus dimidiam partem tantum produxit vir Doctiff. sic habet ما نزال يقتل منه في ذروة وغارب Non cessavit contorquere ei in summitate gibbi, pilum scilicet. Est proverbium ductum a Camelis refractariis, ad quos mulcendos & deliniendos pili in summo gibbo torquentur, quo pacto statim obsequentes redduntur. Extat in Hist. Tam. p. 108. ويقتل منه في الذروة والغارب Et torquebat ei summum gibbum, ac tuber; hoc est omnibus modis eum delinire ac circumducere studebat. Hæc nihil ad nostrum contextum. נפתל contortus, tortuosus, hic haud dubie est Homo versutus, & tortuosis consiliis sese implicans. Cl. Cocc. in Lexico dat Reluctantes, a notione illa qua implicari & intorqueri sub נפתל transfertur ad Luctam. Sed ea metaphora hic alienior. Rectius in Comment. dedit versutos: quamvis & ibi relabatur ad obluetationem. Horum Tortuosorum Consilium נמהרה precipitatur, i. e. præceptum est, sive fatuum, præceptum, ac temerarium fuisse deprehenditur, secundum Mercetum & alios; ab Origine festinandi, ut festinata consilia sint precipitia ac temeraria. Ea interpretatio improbat a Schmidio, tanquam parum ad rem faciens; quod mirum non sit, si temeraria consilia reddantur irrita.

Ipse statuit Admirandam Dei sapientiam prædicari eo nomine, quod prudentissima impiorum consilia aque frustretur eventu suo, ac si essent precipitata & fatua. Hoc ipsum tamen & superiores illos voluisse, satis apparet; ac proinde, ne sic quidem sententia concisior expediri potest. Assumenda gravior vis Conj. Niph. quæ נמהר valet, ad festinationem & precipitationem adigi. Conjici in consternationem. Sic usus est hoc verbo Esajas. Cap. 35: 4. Dicite לב לנמהרי in consternationem cordis conjelitis, & confusis metu ac terrore; fortes estote ne timeatis. Hinc emergit, Et consilium prudentissimum tortuosorum adigitur subito ad consternationem, cum desperatione & אמהר conjunctam. Optimum consilium ipsis, per sapientiam Dei, convertitur in Laqueum perniciæ, & causam ruinæ.

V. 14. Hoc ipsum magnis luminibus orationis declaratur, & celsissimo Arabie cornu dupliciter effertur. Utrique membro subest Oxymorum. Primum est de die impingunt tenebris horrentibus. חשך signat Crassam & horridam caliginem, ut vidimus Cap. 3. פגש occurrere, obvium fieri, in Origine videtur valuisse offendere, offendendo allidi, & impingi in aliquid. Ex usu priore multi, occurrunt tenebris, obvias habent interdiu tenebras. Bona figura. Melior tamen forte, offendunt tenebras, ad casque caput quasi allidunt. Sic erit Metaph. a Cæco desumpta, qui ad parietes, ad alia, impactus, allisusque, ruit. Vult Eliphazus, etiam Sapientissima consilia, quæ comparat Diei, ac Luci diurnæ, Auctoris suis presentem ferre ruinam, & interitum ineluctabilem, si non amore Religionis, & virtutis, fuerint directa ad Dei gloriam. Iusuper יומם diurnam lucem referrem ad successum, & felicitatem, in materiam infelicitatis & maledictionis conversam. Eodem tendit alterum membrum, etiam duplicem hunc ad spectum ultro recipiens. Meridies signat culmen sapientiæ, ac felicitatis. Hoc illis neco-

15 Et saluum præstat a gladio, ab ore eorum: & e manu prævalidi egenum.

15 וישע מחרב מפיהם ומיד חוק אביו :

16 Est ורהי 16

pinato convertitur in Noctem, ad insipientium & infelicium conditionem ipso exitu redactis; qua in Noctē Miseri oberrant, haud secus ac cæci, nescii quo se vertant, atque omnia circumpalpantes. Hic subsistere possem. Exultamenti tamen adhuc grandius quid spirasse Eliphazum in כלילה ימישו בצהרים, quod verti solet tanquam noctu palpabunt in meridie. Id fuisset כבלילה. Quidni ergo? Tanquam Noctem palpant in Meridie. In Luminis summo culmine offendunt ad tenebras, tam densas, tamque graves, ut palpari, quod dicitur, queant, in quibus simul palpando oberare cogantur. Firmatur duplex hæc potestas ex Cap. 12: 25. Adde Exod. 10: 21. Deut. 28: 29. Esaj. 59: 10. unde amplitudo dicti luce meridiana clarius patet. Aliorum sententias, suamque, dabit tibi Schmidius, in quibus quid desiderem, quid comprobem, inspectio & collatio docebunt.

Ps. 15. Impeditior nexus. Nec sensus usque quaque liquidus. Coactius certe, quod dat Coccejus, Eum qui non habet, quo se tueatur, salvat, ne nocentem accipiat vel a gladio, hoc est, plagis Dei communibus in improbos, ut peste, fame, bello: vel a persecutione improborum, tum que fit ore, per obtrectationem boni nominis; tum que vi, & manu. Omnino Gladius ad improbos quoque pertinet, quamvis מחרב מפיהם aliquid insolens habeat, quod multam peperit discrepantiam sententiarum. Sunt qui Gladium ab ore sic distinxerunt, ut duplex violentia notetur, partim ferro, partim calumniis grassantium impiorum. Id a Mercero prælatum; Schmidii quoque calculo firmatur. Valde durum; ne dicam dilutum, cum Gladio sic conjungere os maleficium; quod ipsum sentiens Mercerus alio adspectu os sumi posse putabat pro ricu & dentibus, ad laniandum apertis atque exercitis. Haberemus sic Leones Devorantes, quos nemo tamen Gladio armare vellet, quibus sui unguis videlicet sufficiant. Si hanc ina-

guem voluisset Eliphazus, חרב אגזז Ensis fuscatus designare deberet Ungues Leoninos. Horum nihil sequor. Nec appositionem subesse concesserim, quasi foret, a Gladio, ab ore eorum, pro quod est os eorum, vel ab ore quod ipsis erat pro gladio. Sensus non sperno; figuram elegantius concinnarunt quibus placuit Gladius oris eorum. Hi monent מן sape Genitivum formare. Nil tritius sane apud Arabes, ut quum struunt טוב من حريبي Vestis e serico, pro serici; sed tunc alia longe est ratio. Palmam ergo aufert illud Cl. de Dieu חרב אשר מפיהם Gladius qui ex ore eorum. Nil venustius. Dici potuisset ישע מחרב פיהם servat a Gladio oris eorum; sed sonantius nunc elatum מפיהם A Gladio ab ore eorum, vel ex ore eorum exeunte, חרב מפיהם אש חריב. Non absimile est Ps. 18: 9. איש-מפיו האכל Ignis ex ore ejus, ab ore ejus exiens, absumentebat: pruna arserunt ex eo, emicantes. Integra locutione habuisses מחרב אשר מפיהם יהלך vel מחרב מפיהם, ex Cap. 42: 10, 12. quam in מחרב מפיהם esse contractam non est quod miremur. Figuratus & improprius hicce Gladius ex ore exiens, & late grassans, absque ulla controversia aptior est seriei antecedenti, (ubi descripti erant sapientes astuti, & versuti) quam Gladius proprie dictus, quo impotentes tyranni seviunt. Si quis tamen illum mallet, Os gladii fumere deberet pro Acie, hoc pacto; Et vindicat a gladio, ab acie inquam eorum. &c.

Ibid. Hic posterior conspectus non est abhorrens a vero. Potuisset istoc sensu simpliciter poni מפני חרבם ab acie gladii eorum: ornatio stylus pro eo dedisset מחרב מפיהם, a Gladi-

16 ותהי לרל תקוה ועולתה קפצה

פיה :

17 הנה

a Gladio, ab acie, eorum. Multis interim partibus illam nobilem figuram præfero, quæ exhibet *Gladium ex ore Astutorum evibratum, & emissum*. Notum Emblemata *Gladii ancipitis*, quod ex ore summi Doctoris exit, adjunctis & sagittis politissimis ex *Esaï. 49: 2. & Ps. 45: 4, 5, 6*. Est hoc verbum *veritatis, verbum Legis Evangelicæ, cui sese opponit verbum mendacii, astutia & sapientia mundana politum, quasi, & exacutum*. Hic *Gladius exit ex ore sophistarum, & Sapientum hujus seculi*, contra quos potissimum directam esse orationem liquet. Confer *1 Cor. 3: 19*. Hoc *sevo & importuno Gladio* infestantur probi, impugnatur Religio, propugnatur irreligio, superstitio, vanitas, superbia; ejusdemque sub ictibus sæpe vitium de virtute spolia reportare, ac triumphare, videtur. Deus *virtutem & probitatem hoc Gladio premi patitur, non opprimi & extinguï*. Etiam *victa vincet veritas*, atque omnis *Egenus*, i. e. Verus virtutis cultor, mundanæ & vanæ sapientiæ contemtor, *pauper spiritu, a sola Dei gratia summissis dependens, improbitatem ac vanitatem debellatas videbit, de iisque vicissim lætum*

aget triumphum; בקום למשפט אלהים
quum consurget ad
judicium Deus, ad vindicandum, in salutemque
amplissimam asserendum, omnes mansuetos terre.
Pf. 76: 10. Confer *Pf. 94: 3, 4, 5, 6*. ubi cum
hac *Insulentia verborum, etiam Violentia manuum* conjungitur.

Ibid. Idem in nostro contextu observare est; additur quippe *יד חזק Manus prævalidi, præpotentis, Robusti*. Non placet, e *manu valida*; id fuisset *יד חזקה*. Obstat quoque status constructus. Urgetur a *Cl. Schmidio* post *Mercerum* comparativa vis *A manu fortioris ipso*. Et hoc displicet, quia minuit, non auget. *חזק* absolute hic ponitur, ut *Esaï. 28: 2*. ubi signat *potentem & invictum*

16 Est proinde demisso prompta spes: at iniquitas constringet os suum.

17 Ec-

bellatorem. Eadem emphasi a plurimis capitur *Esaï. 40: 10*. *Jehova veniet בחזק contra potentem, & brachium Ejus Dominabitur is eum*. Intelligitur, si hæc versio teneatur, *יִסְרָאֵל Robustus ille, & fortis armatus, יְאֵרָאֵל & אֵרָאֵל, cum omnibus suis opibus, copiosque*. Ad clariorem conspectum utriusque loci utar observatione docta *Cl. Rhenferdii*, cujus mentionem feci *Cap. 4: 4*. juxta quam

חזק Jes. 28: 2. est *Robusto brachio præditus; חזק אמיניו nervoso & firmo genu pollens*. Eandem proprietatem *חזק* exereret *Jes. 40: 10*. quum *Robusto* isti *Robustius* tamen *Brachium* admoventum dicitur. Vides hinc quid intendi putem in nostro contextu per *Robustum* cujus e manu vindicatur *Egenus*. Est *is cujus brachium præpoller, quiq; istis viribus superbus, gravis incumbit Egeno, id est Deum reverenti; omnibus modis cum vexans, opprimens, affligens*. Est quoque ipse *Spiritus improbitatis, regnans in mundo, & opes suas partim Lingua, partim Manu hominum improborum stabiliens*. His omnibus superior evadet *אמיניו Pauper, inops, sola probitate, & patientia, armatus, atque Deum tandem potentissimum vindicem virtutis, ultoremque vitii, experietur*.

Vf. 16. Hunc latissime fufum prospectum, seniumque, confirmat clausula superioribus annexa. *Est ergo proba spes; at improbitas os suum occludet*. Non respondent gravitati & dignitati hujus sententiæ, quæ *Schmidio* tum ex Aliorum, tum ex suo penu dedit. Nimis tenue sane erat illud *Merceri*, quasi dicat, *jam improbi non habent quod Domino objiciant, quasi ille suos destituerit*. Alienius, quod ipsi *Schmidio* visum, *si quis malitiose & blasphemè Deo obmurmuret, ut Jobus fecerat, gravissime eum fore puniendum, ut mutire non audeat præ timore majoris poenæ, si vel maxime intus fremat*. Sic esset debortatio a marmure, metu gravioris mali. Absonum. Felicius subscripsisset *Coccejo, injustus stupet, obmutescit, confunditur: ut contra tenari id evenit & obtingit quod*

17 Ecce beatum hominem illum, quem Numen arguet! & castigationem Omnipotentis cave respuas.

18 Quo- כי

expectat. Omnia huc spectant, Deum resistere superbis; & humilibus dare gratiam. Sic & Belgæ alique, quibus plane allentio; nisi quod latiore sumam campum: atque egregium hoc Dictum applicem ad Triumphum probitatis, virtutis, & Religionis; eademque ac confusionem sempiternam improbitatis, certo certius exscindende e terra, & æterna ignominia obruendæ. Eadem est latitudo hujus sententiæ Ps.

107: 41, 42. *Et in Arcera rerum sublimabit Deus Egenum ex afflictione: similisque ponet ut greges. Videntur recti & lætabuntur: at omnis improbitas constringet os suum כּל עולה קפצה פיה. Cre-* dere par est, formulam hanc emanasse ex antiquissima institutione & disciplina, qua sancti Veteres ab improbitate deterrebant, quippe cui quantumvis audaci, præfidenti, gladium acutum in ore gerenti, vincente ac triumphante divinitus probitate, ignominiosissime foret obmutescendum, atque ore restricto conticendum. Contra animasse videntur & armasse probos ad pietatem & patientiam, adhibita formula יֵשׁ הַתְּקוּהָ *Datur spes; Est solida expectatio;* qua insinuabant *Virtutem tandem ex omnibus angustiis emersuram, & læto exitu coronandam fore. Vide Jer. 31: 17. Thren. 3: 29. Job. 11: 18. ubi de hac locutione plura.*

Ibid. Paucula subnectam circa vim verborum. Subtiliter Coccejus distinxit inter דַּל te- nuem, & אֲבִיוֹן egenum. Hæc duo conjuncta videas Ps. 72: 13. & 82: 4. Esaj. 25: 4. Utrumque exprimit Characterem hominis religiosi, atque in solum Deum spes operisque suas respondentis. Addiderim ob religionem vel vexati, vel contemti in mundo. Sic Esaj. 11: 4. & 26: 6. & alibi. Isti Tenui est תקוה spes promissa & certa. Id suggerit Origo, quæ tamen non ubique premenda. At in formula יֵשׁ הַתְּקוּהָ *soliditas est spei, eam negligere par non*

17 הנה אשרי אנשׁ יוכיחנו אלהי ומוסר שרדי אל-תמאס :

esse. Hic habes תקוה, eodem sensu, quo promittitur felix rerum conversi, & lætus exitus. Cl. Cocc. ipsum eventum hic complexus est, *Et exiit siue facta est tenui spes, id quod expectaverat, ei obtigit & evenit.* Reciperem, quod Genius Linguæ haud renuit, si cum præc. vs. ita nesterem, ut continetur beneficium, per יֵשׁ הַתְּקוּהָ *Vindicat in amplissimam salutem expressum. Sed existimem esse Epiphonema, quo probitati triumphus promittitur, solenni hoc יֵשׁ הַתְּקוּהָ.*

*Ibid. In altero colo יְעוּלְהָ reddendum omnigena improbitas. Sic consonat accuratius cum Ps. 107: 42. Extat forma hæc productior etiam Ps. 92: 16. ubi valet iniquitas quæcumque. Sine He parag. redit יְעוּלְהָ *fem. segolati עוּל, quod & עוּל scribi potuit ex ea lege, qua omnia nomina formæ פּוּר in Origine fuerunt פּוּר, unde in plur. פּוּרִים existit. Eodem ergo jure עוּלְתָּה positum, quo יְעוּלְתָּה. Primaria notio Radicis restitui potest ope Arabum, quibus عال est propendit in alteram partem lanx. Item जुलु. Inde injustus, iniquus, improbus fuit, magno multoque usu, quem jam non persequor. Ad verbum קִפְּץ submonet Cl. Cocc., quum salire notet Cant. 2: 8. forte gestum manus infilientis in os indigari in nostra phrasi; prout manus ori apposita occurrit Job. 40: 4. & alibi. Similiter in Lexico כִּפְּץ בה recurrens Ps. 107: 42. & Esaj. 52: 15. ei est manu imposita claudere os. Hæc longius petita. قفص Arabibus, est σφραγισ, σφραγισ, qua voce usi si LXX. Dent. 15: 7. לא תקפץ אה ירך reddentes ἢ μὴ σφραγίσουσιν ἡσ ἰσραηλ. Hic habent εὐδαιμόνη ἢ εὐδαιμόνη. Pulcherrime**

18 כִּי הוּא יִכְאֵב וַיִּחַבֵּשׁ יַמְחֵץ וַיִּרָר
תרפינה :

19 כִּשׁוּ

rime potuissent, Ἀδμία ἢ τὸ ἴμα συσφιλεῖ, συσφιλεῖται. Qui salis, σφίλει τὸς πόδας phrasi Homerica; sed σφίλει τὸ ἴμα est φιλῶν, constringere & obturare alligato camo. Hac imagine nil plenius quisquam desiderabit. Confer Matt. 22: 12. Ὁ ἢ ἐφιμάθη.

Vf. 17. Post Doctrinam capitalem de Dei providentia, justitiaeque in Fortunis bonorum ac malorum pro merito diribendis adstruetam, progreditur Eliphazus ad praecepta salutaria, promissis amplis & magnificis cumulata, in quibus reliqua viri Oratio consumitur, cum gravitate, & auctoritate quadam censoria desinens, atque eodem, quo inceperat, aculeo Jobum pungens. In hoc autem versiculo rite constituendo laboratur. Sunt qui Consolationem meram concipiant. Alii Adhortationem & suasionem esse statuunt, connexam cum Vf. 8. Rectius Mercerus pulchram vocat Paranesin ad Jobum, ut immittas divinitus afflictiones aequo ferat animo, qua simul perstringatur, quod tam impatientis fuerit. Particulam hujus praecepti, simulque promissorum, quae annexa sunt, ad Jobum quoque pertinere dubium esse nequit; ita tamen oratio haec mihi digesta esse videtur, ut cum comminatione sat acris castigatio eat conjuncta, & promissiones tacitis comminationibus contrarii Jobum feriant; quod praeceptum hoc versu inculcatum insuper habuisset, atque in temerariam adversus Deum contentionem audacter erupisset. Nempe persona secunda, qua hic usus est censor, non directe Jobum spechat, Eumve compellat, sed tertia persona vicem sustinet; quod in Comminationibus & Comminationibus crebrum. Exemplo illustri sit Cap. 8: 20, 21. Ecce Deus non repudiat integrum: & non confirmat manum maleficorum. Donec impleat risu os tuum; & labia tua jubilatione. Non est directa promissio, Jobo facta; sed integro; ac proin Jobo si integrum se praestet. Ergo tantundem est, ac si diceretur, Donec impleat os illius risu, nisi quod gravius sit, & majorem adfectum spiret, Donec impleat os tuum o integer, quisquis es. Ad cam rationem heic loci o bonum virum, quem

18 Quoniam ipse lurida adfcit plaga, idemque obligat: haurit vulnerrans, ejusdemque refarciunt manus.

19 In

Deus arguit! disciplinam autem Omnipotentis ne repudies, quisquis es; neve te ferocius manui castiganti opponas, ut hic Amicus nolter facere sultinuit.

Ibid. Non obscurum hinc esse potest, quo sensu primo dicatur Beatum esse illum quem Deus arguat. Nempe castigatio convincens simul & emendans innuitur, quae est genuina vis & proprietates verbi הוכיח Arguit. Hoc Latinum ab ἀργός clarus, manifestus derivatum, notat reprehendendo conviaccere. Plainissime consonat Origo Hebraea, latens sub וָחַךְ Albus, Clarus, manifestus, evidens fuit, idem quod וָשַׁח; unde in 4. Conj.

extitit ad evidentiam demonstrare, evincere, convincere. Submonitum in Clavi Dial. p. 250. Sentis tacite Jobum redargui, quod se a Deo argui, id est convinci non siverit, sed cum Deo expostularit, eique obmurmuravit.

Idem insinuat in altero illo, אל המאס, ne repudies, aut adsperneris, Tu quisquis es, quem Deus castigat, cave exulcerato animo respuas, sed potius virgam osculare, atque pro beneficio plagas, salutarem fructum tibi parituras, excipe. Subesse ἀντιπαρὴ hanc, a Cl. Cocc. quoque annotatum. Cernis iterum redargutionem, quae simul Jobum commoneat duplicis officii, in posterum praestandi, si unquam ex hoc malorum gurgite emergere speraret.

Vf. 18. Acutius reliquis cernere volens Cl. Schmidius, revera parum vidit, quando pulcherrimam sententiam, quam in presenti conceperant alii Interpretes, & recte explicuerant, ex generali adspectu restringit ad Jobum, & simul vim futuri retinendam censet, hoc pacto, si non repudiaris disciplinam Dei, tum, etiamsi futurum sit ut te dolore adficiat, tamen rursus obligabit te. Huic languido per se sensui addidit adhuc conditionem, qua nervus plane inciditur, כִּי pro כִּי אִם כִּי sumens, Nam si forte dolore te adfecerit, rursus tamen obligabit.

gabit. Non satis quoque perspexit idem Vir *Doctiss.* vim omnium verborum, quum ait, esse continuam *Allegoriam*, qua Deus comparetur cum perito *Chirurgo*, ac *Medico*, qui dolore quidem inferat, ulcus secando, verum *nox obliget*, sanesque incisiones a se factus. Agnosco *Medicum* in parte dimidia, & *חבש*, & *רפא*: sed *הכאב* & *מחין* ad sectiones chirurgicas ulcerum applicari non patitur Linguae genius, qui hinc verbis subdidit atrocissimas plagas, vulneraque intus adacta, ad cor, ac vitalia viscera hauriendum. In presenti ergo, & generatim, enunciatum, plaga graviore ferit, obligatque: haurit vitalia resarcitque; ut ostendatur nemini adspiciendam esse Dei castigationem, quippe qui postquam ut *julex* verbera imposuit, & vulnera etiam gravissima, eadem ut *Pater* & *Medicus* non minus clementer, quam potenter, persanare solet; si quis Manui percutienti non reluctetur, sed eam debita cum submissione exosculetur. Isto aspectu quilibet facile intelligit Futurum presenti esse opportunissimum, quum sic innuatur quid Deus faciat, & quid facturus sit; unde etiam non incommode converti posset, *Feriet, idemque obligabit; hauriet, ejusdemque manus persanabunt.* Hæc generalis est regula, & norma, omni seculo quadrans, unde ex *Eliphazi* mente tantum sibi applicare poterat *Jobus*, quantum summisione sua submanum Dei mereretur; id est parum admodum, haecenus quidem, aut nihil. Hanc formam futuri commodiorem adhuc esse ad sequens filium mox pellucebit.

Ibid. Luce adsperserit haud injucunda totum hunc contextum *Origo* verborum *כאב*, & *מחין*. Prius tritum in gravi dolore ac mœnore. Apud *Chaldeos* & *Syros* eadem vis nota; nec discrepat *Dialectus Arabum*; nam in

Camuso habes *الكتاب الغم وسوء الحال والانكسار من حزن وكيب واكتاب فهو كيب وكيب ومكتبب واكاب حزن ووقع في هلكة ومراد مكتيب ضارب الي السواد والكتاب الحزن*

واكابه احزنه Vox כאב signat mœrorem, & afflictionem, & fracti animi egritudinem. In 1. & 8. *afflictus fuit; cum pari: כאב, מכהאב, כאיכ, כאב.* Item 4. *cony. אכאב* *Mœstus fuit; incidit in grave infortunium.* Dicitur etiam *מכהאב* de cinere ad nigredinem vergente. *Egritudo* quoque *כאבא* vocatur; & *אכאב* egritudine adfectit. Similia reperias in *Gjuahario*, qui non neglexit hanc *Glossam*, *ومراد مكتيب اللون اذا ضرب*

الي السواد كما يكون وجه الكيبب
Et cinis מכהאב colore, appellatur, quum vergit ad nigrorem, qualis est facies mœrentis. Ea quantivis pretii est; videtur enim aperire proprietatem latentem Ralidis, quæ unde mœrorem, egritudinem, afflictionem, significare cœperit, ignorabitur, nisi assumas colorem juscum, nigrescentem, luridum, Nempe gravior egritudo non pallet, sed luret, tabemve luridam inducit. Hinc dixere *كيبب*

مريض كيبب
*Eger lurore adfectus. Lividas & Luridas plagas ergo Hebræi videntur appellasse מכאב; quam potestatem præferunt loca complura; ut Ps. 69: 17. Jer. 30: 15. Jer. 51: 8. Capite opobalsamum ad ejus luridam plagam. Jesh. 53: 3, 4. איש מכאב וידוע חלי vir luridarum plagarum, & familiaris excoriationis. Excoriationes nostras scilicet ipse portavit, & מכאבנו Luridas plagas nostras ipse bajulavit. &c. &c. Eadem emphasi hic positum, מכאב Luridas infligit plagas. Quid 2 Reg. 3: 19. valeat, *Agrum bonum מכאב* hinc obscurum esse nequit, facta lapidatione sub plagis luridis quasi conficietis, ut tabe, squalisque perpetua horreat. Ad 1 J. 23. mox aliquid recurret, ad ejusdem loci illustrationem.*

Ibid. Ad *Thema מחין* paucis perfungar; quod in *de Defect.* pag. 54. & seq. jam ostenderim quantopere fluctuetur in notione ejus figenda; quam *ibid.* p. 69, 70. ope *Arabici* *مخض* finivi in hauriendo aquam, commota, aut huc illuc jactata, urna. Hoc ad gravia & feda vulnera transdatum fuisse nemo mira-

mirabitur, qui in promptu habet *Latinorum* *Haurire* jugulum, latus, *anse* ἔσ. *Exanclate* vel *exanclare* sanguinem ἔσ. Addidi ex *Luciani* in *Tim.* λαφυσσόμενοι καὶ ἰξαντλήμενοι; sed quia locus ille alium adhuc lentum recipit commodiorem, certiora hic apponam, ut nostro יָמַמ, quod *Græco* Ἀντλήειν fere consonat, novum lumen & robur accedat. Figura hac sublimi usus *Eurip.* *Rhes.* 430.

Ἐνθ' αἰματηρὸς πύλον εἰς γαῖαν Σκυθῆς
Ἠντλήει λόγχῃ Θρηξ πρὸ συμμιγῆς φόνου.

Ibi cruor condensatus in terram *Scythicus*
Antlabatur hasta, *Thraciusque* mixtus
cede.

Compositum Ἀξαντλήειν sic adhibet *Schol. Hom.*
Iliad. 13: 507.

Ῥήξ δὲ θώρηκα γάλον, Ἀξ δὲ ἔντερον χαλκῶς
ἦρυσε. ὁ δ' ἐν κρήσει πρὸς εἰλε γαῖαν ἀρῶσθαι.

Illud διήρυσε, a Ἀξφύσσω *haurio*, explicans δι-
ήνησε καὶ διέκρησε τὰ ἔντερα πρὸ δόρυ *exanclavit*, ἔ
transverberavit viscera hasta. Eadem Glossa
recurrat *Iliad.* 14: 517.

Οὐτὰ κατὰ λαπάρη, Ἀξ δ' ἔντερον χαλκῶς
ἔφρυσε.

Quod est διέκρησε. διήνησε. Hoc genus lo-
quendi ex *Oriente* emanasse, dubitari nequit,
ex iis quæ & in *Origin.* Cap. 6. & in *Opusc.*
de *Defect.* adduxi. In eo *Poëtæ Arabum* lu-
xuriant. *Antara* ibi *Sjeddad* in *Moallek.*

والرمح كانها اشطان
ببسر في لبان الادهم

Mastiliaque ut funes putei longiores in pe-
tus equi demissa.

In *Hamasa* item *Poëta* vetus.

كَأَنَّ رِمَاحَهُمْ أَشْطَانُ بَيْرٍ بَعْدُ
بِبَسْرٍ جَالِبِهَا جُرُورٍ

Tanquam si hasta forent funes longiores putei
profundi, cujus latera multum distantia. In hisce
puteus profundus profundum pingit vulnus;
ut latera distantia, ejus amplitudinem, & spa-
tium. Iterum in *Dirw.* *Hudeil.*

فتبري الرماح كانها هي ببينا
اشطان ببسر يوغلون وندغل

Cerneresque hastas, ac si ille inter nos
Funes putei, quibus invicem nos penetra-
bamus.

Illud اوغل penitus immerfit, est illius qui
concutit urnam يمحون دلون يمحض دلوه
suam & huc illuc jactat, ad aquam e puteo
hauriendam; qua anfa محض يمحون abso-
lute invaluit pro gladio in viscera adacto cruo-
rem hausit; ac profundissima vulnera infliccit.
Imaginem hanc luculentissime expressit *Harithus*
in *Moallekat.*

وجبهناهم بطعن كما تنهز
في جمة الطوي الدلاء

Frontem iis hausimus confossione, qualiter
concutiatur
Profunda in aqua putei siule.

Duobus verbis id repræsentatum *Pf.* 68: 22.
in يمحون راسه hauriet caput gladio, situlæ in-
star, immerfo.

Ibid. Non diu nos detinebunt duo verba
Medica רבא & רבא, eleganter hic posita,
& secundum proprietatem suam disposita.

Prius, quod est حبس ligavit, ligando
repressit, vincivit, usurpari amat in obligatione
vulnerum. *Hof.* 6: 1. *Esaj.* 1: 6. & 30: 26.
& 61: 1. *Pf.* 147: 3. *Ezech.* 34: 4, 16. Alterum
רבא proprie est resarcivit rupturam,
quod *Arabibus* رفا ult. *Hamz.* Ita apud
Graecos ἀκαθαρὰ mederi, sanare, a sarciendo tra-
xit originem, de quo alias. Nunc tantum ob-

19 In sex angustiis extrahet te: & 19 נשש צרות יצילך ובשבנ לא יגע
in septem non tanget te malum. בך רע:
20 In ברעב 20

observabo eandem notionem frequentari sub
רפא *ult. Vaw*, quod est רפה, ex vicissitu-
dine nota quiescentium ad *tert. Radical.*
quamvis *Hebraeis* istud Thema alias designet
flaccidam remissionem. idem *Arabibus* fuisse

מרפי, patet ex *מרפי* Flaccus, flaccidis
auribus praeditus. Hinc in 3. *conj.* מרפא

dimisit &c. Item *convuluit*, coaluitve vul-
nus; prout in 1. erat *Resarciivit* vestem rup-
tam. Non erit ergo, quod quem offendat
הרפינה, pro הרפאנה; neque par est ut
ad talia, corruptionis, aut mendæ, vel mi-
nima suspicio oboriatur. Confer *Clav. Dial.*
p. 245.

Is. 19. Attexuntur cumulatissimæ benedi-
ctiones, quibus Deus prosequitur eos, qui
castigationibus sese corrigi, & ad solidiorem
virtutem emendari passi sint. Hoc ipsum ve-
ro arguit, has *consolationes* non directe *Jobum*
tangere, sed tantum eatenus, quatenus con-
ditionem *Is.* 17. religiosius implevissent. Re-
prehenditur a *Schmidio* noiter *Cocceus*, quod
hæc & reliqua futura in *presenti* extulerit;
quum hic *suture Jobi liberationes* promittantur.
Atqui non alia mens sedebat *Coccejo*,
quum ait, *Ita loquitur in pollicitatione, quasi*
hæc jam extarent; ideoque præterita & futura
hic permiscerentur. Suspiciatur nempe *more*
Prophético hæc prolata fuisse de *Jobo*, tan-
quam *typo Christi*; atque Locutorem no-
strum in *spiritu* quasi *presentia* exhibere, quæ
postmodum essent *futura.* Isti *Hypothesi* pa-
rum tamen ego quidem tribuerem; nec ullus
ei locus videtur relictus, si, quod certum uti-
que, tum *Elphazus*, tum reliqui *Amici*,
Jobum pro *improbo* damnarint. Eadem de
causa non possum admittere vulgarem sen-
tentiam, quam *Schmidius* adhuc languidiorem
reddidit, quasi *Jobo* ventura brevi *liberatio*
promitteretur; toties repetenda, quoties Eum
castigaturus esset Deus, *sexies, septies, imo*
infinitis. Nil tale vidit, voluitve, *Elphazus.*
Ausum quoque dicere, non multum de *Jobi*
restaurandis fortunis præsumisse hunc cen-
sorem, quippe qui contrarium potius incul-

care voluisse videatur, tum in prægressis af-
terioribus censuris, tum in hac ipsa magni-
fica pollicitatione, sic concepta, & contex-
ta, ut *Jobum* quidem non penitus excludat,
si forte ad meliorem redeat mentem, spiri-
tusque suos elatos deponat; sed tamen ha-
ctenus quidem parum loci Ei in omnibus
hisce relinquat; qui tum ob *Hypocrisim* vitæ
superioris, tum ob *contumaciam* in præsen-
tibus calamitatibus, a Deo reprobatus esse vi-
deretur. Inspice alteram viri declamationem
Cap. 15. atque de hac ejus subulcerata erga
Jobum mente nullus dubitabis.

Ibid. Tenemus itaque *Consolationem* hanc
Modestis, demissisque, insinuari, sub *persona*
secunda isti officio aptissima. Ad ubertatem &
pulcritudinem Orationis eruendam conducet
observatio *Clar. Cocceji*, cohærere per se in
sex, in septem angustiis; nec non, *Eripiet te,*
& non attinget te malum. Hoc est, *ita eripiet,*
ut nullum te malum tangat. Dubitatur a Doctis
interpretibus, *adstrictionesne* intelligantur, quibus
alii mortales involverentur; an quibus ipse
Jobus, vel ex mea hypothesi jam, quilibet
probus, Deique reverens? Si cohæreant, ut sa-
ne possunt, illa duo, *Eripiet te ita, ut nul-*
lum te malum attingat, omnino de calamitati-
bus adversus alios *sevientibus* ageretur; atque
illuc etiam sequentia videntur manu ducere.
Uberius tamen fore crediderim, si utrum-
que complectamur, atque primum יצילך
extrahet te referamus ad *Liberationem* e malis
præsentibus; alterum לא יגע non tanget te ma-
lum, extendamus ad *reliquæ vitæ liquidam*
tranquillamque stationem, nullis amplius flucti-
bus turbandam. Duo illa membra sic dige-
rerem. Primo *in sex septemve angustiis eruet te,*
ex iisque te vindex extrahet potentissime, id
valet הניל, qui *judex justissime immerferat.*
Secundo, *in sex septemve angustiis non tanget*
te postea malum, postquam semel bona fide ad
Deum conversus, sincerum te Religionis &
virtutis præstiteris cultorem. Rogat *Clar.*
Schmidius illud non tanget te malum, qui con-
sistere queat cum *angustiis?* & respondet,
non attingere malum dici, quia felix exitus;
&

20 ברעב פרך נמות ובמלחמה מירי

20 In fame redimet te a morte :
& in bello, a manibus gladii.

21 בשוט

21 In

& quia non succumbitur, nec peritur. Argutius haud dubie, quam solidius. Sic ne Jobum quidem mali quicquam attigisset, fuit enim eventus fortunatissimus.

Ibid. Nonnihil scrupuli incidit circa modum numerandi, qui aliquid proverbiale redolet. בשבע in septem pro in septima positum autumat Schmidius; nec non Clericus. Id ex eorum mente languidissimum facit sensum. Veteres in septima die quietis luserunt, quæ labores sex diebus exantlatos subsequeretur, sive in presenti, sive in futura vita. Hæc & alia dabit de Pineda. Omnino vertendum putem in sex, imo in septem; ut Prov. 6: 16. ubi similis divisio & digestio verborum in duo membra, quæ uno sic potuissent deduci; sex ista, imo septem odit Dominus; atque abominatur. Alibi habes Tria, imo Quatuor; ut Prov. 30: 15, 18, 21, 29. Amos. 1: 3. & seq. Est in his aliisque formulis aliquid interioris elegantia, ob quam vel ab impari ad par, vel a pari ad impar procedatur. Disquiritur præterea, finitumne hic numerum voluerit Eliphazus, an infinitum; & an recensio sequens malorum ad septenarium orbem sit exigenda. Cl. Schmidius explodit numerum finitum, nimis incertum dicitans, num quæ subjiciuntur septem species sint distincta. Sed collatio Prov. 6: 16. &c. ducit ad enumerationem definitam; ita tamen ut indefinitam quoque vim admittere nihil impediatur, quum hæc mala speciminum loco percenseantur. Catalogus a Coccejo ita textitur. Fames. Bellum. Lingua. destructio vastatura. destructio quæ vastavit, cum caritate annonæ. Bestia terræ. Saxa & bestia agræ. Posses quoque sic digeri. Fames. Bellum. Lingua flagellans & grassans. Extrema miseria & paupertas. Fera terræ i. e. serpentes. Lapides agræ. Bestia agræ. Sed enucleatius de singulis videndum, in quibus nonnihil obscuritatis residere haud distitebor.

Vs. 20. Primum malum non caret difficultate; est enim tenue quod dat Mercerus, Tempore famis redimet te a morte, ne fame conficiaris & pereas. Id ipsum pressius adhuc urfit Schmidius ac si per נמות inculcaretur, pios non semper liberari a fa-

me, sed a morte per famem; licet de fame etiam participent. Non deberent talia Viris Doctis excidere. Promittitur hic depulsio omnis mali; jam vero non minus miserabile longa fame excruciarum, & tabescere, quam emori. רעב Fames complectitur nunc omnia illa Judicia Dei, quibus terris inducit caritatem annonæ, eique annexam mortalitatem extraordinariam; sic Ezech. 36: 29, 30. Edicto quasi publico citabo frumentum, idque multiplicabo: neque imponam vobis רעב famem publicam, ejusve opprobrium &c. Item Dent. 32: 24. מוי רעב Exsuffi famis. Agnosces facile sub uno vocabulo multiplicem miseriam sterilitatis, intemperiei, caritatis, pestilentie, omnisque morbi tabifici, ac lethalis, quam fames trahit, inducta varia mortium imagine. Sic Arabibus موتان, Syris & Chaldeis, est pestilientia, omnisque morbus lethalis. Ipsum מות מות pro peste etiam frequentatur. Vide Abulphar. p. 49. & 54. Eundem usum agnoscas Jer. 18: 21. ubi מות הרגי interfecti mortis, non alii esse possunt quam quos fames pestem trahens, vel pestis ex fame oriunda, absumit. Plura dabo ad Cap. 27: 18. infra. Notum præterea, מות Mortem sese extendere ad omnem miseriam graviolem. Sensum hinc luculentum tibi offero, in fame redimet te a morte & miseria omni, qua gravis incubat terris, atque illa-fus intactusque abibis non tantum, sed & copiis commeatibusque abundabis. Hanc amplitudinem, tum res ipsa requirit, tum vis verbi פרה Redimere, atque in plenam libertatem vel laxitatem asserere, clare præfert.

Ibid. Secundum Malum nihil habet difficultatis. Belli nomine complector etiam latrocinia, & impressiones populabundas, in quibus gladio severitur, & quidem promiscue ac pro arbitrio. Hoc designatur per Manus gladii; quas frigide Schmidius ait signare operationem & effectum. Non placent qui Manus armatas hinc fecerunt. Paulo rectius cogitatum de acie ancipiti. Vera tamen emphasis in violentia promiscue, & pro arbitrio, deserviente,

21 In flagellante grassatione Linguae occultabere: & non metues ab incurfatione quum invaserit.

22 Ad vastitatem & famem ridebis: & a fera terræ minime timueris.

23 Quin כ' 23

☞ *longe lateque stragem edente.* Apud Arabes **يد** Manus omnis rei, est vis, robur, potentia, dominatio, violentia. Verbi gratia **يد الريح** Manus venti, flammæ &c. &c. In sacris habemus item *Manum sepulcri, Leonis, Ursi, Canis, Laquei, Flammæ*, pro violentia ad arbitrium perdente. Nolitam phrasin reperias *Ezech. 35: 5. Jer. 18: 21. Ps. 63: 11.*

Vers. 21. Tertium Malum est *Lingua*, e-
jusque *flagellatio*, ad quam, ex conjectura, se-
quens quoque membrum refero. **כשוט לשון**

In flagello Linguae, plerisque valet, *Quin erit flagellum Linguae.* Cl. *Cocc.* aliquid in eo incommodi sentiens supplet **כשוטט שוט** in *Vagando flagello.* Aliis commodius vitum a flagello, quasi **משוטט**. Sed optime *Schmidius*, torina *infin.* *Quin dirugabitur Lingua*; nisi quod retinenda sit *Origo impetus flagello impuls.*, de qua ad *Cap. 1: 6.* Pulcherrima enim vero Imago, *Lingua flagellata*, ut sic dicam, ☞ *flagellans.* Nimis anxius est *Schmidius*, quum pro *Lingua*, substituit ipsum *Calumniatorem*, qui rectius dicatur *Vagari*, quam *Lingua*. Nil vitii habet **לשון** pro **איש לשון**,

sed hac in sede minueretur gratia, & vis, non augetur. Lucem feret *Ps. 73: 10.* *Ponunt os suum in Caelis, ☞ Lingua eorum grassatur in terra.* Agitur de *superbis oppressoribus, iisdemque accusatoribus innocentium.* Heic loci intelligerem quoque *graviores illas calumnias, accusationes, ac condemnationes*, quibus *improbi potentes periculum creant tenuioribus*; eorumque *famam non tantum, sed & fortunas, ac vitam, destruunt.* Hoc *Ps. 31:*

22. eleganter vocatur **ריב לשונות** *Terror concusciens Linguarum*; unde simul perspicies,

21 כשוט לשון החבא ולא תירא משוד כי יבוא :

22 לטר ולכפן תשחק ומחית הארץ אל תירא :

quanta sit amplitudo verbi **החבא** *Occultaberis*, & tanquam in latibulo tutus sedebis; quum ibi plenius ponatur *abscendis eos in tentorio a terrore concutiente Linguarum.* Cl. *Clericus* de sola calumnia cogitans, hac illac sparsa, eamque minus quadrare sentiens, suspicionem movit mendii, & pro **לשון** *Lingua*, mallet vocabulum, quod *Latronem* significare posset, ut **שודר**, vel simile quid. Adspetus quem dedi omnem scrupulum circa lectionem eximit.

Ibid. Negotium creavit alterum colon; e-
jusque **שוד**, quod verti solet *vastatio*. Id quomodo a **טר** *Vf.* seq. sit distinguendum, non satis liquet. Cl. *Cocc.* prius exponit de *vastitate veniente*, posteriore de *extante cum suo effectu*, nempe *fame*. Non minus subtilis distinctio *Merceri*, **שוד** esse *calamitatem publicam a Deo immissam domi*: **טר** *ab hoste populante inductam extrinsecus.* Utrumque a *Schmidio* revocatur ad *devastationem per tempestates & grandines.* Id parum plausibile. Si **שוד** hic secundariam vim *vastationis* obtineret, existimarem non nimis solcite esse restringendum, quod sua natura latissime patet, & *populationes, praedationes, calamitosas tempestates, terræ motus, ruinas, incendia, mala omnia vastitatem inducentia* amplectitur. In eo acquiescere possum. Non possum tamen, quin suspicionem exponam, quæ mihi incesfit, **שוד** *eleganti paronomasia* resonans ad **שוטט**, ei etiam respondere significatione *incurfationis vehementis.* Id *Arabibus* est **شوت**, atque inde *vastatio* subnata. Sic *Lingua seiva* pingeretur *suo flagello degrassans*, atque longe lateque omnia *incurfans*, ac *populabunda persultans.*

Vs. 22. Quartum in catalogo meo malum est **שד וכפן**. Hærent interpretes, nec expediunt satis differentiam a **שור** *Vs.* præc. & a **רעב** *Vs.* 20. De **שד** nonnulla jam vidimus, non adeo firma. Tutius & firmitus videtur, quod olim protuli de usu special; *Arabum* in sua **شدة**, qua expriment *inopiam & egestatem ultimam*, solenni formula jungentes **شدة وجوع** *inopiam & famem*. Est etiam phrasis pertrita **اشتد الزمان** *grave incubuit tempus*; pro *inopia & inedia laboratum est*. Eam vim exerit **שד** *Hof.* 9: 6. & *Esfaj.* 51: 19. Duo paria malorum proponuntur, disjunctim ad majorem elegantiam enumerata, cohærent quippe **שד** *שכר וחרב* *vastatio & fames*; itemque **שכר וחרב** *confractio & gladius*. Aliter tamen *Clar. Vitringa*, cujus tum iudicio, tum auctoritati, lubens concesserim. Quicquid sit, **שד** *vastitas*, heic loci arctiorem saltem nexum habet cum **כפן** *fame*, inferens, ut putem, *res afflictas, angustas, ad extremam miseriam, inopiam, inediam, redactas*, quam amplitudinem **שד** admittit. Porro quid **כפן** *Fames* proprie valeat minus liquidum. Bis tantum legitur, & quidem in nostro solum *Libro*. *Chaldaica Dialectus* **כפן** & **כפנא** frequentat pro *penuria, & esurie*; ipsumque thema **כפן** *esurivit*. Eadem vis apud *Syros*. Vide modo *Matt.* 4: 2. Mitto *Samaritanos*. Hinc notio *Famis* satis fundata; quamvis *Ab. Esra* ex *Esech* 17: 9. verti posse dicat **אספה** *collectionem*; atque inde etiam *Kimchius* pater *penuriam nummorum* exculpserit, ob quam quis *frumentum sibi comparare* nequeat. Alii *Rabbini* visum **כפן** & **רעב** sic differre, ut **רעב** signet *Famem ex defectu annonæ, & sterilitate oriendam*; **כפן** vero *caritatem annonæ a frumentariis flagellatæ, in horrea sua eam colligentibus, & supprimentibus*. Id comprobatur *Coccejus*; improbat *Mercurus*, graviozem adhuc *famem* indicari putans quam in **רעב**

Omnes rejicit *Schmidius*, nihil hic novi agnoscens, & *vastationem per grandinem*, quam sequatur *fames*, duabus his vocibus expressam autumans. Haud persuadet. Aliquid lucis huic contextui adfulget ex *Cap.* 30: 3. **נחסר ובכפן גלמוד** *Defectu & esuritione dura silex &c.* Colligas hinc **רעב** esse *famem publicam*; **כפן** *famem privatam, esuritionem, extremam penuriam*; quam & *Arabes* confervarunt in **מכפן מכפן** *part.* 4. *conj.* apud *Goliium, sale, lacte, & obsonio carents*. In *Camuso* extat **לא נזכר** *in part.* 4. dicitur **הם מכפנין**, i. e. *sale, lacte, obsonio, condimentove omni carent.* Ultima vox complectitur quicquid *pani* additur, ut *butyrum, mel, fructus, carnes, pisces, omne edulium*. Tanta *egestas* depingitur nobis *Cap.* 30. eaque per **כפן** in *Vs.* 3. consignatur. Hæc unde assumpta sit sub *Radice* **כפן**, altioris est, & longioris, indaginis, quam *Arabia* plures adhuc, eosque diversiores, significatus exhibeat; ut *Coxit panem* sub cineribus. *Ferali amiculo involvit mortuum. Nevit lanam.* &c. Concludo hic agi de *egestate, & esuritione ultima*, ad quam non deventuri essent unquam; qui *spes operæ suas in Deum bona fide* reposuissent; secundum illud *Psal.* 37: 24.

Ibid. Grandi figura dictum *Ridebis adversam fortunam, & esuritionem*, pro *securus eam mala contemnes, nunquam ab iis circumveniens, aut opprimendus*. Aliorum *fortuna retro sublapsa, ad summam recident inopiam*; tu vero *constantiter augetur, & florebit*. Non abimile est *Hab.* 1: 10. *Ridet omne munimentum*; h. e. *spernit securus minutissimas arces, iisque, tanquam Victor, illudit*: in quem sensum additur, *Colligit pulverem, & capit eus*. Hoc est

Erigit undantem glomerato pulvere nubem

atque sic primo impetu quicquid est *munimentorum, & arcium, subjugat*. Lentum nimis est, quod *Colligere pulverem* explicent de *aggeribus*.

23 Quin cum lapidibus agri fœ-
dus tuum : & fera agri pacabitur
tibi.

23 כי עס־אבני השרה בריהך וחיה

השרה השלמה־לך;

24 Et וירדע 24

facto, & circumvallationibus. An & isto ad-
spectu voluit Eliphazus? Victor illius & in-
sultabis Esuritioni, Egestati, omnique adversæ
& angustæ fortunæ, alios afflicturæ. Conferas
Job. 39: 22. & 41: 20. ubi eandem emphasin
facile agnosces. Nimis subtilia sunt, quæ
Cl. Cocc. de Antichristo & Ecclesia hic medita-
batur: sed non increbatur ejus versio propter
ea rideri, quæ est, Riseris annonæ caritati.
Etiam si enim, ut Schmidius fecit, urgeas præ-
sentis vim, lemel a Coccejo assumptam, Rides,
applicæque ad Jobum, in cinere lamentantem,
neutiquam erit ridicula oratio, quæ id quod
futurum adfirmatur, ad majorem certitudi-
nem in præsentem enunciat. Rectius tamen Fu-
turum tenetur.

Ibid. Quintum locum occupat fera terræ
חיה הארין, quam a חיה השרה fera agri
distingui posse, quin & , in tanta vicinia,
debere, existimarem. Neimpe alterutrum
specialius videtur denotare serpentes, omnem-
que illam venenatorum animalium turbam,
quæ proserpentium bestiarum nomine censetur.

Apud Arabes frequens ea notio, in حى
حی serpens mas & femina, plane ut Græcis ἰχθυόεντα
venenatam bestiam peculiariter notat; unde
ἰχθυόεντα φάσματῶν nomen in-
venerunt. In Hieroz. part. 2. p. 371. reperies
quæ huc faciunt; quibus adde أرض
أرض terra serpentibus abundans, ἰχθυόεντα
حی serpentinus. حى serpens mas.

Consonat usus Chalæeorum & Syrorum,
quibus serpens est חויה, ejusdem
Originis cum חויה fera bestia; nam Radices
חיה seu חויה, & חויה seu חויה, non plus
differunt quam חויה & חויה. Dubitari uti-
que nequit, quin Hebræi sub חיה הארין

complexi quoque fuerint serpentes, sed au-
spiciatim ἰχθυόεντα pro serpente usurparint,
ambigi posset, nisi hic locus istam restrictionem po-

stularret. Ceterum אל הירא ne timeas, ve-
nuste positum pro cave timeas, multo plus
sonans quam לא תירא non timebis, est enim
prohibentis, & increpantis quasi, ne suam dig-
nitatem ac majestatem minuat veluti, eos ti-
mendo, quos ut Dominus pede suo calcare
possit illæsus, secundum illud Psalm. 91.
super Leonem servum & aspidem calcabis: con-
culcabis leunculum & draconem. Habes &
ibi utrumque genus ferarum formidolosissim-
arum, quæ Semini promisso nullam noxam
ferre queant. Eliphazus ex præica Catechesi
simile quid hauserat, atque magnificentis pro-
missionibus hæc, ad veræ virtutis & Religio-
nis cultores directis, intexendum putavit.

V. 23. Magnopere sudarum in hoc V. ac
præsertim in Lapidibus agri, quibuscum fœ-
dus sit futurum. Hoc sextum in Catalogo
nostro malum. Octo, novem, diversos co-
natus exhibet Doct. de Pineda, qui ad duo ma-
xime inclinatur. Primum est, alludi ad Lapi-
des terminales; ut pronittatur Terminum un-
quam fore refrigerandum. Id Bolducius tanquam
suum adoptavit, taxaus alteram ejusdem
conjecturam, ne hanc ei sublegisse crederetur.
Secundo nempe opinatur, respici ad Sco-
pelismum, quem in Arabia obtinuisse me-
morat Ulpianus. Solebant inimici alicujus
prædium ejus σκοπελιζαν, id est, Lapidem pone-
re, indicio futuros, quod si quis illum agrum
coluisset, malo leto esset periturus insidius eor-
um qui istos scopulos posuissent. &c. &c. &c.
Accedit ex parte Cocceus; & non ab similem
ritum profert ex 2 Reg. 3: 19, 25. unde li-
quet, morem tenuisse, ut hostium agros lapi-
dibus injectis corrumpent. Hæc ad blandiri
posse non negem; sed accuratius expensa mi-
nus placent; quod hi Casus sint rari & singu-
lures, vix quadrantes ad benedictionem hanc
generalem pios omnes profecuturam. Magis
rideret hæc Cocceji meditatio, Saxa & serupi
molles tibi sunt, non offendis in illis pedem.
Argutius est, quod additur, Nulla loca saxo-
sa, & horrida, tibi sunt infesta, quæ vel latro-
nes insideant, vel in quibus feræ stabulari so-
leant.

24 וידעת כי-שלום אהלך ופקדת נור

ולא תחטא :

24 Et experieris pacem esse tentorium tuum: lustrabisque amœnam mansionem tuam, nec votis frustrabere.

25 וידעת

25 Et

leant. Melius aliquid daturus Schmidius, turbas dedit, contendens non *novum* hic *malum* proponi, sed rationem reddi eorum, quæ *Vf.* 22. dicta erant. Intellexerat autem ibi, in priore membro, *vastationem & famem ex grandine ortam*, ad quam confirmandam nunc ex *Lapidibus agri* mirifice *grandinem* exculpit, *agris infestam*. Hæc parum judiciofa; nec ullo Linguæ fundamento nixa. Cl. Cler. refert ad *Fundum lapidosum unde ad Jobum uber proventus sit redundaturus*. Hanc sententiam sub *Thomæ* auctoritate septimo loco exposuit de *Pineda*, qui promitti censuit *uberri- mos fructus etiam ex sterili, salebroso, & lapidoso agro colligi, Deo benedicente. &c. &c.* Illi explanationi plurimum defero; præferrem tamen simplicissimam illam *Merceri* aliorumque, *videberis fœdus cum lapidibus camporum percussisse, ne tibi noceant, ad eosve pedem offendas, ut est in Ps. 91.* quem similes ferme promissiones continere idem *Vir Doctiss.* submonuit. Argutatur Cl. Schmidius, quum rogat, *Quare lapides, ad quos impingitur, dicerentur lapides agri? nonne in viis potius sunt? Hoc debuissent observare qui ad hunc Psalmum provocant.* Non debuissent profecto, nam fuisset minuta & anxia nimis observatio, quum etiam in *Psalmo* illo omnes omnino *Lapides* intelligantur, atque in *viis tuis*, sit improprie positum; alias argumentum *tentatoris* parum valuisset *Matth. 4.* Angustum hic fuisset *Lapides viae*. Angustum est, *Lapides agri, terræ universæ.* Tam late patere *Agrum*, vel ex *חית השרה*, *fera agri*, quæ alias *חית* *כל הארץ*, percipere potuisset *vir Doctus*, nisi *grando*, quam sub *Lapidibus agri* conceperat, ad *sata & arva* mentem ejus traxisset. *Lapides agri* ergo sunt *saxa majora, minora, scopuli, scrupuli*, quicquid tandem nominari possit *darum*, & *lapideum*, unde homini *offensio, noxa, incommodum, periculum*, creari queat, ubicumque locorum. Cum iis *fœdus*, & *solemne pactum* quasi ferisse dicuntur illi, qui *Deo se totos tradiderunt*, quatenus omnes

creaturæ *pacatæ & subjctæ* sunt iis, qui se *Deo subjecerunt*, in ejusque familiam sunt adscripti. Par sane est ut *Terra*, ejusque *plentudo*, & vel *Lapides* quoque, *Filios Dei* revereantur, atque *Sacrofancto fœdere* sese devinctos sentiant, ad obsequia *Hæredibus futuris Terræ* præstanda. Observevur & hic *Eliphazum*, ad *doctrinam de piorum felicitate ex veterum Catechesi haustam*, in his phrasibus ubique alluisse, quemadmodum & ea, quæ de *impiorum infelicitate* disseruerat, indidem expromississe videtur. Eum tempora *Dei* in hisce haud satis prudenter distinxisse liquido apparet.

Ibid. Cumulum septimo loco imponit *pacatio omnium ferarum*, earumque *subjugatio*. Grande quid continetur in verbo *השלמה*, quod non est *pacifica erit tibi*; non etiam *colet pacem tibi*; sed *jure deditiois obnoxia tibi erit, & serviet pacata*. Sic *Arabes* *השלים* *אסלם* frequentant pro se *dedidit submissisque imperio*. Eundem usum inter *Hebraeos* viguisse, patet ex *Jos. 10: 1, 4.* & *11: 19.* ubi est *in deditio- nem venire*. Item *2 Sam. 10: 19.* & *1 Chron. 19: 19.* *pacificationem* notat cum *deditioe*, & *servitute* conjunctam. In *Proverbiis* *Cap. 16: 7.* est, *Quum Viæ alicujus placent Domino, etiam inimicos ejus* *השלים* *אהו* *faciet pacem petere cum ipso*; ac quasi *in deditioem ei venire*. Sic uberior nascitur sensus, nempe qui omnibus modis *oppugnabunt*, ultro *pacem ambient*, seque *victos fatebuntur*. Ad eam rationem & heic loci, *Fera terræ te oppugnans, atque hostiliter tibi imminens, dediticia quasi tua evadet*; atque *Majestatem tuam vereri cogetur*. Hanc amplitudinem nostro *השלמה* tribuerdam centerem. Elegantior usus *Latinorum* similiter *pacari* exhibet pro *subigi*, & quidem ita ut *rebellari non possit*. Sic *Sen. Suas. 1. Orbis victus adhuc magis, quam pacatus*. *Cic. de prov. Cons. Macedonia munita imperatorum non turribus sed tropæis; & multis victoriis jam diu*

25 Et cognosces densum esse fermen tuum: & suboles tuas, ut herbam virentem agri esse.

25 וידעת כי-רב זרעך וצאצאיו
: כעשב הארץ

26 In- תבוא 26

triumphisque pacata. In eadem *Or. 12. cap. 12.* invenias gentes omnes subactas, domitas, pacatas ab Imperio Romano; sic ut etiam Victorius e-
jus letentur. Hæc gradatio Emphasiustius usus adhuc clariore in die exponit.

Vers. 24. Depulsiōni & averruncationi malorum cumulatiflima adjungitur felicitas, & rerum super vota fluentium possessio ac fructio perennatura. ידעה cognosces hic valet experieris, experimento persentisces. Tritissimum verbum ידע post comminationes, itemque promissiones, experimento comprobatas. Posteriorem hunc utium dabit *Zach. 4: 9.* & *I Reg.*

20: 13. שלום pax, salus, omnibus numeris completa felicitas, est abstractum pro concreto; ut *Benedictio, Gen. 12: 2.* &c. &c. Eadem formula recurret infra *Cap. 21: 9.* בתיהם

שלום מפחד *Domus eorum pax, citra terrorem.* Venustate insigni dicitur porro *visitabis mansionem tuam*, pro inspicies, & singulas partes enumerabis ac percensebis, cuncta obeundo, ac lustrando. Ad amplitudinem possessionum id pertinet. In novissimo ולא תחטא ferri non potest conditio si non peccabis, nec positio, Et non peccabis; sed recte ages, scies *Domus tue bene præ esse.* Ne monitio quidem quadrat, Et ne pecces; cave pecces in posterum. Languet quoque *Schmidii* illud, Et non eris peccator: deprehendes te non ut peccatorem tractari a Deo, quem maledictio sequatur, sed ut Amico Dei largissime tibi benedicetur. Placet tamen *ליתים*, quam hæc explicatio supponit. Non procul abit *Cl. Cler. dans*, Neque peccati panas lues. Ab alia notione verbi תחטא, quæ & primaria, erravit, aberravit a scopo, tentarunt Alii, non patieris damnum; non frustra eris. Malebat *Codurcus*, non eris erro & palabundus, sed fixas sedes habebis. Id inconcinnum. Concinnius *Non frustraberis*, quod *Cl. de Dieu* dedit; quamvis languidiuscute explicuerit. Plenius *Coccejus*, Non aberrabis a scopo & sine desiderii tui. Huic sensui primas

tribuo, nixus certissima *Origine* thematis, & simili usu *Arabum*, sub صواب tactio scopi, & خطأ aberratio a scopo. Prius infert cum virtute omnem felicitatem. Posterius cum crimine & peccato, omnem infelicitatem, malamque fortunam. Hæc notiones pro circumstantiis vel strictius, vel laxius, sese exerunt, ita ut خطأ nunc signet peccatum, errorem, hallucinationem; nunc infelicitatem, atque infortunium, quum quis scopum, quem ferire sperabat, non attingit, sed frustra est. Hinc תחטא לא rectissime verti posse videtur, semper & ubique felicissimus eris; per *ליתים*, qua non excides scopo, valet scopum perpetuo tanges, atque nulla in re frustra eris.

Vs. 25. Hæc felicitas perennatura usque & usque, neque reliquo vitæ spatio interturban-
da, numerosa filiorum ac nepotum cresceret sobole. In verbis nulla difficultas. רבב in *Origine* sonat densum, aut spissum; unde ad multitudinem pronus transitus. צאצאים proprie sunt gemina micantia, emicantia, a צוא, idem, cum יצא micuit. Sic وضا & وضاء apud *Arabes* delignant nitorem micantem. Eodem tendit comparatio adjecta sicut gramen terre. عشب عيشة est herba viridis. Radix in *Bibliis* non occurrens, lætum & latum tenet campum in *Arabia*. Discas ex *Camus*.

العشب الكلاء الرطب وارض
عاشبة وعشبة وعشبية بينة العشابة
كثيرة العشب وارض معشاب
وارضون معشاب والنعشاب القطع
المنفرقة منه واعشبت الارض نبتته
كعشبت واعشوبت القوم اصابوا
عشبا

26 תבוא בכלל אלי-קבר בעלות גריש

בעתו :

27 הנה-זאת

עֶשְׂבָא וְעֶשְׂבֵי הָאֵבֶל מְעֻשְׂבֵי וְסֻמְנֵי
 כְּעֶשְׂבֵי וְעֶשְׂבֵי יִבְסֵי וְעֵבָל
 עֶשְׂבֵי לִבְסֵי פִי-הֶם סַפְּרֵי
*Vox עֶשֶׂב notat herbam viridem, unde dicitur
 form. part. Terra habens עֶשְׂבָא herbofitatem, &
 gramine viridi abundans. Eadem מְעֻשְׂבֵי vocatur,
 in plur. fr. מְעֻשְׂבֵי. At תְּעֻשְׂבֵי sunt herbofiores terræ sparsim sitæ. In 4. conj.
 עֶשֶׂב, est, herbam, pabulumve viride produxit. Et in 12. תְּעֻשְׂבֵי
 potitus est pabulo viridi. Item in 5. תְּעֻשְׂבֵי Camelii viridi pabulo pasti fuerunt & pingues evaserunt.
 Eadem vis in 4. obtinet. In 1. conj. עֶשֶׂב
 valet, exaruit. Formula, עֵינֵי אֵל עֶשֶׂב Familia
 gramen virens, usurpatur, quum nullus in ea parvus.
 In Gjanuario scribitur עֶשְׂבֵי, quod Cl. Golius exponit Adultos, inter quos nullus parvus. Mihi videtur, עֶשְׂבֵי parvus,
 non tam ætatem, quam conditionem fortunæ spectare; ut sit nullus despectus; vilis. Forte utrumque intenditur. Hinc non tantum Radicem universam, sed & letam figuram illustrari cernis, qua herbæ virenti comparatur numerosa proles, fortunarum splendore emicatura quali, & late terram impletura. Conferri velim Ps. 72: 16. יְצִינֵו כְּעֶשֶׂב הָאָרֶץ Efflorescent sicut herba viridis terræ. Similiter vernans quædam ac latissima fortunarum species hoc Emblemate expingitur Ps. 92: 9. & Esaj. 42: 15. Aliibi contra עֶשֶׂב non floridam, sed evanidam & cito deflorescentem adfert speciem, ut Ps. 102: 5. יִתְעֶשֶׂב כְּעֶשֶׂב ut herba, & exaruit, cor meum. Et Vs. 12.*

26 Intrabis in decrepita senectute ad tumulum: prout confurgit acervus frugum in suo tempore.

27 Ecce

Ego ut herba exaresco, אֵיבֶשׁ. Hac anfa crediderim עֶשְׂבֵי עֶשְׂבֵי, pro יִבְסֵי יִבְסֵי exaruit usitari coepisse, quasi dicas herbaceus fuit. Non admittite deprehendas in ἡλικίῳ, quod & virentem instar herbe vernantis, designat, & pallidam instar herbe crescentis.
 Vs. 26. Felix vita senectute ad ultimum maturitatis provecta, & jam sponte mortis faucem invitanti, terminatur; atque speciosissimo tumulo honoratur. Multum negotii faceffivit rarius כלל, quod infra Cap. 30: 2. recurrit, nusquam alibi inveniendum. LXX. solute admodum ἐλεύση ἢ ἐν ταύτῃ ἡσπασθήσεται ὡς ἄμμος κατὰ κρητὸν διελεθθήσεται. Preffius Vulgatus, in abundantia. Apparet utcumque aliquid exsculptum, quod quadrare posset. Eodem fundamento Syrus & Arabs, in quiete. Nec aliud habuit Chaldaeus, quod sequi potuerit in completis annis tuis. Per Gematriam exsculpfere Thalmudici ætatem 60 annorum, quod כלל numerali literarum potestate tantum efficiat. Prudentius alii senium, & quidem gravius ac provectius, assumtere, ipsi Rabbini fatentibus, significationem ex conjectura tantum conititui posse. R. Salom. ut perpetua foret allegoria, satis judiciose coniecit maturitatem summam designari, quum fruges sunt percoctæ. Quam vellem aliquid mundi subesset huic notioni; cui præ reliquis omnibus lauream deferrem, si æque quadraret Cap. 30: 2. quam heic loci. Cl. Coccejus adoptavit post Nachmanidem vim senectutis vegetæ ac robustæ; quasi כלל constatam esset ex ל vegetus, & כ similitudinis. Adblandiebatur haud injucunda imago, ex Deut. 34: 7. לא נס לחה Non fugerat Viror & Vigor ejus vegetus. Precarium tamen, quum Analogiæ contrarium, nemo negaverit. Maturam ætatem ex ensu adscivit Cl. Cler. præfatus in Dialectis nihil esse, unde de ejus propria significatio

tione conjicere liceat. Atqui *conjectum* fuit a Viris Doctis, quamvis forte nihil *effectum*. Ex *Aethiopianum* usu adduxit Cl. de Dieu כלח clamavit; indeque tentat, ingrediens cum clamore in sepulcrum, i. e. cum acclamatione & plausu; in quam mentem ex seq. membro addit, magnas fieri solere acclamationes, quum acerui frugum convectantur in borrea. Id longius petitum: nec respondens cap. 30: 2. quavis & ibi tentarit Vir Doctus, super eos perisset clamor, frustra eos inclamasset. Hoc parum gratiæ ibi adfert. Ex Syriaca Dialecto produxit Castellus in Lex. כלח pro integritate, sanitate; unde heic loci esset, Venies in Sanitate ad sepulcrum; morieris sine cruciatu & dolore. וְיִשְׂרָאֵל תִּבִּי כֹתֵב. Magis tamen inclinasse videtur idem Vir Doctiss. in notionem Arabicam تكاح subrisit; unde foret, venies cum hilaritate ad sepulcrum. Hoc & cap. 30: 2. sic aptat, ut homines morosissimi, quibus risus periit, dicantur Jobum irrississe. Neutrum quadrat, sensumve explet. Hotting. in Smegm. Orient. aliter calculos posuit, observans כלח Arabice esse austero sive vul-
 tu, rinxit, & كلחה كاحة Rictum. Id commodissimum censer Job. 30: 2. At in nostro textu sterilitatem allumit, itidem ex Arabica. Idem tamen in Thef. Philol. p. 502. Senium confirmatum iverat ex كاح tetrico vultu sive, quod Senes cano sint capite, & arata rugis fronte &c. Huc concesserunt Doct. Minkelm. in Præf. Alcor. Cromaj. Stock. Itatum Silicernii, & decrepita senectutis hac voce signari judicantes. Sic revolui sumus ad significationem, quam series utrobique suggesterat Rabbiniis plerisque, quamque Nostrorum plurimi comprobaverant. De his ut accuratius judicium ferri queat, fontes Arabum aperiam, ex Carauso. كاح كاوحا وكلاحا
 بضمها تكاح بعبوس كتداح واكاح
 وما اقبح كاحته محركة لي
 وحوالده وكغراب وقطام السنة المجدبة
 والكولح القبيح وتكاح تبس

والبرق تتابع ودهر كاح شديد
 Radix כלח, cum inf. כלוח, dam-
 mata prim. rad. est strinxit dentes cum austeri-
 tate vultus. Idem in 5. הכלח, אכלח
 in 4. Dicitur etiam, O quam turpis et restrictio
 dentium, de ore & quicquid circumscriptum est.
 Formæ Chulabb & Chilabb notant sterilem an-
 num. Chaulebb כלח denotat turpi ore prædi-
 tum. in 5. הכלח etiam est suaviter risu, (sive re-
 niduit) הכלח אלברק est indefinenter resulsit
 Fulmen. Denique tempus כלח vocatur durum,
 adversumque. Ex hisce evidentissima potestas
 destringenti dentes, sive in bonum, ut sit re-
 nidere, quod eleganter ad fulmen traductum
 quoque: sive in malum, ut sit austero vultu rin-
 gere; sive medio usu, ut sit quovis modo rictu
 diducere, & distringere, nudatis dentibus. Inli-
 gui metaph. inde Annus כלח dentes stringens,
 est adversus & sterilis; unde Clar. Hotting. hic
 כלח sterilitatem, tempus adversum & sterile
 eliciebat. A renidendo Cl. Castell. assumpserat
 hilaritatem. A restricto ore, & renudatis,
 cum caperato vultu, dentibus, alii, decrepitam
 senectutem. Horum utrumque exempla ad Cap.
 30. promam, ut tanto melius dijudicari queat,
 eorumne aliqui, & quisnam præcipue,
 isti contextui conveniat. Heic loci Decrepitam
 Senectutem reliquis præfero quidem, sed
 tamen in ea acquiescere vix possum, nisi si-
 mul assumatur potestas Hyemis, & frigoris
 hyemalis, quam כלח æque ac senium induere
 posse videtur. Nempe כלח כלח est Epi-
 theton quod Hyemi ac Frigori aptat sublimior
 Arabum stylus, quasi dicas restricto dente, &
 rugoso ac caperato vultu, infestum tempus. Sic
 Haririus conf. 25. Narravit Harithus Hemma-
 mides شنتوت بالكرج فبسات من
 شنتايها الكالج وصرها النافع ما
 عرفني جهد البلاء وعكف بي علي
 الاصطلاء Hyemati in Curgiana, atque ex e-
 jus שנתו אלכולח hyeme ringente (dentes
 stringente) & frigore perurente, expertus sum,
 &

perpeffus, graviffimam miferiam; atque ad focum torreretur jam coactus. Similiter in *Hift. Tam.* p. 311, 312. faviffima hyems describitur, cujus **برد اصبح كالجا** Frigus dicitur evafiffe Ringens. Hinc jam grandior exifteret figura, qua **נלח** designaret Hyemem Ringentem Vitæ humane, id est, decrepitam & ad extremum usque senectutis eductam ætatem; quum jam vel Capitis nives, vel potius Cavittium, Defluviūque capillarum, ut & dentium, quin imo Oris corrugatio, & contractio deformior, hominem arguunt sepulcro plus quam maturum, quem citra longiorem moram, qua sibi aliisque gravis evaderet, falce mortis demeti, atque in horreum quasi convehi, ipsa Natura rerum flagitet. Hanc Hyemis ringentis vim infra quoque commodiffimam esse ostendam. De cetero non est quod moneam, nedum probem, Ver, æstatem, autumnū, hyemem, ad Vitam humanam transferri. Illud tantum uno verbo distinctius addam, **נלח** nostrum sic formare pulcherrimum ex Accipiti lutum, quo cum Hyeme ringente ætatis, etiam oris jam senio ringentis, & restricti, adspæctus præbetur, sepulcrum, ut ita dicam, ipso illo habitu anhelantis.

Ibid. Videor invenisse, quo Allegoria venustissime queat pertexi. Hanc ut completiorem exhibeam, singulis verbis insistendum. Ac primo quidem observo **בוא** intrare, esse verbum *Rei Rusticæ* dicatum, nam **תבואה** est proventus agri, qui dicitur **בוא**, quum ex Agro comportatur in horreum. Multa sunt loca, quæ ex hoc speciali usu plus lucis & gratiæ expectant; præsertim in Proverbiis. Huc allusum, quum dicitur **תבוא** intrabi, domum quasi illatus ac comportatus. Secundo tenenda Origo vocabuli **קבר**, quæ est *Tumulus*, *acervus*, nam Radix in Dialecto Syriaca frequens pro acervare. Tumulare. In *cumulum congerere*. Vides quid invitare potuerit comparisonem cum **גריש**, quod *Cocc.* in *Comm.* reddit *Manipulum*, melius in *Lexico*, *Metam frumenti*, est enim proprie *part. Pabyl*, a **גרש** deperdito, at inter Arabes conservato sub **كدر** accumulavit; **ג** in **כ** trajecto, cu-

jus mutationis exemplum dat **كبريت** sulfur, pro **גפרית**, aliaque in *Obs.* ad h. l. primis; & in *Clav.* p. 201. adducta. Ibidem submonui pro **كديس** Arabes, forma segulata Hebraeorum, frequentare **كدس** *Acervus non excussis messis*; qui & **كداس**, cum plur. fracto **كداديس**; pro quibus omnibus etiam **جدس** &c. &c. scribi posse patet ex **اجداس** pro **اكداس** *Acervi* in *Pent. Erpen. Gen.* 31:46. & *Exod.* 8:10. Qui ex *Lexicis* sapiunt, colligerent **كديس**, ibi non comparens, frustra a me confingi; sed vindicat hanc formam particip. *interpres Arabicus*, bono consilio **גריש** nostrum exprimens per **كديس**. Reliquas notiones hujus thematis, quin & **جدش**, ac **جدس**, ad concordiam revocabunt *Origines*. Infra *cap.* 21:32. **גריש** recurret pro *tumulo sepulcri*, prout *Arabum* usus latius quoque dimanat. In *Hift. Tamerl.* 237. **أكداس** *أكداس* *acervos lapidum* reperias. In *Camuso*, **كداس ما كدس من التاج**, *Cudas vocatur cumulus congestus nivis*; cujus *sem.* **كداسة** *كداسة*, **ما يكدس**, *omne quod in cumulum congeritur, aliud super aliud*. Sentis quam exquisite dictum sit, **עלולת גריש בעתו**, quum ascendit cumulus frugum demessarum suo tempore. **עלות זד** pro *excisione & demissione* ipsa, quam Plurimi volebant, nec *Lingua*, nec *Figuræ*, satis congruum. *Illatio & comportatio in horreum*, quam cum *Aliis* secutus est *Cocceus*, egregie quadrat. *Convenientius adhuc ascendere*, pro *surgere in cumulum*, & *coacervari*, quod & *Schmidio* placebat, male tamen huc revocanti **אל תעלני**

27 Ecce hoc ; investigavimus illud : sic tefe res habet. Audito illud, & tu tibi cognoscito.

27 הנהיזאת חקרנוה כן־היא שמענה

ואתה דע לך :

Pf. 102: 25. quum alia ibi sit ratio ; saltem ultra *collectionem & ablationem ex agro*, quam *Cl. Cocc.* dedit, procedi nequeat. Non abhorre dixerim a stylo hujus Libri, ut utrumque simul complectamur, *inferri*, & *surgere in cumulum*. Ad ipsam similitudinem quod atinet, eam docte illustravit *Coccejus* ex *Arrian.* *Epist.* 2: 6. Κατίσθ' ἴσιν ἐπὶ σαρξῶν τὸ μηδὲ ποτε θεοδότης ; καὶ ἐπ' ἀνθρώπων τὸ μηδὲ ποτε ἀποθνήσκει. Addo *figuratum καλάμῳ culmi* *arescens*, traducti ad *corpus senile*, *Udyss.* 14. *vs.* 214.

Ἄλλ' ἴμπερ καλάμῳ γὰρ σ' ἴομεν εἰστροχίωται
Γνώσκων

Quam varie id explicitum sit, discas ex *Hesychio* in voce *καλάμη*; nec non *Schol.* qui τὴν γῆρας, & περισσὺν σῆμα recte interpretatur. Exitum allusum a *Poëta* ad *culmum jam maturum sulci*; ut sit *corpus senile morte meti desiderans* aut *expectans*. Vicinum est, quod *καλάμη* etiam usurpari amet pro *cadavere*, *fulce belli demessio*. Sic *Iliad.* τ. *vs.* 221.

Ἄλλ' ἄ τι φυλόπιδος πάλαιτι κέρθ' ἀνθρώπων,
ἴησι πλείστῳ γὰρ καλάμῳ χθονὶ χαλκῶς ἔχουσι,
Ἄμνηθ' εἰ' ὀλίγησθ'.

Ubi *Scholias*, iterum videndus. Conferatur & *Polyæn.* 6: 53. ubi oraculum jubet ῥήσθ' καλάμῳ *Rhesi culmum terre mandare*. Concipiunt *Metaphoræ* notæ sub Ἄμνηθ' θείζων. *Metere*, pro *Morte sternere*, quas persequi nil atinet.

Vs. 27. Clausula orationi subnectitur, reli-

quo corpori respondens, id est acris, & censoria. הנהיזאת *Ecce hoc : en tibi deductum quid;* & ex solidissimis principiis *Rationis ac Religionis contextum*. Videtur *pronomem* illud ea *Emphasi* hic positum, qua pollet זל, quum *rem ipsam*, ejusve *essentiam* designat. *Ecce rem & veritatem ipsam*. *Ecce quod res ipsa dici mereatur*, quodque *aliter nec est, nec esse potest*. Sequens חקרנוה *sejunctim* stat; *perinvestigavimus illud, exploravimus, scrutati sumus & alia*, quæ hic habent *Viri Docti*, bona sunt; sed *proprietaem* nec indicant, nec exprimunt. *Cl. Cocc.* circumscribit potius, quam finit, per *rem integram in omnibus suis partibus inspicere*. *Definitivus* quid dare voluit *Cl. Guss.* ex ἄκρον, quod sono affine, ut sit ἀκρότης. Acute profecto, sed parum solide; nisi velimus *Avenarianos lusus*, & vitrea acumina, pro *gemmis amplecti*. Sed hæc *Originibus* reservanda; ne in immensum excrescat *commentarius*. Mens *Eliphazi* est, se & *diligentissime vestigata*, & *exactissime librata*, atque *examinata*, protulisse. Addit propterea כן היא *ita se res habet*. *Certum, firmumque est*, quicquid dixi, a nemine unquam *convellendum*. Ergo שמענה *Andi illud; Anre prompta atque aperta admitte dicta hæc; altoque ea pectore demitte*. Tu inquam, qui tam *elatos sumfisti spiritus*, דע לך *cognosce tibi*, quæ differui; atque te pro *meritis a Deo esse punitum*, nunc tandem *revidetur agnosce*.

CAPUT SEXTUM.

: **וַיֵּצֵן** אִיּוֹב וַיֹּאמֶר : *Vers. 1* **וַיֵּצֵן** *Vers. 1* **R**espondit autem Jobus,
ac dixit.

לֹא שָׁקָל יִשְׁקָל כַּעֲשֵׂי וְהִיָּיתִי כַּמְאוּנִים *2* **וְאִם** *2* O si librando libraretur ægritudo mea! & vastum mœrorem meum
in balances tollerent simul!

כִּי *3*

3 Nam

Vers. 1. Acerba *Eliphazi* oratione, in quam consensisse, ac conspirasse, animadvertibat reliquos etiam Amicos, vehementer conturbatus *Jobus*, in novas querelas & expostulationes erumpit, atque præfocato velut gutturi laxamentum quaerit, de immensa gravitate miseriarum suarum, de Amicorumque inconsiderato ac temerario adversus se judicio, quin & affectu exulcerato, extincto, atque in odium converso, deplorans; simulque ostendens, se saltem hoc officii ab iis expectasse, & nunc suo jure exigere posse, ut depositis injustis suspicionibus, ac criminatationibus, justitiæ ac veritati locum concedant, & causam suam adversus Deum denuo acturo, æquiores facilioreque aures cominodent. Generalis hic conspectus totius Capitis quomodo membratim digerendus veniat; filo rite evoluto ac deducto, sponte in oculos incurret.

Vers. 2. Acrem *Eliphazi* impetum ut re-tunderet, ac refutaret, *Jobus*, exorditur com-modissime ab immensa mole anxietatum, quibus obrutus & oppressus jacebat, sine ulla respiratione. Nempe sic insinuatum ire voluit, nil mirum esse si pondere illo elusus quasi, acerbiores voces rupisset: simulque *Eliphazum* atque Amicos tacite reprehendit, quod, ut solent ferre homines, Calamitatem alteri incumbentem elevarent, de eaque tenuiter sentirent. Gravi & apposita hanc in rem utitur imagine *Bilancium*, in quas mala sua *universa* congeri optat, ut *accurato examine* librentur, ac *trutinentur*. **לֹא** *Utinam*, proprie *si*, ut **לֹא**, unde **לֹא־לֹא** *Nisi*. Re-ctissime id jam observatum a *Coccejo* in *Lex.* aliisque: & confirmatur usu *Græco* ἢ pro ἢ;

ut *Eurip. in Orest.* 1580. 1582. &c. **כַּעֲשֵׂי** nonnullis est *ira mea*, sumta *passive*; *mibi incumbens*: aliis active, *mea indignatio* ob Calamitatem qua immerito adfigor. Hi subtilius *unam in lancem conjectam* vellent *indignationem Jobi*, in *alteram Miserias intolerabiles*, ut sic patesceret *non excedere querelas magnitudinem malorum*. Hoc *Mercerus* merito improbavit, qui tamen pro *indignatione* melius dedisset *ægritonia mea*, ut *Coccejus*, vel potius audiore significato *miseria irritans*, *prægrans*, & *ægritonia* ac *indignationem vehementissimam ciens* ex alto cordis conturbati. Cum ea conjungitur **וְהִיָּיתִי**. *Masorethæ* sub-

fluere **וְהִיָּיתִי**, ignorance, ut videtur, pris-cæ Linguæ; quæ ex æquo admisit **וְהִיָּיתִי**, & **וְהִיָּיתִי**, a *radicibus הִיָּה* & *הוּה* eadem signifi-catione *existendi* notis. Earum tamen *primigenia indoles*, unde harum vocalium accuratior intelligentia pendet, minus notuit. Hinc fluctus opinionum. *Merc.* post *Jurch.* adscivit *contritionem*, *confractionem*, ex usu **וְהִיָּיתִי** *Dan.* 8: 27. In *Concord. Hebraic.* duplex traditur potestatis thematis **וְהִיָּיתִי**, *existendi* altera, altera *confringendi*. Hæc parum fida & firma; unde aliis tutior visa notio *calamitatis*, *arumæ*, *infortunii*; ab eo *quod fit*, quasi dicas *fientiam*, si *Forstero* credimus; cui prælusit *Ab. Esra.* Eodem collineavit & *Coccejus* **וְהִיָּיתִי** & **וְהִיָּיתִי** reddens *συμφορῶν*, *casum malum*, *infortunium*, *ἄτυχον*. Recipio equidem in **וְהִיָּיתִי**, quod est *part. pres.* istam viam, ita tamen, ut a *Cadendo*, tanquam vetustissima proprietate, derivetur. Sic *Esaj.* 47: 11.

הוה הפל עליך הוה *calet super te casus improvisus*. Item *Ezech.* 7: 26. הוה על הוה תבוא. *Ruina super ruinam iagruet*. Idem *Arabibus* est *הויה* *הויה*, quo vocabulo comprehendunt omne *χάσμα*, & profundius *αβυσσος*, *trux*, *Αμυγ*, *ruinam*, aut *hiatum terre*, ipsum ad eo *Chaos*, aut *Urcum*. Radix *הויה* iisdem est, *ex alto decidit*, *cum imperii delapsus est*. Ad hanc rationem *הויה* notare posset *ruinam* graviores *fortunarum*. *Ruinisum casum*. Video tamen usum *Linguae* sub hoc vocabulo magis inclinasse in *Casum ruinamve mentis*, vel *collapse in irrorem*, tanquam in vastum aliquod *Chaos*: vel *delapsus in cupiditates*, *Vanitatesve inexplebiles*. Varios usus persequi haud vacat: in praesenti teneatur tantum *הויה* frequentari in *attonitae mentis collapse*, ut sic dicam, *qua velut in vastum aliquod Chaos anxietatis ineluctabilis subsidit*. Penes *Golium* in 10. conj. extat *استهوي*

Attonitum & mente percussum reddidit. *Firmam eandem viam vindicabit* *Illyst. Tamerl.* 76. *فهوي عقلا ووهي*. *Et mens ejus irrore collapsa est, ac dissiluit*. Nil grandius hanc in rem, nil plenius hisce *Sen. Tragicis* in *Troad.* vs. 950. *At misera luctu mater audito stupet*. *Labefacta mens succubuit*. *Assurge; alleva Animum; & cadentem misera firma spiritum*.

Cernis, quo fundamento expresserim *Vastum irrorem*, quem *Job.* 30: 13. etiam egregie quadrare videbimus suo loco. Adde *Prov.* 19: 13. הות לאביו בן כסיל, *Agrimonia vasta, profunda, ineluctabilis, qua mens magis magisque collabefacta succumbit, est filius stultus*. Numerus pluralis ibi adhibitus, ad hoc ipsum contiguandum. *Prov.* 17: 25. praecesserat כעם ל לאביו בן כסיל; unde simul elucet ex interiore genio *Linguae* כעם & הוה, vel הוה, hic unam sedem occupare. Alia alibi exequar-

Ibid. *Anini pendeo*, referamne ultimam *phrasin* ישאן יחד *collerent simul*, ad *congestionem & conjectionem* vel *sublationem* in *balances*, an potius ad *librationem* ipsam, quae fit *bilanibus sublatis in altum*. Prius plurimorum puncta tulit: posterius & ordini, & ponderi sententiae congruentius forte. Nec dubitandum, quin נשא *sustulit in altum*, vigente *Lingua* etiam applicari potuerit ad *Librationem*, vel *sublationem bilanciium ad collibrandum*. Dubium praeterea quid יהוה *simul*, inferat, per quam voculam ausa porrecta errori, ac Jobus voluisset hinc *querelas* suas, illinc *masa*, librari; qui tamen *Cl. Clerici* assensum impetrare potuit, haud absterit per incommo- dum constructionis *Is.* 3. inde exorturum. *Mercurus* in illo *simul* comprehendi putat *oppositam gravitatem*; quod & *Farchius* intendebat. *Coccejus* exponit nulla ejus parte praetermissa. Adjecit *Schmidius*, una vice, quasi *simul & semel*, ut *rota*, *quanta* *quanta* erat *calunitas*, una vice *simul* appenderetur; ut *diversis vicibus* quicquam de *pondere* *diminueretur*. Mihi *quanta* *quanta* sufficit; *semel* etiam pateret sensu illo *Latiniore* quo *semel* quid fieri dicitur, quod sit *quam accuratissime & completissime*; alia *ininvium* aliquid ex *illa subtilitate* nasceretur. Habes יהוה non *absumili* usu pro *quanti quanti*, *omnes in universum*, *Pf.* 62: 10. Elici inde posset adhuc pressius aliquid, quo יהוה *valeret simul*, sive *una*, in *unamque lancem collata* ac *congesta omnia*; quibus ut in *Psalmo* opponitur *vanitas*, & *Nihil*, *pondus habiturum praehominibus omnibus unam in lancem simul coniectis*; ita ex vs. seq. satis percipere datur, in *lancens adversam* hic *ingestam* debere concipi *Marium arenam*, cujus *gravitas* in *Proverbii* vim adscita fuit, ad *immensum pondus* designandum. Habes sic *Prov.* 27: 3. *Gravitas lapidis*; & *onus arene*; ut כעם *molestia stulti* *gravior ambobus*. Ceterum vix capio, quid voluerit *Cl. Schmidius*, quum ait *Jobum* probe *scivisse* *dolorem non posse appendi*, *optasse* tamen ut ad *oculum* *gravitas* ejus *possit demonstrari*; atque *omnibus* pateret, ac *constaret*. Nimis *auxie* videtur *adhæsisse* ad *Literam*, quum *Figura* sit *proverbialis*, secundum quam *utique dolor* potest *appendi*, ac *librari*, quum scilicet de ejus *magnitudine* ac *mole* *justum instituitur examen*, verum fertur *judicium*. Hoc officina

3 כי עתה מחול ימים יכבד על-כין
דברי לעו :

3 Nam sane marium præponderat fabulo: propterea verba mea æstuantia sunt.

4 כי

4 Te-

cium sibi ab Amicis neququam præstitum insinuat *Jobus*, haud dubie condolituris tenerius, ac verba calidiora peccatoris æstuantis excusaturis, si legitimas lances attulissent, ad tantam afflictionem prudenter ponderandam. Hac imagine delectati Veteres, qui eam ad omnia permiserunt. *Cic. de Fin. L. 5. 30. Audebo igitur cetera, quæ secundum naturam sunt, bona appellare; virtutis autem amplitudinem quasi in altera libra lance ponere. Terram, mihi crede, ea lanx, & Maria deprimet. Iterum Tusc. Qu. 5. 17. Quo loco quæro quam vim habeat libra illa Critolai, qui quum in alteram lancem animi bona imponat, in alteram corporis & externa, tantum propendere illam boni lancem putet, ut terram & maria deprimat.* Apud Arabes eadem Libra, Lancesque, percelebrata, ad omnem omnino materiam: ut quum ajunt Deum eujusque opera in die judicii exactissime libraturum in bilancibus, quarum magnitudo cæli spatia æquet; quod genus jam persequi haud lubet.

Vf. 3. In priori membro, quo suscepta imago completur, nil magnopere curam nostram desiderat. Vox עתה *Nunc*, magnam vim habet, partim enim *adfirmat & concludit fortiter*; partim per notationem temporis presentis innuit, *Nunc, nunc* enimvero eo usque mala increvisse, ut nihil immensam istam molem molestiarum æquare possit; quum Amici ne guttulam quidem consolationis ei impertirent; quin inio injulitissimis criminationibus innocentem prægravarent. *Arena marium* proverbialiter in sacris, & multitudinem immensam adfert, & gravitatem. Vide *Jer. 15: 8. Ps. 78: 27. Hos. 2: 1. Gen. 41: 49. &c. &c.* Utrumque simul completi res ipsa jubet, quum numerum miseriarum, earumque mo'em, quasi certasse videamus, in viro hocce obruendo, ac elidendo. Verbum יכבד non sumserim impersonaliter cum *Cl. Cocc.* multo minus retulerim ad היתי per *Exallagen Generis*, quod volebat *Cl. Cler.* sed cum *Cl. Schmid.* ad כעס quod *es. præc.* primum locum obtinens,

sequens היה sub se complectitur, verbumque ad se rapit.

Ibid. Plus laborandum erit in altero membro, quod reddi solet, *Ideo verba mea absorbentur.* Diversissime id applicatur. *Coccejus* postquam *Rabbinicas* quasdam opiniones posuisset, addit, *sensum videri reciprocum, verba se absorpserunt, duplici mente; 1. ut ipse non satis explicuerim magnitudinem calamitatis meæ. 2. ut non ceperint audientes vim & molem doloris mei.* Prior expositio placuit etiam *Mercero*, eique subscribit & *Schmid.* nisi quod urgeat usum verbi לוע transitivum, unde cum כעסי & היתי proxime connectens dat, propterea absorbent verba mea, ægritudo & calamitas. *Nec potui* verbis magnitudinem dolorum consequi; nec sane potero absorbentibus ea, & intercipientibus, meis miseriis & anxietatibus: respondebo tamen quantum dolores permittent. *Kimchius* vim transitivam retulit ad Amicos, qui verba Jobi deglutisse dicerentur, quia ea contemserant, & tanquam bolum non masticatum transmiserant. Id valde durum, ac coactum. Argutius quid exculptum a Clerico; ideoque verba mea absorbentur; id est, non magni momenti haberentur, sed ventis essent leviora: si videlicet hinc calamitas mea, illinc querela a me fusa, tanquam in libra appenderentur. Verum acies frustra tenditur ad commodum ex aliquo verbo sensum eliciendum, ubi incommoda ei, & non sua, subjecta est significatio. In *Animadvers. Philol.* ad *Obad. Vf. 16.* submonere ceperam, incertam esse vim absorbendi, non aliunde sane ortam, quam ex affinitate nostri לוע cum בלע deglutivit. Idem Arabibus est بلع; sed لاع *Med. Vaw* apud eisdem sonat accendi, & quidem interiore aestu, eoque aduri. Habent quoque thema لفع temere effutivit; unde olim tria loca, quibus לוע exrare creditur, explanare tentavi. Nunc *δύναμις φερόντις*, ut *Ipsero*, ipsam tandem veritatem

4 Tela quippe Omnipotentis in me flant defixa; quorum venenatus ardor meum ebibit spiritum, Terrores Numinis aciem contra me instruunt.

4 כי חצי שריו עמרי אשר חמתם

זהה רוחי בעותי אלוה יערכוני :

5 Num הינהק

tem aperient, atque æquis arbitris approbabit. Teneo Thema לוין, quod declaro æstu interiore aduri; atque illuc primo nunc revocare malim Prov. 23: 2. שמת סכין בלעך. Impones cultrum in Gulam tuam; si aviditate sis præditus. לויע signatissime ibi Ardorem edendi exprimit, secundum illud Poetæ.

— — — Furit ardor edendi
Perque avidis fauces, immensaque viscera regnat.

Eodem modo לע ab Arabibus transfertur, de quo alias. Secundo apud Obad. 17. 16. nil plenius, nil aptius, hoc sensu, Bibent, עיניו ardore עיניו æstu calicis venenati intus adurentur. In tertio loco Prov. 20: 25. ילע קרש hanc concipio gravem sententiam, Lapsus est homini, ut exæstuet Sanctum; hoc est, tanquam Sanctum quid Deo vocat, æstuante ardore cordis impulsus. Denique contextui nostro hinc alta & nobilis figura surgit, Verba mea æstu interiore adusta sunt. Sic vocat Jobus verba illa quæ cap. 3. profuderat, sane quam calidissima, quin imo æstuantia, atque adeo interiore illo æstu cordis, quo coquebatur, veluti inflammata, & adusta. Est Dithyrambicum genus loquendi, quod in hoc Libro regnat, quo Verba ipsa dicuntur æstuarè, & inflammata esse, quæ ex inflammato corde, ac gutture adusto quasi prorumpunt. Postremum illud reperias Ps. 69: 4. נדור גרוניו. Adustum est guttur meum; nec abit Ps. 102: 4. עזמתו. כמוקר נחרו Ossa mea, ut Focus adusta sunt.

Non absimili cothurno graditur Esch. 7. ad Theb. 449. de Capaneo; quod os in cælum erigens & exercens,

— — —

Eructet in Jovem verba æstuantia.

Proprie fluctuantia, æstuante fluctu velut ejecta. Latissime patet apud Arabes verbum illud لاع, quod teste Phiruzabadio proprie signat حرقة في القلب والم من حب usionem interiore cordis, عي dolore, vel ex amore, vel ex angore, vel ex morbo. Exemplum unum alterumve tantum dabo. Haririus Conf. 20.

ولما رفات دمعته وانغشبات لوعته
Quumque sedata essent lacrymæ ejus, عي restitutus æstus maroris. Hinc in participio præf. لايع æstians marore, speciatim est in querelas impatientius erumpens; diciturque solenni formula هاييع لايع attonitus, æstuanstque; de eo qui sui minus compos pavet, lamentatur, sortemque suam complorat. In Hist. Tam. p. 438. hoc usu reperio 5. conj. a Lexicogra-

phis omiffam. ويصير ذلك المسكين يتكوي ويستغيث ويتلوع ويستجبر بالله واياته ويستشع بكل ما في ارضه وسمواته

Tum vero miser ille dolore uri, عي quiritari; æstuque impatienti opem implorare Dei, عي miraculorum ejus; atque petere intercessionem ab iis, qui vel in terra, vel in cælo. عي. عي. Vi-des تلوع adhibitum in vociferationibus & quiritationibus pectoris æstuantis: ad quam rationem ambigi non potest quin phrasis nostra لعو signet itidem verba æstuantia illius, qui

qui intus aestu dolorum exurebatur. Intendit Jobus tum quæ in Execrationem diei Natalis, flammato impetu jecerat : tum quæ denuo ejaculari, cum maxime cogebatur, ad amicorum injustissimas criminationes depulsandas.

Vf. 4. Grandi imagine pingit urentissimos illos dolores, qui aestuantia & adusta veluti verba ei extorquebant. Vocem עמר reducendam autumavi ad Originem a עמר stetit, unde proprie infert arctissimam copulam, qua quid proxime adstat, instat, adhæret, adfixum est. Plus sonat quam עמי, nec habet Daleth Epentheticum, sed Radicale. In Orig. Hebr. L. 1. P. 190, 191. locum hunc obiter tetigi, ibique commonui duplicem faciem recipere sequens colon, quod verti potest, quorum telorum venenum spiritus meus ebibit: vel, ordine constructionis inverso, quorum venenatus ardor ebibit spiritum meum. Allusum ad morem tela veneno illinendi; atque ut Silius loquitur, inflammandi. Illud venenum combibi, perbibi dicitur a vulnerato, quum in viscera & medullas sese penetrat aestus, metaphora desumpta a venenotinctili, sive coloribus, quos Lana dicitur bibere, imbibere. Eleganter Plin. L. 9: 38. Quinis lana potat horis, rursusque mergitur carminata, donec omnem ebibat Janiem. Agit ibi de purpura tingenda. Sic figuratum illud Sen. in Herc. Oct. 566.

Nunc congeratur virus, ut vestis bibat Herculea pestem. — — —

Reliqua ex Origin. reptantur. Contra ipsum venenum dicitur bibere, ebibere, exsorbere, haurire medullas alicujus, quum eas ingenti cum cruciatu consumit. Insigni loco Lucani 9: 741. quem ibid. adduxi, addas velim Cic. Tusc. 2: 8. ubi ex Soph. in Trachin. Vf. 1061. ita pestem qua Hercules vivus absumtus, describit.

Hæc me irretivit veste furiali inscium.
 Quæ lateri inharens morsu lacerat viscera.
 Urgensque graviter, pulmonum haurit spiritus.
 Jam decolorem sanguinem omnem exsorbuat.

Sophocles dederat,

— — πνύμων Θ τ' ἀρτηρίας
 Γοφεῖ ζυνοικῶν, ἐν δὲ γλαρῶν αἵματι μῆ
 Πίπαιεν ἤδη. — — —

Idem in Electr. 785.

— — ἥδε γὰρ μέζων βλάβη
 Εὐνοίης ἢ μοι τέρμων ἐκπίστο' ἀεὶ
 Ψυχῆς ἀκρωτον αἵματι. — — —

— — Nam hæc major calamitas
 Cohabitabat mihi, meum ebibens semper
 Animæ purissimum sanguinem. —

Vide & Antig. 541. 542. quæque Clar. Cocc. ad hunc sensum quoque inclinans, in medium contulit. Videtur hic adspectus gravior adhuc, & celsior, quam præcedens, coque præferendum eum censerem. Erit tum metaph. a sole, igne, aestu, humorem ebibente, atque ita exsiccante, & exurente, quicquid tetigerit. Quodcumque elegeris, respondere senties figuræ isti, qua verba aestuantia dedimus Vf. præced.

Ibid. Ad Tela illa infestissima quadrant Terrores structa acie incumbentes. Est imago Arabibus mirum in modum frequentata; adeo ut عسكر exercitus, absolute pro agmine malorum ponatur, teste Tebrizio ad Hamasa, ubi Poëta vetus.

عسكر تغشي النفس حني
 كانني
 اخو سكرة دلرت بهامنة
 الخمر

Exercitus obruerunt animam; hand secus ac si
 Frater essem temulentie; cui caput rotat vinum.

Ad quæ ille. عسكر جمع سكرة
 وهي الشدة قال

وظل في سكرة من جبهها

5 Num rudet onager super gramine? an mugiet bos ad suum pabulum?

5 הנהק פרא על-דרשא אם יגעה
שור על-בלילו.

6 Num האכל

Asakir plur. ab Askera, exercitu, pro miseria usurpato, ut in isto.

Ex amore ejus incubuit ei exercitus.

In *Gamiso* extat quoque **الاجسد** *Exercitus usurpatur pro miseria & calamitate.* In Libro nostro figura hæc recurret non semel, suisque locis denuo illustrabitur.

Vf. 5. Nexus & vis harum comparationum non uno modo evolvitur. *Mercerus* causam reddi putat, cur tam acerbe conquestus fuerit, & clamaverit *Jobus*, quod nempe necessario cibo & victu jam destitutus jaceret. Ita etiam *Boch. Hieroz. Part. 1. p. 407.* Alii specialius rationem dari volunt gravissimarum quærelarum, quod Amici qui ad afflictum consolari & erigere debuissent, non præbuerint illud pabulum; ut propterea rudere & mugire fuerit coactus. *Cl. Cocc.* maluit exponere, *Mirum non est, vos otiose de me judicare, & non estimare pondus miserie meæ, atque mihi indolescere, quibus nihil deest.* Obscuriuscule dicta, non intellexit *Schmidius*, qui refert ad perversionem de *Jobo* iudicium Amicorum; quum referre debuisset ad *Borundem* securitatem, Amici malis non indolentium, nec consolentium, quam mentem ei subicere potuissent versiculi *Æsebyli* a *Coccejo* adducti; ut & *Ab. Esra* quem seise fecutum profiteretur; præ quo id quod *Schmidius* offert nec sal habet, nec gratiam. Videlicet sensus est, iudice *Rabbino* illo,

כי הוישב בהשקט לא ישאג ולא יראג
 Quis sedet in tranquillitate non
 rugit, nec marore angitur. Sic sane vos, Amici mei, qui insuper effertis in me verba nullo sale prædita. Quid jam *Schmidius*? Ait similitudinibus hæc indicare voluisse *Jobum*, se tantis doloribus pressum & obsessum, non posse satis commoda verba loqui, sed ineptum potius esse ad disputandum, prout onager ineptus est ad ruginandum, quando in pascuis suis sit, & bos

ad mugendum, quando suum habeat pabulum. Hæc magnopere hiant, & dissimilia omnia exhibent, nam rudere & mugire esset displicere; itemque herba & pabulum figurarent *Dolores Jobi*; quæ sane **אגדה** discrepant. Herba & pabulum omnino hic figuram præbent copie, abundantia, & tranquillitatis; quali gaudebant Amici *Jobi*. Emblemata in sacris protritum, & in florido *Arabum* stilo regnans, exemplis haud indiget. Rudere & mugire sese referunt ad verba dolentia, ac sensum miserie significantia. Jam ergo comparat *Jobus* Amicos suos, non sine aculeo, cum *Onagro* in herbis exultante ac lasciviente; nec non cum *Bovæ*, pabulo gratissimo ad satietatem usque distento; quippe qui non consoluerint misero, ipsi felices; neque mugierint cum ipso, sed potius mugitum ejus, tanquam importunum clamorem increpauerint, ac si impatientius sese & insolentius contra Deum extulisset. Huc tendit quoque quod priori suæ interpretationi subnexuit *Mercerus*, perstringi simul socios, quasi illi in tranquillitate versantes, nihil habeant quod querantur: atque facile sit illis calamitosos impatientie accusare. Perpendatur itaque an duplex sit loci facies, altera in *Jobum*, altera in socios conversa. *Jobus* videlicet ruderat & mugiebat, quia commodis omnibus exciderat, ac ne minimam quidem consolationem, cum herba ac pabulo comparatam, poterat carpere. Socii contra in rebus letis & lautis constituti non rudere, non mugire, non verba dolentia proficere, sed acres censuras destringere adversus eum, quem sublevare, atque erigere commiseratione, & consolatione ad magnitudinem mali accommodata, debuissent. Hoc ut viris sapientibus indignum, insicetum, inusum; quin imo fatuum quid, quod stomachum moveat, concutiatque, stomachosa sane oratione iis obicit *Jobus*, ultra quam dici potest irritatus salustissimis criminationibus, & temerariis condemnationibus, quibus ipsi tanquam *Hypocritam* & *improbum* gravaverant.

Ibid. De vocabulis strictim. Ad **נהק**, quod bis tantum in Libro nostro, nec alibi, reperire est, adduxit *Ab. Esra* auctoritatem *Asakir*.

6 היאכל תפל מכלי-מלח אמ-יש-
טעם בריר חלמות :

6 Num comedetur sputans jeju-
numve, nullo sale præditum? an
est sapor in saliva somnolentiæ?

7 מאנה

7 Re-

rabieam, confirmatam a Boob. Hieroz. part. 1. p. 869. ubi videbis *نهق Rudere & نهاق* vel *نهيق ruditus*. In *Originibus* ostendam esse verbum *נעה* *boavit, mugivit*, ut ibidem aperietur. *דשא* est herba densa simul & tenera. *בליל* non est pabulum mixtum ut voluit, ex sæno & palea, sed pabulum viride & recenti vigore humectum, ut proinde lectissimis vocibus hæ sententiæ sint expressæ; sub quibus proverbiale quid contineri satis apparet.

Vs. 6. Stomachus commotus, Jobo distavit figuras Vs. 6. & 7. contentas; quibus quam absurdam, quamque fastidii omnis plena sibi visa fit oratio *Eliphazi*, demonstrat. Hunc nexum, a plerisque *Hebræorum* jam indicatum, secuti sunt principes e nostris, *Mercerus, Belgæ, Coccejus* &c. Insuper merito a *Mercero* vocatum *Glossema Perizolidis*, quod *Jobus* se eo inopiæ redactum esse conqueratur, ut etiam *insipida, ingrata, nauseam moventia edere cogatur, ad vitam tuendam*. Figuratus hæc de *Pineda* transfert ad *miserias, & molestias* a quibus natura abhorreat, haud secus atque ab *insipidis & insulsis*, quas tamen devorare continuo debuerit. Aliis hoc *insipidum, insulsumque*, quod *fastidium per se creet, est mors*, quam tamen nunc gustare discupiat, ut ex hisce tandem malis exsolvatur. Hæc quam dura sint, quilibet sentit; quibus addidit *Schmidius* aliquid adeo quæsitum & contortum, ut nihil supra. Nempe statuit *his similibus ostendere voluisse Jobum se præ ingentibus doloribus parum aptum esse ad colloquendum, & disputandum; quin ingratum sibi esse multa loqui, haud secus ac ingratum est palato albumen ovi, aliudve insipidum*. In tam absontos sensus non incidere possent viri Docti, si Linguae vim & indolem accuratius expensam haberent.

Ibid. Enucleatius de verbis agendum. Circa *תפל* nutat & friget, quicquid est interpretationum. Aliis enim est *sibus coctus sine sale*; aliis omne *insulsum*; aliis, ne tautologia scilicet existeret, *insipidum*. Cl. *Coccejo* est *non paratum ut oportet*. Ex *Arabia* quid productum a Cl. *Hotting.* de quo ad *Cap. 1. 22.* iudicium tuli. Cl. *Hinkelmann.* in præf. *Alcor.* offert *legumina gustu carentia, probante Doct. Cromaj.* Cuncta hæc languent in sede, ubi requiritur aliquid *putidum, nauseamque creans* ex *Vs. seq.* Fraudi fuit iis, qui ex serie ipsa significationes elicere solent, adjectio illa *בלי מלח sine sale*, quæ jam membrum per

se constituit *insulsum, satuumve* quid designans. Ex notione quam *Cap. 1. 22.* adstruxi, *salivans* assumo, sive *jejunum* quid *instar saliva*, aut *sputi*. Id nemo comederit; sed merito fastidiat. Cum eo comparat *sermonem non rite meditatam, sed temerario & salivante quasi impetu fufum*, Hanc figuram habet sub vocabulo nostro *Thren. 2:14.* nec non *Ezech. 13: 10, 11, 14, 15.* ubi cum *dilita & salivante calce*, conjungenda potestas *futilium dictorum*, quæ mera sunt *jejunitas*.

Bene additum itaque *בלי מלח sine sale*, quia sermo *Eliphazi* non fuerat conspersus ac conditus illa *sapientia, prudentia, moderatione*, quin & *convictione ac correctione salutari*, cujus significationem Emblematicam præbet *sal.*

Ibid. Languidius concipi solet posterius Colon, in quo *ריר חלמות* plerisque valet *Albumen vitelli*. Ansam dedit *חלמון vitellus*, ut putatur, in *Dialecto Chaldaeo-Rabbinica*; cujus *albumen* commode hic expressum videbatur voce *ריר saliva*, quia *lentum* est, & quasi *salivofum*. Mirum versionem istam plurimos tulisse calculos, quum comparatio non respondeat *Stomacho Jobi*, nec *acrimoniæ*

qua exarserat ad acerbissimas censuras. Abhorret etiam a *Vf.* seq. ubi *sistidium pingitur*, & *nausea*. Alia ejusdem incommoda non persequor, quæ *Schmidius* vitaturus auxit, חלמות extendens ad *ovum cum albumine* & vitello, ut ריר sit *lenta* utriusque *viscositas*. Sic absurda redditur similitudo; nam quod *Vir Doctus* dicat *אך זהו כהן ויתללם בלא שום טעם* *sapere esse, quam albumen, nisi fallatur, quid veri habet?* & si haberet, quis ei istud *nisi fallatur* hic inferendum concedat? Non tam superbo palato erat *Jobus*, ut *Ovum sine sale* fastidiret. R. *Salomon* ריר *salivam* retinet proprie dictam, & חלמות exponit *quicquid forte*, & acere ad *salivam ciculian*, ut *allium* &c. &c. Innititur usui verbi חלם *Job.* 39: 4. *roborari*; unde alii exprefferunt *salivam sanitatis*, quæ scilicet sit *אין טעם*. Id merito *ἀνάλω* dixit *Coccejus*; quem tamen חלמות & חלמון pro vitello derivantem ab isto themate חלם *vivum, sanum, validum esse*, haud sequor. *Salivam sanitatis* adoptavit *Cl. Guff.* & castigavit quod ex *Arabia* adductum a *Cl. Hott.* ubi *حالومة* lac coactum presso simile; unde *spumam lactis* hic clicuit. Id inconcinnum fateor: quamvis ratio *Cl. Guffetii*, *cremorem* sub *spuma lactis* contineri, nil valeat. Non concinnius, quod ex *حالومة* papilla tentavit *Cl. Capell.* ac si indicaretur *id quod instar saliva* altero de extremitate mammillæ defluit. Suspiscabar aliquando חלמות esse nomen *Herbæ insulse*, & *insipide*, cujus ריר *saliva* in proverbium iverit, ut *πῦλον* & *Beta*, quæ *Fatua* dicitur; qua *anfa* *Comicus* in *Ranis* *Vf.* 973. *πυρλίαι μικρὰς* *betulas parvas* adhibuit pro *insipidis insulsive dictis*. Huic suspitioni aliquid tribuendum censerem, si hoc versu *edulia* notarentur *insipida*, atque *literæ proprietates* eatenus retinenda foret. Sed nil impedit, quo minus omnia *figurate* accipiamus; pro *Verbis jejunis*, & *temere effutitis*; quæ *Vf.* seq. demum comparabuntur cum רוי לחם *putredinis edulii*. Ergo subscribendum illis, quos *R. Salomon* ait חלמות revocasse

ad significationem חלום *somni*. Non explanat qua mente *salivam somni* adsciverint illi *Doctores*; contentus eos rejecisse, ob insertum *Dagesch forte*. Ea difficultas nullius est momenti, nam *Ἀνάλω* a חלם *Somnia-*tor, nascitur חלמות *Somnolentia*; unde חלמות ריר *Saliva somnolentia*, graviter figurate potest *jejunam futilitatem verborum somniantis quasi*. Gallice non absimiliter *Bavarder*, *salivare*, est *futilia & absurda proferre*; a *bave*, quæ est *saliva infantis sponte fluens*. Sic *Arabum Critici* מַיִסַּר quod esset ריר, & מַיִסַּר quod est ריר, & מַיִסַּר quod esset ריר, declarant per המא ייחסך מן המים *Aquam manantem ex ore infantis*. Alias notiones *Radicis ex Camuso* reponam in aliud tempus. Cernis duo verba חלמות & ריר sibi respondere; & ut prius signat *salivæ expulsionem*, ita posterius *ejusdem manationem spontaneam*. Habes hanc vim *1 Sam.* 21: 4. de *Davide salivam fluere sinente*, ut *simularet fatuum*. Hoc *Psal.* 34: 1. vocatur שנות טעמו *mutare saporem suum*. Nempe טעם *sapor*, speciatim *suavior*, & *appetitum movens*, qui *Arabice* طعم, transfertur ad *ingenium, judicandi solertiam, omnemque sanam & sapidam sententiam*. Istum usum *improprium* hinc non abesse posse, satis liquet. *Proprietatem* quoque sic retinere possis simul, ut ריר חלמות ad literam sit *saliva somnolentia*, quæ vel *infanti*, vel, si mavis, *seni*, *sponte effluit*. In ea non est טעם *sapor appetitum ciens*, sed contra *nauseam movet*. Secundo figurate ריר חלמות *salivæ somnolentia*, commode pingit *jejunum sermonem somniantis veluti*, sive præ *torpore ingenii*, sive præ *senio*, sive alia de causa. In tali sermone nullus iterum טעם *sapor*; sed omnia *insubida, insipida, & stomachum moventia*. Hunc sensum ex *incipiti, gravi aculeo pungentem*, reliqua orationis *vehementia* commendat: neque est quod nimis *vehementem*

כרוי 7 מאנה לנגוע נפשי המה כרוי
: לחמי

7 Renuit tangere anima mea : sunt
illa ut putredinosa cibi mihi.

8 מי--

8 Uti-

rem eum arbitreris, nam adhuc *animosiora* in Amicos dicta deinceps intorqueri videbimus; estque insuper notandum, non tam *invidiosam* esse hanc figuram Orientalibus, quam nobis forte videri posset; nam & *Jobum* a sua parte incidisse in תפלה sputationem i.e. *inconsultum* ac temere prolatum sermonem supra insinuatum, Cap. 1: 22.

Vf. 7. Miror Doct. Mercero arridere potuisse lententiam Perizolidis, ut adscito ad initium אשר reddatur, Quæ renuebat tangere anima mea, ea sunt nunc ut dolores panis mei. Hoc ita declarat; Quæ antea abhorrebam, & ne tactu quidem dignatus fuisset, iis nunc uti cogor veluti cibis, sed cibis molestis & injucundis; cum ea cibum meum insuavem & injucundum reddant. Intelligit autem fetores ulcerum suorum, & mala quæ patiebatur. Multa sunt hujus interpretationis incommoda; a qua tamen non longe abest *Vulgatus*, vertens, quæ prius nolebat tangere anima mea, nunc, præ angustia, cibi mei sunt. Id de *Pineda* sic exposuit. Nauseabam ego quondam ad hujusmodi arumnas; movebant mihi stomachum squalor, paupertas, vilior cibus, ulcera, sanies, vermes: nunc vero his ipsis abunde pascor. Dura omnia; אשר relativum in initio insertum: כרוי

לחמי fidiculis tortum; alia, quæ discutere longum foret. Durissimum quoque *Pagnini* interpretamentum, Quæ renuebat tangere anima mea, ipsa sunt velut aegritudines carnis meæ; quod *Varabius* declarat, tam intime mihi adhærent, ac ipsæ aegritudines quæ viscera mea occupant. Ineptum, quod dat *Bolducius*, respuit natura mea sagittas Dei, easque tangere recusat, ac si essent immunditiæ carnis meæ; quasi respiceretur ad impuritates Legales. Minus apta & alia exhibuit de *Pineda*, quæ circumcideo, ut desinam in omnium alienissimo *Schmidii*, ad *Jobi* ipsius verba hæc detorquentis, ac si diceret, Abhorreo incipere loqui, invita orationem exorditur anima mea; coactus tantum aliquid vobis respondere conor; nam verba, quæ locuturus sum, tantum fastidium mihi creant, quantum panis, & cibus, quem in doloribus hisce sumere cogor. Videlicet qui se-

mel male calculos ponere cœpit, quod in præced. fecisse vidimus Virum Doct. is tandem conturbet necesse est.

Ibid. Remotis alienis, verum nexum adstringamus, quem *Belgæ*, *Junius*, *Coccejus*, alii, præverunt, post *Chaldeum*, & *Nachmanidem*. Nempe persistens in Allegoria *Jobus*, ostendit ad *Eliphazi* orationem stomachum suum gravi fastidio vellicatum ac concussum fuisse. Optime notatum a *Cl. Cocc.* נפש sæpe signare נפש וטהוטהו, & ad appetitum referri. Sic הריק נפש רעב *Esaj.* 32: 6. Evacuare animam esurientis, cavo ventre cibum anhelantis. Loca passim obvia. *Jobus* in aestu dolorum appetebat consolationem, & recreationem aliquam: apponitur ei ab *Eliphazo* acerbissima invectiva, cui admitta quidem ad finem consolatio, sed sub iniquissima conditione, ut se primo *Hypocritam* fuisse agnosceret, qui meritissimas criminum pœnas lueret, &c. Jure itaque nunc *Jobus*, Tangere recusat anima mea id genus censurarum, respuit inquam & abhorret talia dicta, talia monita, quæ non sale sapientiæ sunt temperata, & modeste applicita; sed immodeste, & temere, ingesta. Non tangere velle cibum, speciatim quadrat in immundum, infectumve, de quo dicebatur ne tangas. Sic fortior erit sensus; neque probem nunc quod adolescens tenta-

tabam ex نجع saluber fuit cibus, efficaciam habuit oratio, exhortatio; quasi dicas tetigit; nam nec constructio quadrat, & tenuis nimis sententia, quæ requirit fugam & aversionem. Liqueat id tum ex præmissis, tum ex adjectis המה כרוי לחמי. Non lubet immorari hallucinationibus, quibus verba ista huc illuc tracta. Omnino sequendum censeo *Coccejum*, reddentem ut fastidita cibi, nisi quod putredinosa simul verti posse moneam.

Hæc nempe primaria vis radicis טוי דוה intus corrumpi, tabescere, putrescere. Id *Origines* pervincunt. דוי constr. pro דוים, a

8 Utinam veniret petitio mea! & expectationem meam daret Deus. א מִי יתן תבוא שאלתי ותקותי יהו אלוה :

9 Placeretque adeo Numini, ut me contereret: altiusque penetrante plaga me conficeret. ויאל 9 אלוה וידכאני יהר ירו ויכצעני :

10 Sic והתי 10

Sing. רָוָה *part. pres.* quod est intus corruptum & putrescens. לחם vel cibus in genere, vel caro specialius ex usu Arabum sub de quo ad Cap. 20: 23. *Aff.* in Dativo resolvendum saepe est. Declarat ergo Jobus, ut verbis Cocceji finitiam, Amicorum dicta aspera, quod sale discretionis & caritatis carerent, sibi putere, ac fatere, utpote temere & inutiliter suscipere.

Vs. 8. Acriter sic perstricto Eliphazo, qui importunum, & intolerabilem, gesserat censuram, resumendum mox filum nonnihil interrumpitur, per oppressi pectoris suspiria, & singultantia, ut sic dicam, verba, in caelum conversa, quibus crimina sibi objecta validius adhuc refutat, quam si directa Oratione Eliphazum confutare perrexisset. Variatur sententia circa cohærentiam. Plerique statuunt rediri ad *Vota Moriendi*, Cap. 3. abrupta; quasi iterum nunc optet quantocies finire, atque ita tandem miseriarum capere portum ac levamen. Addit Cl. Coccejus, impatientia purgationem ex eo, quod etiam in morte ipsa consolationem suam constanter sit retenturus, eamque doloribus omnibus oppositurus. Si Celeb. interpretes per consolationem intellexisset testimonium bonæ conscientie, quo se armatum sentiebat invictus noster athleta, tum adversus tela hominum, id est malignas criminationes; tum adversus jacula Dei, id est, atrocissimas plagas, quibus ut improbus exscindebatur, nihil desiderarem. Sed aliter accepisse videtur, & applicuisse, solatium hoc, cum fide minime vacillante in Deum: nempe ad futuræ felicitatis certam atque immotam spem, quæ efficiat, ut mortem vehementius & ardentius concupiscat. Non negem hunc sensum occultius, & obscurius, Jobo adfuisse, eumque animasse, ad fortia hæc dicta, quæ mox enucleabimus, proferenda: sed si ille consolationis radius clare in anima viri reluxisset, non potuisset utique tam dolenter, tamque acerbe, de sorte sua deplorare, tanquam quem Deus terro-

rum agmine oppugnaret, telisque venenatis non extus tantum, sed vel maxime intus, transfigeres. Exitimem itaque Jobum criminationibus Hypocriteus ad sui defensionem animatum, subito erupisse in gravissimam innocentie suæ, præclaraque conscientie, testificationem, ardentissimo concepto voto, ut Deus ipsam vel dirissima morte malet; exultaturum quippe tunc sese, & triumphaturum, quod vere innocens, justus, Sanctusque Sancti Numinis cultor, necem occumberet, atque vel sic tandem miseriarum finem ac terminum inveniret. Magnitudinem affectus hujus vix cogitatio nostra attingit, nedum ut eam verbis æquare valeam.

Ibid. Grande votum, & plane extraordinarium, a se concipi declarat Nolter, gemina adhibita formula מי יתן Quis dabit? & יתן Det Deus, cum vocibus שאלה postulatio, & תקוה expectatio, quibus hic innuitur mors subita, gravis, horrenda, quam post tot tela, tot ictus, & expectare se ostendit, & nunc cum maxime postulare. Elegans videri posset, quod תבוא שאלתי a Clar. Clerico revocetur ad formam illam loquendi, qua oratio dicitur בוא venire, intrare in caelum; metaph. a libello supplicii ad Regem perlato. Verendum itaque censuit Vir Doctus, utinam perveniret postulatam meum ad Deum; perperam reddi contendens eveniat petitio mea. Blanda species fraudi fuit, nam בוא sic absolute positum, durius est, nec usquam prostat: & si prostraret, hic tamen non conveniret, ubi per בוא venire exprimitur subitus & celer eventus, adventusve, rei postulate.

Vs. 9. Heroico illo impetu & affectu, quem modo indicavi, abreptus & succensus Jobus, optare hic sustinet, ut omnis Dei ira quantocies in ipsum descendat, quo sub pondere isto penitus contritus, Spiritum exhalare cogatur;

ו ותהי עודי נחמתי ואסלדה בחילה 10

לא יחמול כחמתי אמרי
קרש :

11 מרהיבתי

tur; quod ipsum sibi neutiquam expressurum sit confessionem hypocriseos, aut improbitatis; (quam Eliphazus urserat) sed potius materiam praebiturum triumphi, quod innocens perisset. In hunc scopum tria gravissima verba collineant. Primum est ידכאני conteras me, quo signatur nunc exitium aliquod dirius, ut Cap. 5: 4. Ps. 44: 20. &c. Secundum est יתר ירו solvat manum suam, ut vulgo vertitur, a נתר. R. Salom. a יתר, amplificet manum suam, יגדל ירו במכתו eamque graviolem faciat in plaga sua. Bonus sensus, sed נתר non deferendum; quamvis Docti hereant in ejus explicatione. Aliis scilicet solvat manum est laxet, non amplius me retinendo in vita. Hoc voluisse videtur Coccejus, dans, abducatur manum suam & finiat me. Aliis est, extendatur manum fortius percussurus; eamque quasi ligatam haectenus laxet in me. Cl. Guss. minus feliciter, retrabat manum, qua haectenus mihi gravis haest. Hoc cum scopo, quem fiximus, directe pugnat. Ne mireris interim varia tentari, ubi verbi indoles haud satis perspecta. Lexica sub נתר exhibent Salire, exilire, in Kal. in Hiph. התיך solvere, quasi salire facere inquit Coccejus. Non omnino male. Sed profundior Origo fistit vibramentum tinnulum & tremulum, vel chordae vel nervi, salientis, dissilientisve, omnis item rei tractae aut vulsae vehementius. Quomodo notio hae applicanda veniat suis contextibus, jam non prosequor. Hic tantum monebo, ex signatis usibus thematis apud Arabes esse attraxit validius arcum. Item graviolem plaga percussit: nam נתך in Lexico Goliano est Confessio violenta, eusque fam. ننترة Confessio penetrans. In part. praes. نوتרת ناترة de Arcu, est praedurit chordam suam rumpens; cum tinnulo & tremulo vibrantem, ut facile percipis. Hinc ansa porrecta Magnifica figura, qua יתר ירו po-

10 Sic existet adhuc consolatio mea; & pede terram quoniam cum exultatione, si non pepererit: nam non abnegavi verba Sancti.

11 Quid

situm pro vibrantem & alte penetrantem admoveat plagam, quae in cor ipsum descendat, meque uno graviolem ictu excindat. Hoc tertio verbo בצעני completur, quod est finiat me, & absolvat semel excidium meum. Non possum quin obiter quoque indicem, commodissime hic locatum verbum יאל, cujus Hiph. infert inductionem in animum, & propositum in quo quis sibi placet, aut gratulatur. Dixeris, Lubeat Deo, in eoque velut placeat sibi, ut me gravissimo exitio excindat, multo pejus adhuc, quam nunc perco, neutiquam tamen me fontem esse, ac talia meruisse confitebor, sed consolationem saltem praeclearae conscientiae, innocentiaeque, factam tectam, vel in saevissimis doloribus, turbor.

Vs. 10. Densissimae, quibus hic versus circumfus, tenebrae, ad hanc faculam clarescent. Apparet e vestigio, quo tendat illud. Et erit adhuc consolatio mea. Graviter consolationem suam appellat, conscientiam Dei sincerissime culti, nulla hypocriseos macula contactam. תהי magna

emphasi pollet, Extabit videlicet, atque ut maris abencus subsistet, nullo vel hominum praedicio, vel Dei ipsius iudicio, convellendus, ac si meritas luere poenas, atque improbitatis sive apertae, sive occultae, me alligassem.

Sequens membrum באסלדה בחילה in diversa trahitur, quod thema סלך sit solitarii. Aliis ergo est uror dolore, vel ex aestuo, vel confrago; quibus praeverunt Nachmanides & R. Abrab. Periz. ex usu Thalmudico, in adustione & contractione. Ex eodem fonte Coccejo placuit, etiamsi contrahatur, corruger, indurecam praedolore, quasi adustus interno quodam aestu ac igne. Levicula mutatione Schmidtus maluit, ut obrigescam in dolore, hoc est, inter dolores expirem; & extinguar. Aliis, item ex usu Rabbimico, qui est, indurescere, arrisit durarem, corroborarem, refocillarem me in dolore,

lore, quantumvis acerbo, si modo finiret, ac perimerer. Huc Merc. Piscat. Belgæ. Ista duritas apud Arabes quoque extat sub **صلد**, atque ad firmitatem & constantiam se applicari paritur. Eundem fere sensum Alii jam exsculperant ex præcedenti notione *flagrandi*, ut sit *calesciam me in dolore*, pro *recreabo me*, quin, ut *Bolducius* vult, *totus amore ac zelo inflammabor, & subsilium*. Aliis iterum Rabbiniis est *supplex orare*, quibus accessit *Clar. de Dieu* vertens, *Et supplicarem in cruciatus immiti*. Ligat **לא יחמל** cum **חילה**, ut sit *dolor qui non parcat, crudelis*, quam *Enallagen generis* frequentissimam ait *Hebraeis*. Hoc mihi nullo sese pacto approbat; omniumque tenuissimum censetur. *Supplicationem* tamen reliquis præferendam iudicat *Cl. Guffet*. hunc pandens conspectum loci, *velit Deus me conterere. &c. Adhuc tamen subsistet consolatio mea; Et eum rogabo in medio dolore ne parcat. In vehementissimis etiam doloribus conscientia integra suffultus constans ero*. Vides Virum *Doctiss.* haud procul abesse a scopo, quem præfixi; sed sentis simul, illud *supplex orabo*, vel *rogabo*, non satis respondere *forti & Heroico affectui*, quem hic *Jobus*, ad *Innocentiam* suam *defensandam* zelo quodam vehementiore impulsus, induit. Isti *exaggeratissime* *magnitudini animi* unice videtur con-

venire, quod ex usu Arabum sub **صلد** olim produxi, *terram pede percussit* Equus. In *Camuso* enotata hæc singularis potestas.

صلدت الدابة ضربت الارض
يلد بدها في عدها Dicitur

de jumento quum anteriore pede terram quatit in cursu suo. Ne offendat mutatio Elementi, aditis *Clavim*, ubi reperies nil tritius esse in hisce Linguis; atque pro **נס** in *Arabia* sonari **نص** signum erectum, ac vibrans; pro **ספק** *plausit, complosit, صنع*; pro **חום** *convivuit, خاص & خاص*; pro **עלין** *exultavit* apud *Hebræos* ipsos **עלם**; qualia complura facile congerentur, si tanti sit, rem dubio exemptam agmine exemplorum adfirmare. Equinum hocce **γαιελαμα** descrip-

tum *Job. 39: 21*. Arabes appellant **خيلة** **חילה**, ipsumque Equum, vel potius genus equorum **خيل** a *strenua* quasi *superbia*, & *magnanimitate*, quam *Hebræi* sub **חיל** frequentarunt. Inde jam **אסדרה בחילה** venuste vertere licet, *Terram pede percussam cum strenuitate, si non pepercerit, vel quum non pepercerit, sed omnem iram suam in me effuderit*. Miram profecto magnanimitatem; qua se vel contritum, contulimque plagis **δυσλαδαις**, gavisurum gloriatur de testimonio conscientie sue, deque consolatione inde redundante ad eum, qui se immerito talia pati ipsum Deum testem invocare audet. Vides sanctam quandam ipsius Dei provocationem, ut sic dicam; in qua ut elucet *Virtus radicibus immotis subnixâ*, & animi sibi nihil conscii intaminata puritas; ita negari nequit, animosius, quam par erat, Adfectui magnanimo ab Heroë nostro indultum fuisse. Imago equi **γαυραίων** non minus apposita huic sedi, quam splendida. Ea usus in non absimili occasione *Gregor. Nazianz. in Carm. de vita sua*.

Ἐπὶ πῶς ἄλλο, ὁ πῶς ἴππος δῖσμι,
καὶ κατὰ τὴν ἰσχυρὰν τὴν ἰσχυρὰν τὴν ἰσχυρὰν,
Ἐπὶ τὴν ἰσχυρὰν τὴν ἰσχυρὰν τὴν ἰσχυρὰν.

Morbis malisque confectus, intus terram pedibus quatere non desit instar equi vinciti. Ad hunc sensum quam proxime accessit *Perizolides*, qui monuit **ענין רקוד** hic exerere posse **סלד** *notionem saltandi*, itemque **חילה** a **מחול** *chorus, vim letitiæ*, ut sit *exilirem præ letitia*. Rejectum id a *Mercero*, quod **חילה** a **מחול** sit durius, & **חיל** alibi *dolorem* semper denotet. Nec ego illud **מחול** huc inferuerim, sed ajo non minus **ἀγαλογῶς** **חילה** nostrum derivari a **חיל** *strenuitas, virtus animi, magnanimitas* &c. &c. quam a **חיל** *dolor*. Si quis tamen posterius malit, habeat *pede terram quatiam in medio dolore, si non pepercerit; atque in cruciatus mortis dirissime, triumphum conscientie nullo crimine contactu obtinebo*.

Ibid

11 מַה־יִּכְחֹל כִּי אֵיחָל וּמַה־יִּקְצֵי
כִּי־אֲרִיךְ נַפְשִׁי :

12 אִם־יִכַּח אֲבָנִים כַּח אִם־יִשְׂרִי
נַחוּשׁ :

13 הָאֵם

11 Quid robur meum, ut lenta spe utar; & quis finis meus, ut patientem traham spiritum?

12 An robur lapidum robur meum? an caro mea aenea?

13 An

Ibid. Fundamentum hujus fiducia, & glorificationis, situm in constantissimo ac sincerissimo Dei cultu, tum privato, tum publico. Id per מַה־יִּשְׂרִי expressum, Non celavi, vel non abnegavi verba Sancti; hoc est, & corde & ore caelestes veritates, ac doctrinas, professus sum; atque Dei gloria in iisdem propagandis sincero affectu studui. Idem fere iisdem verbis extat Ps. 40: 11. plenius tamen, justitiam tuam non teci in medio cordis mei; veritatem & salutem tuam enunciavi: non celavi gratiam tuam cœtui magno. Clar. Cocc. hunc sensum fusius declaravit. Aliena sunt quæ habet de Pineda. Languet quoque quod Mercerus dedit. Nec Schmidius vim dicti exhaustit, quum celare verba Dei exponit, ea in corde suo obruere & suppressimere. Recte tamen tenet, maculam hypocrisicos depulsum his verbis iuisse nostrum.

Vs. 11. Ardentissimi voti aliam adhuc annectit rationem, ostendens se propterea quoque optare, ut ira Divina ultimo, ac decretorio, situ atteratur, quod nec robur sibi suppetat, ad tanta mala diutius toleranda, nec finis ullus appareat, ad eadem patienter eduranda, atque evincenda. Thema יחל ex Origine sua indicat lentas ac tenaces moras; expectationem longius protractam. Altera phrasis האריך נפש produxit, protraxit animam, ab ארך longus fuit, varie exponitur. Multis est producere vitam, ex usu illo quo anima notat vitam. Mavult Coccejus nunc cupiditatem, ut sit extendere desiderium ad ulteriora bona hujus vite. Tentat quoque, sustinere & differre desiderium moriendi. In istum sensum commodius autem, quod aliis visum, longanimitatem & patientiam designari. Nempe

קצר אפים Brevis narium, eleganter pro iracundo, impatiente, usurpatur. Idem קצר קצר נפש, pro quo & קצר רוח

brevem animæ efferre licet. Speciatim brevitas animæ est tedium. Num. 21: 4. & alibi. Contra Longanimitis ac multo patientissimus vocatur ארך אפים Longus narium; quem & ארך נפש dictum fuisse, quamvis exempla deficiant, dubitari vix potest. Ergo האריך נפש

prolongare animam suam, est longam patientiam exercere. Id fecerat Jobus, ut ad Cap. 1. & 2. vidimus; & fecerat magnifice, Heroice, supra quam ab homine expectari potuisset. Interim debilitatus, exhaustus, fatiscens, nullam respirationem tantorum malorum inveniens, atque insuper sinistris suspicionibus Amicorum agitatus, אדusta verba ex pectore isto, ac astuante, emiserat. Quum astum illum lenire debuisset Eliphazus verbis mollibus & teneris, eum asperrima censura reddit vehementiorem, tum Hypocrisicos, tum impatientie superbissima reum agens Amicum. Hoc crimen ergo depulsurus, rogat nunc, Quid roboris mihi, ut lenta expectatione tantis amplius malis reluctet? Et quis finis meus? quis tandem terminus, quæ meta miseriarum ineluctabilium, magisque ac magis ingravescentium? ut producta anima patientem me præbeam; ut longa ac pertinaci patientia me obfirmem, simulque spe exitus læti confirmem? Non est, quod illo me solatio pascam; spes operumque meæ funditus periere. Nil superest quam ut innocens diram necem occumbam, expiremque sub Dei manu, ut tandem aliquando respirem. Qui hoc pacto impatientiam, vel potius tedium vite, statui suo non male convenire disputat, is ostendit se hactenus ab impatientia non esse victum, quamvis ab ea plane intactus atque immunis dici nequeat.

Vs. 12. Nihil est, quod hic quemquam detinere possit. Notæ similitudines, vel potius formulæ proverbiales. Nimis subtile est, quod prius membrum de mentis, posterius de corporis viribus capiendum velint nonnulli.

13 An si non est auxilium meum in me, etiam solida ratio expulsa est ex me?

13 האם אין עזרתי בי ותושיה נדחה : כחני :

14 Qui

Fundasse videntur argutiam in בשר ultimi coli; quod valde precarium, & coactum. Ceterum nil trinus omnibus in Linguis quam Lapiuos, fuxeos, ferreos, dici homines immantia quæque tolerare aptos uatos. Σιδεροι η̄περ passim Homerus alique; quin & αἰεζ̄ σιδερεῖν, Caro ferrea apud Theocr. Id. 22: 47. cuius ibi luculentissima pictura vicem omnium supplebit. Detribit Regem Bebrycum, uasque corporis giganteam molem.

Σιδερα δ̄ ἐσφαιρωτο πλάγια, καὶ πλατ̄ ἰσῆτοι
Σακεῖ σιδερεῖη, σφαιρωλατ̄ο̄ δια κολοσσός.
Ἐν δ̄ μούς περιεῖται βραχίονι ἄκροι ὑπ̄ ὤμοι
Ἐσταται, ἥτοι κίττοι ὀλοοῖτοχοι, ὅσοι κυ-
λίδου
Χειμῆρ̄ος ποταμὸς, μεγάλας ἀεζ̄ειπ̄ δίναις.

Pectora vasta conglobatus, & latum dorsum, carne ferrea, instar colossi erat malleo excusi: in validis autem brachiis musculi exstabant, sub summo humero, cum scopuli rotundi, quos uolvens torrens fluvius magnis circumrotat gurgitibus. Quadrat huc illud Cicero. Acad. Qu. 4. 31. Non enim est e sano sculpsens, aut e robore dolatus homo; habet corpus, habet animum: movetur mente, movetur sensibus. E Græco fonte hæc haulta, εἰς λῶν ἄνδρος, εἰς λῶν πίστεως, quæ in proverbium abierunt.

Vf. 13. Obscura cohærentia; & multa opinionum discrepantia. Primam classem constituo eorum, qui negare putant Jobum, quicquam sibi auxilii opisive adesse: ut proinde non sit quod ulterius speret, seque erigat. In hanc mentem ἡ ἀμ̄ Fulgatus dedit, Ecce, quod plenius dari posset Certe Ecce; ut olim conabar. Cl. Cler. per Ellipsis, cum interrog. Nonum verum est, nullum in me esse auxilium, & a me facultates esse amotas? Refert ad facultates & divitias amissas, tenui nimis sensu. R. Salom. & Ab. Esra adjuunxerunt inopiam consilii in eo, qui ab amicis suis erat desertus, quod & Fulgatus intendisse videtur. Non

multum hinc abest Cl. de Dieu, continuari putans periodum per I f. seq. hoc pacto, An si non est auxilium meum in me, & consilium expulsum est ex me, Liquefcenti amicus ejus conviciium erit? &c. Idem tamen mox tentat facie rerum conversa cum geminata interrogatione fortiter confutante, An, an non est defensio mea penes me? & sapientia expulsa est a me? An liquefcenti amicus ejus opprobrio erit? Id ipsum voluerat Mercerus, ἡ ἀμ̄

vertendum contendens Numquid non, atque hunc præbens conspectum, Numquid non meum in me auxilium est? Huc concessit quoque Schmidius; ut secunda sic exilit clasfis, eorum, qui contrarium plane sensum inducunt; ac si allereret Notter suam sibi innocentiam, veramque rationem defensionis, ac sapientiam, satis constare. Ista sententia melius quadrasset post Vf. 10. Nunc seriei unice aptum autumarem quod dedit Cl. Cocc. An, si non est auxilium meum in me, etiam veritas a me propulsa est? Hoc est, An quia ipse mentes juvare nequeo, nec per me ex malis hisce elidari, inde consequitur, me veritatem non retinere? Habes medianam viam inter duas superiores, qua reditur ad Amicorum refutationem & justam reprehensionem, quod ipsum tanquam Hypocritam damnassent, atque הושיה

solida virtute, veritate, Religione, sapientia, carere judicassent, quia ad extremas miseris redactus, nullum inde exitum reperiebat. נדחה expulsa est habet decus & pondus in hac sede. Patheticè dictum quoque, si non est auxilium meum in me ipso? אין עזרתי בי si vi & potentia superiore teneor conclusus, & constrictus iis angustiis, unde emergere, meque ipse evolvere, nequeam. Dolenter simul innuit, Divinam opem frustra hactenus imploratam, sibi penitus subtrahi ac negari; nec minus auxilium, solatiunve humanum, erga se cessare. Omnia tenerum, placidum, miserationis plenum אִתְּוּ spirant simul & inspirant.

14 למס מרעהו חסר ויראת שדי

יעזוב :

15 אחי בגרו כמרנחל כאפיק נחלים

יעברו :

16-הקדרים

14 Qui misericordia erga amicum contabescit, is & timorem Omnipotentis deserit.

15 Fratres mei perfide egerunt ut torrens, ut alveus torrentium, diffluxerunt.

16 Qui

Vf. 14. Tam ambiguum hunc versum agnoscit *Mercerus*, ut vix duo ex *Hebraeis*, *Nosirisive*, consentiant. Horum conatus quam plures, apud eum reperiundos, non exscribo; Ipse filo & structuræ congruentissimum autumat, *Liquefacto*, tabefacto, consumpto, confecto malis, a socio suo benignitas præstanda est; ac nunc socius meus timorem omnipotentis deserit. Vel, *Alioqui timorem Domini deseret*. Id a *Belgis* quoque expressum, pulchre coheret cum sequenti similitudine, sed est paulo coactius. Alii *interrogationem* putant. continuari, *An liquefcenti, a sodali suo erit convivium? & quod timorem omnipotentis deseruerit*. Nempe חסר uno alterove loco videtur inferre מרעהו *probrum*. Cl. de *Dieu* non absimiliter tentavit, *An liquefcenti Amicus ejus convivium erit? sine interrogazione* maluit *Schmidius*, *Contabescenti a socio probrum fit &c.* quasi alluderetur ad aliquod *Dictum* omnium ore celebratum, *Miseris & arummosis parata* vel ab amicissimis *probra, atque convicia*. Sequenti colo hunc subjicit sensum: is autem socius timorem Dei deserit; atque ita perfide agere deprenditur. Libere nimis Cl. *Clericus* exhibet, *Liquefcenti Amicus misericordiam, & metum omnipotentis relinquit; vel, Ei qui contabescit, misericordia & timor Dei ab amico relinquuntur; neque tantum aliis forte, quantum suo Auctori, hæc arridebunt*. Cl. *Coccejus* triplicem offert faciem. Prima est, *Qui tabescit ab amico suo probro, etiam timorem omnipotentis relinquet? Altera, Qui contabescit a socio suo quoad benignitatem, &c.* Hoc est erga quem socii benignitas tabescit; an & is Dei timorem reliquisse censbitur? Tertia, *Qui per socii charitatem præposteram contabescit, & talibus dictis magis adffigitur quam erigitur; an & is timorem Dei deseret, abjicietque, istis suasionibus hypocritice assentando?* Hoc celeb. *Interpres* putat efficere pulcrum & rei aptissimum ויראת שדי; primum, quem elegit, sen-

sum, non interimens, sed venuste illustrans. Mihi *media sententia* magis rideret, cum *Vf.* præced. in eundem scopum exitura; sed duriusculum est, *Tabescere a socio suo quoad benignitatem, pro ea destitui; simplicitateque censerem, Ea socium destituere*. Sic inverfo ordine רעהו socius erit ipse *Jobus*; חסר Tabescens quoad misericordiam & officium charitatis erit *Eliphazus* cum reliquis Amicis.

Vox חסר secundum primigeniam indolem adfert *confluxum lactis ad ubera*, unde metaph. assumta ad ubertatem bonitatis, caritatis, gratiæ, omnisve officii. Sentis quanta *venustate & granditate* figurari potuerit מים חסר *Tabescens quod ad ubertatem a socio suo, eique suum officium exulcerata & alienata mente* subtrahens: nam *ubera tabida emarcuisse* rectissime dicuntur, eorumque ubertas extabuisse. Præposito ל *emphatice Nominativum* signare amat, quam vim hic agnovit Cl. *Coccejus*. firmavitque ex *Esaj. 32. 1.* in ולשרים *Et Principes*. Si resolvas, *Et quod ad Principes, eodem tamen redibitur*. Trecenta talia extant; & nil protritius apud *Arabes*, ut sæpiusculum monitum, & monendum venit. Arctissimus hinc exoritur nexus cum sequentibus, resumto nempe filo refutationis *Amicorum*, quod inclementer, quin & perfide, *Socio ipsorum adffictissimo* debitam subtraherent charitatem, eique *Timorem Dei detraherent*, pro improbo lacerantes, ac vexantes Eum, qui tcnerrima compassione completendus & recreandus fuerat. Jubet ergo *Amicos* in se descendere, ac perpendere an non ipsi potius *Timorem Dei deseruisse* censendi sunt, qui erga socium suum contabuisse reperiebantur, eique officia communissima caritatis denegare. Habes sensum quem exhibuit *Hieronymus*, *Qui tollit ab amico suo misericordiam, timorem Domini derelinquit*. Eum amplificatum dabit ejusdem *Commentarius*; nec non

de Pineda, ad quem remitto; qui **כס חסד** exponit *dissolutum*, & *liquefactum*, in *miseri- cordia*, ab amico suo: id est, qui *deficit*, *lan- guescit*, & *friget* in *caritate*, *caritatisque* *offi- cii* amico *mifero* *præstandis*.

V. 15. Illustris comparatio suscipitur, qua hæc quasi *tubæ amicitie*, & *caritatis* ac *mise- ricordie defectus* dicam an *deliquium*, gravibus figuris expingitur per sex continuos versicu- los. Omnia ad genium interiorein *Arabie* sunt conformata; unde nil mirum si multi parum in his vidisse reperiantur, quibus ad illa sacra vel non licet, vel non lubet acce- dere. Mirere interim etiam eos, qui *Arabi- ca* tractarunt, ad aliena potuisse delabi; que- le est ad hunc *Vs.* quod dedit *Cl. Hinkel.* in *Præf.* ad *Alcoran.* Verbum **כגד** hic non notat *perfidie egerunt*, quippe quod flumini nemo tri- buat, sed *usus Arabicus* **بجد** est *atten- dendus*; *constitit*; *subsistit* in loco: ut vel *iro- nice sit dictum*; vel *contraria obtineat significatio*, pro *minime subsistunt*. Severius *Arabi- zandum*; talia enim *luissectum reddunt stu- dium*; non commendant; quum isto sensu nihil sit *dilutius*. *Perfilum torrentem* quidni dicamus? *cujus aque sunt mendaces* **אטר**

ידברו כימי phrasi *Esajæ*, *Cap.* 58: 11. Idem ex adverso *Aquas fidus*, pro *perennibus* *elegan- tissime* posuit *Cap.* 33: 16. Alia hujus natu- ræ tum in *sacris*, tum in *profanis*, *obvia*, non congero, ut in *rem præsentem* veniamus. Scilicet *Aquam omnem restagnantem*, & *subito imbrium fluxu orientem*, *lignate A- rubes* appellitant **غدري** & **غدري**, a *Radice*

غدري *perfidie egit*, *stagnum* videlicet *tale sub- bita exhalatione siccare* *solitum*, *ludit spes* *li- tientium aquis perfidis* *quasi*. Veriverbium pulchrum tetigit, & illustravit *Gjauharius*

غدري *قطعة من الماء لان يغدى*
بهاهه اي ينقطع عند شدة
الحاجة قال الكميت

ومن غدريه نبرزوا الاولون
اذا لقبوا الغدري غدريا

Gadyr vocatur *pars aque restagnans*, quod *per- fide* agat *contra suos*, hoc est *intercipiatur* *quum maxime ea indigerent*. Dixit *Cummeitbus*,

A perfidia infamarunt illud veteres.

Quum stagnum Gadyr cognominarunt.

Plenius, & clarius *Scholiastes* ad *Moallekas*

سمي الغديس غديرا لان
المسافرون يمرون به وهو ملان ماء
ثم يرجعون فلا يجدون فيه
شبا فكانه غدري بهم

Stagnum nominatum *fuit Gadyr*, quoniam *via- tores illud trajiciunt aquis plenum*; sed *deinde reversi nihil in eo inveniunt*, ut *quasi perfidum in eos fuisse censetur*. Dabo adhuc propius

aliquid, proverbii vim nactum, sub **تلعة**

Alvens per quem aquæ monte defluit in val- lem, nec non *ipse torrens*, unde formula per- crebuit **لا اتق بسبل تلعتك**

Non fido tibi, apud *Golium* nostrum: proprie *non fido fluxui torrentis tui*. Sic in *Hamasi*

يا تلع سبلك غامض

O Torrens fluxus tuus subsidit.

Perstringitur amicus perfidus. Ad eum lo- cum *Tebrizius* duplex laudat *Proverbium*

يقال في المنل فلان لا يوثق
بسبل تلعته اذا كان غبر
صدوق في اخباره ويقال ايضا
لا اخاف الا من سبل تلعتي
اي من قرابتني وبنني اعمامي

Dicitur proverbialiter, *non fiditur illi in fluxu torrentis sui*, pro, *non habetur in rebus suis ve- rax*. Similiter dicitur, *non metuo nisi a fluxu torrentis mei*, hoc est *a propinquis* & *patrue- libus meis*. Illud mei designat *necessitudinem*, qua *jure opem* ab iis expectes, qui omnium *falsissimi* in *necessitate* deprehenduntur. U-

trant-

16 הקדרים מניי-קרח עלימו יהעלם- 16 Qui turbidi ruunt a glacie:
 ; שלג; super eos æstuans defævit nix.

17 בעת

17 At

tramque imaginem *Torrentis & Stagui* complexus est *Ibn Doreid*.

هم البحر تراخرا اذيه-
 والناس ضحاح ثغاب وضا

*Illi sunt maria quorum unda abundans est:
 Reliqui vero aquula in convallibus residua ac stagnis.*

Est aliud proverbium **اكذب من يامع**
*Mendacior quam species apparens aque, quæ alias سراب, unde multiplex ansa data Arabibus ad describenda ea, quæ multa & magna pollicitantes, nihil præstant, sed spem aliorum deludunt. Unum exemplum modo adducam ex Conf. 20. Haririi يا يلامع
القاع ويرامع البقاع *Species aquosæ campestrium; & lapides albicantes vallium. Notantur homines parum liberales, & pumicum instar aridi. Ceterum בגר perfide egere eadem fere elegantia adhibitum Prov. 25: 19. ubi מנטח בגר extra statum constructionis grandius quid sonat, nempe confugium perfidum, quod in necessitate delituit & deludit. יעברו a Cl. Cocc. nectitur cum torrentibus, qui dicantur transire. Idem Mercero placuerat, torrentes qui transeunt exponenti, qui rapidissime feruntur. Mallem dixisset, qui evanescent vel dilabuntur; & dixit, sed non tenuit, quum ita pergît. Possêt intelligi יעברו transeunt, de sociis; ut sit, socii mei evanescent more torrentium: qui videbantur summo affectu venisse, ut me solarentur, jam vanissimi sunt; ac pro solatio quod expectabam, contumeliis me afficiunt. Hic loci scopus est. Malim tamen transeunt de torrentibus exponere. Mihi perinde est, quam quis structuram sequatur: ex utraque enim idem plane**

sensus redundat, e duplici potestate **עבר** emanans, quod hic est dilabi partim in aqua evanida, non manente; partim in amicis evanescentibus ad instar talium aquarum, quippe perenni vena carentibus caritatis, & **סדר** ubertatis in consolando, quam *Adfecto* præstare debuissent in astu flagrantissimo miseriarum.

Vs. 16. Dubium movetur haud leve, contineturne similitudo instituta de Torrentibus, an ad aliud transeat. Schmidius posterior sententiam sequens, mirificum hinc exculpit proverbium, Nigriores pruina, candidiores volunt esse nive, ita ut etiam Nix propter illos obscuretur, offusceturve; & de albedine iis cedere cogatur. Dicitum illud quadrare autumat in atris moribus præditos, quamvis nivi velint videri. Durissima vertendi ratio in posteriore colo; & a natura verbi עלם plane aliena. Prius quoque quam coactum sit, quilibet sentit, quamvis ei colorem quæsierit Cl. Crom. ex Ps. 147: 19. ubi Nix comparatur Lana, & pruina cineri, subnigro ait Vir Doctus, ego dicerem Albicanti. Aliud adhuc tentatum Schmidio, quod æque friget, Qui nigri sunt a pruina, super iis absconditur Nix. Hoc est. Amicos meos qui exiguum quid propter me sustinere timent, majus seriet damnum, & malum, ut plane intereant: vel sub interrogatione, Qui demigrantur pruina, num hi sustineant nivem? Qui tam levia non sustinetis, quis vobis in gravioribus confidat? Cl. Cler. reddens, Qui atri sunt præ pruina, eos occultat nix, ad ipsum Jobum applicat hoc sensu, ut qui ob exceptam pruina colorem adustum habent, interdum & nive obruuntur: ita ego cum omni genere calamitatum conflictatus, vestris præterea contumeliis obruor. Bene subject; esse meras conjecturas quicquid a Veteribus & Recentioribus allatum, easque non admodum probabiles. Versio Græca simile quid offert, in posteriori saltem parte, Qui me reverebantur, irruunt in me ut nix, aut gelu concretum. A Vulgato paulo commodius datum, Qui timent pruina, super eos irruet nix. Id Hieron. de ipso Jobo sic exposuit,

Mos ubi peccata etiam minima perpetrare; ne Dei in me ultio assequeris: Et ecce nunc ita punior ac si immensa scelera commissem. Recentiores ad Amicos retulerunt, eo tere modo, quo Schmidium fecisse vidimus; Qui exigua torrent, maximis malis percellentur. Agneum longum claudat Bolducii interpretamentum mirificentissimum, pullat: a gelu, juxta eos vocabitur nix. Hoc est, Qui pullat & merentes venerat: Amici, ut mihi Amico compareretur; tamen in corde sic argent, ut eorum frigus interam superet: argorem nivis, quæ iis comparata, velut pudesacta se gestiat abscondere.

Ibid. Omnes has interpretationes delet certissimus nexus, quem Alii feliciter tenuerunt, ut descriptio Perfidium Torrentium Poëtice amplifietur, & aliquot vs. continetur. Sed & hic divergium existit, aliis enim videtur duplex perfidia Torrentium pingi; hyberna altera, altera æstiva: aliis simplex tantum, quæ hyeme multa promittens, æstate nihil præstet. Qui prius sequuntur, volunt hoc versu notari hybernæ ut sic loquar perfidiam torrentium, qui congelati, ac nivibus contacti non suspēdunt aquas siccanti viatori. Improbatur opinionem hanc Mercerus, quia a fluminibus, inquit, aut torrentibus glacie compactis nemo hyeme aquam expectat, aut refrigerium. Id absolute verum esse, haud concesserim, ne in nostris quidem oris; nedum in Arabis, ubi modeliores hyemes; & rarior illa congelatio, qua flumina & torrentes sic gelu ac nivibus constringuntur, ut nullum sui copiam præbere possint. Ergo utcumque sententia illa, quæ geminam torrentium fallaciam describit autumat, tolerari possit. Planissime tamen assentio iis qui simplicem statuunt comparationem, quæ representet χιμαίρας tempore hyberno multæ nivis anctos & aquarum perennem copiam ostendentes; sed ad primam calorem ita devescentes, ut tandem penitus exarescant. Confer potissimum in hanc sententiam Mercerum, Clarium, Vatablum, Grotium, Codurcum, Coccejum, nonnihil tamen circa vim vocabulorum dissidentes; quum alii geminum versiculi membrum referant ad torrentiam aquas consistentes, & gelu ac nive densa obscuratus, atque cooperatus; alii, ad eorundem aquas turbido impetu e montibus ruentes, & resolutas ac liquefactas nives secum trahentes. Prius placuit Boetio, nec non Mercero, ac Coccejo, vertenti, Qui nigri sunt a

glacie; quibus se infernis nix. Pro eo obtuli in de Defect. p. 165. ex Origine verbi עלם signavit, hanc valde venustam imaginem, Qui atrati, aut, fuscati sunt a gelu; super eoque obsignat sese, vel obsignata jacet nix. Hædes & nivem nive cumulatum, quam in verbo

העלם legit sese contineri putabat Mercerus.

Alterum, quod Grotio & Codureo tili, & revera convenientius est ad indolem hujus similis, non tamen sat pronè dicitur, si fuerit verbi העלם potestas retineatur, unde *ibid.* de Defect. tentavi, Qui turbidi incedunt, a gelu resoluti, super eoque juvenatur nix, id est ferido impetu ac æstu in eos torrentes colligijacta deurrit, ita ut subito ingentem aquarum copiam vehant, & perennia mentiantur flumina. A עלם puer; adolescens, juvenis,

suspicio novam significationem accrevisse Radici, quæ est نالو, vel potius ἀμύζω, aut ἡμῆ, quibus veris Græci exprimere amant omnem impetum vehementiorem, & fervidius agentem. Idem sub העלם obtinuisse patet ex Camuso, ubi reperio اغتلم

exponi هاج cum impetu ruere, fervire; notione secundaria, quæ a pubescenti, hætenus tamen signata, juvenate est deducta. Eam ad Aquas quoque transferri potuisse patet iterum ex Camuso, ubi اغتلم الماء

declaturatur per سال Aqua fluxit; quo fundamento jam verti posse liquet, super eos fervente impetu desluit nix; quæ vis significandi uno verbo העלם admirabiliter comprehensa.

Ibid. In hunc posteriorem loci nostri conspectum me inclinare haud distiteri possum, quantumvis prior ille, cum obsignatione densioris nivis, ferme assensum eblandiatur. Nempe הקדרים Atrati, offuscati a gelu, in frigore concretis torrentibus minus concinne enunciatum videri posset; quum contra apte quadret in aquas turbidum fluentes, quum, ut Poeta ait,

יִרְבוּ בְעֵרָה יִזְרְבוּ נִצְמְתוּ בַחֲמוֹ: נִרְעֵכוּ
: מִמְקוֹמָם

17 At sole icti statim abolentur, atque cum calore extinguuntur e loco suo.

18 ילפתו

18 De-

Rapidus montano flumine torrens

fese infert, atque omnia secum aufert, secundum luculentissimam descriptionem *liad. XI. 492.*

Ὡς δ' ὅποτε πόνθρον ποταμὸς πεδίονδε κέπειται
Χειμῶν ἴππος καὶ ὄρεσφιν, ἠπαζόμενος Διὸς ὀυροῦ
Ποταμὸς δὲ δρῶς ἀζαλέας, πηλὸς δὲ τε πύργος
Ἐσφίεσται, πολλὸν δὲ τ' ἀφυσσάτορ εἰς ἄλλα
βλάθει.

Alia loca ex *Homero* reperias apud *Scal. L. 3. Poet. p. 555. Adde Sil. Ital. 4: 522. & 17: 123. ut & Ovid. Fast. 2: 219.*

Ecce velut torrens, undis pluvialibus auctus,
Aut nive, qua, Zephyro victa, repente fluit;
Per sata, perque vias, fertur: nec ut ante solebat
Riparum clausas margine sinit aquas.

Nempe, Turbidus annis proruit, & ripas spumanti gurgite laxat, vere novogelidus canis cuncta montibus humor liquitur. Omnia hæc cogunt הקדרים קרר מני קרר referre ad Torrentes gelu & nive in eos resolutis exascentes, atque profundam simul turbidamque aquam trahentes. Hoc cum Origine verbi קרר pulcre conjunctum; nam squalor lugubris, qui secundario sub hac Radice continetur, ductus est a primaria potestate immundi, sordidi, turbidi, quam Arabes sub قذمي frequentant; quod Thema eorundem Critici ajunt contrarium exprimere & نظف, quo mundities pura, nitida, limpida indicatur.

Vs. 17. Oleum & operam perdiderunt, qui hæc extra connexionem cum Torrentibus interpretari voluerunt. Mitto Allegoriam sublimem Hieronymi, alianque non minus

quæsitam, quam exhibet *de Pineda, de Felicitate improborum nivis instar liquecente.* Ad perfidiam Amicorum detorsit *Schmidius*, qui citius mutantur & liquecant, quam pruina aut nix; ut *Jobus* dicat, quum pruina & nix præ calore incipiunt diffluere, illos Amicos jam esse excisos, & quando pruina & nix incalescunt a sole, illos jam plane combustos esse, & extinctos e loco suo. Forti stomacho opus, ad hæc concoquenda: Non multum hinc abludit *Cl. Cler. ad inconstantiam & exitium simul Amicorum Jobi, similitumque hominum, hæc trahens, qui nivis instar liquecant, incalescente die, & effluant.* Hi ipsi conatus evincunt nexum cum Torrentibus non fuisse deferendum, quorum subita arefactio & extinctio, post tumidam copiose aque ostentationem, graphicis coloribus consignatur. Sentis hoc pacto locum quoque suum hic occupare *Jobi Amicos, qui Torrentibus tumidis similes, opem suam ostentarent, quum nullus ea indigeret; sed nunc subito quasi exaruerant, atque Amicum in medio aestu adfectionum turpiter destituebant.*

Ibid. In verbis omnibus aliquid grande eminet. Prius יזרבו, nuspian alibi extans, quibusdam est frigesferi ex usu *Thalmandico*, quod merito repudiatum. Aliis est diffluere, quod jam *Rabbinis* nonnullis placitum ex cognato מרוב Canalis, commendatius redditum a *Cl. Host. in Smegm. Orient.* auctoritate *Arabum*, quibus idem canalis non مزراب tantum, sed & مزراب, ut & نرب زرب. Existimat agi de Nive diffluente, eique subscriptum a *Cl. Crom.* Tertia est opinio plurimorum e *Rabbinis*, Noitriique, qui respiciunt ad fine זרב, cujus Naph. נזרב vertitur aduri, accendi. Hoc jam judice *Codurco*, ad homines aestu ustos pertinet; sed *Merc. Cocc.* & reliqui omnes fere, ad ipsos Torrentes referunt, qui calorem solis sentire incipiunt. Utramque potestatem simul complexi *Belze*, exhibentes, Quo tempore aestu diffluunt. Conceperant nempe concretas gelu ac densa nive aquas;

18 Deslectuntur illuc catervæ in
via sua, adscendunt in vastum de-
sertum, & dispereunt.

18 ילפרו ארחות דרכם יעלו בתהו

: ויאברו :

19 Ref- 19 הביטו

aquas; quam sententiam minus forte ve-
rissimilem effecere superiora. Ergo nec
fluere per canalem hic convenire potest;
sed omnino, nisi quid luculentius aliunde
expromatur, acquiescendum in cognatio-
ne cum צרב, quia Zain & Tsade creber-
rime inter se commutantur; ut זעק & צעק
clamavit. מצה עלו & עלין exultavit. מזה
suxit, exsuxit. Illud נצרב Aduri, in
Originibus revocabitur ad צרב icit, per-
eussit, quasi dicas aestu vehementiore percussus
fuit. Non ignota Eruditis loquendi forma
sub Hebræo הכה percussit, de sole adurente.
Eadem Latinis Græcisque pervagata. Redda-
mus itaque, Quo tempore aestu feriuntur. Cap-
tatum hoc verbum, ut cum sequenti נצמתו
aliquid magnificum daret. Exscinduntur vi-
delicet non quadrasset satis in aquas, nisi me-
taphoram istam Dithyrambicam præparasset a-
liud verbum iclus & plagas ferens, quibus jam
exscidium rite subnectitur. Monendum quo-
que נצמת מן videri subesse silens, ut sic lo-
quar, exscidium, quod iclu altius penetrante,
nec resiliente, conficitur. Grandis profecto
imago, Aqua iclu solis silente, ac penetrante,
consecta, ac consumpta. sequens בחמו dubios
habet interpretes, præsertim circa affixum,
quod alii referunt ad עת, quum incalescit
tempus; alii ad soleni, facile subauditum;
Mercerus ad Torrentes distributive: ad pruina
& nivem, Schmidius. Plur. מו assumpsit Co-
durc. sed hoc fuisset בחמימו. Existimem
impersonaliter positum, & cælum subaudiri, ut
quum dicimus Lucefcit. Noctescit. Calefcit.
Observes interim חמם inferre graviozem æ-
stum, & præsertim Solis, qui per Excellentiam
חמה calor salutatur. Jucundissimus postre-
mo lusus in postremo נרעכו Extinguuntur e

loco suo, quum enim alias Radii solis accen-
dant, jam iidem dicuntur extinguere torrentes
aquas, hoc est ita delere, ut ne guttula quidem
reperiri queat. Simili Metaph. usus Livius
L. 5. Aquam e lacu emissam per agros deriva-
bis, dissipatamque rivis extingues. Cl. Coccejus
aliquid argutius offert. Sudo celo, inquit,
fluente velut ardent, & coruscant. Exhausta
non. Jam dum radiis solis repercussis ve.uti ar-
dent; fervore ejusdem consumuntur; & sic co-
ruscatio illa extinguitur. Id in medio relin-
quam. Non de nihilo est tandem בניקומם
E loco suo. Mens est, torrentes illos ita extin-
gui & deleri, ut ne Locum quidem ubi fluxe-
rint reperire queas; vestigiis Alvei simul cum
fluente obliteratis.

17. 18. Non opus est ulterius refutare eos,
qui ad Amicos Jobi hæc applicant, quasi dice-
retur tortis moribus præditos, & turtis usus viis,
male esse perituros. Sic de Pineda, Schmidius,
Clericus cum aliqua varietate; cui insilire
non lubet. Reliqui fere de Torrentibus hæc
acceperunt, qui quum deficere inceperunt, ut
Mercerus ait, hac illic distorquetur eorum cur-
sus, nec certo ac consueto fertur alveo, aliis a-
quis huc, aliis illuc dilabentibus, donec paula-
tim omnes consumantur & evanescant. Addit
Vir Doctiss. hunc sensum arguere quod sequi-
tur, ילפרו בתהו adscendunt in inanitatem, hoc
est, in auras abeunt, rediguntur ad nihilum.
Cl. Coccejo ילפרו est retrahuntur magis magis-
que in sese aquæ illæ, nec amplius procurruunt.
הרהו autem per Aërem exponit, qui nihil ha-
beat forma præditum. Sane Lucret. quoque
vastum Inanis appellat Aërem: neque id a ge-
nio Linguae in totum abhorrere dixerim.
Subest tamen aliquid incommodi, quod non
effugietur, etiamsi cum Codurco assumas
הרהו pro ἄνε, quasi esset, ἄνευ ἐς ἄνε at-
que ita perire. Idem infelicitus priora expres-
sit, pervestigantur via transitus eorum: h. e.
queruntur vestigia aquarum, nec inveniuntur;
id enim indoles verbi לפת haud patitur,
quod

19 הביטו ארחות תמא הליכות שגא

קוו למו :

20 ב'שז

quod rarius in sacris, & hallucinationi obnoxium, rectissime per *intorquere*, & *inflectere* verterunt plerique, notionem istam adfirmante perpetuo usu *Arabum*, sub **לפת**, ut ad *Haririum* indicare cœpi. Fateor ex hac significatione istum sensum *aquarum huc illuc dilabentium*, quem volebat *Mercerus*, posse elici; nec tamen ei acquiesco; quia *aquas deletas*, & *extinctas* jam habuimus *Vf.* præced. quam *extinctionem* hic resumam, & *de novo illustrari* non est verisimile. Ut his nodis exsolvamur, verba nostra connecto cum seq. *Vf.* ubi *Caterve viatrices* dicuntur spem in his *Torrentibus* repositam habuisse; qui sint nempe,

*Dulce viatori lassus in sudore levamen;
Quum gravis exustos æstus hiuleat agros.*

Ut in simili materia venuste *Catullus*, cujus integrum locum dedit *Cl. Cocc.* Tales jam *Caterve viantium* in *vaso* errantes *deserto*, & *lassitudine* ac *siti* exhaustæ, hic induci videntur. Ac *primo* quidem **לפתו ארחות דרכם**, vertere licet *Intorquentur caterve quod ad viam suam*, sive simpliciter pro *errant*, & nunc hac, nunc illac, *viam flectunt*; sive quod malim, auctiore sensu, jam *lassæ descedunt a via*, ad *aquas illas iter avertentes*. Deinde **יתרו בתרו** *ascendunt in vastum desertum*, iidem *viatores*, utrocumque sumferis adspectu. **תרו** pro *Deserto*, ac præsertim *Arabie*, quod **תר** ipsis *Arabibus*, & **תר** *Desertum filiorum Israël*, hic mire quadrat. Postremo **יאכרו** vel simplici meo sensu haud incommodum, quum **אכר** molliorem vim recipiat *vagandi*. Sed præstiterit, ut **צאן אוברות** *Oves perditæ*, *Jer.* 50: 7. & *Ezech.* 34: 4. ubi habes errorem cum *lassitudine*, *siti*, aliisque malis

19 Respectant illos *caterve Themææ*; & *turmæ Sabææ* ad eos spem intendunt.

20 Con-

conjunctum; quæ imago per sane apta in *Catervas*, ad *aquas*, in *vaso deserto*, *vestigandum*, *extra viam abstractas*, atque ita multa cum *fatigatione* & *anxietate circumerrantes*.

Vf. 19. Omnia sub hoc nexu expeditissima.

ארחות תמא *Caterve Themææ*, & *Turmæ Sabææ*, hic nominatim introducuntur, quod *mercaturæ exercendæ causa* crebro *deserta Arabie* trajicere solerent. Rogat *Schmidius*, *quis unquam legit vias pro viatoribus dictas?* Atqui **ארחת** est *Caterva viantium* *Gen.* 37:

25. & *Esfaj.* 21: 13. In forma *part. præf.* ab **ארחת** *viavit*. Inde & alia forma **ארחת** *viatia*, *commcatus*, *coctus commeantium*; cujus *plur. abs.* **ארחות** sic sumitur a multis *Jud.*

5: 6. Inde in *constr.* **ארחות**, ut hic, quin & in *absol.* *Vf.* præc. Duplex videlicet talium est *pluralis*, prout a **חכמת** *sapientia* in *absoluto* formatum **חכמות** *Prov.* 9: 1. & alibi.

Non est ergo quod ullus quemquam teneat scrupulus hac in parte. Ad verbum **הביטו** *Respiciunt*, solide *Coccejus*, *ut spem in illis torrentibus ponerent*, nam **מבט** est *præsidium* quod *respicitur* *Esfaj.* 20: 5, 6. *Zach.* 9: 5. Sequens **קוו** signat eandem spem, cum *fiducia*, quæ *recta tendit* ad aliquid, atque in illud *expectatione* quali *prominet*. **למו** non male quidem *sibi* exponitur a nonnullis, sed fortius refertur ad *Torrentes*, ut *Mercerus* rite monuit; nam **קוה** amat post se **ל**, ad *rem expectatam* designandam. Vide jam an præ hisce placere possit *Doct. Schmidii* commentum. *Quicumque*, inter quos *Ego nuper hactenus fui*, *respiciunt vias Regionis Themææ*, & in *semotis terræ Sabææ* spem aliquam ponunt, *expectantes inde aliquod solatium*: &c. hi omnes *mecum egregie decipiuntur*. Quid *Cl. Cler.*

20 Confunduntur interim, quod fiducia fuerit: Veniunt ad illos & pudore suffunduntur.

21 Nam nunc sane facti estis Nihil: Vidistis terrorem, & extimulistis.

22 Numquid dixi? huc adferte mihi; & de vestris facultatibus largimini pro me.

23 Et ומלטוני 23

intenderit, haud facile dixerim, *sperant se iniuste rectam viam ad Sabaeos, nec tamen ad eos nunquam perveniunt, sed in solitudinibus perreunt.* Alia adhuc alieniora tanti non est recensere.

Vs. 20. Clauditur tandem comparatio, huc usque protracta. Ad כִּיטוֹ observo, plus esse, quam *pudesceri*, nempe *perplexum* aut *confusum* fieri; cum *arefactione* quasi & *consternatione mentis*. בטח cum Coccejo putem *impersonaliter* hic adhibitum. *Perplexi sunt, quod confusum est.* Nec tamen durum; quod quis *confusus sit*. Ambigitur porro in *Aff.* עֲרִיָה, quod Coccejo est *Neutrale*, illo. Eodem redit *Merceri*, usque ad illud. Alii suppleunt, מקום *Locum*, alii עֲזָרָה *auxilium* vel tale quid. Omnium infelicissime *Schmidius* ad *Themam* retulit. Ego ad נחלים referri posse moneo, nam *plurali masc.* subnectere amant *Arabes* verbum in *sing. fem.* Eadem ratio cum *Affixis*. Quum *Arabes* dico, cave *Hebraeos* excludas; quibus hunc *idiotissimum* fuisse satis familiarem infra ad *Cap.* 14: 19. & 39: 14. reperies.

Vs. 21. Applicatur similitudo de *Torrentibus perfractis* multo nervosissime, & jam vere uno verbo quod dicitur: *Quia nunc estis Nihil.* וְאֵינֶנּוּ. Sic rectissime *Mercerus*, *Coccejus*, alii, adducto *Don.* 4: 32. *Ezech.* 21: 31. Non erat ergo quod *exemplum* tam mirae locutionis adferri negaret *Cl. Cler.* Plura exhibui supra ad *Cap.* 6: 2. & 22. ubi וְאֵינֶנּוּ simili modo usurpatum reperies ab *Enrip.* in *Iphig.* *Aul.* 945. de eo qui nullius est pretii, nulliusve *auxilii*. Ex *Lectio* altera לוֹ frustra sen-

20 בִּישׁוֹ כִּי־בִטַח כְּאוֹ עֲרִיָה וַיִּחְפְּרוּ :

21 כִּי־עָתָה הֵייתָם לֹא תִרְאוּ הַהֵרָת

: הִתְרִאוּ :

22 הֲכִי־אָמַרְתִּי הִבּוּ לִי וְנִכְחַכְכֶם שְׁחַדוּ

: בְּעַדִּי :

sum aliquem extundere conati sunt Viri Docti. Agnosces si *Schmidius* contuleris. *Mire* etiam contorta, quæ dedit *Cl. Clericus*. *Ultimum* membrum habet aliquid *proverbiale*, ut videtur, cum venusta alliteratione. *Suspico* extitisse dictum *solemne* וִירָא וִירָא *vidi* & *extimuit*, in homine parum forti, atque ad conspectum periculi trepidaute, postquam præclara omnia esset minatus. Sic ferme *factis ignavi*, verbis sunt præstrenui. Id commodissime transfertur ad *Amicos largiter pollicentes*, & nihil *orantino præstantes*. Sentis suavem inter utrumque colorem nexum, eumque cum scopo *Jobi* intime conjunctum.

Vs. 22. *Urguet* Noster perfidos *Amicos*, eosque onerat, rogando, num vel *muneris*, vel alias *largitiones* ab ipsis postularit? Nempe ubi *Nummorum mentio* movetur, & *crumena recludenda* esset, ad *Amicum* juvandam, *Amicitia ardentissima* frigere incipit, & cum *crumenis* etiam corda clauduntur. Non placet *Mercerus*, hæc trahens ad *solatium* hac in calamitate nequitiam *expetitum*; sed *alio oblatum* ab iis, qui sponte accesserant ad *Amicum* alloquiis suis erigendum. Subtile est acumen *Cl. Cocce.* quo *Vs.* seq. cum hocce arctius connectens הִבּוּ refert ad *opes*, *impensas in redemptionem* miseri e manu violentorum; כַּח אֲדָמָה אֲדָמָה autem ad *vires corporis* adhibitas ad eum e manu hostili eripiendum. Nempe כַּח *vires*, pro *facultatibus* ac *divitiis*, suspectum magno interpreti. Ea notio adstruitur ex *Prov.* 5: 10. *Hof.* 7: 9. nec non *Gen.* 4: 12. eandemque suggerit hic verbum שְׁחַדוּ *Largimini*, *muneramini*. De ordine nil dico, quia talis transpositionis exempla proferri possent.

23 ומלטוני מיד-צר ומיד ערצים

תדרוני :

24 הורוני ואני אחריש ומרה-שנתי

הבינו לי :

25 מרה-נמצו אמרי-ישר ומה-דוכתי

הוכח מכם :

26 הלהוכח

23 Et liberate me a manu inimi-
ci: atque e manu violentorum redi-
mite me.

24 Edocete me; ut ego obmute-
scam: & quid erraverim, demon-
strate mihi.

25 Quam stringentia sunt dicta
directionis? sed quid arguit, incre-
patione a vobis profecta?

26 An

sent. Stet tamen potius noster versiculus per
se; atque, more solito, posterius membrum
priori illustrando subserviat.

Vs. 23. Ratio fugere videtur eos, qui *mun-
nerum finem effectumque* hic signari putant,
quibus videlicet *e manu hostium, praedonumve*,
redimeretur. Hos sequens *Schmidius* obser-
vat *Prædones nulla gentium jura curantes plus
etiam pretii requirere*. Minutum. Non probem
quoque, quod *Mercerus* figurate hic *hos-
tem & violentos* accipiat de *Calamitatibus gra-
vibus & vehementibus*, quibus *Jobus* *premebatur*.
Omnino cum *Piscut. Belgisque*, institu-
tuenda *disjunctio*, Aut, ut neget se ab *Amicis*
exegisse *ardua officia, cum periculo vite conjun-
cta*. Non respicit *casum* vel *praesentem*, vel
omnino *suum*; sed in genere proponit, quid
Amicus ab *Amico*, vel expectet jure, vel exi-
gar; ut nempe ad ejus *defensionem*, vel *vin-
dictam* nullus labor, nullum periculum re-
cusetur. Vides gravissime taxari eorum *Ami-
corum perfidiam*, qui ne *levissimum* quidem
commiserationis ac consolationis officium affli-
ctissimo facio præstabant, sed contra dolores
ejus sinistris suis judiciis immensum quantum
aggravabant.

Vs. 24. Languet nexus *Nachmanidis*, Non
peto dona, data; &c. sed ut me edocetis. Ar-
ctius ad *accusationem perfidie* adstringit *Schmi-
dius*, quasi diceretur, *si notam hanc vobis impri-
mi non patimini, docete me, ubinam errave-
rim, & tacebo, neque vos amplius accusabo*.
Uberius videtur, quod post *Mercerus* pleri-
que tenent, *paratum se profiteri* Nostrum *bonis*
concedere rationibus, ac convictionibus; atque
adeo *culpam ingenue agniturum esse, si quid er-
rasse arguatur*. Nempe calligare pergit *Jobus*
Amicos suos quod verborum procella ipsum

obruerint, atque *vehementem* ipsi immiserint
Declamatorem, qui sine causa cognitione in-
fontem condemnare ausus sit, nullius sibi
criticinis conscium, nedum a Censoribus suis
convictum. Habes sic filium superius com-
modissime resumptum, quod eodem tenore ad
finem usque capitis decurret.

Vs. 25. Hæretur in verbo obscuriore *נמצו*,
cujus thema *מרין* est ex rarioribus, ter tan-
tum alibi obvium; & quidem in iis circum-
stantiis, quæ parum lucis adferunt, ad *secun-
dariam*, nedum *primariam* vim figendam.
Conjecturis ergo agitur, atque plurimum va-
riatur sententiis. *Chaldæus* cumque secutus
R. Sal. respexerunt cognatum *מלין*, *Quare
dulcia sunt verba recta!* Reliqui fere *Rabbinæ*
מרין exponunt *חזק ותקף fortis, validus,*
robustus, vehemens fuit. Id in *Lexica* nostra re-
ceptum, nisi quod *Forsterus* ex ingenio de-
derit *velociter rumpi, dirumpi*; antiam præ-
bente adfinitate *quadam* literarum in *ריין*
currere, & פריין rumpere. Eodem Iusu *A-
venarius* exhibuit, *violenter eripit*; unde hic
esset, *Quam violenter prorupta sunt verba recta?*
Ex *Forsteri* mente, *Cur dirumpunt sermones
rectitudinis?* Hæc dura. Nec molle, quod
tentat *Schmidius*, *Quid duritiei habent verba
rectitudinis?* supponit Radici inesse *excessum*
qui *duritiem & offensionem in se contineat*. Re-
vocat ad *Jobi verba, quæ quicquam offensionis*
aut *excessus* habuisse negentur. *Coccejus* ad
verba *Amicorum* applicuit, *Quam acris sunt
dicta recta!* Hoc est *מעץ, penetrantia, fortia,*
sunt verba recta, quæ silem habeant, non fa-

26 An ad cavillanda verba rationes inibitis? quum dicta desperati ad respirium sint.

27 Quin אף 27

tua, insipida, & hebetia, qualia notabantur *Vf. 6. 7. Addit נמרץ habere notionem acrimoniae* 1 *Reg. 2: 8. & Mich. 2: 10. Itemque* *Job. 16: 3. המריץ παροξύνει. Speciosa est conjectura, quam veram vellem. Ei aliquid forte accedere posset ex Arabum مرض Acridum evasit, & acrimonia linguam punxit aliquid. Transpositio talis haud caret exemplis. A Cl. Cromaj. tentatum, *Ecquid morbida vobis videntur verba recta?* quæ scilicet ego sum locutus. Fundus ei مرض Aggravavit, sed potestas illa parum apta ad *Cap. 16. 3. & reliqua loca. Cl. Castel. auctoritate veterum urit vilia, molesta, nauseata verba, cui eandem ob rationem non subscripserim. Ex tanta interim fluctuatione necdum stationem reperire potui; quin ne quidem quid eligam ex hisce satis invenio. Si אמרי ישר sint ipsius Jobi verba, non abhorrerem a sensu Schmidii, qui tamen alio quoque modo potuit expressus esse. Sin reprehendantur iniquæ censuræ, commodissimum censerem, quod vulgo exhibetur, *Quum fortia sunt verba recta!* vel *directionis; sed quid arguit vestra re. largutio?* Id simplicissimum; nec auctoritate destitutum; quum مرض & مرض præferant notionem *validius stringendi. Item مرض nil aliud quam stringi; quin مرض agrotare ex hoc ipso fonte emanasse videtur, de quo alibi latius dispiciendum. De המריץ Cap. 16: 3. infra disquiretur.***

Ibid. Duplex ferme vertendi ratio obtinet in postrema parte. Plerisque placuit, sed quid arguit arguere vestrum? מכנס a vobis profectum. Id secuti cum Mercero & Belgæ. Majuit Coccejus, Et quid arguet arguendo aliquis vestrum. Ad stipulatur Schmidius, statuens Jobum sermonum suorum rectitudinem ita de-

26 הלהוכח מלים החשבו ולרוח

אמרי נואש :

*fendere, ut nihil in iis jure reprehendi queat. Prius præferrem, cui acumen accedet & lepos, si primum יוכיח arguit sumas pro evincit, demonstrat: postremum הוכח arguere pro increpare, conviciari. In deliciis habet stylus Orientalis, ut diversæ significationes alicujus verbi unam in sententiam convenient. Vim conviciandi reperies sub הוכיח 2 *Reg. 19: 3.**

4. הוכח מכנס pulchre structum, vel pro simplici Genitivo, quem per מן ex Arabismo formari in *Animadvf. editis ad Prov. 26: 7. ostentum, vel plenius Conviciari a vobis, nempe ortum, projectura, mihi que quasi conspiratione quadam inimica immissum.*

Vf. 26. Maxime ambiguo verticulo varios accommodari sensus dicitur ex Mercero. Ei placuit Num verba nuda putatis arguere? putatisne verba satis esse ad arguendum? Et num in ventum verba desperati, qualis ego? i. e. vana, irrita, inutilia habebuntur. Idem Coccejus intendit, verba exponens Logos, nugæ, verba sine sensu, sine efficacia. Paulo aliter Belgæ nostri: An ad arguendum excogitabitis verba? Sic מלים verba ad Amicos pertinerent. Alii Jobi verba intelligenda censent. Satis rotunde Jun. & Trem. An reprehendere verba cogitatis, & ventilare sermones? In Notis ולרוח tamen non pro verbo habetur, sed per Ellipsin capitur, Et vento dare. Potuissent tenere vim ventilandi, vento agitandi, quam Arabes habent sub רוח טח cujus passivum טיח pro ventilari, vento perflari, enotatur a Lexicographis. Cl. de Dieu, per Pleonasmum præp. Vaw, mallet, An reprehendere verba cogitatis? in ventum sunt sermones desperati. Explanationem non inconcinnam adjecit, cui nihil decedet, si vim præpos. sic expresseris, sine in ventum sunt dicta desperati; vel, quod argutius, imo in ventum sint: abeunt in auras. Patitur quoque genius Linguae ut reddatur, sane ventus sunt, vel, imo ven-

27 אף על-יתום תפילו והכרו על-
: ריעכם

27 Quin imo super pupillum rui-
nam molimini; & foditis contra fo-
cium vestrum.

28 ועתה

28 Nunc

ventus sint dicta desperati; nam ל magna cum gratia & emphasi *Nominativus* præfigi potest. Minus commodum, quod Cl. Cler. exhibet, *An excogitatis orationes ad me increpandum; utque in auras abeant verba desperati?* Si *Amici* verba *Jobi* in auras abire sivistent, ea non carpsissent, non ut impia damnassent. Mounit idem *Vir Doctus* verti posse. Et ad *ventum*, vel *spiritum* verborum *desperati*. Id unice placitum fuerat *Schmidio*, reddenti, *Nam arguere verba cogitatis, & spiritum verborum desperati?* id est sonum in aère formatum, quem ad *desperationem* usque *aspiratus* emittit. Posses eodem aspectu tenere, *Et ventum verborum desperati?* nisi quod fortius adhuc exprimeres *impetum* quo verba ex *pectore* oppresso *eruperant*, ad *laxamentum* *inveniendum*. Sane non decet virum sapientem, ut *arguat*, *cavilletur*, *criminetur*, *spiritum*, vel *ventum* verborum *desperati*, aliquam modo *respirationem* captantis in medio in æstu *anxietatum*. Id valde opportunum in hac *Apologia*. Quadrabat in *Nostrum*, quum primum *prorumperet*, quod de se *Elibi* Cap. 32: 18,

19. Plenus sum מלים verborum & ardeat me
רוח כטני spiritus, vel, ventus ventris mei.

Ecce venter meus ut vinum non apertum, ut uires novi, disrumpitur. Hic ergo sit רוח

אמרי נואש ventus verborum *desperati*, æstuante dolorum vi expressus, atque ad *laxamentum* aliquod emissus. Huc respexisse dixerim *Bildadam*, Cap. 8: 2. Quousque

תמלל, ורוח כביר אמרי מלים verba promes?

פוך & ventus vehemens dicta oris tui? In eundem hunc sensum sese accommodari patitur, quod supra proposui, imo *ventus sint dicta desperati*. Nou rigide examinentur; non ex

superbia, atque adversus Deum contumacia aut rebellionem censeantur esse profecta; sed habeantur, ut sunt, *ventus*, atque *ventris coarctati respiramentum*. Tandem rotundissime sic dederis; *An ad arguendum verba ratio-*

nes inibitis? quum ad spiramentum sint dicta desperati. Significationem istam in forma *se-golata* רוח contineri notum, unde *fem.*

רוחי Thren. 3: 56. *Spiramentum meum, est*

vociferatio oppressi laxamentum quærentis. Sub רוח eandem obtinuisse potestatem vix du-

bium, quum hoc ex illo sit contractum. רוח היום concinnius *spiramentum, respira-*

mentum Diei veritas, quam *ventum Diei*, Gen. 3: 8. Signatur *vespera*, quæ *Arabibus* hac ipsa ansa מוח dicta, ut verbum מח

vespertino tempore rediit, fecitve aliquid. Nempe ad *vesperam* dies quasi *respirat*, ac *respirari* sinit, ab æstu.

Vf. 27. Intricata omnia; quæ vereor ut satis extricem. *Mercerus* dedit, *Quin etiam super pupillum projecitis vos ipsos; & epulamini super socium vestrum.* Posterius figurate positum putat pro *Letamini* de ejus calamitate, velut *devorantes eum*, & *convivia* de illo *agitantés*. Hoc non concoquentes *Alii*, maluerunt, & *foditis contra socium vestrum*; idque exponunt, *captionibus enim conamini circumvenire.* In priore membro, ad imaginem *foveæ*

complendam, sub תפילו subaudiverunt *mul-ti Laqueos*, vel *parietem*, ut sit *cadere facitis murum*, vel *laqueos super pupillum.* Hunc

sensum commendarunt de *Pineda*, *Bolducius*, & *Schmidius*, *Metaph.* ducta a *venatoribus*.

Aliter supplet Cl. Cler. *An de pupillo sortem jaciatis; & fodietis ædes contra amicum vestrum?* Mitto *Codurcum*, aliosque, alia tentantes; ut veniam ad *Coccejum*, qui dat, *iram*

in pupillum effunderetis? & *foderetis foveam contra facium vestrum?* Nempe אף

substantive *nasum* signans & *iram*, a *Chaldeo* quoque huc illatum fuerat, sed sine interrogatione, quem *Vatablus*, & *Drusius* secuti; ut sit, *iram*

cadere facitis in pupillum. Id satis commodam præbet constructionem, dabitque sensum adhuc venustiore si reddamus, *Nasum*

28 Nunc autem animum inducite, & respicite in me: & coram facie vestra neuiquam mendax fuero.

29 Re-

ועתה הואילו פנרכי ועל פניכם

אם אכזב :

29 ישובו

incidere facitis in pupillum, hoc est superbum & falliosum contemptum, quem sub נַיָּהּ Naso saepe contineri indicatum in de Def. Sane superbiam, & nasum falliosum praeferbat oratio Eliphazi, ab Amicis comprobata, & nutu, ut videtur, gestuque reliquo confirmata.

In eandem mentem se dat sequens **והכרו על ריעכם** *solitis adversus amicum vestrum, id est ferocis ei insultatis. Suspicio metaph. esse deumtam ab Equo terram quatiente, & effodiende, quum* **חֹפֵר חֹפֵר**, & superbius se infert. Id absolute

חופר חופר *sodere Job. 39:21. qua amsa חֹפֵר sodiens apud Arabes signat vulgum, pedemve equi. Eundem usum tenuisse sub כרה, col-*

ligere est ex Arabum **חֹפֵר** *sodit terram, nec non, pede terram quatiente: Equus; idem quod* **חֹפֵר**, in quo ferocis exultationis vel insultationis significatio percrebuit. Luculentior adhuc Figura erit, si

ריע *revoceamus ad Radicem quiesc. med. quae Clangorem denotat, non tantum forma תרועה, sed etiam רע*

Exod. 32: 17. Mich. 4: 9. Media si exprimat, habebis ריע ריע vel ריע ריע, unde תכרו על ריעכם *convertere licebit, Quatit*

pede super clangore vestro. Nempe Eliphazus tubam videbatur inflasse adversus Jobum, sub cujus clangore reliqui contumilem imperium dare parabant, seque in pugnam mutuo accendebant.

Ibid. Ridebit, credo, multis haec loci facies, perquam sane venusta; quum ריע pro socio languidulum hic videri possit; notioni isti refragante insuper Analogia; quae a רעה admittit quidem ריע ex ריעה, sed non ריע. Quod si tamen anti-

quae rationi adhaerescendum iudicetur, ut אף sit particula, & ריע ריע respondeat, existimem duplici lumine ornandam esse sententiam, altero a ruina; altero a fovea; hunc in modum, Quin ruinae malim in pupillum: & foveam paratis adversus socium vestrum.

הפיל *absolute pro Ruinae maliri, nihil habet duri; intelligereim autem demolitionem quasi & destructionem pietatis Jobi, cujus fundamenta in dubium vocaverat Eliphazus, quin labefactata & concussa converterat, quantum quidem in ipso erat. Alterum כרה foveam parare, retulerim ad accusationem improbitatis quam ipsi intentabant; atque in quam, tanquam in foveam, Amicum suum implicare, atque demergere conitebantur.*

Ps. 28. Invitantur, qui acerbè nimis inveni fuerant in insontem, ad placidiorem causae cognitionem, ac disquisitionem; in qua se neuiquam succubiturum magna cum fiducia insinuat Noster. Aliquid grave inest priori parti, quo monentur qui abalienatum ostenderant animum, hoc a se impetrare ut cum aliquo commiserationis sensu, affectuque, veterem

respiciant Amicum. Ita פנה אל Respexit ad infert affectionem, & benevolentiam, Ps. 25: 16. & 69: 17. ac saepe alibi. Non repug-

nam, si quis פנו פנו adhuc fortius sonare velit, vultum in me figite, vel ut iudices, modo equi, qui positis praedictis vacuos animos auresque probeant; neque inascentem fastidiose contemnant ac contemnant. Sic ferme Cocc. itemque Pin. ac Bold. qui hanc mentem praefusius deduxit. Possent adhuc animosius quid intelligi, vultum convertite in me, meque junctis viribus impetite, atque oppugnaute. Id intendit videtur Schmidius. Favet huic animose provocationi sequens membrum, quod languidius, quam par, si dederis, Et coram vobis erit, si mentiar. Nec satistacit, An in conspectu vestro mentiar? Fortius Mercerus, Et in faciem vestram si mentiar: sub formula ju-

29 שובו נא אל-תהי עולה ושבי עור

צדקי-כה :

30 היש בלשוני עולה אס-תכי לא-

בין הוות :

jurisjurandi, qua emoriar, *Discream*, subauditur. Conf. *Sup.* 1:11. Sane magna contentione hic agit *Jobus*, ad quod tenendum **על פניכם** *contra vultus vestros* exprimere malim, & **אם אכזב** *si mentiar*, pro *neutiquam succumbam*. sic omnia magnanimum quid spirant. *Agite nunc, ut coepistis, vultus in me vestros convertite, meque impugnet: confido tamen me ita vultibus illis vestris esse restitutum, ut neutiquam mendax fuisset, aut causa cecidisse reperiar; sed contra magnifice vincam, atque de mendacio ac calumnia triumphem.* Istam vim judicalem exerit verbum **כוכ** *Inf.* 34:6. Eandem sequens **צדקי** adfirmabit.

Vf. 29. Continuat provocatione, cujus filium, amputata multiplici varietate opinionum, sic evolvo. **שובו** *Revertimini*, h. e. *denuo instate, meque impetite.* **אל תהי עולה** *Nulla erit iniquitas, mea videlicet; neutiquam impius deprehendar.* Alii, *ne sit iniquitas ulla vestra.* *Cocc.* ad utramque partem subtilius videtur retulisse. Tertium **ושבי** secundum *Mafrethas* est **שובו** *Revertimini inquam*, non inveniusta repetitione, qua iterum iterumque arguere jubentur, & *instare quantum velint.* Commodam quoque interpretationem admittit vetusta Lectio **ושבי** *Et reverti meum.* Nempe **שוב** *Redire* laepe Eleganter rei exitum designat. Sic luderetur laud inveniusta in discrimine inter **שוב** *Redire* sive *denuo aggredi impugnantium Amicorum*, & inter **שוב** *Redire Jobi, causam suam defensori, suamque Justitiam demonstraturi.* Huc ducit **עור צדקי** *Id Coccojo est, Adhuc justitia mea est in se-*

29. Revertimini nunc, nulla erit iniquitas: & ego illuc redibo, ut veris vincam ea in re.

30 An in Lingua mea esset iniquitas? an palatum meum non discerneret vanas cupiditates?

C A-

aliis *in ea actione, vel disputatione, quam vobiscum suscipiam.* Quicquid sequare, tenendus usus judicialis verbi **צדק** *Pf.* 51. 6. *ut Justificeris in disceptando.* Ita & hic **צדקי** pro **אצדק** *Justus deprehendar.* *Causam meam justissimam esse evincam.* Confer **אמרי** *Dicere meum*, pro *dixero*, *inf.* 9:26. ubi plura.

Vf. 30. Appositissima clausula, qua omnem falsitatis ac fraudis suspicionem a se amollitur *Jobus*, in defensione justissimæ suæ causæ. Acutissime *Coccejus* accepit pro *Formulæ se ipsum compellantis, & animum suum scrutantis.* Non intellexit hoc *Schmidius*; quum tamen sat clare mentem suam expresserit **מינו**, addens, *Loquentis est censura & examen verborum suorum, que ut Lingua, ita palato exprimit.* *Insistendum proin cuique & attendendum dicendis; lingua sub freno habenda, & sermo primoribus in lauris castigandus.* Optime. Interrogatio gemina fortissime negat, atque procul a se averruncat. *Abfit ut in Lingua mea aliquid iniqui hereat: abfit ut palatum meum non discernat vanitates.* Et *Lingua, & palato utar nulla ex parte corruptis, aut pravitate aliqua suffusis, sed per omnia sanis, sinceris, veritati unice servituris.* Eleganter *palatum* ponitur pro *judicio.* Figura commodius alibi illustrabitur. **הוות** aliis calamitates hic sonat, aliis *perversitates.* Posterius sequutus est *Merc.* prius mavult *Schmidius*, ratione nimis lepida inductus, *Quis enim, inquit, facile gloriatur, quod perversitates norit, & non potius, quod recta & bona intelligat? At de calamitatibus suis maxime locutus erat Jobus.* At furdo sane palato foret, qui non dignoscere perversitates, hoc est falsa & injusta a veris & justis discernere valeret, ut *Mercerus* solide exposuit. Durum praterea, ut *palatum* dicatur *intelligere calamitates*, quum de

de iis loquitur, & conqueritur, lingua. Nec satis molle, quod *Jun. & Trem.* dederunt, *An palatum meum non intelligendas dicitur ærumnas?* Magis ad rem & scopum illud *Cocceji*, *Num palatum meum non internoscit noxia?* intelligit *Cogitationes, consilia, dicta quæ perniciem & noxam ferunt loquenti, ejusque proximo offendiculum & lapsionem.* Istam ideam habes *Pf. 5: 10 קרבם הוות Medium*

eorum vasa & profunda inania mendaciorum, cupiditatum, omniſque mali. Tam late patet nonnunquam vox, ex fonte ad *Vf. 2.* indicato: ac proinde ad seriem nil commodius esse videtur, quam ut *Jobus* omne mendacium & corrupti affectus impeture a fermocinatione sua longe aſurum esse declaret.

CAPUT SEPTIMUM.

Vers. 1. **N**onne militia est homini super terra? & sicut dies mercenarii dies ejus?

Vers. 1. ה לא-צבא לאנוש עלי-ארץ וכימי שביר ימו ;

2 Ut בעבר 2

Vf. 1. Causam suam, atque vota ardentissima mortis, quæ *Cap. 3.* fusa erant, defensus, seque graviter nimis a Deo adfigi evicturus vir pius, altius rem repetit, atque miserrimam conditionem vitæ humanæ, in se spectatæ, secundum communem & ordinarium ejus cursum, enarrare aggreditur. Scopus, in quem cuncta destinantur, est, nihil homine esse ærumnosius in terris, nihil fugacius, & magis evanidum: quem tritissima mortalitatis fors ita sponte gravet, ac premat, ut par non sit, eum novis miseriarum accessionibus, & plagis extra ordinem inflctis prægravari. In hoc argumentum cuncta, a principio hujus capituli ad finem, pulcherrime collineant; ut ad quemlibet verieulum patefiet.

Ibid. Nihil in hoc *Vf.* difficile, nisi quod צבא diversimode exponatur; aliis enim *militiam* sonat; aliis *ministerium*, & *servilem conditionem*; aliis *tempus determinatum*, aut *terminum prefixum*. Posterius calculo *Cocceji* comprobatum, ut sensus sit, *Homini datum esse certum tempus quo vivat & laboret, quoque finito decedat de statione, aliis successuris.* Addit, esse veluti *Majorem* argumenti propositionem, *Qui habet certum vitæ terminum cum conditione serviendi, is non peccat desiderando*

terminum servitutis. Non immerito contrarium potius colligeres. Alia quæ de *Pineda* adduxit, scopum quoque minus feriunt. Ad eum proxime accessit *Mercerus*, statuens *Jobum* dolorem suum amplificare, ejusque remissionem postulare a Deo, ex generali hominum conditione, & vitæ humanæ brevitate. Quasi dicat. *Quid ni de mali mei gravitate conquerar, quum homini certum temporis spatium sit prefixum, idque brevissimum? quo saltem frui eum sinere deberet Deus; neque eum ita exagitare.* Eodem collineat *Schmidii* commentatio; nisi quod pro tempore determinato commodius dederit *Conditionem servilem: molestam ac laboriosam stationem*, ut *Inf. 14: 14.* Non erat tamen quod *Viro Docto* displiceret commodissima potestas *Militiæ*; quæ præbet *Tropum insignem & sensu longe uberrimum*, ob diversas convenientias, quas copiose deductas reperies apud *Doct. de Pineda*; quæque nemini non facile succurrent; quum imago hæc ab optimis quibusque ingeniis frequentetur, ad mortalitatis laboriosissimam conditionem designandam. Exemplis te ditabit *Ill. Grot.* Objicitur a *Schmidio*, vocem צבא semper *turmas, & exercitum* denotare, non *ipsum militiæ statum & laborem*: sed sic ne *servilem* quidem *statum & conditionem* significare possit; quum ista vis a *statione militari* uti

2 כעבד ישאף צל וכשכיר יקוה
פעלו :

2 Ut servus, anhelat umbram, &
ut mercenarius, expectat opus suum.

3 כן

3 Sic

utique translata censeri deberet, si unquam obtinuisse statuatur. Id vero valde incertum; quamvis enim de *Ministerio & Excubiis Tabernaculi* usurpetur verbum צבא militare, militiam sacram quasi obire, inde neutquam consequitur derivatum nostrum absolute *servilem* illam conditionem signasse, quam Vir Doctiss. hic urgebat. Nostra *statio militaris* cum labore, lucta, & acie quotidiana, sese tuetur ex Esaj. 42: 2. & Dan. 10: 1. Nec obstat שכיר Mercenarius mox adjectus; nam & is heic loci Miles mercenarius intelligendus esse videtur; ut distinguatur ab עבד Mercenario Vs. seq. quem ibi esse servum, עבד arguit, ut hic militem suggerit צבא.

Vs. 2. Cum gravi & periculosa militia conjungitur servitus molestissima, ut novo hoc colore Mortalis vitæ conditio ad vivum depingatur. Doct. Schmidius hic exegesis concipit Vs. præc. ut una tantum sit, & simplex, comparatio a servo mercenario. Hoc parum habet venustatis. Gravior varietas, quam præstat duplex similitudo. Utrumque autem membrum quadam laborat ambiguitate; dubium quippe, an צל simpliciter sonet umbram, & refrigerium; an signantius umbram solis occasi. Item פעל aliis est opus, aliis finis vel merces operis. Geminum loci adspectum pandam, atque scopo, quem fixi, accommodum ostendam; optionem cuique relicturus.

Ibid. Plurimis arrisit posterior sensus; sicut servus, anhelat umbram nocturnam; & ut mercenarius, expectat mercedem operis sui. Eleganter צל umbra ad vesperam aut noctem transferri potest, secundum illud Poetæ Æn. 4: 7.

Humentemque aurora polo dimoverat umbram.

Ubi Servius. Nihil interest utrum umbram an noctem dicat: nox enim umbra terræ est. Vide etiam Æneid. 2: 768. & 9: 314. Σκιας ὑποφάνης similiter dixit Eurip. Iphig. Disertim quoque

monet Gjaubaricus frequentari ظل الليل umbram noctis, pro tenebris vespertinis; ut quum ajunt ظل الليل اتانا في ظل الليل venit ad nos in umbra noctis. Sic Esaj. 16: 3. Jer. 6: 4. &c. Si dubites de usu absoluto, scrupulum tibi eximet Hamasa, ubi extat,

فلما صار نصف الظل

Quinque dimidiata jam esset umbra.

Pro media exiitisset nox. Cum umbra ista nocturna copulatur פעל merces operis exhausti; quod a genio Linguae abhorrere, quamvis exempla deficient, non dixerim: quum utique פעלה & opus, & mercedem confignet. Duriuscule quidem finem operis alii: interim tamen merces finem ejus adesse supponit. Hæc vertendi ratio si adoptetur, mens Jobi huc redibit, servitutem gravissimam serviri ab omnibus hominibus, qualis est vel capti, emtive mancipii; vel mercenarii are conducti; quorum uterque omnibus votis optet Diem quantocyus finire; atque cum vespera ac nocte aliquid remissionis a sudore & labore molesto venire. Ista tunc vespera ac nox simul suggereret in מוות mortem, ejusque requiem, ad quam anhelent mortales, hanc vitam sibi parum vitalem experientes. Cave absolute accipias; multo minus ad Jobi præsentem afflictionem restringas: in qua non possit non mortem anhelare. Describitur generatim, ut præmissum, Mortalium ærumnosa per se, ac tædiis omnis plena conditio, in qua nil aliud experiri possis, quam vanitatem ac Resonem spiritus; ut adeo, si quid in te inest sapientiæ, maximas habeas causas, ob quas ab æstu diei vitæ, in umbram noctis, & placidæ mortis te recipere, ac recondere, gestias. Intra hos fines vim comparationis concludendam censerem; neque vel in צל umbra, vel in פעל Mercede operis quicquam ulterius, sublimiusve, cap-

Sic hæreditaria forte cerne-
re factus sum mihi menses vanita-
tis; noctesque ærumnæ afflignarunt
mihi.

3 כן הנחלתי לי ירחי-שווא ויללות

יעמל מנ-י לי :

4 Si א-ם 4

tarem. *Servitus* quoque non ultra scopum
tendenda.

Ibid. Alterum loci conspectum præbet צל
umbra strictius dicta, & פעל pro ipso o-
pere sumtum. *Mortalis* nempe ob *molestissimam*
vite conditionem, tunc comparabitur
cum *servo fatigato, exhausto, anhelante, &*
untram aliquam hic illic *captante*, qua vel
ad momentum *ab astu diei*, quo conficitur,
reficiatur, ac recreetur. Hanc *imaginem* sug-
gerit Elegans phrasis שאף צל *Anhelare um-*
bram, vel ad umbram, quod est, *aperto, &*
hiante ore se viribus defectum, delassatumque,
ostendere, atque aliquantulum saltem refrige-
rii ac resocillationis unde unde captare. Doct.
Schmid. hoc ipsum intendens, ut videtur, fi-
guram delevit, non illustravit, quum *capta-*
re-umbram exponit frustra esse, *nec quicquam*
consequi, ut *Jer. 14: 6.* שאף רוח *haurire*
ventum. Felicius accepit sequens יקוה פעלו,
Expectat opus suum, pro *Laborare cogitur per*
totam vitam; atque *uno opere absoluto, aliud*
tamen mox expectat; quo *victum sibi comparat*.
Sane talis est conditio mortalitatis nostræ; per
quam cuique *alius ex alio suscipiendus & ex-*
antlandus labor, aut dolor; qui dies noctesque
quemque circumstat, tum publice, tum pri-
vatim: accedente ad has curas agmine malo-
rum, quibuscum per omnem vitam quisque
colluctandum habet.

Vs. 3. Magni interpretes hunc *Vs.* tam
arcte cum superiori connectunt, ut אהבהו, esse
statuant אהבהו, sicut *servus anhelat umbram*
&c. Sic pro *hereditate accipi mihi menses vani-*
tatis &c. Id prima fronte videri posset rotun-
dus; revera tamen aliquid minus rotundum,
addo minus plenum inde exit. Per se stat *Vs.*
2. ut servus, sic mortalis, anhelat umbram; &
ut mercenarius, ita expectat usque & usque
opus suum. Subnectitur jam כן sic, quod
valere potest sic *constitutus*; potest etiam, si-

militer, ad hoc exemplum. Si prius sequere,
habebis *calamitatem & plagas*, quæ *Jobo* ultra
communem illam *sortem* miseriarum huma-
narum impositæ: si posterius, generalis mane-
bit sensus, quo significat, te quantumvis in-
ter felices ac beatos reputaretur, antequam
fortunis omnibus uno die exueretur, tamen
revera nihil aliud in omni vitæ cursu esse ex-
pertum, quam *tristem* quandam *servitutem*,
quæ a *curis & sollicitudinibus* vix fiverit respi-
rare. Utrunque cum scopo supra constituto
pulcre consistit.

Ibid. Tam firmiter sibi multi persuadent
Jobum hic loqui de *Extraordinariis plagis* sibi
immissis, ut hinc probari autument, *Calami-*
tatem istam aliquot *menses durasse*. Huic opi-
nioni *Vs. 4. & 5.* præcipue anam præbue-
runt; neque eam plane expungere aulin; si
connexio reformetur, quæ nimis languida
vulgo. Sentias id ex *Cl. Cier.* annotatione,
vult Jobus se ab aliquo tempore tam miseram vi-
tam egisse quam est servi aut mercenarii vita
&c. Omnino כן in hanc mentem verten-
dum, sic *constitutus: sub illa communi omnium*
servitute agens, insuper tanquam hereditate
quodam extraordinaria accipi nuper hos men-
ses vanos, atque has noctes laboriosas, in quibus
sine ulla interspiratione jactor, exagitor, &
ulceribus ac tæbe distuo. Hoc pacto non
discederet a *scopo*, sed anticiparentur que-
relæ, postea relinendæ, *æquum non esse ut*
mortalitatis militia, & servitus gravis, ex-
traordinariis oneribus, qualia Jobo imposita,
prægravaretur.

Ibid. Habes priorem conspectum, quem
Belgæ nostri secuti sunt. Posteriores prætulit
Doct. *Mercer.* hæc, & sequentia referens
ad *universæ vite ærumnosissimam conditionem*.
Cl. Cocc. in hoc *Vs.* *totam* quoque *vitam* *Jo-*
bi amplectitur, in qua non tantum *dies* con-
tinui, sed *ipsum tempus quietis* fuerit laborio-
sum, ac *molestum*, plus quam *servitus* alicui
molesti esse possit. *Cl. Schmid.* eundem hunc
sensum unice arguet, 1. ex *diuturnitate tem-*

poris; quum *mensēs vanitatis* memorentur. 2. ex verbo הנחלתי *hereditario accēpi*, quo derivatio a *majoribus* indicetur. Judiciose satis, & speciose, utrumque. Adde 3. epitheton ירחי שוא *Mensēs vanitatis* magis quadrare in universam *Jobi* vitam, & communem miseriam, quam in extraordinariam illam, qua conflictatus fuit, calamitatem; quin 4. לילות עמל *Noctēs laboris & ærummæ*, ferunt potius *Charactērem generalem vitæ molestioris*, quæ his in terris degenda miseris mortalibus est, quam *specialem*, qui soli *Jobo* extra ordinem afflictō accommodetur.

Ibid. Circa phrasēs lectissimas observo primo, grandisone dictum esse הנחלתי *Hereditario jure possidere factus sum, mensēs vanitatis*, adjecto gratiæ & emphaseos causa לי *Mibi*. Doct. *Merc.* existimat subaudiendam *Præpos.* מן, quasi מירחי *de mensibus hereditare factus sum*. Id *Schmidius* vocat *enervare verbum*, quod *Jobus* non dicat se de mensibus vanis aliquid accepisse, sed omnes suos mensēs vanos fuisse. Non alia mens *Merceri*; qui haud dubie *Mensēs vanitatis* consideravit ut *Hereditatem* omnibus hominibus communem; unde & suam sibi portionem accepit *Jobus*. Non opus tamen supplemento isto; & plena non minus quam venusta est structura ירחי הנחלתי *Heres cernere factus sum mensēs*. Formula est *Arabibus* perfamiliaris, qua signanter expriment non bona tantum, sed & mala, in propriam quandam ac perpetuam possessionem alicui venientia. Defungar uno exemplo ex *Div. Hud.*

אור־תני ההוי מנחם שקמ
 ואשכח מן הגוי לעגא מרשבא

*Amor eorum me Hereditare fecit morbum,
 Conquerorque præ æstu desiderii ustionem
 perpetuam.*

Invertunt quoque phrasim, & dicunt, *Hereditario jure me occupant mala.* *Div. Hud.*

توارثتني حوادث خطب اشين
 المفاقر

*Hereditario jure occuparunt me casus ad-
 versi, qui canos efficiunt vertices.*

Iterum Ibid.

ولقد توارثتني الحوادث واحدا
 خسرعا صغيرا ثم ما تغلوني

*Sane heredarunt me infortunia solum,
 Infirnum, parvulum; nec tamen me vi-
 cerunt.*

Hoc est, *alia super alia in me ingruerunt*, ut *Scholiastes* declarat. Ad hanc faciem expresserat *Pagninus* heic loci, sic ceu *jure hereditario traditus sum mihi mensibus vanis*; quod tamen magis amplecterer, si הנחלתי לירחי structum fuisset. Secundo *Mensium* hac in sede mentio ad genium *Arabia*, qui in *tristibus* describendis *Mensēs* amat numerare. Initar omnium sit illud ex *Hamasæ*.

تمتع بذا اليوم الغصير فانه
 رهين بايام الشهور الاطاول

*Fruitor hocce die brevi, quando quidem
 Oppigneratus est diebus mensium longorum.*

Hoc est *carpe, cape, rape, presentis diei breve gaudium, quum longæ calamitates tibi immineant exantlandæ*. Adjectum שוא *vanitatem* non tantum designat, sed etiam *miseriam*. Ejus genuinam vim hic eruere haud vacat: nedum exequi, quanta sit amplitudo *Mensium misere vanitatis*. Cum iis tertio connexæ *Noctēs Laboris ærummæ*, singularem efficaciam habent; ut insinuetur ne *Noctēs* quidem ipsas, quæ lenire mortalium curas diurnas dicuntur, sollicitudine ac molestia sua vacare. Adde *Noctēs* suo sono aliquid triste & horridum adferre; atque ad calamitates designandas transferri. Finio iu לי quod aliis prepararunt mihi; aliis an-

4 Si decumbam, dicamque, quoniam donam surgam? tum extendit vesperam, & satior jactationibus usque ad crepusculum.

4 אם-שננתי ואמרתי מתי אקום ומדד-ערב ושבעתי נדדים עדי-נשף :

5 In- לבש

numerarunt, rectius constituerunt cum Mercero, vel cum Coccejo dabis assignarunt; & quidem in portionem hereditariam: quum sub מני מנה contineatur certa mensura, modo, numero, aliquid praefinire, & assignare; speciatim ad decreta Dei, & facta cuique assignata usû Arabum se extendente.

Vs. 4. Amplificatur ultimum membrum Vs. præc. & describuntur Noctes longissimæ & laboriosissimæ, quibuscum fuerit conflictatus. Extraordinarias Jobi plagas, & nocturnas jactationes plurimi hic vident, non sine magna specie. Mercerus tamen ad ordinariam hominum conditionem, & inquietudinem, qua insomnes sæpe noctes traducunt, hæc applicare non dubitavit; assentiente Schmidio. Ad utrumque sensum acclinis Cocceji commentatio. Si prius sequare, anticipatio iterum admittenda, quum Vs. 13. 14. idem hocce clarius exponatur. Posterius ideo minus placuisse putem, quod figura nimis vehementes viderentur. Sed notandum, afflictos, situante vi dolorum, proclives esse ad exaggerationem: Jobumque sua verba vero caractere insignivisse, Abstinentia ea vocans, Cap. 6: 3. Addas Stylum libri, & genium nationis, grandia sonare solitum. Est & aliud hic neutiquam negligendum; quod nempe Longi dies, menses, anni apud Arabes frequententur in vita miseriore; præsertim autem Longæ Noctes: ut contra Noctes breves tribuuntur vite beatorum. Reperies viduarum annum longum, in notis ad Harir p. 135. Menses longos, ad Vs. præc. En dies noctesque, in Div. Hud.

وجهد بلاء اذا ما اتى
تطاول ايامه واللبالي

Gravem enimvero miseriam; qua ingruente Longos dies, longas transigo noctes.

Habes anxietatem quæ depingitur Dent. 28:

67. Tales noctes vel nullam, vel remotam habere auroram dicunt: ut in illo Div. Hud.

يا طول ليل غير منصرف

O Longitudinem noctis nunquam finiende!

Nec non Ibid.

تكايد ليل بعبد الصباح

Sustines Noctem cujus remota aurora est.

Contrarium venuste expressit Harir. conf. 38.

ثم فرض له من سبب نباله
ما أن بطول نباله وقصر ليلته

Tum decrevit ei largissima dona, que indicabant longas viro vestes, ac breves esse noctes. Hoc est, que arguerent virum divitem atque beatum. Hinc expeditior loci nostri sensus, cujus Longas noctes opportune locatas cernis in descriptione generalis illius miserie, qua cum colluctantur mortales: quamvis haud abnuam, eandem imaginem in extraordinarias quoque calamitates, si series eas postulare vincatur, quadrare.

Ibid. Aliquid circa verba dispiciendum restat. Adhæretur maxime ad מדד; & variatur in interstinctione. Nimis durus est Merceri, Recessus vespere, & נדד, pro, Quando tandem nox recesserit? Argute alii, Quando surgam? tum amittitur cor meum vespere, quantum noctis ad auroram adhuc superfit. Commodius Coccejus, ubi decubui, dixi; quando surgam emensusque fuerit vesper? Alii, cum Belgis nostris, Emensusque erit vesperam, noctem, Deus? Novo conatu Schmidius. Si cubui, & dixi, quando surgam? tum admensus est mihi vesperam, & satiatum sum jactationibus usque ad crepusculum. Nunquam intelliges hæc,

5 לבש בשרי רמה וגוש עפר עורי
רגע וימאם ;

5 Induit caro mea putredinem
verminantem; & æstuationem pul-
veris: cutis mea perfluctuat & di-
statabescit.

6 ימי

6 Dies

hæc, nisi suum ipsius interpretem agat Vir
Doctus. Si factum, ut cubarem noctu, ac præ
molestia diem appropinquare optarem; tum vero
Deus sequentem illum diem usque ad vesperam
longe aliter mihi admensus fuit, quam spera-
ram; adeo quidem, ut jactationibus saturatus
sim per totum diem, usque ad crepusculum ves-
perinum. Hoc appellaris ad quæstionem sede-
re, & torturam dare verbis suis, quin sibi ip-
si. Probo tamen interpunctionem: probo
quoque versionem admensus est, alio sensu,
pro extendit scilicet, atque Longam effecit
vesperam ac noctem: quod jam a Cl. de Dieu
auctoritate Linguæ Arabicæ commendatum.
Notio Metiendi secundaria est, a primaria
Extendendi, & in longum protrahendi, quam

servat Arabum ^و ^د, In 2. ^د ^د. Clarum
Originis vestigium offert 1 Reg. 17: 21. Fa-
teor tamen Ellipsin paulo duriores, Tum ex-
tendit vesperam Deus; quam sic evitare lice-
bit, Tum extendit se vespera; nam Pihel &
Hiphyl etiam reciprocam vim induere possunt.
Possis quin imo Tum extenditur, quia ^د
^ד in 1. conj. apud Arabes est extendere,
& extendi: inde in 2. exiit gemina potestas
valde extendere, & valde extendi, qualia mul-
ta in Hebræis æque ac Arabicis formis congeri
possent.

Ibid. Necdum omne illud exromptum,
quod sinus Linguæ recondit. Dubitavi ta-
men an promerem, quia subtilius videri po-
terit, quam solidius. Nempe contextus hie-
ce recipit subluniorum ad aspectum, quo Lon-
gæ & tediose noctes figurant Calamitates, qui-
bus secundum communem sortem mortalia-
rum sese jactatum, atque pro virili portione,
ut sic dicam, exercitum suis insinuaslet tunc
Noster; ut proinde Extraordinarius hisce pla-
gis non debuisset onerari. ^ד ^ד decumbere,
figurate est jacere in miseria. ^{קום} surgere est
ex miseria emergere. ^{ערב} vesper, occasus,

pro casu adverso nemini ignotus. Deni-
que crepusculum matutinum pro letioris for-
tune auspicio cuique notissimum. Illustrabit
imaginem hanc Amrolykysus in Moallekat.

ولبل كموج البحر لرخي سدوله
علي بانواع الهوام لبنتلي
فقلت له لما تمطي بصلبه
وارداف اعجاز وناء بكاكل
الا ايها اللبل الطويل الا انجالي
بصبح وما الاصبح منك بامثل

Sæpe Nox ut unda decumana demisit la-
cimas

Super me, diversis cum curis, ut pro-
baret.

Et dixi ei, quum extendisset lumbum
suum,

Ei posticas partes; & pectore procnubif-
set.

Ne, O tu Nox Longa, ne discutiaris

Per auroram: nam aurora te non ef-
fet melior.

Prædicat Poeta constantiam suam in adversis,
atque depingit ^{ليل} ^{لايل} Noctem No-

ctosam ac multo formidolosissimam, quæ ipsum
oppresserit; & tota sua mole (quam lumbo, clu-
nibus, & pectore, donat) obrutum tenuerit:
absque ut animum desponderit, quin imo abs-
que ut optaverit calamitatem illam fortune le-
tioris exortu depelli. Uberrimus hinc loco
nostro sensus accederet, scopum recta feri-
ens: sed, ut dixi, dubitabundus rem pro-
pono; eamque in medio relictam velim.

Vf. 5. Ut superiores, ita & hic Vf. ancipi-
piti me cogitatione distringit, referamne gra-
ves hæc locutiones ad Jobi presentem miseriam

& afflictionem; an ad generalem mortalitatis miserissime conditionem. Prius ipsi nunc Merce-ro quoque visum, itemque Coccejo; nedum aliis, qui jam inde a *I. J.* 3. Calamitatem privam nostri recenseri autumabant. Ex mente *Cel. Cocc.* significat hic *Jobus* se esse *συνδουλοῦ-βρωτος*, & pro indumento sibi esse vermes ex putridis ulceribus enatos; cum crustis saniei arefactæ ac concretæ, quæ comparentur glebis, aut ramento pulveris. Similita ferme reperias apud *Merc.* & alios. Alii tamen ad vermes & glebam sepulchri hæc traverunt, in quod se brevi descendurum iuvant *Nolter*: quin imo in quo se jam jacere ostendat, *Calaveris* videlicet quam simillimum. Imminens mors, cum vermibus & gleba pulveris placuere *Cl. Clerico. Edm. Castellus*, *Vir summus*, in *Lex. Polygl.*

גויש עפר profundum pulveris, ex *Dial. Syr.* verti posse monens, arbitratur *Jobus* se sub diro & incurabili morbo jam mortuum ac sepulchrum considerare. Longe aliter ad calculos sedit *Cl. Schmid.* cuncta applicans ad communem mortalium sortem: extremamque illam miseriam, quæ in ipsa morte contingit: quum 1. caro induit vermem, quatenus a vermibus consumenda est: itemque 2. ramentum pulveris, quia per corrosionem vermium in pulverem minutissimum est abitura. 3. cutis diffunditur, quando in morte contabescit, rumpiturque, atque sic reproba fit, hoc est inepta ad functiones vite, nulliusque amplius usus. Duæ medicæ sententiæ non adeo arident. Inter priorem & Posteriorem sic animi pendeo, ut propentior tamen sum in hanc, quam in illam; quia generalis ille conspectus ad seriem, accommodatior esse videtur: si videlicet non ad id quod in morte fit restringatur; ut voluisse videtur *Vir Doctus*, sed ad totum vite mortalis tempus extendatur.

Ibid. Priorem si quis velit sensum, remittam ad *L. 1. Orig. Hebr. p. 311.* & seq. ubi Radici *רגע* vindicata potestate vibrandi & fluctuandi, hoc in loco vere *Tragicam* picturam indicavi, qua *Jobus*, tabo diffluens, & putridis sordibus scærens 1. Carnem suam repræsentaret putredine verminante vestitam. 2. estu pulvereo, quod explicabam astuante purulentia. 3. cutem tabe fluctuantem. 4. multo ulcere hiantem. Hæc vivi & spirantis cadaveris imaginem absolutissimam sistant, quæ plerisque forte hanc interpretandi rationem receptissi-

mam, adhuc magis insinuabit, atque de *pre-senti* sua Calamitate agere *Nostrium*, penitus persuad bit.

Ibid. Vide tamen an non generalis miseræ mortalitatis descriptio congruentior sit futura. Hanc in rem referas velim, & conferas, vividam illam mortalium picturam quam *Cap. 4.* & seq. habuimus. Illud exemplum imitatur *Jobus*, ad suumque scopum revocat, *אנוש* Mortalem pingens ad instar vermis aliqujus putredine ac tabe sua fluentem; & quidem dum vivit, dum spirat; dum aliquid esse videtur; quem vermem per se satis miserum par non sit tam extraordinariis miseris infestari. Sic 1. Caro putredine verminante vestitu exhibet nobis *עש* *Tineam*, *Cap. 4: 19.* itemque *Cap. 25.*

6. *רמה* vermiculum, & *תולעה* *Lumbricum*. 2. Estuatiore pulveris inluta eadem dicitur caro; quod omnis homo pulvis existens, ad pulverem quoque fit reliturus. Vim phræticis inox pressius declarabo. 3. cutis fluctuans & hians ulceratione, ante oculos ponit purulentiam ut sic dicam tabem, sub qua terre vermiculi vivam degimus mortem, omni momento obnoxii gravibus & infellicis morbis, malis, incommodis, vel extus invasuris, vel intus erupturis.

Ibid. Evoluto nobili sensu, enucleemus & voces ad grandem huncce cothurnum sustinendum exquisitissime admotas. *רמה* & vermem notat, & putredinem verminantem.

Radix *רמה* *מר* apud *Arabes* frequens pro computruit, teredine exesum fuit os; ut in *Alcor.*

من يحيي العظام وهي رميم

Quis vivificat ossa, quum vermibus exesa sunt?

ipsum hoc derivatum *رمة* *رמה* signat 1.

putredinem verminantem. 2. Ipsum vermiculum, & speciatim teredinem, *ارضة* dictam

alias. 3. collective *العظام البالبة*

ossa cariota, sive vermibus erosa. Hæc exemplis alibi illustram. Nunc compendia sectans optionem defero *Lectori*, malitne induit caro mea putredinem verminantem, an vermem rosorem, sive *Teredinem*. Utrumque *تعفن* & sublime; sed posterius *تعفن*, geminata

nata sese figura commendans, per quam *vermem induisse* dicitur, qui a capite ad calcem *verminantem* in se fovet *putredinem*, cujus respectu *vermis* quoque & *Lumbricus* appelletur.

Ibid. Sequens גויט עפר *Glebam pulveris* plerique vertunt, ex usu *Thalmudico*; unde alii adferunt *strigmentum*, *ramentum*, quas notiones in *Lex. Thalm.* exhibet Cl. *Buxi.* una cum *pulvere* ipso. Hanc vim elegit *Ab. Esra*, qui monens nonnullis גויט esse *contrectationem* a גישש *palparit*; aliis מין חיות *speciem animantium*; קרוב *propius* vero autumat, esse מין עפר *speciem pulveris*, per conjunctionem duorum *Synonymorum*, ut ארמת עפר *Dan 12. Terra pulveris.* Isti *Glebe* minus firmum præsidium quæsit Cl. *Crom.* ex *Arab.* غـيـث Pluvia, per quam *Glebe* concresecunt. A גישש *contrectavit*, *Codurc.* fatis audacter elicuit *pilulam sordidam*, quæ *contrectando* & *fricando* deraditur. Mitto alias conjecturas: neque immorabor *profundo pulveris*, quod ex *Syriaca Dial.* tentabat *Ed. Castel.* qui ex *Arabum* جوش גויט, aliquid commodius dare potuit, nec non ex eorundem جاش *med. Fe גישש*, quam scripturam exhibet כתיב גויט, substituente גויט. Utraque *Radix* valet *astuare*, *fervere*, *effervesce*: indeque جوش *Cor* dictum, & جيش *exercitus*, ob *fervidum* & *astuantem* motum. Utraque forma dat proprie *actionem fervendi*, sive *astuationem*: ac proinde sive גויט עפר legas, sive גויט עפר, habebis *astuationem pulveris*; quæ huic sedi insignite accommoda; quemcumque tandem sensum sequare. Ex nostra sententia habes *corpus e pulvere conflatum*, coque velut *astuabundum*, ob *fragilem* ac *pulveream* illam *conditionem*, qua ad singula momenta morbis, doloribus, mortibus, subjacemus. Qui apud *Ab. Esram.* *speciem animantium* intelligebunt, *astuationem pulveris* forte sumserunt pro *multitudine reptilium*; quam non spernent, qui ad *Plagas Jobi*, & *Alorbum Pedicularum* hæc referenda putant.

Ibid. Ad ultimum membrum observo עור *cutim*, crescens vi orationis, dici רגע *perfluere*; nempe ob *interiorem illum estum corruptionis verminantis*; qua eadem *cutis* quoque dicitur ימאם *subulcerata* esse. Vides *Schema* decenter absolutum. ימאם passim est sprexit, reprobovit. Id incommode hic retentum a *Tigurinis*, qui dant *cutis mea displicet mihi*. Noltri malebant *Aspernabilis est*, & *fætida*, *ulceribus* nempe. *Schmidius* dabat *Reproba est*, *inepta ad officium*; quod paucis sese approbabit. *Mercerus*, *Coccejus*, plerique, respexerunt cognatum thema מוסם, ut sit *colliquescita est*, vel *distabuit cutis mea*. Sic *Pf. 58. 8.* ימאם כמו מים verti solet: *colliquescant ut aque*, quasi pro ימסם, ex *Syriacismo*, ut volunt. Eadem ratione מאסתי mox *Vs. 17.* hujus *cap. judice* Cl. *Cocc.* positum pro מסותי *Tabui*. Hæc exempla Cl.

Glericus opinatur vel a manu *Librarii*, errante scilicet, vel a *Matritus Lectionis*, esse profecta, inserto *Aleph*. Isti licentiæ tanta porta data non esset, si ante oculos habuissent *Critici viri bohernos Lang. Hebr. defectus*, per quos *Origines* plerarumque radicum hæcenus subductæ fuerunt; nunquam nisi ad faciem *Dialectorum* in lucem educendæ. Sane dubitari nequit quin notiones *aspernandi*, *reprobandi*, *festidendi*, sint *secundariæ*. Quarum *primaria* ea merito habebitur, ex qua, cum commoda istarum significationum *Originatione*, trium locorum sententia explebitur citra ullam *Azomaliam*; cum eo tamen, ut ista *potestas formalis*, non ex ingenio fabricetur, sed in auctoritate *Dialecti* fundetur.

His conditionibus videtur ימאם מלס *Arabum* posse satisfacere, cujus *Radicis* primigeniam vim reduxerim ad *ulcerationem*, sive *ductionem subulceratam*. Ex hoc fonte *Glossas Golianas* facile derivabis; 1. *Succensuit illi* i. e. *subulceratus* fuit. 2. *Turbavit aut corrupit amicitiam* i. e. *exulceravit*. 3. *perfricuit cutim* i. e. *ulceravit*. 4. *dilatatum fuit vulnus* i. e. *ulceratum* fuit. Nil plenius aut rotundius, quam quod hinc sponte subnascitur; *cutis mea perfluat & suavet ulceratione corrumpitur*. Similiter *Pf. 58. De Vs. 17.* hujus *cap. mox* dispicietur. *Quis lancibus jam pen-*

confer
קד

6 Dies mei levissime mihi de tela fugiunt; & consumuntur expirante trama expectationis.

6 ימי קלו מני-ארנ ויכלו באפס

תקוה :

7 Re- זכר 6

penſita, num probare poſſis iudicium Cl. Cuſſetii ſub מַסַּס „ Hinc quidam exponunt „ Job. 7: 5. וַיִּמָּס „ quaſi pro יָמִים, quod ſane „ rei congrueret. Sed nec ablulit propria ver- „ bi נִמָּס ſignificatio, quod interdum reſpicit „ defectus phyſicos; ut intelligatur cuius fiſſuris „ ulcerofis ſuſtulum & nauſeam excitans. Imo „ poteſt dici entis reſpui, quæ fiſſuris ſanioſis „ irrigata, excidit: quaſi natura eam reſpuat „ atque abjiciat. Sic non opus Arabiſſini ſubſi- „ dio, quo radix hæc notat late patens vul- „ nus. „ Reſpicit Vir Doctiſſ. ad Cl. Hin- kelm. in Præf. Alcor. qui noſtrum מַסַּס ex notione late patens vulneris exponi poſſe indi- cans, diſplicuit iis, quibus omne quod ex Arabia proferitur diſplicet, quantumvis pro coacto, & obſcuro, facilem lucidumque præſtet ſenſum. Ulcerata noſtra corruptio quam fortem ſit habitura neſcio: id ſcio, eam accommodatiſſimam eſſe huic ſeriei, ſive communem ſequare opinionem, ſive Noſtram, qua contextum hunc ad Mortalitatis tabem exulceratam, omnis corruptionis purulente intus plenam, applicandum eſſe cenſeo. Cogita quid Medicorum Filios, quid Chirurgoſ, diſtrin- gat cotidie; nec ullum amplius commentarium in hunc locum deſiderabis.

Uſ. 6. Conneſtitur cum natura per ſe diſſuente, ac diſtateſcente, præſentis vitæ brevitatis momentanea, non ut mortis deſiderium culpa vacare evincatur, quo Cl. Cocc. tendebat, ſed ut arguatur, ἐφελκούς illis vermiculis terræ tam immanes plagas non debere imprimi. Illuſtratur fugiens illa brevitatis pulchra comparatione, in qua diſſidetur circa vocem אַרְנַן, quam alii texturam, alii radium textorium ſonare putant. Plerique poſterius commodiſſimum viſum; quod ſatis eleganter enucleatum a Doct. de Pineda, ita commentante. Velociores mei dies fuerunt radio-textoris: & quidem velut ludicra quædam navicula illud quicquid fuit leviffime arundinis, & fili, aut trame circumvolutæ, id eſt leviffima huius vitæ bona arundineæ fragilitique valetudini circumda-

ta, ſecum detulit dierum & ποικίλιον viciffitudine quadam; cui quoque itio & reditio radii quam ſimillima eſt. Hæc acuminis plus habent, quam luminis, ſolidique. Ad Radium textoris conſignandum forma אַרְנַן aptior fuiſſet, unde Alii maluere, dies mei leviores ſunt textura. Id a Cl. Cocc. ſic declaratur. Ut tela faſtidi negotio, ſtamine reſecto, tollitur; ita vita mea in ipſo mortis diſcrimine eſt, ut leviffimo momento abrumpatur. Paulo aliter Schmidius, cum textura radium complectens, ut dies dicantur fugere & deproperari, præ quam tela detexitur & deproperatur. Bonus eſt ſenſus, quem reddes uberiorem, ſi imaginem texture directe applices ad vitam cuique divinitus aſſignatam, cujus tum dies, tum eventus, ut fila, hanc telam contexunt, aſſolvuntque. Nemini ignotum, quid Græcorum uſus ſub verbis κλάθειν, ἐπικλάθειν, πολυπέθειν, ἐπιπελάθειν, ſubminuere, ad hanc figuram illuſtrandam. Lucian. Cataſt. p. 424. Ἐὶ δὲ ἰμε- ται ἢ ἀπιδόξασκεν, ὡς ἐπιπέθειν διτάμειν, ἐκλι- λοιπέει ἢ ἢ ἐπιπεκλωσμένοι αὐτῶν νήματα. Plenius Contempſ. p. 353. κατὰ φείν καὶ μέγας ἀν- ἐπικλάθεισας ἰκάσθαι ἢ ἀποκτείν, ἢ δὲ ἢ ἐπιπέθειν ἐπι- βέθειν ἢ πάντας ἐκ λιπέτων νημάτων &c. &c. Et p. 355. Ἐὶ δὲ δίδειν ἢ φ' οἷας αὐτῶν κρέκας ἐκίμεστο Neſcit a qua trama ipſi pendeat filius. Prover- bii vim hinc adepta phraſis, Tenui filo pende- re, quod Plut. in Demoſt. eſt τὸν σαπέθον καὶ παλαιῶν πύργων ἐπιπέθειν. Simile quid inter He- bræos obrinuitſe diſceſ ex Eſaj. 38: 12. Ritum tex- toris vitam meam convolvor: a tenui trama, מַדְלֵה reſecat me &c. Hunc locum cum noſtro non male contulerunt Aben Eſra & Jarchius, ad ejuſque lucem aliquid forte commodius adhuc detego; Dies mei leviffime decurrunt de textura, & conſummantur expirante trama. Sic perpetua erit Allegoria: קלו מני Leves mihi ſunt de tela, pro citiſſime vel deſecantur, vel quod malim decurrunt mihi, neminem offendet, qui ſenſus, quos vocant, prægnantes haud ignoret. תקוה Expectatio, etiam filum notat, vel tramam, unde Tigur. Verſ. perquam cou- cin-

7 זכר כִּי־רוּחַ חַי לֹא־תִשׁוּב עֵינַי לראות טוב :

7 Recordare ventum esse vitam meam: non repetet oculus meus videre bonum.

8 לֹא־

8 Non

einne Trama deficiente finiuntur. Placitum & Grotio, Codarco, aliis, sed non Schmidio neganti se meminisse uspiam in scriptura comparationem cum tela, aut textura, institui ratione terminationis ex defectu; sed velocem finem potius indicari per abruptionem fili facilem & subitanam: ut Jes. 38: 12. Miram profectio crisis! quasi filum & tela vite non æque dici posset finire, expirare, deficere, quam abrumpi, si series illuc feratur. Hiskias, apud Prophetam, tramam suam abrumpi, pro suo scopo speciatim conqueritur: at Nolter generatim respicit nunc præproperam vite fugientis celeritatem, cujus trama quam ocyssime deficit, & expirat, absque ulla spe, aut expectatione ejusdem proroganda, vel ע , hisce in terris, præsentique sæculo, renovanda. Fateor expirante expectatione eundem sensum fundere, quin vix excludi posse ab hoc contextu. Idem tamen contendo ne trama quidem vim, Allegoria illuc vocante, posse seponi. Coniungamus ergo quæ hic pulcherrime in eandem mentem conspirant, & veramus, Expirante trama atque expectatione. Est Figura ex Ambiguo, pulcherrime hic lucens, cui simillimus Iusus Ibn Doreidi.

מֵאֵי כִּנְתֵי אֲדָמַי וְהַזְמַן מוֹלֵעַ
בְּשֵׁת מַלְמוֹם וְתִכְכֵּיבַת הַקּוּי ע

Enimvero ignarus eram Fortunam esse cupidam
Dissipandi collectum; ע dissolvendi plexa fila.

Ibi Schol. **הַקּוּי** טַאֲקַת הַחֲבִיל
הַמִּפְתְּנוֹלוֹת וְיִסְתַּעַר לְגִפְרָהּ

Vox קוי notat plexus funium intortos; transfer-
turque ad alia. Nempe ad Robur, potentiam, opes, quæ omnia, a Poëta simul intenduntur.

אֲפָס Expirationem proprie signat, a Rad. אָפַס,

quæ & פִּשְׁתֵּי נַפְסִי, cum flatu expiravit.
Cl. Clericus ex hoc loco colligens Resurrectionem mortuorum Jobo nec notam fuisse, nec creditam, inducit genus commentandi quod in aliis ipse taxat, atque haud ferendum pronunciat.

Vs. 7. Momentaneam hanc vite brevitatem, celeremque fugam, duplex consignat figura. Prima est venti, cito pertransientis videlicet, ut plenius Ps. 78: 39. expressum. Schmidius præeunte Coccejo, maluit halitum oris, nariumve, quo suspensa sit hæc vita animalis; ut proinde merito cum momentanea ejusdem duratione comparetur. Uterque adpectus habet suam vim ac dignitatem: estque optio satis difficilis. Alterum membrum non agit de spe adempta pristinae felicitatis; multo minus resurrectio negatur, ut importune Rabbini. Longius petitum etiam quod Schmidius dedit. Non revertetur post mortem oculus meus in hunc mundum, vitamque; in qua prius fui: ע quidem ejusmodi reditu, in quo videam bonum, quo priorum malorum infelicitas queat compensari. Hinc non procul ablutit Mercerus, nisi quod simplicius quid voluisse videatur. Melius & pressius Coccejus; Mox moriar, nec percipiam amplius bonum in vita. Nescio an id voluerit, quod Jobum voluisse crediderim; uno oculi ictu, ac momento, vitam hanc mortalem finire. Crebra est Hyperbole in sacris, in profanis. Job. 20: 5. Lætitia Hypocrite עֲדֵי רֵגַע ad momentum, proprie ad nictum oculi. Signatissime Prov. 12: 19. Labium firmitatis i. e. veritatis, firmabitur in æternum; ועד ארגיעה; at donec oculo nictem erit lingua fucata. Eandem exaggerationem recipit stylus sententiosus ac sublimis in exigua duratione nostræ vite, quæ est עד ארגיעה donec oculo nictem, ista vix momentum edurante respectu Æternitatis. Hoc magniloquo Jobi ore nunc iia enunciatum existimem, non redibit oculus meus ad videndum bonum. Sum momentaneus huncuncio, cujus vita, quam longa, uno qua-

8 Non iustraturus est me oculus בִּי : לא־תִשׁוּרֵנִי עַן רֵאִי עֵינֶיךָ :
videntis me: oculi tui in me, & dif-
pareo. וְאֵינִי :

9 Con- כלה 9

si *nictu oculi, lumen almum rapientis, absolvitur.*
בֹּב *videre bonum nihil aliud hinc loci,*
Quam *dius luminis auras percipere.* לֹא יִשׁוּב

*Non redibit oculus meus, pro non iteravit, non
denuo faciet, singulari habet veniuntatem;*
estque *Ilebrasmus* quem aliis in locis passim
inducarunt Viri Docti.

¶ 8. In eadem sententiam efficacius ad-
huc subnecti puto, *Non contemplantur me oculus
videntis me; quod interpretor, Qui me se-
mel vidit, non altera vice videbit, quia ad mo-
mentum existens evanesco.* Vel, si mavis, sic.
*Uno quasi momento orior, morior: nec datur
spatium citissime fugientem contemplandi, arque
lustrandi; ocyor enim vento, ocyor fulmine,
pertransit vita mortalis, atque disparet.* Sub-
languida videntur, quæ *Mercerus* aliique
passim hic habent de *reditu ad statum visibilem
mortuis denegato.* Cl. *Cocceji* sentius etiam
non satis uber, *Posthac non alius me, neque
ego alium, qui nunc una sumus, & nos mutuo
intuemur, poterimus juvare.* Proxime verum
tetigere *Polychron.* & *Olympiod.* ad *subitos mor-
tis casus* hæc referentes, quasi diceret *Jobus,*
explanatore de *Pineda,* *Accidet ut dum in me
forte quispiam fixat obtutum, subito abeam, at-
que velocissime dispares saltam oculum contem-
plantis.* Quod illi *speciatim,* tu *generatim* cap-
cias velim, de *vita* omnis hominis, quem
Συῖος ὄρα *Umbræ somnium* appellat Poëta *Di-
thyrambicus:* quemque cum *somnio avo-
lante* etiam comparari videbimus infra *Cap.*
20: 9.

Ibid. Eodem & posterius colon collineat,
Oculi tui in me, & nullus ego. Extra oleas
abeunt, qui *oculos iræ divina* intelligunt. Ne
oculos quidem affectus & misericordiæ scopum
servare autem. Haud assenserim quoque
Schmidio, *oculos generalis providentiæ inducenti,*
*juxta quam Deus singulos homines aspicit, ut
illis det finem vitæ: quasi sensus esset, Quan-
do tu oculos tuos in me direxeris, ut mihi des
finem vitæ juxta naturæ cursum, tum sane non
amplius ego ero in hac vita.* In eo quid miri?
quid quod *momentaneam durationem* pingat?

Ad hoc *πῶς* omnino tenendum, quod mo-
do posui, *Ad momentum vivo,* o Deus, *ad
momentum me vides* his in tetris, quin *sub pri-
mo oculi conjectu,* quo me *ortum* adspicis, *mo-
rior, dispereo, nullus sum;* ne *momenti* qui-
dem *spatium* in comparatione ad *Æternitatem*
tuam *implens.* Sentis gradationem decentis-
simam, qua *momentanea duratione* adhuc *bre-
vius* quid figuratur; quod genus locutionum
hyperbolicarum ex adfectu concitato oriun-
dum, nemo prudens ultra scopum tetenderit.
Cogitet, verbi gratia, aliquis, non fuille ergo,
quod tam acerbas querelas mitteret *Jobus*
ob adfectiones *ultra momentum* haud pro-
rogandas. Hæc, & alia ejusdem naturæ,
otiose & frigide dicerentur; quum non ratio se-
data, & examussum perlustrata, orationem hanc
direxerit, sed perturbatio mentis de gradu fer-
me dejectæ cam suggesterit, in qua contendit
hoc *brevissimum,* & per se *vanitatis plenis-
simum,* vitæ *momentum,* non *extraordinariis
adspicitionibus* fuisse cumulandum, & intolerabile
reddendum, a Sapienti & Bono rerum
humanarum Moderatore.

Ibid. Acquiesco equidem explicationi pro-
positæ. Id tamen honoris varianti lectio-
ni habendum, ut quem sensum fundere queat,
aperiam. Nempe in bonis *Codicibus* רֵאִי ex-

hibetur, *Milhel,* unde רֵאִי hic a multis
vertitur *oculus visionis.* Is simpliciter *Mercero*
est *oculus videns;* aliis *oculus perspicaciæ, per-
spicacissimus.* Utrumque tenuem nimis præ-
bet sensum; quem habebis amplum & cel-
sum, si רֵאִי *oculum visionis* accipias *som-
nium,* sive *adspicium somni.* Hinc per inter-
rogationem posses, *Nonne vides me* ὄρα ὄρα
ἴδεις? vel cum affirmatione, *tu vides me,*
ἴδεις ὄρα. לֹא substantive hoc sensu habui-
mus *Cap.* 4: 21. *Cernis me esse nihil,* וְאֵינִי
וְאֵינִי; ὄρα ὄρα. *Speciem fugitivam, umbram e-
vanidam, somnium merum.* Sic רֵאִי comino-
distime sumi posset infra *cap.* 33: 21. *Consum-
ta est caro ejus* כָּרֹאִי *præ visione nocturna;*
qua-

9 כלה ענן וילך כן יורד שאול לא
יעלה :

10 לא ישוב עוד לביתו ולא יכיר
עוד מקומו :

11 גס-אני

9 Confumitur nubes transversa,
& abit : sic descendens ad inferos
non adscendet.

10 Non revertetur denuo ad do-
mum suam ; neque agnoscet eum
amplius locus ipsius.

11 Etiam

qualis inducitur *Eurip. Phœniss.* 1713. ὡς ἡ
ἄσπετος ὡς ἡ ἄσπετος ὡς ἡ ἄσπετος
sicut somnium vires habens ; qua-
lesque cum *Aesch.* in *Agam.* 1227. appelles
ὡς ἡ ἄσπετος ὡς ἡ ἄσπετος ὡς ἡ ἄσπετος
Somniorum formis si-
millimos. Ad hoc exemplum ἄσπετος
ἄσπετος ὡς ἡ ἄσπετος rite expresseris ; quamvis malletm
ὡς ἡ ἄσπετος ὡς ἡ ἄσπετος pro ipsissimo somnio ; ut enim *Græcis*
ὡς ἡ ἄσπετος sic עין עין Rem ipsam sæpe signat.

Habes eandem similitudinem in simili materia
cap. 20: 8. *Videntes eum dicent ubi est ? ut som-
nium avolabit, &c.* utque visio nocturna aspel-
letur. Ibidem tamen *Vs.* 9. reperies, quod
præcedentem nostram interpretationem unice
confirmet ; *Oculus contemplatus est eum, nec
addet.* Non bis videbitur, cujus momentanea
tantum est duratio. ולא עוד תשורנו מקומו
neque denuo eum cernet locus ejus. Phrasid
ן תשור עין extat quoque *Cap.* 24: 16. ac proin-
de, ut dixi, priori versioni adhæresco.

Vs. 9. Illustrantur & cumulantur ea, quæ
de evanida mortalium conditione dicta erant,
imagine Nubis citissime dilabentis, quam ne-
mo vel retinere queat, vel revocare: ad quam
rationem irrevocabilis rapiatur vita, atque di-
lapsa evanescat. Verbum כלה consumi, de
fumo evanescente habes *Pf.* 37: 20. ענן est nu-
bilatio, nebula fumosa, quæ subito apparet, ac
disparet. ילך hic valet perire ; ut *infra*
27: 22. Tolle eum turbo וילך ibit. Inspi-
ce locum, & senties interitionem irrevocabi-
lem simul, simul rapidissimam. Cum tali Nu-
be, Nebula, Fumo comparatur יורד שאול
descendens in statum mortis, atque Dissolutionem
animæ a corpore ; in quam, ut fatis agentibus

propellimur ; ita nemini inde redire, atque e-
mergere datur, secundum Naturæ leges ordi-
narias. Crudum, quod *Rabbini* hinc inferant
spem Resurrectionis a Jobo vel abnegatam, vel
ignoratam. Et Patres nonnulli hinc melioris
vitæ fidem detraxerunt Nostro ; quorum sub
clypeo sic ratiocinatur *Cl. Clericus.* Sane hæc
non possunt intelligi de solo reditu ad hanc vitam
mortalem negato ; sed de quovis genere resurre-
ctionis ad vitam meliorem ; si enim scivisset Jo-
bus, fore ut aliquando ad immortalem vitam re-
surgeret, ea spe se debuisset solari ; non ita loqui,
quasi nihil amplius esset sperandum. Otiose ta-
lia dicuntur in umbra, procul ab æstu crucia-
tuum, qui æstuantia quoque verba Nostro ex-
torquebant. Hæc si quis ultra scopum rapiat,
trahatque, injuriosus erit in virum Sanctum ;
& Philosophiam ac Theologiam veterem con-
turbabit. Series quoque ipsa aliud suggerere
potuisset ; quæ tota decurrit in descriptione
durationis momentaneæ hisce in terris ; quæ nec
prorogari, nec revocari se patiat.

Vs. 10. Ad terrenam sane vitam, & commu-
nem mortalium conditionem in præsentī seculo,
aperte ducit clausula hæc ; qua Reditus in do-
mum negatur iis, qui ad plures abierunt. Cur
quietam domum cum Schmidio innui statuamus,
nil causæ video. Sufficit sedes, & familia cu-
jusque. מקום Locus hic signat patriam, quæ
non agnoscere amplius dicitur fumtos, non tan-
tum, quod nunquam redituri sint, sed magis
adhuc, quod ita abierint, ac si nunquam sus-
sistent. Qui מקום Locum pro Civibus & Ami-
cis accipiunt, granditatem non capiunt hujus
figuræ, quæ sensum tribuit ipsi solo patrio tam
crebras, tam subitas vident vices aliorum aliis
succedentium, ut cum ipsis memoria quoque
eorum aboleatur, ac si nunquam sedes illas te-
nuissent. Geminum germanum est *Cap.* 8:
18. & 20: 10.

11 Etiam ego non compeſcam os meum: loquar in angulto ſpiritus mei; diſſeram in amaro animæ meæ.

12 An mare ego, an monſtrum marinum? quod ponas contra me cuſtodiam.

13 Si

11 גם אני לא אחשך פי אדברה
בצר רוחי אישיחה כמר נפשי :

12 הים אני אם ההנין כיהתשים עלי

מיטמר :

Vf. 11. Incipit hic altera pars cap. nostri; atque per formulam גם אני etiam ego &c. insinuatur, quum hæc ita sese habeant, Deusque tam rigide tractet *Jobum*, manu extraordinariis plagis in ipsum soluta, etiam *Jobo* fas esse ut os in extraordinarias querelas resolvat; atque sic arcto spiritui laxamentum, amaræ animæ lenimentum quærat. Depellit a se notam improbi murmuratoris. Magna vis & gratia in illo גם אני etiam ego; designat enim jus, quod sibi competere censebat *Jobus*, ad tam acerbas de sorte sua querimonias fundendas. Designat quoque quandam quasi *retaliationem*, ex illo jure redditam, quum nempe *Deo* immisericorditer adſurgenti penduntur miserabiles complorationes, quin expostulationes justissimæ. Vides quo *Adſectus* irritatus abripuerit Nostrum; & quantos ei animos fecerit illibata conscientiæ integritas, quam adversus Amicorum injustissimas criminationes tutatur. Fontem tam commoti adſectus ipse indicat, *Angustationem* spiritus, & *amaritudinem* animæ. Nempe צר & מר *Angustum* amarumque hic *substantive* veniunt; estque graviter istoc sensu enunciatum, *Loquar in angusto spiritus mei; diſſeram in amaro anima meæ*; nempe *concretis* pro *abstractis* positis. Perpende tamen an non pondus sit accessurum, si *concreta* retineas, & ב ex solenni *Arabismo* des *casu recto*; secundum illud الله بقدير Deus est in potente, i. e. *potentissimus*. أنا Ego in credente. Ista structura, multo tritior in *Bibliis*, quam hæctenus observatum, signat *interiorem* rei aut *personæ* conditionem, *naturamve*. Hinc jam veritas licet, *Loquar angustatus spiritum meum; & diſſeram*

seram amarulentus animam meam. Talis a Deo, ab hominibus, magis magisque effectus, atque ultra ac dici possit oppressus simul, simul irritatus. Dedi geminam, quam Lingua admittit, constructionis faciem: quænam præferenda sit, vix dijudico.

Vf. 12. Mira comparatione atrocitatem malorum suorum, & plagas quibus premebatur, inculcat, rogans, num *Mare* esset? num *bellua marina*? ut necesse fuerit furentem vinæ & severitiam, obicibus & repagulis circumdatis, frangi, atque coerceri. Opponit istam imaginem veræ suæ conditioni, qua se modo affmilaverat *vermiculo tabido*, ac *sponse diffuenti*; in quo nullæ vires, nullum robur. *Meditatio Merceri* sic habet. *An eo sum robore ad hæc tam atrocia perpetiendâ, quo mare, aut cætus, ut in his tantis doloribus opus sit te velut repagula & claustra adhibere, ne hinc migrem, & quod unice in votis habeo, moriar solutus hisce malis.* Sic *מיטמר* custodia esset *obstaculum moriendi*. Malim cum Aliis *Custodiam*, *carcerem*, *claustra*, *repagula*, referre ad *Pœnas gravissimas*, alibi etiam hoc *Emblemate* consignatas. Duplex sic oritur *adſpectus monstri marini*, *Marisque*, & ratione *Roboris*, & ratione *furoris indomiti*. Utrumque cum *Itylo Arabiæ* conjunctissimum, qui *homines robustos, sevos, importunos, immanes* non tantum cum *Draconibus* & *monstris marinis* comparat, sed etiam cum ipso *Mari*. Sic *Arabij* id. p. 52. *Tamerlanem* vocat البحر الخضم Mare vastum cujus gurgitibus cuncta sorbeantur. Negat ergo *Noster* se tantis *terroribus, doloribus, judiciis, pœnis* esse comprimendum, contumendum, includendum; quippe qui nec tam *sæva ac importuna*, nec tam *valida ac robusta* sit *natura*, ut *immanes* illos *ictus* vel *meruerit*, vel *diutius sustinere* queat.

Vf. 13. Quan-

13 כי-אמרת תנחמני ערשי ישא
 בשיחי משכבי ;
 14 וחתתי בחלומות ומחזיונות
 תבעתני ;
 15 ותבהר מחנק נפשי מות
 מעצמותי ;
 16 מאסתי

13 Si dico, consolabitur me letus meus; levabit nonnihil querelae meae cubile meum.

14 Tum consternas me somniis; & visionibus me perterrefacis.

15 Ut eligat praefocationem anima mea: mortem, praefocibus meis.

16 Ul-

Vs. 13. Quantis terroribus dies noctesque opprimeretur, & elideretur, tanquam bellua quaedam seva, tribus declarat versibus; qui non diu nos morabuntur. Pulcherrime in priori colo ערש Lectus, Thalampus dicitur consolari afflictum; taciteque innuisse videtur Jobus, se, hominum officio cessante, Lectum saltem consolatore fore, sperasse. Sequens phrasis paulo intricatior. Plerique, Auferet lamentationem meam cubile meum. Alii pressius נחמני insistentes, Feret de questu meo, eodem sensu; nonnihil de questu meo auferet. Malebat Schmidius, repetito adfixo, Feret, sustentabit me in querela mea cubile meum. Longius abijt Kimchius, eumque secutus Pagninus, Ardet in querela cubile meum. Nempe משאה incendium sonat, quasi sublationem dicas in altum; ex quo usu נשא tollere esset comburere, & intransitive, tolli valeret ardere. Est egregia figura; quam tamen hic non admiserim, tum quod duo hemistichia sibi invicem fere respondere soleant; tum quod נשא istam vim non assumat, nisi serie illuc necessario ducente, quae hic adeo non favet, ut obstet potius. Placet Cl. Coccejus in Lex. dans Feret partem in cura mea cubile meum; nisi quod exponat auferet: minuet sollicitudinem meam. Concinnius putem נחמני feret sumi pro portabit, sustentabit; ut cubile concipiatur partem portare oneris, quod incumbit in eum, qui ad aliquantum quietis capiendum in illud recumbit. Mecum stat Ramb. Similisque plane constructio Neb. 4. 11. הנשאים בסבל Portantes in onere, pro partem oneris.

Vs. 14. Non merentur audiri, qui ad somnia & visiones amicorum Jobi haec detorquent, qualis erat visio illa Eliphazi cap. 4. Non ex-

puto etiam quid sibi velit Doct. Schmid. מן praevale hic loci tendens, ut sit, praevisionibus perterrefacis me; quod declarat praemagnitudine terribili visionum. Ignoro illud מן magnitudinis & excellentiae extra comparationem, cui hic locus non est; quum ex visionibus, & insomniis terrificis continuo se exagitatum dicat Noster. Ferri tamen potest versio, praevisionibus consternatum me reddis, si praefumas ut propter, quale est, praefocore, praeflacrymis, loqui non posse. De horum visorum, somniorumque horrendorum natura, & origine late Interpretes.

Vs. 15. Nimis crudum, quod hic multi obtruserunt, suspendium; vel Laqueus. Emollitur a Doct. Merc. Non quod de laqueo cogitari, sed quod in tanta mali acerbitate, se alterutrinus daretur optio, longe mallet laqueum, quam talem vitam. At vel sic nodus ille infelix merito displicuit; & liquido asseverare est, ἀπὸ τοῦ & ἀπὸ τοῦ ἀπὸ τοῦ nihil aliud hic signare posse, quam πνιχθῆναι praefocari, ut recte monitum a Cl. Cocc. Schmid. aliisque. Productus quoque a Cl. Hinkelm. usus Arabum, quibus

خنق omnem suffocationem exprimit, & خناق Anginam. Pro suffocari dolore, ut πνιχθῆναι & ἀπὸ πνιχθῆναι, ἀπὸ πνιχθῆναι, in Ha-masa extat.

تبريح من الغبط خانقة

Anxietas ex indignatione praefocans eum.

Hac occasione idem Thema per Ha خناق secundariam obtinuit notionem, indignatus &

16 Ulceratus tabesco; non in seculum vivam: remitte a me, nam halitus sunt dies mei.

16 מאסתִי לא־לעלם אחיה חרל
כַּנְנִי כִי־הִבֵּל יָמֵי :

17 Quid

17 מִה־אֲנוּשׁ

*ira percitus fuit. Succensuit. Male voluit; ἀπομιση-
σαί. Dextre hinc & graviter Arabsjad. 1151.*

ואכל ידיה חסרה ונדמה Tam. 257.
וזרר וזרקה والنهب حنقا وكاد
Comeditque manus
ان يموت خنقا

*suas prae dolore & poenitentia, rugiitque, ac vo-
ciferatus fuit: & ardens indignatione, parum
absuit quin suffocaretur. Apparet מַחְנֵק com-
plecti praefocationem quaecumque, & guttu-
ris praeclosurem, qua anima intercipiatur, at-
que excludatur non sine gravi lucta. Hoc ad-
spectu נֶפֶשׁ heic loci Animam oris designabit
potissimum, quæ spirare ultra recuset, quia
respirare haud liceat, ac propterea malit exspi-
rare, atque extinguui. Id tantum intendi li-
quet ex altero colo, Mortem prae ossibus meis.
Recte observatum ossa poni pro corpore & qui-
dem emaciato; addo excruciato & euecto, quo
de alibi commodius.*

*Vers. 16. Magnopere praepeditos hic cernas
Doctissimos Virorum; praesertim in priori
membro, admodum abrupte enunciato. Cl.
Cocc. omnia in compendium misit. Intereſt
ut hic versus recte intelligatur. מאסתִי duobus
modis potest capi. 1. spreui. 2. tabui? pro מסותִי.
Si illud eligas, nihil aliud dicit quam se vitam
ipsam susque deque facere; ac facile ea posse ca-
rere. Si hoc, contra mortem se solatur moriendi
necessitate. Utraque explicatio laborat, prior,
quam plurimi tenent, quod sperno מאסתִי sperno,
absolute positum velint, pro sperno vitam me-
am, vel sperno ossa mea; quæ supplementa
duriuscula esse nemo non sentit, plenum
enim, & diversum Cap. 9: 21. Posterior,
in qua מאסתִי tanquam a מסס, per inter-
rogationem suspenditur, Tabui? minus adhuc
ex limbo fluit. Accedit quod neutra scopum
feriat; nam nec consolatur sese Jobus
contra mortem; nec vitam suam se spernere
aut susque deque habere testatur; sed ex fragi-
lissima & momentanea sua conditione denuo in-*

*stat, contenditque non tam ruditer tractan-
dam, neque tam graviter adfligendam esse mi-
serum vermem, qui omni momento sponte sit
expiraturus, atque in tube sua disperiturus.*

Nonnullis מאסתִי tantundem valet ac מאסתִי
despero, quorum ratio omni ex parte contur-
batissima. Non receperim quoque, quod
Cl. Schmid. tentavit; quamvis ad scopum prop-
ius accedat; si contemsi, non tamen in eter-
num victurus sum: ideoque cessa a me &c. Pri-
mo durum מאסתִי, pro contemsi

מאסתִי. Durius, quod suppleatur מאסתִי si: nec
Vf. 20. conditionem similem postulat; ut Vir
Doctus opinatur. Durissimum, quod in hac
ferie, in qua cause sua bonitatem acerrime de-
fendit Notter, cum sic argumentantem in-
ducatur; si uique graviter peccassem, teque spre-
vissem, non debuisses tamen ex improvise
& vehementer me punire, sed potius sortis hu-
mane misere, & brevis, meminisse & poeni-
tenti omnia remittere. Itane verò spreto &
contemptor Numinis, cum eo contenderet de
modo poenarum? Hoc jam parum abesse
& ab impatientia, & ab impoenitentia, Nostro
objecta per Eliphazum. Observes velim מאסתִי
semper inferre contemptum graviorem, & stu-
dium animi penitus averse; quod verbum ne
per suppositionem quidem unquam in se tran-
sferre voluisset Jobus. Vide jam Origines quid
valeant. Notio ista averse & fastidientis animi,
videtur orta ab ulceratione, exulceratione. Id
alias data opera. Hanc ideam primigeniam
haud spernent heic loci æqui iudices, hinc
sensum habituri liquidum, ac rotundissimum.
Ulceror; non in aeternum vivam: relaxa a me;
nam halitus sunt dies mei. Est Instantia e su-
perioribus subsumta; & quidem vel eodem ad-
spectu, quo Vf. 5. vidimus ימאס; vel gra-
viore. Si eodem, sensus erit, par non esse
ut Deus tantis ictibus urgeat vermiculum sua
sponte tabida quasi ulceratione colliquescentem,
& jam jam מבלי מושים nomine premente, ut
Cap. 4: 20. habuimus, periturum. Malim ta-
men!

17 מה-אנוש כי הגדלנו וכי-השית

17 Quid est mortalis, quod col-
luctando te implices cum eo? &
quod cor tuum adversus eum in-
tendas?

אליו לבך :

18 ותפקדנו

18 Et

men graviore nunc sensu, ulceribus hio & fluo-
totus, quantus quantus sum; atque a Capite
ad calcem iis jam sum confectus plagis, unde
emergere nequeam: & sub quibus non possim
non, brevi, miseram animam exhalare. Quid
ergo, ac si haberem perennem quandam vitæ
vim ac vigorem, novis identidem ictibus me-
lancias, conficis, contundis? *Relaxa* manum;
remitte imperum; *absiste*; *halitus* enim, & *ten-
nuis aura*, cujus similitudinem gerit universa
mea vita, mox sponte dilabatur atque evanes-
cet. **הבל ימי**. Verbum **חרל** *flaccescendi* vim
primævam habuisse, infra reperies.

Ibid. Singularem gratiam & pondus habet
membrum illud medium **לא לעולם אחיה**
*Non in eternum Vivam. Non habeo vim vitæ
perennis, & indissolubilis. Est Ironia, qua
innuitur brevissima & momentanea tantum du-
ratio, mox dissolvendi, & perituri לנצח in
purum putum; vel ratione fragilitatis quam
cum reliquis mortalibus communem habebat;
vel ratione presentis etiam calamitatis, sub cu-
jus pondere jamjam erat expiraturus. At-
tende magnitudinem adfectus. Quid ita me
verberas manu semper extensa, & ne minimum
quidem levata? Non vivam utique in eternum;
sed brevissimum illud vitæ momentum, quod
mihi vivendum restat, quantocyus me rapiet,
extinguetque. Ergo me vel tautilium inter-
spirare sinas, & parce, precor, parce.*

Vers. 17. Via sic emunita per salebras, ad
quas obhærescitur in hoc vs. & seq. in qui-
bus Cl. Cocc. inesse putat descriptionem huma-
ne indignitatis cum ad beneficia, tum ad tenta-
tiones. Nec iisdem, nec valde diversis tamen
vestigiis insistens Cl. Schmid. hunc sensum of-
fert, *Cur eam quem magni facis, præsertim in
spiritualibus, quem in filium adoptas, & gratia
prosequeris; quem nonnunquam etiam in tempo-
ralibus divitem reddis & honoratum: quem dili-
genter observas cor ad ipsum advertens: nibilo-
minus singulis diebus visitas tuis castigationibus;*

*& singulis prope momentis probas malis & ten-
tationibus gravissimis.* Tale quid jam dederat
Doct. de Pineda, tanquam germanissimam ex-
plicationem; quam nimis vereor esse alienis-
simam. Utique mentio *beneficiorum Dei*, qui-
bus *Magni* se *facere* hominem ostendat, hic
plane abhorret a scopo, & serie. Incongrua
quoque illa digestio, qua vs. 17. in *bonum*,
at 18. in *malum* applicatur; quin uno filo ac
tenore omnia decurrant; ex quibus ille sen-
sus eliciendus, qui susceptæ querelærum &
expostulationum acrimoniæ respondeat. Hoc
collineans Doct. Merc. exhibuit, *indignum es-
se Dei majestate hominem tam vilem vel adflige-
re ac percutere.* Sic *Magni* *facere* hominem,
valeret *cum eo comendare, & pugnare*, ipsum
adfligendo. Hoc prima fronte durissimum,
emollietur quodam modo per Diodati expla-
nationem, hanc mentem *Jobo* tribuentis, *se
quum tam arcta custodia a Deo includatur, tam
graviterque impugnetur, a Deo considerari tan-
quam Magnum & formidabilem Adversarium,
quem tantis plagis contunderi necesse sit; quum
revera nihil aliud sit quam Vermiculus.* Simi-
lis imago observabatur *Mercero*, minus ta-
men dextre eam applicanti. *Ut imperatorem,
inquit, ac Clarum ducem haud deceat gregari-
um militem, aut rusticum vilissimum curare:
sic indignum Majestate Dei, rem tam vilem,
quam est homo, curare; aique ita præsertim cu-
rare, ut singulis momentis de eo inquirat; ab
eo ne per momentum quidem providentiæ suæ o-
culos avertens. Hinc coactus fuit pro reme-
dio subdere. Neque sane ego hinc cum Hebræis
collegerim *Jobum Dei providentiæ inficiari*
&c. &c. Sed mens ejus est, se etiam plagis Dei
indignum, nec tanti esse, quem Deus adflige-
re dignetur. Non negem figuram hanc *Ditby-
rambicam*, inprimis ut eam proposuit *Deoda-
tus*, esse *speciosam*; cui subscribendum cen-
serem, si גרל hic omnino per *Magni facere*
sit vertendum. Ei favet adjecta phrasis
לכ השית *appone* cor, saltem secundum
rationem vulgarem, qua creditur inferre *Cu-
rare**

18 Et visites cum singulis matutinis? singulis momentis tentes eum?

18 ותפקרנו לבקרים לרגעים
הבחנו :

19 Quan- כמה 19

ram intensiorem. Cum ea quoque fat pulcre consistunt verba *Visitandi*, & *prohm.li*; & quidem ad *singula matutina*, quin *momenta*. Hæc omnia tunc arguerent *non convenire im-mensæ Majestati*, ut tam *operosis*, ut sic dicam, *ictibus conterat* eum, quem solo *fluvi* queat *disperdere*, nullius momenti aut roboris adversarium; adversus quem *tanta mole insur-gi* nec necesse sit, nec sane satis Deo sit dig-num.

Ibid. Animosissimam habes sententiam; nonnihil tamen a scopo declinantem. Eum propius & pressius ferire mihi videtur hic sensus, *Quid est mortalis quod Tu cum eo collucteris?* *ע*. Hanc specialem vim sub *ג-דל* in 3. *conj.* frequentant Arabes; ut in *Lib. de def. pag. 195.* & *seq.* produxi. Nempe *احكام الغتيل* proprie est *firmiter torquere vel torqueri; & implicari ex multis funiculis in densiorem funem.* Hinc secundario *ג-דל* est *adolevis, increvitis, viribus & robore invaluis.* Item alia *Metaph.* *اللدن في* in *Camuso* est *contentiosa in pugnando vehementia; ab implicando & intorquendo, ut intortus fuit, translatum ad contentionem & colluctationem acerrimam.* Jam vero quum *Hebrais* *ג-דל* crescere, adolescere, secundum *Originem* sonuerit *intorqueri*, etiam atque etiam perpendas velim an non idein illud *intorqueri*, & in *Pib. semet implicare & intorquere*, apud Eosdem obtinuisse potestatem *Veheementis colluctationis* mecum colligas; satisque fundamenti subesse existines, ad hanc vertendi viam sine scrupulo insiltendam. *Arabibus* saltem hoc usû nil tritius; una cum altero illo *crefcentis & adulti roboris, vigoris, magnitudinis*; ac proinde in *Librum Jobi* suo

quodam jure pedem reponit, vi sententiæ exulantem notionem postliminio reposcente. *Contructio הגדלנו* resolvenda in *עמי*, *Colluctando te interques & implicas cum ipso*, nemini nodum necere potest, quum infra *Cap. 31: 18.* omnes agnoscant *גדלנו* *pro* *Adolevit mecum.* Si vim *accusativam* quis mali, *pregnantium locutionum numero & hanc inlerat, Colluctando sternis eum*, nam *ג-דל* pro *صرع* *sternere, pro sternere adversarium inter luctandum usurpari, in conj. dugessata, monui in de Def. p. 197, 198.* Quodcumque sequare, habes imaginem luculentissimam *Paris colluctantium, haud bene comparati; per quam premit, & arguet noster, id quod vincendum susceperat, haud æquum esse, ut Deus miserum terre vermisulum tanto, tamque extraordinario, pondere plagarum suarum obruat; atque gravissimis suis nexibus suis ineluctabiliter adfigat, haud secus ac si placeret sibi in eo lentis ictibus contundendo, quem semel conterere possit.*

Ibid. Non obstat huic interpretationi sequens formula, *ע* quod ponit ad eum *cornuum.* In bonum habes *Prov. 27: 24.* *שית לבך לעררים* *Attende ad greges, curamque in eos intende.* &c. Alibi simplicius valet *animum advertere, observare; ut 1 Sam. 4: 20. Prov. 24: 32. Ps. 48: 14.* &c. Dubium quid valeat *Ps. 62: 11.* *Opulentia quum floruerit, ne ponatis cor.* Plerique explicant per *Ellipsin*, de *Fiducia* in opes *reposita.* Ego malim *ponere cor, pro erigere cum confidentia & audacia.* Quum autem *שות* sæpe bellicam vim induat, ut *שית לבך*, nihil impedit quo minus heic loci *שית לבך* *intendere cor accipiamus hostiliter*, prout *Cap. 1: 8.* *שית לבך* *expositum, & illustratum fuit.* Adjectio

19 כמה לא-תשעה כמני לא הרפני
 ער-בלעי רקי ;

19 Quantum est, quod non aver-
 tis oculum a me? non relaxas me,
 donec glutiam salivam meam.

20 חטאתי

20 Pec-

jectio illa Cordis, ad gravitatem pertinet iræ,
 & impetus, quo adversus aliquem insurgitur.
 Phrasis est Ezechielii per familiaris הני אלך
 Ecce me ad te; pro Ecce te aggressurus sum,
 inquit Dominus. Potuisset quoque dici הנה
 אלך Ecce cor meum ad te. Totis viri-
 bus, tota iræ meæ mole te sum invasurus.

Vers. 18. Parum plausibilis meditatio Schmi-
 dii; qui Verba visitare & probare, in optimam
 quoque partem se accipere ait, ut significant pa-
 ternam castigationem & probationem, in opti-
 mum finem; ut homo vel absteineatur a peccato;
 vel exerceatur in patientia. Minus commoda
 etiam conservatio, & generalis providentia,
 quam Cl. Cocc. hic vidit, metaph. a pastoribus
 singulis matutinis oves suas recensentibus. In
 eodem adspectu hæsit Cl. Cler. cujus hæc
 sunt. Ut paterfamilias, qui res suas, quotidie
 mane, inspiciat, & explorat, satisfæ salviæ &
 rectæ sint: & præstat capere de frequenti cura,
 qua Deus hominum virtutem explorat & confir-
 mat simul, si vera sit, quam de subita explo-
 ratione. Quid ergo paratragædiatur Jobus?
 Quid amarissimis querelis Cælum fatigat?
 Mirum Viros Doctos ita filum suum sub ma-
 nibus perdere posse, dum nimis premunt vul-
 gares verborum Ideas. Omnino Visitare hic est
 Punientis, & Explorare, Adfligentis. Verbum
 פקר in gravioribus pœnis & ultionibus pertri-

rum, ut Exod. 20: 5. Hof. 1: 4. Jer. 46: 25. &
 9: 24, 25. &c. Notabilis valde usus Esaj. 27: 3.
 ubi est hostiliter invadere. Alterum כחן in Ori-
 gine valuit Terere. Hinc speciatim assumpta vis
 Terendi ad cuticulam, explorandi gratia. Inde
 porro Tentare malis, vexare, adfligere. Hæc
 Arabes sub تهنّ conservarunt, ut indicavi
 in Clavi Dial. p. 194, 195. Iisdem تهنّ
 est Omnis res qua homo tentatur, præsertim ad-
 flictio & calamitas. Quid לבקרים Ad matu-
 tina hic designet, discas ex Ps. 101: 8. ubi
 infert quotidianam instantiam, accurationem,
 diligentiamque judicis cuncta inspicientis & ad-

vertentis. Adde Ps. 73: 14. ubi כל היום
 Toto die & לבקרים ad matutina adesse dicitur
 plaga, & castigatio. Alterum לרגעים Ad
 momenta denotat gravitatem mali ne minimum
 quidem remittentis; sed usque & usque crude-
 scentis. Sic Ezech. 26: 16. & 32: 10. חררו
 לרגעים Trepidabunt ad momenta singula; do-
 lore identidem semet irritante & incendente.
 Cl. Crom. Momenti significationem derivat a
 Chald. רגע subito se movit, & Arab. رجح
 iteravit. Hæc non pugnant cum iis, quæ in
 Origin. L. 1. p. 287. dedi; ubi ex رجح
 elicui vim Corusci motus, & vibraminis, ad
 quam diversos hujus Thematis usus revocavi.
 Eandem nempe vim servat quoque رجح,
 cujus omnes significationes a motu vibrante
 descenderunt. Infra occasio nascetur, plu-
 ribus hoc ipsum confirmandi.

Vers. 19. Imago Lucæ quam vs. 17. indu-
 xi, egregie completur. Quousque non avertis
 oculos a me? non laxas me, donec salivam me-
 am deglutiam. Vides Fauces prebensas, &
 manu, nexuræ, validissimi Luctatoris præclusas;
 absque ulla interspiratione. Recte Cl. Cocc.
 Semper mibi instas: nullum momentum ab exa-
 gitatione mei vacuum. Minimum spiramentum
 deglutienda saliva definit. Hæc certissima. In-
 certius quod addit. Credo ex occasione morbi;
 quod arentibus saucibus, inflammatis tonsillis,
 humore transmittendo opus haberet. Vetus tra-
 ditio est, inter cetera mala & Synanchen ha-
 buisse Nostrum. Ex Hieron. meminit, sed
 seposuit, Doct. Mercerus; contentus brevissi-
 mo temporis spatio ad respirandum. Miratur
 Schmidius ab omnibus adeo conspirari in hunc
 sensum, cum nulla videatur esse interpretationis
 ratio; & nusquam talis definitio momenti repe-
 riatur. Sumit autem, quod tu vicissim mi-
 rabere, deglutionem Salivæ, pro Vehementia
 afflictionis, ut sit, Quare non dimittis me prius,
 quam ad extremum usque me adfligas. Adjun-
 git mirificam rationem. Per deglutionem
 sputi, inquit, summas afflictiones denotari pu-

20 Peccavi, quid faciam Tibi, observator hominis? quare posuisti me occurfaculum Tibi; & mihi met factus sum oneri?

21 Et ומה 21

to, quia agrotantes, & omnibus viribus jam destituti, sputum amplius ejicere & ex ore excernere nequeunt; sed illud deglutire coguntur. Simile quid reperias quoque apud Pined. Non tentasset Vir Doctus, si in promptu habuisset formulam proverbialem Arabum ابلعني Deglutire me sicut salivam meam, pro امهاني مقدمي ما concede mihi tantum morae ac spatii, quo eam glutire possim. Ita in Camuso, ex eoque Cl. Golius. Utitur Huririus conf. 15.

ثم اخذ يشكو الاين واخذت في كيب وايين فقال ابلعني مريقي وقد اتعبني طريقي

Tum ille lassitudinem conqueri cepit; ego vero rogare qui valeret, & quo tenderet. At ille, deglutire sinas me, inquit, salivam meam; nam sane confecit me iter meum. Item ad Conf. 10. Teblebius adducit speciem acris & promptae responsionis, in aliquo, qui quum socium de multis interrogasset, ab eoque tandem rogaretur ابلعني مريقي salivam me sinas inglutire, reposuerit, قد ابلعتك دجلة والغرات Vel Tigrim & Euphratem glutius licet. Vides formulam hanc non exigere Synanchen; sed Jobum se considerare ut praefocatum ab acerrimo colluctatore, qui eum a continuo iestibus ne respirare quidem sinebat. Recurret imago Cap. 9: 17, 18. Monendum insuper omnem calamitatem graviozem, ab Arabibus vocari غصة praefocationem, atque inde invaluisse phrasin اصغ لي فصمتي Laxa mihi quod gulam premit.

Verf. 20. Impeditior nexus. In verbis quoque difficultas. Absolute capi potest & חטאתי, peccavi; potest & per concessionem

20 חטאתי כה אפעל לך נצר האדם למה שמתני למכניג לך ואהיה עלי למשא :

peccaverim, vel si peccavi. Prius sequitur Cocc. si ideo me infestas, quia peccavi, & debitor poena tibi sum, fateor me reum tibi esse & פוגעתי. Quid vis faciam, ut mihi placatus fias, O custos hominum! supervacuum est te satisfactionem exigere per poenam, quum lytrox dare non possim. Simile quid & Mercerus dedit, qui tamen magis inclinatur in concessionem. Esto, peccarim, sicut socii mei dicunt haec mihi accidere ob scelera mea; quid tibi vis faciam, ut te placem & culpam meam expiem? Visne millia arietum & oblationum? Qua tandem re ac ratione scelus piabo? Sane nulla re id poterō, nisi tu per te remittere velis. Remitte ergo &c. Hanc viam ita tenet Schmid. ut in illo, Quid faciam tibi? inveniat potius desiderium satisfaciendi Deo per sacrificia, & alia signa poenitentiae. Id cur commodius existimemus, non exputo. Est etiam incommodius paulo נצר

אדם custos hominis, vel servator, in bonum hic sumitus; sive explicetur de Deo sustentatore omnium, in natura; sive de eodem Salvatore suorum in gratia. Concitatus Jobi adfectus exigit potius Observatorem hominis, qui oculos Vigilem & Vindicem intendat in omnes ejus actiones. Cocc. in Lex. proponit, servans homines & observans. Hanc vim habes Prov. 24: 12. ubi נצר נפשך est observator & inspector anima tuae. Sic frequentant Arabes suum ناظر pro observatore; & ناظر

pro speculatore. Confer Jer. 31: 6. & 4: 16. Est & hoc observandum, quod vis custodiendi & servandi videatur secundaria, ducta ab inspiciendo, plane ut apud Latinos Tueri primario valet inspicere, unde porro defendere & conservare. Cognatum Thema נטר item inspicere, servare, pro observare, & occasionem ulciscendi captare usurpatur Lev. 19: 18. Jer. 3: 5, 12. Ps. 103: 9. Cl. Cocc. exponit servare rancorem. Similem quandam vim hic attendendam patet ex Cap. 10: 14. אם חטאתי ושמרתי Si peccavi, tum observasti me; atque

que ab iniquitate mea non expiasti me. Melius adhuc, tum servasti mihi iram & rancorem;

at Jer. 3: 5. הַיִּנְטָר לְעוֹלָם הַיִּשְׁמָר לְנֶצַח

An observabit in aeternum? an alta mente repositum servabit in perpetuum? Adde Amos. 1: 11. Hinc tandem efficerem hunc sensum. Peccavi equidem, sed quid faciam tibi, O observator hominis! vel, O qui servas iram homini. Utrumque ad vs. seq. egregie quadrat; Quare non remittis praevaricationem meam &c.? Liqueat inde, non per concessionem & suppositionem loqui Jobum de peccatis suis, ex mente Amicorum, quasi improbitatis, & majorum scelerum se alligasset: istam enim suspicionem ne ad momentum quidem sibi adhærescere passus fuit; multo minus inde infirmam sane argumentationem intulisse censendum est. Contrarium potius evincere, & Hypocriticos maculam a se depellere voluit, per ingenuam confessionem multiplicis sui peccati; quæ tamen expiata, sibi que condonata, hæctenus autumaverat, quia non per hypocrisis ea commiserat, neque, ut improbus, & rebellis in Deum, uti cap. 10: 6, 7. resumetur; sed ut pius sincerusque Dei Cultor, reliquias gerens inhaerentis corruptionis, quas magis magisque subigere conatus fuerat, secundum viam a Deo præscriptam. Solidissimam sentis ratiocinationem, ex testimonio bonæ conscientiae profectam; qua miratur simul, simul conqueritur Nolter, Deum peccata, quæ dudum deleta & remissa existimarat, ita notasse & observasse, ut ea in recenti servet memoria; eorumque pœnas feverissime tandem reposeat. Eadem querelæ funduntur aliquoties infra; ut dubitari nequeat, quin hoc ipsum nunc agatur, præsertim quum nihil cum scopo conjunctius possit exputari.

Ibid. Hinc jam & reliqua sient illustriora; ut vicissim explicationem modo datam suffulciunt. Bimembris est propositio. Prima, Quare posuisti me לְמַפְנֵעַ לְךָ, quod multis est, in scopum tibi; in quem infesta tua tela congerantur. Aliis placet offendiculum; offensaculum, incurfaculum. Nervose Cocc. eis ἀποσταλάξῃς, ut me habeas pro eo, in quem incurras, quemque omnibus viribus tanquam ἐπιπόδηστος de medio tollas. Ista imago proxime accedit ad vim Radicis מַפְנֵעַ, quæ est offendere in aliquid, & incurfare, sive ledas, sive ledaris. Simplius videri posset incurfaculum; quod Deus

incurfat, & infestat: sed magna me suspicio tenet, concitatissimum Jobi μήδῃ voluisse offensaculum, ad quod ipse Deus quasi offendant, impingat, atque, fas sit verbo, allidatur. Huc & Coccejum ex parte collineasse, vocabulis ἀποσταλάξῃς & ἐπιπόδηστος declaratur: nec non hisce ad finem appositis. Quod dicit ponere offendiculum, id ita capiendum, ut Deus iram suam effundat in ipsum, tanquam reum læsæ majestatis, & qui sanctitatem ejus violaret non punitus. Si prius sequare, & simplicius illud; nihil habes quod magnopere granditate sua advertat, aut feriat; Cur me ponis aliquid, quod incurfes, infestesque? pervulgata est idea hæc. Grandius est, & sonantius, Cur me ponis aliquid, ad quod, tanquam ad importunum aliquod obstaculum, ἐπιπόδηστος, incommoderis & offendaris; quod tibi quotidianum facessens negotium, quotidianis etiam plagis vicissim a Te incommodetur, adfigatur, elidatur. Profundum, & exquisitum, sensum, clariore in luce collocabo. Deus apud Esaj. 1: 13. testatur se ferre non posse vanum populi cultum, & flagrantissima studia placendi esse super ipsum לַטָּרְחָה in onus, & sarcinam incommodam, sub qua desessus portando fatiscat. Hanc imaginem ad Jobi mentem sic accommodare licet, ut acerbissime conqueratur se cum omni suo cultu sincero, & studio placendi, nihil aliud effecisse, quam ut esset מַפְנֵעַ offensaculum summi Numinis, simulque Onus importunum, quum pro benevolentia, gratia, favore, nil nisi iram atque indignationem nunc tandem experiatur.

Ibid. Hanc importunam sarcinam cum offendiculo conjungit altera propositio. Et sum Oneri super me. Vis sententiæ requirebat, & sum Oneri tibi, vel super te. Ad eam faciem LXX. Εἶπὺν ἃ ἔστιν ἐνὶ φρονέσει. Pariliter Hieron. Quin סופרים תקון סופרים Correctio scribarum, quæ dicitur, hic pro עלי offert עליך super te. Eam Lectionem olim in textu existisse frustra contenditur. Correctio ista scribarum, quæ octodecim locis applicatur, nihil aliud est quam Crisis subtilissima Veterum, qua indicant, quomodo secundum scopum & seriem orationis scribi potuisset, atque adeo debuisset, nisi gravis intervenisset causa stilum vertendi, vel paulisper inflectendi. Exempli gratia, Eszech. 8: 17. Emittant crepitum canorum, קולם, אל אפם, ad nasum suum. Series

21 Et quid non aufers defectio-
nem meam; atque transmittis pra-
vitatem meam? nam nunc in pul-
verem decumbam; & requires me,
sed nullus ero.

21 ומת לאהריתשא פשעי והעביר
את-עוני כי-עתה לעפר אישכב
ושחרתני ואינני :

ries poscebat אל אפי ad *Nasum meum*, sed
Numinis profanationem tantam abhorrens sac-
cer stylus, *sedicitatem* istam retorfit in aucto-
res. Eadem ratione & hic ואהיה עליך למשא

Atque factus sum Tibi in Onus. Id parum re-
verens decensque. Decentius ergo ipsa Sacri
Scriptoris manus posuisse creditur עלי super

memet; quamvis prius illud directe intende-
retur. Habes iudicium Veteris *Synagoga*, ip-
siusque *Esrae*, (si verat traditio) de hoc, a-
liisque textibus. Materia est ut minus intelle-
cta multis, ita digna tractatione curatissima;
quæ novis exemplis poterit illustrari tum ex
sacris, tum ex profanis fontibus. Eam *Cri-*
stin ingeniosissime hic adhibitam censeo. היה

היה *Esse Oneri*, sequente על vel אל, va-
let *incommodare*. 2 *Sam.* 15: 33. & 19: 36.
Confer *Deut.* 1: 12. nec non *Esaj.* 1: 14.

היו עלי לטרח *Sunt super me in onus*. Eo-
dem adspectu Noster calamitatem suam exag-
gerans, se Deo oneri esse factum lamentatur.
Ad hoc filum quum super te עליך exarare
debuisset, ipsemet affectu rapiente maluit עלי

super me; quod id ipsum in suum utique caput
revolvi experiretur; quique Deo *incommodus* &
gravis vivebat, sibi ipsi vel maxime *incommo-*
dus & *intolerabilis* superviveret. Apparet esse
speciem *αναυξησιμος*, qua id quod corrigitur,
brevitatis causa supprimitur. Sic plena ora-
tio poposcisset *Ezech.* 8: 17. *Ad nasum meum*;
quin potius *nasum eorum*. Hoc *concisius* de-
inde, nec non *gravius* adhuc *decentiusque* e-
nunciatum. Par ratio obtinet fere in reliquis
Correctionibus Scribarum, ut *Fer.* 2: 11. *popu-*
lus meus mutavit כבודו gloriam suam. Plenius
fuisse כבודי *gloriam meam*, quin potius *glo-*
riam suam. Eodem modo *Hos* 4: 7. &c. &c.
Non erat proinde, cur hinc *Critici* audacior-
is corrupti textus suspicionem injicerent, ex

הקון כופרים: illinc Defensores integritatis
Scripturarum *correctiones* istas susceperant, &
rejecerant; quum, ut dixi, sint ineræ *Epa-*
northoses, quas tacite supplendas esse innue-
runt *Masorethe*. Non tamen omnes ejusdem
vel *evidentiæ* sunt, vel *necessitatis*. Sine hoc
subsidio textum nostrum explicari posse con-
cedo. Sed cum eo sensum reddi nobiliorem
& uberiorem ambigi nequit.

Vers. 21. Verba dilucida. Sensus nexusque
haud adeo clarus. Duriuscule *Mercerus*. *Si*
verum est quod ajunt socii, me ob scelus meum
ita adfligi. cur non condonas scelus ob quod ad-
fligor, ut ne ulterius adfligar? Nunc enim in
pulvere jacerem; & requireres me ad mihi be-
nefaciendum pro integritate & innocentia mea:
sed non essem; atque hinc migrassem. Hæc mi-
hi parum cohærere, quin secum pugnare vi-
dentur; qui enim vel *per concessionem* se ponit
fontem, non debet relabi ad *innocentiam* suam;
sed *ex concessione* illa argumentum adstringere.
Hoc autem sic susceptum multimodis clau-
dicaret; quin *Hypocritarum* convinceret Nos-
trum: *Hypocritarum* enim est talis *concessio*,
cum *audaci illatione*, & *postulatione veniæ*,
gratiæque. Mirum, plurimorum calculos
hanc explicationem auferre potuisse. Mollius
paulo *Schmidius*, *si utique peccavi, cur non*
potius remittis prævaricationem meam? quum
mox in pulvere nihilominus per communem natu-
ræ sortem sim cubaturus. Sed nec *conditionem*
istam *vs. præc.* admittimus: nec si *graviora* i-
bi *peccata* intenderit *Jobus*, ut *Vir Doctus* au-
tumabat, conclusio satis legitima foret. Pro-
pius ad mentem *Jobi* accedit *Coccejus*. *Si mi-*
hi remitteres peccatum, cujus me reum profite-
or, neque ad istum modum infestares me, i-
dem consequeretur, nimirum, ut de medio abi-
rem; & tum non essem tibi offendiculo. Sub-
nectit & hæc haud abs re. *Non apparere cau-*
sam cur non condonet Deus, quum condonare
possit; & si absque illa infestatione moriatur,
sanctitas Dei satis absolvatur. Utraque medi-
tatio scopum servat, quem supra aliquoties
præstitimus. Hæc autem clausula habet si-

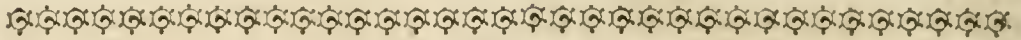
mul acrimoniam, simul complorationem gravissimam. Ponit *Jobus*, non autem ex concessione supponit, se in vita sæpius peccasse, atque in פשע ac פועל commissa non unius nominis incidisse. Ea sibi condonata hætenus non dubitarat, quia recubuerat in sedes gratiæ; & gratiæ Dei promissiones vero ac sincero corde fuerat amplexus. Potuisset ergo Deus ea condonare, & præterire, utpote non ab Hypocrisis, aut improbitate profecta: quin imo debuisset, vi fœderis gratiæ, & sanctissimarum promissionum. Contraria omnia jam sibi evenire, ut adfectu bulliente imaginabatur Noster, ita hoc ipsum Deo objicit, causæque suæ justitiæ & bonitatem, vel isto nomine, tuetur; quod si utique Odiosus & Vixerit, & Vivat Deo, tanquam ἐπιπόρευε & φρεσίν, nil opus sit iniquitatum ejus pristinarum meminisse; earundemque pœnas tam acerbe exigere; contra datam, ut sic dicam, fidem, atque tot solemnes gratiæ promissiones. Melius esse, & promptius, ad odiosissimum illum *Jobum* e medio tollendum, ut omnem culpam, veterem, recentiorem, simul & semel ei remittat Deus, atque tum hominem e Vita abire, & expirare sinat; jam tantis ictibus contusum & contritum, ut supervivere nequeat, nisi extraordinaria Dei manu, & potentia, spirare, atque summet cadaveri superesse cogatur, ad novas identidem pœnas sustinendas, & exantlandas. Sentis πῦρ, ultra omnem ferme vim imaginationis exaggeratum; quo nihil nec acrius, nec miserabilius concipi potest: confugitur quippe ad ipsam Dei *Iran*, quam vere adversus se exarsisse, suus *Jobo* suggerebat adfectus; ut quam remissionem antecessentium peccatorum gratia & bonitas *Jobo* negarant, eam indignatio ipsa, & averratio Numinis a *Jobo*, pro *Jobo* tandem impetrarent; ne in peccatis illis puniendis longiores moras neçtere cogeretur; sed quantocyus liberaretur a molesto conspectu illius hominis, quem sibi & offenculo esse, & oneri, per tot plagas eidem impositas aperte demonstrarat.

Ibid. Ad sublimiorem hunc, & ἀεὶ ἀνώγειν, sensum, sic quadranda versio est. Et quid non remittis prævaricationem, prætermittisque iniquitatem meam? nam tum in pulverem decumbam; & si diligentissime vestigabis me, non ero. Id nervosius, quam vulgare. Quia mox in pulverem decumbam; quasi ex communi sorte omnium mortalium ductum esset argu-

mentum. Crescens vis Orationis graviolem clausulam desiderat, secundum quam quoque posses, Quia mox in pulverem decumberem. Innuit se in vita detineri invitissimum non tantum, sed etiam supra ordinarium nature cursum, quæ tantis cruciatibus jam dudum succumbere debuisset, nisi vi quadam majore Numinis punientis, & in *Jobo* cruciando sibi placetis, sustineretur. Ergo viri mens hæc est, se remissa culpa, missa quoque pœna, & amota illa ultrice manu, sine ulla mora esse exhalaturum, in pulveremque collapsurum: atque sic Deo non amplius oneri, molestiæque, futurum. Admirabiliter dictum לעפר אשכב, quod idem esse ac בעפר in pulvere non persuadet *Mercerus*. Notatur per ל Motus ad locum, ut sit vel in pulverem decumbam; vel ad pulverem succumbam. Est prægnans locutio, ut *Pf.* 74: 7. לארץ חללו Ad terram profanarunt tabernaculum Nominis tui. שכב hic gravem signat mortem, ut occumbere, vel procumbere apud *Latinos*. Vide modo *Jud.* 5: 27. Sequens שחרתני mane queres me; diligenter vestigabis; plurimis bonum sonat; ad bene faciendum, nempe, & repensandum ad afflictiones exhaustas. Illuc & *Merc.* inclinat. Aliis malum fert; queres me ad novas vexationes subeundas, sed elapsus tibi ero per mortem; nec me amplius invenies. Neutrum conveniens, ait *Schmidius*, nam neminem mortuum sive ad bene, sive ad male faciendum quæret Deus. Impudentiam dicti facile excuso; nam haud dubie intellexit, ut eum tanquam si in corpore adhuc viveret, bonis, malisve, adficiat. Sed hoc ipsum intellexerunt quoque, quos *Schmidius* rejicit, ut patet ex *Merceri* illo, Jam in hac vita non comparebo. Cavillatione abstinenti melius. Ipse שחר accipiens de visitatione per mortem, tum ab indole verbi abit, tum orationem plane subnervat. Elumbe sane est, Et mox visitabis me, per mortem naturalem, ut non sim. Tene audacter, Et vestigabis me quam diligentissime, sed nullus ero. Ubi in pulverem ero collapsus, לנצח in purum putum, in perpetuum, periero, vitamque hanc animalem & secularem penitus amifero, nunquam in eandem revocandus: ac proinde qui nunc tibi sum ἐπιπόρευε & obstaculum, e medio ita tollar & removebor, ut in medium redire, tibi-

que *offendiculo* esse nequeam. Cave *tortorem* agas sententiæ, quæ *explanatoris* indiget: nam, ut sæpius inculcatum, ex talibus vel *ignorantiam*, vel *abnegatam animarum immortalitatem*, & *resurrectionem beatam*, elicere velle, est *torturam Jobo* verbisque ejus dare. שחרתני in bonum sumi, haud patitur series. Sed nec malum ea exigit; & frustra est Cl. *Crom.* quum

Arabum سخر *Angariavit* huc advocat. *Vestigandi* certissima notio unice hic quadrat, & quidem *medio usu*, quo nec *bonum* per se infert, nec *malum*. Scilicet in *pulverem* ubi *ocubuisse* Notter, ita *sublatus* esset, ut vel ipse *Deus Eum frustra* quareret. Quorsum hoc tendat, juxta scopum, & adfectum æstuantem loquentis, obscurum esse amplius nequit. Manum proinde de *Tabula*.

CAPUT OCTAVUM.

Vers. 1 **E**T respondit Bildadus Suchites, dixitque.

2 Quousque proloqueris ista? & Spiritus vehemens verba oris tui erunt?

3 An האל

Vers. 1. Tres Amicos *Jobi* unam eandemque adversus *Eum Hypothefin* sustinuisse, atque super illa incude *Miseri* caput, repetitis vicibus, ictibusque, contudisse, quamvis ex *Hebraeis* aliqui disenserint, ut magno *Interpretum* consensu tenetur; ita non umbram quidem patitur dubitationis. Id a *Schmidio* aliiisque solide evictum. Ne itaque actum agamus, pro *Generali scopo* hujus capitis habeatur, ex mente secundi quoque *Disputatoris*, *Eliphazo* succinentis, *Jobum*, ejusque *Liberos*, convictos teneri *Hypocriseos* & *Improbis*, per gravissima *Dei* judicia ipsis inflicta; quippe cujus providentia ad hoc ipsum excubet, ut malis male sit, bonis bene: utque improbi in medio cursu prosperitatis eradicentur: prohi vero ad maxima felicitatis incrementa, a tenuissimis etiam principiis, perveniant. Apparet, quod & de *Eliphazo* submonitum, non in *re*, sed in ejus *explicatione* partim, partim *applicatione*, fuisse erratum.

Vers. 2. Animosissima *Jobi* verba haud ferens *Bildadus*, ex abrupto in eum invehitur, atque maximam prodit indignationem, vel *interruptos*, ut Cl. *Cocc.* putat, Amici *fermo-*

Vers. 1 יען בלדר השוחי ויאמר :

2 עד-אן תמלל-אלה ורוח כביר

אמרי-פיך :

3 האל

nes, vel eosdem ad finem perductos, intolerantæ vehementiæ accusans. *Acre* est primo, *Quousque proloqueris ista?* Verbum מלל pro *fabulari*, *nugari* hic positum suspicatur *Cocc.* prout מלים cap. 6: 26. sumserat pro *Logis*, *Nugis*. Habet *Sal*; quo tamen non caret *vulgatior usus proloquendi*. Juvaret hic *Origo*, quam quia non nisi tenuissima conjectura assequor, expromere necdum possum. עד אן *Quousque*, plerisque valet *Quamdiu*. Valde tamen aridet *Coccejus*, ad *vehementiam* referens, ut sit, *quousque tandem eveheris? pro-cedesne etiam ulterius, ut gravibus dictis graviora superaddas? tu qui videris animo tumido esse in Deum, instar irati maris spumas & lutum egerente*. Concinit alterum membrum, *acrius adhuc, & Spiritus vehemens verba Oris tui? Posses quoque, & Spiritus vehemens verborum Oris tui? עד אן quousque procedet?*

Sine interrogatione *Cocc.* Etenim *Ventus vehemens sunt dicta Oris tui*. Concinne. *Quousque tandem concitato illo impetu proveheris?* nam,

3 האל יעות משפט ואם-שרי יעות-
 צדק ;
 4 אם-בניך חטא-לו וישלחם ביד-
 פשעם ;
 4 אם-

3 An Deus pervertet judicium? &
 an Omnipotens curvabit rectum jus-
 titiæ rigorem:
 4 Si filii tui peccaverunt Ei, & per-
 misit illos in manum prævaricationis
 eorum:

4 Si

nam, ut video, *verba oris tui turbini instar erumpunt*, atque *vela tibi instant*. Mallet Schmidius, & Spiritus viri vehementis erunt *verba oris tui?* comparationem verborum cum vento vehementi judicans minus aptam, & insolentem. Mirum, flare, proflare glorias, & flatus tumidos verborum, ei non succurrisse. Sic πῦρ ἄφ' ὄφ' flare vehementiam apud Soph. in Elec. 611. & alios passim. Granditer Aristoph. in Ran. 872.

Τὸ φῶς ἐκβαίνει τὸ ἄφ' ὄφ' ἔσται
 Turbo verborum erumpere molitur.

Sil. Ital. L. XI. 581.

— — Qui tanta superbo
 Facta sonas ore, & spumanti turbine perflas
 Ignorantium aures — —

Pro tanto nunc turbine non debuisset Vir Doctus *halitum oris* subjicere. Displicet etiam, quod olim tentabam, secundum eandem constructionem, Spiritus superbi sunt *verba oris tui*; quod intelligebam non de *halitu*, sed de *spiritu* strictius dicto, ut *Verba oris* dicantur *prodere Spiritum viri superbi*. Nunc Spiritum *vehementem* unice tenendum cenfeo, & quidem duplici adpectu, ut primo *Ventus vehemens* intelligatur ex ore *turbini instar prorumpens*: secundo *animus superbus*, tantum *turbini* adversus Deum *proflare* ausus. Utrumque firmatur ex *Arabum*.
 Si alterutrum eligendum esset, prius retinerem: sed sentis facile, posterius vix ac ne vix quidem posse dimitti. Ceterum alludi ad Cap. 6: 26. ibi insinuatum; idemque a Cocc. hic submonitum.

Verf. 3. Tam gravi figura in *Jobum* invenitur *Bildadus*, quod Deum *injustitiæ taxasse* videbatur, qui tam fortia jecerat verba, tam vehementesque miscuerat querelas. Cl. Cocc. existimat respici potissimum ad id quod *Jobus*

ultimo loco postulaverat, ut *Deus sibi parceret*, & si peccasset, condonaret sibi peccatum; quasi id incommodi objectione nunc premeretur ex eo, quod *Deus tunc esset ἄριστος ἄριστος*. Mox tamen agnoscit, *latius sententiam* hanc patere; & quidem sub *justitiæ* intelligi *præmii dationem*, quod *penitentibus est propositum*, & sub *judicio eorundem ab impœnitentibus distinctionem*; in qua ratione *gemina nunquam quicquam iniqui a Deo committatur*. Prius illud, *postulato cap. 7: 21. opponi hanc sententiam*, nec cum re, nec cum explicatione & πῦρ, ibi exhibita, consistit. Posterius nimis subtile forte: ut & illud, quod isti distinctioni substernitur, & subservit, *Judicium versari inter tres, judicem & duas partes: justitiam autem subsistere posse inter duas*. Nonnulli *Hebræorum*, *pervertere judicium* pertinere volunt ad *malum justis retributum*; & *pervertere justitiam ad bonum ipsi non repensum*. Aliis prius valet non punire improbos; at posterius, probos non remunerare. Hæc parum fundamenti habent in *Lingua*, cujus proprietates magis adferret, ut *משפט* esset *actio judicandi*, sive *judicium ipsum*; *צדק* vero *Recto-rigida regula juris & justitiæ*, secundum quam *judicia exerceri* debent. Origo *Rectissimi & rigidissimi tenoris* sub *צדק* adstrueta in *Lib. de Def. שפט* *judicavit*, ab æquando fluxisse alibi verisimiliter adstruam. *Pervertitur ergo Judicium a Deo*, quum *bonis mala & malis bona tribuuntur*; quo ipso *æterna illa regula juris & justitiæ*, cujus *tenor rigorque inflexibilis esse debet*, *curvatur*, atque *distorquetur*. Utrumque cum *Natura perfectissima אל*, & *שדי* e *Diametro* pugnat. Quid vero emphaseos, ista Nomina Divina hic exerant, facile erit ad *dijudicandum*, quum *Origo utriusque vocabuli dijudicata & decisa* erit. Vide interim, quæ a *Mercero, Coccejo, Schmidio &c.* tentata.

Verf.

5 Si tu modo diligenter requiras Deum, & omnipotenti supplicaveris:

5 אם אתה תשחר אל ואל שר
תתחנן:

6 Si

6 אם

Uf. 4. Cohærentia non omnino liquida. Plurimi connectunt cum *uf. 5, 6.* ut sit oppositio *Liberorum merito punitorum*, & *patris gratiam inventuri si respiciat*. Hi orationem sic continuant. *Si filii tui peccaverunt Ei, eosque tradidit &c.* Si tu contra quaesieris Deum &c. Si purus reclususque fueris, nunc sane suscipiat tibi bonum &c. *Mercerus* hunc *uf.* in se concludit, ita ut *Bildadus* ab *Exemplo in Filios* invitet *Patrem* ad respiciendam. Si *Filii tui peccaverunt Ei, dimisit eos in manum prævaricationis eorum.* Omittit *Vaw* in

וישלחם, ut abundans. Idem *Cl. Cocc.* visum, nisi quod dubitanter enunciatur putet a *Bildado*, quod asseveranter capiebat *Mercerus*. Novum cum *uf. 3.* nexum proposuit *Schmid.* multa de suo inferens. Num dices Deum pervertere *Judicium*, si *Filii tui ob peccatum, quod in convivio commiserunt, cujusque tu particeps factus es per indulgentiam tuam, in manus prævaricationis sue, tuæque traditi sunt, & reliqua tua mala post se traxerunt?* Exillimat *Patrem* hic includi, & studio sic locutum *Bildadum*, quod proprium peccatum non habere sibi videretur &c. &c. Hæc parum arrident. Ne connexio quidem sat justa, aut commoda. Præcedens sententia in se terminetur necesse est, quippe quæ inferat manifestam absurditatem, quin repugnantiam, a nulla conditione suspendendam. Hæc nervum suum amitteret, si *uf. 4.* unam cum ea efficiat periodum, & *Syllogismum* qualem formavit *Schmidius*. Mihi *media via Merc. & Cocc.* non displiceret, in hunc sensum, cum aileveratione conjunctum; *Si Filii tui peccaverunt Ei, sane permisit illos in manum prævaricationis eorum.* Magis tamen inclino in *priorem*; nam vis argumentationis requirit *oppositionem sententiarum & insententiarum*; quos una clade involvi negat *Bildadus*; quando Deus sanxerit, *Animam que peccat morituram*; atque non *Filios Patrum, non Patres Filiorum culpam esse luituros.* Viri mentem ergo huc redire existimarem, *Non est quod Tu, quod quisquam alius, Deum injustitiæ accuset, ob subitana domus florentis ruinam, cum exterminio Libero-*

rum; quorum judicio, fontes si forte fuerint, insens utique Pater implicari non deovisset. Equidem & *Tibi, & patribus reliquis, confirmare possum, solus improbus & impatientes male perituros: eos autem qui Dei gratiam sincero corde implorant, in meliorem fortunam fore restituendos; etiam si funditus eradicari esse viderentur.* Cur cum *Jobo* reliquos hic alluviam patris, mox clarius perspicies. Apparet a *Bildado* ut dubio vacuum inferri, habere *Liberos Jobi* quod meruerant. Idem de patre, sed occultius, insinuat. Eidem tamen *spem* quandam restitutionis relinquit, si non pergat adversus Deum declamare, sed *Ei, in iusto scelerum vindicti, supplicare* incipiat. De eo plura ad *uf. 5.*

Ibid. Gravis & venusta Locutio וישלחם ביד פישעם. Eam feliciter explicuit *Merc.* sceleri suo eos dimisit puniendos, & perdendos; tanquam in manum & potestatem sceleris traditos, ut eos in ruinam traheret. *Cl. Coccejus* vertit dimittere in manu peccati, quod ei est, nullo suffragamine, nulla cunctatione interposita peccatum castigare. Ego dedi, permittere in manum prævaricationis; ad mentem *Merceri*; sive ejectos & expulsos a Deo, tradere suomet crimini in plenam potestatem, ut pro arbitrio eos rapiat in perniciem. Posses adhuc sonantius projecit eos in manum prævaricationis. Quicquid sit, grave *judicium* hoc verbo consignari patet ex *Cap. 14: 16.* ut plane non intelligam, quid viderit *Cl. Crom.* ad h. l. quum ait, versionem, Tradidit eos in manus prævaricationis eorum, nec sensum habere, nec verbo convenire. Id in ipsius versionem ne recidat vereor; retribuit illis juxta prævaricationem eorum. שלח pro retribuere mihi quidem plane inauditum.

Vers. 5. Optime observatum a *Cl. Coccejo*, subesse occultam *Jobi* taxationem. Nempe ita Deum propitium promittit, si studiose quaeratur, si supplici prece gratia *Ejus* imploretur; si adversus manum ejus castigantem cor non obduretur: si non accusetur injustitiæ, sed *justissima* esse *judicia* ejus, agnoscat. Horum nihil, ex mente *Bildadi*, apud *Jobum*; quippe qui

6 אַם-יֵיךְ וְיִשֶׁר אַתָּה כִּי-יַעֲתֶדָּה

יעיר עליך ושלם נות צדקך ;

7 והיה

qui cum Deo expostulare, atque vehementi impetu verborum in eum invehi ausus fuerit. Ergo & antea illum *animam Dei minus reverentem*, atque *contumaciorum* gessisse Nostrum; ac vel propterea *justissimas* Numini poenas *persolvere* colligebat. Non tamen ad solum *Jobum* hæc restringerem, sed ad omnes *Patres* extenderem, quorum similis forte tum fortuna, tum querela exstaret unquam. Confer similem usum *secundæ personæ cap. 5: 17, 19.* & quæ ibi commonui. Ratio mea hæc est, quod *Bildadus* non tam *Jobum* consolari voluisse videatur, & spe melioris fortunæ erigere; quam quidem ex certissimæ veritatis, & doctrinæ generalis illatione Eum *neglecti officii*, quin *Religionis violatæ*, *convincere*: simulque *elatos ejus spiritus* competere.

Vers. 6. Nova conditione instatur, *Jobusque* iterum *hypocriteos* taxatur, quem additur, *si purus rectusque Tu; sane nunc æmulabitur super te* &c. Atqui non faciebat hoc Deus, justus judex universi: ergo *Jobi cor*, hæctenus quidem, nec *purum*, nec *rectum* coram Deo. Sentis sub isto *אתָּה Tu*, generalem iterum veritatem, quam tum demum *Jobus* sibi applicare posset, ubi *cor suum a fermento veteri repurgasset.* וְךָ proprie *Limpidus*, sive *pellucidus*, *אֲשֶׁר־אֵינִי*, notante *Cl. Coccejo*. Infert ergo 1. *puritatem a sordibus vitiorum.* 2. *Virtutis studium haud fucatum.* Hæc duo præstant *יִשֶׁר Rectum*, sincerumque Numinis cultorem. Sequens *כִּי עַתָּה* optime omnes, *sane nunc, certe nunc statim.* Dissentit unus *Schmidius*, rectius esse tendens *Quia tum*; quod ut accomodet, *וְךָ* *vs. 5, 6.* optandi potestate capere cogitur, pro *O si quæreres Deum* &c. *O si rectus esses!* Auscultandum fuerat *Coccejo* monenti *כִּי הֵן* sæpe asseverare. Id certum. Incertius, an per Ellipsin fiat, quasi *הֵן וְיִשֶׁר אַתָּה* &c.

Ibid. Fructus ciet verbum *יעיר*, quod *Mercero*, *Coccejo*, aliis, est, *evigilabit super te*, si-

6 Si purus & rectus tu; enim vero mox æmulabitur super te: & pacatam reddet mansionem amoenam justitiæ tuæ.

7 Sit-

cet nunc sopitus tibi videatur. Eodem spectant, qui *excitabit se* dederunt. Durius suppletur a nonnullis *suscitabit super te* bonum. *Devote bonis adficiet.* *Cl. Cler.* coacte, *Excitabit bonitatem suam super te.* Habes & alia tortiora apud *Schmidium*, qui ipse ex *vs. 3.* *שֶׁפֶט* repeti posse putans, ut *'sit Excitaret judicium super te*, aliis palmam hallucinandi præripere voluisse videtur; est enim omnium alienissimum. Non omnino alienum quod *R. Levi* tentavit, *Exultabit super te* ut in *Hisp.* infra 31: 29. Magis ad rem prius *Vigilabit super te.* Dices *יעיר* potius scribendum fuisse. Scrupulo levando serviet *עיר* media *Jod*, cujus clarum vestigium *Hof. 4: 7.* in *מעיר* a *vigilando*; nec non in forma *pari.* *עיר* *vigilans.* &c. Er-

go & *יעיר* recte in *fur. kal.* exponi potest, *Vigilabit. Excitabitur*; speciatim cum *emulatione*, & *adfectu ardentiore*, quem offerre saltem audeo, si cum inferre necdum liceat. Hujus potestatis apud *Arabes* pertrita sub *غالى* med. *Je*, mentionem jam feci in *Observ.* ad *Deut. 32: 11.* ubi *יעיר קנו* venuste reddi posset, *Æmulatur*, *ardenti studio prosequitur nidum suum.* Infra *Cap. 17: 8.* *התעורר* quoque *Zelotypiam* designare videtur. Sic *יקנא עליך* idem valebit atque *יעיר עליך* *Zelabit super te*, ad te quantocyus ex malis hisce vindicandum. Quam appositum sit heic loci Verbum illud, nemo non sponte persensit.

Ibid. Nimis argutum, quod *נות צדקך* *inhabitaculum justitiæ tuæ* de *Anima* exposuerint *Ab-Esra* & *R. Levi.* Subtilius quoque *Schmidius*, *Habitaculum justitiæ tuæ* declarat, quod *ad te justum pertinet.* Rectissime *Merc.* in quo *te juste jam geres.* Possis tamen pressius adhuc, *pacabitque*, & *absolutissima felicitate cumulabit*, *mansionem amoenam justitiæ tuæ*: in quam videlicet a Deo jam *justus* declaratus restitue-

Et

ris;

7 Sitque principium tuum, exiguum quid; at novissimum tuum increfcet valde.

8 Nam confule, age, ætatem antiquam; & attende ad fcrcutinium patrum ipforum.

9 Nam

ris, ut in ea *justitiis* & vera *Virtus* late efflorescant. Hoc & *Coccejo* obvertatum crediderim. Tacite innuit *Jobi* statum antegressum habendum esse pro *Tentorio improbitatis*, (ut *Psaltes* loquitur) in quo omnis tui *injustitia*, tum *maledictio* hæctenus *stibulata* fuerit, atque porro *stibulatura* esset, nisi se *puriorum*, *rectiorem*, *justioremque*, quam antea, probaret.

Vers. 7. Sat expedita hic omnia; nisi quod planum per se sensum intricaverit subtilitas, quæ principium exiguum de *Jobi fortunis prioribus*, unde excederat, intelligit; quasi præfagisset *Bildadus*, id quod eventu comprobatum, *Jobi felicitatem pristinam fore conduplicandum*. Nec præsentit id Disputator, nec sane futurum credidit. Proponit tantum generalem doctrinam, *justorum res magis magisque prosperari, atque super Votis fluere*. Recte *Merc.* aliique, *initio videbitur quidem exigua fors tua, sed magis magisque accresces; atque tandem ad summum prosperitatis gradum perveniet*. Circa phrascs paucula. *מצער* nec

Adjectivum est, nec Adverbium; sed solidum substantivum, *Exiguitatem* designans. *Arabum*

מצער per omnia respondet; *parvus*, *exiguus*, *vilis*, *contemptus*, *abjectus fuit*. Latet *Origo*; quam ex collatione cognati *זער*

deprehendi sitam esse in raritate pili, aut plumæ; ut *ψαδς* *exiguus*, *tenuis*, proprie adfert raro pilo præditum. Fugiebat etiam me hæctenus *proprietas* verbi *ישגה*, cujus *secundaria* vis est *Multiplicari*, *crescere*, *amplum reddi*, *abundare*, &c. Oppositio hujus textus suggerit sponte *densitatem comæ luxuriosam* & *in se implicitam*. Hoc tamen pro explorato non habendum, donec auctoritate *Dialecticæ* comprobetur. Ejus significationis vestigia sub

7 והיה ראשיתך מצער ואחריתך
ישגה כאד :

8 ביישאל גא לדור ראשון וכונן
לחקר אבותם :

شجلا & شجن continentur; tam obscure

tamen, ut ex Lexicis vix erui queant. Hic verbulo tantum indicabo, notionem *anxietatis* & *tristitiæ* utrique Radici esse *secundariam*, ab *implicatione*, & *perplexitate* ductam, ut *Tebrius* ad *Hannsa* auctor est. Sed hæc liberiora spatia requirunt.

Vers. 8. Dubium, pertineatne ad præcedentiã, ut doctrina ibi exposita Veterum auctoritate confirmetur; an ad subsequentiã, quæ *Hypocritarum* conditionem graphice nobis expingunt, in *Jobo* quoque, ut subinnuebat *Bildadus*, comprobatam. *Mercerus* utrumque simul locum habere posse autumat. *Coccejus* statuit *thesin* *vs.* 3. propositam hic Veterum testimonio stabiliri; cum quo consentire videtur *Schmidius*; quamvis deinceps ad eos iterum magis accedat, qui cum sequentibus hæc conuexerunt. Ego nec ad *thesin* illam versus tertii, nec ad reliquam doctrinam, & *Bildado* deductam, ulla Antiquorum vel memoria, vel auctoritate opus fuisse video: sed hoc clypeo indiguit disputator, ad graviozem illam, quam moliebatur, impressionem protegendam. In prægressis tacite insinuarat *Amico*, non *purum* ei *cor* esse, sed fermento *hypocritæ* infectum, inflatumque. Idem hoc apertius porro demonstraturus ex *judicio Dei* in ipsum *incumbente*, subitaque fortunatæ domus ruina, isti aggressioni præstruere voluit *Majorum* constantem *fidem* simul, simul *experientiam*, *Tabernacula improborum exscindi*, & *Hypocritarum florentissimas etiam fortunæ in medio Vigore ac Virore exarescere*. Particula *כי* hic non *causalis* est, sed *eleganter novam instantiam* indicat; ut & *נא* *age*; ut sit; *Enimvero confule, age, generationem priorem*. Minus quadrat, *interroga de prisco seculo*; quasi *ל* pro *ל* foret positum. Verbum *שאל* potest cum *ל* construi, ad eum qui *rogatur* designandum, ut

9 כִּי-תִמּוֹל אֲנַחֲנוּ וְלֹא נִרְעֶה כִּי
זל יִמְנוּ עַל־יָרֵךְ :

9 Nam hesterni equidem nos; & nihil est quod scimus: Nam umbra dies nostri super terra.

10 הֲלֹא־

10 Non-

ut patet ex 2 Reg. 8:6. Speciatim vero hic valet *consultare* tanquam *Oraculum*; ut Num. 24: 21. וְשָׁאֵל לוֹ *Et consulat ipsum per Judicium Urym*. An ל in hac structura directe formet *Accusativum*, ut Schmid. ex Chaldaismo hic arguet, ulterius dispiciendum. Arabibus eandem familiarissimum esse, mox liquabit, ad לחקר; attamen in שאל לוֹ *Rogavit ipsi*, pro *ex ipso*, perquam venustus etiam *Dativus*. De cetero sentis quam graviter dictum sit, *Consulta etatem primam*, ad ejusque *responsa*, atque *Oracula*, si nos minus audias, accedere ne dedigneris; ut per Majorum auctoritatem, quam refugere nequis, discas, quid de Te, tuisque fortunis, sit judicandum.

Ibid. Variatur in ultimo membro. Merc. dat, *Apta*, compara, compone דעתך mentem tuam, vel te ipsum, ad *inquisitionem Patrum eorum*: quasi diceret, *compara animum tuum ad scrutanda ea, que majorum tempore facta sunt*. Eodem sensu Schmidius cum ל *Accusativi*, *Instituere scrutinium Patrum eorum*; excutiendo & investigando *historias antiquas*. Alii malunt, *Attende ad id quod Patres eorum perquisiverunt*, & *exploratissimum habuerunt*. Cl. Cocc. exhibet, *Dirige te ad ultimum Patrum eorum*. Eleganter חקר caput pro *tota mole*, *toto numero*, *quantum ejus vestigari potest*. Sic esset, *Repete ab atavis temporum omnium memoriam ultimam*. Hunc sensum illustriorem fecit Cl. Venema in annot. ad *Comm. Cl. Vitr. in Canticum Moysis*, p. 69. *Et animo reconditum habe ad ultimum Patrum eorum*.

Eam notionem præstat Radix כן כן *textit*, *protexit*; item *animo condidit*; ex quo fonte & alia loca ibidem nova luce feliciter aucta reperies. Ad Bildadi scopum tamen חקר pro *Scrutinio*, atque adeo *summa consec-*

sa a Patribus videtur congruentius; ut sit; *Et animo reconde scrutinium Patrum*. Id quod ipsi constanter observarunt, & diligenter perscrutati ita compererunt. Sic ל erit *Emphaticum*, *Accusativo* præfixum; ut supra *Cap. 5: 2. Arabibus* id multo frequentissimum, qui præsertim *Nominativo*, & *Accusativo*, præponere amant hanc *particulam*, ad gratiam simul & *emphasin*. Nec tamen genius Linguæ *Dativum* abhorreret, quum triplici modo strui possit كُن بالشئ, & كُن بالشئ, & كُن للشئ, pro *Accusativo* etiam *Ab-*

lativo & *Dativo* admittis cum *Præp. ל & כ*. In *Alcor.* extat كُن يعلم ما تكن به صدورهم وما يعاينون *Dominus tuus notat quod recondunt pectora eorum*, & quod evulgant. Habes ibi כנה, pro quo substituas & לה, loco *Accusativi*. Au & sic structum *Esaj. 51: 14. Quemadmodum animo condiderat disperdere?* Haud putem: nam concinnius exit, *Quemadmodum animo condiderat, ad disperdendum*; ut pulcre Cl. Venema; cui succinit usus absolutus *Arabum* in كُن كُن quod est *part. 10.* pro odio *alta mente* reposito. Ex *Zohairo*, in septem *Moal-lek.* citavit *Gjaubarus*

وكان طوي كنهنا علي مسكنة بئ

Celaveratque odium alta mente conditum.

Ad istam faciem posses & hic. *Atque alta mente conde Scrutinium Patrum*. Id quod patribus *exploratissimum*, ab ipsis ad *posteritatem transmissum* fuit, alio pectore demittas, tanquam *Oraculum*. Id signantius quam *Attende ad scrutinium*, a כן, vel para te isti *Scrutinio*, quod tamen cum præc. שאל *consulte,*

10 Nonne illi te docebunt; dicent tibi; & ex corde ipsorum expriment sermones?

כִּי הֲלֹא־יְדָעוּ יוֹרוֹךְ יִאֲמְרוּ לְךָ
וּפְלִכֶם יוֹצִיאוּ מִלִּים :

11 Ecce הִנֵּה הַגִּבּוֹרִים

le, recte consistere posse haud negem. Confer Cl. de Dieu.

Verf. 9. Sunt, qui generatim de omnibus hominibus hæc accipi volunt, quorum *vita* tanquam *umbra* avolet, ita ut *nemin. sua experientia & cognitio sufficiant*, sed omnino seculorum præcedentium memoria & replicanda, & consulenda veniat. Plurimi restringenda putant verba, ut *Bildadus* oppositionem instituat inter se, suæque ætatis homines, & inter Longævissimos illos, qui non-gentos & amplius annos numerabant: penes quos proinde solida experientia, & cognitio harum veritatum. Tertia est opinio, in hisce *Jobum* pungi, quod *Amicorum* sanctorum *Scientiam* contemiserit; quasi diceret *Bildadus*, *Equidem nos tibi videmus homines heri nati, qui nihil sciunt.* &c. Huc inclinans *Schmid.* aliter scriem verborum digessit. *Quia ab hepterno nos; & nescimus quod uabra sunt dies nostri super terra.* Hoc est, *quum ego & socii videamur tibi homines adeo ignari, ut tanquam heri modo nati, ignoremus vitam humanam esse umbram, & vanitatem ipsam, nilo te ad veritatem & Patres ablegare.* Existimat, taxari prolixum *Jobi* sermonem de *vita humana brevitate* Cap. 7. Postrema hæc mihi quidem parum ridet; atque *Sarcasinum* hic nullum agnosco: sed concedo in mediam illam sententiam, quæ ipsi quoque *Jobum* sub *אנהו* comprehendit, ut eum *Bildadus* merito tecum redire jubeat ad *longissima* veterum secula, atque *auctoritatem* illorum *Macroborum*, qui *dutissime* vivendo, & cuncta accuratè scrutando, id *exploratissimum* habere potuerunt, posterisque item suis *in. alcatum* voluerunt, quod mox eorum nomine, forte & verbis, in medium proferetur *vs. 11, 12, 13.* Pondus inest cuique vocabulo.

Heri *suino* pro *Hesternum* *quid.* *לא נדע* Non scimus quicquam, omisso *מה*, juxta *Merc.* Alii *ignorantes* sumus. Ego malle *Nihil* est quod *scimus.* *לא נדע* *substantive*, ut supra *sapiuscule.* Plenius fuisset *נדע אשר* ולא אשר נדע

sed altior *cothurnus* extulit *נדע* & *sci-*
mus *נדע* *נביל.* *Omnis nostra scientia merum Nihil.* Est audax *Hyperoole* huic libro propria, & perpetua. *נל* *Umbra* hic non *miseriam* adfert, sed *vanam & evanidam brevitate*, in qua *nihil solidi.* Notissima in *Sacris* imago. Similiter *Aeschyl. Agam. vs. 848.* *ἄλλοτε σκῆψις* *simulacrum umbræ* appellat *homines*, in quibus *nihil solide opus ac virtutis.* *Συνοῦς ἄνθρωποι* *umbræ somnium* homines, supra ex *Pindaro* adductum. Duo potissimum hic tenenda, *vana & fallax species*, cum *suzaci brevitate*; quæ ipsa in priori membro consignata fuerant. Utrumque expressum in *Chron.*

כָּצֵל יִכְיֶנּוּ עַל הָאָרֶץ וְאֵין מְקוּהָ 15:
Ut *umbra* dies nostri super terra; & non est *solidum* quid.

Verf. 10. Non multum tribuendum censet *Schmidius* annotationi *Merceri* ad *נל* *מלכס*, e corde suo expriment eloquia. Non temere, ut tu, loquentur, qui quid in buccam; sed diligenter præmelitata animo, & mente cognita intelligentius, ac pervestigata, deponent. Existimat *prudentiam* potius eorum *intendi*; ut ut, ex *prudenti* animo. An ergo aliud quid ferunt, spirantque illa *Merceri*, quam *prudentiam*? sed *prudens*, inquit, etiam sine *longa præmeditatione* e *thesauro cordis* sui profert sermones. Mira *ratio* ciuatio, quæ *præmeditationem* cum *prudentia* conjungi non vult. Hæc non *meditativissime* scripta. Cl. *Cler.* *מלכס* exponit *Ex animi sententiis.* Addit. *Vivi enim vivis sæpe blasphemantur.* Verum jam satis *juncti* sine *adulatione* loquuntur. Præstat hoc *Historia.* Fero. Attamen præfero quod de *Pineda* cedit, *inducari* magnam *sapientie* copiam in corde *senum* repositam; unde tanquam ex *thesauro* abscondito hæc verba non sine *attenta meditatione* exprimentur. Solide. Nam *הרוצין* *elegantè* valet *Exprimere* e *penn*, e *thesauro.* *Esrae* 1: 7. & alibi. Suspicio & alium usum verbi in *Oraculis* *exprimatis* ac *prolatis*; quem habes *Esaj.*

יִשְׁגַּהֲרֵי 11 הַיִּנְאֻה־גִּמְא בְּלֹא כֶּזֶה יִשְׁגַּהֲרֵי
אָחוּ בְּלִי־מַיִם :

11 Ecce effert se juncus sineuli-
gine: excrefcit ulva fine aquis.

עֹרְנוּ 12

12 Ad-

42: 1. cum superiore esse conjungendum; secundum id quod *vs. 8.* præstructum.

Vers. 11. Similitudinem pulcherrimam Bildado ipsi tribuit communis ferme calculus. Melior tamen sententia Piscatoris, quem Schmidius sequitur, hæc esse ipsa verba Veterum: nisi quod cum Cl. Clerico etiam non male statui queat, Comparationem esse Proverbialem, quam ab Antiquis desumerit Bildadus; ut ostendat quis sit finis simulatorum Virtutis. Formam ergo Proverbi, auctoritate Veterum cusi & signati, suis verbis nonnihil amplificavit Bildadus, atque exornavit.

Ibid. Aliquis circa sensum dissensus. Nonnulli per conditionem, plurimi per interrogationem extulerunt, Numquid crescit juncus absque limo? increfcet ulva sine aquis? Hoc Mercero valet. Minime crescit sine aquis & uligine, quum autem humore enutrientur, feliciter & facile sese efferent, ac quasi superbiunt. Ejus applicatio ad Hypocritam sic habet *vs. 13.* Talis est impiorum conditio, qui etsi florere videantur, ridente fortuna, & aliquamdiu favore Domini, velut limo juncus, aut aquis herba prati, quibus alebantur, subnixi & erecti superbiunt, repente tamen exarescent & interibunt. Ibidem monet R. Salomonem, Limum, quo juncus alebatur, in impiis referre ad fortunam arridentem, vel tempus favens: se vero malle ad favorem Domini qui impios aliquamdiu fovet, & in felicitate retinet. Hæc tamen eodem redeunt; nisi quod incommodius videri queat postremum. Cominodius in hanc mentem Cl. Coccejus. Papyrus & ulva nunquam sunt sine humore & aqua: nec hypocritæ nisi ex abundantia aut cupiditate opum hujus seculi nascuntur. Papyrus & ulva statim arescunt apud suam aquam, sine læsione, sua sponte, dum adolefcunt: ita Hypocritæ. Huc collineant & hæc Cl. Clerici. Quomadiudum juncus, licet in multa aqua crevit. arte arescit, quam ulla alia herba: quod eum virentem in varios usus secant: sic virtutis simulatores, quamvis facultatibus multis onusti, & amicorum præsidii cincti, in ipso ætatis fine peribunt. Idem intendit, paulo aliter, Doct. de Pineda. Sicut juncus, carex, granen, nullum ferunt fructum, sed dum illis suppetit

humoris copia, virent: in virente autem statu diu consistere nequeunt, quoniam illa herbescens viriditas abit in nihilum, & subito sine fructu exarescit: sic sane vita impiorum post brevem felicitatem misero exitu concluditur. Diverso adspectu Hieronymus. Sicut scirpus vel carexum sine aqua vivere non potest. Ita tu, sine fomento atque humore justitiæ, nequaquam permanere in pristina felicitate potuisti. Hoc aliis tum Veterum, tum Recentiorum, opportunius visum ad Emblema Aquarum; seditque hæc mens Belgis quoque: ut & iis, qui per conditionem ita vertebant, si sese juncus sine limo, carex sine aquis efferat; dum viret, etiam non decerptus, arescit ante omnem aliam herbam. Rotunde: sed usus hie præp. ה, qui ex cap. 4: 1. adstruitur, asseverat potius; indeque existeret, Ecce attollit se juncus sine uligine; luxuriat ulva sine aquis. &c. Proverbi ipsius formam verulam sic concipio,

יִשְׁגַּהֲרֵי בְּלֹא כֶּזֶה גִּמְא בְּלִי מַיִם. Id aptatam Hypocritæ, ut subito exarescenti, ita subitissime marcescenti, atque dum pulcherrime viret, exarescenti. In eandem mentem quoque ab Antiquis illis prolatum putem, אָחוּ בְּלִי מַיִם ulva sine aquis, quamvis amplificandi ergo a Bildado subsumtum fuisse; haud abhorreat. Hæc vis demonstrativa & ה si teneatur, nihil anceps; nihil non teres, & rotundum; quum in sensu Hieron. & Belgarum aliquid sit, quod unguem offendere videatur. An crescit juncus sine limo? an exarescet ulva sine aquis? applica; & offensivunculam senties: An crescit Hypocrita pietate & humore vitali virtutis desituitus? Atqui crescit, & lætius sese efferit, felicitate satis speciosa superbiens, ut mox aliis emblematis quoque depingetur. Non evitatur hoc incommodum, etiam si cum Doct. Schmidio sic struas: An juncus qui est sine cæno efferet sese? nam ulva sine aquis exilens exarescet? Augetur potius difficultas: quum revera Hypocrita, ut juncus qui est sine uligine, sese efferre possit ad tempus, etiam si fundamento veræ felicitatis careat. Unum pro hoc sensu

12 Adhuc existit in micante virore suo ; non carpitur : & ante omne gramen viride arefcit.

12 עורנו באנו לנה יקטף ולפני כל-יחציר ייבש :

13 Sic כן 13

adferri posse video ; verba גאה efferre se , & שגא luxuriare copiosius hic signare incrementum durable , & ad maturitatem perveniens : in qua solutione si quis acquiescat , tero : sed non ægre teretur , si He adfirmandi & digito monstrandi opportunius hic esse iudicaro. En superbit juncus sine uligine : luxuriat scirpus sine aquis. Emblemata junci & Sirpi accomodatissima ad levem & fungosum simulatorem pietutis. Verba superbire & luxuriare pulchre pingunt lætissima Fortune incrementa. Hæc omnia tamen sine uligine , sine aquis : sine vivo ac perenni principio amoris Dei , quo aliquis חסיד pius vocari meretur , qui habeat succum uberem , vegetumque virtutis ; quum sit potius נבל Emarcidus , & vitali humore cæsus. Quod si omnino interrogandi vim non dimittendam censeas , An superbit juncus sine uligine ? cum adfirmatione capias licet , pro , Estne ut hoc fiat ? tum etiam id fiet , ut quum cum maxime vireat , ne carptus quidem , sponte exarescat. Tale est Num. 31: 14. An servastis in vita omnem feminam ? Itane vero servastis ? 1 Sam. 10: 11. An etiam Saulus inter Prophetas ? Itane vero Saulus &c. ? 1 Reg. 20: 13. An vidisti omnem hanc multitudinem ? Hoc planissime ibi confirmat , & resolvi potest , Ecce vidisti. Confer quæ Doct. Noldius congeffit in Concord. partic. p. 233. ubi He interrogandi non tantum Negativum , sed etiam Affirmativum esse ostendit. Exempla tamen omnia non peræque respondent.

Ibid. Vocibus nonnihil lucis debetur. גמא juncus , asorbendo humore. Signate Papyrus. Ea nascitur in palustribus , & stagnantibus , ubi tenuis & quiescens aqua. Hanc כצה deliquat , a rad. deperdita כצין , quæ Arabibus بض paulatim emanavit aqua. Inde بض-ضض aqua tenuis : & בס-בض-ضض aqua parum humoris continens puteus.

Antea controversum fuit , conumne an paludem sonaret. גאה optime enucleatum a Cl. Cocc. in Lex. per erectionem sui supra communem modum. Consonat Arabum غاي erexit in altum , unde غاية signum erectum : meta : eminentius omnis. Vides aptissimum materiae verbum , quod simul elationem superbam talis junci subito surgentis exprimat. Rarius est alterum אחו , semel tantum recurrens , Gen. 41: 2. Vertitur Uva , Carectum. Docti Arabizantes illustratum ivere ex اوأخي , apud Golium اسباب قري Res pascales.

Vide Hott. in Smegm. & Boch. in Hieroz. p. 1. L. 2. cap. 41. Sed aliud longe sonare Glosfam istam , ostendi supra ad Cap. 1: 4. Sunt qui vocabulum Ægyptiacum esse velint : de quo Boch. pag. 403. & Cler. in Gen. 41. Hebraicam originem recludere conatus est Cl. Guss. ab אח focus , quod Herba hujus generis sulca gerat in formam flammæ acutæ , atque in linguas multas divisæ , emicantia. Friges , credo , ad focum hunc , cujus Thema אח אח estuavit. Nostrum אחו requirit Radicem אחה ultima Vaw vel Jod ; unde & אחי pro Frater , a nexu & conjunctione uterina sic dictus , ut ad Cap. 1: 4. aperui. Nempe אחי est nexuit , innoxuit , religavit. Inde form. part. fem. אח-آخ-ة Nectens pro nexu , laqueo , vinculo , ligamine omni. Masc. form. est אח-آخي , unde sponte אח-אחי natum , ut כהו & ישתחוה , ex ישתחוו pro תהו , Gen. 1. pro תהו : itemque תהו pro תהו , quod sagaciter erutum a Cl. Ixepregio in Disp.

כל שכוני אל 13

ותקות חנף האמר :

14 אשר

13 Sic sunt itinera omnium obli-
viscentium Dei: & expectatio Lori-
pedis, Hypocritæ, peribit.

14 Quem

Disp. de Select. Chetyb. Ut ergo *juncus a jungendo*, vinciendoque: ut *Sirpus*, qui & *Scirpus*, a *Sirpando*, id est ligando: ut *חֲסִידִים* & *חֲסִידִים*, in *Ety. Mag.* sic *אחרו* a *re-*
ligando nomen invenit pro *Herba palustris*, ul-
va, *carice*, *juncu*, *similibus*ve.

Vers. 12. Nodum in scirpo hic dederunt *Schmid.* & *Cler.* quum per interrogationem efferunt, *dum adhuc in virore suo est nonne excidetur? & ante omne gramen arefiet?* Diversi tamen abeunt in eo, quod ille *extirpari & evelli* velit talem *juncum* ut *inutilem*: hic vero ut *utilem*, ad *nassas marinas*, ad *vitilium elegantiam* &c. &c. Rectius *Merc. Tantisper dum viresc*, *etiam non decerptus, ex sese arefcit citissime.* *חַנְּף* manu carpi expono. Consonat usus *Arabum* sub *قطف* *carpsit* uvas.

Vindemiavit, carpsit gressum. &c. Indicatur superbam hanc & luxuriosius excrecentem plantam *in medio vigore*, ac *virore*, nulla *falce*, nulla *manu* eam *metente*, sua sponte *emarscescere*, atque *super radice sua exarescere.* *אב* a *Rad. אבב* *Viror* vulgo, *Coccejo* est *fructus* *maturescens*, vel *adolescencia germinis ad maturitatem adspirans*. Maluit *Schmidius*, *vigorem quo in culmum surgens herba, summitatem exorere incipit.* Apud *Arabes* *اب* est *gramen*, & *pabulum* quodcumque *virens*: *nec non quicquid viroris terra producit.* Thema *ב*

varias agnoscit notiones, quæ revocari possunt ad *micationem, emicationem*. Hæc alias. In postremis languidiusculum est, *prius quam omne gramen arefcit.* Existimem *Et ante omne gramen arefcit*, hic *valere, reliquos gramine inspectante.* In conspectu *omnis graminis.* Scilicet *idea poetica concipitur gramen veluti deridere istum juncum superbientem, quod in medio impetu crescendi, atque adeo in ipso flore ac vigore, intermoriatur, & nullo carpente commarcescat.* *Hieron.* ad *Allegoriam* detexit, ut *Jobus ante reliquos peccatores, (qui & ali-*

bi comparantur cum *gramine*) dicatur *crimini suorum pondere obrutus.* Si quis locus *Allegoricæ subtilitati, כל חציר* *omne gramen* ex mea mente *figuraret reliquos homines*, sub quorum oculis & conspectu *Hypocritæ* percunt, non sine *risu & contemptu publico.* Confer *Esfaj.* 40: 5, 6. Non nimis tamen *acumini huic confido.*

Vers. 13. *Amōdōs*, & applicatio ad *Hypocritam* anticipata est ad *vs. 11.* *ארהות* *מגלות* eodem adpectu posita *Jacob.* 1: 11. *חנף* proprie *Loripes*, vel *Loripedans*, ut demonstratum in *Clavi Dial.* p. 231. ex primæva potestate *Radicum* *حنف* & *خنف* *Intorto pede claudicavit.* Ea transfertur ad *Hypocritam*, quæ est *Loripedatio, & Claudicatio*, ex notissimo illo adagione *1 Reg.* 18: 21. *Claudianes super duobus adjectibus.* Non peritissime *Cl. Cler.* Si ex *Arabica*, inquit, *Lingua interpretaremur*, hominem vere *religiosum significaret; quod plane contrarium est usui sacrorum Librorum.* Inde *intelligere licet, ad illustrationem Ling. Hebr. non esse temere ad vicinas Linguas confugiendum; sed tum demum, cum nihil ex ea erui potest, quod sententiam Sacrorum Scriptorum illustret.* Laudo monitum. Non laudo quod ex solo *Lexico* hic sapuerit *Vir Doctus*; quin imo ne sapuerit quidem; quippe in quo cum *حنيف*

Veram religionem colens, Muslemus, offeratur etiam Loripes fuit, digitis introrsum vergentibus, qualis احنف *vocitatur, ipsumque vitium حنفا*. In *Hamasia* a *Tebrizio* laudantur hi versiculi, in quendam cui *Achnapho* cognomen inditum.

والله لو لا حنفا في رجلاه
ما كان في قنيطانكم من مثله

Per Deum! nisi loripedatio inesset pedi;
Nullus ei vestrorum juvenum esset similis.

Hæc

14 Quem sua ipsius fiducia cum
tædio rejectabit : & domus aranei
erit securitas ejus.

אשר יקוט כסלו ובית עכביש 14

בבטחו :

15 Re- יסען 15

Hæc est facies genuina antiquæ Linguæ. Altera ista notio *Moslemii*, & *hominis veram religionem sectantis*, nata est ex ridiculo acumine *Muhammedis Sar.* 3. ut in *Clavi* reperies p. 232. Nisi ex ipsis Fontibus bibant, qui Orientales tractant literas, periculum est ne pro aqua limum trahant : & limpida quoque conturbent.

Vers. 14. Hactenus Proverbiolum a *l'eteribus* profectum, novissque, ut videtur, luminibus orationis a *Bildado* ornatum. E suo porro penu depromissile eum putem, quæ subleruntur in eandem mentem, gravi non minus, quam grata, emblematum varietate, usque ad *vs.* 20. pertexta. In hoc *vs.* aliquid negotii dat prius membrum אשר יקוט כסלו.

Multi, *Cujus succidetur Spes*. Alii, *Quem sua fastidiet Spes*; figura sane haud pœnitenda. Ea Belgis nostris merito risit. Minus commodum, quod tentavit *Coccejus*, *Quod quis fastidiat*, est *confidentia ejus*. Non omnino incommodè *Schmidius*, *Quippe fastidiet spem suam*; ut sensus sit, *Hypocritam suam ipsius spem esse aversaturum, abominaturum, execraturum; ob infelicem ejus exitum*. Mitto alios conatus, quibus parum inest momenti; qualis est *Vulgari*, *Non enim placebit ei recordia sua*. Nollem contra *Hebraizantes* defensam istam verlionem a judicioso *Jesuita*; nam quamvis כסל recordiam quoque notet, tamen dubium esse nequit, quin si convertas abominationi erit ei recordia sua, minus multo dicas, quam, abominationi ei erit spes sua. Sed ecce *Cl. Gussëtium*, in *Add. ad Comm. L. H. p.* 941. qui *Spei rejecta* significatione, *Vulgato* suppetias fert, reddens *Objectum circa quod insanit*, res est *cujus eum postea tædebit*. Ei radix כסל proprie sonat *estre entesbé*, ou être sol de quelque chose, non in malum solum, sed & in bonam partem; quorsum detorquet כסל *Pf.* 78: 7. & *Prov.* 3: 26. *spem*, fiduciamque in Deum designans; quasi tenacitas adherendi Deo, ibi vocaretur, *enteslement*, *cerebrosa* quædam *stultitia*. Quid non Erudi-

tum cerebrum excludit, quando semel aliquid parturire coepit? Mox tamen idem Vir Doctus ab *Hypochondriaca* adjectione, *stultitiæ* notionem arcessit, quia כסל est *Lumbus*. Rectius dedisset כסיל *stultum, ignavum, inertem*, ab *Elambi*, cui *lumbus fractus*, ut כסל

proprie sit, *Adfectus fuit in lumbo*. *Elumb's* & *ignavus factus fuit*; quod *Arabibus* est

כסל כסיל. Ab eodem *Lumbo*, alio flexu, habes *fiduciam, robur, firmamentum*, *Pf.* 78: 7. & *Prov.* 3: 26. prout صلب &

لومب *lumbus*, ut & ظهر *dorsum*, pro *firmamento*, & *praesidio* teruntur. Vide jam, an hinc placere possit, *Cujus cum fragore dissiliet lumbus*. Habes imaginem versus sequenti unice aptam. Esset item figura ex *Ancipiti* perpulchra, nam *disrumpi lumbus* dicitur phrasi *Arabica*, quum quis *adfectus jacet miseris*; itemque quum *praesidium & firmamentum*, in quod recumberet, cum ipso *infractum corruiet*. Verbum קוט *fastidivit*, vel potius *tædio adfectus fuit*, istam *secundariam* notionem debet *primariæ*, *dissiliendi cum fragore*, quam *Arabes* habent sub قاض, nec non

نقض, *נקט*, quod infra *Cap.* 10: 1. vindicabitur. *Disrumpi tædio*, aut *dissilire*, etiam *Latio* haud ignotum. Posses quoque ab *secundaria* potestate heic loci, *Quem sua ipsius fiducia cum tædio rejectabit, fastidiet, aspernabitur*. Ita fere *Merc. Belgæ*, plures. Id, quoad sensum, idem valet ac *Schmidii* illud, *Fastidiet spem suam*, ut & *Cocceji* in *Lex.* *cujus eum tædebit, fiducia ejus est*. Grandius & sonantius hoc ipsum sic figuratur, ut *non homo spem*, sed *spes hominem* dicatur *abominari*, & cum *tædio* ac *fastidio* veluti *evomere & rejectare*. Genium cernis genuinum *Arabie*, utroque sub adpectu phræcos. Uter hic præ-

15 ישען על-ביתו ולא יעמד יחזיק

בו ולא יקום :

16 רטוב

præpolleat, dijudicetur. Mihi Linguae fontes reclusisse suffecerit.

Ibid. Fortius sonat in seq. colo, *Domus aranei praesidium ejus*, quam sicut domus &c. Notissimam & omissionem non est quod exemplis illustrem. Similitudinem in Arabia protritam, nec non ipsam loquendi formam,

مثل الذين اتخذوا من دون الله اولياء
كمثل العنكبوت اتخذت بيتا
وان اوهى البتوت لبيت العنكبوت

Similes sunt illi, qui præter Deum sibi Patronos assumunt, Araneo, domum strucenti: infirmissima enim domuum domus est aranei. Qui Arabica callent, admirabuntur pulcherrime contextam pericopam. Ad comparationis vim & elegantiam enucleandam multa adferri possent ratione subtilissima, & artificiosissima texture, ad venaturam muscarum exercendam, impendio viscerum &c. &c. &c., quum tamen vel flatu ista domus: incula, cujus in medio superbus residet Araneus, dissipetur. Sed hoc genus arctiores nostri cancelli haud admittunt. Originem vocabuli עכביש, Chald. עכבות, Arab.

עכבות tentavi in *Clav. Dial.* p. 323. ex rad. עכב agilis fuit, & עכש texuit telam, unde agilem textorem proprie retonaret.

Vers. 15. Geminam faciem loci pandit Doct. Merc. Sunt qui ישען innitetur de Araneo intelligent. Si telæ suæ quam construxit, innitatur aliquantum araneus, vel quispiam alius, non consistet, sed statim frangetur. Verum præstat ad ipsummet impium & hypocritam referre, ut sit explicatio præcedentis similitudinis de domo aranei, cui illius fiduciam compararat. Directe etiam hæc ad hypocritam transferunt Belgæ. Coccejus insuper conditionate extulit, si innita-

15 Reclinabitur in domum suam, & non stabit: apprehendet illam, & non subsistet.

16 Fue-

tur domni suæ &c. Si apprehendat. At nervum sic incidi recte monuit Schmidius; cujus judicium & in eo laudandum, quod utrumque sensum suo modo verum esse dixerit. Sic autem utrumque evolvit. Nam quemadmodum araneus quidem confidit domui, quod muscas ipse sit retentura & captura; illa vero quando majuscula musca involaverit, facile perumpitur, & si maxime reparat., tamen non subsistet: ita impius innitetur domui quidem suæ, illa vero non subsistet: & si utique conabitur omnibus viribus eam suffulcire, tamen non resistet calamitatibus ipsi immixtis. Utrumque etiam complexus fuit Doct. de Pineda, dubitanter licet. Forte, inquit, perstat in similitudine araneæ, Nam animalculum illud valde imbecillum & malitiosum, atque meditatundum potius, quam prudens, sibi que sapiens, ædificat domum, in qua se tutum existimat, sed non stabit, nam nullis firmis parietibus constat: & quantumvis se evisceret homo ut fulciat suam domum, nihil proficiet. His pauca tantum addere liceat; omissum quippe præcipuum decus hujus luculentissimæ picturæ, qua ob oculos ponitur Araneus in media sua tela, tanquam in domo firma, ac tuta, residens, atque superbe super eadem recumbens: quin manibus quasi suis eandem retinens simul, simul sustinens & suffulciens: quum interim subitus, vel ictus, vel flatus, cuncta uno momento dissipet; pendulamque bestiolam suismet retibus implicatam elidat. Hæc ad Hypocritam traducere in proclivi erit.

Ad ישען observes velim reclamationem quiescentis Gen. 18: 4. Superbibus incedentis ac sese sustinentis 2 Reg. 5: 18. denique cum fiducia recumbentis 2 Chron. 16: 7. quæ hic suaviter conspirare sentis. יחזיק sequente ד simpliciter est apprehendere, paulo fortius retinere: fortissime sustinere: quæ notiones & hic conjungi sese patiuntur. Adjutat hanc amplitudinem illud Alcorani ad vs. præc. اتخذت
capit, apprehendit, tenet tanquam manibus domum.

FF

Vers.

16 Fuerit succofus ille ante faciem
folis : & super hortum ipsius fugens
propago ejus exierit.

17 Su-

Vers. 16. Sunt magni nominis interpretes, qui novum hic filum exordiantur atque ab *improbi* descriptione divergunt ad delmationem *probi*, qui comparatur cum *Arbore Virente & obstacula quævis evincente*. Hoc est, *tentationes & afflictiones gravissimas exsuperante*; ne vel *effusa*, & *revulsa*, *letius revirescat*. Istam viam interpretationis a *Rabbinis* quibusdam præmonstratam, & quam *Hebraizantium* vocat *de Pined.* ingressus quoque est *Cel. Cocc.* ad exemplum eorum, quorum meditationes *Mercerus* ad *vs. 19.* fuliuscule exhibuit; aliud ipse secutus. Sex argumentis confirmatum ivit: *πῶς* suam hanc sententiam, quæ tamen non stringunt, nisi contra eos, qui *comparationem* cum *papyro & junco* adhuc continuari volunt. At ea jam finem habuit ad *vs. 13.* ubi *Bilhadus* ad animam, ex *Veterum Proverbiali dicto* ipsi porrectam, novis figuris profequitur, & illustrat, id quod demonstrandum susceperat, *Jobum* esse *Hypocritam*, quia *D. vinivius prostratus & subversus jacebat*. Non debuisset proinde ad *דִּינְדִּוּן* referri *vs. 13, 14.* esset enim *μὴ τῶν αἰσίων* *eis ἀπο γὰρ* haud facile excusanda. *Rationibus Cl. Cocc.* satisfiet ad quemque *vs.* unde robur sibi accedere putabat, quin contraria omnia obtineant. Id *generatim* hic tenendum, sic *Bilhadum* sibi haud constiturum, sed causam potius suam proditurum; quam hac *Allegoria* declararetur *probos gravi afflictione everfos & extirpatos, in meliores mox fortunas resurgere, & caput feliciter extollere*. Hoc cum *Viri Hypothesi & scopo* *ἡ* *πῶς* pugnare nimis palam est.

Ibid. Citra ullam itaque dubitationem subferbo receptissimæ sententiæ, pro qua stant *Chald. Ab. Esra. Jarchi. Ramban. Piscat. Belgæ. Genevens: Luth. Mercer. Jun. Schmid. Cler. &* quidem sic, ut occasione prioris, a *junco* desumptæ, *nova comparatio* instituatur *Hypocritæ* cum *Arbore letius & superbius sese effarente*, ac *quaquaversum diffusa*, *mox rancem nec opinato casu strata, & radicibus ita convulsa, ut ne vestigium quidem sui relinquat*. In hunc generalem adspæctum omnes con-

16 רטוב הוא לפני-שמש ועל-

גנתו יונקתו הנז :

17 על-

sentiunt; sed in speciali phrasium evolutione dissensus haud levis existit. *הוא* proxime connectendum cum *חנף Hypocrita. vs. 13. רטוב*

aliis *viridis*, aliis *succofus*, ex *Dialectis* illustrandum, monuere *Viri Doctissimi*. Præsertim ex diutissima illa *Arabum* patet, utramque

vim esse jungendam; nam *רטוב* exprimit

Humectam & recentem viriditatem in arbore, aut herba. Tripliciter exponitur לפני השמש

ante solem. 1. ante exortum & aridorem solis.

2. in ardore, & aestu ejusdem, quem non timet. 3. in conspectu & calore solis, sub ejusdemque benigno foru ac influxu. Posterius secutus est *Mercerus*. Prius prælatum a *Schmidio*;

quod rore nocturno recreata arbuta, ante ortum solis succofa sint & leta. Addit, nimis esse argutos, qui solem hic aliquid repræsentare volunt. Respicit eos, qui in prima & secunda interpretatione ardorem solis ad aestum ire *Divinæ* applicabant. Id tamen, si non omnino nihil dicere volebat *Vir Doctus*, ei retinendum fuisset, ex *Matt. 13: 6.* nam quod ipse ante exortum solis, per aliquam. *hu* & ad breve tempus exponat, ne minima quidem specie se commendat. Mihi *tertia* explicatio dubio vacua videtur; in qua sol cum benigno suo foru repræsentat blandiorem & ridentem fortunam, qua *Hypocritæ* res mirum in modum provehantur, & emescent. Huc spectat sequens colon de propaginibus, seu novellis renellisque ramulis, super hortum emicantibus.

1. ante exortum & aridorem solis. 2. in ardore, & aestu ejusdem, quem non timet. 3. in conspectu & calore solis, sub ejusdemque benigno foru ac influxu. Posterius secutus est *Mercerus*. Prius prælatum a *Schmidio*;

quod rore nocturno recreata arbuta, ante ortum solis succofa sint & leta. Addit, nimis esse argutos, qui solem hic aliquid repræsentare volunt. Respicit eos, qui in prima & secunda interpretatione ardorem solis ad aestum ire *Divinæ* applicabant. Id tamen, si non omnino nihil dicere volebat *Vir Doctus*, ei retinendum fuisset, ex *Matt. 13: 6.* nam quod ipse ante exortum solis, per aliquam. *hu* & ad breve tempus exponat, ne minima quidem specie se commendat. Mihi *tertia* explicatio dubio vacua videtur; in qua sol cum benigno suo foru repræsentat blandiorem & ridentem fortunam, qua *Hypocritæ* res mirum in modum provehantur, & emescent. Huc spectat sequens colon de propaginibus, seu novellis renellisque ramulis, super hortum emicantibus.

quod ipse ante exortum solis, per aliquam. *hu* & ad breve tempus exponat, ne minima quidem specie se commendat. Mihi *tertia* explicatio dubio vacua videtur; in qua sol cum benigno suo foru repræsentat blandiorem & ridentem fortunam, qua *Hypocritæ* res mirum in modum provehantur, & emescent. Huc spectat sequens colon de propaginibus, seu novellis renellisque ramulis, super hortum emicantibus.

in qua sol cum benigno suo foru repræsentat blandiorem & ridentem fortunam, qua *Hypocritæ* res mirum in modum provehantur, & emescent. Huc spectat sequens colon de propaginibus, seu novellis renellisque ramulis, super hortum emicantibus.

quæ & form. part. pass. Agnosceas ibi usum specialem in propaginibus ac Viviradicibus Vitium: estque plus quam simile veri, & hic Vicem letam ac luxuriosius incrementem pingi. *גנה*

proprie fugens; pullus lactens mase. & femin. יונקת, transfertur eleganter ad ramos propullulantes, qui & *Græcis* *μύχαι*, qua voce *Viviradices* *ἄρ' ἐξοχῶ* signantur. Eadem vis residet in יונקת, quæ & form. part. pass.

Agnosceas ibi usum specialem in propaginibus ac Viviradicibus Vitium: estque plus quam simile veri, & hic Vicem letam ac luxuriosius incrementem pingi. *גנה*

estque plus quam simile veri, & hic Vicem letam ac luxuriosius incrementem pingi. *גנה*

estque plus quam simile veri, & hic Vicem letam ac luxuriosius incrementem pingi. *גנה*

estque plus quam simile veri, & hic Vicem letam ac luxuriosius incrementem pingi. *גנה*

Hor-

17 על-גל שרשי יסנכו בית

17 Super acervum radices ejus im-
plicabuntur, domum lapidum expe-
rietur.

: אבנים יחזה

18 Ma-

18 אס-

Hortus, per excellentiam est *Vinea*, prout in *Pentateucho* Erpen. pro כרמים *vinetis* poni solet גַּן & אֲגַנֶּה, quæ sunt plur.

fract. a גַּן *Hortus*, quem & absolute pro *Paradiso* frequentari notum. Bona ergo observatio Cl. Cler. גַּן & אֲגַנֶּה esse *viridarium muro cinctum*, quales Persici *بستان*, a גַּן *textit, protexit*, quod & גַּן *Arabibus*. Argutius, quod addit, non posse hic intelligi ipsum *Viridarium*, sed *murum, aut sepem, cujus altitudinem superent rami*: ut Gen.

49: 22. Nimis premit על *supra*; quod hic per sonat, ita tamen ut super hortum emicare dicantur *Rami*, qui eundem longe lateque expliciti atque diffusi opacant. Per *Hortum impii* intelligere jubet *Mercerus* eisdem *Opes in quibus, velut in horto arbor, alatur & evebatur*. Mallet *Schmidius*, *Regionem in qua habitat impius*. Neuter mentem suam plane expresseit; haud dubie enim *Opulentas possessiones, & sedes spatiosas non minus, quam divites & amœnas* indicare voluerunt. Talem

גַּן *Hortum paradisiacum* occupabat *Jobus*, cum florentissima & numerosissima familia, quum *Deus sepem ipsi & domui ejus circumdedisset*, Cap. 1: 10. est enim proprie *Hortus circumseptus*.

Ibid. Qui ad *Pium* hanc imaginem applicant, laborant in connexion. *Deodatus* ex *vs. 20.* anticipat *Hominem integrum*. Cl. *Cocc.* הוּא *retulit ad צִיִּר Herbam Hortensem vs. 12.* cum qua *justus* comparetur, in horto suo, id est *areola, vicens, eamque germinibus implens; solem quoque ibi & æstum edurans*: quum *Hypocritæ* quidem primo æstu arefescant; pii vero calamitatibus non succumbant. Quid in hac interpretatione & languet, & bareat, præsuperiore, ex collatione eorum, inter seque contentione, nemo non animadvertet.

Vers. 17. In *bonum* hæc sumi ab iis, qui *Virum bonum* describi putant, nil mirum: sed

mirere, cur qui ad *hominem malum* cuncta referunt, verba in *malum* sponte vergentia, in *bonum* tamen sensum reducere fategerint. Ad *pium* quidem applicatio sic habet, ut *inter acervos quoque lapidum, & impedimenta quævis*, dicatur *firmissimas agere radices, & constantiter virere atque succrescere*. Hoc aspectu nonnulli membrum illud בית אבנים יחזה dederunt in loco *lapidoso implicatur*, radices scilicet suas per medios lapides implectendo &

diffundendo; ex *Dan. 8: 5.* ubi קרן חיות quibusdam est *cornu perplexitatis*. Alii, prospectat locum *lapidosum*, h. e. illuc prospectum suum & radices protendit. Paulo aliter adhuc *Cocc.* *Domum lapidum videt*, i. e. non timet; imperterritito vultu excipit. *Αποφθαλμῶν*. Non retortescit, si forte in locum *lapidosum, scabrum, & sterilem, radicem aliquam porrigantur*. Hæc prædura, subeunda omnino erant iis, qui de *Piis* agi supponebant: sed ad *impios* allegoriam hanc transferentibus non eadem utique necessitas incunbebat. Fateor tamen *vs. 16.* prima fronte exigere, ut & hic *vs. florentem & vegetum* statum delineet; ad quem clarius

exprimendum voculæ גַּל data fuit significatio fontis, vel rivi, quum alias *Acervum lapidum* designet. Inde pleraque versiones inedit, juxta fontem radices ejus implicantur: domum lapidum cernit. Posterius *Mercero* valet, etiam inter lapides, in loco *lapidoso, feliciter provenit, & ad lapides usque circumquaque positos, radices suas promittit*. Similia *Laudatissimi Belgæ*. At *Grotius*; etiamsi consueverit, ut altissimas domos despiciat (ita enim est in *Hebr. co*) tamen brevi disparebit. Id & *Codurco* visum. Radices ejus in acervo lapidum firmiter barent: marmoreas ades celsitudine æquans. Idem a Cl. *Guss.* recentatum in *App.* Cl. *Cler.* præfatus verba haud facilia intellectu esse, pergit, videri *Bildadam* velle, *hominem hunc fore instar arboris plantatæ in loco, qui ardorem solis non usque adeo sentit propter cumulum aliquem lapidum*. In hanc mentem ultima sic convertit, domum lapideam re-

spicit, atque inde *umbram recipit*. Suspicionem tamen movet mendax, post Cl. Capel., qui ex LXX. elicit olim lectum fuisse **בין אננים יהיה** *ὅτι ἢ μίσην χαλίαν ζήσεται*. Hoc genus merito suspectum; & procul a sacris nostris habendum, quicquid coloris allinatur. An quicquid nobis minus intellectum, continuo male lectum? Et tamen potuisset vel hic doctius aliquid lectiusque produci, ad genuinæ lectionis intellectum, in eam mentem, in quam Cl. Cler. collimabat. Tale quid mecum communicavit summus Philologus, ac Theologus, *Conr. Ikenius, Arbores & stirpes, præcipue in calidioribus regionibus nulla re magis indigere, quam perpetuo humore; ac felicius nuspam provenire, quam ubi teste, aut lapides absconcliti jacent, qui naturali frigore, & humore, quem continent, radices eo pertingentes recreare queant*. Hoc ex Geor. 2: 346. & Commentatoribus ibidem erudite adstruebat Vir Humaniss. in Literis nuper ad me datis, atque ita nihil difficultatis remanere existimabat in verbis ad hunc modum conversis, *super acervo, vel, apud acervum radices ejus implicantur, & domum lapidum videt*; ut membrum posterius sit *ἐπιπέλας* prioris, & domus lapidum non designet locum petrosum, sed potius locum ubi plures lapides concenterati jacent. Equidem Doctissimæ observationi omnia defero; ac præsertim præ ea sperno, quod ipse olim tentavi, *Ad scaturiginem radices ejus impleantur, locum petrosum despicit* rejicite. Sequebar notiones Arabicas **بيت الحلى**

*Aqua fluens inter arbores; & خزيب contem-
sit*. Nunc spongiæ illa mea *incumbere jubeo*; & si in *bonum* interpretandus hic contextus, Cl. Ikenio potius subscriberem; quum valde venusta facies existat verborum **بيت הננים יהיה** *domum lapidum videt*, h. e. *Sentit*, & *experitur locum ubi copia congesta lapidum, ad radices ejus fovendus*. In eandem & ipse conjecturam ab aliquo jam tempore incideram, ex loco Colum. 3: 11. *Vineis amicus etiam silex cui superpositum est modicum terrenum, quia frigidus & tenax humoris, per ortum canicula, sitire non patitur radices*. Haud distitebor tamen, me multis scrupulis discedere coactum ab hac sententia, facillime alias accom-
modanda ad naturam *Vineæ*, quam hic de-

pingi præmissum. 1. Quod verbum **יסבכו** *intricantur*, magis quadret in *radices impeditas, & lapidibus obbesas*, ita ut alius comprehendere nequeant, quam in eisdem firmiter adactas. Agnovit id Cocc. vertens, *Radices perplexantur in acervo*. i. e. *in sese implicantur acervo lapidum earum procursum inhibente*. Agnoverunt & alii, qui *impedimenta crescendi* hic intelligebant. 2. Quod **גל** *Acervus lapidum* non videatur quadrare in illos *lapides*, quos ars agriculturæ *radicibus subjicere docet*, ad *humorem cum frigore sufficiens* in ætate: qui utique non *crebri congerendi*, sed *rari digerendi*. 3. **בית הננים** *Domus lapidum* ut vocetur talis *ager, vel locus*, ubi ex arte dispositi pauci lapides, nonnihil abhorret: quum pro *agro lapidoso*, aut *loco petroso* rectissime ponatur. Ita **בית גרודין** *domus incisionum* est *locus salebrosus*; in *Paraph. Chald. Esaj. 40: 4*.

Nota quoque formula **בית סאה** *Domus Sati*, pro *agri tanto spatio*. 1 *Reg. 18: 32*. &c. In *Syriaca Dialecto* nil frequentius. Ut **בית סאה** *Domus spicarum* pro *terra spinis obsita*, &c. &c. 4. Grande momentum tacit, quod totus hic vericulus *tristem* potius, quam *letum* offerat *aspectum*, *Acervum & multitudinem lapidum* ante oculos proponens. 5. Ad *felicitatem arboris* depingendam similes colores adhibitos nuspam repperi, nec in *Sacris*, nec in *profanis*: unde etiam *fontem* plerique uno saltem in membro assumendum judicarunt. Apud *Esaj. cap. 5*. *Vinea elapidatur ante, quam vite generosa conferatur*. Aliud est *accessio lapidis bibuli*, per *industriam circumpositi radicibus*; aliud *experiri sedem lapidifam & radices intricare super acervo*. 6. Denique quum proclivis sit *in malum sensus*, quid tandem cautæ, cur *in bonum adeo tendatur?* quum & *scopus*, & *nexus* ac *series* magis in contrariam partem inclinent. *Scopus*, quia non id agit *Briddus*, quod *Pf. 37. & 73. Psalter*, ostensus *longa improborum felicitate*. Hanc querelam *Jobus* quoque suam faciet. Sed censor ejus contendit, *Fortunas improborum vel florentissimas infirma niti radice*; ac propterea *in medio flore ac vigore* nec *opinato exarescere*. Hoc in *vs. nostro* jam insinuatur; & *vs. seq.* demonstratur, ac confirmatur per *subitissimum hujus arboris casum*, atque interi-

18 אִם יִבְלַעְנוּ מִמְקוֹמוֹ וְכַחֵשׁ בּוֹ
לֹא רֵאִיתִיךָ :

19 הִיךְ

tum. Ergo & nexus cum *vs.* 18. proxime instituendus in alia omnia discedere nos cogit. Non fraudabo laude sua Doct. Schmid. qui omnia in malum quoque accepit; & parabolam de semine super petram jacto rite contulit, ex *Matt.* 13. in hunc sensum. Est quidem ille succosus & viridis aliquamdiu, & ramos suos super hortum, in quo stat, extendit; sed interrim radices ejus implicantur acervo lapidum, & experitur locum lapidosum, nec succum habet nisi in superficie; unde durare non potest, sed mox aliquis infortunii aestus eum arefacit &c. &c. Verbulo subnectam, Bildadam videri satis artificiose & callide *Vestitum* illud *Proverbum* גַּמָּא בְּלֹא בִצָּה *Fucus sine humore* ante oculos retinuisse, atque ad illud exemplare præpinxisse *Arborem*, *Vitem*, sine idoneo terreno; non in קָרֵן בֶּן שֶׁמֶן colle filio olei, sed in גַּל acervo, & בֵּית אֲבִינִים solo petroso luxuriantem quidem illam, sed tamen ventis, siccitatibus, reliquaque intemperie cæli mox absorbendam, & cum ramis simul ac radicibus extirpandam.

Vers. 18. Impeditissimæ hic fiunt rationes iis, qui Bonis pisque hæc aptare debent. Durissimum utique, quod dedit *Deodatus*, Num absorbabit eum quispiam e loco suo &c? quali negaretur *Rectum* eradicari. Id improbatur a Cl. Cucejo bonis rationibus: nec tamen probari posse putem, quod ipse ad transplantationem ex loco angusto, in spatiosum, ut felicius & uberius crescat, gravissimas hæc figuras inflexerit, quæ destructionem internecivam adferunt, non erutionem & effossionem transferendæ causa.

Ibid. Ne illis quidem, qui in malum omnia acceperunt, sensus satis expeditus. Hæretur in agente verbi יִבְלַעְנוּ absorbabit eum, qui aliis *Deus*, aliis absorbens quivis. *Nachmanides* assumfir solem. Commodius a *Schmidio* illatum בֵּית spatium terræ *vs.* præc. expressum. Hæretur etiam in *partic.* אִם, quæ plerisque per conditionem effertur si absorpserit eum. Lan-

18 Maternum solum absorbebit ipsum e loco suo: & abnegabit eum; dicens, haud vidi te.

19 Ec-

quet. Alii fortius, *Quum absorpserit eum e loco suo, tum abnegabit eum* &c. Sed ne hoc quidem satis pressum, plenum, rotundum. Exponam conjecturam, quæ mentem traxit, nec tamen ad se in solidum pertraxit. Suspicor nempe sub אִם propter *Maccaph*, ex אִם

Mater, latere *Maternum Solum*. Sic *Mich.* 6: 10. אִשׁ pro אִשׁ Ignis melius implet sententiam loci; ut *Viri Docti* rite observarunt. בֶּן pro בֶּן *Filius*, passim occurrit. Talia

וּדֹד רִגְוִיס extarent, si libris abundaremus. Hinc tento: *Mater ipsa absorbabit eum e loco suo; & abnegabit ipsum: dicens, haud vidi te.* Apud *Græcos & Latinos* ad *Maternum Solum* transferri amat *Mater*. Sic *Poëta Iliad.* 8: 47. Μητέρα ἴσθαι vocat *Idam* ἡγετοῦσθαι, ut *Schol.* habet: & 10: 475. Πηλιῶν μητέρα μήλων. Item *Soph. Philoc.* 325. Scyrum Ἀνδρῶν ἀλιξιῶν μητέρα. Mitto *Novercam* traductam ad agrum male nutrientem. Mitto & *Nutriculam* pro lactiore & fertiliore solo; ad quem colorem *Colum.* L. 3: 13. graphice; *Neque parum refert suspensissimum esse pastinatum, ut mota equaliter humus novelli seminis radicibus, quamcumque in partem prorepserint, molliter cedat; ne incrementa duritia sua reverberet, sed tenero velut nutricio sinu recipiat, & cælestes admittat imbres; eosque alendis seminibus dispense, ac suis omnibus partibus ad educandam prolem conspiret.* Credo equidem omnem *Linguam*, ubi quid sublimius inolitur, *Matrem*, *Nutricemve* hæc figura convestire posse. *Arabicam* vero præ aliis huc inclinare, patet ex infinitis formulis loquendi per *Matrem* hujus vel illius rei, pro ejus fundo & præcipua causa, unde orta est, atque unde dependet. Respondent *אֶבְרִן* *Filius*, & *בְּנֵת* *Filia*, cum quibus innumeræ quoque *Metonymiæ* formantur. Specimen huc quadrans fit *אֶבְרִן الْأَرْض* *Filius terræ*, pro *Planta cito crescense*. Quid? quod *Arabes* אִם *Matrem* usurpent pro *mansione* &

19 Ecce hoc est gaudium feroculum viæ ejus: & ex pulvere alii progerminabunt.

19 הן-הוא משוב דרכו ומעבר

אחר יצמחו;

20 Ecce הן 20

habitaculo omni; ut in *Camisso* per **מסכן** *Sedes* sive *Habitatio* exponitur. Sic *Alcor. Sur.* 101: 6. **ואמא מן חגת**

מואתינה פאמה הא-ינה *Cujus vero leves bilances, ejus Mater* i. e. mansio, erit *barathrum*. Serupulum tamen relinquit *differentia generis*, quum verba huic vocabulo addita *masculine* proferantur. Eum forte sic *levare* esset, quod **אם** per se *anceps* sit *forma*,

quæ *Matrem* signans *femineum sexum* sequatur, sed pro *materno solo* posita *masculine* e nunciatur, vel ad *discrimen*, vel quod subeat locum & vicem alterius *masculini*,

מסכן, cum quo **אם** alternari vidimus. Hæc non ultra *conjecturam* Valere velim. Nec tamen *vel in se*, vel *in quum* acquieverim; sed cum *asseveratione* potius sumferim **אם**, si vere particula sit, in hanc mentem,

Profecto absorbebit eum e loco suo, & abnegabit eum, dicens *non vidi te*. Hunc usum *voculæ אם* infra ad *Cap.* 14: 1. plenius adstruam. Habes *periodum* sat teretem, præsertim si *connexionem Schmidii* amplectamur, ut **בית הכנים** *Solum lapidosum* dicatur *absorbere improbum* illum *alumnium*, cui *humorem & nutrimentum* sufficere negat, quin imo *cujus radices respicit quasi ac repellit*, *malam stirpem male tandem perdens*, ac *sunditus everrens*. Hoc commodissime expressum Verbo

באע בלי *absorbisit, deglutivit*. Non est simpliciter *trastulit, abstulit, evulsit*, ut *Merc.* non etiam *excidit, succidit*; quod volebam olim. Indacitur *solum ipsum hauriens, sorbens, deglutiens improbum*, *cujus familiam & fortunam omnes, uno velut momento pessumdac*. *Conf. Cap.* 2: 3. Respexitse dixerim *Bildadum*, ad similem imaginem *Eliphazi* *Cap.* 5: 3, 5. unde haud parum confirmor in *sententia*, describi hic *improborum irreparabilem*

ruinam, & occasum. Dixerim quoque ut ibi *primum*, ita & hic alterum *Centorem*, graviter pupugisse *Jobum*, quem *Arbori* huic per omnia æquabant. *Phrasis וכוזי בו* *Et abnegabit eum Locus suus*; sive *solum maternum*, aliquid vehemens spirat. Insinuatur præter *intentionem a Merc.* aliisque notatam, *summa indignitas*; ut *Matrem* veluti pudeat sui *fætus & alumni*; atque *memoriam ejus abominetur, extractamque cupiat*. Utrumque etiam in *Non vidi te* comprehensum. *Adi Cap.* 7: 10. & 20: 9. quamvis mitior ibi sit *sensus*. *Adde Ps.* 37: 35.

Vers. 19. Qui in bonum *Parabolam* capiunt, hunc *verbum* inprimis urgent. *Non video*, inquit *Clar. Cocceus*, hoc *ultimum* ut *applicent*, qui *maleditionem impij continuari putant*. Ex illius ergo *hypothesi*, *Ecce hæc est alacritas viæ ejus*, tantundem est ac, *transplantatione hæc & effusione non succiditur spes ejus & vita*, neque *ubertas fertilitasque* minuitur, sed eo *felicius, uberius, latius* crescit, ac *propagatur*. *Quin mitigatur & miris modis transplantatione perficitur*. In hanc mentem *sequentia* sic transfundit. *Et ex alio pulvere* regerminant *radices ejus*; vocabulo **ישרשו** ex *vs.* 17. *resumpto*. *Intelligit ex terra meliore & commodiore*, prout *Poëta Georg.* 2: 50. docet *inserendo*, aut *transferendo sylvestrem animum exuere arbores*. Sed an non hoc ipsum retrahere debuisset *Clariss. interpr.* ab *illa hypothesi*? An qui jam ut *pii vs.* 16. *vigent*, & cum *Ramis radices late propagant*, adhuc *inquisitione* alia & *transplantatione mitigantur*, *sylvestresque animos exuere* docentur? Sensit, credo, *nodum*, sed non *resolvit*, quum *annectit*, *Nos illud de transplantatione accommodemus ad tralationem ex terrena civitate in caelestem, & atria Domini*, *Ps.* 92: 14. *Vultne ex Oeconomia sequiore in meliorem? an e terra in caelum?* Neutrum huic *fedi accommodum*. Ergo ex hoc *vs.* pervincitur in *malum* *parabolam* accipiendam.

Ibid. *Prius colon* sat clarum; in quo inest *Sarcasmus*, *En quo rebeat gaudium hominis tunc superbe semet offerentis*. Ita rectissime *Merc. Belgæ*, reliquit. Ab his *secessionem* faceré

non

20 הן אל לא ימאס-תם ולא
 יחזיק ביד-מרעים ;

20 Ecce Deus non reprobatur
 integrum ; neque etiam confirmat ma-
 num maleficorum.

21 ער-

21 Us-

non debuisset *Schmidius*, negans *Ironiam* sub-
 esse. הן היא frigidam expositionem *Schmi-*
dii respuit ; atque משיש *superbum* improbi
gaudium, & *luxuriosam jelicitatem*, eidem ce-
 dere in *cumulum maledictionis*, ac *calamitatis*
materiam acerbioris ostendit. *Superbum gau-*
dium sub משיש exhibet certissima *thematis*
 שיש Origo, in *obliquo & limo ocello*, quam
 confervat *Arabum* شوس. Indicatum in
Clavi, pag. 298. alias fastus demonstrandum.
 Est ergo *gaudium exultabundum*, quo alios ob-
 liquato oculo præ nobis despiciamus quasi. Hinc
 in *malum proclivis usus*, *Esaj.* 8: 6. & 32: 13.
Jer. 49: 25. & alibi. In *bonum* quoque ad
summum gradum exultationis designandum
 creberrime transfertur. Vide supra *Cap.* 3: 21.
Ibid. Alterum aliquid habet obscuri. *Pri-*
mo dubium, pertineatne אחר ad עפר, an ad
 יצמחו. *Secundo*, num qui succrescent, &
 successuri sunt, probi sint, an improbi. Di-
 stinctionem *Hebræorum* sic habere monet *Mer-*
cer. Et ex terra, alius germinant, (enallage
 numeri) i. e. alii pullulant, qui ei succedant,
 vel justii, vel injusti. Ipse *Merc.* mavult, Et
 ex terra alia germinabunt alii. Supplet durius-
 cule אחרים ; & terram aliam etiam non val-
 de commode explicat, qua innueretur *impium*
 cum tota posteritate ita deletum esse, ut nihil ex
 ipso sit reliquum. Omnino præterenda prior
 constructio, & quidem sic ut אחר *Alius* de-
 signet, non alienos, sanguine haud junctos, ut
Schmid. putabat, sed *genus justum*, oppositum
 חנה *Hypocritæ* vs. 13. Utrumque collecti-
 ve sumendum quilibet sentit. *Justo generi* vi-
 delicet terra promissa, cum *extermínio semi-*
nis injusti. Id ubertim declaratum ad *Cap.* 5: 6.
 unde explanatio hujus vs. dependet. Nimis
 argutus *Schmidius*, quam vocem עפר *pulvis*
 se non accipere ait, cum aliis, de loco unde
 exoriatur *successor impij*, sed de bonis, & opi-

bus ejusdem, in quas alii succedant. עפר
 hic nihil aliud esse quam ארץ *terram*, orbem
 terrarum, ex *Cap.* 5: 6. palam est. Si אחר
 alius minus forte commodum alicui videatur,
 pro genere justo, expressiorem ejus caracte-
 rem invenire posset in *Radice חרר* *incandescere*,
 sub qua viget potestas nobilioris & inge-
 nuæ indolis : indeque נבנים & חרים
 בני & חרים dicti. Apud *Arabes* illud חר
 ferbit, canduit : ut &, nobili stirpe natus fuit.
 Ejus compar. & superl. form. אחר *est Cali-*
dior, nec non nobilior, nobilissimus. Hic *He-*
bræis, vivente *Lingua*, fuit אחר, & אחר,
 unde defective existit אחר, *Chet* compen-
 sationem respiciente. Sic foret, *Nobilius genus*
efflorescent. Mihi tamen אחר *Aliud genus* sa-
 tis opportunum.

Vers. 20. Hic demum finitam esse oratio-
 nem *Veteribus Patribus*, ex *Prosopopœia*, da-
 tam, autumat *Clar.* *Schmid.* ex qua nunc *Bil-*
dadus suis tandem verbis hocce nectat con-
 fectarium. Deum probos fovere, improbos au-
 tem pessime perdere. Nil absconi habet hypo-
 thesis ; aliud tamen mihi sedet, ut ad vs. 14.
 & 16. indicavi. *Cl. Cocc.* hinc non invalidum
 sumit argumentum, in præcedentibus, ut de
 impiorum, ita & de piorum conditione actum
 fuisse : atque summam hanc nunc colligit,
Justitiam Dei non insamari felicitate quadam
impiorum, qui ut papyrus & ulva, crescant sub-
 ito, & confundantur : non etiam afflictione pio-
 rum, que in ipsorum bonum cedere solet, ut
 quum herba bona effoditur, atque alibi denno
 plantatur, cum magna accessione bonitatis ferti-
 litatisque. Addit. *Habes sententiam Bildadi*,
 qui afflictiones non tam castigationem, quam
 translationem in melius facit. Atqui cum *Eli-*
phazus, tum *Bildadus*, ex gravi afflictione in
Jobum immissa concludebant Eum esse *Hypo-*
critam, justasque Deo penas pendere improbita-
 tis.

21 Usque dum impleat risu os tuum: & labia tua jubilatione.

22 Ofores tui induantur pudore: tentoriumque improborum nusquam existat.

עַד-יִמְלֵא שְׁחוֹק פִּיךָ וְשִׂפְתֶיךָ 21

תרועה :

שְׁנֵאֵיךְ יִלְבְּשׁוּ-בִשְׂתַּת וְאֵהֶל 22

רשעים איננו ;

ris. Cur ergo *integri*, inquis, subsumta nunc mentio? ut subindicaretur *Jobum a Deo* manifesto *repudiatum*, illud nomen non mereri, neque accenseri, haecenus quidem, posse *justo generi*, quod *firmaradice nixum e terra e floresceret*. Ejus *Syllogismus* sic conceptus. *Deus non repudiat, non ulcerato & alienato affectu spernit integrum*. Atqui *Jobum repudiatum esse a Deo* apparet, tum ex calamitate inaudita, tum ex contumacia, qua in Deum invehitur. Ergo &c. Huic sensui succinit alterum illud, *neque confirmat manum maleficorum*. Plurimi non inveniunt, *Neque prehendit, vel retinet manum &c. Sinit eos labi, & precipites abire in exitium*. Malim tamen cum *Jun. & Schmid.* prius, quod item mihi *λίπης*, ut sit *manum maleficorum frangit*. Sic non opus debili supplemento *Schmidii*, *וְיִצְרָא עֲמֵךְ* *integrum*: cui debiliorem superstruit cogitationem, quasi *Jobus*, ex mente saltem *Bildadi*, putasset *Deum integritatem ipsius neglexisse, inimicos autem, qui ipsum spoliaverant, fovisse: cui nunc opinioni se opponat Bildadus, negans Deum firmare unquam manum impiorum, adeoque nec fovisse prius contra Jobum, nec posthac firmaturum*. Imprudens eo delabatur *Vir Doctus*, quo sane nec voluit, nec debuit; ut *Jobum integrum esse concedat Bildadus: quem revera ob manum fractam, & contusam extraordinariis plagis, Maleficis haud obscure annumerat*. Profecto in *Jobi* caput obliqua haec verbera torqueri, vehemens *Viri* exordium dubitare non patitur. Ea tamen non nihil emollias licet, si nimis tibi dura videantur, pro *praesenti* inducto *futuro*, ad hanc faciem; *Ecce Deus non repudiabit integrum; neque confirmabit manum maleficorum*. Equidem *repudiatu* es, ut *Hypocrita; recipieris* tamen, si te post sinceram poenitentiam *praestiteris integrum*. Sed si *maleficorum numero*, ut nunc, *maneat aggregandus, fracta tibi manus nunquam iterum confirmabitur*. Sentis ad spectum *generalem*, non sine aculeo *speciatim* applicitum, qui ut ex *tertia* in *secundam* prono fluit alveo; ita ex *secunda* ad *tertiam* mox refluere, & redundare, deprehendetur. Sentis & *speciem*, inportunam, *consolationis*;

in qua plus *fellis* insit, quam *mellis*. Redeas velim ad ea quae *cap. 5: 17.* praemonita.

Vers. 21. Requiritisset filium *vs. preced. tertiam* potius *personam*; donec impleat risu os ejus *integri &c.* Sed majore adfectu fit conversio in *secundam*; *Donec impleat Os tuum, O integer! Tuum quoque O Jobe! si te integrum approbaris Deo. Simillima habes iis, quae vs. 5. & 6. hujus cap. insinuata. Mecum facit Merc. sub finem notans, specialiter haec de Jobo posse intelligi, & in univ. de quovis integro.* Exigua in verbis difficultas. *עַד* *Donec* quibusdam incommodius visum, substituentibus, *Albuc implebit &c.*, quali *עוֹר*. *Coccejus* dedit, *Adeo ut impleturus sit &c.* Cum *Schmidio* malim referre *donec ad incrementum divinae benedictionis, usque & usque progressurum*. Idem *objectum risus & jubilationis* facit *solum sensum gratiae & benedictionis, non autem interitum impiorum*. Atqui utrumque ex *vs. praec.* tenendum: ut sane in utroque est *materia gaudii spiritualis: quod videlicet probitas floreat, improbitas extirpata arescat*. Beata illa tempora sancti sperant, spirant, anhelant. Non amo nimias subtilitates; alias distingui posse dicerem sic, ut prius membrum sese referat ad *benedictionem integri, suavi risu os ejus usque & usque impleturam: posterius ad internecionem maleficorum, unde triumphus & jubilationis materia nascetur, improbitate videlicet profligata e terris, atque extincta*.

Vers. 22. In hac *improborum, & improbitatis* interneciva clade, hujus censoris oratio exspirat, non sine gravi iterum aculeo in *Jobum* exerto. *Ofores tui*, non directe nunc ad *Jobum* referendi, sed ad *integrum*, qualis needum *Jobus* in oculis *Bildadi*. Pro *Ofore* potius *integritatis & integrorum* eum latenter hic perstrictum, vix ambiges, si acerbissimam *Viri* declamationem *cap. 18.* contuleris. Haecenus tamen aliquam modestiam fervans, sic temperat dicta, ut paululum loci amico relinquere videatur, ad saniores mentem sese revocari passo forte. Nollem hic immisceri *restitu-*

evulsionem fortunarum Jobi, ob quam osores ejus confusione sint obruendi. Quam parum tpeci de ea foverit, præsumferitque, Bildadus Cap. 18. declarat. Eam procellam hoc occultius, ut ita loquar, murmur præsignificavit, *Et tentorium improborum nusquam erit.* Notavit Merc. intelligi, *Domum cum omnibus ipsorum rebus.* Aliquid fortius captans Schmidius, in levius incidit, *totalem ruinam significari, putans, ut ne quidem tabernaculum aliquod retineant impii: sive ubi ne quidem tabernaculum, quod ruina complementum est, excipiat.* Vertere propterea jubet, *Etiamsque tabernaculum impiorum intereat.* Rectius subdit de אִנְנֵי, id h. l. idem esse ac plane interire, & non resurgere. Hoc ipsum vero figurate fumendum esse tentorium, pro familia, & re universa, admonere potuisset, ex more solenni Arabum, in tentoriis habitantium; quibus occasio inde nata, ad omnem societatem, communitatem, sectam, hoc nomine signandam. Camus, الرجل عشيـرته وذو قريـبه ولمـذهب من يـدين بـه Viri אהל vocatur ejus societas, & cognatio; item in secta ac religione, ejus sectatores. Vides tentorium hic esse gentem, nationem, societatem, sectam improborum, qui & privatim in sua quique familia, & publice in universa ipsorum communitate, e terris excienderentur. Transfer huc, quæ ad Cap. 5: 6. in medium contuli, & nullus ambiges, quin Excidium Tentorii sui, ut improbi, Jobo hic

objectetur. Animadvertendum, Collocutores nostros ex certis & solidis principiis, adfectu hinc & hinc rapiente; minus solide disputare. Immota est veritas אהל רשעים אינו, Tentorium improborum nullum erit. Sed claudicat Bildadi tum explicatio, quod in præfenti seculo, & ubique, id implendum contendat; tum applicatio ad miserum & insontem Amicum; quasi eo ipso improbatus sit manifestissimus. Vides quid certamina hæc magis magisque implicuerit, & confuderit. Aspectum generalem loci, quem paudo, Coccejo observatum fuisse agnoscas facile ex hisce. Inter Jobum & alios causa odii immeriti erat, orti ex differentia sectæ & propositi; quod scilicet rectum odissent improbi. In his autem spectatur Judicium Dei, quo improbis odientibus justum, & destruentibus eum, reddet πανολοξια. Hæc fieri non negandum est; ut, perpetuo in hac vita fieri, asserendum non est. Interim justus in corpore suo, Ecclesia, etiam in hoc seculo, secundum promissionem Dei, ab hostibus suis vindicabuntur. Si sine restrictione positum sit illud, inter Jobum & alios causa odii erat &c. secum componi non poterit Bildadus, quippe qui sic Jobum pronunciaret rectum, integrum, generi justo accensendum. Subtilius potius, inter Rectos & alios &c. Duplex siltitur genus, justum & injustum. Injusti justorum Osoros confusione perpetua obruendi dicuntur; & Natio improborum penitus eradicanda; ut soli probi hereditatem terræ ipsis promissam occupent, obtineantque. Ecquid sentis latentes aculeos; & pro oleo acetum vulneribus adhiæti adfusum?

CAPUT NONUM.

וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמֶר : *Vers. 1*

Vers. 1 **E**T respondit Jobus, ac dixit.

אָמַנְס 2

2 Pro-

Vers. 1. Argumentum hujus capituli consistere, & finire, haud in facili est. Ejus summum hancce strinxit de Pineda, ut se ab objectis purget Jobus, respondet, cum divina justitia,

sapientia, potentia bene consentire, quod innocentem ærumnis exerceat: a se vero minime Deum Judicem laceffitum, coram quo nemo possit de sua justitia gloriari. Hæc adversa fron-

2 Profecto novi rem ita esse : & quid iustus esset homo cum Deo?

אמנם ידעת' כִּי־יָכֵן וּמִה־יִצְרָק 2

אנוש עס־אל :

3 Si אִם־ 3

te pugnant cum mente *Jobi*, cum qua ex parte saltem conciliabitur, si legas *non bene consistere*, ut scripsisse Eruditi. virum arbitrer. Doct. *Merceri* summa huc redit, *Jobum absolute considerare iustitiam Dei*, ac eaque magnificentius & augustius differere, quam socios, adstruendo, quod etiam dum homines innocentes affligit, iustus sit; nec prorsus habeant homines, quod cum *eo* expostulare queant, si cum *eo* disputationem inire velint. *Dei opera*, quicquid agat, omni ex parte iusta esse: nec coram *eo* quemquam jus suum aut iustitiam tueri posse, secundum illud, non iustificabitur in conspectu tuo ullus vivens. An ergo qui hactenus tam vehementem Deo intenderat litem, atque acerbissime cum Deo expostularat, nunc uno momento tantos illos fluctus componit, omnemque adfectum serena? An vero acrius acriusque exardescens certamen, contrarium potius postulat, novoque æstu contentiosissimæ sui defensionis Nostrum involvit, in qua, ulterius adhuc, quam antea, abripitur, atque querelis suis effusus immittit habenas? Id ipse *Cap. 10: 1.* tanquam sequelam hujus disputationis assument, & præstruet vehementiori adhuc postulationi, in qua confirmat, partim amplificans, exaggeransque; partim recapitulans, adstringensque; quicquid in præcedentibus pro causa sua defensanda disceptarat. Propius ergo ad scopum accessit *Deodatus*, cui subscriptum a *Coccejo*; *hominem nullum jus esse disceptandi cum Deo, si agere velit ut Creator, ex absoluta potestate in creaturas suas: vel ut Index in Rigore Legis.* Id male reprehentum a *Schmucko*, arguenti aliud esse absolutam potentiam, aliud iustitiam: atque absolutam istam potentiam Deum non facere posse iustum, sed tantum *lucrum & κερδοσύνην*. Recte vero: & in eo ipso jam constitit illud *nimum, το άγαν*, ad quod acerrimus suæ causæ defensor se abripi passus fuit: id manibus pedibusque obnixè tendens, ut ex contentione cum Deo, circa calamitates suas, quasi Victor discederet, seque innocentem adflicti demonstraret. Hoc qui ex oculis amittit, non valde feliciter in sermonibus *Jobi* enodandis versabitur. Indicio esse poterit *Analysis Schrankiana* huic cap. præmissa; in qua præ-

raque a scopo, & vero nexu, deflectunt; ut ad singulos ferme versus patefceret. Concludamus igitur, toto hoc capite nil aliud agere *Jobum*, quam ut evineat, se quia Deo impar sit, etiam in optima causa debere succumbere; in qua triumphum obtineret innocentie, si Deus de calamine eminentie & majestatis descendere, seque parem in si quodammodo constituere haud dedignaretur. Adstupes, credo, audaciæ Viri, eamque nullos sic fines servare pronuncias. An ergo fines antea conservarat? Dices blasphemum. Quid tum postea? Illius utique criminis reus a plerisque censetur vel obditas *Cap. 3.* in natalem ejectionis. Lubenter tamen istam a *Jobo* maculam depulsa. Non continuo Blasphemum appellandum, quod speciem quandam ejus præfert. Videndam, quo animo, quem in finem, sub quibus circumstantiis, dicatur. Fontes totidem agnoscis, ex quibus vir Sanctissimus excusari possit, quin imo debeat; eo saltem usque, ne Blasphemie nota Ei inuratur. Hæc perlequi longum foret. Unum tantum addo, in gravissima *lucta Carnis & Spiritus*, quam elucutandam habuit Noster, Spiritum eatenus semper præpolluisse, ut ab infinita erga Deum reverentia sermones ejus nusquam desciscant, sed altissime radicatum Numinis & timorem, & amorem, admirabili unctiōe spirant; quantumvis etiam, ab altera parte, carnis imbecillitatem, atque impatientiam, Amicorum irritationibus provocatam, redoleant.

Vers. 2. Quam difficile sit rectum tenere cursum, in hoc collisionum acerrimarum mari, ex eo intelligere est, quod plerique velint *Jobum* hic profiteri consensum suum cum Amicis, circa Dei iustitiam, quem malos perdere, integros tueri, semper iustissimum esse in viis, & judiciis suis, ipsemet agnoscat, neque in dubium unquam revocari. Frustra ergo contra ipsum, tanquam aliter sentientem disputari. Rectius *Coccejus* statuit sermonem *Bildadi* enervari; nec tamen *Analysis* ejus satis rite digestam existimari. Certe non videtur fundatum esse, quod hic supponit magnus interpret, *Bildadum Cap. 8: 3.* significasse Deum non pervertere iustitiam, quando pios affligit. Non is erat status controversiæ,

3 אם יחפץ לריב עמו לא יעננו
אחת מני אלף :

4 חכם לבב ואמין כח מיי
הקשה אליו וישלם :

5 המעתיק

3 Si lubeat ipsi contendere cum eo, non respondebit ipsi vel unum ex mihi mille.

4 Sapiens cordis, & prævalidus virium est: quis durum se præbuit illi, & salvus evasit?

5 Qui

si quid video: sed in eo vertebatur cardo, an ex afflictionibus alicui immissis contingeretur, ipsum esse *improbum* aut *Hypocritam*. Hoc *Elihu* magna vi contendebat. Eandem incudem tundebat *Bildadus*. Utrumque nunc una responsione refutat Noster; *Oraculum*, cap. 4: 17. ipsi objectum, ad hanc causam, ac quæstionem, haudquaquam pertinere indicans. Id verissimum esse senties, si cogitationes nostras ad illum libere relegeris; ac præsertim duas posteriores notas. Inde mentem hanc haud gravate mecum admittas. *Novi profecto nullam in Deum cadere posse injustitiam. Et quid justus esset Enosch, miser mortalis, cum El, Deo supremo? Sive Eminentiam spectemus Numinis immensi: sive Rigorem Judicis, ad normam Legis perfectissimæ cuncta examinantis. Utroque respectu causa cadat hominibus necesse est: nam nec ut creatura peccato infecta, coram Legislatore Sanctissimo, ulla ratione poterit confiteri. Utroque etiam respectu jus Deo comparatum, hominem, si velit, adflicti, & gravibus ærumnis visitandi. Sed an inde jam conficitur, me esse improbum, aut Hypocritam? Durum enim vero consecrarium! quod si valeat, nemo mortalis Hypocritæ, aut improbitatis crimine absolvetur. Sentis, ni me omnia fallent, sanam, fortem, religiosam Viri religiosissimi argumentationem, qua acies in ipsum destrieta retunditur, & penitus infracta hebescit.*

Vers. 3. Utrumque hunc respectum porro arguet Noster. Ambiguitas constructionis nonnihil distrahit interpretes. *Hebræi* Actorem faciunt *Hominem*, in hunc sentum. *Si velit homo cum ipso litigare, non respondere dignabitur ei Deus, vel unum e mille.* Referri id posset ad *Eminentiam Majestatis Divinæ*, quæ respondere, id est rationem reddere non tenetur suæ creaturæ. Præfero, & longe quidem, quod plerisque etiam placuit, si

velit Deus, El, cum ipso, Enosch, contendere, sive ex jure Domini, sive ex rigore Legis, ne unum quidem e mille respondebit Ei homo. Præ eo languere putem, quod tum aliis, tum *Schmidio* fortius visum, *semel e mille vicibus, quibus Deus eum de peccatis accusabit.* Ino vero, *ne vel unum e mille causis, & criminibus, quæ simul ei a Deo objiciuntur; atque ex quibus per victum dabit, sibi id juris, sive in Creaturam suam, sive in creaturam peccatricem competere.* Forte non est

Ellipsis partic. אל, ut volunt, pro ad unum, sed directa constructio cum *Accus.* quod eleganter regitur a ענה. Sic *Prov. 26: 4, 5.*

אל תען כסיל *Ne respondeas stultum &c.*

Imo *Respondeas stultum &c.* pro stulto utrobique. Posterius monitum auget vim verbi

ענה, quod ibi valet *refutare*, & *refellere*.

Eadem potentia & hic quadrat: eamque *Belgæ* nostri rectissime expresserunt. Figura sic

existit egregia, qua *Causæ* homini a Deo objectæ quasi loquantur, quibus nequeat responderi & satisfieri.

In כני ex mihi haud spernas

Pleonasmus, qui multum adfert gratiæ. Non

omittenda *emphasis* sub יחפץ si lubeat, ut

iterum judiciose Nostri. Id *Schmidio* displicuit, quamvis & *Luthero* placuerat, quia ver-

ebatur *absolutum Dei jus* inde illatum iri. At-

qui velit, nolit, *Vir Doctus*, hoc ipsum cum

rigore sanctitatis & justitiæ intendisse *Jobum*,

& tacite ad suum casum respexisse, totius orationis filum demonstrabit.

Vers. 4. Secundum *Analysin* *Cl. Cocc.* hic

speciatim inciperetur agi de *Humiliatione apud Deum necessaria*, quam *Bildadus* insinua-

rat Nostro, cap. 8: 5. Adjungit tamen respectum ad *justitiam Dei*, qui *judicium nun-*

quam pervertat; quippe qui *Sapientissimus* sit,

5 Qui revellit montes, & quidem nec opinato: quos vel naso suo subvertit.

5 המעתיק הרים ולא ידעו אשר הפכם כאפו :

6 Qui

6 המרגיז

idemque potentissimus. Paulo aliter Merc. Quum duo sint quibus quis cum aliquo contendere possit, sapientia, & robur, utrumque in Deo est admirabile, quo hominem facile vincere possit. Incomparabili est & sapientia & robore præditus. Arctius adstringendum est vinculum cum *vs. præc.* non tam ratione vindictæ Divinae, cui nemo se eripere valeat: ut vult Schmid. sed ratione ipsius justificationis, quam nullus homo, qui cum Deo in contentionem, & litem descendat, adversus Eum obtinere possit: utpote immensa cum sapientia, tum potentia, supra omnes creaturas subiectum. Sapientiam pulchre huc quadrare, quilibet agnoscit: potentia qui conveniat? queris forte; quam utique Deus hic non inducatur ut tyrannus, sed ut Justus Dominus. Optime vero. Ideo supra inculcabam Jus Domini, non arbitrarium, non tyrannicum; sed fundatum in summa ratione; quum ipse omnia verbo potentia suæ, & produxerit, & gerat, atque sustentet. Circa phrasen notetur, חכם לב esse ex Origine πικρόν τὸ καρδίαν: ὁ δὲ φρόνως, cui semper adest τὸ πάλαι φρονεῖν, ut adstructum in de Def. p. 204, 205. Habes ergo hic Dei πικρόν τὸ καρδίαν ἀγαπῶν. In אמין כח proprietas adterre videtur prævalido nervo aut tendine prælitum, cui nihil resistat; quique omnia portare ac sustinere valeat. In הקשה major dissentio. Plerique suppleunt לב, ut sit, quis obduravit cor suum. Malebat Cocco עצמו semet ipsum; ut התקשה. Pagnin. dabit, Quis dura loquatur ei? Convenit cum mente quorundam Rabbidorum, quibus הקשה est, objicere קשות difficultates. Id contentioni & liti fatis accommodum. Longius abit Schmidius, inserens לעשות, Quis difficultia facere suscipiet adversus illum? Prius simplicissimum, ex formula solenni Prov. 28: 14. Ps. 95: 8.

הקשה לבו. Non minus solenne est הקשה לבו ערף obduravit cervicem Prov. 29: 1. Deut. 10: 16. Jer. 7: 26. & 17: 23. &c. Est metaph. a jumento refractario, & obstrigillante, מורה. Sic reditur ad litigiosam contentionem & obstrigillationem, quæ vocatur מרי. Apud Arabes formulæ cordis duri, duræ obstinatæque cervicis, tritissima etiam sub قسلا, cujus deriv. قساوة induratio speciatim notat impœnitentiam, & obstinationem in peccato. Ultimum ויטלם non male Et pacem habuit. In pace fuit. Malim tamen cum aliis, salvus evasit. Est usus singularis Arabum, sub suo سلام, in iis qui elabuntur e prælio. Sic nihil non accuratissime respondet Scene Litigantium, *vs.* 3. instructæ; & per totum caput continuandæ. Notabilis autem Character hic elucet religiosissimi sensus, quo erga Deum imbutus mansit Jobus, in mediis & dolorum & disputationum suarum ardore. Equidem contendere, & congressi cum Deo ausus fuit, postquam magnitudine immensa malorum, ac præsertim Amicorum inclementibus censuris, nonnihil de gradu motus fuisset: nec tamen Dura, contumaci, & rebelli cervice cum Deo congressus fuisse reperietur; sed contra corde contrito, atque teneri erga Deum amoris pleno, causam innocentie immerito adstrictæ sustinuit; atque eo ipso amore ultra justos fines proVectus fuit.

Vers. 5. Amplificatur per digressionem Utraque Dei virtus: simulque demonstratur quod *vers.* 4. erat propositum. Ad potentiam proxime referenda esse verba nostra, ut & *vs.* 6. iudice Coccejo: nec non 7. ut Merc. vult, haud abnuam; si modo sapientia non excludatur; ut in iis, quæ ad sapientiam directius deinde spectant, potentiam quoque inclusam velim. In sensu aliquid nodi necesse est ולא ידעו & non sciunt. Id Mercero valet, ita ut montes non

6 המרגז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון ;
 7 האמר לחרם ולא יזרח ובער כוכבים יחתום ;
 8 נטה

6 Qui tremefacit terram e loco suo: ut columnæ ejus concutiantur.
 7 Qui imperat Soli, ut non exoriatur: & stellas obfignat.
 8 Qui

sexferint: præter eorum expectationem. R. Levi cum aliis Hebræis frigide, Nec sciunt plebeji homines causam tantorum motuum. Id a Cl. Cler. adoptatum, Nec homines quomodo hoc fiat, intelligunt. Alii placebat, Nec opinantibus iis qui super montibus illis habitabant. Hunc sensum rotundavit Vulgat. Et nescierunt hi quos subvertit in furore suo. A Schmidio est, ut nesciant homines vestigia eorundem. Extra oleas Bolducius, Et Nullus est inter mortales qui principium, fundamentum, aut incrementum horum montium cognoverit. Dignum patella operculum; nam præcedens מעתיק dederat faciens inveterascere, i. e. diu durare, montes. Prius palmam ferre videtur, nisi quod signantius exprimendum sit, nec opinato, de improvviso, absque ulla talis subversionis suspitione, metuve. Ita in Alcorano sæpe, evertit eos Deus ولا يشعرون & nesciebant i. e. absque ut quicquam tale suspicarentur. De improvviso. Simile habes Ps. 35:8. תבאהו שואה לא ידע. Invadit eum ruina nec opinantem.

Ibid. Non minuo sententiam. Sed granditati hujus Libri debeo, ut aliquid cothurnatius proponam. לא sæpe substantiva potestate auctum jam habuimus. Inde exsculpi posset, Revellens montes, & experientur, sentiunt, subeunt, תומוהו Nihilam, hoc est plenissimam abolitionem. Conferenda omnino phrasibus תומוהו יתעורר, ad Cap. 4. 21. supra. ידע scire, pro experiri, subire, perelegans est; ut Esaj. 47:10. Non sededo vidua, neque ארע sciam, experiat, orbitatem.

Ibid. In postremo colo אשר Mercero est, Quod subverterit &c. Vel &, Quam subvertentis; quasi effect כאשר. Plurimi ad Deum referunt; alii ad homines: ego ad montes ipsos, quos dicatur Deus subvertere Naso suo. Id hic tantundem sonare videtur, ac flatu nasi sui, ut nasus concipiatur vel leviter commotus,

atque exardescens, Ps. 2:12. Habes imaginem hanc Ps. 104:32. Qui adniçat terræ; & iniremit: qui attingit montes; & fumant. Intelliges, Adniçat oculo, fulminans; attingit naso, tonans. Tale quid obverfatum Schmidio, confusius tamen, ob ignoratam Nasi figuram. Putat videlicet אף iram hic notare vehementem commotionem, & sonum horribilem, qui in subversione monitum editur. Quanto concinnius Nasum Dei flantem, vel fumantem induxisset? infra ad vs. 13. dabo etiam aliquid, huc accommodandum.

Vers. 6. Magnifice dictum, Columnas terræ attonari, sive attonitas consternari, & contremiscere. Infra Cap. 26:11. offerent se Columnæ cælorum concussæ. Contra Ps. 75:4. Firmare columnas terræ. Ex Oriente in Græciam commigravit figura. Æsch. Prom. Vinc. v. 349. Atlantem ait, in locis Hesperii stare, κίονα ἔστην τε & χθονὸς ὤμοις ἐρείδοντα, Columnam cæli & terræ humeris fulcientem. Præverat Hom. Odyss. 1:49. ubi item Atlas inducitur

ὅτι γαίωστος
 Πάσης βέβηκα δίδεν, ἵχτι δὲ τε κίονας αὐτὸς
 Μανρῆς, οὐ γαίωσ τε καὶ ἄρα γὰρ ἀμφὶς ἔχασσι.

Confer Herod. L. 4: cap. 184. qui Atlantem Columnam Cæli cognominatum fuisse tradit. Hinc quidem colligas Columnas cæli posse applicari ad montes; sed eosdem per columnas terræ hic intelligi, minus congruum: nisi spectes jam Radices montium, altius in terram adætas; quo adpectu Arabes أوتاد الأرض

Paxillos terræ appellitant montes. An & huc respexit Pater Poëtarum? Malim in genere ima fulcra & firmamenta terræ, cum Nostris: nam Columna extenditur ad Basin & fulcimentum omne. Montibus in vs. præc. satis erat factum; eorumque mentio iterata nunc langueret.

8 Qui expandit cœlos solus : & נטה שמים לבדו ודרך על-
calcat cœlos vertices maris.

9 Qui במתיים : עשה ע

Verf. 7. Prius colon minus commode ad *Eclipses solis* relatum a R. Levi. Commodior est *omnubilatio diei* quam *Cœli*. iuggerit. Illuc Cl. Cler. nonnihil inclinât. Non adeo ad rem facit *occultatio solis nocturna*; ut in posteriore membro *diurna stellarum*. Latiore sensu Cocc. accipit de *Limitatione lucis & tenebrarum*, qui *status anni temporis variant*. Sic *Hæmæ* vetatur oriri sol, non & quando *Æstate* ortus erat. Rursus *Æstate* obsignantur stelle, iis horis, quibus *Hæmæ* visæ erant, luce solis eas obscurante. Maximum sane divinæ potentie, & sapientie argumentum, in hac anniversary lucis & tenebrarum vicissitudine. Postremo sunt, qui ad opera præter naturam hæc applicanda censent. Mercerus generaliter intelligit, quoquo modo id fiat, naturali, præternaturali. Cursum ordinatum naturæ penitus excludit *Schmidius*: nec tamen ad miracula recurrit, subsistens intra *potentialem sensum*, qui non quid fiat a Deo, sed quid fieri possit, exhiberet. Eodem modo *vs.* præcedentes exposuerat. Sed sic nervus quodammodo inciditur harum sententiarum. An ergo assentiendum iis, qui ad *triduanas Aegyptiorum tenebras* allusum volunt? Ad *precarium* non tantum, & frigidum, sed etiam temporibus contrarium. Doct. de *Pineda* cogitat de tenebris quas efficit *sera aliqua tempestas & atror nubina* que interdum solem, noctu stellas obscurant & includant *Act. 27: 20*. Cur non potius cogitatum de *tempestate diluvii*? In eam certe quadrat quicquid & hic, & in prægressis, magniloquo ore edidit *Noth*. Tum utique *montes e sedibus revulsi, & subversi*. Tum terra ad *columnas usque attonata & concussa*. Tum *soli imperatum, ne radios spargeret*: (id valet proprie *ורר*) atque *stello obsignata*; longis que tenebris damnata, sub *signaculo omnipotentis* a nemine tangendo, nedum restringendo. Hæc in oculis deſcunt, & quid fecerit Deus, & quid facere possit, si *Orbem* iudicare velit in *justitia*; ac proinde mirifice apta sunt ad *meritiam*, quam suscepit *Jobus* *J. 3, 4, 5*. clarissimo in die collocandum.

Verf. 8 Ad primam creationem referri cœlum extensum facile patior. Nec improbo maris

celsa calcata applicari ad *primævam collectionem aquarum in mare*. Sed cur Doct. *Schmid.* hunc ad aspectum unice urgeat, nihil causæ video. Quid, quod ipse ad sensum, quem rejicit, sponte recurrat? eandem enim *aquarum coercionem* adhuc *continuari* addit, quum *Deus tumultum marium comprimit & coercet*. An non idem disertis verbis dixerat *Coccejus*? sub *extensione cœli* complectens *elevationem aquarum superiorum*: sub *mari calcato* autem *fundationem aride ad habitandum, fluctuunquæ compressionem, & coercionem, ne se habitabili superfundant*. Repræsentatur ergo in hisce Deus, ut *Creator* non tantum, sed & *sustentator, ac Gubernator* universi, qui *summus rerum sit Dominus*, idemque *verendus ac justus iudex*.

Sub verbo נטה, quod aliis extendere valet, aliis inclinare, scias geminam concurrere ideam *tendendi cum inclinatione*. Speciatim adhibetur in *tenso cum expansione & inclinatione tabernaculo*, ut *Gen. 12: 8*. Inde pulcherrime transfertur ad *Cæli expansionem instar tentorii*, ut disertim *Jes. 40: 22*. & *Pf. 104: 2*. ubi quum præcedat *Auræus lucis*, indicari videtur *lucida & cœrulea cœli cortina*, quæ *Jesaiæ* est

דק Carbasus prætenuis. Alia est series *Pf. 18: 10*. ויט שמים Et tetendit cœlos; descenditque; ac densa caligo sub pedibus ipsius. Pingitur ibi *Tentorium cœli obscurum, & atris nimbis que nubibus dispersum, ad terribilia in terras iudicia exercenda*. Non extra lineas proinde ingeniosissimus de *Pineda*; continuans descriptionem *tempestatis, Deumque contemplan* ut *potentissimum bellatorem, qui tentorium militare sibi figat, & explicet, videlicet densas atraque nubes, unde cum hostibus confingat, tela jaculans fulminum, & tormenta explodens tonitruorum*. Hæc tamen omnia *Jobo* obversata in hac phrasi, asseverare non ausim: quamvis egregie cum *Hypothesi* ad *vs. præc.* exhibita concinant.

Ibid. Magnificum resonat, *Calcans cœlos vertices maris*. Proverbialis formula est רכב על במתי ארץ super celsa Terra vehi; pro victor & triumphator celsissimas arces conscendere.

9 עשה עש כסיל וכימה וחררי

תמן :

9 Qui fecit nocturnum circito-
rem; sidus torpidum; sidusque ca-
lidum; & penetralia austri.

עשה 10

10 Qui

ve. Deut. 32: 13. Jesai. 58: 15. Similiter Gra-
di, calcare, stare super excelsis verticibus, est,
omnia sub pedibus subjecta & edomita habere.
Deut. 33: 29. Ps. 18: 34. Amos. 4: 13. Mich.
1: 3. Mira grandiloquentia clarum Jesai. 14: 14.
Scandam supra Celsos vertices nubis, כמותי עב.
Ut Deus videlicet residebo, atque Nubes altis-
simas pedibus subjectas cernam. Non minore
cothurno dictum, Calcare celsos vertices ma-
ris; pro elatissimos & tumidissimos fluctus do-
mare posse, non minus quam tollere & exci-
zare. Hoc illius est qui ישב לטכול Diluvio
presedit. Ps. 29: 10. Montes aquarum apud
Virg. nemini non lecti, nec non prae-ruptus aque
mons. Ex Homero, qui κύματα πλωμα, ἰνα
ἵεσσι δedit, citante & Coccejo. In Alcor. Sur.
24: 43. جبال في السماء Montes in
Caelo, de nubibus alte congestis, reperias. An
הרי נשף montes nocturnae caliginis sic figura-
ti Jer. 13: 15. ? pro mole ingruente tenebra-
rum, quae longo occasu omnia involverent. اطوار
الامواج Montes undarum, extant apud A-
rabsj. MS. Eadem ratione colles, cumuli, ver-
tices, culmina, Gibbi, transferuntur ad aquas
plus minusve tumentes. Exempla haud cum-
mulo. Unum tantum promani sic satis ve-
nustum, ex illo grandifono Ispahanensi, cujus
specimen edidi post Vit. Salad. البحر قد
آن ان يمنع مراكبه ويسنم بالامواج
غوارده Mare jam occipiebat vectorem exclude-
re, و andarum attollere vertices.

Vers. 9. Qui ad hunc catalogum insignium
Mundi siderum commentati sunt, fatentur,
se nihil certi circa antiquissima & obscurissi-
ma vocabula habere; sed tantum sequi, quod
maxime probabile videtur. Non mirum proinde,
in divertissima hic abiri, & erraticas fieri
stellas, quae fixae esse debebant. Prius עש,
pro עיש cap. 38: 32. a plerisque in septen-

trione locatur; ut vel ipsum Polum designet,
quo inclinat Cocc. vel septem quae vocitantur
Triones, quibus varia adhærent nomina, Ur-
se Majoris, & Minoris, Plaißtri; & c. & c. quod
Arabibus نغش Feretrum, voce affinissima.
Hanc sententiam Bochartus Hier. part. 2. p. 114.
docte adstruxit contra Paraph. Chald. qui זנהא
Gallinam; & Thalmudicos, qui alia adhuc si-
dera ingerebant. Et LXX. utrobique Plei-
das hic expresserant tamen, a עוש in unum
coire, tanquam sidus glomerabile. Bolducius
ex eadem significatione exculpit circulearem
congregationem omnium stellarum, per duode-
cim signa dispositarum: j. e. Universum Zodia-
cum, qui hic ei Ecclesiam militantem depingit.
Ingenium illi viro nulla falce castigatum; in-
omnemque conjectandi luxuriam se effun-
dens. Cl. de Dieu ex Æthiop. Dial. adfert
עיש Piscem, cujus signum iunui suspicatur.
Aliquid enucleatius dare voluit ex Orientali
suo penu Cl. Hydus in Comm. ad Tab. Stell.
Fix. Ulugh Beighi p. 22, 23. ubi contendit
Lacidam stellam Aurigæ, quam Syri vocant
עיות Ayuth vel Iyutho, Arabes عروق Ayuk,
Thaw in Kof mutato, esse ipsissimum no-
cturnum עיש Aisch, ש in ה mutato, quod
Arabes in ق trajecerint: ut proinde עיש
על בניה Inf. 38: 32. sit Capella cum suis
Hoedis. Fabellam Amalibæ cum geminibæ-
dis inter sidera collocata, legas apud Hygin.
L. 2. c. 13. Ad hæc omnia, quæ incertio-
rem tandem fecere Lectorem, quam erat du-
dum, observo, minus congruum videri, no-
mina constellationum ex Fabulis orta, & recent-
ioris haud dubie inventionis, antiquissimo huic
Monumento insertari. Scrupulum removere
voluit Cl. Cocc. provocans ad S. Lucam, qui
etiam fabulosa admiserit nomina Jovis, Dioscu-
rorum, &c. Similiter vulgarem usum cogere
disputat Hieron. ad Amos 5. ut ridicula &
portentosa vocabula Arcturi, Orionis &c. adhi-
beamus, quia alias non intelligeremur.
Hæc quidem superstitioni, si quem forte ea

teneret, eximende valent; sed difficultatem non tollunt, quæ hic gemina exoritur; altera quod non adeo decora videatur anticipatio, ut Antiquissimi Orientalium frequentent nomina, quæ ex Historia Fabulari Astris imposuit Græcia; qualia sunt *Arcturi*, *Orionis*, *Plejadum*: altera, quod haud liqueat, Sacros Scriptores hos ipsos *Asterismos* intendisse. Sane quantumvis speciosa sit Cel.

Boch. sententia, conferentis cum *עין* Arabum *Feretrum*, *Plaustrum*, quod dispefcitur in *النوعش الصغرى* *Feretrum minus*, cum *بنات* *Filiabus*, pro *دب* *النوعش الكبرى* *Ursa minore*: & *النوعش الكبرى* *Feretrum Majus*, cum suis sibi *بنات* *Filiabus*, pro *دب اكبر* *Ursa Majore*; neutiquam tamen veri simile, *עין* ex *עין* esse truncatum, atque proprie *Feretrum* denotare, aut *Plaustrum*: licet *Forsterus* ipsam quoque

Radicem semel lectam *עין* *Joël. 4: 3.* macrare ausus sit significatione *Plaustratim conveniendi*. Aliis simplicius valet convenire, congregari, unde *Pleiadæ* eliciebant. *Coccejo* est *coire in unum*, ut a *coactione in conum* denominationem invenerit signum Boreale, sive *sidus polare*, cui reliquæ stelle illius *Hemisphærii*, ut *Filii*, aut, ut *Oves Pastori*, adiungantur, secundum illud *Æneid. 1: 608.* *Polus dum sidera pasceret.* Apparet multum momenti facere *Originem Radicis*, quæ utique ex uno illo contextu *Joëlis* rite constitui nequit, quamvis de sensu satis constat. Opportunum maxime, quod reponunt *Arabes*, quibus *عاس*

med. Vau, est *طاف بالليل* *circumvis*, *gyravir noctu*. Eadem vis in *عس*;

cujus *part. pres.* *عاس* speciatim notat *Vigilem nocturnum*, *Circitorem*. Utraque radix etiam teritur in *Lupis prædum circueundo captantibus*. Hac imagine nil plenius apud *Joëlem*. *Nocturnus circitor* mirificè quadrat in *Jobo*; vel & *Nocturna circatio poli*. Utrumque propono, quia *עין* potest esse *part. pres.* *επιπλάω*, qui alias *επιπλάω* *excubitor*: potest quoque esse *subst.* *πλάω*, *Polus*, *circatio nocturna po-*

li, cum *sideribus suis*, quæ & *עין* dicta. Ulterius progredi haud tutum; neque finire sustineo *Δουσιε* *Arctos* complectatur hæc vox,

Arctos Oceani metuentes æquore τίκουι.

An speciatim *Ἄμξαω*, *Plaustrum*, *Ursam Majorem*, quæ & *Πελιου* *Ἰλιόταω*, quod plerisque placitum; an potius *Cynusuram*, *Phœnicibus* notiozem, quæ est *Ursa Minor*, quo *Cocc.* inclinat: an denique omnia *Sidera* *επιπλάω*, *ετα* *ε* *ἀρκτικός* *δοπιμαται* *κύκλω*, quæ recententur a *Schol. Homer. Iliad. 18: 489.* Quid si universum *Polum Sidereum*, sive *Hemisphærum boreale*, oppositum *Penetralibus Austri* *הדרו תימן*, hoc vocabulo comprehendendum statuamus? De eo adhuc aliquid ad *Cap. 38.* *עין תימן* prometur. In nostro contextu quid huic conjecturæ subserviat, excussis nominibus *Chesyl*, & *Chyma*, dilucescet.

Ibid. Duo hæc sidera *כסילה* & *כמה* denotioribus adhuc tenebris involuta. Prius *Chesyl* per *Oriona* hic expressit *Chald.* cum *Vulgato*, quamvis uterque *Cap. 38: 32.* reddat *Arcturum*; quod postremum utrobique a *Tigurinis* retentum. Toto hinc cælo distidet *R. Jona* apud *Kimchium* tradens esse stellam magnam quæ *Arabibus* *סהל* *سهبيل* *sobeil* dicitur.

Est *Canopus* in summo *Argus gubernaculo præfulgens*; qui *Australi celo contentus vagari*, timet *Borean*, ut *Lucan. L. 8.* habet. *Sidus ingens* & clarum, de quo *Proverbium* apud

Arabes *كف يتلقى سهيل والسها*

Quomodo occurrerent sibi invicem Sobeil & Soba? i. e. *Canopus* in *Austro* lucidissimus, & *stella obscurior Borealis* in *Ursa Majore*. Extat apud *Haririum*, *Conf. 23.* In hanc opinionem discessit *Clar. Hydins Comm. ad Tab. Ulugh Beighii* p. 58, 59. qui in *سهبيل* *Sobeil* dimin.

ineptulus, aliquid convenientiæ quoque inesse putat cum *כסילה* *Chesyl*, *Insipiens*, partim sono, partim significato. Ei convenientiæ tantum tribuere non sustinerem: neque hætenus plus fundamenti video subesse *Canopo*, quam *Orioni*, aut *Arcturo*, aut quod *Ab. Esra* volebat, *Corde* *Scorpionis* cui fidenter assensum a *Codurco* ad

Job.

Job. 38. *Antarem* ingerente. Probare etiam nequeo, quod Doct. *Hydus* *Ibid.* addat, *Cbesyl* & *Sobeil* videri esse generale nomen magnarum stellarum: unde *Esfaj.* 13. 10. post כוכבים *stellas*, inferrentur כסיליהם *maximæ stelle* ex eis. Simile quid in mentem venit Cl. *Vitr.* in *Comm.* ad *Esfaj.* qui geminam conjecturam exponit: alteram כסילים ibi designare *Planetas*; a כסיל quatenus *stultum, levem, temerarium* notat: alteram *sidera* quæque *lucidissima* intendi. Doct. *Mercer.* cum dissensione magna, in id saltem consentiri monet, *Cbesyl* & *Chyma* esse duo *contraria sidera*, unum *fructibus amicum*, alterum *inimicum*, unum *septentrionale & frigidum*, alterum *australe & calidum*. Sequi autem se dicit sententiam eorum, quibus *Chyma* est *sidus Pleiadum, Vergiliae, veris nunciæ, quæ tempus resolvunt & amonum reddunt, resoluta terra &c.* itemque *Cbesyl, Orion ortu suo nimbus & tempestates excitans, nimbosus, aquosus, tristis, sævus*, propterea dictus apud Poetas. Huic a plerisque deinceps subscriptum. Mihi in his omnibus id iterum incommodius, quod ad unum fere *Asterisum* adstringantur vocabula, quæ secundum *Originem* suam latius patuisse videntur: neque ex hac fluctuatione fida obtinebitur statio ante, quam appellationes כום & כימה, a radicibus כסל, & כום vel כים, clariore in luce collocentur. *Bolducius* illa *Etyma* sic tentat, ut omnia turbet: nam supponens *Cbesyl* esse *Orionem*, cum derivat vel a כסל *inconstantia*, quod *tempestates moveat*: vel ab eadem voce, quatenus *constantiam, fiduciam, robur* importat, quod *nihil illo fortius*, unde & *Gigas* sit dictus: vel a *Gigantea Orionis proceritate*, ex כיל & כיל *Quasi sublimissimus*. Hæc casta nuce non emerim, quemadmodum nec alterum כימה, idem quod כימה *Chaldaeis*, i. e. *res elevata stabiliter*, sive ipsum *astrum polare, Cynosura*, quam *Chyma* vocitatum, hinc limpida aqua limpidius, scilicet, deducit; nisi quod etiam ex כימה *desideravit*, offerat, idein *sidus gubernatoribus Sidoniis desideratissimum*.

Ibid. Prudentius alii intactam reliquerunt

originem, quum *Radix כום* vel כים requireretur, nusquam reperiunda. *Tois LXX.* *Chyma* est Αετῆς heic loci; sed *Cap. 38.* *πλειάδας*. Ad id exemplum plerique *Pleidas* amplexi. *Vulgatus* dedit *Hyadas*, vicinas illas quidem in *signo Tauri*, sed non easdem. Posteriores *Arabibus* dictæ *الدبران, Aldebarano*; priores *الثريا Althuraiya*. In *Lex. Isa Bar Ali* reperio כימה ועיוהא declarari *الثريا والعبيوق Pleidas & Capellam*. Confer quæ Doctiss. *Hydus* ad *Tab. Ulug. Beigianas* dedit p. 32. & ipse huc concedens. Poruisset addere *Etymologiam* haud longe petitam a כום & כום *Arabice, cumlatio, cumulus, agmen densius*, unde *اكوام Neb. 4: 2.* sunt *cumuli*. Eam obtulit *Ill. Grot.* ad *Job. 38.* Ut ergo *πλειάδας* vel *πλειάδας* a *multitudine* nomen habere creduntur, quod secuti *Arabes ثريا Thur.uya* quasi *plusculam* vocitarunt; ita *Chyma* posset sonare *Cumulationem*, sive *agmen densiusculum*. Sed certum quendam *Asterisum* hoc nomine signatum fuisse haud conitat: ne verosimile quidem: quod enim ex usu *Syrorum* produxi, nihil aliud quam *Glossa* in *Jobum*, ad *versionem Syriacam* per manus tradita. Cl. *Castell.* in *Lex. Polygl.* judiciose satis *sidus calidum* exponens *Chyma*, recurrit ad *חום & חום calefcere*: cui opponatur *כסיל Cbesyl, sidus frigidum*, ab *Arabico כסל frigus*. Non tamen proprie *كسل frigus* designat, sed improprie, i. e. *segnitiem, torporemve*, ut *Radix* in *Golio, Torpuit*. item, *rem habuit* cum muliere, *non emittens semen*. Ei oppositum כום *cam*, *conscendit femellam, & subegit*. Ita *Alcamus. كام المرأة نكحها والفارس انشاه نزل عليها Radix כום est subegit feminam: speciatim usurpatur in equo femellam saliente*. Magnam mihi suspicionem movit hæc utriusque Radicis collatio, & mutua veluti relatio, כימה esse *sidus calidum genitale*, cujus *influxu terra*

10 Qui facit magna, usque eo ut vestigare non sit: & mirabilia usque eo ut non sit numerus.

10 עשה גדלות ער-אין חקר
ונפלאות ער-אין מספר:

11 Ec- 11 הן

vegetata fecundetur: ut כסיל contra videtur esse sidus torpidum, cuncta inerti & infuscundo frigore adstringens. Habes Characteres distinctos utriusque sideris Cap. 38: 32. signatos; qui istic loci pressius sub examen mittentur. Ill. Grot. quem opportune nunc inspicio, Orionem sub כסיל retinet, quod sit sidus hibernum labores impediens, a كسسل otium apud Arabes. Alii aliam forte constellationem, ex fonte, quem indicavi, exculpent: quemadmodum & כימה vel ad Pleiades, vel ad Canopum, ob genitalem virtutem utriusque applicari possent. Faceret huc illud in Camuso de صوم الصيف effe قبط קיין
من طلوع الشرياء الي طلوع
عند طلوع سهيل
تنضج الفواكه وتنقصي القبط
ad ortum Canopi maturescunt fructus, & finitur קיין aestas. Mihi tutissimum videtur, in generali aspectu, & usu harum vocum subsistere: ut כסיל complectatur sidera frigida, & brumalia: כימה sidera caloris, & aestatis praenuncia, quatenus ea per polum nostrum a septentrionibus ad australes usque partes innoverunt, suis quoque temporibus conspicua. Ita jam tandem dilucere incipit ratio constructionis in nostro versiculo, quae antea mihi obscurior & impeditior visa: ubi עש כסיל
וכימה uno tenore efferuntur, & opponuntur Penetralibus austri, id est Hemisphaerio mundi nobis clauso; cujus sidera in conspectum nostrum nunquam emergunt, sed tanquam in Conclavibus, & abditis penetralibus, delites-

cunt. Ergo עש Nocturnus circitor, commodissime exponas de Polo nostro Arctico, sidera sua volvente: atque ut sub כסיל Chesyl proxime habes constellationes frigidiores Boreae, ita כימה sisset Calidiores ad Austrum divergentes.

Ibid. Pulcherrime figurata penetralia Austri, דקסל תימן Dextrae, vel ad Dextram inclinantis mundi, ut שאל שמאל sinistra, est septentrionale latus. Minus concinne a nonnullis hic ingesta Procella ab austro erumpentes. Sunt haud dubie Sidera in meridianam mundi partem penitus abdita. Nempe Radix חדר חדר est latuit post velamentum: a חדר חדר Latibulum terrae depressius, & obumbratum. Inde translatio facta ad penetraliaedium, quae clausa, & obvelata fere. Dicitur quoque יום חדר יום חדר Dies post velum latens, quum sol; & לבلة חדרה Nox post velum latens, quum sidera haud comparent. Est & חדרה post velamen latens, epitheton, quin & nomen ipsum, puellae non prodeuntis in publicum. Cernitur quama venustate חדרה חדרה penetralia velata Austri inducantur, ad Polum Antarcticum cum sideribus ei circumfusis deligandum.

Ibid. Quorsum jam tandem hoc caeli luminosissimum theatrum? Ad tempestatis amplificationem, influxu siderum excitatae, nimis jejune traxit de Pineda. Ad temporum varietatem, sapientissime a Deo digestam, rectius Alii. At Coccejus, Magis ad situm, inquit, locorum habitationemque gentium in hoc vs. respici puto, quam ad varietates temporum. Mihi generalis contemplatio tum creationis, tum conservationis, ac gubernationis, commodissima videtur: aptissime cohaerens cum praecedentibus, in quibus ut Dominus simul & Judex orbis universi proponebatur, ad sacrum Tanti Numinis hor-

11 הן יעבר עלי ולא אראה

ויהלף ולא אבין לו :

12 הן יחתף ומי ישיבנו מייאמר

אליו מה תעשה :

13 אלוה

11 Ecce invadet in me, nec videbo illum: & incurfabit, nec percipiam ipsum.

12 Ecce raptabit, & quis repellet eum? quis dicet Ei, quid facis?

13 Nu-

horrorem incutiendum. Quid respiciam ex *Gen. 9: vs. 1, 2. &c.* cum *Gen. 1.* facile percipere est.

Vers. 10. Nihil hic quemquam morari potest. Tenendum tantum, quod *Merc.* rite monuit, verba *Eliphazi* hic ex cap. 5: 9. reponi cum levicula variatione. Transferantur huc, quæ ibi insinuata de *Judiciorum Divinorum Profundis*: ut enim *Jobus* hoc argumento premebatur a censoribus: ita id ipsum nunc in eos videtur obvertisse, more miserorum, qui omnem causam arripiunt, ad querelas suas renovandas. Quis hic, inquis, querelæ locus? ubi celebratur *Majestas immensa*, cujus impervestigabilis sit potentia, & sapientia. Inspice adfectum Disputantis; & gravem subesse querelam animadvertes. Nempe incipit nunc *Noster*, ad *tristissimum* illud *judicium*, sibi inflictum, reducere ea, quæ generatim disseruerat: atque ita hanc *clausulam* superioribus annectit, ut inde transitumumat, novumque velut impetum, ad *Calamitatem* suam *amarissime complorandam*; quippe qui *infinita illa Majestate se pragravari* jam inuauat, quod *nec rationem ullam discernat viarum* Deifecum, nec ullam *viam inveniat*, ex *manibus Dei* semet eripiendi.

Vs. 11. Hunc sensum manifesto prodit, ad se ipsum subito oratione conversa. Existimatur a plerisque, describi *hominum ignorantiam*, & *stuporem*, vel *non satis attendentium ad opera Dei*; vel & *eadem non comprehendentium*; propter eorundem *infinitatem*. Huc fere *Merc. & Cocc.* collineant. *Schmid.* commodiorem censet *invisibilitatem Dei*; per quam hic doceatur, *neminem cum Deo impune litigare posse*, quia tanti *Numinis*, quod *videri ac sentiri nequit, vindicta sit indeclinabilis*. Placeat, quod ad scopum propius accesserit; quamvis fortius adhuc feriri posse videatur, si verba *עבר* transire, & *הלף* per vices per-

transire, non sumamus simpliciter, sed graviore illo usu, quo *invasionem*, & *insestationem* important. Sic apud *Esaï. 8: 8.* utrumque *vehemens & hostile*. Vide ergo an hic displiceat adspectus, *Deum* tam *formidabilem esse*, ratione *potentia*, *sapientia*, & *Majestatis inaccessibleæ*, ut aliquem *invadat*, & *repetitis ictibus conficiat*, absque ut *is*, qui manu *Dei* se cum maxime *convulnerari* atque *confodi* sentit, eum *videre* aut *percipere* queat; nedum *cum ipso contendere*, *Eumve ad rationes actionum suarum reddendas vocare*. Intelligis cur in *prima persona* extulerit id, quod *series in tertia* proferri postulabat: ad quam tamen mox recurrit, fluctu fluctum velut impellente.

Vs. 12. Graviorem hunc sensum, atque impetum *hostilem*, quo *Deus* pro *independentia*, & *jure Domini*, quos vult, *invadere potest*, & *justissime potest*, vehementius jam, calente adfectu, expressit *noster*. הן יחתף *Ecce rapiet*, vel *rapiet*. Non inelegans est, quod *Luth.* retulerit ad *transitum*, & *præteritionem citissime raptam* quali. Eam vim *Arabes* in حاتف, quod cum חתף idem valet, frequentant: nam حطفي est *rapidus incessus*: & حطفي *Dromas velociter incedens*. Id cum עבר & הלף *vs. præc.* rite conjungeretur; sive jam simplicem teneas notionem *pertransseundi*; sive fortiorem nostram sequi lubeat; ut sit *raptim invadit, instar fulminis*; quod حاطفي *Rapientis Epitheto* insigniri solet, vel quod *visum rapiat*, ut *Gjaub.* innuit; vel quod *rapidissime feratur*. Malim tamen *raptandi*, & *violenter tractandi* notionem, quam *Arabes* sub حطفي usurpant absolute: unde supervacuum esse

13 Numen non remittat nasum suum: sub ipso subsidunt Adjutores ferocissimi.

14 Quanto minus ego respondeam ipsi: emedullem verba mea cum ipso.

15 Qui,

apparet, cum Schmidio discutere, *hominem ne raptare dicatur Deus, an vitam & bona ejus? Addit, putamus de bonis externis tantum sermonem esse, non de vita hominis, aut ipso homine.* Unde frigida illa restrictio? quia Jobus ad se ipsum respicit, ait Vir Doct. An ergo bona tantum externa Jobi raptarat Deus? nonne & vitam, & hominem ipsum, nunc cum maxime raptabat, hoc est durissime tractabat, atque Leonis more lacerabat? Iolide ergo, ut solet, Merc. qui sequentia bene etiam reddit, *Et quis avertet eum?* ne Leonis instar impetum faciat. Belg. Cocc. alii, *Quis faciet eum restituere.* Hoc fundamentum non habere in Hebraismo putat Schmid. sed quum in formula **שב ישוב** Reduxit abductam captivitatem, vis transitiva obtineat sub *kal*, imprudentius negaretur **השיב** pro restituere fecit usurpatum fuisse. Non male tamen Schmid. *Et quis redire faciet, si ve retrahet eum?* ut significetur retractio cum rapto abeuntis. Mihi prius videtur & promittius, & fortius. Conf. *Eisaj.* 43: 13. Id & ex membro altero elucet, in quo inest vis prohibendi & repellendi. Confimilem formulam habes *Dan* 4: 34.

Vers. 13. Succinit huic sensui grandis figura, Numen non **אפו ישיב** remittit Nasum suum; i. e. formidolosa & inaccessa Majestate praesulget, cui nihil resistere queat; quæque contendere ausum certissime obterat. **אף אנף** pro Majestate terribili frequentari ab Arabibus, indicatum in *Lib. de Def.* p. 235, 236. Cum primis huc quadrat formula **אחי** Servantissimus Nafi, de eo qui nec vult, nec potest, se submittere, quam habes *Ibid.* p. 233. Alias phrasus **אפו ישיב** Rediit Nasus ejus, est *resedit ira*, vel *deumuit*, *deserbit indignatio*; atque ita a bullitu quasi effervescente in se

13 אלוה לא ישיב אפו החתו שחתו
עורי רהב :

14 אף כיי-אנכי איננו אבחררה
דברי עמו :

15 אשר

rediit. Inde *Redire non facit Nasum*, esset, non remittit quicquam de ira, ubi semel inquam exarsit. Id accommodari posse ad hanc feriem, haud diffiteor; ut negetur Deum ullius reverentia, vi, metu, iram suam comescere aut inhibere. Praesertim quadraret in *Aeternitatem irae Divinae*, quam Schmid. hic inculcari autumat. Commodior tamen videtur prior conspectus, qui quicquid Doctiss. Interp. huc attulerunt, sub se complectitur.

Ibid. Eundem planissime requireret alterum membrum, si hic **עורי רהב** inducantur & ipsi **אף** Naso praediti, ut intinuavi in *de Def.* 236, 237. Formula est obscurior. *Mercero* sonat *Adjutores roboris*, seu *elationis*, i. e. *Robusti*, & *elati*. Triplicem Glossam dat Cl. Cocc. omnes quibus *solitum est, cum ferocia succurrere*; vel etiam, *ferocibus succurrere*; vel denique, *ferociam suam adstruere*. Prius valde arridet, cum *praec.* *vs.* intime cohaerens, ubi negatur quemquam *Opitulatorem* & *Vindicem* agere posse eorum, quos Deus raptare voluerit. Sic **עורי רהב** erunt *Vindices praeferoses & praepotentes*, quibus inest quidem **אף**

Nasus, fervens impetus, sed *Dei Naso* plane impar, cui nunquam semet submittenti concedere, quin subsidere, cum depressione & dejectione profundissima sui, cogantur. Cl. Schmid. de *Dæmonibus* locum explicat, qui *aeternas pœnas superbiae*, cujus & auctores, & adjutores sunt, luan. Alii *Angelos, regionum patronos, praesides, & adjutores*, obtruserunt. Non placet quoque nunc, quod praelusi olim, *Abundantes superbia*, a **عزير** copiosum, abundantem esse. In *Originibus* tamen idem hic fons indicabitur, ad auxiliandi promittitudinem. Omnino **עור** Auxiliatorem nunc signat, absolute, siue *vindicem promittissimum*. Sic *Eisaj.* 31: 3. **כשל עור** Corruet *Vindex.* & 63: 5. *Et respexi*

15 אשר אם צדקתי לא אענה
למשפטי אתחנן :

16 אם קראתי ויענני לא אאמין
כי יאזין קולי :

17 אשר

15 Qui, si justus sim, haud respondeam : mecum disceptanti supplicandum habeam.

16 Si clamem, & respondeat mihi : non credam quod exaudiverit vocem meam.

17 Quip-

pexi ואין עור *nec nullus erat vindex.* Adde

Job. 29: 14. & 30: 13. &c. &c.

Verf. 14. Infelix, meo judicio, nexus Schmidii, cui *Adjutores superbiae* erant *Diaboli*; *creatura fortes* & *viribus naturæ excellentes*; qui nihilominus cogantur *se sub Deo incurvare* &c. Quasi illorum exemplum nunc adhiberetur pro argumento a *majori ad minus*. Si cum proximo hæc cohæreant, commodior longe eadem argumentatio a *Vindicibus* & *Opitulatoribus præpotentibus*. Sed opus haud est, *אף כי* tam arctè restringi, non enim multo minus sonat proprie, sed, *Etiam quod!* vel, *jam vero ut!* per speciem *Reticentiæ*, vel *Ellipseos*, ut ad *Cap. 4: 19.* notatum. Sentis magnam latitudinem, quæ vel ad *vs. 3.* cum *Merc. & Cocc.* recurrere permittat, quicquid arguetur *Schmidius*: quum hic sit *Jobi* sensus, neutiquam se, miserimum terræ vermiculum, tantos sumere velle spiritus, ut *cum infinita Dei Majestate contendat*, si vel ut *Dominus*, vel ut *Judex Rigore Legis armatus* consideretur: ad cujus nutum videlicet rerum universitas concussa tremiscat. Quo fundamento *אבחרה רברי* dederim *emedullabo verba mea*, percipies ex *Clav. Dial. p. 195.* Est jucundus flos orationis, quo *causæ instructio accuratissima* designatur, *verbis*, & *sententiis lectissimis adornata*. Id elegantius, quam quod in *Animad. primis p. 140.* dedi. Cum reliquo usu verbi, qui est, *elegit, optimum excerptis*, idem quoque suavius conspirat.

Verf. 15. Ex mente *Merceri* negat *Jobus*, se vel *hiscere audere, consternatum Dei majestate, etsi justam causam soveat*. Eundem sensum clariore adhuc luce perfudit *Cocc.* præ quo languent *Schmidiana*. Suspicio tamen, verbum *צדק* *justum esse*, hic fortiore usu positum, quam *bonæ conscientiæ, & causæ justæ.*

Aptius sedere videtur, quod habuimus *vs. 2. & 4: 17.* ubi *plena & perfecta justitia* intelligitur. Sic foret, *Cui si perfecte justus essem, haud responderem: disceptanti mecum potius supplicarem.* Potest quoque *אשר* ad *Jobum* referri, *Qui si perfecte justus essem* &c. Id videtur nervosius, cum respectu ad *vs. præc.*

אף כי אנכי *Tantum abest ut ego*, calamitissimus omnium mortalium, *Ei respondere sustineam, אשר* *Qui si* &c. Admirabile specimen animi profunda Numinis reverentia imbuti! si vel *consummate justus forem*, inquit pientissimus vir, *nonlem sane Ei respondere, Eive supremum suum jus dubium facere; sed mallem contendenti mecum supplex fieri, ad ejusque genua advolvi.* *משפטי* optime a *Cocc.* expressum, *in jus vocanti me.* Bono monitori melius auscultasset *Schmid.* quam nescio quid extra causam plane positum nobis excogitasset. Est forma *conj. 3. Arab.* quæ infert *actionem inter duos*; ac proinde *משפטי* rectius adhuc dederis, *in jus eunti mecum.* Hoc dicit *Noster*, *Tantum apud me Dei Numen, ut si descendens de supremo Majestatis folio, mecum disceptare haud refugeret, atque in jus ire, ultro potius supplex ei acciderem, quam vel perfecte justus cum ipso contenderem.* Opponit hunc interiorem animi sui sensum injustis criminationibus *Amicorum*, quasi *contumax & præfractus in Deum insurgeret.* Pulchrum enimvero characterem pectoris, in medio dolorum sævientium æstu, *religiosissimum Dei timorem, amoremque*, spirantis.

Verf. 16. Sponte jam spero resolvetur nodus Gordius hujus versiculi, quem ita fecuit *Cl. Cler.* *Hæc non satis consentire videntur cum antecedentibus; sed ignoscendum homini summa calamitate presso, & æstnanti, si interdum sibi omnino non constet: nec in hoc figurat.*

17 Quippe qui in turbine ardenti conterit me; & multiplicat vulnera mea gratis.

17 אִשְׁרַי־בְּשַׁעֲרָה יִשׁוּפְנִי וְהִרְבָּה

כַּצֵּעֵי חֲנָם :

18 Non

18 לֹא־

Orientalium stylo querendus adcuratus singulorum commatum uoxus. Dura Crisis; quamvis non negem duram quoque esse expositionem quorundam, vel diffidentiam & desperationem hinc Jobo impingentium; vel negatam providentiam particularium. Mitior interpretatio Merceri, Belgarum &c. hæc dici ratione tremende Majestatis Domini, apud quam si sibi causa sit agenda, etsi clamans exaudiatur, tamen non credat præ tremore. Molle quoque hoc Cocceji. Etiam si maxime copiam sui faciat, tamen non habeo, cur credam, eum locum daturum verbis meis. Liber enim est, & potest facere cum iudicibus suis, quod vult. Diluta sunt, quæ, his sepositis, conatus est Schmid. Etiam si antea me exaudiverit, quum clamarem ad ipsum; non tamen credo quod nunc, si pertinacius cum eo litigem, aures sit præbiturus voci meæ. Quid hoc ad rem? & quid ad hoc verbum opus? Si ad vs. præc. non titubavi, firmo talo stabit sensus insignis, quem ministrat usus judicialis verborum קרא vocare, & ענה

respondere, cap. 5: 1. Si in jus vocarem, ut Aetor, & responderet mihi compellatus, seque silteret; haud crederem; quod aurem præbuisset voci meæ. Habes apertissimam cum proximis copulam, animique infinita Dei reverentia pleni novam declarationem. לא אאמין

Haud crederem, præ immensa me inter & Deum distantia; neque ullo pacto id mihi possem persuadere. Ergo supplex potius Ei procumberem, quam ut pertinacius cum ipso disceptare vellem, etiam si vel perfectam ac nulla labe imminutam justitiam possiderem.

Vs. 17. Iterum nexus haud liquidus. Merc. hunc præbet: sane quam tremendus sit, nunc ipse in me intelligo, qui me tam vehementer adfligat &c. Id a plerisque receptum. Coccejo commodius visum assumere conditionem, & metum futuræ severitatis, qui in turbine attereret me &c. si velit jure suo uti, & mecum contendere. Sed præsens calamitas, tam signanter expressa, hinc abesse nequit. Melius procedere putat Schmid. Jobum fateri, se vel ex præsentis afflictione sua discere, & persentif-

cere, quod justitia ipsius imperfecta sit, ac proinde coram Deo consistere, cum eoque contendere nequiret. Vereor ne nihil ad rem faciat: nam hoc ex calamitatibus suis Nostrum collegisse, nusquam indicavit, nisi quod Cap. 42. ille sensus tandem emergat. Si ista meditatione sese armasset, nunquam ne tantillum quidem de gradu dimotus fuisset; atque patientiam non invictam tantum, sed & incunctam præstitisset. Propius ferit, quod idem

Vir Doct. ex vocula חנם deinceps exculpfit, per ultro eam convertens, i. e. non laceffit; quasi dicat: si a Deo non laceffito, non provocato, tam graviter adfligat; quid non paterer, si eum in jus trahere, atque laceffere auderem? Recidimus sic ad priorem interpretationem, paulo accommodatorem adhuc ferici, & adfectui loquentis; quamvis Mercorum hoc ipsum quoque in animo habuisse, existimarem. In hunc sensum parum refert

particulamne אִשְׁרַי reddas, quia cum Pisc. Belg. &c. an relative ad Deum, qui &c. nisi quod posterius ἡμάρτανων ad personæ tantæ Majestatem: quasi dicat, Non crederem aurem præbuisse voci meæ eum, qui me conterit in turbine ardente &c. חנם gratis: i. e. immerito; ea amplitudine, quam Cap. 2: 3. habuimus. Incipit jam nolter sensum enudare, quod audaciore nisi deinceps evincere molietur, se, quia Deo par haud sit, etiam in optima causa succumbere, atque insontissimum fontem, ut sic dicam, constitui per Divine Majestatis Eminentiam, adversus quam oculos attollere nemo ausit, nemo possit, nemo debeat, ad justitiam suam defendendam; etiam si non tantum, ut inter mortales, justii nomen imperfectius, sed etiam perfectissime citra ullam maculam, labemve, impleteret. Ne subtilius, quod Jobus orditur, filium vel rumpamus, vel intricemus, velim Perpetuum ejus scopum ex oculis haud dimitti, se neutiquam esse nec Hypocritam, nec improbum, quantumvis gravissimis Dei plagis contractus jaceat. Ad hoc obtinendum Vs. 2. dixerat, Quid justus esset homo cum El, Deo supremo? ut ibid. enucleatum; quæ huc transfumenda. Eundem

in finem repetebat *Vf. 15.* qui etiamsi justus essem in omnibus, perfectione suis numeris absoluta, non responderem; sed disceptanti mecum Numini supplex procerem. Quare? quia Terribilis Deo Majestas, qui si compellatus, in iudiciūque vocatus respondere dignaretur, mihi ipsi haud crederem; immo procella subita proaulaci nimis, ac contumaci, me involvendum, & conterendum fore, meinerem ab eo, qui me gratis, ac nihil tale vel expectantem, vel commertum, dirissimo hocce irarum celestium turbine implicuit, atque etiamnum gravissimis vulneribus configere ac conficere haud cessat. Elucet, ni fallor, profundior viri mens, & enixior conatus, ad Innocentiam suam obtinendam adversus Dei iudicia, ipsi non ex meritis, ut tendebant Amici, sed immeritissimo inflicta; Iudicia quæ sibi imposita contendit noster non a Iudice, ad normam legis agente, sed a Domino absolutissimo, a cuius nutu, ac numine independente, quicquid est creaturarum dependeat. Cave Despotismum introduci putes, cæca ratione agentem. Cave etiam Futuri seculi sortem huic disputationi admisceas. Utrique cautioni fundum præbet solidissimum *Cap. 13: 15, 16.* ut *Ibid.* demonstrabitur. Summa huc tandem rediret, si Deus Jure Domini Eminentis uti velit, vel innocentissimos nihil habere, quod conquerantur, aut contendant, cum Tanto Numine, ipsos tractante pro suo arbitrio. Neutiquam tamen inde consequi, eos esse nocentes, & improbos, quam Deo jus competat etiam probos justosque adstringendi, gravibusque ærumnis exercendi. Temere ergo ab Amicis misero Amico improbitatis crimen impactum, non alio argumento, quam quod in tristissimam miseriam ex florentissimis rebus decidisset. Temere quoque ipsi objectum, quasi contumacem cum Deo contentionem suscepisset, cui quum tantus sit, tantæque immensus, contradici utique ab homine nequeat, nedum obmurmurari & obstrepi fas sit. Hoc se nec fecisse, nec facturum, nunc declarat: neutiquam tamen concessurum, se improbitatis & Hypocrisis convictum teneri, atque meritis criminum poenas dare iustissimo Iudici, nunquam immerentem, ut contendebant Amici, adstringenti. Habes Cardinem ipsum Controversie. Sentis quoque quid tam animosum reddiderit Nostrum, ad Innocentiam suam mordicis defendendam. Denique agnoscis non ex contumacia in Deum tam fortia & libera verba adhibuisse Virum Religiosissimum, sed ex Zelo nimis acri, ad improbitatis maculam a pectore

probitatis pleno depellendam. Confer postremam notam ad *Cap. 4: 17.*

Ibid. Rejicula est Chaldei subtilitas in priore membro reddentis, Qui usque ad filamenta Pilorum mecum examen instituit. *שערה* Pilum quidem *Cap. 4: 15.* & alibi signat; sed hic tenenda haud dubie vis procelle, ut *Nab. 1: 3.* Vide etiam *Job. 27: 21.* & *Pf. 50: 3.*

Alias *סערה*. Origo adfert ardorem aestuantem. In verbo *ישופני* non probem quoque acumen Schmidii, qui hic comminiscitur procellam grandine gravem, per quam omnia conterantur; quod alias *שור* contrivit parum quadraret ad turbinem. Remotius adhuc, quod addat, forte respici ad ulcera Jobi, que multa & tumentia habuerit in corpore, quasi grandinato. Radix *שור* est ex rarioribus, quippe

ternis tantum locis prostrans. Ejus notio non nihil fluctuat. Hic, & in nobili Vaticinio *Gen. 3: 15.* a plerisque redditur comminueri, conterere, contundere. At *Pf. 139: 11.* obscurare, abscondere. Est qui ex hoc contextu ellicerit formalem notionem, depressum tenere in tenebris; quam tribus contextibus aptam autumat. Scrupulos obmovit *Cl. Guss.* sub

verbo *שור*, ideam gravissime ledendi ipse formans; quam non video cur comminueri potestati anteferamus, ne quidem *Pf. 139: 11.* *Cl. Cocc.* certe ibi reddere non dubitavit, tenebra comminuet me. In *Lexico* tamen aliam movet conjecturam, verbum *שאף* anhelare, itemque haurire, sorbere, jubens conferri.

In *Dialecto Arabum* *سوف* & *ساف* *med. Vaw* & *Eliph* alternas sibi præstare, ad vim gravissimam mali lethalis, quo quid subito involvitur & perimitur, tanquam a Venatore ex insidiis captante, patet ex iis quæ ad *Cap. 5: 5.* versus finem produxi. Adde *Amos. 2: 7.* & *8: 4.* *Ezech. 36: 3.* &c. &c. Inde illustri Oraculo *Geneseos* lux accederet haud pœnitenda. Idem de nostro contextu adfirmare licet; ubi sic existeret imago Dei Jobum in turbine venantis, & clade interneciva perimentis. Ampliare tamen nunc malim: atque omnia mihi integra servare ad Originum opus, in quo huic Themati peculiare Caput assignavi.

18 Non dat mihi reducere spiritum meum: quoniam exfaturat me amaritudinibus.

19 Si viribus experiri velim; prævalidus ecce: & si jure; quis dabit condictum mihi?

20 Si justus ero, os me meum condemnabit: integer ego, & perverfum me arguet.

21 In-

Vf. 18. Continuatur gravitas intoleranda malorum, quibus hac sub procella Deus indefinenter in immerentem defæviebat. Nihil non planum: nisi quod **רוח השב** *reducere spiritum*, aliis sit simpliciter *respirare*, ut *Mercero*, *Piscatori*, *Belgis* &c. id. m. cum *gluzire salivam Cap. 7: 19.* aliis colligere *animum*, & *ad se redire*: ut *Luth. Jun. Schmid.* Difficilis optio. Utrumque ex æquo a. mittit *Lingua*. Utrumque etiam hic ita aptum, ut neutrum videam posse seponi. Hoc genus in stilo orientis eximium, & commendatissimum.

In vocabulo **ממרורים** inesse creditur *Dagesh forte Euphonicum*, **להתבארת הקריאה** *ad ornatum pronunciationis*, quum sit forma **מכאוב** *monente Mercero*. In eo nihil ab-

ni. Magna tamen me tenet suspicio, uullum *Dagesh*, *Euphonie* causa esse insertum, sed omnia illa habere certam rationem, in *conjugatione*, unde aliquid derivatum est, fundamentam. Ita **מקדש** non videtur esse simplex

מקדש ex *kal*, sed ex **מנקדש** oriundum.

Similiter forma **ממרור** est simplex, at **ממרור** esset auctior ex *Niphal*, pro **ממרור** *amaritudo amarulentissima*. Uterius in hæc non excurro.

Vers. 19. Duas rationes subnectit Noster, ob quas etiam in optima causa *contendere* non lit *cum Deo*. Prima est, quod sit *viribus prævalidus*, qui omnem *Adversarium*, si forte resistere conetur, suomet ip. ius nisi frangat atque elidat; haud secus atque *restam* quæ

18 לא־יתנני השב רוחי כי ישבעני

ממרורים :

19 אם־לכח אמיץ הנה ואם־

למשפט מי יועירני :

20 אם־אצדק פי ירשיעני הם

אני ויעקשני :

21 הם

Rupi renitatur. Altera, quod *nec detur Jindex*, qui *causam Creaturæ* adversus *Creatorem* *disceptare* ausit, *nec dari ullo pacto possit*. Aliquid tamen nodi in **מי יועירני**, quod *Mercero* est, *Quis sistet me coram illo, ut apud Eum jus mecum iuri queam?* Nemo sane, tam *formidanda* ejus *presentia*. Hinc non multum differt *Schmid.* dans, *Quis patronus meus erit?* Magis ad rem *Coccejus*, *Quis condicet mihi?* *Communis iudex*, scilicet, & *Arbiter* futurus. *Judex* enim *condicet*, & *partibus facit adæquat*, *ne alter alterum necesse habeat metuere*. Hoc intendi, evidentissimum ex *vs. 32, 33.* *Commodius* tamen in hunc sensum fuisset, **מי יועירני** *Quis condicet Ei?* vel potius, *Quis dicto die citabit Eum?* An hoc innuens *Noster*, ne *Reum* videretur facere *Numen*, stilum vertit, flexuque modestiore potuit, *Quis*

citabit me? sic ad **תם** *correctionem* *scribarum* & hic locus esset *revocandus*. Habeo adhuc aliud, ex *Jer. 49: 19* & *50: 44.* ubi *Deus* introducitur, *Quis est sicut Ego*, inquires, & **מי יועירני** *Quis diem dicet mihi?* *citabit me?* Hinc sub *Prosopopæia* existeret, *Et si ad iudicium?* Is est, qui dicat, *Quis citabit me?* Acquiescere tamen possum in *structura Cl. Cocc.* *Quis dubit mihi מועד condictum locum, diemque Judicii: qui partibus litigantibus videlicet assignari solet a Iudice*. Sic iterum honoris causa suppressum *Dei*, ut *partis adversæ*, nomen. Plena oratio fuisset, *Quis mihi citabit illum quicum litigare vellem?*

Vers. 20. Tam subtilis est hæc *Jobi* disputatio, simulque tam sublimis, ut si quid titubetur, aut cæcutiatur, venia paratissima esse de-

תם אני לא-ארע נפשי אמאם 21

: ן״ח

אחת 22

debeat. Maximi interpretes hæc exponunt de defectu Justitiæ humanæ quæ Numini sanctissimo per omnia placere ac satisfacere haud possit. In hunc sensum אַרע אַם aliis est, si justificavero me; aliis, si justus fuero. Quasi fateretur Jobus, pietatem & integritatem cui hæcenus studuisset, in judicio divino consistere non posse, nec propriam conscientiam tranquillare. Verba habes Cl. Schmidii non nimis commoda; quamvis Viri Docti mens haud dubie recta; eademque, quæ Cocceji, nervose notantis, Nobilis locus, clarissime ostendens neminem ex lege justificari, & nullius, secundum illam, perfectam esse obedientiam. Doctrinam ambabus ulnis amplector: sed magnopere dubitem id nunc denuo agere voluisse nostrum, quod de plano peractum, decisumque erat *Vf. 3.* hujus *Cap.* Celsius aliquid, animosusque, hæc animosissima series deposcere videtur, ad quod mihi viam præmunit explicatio ad *Vf. 15.* proposita. Illa audacior hypothesis hic refumitur, & adstringitur. Si vel perfecte justus essem, os meum condemnaret me: integer sim Ego; sæpe perversum faceret me. Arcem controversiæ invadit, atque Amicos ex præsidio validissimo causæ ipsorum depellit. Mene tamen amentem inquit, censetis, ut cum Deo, cui infinita Majestas, in contentionem, litemque, descendere sustineam? Major est Adversarius ille, quam ut oculi adversus eum attollantur; nedum ut gradus cum ipso conferatur. Etiam si perfectissimam Justitiam obtinerem, nollem tanto Numini, me durius forte tractanti, responderi. *Vf. 15.* mallem supplex ad genua disceptantis mecum advolvi; ejusque gratiam implorare &c. &c. &c. Quin in tantum me immensitate Numinis præeumbrari, ac prægravari, persentisco, ut si vel perfecte justus cum ipso litigare vellem, meummet os me damnaturum esset; atque cum maxime integer, ab eodem ore meo perversum pronunciarer. Habes sensum, quo altius scandi nequit, hoc in genere: quem in animo, tantos fluctus volvente, exortum fuisse, nil mirum. Nihil in eo, quod offendere possit; exhibet potius aliquid Deo dignissi-

21 Integer ego; & tamen meam ipsius animam haud agnosco: reprobo vitam meam.

22 Sin-

num. Tantum, revera, tamque immensum Deo inest Pondus Majestatis, ut si vel Angelus cum ipso congredi, ac contendere vellet, suomet ipse condemnatus discedere cogeretur. Hoc Jobo inculcatum fuerat *Cap. 4: 18.* ad eamque ansam, hanc audacissimam Hypothesin assumfisse videtur. In verbis jam nulla caligo. אַרע אַם si justus fuero, (Secundum verbi illius rigorem intensissimum.) Meum ipsius os me pronuntiabit improbum; i. e. fortem, noxium, damnabilem, coram infinita Sanctitate, quæ in ipsis Angelis deprendit ההלה cessationem in officio. Cave sententiam sanam corrumpas; argutius philosophando. Sequens תם אני adsciscere potest אם si integer fuero: potest quoque sine eo, integer sim, sat commode converti; iterum in omni amplitudine integritatis, & innocentie. Postremum ויעקשני אם, habebit *Vaw* redundans; vel potius *Emphaticum*, per sane, profecto, exprimendum. Sine eo, copulandi vim poterit retinere, paulo intensiorem, ut sit, & tamen perversum me faciet; nempe Meum ipsius os, quod & concinnius putem, & fortius, quam si suppleas ipsum Deum.

Ibid. Quod si forte tenfa nimis videatur chorda hæc, eam laxare licebit in mitiorem sensum: ut de presenti sua conditione loquatur Noster, Si justus sim in hac causa, quæ mihi cum Deo nunc intercedit, ut revera sum, immerito videlicet adflictus; os meum me condemnaret, eo ipso quod illud adversus infinitam Majestatem aperire sustinerem: & cum maxime integrum, idem me os, eandem ob causam, perversum esse declararet. Hoc voluisse videtur Mercerus; nec a filo orationis alienum est: etsi prius illud nervosius sit, hocce remissius, tanquam necessariam sequelam, sub se complectens.

Vf. 21. Magnam ambiguitatem hic agnoscit Merc. varios variorum conatus recensens; quibus haud immorabor. Ipsius mens sic habet. Si, inquam, justus sim, nesciam animam
 l i meam,

22 Singulare enimvero id! quapropter dico, integrum improbumque ipse consumens.

22 אחת-יהיא על-כן אמרתי הם

ורשע הוא ככלה :

23 Pro- 23 אמר

meam, me ipsum ignoro, ac velut apud me non ero, mentis minus compos, præ timore majestatis ejus; atque adeo aversabor vitam meam, ejusque me tædebit, præ concepto illius metu. In notis meminerunt *Doctiff. Belgæ*: qui tamen maluere, si justus sum non nosco, non æstimo, non curo animam meam, i. e. vitam meam; sed potius eam sperno, propter calamitates mihi immitas. Obscuriuscule *Cocæ*. hic ponit quintam rationem, ob quam contendere cum Deo nolit *Jobus*, desuntam ab inutilitate sincere penitentie in illo judicio, ad fructum hujus vite. Duplicem conspectum deinde aperit. Primum hunc; Mea integritas, quæ imperfecta est, mihi non proderit ad merendum quicquam boni, quod mihi hanc vitam jucundam faciat. Dein alterum illum; Etiam si perfectam Justitiam, quod impossibile est, haberem, nihil tamen promererer, quo vita mihi edulcetur. Alia adhuc subjunxit; *טו*, in se bona, sed huic sedi minus accommodata. Placet interim, quod hic requiri senserit hypothesein impossibilem, de perfecta, & ad normam legis exacta, integritate. Ea usus fui ad versum præcedentem rite constituendum. Eadem & hic continuata, talem funderet sensum; vel Justus si sum, cum Deo me Majestatis suæ pondere obruturo litem suscipiens, non agnoscam animam meam; reprobabo vitam meam. Hoc est, Etiam si plane integer, & nullius labis conscius mihi forem, tamen ista præclara conscientia non posset adversus infinitam Jubar Eminentie & Majestatis Divinæ me sustinere; sed quantumvis mihi ipsi notus, meam ipsius animam ignorare cogerer; & vitam cum virtute & Justitia actam reprobare, condemnare, aspernari. Sentis affectum eundem, quo *Vs. 20.* inflammata erat oratio, & quidem fervidius adhuc flagrantem, unde novum mox impetum resumet Noster ad Causam Innocentie suæ, non contendendo, sed conquerendo, adversus Deum propugnandam.

Ibid. Si & hic remissius quid requiratur, en alium conspectum cum nexu æque conjunctum. Enimvero integer sum; & tamen cum has præclarissima mea conscientia memet ipsum,

meamque ipsius animam, ignorare cogor; vitamque meam, probitate & religione sincerissima transactam, aversari, ac quasi reprobare. Talia dicta ex *Jobi* ore non potuerunt non exister; postquam semel fervori suo se permisisset; quod non attendens *Cl. Schmidt.* sæpe pro *vehementi, placidissimum, & sedatissimum* Nostro attribuit sermonem. Illius comminatis est, quod hinc excuspat confessionem qua diceret *Jobus*, si integer esse voluero, fiet, us non agnoscam animam meam, probemve tanquam integram; sed contra vitam meam, tanquam nimis imperfecte sanctam abominabor. Recte inonet, Non agnosco animam meam, nihil aliud esse quam condemnationem & reprobationem sui ipsius, & suæ vite: sed reliqua tepent; atque invita ferie hic inferuntur. Ni me omnia fallant, alterutrum ex iis, quæ propofui, intendite debuit commotissimum *Jobi* Pathos. Posterius, citra suppositionem, prima fronte magis arridebit; sed si altius penetraret, in priori postrius quoque erit inclusum; quum ex illa suppositione argumentum ducatur ad præsentem statum, tanto magis obnoxium iisdem consequentis, aliorumque sinistris suspitionibus, quanto imbecilla & ærumnosa mortalitas abest a perfectissima, omnibusque numeris absoluta, integritate. Summa lunmarum hæc cito. Immensa Numinis Majestas vel perfectissime justum non pateretur secum contendere de justitia cause; si forte immerentem durius tractare ei inbuisset: multo minus imperfecte justum, qualis ego: sed an inde jam consequitur me esse nocentem, criminofum, improbum? tam parum profecto, quam si perfecte Justus eadem quæ nunc subire cogor Divinitus, subeunda haberem. Quicquid mihi malorum inflictam, ex Arbitrio, & Eminentissimo Dominio, Numinis mihi inflictum. Innocentissimus licet, adfzgor ut nocens: quin imo, quod mihi omnibus hisce acerbitatibus acerbius est, innocentissimus innocentiam meam defendere amplius nequeo; sed cum optimo testimonio conscientie, quod nunquam mihi extorqueri patiar, nocens esse cogor, atque vitam religiosissime actam ipsemet veluti condemnare; quandoquidem manu prævalida sub hoc reatu, & judicii Dei,

23 אִם-שׁוֹט יִמִּית פְּתָאם לַמּוֹת

23 Profecto flagellum necat temere: atque mulcationi innocentium illudit.

נקיים ילעג :

24 אֶרֶץ

24 Terra

Dei, & Amicorum præjudiciis mihi injecto, confictus teneor; atque ex his calamitatibus memet evolvere, & vindicare, non valeo. Tragica est, & adfectuum plena comploratio; in qua quid modum excedat, haud difficulter dignoscetur.

Vers. 22. Huc disputandi ardore evehctus Noster, dolori suo novos veluti stimulos subdit, & de Dei Judiciis, eorumque hoc in seculo administratione, ac dispensatione, verba proferre occipit nihil modestiæ fervantia: quæ graviori adhuc collisioni partium dissidentium ansam præbuerunt. Id ab omnibus interpretibus agnoscitur; circa coherentiam tantummodo variantibus: nec non circa formulam una illa אַחַת הִיא, abruptam valde, atque involutam. Plerique Judæorum, præeunte

Chaldeo, accipiunt אַחַת הִיא una mensura est qua justii, qua injusti; eodem modo plagis divinis infelantur, ac conficiuntur, omnes, citra ullum discrimen. Receptum, tum ab aliis Nostrorum, tum a Cl. Cocc. vertente, perinde est. Multa cum ellipfi Merc. Unum est, quod me male habet, propterea dixi, quæ dixi, & tam graviter conquectus sum. Existimat autem Doctiss. Interpres, unum aliquid hic tandem a Jobo enotari, de quo sibi cum Amicis non conveniret; quum cetera ita se habere, ut dixerant, ultro agnosceret. Hoc Schmidii calculo unice quadrat; nisi quod concisus reddat, unum est, propter quod locutus sum; antea nempe, quum de forte mea querelas fudi. Sic longus, languidusque, inducitur hiatus; cui medentur Belgæ, præcedenti versui huncce innectendo; unum hoc est, quod concoquere nequeam, me vitam meam spernere debere propter afflictiones acerbissimas, quantumvis integer sim & innocens. Perplacet; iisque vestigiis insistentis observabam olim, אַחַת הִיא ex Arabismo posse accipi de Re miranda & inusitata; in malum. Camusius, يفتال لئلاسى

المنفاقم احدى الاحد واتي

باحدى الاحد اي بالامر المنكر

العظيمة Dicitur de re gravi, unica u-

nici; itemque, intulit unicum unici, i. e. rem iniquam & molestat: Apud Harir. conf. 29.

احدي الكبر وام العبر

Unica gravium rerum, & mater exemplorum, pro atroci casu. Adde Timur. p. 3. Tebrizius ad Hamasa laudat ex Bochterio.

واجشمته وبيت الله احدى

المنكرات

Et imposui ei, Ædepol, unicum monstrorum casuum.

Eadem Emphasis elucet Esch. 7: 5. Malum, unicum mali ecce venit. אַחַת רעה præfert statum regiminis, & fortius sonat, quam unicum malum. Ad eam rationem nunc אַחַת הִיא unicum hoc, tantumdem valere potest ac, Hoc ipsum enimvero grave, & multo molestissimum, cui nescio quid nominis imponam; utpote rei plæe singulari, & incredibili; quod cum summa innocentia, contra meam ipsius conscientiam, nocens esse adigar, meamque ipse animam ignorare, ut quid sim, plane nesciam: utique non possum non hoc consecrarium inde elicere, æque אַחַת, unicum, durum, dirum; integrum & improbum ipse consumens est. Atque discrimen virtutis & vitii, Religionis & profanitatis, sustulisse videtur.

Vers. 23. Fluctuant interpretationes. Multi cum Hieron. si flagellat, occidat semel; & non de pænis innocentium rideat. Hoc variis modis expositum dabit de Pineda, merito sepositum a Mercero, qui habet, si flagellum interimat repente, ad tentationem innocentium ridet Deus; h. e. si quando flagella & calamitates

tares innittat hominibus, videtur ridere, quam prohi simul improbique iisdem malis involvuntur; idque haud curat. Monet alios galle cum admiratione, itane simul innocentum afflictionem ridet! Tentat Cl. Clericus, si flagellum subito interficit, explorationem innocentium quivis ridebit. Quasi diceret Jobus, quosvis risuros id quod dicitur de provocatione bonorum; si flagello divino aequae boni tolluntur quam mali: quam non probatio sit, sed poena, si extinguantur. Hæc patum concinna, tum in se, tum ad seriem. Cl. Cocc. hinc cum Tigrinis elicit, Felicius nonnunquam impios, quam piis, perire, secundum illud Ps. 74: 4. &c. Laudat in hunc sensum interpunctionem Deodati, si flagrum est, interimit subito h. e. impii subita plaga, quam vix sentiunt, tolluntur; sed innocentes post multas erumnas & tentationes demum e vita solvunt. Tale quid argutius adhuc captatum a quibusdam Hebræorum, qui

לעג subsannat ad impium retulere, ut flagello impium cito tollente, is tentationem innocentum deridere, & subsannare dicatur, tanquam longius protraham, & lentis ictibus consumentem. Ab his omnibus dissentit Schmid. existimans hic exceptionem occupari, qua Amici inferre possent, Deum impios subito & in ira perimere, at fideles & piis moderate castigare: quasi sic occurreret Nolter. Concedo flagellum poenæ impiis incussum subito eos extinguere; sed non levior est innocentium tentatio castigatoria, qua Deus ita eos trahat sub cruce, atque ita suspensos relinquit, quasi illos tantum irrideret. &c. &c. Omnes hi fluctus præstantium ingeniorum ad firmiorem ancoram quærendam me compulerunt. Ex iis quæ in medium contuli, adfectui loquentis maxime congruit sensus Cocceji; sed obitant nonnulla. 1. שוט flagellum, omnino designat gravem aliquam calamitatem, ad terrorem & exemplum veluti incussum. Jam vero subito mori, sine nodis, sine doloribus, ut pro beneficio imputatur Ps. 73: 4. ita non potest appellari flagrum in impios deserviens. 2. Non video quo jure prius membrum ad impios restringatur, quum generatim sit positum. 3. פתאם hic terrorem non minuire debet, sed potius intendere. Omnia hæc cogere videntur, ut partic. אם cum asseveratione accipiamus, quam crebro jam habuimus; in hunc modum. Profecto flagellum perimit necopinato, vel temere: ad tentationem

innocentum ridet; eam jocum ac risum antemat; ei cum ludibrio quasi insultat. Brevis enucleatio intimum cum præc. ל'f. nexum patetefaciet. שוט flagellum, est dirum aliquod malum, insitum a Deo ad terrorem. Vis & Origo figuræ modo intinuat. Illud flagellum פתאם enecat, trucidat, male perdit פתאם temere, ut Prov. 7: 22. vel necopinato, de improviso; ut Job. 22: 10. & Prov. 6: 5. in omnes videlicet promiscue grassans ac sæviens; non tantum malos, verum & bonos; quin imo in bonos vel maxime, & lubentissime, in quorum plagis sibi placere videatur; in quorumque exitio rideat, ac veluti triumphet. Nihil vehementius hoc in genere cogitari potest; quod ex Jobi ore exitisse non dubitandum; quum æstus hiece magis magisque inardefcere, & unda alia mox aliam turbulentiore post se trahere debeat. Opportune succurrit Hieronymi παρολομυγῆς animadversio, nihil asperius toto hoc libro dictum esse a Jobo: quod tamen non nimis pressè sumendum, quum & alia non minus aspera deinceps sint occursura.

Ibid. Verbum לעג irridet, subsannat, cum derisione insultat, gravissimum Pathos prodit, præsertim si, quod feci, constituat cum שוט Flagro, non autem directe ad Deum referatur. Scio Prov. 1: 25. extare אלעג subsannabo, quum veniet pavor vester. Sed cum sublimius, tum rotundius exhibit, si nectamus לעג שוט, Flagrum subsannat, continuata structura cum פתאם trucidat. Cl Schmid. aliquid sentiens incommodi in aliorum constructione, qua prius פתאם Flagro datur; posterius לעג Deo; periodum rotundari posse putabar per Ellipsin & ב utroque verbo ad Deum relato, si per flagellum occidit Deus subito, videt tentationem innocentum. Id meo iudicio adhuc minus teres. Flagellum insultans, & subsannans habet cothurnum huic libro unice aptum.

Ibid. Vox נסה derivari potest vel a נסה, ut sit tentatio; vel a מסס, quorsum respexit Perizolides, argutiuscule huc trahens מס tributum pro poena. Magis arrideret Cbaldæi opinio, ab eadem radice reddentis מתמסמסין

24 ארץ נתנה בידך דרשע פניי--

שפטיה יכסה אסלית אפו מיי--
הוא :

25 וימי

24 Terra tradita est in manum improbi; facies judicum ejus obvelat: si non ita, ubi heic aut quis ille?

25 Etiam

quam liquefunt, & contabescunt innocentes; scilicet saxo sub flagello. Inde conjectura mihi mota mulcationis liquefacientis sive lento & que ac violento iclu absumentis. Ei adhuc plus tribuendum censerem, si verbum לעג hic eam exereret vim, quam Arabes frequentant sub suo لعج dolore adfecit iclus. Hinc אלשון ילעג אלסوط ילעג אלגלד. Flagellum urit cutim. Radix proprie designat vibrantem nictationem, ut fulminis, flammæ, oculi, linguae, flagri dextrorsum ac si dextrorsum moti, aut incussi; nam in Camuso exponitur per لعج, quod omnes hos ideas amplectitur. Habes eadem opera Originem altiuscule retrusam subsannandi & illudendi in לעג, vel ab oculo nictante, vel a labris cum lingua vibratis, de qua alias curatius. Existeret hoc pacto Figura ex Ancipiti, qua vibrantem utrumque, tum Flagri concussi, tum Ludificationis & insultationis, in unam sententiam concinne esset adscitum. Hoc in sinu Linguae abditum, non potui non indicare: judicare ac finire non est meum.

Vf. 24. Summa obscuritas: quam ut per-rumpere non potuerunt Doctiss. interp. ita mihi vertiginem quandam hic offundi haud diffitebor. Cardio potissimum veritur in vocabulo רשע Improbus, quamvis & Judices terræ, in medio membro, quinam sint, haud liquidum. Crudissimum 1. quod utrumque ipsi Deo accommodare conati sint nonnulli, quasi inferretur ex absurdo; si rideat summum numen. calamitates innocentum, tyrannico & cæco impetu terra administraretur potius quam justitia & sapientia. 2. Crudum quoque, quod alii Satanam malosque demones hic inducant, quibus traditum sit imperium in terram, ut saxo sub flagello miseros mortales, atque in primis probos, divexent. Aliquid tamen præsidii huic opinioni accedere posset ex Cap. 1. & 2. ubi Satanus introductus, terras, ut

suum regnum, persultans, easdemque flagello terribili incurans. Has aliasque sententias reperies apud de Pined. 3. Doct. Merc. per רשע intelligit improbos principes, quibus Deus hanc terram regundam permisit; prout judices quoque cæcos, ad scelera conriventes, rebus humanis præsidere sinat. Durum: nec satis cohærens. 4. Propius ad rem molliusque, quod Cl. Cocc. cogitavit de vita proborum potestati improborum tradita. Sic Judices terræ essent terram judicare digni, homines pii, legum, justitiæ, ordinis amantes. Horum facies operiri diceretur, quod tristitia, mœrore, ignominia adficiantur ab improbis. Simile quid, paulo aliter, tentatum a Cl. Cler. Data improbis agrorum possessione, viros optimos, qui antea illic jus dicebant, rebus adversis premi. 5. Bolducius hic Jobum probare putat, Deum nullam injuriam facere si adfligat innocentem; quod exemplo vult confirmari alicujus tyranni, cui a Deo permittatur citra injustitiam, imperium & vitam aliorum principum, & judicum terræ, rapere. Hoc dormire est, non commentari. Missis aliis adhuc conatibus 6. veniat Schmidii sententia, qui hic invenit vastationem terræ ob impios factam, quorum ruina simul pii implicentur. Quasi diceret noster, Enimvero terra traditur interitui propter improbos, qui suis sceleribus efficiunt, ut Deus ne judicibus quidem terræ, nedum reliquis piis parcat, sed omnes iisdem calamitatibus involvat. Talem sensum magno cothurno Æsch. 7. ad Theb. 603-615. extulit.

Φεῖ τὸ ζυγαλλόσοιτ' ἰσχυρῶς βροτοῖς
Διόχοι ἄνδρα τοῖσ' δυσσεβέτεροις.

Phy alitem! qui consociavit mortalibus
Virum justum, cum injustioribus.

Longior periodus, quam ut huc transcribatur, διὸ καὶ παρὰ τὴν Dei flagello communi clauditur, quo boni vectores civisve, cum malis nautis ac civibus pessime perire dicuntur, si in unam navim, aut civitatem cum iis coierint. Non omnino male id federet heic loci, nec

25 Etiam dies mei leviores fuerunt præ mihi curfore : fugerunt, non viderunt bonum.

26 Præ-

tamen optime quadrat. *Primo*, quia adhuc amplius quid nunc requiritur. *Secundo* quia coactum *ארץ נתנה ביד רשע terra data est in manum improbi*, reddere tradita est propter *improbum*, & longe aliud est quod ex *Cap. 8: 4.* citatur a *Schmilio*. Coactissimum *tertio*, *יכסה* referre ad *improbum*, ut is dicatur *faciem iudicum terræ obvelare*, quatenus *in causa est, ut Deus ne iudicibus quidem terræ parcat*. Tam torto tibicine fulta expositio, si forte ad tempus steterit, cadat necesse est.

Ibid. Videamus an aliquid concinnius erui queat, nonnulla leviter immutando. *Secunda*, quam proposui, *interpretatio* mollior evadet, si per *improbum* quidem intelligamus *Satanam*; per *iudices terræ* autem, *viros religiosos, rigidosque satellites virtutis*. Sic *terra tradita in manum improbi*, pertinebit ad *grassationes & vexationes Satane*, quibus cum reliquos mortales, tum præsertim veros Dei cultores *perdit, exterminat, extinguit*, cum *dedecore etiam publico*. Huc sequens membrum se præbet, ut ille *improbus* dicatur *obvelare faciem iudicum terræ*, quia *homines justos, qui improbitatem omnem averfantur, notant, damnant*, ipse velut *capitis damnatos, & consceleratos* tractat, eosque *ignominia & confusione obruit*. Nota in hanc mentem formula *Pf. 44: 17.* Notus ritus *Est. 7: 8.* Apud *Græcos & Romanos* similiter *caput obnubium, obvolatum, velatum, infert damnationem, suppliciumque publicum*. Haud invenit in periodo sic tornata *lusus*, quum enim *Judicium terræ sit, improbis caput obvolvere, eosque dedecore publico maculare*; contra, *Improbis* hic induceretur *caput probis religiosisque viris obnubens, eosque exitu ignominioso multans maculansque*. Idem acumen habebis, si *quantam expositionem, quæ Cocceji est, amplexeris*; quam & huic nostræ subordinare in proclivi est; nam quod *improborum natio* patrat, *improbitatis Auctori merito assignatur*: idemque *malitiam suam* non per se rantum, sed & *per malos homines* exercet, expletque.

25 וימי קלו בני ירדן ברחו לא

ראו טובה :

26 חלפו

Ibid. Aliud adhuc omnem rudentem momenti occurrit; quod serisi aptius. Describi suspicor *felicitem improborum in his terris*; itemque *proborum infelicem sortem*. Hæc deinceps controversia terra reciprocanda *Jobum inter & Amicos*; ut enim hi contenderant *improbos e terra eradicari*, idque pugnacius contendere pergent; ita Noster contrarium plane statuere incipit; atque scopo suo congruentissime nunc inculcat, *Improbos in terris florere; probos vero cum confusione & ignominia exterminari*. Omnia hoc pacto limpide fluunt. *Terra data Divinitus in manum improbi*; ut *improbitas in ea late regnet*. Contra *Deus faciem iudicum terræ obnubis*; quum *religionis & virtutis studiosissimos, qui probitate vitæ impios confundunt, & condemnant, immixtis plagis cœlestibus confusione & ignominia onerat, eoque haud secus ac nocentes traduci patitur*. Sic *Jobus* quoque semet illis *Judicibus terræ tacite aggregaret*. Possent & *Judices terræ* quorum *obvelata facies*, referri ad *viros Principes, quorum occæcata Judicia, quominus inter justum & injustum discernant: quo pacto Amici Jobum cæco studio damnantes ut improbum, haud leviter pungerentur*.

Ibid. Incommodius ultima explicuit *Merc.* si non nunc, ipse Dominus est, qui hæc facit, quis tandem est, qui hæc faciat? Alii maluerit, si non Deus est, qui hæc ita ordinarit, ubinam, & quis ille, horum Auctor? Ne hoc quidem sit commodum. Cum *Ab. Esra* aliique magistris *Cocce.* si non ita est; ubi, quisnam est? qui probet non ita esse. *Schmid.*

supplet *אם יש אומר לא* si sit qui dicat non &c. eodem sensu. Ex collatione *Cap. 24: 25.* id verisimile fieri possit. Vix tamen supplementa illa coneequo; & rectius confers *Cap. 4: 7.* Submonitum ibi, vertendum videri, si non (si secus,) ubi hic, quis ille? promatur exemplum, quo refutari possim. Eiusdem contextus inspectio, explanationem totius versiculi, quam exhibui, haud parum confirmabit; *Eliphaz*: enim *ibidem* invertit Noster, atque verba ejus resumens, pugnantem plane sen-

26 הלפו עם-אניות אבה כנשר

ישוש עלי-אבל:

26 Prætermearunt cum navibus papyraceis: ut aquila involat in escam.

אם 27

27 Si

sententiam non minore fiducia tucendam suscipit, ut ibidem insinuatum.

Vers. 25. Luætuosissimo exemplo suo confirmatum it Noiter, quod *Vs.* 22: 23, 24. posuerat. Hic unicus nexus, in quo nonnihil variatur. Videlicet non jam, ut *Cap.* 7. brevitatem & vanitatem vitæ humanæ deplorat; sed levissimam, & transitoria ac fallaci specie lucentem felicitatem suam describit; atque ita in se quoque comprobari ostendit, pietatem in Deum, innocentiamque vitæ, haud esse exemptam flagello: sed vel maxime ignominiosissimis & aterbissimis ejusdem verberibus subjacere. Hoc adfectu dictum, *Dies* mei leviores fuerunt præ mihi cursore &c. *Infra Cap.* 21. Impietatem in his terris longa ac perenni felicitate gaudere arguens *Jobus*, *Vs.* 13. dicitו בללו

Dies suos terunt in bono, ad ultimam senectutem usque &c. Item *Vs.* 23. Hic, Inprobis, moritur planissimo intactus malo, totusque liquidissime & defæcatissime tranquillus &c. At ille, probus, moritur cum anima amarulenta, & non comedit de bono. Vix opus est verbum ultra addi, ad sensum enucleandum; & rectissime *Coccejus*, post *Belgas*, monuit dies hic signanter adhibitos, pro iis in quibus quid læti accidit, vel saltem nil mali.

Nempe ut לילות noctes sæpe misera tempora denotant, ita *Dies* absolute contrariam vim exercere posse liquet: frustra negante id *Cl. Schmid.* Haud officit, quod subdatur, non viderunt bonum; nam id valet, non attulerunt sensum boni, ut iterum solide *Cocc.* Latiore adspectu *Merc.* notans ad afflictionem præsentem *Jobi* effecisse, ut bonorum quibus antea cumulatus fuerat, oblivisceretur, quasi nihil unquam boni esset expertus. Fateor vim doloris illuc adigere solere impatientiores: malim tamen pressius illud, in quo suspicor allusum, ad vetustum haud dubie dictum, quod ex *Catechese primæva* inculcatum *Pf.* 34: 13 & repetitum *i Pet.* 3: 10. Quis amans dierum?

לראות טוב videre bonum? &c. Sic. apposi-

tissime inferretur; promittit quidem *Revelatio Dies* omni benedictione cumulosos, iis qui Religionem & virtutem sinceram Deo præstant, sed contraria omnia experior, diebus meis citissime mihi elapsis, e quibus nihil solide felicitatis a me perceptum: quum nihil aliud mihi relinquunt, quam maledictionis immerite amarulentissimas hæc facies; quæ me cogant natalia quoque mea execrari. Longiori deductione abstineo. Verbum tantum addo de comparatione cum רץ Cursore. Pro eo *Sapient. Cap.* 5: 7. habemus *ὡς ἀγέλα πτερόεντων*; quasi respiceretur ad cursorem pub. cum, aliquid læti, parum certi, vel saltem parum durabilis nuntiantem; quod citius auferatur, quam adferatur.

Vers. 26. Quæ tribus in Elementis velocissima, hic, admirabili cum Emphasi, congeruntur. In terris nil perniciosius Cursore, & quidem læti quid ferente. Rapidius tamen adhuc undas non secant, sed supervolant navigiola papyro contexta. Omnium rapidissime aërem grandibus alis permittitur Aquila, præcipiti lapsu ruens in prædam. Iterum *Sapient. 5: 10, 11.* reperies amplificationem concinnam harum similitudinum, non temere sed summo cum delectu positarum: innuitur enim, ut nulla vestigia remanent vel navis per aquam, vel aquilæ per aërem lapsæ; ita omnem memoriam felicitatis pristinæ, in animo miseri, oblitteratam, penitusque delotam; haud secus ac si nihil unquam boni obvenisset.

Ibid. Obscurum, in clara similitudine, vocabulum אבה. A radice אנכ, unde אנכ viror, fructus recens, nonnulli post *Chald.* & *Hieron.* dedere Naves poma, vel fructus ferentes. Alii ex איכ exsculpere naves hostiles, vel prædatorias. Utrumque alienum ab *Analogia.* Nonnulli nomen proprium fluvii rapidissimi ingessere; circa quod solens luxuriat *Bolducius.* In scriptis *Arabum* geminus fluvius (بى) dictus enotatur, sed huic sedi haud commodus; quamvis illuc & *Magn. Boch.* inclinet *Hieroz. p.* 2. Ab אבה desideravi plerique Naves desiderii, quæ Mercero sunt

portum attingere quantocumque desiderantes; at Coccejo ἠεροδρομιῶν secundo vento lapsæ; ex voto & desiderio videlicet. Schmid. inavult desideratum nuncium adferentes. Mitto geminum conatum Lud. Capell. in N. C. ad Job. itemque Bocharti alteram conjecturam, ad **אב** accinxit se itineri recurrentis, Hier. p. 2. p. 171. quasi essent *Naves æthiopicæ, itineri accinctæ*. Ex omnibus hæc palmam aufert apud me Coccejus; illisque ἠεροδρομιῶν lumen & robur accedere forte posset, ex Origine verbi **אבה**, si satis constaret, ut suspicor, eam in prono impetu litam fuisse. Haberemus sic *Naves prono impetu, secundo loque tum flumine, tum vento litas*. Proverbiale quid subesse fat liquet. Jam Græcis ἠεροδρομιῶν, & ἠεῖρος, ἠεῖρος, ἠεῖρος, in Proverbium quoque abiit, summamque signant celeritatem. Notabilis usus *Æsch.* 7. ad *Theb.*

ἴτω ἠεῖρος ἠεῖρος κῆρυξ Κοκκυῖος λαχὼν
 Φοῖβος τυγχιῶν πᾶσι τὸ Λαῖον γινῶσθαι.

Male pereat vento secundo Cocytum sortiens
 Genus universum Laji, Phæbo exosum.

Nihil ergo æque locum nostrum impleat; neque si vel voluntatis, & ἠυδρίας vim retineas, nimis durum dixerim, cum Cl. Hiller. *Hierophyt. part. 2. p. 202. voluntatem tribuere navibus vento actis*. Unice tamen placet, quod idem *Vir Doctiss.* nec non Cl. Iken. in *pref. Nov. Thef.* felici consensione & iudagarunt, & illustrarunt, *Naves arundineas, vel papyraceas* designari; quia Arabibus **أبءاء** Ete sonat *Arundines; Arundinetum; papyretum*. Jam navibus arundine vel papyro Nilotica textis nil velocius; ut a Duumviris illis copiose comprobatum. Ad quoque *Comment. Cel. Vitr. ad Esaj. 18: 2.* ibique enotatum Characterem *Ægypti, naviculis sirpeis uti solite, ad nuncios quam celerrime expediendos*. Au & illuc nunc allusum, ut in *Cursore leta nunciante?* Certe non de vita humana, in genere, hic agi, sed in specie, de fugaci & fallaci prosperitate, quæ in auras evanuerit, filium nostrum satis arguit. Non possum quin hac occasione clariorem conspectum istius vocabuli præbeam ex *Gjanbario. الإبءاء بِالْأبءاء*

والفتح القصب الواحد أبءاء
 ويقال هو أجمة الخلفاء
 والقصب خاصة قال كعب
 بن ملك

من سره ضرب يربعل بعضه بعضا
 كجمعية الإبءاء المحرق

Vox **אבה** cum *Medda*, ἠεῖρος phata notat arundinem collective; una autem arundo effertur, **אבה** Alii dicunt esse proprie ipsum arundinetum, sive paludem ubi papyrus ἠεῖρος arundo crescant. Caabus ibn Malicbi canit

Quem delectat pugnator alius alium scindens,
 Cum crepitu armorum, qualis arundineti incensi est.

Sciendum interim *Gjanbarium* in *Camuso* reprehendi, quod vocem hanc ordinaverit sub *rad. אבה* cum tertiam radicalem *Aleph* postulet *Medda*. Sed facilis responsio; quum ex vicissitudine quiescentium literarum, a tertis *Jod* vel *Vaw* similes forme complures producantur. Istam discussionem amputo; in *Originibus* prosequendam.

Ibid. Silentio præterire non possum, singularem elegantiam verbi **חלה** hac in sede. Ejus Origo adfert successionem continuatam, sive continuum motum rerum sibi per vices succedentium, atque ita pertranscuntium. Applicatur speciatim, apud Arabes, ad vicissitudinem dierum nocturnaque, & quidem respectu temporis præteriti. Eximie ergo dictum, *Dies mei*

חלפו pertransierunt cum navibus arundineis; ἠεῖρος quicquid mihi promiserant leti, secum rapidissime avexerunt, tristi tantum desiderio spei eluse mihi relicto. Particulam **עם** cum adhiberi in comparationibus notum. Ansiam habes *Pf. 143: 7. עם ירדי בור* Si similis factus sum cum descendentibus foveæ. Cl. Schmid. arbitratur majorem excellentiam indicari,

אמרי אשכחה שיחי אעמכה

פני ואבליגה :

28 יגרהי

cari, quam *מן* *pre* alias consignat. Sic, *ע* foret collationis & contentionis, cum *prælatione*. Non placet probatio ex *Vf. 2.* hujus *Cap.* adducta. Res tamen anquiri digna.

Ibid. Verbum *טוש* volare a Viris Doctis illustratum ex *Dial. Chald.* & *Syr.* ubi *טוש* scribitur. *Arabes* quoque vestigium servarunt in phrasi *س-ط-وس* *ب-ه* *ما ادمي اي-ن ط-وس ب-ه* *اي ذهب ب-ه* *Nescio quorsum avexerit eum.* Proprie avolarit cum eo. Origo videtur latere sub *ط-اش* *Agilis, levis fuit.* Hæc alias. *Aquila agili impetu involans in escam, est pulchrum Hieroglyphon incredibilis pernicitatis.* Confer *Cap. 39: 29, 30.*

Vf. 27. 28. Non satis acerte cohæret, quod *Cl. Cocc.* dedit. *Si maxime facere possim, ut hæc mala lenius feram, atque ita tristitiæ nuncium mittam, tamen per totam vitam hi dolores mei mihi injicient timorem &c. &c.* Olim existimabam id velle nostrum; *se quidem sæpe numero impetum sumere ad moerorem suum discutiendum, seque manui verberanti tum submit-tendum patienter, tum permittendum fortiter, constanter, lubenter, animo vultuque serenatis: sed mox novis plagis ingruentibus id sibi propositum excuti & extorqueri.* Differt hic adspectus a *Schmidii* illo, quod præsentia mala habeas, pro futuris. Mei essent *Belgæ, Tigurini, Vatablus, de Pined.* &c. Sed ne hoc quidem fat pressum ad feriem, cujus ductu *Merc.* recte inonet, *Jobum hic indulgisse dolori eatenus, ut se inde liberandum non fore statuat.* Id ei, ob longissime protractam calamitatem, altius tandem inhæsisse, nil mirum; quin dicere sustineo, aliter fieri nec potuisse, pro imbecillitate carnis; nec debuisse, pro Dei sapientissimis in hac Tentatione rationibus, quæ non fuisset *summa*, si spe emergendi semet solari, ac sustentare valuisset. Ne quis hic *Scamata* mihi transfiliat. Non desperat *Jobus* de conditione animæ, cujus Redemptorem vivere

027 Si dixero, obliviscar quærimoniam meam: missum faciam vultum meum, & renidescam.

28 Per-

sciebat. Cap. 19: sed de se actum, & conclamationem pronunciat, ex adfectu conturbato, hisce in terris. Scilicet, identidem crudescente malorum impetui; ne minimam quidem spem sibi superesse ex hoc gurgite cœnoso miseriarum eluctandi, ut antea ubique fatis innuerat, mortem invocans, imploransque, ita diseritis nunc verbis id ipsum declarat, atque gravissimis figuris, quæ sine illa hypothese nunquam intellegentur, tragice exprimit. אם אמרי *Si dicere meum, est tropus, pro si dico, nisi quod fortius sit.* Subaudiendum *יש, si sit dicere, i. e. si cogitare, ac sperare sustinuerim, fore, ut obliviscar hujus querelæ, atque, mutata in melius fortuna, horum malorum memoriam ex animo deleam.* Additur perpulchre; *Relinquam, vel potius missum faciam vultum meum.* Intelligis vultum tristem; ut rectè Viri Docti: *vultum nube meroris gravem ac tetricum.* Huic *אעובה* vadere sinam quo velit, & procul a me ablegabo. Id nonnunquam valet *עזב.* Consonat grandi figura *ואבליגה* & *renidescam;* vel transitive & *renidere* faciam illum meum vultum. Post nubila tandem *Phœbus* mihi reddetur. Vide *Orig. Hebr. p. 44.* ubi *בלג* ex *ג-ל-ג,* atque hunc contextum claram in lucem vindicavi.

Ibid. Diversissime ultimum Colon a *Vulg.* expressum; *Commuto faciem meam, & dolore torqueor.* Ad *Hieron.* exposuit, *præ doloris nimietate contraho vultum, & contrisor; subitisque dolorum aculeis ita vexor, ut rursus amaritudinis & fellis verba depromam.* *Rejiculum;* nec tamen tam ineptum, quam prima fronte videtur. *אעובה פני* *Dimitto vultum meum, sic esset, permitto dolori indulgeat: ut* *Cap. 10: 1.* *אבליגה* item in malum, *re-* strictis labiis ringor *præ dolore.* Tale quid in verbo *renidere* etiam *Latini* admittere possent. *Usurj* Orientis sub *הבליג* *risum Sardonicum*

28 Pertimesco quicquid dolorum meorum: pertentisco quod innocentem me haud habiturus sis.

29 Equidem improbus ero! ad quid hoc in vanum defatigor?

30 Si

28 ירתי כל-עצבתי ירעת כדלא תנקני :

29 אנכי ארשע למה זה הנל אינני :

ex dolore ortum recipere, indicatum in *Disp. de Ambig.* Coactior tamen est sensus ille, quam ut in censum veniat: neque risui Saraonio hic locus.

Vs. 28. Languidius, Timeo omnes dolores meos, exponitur, vereor ut dolores mei mihi id permittant, quod aliquando dico me facturum. Quod *Cl. Coccejo* hic visum, adhuc dilutius. Non aliene *Schmid.* Quando considero omnes dolores meos, quos patior, & quidem desperatos, timere me illi faciunt adeo, terrentque, ut omnem bonam spem excutiam; & dolores hos non desituros credam, donec tandem me consumant. Habes, quod ad *Vs. præc.* inculcabam, in quo acquiescerem, nisi plane mihi persuaderem, adhuc gravius quid dolore infinito inflammatum *Jobi* pectus concepisse: Horreo universitatem dolorum meorum. עצבות ex origine sunt Dolores stringentes. Hi dicuntur toties in-cruduisse, & savius exarsisse, quoties vel minimum sese erigere niteretur; id agente videlicet Numine, ut ne fracta quidem arundo quassæ spei misero huic luctatori relinqueretur; quippe qui se ab omnibus in universum cruciatibus suis stringi, uri, laniari, ac vivum discerpi sentiret tum vel maxime, quum sese allevare, & præsumptione latioris fortis consolari conaretur. Horreo Universitatem dolorum meorum; velut agmine facto denuo in me irruentium, meque omni sua violentia obruentium.

Ibid. Ultima sic extulit *Mercerus.* Novi enim quod non mundabis me; i. e. innocentem, purum, & immunem reddes ab hoc dolore: sed tanquam improbum me affliges sine modo. Hæc paulo confusiora videri possent; nec tamen sunt. Respexit *Doctiss. Interp.* geminam viii vocabuli נקי immunis a culpa, insons; & immunis a pena; impunis. Hinc לא הנקני valet, nec immunem a culpa, nec impunem dimittes me. Declarat rotundis verbis, se ex longius protractis, & crescentibus adhuc, Dei

plagis scire, & persuasum esse, neutiquam finem fore malorum, sed sub hoc reatu, Divinitus immisso, simulque judicio gravissimo, sibi fore emoriendum; ut ita tanquam improbus in sepulcrum descendat is, qui sibi ex probitate, & innocentia, quamvis non ob eas, inliorem longe sortem & in vita, & in morte honorata, destinaret. O Æstum ex alto emoti cordis, plus quam decumanos fluctus volentis! Scio, quantumvis Te innocentie mee testem citare ausim O Deus, fixum tamen Tibi esse, & decretum me pro nocenti, ad extremum usque, afflictere; donec miserum hunc spiritum exhalem. Quæ *Cl. Coccejo* hic admisenit de metu & terrore Legis ante Christum, melius hinc abfuisse. Rectius *Cl. Schmidius*, perges me tractare tanquam nocentem, ut cepisti: nec me ab his castigationibus temporalibus liberabis, aut absolves. Prudenter idem tubimonet, neutiquam de æterna damnatione hic agi, sed tantum de præsentis vitæ & mortis acerba conditione.

Vs. 29. Aspera verba cumulantur effato omnium asperrimo, אנכי ארשע Equidem improbus ero; ad quid hoc in vanum laboro, vel laborarem? ad innocentiam nempe meam ulterius pervincendam, contra tam potentem adversarium; qui me innocentissimum licet, suis plagis haud secus ac nocentissimum prostituit. Huc collineat *Merc.* impius ero & sons apud te, etsi justissimam causam alioqui soveam; collineant quoque *Belgæ.* Cogitata *Rabagi* & *Perizolidis* plane abeunt extra oleas. *Cocceji* dilemma argutum quidem, sed pro serie nimis dilutum. Aut sum impius, & sine timore Dei vixi; aut inculpate & innocenter vitam egi. Si illud; supplicium mihi irrogandum erat perremtorium. Atqui nunc in vanum laboro. Si hoc; me tamen ita fedat, ut nature abominationi sim; hoc est, tractat me, ut maximum peccatorem. Sic illa cur in vanum laboro? valerent, partim, cur tam diu plector, si vere sum improbus; partim, cur in totum penas haf-

אם־התרחצתי במי־שֶׁלֶג וְהוֹכַתִּי
בְּבוֹר כַּפִּי :

30 Si abluero memet aquis nivalibus; & enitidavero in ipsa puritate manus meas.

31

31 Tum

ce luo, si sum probus. Priorem dilemmatis partem unice urget de Pineda: penes quem & alia languidiora. Nervum plane succidit Cl. Schmid. ita argumentantem inducens nostrum. Sane ego impius & peccator sum, & deinceps etiam ero, in peccatis conceptus & natus; atque in vite renovatione imperfectus. &c. &c. ut quid ergo frustra laborabo, ut non sim impius: nam quod ita sum, ut semper futurus sum, mutare sane non potero. Conatum infeliciorem excusso, non accuso. Quidni Gencvensibus potius subscribebar? postquam ita est ut ipse me peccatorem esse confitear; cur tantopere me persequitur Deus? Prior explicatio cum filo universo tam intime connexa, ut mirum sit, vel minimum hæsitationis cuiquam objectum fuisse. Terruit haud dubie atrox verbum אֲרֻשֶׁךָ im-probus ero. Atqui judicialis est usus, pro Reus ero, condemnabor ut sons, quantumvis revera sim insons. Habuimus eundem conspectum Vs. 20. quem huc transferri velim, quum nunc conclusio ad illa præmissa formetur; nisi quod jam non de conditione impossibili agatur, sed directe assumatur, nil aliud sibi relictum, quam ut insontissimus, sontis sub nomine, & præjudicio publico, inter hæcè judicia Dei expiret.

Vers. 30. Huc pertinent insignes figuræ hoc, & seq. Vs. ex Orientalis Eloquentiæ penu depromtæ; quorum summam sic complexus est Merc. Parabolice significat, se quantumvis purus sibi & innocens videatur, & quantumvis suum jus defenderit, apud Deum tamen longe impurissimum & injustissimum appariturum, quasi in fossa cænosa esset intinctus & immersus. Rectissime, nisi quod ad ambiguitatem tollendam dicere potuisset, quantumvis purus & innocens sit, liquidissimamque habeat causam, tamen pro impuro ac nocente a Deo judicandum se fore; ut sub calumnia sibi injecta tandem occumbat; neque eam, hoc in seculo, discutere ac dissipare valeat; quicquid, manibus pedibusque obnixissimis, ex hoc profundissimo iudiciorum gurgite sese emergere, atque eicere, aliaboret. Necessaria cautio hæc, quia Magnorum interpretum acies, ut in materia

ardua, hic connixit, atque a summo gradu expostulationis, ad quem flagrantissimus dolor Jobum prorexit, plus minusve deflexit.

Ibid. Aquas nivales habere insignem, ὄνυσμα εἰρημίας vim emundandi nemini incompertum. Eas ex veteri ritu lustrationum adhibitas item omnibus clarum ac compertum. Copiosus hic de Pineda, & Coccejus. Adde Gatak. Misc. post. Cap. 40. & Scheuchz. Non tamen in illo ad spectu subsistendum, sed limpidissima Sanctitas & Justitia, ut alibi in Sacris aquarum & nivium Emblemate proponitur, ita hic quoque assumenda est. Cl. Coccejus postquam monuisset respici ad ritum sacrorum in adspersionibus, & ablutionibus, quibus lustratio per sanguinem & spiritum Christi figurabatur, tandem subfuit, Lavare se aquis nivis hic dicere, cum fidem καθαρισμῶν purgationis divine, tum serium pœnitentiæ studium. Nimis calide Cl. Schmid. ad hæc, si prius de fide Justificante, & Justitiam Christi apprehendente, intelligatur, se nullo modo consentire: impium namque esse, dicere, lotum per Christi Justitiam, pro justo non haberi, sed immergi sordibus. Tales confictus melius a Commentario in Jobum exularent. Ex mente Cocceji, lotum per Christi Justitiam, pro justo non habere, non agnoscere, videtur Deus, quando eum ὁ Θεὸς ἀποδοκιμασθεὶς, & publicè abominationi tradit. Quid in eo profani? Et an revera non ea erat Jobi conditio? non infidelis utique, sed Fidelis, atque in Sponsore censendi. An etiam serium pœnitentiæ, & sanctimoniam, studium, quod cum Coccejo hic Schmidius admittit, & arguet, sine Fide Justificante concipi potest? In sensu, quem Vir Doctiss. ipse hinc elicit, omnia dura, atque a statu controversiæ plane aliena; facit enim Jobum profiteri, Quod natura impius sit, nec unquam innocens esse possit rigori Dei: quin si summo studio pietati incumberet, & eam assequeretur in vita & moribus perfectionem, ut inter Sanctissimos referri posset, se tamen nullum fore, ob imperfectionem originis. Multis partibus commodior expositio Cocceji; quam citra ullum scrupulum retinerem, in omni suo ambitu, nisi subvererer,

31 Tum in fordes demerges me: & abominabuntur me vestimenta mea.

או בשחת יתבלגני ותעבוני
שלמותי:

32 Quo- כ"י 32

istas profundiores veritates Theologicas, e nostro potius sensu inferri, quam ex mente Jobi inferri. Et, in hoc acerrimo certamine, unice ante oculos obversabatur causa suae bonitas; vitaeque totius innocentia, qua se praestiterat Rectum, perfectum, Dei reverentem, & recedentem a malo. Hanc virtutem limpidam, speculaque clariorem, designat Emblemate aquarum nivalium; quibus abluere & abstergere posset omnes sordes sibi per praesentem calamitatem injectas, & appaetas; nempe sceleris aut hypocrisis non jam suspiciones, sed criminationes, sed correctiones, ut Amici tendebant. Ergo, si abluero memet aquis nivalibus, tantumdem valet ac, si provocaro ad vitam ante actam cum religiosissimo studio omnis virtutis, omnisque vitii odio sincerissimo; ut me integrum, sceleris purum, & ab hypocrisi intactum, probem. Factum id, sub finem harum collisionum, non minus magnifice, quam animose; per totum cap. 31. in quod oculos conjecisse juvabit, ad viri intamnatam, in quantum mortalitas admittit, puritatem, ac munditiam, emirandam.

Ibid. Alterum membrum huic interpretationi succinit. Reddi solet, & emundavero Smeqmate manus meas. Summa est gratia verbi הוֹכַרְתִּי Nitidavero ad pelluciditatem usque. Notio smeqmatissimae voculae בָּרַר addita, ex affini ברית Jer. 2: 22. & Mal. 3: 2. ferri potest. Sed nobilior; si emundavero in ipsa puritate manus meas. Notissimus ritus Lavandarum manuum, in testificatione publica innocentiae. Hinc flos nitidae orationis רָחַץ בְּנִקְיוֹן בְּפִי Lavare manus suas in innocencia. Ps. 26: 6. & 73: 13. In ipsam videlicet innocentiam, ut aquam limpidissimam, immersas. Dextre haec loca contulit Cocc. nec tamen vim figuræ satis expressit, vertens, & mundavi puritate manus meas. Non omittendus hic insignis locus Esaj. 1: 25. אַצְרָךְ כִּבְרִי Incommode & hic a Rabbiniis ingestum

Smeqma. Rectius nostri, Constabo ad purum, ad liquidum, scorias tuas. Figuratius esset, Tanquam ipsa puritate, quæ pro igne expurgante admoveatur: vel, si malis, secundum puritatem seu claritatem ipsam, ut Clarorem merum repræsentent.

Vers. 31. Immersionem in soveam multi Rabbinorum traxerunt ad mortem & sepulturam; quali sensus esset, quantumvis innocens sim. Scio tamen fore ut me interimas; certum habeo, me ex hoc morbo moriturum; atque in sepulcrum descensurum; ubi ita sordibus inquinabor, ut me vestes meæ, quibus virus indutus eram, abhorreat: vel etiam, ut me vestes meæ sepulcrales abominentur. Postrema nugis proxima. Prius, de morte sub his tandem plagis appetenda, non plane rejiculum, ut mox patebit. Cl. Cler. in Comm. videtur simplicius referre ad mortem ordinariam, quasi diceret Noster; Quamvis innocentissimam vitam agerem, attamen morerem, & in sepulcrum demererem, in quod non minus boni, quam mali descendunt. Id parum ad rem. Nec quadrat alterum, in Paraphrasi propositum, in latenter fossam ditiorum me detruderes, ut inquinatio in dies fierem. Paulo obscurius Cocc. In causam lacunam demerges me, h. e. me tractabis pro eo, atque reus sum apud te, secundum jus tuum. Vel, ut soles gravissima peccata, ita parva delicta in me persequeris. Utrumque minus ad scopum: cum quo plane pugnat glossa Deodolica, Immerges me in abyssum sensus peccatorum meorum. Omnium dexterrime in Figura elucidanda versatus est Cl. Schmid. observans 1. Agi de immersione in soveam lutosam, in qua quis foelissime pollui queat. 2. Per eam afflictiones & miseriae notari. Ps. 130: 1. Ps. 40: 3. &c. &c. 3. Ejusmodi afflictiones, in quibus non pedibus tantum, sed toto corpore quis insignatur. 4. Cujusmodi impii & pessimi homines immergantur. 5. indicare Jobum exequationem sui, etiamsi Sanctissimi, cum impiissimis. Non æque feliciter hæc applicat Vir Doct. quasi dicere voluisset Jobus, se etiamsi Sanctissime victurus esset, tamen imputatis sibi peccatorum reliquiis, æque ac si peccatis immersus esset, æ

plane impius, a Deo fore tractandum. Coactus nempe fuit hæc flectere ad *Hypothefin*, qua sæpius in explanando hoc Cap. usus fuit, *Jobum se confiteri peccato originis infectum; ac proinde ad rigorem Legis & Justitiæ Divinæ innocentem censerī nec posse, nec velle. Eodem collineasse; putem Cl. Cocc. in duplici, quem offert, sensu. Ex meo filo nihil aliud dicere potest Noster, quam, se, ut Sanctissime vixerit, atque in ipsa puritate manus suas lavare. queat. solemniter; cum tanta tamen, tamque evidenti; innocentia, ut Nocentissimum a Deo tractari; atque in gurgitem miseriarum ac maledictionum immergi. Adde hinc, Ita immergi, ut sentiat se tandem submergendum & extinguendum fore, cum horrere, & infamia publica, tanquam caput consecratissimum, omnibus iris & diris celestibus dignum; etiamsi liquidissimo conscientia testimonio se iis sciat esse indignum. Hæc est fovea illa canosa, & lutulenta, ad cujus abominandas sordes totus cohorrescit Noster. Ubi talium cogitationum undæ cooriuntur, mirum non est mentem misere fluctuare; quin tanquam turbine quodam ita raptari, ac circumagi, ut plane ubi sit, nesciat; atque in comploratione suæ fortis modum excedat. Id a *Jobo* cum hic, tum a libi factum, haud dubie: sed simul apparet, insando huic doleri nullum peccus humanum par concipi posse, quominus se in querelas effundat, eo vehementiores, quo integriore conscientia, ad innocentia conculcata causam propugnandam animatur. Ad vocem שחת teneatur, eam derivari posse, vel a שחח corruptit, ut sit status aut locus putridæ corruptionis; vel a שחח subsedit in lutum voraginosum; vel a שחח computruit sordibus, ut*

سحق. Hoc jam non disquiro. Tantum moneo, ubique locorum adhærere huic vocabulo aliquid dirum; atque hic speciatim sub eo comprehendi diram, horrorisque publici plenam mortem; sub qua se tandem occubiturum, ex malorum suorum crescente magnitudine ac mole, sibi Noster penitus persuadebat. Dignus qui conferatur *Bolducius*, in שחת hic alludi putans ad *Foveam*, in quam cadavera cruciariorum, ultimoque supplicio adsectorum, projiciebantur.

Ibid. Sublimis imago, Abominantur me vestimenta mea. Variant sententiæ. Vestes emor-

tuales quæ cadaver putridum refugiant, meræ sunt naniæ. Speciosius paulo cogitatum de ulceribus, ob quorum saniem & fatorem vestes indui non potuerint, ut propterea dicantur *Jobum abominata esse*. Hoc ab *Ab: Esra & Merceri* repudiatum, *Cl. Schmid.* adoptavit, & *Merceri* sententiæ subordinavit. Ea fert, nihil aliud significari, quam gravitatem immersionis, totum hominem ita polluentis, ut eum propriæ etiam vestes abhorreant. Iisdem finibus se continuit *Cocc.* Vestes candida sunt Symbolum *Justitiæ*; ut sordida, reatus. *Zach. 3: 314.* &c. sed hic aliud est. Vestibus adfectum & iudicium tribuit, per ætæternitatem. Si enim vestes judicare possent, & suo arbitratu hominem amicerent, certe hominem cæno & luto cooperiturum abominarentur. Ita *Job* summam seditatem animæ per summam seditatem corporis indigitat. Tam sedus a iudicio Tuo discederem, ut corpore sordidus, quem vestes suæ hurrerent & fugiunt. In eadem *Propopœia* subsistit de *Pineda*, addens, nonnullos allegorice exponere vestimenta de operibus hypocriticis. Id inconveniens merito pronunciat; quemadmodum nec satis convenit, quod ex *Chrysof.* profert, vestium nomine intelligi propinquos, qui pari ipsum, ac vestis corpus, propinquitate contingerent. Ampliore adspectu *Doctiss. Belgæ*, Omne quod mihi proximum, atque ad me pertinet, immunditiam meam abominabitur. Est hyperbolicum. Item *Genevenses*; Quicquid allegare voluero pro me in iudicio, nihil valebit, ad probandam puritatem meam. Optimus sui interpres fuerit *Jobus*, qui *Cap. 29: 13.* dicet, *Justitiam induebam, & amictus erat me: ut pallium & cidaris iudicium meum.*

Illam שחחות Amicula honoris, dignitatisque, illa splendida virtutum ornamenta, & hic ante oculos habenda; de quibus grandi & appetitissima *Hyperbole* nunc dicit Noster, fore ut ipsa *Justitia & Sanctitas*, qua circumamictus procedere posset in conspectu Dei, hominumque, ipsum abhorreant; ejusque contactum tanquam scelerati impii, aut *Hypocritæ*, refugiant, ipsum amplius ornare negantes. Applicetur hic *Pulchra illa fictio*, quam in vestibus proprie dictis proposuit *Cl. Cocc.* cujus venustum illum corticem ut amplector, ita nil causæ video, cur *Nucleum* huic suavissimum, *Allegoriæ nostræ* inclusum, non retineamus. Sic mens *Jobi* huic tandem redibit. Deus me suis iudiciis tanto opere & jam defodavit, & ulterius desiderabit, ut *Nocentissimum* caput me immer-

32 Quoniam non vir est, sicut ego, ut respondeam ei: ut intremus simul in disceptationem.

33 Non est inter nos Arbitrator: qui imponat manum suam utrique nostrum.

34 Recedere faciat a me virgam suam: & terror ejus ne conterreat me.

35 Tum

gens in Foveam perditionis; ut ipsa testatissima Deo, testatissima hominibus, Innocentia, justitia, & Sanctitas, mea, quibus ornatissimus antea fui, & nunc esse possem, atque adeo deberem; me non amplius agnoscant, sed contagem meam, tanquam monstri alicujus impuri, abominentur. Habes eundem sensum, quem *Vs. 20, 21.* enucleavimus; nisi quod per *Tragicam* hanc *protopoeiam* id ipsum adhuc cum illustrius, tum commiserabilius, oculis subjiciatur.

Vers. 32. Nexus apertissimus. Nempe, ostenditur, *quamobrem, etsi justus sit & innocens, injustissimus tamen & impurissimus reperitur; quia non cum homine ipsi res sit, cui respondere vel ausit, vel queat; sed cum Deo, & quidem virgam, ac Terrorem suum, admovente.* Hic est *culpabilis ille excessus*, per totum caput regnans, quem *Elibu* castigabit, & nominatim infra taxabit, *Cap. 33: 5, 6, 7.* Paucillimis defungi licet, quia quæ ad *Vs. 1.* præstruxi, ut hinc robur capiunt, ita lucem huc suam transfundunt. Observo tantum, *Cl. Schmidium*, qui ad *Vs. 1.* resiliat ab *absoluto Dei Dominio*, ad illud nunc tandem nobiscum recurrere: quid enim aliud ferant verba illa? *si Tantis non esses, aut non utereris tua Auctoritate atque Majestate, masculæ causam aditurus essem, nec dabitarem quin essem victurus.* Id quidem ad suam *Hypothesin* utcumque accommodat; sed ejus *debilitatem sapiuscule nudatam, vel solus hic Vs. coarguat.* Mei hic planissime sunt *Mercerus, Coccejus*, reliqui fere omnes. Elegans versio *Cl. Cocc.* Sed non homo, ut ego, respondebo ei: non veniemus una in judicium, 1. & 3. pers. permutatis, ut *Gen. 44: 32.* Repetenda sic negatio *לא איש העננו*. Magis tamen id arrideret, si *לא איש העננו*

כי-לא-איש כמוני העננו נבוא 32

יחדו במשפט :

לא איש בנינו מוכיח ישת ירו 33

על-שנינו :

יכר מעלי שבטו ואמרו אל- 34

הבעתני :

ארכרה 35

extaret, onisso כמוני, quod arguit *Aish virum* a *Jobo* diversum; uti recte monuit *Schmid.* Malim itaque versionem, constructionemque *Merceri*; in qua *כי* est *causale*, proxime cohærens cum *Vs. 29.* *Enimvero improbus ero, quicquid renitar &c. Quoniam non est Vir, sicut ego, ut respondeam ei &c.* Durior est cohærentia *Schmidii*, cum *Vs. præc.* immediate necentis.

Vers. 33. Audacissime enunciatur, *Non est בנינו inter nos*, tanquam partes dissidentes, *מוכיח Arbitrator, judex*, qui *jus æquum* utrique, cum auctoritate, tribuat, condemnans citra *αὐτονομία* eum qui causâ cecidisse reperitur; eundemque simul castigat, ac multans. Hoc postremum clarius adhuc per *injectionem manus* designatur, quippe quæ adferat *coercitionem* a magistratu admotam ei, qui alium oppressisse, aut iniquius tractasse, convineatur. Hæc sunt illa cruda sane, quæ stomachum moverunt viro moderato, infra *Cap. 34: 5, 6, 7.* asperius *Jobum* perstricturo; eumque *Ridiculum* cum hisce suis magniloquentiis pronunciaturo. Scilicet in litore omnes sapimus, & firmi ad clavum stamus magistrum, qui inter fluctus, & scopulos, non curtu tantum recto, sed & nobis ipsis, excutimur: prout revera *Jobus* hic sibi excussus, nimioque æstu abreptus fuit.

Vers. 34. Ferri potest, quod nonnulli *יכר* referant ad *Arbitrum* illum, qui *virgam Dei* faciat recedere a *Jobo*, ne terror tanti *Adversarii* eum amplius consterneret. Luculentior tamen sensum præbet receptor versio, cum *voto* conjuncta, ut saltem ipse *Deus* removere velit *terribilem* suam *virgam*; atque ita *Innocen-*

אֲנִי לֹא אֶירָאוּ כִּי־לֹא־כֵן 35

אֲנִי עֹמְרִי :

35 Tum loquar ; & non timebo eum ; quod non talis ego sim apud me.

centia immerito adstricta, & spatium respirandi, & fiduciam semet defendendi præstare. Recurrent eadem hæc Cap. 13: 20, 21, 22. Iterum paratragediatio est digna reprehendi; id enim dicit: Quando talem Arbitrum Deo superiorem natura rerum haud admittit; Deus ipse semet quodammodo coërceat atque in ordinem cogat: ut Oculos adversus ipsum attollere, & os aperire audeam. **שַׁבַּת** Virga aliis jus & potestatem Dei signat; aliis plagas. Eadem dissensio circa **אימה** terrorem. Utamque ideam hic tenendam recte observatum Schmidio, & quidem sic ut virga, adstrictiones designat; terror autem, Dei Majestatem tremendam, cum potestate. Possent aliquis inversum ordinem male, sed hunc præferendum esse arguit Cap. 13: 19, 20. Primo petit Noster, plagas, quibus cum maxime premebatur, removeri, ut se erigere, & causam agere possit. Secundo, Majestatem præfulgentem, & formidolosam, deponi, vel saltem seponi, ut libera, & periculi vacua, verba mittere ausit. Sic declarat tandem, quod per totum caput insinuarat, se in optima causa succumbere, eo quod Infinita Majestate & potentia Numinis pregravaretur; de qua si quid remittere vellet Deus, se haud difficulter innocentiam suam coram summo Tribunali evicturum.

Verf. 35. Cumulum magniloquis hisce dictis imponit tandem, victorem se ferendo, si voti compos reddatur. **אֲדַבְרָה** Loquar libere, fortiter; qui nunc quidem vix hiscere vel possim, vel aulim. Crebrum in causarum actionibus verbum. **וְלֹא אֶירָאוּ** Neque timebo illum. Non est, audacter & intrepide loquar, ut Merc. aliique putant; nam hoc verbo priore continetur: sed altius se effert animosissimus sui Defensator, id dicens; Ne Deum quidem ipsum, illum omniscium, illum sordium Renumque exploratorem, reformidabo. si modo Virgam, & formidolosam, qua præfulget Majestatem, seponere dignetur, atque ad

se accedi patiatur. Tum enimvero non tergiversabor, non retrocedam, non metu ullo contrahar, quo minus apud summam Sanctitatem causam meam defendam; atque sub oculis ipsius Dei demonstrarem, me immerentem plane, & innocentem, acerbas hæc poenas sustinere; atque pro improbo aut Hypocrita, in exemplum Justitiæ Divinæ, traduci.

Ibid. Abruptius est ultimum Colon. Id tam divertis, mirisque, modis exponi monet Cl. Cocc. ut vix te explices. Egregium ipse sensum promittit, Non timebo ipsum, quod non rectus apud me sim. i. e. quod male mihi sim conscius. Officit nonnihil Distinctio; nec non constructio partic. **כִּי**, post **יָרָא** istam vim vix ferentis. Argute Kimchius, Quia non sic est, ut virgam removeat, Ego mecum loquar. Sic gradus esset ad sequentis Cap. effusum de novo impetum. Merc. ad Vulgati sensum tentat, Quia non sic sum apud me, ut nunc, scilicet, sum, in hac adstrictione. Mei haud compos sum, præ metu Majestatis ejus. Ab. Esra, qui plurimorum calculum tulit, dat, Quoniam non talis ego apud me, qualem me censent Socii. Propius & fortius, quod Nachmanides supplet, Non talis sum apud me, qualis apud Deum. Id Schmidius enervavit, addens, non sum sicut impii malitiosi, impius, licet imperfectus sim. Ego simplicissimum ducerem, cum **וְלֹא אֶירָאוּ**, Non timebo illum, hæc arctissime copulare, Quoniam non sic sum penes me, ut illum timere debeam, possimve. Scilicet non tantum negat se improbum esse, sed etiam tam præclara probitatis & Virtutis sincerissimæ conscientia se sustentari indicat, ut vel Sanctissimo Numini se explorandum committere, quin judicandum permittere audeat; si modo ex vero & equo optimam causam cognoscere haud dedignetur. Infra Cap. 23: 9. hunc sensum audaciorem planius expressit. Ibidemque **עֹמְרִי** penes me eadem amplitudine positum. Quid fines religiosæ sui defensionis in hisce fervet, quid eosdem iterum supergrediatur, cuivis sponte obvium.

CAPUT DECIMUM.

Vers. 1. **D**irupta crepat anima
mea in coagmenta-
tionibus mei; liberæ evagationi per-
mittam super me querelam meam:
loquar in amarulentia animæ meæ.

2 Di-

Vers. 1 Quid de materia hujus capituli sta-
tuendum sit, ipse *Jobus 17. 1.* satis declarat,
quum se, tædio diruptum, liberrimas, &
nullo ordine digestas, querelas effusurum di-
cit: ut quum congregari cum *Deo*, suamque
innocentiam pervictam dare, nequeat, ob ra-
tiones *cap. præc.* expositas, saltem laxamenti
aliqui reperiat per constellationes solemnes
coram *Deo* hominibusque, se longe diversam
fortem a *Dei* sapientia, æquitate, & bonita-
te, expectasse; atque immanentem plane iræ
non tantum, sed & odio creatoris sui, ac
Genitoris benigni, esse expositum. Melius ergo
sibi fuisse, tanquam monstro alicui, ut nun-
quam uterum maternum solvisset. Equum
saltem esse, ut qui telis *Dei* confixus jaceat
insanabiliter, post exantlatos jam immensos
dolores, pauillulum respiret ante mortem
fatalem, quam sibi sub ictibus hæcæ innumeris
oppendam esse appareat.

Ibid. Verbum *נקטה* *נקטה* ab aliis
revocatur ad *קטט*, *קט*, *resecuit, succidit*,
ut sit *succiditur anima mea in vita mea*; ab a-
liis ad *קוט*, pro *נקוטה* *Tædio vitæ meæ*
adjecta est anima mea. Doct. *Merc.* au-
tumat *tædii vim* sub *קוט* ortam a *succisio-*
ne, ut *Niph.* *נקט* vel *נקוט* valeat *succidi &*
torqueri ac excruciare se præ tædio. *Cl. Gocc.*
Anomaliam vitans, assumit *Radice* *נקט*,
quæ apud *Chaldaeos* cum *קוט* alternetur. Id

Vers. 1. נקטה נפשי בחי אענברה

עלי ישיחי אדברה נמר נפשי :

2 אמר

male improbatum a *Cl. Schmid.* dubitationi
eximitur auctoritate *Dialecti Arabice*, in qua
נקט & *קוט* & *נقض* *live* *נקט* & *קוט*, *Dad*
pro *Tet* adhibito, ex *Clav. p. 238.* eandem
potestatem obtinent, *dissiliendi*, & *dissolvendi*
cum *crepitu* ac *fragore*: nisi quod *قاس*
قوت fere *transitivum* sit, & paulo mollius:
نقض autem *intransitivum* & gravissimum.
Discrimen accurate enotatum in *Camuso*, ubi
نقض من *قوت* *قاس* a *ferre* dicitur
غير هدم او نزع الاعواد والاطساب
dissolutionem compagis *contra plenam diruti-*
onem; aut *revulsionem lignorum & funium ten-*
torii: sed *נקט* *נقض* de *domo*, *dorso*, *of-*
se, *etc.* est, cum *sonitu* ac *fragore* *dissindi*,
aut *dissilire*, ita ut *res* plane *diruatur*. Gran-
dis est figura, *Opus النقص الطهر*
fecit cum crepitu dissilire dorsum, i. e. *انقله*
gravavit donec
audiretur fragor dirupti ejusdem dirutique. E-
xemplis super sedendum. Habes, quo nihil
gravius concipi potest, *Dirupta & diruta cre-*
pat anima mea *בחי* *in vitis meis*, proprie, *in*
coagmentationibus meis. Hoc est, ita onere mi-
li *incumbente gravor*, ut *dissiliam & dirumpar*,
absque tamen ut *rumpar*, & mortem tantope-
re desideratam *invenire* queam. Exprimi vides
cum

אמר אל-אלוה אל-תרשעני

2 Dicam Numini, ne improbum peragas me; notum fac mihi super quo litem mihi intendas.

הודיעני על-מה-תריבני:

3 Num bonum Tibi, ut opprimas? ut subulcerato adfectu reprobes laborem manuum tuarum? & consilio improborum splendidus adfulgeas?

3 הטוב לך כִּי-תעשק כִּי תמאם

וְיֵעַ כַּפֶּךָ וְעַל-עֲצַת רָשָׁעִים הוֹפַעַת:

4 העיני

4 Num

cum *tadium vite intensissimum*, tum *prægravantes usque & usque cruciatus*, qui *spirantem* ita obruant, ut eum tamen *expirare* haud finant; sed *invitum ac reluctantem* in *compagnationibus vite* contineant.

עוז, ex quâ id saltem evidentissime patet, oppositum inferre *Coërcendi*, atque *relinquere* rectissime exponi *incoërcitum mittere, dimittere, sibi que permittere*. Hinc *omittendi* potestas *secundaria ducta*, itemque *negligendi*, unde posses, *Negligam super me querelam meam, eique laxatis habenis ita indulgebo, ut liberrime ferri & evagari queat, quo velit*. Sic eodem semper recurrimus. Arduum in tam arcta re *Hebræa*, omnium Phrasium natales indicare, qui in *Linguis copiosissimis* non nisi ex collatione multorum exemplorum eruuntur.

Ibid. Pulcherrima phrasis *אעובה עלי שיחי*, in qua tamen fluctuatum, ob raritatem, & interioram quandam elegantiam *metaphoræ*. Rejiculum plane *Glossæa Kimchii, Koborabo super me planctum meum*; itemque aliorum *onerabo*. Doct. *Merc.* genuinam verbi notionem sic retinet, *Relinquam super me planctum meum* i. e. *laxabo ei habenas, ei indulgebo, non a me depellere studebo*. Mirum cur *Cl. Coccejo* id coactum videatur, quum expositio ejus eodem plane redeat. Reddit nempe *Relinquam apud me querimoniam meam*; neque a me *amolliri conabor inani & vane, quia eam exuere non possum*. Etiam *Schmidius*, cum sua *querelæ duratione*, idem dicit, quamvis aliud sibi dixisse videatur. Merito ergo acquiescitur isti versioni; ut factum a *Pisc. Belg. Genev.* alii que; qui enim *relinquit apud se, vel super se querelam suam*, nec eam exuere potest, an non eidem indulgere, & *frena laxare cogitur*? Etiam *Veteres* hunc sensum exprimere voluere, nam *LXX.* dant *Ἐπ' ἐμαυτὸν ἐπιφθόνος ἢ ὀβριμίας, & Vulg. dimittam adversum me eloquium meum*; sive sibi permittam, laxatis veluti habenis; Vel hæc auctoritas *Cl. Cler.* retinere debuisset, quo minus infereret *negationem*, quam excidisse suspicatur, vertens; *Non relinquam sermonem meum de me*. Proponit & *citra infertionem; An relinquam sermonem de me?* cum interrogatione negante; qui conatus parum sciti. Meliora suggerere potuisset formula solemnis, unde unde tandem ea fluxerit, *אפם עצור ועוזר Defecit coërcitus, & dere-*

עצור ועוזר *Coërcitum & relictum*, ut opposita sit, convenire videtur usus specialis *Arabum*, in *evagatione ovium &c. quæ pascendo longius & liberius excurrunt, vesperi non redeunt*. Jam *libero pastui permittere querelas*, ita genium *Arabia* redolet, ut *Jobum* hoc voluisse justa sit suspicio; cui robur accresceret, si *שיח* *difertatio ac meditatio liberior* in Origine valeret *spatiationem, exspatiationem effusiores*. Hæc ampliora, ut vides, spatia differendi requirunt, in *Originum opere emetienda*. *Part. עלי* *malim super me*, quam *apud me*, quia sic *dolor exsuperantissimus & liberrime se effundens* simul pingitur. *כמר נפשי* posset capi, *Loquar in amaralento animam meam*; per usum illum *Emphaticum Præp. ב*, quem indicavi *Cap. 7: 11*. Sic vehementior adhuc esset sensus; quem tamen nemini præ altero molliore velim obtrufum.

Vers. 2. Grandior hic regnat adfectus, quam prima fronte paret. *אמר* *Dicam*, pro meo jure, cum fiducia; & libertate. *אל* *Ne*, non *deprecantis*, ut multi, sed *debortantis*, atque adeo, *deterrentis*; ut sit *Noli me improbum per-*

4 Num oculi Carnis Tibi? Num-
quid ut cernit mortalis, Tu cernis?
5 Num

4 העיני בשר לך אם-כראות אנשי
תראה ;
5 הכימי

agere, vel cave saxis; haud par enim est, haud decet, O Deus, insontem pronunciare fontem, & quidem inauditum, cui ne crimen quidem suum insinuasti; ut saltem cur *panas* huius tam acerbas cognoscat. Immodesta est expostulatio; quam graviore censura merito adfecit *Elihu*; *praecipitur* enim iudicii quodammodo accusatur Deus. Quid hic plus minusve ab Eruditis interpretibus sit dictum, non discutio; quum id ex *cap. praecedentis* filo haud obscure cuiusvis possit dilucefcere.

Vers. 3. Eadem licentia evagante verborum additur, *An bonum tibi ut opprimas?* Non displicet omnino *Schmidii*, *Num volupe tibi est;* sed melius *Belga* nostri, quos immerito rejicit, *num decet, juratave.* Neimpe per *oppressionem* apertam insontis, qualis *Jobus*, suspicio exoriri poterat, virtutibus Divinis haud sane decora. Ergo fortius, *An bonum Tibi, Tuoque Nomine sanctissimo dignum?* עשק in genere infert defraudationem juris debiti; in specie, violentam & injustam inflictionem poenae sine legitima cognitione ac sententia, ex observato *Cl. Cocc.* Hoc cur *Cl. Schmidio* displicuerit, non video; nam aliis verbis idem plane expressit, neimpe vim facere alicui, eumque iniuste perdere. In graviore adhuc contra *Coccejum* cavillationem incidit idem *Vir Doctiss.* ad sequens membrum; contendens יגיע כפיך laborem manuum Dei non debere extendi ultra elaborationem in utero materno, *fundatam in prima creatione hominis.* Dixerat *Cl. Cocc.* per phrasin hanc indicari 1. immediatam operationem. 2. opus artificiosum. 3. plurimam & quasi laboriosam paraturam. 4. summam apicem omnium operum, & laboris metam, quo confecto quiescat. Addiderat, cave de *structura corporis* hic tantum cogites; *imago Dei per Christum illud est, de cuius factura & conservacione* hic agitur. Haec fundata in vi phrasicos, quae proprie *Elaboratum manuum* designans, omnes istas ideas sponte ingerit, ut mirum sit *fundamentum* huius sententiae a *Cl. Schmidio* desiderari. Commentatori Theologo systema suum nescio quid glaucomatis ante oculos objecit, ut *potius & decem* huius formulae non perspi-

ceret, quae cum *structura corporis elaboratissima* haud dubie complectitur *animae dotes insignes, & imaginis Divinae imitamentum praeferentes.* Frustra ergo hic *Calvinianis* irascitur; & nimis prope properans scribit, *Scripturam quando de opere manuum Dei loquitur non solere opus redemptionis, sed creationis intelligere.* Utrumque, peraeque obtinet. Concedo equidem *creationem animae & corporis* hic primum omnium tenendam; sed *Jobum* simul *recreationem, sive novam gratiae creaturam* hic innuere, arguit oppositio *inter ipsum, & improbos* instituta. Crescit quoque inde vis argumenti; & quam absonum sit, ac repugnans, ut *Deus valem hominem subulcerato adfectu reprobet* repulietque, palam est. Apparet etiam, cur in *discussionem* hanc *Theologicam* descenderim; nam sine ea sensus vel tenuior, vel obscurior existeret, ut deprendes ex *Merceri* interpretatione, bona illa quidem, sed citra aspectum, quem dedimus, parum stringente; *Argumentatur, inquit, ex eo, quod Artifices sua opera amare soleant, & tueri.* &c. &c. Verbum הופעת est, *Radias, irradias, vibrans & preradians effers lumen;* ut ad *Cap. 3: 4.* intinuat. Emblemata per se lucidissimum. Etiam amputo, quae latius hic disquisivit de *Pineda.*

Vers. 4. Rudia dicta profundit noster, & fluant cum maxime dolori se abripiendum permittens. Sonantius redditur *oculi carnis,* quam *carnei, vel carnales.* Non satis aridet levitas, quam iis notari vult *Merc.* vel *ignorantia,* unde fallax iudicium. *Cl. Cocc.* retulit ad *suspiciones, & iracundiam, quae impellant ad veritatem vi eruendam; & questionem per tormenta habendam.* Praefero *oculos odii & invidiae* plenos, quos *Cl. Schmid.* exhibuit. עיני הוזהרות oculi invidi merentur carnis nota signari, ut alibi quoque mali absolute vocatur. Videre pro invidere etiam proclivem habet rationem, quum a *visis* videndo invidiam, vel *invidentiam,* duxerint *Latini.* An huc pertinet

ראי מן אלגן מיני מן הגן
Visus a Genio, sive *Damone;* i. e. oculo maligno tactus? Indubitato huc facit, quod verbum עין עין inter alia valeat, oculo maligno

5 הכימי אנוש ימך אס-שנותך

כימי גבר :

6 כי-תבקש לעוני ולחטאתי

תדרוש :

7 על-דעתך כי-לא ארשע ואין

מדרך מציל :

8 ידך

no petiuit; & **עין ע-ג-י** Oculus pro maligno & invidio, ut in formula solemni **ד-ע-ל** ad depellendum oculum, i. e. ad invidiæ fascinum averruncandum. Sensus sic emergit, præfiscine dixerim, admirabilis. An nimis tibi felix, & beatus videbar, ut postquam me, ad invidiam usque, bonis internis, exteris, cumulassem, ipse mihi quodammodo invidere inciperes. &c. &c. Sentis simul Invidendæ olim Jobi fortunas, easdemque haud dubie invisas, ac maligno sæpe oculo petitas, indicari.

Vers. 5. Profundior & hæc periodus. Ad ignorantiam refert Merc. quasi diceretur, Num opus habes hominum more temporis diuturnitate, ad inquirendum de facto meo; & ad cognoscendum qualis sim &c. &c. Huc concessere cum Pisc. Doct. Belgæ. Alios ad mutabilitatem traxit, monet Merc. quos secutus est Schmid. innui putans mutationem animi sententiæque, quæ Aeterni & immutabili Numini non conveniat. Ideam iracundiæ, & cupiditatis vindictam occupandi quantocunq; pressit Cocc. Omnia hæc prolixius dedit de Pineda, posterius quidem ut germanum præferens, sed in Paraphrasin tamen reliqua quoque intexens. Mihi extremum æque ac primum minus videtur respondere universo tenori; cum quo melius consistit mutabile illud & varium, quod in affectibus humanis regnat, nunc amorem cum favore, nunc odium cum invidia induentibus, & tempore ipso fluxioribus. In viris principibus præsertim id vitii residere, atque Aulae aura nihil esse inconstantius, recte hic observatum a Doct. Jesuita. Habes nexum haud inconcinnum cum Vs. 4. nisi malis Cl. Clerici concianam quoque expositionem; An bre-

5 Num ut dies mortalis, dies Tui? Numquid anni Tui sicut dies viri?

6 Quoniam investigas quid ad iniquitatem meam: & conquiris ad peccatum meum.

7 Etiam si bene scias, quod non sim improbus: neque e manu tua eripiens est.

3 Ma-

vis avi es, ut possis instar hominis maligni, aut invidi, male velle, aut invidere? pares paribus invident. At non Deus æternus &c. Bonus est ad spectus, Mortali enim, quantumvis Felici, quis æmuletur, aut invidet, nisi Mortalis, & angulli tum avi, tum pectoris?

Vers. 6. Variant, pro varia, quam vidimus, ratione, deductiones. Merc. dat, Talesne affectus humani in te sunt, ut per questiones ac tormenta confessionem sceleris ame extorqueas. Infitit in ignorantiam. Cl. Cocc. eundem equuleum, questionemque per tormenta exsculpit ex Iracundia. Non omnino displicet imago torturæ, quam ex odio invidio tunc potius derivarem. Saltem longe melius ea quadrat ad feriem, quam Schmidii interpretamentum, cui querere peccatum hic valet imputare & vindicare, seu punire. Sic se punitionem saltem meruisse, confiteretur Jobus; quod cum in hac acerrima contestatione fecisset, supponit quidem Vir Doct. sed magis ex suo sensu, quam ex Jobi affectu, frenum hic mordente. Ei sic satis accommodas sentis fiducias innocenti admotas, ut se nocentem fateatur. Sed vide an aptius se deat, conquiris ad peccatum meum, &c. Invidorum videlicet est, criminationes & Calumnias undique conquirere, ad innocentiam ac virtutem labe adspargendam, vel & in judiciis opprimendam. Constructio per ל, admodum signata, hanc expositionem adjunctare videtur. Tale quid obversatum Doct. de Pined. qui verba **ד-ר-ש** & **ב-ק-ש** hic explicat summo studio querere, nec tamen invenire, ut Ps. 4: 3. & Jer. 50: 20.

Vers. 7. Non improbo structuram, quam magno & miro consensu omnes Interp. tenent, super scientia tua, supple est; Tu probe

8 Manus tuæ nervis colligarunt, & effecerunt me; uniter circum-
quaque; & tamen absorbes me. והבלעני :

9 Re- זכר- 9

*scis: vel, quod Bolducius, non sine acumi-
ne, malebat, Apud scire tuum est; apud Te,
& ex propria scientia, sine testibus, optime nos-
sti, me non peccasse. Sed tum rotundius, tum*

fortius fore puto, si על super, sumamus pro
non obstante, ut vulgo dicunt, quantumvis bene
scias, super scire tuum, sine supplemento.
Amat Arabia hunc usum sub علي, quamvis & priorem illum agnoscat. Harivius

Conf. 35. ارب بكرها طال تعبسها
وحجبها وهي علي التعتبس
Nutrio virginem, a longo in-
nuptam, & domisadam; que non obstante ea
magno ambitu peritur. Enigma est in vinum ve-
tus, cujus tella necdum relata. Idem Conf. 44.

تابعين عقابا في مسيرهم
علي تكلمهم بالبيض
والسباب Sequi possint Aquilam in itinere

ipsorum, etiamsi galeati loricatique a capite ad
calcem sint. Enigma in milites & signum mi-
litare. Ita emphati על adhibitum quoque
infra Cap. 16: 17. & 34: 6. ut ibidem mone-
bitur. Adde Ezech. 9: 5. percutite על תחום

ענינים non obstante indulgentia, qua connivere
vellent oculi vestri; & ne molles sitis, parcatif-
ve. Si Masorethibis promptus fuisset usus, a
Crisi temperassent credo, qua אל substitute-
runt. Potest quoque his omnibus in locis af-
sumi vis illa elegantior, qua علي adfert
statum presentem, & cum maxime vigentem.
Clarius evadet specimine ex Mamasa.

ولاكنه نازعته مجاوع علي انه
ذو مرة صادق للنهض

Interim divexant illum inedia, super quod
ille
Præditus vigore, strenuusque ad consur-
gendum.

Haud quadrat ibi, non obstante: sed viri præ-
sentissimus temper vigor, & strenuitas designa-
tur. In Al.or. Sur. 15: 54. Abrahamus leto
Filii nascendi nuncio adjectus sic inducitur.

البشرتموني علي ان مسني الكبير
An Evangelizatis mihi, quum cum maxime mo-
teigerit senectus. Posses tamen ibi cum Ma-
racio iterum, Non obstante. Hinc foret, si-
ne suppletione & interruptione, Conquiris quid
ad peccatum meum, quamvis cum maxime scias,
me non esse improbum. In altero habes obstacu-
lum superfluum; in altero, statum super quo
quis constitutus. Fortissimum merito ante-
fertur.

Ibid. Languet, quod in seq. membro sup-
pletur a nonnullis, scis me infotem; quod si
fons essem, non est qui me e manu tua eripiat;
non possem debit. is mihi punas effugere. Eodem
supplemento indiget Cl. Cocc. versui 5. & 6.
sic clausulam hanc subnectens, quati insinua-
retur, Non esse cur ex iracundia vindictam occu-
per Deus, iustar hominis, quia nemo ex manu
ejus potest eripere; nempe fontem, panisque dig-
num. Minus adhuc vigoris habet Cl. Schmi-
dii nexus cum רעת jungentis, ut sit, ipse
scis quod nemo me eripere possit e manu tua; nam
ipse sic describere soles tuam potentiam. Tale
quid & Cl. Cler. exhibet; valde meo iudicio
remissum. Non satis nervosa quoque Merc.
interpretatio, in hanc mentem. Teves me, nec
elabi tibi potero: quid itaque per hos atroces do-
lores confessionem mihi exprimere conaris facinor-
rum? Vehementius aliquid ministrabit nota
ultima ad Cap. 5: 4. ubi hac formula com-
prehendi videbis adhibitionem atrocissimam, ve-
lut discerpti a Leone, vel direpti ab hoste & op-
pressore potentissimo. Sic foret, servumque in-
morem a te discerpor ac dilanior: nullo mihi
vindice tantam a Te illatam vim depellere va-
lente. Ad hunc sensum adspiravit proxime

Pagnin. inferens, & tamen non est qui de manu tua eruat. Tota periodus sic rotundanda. Numquid instar mortalis alicujus invidia tangeris? Nam conquiris mihi Crimina, meque ut improbum tractas, quantumvis certo tibi constet me non esse improbum: atque adeo, non obstante tua ista exploratissima scientia, me ut talem discernere & disperdere non cessas, absque ulla spe restitutionis in integrum.

Vers. 8. Nil causæ erat, cur Cl. Schmid. novam hic coherentiam ingereret; scis quod manus tuæ formaverint me. Jacet sic, quod erectius extulere Reliqui, sine isto Quod. Ubi ergo nexus? ad *Vs* 3 Mercerus respicere jubet, ut insitatur ulterius in opus manuum Dei. Non sperno, sed addo propius ex *Vs*. 7. Nempe sub manibus Dei se dilaniatum sentiens Noster, novam inde expostulationem arripit, atque in hæc verba erumpit. Manus tuæ efformarunt me, & effecerunt: uniter, aptissime, circumquaque; & tamen absorbes me.

Ibid. Quatuor invenio sententias, in quas seceditur, præeuntibus Rabbinis, in verbo עֲצֹבוּנִי. Nam 1. *Ab. Esra* dedit ex usu vulgatissimo, dolore adficiunt. 2. *Kimch.* maluit cum labore fecerunt, sive elaborarunt me. 3. *Jarchius* cum *Ralbag* & *Perizol.* ex עֲצֹבֵי effigies exculpserunt effigiarunt me. 4. Ad lucem *Dial. Arab.* המפרשים רוני multo plurimos interpretum dedisse monet *Ab. Esra* בראו הנוף מיהרי הנוף crearunt nervos corporis. Idem a *Nachmanide* suggestum. Primum amplexi *Belg. Jun.* &c. dantes, Manus tuæ dolore adficiunt me, quamvis me fecerint. Id ex connectione modo indicata non omnino alienum censi potest, & præsidii aliquid invenit in *Cap.* 9: 28. sed tunc rotundiorum mallei structuram *Ab. Esra* ויעשוני reddentis & conficiunt me i. e. adficiunt ac consumunt; ut *Zeph.* 3: 19. Ecce ego עשה conficiens omnes adficientes te. Pro secunda opinione stant *LXX.* *Vulg.* *Chald.* *Pagn.* *Pisc.* *Deod.* *Tigur.* *Genev.* *Merc.* de *Pined.* *Bolduc.* *Drus.* *Cocc.* *Schmid.* *Cler.* Existimatur a significatione primaria doloris, secundario ortam esse vim laboriosæ cujusdam & difficilis formationis, sive elaborationis; eodem fere modo quo *Vs*. 3. habebamus יגיע כפיך Laborem manuum tuarum, sive potius Elaboratum, ut *ibid.* insinuaui. Speciosissimum esse fateor; quod prop-

terea plurima quoque puncta abstulit: interim tamen nec in usu *Biblico*, nec in *Dialectis* reperio, quod hanc Laboriosam formationem in solido locet. Ad Tertium nonnihil inclinat *Cl. Cocc.* observans עֲצֹבֵי Syris esse obligare, constringere, quia constrictio dolorem adfert. Inde in *Tbalm.* dici, infantem non מעצבין

stringunt fasciis in sabbato. Hoc fieri artuum formandorum causa. Non mirum proinde esse, si formandi etiam significationem induerit hoc verbum. Vides a secundo nil differre, nisi ratione *Etymologiae*; prout עֲצֹבֵי simulacrum, effigies aliis a Forma descendere videtur, aliis a Dolore, quem idola cultoribus suis important. Posterius hoc nunquam cuiquam in mentem venisset, nisi vim Doloris constituisset Principem totius Radicis. Hoc tam alte fixum sedebat *Cl. Cocc.* ut inde constringendi usum Syriacum emanasse autumaret. Atqui dolorem a Constrictione potius derivandum esse, Linguarum omnium natura evincit. In *Lib. de Def.* p. 142. & seq. hæc discussa; ibique *Originem* thematis nostri in constringendo sic adstruxi, ut nihil dubitationis relictum videatur. Speciatim autem illic enotatum reperies usum Arabum, in corpore humano suis nervis & tendinibus in pulcherrimam formam colligato, ac contexto. Vid. p. 144. & 151. itemque quam in *Obs. Prioribus* dederam p. 190: 191. Hinc Quartum tandem a veteribus Rabbinis commendatum, minus suspectum erit cordatis interpretibus, atque tuto quiesci poterit in completissimo illo sensu, quem hinc elicit *Doct. Merc.* Nervis & venis me compegerunt ac colligarunt manus tuæ, pulcherrima undique compage, ut omnia membra sint inter se connexa, compacta, & pulchre aptata, ac conformata. Existimem *Jobo* hic obversatam esse corporis sui carnificinam, & dilaniationem illam, quam *Vs.* præc. tetigit; quæque hic recurret in verbo התלעני Absorbes me, more Leonis me concerpens, & membratim dilacerans. Atqui, inquit, Tuæ manus pulcherrimum in modum me contextuerunt olim, & construxerunt; ut jam tantopere adversus me servire, meque destruere, ac dilaniare, profecto haud debeas. Hæc oppositio missam facere jubet conjecturam geminam, olim propositam in *Obs.* post *Job.* p. 192. ubi totam pericopam in bonum reddere

conabar, ope verbi בלעני, ut pro התלעני

9 Recordare, age, quod tanquam lutum me feceris; & ad pulverem me sis redacturus.

10 An non sicut lac eliquasti me? & sicut caseum coagulasti me?

11 Cu-

Absorbisti me, haberemus, summo studio elaborasti me, vel ע, ad maturitatem pervexisti me. Haberent hi conatus; quo gradum tuerentur; præsertim si באע a באע

absorpsit nil differat Origine, sed tantum Metaphora, qua absorbere usurpari cœpit pro pervenire ad finem, terminum, metam operis, cursusve. Verum, ut nostra in his omnibus non quarimus, ita pro nostris haud sane contendimus; quin ne nostra quidem censeri volumus, nisi quæ veritatis sigillo comprobabuntur. Diluviandi & deglutiendi potestatem proinde ex Cap. 2: 3. nexuque cum Vs. præced. hic cum opportunius, tum securius, retineri judicarem.

Ibid. Verbulum debetur particulæ וְ pereleganter hic positæ. Redditur, simul undique; & refertur a plerisque ad præcedens עֵשְׂוֹנִי effecerunt me: ut sit totum me, non dimidium aut aliquam partem mei. At Merc. & Cocc. cum seq. jungunt, simul undiqueque absorbes aut destruis me. Sic ingratus exiit Pleonasmus Præp. Vav, cujus duritiem exempla a Cl. Cocc. adducta non emolliunt. Nec tamen aridet interstinctio Belg. simul circumquaque sunt illæ; manus scilicet. ut me dolore adficiant: עֵ אֶבְסוּבְנִי me. Tentarunt alii, duriore adhuc Ellipsi, cum Pleonasmio conjuncta, nra circumquaque sunt, quibus me absorbeas. Omnia erant in vado si assumas uniter, usu illo signatissimo, quem Lucret. frequentat; ut Lib. 3: 358.

— — Qui cœtu, conjugioque
Corporis atque animæ consistimus uniter
apti.

Id est unitissime juncti, & coagmentati. Ex multis, quæ huc pertinent, unum nunc dabo Ps. 122: 3. Urbs quæ coagmentata sibi est uniter. Referendum ad עֵבְרֹנִי nervis contexuerunt,

9 אֶבְרֹנָא כִּי־כַחֲמֵר עֵשִׂיתִנִּי וְאֵלֶי־
עַבְרַת תִּשְׁבְּנִי :

10 הֲלֹא כַחֲלֵב הִתִּכְנִי וְכַגְבִּינָה
תִּקְפִּיאֵנִי :

11 עוֹר

atque aptissimam illam texturam, dicam? an accipcionem corporis humani, qua כְּבִיב circumquaque est elaboratum, tam artificiosè, ut omnem admirationem supergrediatur.

Vers. 9. Contortius est, quod cum interrogatione admirabunda hic conceptum a nonnullis, memento quod ut lutum feceris me; עֵ in pulverem reduces me? sic potterius illud figurate esset exponendum, pro me adstriges, stratumque ita in pulverem dejices? Habes phrasin Cap. 15: 15. In pulvere cornu meum. Confer quæ ibi dicenda. Hoc adspèctu commodior foret enuntiatio, Memento quod ut lutum feceris me; עֵ tamen in pulverem redigis me. Qui me ex pulvere & luto construxisti in admirabilem hominis formam, effigiemque; parum tibi ipsi consistare videris, quum me, in medio vitæ cursu, tam miserabiliter deformas, destruisque, ut non homo sim amplius, sed vivum ac spirans cadaver. Sic responderet hoc Hemistichium superiori illi, עֵ tamen absorbes me. Non autem tamen deserere literam hujus formulæ ex Gen. 3: 19. Pavis es עֵ ad pulverem reverteris; & subscribo Doct. Merc. Cocc. Schmid. Cler. aliisque, ad humana conditionis fragilitatem, uliro in pulverem relapsuram, totum verticulum revocantibus. Incommodius appositum ab Erudit. de Pined. Non deprecor mortem, scio enim mihi statutum semel mori; sed ne tam cito moriar, illud tandem precor. Imo verò, ne tam duram divamque necem subire cogar; & intolerandis tuis ictibus contundar, qui sponte in pulverem utriusque sum dilapsurus. Est ergo deprecatio acerbissimarum Plagarum, pulveri in pulverem redituro incumbentium, cumque conficientium; & quidem, quod hinc abesse nec potest, nec debet, inmerito, חֲנֹם; quin imo meritis viri aliud exigentibus.

Huic sensui succinit וְכֵר Memento, quod magis quadrat in mortalitatis sortem per se miserissimam, cujus oblitus videbatur Deus; quam in alterum illud. Succinit item & כַּחֲמֵר sicut lu-

lutam; quum superior expositio postulasset potius **מחמר עשיתי** *Ex pulvere effecisti me, atque crexisti; & tamen in pulverem me reducis, & prosteris.*

Vers. 10. Insignis Tabella, quæ eminentibus coloribus depictum sinit hominem, prout artifice Dei manu admirabiliter effabricatus fuit, ut ex ipso virtutes Conditoris relucere. Ea tres vericulos implet, atque a nonnullis, eum quibus sensit *Doct. de Pineda*, habetur pro *amplificatione* *Vs. 9.* ubi se e *Luto* dixerat efformatum. Sed diversa plane est facies rerum. Ibi ex mortalitate abjecta & fragili argumentabatur Noster, sese extraordinarius plagis non debere obrui, quod inde ab ortu vermem, sive verminantem putredinem indutus, & ex pulvere factus, ad pulverem quantocyus sua sponte, & ordinaria miseriarum mole, esset relapsurus. In hac materia totum *Cap. 7.* vidimus consumtum fuisse. Hic vero, ad eandem Plagarum depulsionem aliud suscipitur ratiocinium, desumptum a magnifica & munifica hominis factura, quem tam mirandis modis Deus infinita sua potentia, sapientia, ac bonitate, produxit, ac construxit, ut sibi parva conspice videatur, si nobilissimum illud & elaboratissimum opificium suum propriis manibus destruat, atque deformet. Hoc voluisse puto *Schmidium*, quum hic argumentum invenit deductum a beneficiis Dei olim exhibitis quæ continuanda potius, quam abrumpenda. Ea autem beneficia consistere in creatione, sive formatione in utero; vite datione; conservatione; & custodia. Eadem mens *Merceri*, *Belgarum*, totiusque fere interpretum chori, intra *Naturæ* fines sese continentium; nisi quod unus itemque alter *Gratiæ* ac vite spiritualis quoque rationem habendam esse censuerint. *Cl. Cocc.* cinnam amborum beneficiorum conficit, atque partem pericopæ ad vitam naturalem, partem ad vitam spirituales applicat; *Vs. 12.* ex voce **חסד** gratia colligens, peculiare aliquod beneficium indicari, majus, quam quod in vite corporalis datione consistit: nimirum, ut Deus ei innoverit cum oblatione & oblatione unionis ac communionis sue. Hypothesin arguet ex eo, quod homo sine isto principio nil aliud sit nisi pulchra bestia: & quod si temporalibus bonis cogitaretur, eadem posse esse predicatio Bovis, si is loqui sciret. Ad finem subnehit, descriptio hæc hominis generatione pro-

creati est analogæ creationi primi hominis, ejusque ordini, *Gen. 2: 7.* eaque hic *Vs. 7.* innuitur. Eadem quoque in pictura formationis novi hominis, sive regenerationis, adhibetur *Ezech. 37: 5, 6.* Voluitne insinuare: *miru*, universam hanc periodum tribus verbis continuatam, tum literaliter, tum mystice, esse interpretandam? ita accepisse videtur *Clar. & Acutissimus Schenckzerus*, in *Phys. Sacr. Jobi* ad h. l. Atqui in *Vs. 10. & 11.* naturalis formationis limites non egreditur *Præclarus* interpret; atque regenerationem ex *Vs. 12.* demum exsculpit. In hoc sententiarum divergio expendendum accurate interpreti, respiciatne *Jobus* ad generalem & omnibus communem, vel creationem, vel formationem in utero materno; quo plurimi inclinant: an speciatim suam productionem, cum prerogativa favoris cœlestis, supra alios, conjunctionem, voluerit delineare. Inde haud exigua lux orietur, ad dirimendum, de naturæ beneficiis hic agatur, an gratiæ potius; an de utrisque, *Jobum*, ut in signe specimen Divinæ bonitatis, exornantibus. Phrasium penitior discussio ad hæc omnia facem prælucebit.

Ibid. Eximii quid præfert, Nonne sicut lac eliquasti me? Emblema lactis hic honeste positum voluit plerique de semine materno. Itaque post *Rabbinos Merc. Pisc. Belg. &c.* At *Cl. Coccejo* est paternum potius, sive טפה מרוחה gutta oleus, ut contenti in *Rabini* hominis primordium appellitant. Illuc trahi posset verbum תתיכני, quod veteres dedere *Mulsisti me, emulsisti me*, ex notione apud *Arabes* servata sub **נתך** *compressis, digitis expressit reliquias saccati humoris &c.* Originem & cognitionem cum notionibus *Hebraicis* alibi indicabo. Non tamen pugno pro hac imagine, quam minus concinnam, ac decoram, quis reputare, haud sine ratione, posset; præsertim quum merito dubitetur genitalium viri liquorem Lactis emblemate innui. Bona utique observatio *Cl. Cler.* non agi de mulgendo lacte, sed de eo in vas effundendo, ubi coagulatur. Attendi quoque meretur illud *Schmidii*, verbum נתך non tam notat colligare, quam, rem colligatam fundere, & immittere in formam aliquam; ut *2 Reg. 22: 9. &c.* Secundum istam vim Lac fusum figu-

II Cute & carne vestivisti me? עור ובשר תלבישני ובעצמות
& ossibus ac nervis contexuisti me? גוידים תשכנני
12 Vi- 12 חיים

raret *primum hominis formationem*, quum in *Embryonem* ex utriusque parentis semine coalecit. Hoc *Lactantius de Opif. Dei Cap. 12.* quam simillime expressit, *Ajunt Varro & Aristoteles, si semen femine recte cum virili mistum sit, utraque concreta & simul coagulata informari &c. &c.* Hoc factus primordium *Lac coagulatum colore & consistencia referre tradit Doct. Scheuchz.* ad quod hic respici haud abhorret a vero. Saltem magis placet quam quod *Lactis nomine partes fluidas corporis adfectas velit Cl. Gass. in Comm. L. H. sub סכך.* Alterum gradum formationis tunc efficere posset sequens colon, quod exhibet *Casem condensatum, & conglobatum*, per quem representaretur sit commode ipse *Firtus*, ex *materia illa coagulata in spissioreem, & carneam, materiam sese magis magisque conglobans*; ac constituens rudiorum illam *massam*, quæ *convoluti glomeris, גלם*, appellatione insignitur *Pf. 139: 18.* Radix, unde *גבינה casens* descendit, apud *Arabes* allervata est, quibus *جبن* de *Lacte* est *coagulari*, vel potius *concresecere, & conglobari in massam spissioreem.* Plura non addo, repetenda ab iis qui profunda amant *Linguarum*, ex *Clavi Dial. p. 196. 197.* Formam *גבנה*, quam in quibusdam

Codicibus extare monuit *Mercer.* confirmaret similis duplicatio *tertiæ radical.* in *جبن* & *جبن* *Gubunnon & Gubunnaton*, quam a quibusdam in his vocabulis captari annotavit *Gjaubarus.* In hac *Literali* explicatione acquiescere me posse profiteor, si paulo magis ad scopum attemperetur, ea ratione, quam mox indicabo. Non distitabor interim, me ejusdem scopi ductu impelli, ut aliquid sublimius & exquisitius sub his figuris comprehendi suspicer, per quod *gratia Sanctificationis, inde ab utero, consignetur.* Hujus *magni Beneficii participem* fuisse *Jobum*, cum aliis illustribus valis *Electiois*, multa credere jubent. Eiusdem opportunitissimam hic mentionem esse, nemo non sentit; quum argumentum inde redda-

tur stringentissimum, cujus acies, si intra *fines Naturæ* subsistatur, non nihil hebetet. Accedunt jam Emblemata illic proclivis *Lactis & casei nivei, sive Matris, Massæque sincerioris*, quam illud *חמר Lutum*, quod sibi cum reliquis mortalibus commune agnoverat *Vs. præced.* in quo ut inerat significatio *mortalitatis abjectæ & impuræ*; ita immutata argumentatione hic urgeri videtur *peculiaris Gratia Dei*, quæ *Jobum* inde a primo ortu sibi vindicaverat in *vas Electum*, specimenque *veræ virtutis ac pietatis*, ejus tum *corpus*, tum *animam* eximii *Dotibus Spiritus Sancti imbuedo*, atque *communis corruptioni eatenus eximendo*, ut in ipsum *dominari* haud fineretur. Non ergo *improbis*, qui *ab utero*, per singularem *Dei curam*, custodiamque, *probus*; nec *labe hypocriseos contactus*, quem ut *Lac purum sincerumque eliquarat & consecraret* in *Sp. S. domicilium*: non denique pro *capite scelerato nunc destruendus & exterminandus*, quem *eximia Sanctitate* suilinet *manibus excultum* atque *exornatum* voluerat *bonitas divina.* Huic interpretationi subservire etiam posset verbum *התיך*, quod est *fundendo eliquavit & extra-*

xit, quo de *latius in Origimibus*: præsertim si illuc allusum esset *Cap. 11: 4.* ut ibidem submonebitur. *Ibid.* Sublimiorem hunc adspæctum proponendum esse existimavi. Possum tamen *Literali sensu* contentus esse, si scopo magis adaptetur, hoc est, si non *lutea, & impura*, sed *Lactea & pura hominis Origo* hic describi statuat, qualis e *manibus Conditoris* intaminatissimi prodiit, ac prodire censendus est, secundum legem *Naturæ Divinitus institutæ*; quum contagio, & labe, illi *Origini* adherens, non ex *Deo* sit, sed ex *Natura destituta*, ut in *Scholis* loquuntur. Merito ergo *Jobus* suam *Formationem* considerans ut *ingens beneficium* *Numinis, pignusque inexhaustæ ejus bonitatis*, eam *pulchris* hæc *Emblematibus* exprimit, atque *sincerum illud & incorruptum*, quod *Origini* nostræ a parte *Creatoris* inditum est, concelebrat, ut Eum ad *continuationem* ejusdem *gratiæ* provocet, si seipsum ea non penitus

חיים וחמד עשית עמרי ופקרתך 12

שמרה רוחי :

13 ואלה

tus indignum gessisse, sed eam religioso Numini culta fovisse reperiatur. Hæc argumentatione utetur Noster *Cap. 23: 10, 11, 12*. Ea in se nihil habet absurdi: sed sinistras tamen movit suspiciones, quasi se *immaculatum*, & *a labe intactum*, gloriaretur; ut *Cap. 11: 4*. ostendemus.

Vers. 11. Graphicam hanc corporis artificose conformati ac contexti descriptionem alii applicant *Fœtui* adhuc *incluso*, alii eidem jam *excluso*, atque *ad maturitatem succrescenti*. Ex mente priorum *Ill. Grotius*, *Hic ordo est in genitura: primum pellicula fit, deinde in ea caro; duriora paulatim accedunt*. Hæc latius deducta dabant *Merc. Schmid*. itemque *Bolduc*. qui tamen præfert alteram opinionem, quæ omnia hæc ad *adultioris ætatis robur* extendit. Hoc ansam eidem portexit ad *figuram Hominis Loricati* hic introducendam, in qua *ossa* respondeant *ferreis laminis*, e quibus *Lorica* constat: *nervi* autem sint veluti *corrugiæ* &c. *pellis* denique ac *caro* sint veluti *Chlamys*, *vestisque militaris coccinea*, qua *ossa Lorica* ad ornatum operiatur. Hæc luxuriant. Castigatiorè judicio *Clar. Scheuchz*: *corroborati* jam corporis *admirabilem fabricam* in *cute, carne, ossibus, & Nervis*, ex *Anatomie* fontibus nobis reclusit, atque sub conspectum dedit. Meo iudicio & *fœtus inclusi conformatio*, & *ejusdem exclusi corroboratio*, atque *incrementa*, hic ammicissime conspirant, seque simul comprehendendi non patiuntur tantum, sed etiam postulant.

Ibid. Ad verbum *השכנני* paucis observo, nonnullos a *סכך* dedisse *texisti me*; alios a *שוך* *sepivisti me*. Utrumque interpretamentum a *Mercero* expositum. *Adi & Guss.* sub *סכך*. *Cl. Cocc.* vertit *texuisti me*, a *שוך* *ramus perplexus*, inquit, *non a שכך* *quod est tegere*. Placet: sed sciendum, utramque Radicem eandem habere *Originem*, & *סכך* *secundario esse tegere*, a *texere, prætexere*; quod & *Latinis*

12 *Vitam & benignitatem fecisti mecum? & visitatio tua custodivit spiritum meum?*

13 In-

pro *prætexere tritum*. Posses hinc, vel, *tanquam sepimento prætexuisti me*, vel, quod malim, *tanquam structuram elaboratissimam ossibus & nervis contexuisti me*. Quam opportuna sit hæc *imago*, nil dicere attinet, quum *contextura, & contexti*, apud veteres passim hoc sensu adhibeantur.

Ibid. In deliberationem tandem venit, an & hæc *figurata* interpretationem exigant, admittantve, secundum *Allegoriam Ezech. 37*. Haud putem: etiamsi concinniora adferri possent forte, quam quæ *Gregorius, Hugo, Bernardus*, aliique *Mystici Doctores* hic captarunt. Sane multum diversa est facies rerum apud *Ezech.* neque quæ ibi *Mystice* extant de *ossibus motis, in unumque compactis*, ac mox *nervis, carne, cute, convestitiis*, heic loci quadrant. Etiam hoc probe observandum, istis figuris non *internam Regenerationem, & Novi Hominis creationem*, pingi, sed tantum *externam ejus speciem*, quæ necdum *Spiritu vite* animabatur. Non video proinde, *Gratiam sanctificationis* jam *ab utero collatam*, satis tuto quæri posse in his phrasibus, quæ ita *totam sibi Literam* vindicant, ut *sublimiorem sensum* excludere videantur. Dices, ergo nec *figuratum* illum *aspectum*, quem *Vs. præc.* proposui, posse stare. Per me cadat licet, si semet sustinere nequeat: nec tamen existimem eam necessario concidere, si hunc *Vs. intra Literam* contineamus. Haud male utique cohærebit *periodus* sic digesta, *Quum in matris utero conciperer & formarer, singularis tua cura me complexa fuit, satisque meos sanctificans, corpus artificiosissime contextum mihi paravit, ut, cum vita, gratie tue ubertatem gratis lætusque experirer &c. &c.* Expediit tamen adhuc *pericopa* forte censetur, si *solum Naturam institutam* a Deo spectemus, secundum id, quod *ultima nota* ad *Vs. 10.* exhibebat; sic enim *simplici tenore* omnia decurrunt hæcenus; & *Gratia Spiritus Sancti, regenerans & restituens naturam destitutam, Vs. sequente* demum pro *cumulo beneficiorum* superaccedet.

Vers. 12. Arctissimis cancellis hæc inclusa
M m a qui-

a quibusdam *Rabbinorum*, omnia ad factum in utero adstringentium, secundum *Nature Leges* & rationes. Alii, ut *Ramban*, & *Jarchi*, generalius retulerunt tum ad *vitam* & *beneficentiam* in utero inchoatam, tum ad eandem postea diversis gradibus continuatam. Cum his facit *Doct. Merc.* sub **כסר** complectens omnia beneficia, quæ ultra vitam homini largitur Deus, dum educandum eum, provehendum, insituendum, & informandum in Lege sua & timore curat. Hæc tanquam lata & laxa nimis restrinxit iterum *Schmid.* per **חיים** vitam, intelligens eum anima extractionem ex utero: per **כסר** autem benignitatem tenerrimæ infantie in nutritione impensam: addens se valde dubitare an vocabulum hoc ultra infantiam istam debeat extendi. Nempe tres gradus, nimis anxie, sibi describit *Vir Doctus*, atque illa quæ *Mercer.* sub **כסר** complectebatur, ad visitationem & custodiam Dei potius pertinere iudicat; calidiuscale rejiciens meditationem *Cocceji*, **ח** **כסר** exponentis tum de reliqua Benignitate, tum potissimum de Gratia sanctificante, cum oblatione unionis & communione cum Deo. Tam bonis rationibus hanc ideam adstructam dedit præclarus *Interpres*, ut haud dubie assensum quoque *Cl. Schmidii* impetrasset, nisi diversum Systema circa gratiam *Elektorum* eum præpedivisset. Dixerat *Coccejus*, de ea Gratia valet argumentum, ut qui est opus manuum ejus, possit esse certus, Deum hoc opus suum non spreterum, aut abjecturum; nam *אגיש* hæc, si quæ alia, est ἀποταμίωτος. Ut doctrina, ita argumentatio inde *Joho* attributa, displicere *Schmidio*; ac propterea ex voce **כסר** omnem respectum ad Gratiam Sp. S. exclusum ivit, non sine ἀπεργία τῆ ἀποδοχῆς. Potuisset *Vir Doctiss.* ex sua quoque Theologia voci latitudinem suam relinquere; atque argumentationem saltem admittere a convenientia, quæ Beneficium gratiæ semel collatum continuari potius quam abrumpi vult; si nulla causa ejus abrumpendi possit dari. Huc Theologicum hoc certamen discutendo descendere iterum debui; quia sic demum pervenire poteram ad genuinam vim ratiocinationis *Johæ*. Ea non desumpta est a Certitudine gratiæ, unde nunquam quis excidere possit. Salutis anchora illa si inter fluctus tentationum præsens semper adfuisset *Nostro*, tam turbulento a-

stu nunquam jactari potuisset. Ergo argumentatur ex eo, quod *Benignitatem* & *gratiam* semel captam proficere, convenientissimum sit. Redeat ad ea, quæ *Vf.* 10. prælibata.

Ibid. Nimis quæsitum, & Philosophum, est, quod *R. Levi* in membro sequenti

פקדתך exponat *præfectura tua*, eamque trahat ad *Facultates principes animæ*, quæ præfecturæ quasi gerant in corpus. *Merc.* cum plerisque *visitationem* verit, intelligens assiduam Dei curam, inspectionem, & providentiam, quæ *Johi* spiritum vitalem conservaverit, usque in hodiernum diem. *Schmid.* omnia bona corporalia & spiritualia, hac *visitatione* complectitur; ipsam quoque Gratiam Sp. S. quæ cogitata, consilia, decreta, & molimina omnia fidelium regat, atque ab errore custodiat. Mireris merito hic tam *Liberalem* redditum, qui in **כסר** triparcus fuerat. Sed vicit vis veritatis, sensitque Beneficium summum Sanctificationis hinc abesse non posse, quin argumentationis nervum in eo potissimum residere. Nimis interim argutum, quod *visitatio tua* pro *Tu visitans*, accipere jubeat: longe commodior enim & mollior est ipsa actio, sive *visitatio benignissima Dei*, vitam, Gratiamque *Joho* collatum continuans, identidemque cumulans novis beneficiis, & ornamentis.

Ibid. Offeram, ex alia constructione, alium adhuc sensum, quem tamen anteferri nolim.

Monuerat Ab. Esra **פקדתך** esse פועלה, Agens, sive *Nominativum*. Possit tamen, citra ullam violentiam, haberi pro *Accusativo*, Et depositum tuum custodivit Spiritus meus.

Phrasis est notissima **שמר פקודים** Custodivit mandata. Eadem ratione obtinuisse debuit **שמר פקדון** Custodivit depositum, quod & פקדה appellatum dubitari nequit. Transpositio vocabulorum, pro **רוחי שמרה**

פקדתך nihil habet durum, aut insolens. Sic testaretur *Noster*, se Beneficia Dei, ac præsertim *Sacratissimum* illud depositum Gratiae, religioso pectore custodivisse: atque obligationibus suis Sanctissimis tam diligenter respondisse, ut se pro *Improbo* aut *Hypocrita* a Deo puniendum fore nunquam sperarit. Proposui quod natura Linguæ admittit, sed seu-

13 ואלה צפנת בלבך ידעתי כי
זאת עמך :

13 Interim illa recondideras in
corde Tuo : scio nunc, hoc fuisse
tecum

14 אמר

14 Si

sensum hunc superiori postpono, tum ob alia minora, tum quod tota hæc periodus in *Beneficiorum Divinorum* enumeratione commodius decurrat.

Vers. 13. Magna opinionum divortia circa prius Colon. *Merc.* hæc cum stomacho legenda ait, *Et ista recondidisti in corde tuo, nempe adstrictiones quibus me torques.* Sic sensus esset, *Etsi tam prolixè mihi benefaceres, hæc tamen reservabas in tuo pectore & reponebas, ut vindictam aliquando de me sumeres.* Similiter *Pisc.* de *Pined. Cocc.* qui hoc *Vf.* contineri putat *Propositi* severitatis in ipsa formatione, & אלה hæc, itemque זאת hoc, refert

ad *Vf. seq.* interfero *Nimirum.* R. *Levi* non omnino male ad occultas rationes providentiæ & gubernationis divine respexit, easdem tamen inficere nimis explicans. Alia omitto; ut veniam ad *Schmidii* sententiam, cui *Recondere in corde* valet, *beneficiorum memoriam* suppressere & sepelire; cave longæ oblivioni mandare. Non ablimiliter alii apud de *Pined.* itemque *Erud. Vavass.* ad *Vulgati* illud; *Licet hæc celes in corde tuo &c. cogitarunt de dissimulatione bonitatis, & pristina charitatis per exercitium severitatis.* Elumbe plane quod *Bolducius* dedit, *Necessarium non est, ut quis hæc omnia te doceat; nam ipse hæc scis, eaque in cordis tui thesauro reservantur; videlicet quod sicut me condidisti, ita quando, & quomodocumque liberit, perdere me possis. Ut quid ergo tecum, tanquam cum sodali, litigare præsumerem.* Damnat deinde *Merceri* interpretationem; quam & *Cl. Cler.* repudiat, *sat multa non circumspècta fuisse Jobum* notans, *que augenda non sint.* Incidit in eandem fere mentem cum *Bolducio*, hanc *Paraphrasin* exhibens, *probe novi horum te nequaquam oblitum esse, sed recentem esse eorum memoriam.* Mihi subit mirari duram & vehementem nimis videri potuisse sententiam *Merceri*, quum *Vf. 1.* acerrimam vehementiam profiteatur, omnisque insequens oratio eandem spiret. Ad beneficia quidem *Dei* divertitur *Vf. 10: 11, 12.* sed non alium in finem, quam ut *novus inde impetus* resumatur, ad

querelas acerbissimas. Coticula hæc si admoveatur reliquis interpretationibus, molles nimis, ac plus minusve plumbeæ, reperiuntur. Quid enim hic recens *Dei memoria?* quid *dissimulatio?* Quin imo quid *oblivio ipsa* horum beneficiorum? Eam *Cl. Schmidius* coactissime sane induxit, quum *seq.* membrum ad *iræ & severitatis propositum* cum *Merc. & Cocc.* pertinere agnoscat. Facit propterea duo *cola* inter se opposita, ut prius abscondere in corde valeat, in angulum quasi cordis abstrudere obliviscendo; alterum זאת עמך Hoc tecum fuisse scio, tantundem sit ac, totum cor occupasse, ac replevisse, quo effectum mox suum haberet atque exereret. Nimis secure etiam צפן

בלב recondere in corde tractum ad oblivionem; quum potius contrarium inferat sua natura, & origine, quæ est condere tanquam in loculo.

Sic *Pf. 119: 11.* בלבי צפנתי אמרתך in corde meo recondidi sermonem tuum. Absolutum usum habes *Job. 23: 12.* præ demenso meo recondidi verba oris ejus: nec non *Prov. 2: 1.* præcepta mea recondes tecum; ut thesaurum, videlicet, *cujus cura cor totum occupet.* Hinc in malum proclivis transitus, ut *Recondere in corde* sit alta mente repositum habere quid. *The-saurum iræ repositum* alicui, hoc verbo exprimi videbimus *Cap. 21: 19. & 15: 20.* Quamvis ergo non omnino absurde cogitari posset de oculis rationibus providentiæ, quibus *Deus justum æque ac injustum perdat;* nullus tamen ambigo, quin *Mercer.* rem acu tetigerit; ut thesaurum malorum sibi a *Deo reconditum* innuat *Noster,* & quidem ex occulto aliquo odio, quo hoc caput, sive nocens futurum, sive innocens, male perdere, cum animo suo decretum destinatumque habebat. Phrasis secundi coli lucem scæneratur ex *1 Reg 11: 11.* moneuribus *Cocc. & Schmid.* Plenius effertur

היה עם לבנו *Fuit cum corde ejus, pro in animo fixum sedit.* *2 Chron. 1: 11. & 6: 8. & 29: 10.* Ceterum אלה illa, malim referri ad

14 Si peccarem, ut servares mihi iram; & ab iniquitate mea non abolveres me:

15 Si improbus essem, vix mihi fore; & justus si essem, non attollerem caput meum; sator ignominiae & spectator afflictionis meae.

16 Eum

14 אִם-חַטָּאתַי וְשִׁמְרַתְנִי וּמַעֲוֵנִי

לֹא תִנְקֵנִי :

15 אִם-רִשְׁעָתִי אֱלֹהֵי לִי וְזָרְקָתִי

לֹא-אִשָּׂא רֹאשִׁי שֶׁבַע קִלּוֹן וְרֹאה

עֵנִי :

16 וַיִּגְאֹרֵה

signa odii, in *praeced.* commemorata; ut *אִתָּה* hoc, ad *sequentia* commodius referetur.

Vers. 14. Multa & hic sine acrimonia, ac vigore, a multis tentata; quæ circumcido. Ne languore quidem caret, circa prius colon, illud *Merceri*, *Quoties peccavi, id diligentissime notasti, ut suo postea loco & tempore me tandem punires.* Postremum adhuc remissius accepit, scio quod non immunem me redles a scelere, propter quod nunc me punis. Addit. *Verba dissidentis.* Ita gravem video hunc morbum ut desperem me ab eo liberatum iri. Sentis nonnihil confusionis, cum confessione haud quaquam apta ad mentem *Jobi*, quasi ob scelus aliquod puniretur. Rotundiore serie *Coccejus*, si nimirum peccem, observaturum te esse me, & a pravitate mea me non absoluturum. Id explicat de *Decreto severitatis, cum omni ista gratia, ut ad peccatum non conniveret, neque impunitum dimitteret pravitatem, quem tamen Deus gratia donandi videatur ire renunciaſſe; & natura jam sit sub reatu, ac per se nihil possit.* Adjicit aliquid ex discrimine V. & N. G. repetitum, quod huc non facit; quum *Jobus* hic proferat, quod in se solum, tanquam monstrum hominis, singulari quadam severitate Dei erga ipsum expetere putabat. Reliqua melius se habent; & mox illustrabuntur ex coll. *Cap.* 13: 26. & 14: 16, 17. quæ loca obſtant *Schmidio*, hæc in futurum sic accipienti, *Hoc in animo tecum habes, quandocumque & quotiescumque peccavero, te observaturum esse, & sine ulla misericordia ac remissione puniturum peccatum meum; quod tamen semper sum habiturus.* Si talia dixisset noster, non tam acris censuris potuisset adfici, quales cum reliqui, tum ipse *Elibi*, in *Eum* delinxerunt; tanquam qui se *purum*, & a peccato immunem jactasset. Hoc quoque in censum venire vix patitur conatum *Cl. Guss.* in *App. Comm.* L. H. p. 923. verten-

tis, si obtuli sacrificium pro peccato, at tu servabas mihi animum ulciscendi; neque a pena iniquitatis me abolveres. Habet nova versio quo feriat; ut *Jobo* ne sua quidem Religio & sacrificatio profuisse dicatur, ad pacem Numinis veniamque impetrandam. Ei tamen subscribere non aulam, multas ob rationes, quas exsequi haud licet. Amplector interim *שִׁמְרֵךְ* pro servare animum ulciscendi, quem usum peculiarem indicavi jam ad *Cap.* 7: 20. ubi reddebam si peccavi, tum servasti mihi iram, & rancorem. Eadem tunc mens mihi sedebat de h. l. quam *Cl. Cocc.* exhibet, de *Proposito severitatis adversus Jobum* capto, ut ejus peccatum nunquam inultum abiret, sed quicquid commississet luendum haberet. Vides aliquid, quod suus *Jobo* adfectus suggerere potuit, quali cum aliis quidem cultoribus suis leniter & paterne agere constituisset Numen, at cum *Jobo* dure & rigidissime, ita ut a nullo delicto immunis, atque impunis exiret: sed quantumvis pius, Sanctus, religiosus viveret, eorum tamen que unquam antea admisisset, penam severissimam subire cogeretur. In tales querelas oppressum viri pectus se effundet *Cap.* 13: 26. &c. nec non *Cap.* 14: 16, 17. Notabimus ibi, quæ hunc sensum ulterius commendare queant. Habeo tamen adhuc nervosius quid, & tum animositati hujus orationis, tum seriei, consonantius. *Novi*, inquit, sentio, experior, Hoc tibi fixum sedisse; si peccarem, ut servares mihi rancorem, & cupiditatem ulciscendi: meque ab iniquitate mea non redderes immunem. Si injustus essem, vix vix mihi fore: & justus si essem, ut non attollerem caput meum, sator ignominie & ebrius afflictionis mee. Ad hunc modum filo circumducto, grandior exsurgit sensus, cum censuris perpetuis Amicorum in *Jobum* conjunctus, quo hactenus quidem nulli sese delicto adfinem fatetur; sed tantum ostendit, quam

Ignanta erga ipsum severitate uti decrevisset Deus, ut si vel minimum unquam peccasset, gravissimas penas iniquitatis persolveret, tanquam reus læsæ Majestatis; quas penas ne tum quidem effugeret, quum sese justum per omnia præstitisset.

Vers. 15. Graves sententiarum fluctus, ut in materia gravi, atque ut sic dicam, vorricosa, circumagunt interpretes. Dilemma inducitur a Mercero; Siquidem tanquam sors punior, hei mihi! miserrime mecum agitur, quum in Dei & Legis maledictionem incidam. Sin justus sim, ne hoc quidem prodest mihi, quum ita adfigar ut caput attollere nequeam confectus & oppressus dolore. Ita neutrum mihi prodest, nec scelus, nec innocentia. Incommode. Coccejus paulo commodius, Adeo severe mecum agis ut pietas mea mihi ne tantillum quidem proficit, ad caput erigendum; & ut, si hæc severitas meis delictis conveniat, mente concipere nequeam, quid me futurum fuerit, si improbus & impenitens essem. Hæc paucis complexus erat Gregor. sic ἡσπυδαίων, impius vae habet; justus miseriam; quia aeterna damnatio reprobum sequitur. Quid ista argumentatio ad rem faciat, se non videre ait Schmid. ejus & tu vide nunc probare possis opinionem. Quod sive impius esset Jobus, i. e. malitiose peccaret, vae ipsi contingeret a Deo; sive justus esset h. e. non nisi peccata infirmitatis committeret, nihilominus caput attollere non sineretur. Idem reperio expressum a Cler. Hoc vult Jobus, male mihi est, si sim improbus: nec melius a Deo habeor si justitiam & virtutem colam. Longius labitur Boldac. Si ita est, quod sim impius, justissime mala hæc perpetior: si vero justus sum, non propterea debeo superbire &c. Similiter annotatum a Codurco, significare Nostrum, se non in justitia sua, sed in Dei misericordia gloriari. Hæc directa fronte pugnant cum eo, pro quo Noster depugnat, se immerentem plane adfligi atque justissimum pro injusto prostitui. Huc nihil eorum, quæ excerpti, videtur adspirare, aut pertingere. Observandum insuper, tale quid poni, ex iis quæ Vs. 13. præmissa, quod in se solum, extra ordinem, ita Divinitus esse constitutum, commotior adfectus Jobo fugerebat. Jam vero nihil extraordinarium in eo, ut qui impius sit, vae habeat; maledictionemque subeat Legis. Omnia videntur plana fore, & expedita, si verba רשע & צדק Judiciali usu capiamus; ut prius valeat malam &

injustam habere causam; posterius justissimam. Notissima loca Dent. 25: 1. Prov. 17: 15.

Hinc explicui supra Cap. 9: 29. אנכי ארשע

Reus peragar, sive injustam causam habere cogar. Absolutæ improbitati nullus ibi locus. Eadem amplitudo Vs. 7. hujus cap. Quantumvis probe scias me non esse improbum; i. e. culpæ proximum. Ad hanc rationem duplex via commodæ patet explanationi. Primam proposui ad Vs. 14. in fine; continuata cum præcedentibus oratione: Experior nunc, Te ita mecum agere constituisse, ut si alla in parte reus existerem, grave vae in me continuo incumberet: sin justus forem, ut sum, ne sic quidem caput erigerem, sed calamitate & ignominia omni confusus ac confectus jacerem. Si minus forte rideat longior circumductio hæc, en alteram viam, quæ Vs. 14. Propositum severitatis exhibet, adversus Jobum exercendæ: unde nunc inferatur per modum consequentiæ, si ergo Reus essem, Vae mihi! qui quum justus sim non erigo caput meum &c. Habes id, quod Jobus tendisse & tenuisse certissimum est; se cum optima causa pessime a Deo tractari; atque in summa innocentia plagas & penas pati Nocentis. Hoc Viri constantiam infregit; hoc ex pectore præfocato voces expressit, amaras illas quidem, sed innocentie sensu intimo animatas atque accensas. Ex eodem nunc sensu gravissima hæc expostulatio erupit, qua se nunquam in lucem prodire debuisse arguet, quippe ejus tam durum, tam durumque, esset fatum, ut infortissimum licet, pro fonte plectendum ac perdendum constituisset Deus. Jam, inquit, si tam acerba & infanda subeo Justus, i. e. nequiquam reus, aut culpæ adfinitis; quid non subeundum haberem, si in reatu apud Deum deprensus essem, & non criminationes in me conquirerentur, sed vera de me Crimina constarent. Facile intelligere est, quid in liberius evagante quercimonia modum excedat: qui excessus si ab interpretatione mea abesset, me a Jobi quoque mente abesse censerem.

Ib. d. Nimis argutum est, quod ad formulam אלהי, Vae mihi, annotat Cl. Schmid. ea Emphatice extremum hominis interitum signari, qualis est impiorum. Generale esse apparet ex Mich. 7: 1. Alibi non prostat. Recurritur ad cognatum הלה ejulavit; ut Job in Aleph sit trajectum. In Arabum Dialecto

geminum mansit thema **ול**, quod est **ולל**, cujus geminatio dedit **ולול** ululavit: & **אל**, **אלל**, quod in *Camuso* exponitur inter alia **رفع صوته بالدعاء** altius vociferari, & exclamare ad calamitatem ingruentem. Actio illius verbi triplex, **الل** *Alalon*, **ال** *Allon*, & **الليل** *Alylon*. Prius speciatim idem sonare quod **ویل** *Ve*, *Eheu*, & quidem apud *Nabathæos*, ex *Gjanbario* monet *Cl. Golius*. Addo apud *Gjaub*. quoque, cuotari forma *Duali* **ألأبها** *Geminatum* *væ suum* exclamavit puella. Habes planissime nostrum **אללי**, quod est *Plur.* vel *Dual.* cum *aff.* & vel *geminatum* vel *multiplex* *væ mihi* proprie resonat. Utrumque & **ול** & **אל** est ex *ἰομυτοπειποιμένοις*, & priori quidem *ἀλοδύζειν*, posteriori *ἀλαλάζειν* respondet. Prius ita *luctum* datum, ut tamen ad *letitiam* quoque migret apud *Æsch.* 7. ad *Theb.* 831. *Agam.* 28. &c. &c. Posteriorius ita *letum*, ut sæpe fiat *luctuosum*. Ita *Eurip.* *Phœn.* 338. *Plur.* *Brut.* 992. 998. qui & *ἀλαλάζειν* sic usurpat in *Brut.* 991. & in *Romul.* 29. Ergo sana lectio *Marc.* 5: 38.

Ibid. Non vacat discentere ea, quæ copiosius hic congesta a Doct. de *Pineda* circa phrasin, *Non attollo caput meum*. Dicam tantum, melius sentiri, quam verbis declarari, quid sit *Justus non erigens caput suum, coram Deo* æque, ac *hominibus*. Addo *coram Deo*, quia ad *solos homines* hanc *confusionem* restrictum ibat *Schmid.* quamvis recte *pudorem & ignominiam* præcipue indicari iudicet. Non tamen *marorem, tristitiam, dejectionem animi*, quam alii hic volebant, excludere debuisset. Includendum præterea *pondus immane erumnarum, sub quo confusus & contractus jacebat*, quod solide ab *Erud. Belgis*, itemque de *Pineda* adductum. Hæc omnia cumulanda sunt per *Infamiam publicam*, quæ *Jobo tanquam capiti Nocenti*, per *extraordinarias Dei plagas inure-*

batur. Quis *Notas infames, & stigmata noxiorum frontibus impressa* ignorat? ad has allatum, patet ex responso *Zophari cap. 11: 15.* *Tunc attolles vultum tuum o macula* &c. Confer quæ ibi promentur.

Ibid. Per *parentesin* Quidam interpositum volunt, *satur esto ignominia*, & vide *ad afflictionem meam*. Subscriptum a *Coccejo*, qui hic preces intermisit, ait, *quæ respondeant* **זכר** *memento* *Vs.* 9. *Belge* cum *Merc.* **שבני** pro *adjectivo* habent; **ראה** pro *imperat*: per *Apostrophen* ad *Deum*, *satur sum ignominia, ac vide afflictionem meam, & mei miserere*. Postremum tamen illud ad animosius *Patbos* revocatur a *Merc. & Bold.* *Et tu ipse vide quos sim statu, tum cognosces ita esse ut dico*. Vel sic tamen languor inest, quem tollere voluit *Cl. Schmid.* assumpta forma *infini*: *Satur ignominia, & videndo afflictionem meam, דבר טוב שבני satur* repetito. Alii istud *infini* convertunt in *participium*, ut *videre* sit *videns*, & rotunde exeat *satur ignominia, & videns afflictionem meam*. Genio *Linguae* minus adhuc litatum a *Cl. Cler.* qui ad *Deum* refert **תו** *videns*, ut sit, *cum saturatus sim ignominia, & afflictionem meam videas*. Mihi citra *falebras שבני* & **ראה** *saturatus & videns*, i. e. *experiens*, sunt

participia Benoni, per *Regimen* sic conformata. Habet tamen nescio quid *incommodi, videns afflictionis meæ*, pro *experiens*; post **שבני** *satur*; unde suspicio mihi oborta *radicis ריה* *inebriatus fuit*, cujus *part.* **ריה** *Ebrius,*

Vav in *Aleph* trajecto, hic exaratum sit **ראה**, ex lege constructionis **ראה**, *Ebrius afflictionis meæ*. Unam sedem suo jure intrant verba *saturari & inebriari*; & quidem hæc ipsa sub *Figura*, *Thren.* 3: 15. *Saturavit me amaritudinibus, & inebriavit me absinthio*. Confer *Esaj.* 51: 17, 20, 21. &c. &c. In bonum juncta prostant *Jer.* 31: 12. quorsum revocari posset illud *Esaj.* 53: 11. *Propter laborem, vel potius, ex labore anime sue שבני יראה* *inebriabitur, exsaturabitur*. Similis *Metaphasmus* obtinet in *נאות* *mansiones* pro *נוה* *Pf.* 23: 2. & alibi. Hæc, ut ut speciosa, dubitationi ansam relinquunt. Apud *Esaiam* sat rotunde efferas cum *Cl. Coccejo*.
Vi-

16 וַיִּגָּאֵה כִּשְׁחַל תְּצוּרֵי וְתִשָּׁב

16 Eum itaque qui celsus ibat ut Leo venaris me: & repetito impetu mirabilia in me patras.

תתפלה כי :

17 תחרש

17 Re-

Videbit quo satiatur. Heic loci grandis adhuc aliquid sese obtulit mihi, quam ipsum illud quod proposui; in quo simul vis *atfixi* evidentius sese exercet. Sane *Ebrius afflictionis meae*, sine *adfixo* enuciari sat commode, vel & commodius, potuisset. At *Spectator afflictionis meae* illud ita requirit, ut sine eo sententia suam haud constet pondus. Nempe *part. pras. ראה*

Spectans, absolute usurpatur pro *spectatore*: quod & sub *Arabum رای* speciatim in usu esse enotavit *Cl. Golius* ex *Marubide*. Hinc infra *Cap. 34: 26.* occurret, *pro impiis percussit eos במקום*

ראים in loco videntium, in theatro veluti supplicii publici, ubi multi spectatores. Eadem imago feralis & hic obversata videtur Nostro, *Satiatus ignominia* publice, ut scelerato, mihi *inusta*; quin *spectator meae afflictionis*, atque huic *meo infami supplicio* non *supervivere* solum, sed & *adstare*, atque *adfixum herere* coactus. Sentis *Tragicum Schema* genio *Arabiae* accommodatissimum, quo nihil *luctuosius* concipi aut *efferi* potest. Occasionem huic *Figurae* præbere potuit vox *קלון* *ignominia inusta*, a *קלה* *torruit, ussit*, quod *Originibus* relinquendum. Adde, ex nota præcedenti, *insaniam publicam*, *Jobo*, tanquam *scelsto capiti, insidiam*; cui sententia hinc non parum roboris accedit.

Verf. 16. Nodum necit intricatissimum *ויגאה*. Plerique cum *Merc.* dant, *Et effertur*, vel *effert sese*; nempe *עניי* *afflictio mea*. Reliqua deinde, tanquam *Leo venaris me* &c. Figurata *Elationem* & *superbiam* tribui volunt *dolori* magis magisque *invalescenti*. Hæc nimis dura *שחל* *Schmidio*, qui ex *Cap. 8: 11.* *crefcere* substituit, parum attendens & ibi *elationem superbiam* designari. Nil haberet *absoni* in *stilo Tragico* *superbius* & *ferocius* sese *effereus dolor*, si satis constaret de ista constructione, quam *R. Levi* alique cum voto reddiderunt, *utinam efferet sese* ista mea *afflictio!*

& me tanquam Leo venareris! me quantocumque perimendo. &c. Vide & aliud apud *Merc.* Longe diversum quid exhibet *Cl. Cocc.* וַיִּגָּאֵה construens cum *ראשי*, ut sit, *Et putatine erigeretur? caput*, nempe, *meum*. *Quomodo posset erigi cum Tu ut robustus Leo me veneris?* &c. Id parum molle, aut teres. Refeco *alia conamina*; & venio ad eos qui *כשחל* ad *Jobum* retulerunt, quem *Deus* dicatur ut *Leonem*, *retibus*, *telis*, *venabulis*, *circumdedisse*. Horum optima fuisset ratio, si *ויגאה* locare potuissent; sed quis concoquat illud *Vulgati*? *Et propter superbiam quasi leonem capies me*. Id explicitum ab *Eraditiss. de Pined.* *Cum volo contestari meam innocentiam*, *pœnas statim pendo: sentio enim me tanquam ferocem superbientemque leonem paratis a te laqueis* & *retibus capi*; atque *acutissimis dolorum jaculis configi*. Iste *adspectus* sic satis accedit ad *genuinam Jobi mentem*, neque in *versione* parum *felici felicitus* quisquam *versari* potuisset.

Inserta *particula אשר* omni nodo nos exsolvet, *grandisonumque* aliquid ministrabit; *Et qui efferebat se ut Leo, venaris me*. Notum proverbium, *Iustus ut Leo animosus est*. Indicat ergo *Noster*, postquam *Iustum se esse dixisset*, *se olim capite erecto animosum incessisse*, *ad instar Leonis*, sed *nunc venabulis Dei confixum, prostratum, afflictum, jacere*. Appositissimum in hac sede illud *ויגאה*, quod *Caput, cervices, animos, erectos & excelsos* designat in *bonum* æque, ac in *malum*: unde nunc per *Superbiam*, nunc per *Celsitudinem* & *gloriam* convertitur. *venari* hac *figura* auctum *Pf. 140: 12.* unde infra *Cap. 19: 6.* habebimus *תצורו* *Rete suum mihi circumdedit*. A *tertia* ad *primam personam* transitum fieri patitur *stilus Orientis*. *Gen. 44: 32.* *Servus tuus sponsione suscepit puerum a patre meo*. *Tragicus præsertim* id affectat. *Eurip. Med. 1337.*

17 Renovas incurfiones tuas coram me; & multiplicas indignationem tuam adverfus me; novæ vices, & exercitus, instant mihi.

17 רתחדש ערך נגרי והרב

כעשך עמרי חליפות וצבא עמי:

18 Qua- ולמה 18

— — — — — τυμφευθεῖσα δὲ
Παρ' ἀνδρῶν τῶνδε, καὶ περὶ αὐτῶν τέκνω

— — — — — Νῆπτα vero
Viro huic, & pariens mihi liberos.

Illud viro huic refertur ad ipsum loquentem, *Jasonem*. Item *Androm.* 64: &c.

Ἔσφι πάτη σύνδουλι, σύνδουλι γδ εἶ
Τῆ ἀπόδο' ἀνάσση, ἴν δὲ δυσχεῖ.
Τί φρῶσι; ποίως μηχανὰς πλέκουσιν ἴνι,
Κπῆνι γ θίλοιτις τῆν παραθλίω ἴνι;

O charissima conserva, conserva quippe es Huic antea Regina, nunc vero infelix est.

Quid faciunt? quas machinas nectunt nunc,

Occidere volentes me multo miserrimam?

Agmen exemplorum præ manibus. Sed en Nostrium eodem flexu iterum utentem *Cap. 13: 16. Etiam hoc ipsum Mihi salutem; nam non veniet in conspectum ejus Hypocrita.* Confer quæ ibi notabuntur.

Ibid. Nihil equidem desidero in sensu ultimæ partis, *identidem miris & indignis modis me tractas; portentosas & horrendas plagas mihi imponis, vel mirifice impetum facis in me: quibus, aliisque, verbis, Doctissimi interpretum hic usi.* Suspicio tantum, aliquid late-re in *Origine* thematis פלא *cujus Niph. valet Mirabilis aut portentosus fuit; & Hiph. Admirabile aut stupendum quid patravit.* Hæc secundaria sunt. *Primaria notio* haud quidem exploratissima mihi; non possum tamen quin exponam, quod collatio *Dial. Arab.* mihi subjecit. In ea פלה פלה notat *findere, diffindere, separare &c. &c.* Id *Hebræis הפלה.* Hinc enatum conjicio, *Mirabile*

quid, vel *portentosum patravit, aut produxit.* Conjecturam hanc nunc persequi haud vacat: quæ si fundata reperitur, habebimus hic, *identidem portentosa in me patras, cum allusione ad vim principem, quæ fissionem, vel diffisionem, ad vulnera altius adacta applicari patitur.* Hanc figuram ex *Ambiguo* apprime hic quadrare, percipias ex *Merceri* interpretatione, *subinde iteras & ingeminas plagas tuas, ut plane admirandum te in mea persona & corpore exhibeas; dum tam atroces, admirandas, & horrendas, plagas mihi infers.*

Vers. 17. Nexus evidens. In phrasibus nonnihil obscuritatis. Ac primo quidem hæretur in voce ערך. Plurimi a עור vertunt, *Testes tuos renovas coram me.* R. *Levi* a ערה, & עריהא *plaga leprosa, apud Arameos, maluit Plagas tuas renovas.* Per *Testes* nonnulli *Dæmones, alii socios Jobi* intellexerunt. Rectius plerique tum *Judei, tum Christiani* ipsas plagas eleganter sic appellari arbitrantur. *Coccejus* a *Schmidio* redarguitur, quod *Delicta Jobi* nomine *Testium* venire autumat. *Crediderim* potius, per similitudinem *Testes* hic inductos eum voluisse. *Talem te præbes in me, ira commentatio se habet Cl. Cocc. ut videaris sigillatim, quasi novis testibus novum crimen deferentibus, mea delicta excutere, & persequi, atque ita magis magisque incandescere.* Addit, *Testes olim convincebant sceleris, & ipsi primi pœnam irrogabant.* Huc alluditur & *Malach. 3: 7. Ero testis velox in omnes flagitiosos.* Ergo & ipse tenet cum *Merc.* *Plagas Dei accusantes, convincentesque de crimine commissio, ac pœna promerita.* Id fortius & figuratius, quam quod a *Schmidio* præfertur, *plagas que mihi testentur tuam indignationem.* Inspice *Comm. Doct. de Pincl. & hoc ipsum* sicut demonstratum fuisse agnosces. Argute ab eodem de *Pin.* observatum, *Decretorie sententiæ dilationem & moram innui hac Testium instauratione, quum Noster Judicium Mortis in se acce-*

accelerari maluisset. Fateor hoc pacto *enucleatam figuram* aliquid grande & speciosum præferre, quod cum *Vf. 15.* satis arcte posset copulari. Attamen necdum exemtus mihi scrupulus, quem olim adversus hos *Testes* movi, quod minus convenire videantur *venationi contra Leonem susceptæ Vf. 16.* Ad hanc comparationem sustinendam a *Rad. עדי עדה* cucurrit, *incurravit*, in medium tunc dabam *Renovas incurvationes tuas*, a singulari antiquo *עדה*. Hoc quodammodo concinit cum eo quod *R. Levi*, quem *Pagnin.* aliique fecuti sunt, ex *עדיהא* producebat, qua voce *plaga contagiosa scabiei, vel lepræ*, quæ *Arabibus ע-ד-וי*, ab *incurfando* sic dicta, denotatur. Noster adpectus latior, & commodior; in quo quievissem, nisi *Cl. Guss.* conjectura examinanda rettaret. Et ille *Testes extra rem* huc advocari censuit, ob eandem, quam dixi, rationem. Mavult ergo a *rad. עדה*, ejusque derivato *ערי* *Rictus*, imaginem *canis venatici os suum in Leonem aperientis* &c. &c. Dura locutio profecto, *Renovas ora, rictus tuos.* Durior adhuc imago *canis venatici* Deo applicita. Denique *precaria tantum ista notio rictus*, ex *Pf. 32: 9. & 103: 5.* a quibusdam, non ab omnibus, extusa. *ערי* constanter sonat *ornamentum, instrumentum, apparatus.* Ejus plurale *עריים* *Ezech. 16: 7.* Analogia admittere etiam potuit *עדים*, ut *כלים* *vasa*, a *כלי*; cujus Origo *כלה*. Ad eam rationem *עדה*, pro quo deinde *ערי*, dederit *ערים*, *instrumenta*, unde hic non incommode existeret *Renovas instrumenta, vel, apparatus tuos coram me.* Intelliges *Retia, venabula, reliquumque apparatus venatorium.* Hanc amplitudinem vocabulorum *ערי* recipere posse, ut *ornamentum* apud *Latinos*, itemque *instrumentum*, patet ex collatione *Rad. אל*, quæ cum *עדה* eandem tenet *Originem*, ut in *Clavi p. 269.* notatum. In verbo *Renovandi*, præter *generalem notionem* sese exerere videtur *specialis illa vis*, quæ

inclinat in malum, veluti quum *Dira & infanda* apud *Græcos & Latinos* appellantur *Novæ*. Eundem usum *Radici* *חדת* *חדתה* vindicat *partic. præf. חדתה*, frequentatum pro *Infortunio*, nec non *חדתי*, forma *fæm.* ab *אחדת*, quasi dicas *Rem novam* valde; quales erant sane *calamitates inusitatae & inaudita*, quæ *Nostrum* velut *indagine*, omnis *formidinis* plena, circumcinctum & exagitatum tenuerunt.

Ibid. Illa *Nova* semper *malorum agmina* sic porro exequitur *Nostr.* *Multiplicas indignationem tuam עמרי* apud me, vel contra me, ut alii malunt. Proprietas *Linguæ* adferret *proximam adstantiam, vel instantiam.* Lubens concesserim *Cl. Schmid.* per *עש* non tam affectum *iræ*, quam effectum & indicia ejus designari. Si quis *ipsam indignationem* malit, *תרב* vertendum potius erit, *increfcere facis eam* identidem, nam *רבה* etiam *incrementum* rei adfert, & quidem *ipociatim sanoris ac lucri*, quæ figura & hic forte captata. Ad vocem *חליפות* sanissime judicavit *Merc. vices* & exercitus eleganti tropo dici, pro *vices exercitus*, ut sensus sit, *impetor variis* & *sibi invicem succedentibus malorum agminibus.* Haud quadrant *excisiones* aliorum. *Mutationes* in *pejus*, quas *Schmid.* profert, longe petitæ & languidæ. Minus feliciter in hunc sensum citat *Cap. 14: 14.* ubi *צבא* & *חליפה* etiam junctim comparent. Intelligit ibi *Cl. Cocc.* *decessionem a statione per mortem, alio succedente, ut in militia fieri solet.* Idem heic loci vertit, *successiones* & *statio apud me sunt.* Hoc est, *succenturiantur testes infesti alii aliis; & ii stato tempore hoc suum munus administrant contra me.* Sic *ו* *מרו* in *Lex* planius, quam in *Comm.* Non placet *צבא* pro *stato tempore* sic sumtum. Minus adhuc ridet *tempus prestitutum poenarum*, quod *Raschius* volebat; cujus vestigiis hærens *Cl. Schmid.* dedit *ministerium negotiosum & molestum*, cui obnoxius fuerit *Nostr.* Nil incommodius. Tenenda illustis figura *Exercitus*, pro *malorum agmine conglobato.* Redeatur ad *Cap. 6: 4.*

18 Quare ergo ex utero exire fecisti me? *expirasset* & oculus non vidisset me.

19 Ac si non existissem, fuisset: a ventre in sepulcrum fuisset deductus.

20 An הלא-

supra. Cum eo הליפות sic copulabam olim, ut *conjuraciones*, aut *federaciones* designarentur; atque ita per *Hendiadyfin* existeret *conjuratus malorum omnium exercitus*. Id exculperam ex *חלף* juravit; nondum *omni proprietate & elegantia verbi חלה* ex colatione cum *חלף* mihi perspecta. Ea Radix quicquid possidet notionum, trahit a *succedendo in locum alterius, substituendove*. Inde speciatim *חלף* instauravit vices.

Item, *restauravit, resarsitve vires &c. &c.* Ex hoc fonte nil limpidius, quam quod post *Merc. Belgæ*, aliique præstantes interpretes, amplexi sunt, ut vox *חליפות* signet, vel *vices adoriendi turmatim*, vel *ipsas turmas & copias sibi invicem succedentes, ut, haud secus atque in bello, aliave impressione, cum vicibus, & vires oppugnantium instaurantur*. Confer usum 1 Reg. 5: 14. quem Cl. Cler. opportune quoque adduxit. Quid *inf. 14: 14.* intelligendum sit, suo loco reddetur.

Vs. 18. Non probo *crisin Erud. Varass. sicut in querelis a summe misero, & calamitoso, frustra expectes modum, ita & ordinem*. Idem *Doct. Merc.* innuit, quum Rediri ait ad *querelam ab initio institutam Cap. 3.* Reditur sane, sed ita, ut nihil aptius ad seriem dari queat. Nempe dolori se suo permittens, infert tandem ex præced. *se tanquam infaustum & nefastum caput non debuisse in luminis oras prodire &c. &c.* Vides quanto adfectu prolatum sit, *Et quare me, tam dirum hominem, ex utero exire fecisti? Me, qui quantumvis justus, caput non erigerem, &c. &c.* Confer in hanc mentem, quæ Cl. *Cocc.* scopo convenienter posuit. Sequentia cum eodem melius extra votum acceperis, *Expirasset, oculus non vidisset me*. Minus tamen placet in-

18 ולמה מרחם הוצאתני אנוע ועין לא־תראני :

19 באשר לא־הייתי אהירה מבטן לקבר אובל :

20 הלא-

terpretatio adjecta, *pejus aliquid mihi non accidisset tum, quam quod nemo me vidisset, quem jam vident* וְעַיִן לֹא־תִרְאֵנִי. Plenius tamen hoc, quam utud *Merceri, Expirasset, nec me jam oculus cujusquam videret tam acerbu patientem*. Vehementius aliquid iumentum, & *Tragico schemate* expressum hic, quod ad *Vs. 1.* insinuabam, Nostrum semet ut *Monstrum* aliquid *hominis* considerare, quod a *nullo oculo* unquam *conspici debuisset*, sed *in utero* potius *extingui*. Hoc *pathos* toto capite 3, regnans opportunissime ergo hic recurfat.

Vers. 19. Eodem adfectu adspectuque dictum, *Ac si nunquam fuisset, essem, i. e. esse debuisset*; continuato filo: languidius enim exit *Tunc essem quasi non fuisset*. Sensus est, *tam nefastum dirumque caput non debuisse comparere in terris, sed ignorari penitus, atque in obscuro delitescere, haud secus ac fetus abortivus, qui æterna oblivione jacet sepultus*. Redi ad *Cap. 3: 16.* & agnosces *Clar. Clericum* hic infelicem criticum, infeliciores agere Theologum, quum fidenter notat, *Nondum notam immortalitatem animi, tempore Jobi, fuisse, hæc, ut innumera alia, clare ostendunt*. Itane vero *clare*? Atqui nil clarius quam verba popularia non esse ultra scopum rapienda; atque *immortalitatem animæ* tam parum hic tolli, quam tollitur ipsa *fœtus formatio in utero; infœtumve redditur quod factum fuerat*. Cavillatio hæc sæpiuscule jam refutata: ut *Cap. 3: 13, 16. &c.* Formula parili fere sensu adhibita *Obad. Vs. 16.* והיו כְּלוּא הָיוּ & *erunt ac si non fuissent: æternæ oblivione sepelientur, & abolebuntur*. Ibi *Animæ immortalitatem dubiam reddi, nemo, quod sciam, dixit; nemo saltem prudens dixerit*.

Ibid. Dupliciter exponitur membrum posterius, vel, *Marris uteris mihi fuisset sepulcrum; vel, ex eo lapsus mortuus, inde ad sepulcrum elatus fuisset*. Res a *Doct. Merc.* in medio relinquitor. *Schmidio* posterius magis pla-

20 הלא-מעט ימי יחרל ישית
ממני ואבליגה מעט;

21 בטרם אלך ולא אשוב אלי--
ארץ חשך ועלמות;

22 ארץ

20 An non pauxillulum dierum
meorum deficiet? absistatur a me,
& renidescam pauxillulum.

21 Antequam abeam, non redi-
turus, ad terram horridæ caliginis
& umbrositatis feralis.

22 Ter-

placet. Mihi prius videtur gravius & figura-
tius, hunc in modum, *venter fuisset vespillone
meus. A ventre, tanquam vespillone, sepul-
cro fuisset illatus. Sic sepulcrum non proprie,
sed improprie foret politum, secundum illud
Jer. 20: 17. Et mater mihi mea fuisset sepul-
crum &c.*

Vers. 20. Rotundior est versio Cl. Cocc.
quam aliorum, in priori parte. *An non pau-
citas dierum meorum cessabit?* Eandem stru-
cturam *Vulgatus* tenuit. Sane *Chetyb*, יחרל,
longe commodius קרי *Kery*, quod plerique se-
cuti. Posses quoque fortiore adhuc sensu,
An non parum quid dies mei, quod cessabit?
Omissum אשר, ob gratiam, & Eniphasin.

חרל cessare, speciatim infert cessationem vi-
tae, quum vigor omnis remissus & extinctus jacet.
Grandifone hinc dictum *Esiij.* 38: 11.

חרל *Habitatores cessationis*; pro *Fun-
ditis*. Adde *Pf.* 39: 5. *Mercerus* יחרל ad
Deum incommodius retulit, de quo mox.

Ibid. Et hic *Varia Lectio* ancipites habet
interpretes. Si ישית retineatur, ad *Deum*
redibit, ut sit, *desistat a me.* Id *Doct. Merc.*
cum יחרל in unam periodum colligavit,
constructione minus tereti ac molli. Qui
וחרל malebant, ושית etiam præferre co-
guntur. Quin Cl. Cocc. postremum hoc se-
cutus est, quamvis prius rejecerit, ut sit,
Ergo castra tua move a me. Mihi admiffa hac
Lectio Infinitivum videretur convenientius,
Ego absistere a me, pro absistatur. Sed frustra
solicitari puto ישית, quod intransitive
positum, norma *Chaldaica*, dat, *Absistatur a
me.* Verbum שות, & med. שות etiam
intransitivam vim obtinuisse patet ex *Pf.*

49: 14. ut oves in Orco שות ponuntur. Hinc
ex *fu.* in kal, non, ut volunt, in *Hiph.* e-
xistit ישית ponatur a me, hoc est remittatur
impresio hostilis, ut parere super, ויהיה, adfert
invasionem & impugnationem. Fero e-
quidem, quod Cl. Cocc. supplet, כוחנה, sed
simplicius hocce præfero. Vernacule dixeris
Den sette ban mi af. Possis quoque *Remit-
tat a me Deus*, vel *Exercitus* ille malorum,
quo circumdatus sum. Mihi sonantius videtur il-
lud intransitivum.

Vs. 21. Congeruntur hoc *Vs.* & seq. gra-
vissimæ, & plusquam Tragicæ, locutiones,
Mortis & sepulcri horrorem exaggerantes. Hoc
quum minus ad scopum *Jobi* facere videretur,
quippe qui *Mortem* anhelaret, omnibusque
votis, tanquam miseriarum unicum portum,
exoptaret, & Veteribus & Recentioribus multis
opportunius visum ad damnationis aeternæ
tenebras & horrores hæc referre. Prolixus in
hac expositione *Doct. de Pined.* ad eamque
nonnihil propendet Cl. Cocc. hoc sensu, *Ne
deseras me, O Deus mi, ut ne deseram Te; ne
me patiaris in barathrum desperationis incidere,
& perire in æternum; inque perpetuis tenebris
mori.* Ego cum *Merc. Schmid.* aliisque, eam
seponendam judico; ut pote nec sensui, nec
Affectui Jobæ respondentem. Sensus ejus hic
ponit statum, quem ex *Lege moriendi* certissime
esset subiturus. *Affectus* istam mortis ne-
cessitatem jam non ut portum proponit, sed ut
scopulum, ad quem vita hæc, post laborio-
sum cursum, sit frangenda, luce ejus brevissi-
ma in Longum Occasum, & densissimas atque
horrendas plane tenebras, conversa. Talis ad-
spectus hic mire quadrabat, & liberas *Jobi*
querelas inflammabat; ut enim *Cap.* 7. ex
dura & fatali necessitate naturæ colligebat, mi-
serum mortalem tam extraordinarius plagis non
esse onerandum; ita hic paululum saltem lætæ
lucis sibi concedi postulat, antequam longam
illam

22 Terram vertiginis caliginosæ, qualis est tenebrarum umbræ mortis; & non præstrictionum: quippe cui jubar sit ipsissima caligo.

illam & perpetuam Noctem intraret, quam brevi subundam haberet sine ulla spe reditus in hanc ipsam vitam, quæ non nisi semel in terris vivi possit. Extra hos fines proflire, atque *Jobi Philosophiam* aut *Theologiam* ad talia dicta explorare, non est circumpecti commentatoris. Prudenter & solide *Cocc. Conclusionem* hic agnoscit, qua *Noster* petat mitigationem & relaxationem, ratione ducta a propinquitate mortis per se abominabilis. Atqui hic ipse nexus omnem respectum ad statum damnationis missum facere jubet; quod si probandum susciperem, cum ratione insanire viderer.

Vers. 22. Tragice Mortem & sepulcrum describi ut *Regionem*, quin & *Regnum vastissimum*, nemo non dixit, nemo non sentit. Multa a veteribus simili cothurno enunciata. Is tamen cellios adhuc, quam vulgo exprimitur: fluctuante insuper plurimorum constructione, & versione. *Merc. dat Terram obscuritatis velut caliginis; umbræ mortis & non ordinum: & splendet velut caligo. Aliter Cocc. Regionem vertiginis, ut in caligine, umbræ mortis, sine ordinibus; & quæ si luceat, ut caligo est.* Non persequar omnem varietatem, sed apponam tantum quod *Pagnin.* exhibet, *Terram nempe obscuritatis, sicut caligo umbræ mortis: & non sunt in ea ordines; ac tenebre sicut sicut caligo.* Ex his granditas figurarum non satis relucet; quam ut claro in die locem, omnino *Cocceji Regionem vertiginis* teneri necesse est. Hoc quid sibi velit, se non videre ait *Doct. Schmid.* Vidisset, si *Lexicon Cl. Cocc.* inspexitset, ubi notio *obscuritatis* sub *עור*

arcessitur a *vertigine*, quasi dicas *caliginem vertiginosam*. Felicissime, nisi quod obscurius tamen *vertiginem* illam derivatam putet a *volando*. At hoc ipsum *volare* est *secundarium* sub *עור*; a *Principe* potestate gyrandi, *rotandive*, unde *volare* ductum, quod fit *rotando*, *gyrandove per aërem*. A gyratione & rotatione item deducta *vertigo*, qua *caput rotatur*. Quin & *עור* lassari ad deliquium usque, nihil aliud

כמוראפל 22 ארץ עפתה.

צלמות ולא סדרים ותפע כמו-
אפל:

est quam *vertiginosum fieri*. Hæc nunc obiter, ad *עפתה* pro maxima vertigine rite constabiliendum. *Græcis* περιεγυρομένη dicitur, qui *vertigine caligante circumagitur & rotatur*: itemque *volucres* περιεγυρομένης αλωνος περιεγυρομένης circumgyrantur alarum remis remigantes, apud *Æsch. Agam. 51. עיפה* citra ullam dubitationem *עור*, & *עור* quatenus *obscuritatem* notat, summum ejus gradum exprimit, unde *עור* oboriatur, qua *laborare*, est *עור* & *עור*. Habes venuste non minus quam graviter *Terram caliginis vertiginosæ*, quam qui intret, *perpetua* velut *vertigine* jaceat *confusus*. *Cl. Crom.* non inveniens convenientiam inter *obscuritatem & volatum*, nostrum *עפתה* revocat ad *עור* *obliteravit, extinxit*, unde *עור* terra vestigiis carens, inhabitata, & *עור* *obliteratio, interitus*. Sic haberemus *עור* *Æschyli*, figura haud sane inconcinna. Sed quid faciet tunc *Vir Doctiss.* illo? *עשה* *Faciens auroram, caliginem vertiginosam, Amos. 4: 13. quid Jul. 4: 21. עשה* *& vertigine caliginosa correptus moriebatur*. Radix ibi haud dubie *עור*, cujus *עור*, cum relatione ad *mortis tenebras*, indidem condiscas. Alia recurrent ad *Cap. 11: 17. infra*.

Ibid. Dilucere incipit, quam magnifice, & rotunde, struatur, *Terra vertiginis sicut tenebrarum umbræ mortis. אפל* proprie signat *Tenebras* quæ cum sole occaso ingruunt, magisque ut magis ingravescunt. *Caliginis nocturnæ summum gradum*. Appositissimum ergo *אפל* *צלמות*, ipsum quasi *meditullium umbræ mortis* exprimens. Additur *ולא סדרים* quod exponi solet, & *sine ordinibus*; ex notione *Chal-*

Chaldaica vocis סדר. Intelliguntur a nonnullis ordines stellarum; ab aliis temporum; ab aliis personarum, ac conditionum. Cl. Cocc. dispositionem & pulchritudinem ordinatissimam omnium rerum generalius respexit, quem secutus est Schmid. ut confusum ibi chaos esse, innuatur. Nil opportunius, si סדרים sint ordines, quibus aliquid praedidii accedit ex שררות 2 Reg. 11: 8, 15. quod series ordinatas videtur designare. Non poenitet tamen conjecturae veteris, qua in medium tuli Arabum سدى praestricos habere oculos ex fulgore: sed tunc temporis necdum penetrabam ad omne illud, quod nunc majore luce sese mihi majorem in modum commendat. Nempe quum עיפה sit vertigo capitis ex horridis tenebris oriunda, סדר סدى autem Arabibus

notet praestricionem oculorum, & vertiginem capitis ex fulgore, veri perquam simile fit, duo haec vocabula sibi invicem respondere, &

ארץ עפתה Terra caliginosa vertiginis, amplificandi ergo negative subnecti, ולא סדרים & non vertiginum luminosarum. Duplex hujus versionis facies. Vel enim simplex est oppositio, ut in Proverbiis, destruet, & non aedificabit, quo genere nil tritius in stylo Orientis; vel est oppositio cum comparatione conjuncta; & quidem sic, ut id cui quid comparatur, longe subfidat infra prius. Exemplum unum alterumve rem reddet illustriorem. *Harrici Conf.* 15. ارتقت ذات ليلاة

حالكة الجلاب ولا ارتق
الصبب طرد عن اليباب

Vigilavi nocte quadam, obscuro peplo velata, & non vigilia amatoris a foribus repulsi. Id est, multo graviore & vigilaciore cura, quam talis amatorculi est. Ibidem iterum فخرسوا

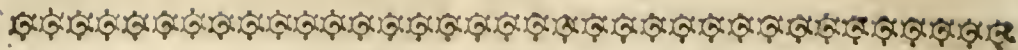
ولا خرس سكان المقابر

Obmutueruntque, & non silentio habitantium in sepulchris. i. e. altiore, quam mortuorum, silentio. In Sacris tritissima quoque figura. Ebrii sunt, & non temeto. Intellige mecum, Ebrietatem multo graviorem.

Similiter Esaj. 51: 21. Amos. 8: 11. Prov. 8. 10. Jer. 4: 11, 12. ubi quoque expressum, quod alias subauditur, Ventus nitidus adest, non ad ventilandum, & non ad purgandum. Ventus plenus pra illis. Ad eam rationem in nostro contextu exiret, Terra vertiginis summae tanquam tenebrarum umbræ mortis, & non praestricionum e lumine. Videlicet immane quantum gravioris. An utrumque hic obtinere dicemus? certe negatio ista prior acumen habet, & salem; quo exaggeratur horror eorum locorum, ubi æterna regnant tenebræ, soli, & lumini, plane invisæ; vel, ut Ennius ait, Ubi rigida constat crassa caligo inferum. Idem hæc levi loca appellat pallida, obnubila, tenebris obsita; ubi stylo Æschyli regnare dicas κίφας δυσήλιον, quin ἀνήλιον, Ἀπὸ λῶνι ἀπείδης.

Ergo ולא סדרים praestricionibus e lumine oriundis haud sane obnoxia. Cl. Guss. in App. sub סדר, serie verborum ductus inclinatur in notionem Luminis; atque מסדרון exponit locum lucidum. Id ultra veterem meam conjecturam non progreditur.

Ibid. Ironiæ speciem sic nasci vides, quam & sequens colon aperte praefert. Et splendet velut caligo, habes apud Merc. hoc sensu, quod in ea splendidissimum, est caligini simile, omnis ejus lux nihil aliud quam caligo. Idem haud dubie voluit Cocc. Et que si luceat, ut caligo est. Subtilius quid dare se putat Schmid. Et que illuminatur luce, que est sicut tenebræ. Mihi omnia hæc eodem redeunt, sub grata & gravi Ironia; cujus lepos simul & acies crescet nonnihil ex Origine utriusque verbi. Nempe יפע designat jubar præradians, veluti solis in meridie versantis: אפל summum dicam? arivum gradum noctis, nocturnæque caliginis. Hinc existit cothurno vere Orientali, Et cujus vibrantissimum jubar sit medicæ noctis profundissima & omnis lucis vacua caligo. Alliteratio attendenda forte, inter עיפה caligo vertiginosa, & יפע jubar præradians, item vertiginem creare aptum. Antiphrasis, per quam תופע pro radiat hic esset obtenebrescit, ut Kimch. autumat in Lib. Rad. eumque secutus Pagnin. merito jam ab aliis repudiata fuit; ut totum hocce genus nil nisi somnium est, & Grammaticorum mostellum. Ejusdem erat Commatis, quod עיפה a quibusdam pro Lumine positum censebatur in priori membro; quo nihil absurdius, ac violentius.

CAPUT UNDECIMUM.

Vers. 1. **E**T respondit Tſopharus Naamataeus, dixitque.

2 Num multitudo verborum sine responsione esset? & numquid vir labrosus justus existeret?

3 Jactantias tuas sodales silentio transmittant: & illuforem agas nemine confundente.

4 Ete-

Vers. 1. Tertius hiece censor, magniloquis *Jobi* dictis provocatus, ita ea retundenda & refutanda suscipit, ut ostendat & sibi persuasissimum esse, *meritas criminum poenas a Nostro sustineri*. Quin, ut sit, ulterius quoque provehitur, atque *temeritatis, arrogantiae, & contumaciae* dicam *Jobo* impingens, *longe infra merita* ipsum *plecti* contendit: optans simul, ut ex contemplatione infinitae Dei perfectionis in se descendat, & justitia Dei, suaeque injustitia agnita, ferociam exuat; cor fermento expurget, atque omne commercium cum crimine abrumpat. Sic fore ut omni calamitate discussa, laetior redeat fortuna, atque ad summum simul, simul stabile, culmen felicitatis evehatur. Sin *improbum* agere pergat, crimini addens pertinaciam, nec effugium, nec spem ullam esse reliquam, quum *improbos* certissimum maneat exitium, unde emergere aut eluctari nunquam detur.

Vers. 2. Vocabulum *רַב* judice *Merc.* potius *adjective* sumendum, quam *substantive*; ut sit, *Multus verborum*. Quum tamen alibi hæc forma sit *substantiva*, retinere malim, *Multitudinem verborum*, sive illud jam placeat *concrete* sumere, atque ita per *figuram* convertere in *Adjectivum*; sive *abstracte & simpliciter*, quod mihi cum *Cocc. Schmid.* aliisque praeplacet. Ceterum *An multitudo verborum non respondebitur?* hic non tantum valet

Vers. 1. יען צפר הנעמתי ויאמר :

2 הרב דברים לא יענה ואם-

איש שפתים יצדק :

3 כדרך מתים יהרישו ותלעג ואין

מכלים :

4 ותאמר

responsum feret, sed etiam *refutabitur*; neque admiserim, quam *Cl. Schmid.* mallet, *Ellipsis* ל, quasi esset *הלרוב* *de multitudini* &c.? In verbo *ענה* aliquando & ipsam *refutationem* inesse, monui *Cap.* 9: 3. Sequens formula *איש שפתים* ex genio Linguae sonat *vastus labris praeditum*. *Labronem*, vel, e *Græco* fonte, *Chilonem*. Intelligitur haud dubie *Loquax, blaterator vanus & tumidus*, cui *improbiora* sunt *Labra*. Ea figura *Buccones* apud Latinos figurate etiam pro *loquacibus*, qui *tumidas intendunt rumpere buccas*.

Vers. 3. Nimis argutum videtur, quod *Cl. Cocc.* *כרים* videantur esse quasi *κακίμωνος* *Rami*, pro *jactantiis*, metaph. a *brachiis & ramis arborum late explicitis*. Sic *Radix* foret *כרר*. Durius adhuc, ex *כרים* *artus* *inf.* 41: 4. tentatum, *Numquid silebunt tuos artus?* id est, quod *Tu te ita nobis inseres ut animal artuosum; ut virum insolite sanctitatis, sapientie &c.* Consimilia fere reperias apud *Codurc.* qui *Argumenta, & Lumina orationis* indicari opinatur. Conjecturis ansum præbuit *forma*, commodius a *כרה* *descendens*, quam a *כרה*, *effusivæ, commentus* fuit. Nec tamen tanti ea difficultas, quum ex

4 ותאמר אך לקחי ובר הייתי

4 Etenim dixisti, nitidus est flos feminis mei; & purus existo in oculis tuis.

בעיניך :

5 At

ז ואולם :

ex *pibel* illius *Radicis*, suppressa 3. commode derivetur. Aptius adhuc erit, si restituatur

thema כדה , ב—ד ulz. *Vaw* & *Je*, unde Cl. *Crom.* produxit in 4. *لبدی* *modum excessit*, & *بداوة* *excessus*. Præsertim in *sermone* usurpari, docet *Gjaubarius*.

يقال لبدیت في منطقتك
Dicitur 4. form. אבדית, *exorbitasti in sermone*

mo. Addit, ومنه قولهم السلطان
Hinc dictum
ذو عدوات وذو بدوات
eorum, *Sultanus tum factis modum excedere solet, tum verbis*. In *Originibus* hæc latius.

Ibid. Sine *interrogatione* vertunt *Pagn.* & *Merc.* *Nugæ tuæ ad silentium adigunt homines* &c. Cum *interrog.* maluerunt plerique, *An ad silentium adigent homines?* quod prior ille sensus langueat. Animosius adhuc *Cocc.* *Factantias tuas homines silentio transmittent?* &c. Consentit *Schmid.* nec ego dissentio; nisi quod suspecta mihi *interrogatio*, qui nihil loci relictum erit, si מתים, ut sæpe alias, contemptum aliquem adferat. Illuc vergit origo, juxta quam sonat *sodales, sodalitate junctos*. Ita *Vf.* 11. hujus *cap.* *מתים שוא* *sodales vanitatis*. Item *Pf.* 26: 4. *Job.* 22: 15. Absolute etiam *Pf.* 17: 14 Ex hoc usu non alius admitti posset sensus, quam hicce, *Factantias tuas sodales silentio transmittant: illusorem agas, nemine confundente*. Videlicet in coetu *sodalium*, qui tecum faciunt, sentiuntve, talia *jactanda* tibi; non vero in *amplissimo* hocce *confessu*, ubi adsunt qui Tibi os obturabunt.

Vers. 4. Bilem viro in nasum concitam sentis. Eam moverat tum reliqua *Jobi* defensio modum haud servans, tum potissimum illa gloriatio, qua *intaminatam* sibi *virtutem* inde ab *ortu* vindicare voluisse videbatur. Redi ad

Cap. 9. *Vf.* 30. &c. & *Cap.* 10: 2, 6. & 10, 12. ex nostra saltem *conjectura*. Videbatur, inquam, nam revera id sibi non vindicarat *Notster*, sed tantum nimius fuerat in *probitate*, & *innocentia*, nullis contacta criminibus, aut maculis hypocrisæos, non tantum propugnanda, verum etiam prædicanda, & invidiose quodammodo in Deum *jactanda*. Per *interrogationem* autem & hunc *Vf.* ut *præc.* enunciandum statuit Cl. *Schmid.* cui non refragaret, nisi jam *Vf.* 3. *orationem* invertissem; quam ita nunc continuarem, *Dixisti quippe*

&c. Quod attinet porro ad phrasin לקחי, ejus *materiam*, non *formam*, in verbis *Jobi* quærendam, ab omnibus agnoscitur. Fluatur tamen in *notione* figenda vocis לקח, quam alii hic pro *Doctrina* positam volunt; alii pro *vita ratione & disciplina*; alii pro *sermone & eloquio*; a quibus stat *Cocc.* reddens *pura est oratio mea*. Maluit *Schmid.* *Pura est fides mea*, istam vim eliciens ex *Doctrina*, quæ cum *assensu & fiducia* acceptetur. Hoc nimis *Scholasticum*; quin fedi huic minus aptum: quid enim criminolosi commisisset *Notster*, *si puritatem fidei sibi tribuisset?* *Ne oratio* quidem, cum omni illa *amplitudine*, quam Cl. *Cocc.* proposuit, sensum explet; cui ut fieret satis, *Doctrina mea a Merc.* exponitur, *Mores, institutum vitæ*; & quicquid ago, doceo, dico. Eo tamen usque *Doctrinæ* *notionem* extendi posse merito addubites. Sed unde *Doctrina*

לקח dicta? Cl. *Cocc.* duplicem *Originem* offert 1. a לקח accepit, quasi accipienda aut acceptabilis institutio. 2. a tradendo ex usu illo notissimo *Pf.* 68: 19. ut sit *Doctrina* quæ promittitur ex animo ad tradendum alius. Non possum quin venustius quid recludam, ex speciali usu verbi לקח cepit, accepit, inter *Arabes*, sito in *conceptione & fecundatione palmarum*, quarum arborum femelle nullum fructum ad maturitatem perducere possunt, nisi flore masculinarum conspergantur. Istum *facundum*

5 At enimvero utinam Numen loqueretur! & aperiret labia sua adversus te.

6 Et ob oculos poneret tibi signaturas sapientiæ; quoniam conduplicationes sunt quoad summam solidatam: scito autem quod foeneret tibi Numen de pœna pravitate tua.

7 Num

dum & vegetum florem feminis signate vocant استدلخت *unde in 10. conj. لقاح* *الفردية* *florem feminis expetivit palma semel-*
ta, in Camuso est ان لها ان تلحق

Idoneum ei appetivit tempus, ut flore feminis conspersu fecundaretur. Insigni metaphora hinc

usus Haririus Conf. 31. فاما اللقاح *عقم الافهام بسحر الكلام*

Quum fecundasset steriles mentes fascinante suo sermone. Hæc suspicionem mihi movent, Doctrinam, & sermonem floridum ac jucundum, ductum esse a flore feminis sub nostro لقا

Jam vero primaria notio semper jus suum fervat, & secundarie anteferenda est, si luculentiorum præstet sentium; ut heic loci, ubi sermo aut doctrina minus quadrant: aptissimus autem est flos feminis, pro indole nobiliore. Hanc metaphoram sub لقا

regnasse, colligo ex eo, quod isto titulo insigniantur Arabum tribus, quæ nunquam servitutem, vel captivitatem, subiere. Hiuc tandem pulchra tralatione dictum conjicio; illibatus flos feminis, limpida virtutis indoles mihi; secundum id, quod cap. 9: 30. præ se ferebat Noster; nisi quod forte satus ipsos & primam fetus conceptionem hic simul comprehenderit caligator, ad majorem Jobo invidiam creandam, ex male intellecto eodem contextu, nec non altero illo Cap. 10: 10, 12.

Ibid. Postremum magno consensu refertur ad Deum, quasi Jobus repræsentetur Deum

5 ואולם מִי־יִתֵּן אֱלֹהִים דָּבָר ויִפְתַּח שִׁפְתָיו עִמָּךְ:

6 ויגד־לך העלמות חכמה כִּי־

כפלים לתושיה ורע כִּי־יִשֶׁה לך אֱלֹהִים מֵעֹנֶךְ:

7 החקר

compellans his verbis, purus existo in oculis tuis. Susplicabar aliquando cominodius fore, si ad Jobum referretur, Dixisti quippe purus existo; in oculis tuis scilicet. Sic Cap 32: 1. reperio *Quia justus ille in oculis suis. Ut tamen minima circumstantia variat rem, ita prius nunc aptius dixerim heic loci, ubi illud in oculis tuis O Deus! exhibet audacissimam provocationem, qua non Testem tantum, sed & Judicem citavit Deum, ad infantis, justique, vel exactissimam inspectionem.*

Vers. 5. Nihil in verbis impediti. Sensus quoque expeditissimus. Unum tantum addo, tacite notari obstinationem Jobi, qua adversus convictiones Amicorum, sapientissimorum hominum, magis magisque exardescens, Deumque secum in congressum venire optans, ne ab ipso Deo quidem se redargui posse criminis gloriatus fuisse videbatur. Et fuerat sane, nec tamen tam absurde, tamque contumaciter, quam censor heic arguit. Interim suum ille sequens impetum, quum tali voto se suosque socios taxari sentiret, ut Judices parum aptos, parum æquos, vicissim optat ut ipse ergo Deus suæ causæ actor prodeat, atque Jobo profunda Hypocrisios suæ denudans, ostendat, eum infra merita plecti, nedum ut immeritas luat pœnas. In hunc sensum quam late fundatur verbum דָּבָר Loquatur, causam agat, Ps. 51: 6. nec non formula יִפְתַּח שִׁפְתָיו aperiat os suum, ut longum exequi, ita iis fat promptum, qui fontes tenent rerum. Apponam tantum, ad ansam meditationis uberioris. uberrimum illud Apostoli Hebr. 4: 12, 13. quod si huc transferas,
Gla-

Gladii illius Accipitis aciem Jobo, & Dei Sanctitatem, & suam impuritatem ignoranti, admotam voluisse Tsopharum agnosces.

Vers. 6. Admirabilis locus, in quo, non tam quoad verba, quam quoad profundissimum ejus sensum, exponendo, palmam aufert *Vulgatus*. Ut ostenderet tibi secreta sapientia, & quod multiplex esset lex ejus: & intelligeres quod minora exigaris ab eo, quam crederetur iniquitas tua. Rotunde, pro scopo, & serie, unde sub multiplici flexu versionum, non multum tamen deflexere Reliqui interpretes. *Secreta sapientia* proprie esse oblationes sive signaturas ejus, ex *Opusc. de Def. haurias*. Has *Jobo*, absque multa fundenti, recludi optat censor, atque ob oculos poni, ut ad *solide sapientia* radios suam insipientiam detegat, quam longeque abfit a *Justitia*, & virtute intaminata, quas sibi arrogabat, confusus agnoscat. Nempe *sapientia* illa habet כפלים לתושיה conduplicaciones quoad solidam

summam & substantiam. Languent interpretamenta. *Sapientiam justitiamque Dei* duplo majorem quam humanam, etiam si duplo exponas multipliciter, nimis tenuiter dictum esse nemo neget. Id voluerat *Merc.* cui eatenus assensum a *Cocc.* ut duplum retineat pressius, reddens, Nam alterum tantum est in veritate. Ergo ne dimidium quidem certa cognitæque veritatis attingisse te deprendas. Consequitur et *Cler.* Sententia esse videtur, duplo majorem esse sapientiam, quam putabat *Jobus*. Conferas quoque *Cl. de Dieu* conatus. Eiusdem naturæ est, quod de duplici sensu *Legis* hic habent *Alii*, externo, & interno. *Erud. Vavass.* maluit, duplo majores pœnæ divina lege sancitæ taxatæque sunt, quam tu sustines. Illuc *Genev. Pisc. Belgæ*, &c. inclinant. *Doct. de Pined.* sex diversis sententiis propositis, *Duplicem*, seu *multiplicem Legem*, sic explicat, ut una sit rigida, severa, inflexibilis, qua Deus puniat inimicos; altera mitior, remissior, minus exigens quam debetur, atque ad misericordiam inflexa, secundum quam *Jobus* fuerit judicatus. Coactum. Arcessitum & illud *Schmidii*, quia duplum est sapientia dispensatrici, i. e. Dei misericordia duplo major est peccatis tuis. In his angustias devenit, ex ignorata *Origine* & יש & תושיה a solido, sive solidatione; unde heic loci solidam summam exculpfi. Crediderim signatissima phrasi hic

insinuari inestimabilem plane, & infinitam Dei sapientiam, justitiam, sanctitatem, perfectionemque, Lege comprehensam atque expressam.

In his omnibus dantur כפלים לתושיה conduplicaciones quoad solidam summam, ita ut si tu decem concipias, multiplicatio tibi pro decem reddat centum, pro centum, myriada, unde mox myriades infinitæ, conduplicacionibus usque & usque exerescentibus, exoriantur, quæ omnem *Arithmetica* obruant, atque confundant. Huc sequentia manifesto collineant. *Inspicienti mihi Codurcum* non ab simile quid se offert, a *rationibus subdactis* desumptum; argutus quidem illud, sed tenuius forte, quam par est; Quoniam duplex *rationum pagina*; una *Accepti* videlicet, altera *Expensi*, quibus collatis *Debitum* colligitur. Tactum ab *Ill. Grot.* qui legem *Noæ*, additam *Legi naturæ*, hic invenit. *Mihi infinitudo omnem calculum supergressa* unice convenire videtur.

Ibid. Variatum quoque fluctuatumque in fine, ob ambiguitatem *Thematis* נשה; unde *Merc.* 1. dedit, Mutuat tibi de iniquitate tua, i. e. remittit. *Tigurini*, differt pœnam iniquitati tuæ debitam. Subtilius adhuc *Cocc.* Fenerat tibi de pravitate tua: h. e. pœnam delicti tui non totam exigit, sed partem ipsius credit in diem, non representandam, neque adeo solvendam, si egeris poenitentiam. 2. A diversa ejusdem verbi notione *Nostri Belgæ*, obliviscitur tibi &c. non exigit, velut oblivione transmittit. *Alii*; oblivisci facit te &c. quasi innuat oblivionem, vel ignorantiam, conspectum suarum iniquitatum ademisse *Jobo*. Ita fere *Schmid. Cler. Guss.* in נשה, cum levicula quadam differitate. Alio adhuc flexu facere oblivisci aliis est, facere ut non omnia exigantur. Ex hoc fonte *Codurcus*, Scito iniquitatis partem a Deo deductam tibi; quamvis fateatur a fenerando eundem quoque sensum effici posse. 3. *Judice Cl. de Dieu* expedita erunt omnia, si reddamus, Scito Deum tibi jam exactionem facere de iniquitate tua. Ita verbum nostrum per *Exactorem* agere convertitur *Pf.* 55: 16. idque & mihi aliquando placuisse profiteor; at nunc re perpensa, id nimis leve existinem præ pondere hujus sententiæ. Illud quoque æquare nequeunt, nec sustinere, quæ ab obliviscendo ductæ sunt interpretationes. Ne quidem figura *Merceri*

7 Num scrutinium Numinis attinges? numquid ad consummationem usque omnipotentem invenies?

8 Altitudines coelorum! quid facias? profundior inferno, quid cognoscas?

9 Lon-

fatis *gravis*; quamvis illud, *il te prete de ton iniquité*, cum suavitate acrimoniam exerat. Gravitati, quam requiro, respondebit Cocceji explanatio, si adjungas, quod sane abesse nequit, *impenitenti atrociores multo poenas esse expectandas, quam nunc sustineat*. In hanc mentem splendide dictum, *Fecerat tibi de poena iniquitatis tuae: pro, summam capitalem, sive sortem poenarum iniquitati tuae debitarum adhuc a te non exigit, sed tanquam favori exponit apud te; unde thesaurus tibi & cumulus immensus ira accrescat, si contumax esse pergas*. ¶ pro poena ipsa nemini ignotum. *מן* de potest esse *partitionis*; ut Coccejo visum: potest quoque *ex*, vel, ampliore sensu, quod attinet ad poenam iniquitatis tuae, *foveratorem agit tibi Deus*, qui sorte universa apud te relicta, *usuram tantum a te cepit*, unde constare possit, te *gravissimo in ere esse apud Deum*, quin *Exilio ultimo oppigneratum, & sempiternis suppliciis tradendum*, nisi quantocyus respiscas, atque ex hac *debitorum abyssu* emergere coneris. Metaphoram in Scripturis protritam frustra exemplis aliunde congettis illustrarem.

Vers. 7. Subnectitur tribus *Vf. Immenstatis Divinae* descriptio luculentissima, quæ non ad *sapientiam* tantum Numinis pertinere videtur, verum etiam ad reliquas ejus *perfectiones*, ac præsertim ad *Justitiam* ac *Sanctitatem*, cujus jubare præfulgent ipsi *Cœlestium spirituum Sanctitas* obscuretur, ut *Cap. 4: 18.* vidimus. Hoc si verum, verus esse nequit nexus, quem plurimi interp. hic sibi proposuere. Dixerim, nihil aliud intendi, quam *Jobo tam alta spiranti, Deumque quasi provocanti, in se descendendum, superbosque illos spiritus ponendos, quibus congressum cum Deo expetere ausus fuerat: quandoquidem cum immenso Numine ipsi congregandum esset, cujus tum sapientia, tum*

7 החקר אלוה המצא אם עד---

תכלית שדי המצא:

8 נבהי שמים מהתפעל עמקה

משאול מהתרע:

9 ארכה

justitia & Sanctitas nullis finibus circumscriptæ, & mille solibus clariore. Apparet חקר rectius *passive* capi, quam *active*. Adblanditur observatio Cl. Cocc. vocem hanc figurare *ultimum summumque quod pervestigando attingi*

potest. תכלית *consummationem*, recte quoque vertit, nec video cur Cl. Schmid. ea seposita, malit, *ad finem usque & ultimum terminum.* An ad *consummationem usque* non idem elegantius adhuc sonat? Hoc ipsum vero, eodem plane sensu, voluisse Cocc. patet ex vertione ejus, *An usque ad finem omnipotentis pertinges?* Mihi uberius videtur, *An usque ad consummationem Omnipotentem penetrabis?* Hoc vel simplicius erit, *usque ad finem, & ultimum terminum: vel, usque ad consummatissimam, omnibusque numeris absolutam, perfectionem.* Nihil duri in hac structura, sed *durissimum*, quod Schmid. vocem חקר repetendam velit;

sensu tantum non elumbi. Si religio sit שדי תכלית שדי חקר אלוה, vertas licet, *Num ad consumma-*

tissimam usque perfectionem omnipotentis penetrabis? Utor verbo *penetrare*, pervadere, & *penetrando attingere quod queritur*, quia *inveniendi* notionem hinc ductam esse, colligere est ex *פנסי*, quod est *pergere, pervadere, & interius penetrare*. Fateor tamen *secundariam vim inveniendi* retineri posse heic loci, ut sit *vestigando, & penetrando*, tandem *attingere*, atque *invenire*, post longum laborem. Suspicio verbum מצא *invenire*, in *Aritmetica* fuisse adhibitum, ad *majoris summe collectionem justam, inventionemque* signandam. Sic grata existeret varietas, & in primo membro esset *penetrabis*, in secundo,

9 ארנה מארץ מדה ורחנה

מני-ים :

10 אם יחלף ויסגר ויקהיל ומי

ישיבנו :

11 כי-

9 Longior est terra mensuram suam: & latior quam mihi mare.

10 Si invadat, & includat cippo: & in comitium adducat; at quis avertet eum?

11 Ip-

penetratum in summamque collectum invenies.

Vers. 8. Languet nonnihil Pagnini, in altis cœlis quid facies? quasi Ellipsis esset & Rotundius, & fortius paulo, Cocc. Altitudine cœli quid facies? sed rectius a Merc. aliisque insertum, est, vel sunt, quasi, *Ce sont les hauteſſes des cieux.* Abruptum illud, & suspensum, habet decus simul & pondus.

Schmid. addit illi sunt, nempe תכלית fini.

Ad sapientiam חכמה retulere alii; vel &

תכלית חכמה; e *Is.* 6. repetitam. Mihi תכלית

proximum habere jus videtur, unde discessisset, si consummatissimam perfectionem omnes tenuissent. *Altitudines Cœlorum sunt ea consummatio;* ut qui eam complecti quærat, citius altissima cœlorum spatia complecti & permetiri potis sit. Quæ de forma comparativa; ad morem Arabum, olim suspicabar, quia puncta minus favent, haud urgeo, quin deo; quamvis *comparationem huic positioni subesse certissimum maneat.* Hanc firmat sequens עמקה משאול profunda est consum-

matio illa præ inferno; i. e. *Vasso illo & invisibili spatio, quod sub terram in immensum subidere more vulgi concipitur.* Cl. Cocc. dedit, *Profundius inferno quid nosces?* Ad sapientiam retulit, & quidem in Neutro, satis eleganter, ac rotunde. Attamen simplicior est, & plenior, תכלית עמקה consummatio profunda.

Vers. 9. Structuram hanc unice tenendam esse, patet ex annexis femininis, item ad תכלית consummationem Dei redeuntibus.

מדה pro מדתה esse positum censet Merc.

ut sit *Mensura. ejus longior est quam terra.* Idem

monet, alios absolutum facere. מר; quod cur

alienius vocet, non video; quum illud sit anomalum, hoc autem analogum, cujus plur.

מרים occurrit *Fer.* 13: 25. Hallucinationum ansam dedit constans vertendi ratio, qua מרה refertur ad ארנה. Atqui tornatius fuerit, grandiusque simul, *Longior est quam terra mensuram suam.* Sequens מני *Præ mihi,* eleganti Pleonasmō, ut sæpe.

Vers. 10. Concisa granditas implicuit interpretes, in variasque eos opiniones distraxit ad singulas voces. Prima יחלף aliis est

si transeat; aliis, si mutet; aliis, si succidat, vel exscindat; aliis denique, si multiplicet vel propaget. Alteram ויסגר plerique in malum

dant, & tradat hosti; aut, & includat carceri: in bonum Nachmanides, tradatque terram habitandam. Tertia ויקהיל aliis in malum

est, & congreget copias ad aliquem perdendum; aut, & in cœtum judiciumque publicum adducat. Bono sensu Cocc. e sordibus & tenebris carceris in lucem & cœtum hominum educat, honore, potentia, divitiis augendum. Confer Doct. Belg. & Piscat. Ad cœtus in civitatem

coalescentes traxit Nachmanid. Hæc, & alia, in diversa, quam pariunt, facie, serieque, discutere, mihi, Lectorique, molestum foret.

Sententiarum discidia ut scopo minus rite observato exorta sunt, ita eodem accurate fixo poterunt terminari. Doct. Merc. statuebat, ad sapientiam & potentiam Dei demonstrandam hæc verba pertinere, qua ordinem

cursumque natura invertere, quin omnia subvertere & confundere queat. Eodem collineant, *Vulgato præeunte, de Pined. Vavass. &c. &c.* Ex mente Cl. Cocceji ostenditur absoluta Dei potestas, qua ut *Judex supremus,* pro arbitrio omnia disponat, & dispenset.

Carpitur a Cl. Schmid. rogante, quid *summa potestas ad hoc, ut Jobus convinctur de pecca-*

002 20?

11 Ipse enim novit sodales nequitiae; & videt vanitatem, & quod nihili est intelligit.

11 כי-הוא ידע כתי-שוא וירא-
אין ולא יתבונן :

12 Er- וואי 12

zo? Ipse recurrit ad Dei abscondita, & naturam plane impervestigabilem, per quam omnis obmurmuratio, & querela, excludatur, quod longe plura de nobis sciat, quam nosmet ipsi, ut proinde nemo jure cum Deo contendere possit, etiamsi severissime puniatur. Si cavillas quaerem, rogarem & ego, Quid impervestigabilis Dei natura ad hoc, ut Jobus convincatur se merito plecti? Omnino tenendum, quod ad Ps. 7. commonui, non tantum sapientiam, sed & justitiam ac Sanctitatem infinitam Dei a Tsopharo fuisse intentam. Verus sequens tam clare ad illas virtutes vocat, ut mirum sit, cuiquam aquam hic hællisse. Nil aliud his verbis contineri posse existimem, quam Judicia Numinis esse quidem tremenda, sed tamen justissima, in quibus nihil carpi, aut argui queat: ac proinde insipienter non minus quam injuste ea a Jobo taxari, atque criminationibus odiosissimis onerari. In

hunc sensum 1. אִם יִחַלְךָ mihi sonat, si hostiliter invadat &c. Utitur censor eodem verbo, quo Jobus expostularat Cap. 9: 11. quorsum respici palam est. Allusum quoque dixerim ad Cap. 10: 17. figuramque vocabulo חליפות expressam. 2. יִסְגִּיר verto, & in collarium compingat. סוּגֵר

est vinculum collare, Esch. 19:

9. αλκός, catastra, secundum quosdam. Invenitur Supplicium grave & ignominiosum. Aliis etiam in locis הסגיר esse vinculo collari costrictum tradere supplicio, alibi aperiam.

3. ויקהיל & incomitiet dare possis veteri verbo, pro in comitium vocat, & judicium publicum. Simile extat Prov 5: 14. In medio comitii & catus. Planus adhuc Esch. 23: 46. Comitium convoca contra eas, easque in terrorem & direptionem constitue; & lapidibus eas obruant. Adde Esch. 16: 39, 40. Ad eam rationem hic figurate denotatur dirum aliquod & ignominiosum judicium, homini improbo Di-

vinitus infictum inspectante quasi universo populo, vel orbe terrarum. 4. וְמִי יִשְׁבֹּנוּ Et quis refutabit eum? pulcherrime iterum respondet dicto Jobi ipsius Cap. 9: 12. Ecce rapcabit, & quis repellet eum. Venite tantum inflexam putem significationem, ut pro repellet nunc resellet substituitur. Usus sui verbo Refutandi, quod utramque potestatem amplectitur, unde & cum repellere conjungitur a Cic. quum ait, vim vi repellere ac refutare. Ut ergo supra ex sua mente Jobus dixerat, & quis refutabit eum? ita ex sua nunc vitium Tsopharus idem verbum ei, non sine sale, reponit: Magna emphasi pollet Vav in וְמִי Et quis, quod si copulandi usu retineas, languidius exibat. Communi ergo calculo admittitur pleonasmus, datumque simpliciter Quis? Subest provocatio, qua Et quis? vel At quis? positum cum exclamacione.

Vers. 11. Archissimus jam apparet nexus hujus versiculi, cum præcedenti. כתי שוא eleganti formula sonat, sodales vanitatis vel nequitie, a Radice כתי extendit, unde & כתי ער usque quo? & כתי quando? cum interrogatione. Illud extendit secundario usurpatur pro adfinitatem aut sodalitatem inivit cum aliquo; unde כתי sodales, affines. אין vanitas, inanitas, ejusdem Originis cum אין, cujus oppositum יש solida existentia, nisi quod אין Physicum nihil, אין Nihil morale signet. Cl. Cocc. idem hocce Etymon heic loci attingisse video. Nil differt, in concretione sumas, an in abstracto.

אין ולא יתבונן non æque expeditum. Tricas Rabbinnicas dabit Merc. qui cum interrogacione enunciantibus subscribit, Et non animadvertet? Ita Pisc. Belg. Cler. & plurimi: Pagn. per Ellipsin אשר Et eum qui non intelligit. Friget. Acute Cocc. Et non considerat, i. e. vi

12 ואיש נכב ילכך ועיר פרא

12 Ergo vir fungosus corde induatur: & pullus onager homo nascatur.

אדם ילד;

13 Si

אדם 13

videt sine labore, sine multa speculatione &c. Ex hoc usu considerandi olim tentabam, Et non cunctatur, pro punit quantocumque. Ejus conjecturæ haud poenitet: quod enim Cl. Schmidius, Et non advertit, velit positum pro non punit, fidelibus remittens, infidelibus procraftinans, specie omni caret. Quum tamen

התכונן cunctari pro pœnam prorogare, alibi non occurrens, scrupulum relinquat, vide an sic penitus queat eximi, Et נבילי Nibilum intelligit, intimo penetrat, perspicitque.

A בן distincta fuit res, unde בין inter, nascitur הבין distinguere, distinctius intelligere ac penetrare. לא substantive idem quod אין Nihil; sensuque morali, און inanitas ipsa, sive

jam vitium velis, sive hominem vitiosum. Omnem Jobi pietatem & virtutem לא Nihil factam, Nibili convictam, habuimus Cap. 4: 6. Vicissim amicos inanes & perfidos notaverat

Jobus tanquam לא Nihil factos, Nibili convictos, Cap. 6: 21. His adde quæ Cap. 4: 21. exhibeo, ubi נבילי ad personas permitti videbis; itemque יאדם. Salsè ergo censor istud

לא hic resumit, inculcans Deum, quid sit Nihil, & quis sit Nihil, ratione veritatis, solidæque virtutis, intus perspectum atque exploratum habere. Sic synonyma erunt יוא, און,

לא, non sine elegantî gradatione.

Vers. 12. Durior est versio Merc. Et vir vacuus mente privatur; & tanquam pullus onagri homo nascitur: Quod ex Cant. 4: 9. adducitur, ad hanc vim verbi לכך adstruendam, toto cœlo distat. Non quadrat præterea Antithesis ad præcedentia, quasi diceretur, Dei sapientiam imperscrutabilem esse, hominem vero natura bebetem, stupidum, mente

ac judicio vacuum. Commodius Pisc. & Belg. ad fructum, quæ ex Dei castigationibus vel redundet, vel saltem redundare debeat, retulerunt: Tum homo inanis cor comparabit; etiamsi pullus onagri natus sit homo. Semet tamen nonnihil impedit hæc vertendi ratio, per illud tametsi; ad quod expediendum Cl. Coccejo placuit, Et sic vir inanis cor accipit; & pullus onager homo fit. Egregie

profecto, ut אדם Homo oppositus Onagro, adferat Emphasis cordati hominis, & ילד

Nascitur idem dicat quod sit, redditur, renascitur. Præluxerat Targum, quod מתעבר efficitur habet: nec non Jarchius, qui exposuerat, condocesaciat se ipsum esse אדם חדש

Homo novus. Schmidius nimis contortum id judicat, dans, sed vir inflatus audaciam sumit; & pullus onager homo nascitur. i. e. homo ab ipsis natalibus insipientia indomita & insuperabili similis est onagro &c. &c. Hunc sensum expresserat jam Vulgatus satis eleganter. Elegantiusque eundem hæc loci applicuerat de

Pined. non ad hominem generatim, sed ad Jobum speciatim referens dictum aculeatissimum; quasi ejus superbia in Deum, simulque effrænata licentia, perstringeretur. Bolducius aliter adhuc Jobum vellicari autumat, ironice utroque membro prolato: Et vir vacuus cordatus fiet; & pullus onagri homo evadet.

Quasi diceret, æque difficile, ut tu sapiens fias, quam ut onager homo evadat. Hoc decorum non servat, quamvis periodus bene circumdata sit. Symbola mea hæc est, concludi nunc

superiorem illam convictionem, per insinuationem officii, quæ viam sternat ad sequentem exhortationem, Ergo vir inanis, cor accipiat; & pullus onager Homo evadat. Est telum in Jobum ejectum, quo monetur tumidam istam inanitatem, qua hæctenus in Deum invehctus fuerat, missam facere, ut pro feroci & indomito pulli se præberet hominem corde præditum. &c.

Ibid. Paronomasiam pervenuistam in ver-

bis נבוכ ילכב *Vacuus corde instruetur*, observavit jam Cl. Cocc. Crescet venustas, si tenetur Origo ל לב *cordis*; a fixo & compacto; itemque metaphora, qua *Nucleus*, nec non *medulla arboris*, appellatione *Cordis* veniunt. נבוכ *inanis* דלכב; *fungosus*, נבוכ; א כוב *cavus* fuit, unde כוב *canalis* apud *Talmud.* qui & *Arabibus* כוב; item, כוב *porta, foramen cavum & pervium.* Sic erit *Partic.* in *Niph.* Possit quoque esse *Part. pass.* in *Kal* א כוב, mionente Cl. Cocc. quæ *Radix* apud *Arabes* dat אנכוב *Anboub, internodium arundinis, aut cannæ. Fistulam.* Hinc *Ambubujus* dictas, *Viri Docti* dudum annotarunt. Inde כוב est *internodia* produxit *arundo.* Sic כוב iterum esset *arundinea* cavitate *fungosus.* Cl. Crom. ex *Arabia* adduxerat כוב pro *magnifice semet extulit & superbiuit*, unde כוב vertit *superbum.* Cl. Gol. pro ista notione addiderat formulam כוב עקוד. At in *Camuso* nostro disertim prolat כוב עקוד *fremuit hircus* ejus i. e. *superbius sese extulit*; in qua phrasi figurate *Hircum* dari scias *homini superbo*, ipsumque *vitium petulantie* designari. *Talia* ad *Nawabig* prolata. Ex hoc fonte כוב nostrum invito *Linguae* genio derivaretur. Maneat ergo vel *instar arundinis cavus, internodiisque inanitates indicibus præditus*; vel simpliciter דלכב, נבוכ. Ilti viro *cor induendum* esse dicitur, pulchro sane lusu, quo לב simul *Medullam internodii plantæ* contignat, cujus נבוכ sic expleatur & *solida ac compacta* reddatur.

Ibid. Nec genio linguæ, nec *Gratiis*, litatum ab iis, qui עיר פרא *Pullum onagri* in *statu constructo* dedere. Omnino tenenda, quæ & plurimis risit, *Appositio*, ut sit *Pullus*

onageri. Apud *Arabes* עיר, ejusque *Dimin.* עיר, designat *pullum asinum*, tum *domesticum*, tum *sylvestrem.* Magis tamen *domesticum.* In eandem partem usus quoque *Biblicus* inclinat. Habes *ansam concinnæ non minus, quam saltæ, appositio- nis*, qua id quod per se mitius, *manuetius-* que, efferatur, addito פרא, quo *Onager* notatur, ejusve *pullus*, tantummodo. Est inter *proverbia Arabum* عَيْرٌ وَحَدِيدٌ *Asellus solitudinis* sive *solitatis sue*; pro *contumisci, obstinato, sui que cerebri.* Idem & עיר וחרה עיר *voce synonyina appellatur.* Parilis usus חמאי *Asini*; fumino *efferæ indomitæque contumacie* gradu وحشي *Asini sylvestris* appellationem exigente. Is una voce פרא אדם. Hinc *Isnael* פרא אדם *Onager hominis, vel Onager homo.* Notabile quoque *Epitheton Hof. 8: 9.* פרא בודר לו *Onager solitarius sibi*, quod illustratum in *Hieroz. Part. 1. P. 578.* ex *Damirio, proverbialia* a nobis *diminutive* posita, in *primitiva* forma efferente, & جحش وحده *Lalisio solitatis sue*, pro *humine pertinaci.* Sentis quam *apposite* diciturum jaciatur in *Johum*, nimis sane *per- tinacem* in his *congressionibus.* *Ansam prætere* huic *seominati* dedisse suspicor, quod *Noster Onagri* figura usus fuisset *Cap. 6: 5.* ad *socios pungendos.* Hujus *Onagri oppositum* jam, non autem *suppositum*, est אדם *Homo*, secundum illud *Prov. 30: 2.* בער *Brutus ego præ quam vir*; h. e. ita ut nomen *Viri* haud mereat: vel *stupidior quam ut Vir censeri possim.* Patet ex adjecto *non est intelligentia* אדם לי *Homi-*

13 אם אתה הכינות לבך ופרשת

אלו כפיך :

14 אם אתה בידך הרחיקהו ואל-

תשכן באהליך עולה :

15 כי אתה תשא פניך ממום והיית

מצק ולא תירא :

16 כי-

13 Si tu autem paraveris cor tuum; & palmas tuas ad eum expandas licet.

14 Si vanitas in manu tua, longe remove eam: & ne habitare finas in tentoriis tuis iniquitatem.

15 Tunc enim attolles faciem tuam e labe; erisque nitidissimus; & non timebis;

16 Nam-

Hominis mibi. פרא אדם *Onager hominis*, Gen. *Woudefei* bau een *Mensch* / ex alia serie aliam deposcit vim Gen. 16: 11. Non est boni interpretis, ita loca inter se contendere, ut

pro luce offundantur tenebræ. אדם יולד *Homo nascatur*, admirabili pollet venustate, pro reddatur. Gen. *Peulen* / een *Woudefel* / werde een *Mensch* Geboren; werde een

Mensch Herboren. تولد *nasci*, pro fieri, evadere, apud Arabes est receptum, qui hanc sententiam sic efferre possent,

عيسى يتولد ابن آدم *Lalifio nascatur filius hominis*, h. e. *يولد*

وحشي يكون انسي

Vir efferus existat humanus, mansuetus, modestus. Ad *παλιγγενεσιαι* Novi hominis directe reduxit Cl. *Cocc.* me haud refragante. Possumus simpliciore quoque sensu desungi, cum eo tamen, ut ad mysticam *παλιγγενεσιαι* alludatur. Formulæ vernaculæ mentem meam factis declararunt.

Vers. 13. Emissio hoc aculeo, quo *Jobus* indomitam ferociam deponere jubetur, seque modestum submissumque Deo præbere, pergitur proclivi gradu, ad officia hæctenus, (ut tacite innuitur) neglecta a Nostro, eique sincerius pietatis studium præscribitur, & commendatur. Hunc nexum, sensumque inde redundantem, ubertim exposuit Cl. *Cocc.* post *Belgas*; ita periodo hac concepta; *si tu direxisti cor tuum, tum expandas manus tuas ad ipsum.* Malim tamen, *si tu direxeris, ex Onagro Homo factus.* Apparet emphasis com-

pellationis ad 2. a 3. *Pers.* redeuntis. Reliquæ omnes versiones, nihil habent, quo cum hac contendi, committique, mereantur. In primis admitti nequit, quod a Cl. *Schmid.* tentatum, אם *interrogative* sumendo. Connexio quoque nova, quam format *Vir Doctiss.* adeo non expedit, ut magis adhuc præpediat. Cl. *de Dieu* omnino consulendus, qui *Vau* ante פרשת pro *Copulativo* accipi non posse, evidenter demonstravit, atque imperandi forma proposuit, *Expande ad eum manus tuas*, quod eodem recidit.

Vers. 14. Omnia limpide fluunt, si a *Corde* purgato, altero præcepto transeat ad *Manum* itidem repurgandam. Notanter, *iniquitas in manu*, quam quis exerceat strenue, & quam ut suam retineat. Ad manus commaculatas respici, haud negarim; quum omnis iniquitas maculet. At יר רמה *manum elatam*, cave negligas, qua adversus Deum impia arma moventur. הרחיקהו *imperative*

omnes; nec repugno. Posses tamen venustius forte, ex *Isfiz.* *Procul amovere eam*, pro *Amoveto*. Sexcenta talia in sacris, profanisque. In præceptis præsertim regnat ista *Enallage*. הרחיק

signate hic est *amovere tanquam impurum, cum abominatone & execratione*, secundum formulam veterem, qua *procul esse*, aut *abire*, jubebantur *res contagiosæ*. Grandis imago אל תשכן *ne habitare facias. Ne domicilium figere finas.* Haud obscure *Corrector* subinnuit, quid *Jobum* hæctenus fecisse statuatur. אם *si* non est dubitantis, sed *latitudinem officii, ad*

omnem omnino iniquitatem eliminandam pertinentis, inculcat.

Perf. 15. Elegans est *Merceri*, Sane tunc, ex usu *Cap. 8: 6.* Nec tamen minus concinnum, Nam tunc. Idem מום *Maculam* intelligit vel peccati, vel Morbi & calamitatis. Posterius prælatum a Belgis. Prius unice tenendum. censuit *Schmid.* iudicium Nostrorum minus probans. Etiam *Cler.* ad vitium animi vocem retrinxit. Erud. *Vavass.* trahit ad perturbationem animi quæ mutet vultum ex conscientie criminis. Idem intendit de *Piræd.* Sic habebis faciem quam levare ad Deum simul cum mente poteris. Addit, Faciem sicut culpe labes deturpat; ita poenitentia expurgat, atque detergit. Monet, alios ad poenam referre, atque ad ærumnarum surdes, squalloremque. Postremum hoc convenit cum eo, quod *Doctiff.* Belgis. visum; idque haud dubie præferendum. Tantummodo addas velim dedecus & ignominiam publicam, fronti velut iniustam per calamitates, & poenas. Hic genuinus est adipectus מום *macule vultui impressæ*; non enim calamitas quæcunque dedecorat, sed calamitas poenæ judicialis nomine ac titulo inflicta ad exemplum, & horrorem. Respicitur ad *Cap. 10: 15.* ut ibi tetigi, unde quæ huic sensui firmando sunt, repetantur. Est ex floribus *Arabie*, ut vultus albus, aut nitidus, delignet decus, honorem, gloriam; & contra, vultus niger vel maculosus pingat dedecus & opprobrium publicum. Pulcre Poeta vetus in *Humasa* laudat nobilitatem gentis suæ.

بيض في الكريهة شوس

Albi in calamitatibus, limoque superbi ocello.

العرب تجعل البياض
كناية عن الكرم ونقاء
العرض وعالي ذاك قولهم
بيض الوجوه اي لهم يفعلوا
شيئا يشبههم وقد قالوا في
ضدده لوجههم كالكريم

وسود الوجوه Arabes albedinem faciunt figuram nobilitatis, & præclaræ fame, opinionisque: indeque formula, Albi vultibus, in iis qui nihil committunt quo debententur. Contrario usu dicunt, vultus eorum carbonæ referunt; aut atrii vultibus. Exemplum unum alterutave mox apponam. *Cl. Crom.* nostrum موم contulit cum موم Arabum, quatenus notat Morbillos, quibus Jobum laborasse autumat. Id parum liquet. Non inutilis tamen observatio; quæ latioris adhuc conspectus ausam præbet. In *Dir. Hudeif.* reperio,

له الودة سفح الخدود
كانما

يصفغهم وعلمك من الموم ماهر

*Gnatos habet nigros genis, haud secus acsi
Uffisset eos æstus morbillorum adstingens.*

Monet ibi *Scholias* illud موم موم quibusdam esse variolos, aliis *picuritidem*, aliis *febrim vehementem*. Vides latitudinem usus *Hebraici*, quo موم amplectitur omne id, per quod corporis integritas vitatur, ac dehonestatur. Quum tamen speciatim notet variolas, & quidem المتراكب

confertas compactasque, ut idem *Schol.* alibi docet, quumque ex vultum maxime deturpent, vides locum hic quendam relictum esse violentie morborum & malorum, quibus totum corpus Jobi unum ulcus, una erat crusta purulenta, vultu præsertim horrendam in modum fadato, & tanquam notis ignominiosis perulto. Solide itaque *Cl. Cocc.* Elevationem faciei hic opponit dejectioni capitis supra *Cap. 10: 15.* & quidem labe omni, quæ elevationem impedire posset, abstersa. Observetur موم hic substitui pro קלון illic loci; easque voces junctim incedere *Prov. 9: 7.* ut proinde dubium non sit, quin macula ignominiosa divinitus tanquam improbo iniusta nunc intendatur. Eam vides

16 כִּי־אָתָּה עֲמַל תִּשְׁכַּח כָּמִים
עברו תזכר :

16 Nam tu ærumnam oblivifce-
ris; ut aquarum præterlapfarum re-
cordabere.

17 Ac

17 וּמִצְהָרִים

vides sponte complecti *quicquid calamitatum*
vel *Personæ* ejus, vel *Fortunis*, cum *dedecore*
publico incumbibat.

de *Heroe gloriosam mortem* oppetente in
prælio.

Ibid. Pulcherrime subneçitur, *erisque*
מוֹצָק; *firmus* reddi solet, quasi *fortuna fir-*
mior stabiliorque promitteretur. Cl. *Cocc.* tra-
hit ad *firmitudinem animi* oppositam *pavori*, &
æspidationi ab ira Dei, & *tentationibus*. Ob-
servat quoque cum *Merc.* aliisque, esse pro-
prie *Fusum*, a יִצֵּק, & quidem *æris instar*,

وَحَسْرَ لَمْ يَوْسُدْ كَأَنَّ جِبِينَهُ
سَيْفٌ صَقِيلٌ

Et stratus jacuit sine pulvinari, ac si vul-
tus ejus esset gladius politus.

ἀντιπροσώπιον, ἰσχυρῶς. Istam ideam premeus Cl.
Schmid. hinc elicit *tranquillitatem conscientie*,
velut columna ex ære fusio subnixam; ut præce-
dens *figura* continuetur; *sublata facie stabis fir-*
mus & erectus, *nec incurvaberis iterum*. Sic
haberes, *Hic murus abencus esto, Nil conscire sibi*
nulla pallefcere culpa. Luculenta imago.
Sed forte luculentius & commodius reperie-
tur, *Eris fusus*, pro *eris nitidus* simul, simul
firmus, instar *speculi ex ære nitidissimo*. Ex
hoc metallo *specula constata* olim fuisse, ne-
mini incompertum. Vide modo *Exod.* 37:
18. Proverbiale est, ut *Vultus nitens* compa-
retur *speculo*; pariliter *speculo fusio* רֵאִי מוֹצָק

Defino in exemplo illustri, ad præcedens
membrum simul illustrandum pertinente, ex
Div. Hud.

حَسَانُ الْوَجْوهِ طَوَالَ الرِّمَاحِ
يَحْمُونَ مَجْدَ حَمِي لَنْ
يَرَامَا

Nitidi vultibus, longis hastis præditi;
Qui defendunt gloriam Dignitatis haud
laceffende.

affimilatur *Cæli firma* & *nitens facies*, infra
Cap. 37: 18. Ergo, & *eris fusus*, vel si mal-
lis, & *eris fusum*, ut directe *speculum* desig-
netur, subaudito רֵאִי. Sic *Amrokyfus* in
Moallek. describens *Formosulam* suam, eam
inducit.

Nemo non sentit *Nitidos illos vultus* ibi im-
proprie signare *splendorem virtutis*, & *fama*
prænobilis. Ad eam rationem & hic, *speculo*
nitidior, splendidiorque celebrabere; quin ip-
sum diceris *speculum virtutis*, omnisque lau-
dis, *multo splendidissimum*.

Vers. 16. Non displicet, *Sane tu*, quod
Pagn. Merc. alique hic habent: sed malim
cum *Belg. Cocc. Schmid. &c.* Etenim *Tu*, vel
Quia Tu. Arctior sic existit nexus cum *vultu*
sublato, neque amplius deiciendo. Existimem
autem non *nudam* hic poni *similitudinem*, sed
depingi *gurgitem malorum*, ac velut *diluvium*,
quo *Jobus fuerat inundatus*. Certe vereor ne
exilius sit illud *Merc.* si *malorum te subeat me-*
moria, ita tenuis erit, ut similis videatur aquis
præterlabentibus quæ non redeunt. Intra hos
fere fines substititur; nisi quod Cl. *Schmid.*
ulterius progressus meminerit *damni alluvione*

مَهْفَهةٌ بِبَيْضَاءٍ تَرَايِبِهَا مَصْفُولَةٌ
كَالسَجَنِجَلِ

Gracilem, albam, pectoribus instar spe-
culi politis.

Est quidem ille usus *proprius*; sed en *im-*
proprium, & plane *nostrum*, in *Hamas.*

17 Ac præ meridie stabit ævum
feliciter: caligine vertiginosa labo-
res; ut aurora eris.

17 ומצהרים יקום חלר העפה

כנקר תהיה:

18 Et ובטהר 18

vel inundatione aquarum dati. Putem cum i-
dem mecum intendisse: quemadmodum &
Doct. de Pineh. quum aquas hæcæ dilabentes
exponit, de flumine aut torrente, qui raptim
per conualles exundat, nullum, estate advenien-
te, vestigium relinquens.

l'ers. 17. Grandis & magnifica oratio, quam
fatis feliciter a viris Doctis expressum, præ-
sertim a Cl. Cocc. & Schmid. paucis confir-
matam, illuminatamque, dabo. חלר non
est tempus in genere, multo minus tempus
presentis miserie, ut Schmidius opinatur, re-
prehensus a Cl. Crom. sed tempus feliciter, vi-
ta jucunda & luminosa, ut præclare Cocc. in
Lex. docuit. Firmatur ex Dial. Arab. ubi

خالد est perennitas ævi beatoris: &

גנה אלחלר جنة الخالد

Hortus perennantis vigoris ac viroris, Paradisus.
Specialim nonnunquam viror ac vigor senectæ
hoc vocabulo signatur. Id Cl. Crom. hic lo-
cum habere arbitratur, ut sit, præ meridie sur-
get viror senectæ. Fateor accommodatum;
sed fieri velim, sub ævo perennante istam vim vi-
rilis senectæ sponte includi. Tenendum itaque,
præ meridie stabit ævum feliciter peren-
nans. תקום stabit, i. e. in summo culmine

lucebit, non, ut plerique volunt, surget vel
erietur. Eleganter stare dicuntur, quæ supre-
mum tenent culmen. Hinc solennis formula

قام قايم الظهيرة

stetit stans meridiei, quam reperies *Hist. Sar.*
p. 21. Ex Gjaubar. nunc tantum addam

يقال انبئة حد الظهيرة

وحبس قام قايم الظهيرة

Dicitur accessi eum ἀναῖ, ipso culmine, meri-
diei; itemque, quum staret stans meridiei. Si-
milliter Græcis placuit ἠγχιώτα & ὁριός στα-
τήσας &c.

Ibid. Variatur in העפה, a עוף. Non-

nulli, cum iisque Nostri, volabis, evolabis;
ex omnibus calamitatibus, videlicet. Alli

splendesces, a עפעפי שחר palpebris auroræ

ansa sumta, quam & Aurora adjecta porrige-
bat. Et mihi aliquando placebat hinc, tre-
mula luce vibrabis, ut *Prov.* 23: 5. Hanc i-
deam Doct. Belg. in Not. cum priori evolandi
conjunxerunt. Commodiorem tamen nunc
centeo oppositionem, quam plurimi concipiunt,
ut aurora eris. Id

Merc. solide declarat, Etsi obtenebratus fueris,
in afflictionibus positus, eris auroræ exorienti si-
milis, quæ magis magisque augetur in lucem.
Assentior Schmidio, non futurum sed præsens
intendi tempus: nec putem *Mercerum* aliud
voluisse: quamvis Cl. de Dieu in *fur.* tra-
xerit. Idem, ut & Cl. Cocc. in 3. *form.* extulit
impersonaliter, sit obscurum, ut mane erit.
Cl. Cler. correctorem agit, & legere jubet

העופה; substant: forma, ut sit, caligo ut au-
rora erit. Infelix crisis, quæ ex vibrante,
& erecta, languidulam facit orationem. Sa-
nissimum est העפה Tu nunc sis obscurus li-

cet, & tanquam caligine vertiginosa dense no-
ctis involutus; ut aurora eris. Nil grandius.

עפה caliginem vertiginosam cur reddam, in-
venies *Cap.* 10: 21. Ea auroræ opponitur *A-*
mos. 4: 13. sub iisdem, quibus hic, figuris.

צלמות umbra mortis pro summis miseriis ne-
mini ignota. In ea regnat עפה caligo ver-
tiginem oculis offundens, in eaque constitutus

עוף vertiginæ laborat, præque morore

emoritur quasi, intus & extus ita oppressus, ut
sui haud sit compos. Omnia hæc admirabiliter

comprehensa in uno verbo העופה. Tali in

statu desperatissimo sis licet, aurora novæ felici-
tatis tibi illucescet, cujus חלר Vigor peren-

nis stet duretque. Similem oppositionem No-
ctis

18 ובטחת כייש תקוה וחפרת

18 Et securus eris, quod solida sit expectatio: & molli ad fodendum terra gaudens secure recubabis.

לבטח תשכב:

19 ורבצת

19 Pro-

Etis caliginosa, & aurora, inuenio in Hist. Sar. p. 289. ubi Chalybæ Mactadii nobilis vena Poëtica laudatur, appositis quibusdam versiculis, non felicissime redditis, in quibus & hicce,

وبدلنا من ظلمة الجور
بعد ما دجي
لبها صباحا من العدل
مسفرا

Et reddidit nobis e tenebris iniquitatis, postquam Ingresset nox ejus, auroram justitiae splendidissimam.

Vers. 18. In verbo בטחת confides, securus eris, suspicor allusionem ad Originem esse captatam, quæ est in planitie versatus fuit: habitavit in plano. Hoc securitatis summe argumentum. Confer præter alia, de quibus a libi, Jer. 49: 31. Sequentia hunc lusum invitant, quem tamen nemini obtrudo, quum sensus absque eo constet. יש תקוה proprie soliditas expectationis, vel fiducia. חפרת fodies ancipites habet interpretes. Merc. & Cocc. Defodies paxillos tentorii tui. Figes Tabernaculum; ut ex moribus Arabum desumpta sit phrasis. Alii fossas & munimenta perduces circum Tabernaculum, quæ vim & impressionem latronum arceant. Argutiore sensu Kimch. Levem tantum fossam fodies, non murum educes, satis tutus absque validiore munimento. Mitto alia remotiora, ut fossionem sepulchri: &c. &c. & venio ad speciosam Cl. Cocc. conjecturam, respici ad fossionem putcorum aquationis causa, more pastoritio, cujus vestigia passim in Sacris. Idem Cl. Cler. placuit: quin & a Vavass. tactum fuerat. Gregum certe ra-

tionem hic habendam patebit Vss. seq. ut Cl. Schmidio id adeo remotum videri non debuisset. Ipse minus opportune infert alteram notionem pudoris, quæ חפר תי inest, quasi esset, Etiam si nunc pudæfactus sis, secure cubabis. Adeone Vaw convers. præf. in fut. nullius hic momenti? si autem fut. teneas, quod & se posse ait Vir Doctiss. adeone sui dissimilis fiet, ut qui in præf. תעפה id refutarit, nunc ingerere sustineat? Etiam si in posterum aliquid ignominie sis passurus, tamen mox secure cubabis. Mea quoque vineta cædens refingo quod olim tentabam ex خفس protegit, præstidio cinxit; unde passive volebam protegeris. Facile interim agnoscitur, a fodiendo istam vim manasse, & خفس عابدة quatenus exponitur in Cam.

اجارة ومسدغه وآمنة in protectionem suscepit, defendit, & securum præstitit aliquem, nihil aliud esse quam, fodit circa eum, fossa quasi ducta circummunivit. Debuisset potius inde offerre, fossa ducta circummunies tuam familiam, universamque adeo clientelam, futurum aliorum Protector. Hoc cum secunda explicatione concinit, quam sibi non displicere dixit Merc. Adfine est, quod verbum فسي sit, fossam duxit circum tentoria ad avertendum inbrem, ف fluxum. Illa fossa חפרה particip. form. & חפרה انبאי substantive: ut quum انبאי جعل لبها نويبا declaratur اي حفرة حول الخباء يمنع السبيل والمطر Fecit tentoriis fossam iis circumductam, quæ prohibeat fluxum torrentis, ف imbrem. Sic ad Torrentem malv-

19 Procumbēsque nemine conterrente; & supplices te multi frequentabunt.

20 Ast oculi improborum confundentur; & effugium ipsum peribit ab ipsis: spesque eorum crepatio animæ.

rum, vehementemque illum fluxum aquarum, quo tentoria Jobi fuerant asportata, pulcherrime respiceretur; a quo per sessionem hanc turba præstarentur. Habes, quod vix expectatiles, in solidandi verbo celsissimam figuram, quæ uberes meditati venas recludet. Ultimum שכב, ex origine sonans Fusum jacere humi, in herba, in toro; ad quietem, vel somnum capiendum; hanc imaginem egregie adjuvat.

Vers. 19 In verbo רבצת *Recubabis* contineri *metaph. a Gregibus*, recte monuit *Merc.* Nihil subtiliter discriminat *Schmid.* inter possessorem & pecora, quasi *Vf. præc. de Jobo*, hic de pecoribus tantum ageretur. Ad greges tamen abactos alludi lubens eidem concesserim. *Arab. ربي-ض* est *Grex pendendum cum suis pastoribus*, *Dominive*, hoc, vel illo in tractu, *recubans*. Vide *Clav. Dial. p. 296*. Plura dabit *Hieroz. part. 1. p. 468*.

In formula חלו פניך agnoscit *Cl. Cocc.* vium vultus precibus fatigati, quam in *Origin. Cap. 3.* illustratam dedi, a חלה *terere*, חלואי. innuitur *Jobum*, ut ante, non divitiis tantum, sed & potentia conspicuum fore; ejusque gratiam ac protectionem omnes esse ambituros. Talem præpotentem appellant *Arabes מגיר* in protectionem recipiens גרים *clientes*, sive peregrinos, qui استجاروا *presidium & protectionem implorant*, se clientium numero haberi flagitantes.

Vers. 20. Gravis, & aculeata plane clausula, qua censorio spiritu deflatur, ut sic dicam, *Noster*; deflantur omnes ejus fortunæ, præteritæ non tantum, sed & futuræ. Par-

19 ורבצת ואין כחריר וחלו פניך

רבים :

20 ועיני רשעים הכלינה ומנום

אבר מנהם ותקותם מפח-נפיש :

tem veri vidit *Merc.* ad *Jobum* quoque generale hoc dictum pertinere monens, qui si in impietate perseveraret, cum reliquis impiis, expectaret quidem bonum, sed non assequeretur. Nempe consumptos, vel contabescentes, oculus refert ad expectationem frustratam ac delusam. *Erud. de Pined.* hæc *Jobo* item applicans, oculos deficientes concipit ob tristissimum criminum aspectum, quum præ morore obstupescitur, & fixo hæretur obtuta. Idem tamen longe diversam interpretationem adfert, quæ impios hos facit inimicos *Jobi*, a *Diabolo ipsi immixtos*, ad calamitates ejus deridendas, quos nunc dicit *Topharus* ob res prosperas ejus fore adficiendus dolore. Illuc & *R. Salom.* collineat, sensu specioso magis, quam solido, cui ausam præbuit minus rite enucleata clausula *Cap. 8. 22.* Ut autem ibi ex orationis serie aliquid vehementius elicui, ita hic eundem aculeum altius adhuc infigi, mox clarescet. *Cl. Schmid.* oleo mollius quid edidit, miro nexu capto a *Multis*, in *Vf. præc. politis*; non omnibus; quia nimirum etiam mali & inapii existerent, qui illud non essent facturi. Inde extundit, *Reliquorum impiorum, qui non deprecabuntur faciem tuam, oculi contabescunt; quum videbunt te ipsis feliciorum esse; seque longe inferiores, quam ut tibi nocere queant.*

Addit, מנום esse *Refugium*, auxiliumque, quod hi homines quærent ad *Jobum* opprimendum: itemque תקוה esse eorundem *Spem* de *Jobo* opprimendo. Nil dilutius: nec expectaram ad tam exilem sensum mihi descendendum fore, a granditate & amplitudine, quam nudus loci conspectus suggerebat. Non possum interim quin submoneam, similia ferme *Bolducio* adlubuisse, cui sine rivali id primum, quod מנום *Refugium* sit *Auctoritas Ecclesiastica residens* apud *Prælatos*, qui dicuntur, ab quos tempore tribulationis tanquam ad sacram anchoram recurratur. Hanc aucto-
rita-

ritatem, ab inimicis Jobi ad ipsum fore reditu-
ram innui statuit. Hisdem fiducialis ex תקוה

extorquet congregaciones Ecclesiasticas, unde hunc fluidum ait procedere sensum, fore ut æmulatorum Jobi congregaciones, licet nunc essent amplissima, paulatim evanescerent, & ad nihilum redigerentur. Concludit, hinc colligi, illis temporibus inter prophetas, & viros Ecclesiasticos sanctam piamque fuisse æmulationem, ut sibi multos fideles, subditos, discipulos, ac Parochianos conciliarent. Lepida commenta! qualium fœcundum hoc cerebrum; ad Vs. 18, 19 in שכב & רבין inveniens

Accubationes Propheticas inter duo pulvinaria, ad oracula e visis somniorum petenda. Hoc ei per portam eburneam advolasse diceres. Sed pergo. Ad inimicos quoque, & contemtores Jobi verba nostra traxit Cl. Cler. in Paraphrasi ponens, Improbi prospicientes, num aliunde auxilium adveniat, fatigabunt oculos, experienturque spem suam inanem esse &c. &c. Errorrem hunc offudit minus introspecta series censurarum Tsophari, quem putabant Viri Docti consolatore agere in præcedentibus, quum revera Reprehensorem gerat acerrimum, sub omni ista promissionum blanditiæ, & dulcedine. Videlicet nostrum omnibus hisce convincere voluit officii hæctenus neglecti; & impietatis vel occultæ, vel apertæ; quia alias in tam graves calamitates nunquam merfus fuisset; multo minus iisdem tamdiu submersus teneretur, sine spe ulla inde emergendi. Sentis jam, quam apposite, quamque aculeate simul, his verbis censuræ superiores claudantur. Sentis quoque, generalem quidem esse sententiam, adversus Improbos omnes pronunciatam; ictum tamen ejus vel maxime nunc cadere in caput Jobi; qui propter deploratum plane, conclamatumque, statum fortunarum suarum, Improborum gregi accensetur, Deoque meritissimas penas persolvere arguitur. Conspicui oculi designant frustratam & elusam spem omnis boni, cum invidia tabida alienæ felicitatis.

In formula אכד מנום Effugium periiit, plus residet quam negatio vel ademptio effugii. ὄξυμωρον videlicet subest, quo salus ipsa iis converti dicitur in perditionem, ut tum vel maxime periisse deprehendantur, quum Asylum tutissimum; Arcemque se censent tenere salutis.

Ibid. Majus negotium in מנח נפש efflatio animæ; quæ Mercero designat animi merorem tantum, ut propterea expiretur; vel expirare saltem cupiat aliquis. Cl. Cocc. non absimiliter Deliquium animi exponit, ex Jer. 15: 9. Deut. 28: 65. Job. 31: 39. Idem visum Doct. de Pined. non male Vulgatum tamen, qui dat, Et spes illorum abominatio animæ, explicanti, Res sperata eorum digna quæ exsibilentur, exsufflentur, & oris flatu abominante dispellantur. Hoc figuratius quam simplex exsufflatio animæ, pro halitu oris in auras abeunte; quod a Merc. & Cocc. sepositum, a Schmid. & Cler. est recentatum. Addidit Crom.

ex טובה boni odoris auram evanidam.

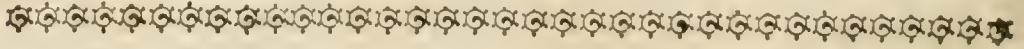
Multo commodius est, in hac quidem constructione, quod Doct. Belg. efflationem animæ exponant mortem, qua omnis spes improborum finita evanescat, & in auras dilabatur. Non tamen per omnia quadrat. Mea episcris hæc est, Phrasin מנח נפש vel referri

posse ad alios, qui spem improborum dicantur cum sibilo & contemptu publico destare; vel ad ipsos improbos, quibus sua ipsorum spes convertatur in efflationem, crepationemve animæ. Prior adpectus habet, quo adblandiatur, seu su illo quem supra ex de Pined. proposui; nisi quod fortius adhuc tunc darem, omnem eorum spem flatu oris tenuissimo abomineris simul, simul diffilare queas. נפש pro anima oris.

מנח difflatio, pro re quam facile diffles; vel quæ contemni & destari mereatur. Si hanc phrasin gestu contemto adjuasset Tsopharus, & in tali flatu verba facere desisset, nihil admodum in hoc sensu desiderarem, grandi sane & uberi. Fateor tamen me magis ferri in alterum illum conspectum, quo efflatio, vel, quod malim, crepatione animæ vocatur Spes improborum vel firmissima: quippe quæ ipsos in culmine etiam votorum, & felicitatis, subito destituat, simulque cum ipsis crepet quasi, atque in desperationem diffiliat. Sic iterum pulchrum existit ὄξυμωρον, qua id quod validissimam spem dabat, dicitur cum crepitu rampi & rampere simul sperantem, mera desperatione ei relicta. Hoc intendisse videtur Cl. Cocc. quum notat, animæ deliquium, quod Jer. 15: 9. & Job. 31: 39. itemque Deut. 28: 65. in Paraphr. Chald. significatur. hic poni pro angustia, στενοχωρία, θλίψις, ἰδύνη & similibus; quæ

sibi improbi, ut *thesaurum*, recondant in dem ira. Si *Dialectum Arabum* consulisset à nāw, sub نـغـ, pro *animæ deliquio*, quæ est *expiratio mollior, lentiorve*, directe dare po-

tuisset *diruptæ animæ crepitum*, quod & *plenius*, & *vehementius* aliquid, infert. Infra *Cap. 31: 39.* formula נפח נפשו cum *status crepuit anima ejus*, adhuc luce nonnulla adspersetur.

CAPUT DUODECIMUM.

Vers. 1. **E**T respondit Jobus, dixitque

2 Sane vero vos estis populus: & vobiscum morietur sapientia.

3 Etiam

Vers. 1. יען איוב ויאמר :

2 אמנם כי אתם יעים ויעמכם תמות חכמה :

3 גם---

Vers. 1. Acres & severos aculeos Nostro admoverat præcedens objurgatio; quos partim retorquet, partim retundit; adhuc animosus, ut sit, quam ante, pedem cum Amicis non tantum, sed & cum Deo, confrens; atque ad ejus Tribunal quali perimpens, ut se nulla Hypocritæ contactum, atque inmerito additum, pervincat. Hoc capite potissimum *Isopharum* sociosque castigat ut ostentatores sapientiæ sublimioris, quum tamen circa prima tantum Elementa versarentur, atque vulgarissimas modo proferrent veritates, de Dei sapientia, & potentia infinita, qua rerum universitatem & creavit, & sustentat, atque gubernat. Istam ostentationem eo magis sibi redarguendam insinuat, quod ex primis illis, neminique non notissimis, veritatibus, male profecto colligerent, *Culminates* a Deo Opt. Max. eodemque sapientissimo, non aliis immitti, quam *improbis*; *probis* autem omnia prospera, ut *promissa*, ita & divinitus *constringere*, hisce in terris. Contrarium plane, ut experiebatur Noster, ita nimis contentiose potuerat *Cap. 9: 22, 23, 24.* idem *Vs. 6.* hujus *Cap.* reponit, atque deinde quoque, in *Magnifica illa descriptione Majestatis & magnitudinis Divinæ*, quæ a *Vs. 13.* ad finem pertexitur, non obscure inculcat. Apparet, *Amicos* hinc, *Jobum* illinc, ex certis confessisque principiis nimis ferve disputasse; atque sic, sensum sine sensu, statum con-

troversæ conturbasse; gravi *ἀπορίας* & ἀπορίας utrimque commissa.

Vers. 2. Vehemens exordium, ex abrupto. In constructione prioris membri hinc hæsitatio quædam. *Mercer.* dat. *Vere quod vos estis populus*; pro *Enimvero scio* &c. A *Pugn.* suppletum *putatis*. Nostri, aliique, rotundius, *Profecto, quia vos populus estis, ideo vobiscum morietur sapientia.* Non invenulte quoque *Cocc.* cum *Ironica* confirmatione antecedentium, & collaudatione; *Certe! Nam vos estis populus* &c. Limpidius tamen illud *Schmidii*, *Certum est, quod vos sitis populus.* Observat ille *Adverbia sæpe nominascere*, & vel *adjective*, vel *substantive* reddenda. Heic loci dubitat, priusne sit, an posterius, *veritas*

est. Id unice verum, nam אֱמֶנֶם ab אֱמֶן *veritas, firmitas*, propagatum, cum *Mem adf.* unde & אֱמֶן exarari potest, ad *normam segolatorum.* Cum כִּי construitur etiam *Rut. 3: 12.* monente *Cl. Schmid.* ubi a *Masorethib.* expunctum אֱמֶן sic expresserim; *Et nunc, profecto veritas est, quod sane vindex ego*; per *Pleonasmum* elegantem admodum.

Ibid. Jejunior est sensus, quem *R. Levi*, aliique *Magiltri*, exhibent. *Vos estis plebs, & vobiscum aortua jacet sapientia.* Sic *gratia Ironiæ* perit, quam exigit illatio *Vs. 3.* *Fraudi*

גם ללי לנב כמונס לא
 נפל אנכי מכם ואת מי אין כמו
 אלה :

3 Etiam mihi cor ut vobis: non
 ceciderim ego a vobis: & cum quo
 non sunt talia?

4 שחק

4 Lu-

di fuit insignior usus **ע**, quem non affe-
 cuti sunt, qui vel *populum* aliquem *excellen-*
tiozem, vel *universum genus humanum* denota-
 ri volunt. Cl. *Cocce.* *Populum* hic *multitudi-*
ni extraneorum ac servorum opponi sagaciter
 deprehendit. Ita apud Romanos *Populi* no-
 men sæpe dignius quid spirat. Salsa hinc iro-
 nia *Noſter*, *Vos eſtis populus ingenuus ſcilicet!*
vos liberi & *liberaliter eruditi*; ego autem,
meique ſimiles vilis & ſervilis turba, numerus.

Cl. *Crom.* confert **ع** *Præſtantior*
 & *exquiſita pars* hominum; ut in *Lex. Golia-*
no proſitat. Dulcius bibes ex ipſo fonte *Gjan-*
harii **ي** *يقال*

Ipe eſt ex eorum **ע**, *nobiliore* & *maxime*
ingenua ſtirpe, ſive progenie. Eandem conje-
 cturam & ego in primis conaminibus promi-
 ſi. Quum tamen forma differat, & notionis
 iſtius *Origo* paulo obſcurior ſit, prius reti-
 nere malim, donec plenior forte lux ad-
 fulgeat.

Ibid. *Nobilis cothurnus, Vobiſcum morietur*
ſapientia; quo nec grandius quicquam nec ſali-
 ſius concipi poteſt, quum ſui plenus, atque
excellentiore ſapientie opinione turgidos, con-
ſtatatos volumus. Extra *Froniam Sophoc.*
Philoct. 1437.

— Ἡ γὰρ εὐσέδειν συνήθειαν βροτέϊς.
 καὶ ζῆσι, καὶ θάπτει, ὅση ἀπέλασται.

Pietas enim commoritur hominibus;
Et ſeu vivant, ſeu moriantur, non in-
terit.

Sic editur, ſic vertitur; re & ratione reclama-
 nte, quæ poſtulant, *Non commoritur, &*
συνήθειαι. A *Clar. Weſſeling.* meo hanc certiſſimam
 emendationem, doctos inter ſermones, prolatam ante
 aliquot annos, communi. *Suaviſſime Moſch. Id.* 3: 12.

*Ὅτι βίωσι τίθηται ὁ γάργαρος, ἔτιπ σὺν αὐτῷ
 καὶ τὸ μέλιτος τίθηται, καὶ ἄλλοτε Δαυὶδ ἀειδοῦς.

Iterum *Vf.* 66.

Πάτητοι εἰ βέβαι, ζυγίθεται δ᾽ ἄρα τὰ Μοισῶν.

Adde *Vf.* 33: 34, 35. nectare dulciores,
 quum ait *Bione* mortuo mella ex *alvearibus* non
 amplius fluxiſſe, ſed in *ceris* ſuis contabuſſe
emortua, quod nefas eſſet, poëtae huius Melle in-
termortuo, aliud vindemiari unquam. *Celſio-*
re Spiritu Aſch. Agam. 763. dixit, vetus eſſe
 verbum *μέλιον* πλεονάζοντα φάτος ὕλκοι πικρῶδες, μηδ᾽
 ἀπαρδα θνήσκουσι, *Magnam ſαδῆαν viri felicitatem*
procreare liberos, neque ſine iis mori. *Nempe,*
 ut ſemet explicat, *ex nimia felicitate ger-*
minant calamitates &c. Hoc alterius eſt natu-
 ræ. Vide & *Choëph.* 846. *Soph. Elect.* 1153.
Lucian. T. 1. p. 360. *Ed. Græv. &c.* *Ag-*
men claudat Comicum illud, quo Euripidis
λίξαις perſtringit Ariſtoph. Ran. 1017. τὸ πρὸς
 λιον μοι τίθηται. *patella mihi mortua eſt.*

Verſ. 3. Latentem aculeum ipſe *Jobus* indi-
 cat, ut recte obſervatum a *Doctiſſ.* *Interp.* Sub-
 monendum reſtat, oculos reſecti ad *Cap.* 11:
 12. ubi *cor recipere* jubetur *vir fungoſus, &*
arundinis inſtar cavus. Apud *Arabes* **لب**

eſt *Nucleo prædita ſuit bacca; intelligentia pol-*
luit homo. Habes *conduplicatam* hoc pacto
figuram, quam ex collatione iſtius contextus
 ad plenum perſpicies. *Præp.* **ب** hic ita com-
 parat, ut præferat; quum enim dicimus, *Et*
mibi cor aque ac vobis, ea ipſa collatione ma-
jorem gradum illatum volumus; quamvis
modestia hunc flexum malit. Sequens *Col-*
lon, Non cado ego a vobis, capi poſſet in me-
taphora a luctatoribus, quod Cl. Schmid. etiam
 monet; qui interim mallet, *non cado præ vo-*
bis; quando iſti tralationi non adeo locus eſ-
 ſet; aliud enim ſonat, *non cado a vobis, quod*
eſt deſecti, proſtratique ab Adverſario; aliud,
non cado ego præ vobis, quod eſt ſemet quaſi
deſicientis ante formidoloſum Adverſarium,
 priuſquam ad manus veniatur. *Ambigas, u-*
 trum.

4 Ludibrium socio suo existo; qui vocat Deum, atque eidem respondeat *vocatus*; Ludibrium existit iustus integer.

4 שחק לרעהו אהיה קרא לאלוה

ויענהו שחוק צדיק תמים :

5 Ca- לפיר 5

trum voluerit Cl. Cocc. vertens, non sum inferior vobis; i. e. sto erectus aequae ac vos; nec lapsus, titubo, cado. Cl. Cler. putat respici ad consuetudinem adorationis Orientalis, quum ignobiles ante nobilem se prosteruant. Venustius erit, si a Gigantibus & Nanis, homuncionibusve, ductum itatuamus schema, vel saltem a Bellatoribus praestrenuis, ante quos semet desiciant imbelles. Adhuc est, sed non idem, Neb. 6: 17. Recurret formula haec Inf. 12: 2.

Vers. 4. Reprehenduntur arrogantes Amici, quod Virtuti purissima, & Deum ipsum exploratorem ac iudicem poscenti, palam illustrissent; atque ita Innocentiae adflictae instixissent, a sua parte, acerbissimam contumeliam. Singulare illud, quod in primo colo ex mutatione personarum exiit, doctè illustratum a Clar. Cocc. qui concisum loquendi genus sic resolvit: Deridiculum amico suo qui est, is ego extiti. Minus aptum & apertum illud Pagnini, Derisio amico ejus sum; nec non Merceri, sum risus socio suo; quamvis recte explicet, ut is qui est risus socio suo. En genuinam formam faciemque phraeos, Ludibrium socio suo, factus sum. Fallor, aut Ludibrium socio suo habet aliquid proverbiale, quo significatur homo stolidus, & vilis, quem socius quoque iustus ludibrio habeat, atque aliis deridendum propinet. Id Graecis παύγιον & ἑμπάγιμα, unde παύγιον ποιῶντα, Ludibrium facere aliquem, Sentis hoc pacto nil rotundius, simulque brevius, potuisse efferrī. Vicinum est illud Iliad. 13: 233. κούων μέληττα γήϊοντο. i. e. ἑμπάγιματῶν. Sic μέληττασιν seu ἑμπάγιμασιν ἰταίρῶν dicitur hominem ad vilissima ludibria prostitutum a socio

suo, qui & اصحوكه ازحוקه Arabibus itemque ضحكة ضحكة Persona vel res ridicularia. שחק & שחק convenire notum. Simplicior structura dedisset, שחק לרעי Ludibrium socio meo factus sum

كنت ضحكة لصاحبي

Figura ior praebet ضحكة لصاحبي,

سحوق لرעהو Ludibrium socio suo, factus

sum, vel extiti: ampliore & acriore sensu: cui nervus incidetur, si cum Cl. de Dieu teneas, Derisio est cui amicus sum, qui invocat Deum, & exaudit eum, derisio est iustus integer. Opinatur Vir Doctiss. esse generalem sententiam, qua inferatur, Omnes sum derisio est expositos Sic omnia membra directe ad totum genus iustorum pertinerent, cui se amicum profiteatur Nolter. Loci obscuritas conatus infelices facile excuset; quamquam mirari subeat, magnum in Orientalibus literis Virum ita prius colon luxasse, ut לאשר לרעהו אהיה jungat, capiatque pro רעהו cui amicus ego sum; quod saltem convertendum fuisset, derisio parata est illi, cui ego amicus existo; ut suus Linguae genius contaret.

Ibid. Gravem nodum necit medium membrum, vocans Numen, & respondet Ei. Cl. de Dieu opinionem nullus probem. Merito quoque improbata hallucinatio R. Levi, ad deridentem haec referentis, Risui sum socio, qui socius quoties Deum invocat, exauditur. Rectius ad Jobum derisum, a Meraero, Coccejo, Schmiatio, plerisque, applicatur. Sentus tamen parum limpidus, live in presenti explices, live in praeterito, live in futuro. Prius Doct. Belgae, sequuntur, Ego quidem a vobis derideor; nihilominus non sum sine consolatione apud Deum. Hoc qui conveniat deploratissimae conditioni Loquentis non exputo. Latiore adhuc conspectu Merc. sunt verba, inquit, confidentis, & bene sperantis nunc de ope Dei. Quasi dicat: Antehac quum ad Deum clamarem, exaudire me solebat; sed & nunc idem eum facturum non despero. Quid ergo tantus tragoedias miscet Nolter? Ratione praeteri

5 לפיד בוז לעשתות שאנן נכון
למועדי רגל :

5 Calamitati vilitas adest apud
splendidam prosperitatem securi: per-
cussio flagellans vacillantibus pede.

6 ישליו

6 Tran-

zeriti tantum *Nachmanid.* dictum censet, *Qui sui invocans Deum, & exaudivit me.* Subtilius *Cl. Cocc.* quatuor hic characteres *Jobi* enotatos putat. 1. *Quod sit invocator veri Dei.* 2. *Quod Deus ei testimonium reddat in corde suo; accedente olim & figuris externis.* 3. *Quod sancte & inculpate vixerit.* 4. *Quod sine hypocrisis, ac claudicatione.* Omnia hæc complexus est *Doct. Schmid.* quum ait *Eum* indicari, *qui hactenus constanter solitus est Deum invocare, nec a Deo defecit; atque etiam exauditus est; sive per ignem, sive per somnia, & visiones.* Fateor nil commodius, propiusve, dici posse, ad difficultatem temporis expediendam. In eo acquiescat necesse est, הן, ut omnes hæc interpretationes supponunt, ad ipsum *Jobum* redeat. Sed perpendi velim, an non expeditius certiusque ad *Deum* referri posset? utique 3. *pers.* aptior *Deo*, quam *Jobo*, qui in 1. potius dixisset ויענני *Et exaudivit me*, quum nunc velle videatur *Et respondeat* *Ei* Numini. Ueberior quoque hinc sensus suppeditatur, *Illusionis*, de qua conqueritur *Noster*, *verum argumentum* ob oculos ponens. *Deridebatur* videlicet *Noster* ab *Amicis*, non quod esset *pious Cultor Dei*, (ea enim fuisse *profanorum hominum* improba *laudificatio*, ex contemptu religionis profecta,) sed quod sibi *insignem pietatem* arrogaret, atque se *purum & innocens* esse contenderet, vel *sub ipsis Dei oculis* atque examine; cupiens cum *Deo* in congressum venire, ab *Ipo* quoque audire, quo tandem crimine hæc plagas commeritus fuisset. Hoc si ex *Verbis* hæc erueret queam, directius scopum me feruisse iudicabo. Eructur autem, si *usus illos judiciales* Verborum קרא & ענה, quos ad *Cap. 5: 1.*

indicavi, & huc admoveamus: *Vocans Deum, Eidemque respondere paratus.* Hoc est; *Qui tam præclara conscientie testimonium in pectore meo gero, ut & Actorem me profitear, & Responsorem, ad utrumque paratum, si Deus mecum in colloquium descendere haud dedignetur.* Sic compendiose renovatum hic vides illum congressum quem sibi dari optavit *Cap. 9: 32-35.*

quemque denuo urgebit *Cap. 13: 17-21.* ubi *se Responsurum* ait, si *Deus* vocare, i. e. *Actorem gerere velit; vel & Actorem personam sumturum, ut Deus respondeat.* Has magniloquas voces deridebant *Amici*, atque pro *vanis jactantiis*, quin signis manifestis contumaciæ castigabant ac confutabant; quum potius inde colligere debuissent summam *virii innocentiam, & virtutem*, animosius quidem, æstuante vi dolorum, loquentem, sed tamen *sinceram, solidisque radicibus nixam*, quam tanta calamitatum tempestas convellere nequivisset. Id nunc & indignatur *noster*, & malefidis *Amicis* exprobrat; quod *Talem hominem* pro *Deridiculo* haberent, qui *eo usque confidentiæ* fuerat *progressus*; quasi tantam *innocentiam, virtutisque sinceritatem*, quantam sibi tribuebat *Noster*, inter homines reperiri posse negarent; eumque qui hoc sibi vindicaret, exhibendum esse censerent. In hanc mentem palam fertur posterius, *Ludibrium est justus perfectus.* Si *asyndeton* facias, laxabis quod debet intensissimum esse. Ne satisfacit quidem *justus integer*, si תמים simpliciter opponatur vel *infidelitati*, vel *hypocrisis*. Vis disputationis exigit *integrum vitæ, scelerisque purum*, in omni illa amplitudine, quam *Cap. 9: 30.* & alibi vidimus. Prudenter interim in 3. *persona* elatum, *invidiæ molliendæ* ergo, quod *de se* intellectum volebat; quamvis *alios* quoque *justos* insigniores hic includi posse lubens concedam.

Vers. 5. Obscuritatem summam hujus *Vs.* omnes interp. agnoscunt: quam & eorundem dissensio manifeste prodit, in decem & ultra diversas opiniones se scindens. A plerisque לפיד habetur pro voce simplici, *Lampas*, unde reddi solet *Fax contempta cogitationi tranquillitate gaudentis*, est paratus ad *nutationes pedis*. Hoc *Doct. Merc.* rixit; ut נכון sit *Nominativus*, unde reliqua pendeant. Alii, quibuscum *Nostri*, *Nominativum* repetunt ex *Vs. 4.* *Justus ille est fax contempta &c. paratus ad nutationes pedis*; vel, ut sit inter *nutantes*. Nonnihil immutans *Doct. Schmid.* dedit, *Fax contemtionis est justus ille, &c. Et destinatus*

vacillantibus pede; sensu nihil mutante. Rotundius fore putabat Cl. de Dieu, *Titio est contentus cogitationi tranquilli*; *Rectus, vacillantibus pede*. Supple, contentus est. i.e. *Hypocrite contemnunt rebus, ut felices contemnunt titiorem*. Friget; nec vigor accedet, etiamsi לעשתות veritas Nitiori; quasi proverbialiter diceretur, *Nitiori feliciam contentum esse vitium*. Idem de eadem semina ac pene consumpta, que preluere amplius nequeat, merito pronuncies; simulque requiras exemplum talis vel proverbii, vel similitudinis; dissimile enim, ut quod maxime, *Zuch. 3: 2. Titio ereptus ex igne*. Cl. Cler. hariolari dicens eos, qui faciem pene consumptam notari volunt, ipse mox ad lampadem oleo carentem que sponte extinguenda sit, relabitur; quasi quicquam differret. Suspicionem mentis melius pressisset vir doctus, scripturarum haud inimicus utique. *Talia semina spargi nollem, malos fetus paritura: quum nil iniquius sit, quam integritatem sacri codicis ad curam nostram supellestem velle exigere & metiri*.

Ibid. Altera est analysis qua לפיד ab Ab. Esra revocatur ad פיד calamitas, infortunium, ut sensus sit; *suus ut qui ob infortunium contentus est in mente securi; eoque paratus ut pedem nutem, & de providentia Dei dubitem*. Posterius merito improbatum a Merc. ad quod ne quis ultra adhæresceret, ita sententiam circinandum duxit Cl. Cocc. *Ad calamitatem contumelia, apud nitelam tranquilli, paratus est vacillans pede*. Egregius sensus, quo quisimama in tranquillitate nitent, ac florent, contumeliosus contemere dicuntur infortunatos & calamitosos. In eo nil desidero, præter longitudinem periodi, non adeo respondentem distinctioni versusum reliquæ; divulsionemque בון נכון, intersectis vocibus לעשתות שאנן; quam minus concoquere possum. Durius adhuc transponit Cl. Guss. in *Comm. L. H.* sub פיד exhibens hanc faciem loci; *Qui ad infortunium, ad vacillationem pedum dispositus est, vilis habetur cogitationi hominis rebus secundis utentis*. Mentem *Jobi* hanc esse, universa clamat ferre; quam sic expressam arbitror; *calamitati contumelia apud nitorem liquide securi adest: flagellatio nutantibus pede*. Habes duo Cola,

hunc scopum directe ferientia. פיר *Infortunium grave signat Prov. 24: 22. & bis in Libro nostro inf. 30: 24. & 31: 29. Ei adhæret בון contumeliosa contentio, & derisio, qua potentate mox recurret Inf. 21. Et quidem לעשתות ad nitorem, ad splendorem, hominum in omni opulencia & securitate viventium, quales vocabulo שאנן notari consentitur. Si quis malit ad cogitationem, ad opinionem, sensui nihil, elegantia forte nonnihil decedet. *Istud לעשתות ad nitorem fumere possis pro apud, eo modo, quo ex Cocc. vidimus. Possis & subtilius, ut oppositio fiat inter בון & לעשתות; & calamitosus dicatur sequi publicus contentus; fortunatos autem gloria, splendoreque. Prius præter, quod sic ex lauta illa & splendida re, contumeliosam contemtionem miserorum surrepere opulentis hominibus, appositissime intinuetur: non sine aculeo Amicos tangente.**

Ibid. Sequens בון נכון si revocetur ad בון, non omnino male quadrabit, ut sit, *paratissima est vacillantibus pede*; nempe, *contumelia*. Sed concinnius autem a Radice נכה substantivum illius formæ, sonans percussorem, flagellationem, quæ בון contumelioso contentui rite annectitur, ad insultationem, & Linguae verbera designanda. Percutere aliquem Lingua, est insignis flosculus, quem hæc ipsa Radix tulit. בון לשון Flagellum Linguae habuimus *Cup. 5: 24. Hoc qui grassantur Ps. 35: 14. signate dicuntur נכים percussores, flagellatores, qui virulenter omnes lacerant ac profcindunt*. Apud Arabes geminum thema huic Hebræo respondet נכא ulz. Hamz. & נכא ultima Vaw vel Jod designans idus percidentes omnia, quæque coaluerant rescindentes. Qui dubitare vellet, an בון vivente Lingua Hebræa extiterit, eodem jure dubitet, an unquam in Kal viguerit נכה. Bene interim habet, quod vesti-

6 ישליו אהלים לשוודים ובטות
למרגיו אל לאשר הביא אלות
בירו :

6 Tranquillitate limpida gaudens
sua vastatoribus tentoria; & res se-
curissimæ sunt irritantibus Deum;
cuique, qui adducit Numen in ma-
nu sua.

7 ואולם

7 At

vestigium hujus vocis, notionisque, sagaci-
ter deprenderit Cel. Boch. Hieroz. Part. 1. p.
372. in Historia Uzæ 2 Sam. 6: 6. ubi me-
moratur גרן נכון Area percussionis, a viri il-
lius casu nomen indepta. Ea Chron. 13: 9.
vocatur גרן בידון Area exitii, non jam No-
mine, sed Omine concinente; ex quo simul
liqueat non propria esse, sed appellativa hæc-
ce vocabula; ac proinde ne minimam qui-
dem suspicionem corrupti textus hic hære-
re posse.

Ibid. Apparet nunc liquido מועדים non
pertinere ad יעד, ut LXX. Chald. Vulg. pu-
tarunt, ex parato arripientes tempus statutum.

Non etiam a מעד nutationes, invita Analogia:
sed Nutantes, Vacillantes; per quos nunc in-
telligi calamitosos, non autem Hypocritas, ut
volebat Cl. de Dieu, indubitatum. Vide mo-
do Ps. 18: 36. & 38: 17. Locutio apud Ara-
bes regnans. In Hamasa extat الله ثبت

ساقى بعد ما كدت اعثر
Deus stabilivit crus meum, quum jam jam lapsarem.

Ubi Taurizius العثر في الجد
Offensio in gressu prover-
bialiter designat interitum, ruinamve. In eadem
Antholog. Poëta gentis suæ gloriam in cœlum
vehens, inter alia ponit

فما كانت الايدي ولا اناظر

القننا

ولا عثرت منيما الجدود

العوانس

Non manus hebetantur, non hasta infle-
ctitur;
Neque gressus inter nos lapsabundi cœ-
spitant.

Ubi iterum Schol. يقال للرجل اذا
هلكت عشره جده
Dicitur de eo qui pe-
rit, lapsavit gressus ejus.

Ibid. Quamvis nil commodius uberiusque
autumem, quam quod dedi; suppressere ta-
men nequeo aliam adhuc faciem, quam colla-
tio Ps. 38: 18. suggerit, ubi signanter adino-
dum dicitur واني لزلع نכון At ego lapsatio-
ni, vel Claudicationi paratus, destinatusve. Si
istam vim & hic aptare quis vellet, sic ei se-
ries non omnino incommode procederet. Ad
calamitatem vilis est justus integer, hoc est
Calamitatibus omnibus obnoxius, לעשתות
שאנן nitente & florente interim homine ex opu-
lentia nimia securo, & Numen contemnente.
Destinatus est inquam nutantibus pede. Ad-
scriptus est numero eorum, quibus ex una ca-
lamitate in alteram est decidendum. sic כון
vilis, & נכון destinatus, sibi invicem respon-
derent, ad designandum parabolarium, ut sic
dicam, atque divinitus abjectum; projectumque
simul acerbissimis calamitatibus. Formula est
Arabibus multum trita, vilem facere aliquem
morti, miserie, &c. quam alibi ex aliis quoque
fontibus illustrabo.

Vers. 6. Luculenta descriptio felicitatis lim-
pide non minus, quam pinguis, & nitide, qua
gaudere solent protervi numinis contentores. Ea
Thesi quæ optime cum filo disputationis cohæ-
ret, sive hoc, sive illud eligas, funditus sub-
vertitur quicquid argumentorum hactenus ab
Amicis erat allatum; simulque confirmatur,
Qq 2 quod

7 At enimvero interroga, age, bestias, & docebunt te: volumcremque Cœlorum, & ob oculos ponet tibi.

7 ואולם שאל-נא בהמות ותרך ועוף השמים ויגד-לך :

8 Aut א 8

quod supra Cap. 9: 23, 24. erat propositum. In Radice שלה, שלי, שלו, שלל conti-
neri pinguem & eliquantam opulentiam, ac securitatem, nullis curis, nullis secibus turbatam, adstruxi Origin. L. 2. cap. 3. בטחות sunt securæ res, ut egregie Cocc. vidit; vel securissime potius, ob insertum Dagesh. Alii malunt Securitates, quibus, eadem de causa, addas licet summas. Suspiciabar aliquando esse compositum ex טחות Renes, a טוח adipe oblinire, secundum formam Cap. 38: 36. & Ps. 51: 8. quasi foret, Idque in intimis renibus. Prius mollius, opportuniisque.

Ibid. Plus negotii facessit ultimum Colon. Mercerus exhibet, ob ea que adduxit Deus in manum ejus, pro eorum: i. e. ob fortunas, quas iis largitur. Elegantius Nostri, ob ea que confert Deus manu sua. Cl. Cler. post Dcod. tentat, Eique cui Deus optata in manum tradit, sat rotunde. Argutijs Genev. Qui Deum tenent in manibus suis; eumque sibi pro lubitu faciunt. Ad idololatriam traxit Cl. de Dieu post Rabb. quosdam, qui Deum sibi vel fabricent, vel & manu gestent. Cl. Cocc. postquam suum dedisset, illis, quos Deus in manu sua posuit; præfert comatum illum Cl. de Dieu, ei qui gestat Deum in manu sua; subtilius explicans, Nolens esse in manu Dei, sed habere Deum in manu sua. His vestigijs insistens Cl. Schmid. portare Deum in manu sua exponit, Manum suam pro Deo habere, & putare quicquid libeat, etiam licere. Felix acumen. Adfert subsidium ex Gen. 31: 29. quasi & ibi diceretur, Manum alienjus esse ipsi לאל in Deum. Est diversa phrasis. Felicius adduxisset Hab. 1: 11. quod a Cl. Cocc. fuerat collatum וז כחו לאלהו Cui sua vis in Deum suum est. Grandis illa Figura hic aptissime sedet, & post vastatores violentos, elusaque manu Deum irritantes, ac provocantes,

mirifice sane adblanditur, is qui Deum gerit in manu sua, Manumque sibi suam constituit Numen. הביא pro gerere eleganter: vel secum adducere, inferre, introducere, ut quocumque veniat, gressusve serat, hoc Numen habeat sibi presentissimum. Si אלהו Numen suum & hic fuisset expressum, grandis sensus alex esset exemptus: nunc ansa nonnulla dubitationi relicta: quam diriment oculatiores. Cl. Guss. aliquid tenuavit in Comm. L. H. sub יד, quod corrigitur App. p. 914. ubi Mercero palma datur.

Vers. 7. Nulla in verbis difficultas. Connectionis ratio impedita 1. Merc. & Cocc. resummi statuunt, atque ulterius deduci, quod V. 3. erat dictum, Cum quo non sum talia, qualia vos venditatis pro medulla interiori sublimiorisque scientiæ. Omnis creatura scilicet hoc cuique non bardo & hebeti inculcat, inexhaustam esse supremi Numinis cum sapientiam, tum potentiam. 2. Cohærentius fore putat de Piz. si neatur cum V. præced. ubi Deus dicebatur universa creata in manus hominis dedisse; quod nunc confirmet Nolter ex universalium creaturarum testimonio, se propter hominem conditas esse agnoscentium. Præstrinxit Vulgæ auctoritas. 3. Arctiore quoque nexu Doct. Belg. cum Pisc. ex creaturis vanitati obnoxiijs probari volunt, majorem esse improborum felicitatem, fortunas, commoda, quam proborum, qui omnibus hisce copiis ferme careant, quum priores illi istidem abundant. Id nimis subtile non immerito censet Schmid. qui tamen ipse 4. subtilius adhuc aliquid promit, quod vix allequor: Quis non rogit ex omnibus his creaturis, quod manus Domini faciat illud? nempe quod Deum facere tum piis, tum impijs affirmavi; dum his quidem bene, illis vero male est. Mens Viri Docti alia esse nequit, quam ex contemplatione harum creaturarum potere, Dei providentia omnia tum sustineri, tum gubernari; ac proinde Dei quoque moderamini esse attribuendum, quod boni expostii sint
deri-

7 או שיח לארץ ותרך ויספרו לך

8 Aut alloquere Terram, & edocet te: enarrabuntque tibi pisces Maris.

דגי הים :

9 מי

9 Quis

derisioni afflictionibusque; dum mali tranquille vivunt & gloriose. Hoc statum controversie non attingit; qui unice in eo versatur, An bonis semper bene esset, secundum regulas certissimas justitiæ & sapientiæ Divinæ, malisque male; ex quo fonte omnis cavillatio & criminatio Amicorum fluxerat; an contra, bonis plerumque male, & malis bene res cederent, id quod Jobus tanquam solidissimum defensionis suæ clypeum prætendebat. Ad hanc litem decernendam non video quid pecudes, aves, pisces contribuant, nisi descendatur in subtiliorem illam explicationem Nostrorum; quæ haud levibus incommodis laborat. Concederem itaque in sententiam principe loco propositam; quum nexus ille haud adeo sit remotus; multumque habeat aculei, in *Iso-pharum*, & socios, qui Rudimenta cognitionis naturalis de Deo, quæ omnibus insculpta sunt, Jobo tanquam ea ignorantanti, non sine supercilio, inculcabant. Vide tamen an 5. aculeatius adhuc futurum sit, si talia ne brutis quidem animantibus ignota esse reponat Noster, quippe quæ suum quendam sensum habeant supremi Numinis, suoque etiam more vel docere possint, Creatorem Cœli, Terræ, Mariumque, infinita tum sapientia, tum potentia esse præditum, ab ejusque tremendis nutibus cuncta ita dependere, ut voluntati ejus resisti nequeat. Redi ad Cap. 11: 10. & confer *Is.* 14. &c. hujus Cap. quæque ibi monebuntur. Argutius forte est, quod suspicer, hocce וואולם At enimvero, opponi נא וואולם

Cap. 11: 5. quo redargutiones hominis Dei perfectiones ignorantis, scilicet, irchoate fuerant. Illas jam refutaturus Noster, eandem particulam, non sine sale, adhibuisset. Saltem particula nostra aptior esse videtur ad inferendum sermonem, quam ad connectendum, & per Attamen, verum enimvero, at vero, & similia amat exponi. Vide *Job.* 1: 11. & 13: 4. & 14: 18. & 17: 10. Ergo vel quinta vel prima tantum ratio coherentiæ admittenda: nisi utramque potius conjungendam esse quis censcat; quod sane ma-

xima affinitas non tantum permittit, sed ferme postulare videtur.

Ibid. Huic sententiæ succenturiantur insignes figuræ, quibus Animantes interrogatæ, ac consultæ, dicuntur responsuræ. Quin Doctorem persona quasi vestitæ introducuntur, in vocibus תרה & יגר, quarum præcipuam vim illuc tendere nemini ignotum. Quod *Cl. Cocc.* תרך impersonaliter positum velit, ut sit, Ea res, id ipsum docebit te, mireris, quum solennis sit Hebraismus jungere femin. singulare cum plurali tam masc. quam femin.

תרך בהמות תרך Bestiæ docebunt te, id quod Tu me docere velle videris; & volucris יגר indicabit veritatem, cujus Tu te מגיד judicem, monitoremque profiteris.

Vers. 8. Dubium movet שיח, quod ple-risque est verbum, Alloquere terram; colloquere cum terra. At *Nachmanidi* est Subst. virgultum, quem secuti *Cl. Schmid.* & *Cler.* ut sit, Aut interroga virgultum terra, vel, quod est terra.

Agnoscit tamen *Schmid.* שיח nuspium femin. esse. Vide *Gen.* 2: 5. & 21: 15. item *Job.* 30: 7. Tutius proin prius; quamvis fatear nuspium alibi verbum hoc cum Dativo construi. Quid mirum? quum alibi semper vel absolute ponatur, vel materiam, de qua sermo est, post se habeat, cum *Præp.* ב, aut *accus.* Unus tantum extat locus *Prov.* 6: 22.

ubi תשיחך valet Colloquetur tecum. Ad eam rationem posset hic ל esse *Emphaticum*, accusativo additum; Colloquere terram, pro cum terra; ut *Cocc.* dedit. Sed quidni Dativus retineatur? quum verbum שאל, cui hocce subnectitur, etiam cum Dativo strui queat, ad Eum qui rogatur designandum. Nimis scrupulose sæpe in talibus ad calculos sedetur, & de Natura constructionis Hebraicæ

9 Quis non cognoscit in omnibus illis? quod manus Jehovæ fecerit hocce.

10 Cujus in manu est anima omnis viventis: & spiritus omnis carnis viri.

11 An

9 מי לא ידע בכל-אלה כי יר-

יהוה עשה זאת :

10 אשר בידו נפש כל-חי ורוח

כל-בשר-איש :

11 הלא

judicium fertur ex angustiis tenuibusque illis reliquiis, quæ vix centesimam ejus partem efficere possent. Ceterum magna me tenet suspicio **ארץ** Terram hic positam esse pro Reptilibus terræ, quando quatuor membra rotundius exhibunt, & quicquid graditur, volat, repit, natat, exhibebunt tanquam toridem Enarratores & præcones infinitæ, per quam sunt, vigent, & moventur, virtutis.

Vers. 9 Variant nonnihil versiones. Aliis placet, Quis nescit omnia hæc, quod manus Jehovæ fecerit hoc? Aliis, quis nescit, in his omnibus, quod &c. Aliis, quis nescit ex his omnibus? vel, per omnia hæc &c. Audacioris sensu Deod. Quenam inter omnes illas creaturas est, quæ nesciat, quod manus Jehovæ fecerit hoc. Nimis durum Cl. Schmidio, Personale **מי** referri ad irrationalia, quin inanimita, ut virgula ex ipsius opinione. Et ego id duriusculum censerem, nisi proserpina hic esset assumpta, quæ latioris istum usum pronominis admittit, & cum decencia adhibet. Acerrime sic pungeretur *Tsophorus*, qui sublimiorem scientiam ostentans, nil aliud tamen promississet, quam quod vel Bruta animalia suo quodam more ac modulo cognoscant. Sub figura dictum putes, quam & *aqueus* loquentis, & *cothurnus* hujus Libri plaulibilem reddunt. Satis tamen arridet quoque hic adpectus, Quis non novit ex omnibus hisce &c. Quis est stupidus ille, animalibus hebetior, stupidiorque, qui hisce magistris non didicerit, & cognoverit; quæ vos me docere verbosa oratione voluistis.

Ibid. Diversimode applicatur hoc; secundum diversas illas hypotheses, quas circa nexum strinxi ad *Vs. 7. Mercero est Hoc quod in illis est creaturis*; paulo exilius. Doct. Belgæ, hoc, quod de felicitate improborum, proborumque calamitatibus, fuerat propositum.

Non multum hinc abijt Schmid. Rem acu tetigisse putem *Coccejum*, qui *δυναμῶς* Hoc refert, ad cælum, terram, & omnia que in iis sunt, que perfecta manu monstraverit *Noster*. Id amplissimum universitatis theatrum pandit, Dei manu conditum simul, simul sustentatum & gubernatum, quod scopo unice respondet.

Ibid. Huic illustri adpectui accommodatissimum Nomen *Jehova*, quod alias in sermonibus *Jobi* & *Anicorum* non occurrens, dedita opera videtur adhibitum, ad Infinitam Majestatem & Perfectionem Entis supremi consignandam. Conf. *Nebem. 9:6. Tu ille Jehova, solus Tu; Tu fecisti Cælus, Terram, Mariam &c. &c. & conservas omnia illa. מ'חיה. Coagmentas, & portas verbo potentie tue.* Alia, occasione hujus loci, monenda habeo, quæ liberiora spatia requirunt.

Vers. 10. Ut modo *Creator*, ita nunc *Sustentator* & *Rektor* supremus omnis animantis, irrationalis, rationalis, agnoscitur *Jehova*. Cl. *Cocce.* ad conservationem quoque hæc reduxit, que maxime in viventibus perspicitur, & eorum propagatione. Doct. *Merc.* nimis videtur subtilis, quum altius conscendi censet a corporibus, & externis, que in animantibus, & plantis, apparent, ad interiora, animam & spiritum; quorum Auctor quoque sit Dominus. Cl. *Schmid.* nescio quas argutias nescit, quas seponere licet, quia sustentationem saltem hominis nobiscum hic admittit. Animam omnis viventis restringit idem *Vir Doct.* ad rationalem, ut nihil plane differat a sequenti *רוח* spiritu &c. Cum *Cocce.* saltem distinguere potuisset in homine *נפש* Animam qua vivitur cum sensu & sensibili appetitu, & *רוח* spiritum, quo vivitur cum ratione & consilio voluntatis. Prior illa homini cum animalibus reliquis communis est. Hanc tenent *Merc. Belg.* alij-

וְחָךְ תִּכְחַן מִלֵּן הַלֵּאֲמָאֵן 11
אֲבָל יִטְעַם-לוֹ ;
12 בִּישִׁישִׁים

11 An non auris sermones probat ; ut palatus cibum gustat sibi ?
12 In

aliique. Ad animam quoque vegetatricem plantarum & arborum respicit Clar. Scheuchz. quia *Vs.* 8. per אֲרֵץ plantis potissimum intelligi supponitur. Negat tamen Doct. Merc. Hebræos plantas sub nomine הַי viventes comprehendere. Id tam absolute negare haud iustinerem, quum pomœria veteris Linguae nobis tam accurate coguita non sint. Si אֲרֵץ ad Reptilia ibi pertinet, ut suspicabar; difficultas sponte evanescit. Non de nihilo est, quod ad finem sequentis coli compareat אִישׁ; si enim רוּחַ כָּל בָּשָׂר Spiritus omnis carnis nude esset positus, Bruta quoque animantia in censum venire debuissent; quum & illis detur רוּחַ Ps. 104: 29. Eccl. 3: 19. Hoc ipsum argumento est, quicquid vivit hoc vertu comprehendendi; & primo quidem bruta, dein Homines recenseri; ut insinuctur posteriores æque ac priores a Nutu præpotente Dei absolutissime dependere; & non nisi in ipso esse, vivere, moveri. Ex his ut potentiam sapientiamque immensam Numinis elucere, seque omnium oculis ultro ingerere arguit Noster, ita ex iisdem hisce ausan sumit altioris mox dissertationis, qua Dominium supremum & absolutum tanti illius Numinis, in omnes suas creaturas, congruenter ad Casum, Adfectumque suum, exequetur.

Vers. 11. Hanc dissertationem antequam ingrediatur Noster, duas interferit sententias, quæ vix proverbialem præferunt. Prima hoc *Vs.* expressa dubios trahit interpretes, sine bimebris, Nonne auris sermones probat, & palatum escam gustat sibi; an simplex, per comparationem illustrata, Nonne auris sermones probat, ut palatum escam gustat sibi? Posterius tenent Merc. Jun. Pise. Belg. ex usu notissimo *Præpos.* ך in Proverbiis. Prius sequuntur Pagnin. de Pined. Cocc. Schmid. Cler. discrepantes in applicatione. De Pined. excussis quibusdam opinionibus, ad ipsum Deum traxit, ejusque omniscientiam qua omnia audit, explorat, probat, improbat, bonumque a malo, dulce ab amaro, discernit. Non multum hinc

diversus Cocc. cujus mens huc redit, Deum qui aurem dedit ad verba, & palatum ad cibos mirabiliter discernendos, haud dubie omniscium esse cum præpollentia virtutis, qua omnes res cogantur Nutui ejus parere. Longe aliter Schmid. Quemadmodum proprium est auditus, probare verba, & gustatus, discernere cibos, sic proprium senum est sapientia experimentalis. Cum eo consonat Cler. quasi in hoc *Vs.* protasis, in seq. autem apodosis esset. Ultimum frigidius; prius nimis longe petuum: utrumque haud satis cohærens. Si *Vav* copulativum esset, censerem sermones Amicorum elevari, tanquam gratia & sale parum conditis, quique stomachum moveant prudentioribus, Aure præditis ad solida u vanis; itemque Palato, hoc est, acri & prompto judicio, ad vera a falsis, sapida ab inspidis, discriminanda. Posses etiam latiore conspectu, qui priorem simul includat, extendere ad sermones hoc in congressu ultro citroque jam habitos, atque habendos. Eos vult Noster a bona aure probari, atque a palato non hebeti explorari; ut ita dijudicetur, ac decidatur, a cujus partibus hoc in certamine stent, sapientia & solida ratio. Hunc esse genuinum loci sensum liquet ex Cap. 34: 2, 3, 4. ubi hoc proverbium Nostro redditur quasi, ad eumque sapientum judicio coarguendum imprudentiæ, nimicque confidentiæ, reponitur. Conferas in hunc sensum *Observ. Philof.* Cl. Scheuchz.

Ibid. Ejusdem Cap. 34. collatio ostendit, venustius esse, ut palatum; quod Doct. Merc. solide & judiciose explicuit, sicut gustu dijudicantur ciborum saporis, quis dulcis, quis amarus; ita & sermones aure, & auris judicio, discernendi &c. Cl. Schmid. non gustans suavitatem hujus comparationis, eam furdo nimis palato respuit. אֲזַן Auris extra figuram hic nulla sedet; externa enim non תִּכְחַן non probat, non explorat, non Aurificum more ad coticulum terit verba; quæ est proprietas thematis כָּחן; sed interna tantum, illa purgata, illa circumcisa, de qua Esaj. 50: 4. Excitat mihi aurem ad audiendum ut doctrina præditi. Compara;

12 In decrepitis sapientia; & longitudo dierum est intelligentia!

12 בשישים חכמה וארך ימים

הכונה :

13 Cum עמו 14

parationem hanc commendat, & illuminat, *Metaphora* פ **אכל** cibi ad sermones; palati item ad *Judicium*. Inde auſa ſumta ad hoc *Proverbi*um concipiendum, *Auris explorat verba, ut Palatum gultu explorat cibos*. Verba verbis ſic reſpondent ut nil teretius, ad unguemque politius, excogitari queat. און

Auris, palati חך officio perſungi debet, recipiendo non tantum, & imbibendo; ſed diſcernendo. Apud Arabes **חך**, unde חך eliſo Nun ortum, inter alia valet *Judicavit, intellexit*. בחן Terendo & fricando explorare, quadrat in *Aurem ſapientis*, quadrat & in *palatum*: inverſiſque vicibus טעם gultare, terendo & fricando ad *palatum* cibo, a corpore ad *animum* quoque transferri amat, deditque טעם gultum, pro *Judicio* & diſcernendi promptitudine. מלין Verba, & אכל

cibus, quid relationis habeant, dictum. Minus dextre Cl. Cler. ultimam partem effert, *Et palatum cibus ſapit ei*. Idem voluerat Cl. Schmid. חך לו eleganti *Hebraismo* poſitum dicens pro לחך gultui. Sed quid quaſo elegantius quam, *gultat ſibi*, ad *interiorem* illam *vim*, qua palatum a natura eſt imbutum, ſignandam? vel leviſſimo nempe tactu perſentificet quid dulce, quid amarum, quid utile, quid noxium; & quidem ſibi, quum vel *dulcedo titillet* mox leta, vel *amaror torqueat* *triftia tentantum ora*. Hoc reſponſum cito Viro Docto palatum non ſibi, ſed homini, gultare cavillanti. Geminum germanum recurret mox *Cap. 13: 1*. Ceterum de nexu me non idem cum *Mercero, Noſtris*, aliſſque, ſentire, ſupra ſatis indicatum.

Verſ. 12. Languida eſt connexio de *Pined*. Si in antiquis eſt ſapientia, quid de Antiquo die-

rum ſtatuendum? Idem argumentum formaſſe videtur Cl. Cocc. per *interrog.* adfirmantem. In *vetuſtis eſt ſapientia* &c? Sunt qui ad *Cap. 8: 8*. recurrant, *interroga priſca ſecula: quali diceret Nolter, fateor equidem in ſenibus eſſe ſapientiam; ſed longe major Deo ineſt, ſonit omnis ſapientia*. Alii malunt cum *interrog.* negante, *An in ſenibus ſapientia* &c? Incommode. Doct. Merc. exiſtimat *Jobum* de ſe modeltius hæc poſuiſſe, ut ſit, *Ego ſenex ſum, & experientia valeo, itaque vos docebo que per ætatem de Dei ſapientia cognovi*. Addit, generalius accipi poſſe, *ſenibus*, quum experientia valeant, credendum, qui longo rerum uſu cognoverint que de Deo mox ſint ſecutura. Utrumque adoptatum a Cl. Schmid. *Generalem eſſe ſententiam* dubitari nequit, & quidem *Proverbia*liter, vel ſaltem *Moraliter*, enunciata. Ea inſinuaſſe videtur Nolter, ſe alios deſiderare *Judices* ſermonum ſuorum, qui *maturore* & *ſolidiore intelligentia* polleant rerum *ſpiritualium*; ad *ſinceram pietatem*, *juſtaſque innocentia* oppreſſas querelas, ab *impietate*, & *hypocriſi*, diſcernendum, & de Deo, *ejusque providentia*, prudentias diſputandum. Hoc jam cum præced. *Vſ.* pulchre cohæret; atque cum ad ſuperiora, tum ad ſecutura omnia, ſeſe explicat. Fieri quoque poteſt ut *Jobus* ſe ipſum numero ſeniorum, penes quos *ſapientia maturior ætatem provecſiorem comitetur*, incluſerit; atque ita *juniores*, ut creditur, *Tſopharum*, & *Bildadum* pertrinxerit. Saltem ita verba hæc accepitſe videtur *Eliphazus Cap. 15: 7-10*. Non tamen neceſſe eſt; quin minus veriſimile; quom *Jobus canitiem decrepitam*, qua in *וישיט* reſidet, hoc temporis nondum attigifſet; *ſenibus* vix annumerandus; & 140. annos adhuc poſtea victurus.

Adde *ſenium זקנים* titulum *Inf. Cap. 32: 4*. omnibus Amicis tribui; & parum liquere, quid *ætat* *Bildadus* & *Tſopharus* jam habuerint; ut tanquam *Minores* natu præ ſe eos contemnere potuerit Noſter. Generalior conſpectus meus ſatis pungit Cenſores, non ſenili ſane & *grandæva prudentia* uſos in ſuis

cum

13 עמו חכמה וגבורה לו עצה

והכונה :

14 הן יהרום ולא יבנה יסגר על--

איש ולא יפתח :

15 הן

13 Cum ipso sapientia & potentia ; ipsius est consilium & intelligentia.

14 Ecce destruet, & non reedificabitur : vinculum collare injiciet alicui, & non exsolvetur.

15 Ec-

cum *Jobo* discussionibus ; sed inconsiderato fervore & zelo sæpissime abreptos, *Juvenum* instar, dicere fas sit ; quamvis *senum* jam graviores speciem præ se ferrent. Habes, ni fallor, id, quod *Eliphazum* tantopere irritavit ; atque acerbius illud responsum *Cap. 15: 7-10.* provocavit. In verbis nihil est, quod curam deponcat. Tantummodo teneri velim, ארך ימים non videri positum *Elliptice*, in *Longitudine dierum* est *intelligentia* ; ut plerique vertunt ; sed figuratius, *Longinquitas dierum* est *intelligentia* : vel ut *Cocc.* dat *Longævitas est prudentia*. Dupliciter hoc capias. 1. *Longevi sunt prudentes.* 2. *Prorogatio vite adfert prudentiam ; quin imo eam efficit quasi, ac constituit ; neque citra eam quisquam vere prudens censeri meretur.* Ceterum *Proverbiale* quid huic & prægresso versiculo subesse visum quoque *Cl. Cocc.* sub finem.

Vers. 13. Transitum juvandum per imo censuit *Doct. Pisc.* imo apud ipsum est sapientia. Simile quid requirunt sententiæ *Cocc.* & de *Pined.* præ quo jacet *Schmidii* hocce, in *longitudine dierum* est *intelligentia* hæc, quod apud ipsum sit sapientia. Ad nostram quoque mentem illud imo sese præbere posset, si omnino coherentiam tam arcta exigeretur. Sed vereor ne argutius sit, quum parum ponderis adferat ista oppositio, imo vero apud ipsum est sapientia. Sentias id ex *Cl. Cler.* nexu, *Verum apud Eum est summa sapientia, cum qua illa senum nullo pacto conferri queat.* Grandis & decentius quid spirat, ex abrupto resumta oratio, per ansam *vs. 10.* porrectam, interseris ad comparandam audientiam duobus vel *proverbiis*, vel *sententiis*, in *proverbialem* usum abituris. *Cum illo*, nempe *Jehova*, cujus in manu est, quicquid est, vivit, movetur, est tunc sapientia &c. &c. *Egregia* & *magnifica* oratio ; qua se non minus *sublimia* de Deo sentire, quam *Amicos*, decla-

raturum ire voluit, ut ipse *Cap. 13: 1, 2.* insinuat. Præsertim opposita est *cenfuræ*, *Cap. 11: 6.* &c. qua ei ignorantia *Infinite sapientie*, *perfectioris*, & *Majestatis divine* objectæ fuisse videbatur. Est autem probe notandum, ut *Antagonista* ibi cum *sapientia* Dei *justitiam* & *Sanctitatem perfectissimam* urgebat *Jobo* convincendo : ita e contrario *Nostrum* ex eadem *sapientia*, *potentia*, &c. quas nulla acies creata consequi ac pervestigare queat, sui defensionem deum moliri ; atque pervium dare velle, *imperscrutabiles* esse Dei *rationes* ac *vias*, quippe quas cum *Justitia*, ac *Sanctitate* ejus, vix ac ne vix quidem conciliare sit. Eum in finem sic orationem, celsæ sane cothurno conceptam, dirigit, ut *Res mundi*, *Fortunasque hominum*, ostendat *mirabilibus* plane *casibus* versari, volvi, misceri ; ad quos omnis *sapientia* & *ratio humana* obstupescere, & conticescere, cogatur ; quippe qui *Casus* simul *probos*, simul *improbos*, involvant ; atque ex *eminenti* magis *dominio*, *consilioque* *impervestigabili Numinis*, profluere videantur ; quam ad normam exactissimæ æquitatis amissitari. Hoc directe *statum questionis* tangit ; a quo paululum deflexit *Cl. Schmid.* qui solide alias observat, non in *contemplatione generali sapientie* & *potentie divine* hic esse subsistendum, sed omnia ad *scopum Jobi* esse revocanda, qui erat, adversus *Amicos* demonstrare *Bonis male esse* in hoc mundo, *malis vero bene.*

Vers. 14. Cum *Doct. Merc.* plerique statuunt, hæc ad Dei *potentiam* æque ac *sapientiam* illustrandam pertinere, ut in carum virtutum admirationem rapiantur homines. Prefatus *Cl. Cocc.* *Non tam vult ostendere, Deum potentem esse, quam quod nullus alius sit, qui cum ipso consulat, aut equali potestate mundum regat ; qui rationibus cum ipso disceptet ; aut ex certis legibus cum ipso contendat ; aut potentiam potentie opponat.* Addit esse magnum argu-

Rr

men-

15 Ecce coërcebit aquas, & exarescent; atque emittet easdem, & subvertent terram.

הן יעצר במים ויבשו וישלחם

ויהפכו-ארץ :

16 Cum עמו 16

mentum contra *Polysbeisum*. Id lubens concedo; sed an Noster eo collineet nunc, merito dubites. Ad scopum propius accedere autumem, quod *Cl. Schmid.* monet, non in se considerari potentiam & sapientiam Dei, sed in relatione ad vires & sapientiam creaturarum; quam divina longe supercaudat. Documentum in eo, quod si Deus destruat, nulla sapientia aut vis humana queat resistere, ne eum reedificare. Item, qui a Deo concluditur, contra illius voluntatem nullis viribus, nulla sapientia sese in libertatem vindicabit. Necdum tamen mentem *Jobi* exhaustam putem, ad quam eruendam conferri debet *Cap. 11: 10.* quorsum respici monuerunt *Docti Interp.* Ut ergo ibi Dei *Justitia* & *vindicta* in publicis severisque *Judiciis* sese exerens Nostro inculcatur: Ita vicissim eadem illa *Judicia* graviora adhibet pro se, suaque causa: insinuans, ea sane in Mundo extare, & comparere, sed eorum rationem soli Deo constare; quippe qui illis suis *judiciis bonos* aequae ac *malos* involvat. Nimis crasse a nonnullis cogitatum de *Turri Babylonica* divinitus destructa. Haud dubie sensu figurato graves eversionses signantur *populorum, regnorum, virorum principum, familiarum, personarumque privatarum,* quum ex *fundatissimis & florantissimis* rebus necopinato occidunt, & sub ruinis suis sepeliuntur quasi. Vides formam loquendi exquisitam, de *indultriaque* captam, quod in *Jobum* ipsum quoque admirabiliter ea quadraret; & tacite refutaret pollicitationes *resipiscenti,* & cor ac manus purganti, factas, de *restauracione Domus funditus collapsae.* Sane cum *experientia* nequiquam conveniebat, quod tam largiter promittebatur, nec omnes qui *paenitentiam* agunt sub Dei manu adstringente, in *integrum restituantur,* & *reedificentur* seculo hocce. Conclusio ergo legitima, *Justitiam* *viarum* Dei in obscuro esse, quum *sapientia* & *potentia* ejus manibus oculisque contrectari possint.

Ibid. Emphatica structura, *Claudis* super viro, nempe *סוּגָר* *אֲבִיבָה* *catastam,* *vinculum* *servorum* vel *noxiorum collis* *injectum.* *Doct.*

Merc. non extra oleas adfert *vincula captivi,* vel & *mala omnia* unde exitus non detur. *Cl. Schmid.* addit *impedimentum quodcumque,* per quod quis *constringitur,* ut non possit pervenire quo contentit, nec obtinere quod intendit, quasi *vincula ipsi undique injecta forent.* Eandem latitudinem dat *Cl. Cler.* *Calamitates* intelligens quibus quis irretitus teneatur. Omnia hæc luculentius dabit *De Pined.* quibus facile accedo, cum eo, ut *סוּגָר* recipiat *emphasim,* qua *Cap. 11: 10.* elicui *vincula* vel *captivi,* vel *noxii,* quæ cum *miseria ignominiam* trahant. Illa *vincula* promittæ *injicit* *Divina* *providentia,* & sæpe *probi* aequæ, ac *improbi,* istud *סוּגָר,* *opprobrii* atque *horroris plenum* *Collare* *subire,* sub eoque *expirare,* coguntur.

Vers. 15. Insignia documenta *Divinæ* cum *sapientie,* tum *potentie;* *Universales* nempe *Siccitates,* cum *Diluviis* longe lateque omnia *evertentibus & evastantibus.* Intra hos tamen fines haud *subsistendum;* quum exempla hæc non *fortuito* spargantur, sed certa manu dirigantur ad *scopum,* superius præfixum, *Bonos* aequæ ac *malos* *Judiciis Dei* subjacere, atque *flagellis* omnibus *Communi* ita res humanas commisceri, ut earum ratio respectu *boni,* *aqui,* & *justi,* conturbatissima reddatur, summisque implicet *difficultatibus.* Est locus nemini non *Philosophorum* ac *Theologorum* tactus, tritusve, quem hic deducere nil attinet. Tantum perpendi velim an non his *speciminibus siccitatum & eluvionum,* simul redarguere voluerit Noster *promissiones* illas nimis sane *liberales* *Amicorum,* quibus *sincero* *Numinis cultori* *pacem,* & *prosperitatem* addicere ausi fuerant, nulla adficione turbandam: quasi *Deus,* secundum *Leges providentiæ,* illas *graviores calamitates* immitteret tantum in *improbos,* *probis* inde semper vel *exemptis,* vel *eximendis.* Ad decus *Linguae* paucis teneatur *עצר* in *aquis* eam inferre *cobibitionem,* & *compressionem,* qua *constrictæ* quasi *fluere* nequeant; sive jam *caelestes* intelligas, sive *fontibus oriundas.* Contra *שֶׁלַח* non est simplex

16 עמו עז ותושיה לו שגג
ומשגה :

16 Cum ipso gloria & solida ratio : ipse est errans & errare faciens.

17 מולך

17 Qui

plex *emissio*, e *nubibus*, e *fontibus*, ex *alveis*; verum etiam *effusio* quæ fit *admissis* veluti *habenis*, omnique *freno soluto*, ut quæquam verbum *diluviem stragemque* ferant. Verbum *ישגג* *exarescunt*, a *Merc.* aliisque trahitur ad *semina*, *fruges*, *animalia*, *hominesque* ipsos. Doct. Belgæ. Cocc. Schmid. rectius ad *aquas* retulerunt; quæ, quicquid nonnulli arguentur, utique *exficari* & *exarescere* dici possunt quam decentissime, sensu populari, quum in *fontibus* suis velut *extinctæ* sunt, & *Colum* in *as*, terra in *ferrum* conversâ videtur; ex formula proverbiali Orientis, quæ *Deut.* 28. extat.

Vers. 16. *Ingenia* erudita sese exercuerunt in vocibus *עז* & *תושיה*, quas alii idem sonare volunt cum *גבורה* *potentia*, & *חכמה* *sapientia* *Vs.* 12. alii subtilius inde distinguunt, ut videri poterit apud *Merc. Cocc. Schmid.* ita dissidentes *verbis*, ut *re ipsa* consentire videantur. Facile autem assentior Doct. Schmid. Deum hic *considerari*, ut *summam Originem* omnis *Roboris* & *sapientiæ*, quæ in *creaturis* *conspicitur*, ita ut, quando *influxum* suum retrahat, *creatura infirma*, *ineptæ*, *stultæ* redantur, nec quicquam præstare valeant. Huc sequentia manifesto vocant; indeque colligere licet *עז* hic latissimo illo, quo pollet, ulu, esse *virtutem*, *excellentiã*, *robur*, & *decus* omne : *תושיה* autem denotare *solidam summam*, *rationem*, *veritatem*; sive *subtilissimam*, atque *exactissimam veri supputationem*, nulli unquam *errori obnoxiam*. Harum rerum *scintillæ*, & *radii*, lucent in *creaturis*: penes solum Deum eadem resident; atque ex vivo illo & perenni Fonte omnis perfectionis hauriuntur: eodemque clauso mox obscurantur, & extinguuntur.

Ibid. Hoc in se spectatum, luce clarius. Tenebras offundit haud leves, quod addatur, *Ipsè est Errans, & errare Faciens.* Cl. Cocc. hæc inferri putat ad *probendam dependentiam omnium a Deo in virtute*, ut *Vs.* 16. in *pru-*

dentia *ἁγιωσύνη*. *Vs.* 17. in *Majestate* &c. &c. Alii alios concepere nexus, quos non exquar, quia nemo propius ad scopum accessit, qui est, *Vias Dei imperscrutabiles esse*, & præsertim *Iustitiæ* & *Sancritati ejus* parum videri convenire. *Concursus Dei ad malum morale*, quin imo *præcursus*, hoc in genere difficultatum, principem facile locum occupat. Non potuit nodosissimus ille Nodus hic omitti, eumque in *hemistichio* hocce necti exillimem. Utique nihil est, quod & *Errantem*, & *errare facientem a Deo creari*, exponatur. Nihil *Hieronimi.* *Ipsè novit & decipientem & qui decipitur.* Nihil, quod *Bold.* ad *errorem morale* excludendum, *Errare* hic fumat pro *deturbari de fastigio rerum*, & *dignitate sua excidere.* Nihil, quod *R. Levi* subtilitate *Philosophica* inducat *materiam peccantem*, quæ *ordinem* haud *servet* &c. &c. Nihil denique, quod *Cl. Cler.* pro *לו* ipsi legendum censet *לא* non; vertens, *Non est errans, aut qui in errorem inducat apud eum.* Addit Vir Doctiss. *Alter sensus plane alienus ab hoc loco, ubi sermo est de Divina sapientia, cui nulla est cum errore aut impostura conjunctio.* Disputat dein adversus *Merc.* qui de *divinitus immissa* in peccatores *efficacia erroris* locum hunc explicuerat; *Deo peccatum non tantum permittente, sed & ad illud impellente ac pertrahente; ita tamen ut neutiquam Auctor fiat mali.* Contumelia, sed commodius enunciata, habent *Belgæ, Cocc.* &c. a quibus diversissimum abire *Cl. Cler.* nil mirum. Id tantum miror, tam frigidum sensum sub calida emendatione nobis offerri, quasi negaretur, *apud Deum esse qui erret, aut qui errare faciat.* Mirandum quoque, quod absolute *Sapientiam Dei* hic laudari insinuet, indeque inferat *alienum esse sensum vulgarem*: quum appareat agi de *sapientia Numinis in mundo gubernando, eaque tam profunda, abstrusa, impervestigabili*, ut omnem *rationem humanam* non tantum *supersecundat*, sed & *confundat*, atque *conturbet.* Quod *Cl. Schmid.* quoque de *impulsu divino ad errorem*, quem *Merc.* urfit, pronunciet, *Sane non pie!* melius omis-

17 Qui abducit Consiliarios spoliationem: & Judices ad infantiam redigit.

18 Coërcitionem Regum dissolvit; & femicinctium alligat lumbis eorum.

19 Qui

sum esset; si enim non *sono* ducamur, sed *rem* ipsam pensitemus, *mittere in errorem*, & *permittere efficaciter*, certoque *sub eventu*, ut quis *seducat alios*, quæ duo hic agnoscit Vir Doctus, a *Merceri* impellere parum aut nihil differunt. Concludo, eos qui hinc *mollem* aliquam *sententiam* exculpere fatagunt, *suam* nobis, non *Jobi mentem* ingerere; quam *duriores* esse debere omnia arguunt.

Vers. 17. Eandem incudem tundi, manifestum. Agitur de *Prudentia* *ἡμετερον* Viris Principibus *subducta*, atque adeo *excussa* Divinitus, unde maximæ rerum conversiones & confusiones in Regnis & Rebuspublicis existere soleant. Ad scopum hunc fertur, quod *Cl. Cocc.* annotavit; atque inprimis hoc; *Qui vel parum vidit in Regnorum & Rerum publicarum administratione, is profecto satebitur per hominum stultitiam*, (aliquando & *furorem*,) *Deique providentiam, agi & regi mundum*. Eodem pertinere dicas illud *Merceri*; *Rectores, qui jus dicunt, & penes quos sunt rerum gubernacula, stultos facit, & mente captos infatuat*. Conspectus ad mentem *Jobi* subulceratam, commotioremque, mirifice quadrans. Cum ea miuus consistit, quod alii hæc trahant ad *pænis improbis judicibus & consiliariis inflicta*. Sic *Jobus* suimet se relis conficeret, & rescinderet, quod *Vs.* 6. affirmaverat.

Ibid. Ad *infelices exitus optimorum consiliorum, judiciorum, ac moderaminum* non male etiam relatum a multis, post *Vulgar.* *Adducit consiliarios in stultum finem; & judices in stuporem*. *Erud. Varass.* & de *Pined.* de hoc sensu adeantur; in quo adblanditur imago *luculentissima*, quam de *Pined.* offert de *sapientia Consiliatorum & Judicium vinculis impedita, ut Deus eam triumphet quasi, & trahat ante currum providentiæ suæ, quem trahunt sapientia, potentia, consilium, & intelligentia*. Commendat figuram vox *bellica*

17 מוליך יועצים שולל ושפטים יהולל;

18 מוכר מלכים פתח ויאכר אזור במתניהם;

19 מוליך

שולל, a *שולל* *spolio* ducta, ut vel *spoliatus* signet, vel *spoliationem* ipsam. Hinc magnifice dictum, *Abducens consiliarios spoliationem* &c. i. e. *Eos qui victorium sibi solertissimis suis consiliis promittebant, optato exitu dejiciens, & tanquam victos ante currum trahens*. Habere-
nus hoc pacto illustre specimen *imperferutabilis* plane *providentiæ*; ad scopum quoque *Jobi* sponte rediens: si enim *optime provisæ, & consulti, pessime cadunt, & contra stultitiæ & improbitatis plena consilia vincunt*; revera *Deus Rebus humanis illudere* videtur, ita ut de *Justitia, & Bonitate* alicujus *causæ, Judicium* ferri nequeat.

Vers. 18. Splendida orationis lumina; quæ tamen aliquid obscuritatis relinquunt, ob horum Emblematum late patentem usum. Stringam præcipuas sententias. 1. *Merc.* dat, *vinculum Regum solvit; & ligat cingulum ad lumbos eorum*: h. e. *Imperium Regionis adimit, & eorum renes sune constringit, ut captivorum &c.*

Accipit מוכר ut מוכר, vel מוכרה *vinculum*, exponitque de *jugo cervicibus* populorum *imposito*. 2. Alii, eodem plane sensu, maluerunt, cum *Vulgar.* *Baltheum Regum dissolvit; & præcingit sune renes eorum*. Volunt alludi ad *insigne Regum & Militare*; ut ex *Imperatoribus & Ducibus exercituum* dicantur facti *viles servi*. Confer *Erud. de Pined. Bolduc. Varass.* 3. *Belgæ*, aliique præclari interpretes, ultimum *hemilichium* ad bonum invertunt, ut sit *vinculum Regum resolvit*, i. e. *Vim imperii*; itemque *revincit, baltheum, vel cingulum, lumbis eorum alligans*. Ita אזור *Decus* adfert, & *potentiam Esaj.* 11: 5. Item אזור *cingere, accingere, præcingere, Esaj.* 45: 1, 5. &c. Non multum hinc abest, quod 4. dedit *Cocc.* restringens hoc generale ad *seditiones, & motus bellicos, adversus Regem a subditis excitatos, abjecta ejus reverentia: sô eodemque compreh-*

19 מולך כהנים שולל ואיתנים

19 Qui abducit Sacerdotes spoliationem; & perenni vigore præditos agit præcipites.

יסלף ;

20 מוסר

20 Re-

fos fortitudinis & vi bellica. In vicinia versatur 5. Cl. Cler. qui prius membrum ad *Discin-*ctos Reges applicat, posterius ad *Accinctos*; ut sensus sit, *Deum, cum vult, Reges adigere ad deponendum cingulum, & pacem faciendam*; itemque, contra efficere, ut arma capere, & bella gerere necesse habeant. Agmen cogat 6. Cl. Schmid. nihil hic *letum bonumve inferi* concedens; nec מוסר pro vinculo, baltheove admittens, quum semper *Disciplinam, Castigationemve* alibi sonet. Reddit ergo, *Disciplinam Regum solvit, & ligat cingulum in lumbis eorum*. Illam *Disciplinam* interpretatur *optimam, prudentissimam, ordinatissimam, pulchro nexu coherentem rationem regnandi, prudentiamque politicam, que indissolubilis fore videbatur; quam tamen Deus facile solvat, dissipetque, Regna evertens, Regesque de solio dejiciens*. In ultimo colo *cingulum* pro fune, aut vinculis captivi sumi, prorsus inconueniens autumat; quia *captivi non vincuntur circa lumbos, sed circa manus pedesque*. Substituit *cingulum proficiscentium, ut vel abductio in captiuitatem, vel ejection saltem e regno indicetur*. Ego *captivos circa lumbos non vinciri haud concesserim, præsertim quum longo agmine colligati ad instar pecudum trahuntur, una cum reliquis impedimentis exercitus*. Sic tandem revolvimur ad primum *Merceri* adspæctum; nisi quod מוסר non sit *vinculum, jugumve tyrannicum, sed disciplina vinciens, & optimis legibus continens, ac coercens subiectos*. Pro fune *captivi*, posset commodius adhuc assumi *cingulum, sive semicinctum serui*. Non extat quidem peculiaris hæc notio in Sacris; sed eam *Hebræis* cognitam fuisse quis negare ausit, in tanta inopia Linguæ, quæ paucissimis in locis אזור nobis conservavit? Certe *Arabes* suum *الزمام* tam late extendere, patet ex *Lex. Gol.* ubi etiam notare dicitur *subligaculum, sive feminale*. Alia forma *الزمام* scribitur,

מאזר, quod pro *Linteo* sive *semicinctio mini-*strantis reperio *Job. 13: 4.* apud *Interp. Arab.* Idem intendisse creditur *Chald. קמור Zonam* reddens. Hinc planissime habemus *Reges virtute & sapientia conspicuos ad servorum utilitatem detrusos; quod cum serie, & scopo, ita conspirat, ut in eo pedem figere autim*. Scilicet non nuda *Exempla* proponuntur *potentiæ Divinæ, in Regibus de solio deturbandis; multo minus de Tyrannis sermo est: sed Optimorum* quoque *Regum funestissimus casus* adducitur in *Argumentum providentiæ* supra captum nostrum subvectæ; & *Bonis sæpe maxima mala immittentis*. In מוסר, יאמר, & אזור elegantiam *Paronomasiæ* captatam, recte submonuit Cl. Schmid. Verbum פתח in *dissoluta & disjecta potestate* occurret infra *Cap. 30: 11.* ac proinde genio Linguæ omni ex parte litatum.

Vers. 19. Ad scopum sapiuscule nunc inculcatum recta feruntur miserimi casus *Virorum, quos Religio & sapientia cœlestis sacrosanctos reddit. כהנים* esse *Viros principes, in ordine Ecclesiastico* non tantum, sed & *Politico, nemo ignorat. Doct. Merc.* posterius nexui convenientius censet. Similiter *Pagn. Pisc. Genev. Belg. Deod. Jun. Cler. &c. Cocc.* utramque vim amplectitur. *Schmid.* solam priorem; quia *Noster Ordines omnes percurrens non potuit non distinctum locum assignare sacrorum Antistitibus*. Ei lubens subscribo; quia alter ille *Ordo, nomine Consiliariorum Judicumque* comprehensus. Minus probo, quod idem *Vir Doctiss. שולל* vertat, ut *stultum; cum quo stat Cl. Cler. Ducit principes instar insani*. Ad *Vs 17.* vidimus *spoliationem, vel spoliatum, hac voce* denotari. Semel adhuc extat *Mich. 1: 8.* ubi *spoliatus* magis congruere existimatur. Sed reddas licet, *Ibam spoliatus & nudus*. Est figura qua summus gradus *exspoliationis* exprimitur.

20 Removens labium Veracibus; מטר שפה לנאמנים וטעם
& gustum Senatorum aufert.

21 Ef- שופך 21

וקנים יקה :

tur. Merc. ad literam nunc intelligendum autumat, quod *Vf. 17. figurate* fuerat politum, ut principibus sua celsitudo non prodesse dicatur, quo minus nudi spoliatique in prædam abducantur. Improprie Cocc. de Decore alemento Reipub. & Ecclesie proceribus, quando populum in officio erga Deum, & Regem suum, continere non possunt. Laudat dein Deodatum, dantem, Tanquam captos bello in triumpho ducit, postquam eos vicis regno suo renitentes., ex *Col. 2: 15.* Sic de malis Antistitibus cogitandum esset, quum mens Jobi potius feratur ad Bonos, & revera sacrosanctos, atque inviolabiles, quos violari permittat Dei providentia nostris ratiocinatiunculis superior. In שולל

tamen imago traductionis in triumpho aridet, eamque ad *Vf. 17.* jam commendavi. Improprie hinc existit Dignitas sacrosancta sub pedibus profanorum hominum, Deo rem adinoderante, conculcata cum contentu Religionis & virtutis; quorsum prima meditatio Cocceji tendebat. Proprium & literalem usum si malis, habebis sacris insulis venerandos viros, in servitutem sædam abreptos, non sine ludibrio Numinis, cui consecrati erant. Confer in hunc sensum, quæ Erud. de *Pined.* attulit; itemque *Vavass.* & *Bolduc.*

Ibid. Grandisonum, Et viros perennes in lubrico præcipientes agit. Quam varie capitur ה איתן non persequar. Originem איתן וטעם perenni vena fluxit produxi Originem.

Lib. 1. Cap. 8. ubi p. 250. 251. hunc locum quoque attigi. In medio tunc relinquebam, ad quem Ordinem hi perennissimi viri essent referendi. Nunc series nos nostra dubitare non patitur, quin Doctores potissimum, & uberes veritatis Fontes, itemque fundamenta, hoc titulo insigniantur. Et hos tamen, quos Divina providentia utique inviolatos præstare deberet, secundum nostras ratiunculas, sæpe in lubrico maxime & præcipiti positos videmus, quasi non ob aliud in aleum essent sublati, quam ut lapsu graviore ruerent. סלה diver-

siissime exponitur, *supplantare, Evertere, prostertere, intricare, detorquere.* Hinc alii generatim eliciunt gravem ruinam. Cl. Schmid. desorptionem doctrinæ ad falsa & impia, instar Bileami. Hoc alienius a scopo. Cl. Cocc. ad auctoritatem detractam refert, sic ut intricati de uxore labyrintho in alium delabuntur. Hoc cum Origine satis congruit, nam סלה proprie fuisse videtur מוטא, מוטא, lapsante gressu cadere, aut præcipientem ire in lubrico. Preßius adhuc dicas, ה איתנים Veritatem ipsam, quæ est אמונה firmitas gressuum nunquam lapsans, sub pedibus reddi lubricam; quum Deo placet rebus humanis illudere; atque necopinatis eventibus theatrum orbis terrarum miscere. Hoc varie ad Scopum, quem fixi, posset accommodari: sed desino, & dicam verbulo, aliquid proverbiale me hic subodorari, quemadmodum & *Exod. 23: 8.*

proverbium manifesto elucet; ממש סלה יריקים דברי צדיקים in lubrico præcipitare facit verba Justorum, vel veracissimorum. Non est idem cum nostro, sed ei lucem adfundit; quatenus opposita sunt Labi in lubrico, & habere firmitatem rigidam rectamque. Ad eam rationem, איתנים perennia Fundamenta veritatis & religionis tanquam in lubrico & præcipiti ita impellit Deus, ut sibi ipsis excidisse, atque suamet sub firmitate ruinam traxisse videantur. Est מוטא, quod in ipsum quoque Jobum, ejusque stupendum plane factum, apprime quadrat: ut sane hisce exemplis suum simul casum depingere cum voluisse, non est quod ambigatur.

Vers. 20. Opportune subseruntur נאמנים, quibus inest אמונה veritas, quibusque tanquam Fidis Doctoribus simul & Ductoribus credendum. His datur שפה Labiam. Eloquentia, & præpollens שואה, quam Deus dicitur הטר

על-נדיבים ומזיה 21 שופך בוז

21 Effundens contumeliam in Sanctissimos; & cingulum Promtissimorum relaxat.

אפיקים רפה :

22 Re-

נגלה 22

auferre, quum ipsos mœroribus & calamitatibus ita perturbat, ac confundit, ut ne presentiam quidem animi inueniant, nedum præstantiam in dicendo, aptam ad injustas suspiciones, criminationes, calumnias, a se depellendas; causamve oppressæ veritatis defendendam; vincente interim & triumphante mendacio. Supra Cap. 5: 16. insinuatam fuerat Nostro, improbitas occludet os suum. Confer & Cap. 8: 20, 21. Ea dicta tacite redarguentur, si hanc latitudinem sumamus. A נאם nonnulli derivarant Eloquentes; quos Merc. alii que merito rejecerunt. Cl. Cler. eandem notionem arcessivit a נעם Amœnus fuit, ע mutato in א. Id paucis persuadebit. Non Eloquentes tantum hic describuntur, quorum sacundia per Labium satis expressa; sed etiam Firmi in veritate docenda & propugnanda viri, quos נאמנים rite appellari posse, nemo Hebraice sciens negabit. In eundem sensum exeunt & illa, Gustumque seniorum auferit. Observetur טעם Gustum proprie, dein Judicium, cum Labio pulchre consistere; & ut hoc externam, ita illud internam respicere facultatem. Utriusque confusio & præpeditio decenter expressa.

Vers. 21. Grandes grandium personarum Characteres, quos figere arduum. In genere נדיבים principes, & אפיקים Fortes, vel Robustos, sonare volunt plurimi; ab אפק in Hithpah. Corroborare se, ut vulgo exponitur: quasi sensus esset, Bellatores fortissimos suum deficere robur, volente Deo, ut cum ignominia & turpitudine discingantur victi. Ita fere Cl. Schmid. Cler. alii que complures. Fateor נרב sæpe impetum voluntarium ad pugnam capeffendam designare, tum apud Hebræos, tum apud Arabes; sed vix putem illud nunc intendisse Nostrium. Magis placet, quod Merc. & bona pars Interp. cogitarint de Munificen-

tia, & Liberalitate ingenua hominum nobiliorum, quam in נרב inesse nemo ignorat. Cum eo pulchre concineret אפיק torrens, translatus ad Divitem largo flumine donorum alios inundantem. Cl. Cocc. nostrum אפיקים reddit promptos & alacres; atque vocem utramque revocat ad rad. פוק per א fervile. Id doctius, solidiusque, quam prima fronte videtur. Arabia nempe servat فاق & افق pro excelluit nobilitate, liberalitate, & munificentia. Unde orta vis, & qui conspiret cum אפק, in Originibus disquiretur. Hinc sensus emergit haud abluens a scopo; Eos qui munificentia & promptissima liberalitate perpetuum honorem meruerant, sæpe contemptos jacere, & fortunis non tantum suis, sed & benemeritis veluti spoliari. Huc applicari posset מויה cingulum laxatum, i. e. decus, ornamentum, & insigne virtutis, detractum alicui. Ita fere Esaj. 23: 10. אין מוח עור Non amplius cingulum est. Omnis gloria & dignitas tibi de-repta. Nec aliter Ps. 109: 19. Sit ei maledictio in vestimentum quo induat se, למוח המיד & יחגרה pro cingulo ea perpetim cingat se. מויה. Omnis ejus gloria & dignitas, qua amictus accinctusque procedat, sit vilis maledictionis publicæ plena. Quam vellem plura nobis loca ad manum essent, ut de Origine & indole geminæ formæ מויה & מוח certius judicium ferri posset. Radix vulgo statuitur מוח; sed verisimilius est a מוח utrumque fluxisse, ejusque Part. Hiph. In Dial. Syr. מוח offert apparatus, pompamque superbiorum; unde in Lex. Isa Bar Ali exponitur

22 Revelans profundissima ex horrida mihi caligine : & in lucem educit umbram mortis.

22 מגלה עמקות בני-חשך ויצי

לאור צלמות :

23 Ex- משגיא 23

cur תבגיל אל-הגל magnificentiam

preferre in celebritate. Ansa hujus Origini alibi illustrandæ debetur Cl. Crom.

Ibid. Hic adspæctus eo pulchrior, quod suam quoque sortem sic delinearit Nolter, qui detracto cingulo meritorum, omni contumelia perfusus jacebat. Licet ampliozem adhuc sensum concipere; ad quem mihi prævit Cl.

Cocc. Nempe נר׳׳׳ notat hominem ingenia virtutis indole præditum, libera, & liberali, voluntate effusum ad honestu & laudabilis quæque. Est ergo Epitheton viri Sancti, officia omnia religionis voluntario motu impleatis. Confer Esaj. 32: 5. Ps. 110: 3.

אפיק hujus sanctissimi studii summum gradum

inferre potest, quatenus אפיק & אפיק

est virtute præcelluit. Ex Camaso habe;

אפיק באג-הנחיה פי

הכרם או פי העלם או פי

הפסאדה ודמיג הפזאיל

והו אפיק ואפיק ופי בהא

Radix אפיק est summum gradum attingit in-

nifica liberalitate, aut eruditione, aut eloquen-

tia, reliquisque item virtutibus præstantissimis;

diciturque talis Vir אפיק & אפיק; femina

addendum He. Eadem vis regnat in אפיק,

cujus Part. אפיק in Camaso comple-

ctitur אפיק מן כל שי

Leclissimum cujuscumque rei; cum Plur. אפיק

אפיק Excellentiissimi virtute, doctrina,

& eloquentia viri. His jam virtute, & pietate præcellentibus viris datur אפיק cingulum, quod Cl. Cocc. est symbolum promptitudinis & fortitudinis in officiis exequentis. Hoc laxatur, quum dona illa ipsis adimuntur; ex ejusdem mente. Commodius fuerit, si Cingulum capiamus pro dignitate, & ornamentis, qua honorum in Rep. vel Ecclesia; qua meritorum, quibus antea præfulgebant. His omnibus si cum contentu publico excidant, laxatum detractumque ipsis Cingulum lectissima phrasi dicitur. Hoc scopum recta ferite, non est quod repetam. Possit etiam Cingulum bellicum ita applicari, ut qui pro virtute fortissime stabant, ac pugnant, quali exauctorati, & sub jugum missi inducantur; quum improbitas vincit ac triumphat. Id ferme eodem redit. Exempla vidit & stupuit omne ævum.

Vers. 22. Verba clara quidem; sed sensu nihil obturcius. Apud Erud. de Pined. quinque opiniones extant, quarum 1. lumen revelationis occultissima pandens respicit. 2. conspirationes, & fraudulenta molimina aularum detecta. 3. Miseros & afflictos lata luce gratiæ collustratos. 4. Iptius Dei arcana consilia de homine in extrema periculi conjiciendo, quæ ad tempus pressa, proferat, & declarat. 5. Omniscentiam Numinis, qua cuncta nuda & aperta ejus oculis sole elatioribus &c. &c. Ultimium, quod a primo non multum differt, ut simplicissimum commendat; idemque placuerat Mer. ero, Genera. e facienti dictum, Nihil esse tam occultum quæ non reveletur. Id feriem minus rotundam quum reddat, 6. visum Cl. Schmidio hæc referre ad homines contentos, & abjectos, quos ex tenebris in lucem bonis & potentie provehat Deus. Id cum tertio aliquam adnitateam habet: ut quarta vicina est 7. sententia Cl. Cocc. qui propolita generali abstrusorum detectione, observat, eam ad judicium Dei specialius pertinere; quæ res Jobum maxime urgebat. Citat deum Ps. 90: 6. passusque ignorata nostra peccata in lumine vultus sui.

שטח משגיא לגוים ויאכרם שטח
לגוים וינחם :

23 Excrescere faciens gentes, & easdem disperdit : expandens gentes, & eas in angulum removet.

מסיר 24

24 Au-

tui. Item 2 Sam. 12: 12. 1 Cor. 4: 5. & confert quæ mox Noster Cap. 13: 23, 26, 27. promittit. *Occulta Cordis* intelligit, a Deo eruta, ad homines confundendos & puniendos. Junge, quæ quarto loco recensui, *occulta Dei decreta*, ad hominem gravibus judiciis & periculis exercendum, & habebis aliquid hæud alienum a filo disputationis. Durum tamen, ut ea decreta צלמות umbræ mortis nomine adficiantur, quod melius quadrat in ipsas calamitates & miseras ex Orco quasi excitatas, & immixtas in hominem; quas & profunda posse appellari vel Ps. 130: 1. dubitare non patietur. Prius sic notum ex Ps. 23: 4 in valle umbræ mortis. Item Ps. 44: 20. cooperuisti nos umbræ mortis. Ipsius Orco tenebris quasi ac terroribus nos involuisti. Adde Ps. 107: 10, 14.

&c. Nec non שערי צלמות Portas umbræ mortis Job. 38: 17. Grande cum primis Cap. 16: 16. super palpebris meis umbræ mortis. Nubes veluti densissima mæroris morte ipsa gravioris. &c. Pari passu fere incedit cum eo חשך

caligo horrens; ut Cap. 3: 4. supra, & 10: 21. Hinc tandem sensum elicio tragicum vere & grandisonum, Revelans profunda Casuum, & calamitatum inauditarum ex media caligine, insu ut ipsam velut umbram mortis educat in lucem, terrisque incubare faciat. Id reliquæ orationi tum præcedenti, tum subsequenti, aptissime interfertur. Morari quem posset Revelans, tanquam minus huic interpretationi accommodum; cui scrupulum eximet Esaj. 23: 1. ex terra Chittæorum נגלה למו

Revelatum est illis, malum scilicet, vel Judicium Dei. Clar. Vitr. nonnihil ambigit: sed dubitationem ejus dirimit Esach. 16: 57. Antequam נגלה revelaretur malum tuum; i. e. prodiret, emicaret. Confer & Jer. 1: 14. Inest vis necopinato orientis, summaque celeritate se diffundentis calamitatis.

Vers. 23. Cohærentia nunc manifesta. In-

sinuatur, ut Doct. Merc. observavit, de totis gentibus, quod in viris eminentibus præcesserat, Deum neutiquam illis parcere; sed perdere populos quum vult, & quos vult, postquam eos auxerat, & propagarat; ut homines ad ejus judicia tremant. Addidit ob peccata; sed eo nil opus: quum Jobus hic non spectet poenas quarum Justitia in oculos incurrat; sed Fata Fortunæque nunc orientium, nunc occidentium, populorum; quos Casus ad exactissimam illam normam, quam urserant Amici, revocare non sit. Crescente scilicet, & florente tota natione, ad impios quoque hæud dubie perveniunt istæ benedictiones Dei. Contra eadem eradicata & eversa, multi etiam pii ruinis istis involvuntur. Concinna est in hunc scopum Cl. Cocc. explanatio; Amplificat gentes, fecunditate matrum, pace, conservatione sanitatis. Contra, perdit morbis, mortalitate ac pestilentia, bello, fame. Item, perdit gentes, quum casus diffundit per amplas regiones, quas possideant; cum dominatu in alios. Contra, ducit eas, quum ex sedibus suis eas in exilium eiecit, ut ינחם usurpatur 2 Reg. 18: 11. Mirretur quis, cur in Catalogo nil nisi casus tristis adherente, compareat Beneficium; aut alternatio fortunarum ponatur, quum reliqui versiculi tantummodo in malum tendant. Sed difficultas nulla, quum hoc Beneficium præstruatur, ad Catastrophen aggravandam. Idem in reliquis observet licet, in quibus Decus & Dignitas excellentium personarum præmittitur, ad Casum tanto tristiore reddendum. Male tamen ratiocinaret, si calculus constaret vel Cl. Schmidio, ultimum Colon in bonum fumenti, ita ut שטח sit expandere, & נחה ducere ductu felici consiliorum, negotiorumque; vel Cl. Cler. id ita invertenti, Spargit nationes e patria, easque reducit. Idem visum fuerat Ab. Esrae & R. Levi; nec diffiteor aliquid ambiguitatis utriusque verbo subesse. Sed de bono usu שטח dubitatum non fuisset, si Arabica Dial. ad manum fuisset; in qua سطح est sternere æqualiter, & humi ex-

24 Auferens cor capitum populi terra; & errare eos facit in vastitudine inuia.

25 Palpant tenebras, & non-lucem: & oberrare facit eos ut temulentum.

pandere; idem quod *بسط*, & *م-ه-د*;

quæ frequentari amant *metaph. in sedibus commodis, lateque suis gentium, ac populorum*

Ita a *Gjanbario* tanquam signata formula adducitur *سطح الارض*

Expandit Deus terram; pro commodis & amplis sedibus porrexit

ad inhabitandum. Similiter dices, *Expandit Deus nationes*: quod pro spargere in exitum

haud admitteret Arabia. De *נחה* in malum sumito dubitare non fuit 2 Reg. 18: 11.

accedente & Arabum usu, quo *انحى* significat

speciatim, *removet, abduxit, e medio sustulit, ut in angulum secederet*; quod *שטח*

pulchre opponitur.

Vers. 24. Subduntur Cause everisionum illarum, quibus florentissime etiam nationes occidunt: Cor advenzum capitibus populi; eorumque Error in vasto in viaque inani. Prius membrum referri posset ad sapientiam, prudentiam, fortunulinem, aliasque virtutes, Rectoribus occulto Dei iudicio subductas; succedente vitorum contrario agmine: nisi malis cum Cl. Cocc. Transversa agit Corda capitum populi, ut Deut. 17: 17. Ne transversum agatur cor ejus. Sic *נסיר* esset a recta & regia via virtutis &c. &c. declinare faciens cor Rectorum populi in omne genus vitorum, Libidinum, & Cupiditatum, ut ambitionis, superbia, invidia, avaritiæ &c. &c. quibus dum se dedunt, oberrant faue per *תהו* vastum inare, *לא אדרך* inivium, & in perniciem abduclurum. Doct. Merc. posteriùs colon allegorice designare putat rationes incommodas, & vias perniciosas, quibus *ש* se, & populum, in exitum adducant. Eadem mens Cocc. quæ cum meo ad-

24 מסיר לב ראשי עמ-הארץ

ויתעם כהו לא-דרך :

25 ימששו-חשך ולא-אור ויתעם

כשכור :

specu haud pugnat. Suspicabar aliquando

הו ipsum *Everisionem Reip.* pingere unde *emergi* nequeat, ex *Esaj.* 34: 11. & *Pf.* 107: 40. ubi reperies priorum partem *Vf.* 21. cum hoc *hemistichio* connexam. Ex *Job* mutatum *Psaltem* concedo; sed non necesse est, ut eodem plane sensu dixerit, quod diversimode potest applicari. Cl. Cler. nimis *litteræ* addictus, refert ad Arabes per *deserta vagantes*; *Vf.* seq. tamen *allegoriam* & ipse agnoscens. Allusum, haud *negarim*, quum

Arabie desertam vastissimam nomine *תהו* speciatim venire monuerim ad *Cap. 6: 18.*

Figuratam sensum non dimitendum esse decet *Adagium* a Cl. Gol. prolatum p. 145.

يسرون في تيه بغير مناس

Vagantur in vasto inani sine Pavoro, vel signo viam monstrante. Aliquid lucis priori explicationi addit *تيه* pro *superbia, factu,*

ambitione; verbumque *تاه* *vagari attonitum* ut in *deserto*; item, *arabitione, superbia, aliave qua insania agi.* Confer elegans scemma in *Judeum, Hist. Dyn. p. 394. 395.*

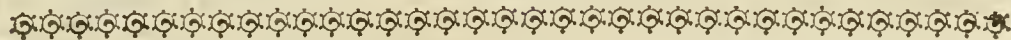
يتيه كانه بعد لم يخرج

من التيه *Vanus oberrat ac si necdum e Deserto egressus esset.*

Vers. 25. Ad quamcunque manum e bivio superiore deflectas, obsequentem habebis verticulum huncce. Si *everisionem Reip.* teneamus, hic describeret *desperatio summa, & confusio titubantium, cadentium, in tenebrisque ruentium sine ulla luce, aut spe, liberationis.* Ita fere Cl. Cocc. Si sumamus *stulta & prava consilia*, quadrabunt potius *tenebræ mentis omni luce prudentiæ penitus extinctæ*; quorsum *Merc. Schmid.* aliique tendunt. Sed juvabit, vini phræseos signatissimæ in priori membro enu-

enucleasse. *Pagn.* dederat palpant tenebras, & non-lucem. Id incommodius visum, peperit variantes conatus variorum, qui substituant, vel, sine luce; vel, ubi non est lux; vel, & non est lux; vel plenius, & non est ipsi lux. Mihi sublimius & figuratius videtur prius, per וְאֵין, & non-lucem; id quod nihil minus est quam lux; sed ipsissima caligo. Negabant Viri Docti lucem palpari; sed qui tenebras palpabiles agnoscunt, non-lucem hoc sensu palpari haud negabunt. עֵינַי אַחֵר Unum gemina phrasi expressum. Talia multa cum לא enotarunt Doctissimi. interp. Instar omnium sit *Esaj.* 30: 3.

Aegyptii אדם ולא-אל *Homo, & non-Deus;* nihil minus quam Deus: *Eorumque equi* חֵרֶשׁ ולא-רוח *Caro & non-spiritus.* Nihil minus. *Ipsissima inertia, aut imbecillitas, in agendo, juvando.* Ad hanc elegantiores normam לא-אור plus adhuc complectitur, quam חֵרֶשׁ horrentes tenebræ, quæ etiam tum existunt, cum aliquid adhuc lucis vel adest, vel redibit; quum Non-lux hoc quicquid est vel rei, vel spei, excludat, atque extinguat. Confer quæ ad *Cap.* 5: 14. dedimus.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

שמעה הִן-כֹּל ראתה עיני. *Vers.* 1. אֹנִי וְתִבֵּן לָהּ : כִּרְעֵתְכֶם יִדְעֵתִי גַם-אֲנִי לֹא-נִפְלֵא אֲנִי מִכֶּם : 2 אולם 3

Vers. **E**cce omnia vidit oculus meus: audivit auris mea, & intellexit sibi 3 Quantum scire vestrum, scio & ego: non cado ego a vobis. - 3 Enim-

Vers. 1. Decentissime collecta, & conclusa oratio, acrius perstrictis iniquis censoribus, majores sumit animos; atque in novum Apologiam vehementioris impetum exardescit. Nempe id quod *Cap.* 9: 33. postulatatum fuerat, nunc animosius adhuc liberiusque urgetur; atque a Nostro in congressum cum Numine וְאֵין אֲנִי מִכֶּם descenditur, non sine gravi excessu. Eum tamen miserrimæ circumstantiæ vel excusent; vel levent; quemadmodum virtutis, & conscientiæ immaculatæ luculentum testimonium audacior hæc tum provocatio, tum expostulatio, præbere potest.

que alia ab aliis, aure sedula, & viarum Dei haud incuriosa, excepisse, altoque pectore demississe. Huc spectat הִן-כֹּל & intellexit sibi. Minus elegans *Merceri,* & intellexit illud. Confer *Cap.* 12: 11. *Aurem pro Revelatione peculiari positam suspicatur Erud. de Pined.* Sed ita infringeretur aculeus, quo Amici punguntur *Vulgaria* tantum promentes; quin ignorantes quodammodo quæ *Visu & auditu,* & contra ipsorum Hypothesin, quis explorata sibi habere potest, & debet; Deum occultis, & humane sapientiæ imperviis rationibus, *Universum* hocce gubernare.

Ibid. Nihil in verbis non liquidum. כֹּל rectius omnia ista, quam omnia alia, quæ mallet *Cl. Schmid.* & latiore adhuc sensu *Cler.* Inculcat nempe Notter se omnium illorum casuum exempla sumpsit oculis vidisse; item-

Vers. 2. Non placet, quod *Cl. Cler.* ex latiore illo usu כֹּל, & hic eliciat, *Quæ vos Arabes nostis, etiam ego novi.* Salsum quid

3 Enimvero Ego ad Omnipotentem instruam sermonem; & disceptare adversus Deum lubet.

4 At vero vos estis incrustatores fuci; confutores Nihili vos omnes.

5 Quis --- מי

requiritur, ut scire vestrum, scio & ego. Ita se confert, ut tacite præferat; in quem sensum & sequens formula tendit, *Ibid.* explicita.

Vers. 3. Paululum laboratur in nexu. Commodissimus ille Doct. *Belgarum*, *Nostrum* negare se amplius cum Amicis disputare velle; sed potius cum ipso Deo agere &c. Diversus hinc *Cl. Cocc.* qui objectionem Amicorum interferi putat, *At enim ego ad Omnipotentem loquor* &c. Hoc est quod mihi crimini datus; & ob quod me censuris reprehendendum &c. Ingeniosum, sed minus molle, ac simplex. Adde objectionem istam superius jam & motam, & remotam fuisse; atque aperte *Nostrum* declarasse, nil optatius sibi contingere posse, quam ut causam suam disceptare & discutere posset sub oculis Dei. Hoc ab Amicis irrisum, nunc denuo arguet; & rectissime dictum, quin ex purissima conscientia profectum, infert. Propterea, paucis interjectis, quæ Amicorum reprehensionem potius, quam refutationem, continent, pedem propius cum Deo confert, atque causæ suæ defensionem coram Tribunali summo suscipit. Alia huc facientia dabit *Cl. Schmid.* qui generalem conspectum hujus *Cap.* sat feliciter exhibuit, ad *Vs.* 1. in eo, quod socios reprehendit *Notter*, tanquam qui inepse de Deo, & pro Deo disputent; ac proinde malle ipsos tacere; saltem cum ipsis diutius disputare nolle, sed potius cum ipso Deo agere. Verbum אדבר *judiciale* esse supra aliquoties visum. אהפין volo, cupio, proprie inclinatus sum, adfert lubentiam, & voluntatem promptam ac proptam.

Vers. 4. Præmittitur increpatio Amicorum, tanquam qui statum questionis penitus turbassent; & partim calumniis, partim argumentis vanis, miserias innocentis onerassent. At vero, malum, quam etenim, vel Nam.

3 אולם אני אל--שרי אדבר והוכח אל--אל אחפין:

4 ואולם אתם טפלי--שקר רפאי אלל כלכם:

5 מי---

טפלי שקר proprie *Incrustatores*, *Linitores fuci*, ut videtur. *Quadrat* hic usus *Pf.* 119: 69. *Quin* & *Job.* 14: 17. *Utrobique* *Cl. Crom.*

aliquid tentavit ex usibus verbi טפל,

quod in 2. conj. exponitur, *Elaboravit*, cum cura instituit sermonem. Item, importunus ac molestus fuit visitatione multa. Prius hic, posterius infra convenire autumat. Ultima notio alterius est *Originis*. Prior a *Linendo* ducta esse posset, de quo tamen mihi necdum liquet: quum in *Camuso* tantum extet

טפל الكلام تدبره

Sermonem suum טפל fluvisse concinnavit. Ita & plurimi interpretes dederunt, *Concinnatores mendacii*, alii *consarcinatores*; ut *Schmid.*

nec non *Cocc.* post *Merc.* qui טפל ait esse *asnectere*, *assuere*. Probatum vellem, non dictum. Alii *conglutinatores*, quod ad *Linitores* propius iterum accederet. *Linendi* vim

quoque redolet טפל טפול pro

טפל الطين اليابس lutum aridum, &

טפל טפול אטב הטפול

Puff. טפל cum *infir.* הטפול pulvere oblitus

fuit, in *Camuso*. שקר mendacium proprie fuisse fucum, sive rubrum colorem, in *Clav. Dial.* proditum.

Ibid. Non sperno רפאי אלל *Medentes nihili*, sive *Medici vani*; quod *vanissime* essent eorum *consolationes*, ita *Merc.* & reliqui ferme *interp.* nisi quod *Schmid.* adjunxerit *Correctionem* & *Emendationem*. Merito displicuit *Kambanis* acumen, *Medicos idoli* hinc

5 מִי־יִתֵּן הַחֵרֶשׁ תַּחֲרִישׁוֹן וְתַחֲ
 לָכֶם לַחֲכָמָה :
 6 שְׁמַעוּ־נָא הַוֹּכַחְתִּי וְרַבּוֹת שִׁפְתַּי
 הַקִּישִׁיבוּ :
 7 הַלֵּאל תִּדְבְּרוּ עוֹלָה וְלוֹ תִּדְבְּרוּ
 רַמְיָה :
 8 הַפְּנִי

5 Quis det ut in totum conticescatis? quod quidem vobis erit pro sapientia.

6 Audite, age, coargutionem meam: & contentiones labiorum meorum purgata aure admittite.

7 An pro Deo disputabitis iniquitatem? & pro ipso struetis fallaciam?

8 An

extundentis, cui frustra collyria illinantur nihil profectura ad visum. Simile quid venditum forte Hieron. Cultores perversorum dogmatum exhibenti; quod enim de Pined. suspiceretur Curatores potius legendum, ut רפא נה pressius referat, speciosius quam certius. Eiusdem subtilitatis cenfer Cl. Schmid. quod & Cocc. noster אליל faciat objectum curationis. Id ex ἄλλοις utriusque coli fatis tamen plausibile: quin altero illo aptius & fortius, quum sic taxentur Amici continuata metaphora, ut Nibili, ἄνδρες Medicatores, qui quod in se falsum, ἄγρουνque veluti, conquistis linimentis voluerint solidum & sanum reddere. Amat Arabia tales figuras, exhibens Pingue & Macrum, pro solido & vano; itemque agrum & morbidum sermonem, pro falso. Diverso adspectu Harvirius Conf. 2. p. 92. dixit

لساء القول المرئى

Medentes sermonis egro'i, pro Magistris eloquentia, qui vitia & morbos ab imperitioribus Linguae adfictos, sanare possunt. Nihil tamen impedit, quo minus eadem formula in contrariam mentem convertatur, pro magistris Emplastrariis, qui vitiose sententiae aliquid pigmenti aut coloris illinere solent. Talia a ferie dependent. Quid si Proprietatem assumamus thematis רפא sanavit, quae est consuit, consarcinavit? sic consutores Nibili exirent, noto Graecis Latinisque, fosculo, in κατὰ, ἴατρω, sarcinare & suere dolos. Blanditur; & tamen Cl. Cocceji imaginem aliquid grandius spirare iudicarem.

Vers. 5. Aculeatissimum dictum: quod ex Prov. 17: 28. omnes Interp. recte illustratum

dederunt. Optime quoque observatum a Bold. respici Cap. 11: 3. factantias tuas sodales silentio transmittant &c. Imo vero, infert & retorquet Noster, unam vos potius ora comprimeretis; ut hoc saltem vobis in sapientiae particulam imputare possem. Gemellum est Cap. 21: 2. Audite sedulo sermonem meum; & hoc erit pro consolationibus vestris.

Vers. 6. Longius quam par est, progreditur Doct. Merc. quum תכחה disceptationem, & lites refert ad Orationem, qua causam suam acturus est apud Dominum: nam isti disceptationi Vs. 18. incipienti, audientia petitur Vs. 17. Cl. Cocc. sic connectit, Evinam quod falsitatem componatis; meque simul a criminatione defendam. Prius תוכחה אליי dicit. Alium רבות contentiones. Paulo latiore nexu Cl. Schmid. utitur, redargui tantum & objurgari censens Amicos, quod pro Deo iniqua proferant, ejusque personam acceptent. Placet; quum sequentia illuc manu ducant, & Vs. 13. Castigationem הוכחה hancce finiri appareat. Quænam copula ibi sit tenenda, deinceps discutietur. Ceterum levissimæ conjecturæ loco haberi velim, quod a רבות cum Dagesch forti mentem pepulit: si enim Radix sit רכב, cujus origo spissus fuit, emergeret hic, spissitudines labiorum meorum, a singulari deperdito רב spissitudo, quod cum רב multitud

titudo spissa cognationem habet. Objecta fuerat Nostro Cap. 11: 2. רב דברים Multitudo spissa verborum; quem aculeum nunc Ironice retorqueret, petens ut purgata aure spissitudi-

8 An personam ejus acceptabitis; an pro Deo litigabitis contentiose?

8 הפניו תשאון אם ללא

תריבון :

9 An הטוב

nes labisrum suorum admitterent, quas ipsis coarguendis adhiberet. Fatendum tamen **ריבות** melius consistere cum **תוכחה**; eamque formam commendari per Lectionem sine **Dagesh רבות** quæ in bonis *Exempl.* compareret.

Vers. 7. Non tam *refutatio*, quam *castigatio* suscipitur Amicorum, quod *Majestatis Divinae* fulgore praestricti, hanc secus ac *Judices iniqui, innocentem absque causa cognitione legitima condemnarent*; quæ imo pro *causa Dei iniqua ratiocinia, & dolosa argumenta* inlicitissent. Hoc vocibus **עולה** & **רמיה** putcherime expressum. Prior infert *iniquitatem in judicio, a propensione laucis ad alteram partem.*

Posterior **רמיה** *fallaciam qua quis supplantatur & evertitur.* Utrumque a censoribus hinc commissum; ut plus vice simplici ostendimus. *Cl. Cocc.* hunc nexum subtilius tenuit, *ex ambiguo*, quasi præter *injustam dicam infanti scriptam Amico*, etiam *Deo ipsi injustitiam attribuisse* in suis disputationibus: quando contenderant *Deum pios non tam graviter adstringere posse, quam impios, quum revera Pii plerumque gravius adstringantur.* Vicinum est, quoad ultimam partem, quod *Pisc. & Belg.* annotant. Id meo judicio cum *Hypothesi Jobi* non satis convenit, urgentis utique *injustitiae speciem in eo, quod Pii adstringantur, impii autem stentent.* Longius a scopo abijt *Schmidius*, *injustitiam ab Amicis Deo adscriptam* ita capiens, quod *ex eorum argumentatione sequeretur Deum malos sinere justos, & imprimis Jobum, pro impietate habere, quod contra ipsius promissiones in Christo esset, per quas justis censentur, etiamsi absolute justis non sint.* Illam *Viri Doctissimi* distinctionem sæpiuscule sepone-re coacti fuimus; quoniam *Jobus nunquam Justitiam sibi imputatam* ex fide in *Messiam* hac in causa allegasset. Et qui, quæso, eam hic mentem habere potuisset Nolter? quum sic in semet sua tela converteret, seque a Deo

justum censeret agnosceret. Atqui *contrarium plane sibi immerenti a Deo obvenire* tanto cum fervore & disputavit, & disputaturus est. Nil aliud ergo relinquitur, quam quod proposui, **עולה** esse *iniquum judicium de Jobo, ex acceptione personæ eminentioris profectum; absque ullo causæ examine.* Cui additur **רמיה** *impulsio vel dejectio in fraudem; astuta dolosa & perniciosa ad alium evertentium, & adstringendum; quatenus ex illa præjudicata opinione, vel ex illo studio partium, fraudulenta ratiocinia erant inventa, ad Jobum vel improbitatis, vel Hypocritæos saltem, convincendum.* Nolter, quoad generalem contemptum, est *Merc. cum Hieron.* ejus libera quidem, sed concinna tamen est versio, *Namquid Deus irascet vestro mendacio, ut pro illo loquamini dolos?* Ad gratam varietatem prius **תרכרו** su-

merem pro *disputabitis*, usu *Judicium* nostri thematis: posterius *structis*; ex *Origine* alibi deducenda.

Vers. 8. Taxantur duo Amicorum vitia, quæ *studium partium & dolosam* illam *astutiam ratiocinandi* pepererint, & simul inde enascantur. Primum est, *Accipere personam Dei.* Alterum, *Deo patrocinari velle, ejusque causam defendere.* Prius committitur, quum *Eminentiam Dei præ homine ita suspicimus, ut statim quicquid Deus illi fecerit, Justissime & pro meritis ei factum pronunciemus.* Notabilis *απολογία*, ad quam proclives admodum mortales; unde multa judicandi temeritas, ubi *judicia Dei* extraordinario modo in aliquem incumbunt. Solide *Cocc.* In primo membro facit *amicos sedere tanquam Judices inter se & Deum; atque eos judicare secundum personam potiores, non ex perspectione causæ.* Posterius peccatur, quum *quis honorem summi Numinis hanc secus ac patronus tuendum suscipit.* Id valet **ריב לאל** *Litigare Deo, contendere pro Deo, ut Defensor jurium Ejus.* Non ignotus ille *fallax* non minus, quam *fal-*

9 הטוב כִּי יִחְקַר אֶתְכֶם אִם־כִּהְתַּל

9 An bonum erit, quum discutiet vobiscum? num sicut illudatur homini, ita ipsum illudetis?

: כאנוש תהתלו בו :

10 הוכח יוכיח אתכם אִם־בַּסֵּתֶר

10 Omnino coarguet vos, etiamsi sub velo specioso personam acceperitis.

: פנים תשאון :

11 הלא

11 Non-

falsus, Zelus, quo adfectui suo serviunt homines, dum veritati se servire, Deique causam agere, sibi ipsis persuadent, aliisque persuasissimum esse volunt. Ille peregrinus ignis tanta hæcæ certamina adversus infontissimum Jobum accenderat; in quibus Sanctitatis & Justitiæ Divinæ, per eum imminutæ, vindices acerrimos gerere ex officio, & obligatione religiosissima, sibi videbantur.

lutum quoque Cl. Cler. illud, *sed bene se habet, quod vos penitus novit.* Ne Lingua quidem id patitur. Alia adhuc alieniora apud Doct. de Pined. prostant, quibus immorari haud necesse:

Vers. 9. Gravia esse crimina hæc, quicquid pietatis speciem mentiantur, severius a Deo punienda, porro inculcatur. **יחקר אתכם**

Ibid. Lumen & robur addit gravis sententia, quam Apostolus ad Gal. 6: 7. in non absimili serie potuit. *Θὸς ἔ μὲν σπέρμα ἐστί; quod quis seminaverit, metet.* Ex hoc loco transumptum suspicari licet. *Deus se deludis non patitur, nec ratiociniis astutis, nec speciosis prætextibus, nec aliis artibus quibus humani judices ludificantur.* Vides ergo terrorem supremi Tribunalis admoveri, ad quod ipsius Numinis defensio injusta justam auferet condemnationem. Plura cuique hic prompta.

reddi potest, *scrutabitur vos; potest & scrutinium aget vobiscum.* Referri solet ad *Examen cordis, sincerene, an per fraudem talia protulerint.* Latius paulo Merc. Hujus facti discussionem & propiorem inspectionem intelligit. Sed ubi, & quando discussio ista fiet? Innui dixerim *Scrutinium solennius Judicis supremi, cuncta sub examen vocaturi, quomvis nunc ad vitia connivere videatur.* Pulcher locus ad fidem Jobi declarandam, qua *Scrutinium* cuique Mortali subeundum coram *Verendo Tribunali* profitetur. Cl. Schmid. traxit ad *extraordinariam* illam apparitionem, qua in fine Libri hujus contatationes *Jobi & Amicorum* diremit Deus. An ergo Noster hoc vel præfagebat, vel expectare poterat? Omnino

Vers. 10. Judicii illius severitas inculcatur; quo *occultissima, & fucatifissima* quæque nudabuntur, atque in publico coarguentur. Paulo obscurius est **בַּסֵּתֶר** in occulto, quod *Mercero* est occulte & per hypocrisis; quin imo *contra conscientiam.* Id improbens Schmid. substituit *per ignorantiam*; quasi diceret Noster, *Non excusabit vos, si maxime per ignorantiam accipiatis personam.* Mox tamen subdit, *Etiamsi occultissime &c. Non tam crasse & clare, ut nunc.* Alia reperias apud de Pined. ut, *dum mihi occulta peccata affingitis: vel, in occultis cordis mei, soli Deo cognitis, non vobis.* Ipse in *paraphrasin* inseruit *incertas & occultas criminationes, itemque, stultum & rusticum pudorem, quo præpediti, innocentiam Jobi adversus Numen defendere ausi non fuerant.* Hæc paulo longius arcessita. *Suspitor collusionem, vel conspirationem clandestinam designari.* Videbantur sane tres censores in *Jobi* condemnationem consensisse, ac conspirasse. Id pulcre formula **בַּסֵּתֶר** in latibulo; in secreto, exprimi potuit. Sic ma-

יחקר אתכם *Scrutinium instituet vobiscum,* sic absolute positum, exigit *Comparisonem ad Tribunal supremum,* partim in morte, partim in ultimo illo die. Huc ducit acris interrogatio **הטוב** *An bonum? nempe erit vobis? Non bene cedit vobis. Periculum est ne in manus Dei viri incidatis, qui* *אֵשׁ עֵשׂוֹת לֵבָאֵי מֵינִי*, & perversum Zelum abominatur. Nescio qui Cl. Schmido placere potuerit, *Num gratum erit ipsi, quod ita pro eo contendatis? Di-*

11 Nonne majestas ejus perterret vos? & pavor ejus vos obruit?

12 Sententiæ vestræ memorabiles sunt simillimæ cineris: profecto dorfa vestra sunt dorfa luti.

13 Con-

11 הלא שאתו תבעת אתכם ופחדו

יפל עליכם :

12 זכרניכם משלי אפר לגבי

חמר גביכם :

13 החרישו

nebit vis vulgator פ' אה , Redarguet vos in publico, si latenter, פ' ex conspiratione, ex satisfactione, personam acceptaveritis. Si quis malit cum Schmidio, etiamsi, offero סתר pro velo, velamento, pretextu specioso, ex Origine verbi, quæ velationem adfert: Omnino rearguet vos, est sub specioso velamento personam accipiatis. Nempe pretextu zeli pro causa Dei. Utrumque habet ansam sic satis commodam, quæ me ancipitem distinet, remque aliorum arbitrio permittere jubet.

Vers. 11. Fluctuant sententiæ circa cohesionem. Doct. Merc. verba facit momentis, An non Majestas ejus vos deberet terrere; quo minus ita temere פ' de eo loqueremini? Similiter Genev. Pisc. Belg. &c. Alii comminantis esse putant; quod Erud. de Pined. sic exequitur in Paraphr. Vos itaque ingens Dei supplicium formidare jubeo; non statim atque ille magnificentiâ פ' celsitatem Majestatis sue conspicuam fecerit, animo פ' corpore contremiscentis: calitus enim in vos jaculantur divinos terrores, caletque tandem in verticem vestrum severissima ultis. Huc & Rabbini illi tendebant, quibus שאת est incendii elatio, sive flamma Gehennæ: nec non Chald. qui in Elatione invenit Elevationem super solio judicii. Ad V. 9. dedi, quod hunc conspectum commendare queat. Assensum tamen a me impetrat Cl. Cocc. Tenendum, Jobum hoc versu non terrere Amicos, sed ut praepotere terrores metu Eminentie Dei, accusare. In vicinia habitat Cl. Schmid. quin idem aliis modo verbis reddit. Causa videlicet prosopolepsie, myste æque ac ignota, enotatur, Eminentia, & terribilis Majestatis persone, una cum ejusdem Effectu in obnoxia & meticulosa condemnatione innocentiis. Quid si dissidia hæc in concordiam revoceim, leni flexu? Nimirum Eminentia ejus perterret

vos; פ' pavor ejus incilit in vos. Id ita enunciatum proxime silit causam prosopolepsie, & timoris injusti: quum justius Deum timere deberent, ut citra Personarum acceptionem judicaturum, atque crimen illud, vel pro sua ipsius causa conceptum, severe puniaturum. Hic alter esse possit sentus, ad initium V. 10. reflexus; qui tamen si subtilior alicui videatur, quo minus lituram tibeat haud intercedo.

Vers. 12. Et hic miræ undæ. 1. Merc. autumat esse Antitbesin præc. V. quati manens. Majestati subjungeretur humana vilitas; que tam temere non deberet loqui de Deo. Ita autem sensum evolvit: Quicquid in vobis memorabile, opes, dignitas, potentia, splendor, firma, vita; nihil aliud est quam cinis, in cineremque redigendum. Huc plerique Rabbinarum præiverant; atque Doct. Belg. calculum inerruit; illuc concedente & Parassore. 2. Ad panam Amicorum speciativa ab aliis trahitur, quorum mentionem etiam fecit Merc. Quod cito פ' sumbitus essent peritari, qui tam temere de Deo loquerentur. Erud. de Pined. illustri imagine hunc sensum convellit, Tæti ergo fulmine ira Divina, nihil de vestra gloria remanebit, præter cinerem tenuissimum, qui meritis vestri supplicii mortales semper admonet: est enim cinis supplicii symbolum ac monumentum. Addit tres alias expositiones, haud multum tamen diversas, de memoria peritura, de igne gehennæ, de morte ignobili, quibus non insistant; quicquid enim est horum conatuum, פ' פ' פ' fertur. 3. R. Perizol. cum eoque Deol. & Cocc. referunt ad Ratiocinia & Argumenta vana, quibus usi fuerunt Amici, in quam mentem nervose datum a Cl. Cocc. Memoria vestre sunt sententiæ cineris: in umbones testaceos umbones vestri. זכרנים Ei sunt ἀπομνημονεύματα, μελετήματα, dicta memoriæ infixæ. Ad sententias cineris notat, Cineres carere igneo Calore, & vivida effi-

efficacia; adeo ut eorum verba more cineris sparsi Jobum adfecerint. גבים umbones vertit, ex Job. 15: 26. qui testacci dicantur, quia fragilia erant argumenta. Sub hac classe compareret & Bolduc. cui זכרנים sunt instrumenta scripturarum ad lites pertinentia, quæ comburi & in cineres redigi mereantur. גבים Eminentia, superbia, supercilia, vel terga luto & dedecore omni sædanda. Hæc ille suo more luxuriosius. 4. Cl. Schmid. cuncta censet referenda ad ignaviam & timiditatem Amicorum, quæ constantiam & animi magnitudinem, quam præstare debuissent, in causa hac rite cognoscenda, infregerit. זכרנים Memorias sumit pro fortitudine, per quam fama & memoria paretur. גבים dorsa trahit ad constantiam. Cum cinere & luto similitudinem institutam opinatur, non tantum ob infirmitatem, sed etiam ad Originem simul, & corruptionem hominis indicandam, propter quam in cinerem & lutum redire cogatur. Postrius haud ex solido lucet. Prius longe petitum, & durius utique, quam Cocceji dicta memorie infixæ, de quibus quærebatur Vir Doct. ubinam similis tropus monstraretur? Atqui ipse non absimiliter verbum זכר acceperat Cap. 4: 7. pro dicere ex recordatione vel memoria. Subiunxit ibidem usum Arabum sub זכר, commemorare. Hinc זכר זכר non tantum Memoriam signat, sed etiam commemorationem, præsertim de Deo & rebus Divinis, quæ vis hic apprime quadraret. Licet tamen longius adhuc זכרון extendere ad omnia quæ quis commemorat, aut ut memorabile ad causam suam vincendam expromit. Hæc potestas aptari posset Cl. Clerici sententiæ, qui 5. huncce conspectum exhibuit; Memorie vestre summopere labiles sunt, tanquam si in cinere, mox ventis turbando, vestra omnia essent scripta; & tribunalia vestra tumulis luteis similia. i. e. Suggestæ quibus jus mihi dicitis, me censuris vestris notando, contemno, & pro tumulis luteis habeo, judicia vestra nihili faciens. Egregius conatus; cui favent proverbialia, in aqua, in vento scribere, quin eis πικρα γράφειν in cinere scribere iusjurandum. Facile ta-

men apparet commemorationes hic multo aptiores esse, quam ipsam memoriam, sive facultatem recordandi. Inde hæc facies loci prodiret, Commemorationes vestras vel ventulus turbes, dissipetque, utpote in cinere scriptas, eique similes: & tribunalia vestra in tumulos luti sunt; quorum nempe auctoritatem, iudicia, decisiones, evertere promptum.

Ibid. Hoc jam, quoad sensum, cum tertis expositione, cui palmam defero, concinit. In ea dubium, volueritne Noster משלי אכר sententias cineris, quod Cocc. dedit, an similitudines cineris, ut plerique habent, hoc est, quam simillimæ cineribus argumentationes. Posterius Arabisuum respicere monuit Cl. Crom. laudata quoque summi Hotting. auctoritate ad formulam similem Job. 41: 24. Ad do æque in Plur. quam in Sing. proferri,

מא من دابة في الارض ولا طائر يطير بجناحيه الا امم امثالكم

Nulla in terris animalia, nullæ volucres alis præditæ, quin gentes sint, similitudines vestrum. i. e. vobis quam simillimæ. Ad eundem modum

هذه وامثاله

Hæc & simillima ei, in frequenti & quotidiano usu; ut vix ambigendum esse videatur. Et tamen prius plus ponderis habere haud abnuam. Acumen quoque subtilius subesse

dixerim; quum enim משלים Sententias graves, & illustres figuras sibi promissæ viderentur Amici, Jobo convincendo, eas non sine sale appellare potuit sententias cinereas. Quodcunque eligatur, illustrari potest ex usu

م-ساد Cineris apud Arabes, quem indicavi ad Florileg. sentent. post Rudim. Erpen. p. 166. Alterum גבים figere & finire arduum. In quam diversas formas, faciesque, se induat sub manibus Interp. ex iis quæ strinximus elucet. Plurimi Dorsa dant. Inepte, iudicio Cl. Crom. Hæsit Vir Doct. in Dorsis proprie dictis, quum improprie sumta, quam aptissima sint; sic enim pingunt Robora, præsidia, propugnacula. Nil tritius in figurato

13 Conticescite ergo a me, & loquar Ego: & transeat super me quod tandem cumque.

14 Super quocumque tandem eventu tollam carnem meam in dentibus meis; & animam meam ponam in volis meis.

15 Ecce

sermone Arabum. In *Hist. Tam.* p. 14.

لَتَكُونَ لَنَا ظَهْرًا وَمَلَانًا
ut sit nobis Dorsum, & perfugium. Agnoscunt quoque Arabes

ظَهْرًا الْمَجْرِبِينَ

Dorsum clypei, ut infra *Cap.* 15: 16 dabitur. Sic umbones defendere se possent; nisi quod duriusculum dorsa, pro clypeorum dorsis absolute poni. Eminentie quas habent Doct. Belg. facillime etiam ad hanc mentem se præberent, idque voluit forte *M. Groz.* reddens, *Arces vestrae erunt ut tumuli lucei.* Non procul quoque abluant verba grandia & iurgida, quæ *Codurc.* designari autumat. Præfero Dorsa, ut stylo Arabie maxime consueta.

لِيَسْتَأْتِدَ ظَهْرًا غَيْرًا

ut corroboretur Dorsum

ejus in litigando. i. e. ut habeat validum presidium & robur. Malim quoque Dorsa lati, quam teste, vel testacea. Ḥ Emphaticum signantius putem, quam Dativi. Sic tandem Dorsa lati erunt, non tam quæ facile infringant, quam quæ sponte distuant & corruant.

Vers. 13. Inceperatione Amicorum finita reditur ad id quod *Vs.* 5. postularum: & quum nil nisi verba hætenus protulerint, jubet eos perpetuum potius silentium tenere, ne ampliùs absurdis illis ratiociniis fatigetur. Huc tendit conciliator locutio, *Conticescite a me: me niisio facto: nec censuris me vestris amplius vexate.* Alii nexus, quos plures dabit *Cl. Schmid.* nil nisi nodi in serpo. Eadem mente additum, *Et loquar Ego.* Ostendit, se *Causam*, *innocentiamque suam*, libere non minus, quam strenue, vel adversus Deum, esse defensurum:

13 החרישו ממני ואדרבהדאני ויעבר

עלי מה :

14 על-מה אשה בשרי בשני ונפשי

אשים בכפי :

15 הן

quicquid tandem sibi propterea evenire posset mali, periculose. Hoc admirabili brevitate ita expressum; *Et transeat super me quicquid fuerit.* Coactius paulo *Hieron.* Quodcumque mihi mens suggererit: nec tamen eum in tenebris palpasse dixerim cum *Cl. Clerico*, nam.

עבר sumit de cogitationibus per mentem transeuntibus, indeque cum querimoniis erumpentibus. Consulatur in hunc sensum *Erud. de Pinet.* Id mallet sane, quam longius iussum Viri Docti, *Et in me transeat onus querendi quid sit dicendum.* Non video etiam quid vigoris habeat illud *Cl. Schmid.* ut transeat præter me saltem aliquid: i. e. ut dolor meus vel paullulum levetur, atque transeat a me. Cum genio Linguæ id constare quæat, nullus video. Prior sensus unice & Linguæ, & adfectui, quo semet de novo animat Noster, respondet. Nil communius

quam עבר על in *Malis irruentibus*, & *pernitibus obruentibus.* Optime *Cocc.* *Et irruat me quilibet.* מה abrupte, pro quodcumque fuerit, enotarunt *Rabbini*, *Merc.* & c. ex *2 Sam.* 18: 23. Gemellum *2 Sam.* 18: 12. שמרו. *מי* Cavete quisquis fuerit. Subest gravis *Reticentia.* Non tamen *desperantis* vox, sed *cosus animus gerentis*, quos qui non semper sibi præsentis sisti, non video quid magis in *Jobo* commemorando emoliri unquam queat. Nostri sunt *Doct. Belg.* *Pisc.* *Merc.* *Deod.* *Paga.* *Vatabl. Tigur.* quin & *Bold.* atque *Varvass.*

Vers. 14. Scopulum Interpretum dicere mihi liceat hunc versum; ad quem tamen eos adhæsisse non est quod miremur, quum usus plane incognitus *partic. על* totam sententiam regat. Vertunt unanimi consensu על מה super quid, quare tollo carnem meam dentibus meis

15 הַן-יִקְטְלֵנִי לֹא אֵיחַל אֶת-דְּרָכַי
אל-פְּנֵי אֹכִיחַ :

16 גַּם--

meis &c? vel, ut alii, tollam? vel denique, tollerem? Magni autem multi que multorum fluctus. 1. Merc. præ impatientia dictum censet, *Quodnam tantum est scelus meum, O focii, propter quod ita graviter adfligat, ut præ atrocitate doloris carnem meam putridam, & corrosam, dentibus tollere cogat; meque ipsum quasi lacerare? Addit etiam ad Deum directam censeri posse vocem hanc.* Subscribunt fere Pise. Belg. Genev. Itemque *Vulgar.* cum *Varvass. Grot. Drus. Cler.* qui laudant *Homeri-* cam phrasin *Cor suum edere, & summum gradum doloris & mæroris semet absumentis* hic indicari putant. 2. Erud. de *Pined.* statuit commodissimum esse sensum, *Quorsum, O focii, existimatis me velle, desperantis instar, aut furore correpti, mihi ipsi mortem consciscere? longe absun ab illa rabi.* Similiter *Codurc.* Durissimum potius id dixerim; ut & ad finem opinionem, quæ 3. hæcce trahit ad tacitum *Jobi* secum colloquium; quasi *Tentatorem* his verbis repulisset, *stimulantem, ut manus sibi ipsi inferret.* 4. Argutissimum est, quod *R. Perizol.* Tollere carnem suam dentibus exponat eo *macilentie esse redactum, ut quicquid super sit facile dentibus levare & auferre sit.* Ei vicinus *R. Levi,* qui ex *Job. 19: 15.* locum explicat & illustrat. Utrumque laudavit, & argutia adhuc superavit *Baldac.* adducto proverbio, *Ἄρδω ἢ γέροντος γάβωβοι βαντασία,* quod *dis ἄρδω παρὼν* dissonat. 5. Mistis aliis quæ apud *de Pined.* extant, pergo ad *Cl. Cocc.* qui admodum mollem & remissam hinc elicit sententiam, qua negaret *Jobus,* se eam esse, qui se presentissimo periculo, & Numinis indignationi exponere velit: ac proinde non esse quod *Aminici παρρησίας* ejus repriment. Nexum concipit cum *Vs. 13.* huncce, *ut Taciturni focii sistant ipsum loqui suo periculo: se enim causam non dicere, quominus id mali, quod ex illa παρρησία provenire queat, super ipsum transeat. Sed non esse verisimile, se in prævisum malum & periculum sua sponte ruiturum; id enim tantundem fore, ac si dentibus propriis suam carnem laceraret.* Sed quomodo negaret periculum se gravius incurrere nolle, qui modo dixerat

15 Ecce occidet me; nullus sperem: verum tamen vias meas in faciem ejus arguam.

16 Quin

vel gravissima quæque se subire paratum, in formula, *invadat me quidvis.* Alium adhuc sensum tentat *Cl. Interp.* cui commodior locus dabitur ad *Vs. seq.* Videamus 6. quid *Cl. Schmid.* in medium tulerit. *Cur meimet ipsum lacerarem dentes collidens, & linguam ac labra mordens, quin indignatione & impatientia meemet consumens? Loquar potius ut aliquid dolorum transeat, & levationis nonnihil percipiam.* Ita fere *Luth. & R. Salom.* Ejusdem interpretamenti mentio facta in *not. Belg.* Sed præterquam quod nexus a *Cl. Schmid.* indicatus admitti nequeat, nihil meo judicio alienius a natura geminæ phrasæ, *Tollere carnem dentibus, & ponere animam in manibus,* quæ non inferunt impatientiam indignabundam, & semet lacerantem, atque adfligentem, sed audaciam animosissimam, & projectam veluti ad quævis pericula. Sic *1 Sam. 28: 21.* *Posui animam meam in manibus meis, est, præsentissimo vitæ periculo me exposui & objeci.* Eadem vis *Pf. 119: 109.* Figura illustranda ex *1 Sam. 25: 29.* ut sit, *projicere velle animam suam quasi funda, & rotatam mittere in media pericula.* ἄρδω βαντασία ὑψωρ. Idem venuste & graviter expressum formula proverbiali, *Tollere carnem suam suismet dentibus, quod est, audacissimo impetu ruere in mediam quasi mortem.* Adagium Arabibus protritum

لحم علي وض Caro super

ligno lanionis, pro iis qui expositi sunt periculis, plagis, mortibus, carnificinæ omni. Hinc anfa sumta ad audaciam projectissimam figurandam, qua quis dicitur suam ipsius carnem, dentibus velut sublatam, periculis, plagis, mortibus, offerre.

Ibid. Hunc sensum nemo non invenisset,

si על מה super quid, rite intellectum fuisset.

Id nunc valet, super quicquid fuerit: i. e. nulla ratione habita gravissimorum periculorum. Non obstante vel presentissimo ac dirissimo exitu.

Ita מה vidimus *Vs. præc.* quod eadem amplitudine haud dubie retentum fuisset a *Do-*

16 Quin id ipsum mihi saluti erit: quoniam non ad faciem ejus hypocrita veniet.

17 Au- שמעו 17

eliff. interp. si in promptu habuissent על נ pro non obstante, nulla ratione habita. Hanc usum adstructum dedi Cap. 10: 7. ut jam celsum sane sensum Jobo reddere aulim, Super quocunque eventu, & tum corporis, tum anime malo, mihi ulterius adhuc sorte infligendo, verba cum Deo facere decrevi, atque sub oculis ipsius meam innocentiam demonstrabo.

Vers. 15. Cum hoc filo pulchre cohæret, Ecce occidet me; nil spero: attamen vias meas in faciem ei demonstrabo. Cave desperationis vocem facias, quæ Viri speram vivam, immortantque, declarat, ut Vs. seq. patefecit. Multi Veteres & Recentiores, specie territi, pro לא Non, legunt לו, in ipso sperabo etiamsi occiderit me. Ita cum Vulg. non Pontificii tantum commentatores, sed & Merc. Schmidt. aliique; ad auctoritatem Masoreth. provocantes. Ad textum retinendum eodem sensu plurimi, Ecce si occideret me, nonne sperarem? Hoc a nonnullis tractum ad spem restitutionis in integrum: quin Cl. Cler. hic occidere valet letali morbo adfligere. Neutrum satis congruit cum partic. אך Attamen, verumtamen, nihilominus, quæ exigit gravius aliquid in priore membro. Cum asseveratione R. Levi, Ecce occidet me, non spero me convalesciturum: desperatus est morbus meus. Cl. Cocc. ad nexum cum Vs. præc. subtilius, Ecce occidet me; non spero amplius: ergo non committam ut me graviore periculo anime, & salutis ipsius, exponam. Ad Vs. præc. num. 5. conatus hiee referatur. Maluit tamen, Ecce occidet me, non sperem amplius, tamen vias meas coram facie ejus demonstrarem. Mentem & modo obscuriuscule expressam, hanc esse putem, ne tum quidem quam omnis spes vite incisa erit, per mortem jam jam imminentem, quicquam remittam de studio vias meas coram facie ejus examinandi, & conscientiam excutiendi sub luce Sanctissimi vultus ejus: atque ipse me condemnabo si lux illa redarguet vias meas; sin secus, solabitur se & letabitur cor meum. Non ad similia extant apud de Pin. & Kavass. quini

16 גם-הוא-לי לישועה כן-לא- : לפניו חנה יבוא :

Bolduc. eo progreditur, ut ad solam sui ipsius condemnationem hæc pertinere arbitretur, ut etiamsi Deus ipsam occideret, eum tamen justum esse fateretur. Hæc pia in se, & bona, sed nimis placida pro Adfectu, quo nunc ardet Noster, qui exigit periculosum non minus, quam animum, eum summo Numine congressum, quo vias suas in faciem ejus argueret peras, rectas, nihil tale commeritas. Hanc

esse vim הוכיח vel ex Vs. 3. patet; ubi nemo dubitet quin cause justæ defensionem intenderit Noster. Habet quoque Emphasin אל פניו In faciem ejus, quod majus quid spirat, quam ad faciem, vel in conspectu ejus. Confer Cap. 1: 11. unde repetas velim illud in os, quod ibi quidem invidiose positum adfert contumaciam, hic vero confidentiam tantum signat; quam tamen nimiam fuisse non est quod negetur: quin nimium illud veram uos mentem Jobi tetigisse evincit. Sic ergo locum conceperim. Ecce occidet me, non est quod sperem: verumtamen vias meas &c. &c. Bifariam: vel generalius ratione status conclamati & desperati, in quo jacebat Noster; vel specialius, ratione audacissimi conatus, quo ad Tribunal Numinis prope accessurus, Eique litem intentaturus, præsentissimum supplicii atrocioris periculum incurrere, atque Fulmen Tonantis provocare velle videbatur. Hoc sensu Occidas etiam non male quadraret. Hujus naturæ Notum vidimus Cap. 6: 8, 9. 10. Observandum, verbo קטל inesse gravem significatum excindendi, radicatusque sternendi arborem: unde omnino de graviore genere excidii cogitandum videretur. Thema illustrabitur ad Cap. 24: 14.

Vers. 16. Impetum Jobi in primo membro remollit interpretatio Doct. Merc. quali diceret, Nec diffido de mea causa, quia ipse mihi salutaris & servator in media morte: qui me in hoc tam acerbo dolore non deserit; sed etiamnum tuetur & servat. Alii maluerunt ipse erit saluti; & quidem bipartito: vel, bonum exitum mihi concedens in dissecatione mea, at-

que

שמעו שמעו מלתי ואזחתי

17 Audite sedulo sermonem
meum; & demonstrationem meam
in auribus vestris.

: כאזניכם :

הנה 18

18 Ec-

que adeo in hac ipsa vita: vel, per mortem me immittens in beatitudinem. Hoc postremum contra Merc. urget Cl. Cocc. Utrumque, & præsens Merceri, & Futurum Cocceji, jungendum censet Cl. Schmid. non quasi liberationem e malis presentibus sibi promitteret: sed quod Deum profiteatur salutem suam, tum hic per spem fidemque, tum postea in fruitione ejus beata. Grandior & Liquidior erit sententia si reddatur, *Etiā hoc ipsum mihi erit in salutem*; nempe *si occidit me*. Hoc Cap. 6: 9, 10. heroico affectu elatum hic reperit; nisi quod talem Mortem Divinitus inflictam, sibi in salutem, vitam, gaudique materiam, celsuram, celsiore adhuc spiritu pronunciet. Sub hoc conspectu omnia comprehenduntur, quæ aliquid momenti hic ferunt; ac præsertim ex eo elucet Viri fides invicta, ac spes viva, quam de meliore, malisque omnibus exempta vita, fovebat. Nimis fidenter Cl. Cler. ad *Vs. præc.* In hoc libro, inquit, nullum est vestigium spei post mortem, quicquid aliter vulgo sentiant. Quid mirum nullareperiri vestigia ab iis, qui, non sine partium studio forte, ea vel prætervident, vel delent? Quod non sæpius tales scintillulae prosiliant spei in beatam æternitatem defixæ nil est quod miremur, si ad triste illud nubilum attendamus, quo mens Jobi gravata, & oppressa, erigere semet vix poterat: nedum ut perpetua vitæ Futuræ cogitatione calamitates acerbissimas leniret.

Ibid. Minus concinnum וי adversative sumtum, sed non venit ante faciem ejus Hypocrita. Paulo languidior quoque est sensus, *Neque enim in conspectum ejus venit*, vel *veniet*, hypocrita; pro non audebit se coram Deo sistere: ego vero id facere intrepidus sustineo; ergo non sum hypocrita; sed id nomen in vos potius competit, qui non auderetis coram eo venire. Ita ferme Doct. Merc. cum retorsione in Amicos. Alii maluerunt, non admittetur ad conspectum ejus Hypocrita quod Cl. Cocc. amplexus est, cui venire coram Deo est admitti in domum Dei, ad spectumque Ejus in cælis,

&c. Cl. Schmid. accepit de accessu fiduciali in justificatione per fidem petenda & expectanda, qui accessus visionem beatificam non excludat, sed omnino includat. Vide levicula res quid faciat. Omnis hæc, & alia aliorum, fluctuatio orta ex eo quod in 3. pers. enunciata sententiam, non directe converterint ad 1. Loquentis, qui rationem hic reddit *stringentissimam*, quare hoc ipsum, mortem דיילאמ oppetere, cessurum esset in salutem; nempe *Quia non veniret ad Faciem ejus Hypocrita*, sed *Integer vitæ, scelerisque purus cum ipso contestaretur, Eique tandem, ut cordium ac Renum exploratori, haud dubie innocentiam suam approbaret.* Ergo בוא לפניו venire ad

Faciem ejus, nihil aliud est, quam se ad solium ejus sistere, ibique causam suam agere. Hanc mentem ipse Jobus adfirmat Cap. 23: 3. *utinam scirem ubi cum invenire possem; venirem ad sedem ejus. Instituerem ad Faciem ejus Judicium; & Os meum implem demonstracionibus &c.* O incredibilem vim Innocentia, tantam confidentiam inspiranti! Habes *Ibid. Vs. 7.* eundem flexum 3. pers. mox ad 1. redeuntis. *Ibi Rectus in disceptationem veniret cum ipso; & in purum purum liberarem me a meo Judice.* Genus loquendi Tragicum indicavi ad Cap. 10: 16. Exempla copiosiora dabunt Eurip. *Alcest.* 690. 719. 736. 1090. 1094. 1128. *Æsch. Sept. ad Theb.* 657. &c. Ex Arabibus unum alterumve non displicebit. Germanum est in *Dirw. Hudeil.*

ولو جاريتني لمدي بعبد

تجرّد لا الف ولا عثور

Si cursu mecum contendas, ad metam distantem;
Emicabit nequitiam tardipes, nec lapsator.

18 Ecce, age, instruo ut aciem
judicium; scio me justum esse; *vel*
fore.

19 Quis ille qui litiget adversus
me? nam nunc sane filucro, & ex-
pirabo.

20 Tan- 20 אֶךְ

Item in Hamasa.

فأبى بقىبت لأرحان بـغرو
تحوي الغنايم او يموت كريم

*Si supersim, profecto expeditionem in-
grediar
Que convehat prædas: aut occumbet
Nobilis.*

Ubi Taurizius بالكريم
نفسه وذلك من عادتهم
*Intendit per Nobilem, semet ipsum; & hic fle-
xus Arabibus solennis.*

*Vers. 17. Recte a Cl. Schmid. ostensum,
non esse invitationem ad novam disputationem
audiendam, sed nunc tandem pergi ad id quod
Vs. 3. se dixerat facturum. Propior tamen
nexus pendet a Vs. 13. ubi quum se Locutu-
rum dixisset, cum Deoque disceptaturum, re-
pentino velut ætu, ex alto cordis confluyen-
te, abripitur, magnitudine & mole sui cona-
tus ipse quodammodo conterritus, ad eum-
que fortiter sustinendum semet de novo ani-
mans conscientie integerrimæ testimonio,
vel sub dirissimo exitio felicem tamen exitum
promittentis. In voce אהרה, אהרה, ag-
nosco cum Cl. Cocc. indicationem claram,
perspicuam, minime ambiguam. Vulgo cre-
ditur esse Aramæum potius, quam Hebræum.
Lucem fœneratur haud pœnitendam ex Ara-
bum وحى, per metathesim, ut pro אהרה
est وحى injuxit &c. Hæc alias. Tri-
fariam & sumitur, & sumi potest, באוניכם.*

18 הנהנא ערכתי משפט ידעתי
כי אני אצדק

19 מי יהוא יריב עמדי כיי-עתי
אחריש ואנוע

1. Et Indicatio mea in auribus vestris sit, in-
grediatur. Ut Merc. Deod. &c. 2. Et indi-
cationem meam auribus vestris audite, excipi-
te; ut Vulg. Belg. Cocc. Cler. &c. 3. Et in-
dicationem meam in auribus vestris, i. e. in ve-
stro cœtu, vestraque presentia suscipientiam, cu-
jus vos sitis tum Auditores, tum testes. Sic
Gen. 23: 13. Et locutus est ad Ephronem
באזני עם הארץ in auribus populi. Iterum
Vs. 16. & alibi. Addas 4. licet, indicatio-
nem quam in aures vestras insonabo; ex formu-
la eleganti Loqui, Legere in aures alicujus,
quam reperies Gen. 50: 4. Exod. 24: 7. Item
narrare in aures, Exod. 10: 2. deponere in au-
res Exod. 17: 14. Difficilis optio. Ego duo
ultima, ut adfinia, jungerem. Illuc & Cl.
Schmid. inclinat.

*Vers. 18. Non respondet vigori Actionis hujus
quod Doct. Merc. dat, si instruxero judicium.
Optime Belgæ, Ecce nunc, judicium ordine
instruxi. Metaph. est ab acie ordinata. Ma-
lim tamen cum Cl. Schmid. in presenti, Ecce,
age, instruo Judicium, & cum Deo pedem pro-
pius confero. In seq. אצדק Merc. Belg. &c.
scio quod justus ero, i. e. Talis inveniar ab ipso
Deo. Similiter Cocc. Quod causam obtinebo.
Improbat Cl. Schmid. & presentis significa-
tionem heic quoque arguet, scio quod ego ju-
stus sim. Addit rationem, Notum esse quod
Jobus potius contendat se justum esse, quam
Justificationem expectet. Ratiocinatio claudicat,
nam cur tanto nunc molimine Judicium
instruit? nisi ut qui se justum esse sciebat, etiam
Deo talem sese probaret. Næc tamen direste
Justificationem illam intendi putem, quæ mul-
tis & miseris quoque ipsum absolveret: scopus enim nihil aliud nec postulat, nec ad-
mittit, quam quod Justitiam causa esset evi-
durus, in conspectu Dei, atque ita demon-
straturus, se immerito tantis calamitatibus op-
pressum jacere.*

Vers. 19.

אך שתיים אל תעש עמדי א

כפניך לא אסתר :

כפך מעלי הרחק ואימהך אל-

הכעתני :

וקרא 22

Vers. 19. Animosissima provocatio, quæ non Amicos tangit, quos tacere iusserat; nec alios homines, quippe a quibus vix meliora judicia expectare poterat; sed ipsum quem honoris causa non nominat, sed *Vs. seq.* directius compellat. *Quis ille qui contendat mecum?* Estne in terris non tantum, verum vel maxime in cælis, qui dicam improbitatis mihi impingat, non ex calumnia, sed ex vero crimine? Hanc potestatem in verbo יריב nunc residere, res ipsa arguit. Idem intendit Cl. Schmid. quum ait significari *contradictionem*, & *oppositi defensionem*, quod est, *Jobum esse injustum*. Etiam *convictionem* jungit, addens, *ita ut contrarium adversus me obtineat*. Et Merc. cum *contentione convictionem* complexus fuerat. Idem Cl. Clerico visum, cui *contendere est Reum peragere*, & *damnare*. Ego subsisterem in gradu primo *Reum agendi*, & quidem *ex vero*, ut dixi, *crimine*; quæ distinctio quorsum pertineat, mox patefcet. Paulo dilutius Cl. Cocc. *Si quis est qui mihi velit actionem intendere, is nunc adsit: Nunc enim adhuc loquor. Mox obticefcam & animam exhalabo, ut respondere non possim. Mors enim imminet mihi.*

Ibid. Ultimam Colon eodem nexu, quem Cl. Cocc. tenuit, accepisse quosdam Hebræos, notatum a Doct. Merc. qui subtilius id censet. Est hæc subtilitas R. Periz. & Nachman. quam & mihi minus placere fateor, varias ob rationes; quas compendia quærens, haud urgebo. Unam tangam, quæ nil moræ feret, quod אהריש Silebo, omnino hic valeat *obmutescam*, *memet silentio perpetuo tradens*, ac *damnans*. Hoc ipsum obstat quoque Mercero, ita exponenti; *Jam enim non possum me continere, quin loquar; alioqui moriendum mihi sit, &c. &c.* Sic foret, *nunc enim tacebo, & expirabo*; i. e. *si tacuero, suffocabor.*

20 Tantummodo duo ne facias mecum: tunc a facie Tua non abscondam me.

21 Volam tuam a me procul amoveto: & terror tuus ne me percellat.

22 Tum

Hoc Doct. Belg. amplexi; habetque sensum longe commodiorem, quam quod aliis placitum, *Nunc enim taceo & expiro*. Officit tamen, quod omnino *obmutescam* videatur requiri, vi illa *semet condemnantis*. Hanc feliciter attingit Cl. Schmid. sensu sic constituto, *Nam si quis me contrarii, h. e. injustitiae, convicerit, spondeo me taciturum, & mortem libenter a Deo toleraturum: nec repugnabo quominus mihi tanquam impio hætenus, mortem inferat.* Consimiliter Cl. Cler. *Si quis me reum peregerit, tacebo, & me mortem commertum agnoscam*. Reponi posset, non multum esse, si *convictus*, & *peractus reus*, *silentium promitteret*. Hoc scrupulo non gravatur, quod supra proposui, distinguens inter *Reum agere*, & *peragere*: unde hæcce facies loci prædit: *Quis ille qui mecum contendat, veri criminis nomine? Sane nunc obmutescam, & expirabo*. Si quis sit, *qui me reum agere possit*, sit vel ipse Deus, *ab hoc ipso momento memet tradam silentio, in eoque abjecta omni defensione mei expirabo.* כי עתה Sane nunc,

Cap. 8: 6 eodem fere sensu. Nimis in universa hac contentione sui similis Noster, in excessu scilicet suo perseverans, chordamque magis ac magis intendens. Est interim innocentie nullius sibi criminis conscie luculentissimum & in hisce testimonium, quæ Deum ipsum provocare sustinebat, ad veri nominis crimina sibi impingenda, indeque Actionem instituendam.

Vers. 20. Ex compellatione hac directa liquet sub מן הוא *Vs. præced.* Numen comprehensum fuisse. Ostendit enim se ne Maximum quidem illum Adversarium refugere, si modo *Manum plagis gravem*, & *terrorem Majestatis inaccessibleis*, amoverit. In phrasi לא אסתר *Non abscondar*, quæ vim reciprocam hic exerit, pro *non abscondam memet*, incl.

22 Tum voca, & ego respondebo: aut ego loquar, & Tu refuta me.

23 Quantum est mihi iniquitatum & peccatorum? prævaticationem meam, & peccatum meum, fac me cognoscere.

24 Qua- למה 24

inest *ἀνομιᾶς*, ut sit, *aperto & erecto capite procedam*. Sensit *Merc.* apponens, *Intrepide comparebo*.

Vers. 21. Ad *Cap.* 9: 34. nonnulla jam discutia, quæ huc pertinent; unde liquebit, hic esse כף, quod ibi יטבט, & rectissime exponi *Manum verberantem*. Solide a *Merc. Cocc. Schmid.* refutata crisis *Yarchii* כף in malum sumi haud concedentis, qui propterea ex *Cap.* 33: 7. ubi אכפי legitur, malebat *coactionem severam*. Cl. *Cocc.* & ibi *palmam* sive *depalnationem*: quo de infra dispicietur. Ad vim *Linguae* observo, יד esse *totam manum* cum *brachio*, eujus כף est pars illa inferior, quæ a *carpo* incipiens, *se flecti & curvari patitur ope digitorum*. Plena phrasis est כף יד qua & *palma* & *vola manus* potest signari. Ex hoc fonte etiam dicitur כף רגל *palma pedis*, illa inferior & interior pars, quæ *flexuram* recipit. Hinc nemini dubium, quin, ut יד ancipitem usum exerit, ita כף in malum æque ac bonum se porrigat. Cl. *Cocc.* *palmam* hic dat *colaphos inferentem*. Mallem *volum* gravi nexu opprimentem, & *presocantem*, ad instar *Luctatoris*. Sed hæc forte subtiliora, quam par est; & ut יד, ita כף *plagam* convertisse suffecerit; absque ut de *habitu* manus percipientis folliciti simus.

Vers. 22. Supremum gradum hic habemus immodici fervoris, quo *Jobus* in *defensionem*

22 וקרא ואנכי אענה או אדבר

והשיבני :

23 כמה לי עונות וחטאות פשעי

וחטאתי הודיעני :

innocentiæ oppressæ se abripi passus est. Nempe optionem quasi desert Numini, velitne in hac causa *Aktoris*, an *Defensoris personam* sustinere. Si *Aktoris*, se *respondere paratum* profiteretur: alias semet *Actorem* ferens, postulat *responsionem* & *defensionem* a parte Dei. *Nimiam* hanc *confidentiam* quis neget? sed ea excusanda, ex fontibus & causis sæpiuscule commemoratis. Cl. *Cler.* credit *Libri scriptorem* hæc *hyperbolice* adauxisse pro more

משלים *parabolas iralentium*. Mihi vero hæc, & alia loca consimilia, manifesto suæ indicio *Jobum* ipsum hocce nobis monumentum consignasse; quia nemo tam *ardentes adfectus* concipere potuit, nisi qui eisdem subiit, & expertus fuit. Verba קרא *vocandi*, & ענה *respondendi* esse *Judicialia* omnes, *Interpretes* hic agnoscunt. Vide *Cap.* 5: 1. & 12: 5. *רבר* sæpiuscule etiam sic habuimus; ut *Vs.* 3. 13. hujus *Cap.*

Vers. 23. *Aktoris* personam suscipit *Noster*; Deum rogans quænam ergo sint *Crimina* illa, ob quæ tam atrocem in modum plectatur, & *Exemplum* constituatur *Publicum* justitiæ & severitatis *Divinæ*. Huc spectat ille *Catalogus Delictorum*, quem sibi, tanquam in *Libello*, consignari, & *insinuari* petit. Non sine *commotione* & *ironia* quadam ponitur כמה Quotnam? quasi diceret: Enimvero *ingens* debet esse *Catalogus* ille, qui tot tantisque plagas in caput meum e cælo devocavit, quum tamen *nullius* *gravioris* *criminis* *mibi* *consciis* *sim*. Sane *talia* *Delicta* esse intelligenda, quæ cum *gratia* & *sincera* in Deum *pietate* confiltere nequeant, nemo dubitet, quod tamen magis ex *vi* orationis, quam ex *proprieta*te verborum colligendum. Adde *taliam* etiam hic *intendi*, quæ

פואנאם

24 למה פניך תכתיר ותחשבני
לאויב לך :
25 העלה נדף הערוץ ואת יקש
יבש תדרף :
26 כיי־תכתב עלי מרות ותורישני
עונות נעורי :
27 ותשמ

24 Quare faciem Tuam velo abscondis? & reputas me in hostem Tibi?

25 Num folium excussum violenter agitabis? & stipulam aridam persequeris?

26 Quoniam scribis super me amarores; & hæredem me facis pravitatum pueritiæ meæ.

27 Et

pœnam judicalem vel Exemplarem mereantur; in qualia nonnunquam inciderunt pientissimi Numinis cultores. His omnibus se immunem fert Noster; neque ex vano; quantumvis limites eum supergressum haud negem.

מה Quotnam, vel Quantum? habere vim minuendi, discas ex Ps. 119: 84. Jam minuere in tali sensu est negare; prout & in Psalmo illo, Quotnam sunt dies servi tui? species negationis est, pro paucos, atque adeo nullos, tibi concedis dies lucis, ac recreationis; qui me usque & usque inimicis infestandum tradidisti. Bona, & ad rem scientia, dabit Erud. de Pined. Noster quoque cit Cl. Schmid. Hos consuli & conferri velim.

Vers. 24. Ad phrasin Cur abscondis faciem tuam? observat Cl. Cocc. esse Abominantis & averfantis: additque, etiam Regem vel Julicem qui amplius secum agi non vult a Reo, se ex conspectu abducere, ad significandum frustra gratiam implorari. Laudat dein acumen Erud. de Pined. qui respexit ad morem Judicalem cortina obducta sententiam de Reis ferendi. Hæc aliquid roboris & præsidii acquirere possent, per genuinam vim verbi כתר, quæ adfert obductionem veli, vel absconsionem sub velo. Quicquid sit, id certissimum, hac locutione indicari subductionem gratiæ, cum negatione accessus ad thronum Dei, in quem sensum notissima extant loca. Reputare pro inimico est pro hoste, & perduelli, gravissimis pœnis adficere, & ad exemplum improborum eradicare probum Numinis cultorem.

Vers. 25. Grandes figuræ, quarum sensus non omnibus idem. I. Nonnulli folium excussum, & stipulam aridam retulere ad senectum

tem aridam & enectam, quam ita persequi & prægravare non deberet Deus. 2. fragilitatem & miseriam nature humanæ post Doct. Merc. malunt plurimi; quasi idem plane foret argumentum, quod Cap. 14. ulterius deducetur. 3. Cl. Schmid. ex Vsf. seq. pressius refert ad communem miseriam vite humanæ ob peccata infirmitatis, seu juventutis: quasi innueretur, Deum videri posse duplici castigatione peccata infirmitatis adficere, si folium, jam impulsum, violenter exagitet &c. Idem voluisse putem Cl. Cocc. cujus commentatio hic paulo obscurior: uti quum ait hoc Vsf. contineri separationem a vita, & Jobum se comparare folio decusso, quod non potest iterum arbori, unde vitam habuerat, uniri, sed in terram prolapsum arefcit; quale folium insuper quater non conveniat. Vel non intelligo hæc, vel intelligitur per separationem a vita, communis mortalitas, ob peccatum introducta: per quam instar folii decidui & stipule arentis properamus ad ultimam illam consumptionem mortis. Sic Emblemata nostra pulchre concinent cum

Vsf. 28. עלה נדף folium excussum reddere malim, quam decussum; quamvis tenue sit discrimen. Proprietas nempe thematis

נדף infert jactationem, & impulsionem

conjunctas, ut quum sub vento vehementiore folia non tam decutiuntur, quam per aërem excutiuntur, & dissipantur. Sic Folium excussum, & per aërem rotatum, excellentem præbet imaginem miseri mortalis, tristes peccati sequelas quotidie experientis in vita, ventis ordinariis perpetim obnoxia; quam proinde non conveniat turbinibus & tempestatibus extraordinariis exagitari, si nulla causâ talium

Judiciorum Deo scelerum vindici præbeatur. Sic plenior panditur conspectus; quem & *stipule aride*, ab omni aura impulsæ, applicate promptum. ערץ *Exagitare violentius*, & ררר *Persequi, a tergo premere & urgere gravius*, quilibet cernit quadrare in turbines sciviores folium, stipulamque, dispellentes, & conterentes. Doctiss. de Pined. stipulam aridam nimio vexat acumine; in Folio magis sobrius solidusque. Ejus tum *Commentar.* tum *paraphrasin* contulisse operæ pretium erit.

Vers. 26. Aliquid profundioris mentis in gemino membro. Prius vulgo redditur, Quoniam scribis contra me amarissimas, vel amaritudines. Id Doct. Merc. valet, acerba & atrocita in me decernis, dum me ita graviter affligis. Addit metaph. esse a Judice sententiam perscribente. Deia adducit opinionem Hebræorum, qui Crimina & rebelliones notari volunt, quas a Jobo commissas diligenter scripserit & annotavit Deus, omitti ejus bene factis; quasque nunc e scripto proferat ad eum condemnandum. Id merito rejiciens, mox tamen ex parte admittit, cum acerbis decretis copulans crimina, quæ decretis occasionem dent. Mirum! quum in eo sit Notus, de Crimina admissa acerrime neget. Erud. de Pined. quatuor ponit *Amaritudines*, 1. *panas acerbas*. 2. *peccata irritantia*. 3. *insignationem amarulentam Dei*. 4. *Mortem amarulentie plenam*. Has omnes ideas in *Paraphrasin* non optimo consilio intexit. Si Scribere hic est decernere, *Amarores* nil aliud significare possunt, quam plagas amarulentissimis innocentibus, quas *Pisc.* *Belg.* *Cocc.* aliique tenent. Huic sententiæ rationes quasdam leviores opposuit *Cl. Schmid.* quæ me ab ea non retraherent, nisi *gravior figura*, quam vir ille Doctiss. adfert, in ejus partes petraheret. Ei scribis super me amaritudines est inscribis stylo, & insculpis quasi, ita ut deleri non possint: h. e. ut nullam habeant intermissionem, sed continentur & durent. Addit, non absimile esse, quomvis aliud sit, quod Deus dicitur aliquem super manum suam scripserit, ad constantiam memoriæ significandam. Respicit locum insignem *Esaj. 49: 16.* *ambabus palmis insculpsi te*; quem tamen absimilem satis alii forte judicabunt. Saltem si nihil aliud ad manum esset, quod *pulchram* hanc expositionem firmaret, illa collatione parum moveret.

Omnino allusum, admissa hac figura, ad *Notas ignominie publicæ, noxiorum vel tergis, vel frontum, impresas, & inscriptas.* Hoc *Græcis* ἄγραφοι ἄγραφοι, ἰνσκριφοι &c. *stigmata* inscribere; unde *inscriptos vultus* elegantissime *Plin.* dat servis, *inexpiabili literarum nota* per summam oris *concomeliam notatis & inustis*, ut *Val. M.* loquitur *L. 6: 8, 7.* Id scripto vultu notas tolerare vocat *Auson.* Hæc & alia *Lips. Elect. 2: 15.* copiosius: quibus addas velim quæ in *Lib. de Def. p. 176* congesti ad illustrationem *Deut. 28: 61.* *omnem plagam gravissimam signabit super te Dominus.* Sic a

primaria notione verbi עלם locum illum

vertendum esse *Ibid.* ostendi, allusione ad *stigmata* hæcce ignominiosa, quæ *Servis, & noxus capitibus, inscribebantur.* Dirum illud & atrox nunc intendisse *Notrum*, vix ambigi poterit, si redeatur ad *Cap. 10: 15.* & *11: 15.* Fero tamen & priorem interpretationem; nec judicia contemniam vel præferentiam eandem; quia revera luculentum fundit sensum *sententiæ irrevocabiliter decretæ, perscriptæ, promulgatæ super Jobum*; non enim respicitur ad *Librum decreti æterri*, sed ad *sententiam pro Tribunali scriptam, pronunciatamque, tanquam in Caput noxium*, in quod *Exemplum* sit statuendum. Sic *Arabibus* כתוב סגנון

Scriptum pro סגנון Sententia Judiciali protritum: ut exputare nequeam quid viderit *Cl. Crom.* quum ait, *significationem scribendi hic nullum parere sensum.* Sic solemus, quando aliud quid commendatum volumus: prout *Vir Doctiss.* hic adfert כתוב סגנון congregavit disposuitque in turmas equitem, & סגנון סגנון

Exercitus, cohors equitum: quasi esset, *congregatus & dispositus contra me amaritudines*, turmatim videlicet invasuras, ut *Cap. 19: 12.* Est conatus doctus quidem ille, sed minus aptus sedi nostræ. Sciendum insuper, a *Scribendo* & illas notiones fluxisse; quatenus *exercitus scribitur, sive conscribitur*; itemque *describitur, id est disponitur & ordinatur.* Sic scribis super me amaritudines valeret, tanquam *exercitum colligis.* Hoc quamvis alibi pulchre federet, hic tamen minus commodum: nec cum.

27 ותשם בכר רגלי ותשמר כל-

ארחותי על-שרשי רגלי תחקה :

28 והוא

27 Et ponis in cippo pedes meos; custodiaque includis omnes vias meas: super radicibus pedum meorum notas sculpis.

28 At

cum utro tandem cumque eorum, quæ exhibuimus, comparandum.

Ibid. Sepositum merito a *Merc.* *Exheredas me peccatis pueritiæ, vel depauperas:* cui vicinum illud *Vulgati, consumere me vis peccatis adolescentiæ meæ.* Verum quidem est, **הוריש**

nonnunquam vertendum venire, *expulit ex hereditate;* sed *structura* parum favet, nisi *Arabismum* adsciscas, per quem **עונות** in

Nomin. sic ordinari posset, *Et expellunt me possessionibus meis iniquitates pueritiæ.* Sed vel sic languidior manet sensus. Grandius, *Et hereditare me facis iniquitates pueritiæ.* Hoc duplicem ex natura Linguae recipit adspectum.

1. *Facis me heredem earum.* 2. *Eas facis heredes meos, ut me suo velut jure occupent, ac possideant.* Prius bene enucleatum a *Cl. Schmid.* q. d. *facis mihi pœnam peccatorum infantie obtingere quasi hereditatem durabilem & perpetuam.* Non etiam alienum, quod ad malum hereditarium ex corruptione naturæ oriundum respici autmet. Eodem collineat *Cl. Cocc.* ad *malitiam infanti a teneris unguiculis adhaerentem hæc extendens, quam dignam esse ira Dei agnoscat Viri sancti.* Illuc sane adscendendum, patet ex scopo, qui est, evincere se *immerentem plecti.* Hac de causa nunc commemorat *crimina quæ imputare non soleat Deus secundum rationes fœderis gratiæ, ad pœnam a fidelibus propterea sumendam.* Nihil utique dilutum, ut *peccata juventutis vel pueritiæ ad minuendum posita credantur, qualia dissimulari & sub venia transiit par sit.* Dilutiora quoque, & duriora paulo, quæ hic dat *Doct. Merc.* præsertim illa, *Nec satis habes assumere peccata senectutis, aut juventutis, vel adolescentiæ, sed, si & ea satis non sint ad me pro animi tui voto puniendum, adjungis insuper veterrimas offensas, quibus te jam inde a puero offendi, quas jam remississe te oportuerat & memoria tua oblitteratas, & quæ mihi prope memoria exciderunt.* Talibus argumentis causam suam parum sustinuit-

set Noster; qui nimis sane sibi indulgens, nihil aliud in se vel *culpandum* vel *puniendum* nunc agnoscit, quam quod vi fœderis gratiæ omnibus ex æquo fidelibus est remissum, nec in *materiam Judiciorum* ipsis imputari soleat. Sensum ergo hunc esse dixerim. *Qui adolescens, juvenis, vir, senex, sincerum Tibi cultum præstiti, cur tandem nunc ut Noxium caput excindor? Credo equidem ob corruptionem naturæ, quæ puero nascenti inhaesit; quamvis per gratiam fœderis id malum mihi non solum remissum censuerim, verum etiam in me postea edomitum sit, subactumque.* Sentis quod *Actoris & Postulatoris* personæ haud disconveniat. Discere hinc licet, ætatis robur non tantum, sed & *florem* primum, a Nostro consecratum fuisse *Religioni*, ac pietati, intactæ ab omni macula, delictive gravioris conscientia: quod ipsum tantam ei fiduciam cum Deo disputandi inspiravit. Eundem sensum posterior quoque conspectus præbebit; si is forte magis *ablandiretur: Facis ut pravitates pueritiæ meæ me hereditario jure veluti invadant, & onere maledictionis obruant.* Grandior sic existeret figura, & sententia forte adhuc uberior. sed *παύω;* remque in medio relinquo. *Bolducii* conatus, *Et possidere facis me, tanquam iniquitates, pueritias meas, coæctior, quam ut in censum venire possit.*

Vers. 27. Magna opinionum distractio. *Prima & vulgatissima* est, ad pœnam, & *severa exempla vindictæ* hæc pertinere. *Secunda,* notari *exactissimam diligentiam, qua Deus Jobi vias observare solitus sit; & transgressiones punire, quæ gratiosæ conventiæ, & indulgentiæ, opponatur.* *Tertia,* in bonum *allegoriam* hanc exponit, quasi *se innocentissimum esse* probaret Noster ex eo, quod Deus ipsi *præceptorum suorum vincula & repagula circumdedisset, ne ab officio unquam discedere vel auderet, vel posset.* Posterius admodum contortum esse nemo non sentit; refutatamque a *Doct. de Pined.* Media ratio placuit *Hieron.* itemque *Coccejo,* qui censet *Causam ad-*

fictionis *Vf.* 25. propositæ subjungi geminam; peccata juvenutis nempe *Vf.* 26 & justitiam confectionem *Vf.* 27 quam Deus accuratissime observet, ut noscat qua eatur, & quousque, & quot ponantur vestigia: quæ observatio Deum moveat ad compedes, an-ustianaque, & tot mala injicienda. Similiter fere *Varass.* Pulcherrimus locus ex quo intelligatur, quam accurate & severe agat nobiscum Deus, speculator omnium actorum, criminumque vindex. Idem adpectus arripit *Cl. Guss.* sub voce **דד**, ubi accedit *Ab. Esra* vertenti, *Et posuisti in calce pedes meos*, ut vestigia nempe mox notari possint. Hæc acute quidem cogitata, sed a scopo aliena; nam sic *Jobus* ex parte saltem sese fontem agnosceret, quum se insontem penitus, pro noxio plecti, & infamibus suppliciis mactari, conqueratur. *Cl. Cler.* cum *Vf.* 28 nexuit, quasi se in lignum diceret *Noster*, quem summa Dei Majestas sic observaret, & insectaretur. Id etiam a scopo detle-rit. Apparet primæ sententiæ accedendum esse, si non nostram, sed *Jobi* mentem volumus. Ne dum tamen res in vado; quum ad singulas iterum phrasas fluctus oriantur.

Ibid. Durum, quod in priori colo *Ab. Esra* cum *Chald.* **דד** reducat ad cognatum **דד**, *Calx*, ut ponere pedes in calce, sit, eos in calcem intingere, ut gressus & vestigia appareant. A *Mericro* aliisque omnibus interpretum, revocavit *Cl. Guss.* ut *Dialectis* haud indigeri efficeret scilicet: quum ex *Syriaca* firmasset *Merc.* notionem *compedis* aut *cippi*; ut *Hott.* ex *Arab.* **د—س**. Inde

د—س—ش *gypsus*, *Calx*, multum distat.

Pro *Compede*, *cippo*, *nervo*, unanimi consensione reliqui cum *Judei*, tum *Christiani*, stant; quibus fidem adstruit **דד—ס** **דד** apud *Arabes* servatum significatione *obstruendi*, & quidem *obice* graviore, & *insuperabili*. Id a *Clar. Hott.* & *Opit.* jam observatum, nescio cur seponatur a *Doct. Crom.* ad **د—س—ش** *constrinxit* potius reducende; quum alterum illud sit fortius. Hinc ergo **د—س**

obstructio & *opp. latio per magnam molem facta*; & ipsum illud *obstaculum* quod *transitum*, *exitumve*, *precludit penitus*. Varias *Glossas* sub hac voce apud *Cl. Goliem* extantes hinc explanare pronum; quippe quæ omnes redeant ad *Obicem vias*, *exitusve*, *precludentem*. Quid jam *promittas*? quum in *Obice* *pe. libus* *addito* cogitare *Nervum*, *Cippumve* illum, quo *pedes furum* solebant *vinciri*, ut *quadripedes* quasi *constricti* jacerent. Hunc sentum post *Merc.* illustrarunt *de Pined.* & *Bolduc.* quibus libens assentior, quia hic recenseri videntur *Panarum exempla* noxiis *insigi solita*; quod vel maxime *J. bi* constantiam conculsisse, acerbissimamque has querelas concitasse, sæpe inculcatum. Idem ergo nunc **דד** quod supra **דד** *Collare vinculum*, *Catassa*: de qua *Cap. 11: 10.* & *12: 14.* Allusum quoque putatur a *de Pm. Schmidio* aliisque, ad mala, & *ulcera pedum*, quibus tanquam *Compeditus* *constrictus* tenebatur; quod naturæ *Emblematis* sic satis convenire videtur.

Ibid. Alterum membrum non de *Observatione gressuum* capiendum; sed *continuata allegoria*, de *custodia* per *obices* & *repagula*; ut rectissime observatum a *Merc.* ex *Cap. 7: 12.*

ubi **דד** talem vim ererit. Figuram clariore adhuc luce adfecit *Erud. de Pined.* collato *Threx.* 3: 5, 6, 7, 10. Tantundem proin, *Custodis omnes vias meas*, ac, *Custodia rigilore omnes ex tus zones obsessos*, & *obstructos*, ne ullo pacto ex his infinitis *miseris elati* detur. Eodem tendit *R. Levi* **דד** in 3. *fem.* referens ad **דד** *Cippum*, quod tamen, ut & **דד** illuc ab eodem relatum, nimis durum & ego autumarem. Adis *Cl. Schmid* qui **דד** *masculinum* pronuncians, *Analogiam* magis consulere poterit, quam *Exempla*, quum non occurrat, nisi in *parall.*

cap. 33. *Arabes masc.* enunciant **דד—ס**, *femin.* **דד—ס** *porta*, proprie *obstaculum*. Item *Oppilatio* & *obstructio omnis*, *exitum negans*: ut apud *Avicenn.* **د—س—ش** *obstructio lapidosa* **د—س—ش**.

Ibid. *Cref.*

Ibid. Crescit difficultas ad verbum rarius
תהחקה. Pagn. secutus *Rabagam* in 3.
pers. dedit, & super radices pedum meorum
impressus est cippus ille. In 2. pers. Alii, im-
primis temet, & insculpis quasi; me adfigendo.
Ita & Merc. non enucleans satis vim locu-
tionis, quam Doct. Belg. tractam censent,
ab instando, & instantissime premendo, ut quasi
vestigia vestigiis terantur. Cl. Cocc. nimis
profecto tenuiter, Ad radices pedum meorum
facis tibi notam, i. e. annotas omnia vestigia
mea. Novo exemplo Cl. Schmid. super radi-
ces pedum meorum te circumducis: qui falsum
vocans principium reliquorum interpretum,

חקה cum חקה sculpsit conferentium: ex
diligenti consideratione locorum 1. Reg. 6: 35.
Ezech. 8: 10. Circumducendi vim sibi placere
ostendit. Mihi ista notio non tantum preca-
ria, sed & valde incommoda videtur. Mitto
loca citata: & rogo quid lucis aut gratiæ ha-
beat illud circumducis te? Vir Doctus id ex-
plicat, Circumdas per te ipsum pedes meos &
vestigia eorum, quibus insistant, ut loco se mo-
vere non possint. Addit, per Radices pedum
illam partem notari, per quam homo stans ter-
re adfixus est, sicut arbor per radices cohaeret
cum terra. Has jam radices ipsum Deum dici ita cir-
cumducere & tenere, ut a terra avelli nequeant.
Hæc applicat deinde ad morbos Jobi qui ipsum
uni velut loco adfigebant; atque adeo ad pedes
tumoribus & ulceribus graves. Ego Radices pe-
dum ad istam subtilitatem adhibitas non persua-
deor; ut nec, Circumducere se ad radices pe-
dum alicujus, poni posse pro aliquem immobi-
lem reddere, & pedibus captum. Cl. Cler.
aliquid simile alia ratione huic exculpsit,
Radices pedum meorum circumscribis i. e. vetas
me progredi extra certum ambitum, quem in
pulvere signas. Est conjectura plausibilis, ac-
cedens ad id, quod Belgis visum fuit. Desi-
dero tamen adhuc gravius quid; quod Radici-
bus pedum, id est plantis, cum cruciatu acerbo
insigatur. Hoc bitariam inveniri posset. 1. Ut
Deus dicatur istum nervum tam vehementer pe-
dibus adstrinxisse, ut inde gravissimi dolores exi-
terint, qui Radicibus ipsis pedum quasi impressi
fuerint & insculpti. Hoc intendisse putem
Doct. Merc. & R. Salom. Id saltem voluit
Cl. Guss. qui sub בנה Radici חקה tribuit
vim *Calandi*, quum eminent figuræ; unde hic

adfert impressionem firmissimam Eandem vim
intendere debuit R. Levi, in 3. sem. verbum
nostrum cum חקה Cippo connectens. Ita
χρηστικῶν pro altius infigere dolores; qui cothur-
no Tragico efficiunt ἀλκας & ἄλκας, sulcos, sulcos,
unde porro ἀλακίζεν & ἀλοκίζεν sulcare, pro
lacerare, laniare unguibus &c. Sed 2. figura-
tius adhuc aliquid subesse suspicor, ad quod
prælusit mihi *Nachman*. a חקה statutum, de-
cretum, reddens: Ponis decretum super radici-
bus pedum. Intellige Pœnam atrociorē de-
creto Judicis inscriptam. Id prima fronte alie-
nius. Sed forte incipiet placere, si attenda-
mus ad pœnas ignominiosas servorum, noxio-
rumve, hic alludi; inter quas & nunc, & o-
lim, verbera plantis pedum incussa, in caput
dejecto Nebuloni, Neruo interim quadrupe-
dem eum constringente. Ad hoc servile sup-
plicium pingendum aptissima est imago no-
stra, super Radicibus pedum meorum sententias
tuas sculpsit, signas, imprimis, admota mihi
sustigatione inclementi, & dirissima, sub qua
video infanti misero miserrime fore exhalandum.
Habes figuram ex *Asicipiti* multo illustrissi-
mam, quæ geminam vim radices חקה, in
sculpendo, & statuendo, vel discernendo, de-
center conjungit. Dubitari tamen posset,
quamvis חקה statutum cum משפט Judicium
unam intret sedem, an ut posterius, ita &
prius, usum Pœnæ divinitus statuta, & decreta,
induerit. Si iste scrupulus moretur, licebit
subsistere in priori aspectu, qui adfert *Playas*
Radicibus pedum altius impressas, & quasi in-
sculpsit; & quidem cum ignominia publici sup-
plicii, ad exemplum & terrorem delinquentium.
Supposui cum reliquis *Interpr.* excep-
to Schmid. חקה idem esse quod חקה, &
תהחקה positum pro תהחוקק, quod ex
Dialecto Arabum, usuque radices
ulterius commendari posset, qua dolores &
tormina ventris &c. signantur; a *χρηστικῶν*,
ut videtur. Sed hæc alias. Adfectu inflama-
tato Jobi, atrox hocce *Schemata* responset
planissime. Ultra conjecturam tamen hæc
valere nolim; quam Alii adductis aliunde
prædiis firmabunt.

28 At ipse tanquam putredine veterascit; ut vestem absumit eum tinea.

והוא כרקב ינלה כנגר 28

אכלו עשׁ;

Ibid. Si tamen nimis forte Tragica videatur figura *Enfrigationis in Neruo*; cui etiam nonnihil officit medium membrum; posset sensu latiore כר accipi pro *obstructione*, sive *angustia* undique *oppilata*; quam Deus dicatur *custodia* *arctissima* *clausisse*; ubi inter *spinosa* & *serpensa* *versans* *luctansque* *Notter*, *Radices pedum* *discerptas* ac *dilaniatas* habebat. Hoc *Græce* *efferr* posset τὸς ἰσθμὸς τῶ ποδῶν μὲν χροαίσεαι, *scindis*, & *laceras*. Ita hoc verbo usus *Pind. Pyth.* 1: 55.

σρωμὴ δὲ χροαίσεαι τοιοῦτ' ἄπειν ἰώται ποικιλιμῖνος κατέει

Lectus vero sculpens, totum dorsum acclivatum pungit.

Ubi *Schol.* χροαίσεαι, ἰπιξύσαι, ἰπιτύσασαι. ὁ δὲ ἰῦς, τὸ ὑπερωμίον ἰδυφῶ καιροῦδης, ἢ ἰπιξύει τὸ ἔμφωνον ἰώται. Sculpens est radens & compungens. Sensus est: solum substratum esse acutum, & radere tergum *Typhonis*. Hanc imaginem *vix asperæ*, *obseptæ*, *occlusæ* undique, habes *Thren.* 3: 5, 6, 7, 10, 11. ubi notanter, *vias meas fecit rebelles* i. e. *asperrimas*; & *dilaceravit me*; *pedes* videlicet & *corpus pungens*, ac *lanians*. Adde *Job.* 19: 8. & *Hos.* 2: 8. *Alegoria* hæc *Arabibus* per est familiaris; unum promo *Specimen* ex *Diw. Hud.* in *descriptione* *Hominiis adversa fortuna pressi*, ubi inter alia, *Anni con-*

traxere in arctum ejus gressus, فالمنسان

علا دام ومينكوب

Plantæque simul sanguinant & claudicant. Confer *Cabile giurea instratum* *Conf.* 3. *Harir.* p. 137. & *serpulis calcæari* p. 140. 141.

Vers 28. Quem delignet הווא, ipse, ambigitur. *Juv.* & *Trem.* traxerunt ad ארם *Cap.* 14: 1. *Vatabl. Merc.* alique retrahunt ad *Uf.* 25. ut sit, illud folium propulsam. Addit tamen *Merc.* illud corpus, ut *Pisc.* ista caro placebat. *Doct.* Belg. referunt ad ipsum *Jobum* qui semet digito *maltrahit*. Similiter *Cocc.* δεικνῶν ἄνθρωπο; vel, se ipsum *indigitat*. *Cl. Schmid.*

ad *Radices pedum* reduxit, sensu tenui & coactō, quasi *ellet*; *Quum tamen quevis* earum *radicum sicut* *putredo veterascat*. *Mos* *Tragicus* a 1. ad 3. *pers.* & vicissim, *transeundi*, *litem* *dirimet*. *Eurip. Alcest.* 690.

Μὴ θύοις ὑπὸ τῶδ' ἀνδρὸς, ἔδ' ἐγὼ αὖτ' εἶ

Ne moriaris pro hoc viro, neque ego pro te.

Ibid. *Uf.* 719.

Ἐὶδ' ἀνδρὸς ἔλθοις τῶδ' ἄνδρὸς εἰς ἡγίαν ποτὶ

Utinam Hec Viro indigeas aliquando.

Id est, *Me.* Iterum *Uf.* 736.

ἢ γὰρ τῶδ' ἴτ' εἰς κευτὸν εἴγῃ

Non enim Huic ibitis sub unum lectum.

Ubi *Barnes.* recte vertit *Mecum*, monens τῶδ' positum pro *εἰμὸς*, *Mibi*, *δεικνῶν*. Item *Uf.* 1090.

Ὅσα ἴπῃ ἦπῃ τῶδ' συγκλιθήσεται

Nulla est que cum Hoc cubitura sit.

Id est, *Mecum*, ut *Scholias*te *ibi* quoque *submonet*. Sequens כרקב *Cl. Cocc.* dat, ut *putredine veterascit*. *Eleganter*. Fortius quidem, quod *Merc. Schmid.* & *reliqui* habent, *sicut* *putredo*, i. e. *ut* *putridum quid*; qui figuratius adhuc, ut *putredo ipsa*; *nihil aliud quam mera putredo reputandus*. Prius tamen *nescio* quæ *vi* *blandiore* *me* *retinet*. Adfixum in אכלו refertur a *plerisque* ad *vestem*, ut sit, & tanquam *vestis quam consumit tinea*. Maluit *Cl. Schmid.* & *sicut* *vestem comedat* *illam tinea*, iterum *Radicem pedum* respiciens. Limpidius ei *structura* hæc *fluxisset*, si הווא *ipso* *Jobo* applicisset. Hinc jam ad *Cap.* 4: 19. nota quinta, *propofui*. Et ut *vestem*, *depascitur* *eunt*

zinea. Ibidem sub hac imagine ostendi comprehensam esse, *Lentam, molestam, gravem, omni hora, omni momento incumbentem vim mortalitatis, quæ hominem, etiam dum corroboratur, deterit, & depascitur, tanquam suomet in sinu.* Si sic Emblemata hoc adspiciamus, **רַקֵּב** commodius dabitur sicut putredine; ut **רַקֵּב** cum **עַשׂ** constituat causas exedentes, ad exemplum *Hof. 5: 12. Ero ut עַשׂ Tinea Ephraimo; & כְּרַקֵּב ut putredo Domui Jude.* Suspicio **רַקֵּב** putrescere in Ligno, & ossibus, ex Origine sua valuisse Corrodi, erodi, & quidem a vermibus qui **רַקֵּב** punzunt, forant, & forando exedunt. Certe **רַקֵּב** est **רַקֵּב**, quod ad puncturas & picturas vestium Phrygiarum translatum, ut **רַקֵּב** ad puncturas corrumpentes inclinavit. Literæ **ב** & **פ** ut unius organi, facile inter se permutantur. Fal-

lit tamen forte conjectura hæc: quam recipi nolim, nisi major firmitas ei accedat. Id tamen fat evidens **רַקֵּב** non tam putredinem, vel Rem putridam sonare, quam vim corrumpentem, & erodentem. Sic *Hab. 3: 16. venit רַקֵּב in ossa mea. i. e. Vis lenta tabe erodens & consumens.* Item *Prov. 14: 30. Job. 41: 19. עֵץ רַקֵּב Lignum putredinis; vel potius ro- sione foratum & exesum.* Sic completissima nascitur imago, *Et ipse sicut erosione putrida utteritur; & ut vestem comedit eum Tinea.* Recte observatum, *Et ille, tantundem esse ac, At ille; quum tamen ille: Nempe in tam miseram conditionem sit natus, ut etiam cum maxime viget, floret, nitet, instar vestis speciose, vermem erodentem in sinu gerat, ejusque perpetuis iclibus conteratur. Ergo par non est, ut Extraordinariis Idem plagis consiciatur.* In hanc consequentiam *Cap. sequens* novo impetu directum.

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

אִם יָלֹד אִשָּׁה קֶצֶר יָמִים *Vers. 1.*
וְשֶׁבַע־רִגְוֹ:
כְּצִיץ 2

Vers. **H**omo, natus mulieris, brevis est dierum; & fatur trepidi tumultus.

2 Ut

Vers. 1. Gravissimis iterum verbis, sententiisque, ingreditur *Jobus* in Descriptionem miserie, quæ vitam nostram meram constituit mortem, & onus haur ferendum, etiam si nullis plagis poenisque extraordinariis aggravetur. Urguet quoque denuo momentaneam esse hanc vitam, quæ ubi fugerit, revocari nequeat; longa & perpetua nocte Functos detentura; quæ spem reditus & instaurationis non tantum adimat; sed omnem quoque communionem cum hujus seculirebus peritus extinguat. Hæc *Tragice* simul & *criminoſe* exaggerantur, non tam Ratione, quam Adfectu, loquente: ut

accidere necesse fuit illi, qui Deum in *judicium* vocare sustinuerat. Colligas hinc, eos quoque non tam rationem sequi, quam adfectum, qui ex hisce dictis conficere volunt, animarum immortalitatem, & Resurrectionem mortuorum, istis adhuc temporibus incognitam fuisse. Illi præjudicatæ opinioni ad hoc Caput potissimum occurrendum erit, quum multa in eo proſtare haud negem, quæ illuc tendere videantur, si a nexu & scopo abstrahantur. *Nexus* exigit perpetuam criminationem: *Scopus* est, vincere, *durius tractari hominem quam par est; si ejus miserrima mortalitas*

2 Ut flos emicat, & excoquitur: fugitque ut umbra, & non subsistit.

3 Etiam super hunc apertos vibras oculos; & me adducis in iudicium Tecum.

4 Quis

novis oneribus prematur. Sentis, credo, inter tales tragœdias mirum non esse, si altissimum de Resurrectione mortuorum & vita æterna silentium agatur: cuius fides si has contestationes non admittat, omnes querelas acerbiore fidelium eadem consequentia onerari necesse erit. Ceterum transitus in novum hoc Caput admodum concinnus; ex quo evidentissimum est, in *præc.* הוּאֵ *semet* ita Nostrum designasse, ut simul communem mortalitatem significaverit: quod enim Cl. Schmid. a pedibus, ad totius hominis miseriam pergit dicat, frigidum est & inconcinnum. Reliqua Viri Doctiss. bene se habent, ad quem remitto. De רגן redeatur ad Cap. 3: vs. 17.

Vers. 2. Pulchræ imagines. Harum altera offert floridam quidem illam, sed evanidam, & deciduam speciem, cui brevissimam natura dedit horam. Minus luminosa, ut sic dicam, altera, exhibet obscuram non minus, quam vanam fugacem, momentaneam levissimæ speciei apparitionem. Hæc copiose deduci possent, ad Humanæ vitæ miseram conditionem vivis coloribus pingendam. Sed ad talia digredi haud licet. In priori emblemate צִיץ *Flos* nomen habet a vitore vibrante. יצא *exit* proprie emicat. ימל *aliis* est *fut.* in Kal. a נמל, idem cum מול, ut sit, succiditur, decerpitur: aliis *fut.* in Niph. a posteriori illa Radice, per Anomal. pro ימול. Cl. Cocc. in Lex. sub נמל ait esse in *fut.* Niph. tanquam a מלל, quod eadem tunc potestate veniret cum מול. Mihi istud *carpitur* nonnihil suspectum sit ex so, quod pro *arescere*, & *marcescere*, posi-

2 כצִיץ יצא וימל ויברח כצל ולא יעמוד:

3 אף-על-זה פקחת עיניך ואחי הביא כמיטפט עמך:

4 מי-

tum velint Doctiss. Interp. Ita ad exemplum Merceri Cl. Schmidius; succidi flos dicitur non tantum ad huiusmodi, sed etiam ad æstu. Farcior enzarcidem arefactionem hic requiri, qua flos sua velut sponte consumitur & decidit: sed eam verbo succidendi expressam parum verisimile. Cogitet aliquis de falce mortis, que vigentes cum maxime flores metat; sed ne hoc voluisse Jobum facile perenticias, si conferas Esay. 40: 6. Omnia erunt plana & liquida si a

מלל, unde אמלל Languidus, exhaustus viribus, assumamus, Elarguescis, excoquitur, exhausto ad lentum ignem succo & vigore sponte deficit & emoritur. Posterior figura Umbræ fugientis a Cl. Scheid. trahitur ad occasum solis, & umbras nocturnas; autumatque Vir Doctus male a Cl. Cocc. huc adductam Umbram gremiois que contra solem vertatur; queque minimo lucis interventu æntum evanescit, ac nulla est. Respicit o πῶν partim inconstantiam & levem mobilitatem umbræ; partim rapidissimam ejus fugam, qua icthū oculi citius interepta evanescit. Hæc recta feriunt; quibus adjungas velim fallacem & vanam speciem, qua procul aliquid apparens, ubi accesseris Nihil deprenditur. Eurip. Med. 1224.

πῶν θνητὰ δ' ἔννυ πρὸς τὸν ἡγῶμα σκιάς.

Mortalis non nunc primitus Umbram arbitror.

Luculentis dein versibus similitudinem prosequitur. Celebre in hunc sensum οἷὸς ὄναρ Umbræ somnium a Pindaro dithyrambice formatum. Nec ignota formula proverbialis, qua οἷὸς ἑνὸς Fumi umbra pro vanissima specie adhibetur. Grande quoque εἰδωλὸν οἷὸς Simulacrum umbræ ab Æschylo in Agam. 843. positum, in vanis & spem ludentibus amicis. Nec ablu-

לא מטמא טהור מיייתן 4
אחר :

4 Quis dabit mundum ex immundo? ne unus quidem.

אמר 5

5 Uti-

abludit quod Eurip. *Androm.* 745 ἄνθρωπος ἀνδρῶν
Umbrae simillimum appellet eum, cui nulla vires; quamvis ibi simul respiciatur ad *Umbrae* sive *Manes* vita sanctorum, quibus ex eodem hoc fonte id denominationis adhæsit.

Confer Pf. 144. 5, 6. ubi על עבר est vel præteriens vel prætereuntis umbra.

Vers. 3. Paululum a scopo deflectit Merc. quasi interretur nimis vilem & abjectum esse hominem, quam ut Deus oculum super ipso aperiat. Longius abiit Bold. aliique apud de Pined. quasi ad favorem & gratiam hæc pertinerent. Rectius Deod. Cocc. Schmid. quin & de Pined. agnoscunt urgeri potius miseriam hominis, quæ plagis non deberet prægravari. Hoc supra erat, solium excussum exagitare. Ut autem ibi cum interrogatione, ita & hic Merc. Schmid. Cler. Etiam super hunc aperis oculos; &c. quod ferri potest: sed major stomachus in versione Belg. & Cocc. asseverationem indignantem præferente. Pro aperis oculos, Cl. Cocc. dedit acuis. Cernebat nempe plus exprimi quam apertionem, & oculos acutos ac intentos ubique indicari. Veram vim Linguae reddere conatus fui per *Apertos vibras oculos*, quia פקח proprie non est acue-

re, sed aciem vibrantem aperire, similitudine desumpta a flore ex calyce suo promicante. Hoc Origines pandent. Vibrans hiece oculus haud dubie est acerrimi censoris & vindicis; qui benignius ad errata hominis tam ærumnoli deberet connivere. Clementiam illam conniventem vniu-
ste vocant Hebræi חום contractionem oculi, non acutum cernentis. Patet vis argumenti, etiam Talem inclementer, & rigidissime tractas; meque in Judicium tecum trabis, gravissimas mihi pœnas infligens. Cl. Cocc. postremum אתי me criminosis dictum censet, quasi quereretur, se singulariter captum, ut in ipsius persona peccata ceterorum piorum quasi judicentur & damnentur; quum tamen nibilo sit fortior, quam reliqua multitudo hominum, imo umbrarum. Aliquid subesse אתי תי haud

negem. Eo tendere usque non ausim. Crediderim Me intulisse Nostrum, ut insinuaret & Talem se ratione communis mortalitatis, supra quam æquum gravari; & se longe alia ut sincerissimum & ardentissimum Numinis cultorem expectasse. Sentis indignantis esse Me: quod nescio quibus fidiculis torfit Cl. Cler. hinc eliciens, Jobum non reputasse homini mentem esse immortalem; & corpus resurrecturum. Quid? an cum illa fide, nunquam quisquam conquestus est de nimio Dei in se rigore; teque longe alia ex ejus cultu sibi promississe, quam tela omni acerbitate tincta? Duras enimvero Fidelium conditiones, si ad hanc regulam eorum querelæ erunt examinandæ. Idem Vir Doct. Judicium ultimum nostro ignotum fuisse, hinc exculpere potuit.

Vers. 4. Magna & mira sententiarum divortia. 1. Chald. Quis dabit purum ex homine peccatis polluto nisi Deus, qui unus remittere potest peccata? sic לא אחר esset interrogati-
ve ei מן אֱלֹהִים הַיְדֵס, Marc. 2: 7. ubi ab Ill. Grot. laudatur hæc Paraphrasis, quam tamen in Comm. ad h. l. neglexit, ut alienam. 2. Vulgat. etiam per interr. Nonne tu qui solus es? Hoc nimis jam cœtui suo deditus Erud. de Pined. vocat illuminare sensum; quo innuat, Neminem esse purum præter unum Deum, & simul præcinatur immaculata conceptio, tum Christi, tum Beate Virginis. Cordatiores Bolduc. & Vavass. in nostra fere castra concedentes. 3. Nimis coactum quoque appellare non vereor illud Cl. Cocc. conamen, Quis dabit mundum ex immundo? An non unus? nempe Mediator, qui unus faciat purificationem, & Justitiam per fidem, ac Sanctificationem donet impuris peccatoribus. Ni scopus regat & figat interpretationem, jaculamur equidem, sed אֵלֹהִים בֵּלֵגָהּ יַעֲרֹזֶה חַיִּים. Idem dixerim 4. de altero tentamine Cl. Cocc. ab-
que Interr. Non unus: quasi dicat Noster; si me adfligis in jus vocatum præ ceteris, ut in meo capite damnes peccatum; in aliisque exer-
ceas misericordiam, tanquam per meum, ceu succidanea victimæ, interitum purificationis; quomodo fieri potest, ut unus homo merus suo supplicio omnes aut multos ex fœdis reddat puros?
X x quum

quum & ipse foedus sit, & quod non habes aliis tribuere non possit. Viam huic Paradoxo jam paraverat magnus Interp. ad *Vf. præc.* quod paucis opiner ridere potuissit. Longius quoque petiitum s. hocce *Deod. Quis potest mundum quid elicere ex immundo? Nullus i. e. Non efficitur O Deus ut qui sum Origine corruptus, Judiciis tuis severis inveniar purus & justus.* Propius accedit 6. *Merc. Quid hominem punis ob peccata, ad quæ suapte natura proclivis est, quæque vitare nequit Origine immundus.* Addit, *Jobum, sui oblitum, innuere, non debere Deum hominem punire ob peccatum ad quod ex sese pronus est, ob naturæ corruptionem.* Hæc incommodius dicta; neque enim tam sui oblitus fuit noster, ut quæ soli *Hypocrite* prætexunt, sua fecerit. Jam vero ita absolute corruptionem naturæ non opponit Dei plagis & pœnis, tanquam gravibus nimis, nisi *Caro mera, meram spirans contumaciam.* Sed commodius sensit haud dubie *Vr Doctiss.* & nihil aliud intendit quam quod *Ill. Grot.* expressit, *severis nimis Dei judiciis objici communem humanæ naturæ infirmitatem.* Intelliges infirmitatem invito *Fideli adhaerentem*; quam *Gratia Dei* fregit quidem, & subegit, sed cum qua tamen *Carne Spiritui* perpetuo est lucrandum. Hæc infirmitas, haud minima pars *miseriæ*, non excusat sane, nec levat *transgressiones* *Fidelium*, atque propterea ne hoc quidem voluit *Noster*; sed nunquam ipsis a Deo imputatur in *Materiam* *Judiciorum pœnalem*, quæ ad *Exempla publicæ justitiæ Divinæ* infliguntur; si de cetero *Cor Rectum, sincerumque*, ab ipsis præstetur. Sic sane *Miseria illa & Miserabilis immundities peccati Originalis*, quam hic doceri non *Nostri* tantum *Doctores*, sed & *Pontificii* multi agnoscunt, apposite a *Jobo* huic contestationi inferitur; quippe qui eam non *soverit* unquam in se, sed *acerrimo Sæcificationis studio* magis magisque superare, atque in totum extirpare, semper conatus fuerit. Inferit hinc, non jam *sui oblitus*, sed *meditatus*, & bene gnarus quid argumenti inferat, non convenire nec *Bonitati*, nec *Æquitati*, nec *Justitiæ Divinæ*, ut qui se omnis puritatis studiosissimum Deo probarit, ob *impuritatem invito adhaerentem*, quæ a *Matre* hausta, in medullas ipsas sese induerit inde ab utero, quamque lubens *exutam & depositam* vellet, tanquam *Noxium & consceleratum* caput tantis supplicis adficiatur; quippe qui Deum testem citare audeat, se *illam immundiciem* non blando in sinu nutritivisse; sed ut

Miseriam multo maximam semper abhorruisse, ac proinde non ira Dei & indignatione, sed potius commiseratione talem prosequendum fuisse. Hoc ad rem facere; quin filo disputationis unice respondere, nemo neget. *Cl. Schmid.* plane *Meus*; si summam rei spectes. *Cl. Cler.* nimis nudum præbet latus, quam ait *neminem ostensurum hic agi de infantibus, aut vitibus, qui sunt intra uterum matris, qui que irava Dei sibi contrahere non potuerunt, sed de viris adultis &c.* ac proinde nihil aliud hic significari quam ex hominibus peccatoribus non nasci homines qui nunquam peccent, cum pervenerint ad eam ætatem in quam cadit peccatum. Hocine jam est ne unum quidem ex immundo dari posse mundum? Atqui. Hoc calculo admisso, omnes omnino homines immundi, dabunt mundos, & nullo vitio infectos, si modo non pertingunt ad adultam ætatem. *β.* De *infantibus Libe* simul & crimine agi patet ex *Cap. 13. 26. 7.* Ni de ea infectione sermo sit, argumentum nervo carebit: & non *Viri Sancti*, sed *Hypocrite* erit disputatio hæc. *δ.* Denique sibi ipsi aperte contradicit tunc *Jobus*, quippe qui toties provocarit ad *Sanctitatem & virtutem*, nullo vitio contaminatam, quam inde ab adulta ætate Deo approbarit. Idemne nunc *Jobus* nobis inducetur, adeo sui dissimilis, ut a summo ad imum decidat, & se in *infantibus* quidem parum, sed *impurum factum*, postquam vitiorum capax esse cœperit, profiteatur; & istic loci profiteatur, ubi se *insontissimum* esse, sub ipsis oculis Dei pervincere conatur? Non *Eliphazus cap. seq.* non *Amici* reliqui: non *Elibi* denique, *Jobum, fortia & magnifica sonantem* ita intellexerunt: sed probe perspexerunt, cum nihil aliud *Culpe*, vel *aperte*, vel *occulte*, in se agnoscere, quam quod etiam *Justissimis & Sanctissimis* per *Originem maculatam* inhæret, quodque non nisi cum morte deponetur.

Ibid. Longiuscule evehctus sum in vindictis loci illustris, ad *Doctrinam de Corrupta Origine omnium hominum* firmandam. Sine ea *Jobus* a contradictione liberari non posset. Addo sine ea ne *Hypocritam* quidem, nec *improbam contumaciam*; quam censors ei impegerunt, ab ipso posse defendi. Ut autem genuina mens eluceat, resumendum ultimum colon *לא אחר*, quod nonnihil nodi necit, quam vertatur ab aliis *Non unus, non quisquam,*

אם יחרוצים ימיו מספר יחדשיו

5 Utique decisi dies ejus : numerus mentium ejus Tecum : terminos ejus statuisti ; & non transibit.

אתך חקו עשית ולא יעבר :

6 שעה

6 Re-

quam, nemo; dabit nempe mundum ex immundo; ut feratur ad parentes: ab aliis, ne unus quidem mundus existet; ut pertineat ad natos. LXX. liberius, nec satis commode, הוּ יָדָא אַבְרָהָם: וְיָדָא לְדָוִד וְיָדָא לְיִשְׁרָאֵל. Continuant ex *Vf. seq.* וְאֵין מִיָּדָא הִיא הַמִּלְכָּה וְיָדָא לְדָוִד וְיָדָא לְיִשְׁרָאֵל. Hoc Patribus ansam præbuit nimis lubricam. *Augustin.* ad *Pf. 50*: tanquam a *Jobo* configuratum adducit, *Nemo mundus in conspectu tuo, nec infans cujus est unius diei vita super terram.* Similiter & alii. Doctrina certa; probatio manca. Ne LXX. quidem sic interstinxisse, sed blandam speciem Exscriptores pellexisse postmodum, crediderim: nam attendenti liquebit ista verba omnino requiri ad sensum *Vf. 5.* complendum, & cum *Vf. 6.* copulandum. Nihil aliud ergo admitte-rem intra fines *Vf. 4.* quam אַחַד יָדָא, vel ut in *Alexandr. Cod.* אַחַד יָדָא. Ita construendi ratio & Rabbini placuit, qui ferme habent, *Ne unus quidem inter illos, qui mundus nascatur.* Vim sententiæ magis secuti sunt, quam legem syntaxeos, quæ post, *Quis dabit mundum &c?* non videtur pati *Ne unus quidem*, istoc sensu, sed *ne unum quidem* exigere. Hoc tamen inepte dictum fore censet *Cl. Schmid.* tendens pro *Ne unus quidem dabit mundum ex immundo.* Bona est sententia; sed cur altera illa mala & inepta pronuncietur, nullus video. Utique מי Quis, valet, quis mortalis, quis parens, dabit ex immundo, qualis ipse, mundum foetum? ne unicum quidem. Hoc cum *Ne unicus* paria fere trahit momenta; nec forte inepte quis contenderet, *Jobum* pro adfectu suo magis Natos spectasse, quam *Parentes* in isto אַחַד. Pendeo; renque in medio relinquo; quam eodem plane redeatur. Quid si aliud quid insit, quod lancem dicam? mentemne? fortius impellat? *Quis dabit, quis præstabit, quis universa vitæ ratione exhibebit, mundum ex immundo? Ne unicus quidem id efficiet.* Proponendum duxi, quod genius linguæ ferre potest, quin imo, quod eximium quid præfert, נתן Dare, pro exhibere, &

præstare. Latior sic fiet conspectus: *Quis præstare. Latior sic fiet conspectus: Quis dabit mundum ex immundo? sive Foetum spectes, sive in lucem Editum, sive Puerum, sive Adultum, sive adco Virum consummatissimum, & Jusitiæ ac Sanctitatis studio flagrantissimum? Ne unicus quidem hoc præstitit, aut præstabit unquam. Ergo non est quod ista labe invito adhærens mihi objiciatur, vel ab Amicis, vel a Te, O cordium explorator! quo minus me sincerum Tui cultorem & esse, & fuisse, ad extremum vitæ halitum defendam. Fallos, aut uberiorem dedi sententiam, alia doctrina non minus controversa, quam superior, cumulatam, qua perfectam, & ab omni omnino labe intactam Sanctitatem hisce in terris possideri posse negatur; quantumvis ad eam velis remisque sit adspirandum. Et hoc tibi cordi curæque fuisse simul a Nostro sic opportunissime insinuaretur.*

Vers. 5. Insignis & hic contextus, ad *Jobi Theologiam* propius cognoscendam. In eo consignantur duo Capita Fidei, primum est, *Mortem per peccatum introiisse, & ex Lapsu, ac corruptione, Mortalitatis miseriam esse derivandam.* Alterum, non generatim tantum humanis, sed speciatim cuilibet homini certum, immotumque, vitæ terminum esse præstitutum. Hæc duo quum hic infero, videbor nonnullis idem illud committere, quod in aliis capto, & Doctrinæ inter nos receptæ velificari. Agnosco equidem nil insidiosius surrepere vel circumspiciatissimis Virorum: neque in totum forte evitari posse blandum illud suis favendi studium. Ita tamen me animatum & profiteor, & præstabo, ut nil nisi scopo ac ferie invitante, quiu cogente, protulisse arguar. Primum, quod potui, in nexu evidenter continetur, qui alias habet. Posterius conficitur, non vi verborum solum, sed etiam argumentationis, quæ nimis laxa erit, nisi per hæc principia adstringatur. Utrumque distinctius exponam.

6 Remove ergo aciem oculi ab illo, 6 שעה מעליו ויחרל ערררררררררר
 & remissionis quid habeat; ut sal-
 tem sicut mercenarius acquiescat
 diei suo. בשכיר יומו:

7 Nam 7 כי

Ibid. Quod ad prius, in oculos incurrit fa-
 talem moriendi necessitatem proxime connecti
 cum Hominiis impuritate, ex eaque ut *seque-*
lum miseram derivari. Accedit, eam *Necessi-*
tatem hic poni, & urgeri, tanquam *Sententiam*
 a Deo pronunciatam, *Decretumque* iudicis mul-
 tam gravem imponentis; quam multam denuo
 aggravari haud par sit. Hoc intendisse Nostrum
 nemo ambiget, qui superius filum e manibus
 non amisit. Eum in finem *juicialia* quoque
 verba capta; ut *Decisi*, & *חוקים*
Decreta, totique periodo multum rigoris ac fe-
 veritatis pœnalis additum. *חוקים* quo ardet
 Noster hoc facile suggerit. Certe *Cl. Cocc.*
 etiam in *Vf. 5, 6.* *Judicium* inesse statuit de
 homine impuro semel pronunciatum, *excludens*
aliud iudicium, nempe *novum*, *gravius*, *ex-*
traordinarium de quo *Vf. 3.* erat conquestus;
 nec reliquos interpretes, quamvis tam diserte
 non monuerint, id fugille crediderim; quum
 utique agnoscerent *instauratam* Noltri *audacior*,
 qua a malis suis relevari non tam orat, quam
 passular.

Ibid. Hinc posterius quoque per se patescit,
 atque *fixum immutatumque* vitæ terminum hic
 intelligendum esse, si verba nondum vicerint,
 Res ipsa pervictum dare potest. Sane *decre-*
tum iudicis certos semper fines adfert, nec *pœ-*
na per illud *injuncta* in *incerto & dubio* potest
 relinqui; sed exactissima semper ratione *præ-*
finitur. Hoc ergo est *חוקים הרורים* *Dies e-*
jus iudicialiter *decisi*, quin *severius præcisus-*
que determinati. III. *Grot.* retulit ad *contra-*
ditionem veteris termini, quod friget in hac ar-
 denti disputatione, nec respondet gravitati
חוקים הרורים *sententiam decretoriam & irrevocabilem*
 interentis, *Esaj. 10: 23.* & *28 22.* & *Dan. 9:*
26 &c. Seq. colon, *Et Numerus mensium e-*
jus Tecum, æque presse figit & finit; nec ne-
 gligenda *Emphasis* sub *אתך* *Tecum*, tanquam
Penes te decretus, & signatus; tibi que soli prop-

terea notus. Tertio *חוקים* *statuta* non sim-
 pliciter hic sunt *termini præstituti*, quamvis hi
 sufficerent alius; sed fortius, cum respectu
 ad *judicem statuentem*, ut *Zeph. 2: 2.* *Ante*
quam pariat statutum. *עשה* pro *constituere* per-
 tritum. Denique in *לא יעבר* non *transibis*,
Fati rigida, inflexibilis, irrevocabilisque neces-
sitas, ne momento quidem proroganda, palam e-
 lucet. Hæc omnia *præcisissime* a *Jobo* inten-
 ta, *præcisi*, ut sic dicam, & *prætractior* ejus
contestatio cum Deo, tanquam *severo nimis*, du-
 bitare haud patitur.

Ibid. Verbulum adhuc de periodo tornan-
 da. *Merc.* cum *Vf. 3. & 5.* sic copulat; si ergo
præfiniti dies ejus; si inquam *numerus mensium*
ejus Tecum: si, inquam, *statuta ejus fecisti.*
Recede ab eo & cesset a sua afflictione. Non
suspensum sed *certam* haud dubie conditionem
 intelligit; quam *Doct. Belg.* per *Quandoquidem*
Cl. Cocc. per *si quidem* reddere maluerunt.
 Ab his ita dissentit *Cl. Schmid.* ut vere con-
 fiant, dans, *Cum definiti sint dies ejus.* Si
ON *conditionale* teneas, non video quicquam
 aliud posse admitti. Sed est aliud *ON* ad *asse-*
verationem, quod etiam non inale quadraret.
Profecto decisi ejus dies. Numerus men-
sium ejus Tecum &c. Sic quidem limpi-
 diutè fluit verba nostri *Vf.* Sed tunc
Vf. seq. requiretur *proinde*, vel ergo, ad se-
 riam juvandam. Optionem in medio re-
 linquo.

Vers. 6. Esse vel *conclusionem* argumenti præ-
 cedentis, vel *illationem* inde subiunctam, non
 est quod repetam. Circa phrasis notetur
עליו esse *Acie* averte de super illo:
 nempe *acrem illam & vibrantem aciem* quam
Vf. 3. vidimus. Ulterius cave extendas cum
Merc. In *præp. על* utrobique residet *Em-*
phasis aciei super aliquem defixæ. Se-
 quens.

7 כי יש לעין תקוה אם יינקה ועוד

יחליף ויונקתו לא תחרל :

אם 8

quens **חרל** male a *Rabb.* quibusdam re-
ductum ad **חרל ævum**, quasi inde per *trans-*
positionem esset, ævumque agat suum. Rectius
alii, ut cesset; quod tamen diversissime expo-
nunt. De cessatione molestiarum de *Pined.* post
Vulg. Farch. Nachm. Periz. Itemque *Doct.*
Belg. At *Pisc.* maluit, ut desinat, quem se-
cutus *Cocc.* parenthesis inclusit ut desinat esse.
De *Pined.* hunc quoque sensum proposuit,
Dimitte me; nam quiescam ego & cessabo, et-
tiam te non urgente: per me ipsum consumen-
das. &c. Idem placuit *Schmid. & Cler.* ha-
berque sane quod illiciat. Talem sententiam
Cap. 10: 20. vidimus eodem in verbo. Prius
tamen nunc præferrem, ob colon se-
quens.

Ibid. Nec illud quidem fat liquidum.
Merc. Donec perfecerit ut mercenarius diem
suum. Addit ad vim **רצה** exprimen-
dam, donec tanquam leto animo optet mor-
tem. Vicinus *Cocc.* Dum absolvat: pro isto
usu citans *Lev. 26: 34. 43. 2Chron. 36.*
21. Esaj. 40. 2. Interim monet, esse pro-
prie Acquiescere, **רצה**; & Mercenarium hic di-
ci **רצה** diem absolutum, in eoque acquiescere.
Non multum hinc absunt *Schmid. Guss. Cler.*
omnisque Rabbinarum atque Hebraizantium,
ut eos de *Pined.* vocat, chorus; cum quo
& *Vulgat.* videtur concinere, Donec optata ve-
niat, sicut mercenarii, dies ejus. Judicat ta-
men *Doct. Jesuita* concinnius fore; ut sicut
mercenarius aliquid otii, feriarum, & remissio-
nis percipit; ita & mihi relaxatione aliqua frui
liceat. Sic **יום** Dies optata est vita jucundior:
quod paulo coactius. Longe etiam petitum,
quamvis speciosum, illud *Codurci*, quo **יום** pro
יום טוב die festo, capitur, nec non pro die
mortis. Inde argutam elicit sententiam: Do-
nec ei adlubescat dies mortis, ut mercenario ad-
lubescit dies festus. Tentemus & nos. **יום**

7 Nam Arbori spes est, si ex-
cidatur, denuo ut repullulascit;
fugensque ejus furculus non ces-
sabit.

8 Quod

mihi est dies laboris, sive dies vita. **ער** va-
let, ut saltem, vel clarius, *Eo usque saltem*
ut; in quod donec sponte se resolvit, curren-
te oratione; ut apud *Græcos* *εως εν.* Limpida
hinc sententia. *Vibrantem de super eo aciem*
averte, nec ultra prius illud rigidissimum sta-
tutum severus ei censor & iudex instes; &
relaxationem habeat; non in totum quidem;
sed eo saltem usque ut tanquam mercenarius ac-
quiescat suo diei. Hoc est: ut saltem non gravi-
orem agat diem vitam, quam Mercenarius,
cui inter continuos labores aliquid respirationis a
Dominis conceditur. Eodem collineat *Vass-*
forius; *Qui operariis instat* *εργασίας* si quo de-
flectat oculos, cessant operari, ac se laboribus
quodammodo furantur. Gravis & insignis tro-

pus, **רצה יומו** Reconciliari diei suo, diem
suum pati posse, eumque quodammodo gratum
habere: non despondere animum sub ejus mole-
stis ac laboribus. Plenius percipietur interior

hæc vis ex *Arab.* **رضل** conciliari, gratum
habere, contentum esse. Hujus oppositum
رضل cum indignatione succensuit; non con-
tentus fuit, sed ut ingratum & intolerandum
quid horruit vel aversatus est. Hinc figurate
dicas, succensuit diei suo; eum tedio aut despe-
ratione fractus pati nequivit. Contra, conciliatus
est diei suo, eumque acceptum habuit. Ne Latium
quidem refugit Succensere sorti
sua; & vicissim, in gratiam redire cum sorte
sua; pro eam pati posse, nec amplius animum
despondere. *Cl. Vitr.* ad *Esaj. 40: 2.* locum
quoque nostrum sub examen revocavit, cum
reliquis supra adductis pro notione absolven-
di, majoremque ibi emphasin requiri censet,
nempe, se re aliqua perfecte exsolvere cum com-
placencia vel sua, vel alterius, cuius interest.
Hinc elicit pro nostro textu, Mercenarium
dici acceptum habere diem suum, ubi se opere
illius Diei exsolvit cum complacencia sua & al-
iorum, gavisus se laboris terminum attigisset.

Pro priore sensu nihil commodius excogitari queat. *Posteriores* tamen, quem exigua mutatione admittere posset pulchra hæc expositio, grandius quid adferre censëo; & offero decens Schema, eo usque ut cum die suo in gratiam redire queat; neque vitam omnibus diris devovere cogatur. Reliquas formulas quas Cl. *Vitr.* ibidem attigit, nunc exequi haud vacat. Confer quæ ad *Cap* 7: 1, 2.

Vers. 7. In Argumentum hoc instititur, non sine exaggeratione, *Vitam* tam brevem, rigideque præfinitam, esse quoque irrevocabilem, atque semel mortuo spem reviviscendi penitus esse incisam. Hoc illustratur duplici similitudine, vel potius collatione ex dissimili, desumpta ab *Arboribus*. Prima hoc *Vs.* continetur, quæ *Arbori succisæ*, & sub ictibus securium procumbenti, tribuit spem, & solidam expectationem, de novo pullulandi, novamque subolem summittendi. Hæc est *Mortis immaturæ*, vel fati violenti, imago. Altera *Vs.* 8, 9. exhibet *Arborem sua sponte emorientem præ gravissimo senio* veluti, cui tamen in *Radice effæta* aliquid sæpe vigoris & succi relinquitur, unde haud raro regerminat, & tanquam resurgat. Hoc dissimile ad *Mortem maturam* pertinere palam est. Gemino hocce adspectu *Hominis conditionem miseram* exaggerat *Noster*, eamque tali spe non gaudere arguet. Hoc quum parum constare posse videretur cum *Fide Resurrectionis*, antiam præbuit textum torquendi, quasi per *Ironiam* hæc dicta essent, scilicet, quum arbores reviviscant, *Hommo non resurgeret!* Id merito a *Merc.* reliquisque prudentioribus rejectum. Rejiculum item, quod *Bolduc*: aliter adhuc *Ironiæ* locum quærat; par non esse ut quum *Arbores succisæ reviviscant*, *Jobus maneat novæ sobolis, letiorisque fortunæ, expertus*. Haud dubie feria est oratio, ex qua alii impietatis dicam *Nostro* scripsere: alii ad ignorantiam hujus *Articuli*, istis temporibus, legitimam & validissimam esse conclusionem contenderunt: quum alias *Jobus* talia ne cogitare quidem, nedum proferre potuisset. Speciotè equidem, sed vereor ne & nimis cupide, postreimum illud concluditur a *Viris doctri-na, ingenio, judicio critico, valentibus*. Monuere quidem magna inter *Commentatores Nomina*, *Jobum* hic de *Cursu Naturæ tantum agere, deque præsentis sæculi ordinaria conditione*, secundum quam reviviscendi spes omnis est præcisæ, & extinctæ, ubi semel occubitus est. Doct. *Merc.* hoc solide demonstravit; cui succinunt de *Pined. Va-*

vass. Codurc. Cocc. Schmid. quin & Ill. Gros. ad *Vs.* 14. infra. Instatur tamen, & dicitur, plane fieri non posse, ut si *Noster Resurrectionem* adhibuisset, nullam omnino restrictionem adhibuisset; quum jam absolute, citra temperamentum vel minimum, hæc similitudines premat. Non aliter utique locuti, quos resurrectionis nullam habuisse ideam, certissimum. *Horat.* Od. 7. L. 4. *Redeunt jam gramina campis, Arboribusque comæ: Nos ubi decidimus, quo pius Aeneas &c. pulvis & umbra sumus &c.* Item *Moseb. id.* 3. *Pedo Albinov: El.* 2: 113. &c. &c. Ad nodum huncce resolvendum, scopus simul, simul *Adfectus* concitator *Jobi*, rite attendendus. Hos cardines qui negligit, nihil in hisce cernit. Tendendum, inquam, *Jobum* hic *Actoris* gerere personam, qui *Deo Litem intendit*, ob gravissimas & intolerabiles, quibus vexabatur, plagas, per quas vita ei vitalis non erat, sed ipsa *Morte durior*. Huc de causa relaxationis aliquid sibi dari postulat; quum per *Moriendi necessitatem, cum miseris ei adnexis*, satis parvarum habeat exantlandum. An jam in tali impetu disputandi ulla restrictio, ulla spes melioris vitæ, quadrasset? An non eo ipso omnis ille æstus semet compressisset, & retulisset? Sed, inquis, id facere debuisset *Jobus*. Recte vero. Hoc tamen tantundem ac si dicas, non debuisset imbecillis esse, nec tentationi usque & usque instanti cedere, nec murmurare; nec diem *Natalem devovere*; nec *Amicorum inclementibus iudiciis irritari*, nec *Deum provocare*; nec *provocationi huic ratiocinia conquirere*.

Ibid. Est adhuc aliud quid, quod silentio tramitti nequit. Observavit nempe Cl. *Cocc.* oppositum videri hunc locum *Bildado Cap.* 8: 19. *Pium cum Arbore transplantata* confertenti. Accedere non possumus ob ea quæ *Ibid.* discussa. Nec tamen oppositio ipsa displiceret, qua confutetur simul *Amicorum pollicitatio*, de *Fortunis instaurandis*, atque in longum tempus propagandis, cum nova sobole ac posteritate. De eo aliquid ad *Vs.* 21. Sic evidentius adhuc patetceret, *Vitæ præsentis tantum rationem a Nostro haberi*. Quicquid sit, *Tragicos adfectus, & sententias grandiores*, iisdem accommodatas, qui attendit, is facile sentiscet, ex *Ratiocinationibus exaggeratissimis*, atque *ἰσχυροῦς*, nihil aliud prudenti interpreti exculpendum, quam quod certo certius inest, ad *Pathos expingendum; argutiis, & sequelis omnibus omiſſis*.

Ibid. Scru-

8 אִם יִקֵּן בְּאָרֶץ שָׂרְשׁוֹ וּבְעֵפֶר

יָמוֹת גִּזְעוֹ :

9 מֵרִיחַ מִיַּם יִפְרִיחַ וְעֵשָׂה קִצִּיר

כְּמִרְנָטֵעַ :

10 וְגֵבֶר

8 Quod si senuerit in terra radix ejus; & in pulvere emortuus fuerit truncus ejus.

9 Ab odore aquarum germi- nabit; & faciet Ramum tanquam novellam plantationem.

10 Ast

Ibid. Scrupulum ullum relictum haud metuo. Nec tamen possum quin moneam, phrasas ipsas amicissime in hunc sensum conspire. *יש תקוה* signat *spem presentem*, cujus *Fundus*, & *Radix* apparet. Non ergo *Arbor* hic *fungenda* penitus *excisa*, & aliquot jam annis, seculive *mortua*; sed *accisa*, & *securibus dejecta*. Hæc *עוד יחליף* *Ad- huc*, denuo, *succedentes emittet surculos*: ut *أخلف* *Nova germina emisit Arbor* exarefcens. Vides *vitam continuatam*, seque *perenni vigore propagantem denuo*. Nempe *יונקת* *sugens propago ejus*, *tenellus surculus*, a *Matre succisa repullulans*, non *יחדל* *cessat*, proprie, non *flaccescit*, non *languidus jacet*, sed *vegetus surgit*, atque in *novam arborem excre- scit*. Omnia hæc nihil commune habent cum *Resurrectione seculi futuri*; unice autem in *spem non accisam*, sed *excisam*, *seculi præ- sentis*, quadrant.

Vers. 8. Consimilis prudentia relucet in al- tera comparatione. Ea pingit *Mortem* quan- dam *Arboris effectæ*, & *grandi senio confectæ*: quæ *aquarum vitalibus auris resecta*, *novum in- duat vigorem*, *novellisque ramis superbiat*. Ap- plicatio in contrarium, quæ *Vs.* 10. subnecti- tur, cuique promta. Magno cothurno hic ad- hibitum *יוקין*, quo *senecta ætas hominis* expri- mitur, a *mento pendulo*, ut in *Clav. Dial.* promsi. Hoc pulchre transfertur ad *Arbo- rem jam annis gravem & enectam*: quod enim *Cl. Schmid. Cler.* alique in *genere* hæc capiunt de *omnibus arboribus*, quibus forte *siccitas* incidat, minus convenire videtur. Virm certe vocum subnervat *Schmid.* quum *יוקין* non de *senio ætatis*, sed *infirmitatis tan-*

tum sumit: item quum *ימות mortuus fuerit*, explicat de *languore ad mortem vergente nisi no- væ vires addantur*. Mitto *גזע* proprie esse *truncum succisum*, ut *Esaj.* 11: 1. nam *latius extendi potuisse*, per *abusum saltem*, *negare non auderem*. Nunc tamen *truncum sine ra- mis* intelligi, patet ex *Vs.* 9. ubi *denuo ramos facere* dicitur hic *stipes*; cui, præ *senio* videlicet, *sponte defluerat quicquid fuerat brachio- rum & comæ*; vel *saltem cui rami jam inter- mortui a Colono detruncantur*, ut *denuo fru- ticescat*, si forte, & *latius quasi resurgat*. *E- rud. de Pined.* hanc *imaginem* agnovit, & *conjectura felici speciatim* applicandam cen- sult *Lauvo*, cujus, teste *Plinio*, *vivacissima est radix*, ita ut si *truncus inaruerit*, *reccisa arbor* mox *latius frutificet*. Cogitari quoque posset de *Palma*, non minus *nobili*, ac *vivaci*, illa *Arabie Nutricula*, an *Alumna*? quæ *se- nio*, vel *carie confecta*, *reccis emortuis ramis*, *redivivum induit honorem*, seque ipsa quo- dammodo *regignit*. *Ansam* hinc *fabulose Avi* porrectam, quæ *vera erat phœnix arbor*, ut *elegantibus ingeniis* suboluit, haud alienum.

Apud *Arabes* nostrum *ذئع* *pro* *ساق النخيل* *Caudice palmæ*, per excellentiam, frequentatur. Id nonnihil momenti huic opinioni addere judicabitur for- te. *Cl. Opit. & Crom.* vocem hanc illustrant ex *ذئع* in 8. a *ذئع* *cacidit ligna de arbore*. Est revera eadem *Ra- dix* cum *ذئع*, & omnino tenendum, *U- riginem* utriusque esse *secuit*; unde *secundario trajecit & permeavit*; quasi dicas *secuit iter*, metaph. nemini non nota.

Vers.

10 At vir moritur & fatiscit: exspiratque homo; & ubi ille?

11 Abeunt

10 ונבר ימת ויחלש ויגוע אדם

ואיו :

11 אולו--

Vers. 9. Pulcherrime dictum, ab odore aque resflorescet, vel regenerabit; pro, ab aura vel tenuiore aquarum, quam alicunde attrahet, aut sibi adflari sentiet. Sic odor ignis, pro adflatu, contactuque exiliore, ex *Dan. 3: 27.* & *Jud. 15: 14.* & *16: 9.* a Doct. de *Pined.* jam adductus. *Cl. Crom.* ad h. l. ait, neminem, acuta licet naris, facile odoraturum, quomodo ab odore aque arbores crescere queant, cum aqua nullum bonum odorem in se habeat. Nimis pressit ideam odoris, quum exhalationem, & Auram tenuem cogitare debuisset. Arabes

Et vocant omnem auram ex aliqua re emanantem, sive exhalantem. Suspicio allusum ad palmarum singularem planeindolem, quas per adflatum quoque fecundari, adscique, nota res est. Non perducunt Femelle dactylos suos ad maturitatem, nisi flore Mascularum conspergantur. Id quum in magnis palmetis vix manu confieri queat, ars inventa, qua odor, & aura Maris, ad Femellam Ventis fecundis perfertur. Similis est ratio roris, & rigationis, in Arbore astus & sitis patiente, pauxilluloque aquæ sese recreante. Nihil adfirmo. Naturæ miraculum tangendum duxi.

Ibid. Postrema sic extulit *Vulgatus*, *Et faciet comam quasi cum primum plantatum est.* Non inepte sane, ut nonnulli censent; sed aptissime; quum Comam pro ramis frondosis nemo ignoret. Jam vero קציר vel segetem signans, vel Ramum, directe dat vel Segetem Ramorum, quod *Cl. Cocc.* visum; vel collective Ramos. Posses & Segetem Arboris interpretari Ramos cum fructibus, & letis comis. Ea latitudo voci huic vindicata *Cap. 5: 5.* Alterum נטע iudice *Cl. de Dieu* verbum est, non Nomen; quasi plantasset איש aliquis: vel, quasi plantatum esset, quod & *Hieron.* videtur secutus. Sed rectius *LXX. ὡς νόσπον;* quo exemplo plerique, ut planta recens. Maluit *Cl. Schmid.* Ramum sicut plantam; i. e. ramos magnos & letos, qui prolixitate & magnitudine multas plantas exaequant. Addit

& celeritatem crescendi. Magnopere aridet; ut facere ramos sicut plantas, sit, representare plantarum quoddam, virradicibus confutum, super trunco redivivo. Receptior tamen verlio habet quo se defendat; quin commendet.

Vers. 10. Ad *Vs. 7.* refutati sunt, qui Ironiam induxere. Horum vestigiis insitens *Bolduc.* aliquid argutius adhuc protulit, quasi Ironica Oratione negaret *Jobus*, fas esse ut vir tam illustis, ac ipse erat, nunc doloribus & macie confectus absque prole moriatur. At oppositionem insitui, per eamque Apostolum nunc confici, luce clarius, ex iis quæ deduximus. In verbis unus modo scrupulus, ob proprietatem

minus exploratam Radicis חלש, quæ in Lexicis est infirmari, debilitari &c. Hinc ἰσχυροῦς ἀσθενεῖς nonnulli statuerunt, *At vir moritur & infirmatur.* Belgæ, alique, *Moriatur quum infirmatus est.* *Cl. Cler.* Quum egrotavit, & expiravit. Aliis, quibus adimplatur *Merc.* placuit ad rotundiorum structuram, vim verbi adaugere, ut nunc valeat succuli, exsindi; quod & transitiva inferunt duobus locis *Esaj. 14: 12.* & *Exud. 17: 13.* *Cl. Cocc.* ibi dat debilitare, subigere; in nostro autem textu succumbere, vinci. Apud *Forst.* reperies vicina domari, subigi &c. Hæc omnia arguunt Originem amissam; quod enim *Cl. Schmid.* ad priorem ideam utcumque aptandam adsciscat Facillime infirmari, Emplastrum est non bene hærens. Quæstio remanet unde infirmari sub hac Radice sit subnatum. Idem de reliquis intellectum esto. Domari, *δαμῆσαι, δάμνασαι, δαμῆσαι, Domari,* egregie quadraret, ut illo vehementiore, quo Domari dicuntur Græcis Latinisque illa, quæ admota vi insuperabili subiguntur. Amat præsertim Græcia in *δαμῆσαι* morte gravi; & *κατὰ δαμῆσαι* Fato domari, ejusque adamantinis vinculis teneri oppressum, quod nostro

חלש haud dubie concinit. Sed ne sic quidem Origo patefcit. Unde enim Domare? a *δουω, δίδωμι,* veteris Linguae sinu excusso. Abejusdem *ἰδαμω* exstitit *δαμῆσαι, δαμῆσαι* &c. quod enim *Etym. M.* *δαμῆσαι* dicat esse *δῆσαι*

11 אולר-מים מני-ים ונהר יחרב
 12 ואיש שכב ולא יקום ער-בלתי
 שמים לא יקיצו ולא יערו משנתם ;
 13 מי

11 Abeunt aquæ e mihi mari ; fluuiusque exsiccat, & exarescit.

12 Sic vir cubat , nec resurget : donec non fuerint cœli , non expergiscuntur , neque resuscitantur e somno suo.

13 Quis

והמים ייבשו , והנהר ייבש , a siccando corpore , nugatorium est. Unde ergo Δίψω in ista notione? quum alias sit *Ædifico, struo*. A Δέω *Ligare, vincire*. Videlicet *Ligat* qui struit ; alioque flexu *Ligat*, & *vinculis admotis subigit*, qui *domat*. An jam dicemus חלש olim *Ligandi aut vincendi proprietatem*, obtinuisse? Id, citra auctoritatem *Dialecti*, minus prudenter affirmaretur. Ex reliquiis *Biblicis* exsculpi tanrum potest *Rei infirmitas*, & *infractio gravissima*, *spem solidandi nullam relinquens*. Ea unde orta haud liquet. Cl. *Guss.* suspicatur ex חלה *Ægrum esse*, & *שאה* vastari. Prius חלל est *παραδειγμα*, cum excoriatione atteri. Posterius טאי est *λατίζω*, *Lacerari cum fragore*. Hinc conflatum חלש esset *Atteri cum dilaceratione omnium partium*, & *fractis contusisque viribus fatiscere*. Argutius tamen, quam tutius, reputo hoc genus *Originum*: possemque similes lusus ad hoc verbum proferre, non minus forte concinnos. Solidius quid vestigandum restat.

Verf. 11. Comparatio nova : cujus vis & ratio obscurior. A *dissimili* & hanc formatam statuit *Erud. de Pined.* laudans *LXX. Chryf. August.* &c. quorum mens huc redit, *Fugaciorem esse vitam*, & *irrevocabiliorem*, quam vel *mare*, vel *fluuius*, quibus aquæ dilapse redeant, vel resarciantur aliunde. Simile quid obversatum *Chaldeo* huc *Mare Rubrum*, & *Jordanem* siccatum inferenti; plane extra oleas. Confer Cl. *Cler.* qui locum *Chrysofth.* adduxit, quique *comparationem mutilam* vocat, cujus alterum membrum desit. Cl. *Cocc.* ne manca foret oratio, aliud ei ful-

crum subdidit, in eundem fere sensum ; *Abierint aquæ de mari*, tum demum *fluuius arebit & siccabitur*. Quasi dicat, *Fluuius labitur & labetur in omne volubilis ævum*, *Oceano novas semper aquas ministrante*, nec unquam desiccando. Hoc molle nemo dixerit. Multimodis præferrem quod *Mercero* cum plerisque tum *Rabb.* tum *Nostrorum*, placuit, a *Simili* collationem factam, ut quemadmodum *Aquæ e mari dilabuntur*, & *fluuius exarescit*, ita *Homo per mortem dilabi sine spe reditus* dicatur. Fateor tamen dilutius esse, quod hic adferri solet, de *evaporatione*, vel *eluvione*, per quam *ponti aut fluvii misquantur*, eadem numero *aquas recepturi nunquam*, etiam si *ad vim suam redeant*. Non putem etiam ad rem facere *Mare a litoribus recedens*, vel *insulas producens*; quæ Cl. *Schmid.* adfert. Rectius se habet quod nomine *Marium*, & *Lacus* comprehendendi admittat, præeunte *Pisc. Belg. Gros.* qui *septem maria ad Padum protulit*, & alia huc facientia. Adeantur & *Codurc. Cler. &c.* qui *Stagna* intelligunt. Certe latius patuisse nomen *ים* *Maris* dubitari nequit, quum & ad *Flumina majora* transferatur. Ita *Nilus*

plus vice simplici in *Alcor. یم* *Mare* appellatur. Vide modo *Sur. 20: 39.* *Origo succenturiatur*, de qua alibi. *אזל* est *dilabi & abire e loco*, sine spe reditus. *Disparere.*

Lucem foeneratur ex *انزل* & *انزل*. *Origo* tamen ne ibi quidem reperiunda. Grande *Schema*. Ut *Lacus*, vel *Fluuius*, semel *emissus*, dilapsis aquis perpetua siccitate *extinguitur*, & *deletur plane*, ne vestigio quidem *aquarum manente*; ita *Homo morte confectus*, & *extinctus*, ne *vixisse quidem agnoscitur*, sed *tanquam in auras evanuisse*, vel *in terram sub-*

13 Quis det in inferno ocellas me! abscondas me donec subsidat nasus tuus! ponas terminum mihi, & mei recorderis!

13 מי יתן בשאול תצנני הסתירני

ערי-שוב אפך השית לי חק ותזכרני :

14 Quum

אם-14

se:isse videtur. Iterum cogites velim, *Jobum*, in levamentum infiniti doloris, per imaginationem nube mœroris pressam, & obfessam, congerere quicquid figurarum in Lingua sua reperiebat, ad conditionis humanæ acerbicatem exaggerandam.

Verf. 12. Hoc monitum discutiet, quicquid scrupuli incuti posset alicui, ex phrasibus sane quam nervosis, quæ tamen nihil aliud sonant, quam quod alibi Scriptura vocat *intrare Domum æternam, & dormire somnum perpetuum.* Id *Moscho Id. 3.* est

Ἐὐδαμῆς εἰ μὴλα μακρὰ ἀπέμεινα ἡγήσασθαι
τοῦ ὕπνου

*Nobis cum semel occidit brevis lux,
Nox est perpetua una dormienda.*

Ut notis versiculis *Catulli* utar. Sic loqui potest & qui *Resurrectionis doctrinam* nescit, & qui eam scit, creditque firmiter. Nimis fidenter sane *Cl. Cler.* *Hos tempore*, inquit, *mundi finis, & resurrectionis mortuorum nondum erant nota.* Itane jam & *Mundi finis*? Equidem *R. Levi, Merc. Pise.* formulam usque dum *Cæli non erunt*, absolutam negationem adferre concedimus, qua *Cælos* nunquam finem habituros esse insinuetur; sed simul moment *Nostrum* nil aliud velle quam, *Hominem ad huius seculi vitam, & conditionem in æternam non fore revocandum.* Id nihil incommodi habet, si modo non ansam cavillandi queramus: nam mos vulgaris loquendi tales phrasés ultra scopum intendi, in equuleumque velut mitti, prohibet. Ut tamen argutiis occurreretur, tutius putarunt alii *Cælos* hic concipere *desituros*; quasi *Jobus* negaret *Homines resurrecturos* quæntia præsens *cælorum status, & ordo rerum humanarum inde dependens duraret.* Ita *Doct. Belgæ, Deod. Vavass.* aliique. *Cl. Cocc.* illuc concedens, addit, *Phrasis interim ipsa nihil ex se desitit, sitne resurrecturus homo, nec ne? tantum id desitit, hominens non resurrecturum donec hoc*

cælum est, & rotat. Ulterius progressi *Ally*, disertis verbis hic *Resurrectionis beatæ fidei consignatam* autumant. Hanc veritatem *Orthodoxorum* nomine contra *Cocc.* urget. *Cl. Schmid.* *Duo importari* statuens, & *Cælos non futuros aliquando, & Homines tunc resurrecturos.* *Doct. de Pined.* hoc ipsum urserat ex *versione Vulg.* quæ dat, *donec atteratur Cælum &c.* quasi inculcaret *Notter: cum Resurgente homine & cælum Resurrecturum veluti resurrecturum; multoque pulchrius ac splendidius instaurandum.* Huic adspicui favent vocabula *Suscitari & Expergeri*; nec non *somni.* Cavendum tamen ne *blandissima specie ludamur.* Quis non ambabus ulnis amplecteretur *Oraculum, Jobi ore missum?* si mens ejus mœrore obnubilata, tantæ nunc serenitatis capax fuisset; aut si cum *accusatoris* in Deum *vehementis*, cui *Notter* nimis indulget, ista *Expositio* constare posset. Provocatur ad *similem Fidei confessionem Cap. 19.* sed ibi aliæ plane circumstantiæ, diversusque scopus. Ergo ni velimus *Jobum* uno momento evertere, quicquid hætenus ad miseriam suam exasperandam coacervavit, aliud sequendum; sive *medium* illud *Cocc. & Belg.* sive prius *Merc.* Utique *Cl. Schmid.* fateri coactus, *Jobum* in verbis *Resuscitari, & Expergeri, præcipue loqui de Resuscitatione ad hanc vitam: idque ex superioribus constare.* Item concedit, *absolute negari hominem resurrecturum, sive ad hanc, sive ad aliam vitam, ordinariæ scilicet in hoc mundo agendam.* Hoc qui dat, vix ac ne vix quidem impetrat, ut *de Nobiliore illa & æterna vita in Cælis degenda*, locum quoque explicandum esse, concedatur. *Judicium meum* potui, aliorum libera semper relinquens; & tuo in sensu quem abundare lubens patiar; melioribus calculis accedere paratus.

Verf. 13. Quam arduus sit sensus, percipias ex nîsu scandentium, in præceptisque ferme euntium. Tale est 1. quod *Jobus* hic optaret ne *Resuscitari* quidem die illo *Novissimo*, sed potius in sepulcro conditus manere, donec in-

totum Dei ira adversus ipsum desævissset. 2. Crudius adhuc detortum ad *Cruciatum damnatorum tartareos, quos a se averti cupiat post mortem.* Coactum quoque 3. quod de *Pined.* promisit, ut de necessitate moriendi conquestus Noster, subjungat, non futuram sibi mortem tam horrendam, neque tam anxie illam deprecaturum, si mortuus non multo post rediturus esset ad vitam. Per **לִמְבוֹ** intelligit partim *Limbum*, qui animam, partim *Sepulcrum*, quod corpus tandiu recipiat. Hæc a *Scopo* aberrant, nam nec mortem horret *Jobus*, nec eam deprecatur; sed ut ex *Cap. 3.* patet avidissime eam ut portum quietis anhelat. Propius ergo 4. quod longe petatum censebat de *Pin.* a *Catene* Authore prolatum, *Mori præoptare Nostrium, quam in tam luctuosi vita commorari; modo effugere ei liceat intolerandam Dei iram.* Huc concedunt fere Recentiores, vario tamen sensu & acumine. Nonnulli veram & perpetuam mortem intelligunt. Alii volunt mortem quandam *Extraordinariam* intendi, quæ ad *Tempus* tantum duret, quo elapso ad præsentem vitam redire detur. Alii denique *Vivi* & *videntis* desævionem, absconsionem, & protectionem in inferno, vel sepulcro, vel loco subterraneo concipiunt. Nempe anceps est vocabulum **לִמְבוֹ**, quod proprie signat *Invisibilem statum Manium*, sive *vita Functorum*: qui *Gracis* ἀΐδης. Inde speciatim pro *Orco*, sive *Inferno*: unde ansa præbita ad profunda terræ, ejusque abditissimos & obscurissimos recessus sic appellandos. *Sepulcrum* striete dictum quoque notare putant multi, sed vix probant; nisi quatenus ἀΐδης etiam laxiore usu *Sepulcrum* sub se complecti potest, non directe, sed ex consequenti.

Ibid. Ex tribus illis, quas sub *Num. 4.* proposui, sententiis, haud dubie audacissima, id est maxime *Tragica*, ultima, quod *Vivus descendere optet Noster in לִמְבוֹ*, *Receptaculum mortuorum, ut ibi delitescat, donec serena illa Iræ tempestas, qua nunc dies noctesque perterrebat, præterisset.* Popularis est enunciatio; cui cave fiducias admoneas; per quam insinuatur immensa magnitudo doloris, cum quo *Miser* colluctabatur; qui vel in *Horridam* illam & *Caliginosam Regionem* mortis *Cap. 10: 21, 22.* descriptam, abstrudi *Vivus* gesseret; si modo paululum ipsi respirare daretur; tanquam in *Latibulo*, iræ *Divine* fulmi-

nibus exempto. Id ex *Vulgi* opinione dictum nemo non sentit; quæ statum *Mortuorum* concipit miserum quidem, sed anxietatibus, ac tormentis nullis obnoxium. Id monuisse etiam video *Cl. Schmid.* ex *Eccl. 9: 5.* qui statuit, *Jobum* hic precari, ut *Deus* ipsum ibi abscondat, ubi nihil videat, sciat, sentiat, de rebus hujus mundi, adeo ut si ira ejus nondum erga afflictum desævierit in terra, ibi tandem tutus lateat: melius namque ipsi fore si nihil rerum sciat, quam si sciat cum doloribus. Postrema omissa oportuit; nam nescio quid frigidæ suffundunt. Dicere maluisssem, *Melius* namque ipsi fore vivum versari inter *Mortuos*, inque *Regionem* horridissimam mortuorum decondi; quam inter vivos telis *Dei* confixum jacere; & velut vivum, ac spirans cadaver, anxium, ac mori frustra querentem, trahere spiritum. Nihil grandius hoc tropo, in inferno *Vivum* occultari, quem & *Vavass.* tetigit, quum ait, *Cupit e vita migrare; aut in sepulcrum vivus transferri, ut ibi a Deo protegatur & acquiescat.* Quin & *Merc.* eum indicarat, fluctuans, *Forsan* vel *vivus* desodi optat, in inferno, seu loco subterraneo, dum dolorem tam gravem effugeret. Etiam *Balducio* sua laus non neganda, ita commentanti, *Mallem* in profundissimo specu, vel abditissimis terræ latebris; vel etiam in sepulcro, vivus inter mortuos ad tempus delitescere &c. &c. Vereor tamen ne idem vir *Doctus* minuat iterum vim *Schematis*, quum de monumento sepulchrali ad literam hic cogitat, quasi recondi vellet *Jobus* in aliquam cavernam rupibus incisam, vel lateritio opere cameratam, ut ibi tutus tranquillisque resideret; instar eorum qui imminencia sibi pericula talibus in locis effugiunt; aut etiam ultro vitæ sanctioris ducende gratia in speluncas secedunt. Posterius redoler encullam: prius ferri potuisset, si allusum dixisset: nunc nimis literam premens, *Figura* sublimi excidisse videtur. *Literæ* quoque, ultra quam par, institutum a *Cl. Schmidio*, respectu totius sententiæ, quum hinc elicit argumentum pro *Resurrectione* mortuorum: quoniam si *Deus* aliquem in inferno, seu statu mortuorum, abscondere potest, & nihilominus conservare vivum, tandemque reducere; quidni & mortuos resuscitare? Non expectassem ex hoc contextu illud confectarium, in quo sane doceri non putem, *Deum* velle aliquem inter mortuos vivum conservare. *Tragica* *num* ad istum modum haud tractanda.

14 Quum mortuus fuerit vir, an reviviscet? omnibus diebus militiæ meæ lentus expectabo, donec veniat innovatio mei.

15 Com-

Ibid. Confirmatur celsior hiece ad spectus ex omnibus verbis. En stricturas. **צפן** est *Abdere tanquam in loculo*. **הסתיר** *velo*, aut *labibulo*, *tegere*. **אך שוב** non est *avertitur ira*, sed *revertitur*, *redit Nasus*, h. e. *fidit*, *seclatur*, non *amplius astuans*. Est *metaph. ab olla vel fluvio*, *cujus tumor residit*; & *deservescit*. **השית חק** est *vel poneres terminum*;

vel poneres modum. Prius sese referret ad *tempus prestitutum*; *intra quod ira deserviret*: *posterius ad mensuram*. Utrumque *Affectui Jobæ* responderet, qui nunc & *sine fine*, & *sine modo*, *iram Dei adversus se laxatam sevirare inuit*. Non probo quod *Cl. Cocc.* *Tempus iræ* sub *V. T.* & *Tempus gratiæ* sub *Novo* hic respiciat. Assentire etiam nequeo *Cl. Schwidlio*, aliquid novum subsumi statuenti, inserto **אך** *Aut ponas modum mihi*; quasi *secundo loco peteret Jobus*, *ut si Deus velit eum plane abscondere*, *ita ut nihil sentiat iræ*, *molice saltem adfligat ipsum*, & *tandem desinat*. Nempe credebat *Vir Doctiss.* nihil triste ac grave incille in illo *Abscondi in inferno*, sed *læta omnia*. Non ex sensu *Jobi* sane; qui hoc ipsum ut *dirum* quid & *concepit*, & *extulit*; tolerabile tamen, quin optabile, si cum *immenfa mole calamitatum*, qua nunc obrutus erat, contenderetur. Vicinum *Promethei vinculi* *Pathos* pinxit *Afch. V. f. 153.* &c. &c.

Vers. 14. Et hoc in versu multi nifus, multi lapsus. 1. *Chakl.* *detorsit ad Impium non victurum in Cælis*. 2. *Ad Resurrectionis spem si.lemque traxerunt multi Veteres*, quasi cum admiratione prolatum esset, *Mortuusne resurget? Resurget sane*; ac propterea hac spe *memet solabor*. &c. 3. *sub conditione Alii*, *si mortuus homo rursus viveret*, *moverer lubeus*, *atque cunctis diebus*, *quibus nunc dolens*, & *invitus milico*, *expectarem avidus*, *donec veniret immutatio in bonum*, *vel innovatio mea*. 4. *Vicina sententia*, quæ *sub tali conditione votum V. f. 13.* accipit; idque eatenus conti-

אם יימות גבר היחיה כל ימי 14

צבאי איחל עדייבוא חליפתי :

15 תקרא

nuari putat, ut *Noster* profiteatur, si *Mortem Extraordinariam* ei *subire ad Tempus* liceret, *se libenter omnia toleraturum*, *donec ad vitam renovaretur* & *revocaretur*. Confer *notas Erud. Belg.* *Eodem tendit Cl. Cocc.* *Non est dubitanti de Resurrectione mortuorum ad vitam æternam*, *sed conditionem stipulantis ferenda iræ Dei per tempus*, *ad fructum gratiæ in hac vita* &c. &c. Non multum quoque hinc

abest *Merc.* nisi quod **חליפה** ei sit *immutatio mortis* sive *mors ipsa*, quam *Belgis* placuerit *immutatio in melius*, & *revocatio ad novam vitam in terris degendam*. *Cl. Cocc.* *maluit*,

Donec veniret decessio mea, ut cum **צבא** *statio militaris* congruat, quam **חליפה** sit *decessio unius cum successione alterius*. *Anceps*, *volueritne decessionem ad mortem*, an *ad novam vitam*? 5. *Nonnihil diversa opinio de Pined.* qui in *priore membro concipit irreparabilem amissionem vitæ præsentis*; in *posterio*re, *spem beatæ resurrectionis*; hoc sensu; *Fieri plane nequit ut mortuus semel*, *ad hanc vitam resurgam*: *nihil ergo superest*, *quam ut beatæ Resurrectionis spe memet nunc sustentem* &c.

Ei **חליפה** est *immutatio & transitio ad meliorem statum*: autumatque *Nostrum* hic *Fidem istam opponere sinistris suspicionibus*, quasi de *Meliore vita* dubitasset. 6. *Mirificus est*, ut *sæpe*, *Bolduc.* qui hinc *exculpfit*, *si גבר* *Vir Nobilis*, (se ipsum designare putat *Nostrum*)

aliquamdiu habitet in שאול *sepulcro*; *vel etiam ibi mortem subeat*; *bene est*: *nihil refert*: *an enim* & *antea vivebat doloribus consecutus*? *Mortuus potius dici merebatur*. *Igitur optimum mihi fuerit abscondi in sepulcro*: *vel enim ibi moriar*, *totque mortes una complebo*: *vel saltem ibi interim expectabo*, *donec veniat immutatio mea*, & *vires amissas recuprem denuo virescens*. *Nihil in his solidi*, nisi forte quod

de הליפה monet, *virescentiam*, sive *novum virorem & vigorem* inferente. 7. Omisissis aliis adhuc conatibus, videamus quid Cl. Schmid. ferat: *si moritur homo numquid reviviscet?* Num quid omnibus diebus stationis meae expectabo frustra? *Donec veniat mutatio mei sive mors.* Duras cernis insertiones: nec convenire existimem teneram quidem illam, sed mollem nimis deprecationem medii membri. Simile quid tentatum a Cl. Cler. *Omnibus diebus militiae meae an expectabo, donec mutatio mea veniat?* nisi quod הליפה non mortem, sed *melio rem statum* interpretetur; *notione illa militari*, quam supra ex Cocc. tetigi, quum statione aut pugna fessis succedunt recentes milites.

Ibid. Nihil adhuc satis firmi sub pedibus sentio. 3. & 4. sententiam reliquis praferrem, ut *seriei & scopo* aptiores. Est tamen in iis quod unguem offendant plus minusve. His offensivanculis insistere nimis longum foret. Dabo potius, quod ad illam fere rationem tornatum, mihi succurrit. Nempe concludit nunc Noster *Postulationem* suam, & *contentionem* cum Deo, ostendens se non esse ignavam pugnato rem, qui *parmam abjiciat*, atque *fugam e praelio moliatur*, quod tam ardentibus votis mortem expetiverit; *suamque sortem deplorarit*: sed contra, se *agmina malorum*, & *excepisse peccore forti*, & porro *excipere paratum*, vel per totum tempus vitae, & militiae sibi impositae, si modo mortuo reviviscere daretur, atque *in novo cursu*, Deo hominibusque *sinceritatem* suam approbare posset, per *vitam non maledictionibus & diris caelestibus* exagitatam, non *suspicionibus sinistris* contactam, sed ab his omnibus intactam, & *benedictione* Numinis comprobata m, in testimonium simul, simul pignus, gratiae sibi Divinitus collatae, & ulterius post hanc vitam conferendae. Hunc *Adfectum* fervente aestu disputationis ex corde, ex ore, Jobi ebullisse, nemo mirabitur, quum ubique insinuarit nihil sibi in suis calamitatibus esse intolerabilius, quam quod *tanquam Improbus* ab Amicis non tantum, sed etiam ab ipso Deo *tractaretur*. Non recusat tamen haecce omnia, quantumvis acerba, infanda, omnem humanam patientiam supergressa, vel ad finem usque vitae *erumnosissima* perpetui, & exanclare, si modo *reditus ei ad vitam amissam* pateret, in qua

maculam nunc sibi iniustam, delere, atque *Sanctitatis decus sartum rectum tueri* posset. *Omnibus diebus militiae meae molestissima*, inquit eum in finem, *יחל* lenta & tenaci spe expectabo, si viro semel mortuo liceat reviviscere. Sub hac conditione non detrecto vel graviora, si pote, mala subire; neque ullo pacto *desertiscar, donec veniat הליפה*. *Mutationem mortis, sive discessum e vita*, quicquid Merc. Schmid. alique tendant, series respuit. *Deceptionem a statione molesta, cum remissione, sive relaxatione laborum*, quam & Codurc. urget, admittere utcumque possem; atamen praecipuum tunc supplendum manet, *Restitutio in integrum, & instauratio vitae amissae in melius latiusque: ad instar arboris denno virescentis & vigescentis*. In hunc sensum se dabat supra *Vs. 7. יחליף*, quam vim & hic retinere cuncta suadent; ut sit *Vigor* meus *revirescens*. Vidit Bolduc. & doctae illustravit ex *Job. 29: 20. & Ps. 90: 6*. Huc collinear quoque, *innovatio mei*, vel *immutatio leta*, quam Doct. Belg. alique dederunt. Pathos *Tragicum Vitae bis in terris degenae, ad corrigendum, quod semel male cecidit*, repraesentavit Eurip. *Supplic. Vs. 1080.*

Οἱ μοι πὶ δὴ βροτοῖσιν ὅσα ἔστιν τῆδε
Νέες δὲς εἰσὶν, καὶ γέροντας αὐτὸ πάλιν.

*Prob fata! cur non est datum mortalibus
Duplici juvenata, duplici senio frui.*

Ill. Grot. locum integrum adduxit, indeque haud poenitendum lumen textui huic infudit, breviter sensu ita constituto; *si alia vita in his terris agenda daretur, solarer praesentia mala spe status aliquando melioris*. Alio adhuc ad spectu idem pathos positum reperio in *Herc. Fur. 655*. ubi *Geminam vitam, & Juventutem e senio redivivam* ait dandam fuisse *Bonnis*, si Dii prudenter humana curarent; *Malis una tantum & simplici vita relicta*. Egregius locus, in *Exc. Grotii* admirabiliter conversus. Huic Magno duci auscultare potius debuisset Cl. Cler. quam *Paraphrasin* concipere, quae *Resurrectionem mortuorum Jobo* ignotam fuisse insinuat. Si in iste, cur ergo *Jobus illa spe multo excellentiore semet non solabatur?* tantundem facis, ac si diceres,

15 Compelles, & ego respondebo Tibi: operi manuum tuarum aufero vultu immines.

15 תקרא ואנכי אענך למעשה יריך

תנסף :

16 Nam כִּי- 16

cur se dolori ferendum dedit? cur in summo aestu cruciatuum aestuans fulsit verba? cur non inconcussam inter tot fluctus spem servavit? Cur denique Deo litem intendit, ad quam sustinendam & vincendam tale ratiocinium Affectus conturbati fuerit adhibendum? Desino: & obiter tantum indico, nullum Argumentum potentius a Jobo potuisse excogitari quam hoc ipsum, ad causam suam disceptandam, atque in acri hac contestatione pervincendam, si ullo pacto causa illa vincibilis fuisset.

Vers. 15. Sensit id Noster, atque ab hoc ratiocinio inuiso, ut putabit, animos fumens, se erigit quasi, atque Deum denuo provocat, ut jam Actorem vicissim gerens, vel refutet hæc, vel contra infurgat.

Sic capiendum censeo תקרא vocabis, voca Tu nunc, atque adversus me Actionem institue.

Et ego respondebo. Habeo quo Instantias mihi movendas removeam, & refutem. Hanc explicationem Filium orationis exigere videtur, quantumvis inexcusabilem audaciam Jobo attribuat. Sed an non idem rotundis verbis expresserat Cap. 13: 22. Voca Tu, & Ego respondebo Tibi. An non aperte illud jam respicitur, atque ad Conscientie præclaræ victoriam & triumphum, denuo inculcatur? Ad hunc sensum proxime accessit Vatabl. Clames, & ego respondeam Tibi. i. e. Utinam clara voce me compelles, & alloquaris, tibi que respondere mihi liceret verbis ulro citro factis; utique dicerem Tibi, Opus manuum tuarum desiderabis perdere? Paulo aliter adhuc Cl. Cler. itaque voca me ad rationem reddendam, & ego reponam tibi: opus manuum tuarum desideras i. e. in pretio habe. De ultimo mox. Reliqui Interpretes longius hinc recesserunt. Mercer. Vocabis me ad migrandum e vita; & ego libens sequar &c. Drus: addidit vocationem ad prandium vel cenam vitæ beatioris. Ad Resurrectionem ultimam retulit de Pined. ad Tubamque Archangeli. &c. &c. Pise. Belg. Cocc. ex prægressa conditione, vel

suppositione, si denuo in hanc vitam emergere daretur, expectarem enimvero; donec vocares me, & juberes resurgere; denuoque opus manuum tuarum appeteres. In אֵינָה notavit

Cl. Cocc. respondere ad nomen ut miles. Cl. Schmid. se ab omnibus dissentire professus, ex eo quod Vj. 14. dederat, nunc porro elicit, ne sinas me amplius jacere in hac miseria, sed jam nunc in hac vita me voca ad te, meque benigno affectu amplectere, ut me recrees: tum sine ego respondebo Tibi, Tueque misericordie, debita gratiarum actione & obedientia. Mirum sibi in tam diluta expositione placuisse Virum Doctum. Simile quid protulerat Cl. de Dieu, qui periodum a Vj. 14. ad 20. mire elumbavit.

Ibid. Posterius membrum, cum priore, sic conceptum a Cl. de Dieu; Voca me &c. Opus manuum tuarum concupisce. Memor sis me esse opificium tuum, & aliquo saltem mei desiderio & amore teneris. Adhuc Cl. Schmid. qui contra Pagnin. & alios in malum ad appetere trahentes, urget, Rad. כִּסְף in Scriptura

semper in bonam partem usurpari. Pone verum: an inde consequitur nunquam in malum, vivente Lingua, fuisse adhibitum. Mala conclusio ex quinque Locis facta. Eodem jure colligere esset, Latinum petere, & appetere, non esse hostile, quia sæpe amicum. Nil angustiosum facit interpretem, quam ex angustiis Linguae Hebrææ hodiernis antiquam ejus indolem metiri. Nimis tamen præpere pronunciabat Vit Doct. quum aperte in malum se præbeat Ps. 17: 12. Ut Leo יִכְסֶף concupiscit dilacerare. Melius adhuc dederis, Appetit, ad dilacerandum; qua ratione satis congrueret illud Pagnini, desiderabis perdere? nisi quod interrogatio convertenda potius esset in asseverationem, Opus manuum tuarum appetis, & perdere discipis. Sic erit eadem Expositio; quæ Cap. 10: 3, 8. Quod Cl. Crom.

ut & ego in Juvenil. ex کشف aperte gessit
iui-

לא תִּשְׁמֹר עַל־הַטְּאֵהוּ 16

16 Nam nunc gressus meos di-
numeras: quod nullius est momenti,
memori mente servas mihi pro pec-
cato.

17 חַתְּמֵם

17 Si-

*inimicitias in 3. vel detexit tentavimus, non con-
venit cum uibus reliquis, & discordiam parit
Dialectorum, quarum concordia contulendum.*

Recurri debuisset ad **כִּסְפִי**,
quod **כִּסְפָּה** respondet. Hinc suspicor ad-
huc profundius quid & venustius subesse.
Nempe **כִּסְפָּה** desideravit, vehementer appetiit,
secundum Originem suam valuit pallidus, &
luridus fuit. Hoc Arabibus **كسفي**,

de quo alias. Inde vehemens desiderium assump-
tum, quod ferme pallorem vel livorem ad-
fert. Notæ formulæ Latinæ *Tabescere desi-
derio*, itemque *palescere, impalescere*. Non
spernes figuram *Gen. 31: 30. Omnino impal-
luisti ad domum patris, cuiusque desiderio tabes-
cis quasi ac lurescis*. Item *Pf. 84: 3. Lures-
cit, quin consumitur anima mea ad atria tua*.
Qui bonum quid huic contextui inesse puta-
runt, etiam hic inveniunt, quod ipsis offi-
ciat; nam verisimile non est *Benignum Dei
adfectum* tam gravi & tristi verbo expressum,
quod adfert *vultum contractum & austerum*.
Sentio qui colorari posset, sed revera esset
color. Infero propterea cum aliqua persuan-
dendi fiducia, *in opus manuum tuarum Auste-
rum trabis vultum*: Sane **كاسفي**

כִּסְפָּה Arabibus est *Austerus vultu, Torvus*,
quin, quod & *Larori*, ejusque cognato *Livori*
inditum a Latinis, *invidus*, qui ad alterius
læta nimis & prospera *vultum trahit*. Omnia
hæc sub hoc verbo comprehensa, vix dubi-
tabis, si replicaveris quæ *Cap. 10: 3, 4, 5, 6,
7, 8, 13. &c. explicita*. Hac *Expostulativæ
animosa* nimis & præfracta & hic usum No-
strum, sequentia declarant, qua *Cap. 10: 14,
15. objecta, refricantur, & novis coloribus
gravantur*.

*Vers. 16. Favet expositioni meæ nexus spon-
te nunc fluens, de quo de Pined. Quomodo*

*hæc cohæreant cum præced. nihil certi habent In-
terpretes. Nil mirum quando tot incertæ
Hypotheses. Apud eum quatuor diversi co-
natus. Totidem diffoni apud Schmid. Horum
omnium gratiam Lectori meo faciam; eo mag-
is quod omnes in id saltem conspirent seve-
ritatem nimis rigidam hic notari. Illud Au-
sterum nempe, quod verbo **כִּסְפָּה** graviter ex-
presserat Noster, ulterius iterum deducit, &
demonstrat, illatione facta per **כִּי עֵתָהּ** Nam
nunc, quæ est formula probantis. Nemini
porro non promptum. quid valeat Numerare
gressus, instar speculatoris videlicet, & observa-
toris rigidi. Mâjus negotium faceffit alterum
colon. Id *Vulg. 1. dedit, sed parce peccatis
meis: proprie, Non observes peccatum meum;*
ut de *Pined.* monuit. Vicinum est apud eun-
dem, *Ne serves iram ob peccatum meum. Pagn.*
2. maluit, *Non differs peccatum meum. Tra-
xit Mercerum, qui id exponit, Non reservas
nec differs ejus punitiorem. Sequitur & Codurc.
dans, Non comperedinas super peccato meo.*
Non respondet vehementiæ Actoris, si vel
Lingux responderet. Ita tamen & *Raschi,
Rabag. Periz. &c. Ab. Esra 3. coactius,
Non servas nisi peccatum meum. Cum inser-
tione minus cominoda quoque Piscat. Belg.*
4. *Non servas me propter peccatum meum. Per
interrogat: 5. tentatum ab aliis, Nonne obser-
vas peccatum meum? subscriptum a Cl. Cler.*
qui etiam prius membrum sic extulit, *An-
non nunc gressus meos numeras? Rotundius
Cl. Cocc. 6. Nam nunc, dum gressus meos
numeras, non observatorem agis super pecca-
to meo? Utcumque sensui litatum, Lingux
minus. Cl. Schmid. 7. & annon servas, re-
tines, peccatum meum? Eodem tendit Cl.
Guss. in שֹׁמֵר: An ita nunc loqueretur acer-
rimus sui defensor? Idem Erud. Vavass. re-
pono, danti 8. Non servabis super peccatum
meum? i. e. reservabis poenam, & parces?**

*Ibid. Ex omnibus hisce, meo quidem judi-
cio, nihil stare potest, præter illud Cocceji &
quod*

17 Sigillata est in sacco prævaricatio mea: & allinis ad iniquitatem mihi.

17 חתם בצרור פשעי ותטפל

על-עוני :

18 Et ואלום 18

quod mollius sic concinnes forte: *Nam nunc gressus meos numeras: nonne observatorem agis super peccato meo? i. e. nonne aliquid captas magis, quam invenis, quod in peccatum mihi imputetur?* Duriusculam tamen, & nimis abruptam esse interrogacionem, nemo non sentit, quum sequentia cum asseveratione enuncientur. En ergo conjecturam, audaciorem quidem illam, sed necessitate expressam. *Nihilum servas, vel observas, pro peccato meo.*

Cum stomacho hæc prolata cogites. לֵאֵלֶיךָ נִבְּלִיּוּם, illa substantiva vi, quam sæpiuscule indicavi, נִבְּלִיּוּם. Cave arguteris. *Nihilum* vocare potuit Noster, Adfectu rapiente, quod parvum; quod nullius momenti; quod in rationem criminis, ad tantam utique pœnam, non debuisset induci. Ita loqui solent Litigantes, culpam, si quæ forte hæreat, extenuaturi. Malim tamen *Nihilum* adhuc fortius, quod non apparet, quod ignotum plane illi, cui quid imputatur. Ita loqui, ita agere potuit, dixerim ferme, debuit, qui Cap. 13: 23. poposcerat, peccatum meum notum fac mihi. Alia in hunc sensum indidem repetantur. *Illud nunc servare arguit, vel observare & captare Deum.* Utrumque respondet; sed prius prævalet; ut sit, servas irato animo, custodis penes te, in sinuque recondis; ad vindictam severissimam. Interioris est elegantiaֵי וְיָמֵיךָ pro, vice, &c. præsertim in rationibus, & estimationibus. Ita Lev. 25: 31. *Ædes pagorum יָמֵיךָ pro agro terre reputabuntur.*

Sic & Arabes suum يـُـسـُـمـُـرـُـسـُـمـُـرـُـسـُـمـُـר usurpant.

Vers. 17. In eandem mentem subtextitur, *Signata est in sacco prævaricatio mea.* Figura est paulo abitrusior. *Merc. Clausum & ligatum in peris quasi scelus meum, ne tibi pereat, ut aurum, argentum, alia, peris includuntur; & obsignantur.* Ita Doct. Belg. & reliqui ferme *Interp.* Aliis, quibuscum sentit Cl. Cler. placet *metaph.* a Chartis in fasciculum colliga-

tis, & sigillo munitis, ne quid perdat. Posterius magis rideret, si Actoris personam nunc sustineret Deus, cui *Chirographa, Testimonia,* atque instrumentum omne litis ad manum. Illam imaginem Circumstantiæ non patiuntur; ad quas prior ratio lenior. Affinis figura *Hos. 13: 12. צרור Ligata est tanquam in sacco iniquitas Ephraimi; reconditum ejus peccatum.* Id ab *Archivis, & Tabulariis,* in quibus decreta asservantur, plurimi derivant; nostrum quoque locum eodem pertinere stantentes. Alii ad *Thesuros pœnarum* volunt respici, in diem iræ repositos. Confer *Deut. 32: 33.* quæque ibi Viri Clariss. C. *Vitr. & H. Venem.* Vicina sunt; nec tamen eadem: nam non admittit series nostra vim illam *Criminum graviorum,* cum pœna iisdem decreta; quum *Jobus m̄s & יאֵס* in eo sit, ut injuriam sibi fieri demonstrat. Aliena proinde, quamvis docta, quæ hic promittit de *Pined. de Thesuris iræ ad justum pondus expensis & cuique assignatis.* Ut sibi constet Noster, vel assentiendum est Cl. *Schmid.* hic intelligi tantum peccata infirmitatis & ignorantie, quæ tamen Deus ei imputarit, & in severissimam vindictam a longo accumulavit; vel aliter paulo *Sacculus ille obsignatus est accipiendus;* quem Noster pro suo adfectu despectere potuit ad *Crimina* sibi plane incognita. Ita vocabula

פשעי & עון adhibita essent per *Concessionis*

speciem: q. d. *Enimvero Reus peragor, plector, excindor, ut Turpis prævaricator; quænam ergo & quotnam istæ meæ prævaricationes? O Tu! cujus ad Tribunal accedere sustinui. Meam quidem conscientiam excutiens, nihil invenis. Videlicet apud Te in sacco abscondita & obsignata tenes delicta mea, quæ utinam mihi innotescerent! ut saltem scirem, cur tam dira in me exempla edantur. Sentis instantiam fati acrem; quæ Cap. 13: 23, 24. ad amissum respondeat. Possit adhuc animosius quid elici; ut formula proverbiali in sacco obsignatum habere alicujus crimen, dicatur is qui adversus aliquem in pectore sovet & coquit iras abilitas, quarum causa non extet,*

vel

18 ואולם הרינופל וכול וצור
יעתק במקומו ;

18 At enimvero mons cadens
emarcescit; & veterascit e loco suo
rupes.

19 אבנים

19 Pe-

vel saltem non apparent. Nec obstat usus
Hof. 13: 12. nam ut *fovere abditas iras*, infert
rancorem; ita nil impedit quominus & *odium*
ex *veris criminibus conceptum*, atque mente
repositum, serie ita ferente, consignet.

Ibid. Huc tendit verbum **הטפל**. Variant
versiones, pro varia notione, quam quisque
ferine privam sibi format in Themate ter tan-
tum occurrente. Ad *sacculum consutum* traxe-
re *Fun. & Trem.* quasi proprietates foret *suere*.
Cl. Schmid. maluit colligare *filo circumducto*
& *adstricto*. Idem placuit Cl. Cler. danti,
Et conjunctim servas iniquitatem meam; in
chartis nempe vinctis. Præiverat *Codurc.* Alii
latiore sensu *conjungis, connectis, super iniqui-*
tatem meam, minutatim colligendo, & crimi-
na criminibus addendo, ut magnus existat cum-
mulus. His primaria notio *agglutinare vel*
compingere. Sic *Merc. Pisc. Belg. de Pined.*
Cocc. &c. Hinc **טפלי שקר** *Compactores*
mendacii, secundum eisdem *Pf. 110: 69. &*
Job. 13: 4. Ex *Rabbinis* nonnulli, *Agglutinas*
te super iniquitatem meam, isque adhaeres obser-
vator & vindex. Spretum merito a *Merc. &*
de Pined. Rejiculum quoque illud *Vulgati,*
sed curasti iniquitatem meam; quod frustra co-
lorare nititur *de Pined.* in eo interim laudan-
dus, quod non nimis obnoxius tentaverit ex
usu *Cap. 13: 4. & concinnas atque componis*
super iniquitatem meam, eam amplificando; &
graviores, quam debeam, pœnas a me exigendo.
Non absimiliter *Drus. Et adsuis ad iniquita-*
tem meam. Hoc commodissimum censerem,
si constaret fatis de proprietate *suendi vel sar-*
cinandi. Ea tamen conjectura tantum niti-
tur, ut ad *Cap. 13: 4.* insinuat. Ibi ad
vestigia in *Dialectis* extantia produxi *incrusta-*
re, Linire, & Linendo fucare, colorare; un-
de **טפלי שקר** proprie essent *Linitores fuci*.
Hinc foret, *Allinis ad iniquitatem meam, vel,*
super eam; eodem sensu quo *Merc. Drus. de*
Pined. &c. vel & auctiore, ac *plus stomachi*
ferente; quod quale sit, reperies *Cap. 10: 6, 7.*

Calumnias adversus se conquiri a Numine,
ad Innocentem specioso titulo perendum.
Audacter profecto, & calide nimis; ast In-
terpreti non videndum, quid *dicere debuisset*
Noster; sed quid *dixerit;* atque etiam *crudi-*
us, & vehementius, ex ore ejus emissa ver-
ba, non laenda, nec lenienda. *Calumniam*
proinde, & *quasita crimina,* verbo **טפל**
hic expressa, vix est quod dubitari queat;
quicquid tandem de *Origine* ejusdem con-
stituatur.

Ibid. Præterire nequeo conatum Cl. *Crom.*
quem attigi *Cap. 13: 4.* is ex usu verbi

טפל in 2. *Conj. dat, visitas impor-*
tune iniquitatem meam. Quod ad sensum,
convenit cum *Rabbinico* illo, *agglutinas te ob-*
servator & vindex; sed disconvenit *vehe-*
mentiae orationis. Obstat præterea, quod
טפל *importune visitavit,* usurpatur
in *parasitis & conviviorum Muscis,* ut patet
ex 5. **טפל** *venit ad convivium*

non invitatus. Increbuit a *Topbailo* quodam,
ut *Schol. Haririi ad Cons. 16.* docet, qui *se-*
met ipsum ad Nuptias vocare solebat. Idem a
Cl. *Golio* annotatum. Nullus itaque nunc
locus isti usui *jocoso, & Proverbiali,* cujus *O-*
rigo recentior; & quæ etiam nihil commune
habet cum *Cap. 13: 4.* Non omne quod *Ara-*
bia fert, æque aptum. Hæc veritati debe-
bam, de cetero studiis *Viri Doctiss.* meritif-
que præclaris impense favens; ab eoque pro-
fecisse me agnoscens.

Vers. 18. Ab *expostulatione* reditur ad *com-*
plorationem mortalitatis irroparabiliter consumen-
tis, ac dolentis Universum genus. Hoc non
una *similitudine* illustratur & exaggeratur; in
quarum nexu & sensu hæretur. 1. Nonnulli
ceperunt ut *votum moriendi,* vel potius *Que-*
relam de morte prorogata; quo nihil hic alie-
nius. 2. Ad *speram restitutionis* arcessitius adhuc
tractum a Cl. *de Dieu, Contingunt sæpe in-*
Zz spe-

19 Petras comminuunt aquæ, proluunt effusiones earum pulverem terræ; sic hominis expectationem fecisti perire.

20 Va-

sperata, & impossibilia factu. Montes cadunt; rupes moventur se se; lapides aquarum guttis cavantur; & quod non nisi diluvio fieri posse videbatur aquarum, id ipse pulvis interdum præfuit; innum. lat. que e terra nascuntur. Tu ergo qui hæc facis insperata, spem hominis eluderes? &c. &c. Merum lentis frigus; quod vereor ne Cl. Schmid. auxerit 3. hunc dans conspectum, Ecce omnium rerum, etiam difficillimarum, spes tamen aliqua est. Ergone Tu facies ut homo nullam habeat spem? Quid audio? an spes montis in eo sita, ut calat, ut diffuat? &c. Sed videtur Vir Doctiss. voluisse nihil non tempore fieri vel in bonum, vel in malum. Proinde par non esse ut homo sine spe restitutionis jaceat tamdiu afflictus. Hæc hiant, & dissimillima, sane fiunt; ut totum illud ex dissimili quod hic captarunt R. Salom. Nachman. aliique alia adhuc via, nimis est coactum. Cl. Cler. 4. censet hæc spectare Dei potentiam, que quum tanta efficiat, consumarique res tam durabiles, mirum non esse si minus firma intereant. Id minus hic quadrare ten-

tiens subjungit, משל figurate orationis nexum subtilius querere supervacuum esse; quia in hujusmodi descriptionibus ejusdem ratio non semper habetur. Situlle mallem. Mellis procedit q. quod Merc. exhibet, de morte hominis irreparabili; nisi quod & ipse tandem detlectat ad aliquid minus aptum nexui, si montes stabiles; si rupes immotæ; si lapides præ luri; si terræ quoque, allusione aquarum consumuntur irreparabiliter: cur non & homo, raspius natura, interibit, idque sine spe iustitiationis? Sequebar olim; quod melior necdum via pat. ret. Similia ferime habent Doct. Belg. in not. quorum versio, istud si omittens, est nervosa valde, & rotunda, in certissimam hanc mentem Jobi: Irreparabilem esse occasum Hominis, et utque fatalem illam ruinam, haud secus ac Mons collapsi, Rupis a radicibus revulsæ; Lapidum a fluctu exorsorum; quia & Terræ, allusionibus attritæ, & absorptæ. Horum nihil, ubi semel corruit, aut absumptum est, instau-

19 אכנים ישחקו מים השטף ספיחה

עפר ארץ ותקות אנוש האברת :

20 התקפה

rari se patitur; ad quam similitudinem trigeminam, vel & quadrigeminam, nulla plane spes reviviscendi relicta ei qui semel occubuit, & יהליש ut Is. 14. vidimus. Est ergo Amplificatio illius Is. & continuatio Is. 11, 12. quæ ad finem usque capitis pertextitur. Cl. Cocc. ex parte noster est, quum hic statuit argui severitatem Dei ex eo, quod Homo mollissimus, instar durissimarum rerum, vehementi, & assiduo conatu absumatur a Deo. Videtur tamen plagas hujus vite magis respexisse, quam gravem illam mortis ruinam, in quam nunc acies Jobi defixa.

Ibid. Ad clariorem lucem observo, in priori figura הר נופל יבול Mons cadens diffuit, dissolvitur, proprie emarcescit, allusum ad usus signatos verborum נפל Cadere, & נבל emarcidum esse; quorum prius pro occumbere morti tritissimum; posterius נבלה, cadaver emarcidum & putridum ex se propagavit. Latinas tantum ideas confluenti alienius videri posset, quod Mons dicatur emarcescere: sed sciendum נבל proprie notare, omni succo ac rigore consumpto delabi, ac perire. Apud Græcos quoque, κατὰ βίβιν & dicitur omnia que collapsa & effluunt. Imago vere Orientalis, Mons collapsus, suaque sub ruinis ulterius dilabens, absque ut resurgere queat, ullæ se molitionis domo excitari; traductus ad Hominem, irreparabili ruina mortis oppressum. Comparatio ipsa intra fines naturæ consistere jubet: quod moneo, ne quis iterum Resurrectionem futuri seculi ignoratam a Nostro cavilletur.

Ibid. Anceps, sine יעתק convellitur, an veterascit petra e loco suo, nam radix עתק utramque notionem amplectitur. Prius ubique expressum cernas. Suspicio utrumque nunc intentum; ut sit, Convulsa veterascit, atque

aboletur, ut ne vestigium quidem sui relinquat; nedum ut a lapsu resurgat. Nihil pleniùs ad scopum, adfectumque Noltri, cujus mœorem infinitum hæc Schemata, vere Tragica, præbent introspicendum. Si *שׂוֹמֵם* minus placeat, eodem te reducet hæc vertendi ratio, quam prægnantem vocant, *Et petra veteravit e loco suo*, supple, *mota*, aut *revulsa*. Exemplorum extat feges.

Vers. 19. Gemina iterum comparatio in eundem scopum collineans. Prima est, *Lapides comminuunt aquæ*. Plerique dictum putant ut illud, *Gutta cavat lapidem*: quod, pro diversa hypothesi, diversimode accommodatur. Ili proverbio parum opportuna series, quæ vim requirit & violentiam, diluvii instar subruentem, & asportantem, sine spe restorationis. Agitur omnino de vasti ponderis lapidibus & saxis, alluvione ita exesis, ut sub pondere suo concidant, atque in profundum subsidant, nunquam emersura. Habes imaginem Mortis, alluvione sua genus humanum comminantis, & consumentis; absque ut cuiquam vel evadere, vel emergere, detur. *שָׁחַק*

est conterere in pulverem, & quidem cum vehementia, ut aliquid complanetur, & solo æquetur. Confer *Psf. 18: 43*. Id summo cum defectu hic positum agnoscere est.

Ibid. Majores fluctus ad sequens membrum existunt. 1. Doct. Belg. cum plerisque struunt, *inundat sponte nata sua pulvis terræ*. Id *Cl. Cocc.* est, *latam faciem terræ mutare sterili sabulo*. Hoc connexuit cum seq. *Vs.* Sic tu hominis faciem a pulchritudine sua in deformitatem mutas. 2. Quid *Cl. de Dieu* simili adspectu placuerit, reperies ad *Vs. 18*. 3. *Cl. Schmid.* mirum tropum finxit, *Pulvis terræ extendit inundationis instar sponte nascentia sua*. Mirabilem quoque confinxit sensum; si fiat nonnunquam, ut nulla detur seminis, nec messis sperari possit, superest tamen adhuc aliqua spes; quod ipsa terra abundanter prolatura sit sponte nascentia sua, unde homines vivant. Nolle Vir *Doctiss.* suæ isti filiolarum osculum, cum palma, dedisset. Commodius 4. *Cl. Clerico* visum, *inundas proventum pulveris terræ*; ad quod extendendum legit *שְׂפִיחֵי הָעֵפֶר אֲרִיץ*. Infelix crisis; qua *He*

Emphaticum in *Regimine* stare cogitur, quod pro *adfixo* bene federat. Non felix quoque

conatus, quo idem Vir *Doct.* *Spem hominis perditam trahit ad terræ fructus, qui sint spes agrorum*. 5. *Merceri* iudicio *סְפִיחִים* jam non sunt sponte nascentia terræ; sed decidua aquarum, earumve stillicidia, seu collectiones, quæ tandem, invicem junctæ, faciant inundationem qua omnia verrantur. Exilimat nempe a *סֶפֶה* adjunxit, non tantum fuisse *סְפִיחִים* in deciduis messium sponte enascentibus, sed etiam in deciduis seu collectancis aquarum, guttatim coeuntium, granorum instar. Hinc *Doct.* *Piscatori* anla 6. præbita vertendi, *inundas guttis ejus pulverem terræ*. Tetigerat hoc ipsum *Merc.* Utrumque merito displicuit; quis enim digerat stillicidia, & guttas, quæ inundent mox, diluviumque inferant? Originatio etiam arcessita. Idem dicendum de 7. sententia *Kimchii*, per *metathesin* a *סֶפֶה* verit, verrente fluxu abstulit, vocem nostram derivantis, quamvis alias opportunissimam esse notionem nemo inficias ierit. Certe *Genev.* ac *Deodat.* eam adsciscere non dubitarunt. *Ab. Esra* quoque, vi sententiæ ductus, *סְפִיחֵיהּ* per *גְּלִיחָהּ* *Fluctus* ejus, ex-

pressit. Similiter *LXX.* *Κόρυμπι* habent; & *Vulg.* *alluvionem*. A plurimis tamen, quod hi fluctus parum cohærere viderentur cum *terræ Nascentibus*, adhæsium certiori huic, ut putabant, notioni. Quanto cum incommodo, percipias ex explicatione *Cl. Cocc.* quæ sola aliquid tolerabile offert. Sane *terræ faciem ex leta in sterilem immutari* nemo sic descripserit, ut sponte nata ejus sabulo obruta dicat. Quid ponderis habent illa *Sponte nata?* &c. &c. Non agitur etiam de sterilitate, sed de irreparabili ruina terræ, cujus ne saxa quidem ab aquis omnia invadentibus & atterentibus tuta. Vide ergo 8. an accedere possis

Cl. Gussëtio, in voce *עֵפֶר*, novum hunc conspectum præbenti. *At interim tamen, monte in cadendo diffuente, rupe e loco suo migrante, lapidibus aqua attritis, tu postea inundationis instar copiose operies pulverem terræ productionibus ejus spontancis. Spem autem hominis perdidisti.* Tribus argumentis interpretationem hanc fulcit Vir *Doctiss.* Primum est, quod *Sponte Nascentia sint objectum minus notabile desolationis; quum renovatio terræ in iisdem*

20 Validus prægravas eum in perpetuum, & abit: mutans faciem ejus, sane expellis eum

20 התקפהו לנצח ויהלך נישנה

פניו ותשלחהו :

21 In- יכברו 21

dem merito constituatur, quippe quæ ab illis inchoetur. Alterum, quod spes hominis perditæ, æquirit terræ spem non perditam, etiam in gravissimis casibus. Tertium, quod וואלם sit adversativum. Recte vero; sed cum *Vs.* 14. neccendum. Doleo vicem excellentium ingeniorum, sic semet frustra fatigantium; ob male jactam *Hypothesin*, de *Lingua Hebræa* suis radiis lucente, ad instar solis. Quantum incommodi adhæreat huic expositioni non exequar. Sex ad minimum scrupulis urgetur. Sed videamus 9. quid *Bolucius* in medium dederit, eandem *Renovationem* terræ adhuc grandius & figuratius inducens. Vult nempe *Jobum* viribus exhaustum sese comparare *Monti*, *Rupi*, *Lapidibusque*, qui ex se quidem steriles, sed aquis attriti, in pulveremque diluci, reddantur fecundi; ita ut gramini, & alia sponte nascentia abundanter producant. Ver-

bum תשטה intransitive neccit cum עפר, ut sit, *Pulvis terræ inundabit*, i. e. abundabit, luxuriabit sponte nascentibus suis. Ad eam rationem nunc peteret *Jobus*, ut & sibi misere afflictio resciri, & fecundari, daretur, ad propagationem generis & familie. Simile quid reperias apud *Jarchinum*, qui etiam *Vs.* præc.

יכול emarcescit converterat in proventum feret, quasi a יכול. Hæc refutare nihil attinet. Ponam 10. quod jam olim proposui,

ex usu Radicis ספח ספח in *Dial. Arab.* *Sudit*, *effudit*. Inde sponte Nascentia, quasi *Fusa*, profusa a terra matre. Sed quidni in alia serie? *Fusa* aquarum, *Eluviones*. Sic sine *Metaphesi*, ex ipsa *Origine* & ספח, habes sensum, qui *num.* 7. comparebat. Construatio hæc est. ספחיה se refert ad מים azuus, solenni *Arabismo*, quo *als.* *sing.* *fem.* respondet *plurali masc.* Similiter תשטה I-

nundat, pro inundant susa earum, cum plurimasc. iterum *sing.* *fem.* conjuncto. Exempla nonnulla dedi in *Animadv.* *Juvenil.* *Plura* alibi præstabo. Per עפר ארין non intelligo superficiem, quæ immissa inundatione radatur, sed corpus ipsum terræ per eluviones detritum, & irreparabiliter absumentum. שטה

non est simpliciter inundare, sed aquæ fluxu sulcare & terere. Hinc ablucere, proluere, gravi aquarum impetu obruere. Cuncta hæc itringo tantum. Vis similitudinis tandem huc redit; ut *Terræ* alluvionibus irreparabiliter attritur, absumentur, absorbetur; ita *Terræ* incolas, *Mortis* torrente impetu, ac diluvie, verri, vehi, sorberi, sine ulla spe vitæ reparandæ, atque a communi illa clade vindicandæ. Geminum germanum est *Pf.* 90: 5. זרבתם Inundas eos, ac velut aqua torrente rapis ad mortem. Hanc esse genuinam *Jobi* mentem, non est quod pluribus arguam, quin universa series illuc feratur.

Ibid. Solide observatum a *Pagn. Merc. Cocc.* aliisque, posterius *Et* valere sic. Hoc si omnes tenuissent, in tam devia itum non fuisset. Nullus interrogationi locus, qua usi *Bold. de Dieu. Schmid.* Languet quoque cupulandi vis, quam *Cler.* retinuit, quasi ageretur de spe agriculturalum, & messe. Omnino spes hominis est spes reviviscendi; ut *Vs.* 7. dictum fuerat, *Arbori esse spem*. Quamvis autem *Et* per sic reddiderim, sciendum tamen signantius adhuc censerem apud Orientales in *Proverbiis*, & *comparationibus*: & non esse plane idem quod præmissio ut, Latinis est sic. Est potius, *Eodem modo*; comparatis absolute positus; *Mons cadens marcescit*: *petra mota loco veterascit* &c. *Eodem* plane modo *spem hominis perdidisti*; omnemque ei expectationem vitæ recidivæ amputasti.

Vers. 20. In hanc mentem gravissimis figuris pergitur, prævales ei in æternum &c. *Cl. Schmid.* cum interrog. extulit, *Ergone premeas eum perpetuo, donec e vita abeat?* &c. quasi esset

21 יכברו בניו ולא ירע ויצערו
ולא יבין למו :

22 אך בשרו עליו יכאב ונפש
עליו תאכל :

effet deprecatio presentium malorum. Idem visum Bolducio, sed citra interrog. Alii ceperunt pro voto mortis, & liberationis ex hac miseria; ut sit, *prævaleas ei in æternum* &c. Horum nihil quadrat. Minus adhuc *Vulgati illud, Roborasti eum paululum, ut in perpetuum transiret.* Ingenuæ *Vavass.* & de *Pined.* fatentur *Hebræum* potius adferre, *Fortior eo eris in æternum: prævalebis ei* &c. Hoc ad mala hujus vitæ jugiter prementia revocat de *Pin.* quem secutus *Cocc.* Ad mortis vim insuperabilem secundo filo applicuit *Merc.* qua semel victus, stratus, sopitus, reviviscere nequeat, *juxta naturam.* Utrumque amplecti licet; ita tamen ut posterius maxime intendatur. תקף

est gravissimum verbum, quod per vincere, prævalere, &c. declaratur. Ex *Dial. Arab.*

quæ **ثقف** servat, discimus, primariam vim esse **επιμαρτυρον** invicta duritie superare

aliquid, vel domare. Confer **חליש** ad *Vf.*

14. Alterum **הלך** ire, valet perire, abire,

absque spe redeundi. Sic **הלכה**

באיון, אצטו, & alia complura. **לנצח** inperpetuum,

in æternum, cohæret cum **תתקף**, &

infert idem quod *Vf.* 12. datum. Proprie est, in purum putum. Redi ad *Cap.* 4:21.

משנה פניו Mutans faciem ejus, ex mente

de *Pined.* referri posset ad varietatem adfectuum & perturbationum, qua homo subinde

diversos vultus sumere cogitur. Calculum addit *Cocc.* Melius, quod de *Pined.* adjecit de

Habitu moribundi aut defuncti. Solide *Merc.*

Vultum ejus ex nitido reddis pallentem luridumque.

Ego & *Morbos pallentes, & Luridam*

atque *horridam mortis faciem, complecterer, cum dissolutione & putredine, sub qua e terra*

21 *Invalefcunt filii ejus, & non cognoscit: evilefcunt, nec intelligit ad eos quæ pertinent.*

22 *Tantummodo caro ipsius super ipso luret: & vita ipsius super ipso emarcida luget.*

viventium expulsi jacemus. Huc fertur illud *emittis, expellis eum.* Nempe tanquam *impurum & foetidum* quid. Opportune laudatum a de *Pined. Num.* 5: 2. ubi de *ejectione ignominiosa leprosi extra castra.* Simul allusum ad *projectionem cadaveris.* Mœstus mœstia pingit Noster; & paratragœdiatur pro adfectu læviente.

Vers. 21. Certum, describi hic *abscissionem e terra viventium, quæ simul omnem cognitionem, ac communionem rerum hujus vitæ abscindat, in perpetuum.* Sic *Merc. Belg.* alique; a quibus secessionem facere non debuisset *Cl. Schmid.* dilutam inducens interrogationem, & ad *vivum hominem* hæc referens; in hanc mentem: *Ergone facies ut homo præ afflictionibus suis, nec ex liberis gaudium sentire, nec in ærumnis eos juvare possit?* Alia coactiora reperias apud de *Pined.* Nimis arguta quoque *Cocceji* illa *prænotio fortunæ liberorum vivis Parentibus negata.* Omnino prius tenendum. Addo, occurri tacitæ objectioni, ut videtur, quæ moveri posset adversus *Tragicam* hanc descriptionem Leti irreparabiliter confumentis. Nempe *in posteris* utique *vitantæ mortalibus* propagari. Ita sane vanitas humana ratiocinatur, sed eam hic refutat & deridet Noster, nihil inde utilitatis ac solatii ad mortuos redundare ostendens; qui & *Bona & Mala posteritatis suæ* planiffime ignorant.

Duo verba **כבר** *Gravis fuit,* & **צערו** *Exilis fuit,* diversimode a *Doctis Interpret.* exposita; pro diversis usibus. Nihil impedit, quo minus omnia complectamur; quin vis sententiæ id postulat. Ergo **יכברו** signat *Multitudinem, divitias, opes, gloriam.* **יצערו** contraria omnia infert.

Vers. 22. Pathetica sententia; quæ exercitiosos habet Interpretes. 1. feriem sequens. *Merc.* per *Prosopœiam* refert ad *Mortuum, cuius caro in sepulcro doleat, dum a vermicibus cor-*

raditur; & anima luceat, quod e corpore exierit, idque reliquerit escam vermibus. Hoc genus Hebraei vocant מליצה נמרצה Rhetoricam vehementem; in quam Ab. Esra & R. Salom. etiam inclinant. Posterior adpersit ex ingenio Thalmudico, tam molestum esse vermem mortuo, quam acus est vivæ carni. 2. Adfinis Chald. Paraphrasis, quæ duplex. Prima, carnem mortui dolere inter vermes; animam autem, quod iudicio sistatur. Altera, Carnem mortui dolere antequam claudatur super eum גוללה Lapis sepulchralis: (Male Feretrum ab aliis vertitur.) & Animam septem diebus super ipsum lugere in domo sepulchri. Talia commenta quum non possent non displicere cordationibus; quumque Merc. interpretatio etiam difficultate carere non videretur, aliud quaesitum. Cogitatum ergo 3. de moribundis quos dolor & metus mortis imminenti non sinant familie sue cura tangi, Liberorumve vel Bonis, vel Malis rebus, affici. Huc concedit Erud. de Pined. Aliis 4. commodius visum ad Miseriam totius vitæ hæc referre; quibuscum faciunt Pisc. Belg. Genev. Cocc. Schmid. Cler. Utriusque sententiæ mentionem quoque fecit Merc. in qua laborat nexus. Ad eum expediendum Cl. Schmid. interrogatione utitur haud commoda, quali sensus esset, Num homo ne ex liberis quidem percipiet gaudium, aut juvare eos poterit miseris? sed tantummodo in corpore & anima dolores experietur? Cl. Cler. ait agi de dolore hominis ante mortem, de sobole sua solliciti, cuius sortem ignorat. Cl. Cocc. argutiore sentu, parentes nihil causæ dixerint, si possit adflictio illorum liberis prodesse; aut in ipsis finire, ne transeat ad liberos. Nihil horum sive datur. Ipsi interim miseri suat, dum vivunt; corpore & anima. Cl. Guss. עליו reddendum putat Propter hoc, ut Hominiis Caro & Anima dicantur dolere dum vivit, quod futuram liberorum sortem ignoret. Sic ille sub Rad. עלה, non admittens עליו pro in ipso, vel super ipso. Omnia hæc arguunt magnas angustias; in quas deventum ob Carnis post mortem dolentis, magisque adhuc, Animæ lugentis, duram nimis figuram, quam periculo non vacare existimabatur. Abusus sane Codurc. quum apposuit, Ἐξ ἑσθ' ἰδὼν φερέτω βαρῶν; & pænis post mortem exantlandas, in

purgatorio videlicet, hinc elicit; addito mifico discrimine inter damnatos, & animas in purgatorium relegatas; quod ad posteriores nullus sensus pertingat miseriarum alienarum; quum priores etiam aliorum causa torqueantur; ut Divos de Fratibus anxius erat. Luc. 16. Doleo talia viris cetera non indoctis excidere posse.

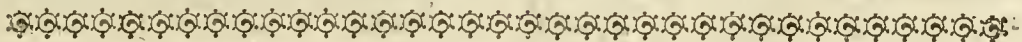
Ibid. Quid ergo? dicemusne cum Cl. Drus. Animam hic esse Corpus ipsam, sive cadaver? Sic Magnos Interp. in Ps. 16. Animam in

שואל non deferendam, de Cadavere explicuisse notum. Sed nunquam probabitur נפש hunc usum induisse: nam loca Legis, ubi de Anima mortui agitur, unde pollutio contrabatur, aliam habent relationem. Dicemusne animam lugentem induci post fata, quod desiderio tangatur sui corporis, atque ejus sorti quodammodo indoleat? Id cum saniore Doctrina non quidem omnino pugnaret; sed ab hoc loco est alienius. עליו etiam aliud exigit, ut mox patecet. Nempe ad veteris Linguae ancoram omnis hæc fluctuatio cessare poterit; secundum quam נפש גאטס haud dubie notat Halitum oris, & vitam animale, quæ inde pendet. Ea cum בשר Carne, rite juncta. Adhibita autem magno cum delectu verba כאב moruit, & אכל luxit; quorum prius ex Origine valet luridum esse: alterum m. vivere, ἔσθ' ἔσθ'. Jam ajo nihil gravius, nihilque decentius, posse exegitari ulla in Lingua, quam quod Jobus hic extulit, ad luctuosam conditionem mortis pingendam. Primum membrum, Tantummodo Caro ejus super ipso mareat, proprie esset, Lurescit, lurida tu be absorbitur. עליו super ipso interiore pollet elegantia; quam non attigerunt, quibus Caro super ipsum, valet, qua vestitus est. Hoc quia minus quadrabat in seq. colo, ansam dedit Cl. Guss. in neutro exponendi, propter hoc. Alii volebant propter semet ipsum. Plerique hinc collegerunt de Virva agi, quia עליו ex nexu referendum ad אדם hominem ex Ps. 19, 20. aliter exponi nequeat nunc, quam in ipso, dum ei adest & caro hæc, & anima, necdum per mortem diremæ. Vid. not. Belg. nec

nec non *Cocc.* qui habet, *Apud ipsum. Cler.* inseruit, dum adest ei caro, & praesens est anima. *Schmid.* alienissime *super ipsum*, propter peccata sua; quae nimis rigide puniat Deus. Proxime ad verum *Merc.* In ipso; nec tamen vel commode, vel dilucide satis: *Mibi Super ipso* est, dum ita mortuus jacet; *super homine*, quem mortis saeva illa & indomita vis oppressit, *Lurida moeret caro*, & perpetua semet tunc consumit. Non debuisse *Doct. Merc.* de vermibus hic cogitare: quia *rosio* ista & *depassio* non multum durat. At Noster per omnia secula cogitationem suam dimittit, quorum longissimo cursu volvente hoc dictum in *Mortuus* & competit, & expetit; *Lurida moeretque super iis caro ipsorum*; in *tetrum pulverem* & *putrorem conversa*. Prius *Lurida* proprie, posterius *Moeret* improprie; ut *Agri*, *Arbores*, alia dicuntur *moerere*, quum *siderantur*, & *exarescunt*. Appositissima *Σάλας*. Eandem in posteriori membro facile etiam agnoscere est, ex *Marcendi* proprietate sub *אבל*; unde *reddo*, & *Vita ejus super ipso lugens marcescit*, vel *emarcida luget*. Com-

modissime ad genium *Linguae suae* exprimere potuissent *Graci*, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτῆ ἐπ' αὐτῷ κατέβηται, nam verbum illud utrique usui aptum. Minus opportunum, quo usi *LXX.* πνεύμα, quamvis nec illud sublimior *Itylus* abnuat pro *Vigore absunto marcere*.

Ibid. Habes *pieturam* plusquam *Tragicam Mortis*, quemadmodum ea Nostro in hac *Contestatione* cum Deo debuit obversari, in quam constipavit quicquid formidolosum, acerbum, dirum, ferale, in ferali illa ac fatali naturae dissolutione, quae omnibus irrevocabiliter est subeunda. Arctissima cohaerentia cum *Vs.* praecedenti: quid enim *Posteritatis* vel *fluentes res opesque*, vel *adflucte*, ad illum qui *totus in pulverem extabescit*, atque *in perpetuum extinguitur*? Enervata simul obiectio, *ibid.* indicata. Nec omnino rejiculum forte quod apud *Merc.* enotatur nomine quorundam, qui haec putabant *opposita promissionibus suctorum, de augenda posteritate*; vel & *delenda* &c. Pronior essem in hanc opinionem, si adversus *Amicos Actio* esset instituta. Nunc eam in medio relictam malim.

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

חתימני אליפז ייען *Vers. 1.* *Vers. 1.* **E**T respondit Eliphathus Themanita, ac dixit:
 ויאמר :
 החכם יענה דעת-רוח וימלא *2*
 קרים בטנו :
 הוכח *3* *3 Ad*

Vers. 1. Huc usque *Primus orbis* acrium certaminum. Ea, ut fit, animos utrimque magis ac magis irritarunt; & non tantum *Jobum* provexerunt ad inmodestiores sui defensionem, verum etiam *Amicos* impulerunt ad vehementiam plus quam censoriam; quam in hoc *secundo orbe oppugnationis* adversus *Nostrum* destrinxerunt, telis jam non

oblique, sed directe, in eum, tanquam *improbitalis manifestum*, intortis. *Primas* iterum partes & hic sibi vindicat *Eliphathus*; tonitrua & fulmina miscens; quae graviores mox procellas trahent, quibus, ad illius exemplum, a sociis detonabitur. *Oeconomia capitis* illustrationis haud indiget. In nexu quoque evolvendo non laborabitur. Cuncta ad *scopum*

3 Argutando sermone qui haud prodest; verbisque in quibus nihil utile.

4 Quin Tu infringis Reverentiam; & minuis precationem coram Deo.

5 Sa- ביי

3 הוכח בדבר לא יסכון ומלים

לא יועיל כס :

4 אף-אתה תפר יראה ותגרע

שיחה לפני-אל :

rum recta feruntur, Meritissimo jure in Jobum nunc expetere, quicquid irarum cœlestium, dirarumque, Improbis denunciantum.

Vers. 2. Acerbus Sarcasmus. An sapiens respondebit scientiam venti? Respicitur ad Cap. 12: 2, 3. & 13: 2, 6. atque per Ironiam nunc Sapiens titulus Nostro datur. Scientia venti, pro ventosa, i. e. inanitatis, superbie, & vehementiæ plena, pulchre negatur proflari debere a חכם פארום solido, solide compacto, quippe quem tangere nequeant, nedum inflare, folles insipientiæ. In eandem figuram tendit venter vento Orientali impletus. קדים

Eurus non vehemens, tantum, sed & subtilis, ac noxius, velut halitu flammeo fructus urens, ut docte ex Colum: annotatum a de Pined. quem hic consuluisse non pigebit. Monuerat quoque Merc. a quo non erat, cur dissideret Schmid. quasi hic tantum Vanitas notaretur, ut in V. 4. Perniciositas. Idem Vir Doctus nescio quid λαπρολογί, quum Ventrem a Merc. aliisque per Mentem explicitum, mavult strictius retinere, quia venter est sermonis instrumentum, ad quem proferendum, pulmones ventum concipere debeant; ut ventrem Euro implere nil aliud sit quam sermones vanos habere. Sed unde quæsto Sermones Vani? an non ex Animo tumido atque inflato? Ergo fieri nequit ut Venter ille internus non conjungatur cum externo; de quo siluere reliqui Interpretes, quia figura ipsa eundem supponit. Ita mox V. 35. hujus Cap. Venter parans fraudem, aliudne quam Mens, ejusque interior sinus ac recessus? Nemo tamen neget ad proprie dictum Ventrem alludi, quum gravidus inducatur, malumque sibi suam parturiens. Similiter gravidum ventrem & hic tenendum crediderim, nam implere pro gravidare tritum. Pro utero substituas licet

utrem vento impletum; qua figura aliter paulo usus Elibi Cap. 32: 19. &c. Sed hæc tam adfinia ut unum idemque Schema constituere cenferi debeant; quum & Elibi se gravidum verbis, & parturientem, haud dubie dicere voluerit. Ceterum in Vento Orientali suspicatur Cl. Cler. respici ad Philosophiam inanem Orientalium, cui addictum Jobum innueretur. Cognatum quid Esaj. 2: 6. מלאו

Pleni sunt præ Oriente, vel, ut alii, ex Oriente: ubi Cl. Vitr. consulendus; unde uterum, utremque simul, gravidum, & ibi comprehendi percipietur. Sed sufficit Ventus Orientalis, pro subtili, noxia, vehementi, & turbinis instar pergente ratiocinatione. Ad hanc formam cuius proverbium,

ريحه لاقيت اعصابا

Ventus ejus obvium habuit Turbinem; quum Vehemens vehementiori, aut superbus superiori, concedere cogitur.

Vers. 3. Ad structuram verbulo teneatur, הוכח Arguere tripliciter posse capi; vel, Arguetne? vel, per ell. ל Ad arguendum; vel ב omisso, Arguendo. Hoc & mollius mihi, & uberius, quum sic declaretur, quo pacto scientia ventosissima sinu cordis concepta effletur,

& effundatur. Verbum יועיל solet referri ad חכם, ut sit, quibus nil proficiat. Nonnulli indicant יועיל impersonaliter positum, pro utilitate. Id spretum, quia non satis intellectum: nam revera grandius quid & figuratius hinc existit: Arguendo sermonibus in quibus non inest. יועיל id quod proficiat. Græce dixeris αἷς ἀφελῆται σὺν ἐμοί, pro αἷς ἀδὲν ὀφελῶ.

Amant Hebræi, & Arabes, verba transfere in con-

כִּי־יֵאָלֵף עֹנֵךְ פִּיךָ וּתְבַחֵר
לְשׁוֹן עֲרוּמִים :

5 Sane os tuum docet iniquitatem tuam; & eligis Linguam astutorum.

6 ירשיעך

6 Im-

conditionem nominis. *Fer. 2: 8.* אַחֲרֵי לֹא post non proficiunt ambulat. i. e. post idola. *Ibid. V. 11.* Populus commutavit Gloriam suam בְּלוֹא יוֹעִיל pro non proficit: i. e. pro idolo noxio, ac pestilenti. Eadem ratione & hic intelligas licet sermones perniciosos, qui Religionem minuant, atque opiniones pestilentes serant.

Vers. 4. Disertius hoc ipsum notatur, atque minoribus amputatis, in Religionis partibus capitalissimis urgetur; quæ sunt Reverentia summi Numinis, & ejusdem veneratio per preces &c. *Cl. Cocc.* cum *Interr.* effert, *Etiamsue tu aboleres timorem?* Movit credo magnum *Interp.* incommodius illud *Merceri*, *Quanto magis, cum tu irritum facis timorem.* Satis plenum quoque haud putem *Pagnini*, & *Schmidii*, *Etiamsue tu.* Omnino dandum cum *Doct. Belg.* *Quin tu;* quod vehementiam accusatoris fortius exprimit. פִּי־יֵאָלֵף: Timor, pro Religione sive Reverentia Numinis absolute, gravitate cothurni, adscitum quoque a *Græcis & Latinis.* הִפֵּר irritum facere, abolere, quid sonet ex *Origine Rad.*

פִּיךָ, haud satis mihi compertum. Ex conjectura quorundam *rumpere, infringere,* retinui, donec certius quid adfulgeat. Sequens colon ita a *Cl. Cocc.* conversum, *Et traheres loquelam coram Deo?* quasi indicium timoris depositi adderetur, in confidentia loquendi coram Deo. Supponitur *Originem* verbi גָּרַע minuit, esse in *trahendo;* de quo ad *V. 8.* plura. Vox שִׁיחָה etiam per *querimoniam* vel *nugationem* tunc verti posse censet ὁ πῶν, qui שִׁיחָה pro precibus vix admittit; atque etiam scrupulum movet ex eo, quod גָּרַע pro minuire postulet מִן: cum accusat: autem valeat in totum tollere sive detrabere; quod

quidem nimis atrox esset. Equidem non video quare; nam *duriora* mox verba volabunt. Dubito tamen an non *querelas* convenientius reddas, sive *preces querulas & summissas.* Forte adhuc commodius quid per *Originem* Radicis שוּחַ cum tempore exprometur.

Loca Ps. 102: 1. & 142: 3. *Comprecatationis* vim satis stabiliunt, sive jam proprietates sita fuerit in *effundendo,* sive in *subsidente;* de quo alibi. Has consequentias a censore arreptas statuit *Merc.* ex eo quod *probum & improbum juxta consumi* dixisset. Id a *Cl. Cler.* assumptum, cum mirifico confectario, *hæc omnia ostendere, non cogitasse eos, qui in hoc libro disceptant, de premiis aut penis alterius vitæ.* Contrarium plane ex hoc ipso loco collegisset *Vir Doctus,* si æquior in causa Arbitrari sedere voluisset. Statim id sentias, si attendas ad *Judeorum* opinionem, qui *Jobum* hic perstringi censent tanquam *abnegatorem providentiæ, & resurrectionis future.* Jam si censura in eum propterea stringitur, necessario consequitur, oppositas veritates, ut nunc ab *Eliphazo,* ita antea a *Jobo* quoque, creditas fuisse. In eo tamen errant *Judei,* quod *Jobum* providentiam negasse ex *criminatione* hac pro certo concludant; quum *Eliphazus* haud dubie consequentiam aggravet. Ea interim satis speciose necti poterat, ex *Tragica* illa capitis præced. declamatione, & *expostulatione* cum Deo: in qua proinde *Resurrectionis* vestigium nullum agnovit *Eliphazus;* quod obiter notandum duxi, ad confirmationem eorum quæ *V. 12. Ibid.* discussi.

Vers. 5. Ambiguitas structuræ distinet *Viros Doctos;* verti quippe potest *Nam docet iniquitas tua Os tuum:* itemque, *Docet iniquitatem tuam.* Prius amplexus post *Vulg. de Pin.* ut *os & Lingua* hic inducantur tanquam *cordis discipuli.* Jucunda imago traxit & *Cocc.* qui hinc quoque nexum adjecit, quod *Peccato Doctore & informatore loqui timorem Dei minuat.* *R. Salom. & Pisc.* idem dederunt. Posterior sequitur *Merc.* ita connectens, ajo te

6 Improbum te pronunciat os tuum, & non ego: & labia tua testantur contra te.

7 An primus homo natus es? & ante colles es progenitus?

8 An

6 ירשיעך כִּיך וְלֹא־אָנִי וְשִׁפְתֶיךָ יענוי־כִּיך :

7 הַרְאִישׁוֹן אֲדָם הוֹלֵךְ וְלִפְנֵי גִבְעוֹת חוֹלְלָה :

8 הַבְּמוֹד

solvere timorem Dei, quia hanc iniquitatem tuam satis docet os tuum, tuisque sermo. Id languidius. Vehemens Eliphazi adfectus rapit ipsum, ut autumo, ad confutandam illam confidentiam, qua Cap. 14: 19. dixerat Nolter, *Quis est qui litem intendat mihi?* & *Vs. 22, 23. Quotnam mihi iniquitates?* &c. aliaque in eandem mentem. Ex abrupto hinc, *os sane tuum docet iniquitatem tuam.* Non est quod testes conquiramus, te *Injustum & improbum* esse. Ex *Vs. seq.* clara res est. Alterum quoque membrum eodem pertinet; quod nimis argute iuersum, *Atqui eligere debueras linguam callidorum & sapientum.* Rectius plerique, *Et eligis linguam versutorum.* In malum habes idem hocce vocabulum

עָרוֹם Cap. 5: 11. In תְּכַהֵר allusum, & retortum, quod Cap. 9: 15. extat; quasi diceret; *Nimis palam sane eligis, & tuam facis, veteratorem Linguam Hypocritarum; qui crimina pingere & incrustare solent; cum Deoque contendere, undique conquisitis ratiociniis.*

Vers. 6. In eandem vehementiam subnexum, *Condemnat te os tuum; non Ego.* Nonnullis placet *Condemnet;* quod dilutum. Fortius adhuc erit; *Reum peragit, improbum pronunciat te, os tuum.* Nempe hæc non pertinent ad presentem criminationem, quod *reuerentiam Dei abolererit;* ut vulgo exitimatur; sed ad *Universam Causam; improbusve esset Nolter, an probus?* & retunditur illa vox toties sese *Iustum* asserentis. Eodem tendit, *Labia tua respondent contra te.* Forensium usum *Testimonii dicendi* uno ore omnes hic insinuarunt. Sensus huc redit, *Non ego; non scii, te improbum pronunciamus, sed tuum ipsum os: Disertissimum testimonium ferentibus, & subsignantibus, Tuisque labiis, de contumacia, superbia, & arrogantiâ incredibili, qua te Herinam esse & miserum peccatorem, oblitus esse videris.*

Vers. 7. Huc telum illud acerrimum. colli-

neat, *An אֲדָם ראשון natus es?* Anceps. 1:

Primus Adamus nonnulli. 2. *Chuld. Prior Adamo,* אָדָם אֶתְּמַר אֶתְּמַר אָדָם. 3. *Alii primus hominum.* 4. *Alii prius homo,* appellative:

quod אֲדָם ראשון ex norma Linguae stituentum fuisset. 5. Per flexum non inconcinnum alii, *An primus natus es homo?* 6. Grandius quid tentatum a *Schmid. An aeternus,* אֲנִי הוּא הוּא אֲנִי, *qui homo es, natus es?* ראשון אָדָם inter

Aeterni Numinis titulos. Audaciuscule id de *Filio Dei* intelligi posse subjungit, quasi rogaretur, *essetne aeternus Dei Filius, & essentialis Patris Sapientia?* Cl. *Coccejo* idem adriferat, qui adduxit ex *Joh. 1: 30. אָדָם אֶתְּמַר אֶתְּמַר אֶתְּמַר*, & mysterium illud *omniumque* per *Eliphazum* innuit. Præfert tamen, ut implicius, *Nam quid primus hominum nascebaris? Num is qui primus hominum fuit, non fuit, sed Tu? ut a Deo primam hauseris scientiam: utque seruaveris primam integritatem nature.* Huic explanationi & ego primas defero: nisi quod animi pendeam, litne potius אָדָם אֶתְּמַר אֶתְּמַר אֶתְּמַר, non appellative, sed proprie sumto *Adamo.* Certe fieri vix potest, ut ad *Adami* nomen non allusum sit, ubi ascenditur ad *Mundi Originem & natales.* Allusionem & *Coccejo*

obvertatam patet. Sic אֲדָם simul *Adamum,* simul *Adamidus* signaret. Hoc duplicem admittit adspectum: nempe, *primus Adamidarum Adamus,* quo *Cocceji* meditatio fertur: vel & *prior Adamo & Adamidis omnibus.* Illuc sequens colon ducere videtur, *Et ante colles efformatus fuisti?* quamvis haud diffitear, per *gradationem* quoque rem expediri posse; ut *Et* pro *Aus* capiatur. Strictius tamen retento *Et,* ultra *Adamum* recurramus necesse est; quando *prior Adamo, Adamidisque,* crit *Homo alterius Nature & Originis,* quam universum genus humanum, cum suo progenitore: qui Deo mundum producenti jam.

8 הבסוד אלוה תשמע ותגרע
אלך חכמה ;
9 מה ידעת ולא נרע תבין
ולא עמנו הוא :

8 An in secreto Dei Auditor fuisti? & traxisti ad te sapientiam?
9 Quid novisti, quod non noverimus? intelligis, quod non nobiscum sit?

10 גמ

10 Etiam

jam tum adfuerit, eique ut *consiliarius* asserit.

Vers. 8. Huic ironie audaci subservit & illud, *An in secreto Dei audivisti?* An tu non *Terræ filius*, sed nobilioris & sublimioris forte *Originis*, in *cælo ipso profeminatus*, *Cælestibus arcanis*, & *consiliis interfuisti?* usque Auditor *adstitisti?* Exquisita phrasis שמע בסוד, quæ singularem Emphasin possidet, percipiendam ex cognata עמד בסוד *Stetit in secreto, Jer.*

23: 18, 22. pro *Sanctioribus consiliis interfuit*; vel *adstitit* ut *minister*. Grandius & dignius adhuc aliquid subesse existimem nostræ formulæ, ut *Audire in secreto Dei absolute valeat Consiliarium intimum Dei agere; communicatis secretissimis quoque & arcanissimis consiliorum*. Hoc similiter ex *Jer.* 22: 18. colligere est, *Quis stetit in secreto Domini, & vidit, audivitque verbum ejus? quis inquam purgata aure excepit verbum ejus, & audivit?* Nempe, ut *consiliarius*, & *Assessor secretioris ac sanctioris consilii*. Cl. Schmid. pro sua Hypothesi hic confert *Job.* 8: 26. & 16: 13. *Audire* referens ad *sapientiæ Divinæ communionem & communicationem æternam*. Eo usque *Ironiam* suam intendisse *Eliphazum* hand crediderim. Schema sat *vehemens*, ut rogetur Noster, *Affederitne Deo consiliarius intimus, quum Mundum condere moliretur?*

Ibid. Minus expeditum sequens תגרע, ad quod decem, & ultra, conatus. Præcipuos libabo. 1. *Merc.* ex 2. *masc.* cum plerisque, *detraxisti ad te sapientiam, ceteris hominibus adentam quasi, & subductam*. Huc revocari possunt quæ *R. Salom. Pagn.* alique, ratione nonnihil variante, prodiderunt. 2. in 3. *fem.* *Aben Esra*, *An indiga tui est sapientia?* vel, *an sapientia Dei exigua, si ad tuam conferatur?* Hoc & *Vulg.* expresserat, *Et inferior te erit ejus sapientia?* Confer de *Pined.* qui & de suo aliquid subnectit minus

accommodum, quasi serio adfirmaretur, *Sapientiam Jobo præclusam, & occultatam*. 3. *Aliter* adhuc *Tigur. Vatabl. &c.* *An diminuetur ad te sapientia, an in te solo habitat, neque ultra te terminos suos extendit, tecum moritura?* Argute. 4. *Argutius quoque illud Cl. Schmid.* *Num emanat ad te sapientia?* quasi ad *Emanationem & Originem divinam iterum respiceretur*. Significationem istam exsculpit ex *Cap.* 36: 27. Hinc non multum abit, quod ad formam loquendi, *Cl. Cler.* 5. dans, *Et minuta ad te sapientia?* i. e. *tecum communicata*. 6. *Cl. Cocc.* themati גרע

subjiciens, ex conjectura, primariam vim *Trabendi*, ut *VJ.* 4. tactum, inde elicit, *Et atrabis, paulatim pertrabis, ad te sapientiam?* Hoc a *Doct. Belg.* quoque expressum fuerat. Idem ex usu *Arabum* sub عر

nova figura auctum dedi in *Animad. juven.* *An tu sorpsisti & hausisti ad te sapientiam?* Nempe a *Trabendo* facilis transitus ad *attrahere, sorbere, in se resorbere*. Inde propagari potuit *subtrahere, diminuerere*, quatenus opponitur *augendi & addendi* notionibus. Fateor tamen hæc mihi nondum ita liquida esse, ut liquido iis animo acquiescere possim. Ea *Originibus* examinanda reservo. Nunc quidem inclinarem nonnihil in *Ab. Esrae* sententiam, ut *חכמה* absolute sit *sapientia Dei, que*

Indigens fuerit, אל ad Jobum tanquam *consiliarium*. Dixi olim גרע Dei *ficere ad aliquem, nunquam esse indigere alicujus; sed Locutionum prægnantium classi si & hanc inferamus, nullus erit scrupulus: ut Dei sapientia quasi in se defecta concipiatur ad Jobum respiciens, cumque consiliarium adsciscens*. Nil definio.

Vers. 9. Ab *Ironia* reditur ad *Serium*. Nihil obscuri. Unum tantum moneo, ad ele-

10 Etiam canus, etiam decrepitus, inter nos est; grandis prae patre tuo dierum.

11 Anne parum prae te consolationes Dei: & verbum lenissime tecum habitum?

12 Quid

gantiozem usum עִמָּנוּ Nobiscum, eundem quoque Arabibus esse pertritum, sub مع cum, & عند penes vel apud: ut penes nos, vel nobiscum, designet cognitionem penitus comprehensam.

Vers. 10. Cum saenore suus Jobo redditur aculeus, quo Cap 12: 12. focios pupugerat. Brevioribus autem hic esse licebit, ob ea quae ibi discussa. Ad vim verborum paucis teneatur שֶׁנֶּמֶן esse Senem qui canis incipit spargi, ut شَيْبָא Arabibus signat primam canitiem proprie; a miscendo. Alterum יָשֵׁן rotat senem decrepitum. Fugitiva Origo revocari posse videtur ex וּשְׁן, unde per geminationem וּשְׁוּשְׁן, est confusus & impeditus loqui, a primaria notione strepitus rei aride. Hinc ad decrepitam senectutem proclivis metaphora. Ad כְּבִיר annotatum ab Ab. Esra, in Lingua Kedarena iusurpari pro גדול Magna. Ita est; & כְּבִירֵי a omnem magnitudinem complectitur: sed addere potuisset, speciatim in aetate proveciore frequentari. Ita dicunt שֶׁנֶּמֶן שֶׁבֶּיֶן Senex grandis, grandævus. & כְּבִירֵי in Camuso est طعن في السن provecioris aetatis factus fuit. Alia olim dedi; quae non peto.

Vers. 11. Minus appositum illud Cocceji, Tantus es, ut non sufficiant tibi consolationes,

10 גם---ישׁב גם---ישׁישׁ בנו כְּבִיר
מאריך ימים:

11 המעט ממך הנחומות אל ודבר
לאט עמך:

12 מה---

quas Deus toti piorum gregi indulset, ut colloquium Dei deposcas? Longius adhuc abit, quod consolationes Dei trahantur ad Præmia & beneficia Dei olim impertita; iterumve impertienda, si respiciat. Hæc & alia invenies apud de Pined. & Favall. laborantes in LXX. cum Vulg. iisdemque cum Hebræo conciliandis. Omnino Consolationes Dei ab Eliphazo oratorie vocantur tum sua ipsius, tum sociorum, monita promissionibus mista, quibus jacentem & emendare, & erigere, hæcenus conati fuerant. Consentiant Merc. Belg. Schmid.

Nec dissentiant, quibus אלה hic erat אלה quasi consolationes istorum, vel istæ, quibuscum facit Pagn. Id exilius. Aliis consolationes Dei, ut montes Dei &c. sed in omnibus illis phrasibus, peculiaris relatio ad Deum: & Emphasis, inde redundans, haud quaquam negligenda. Ut hic. Consolationes ex Deo, ejusque verbo, haustæ, & secundum Deum adhibite. Huc tandem & Cocc. inclinât.

Ibid. Mire torquet, & torquetur, alterum colon, ob rarius לאט, quod ad cognatum

לָט med. Vaw revocatum a plerisque. Hinc datum, Et an aliquid absconditum apud te? Id Mercero valet, Estne aliquid Divinum penes te reconditum, prae quo Divinas nostras consolationes contempnas? Receptum a Doct. Belg. Aliis visum, Estne aliquid deceptionis aut mendacii tecum? vel enunciative potius, Imo verbum mendacii penes te est. Id captatum ex usu vocis לָטִים pro incantamentis Exod. 7: 22.

a Periz. cujus vestigiis insistens Schmid. exhibet, Et verbum ementitus est tecum? Deus nempe. Nil durius. Nec commoda satis reliqua interpretamenta, quae ex Merc. de Pined. aliisque, repeti velim. Mihi unice aridet, quod post Jarch. tenet Cocc. Et ver-

מה יקחך לבך ומה ירומן 12

12 Quid te rapit cor tuum?
& quid fremitum volvunt oculi
tui?

עיניך :

13 ביי

13 Quod

bum quod clementer agit tecum ; ut thema fit
לט lenis fuit. Iude לט Lente , leniter ,
pro באט , 1 Reg. 21: 7. & לאט 2 Sam.
18: 5. pro Clementer. Cum He Emphat.
לאט. Hinc ad Lenitudinem verbum , perele-
ganti structura , pro lenissime & clementer dic-
tum : non pro meritis , sed ex tenero adfectu ;
quo te , veterem sodalem , complexi fuimus.

Quasi diceret, Nescis quo rapiare, & quo te-
mere ruas. Non infeliciter Schmid. Quare
produnt adfectum oculi tui? Interpretatur de
Irato oculo, semet contrahente & torvum tuen-
te, inter crebros natus. Simile quid expres-
sum a Vulg. Quasi magna cogitans attonitos habes
oculos? Hi non tam sunt Nictantes, quam
torvo & feroci obtutu defixi oculi, notante de
Pined. Rem haecenus incertiolem dirimere
poterit Thema ex Arabia reductum, quæ non

Apud Arabes لט valet Teniore amo-
ris vel commiserationis adfectu ductus fuit , a
notione primigenia Lenioris murmuris, quale
est aquarum placido cum susurro labentium ; un-
de illustrabis Esaj. 8: 6. vel ventris stridulum
sonum reddentis. Hinc ansa data intima com-
miserationi, quam verbo سواى سواى signant
Sacrae Literæ, a visceribus commotis & mur-
murantibus. Hæc origo si patuisset, nemini
scrupulus manere potuisset circa לאט cum
תנחומות consolationibus rite connexum, ex
teniore adfectu videlicet profectis. Dices
asperas fuisse censuras Amicorum. Verum.
Nec tamen ipsi, ut fit, idem visum: sed
clementer nimis tractatum Eum, qui, ut im-
probis, omnibus diris, & execrationibus, o-
nerari merebatur. Hanc ergo nimiam clemen-
tiam splendida deinceps bile largiter pensa-
bunt.

tantum servat رمى نكتavit oculo,
aut labio; sed etiam رزم رزم sub aliis no-
tionibus; quas hic exhibuisse e re fuerit.

Verf. 12. Superbiam, contumaciam, &
spiritus indomitos Jobi perstringi, palam est;
eumque in sensum a plerisque recte accep-
tum prius, Quid te rapit cor tuum? Ad po-
sterius, ירומן major hæsitatio. Nil propius
erat, quam ut verbum nusquam alibi pro-
stans, conferretur cum רמו, quod
Chald. Syr. & Arab. est Nuere, nutum dare,
præsertim oculo, ac supercilio. Inde plurimis
placuit, Quid nutant & nictant oculi tui, mo-
re elatorum, alios ex alto despicientium? Cl.
Cocc. paulo aliter, Quo collimant oculi tui?

المرزم من الابل
البارك علي الارض الذي
لا يقوم من الهزال والاعياء
وقد رزمت الناقة رزوما
ورزما قامت من الاعياء
والهزال ولم تحرك فهي مرزم
ويقال للشابت القايم
علي الارض رزم قال
الشاعر مثل الحادس الرزم
والمرزام صوت الرعد ورمزمة
السحاب والسباع اصواتها
والرزم الزيم الزيم قال
ولاسودهن علي الطريق رزم
Part. رزم دicitur de camelo procumbente su-

13 Quod identidem adversus Deum laxes spiritum tuum : & emittas ex ore tuo verba.

13 כי-השיב אל-אל רוחך והוצאת

מפיך מלין :

14 Quid mortalis ut purus sit ? & ut Juitus sit , natus mulieris ?

14 מה-האנוש כי-יוכה וכי יצדק

ילור אישה :

15 Ec- הן 15

per terram , nec amplius stare valente prae macie , vel lassitudine . Item רוּם in eodem ita stante prae iisdem , vel macie , vel lassitudine , ut se movere nequeat , cum part : רוּם . Item ruzem dicitur qui fixato & stabili gradu adstat . Tale illud Poëtae , ut compactus corpore , firmoque gressu perstans elephas . In inf. 4. ארוּם fragorem tonitruï designat ; & רוּמה tum nubium , tum ferarum , notat murmura earum . רוּים pro Rugitu , in illo , Et leonibus earum in via rugitus est . Non mirabere hinc in XI. conj. monente eodem Lexicographo extitisse

امزمام الرجل اذا غضب

Vehementius iratus fuit vir ; nam vel a fremitu & murmure feræ , vel a nube murmurante , promississima est translatio . Notari cum pri-

mis velim , מרומות מרומות apud

Poëtas appellitari Nubes fragore multo fatas , & tempestatem cæco murmure minantes . In Diw. Hudeil .

ودفقة من مرمى الشقايف

Et impetus susus a murmurante Fissarum imbre & fulmine nubium .

Hinc excellens mihi imago sese offert Oculorum truci supercilio minantium . Sic 'סופים יונקו יונקו , Eurip. in Ipp. V. 173. Superciliorum tristis nubes : & σφοδρῆς cui tristis severitas nubilat oculum ; qui dicitur σφοδρῆς ἄμυστος , Electr. 1078. Ad eam formam Horat. dixit , Deme supercilio nubem . Similiter Æsch. 7. ad Theb. 235. pingit , ὑπερ' ὀφθαλμῶν ἀμυστῶν ὑπερ' ὀφθαλμῶν supra oculos suspensam nubem , ad gravif-

simum mareorem cum desperatione significandum . Ejustæm cothurnus in Prem. Vinct. V. 144. dat φοβῆσαι ὀφθαλμοὺς ἀμυστῶν δακρύων horridam caliginem lacrymarum plenam , quæ ἴσους ὀφθαλμοῖς oculis irruit , & infest. Gravissime quoque Eurip. Med. 107. Ἐξαιρημένοι ἴσους ὀφθαλμοῖς elevans se nubes ejulatus , que mox majori furore incandescet . Ad istud Schema Tragicum hic habebimus oculos attonitos non tantum , sed & attonantes , ut sic dicam , & truci ac nubilofo supercilio terrentes . Restat aliud quid , in Originibus exequendam , ubi omnes has notiones , quas ex Gjuubarïo produxi , ostendam esse secundarias , a primaria conspectio- nis densioris , sive congestionis in sarcinam , quod nobis est pakhen / oppakhen / unde existeret ad Lingvæ veterem verumque genium , Quid pangunt , & conspiciant oculi tui nubes , fremitum , minas , murmura , in Deum , in homines , volventes ?

Vers. 13. Imagini huic pulchre consonant , quæ mox annexa . רוּח Spiritus , nempe hic designat adfectum vel iræ , ut Schmid. vel superbie , ut Merc. vel utrumque potius . Aliquid scrupuli existit ad הוצאת , quod in

2. fem. enunciatum suspicatur Cocc. ad impotentiam muliebrem indicandam . Addit ex Dial. Chall. hanc formam potuisse adscisci ; qualia sane in hoc Libro passim occurrunt ;

ut מלין in hoc ipso V. pro מלים . Schmid. post Bux. maluit 3. fem. etiam השיב pro

3. fem. fut. capiens , in hunc sensum . Nam respondit adversus Deum ira tua ; & eduxit ex ore tuo sermones . Vehementius quid præfert , Nam convertis adversus Deum spiritum tuum ; &

eduxisti ex ore tuo sermones . Possis השיב adhuc fortius dare , reciprocas , identidem obvertis . Respondis ut Cocc. Circa הוצאת perpendi velle , an potius sit infim. feminina flexione , pro

15 הן בקדשו לא יאמן ושמים
לא יזכו בעיניו :

16 אך כיינתעב ונאלח איש--
שתה כמים עלה :

17 אהוך

15 Ecce sanctis suis haud fidit :
& coeli non sunt limpidi in oculis
ejus.

16 Jam vero abominabilis, & a-
core corruptus ! Vir bibens, ut a-
quam, iniquitatem.

17 De-

pro הוצא ; unde הוצאת & הוצאת regala-
riter pro Educere. Grammatici id genus re-
vocant ad *Thau* parag. quum revera sit *Thau*
femin. Jam *infinitivus* hic mirifice quadrat
pro *presenti* vel *praeter.* Et *educere*, pro, & *e-*
ducis, *emittis*, ad *perseverantiam* simul *contu-*
maciæ illius inculcandam.

Vers. 14. Ut nimios *Jobi* spiritus reprime-
ret, ad oraculum recurrit, quod *Cap.* 4: 17-
18. produxerat. Ex iis quæ ibi in medium
allata, elucere poterit, quid in hac Argumen-
tatione *Eliphazi* ad rem faciat; & quid inde
deviet. Ad rem facit, quod *Jobum* nimis *for-*
tia & *magnifica* de *Justitia* & *sanctitate* sua *so-*
nantem, deducat ad *fontem turbatum corruption-*
is humanæ; unde *sanctissimis* quoque *operibus*
multa *labe* adhærescat; ita ut *Nemo mortalis*
se purum, aut *justum*, *prædicare* queat. A re
alienum est, quod iterum hinc inferre vo-
luisse videatur, *Jobum* nil habere quod conque-
ratur, quin imo *justissimas* luere *pœnas hypocris-*
cos, & *improbitalis*. Hanc consequentiam si
tollas, manebit *Doctrina certissima*, *Cœlesti*
nixa oraculo, de *Labe Originali*, quæ *gloriation-*
em omnium vel puritatis, vel *Justitiæ* inde
nascentis, etiam *Sanctissimis adimat*. Prius
זכה *puritatem intaminatam virtutis* designare
autem. Posterius *צדק* ita *Justitiam inhe-*
rentem designat, ut simul adferat *divulgus* &
Jus coram *Tribunali summi Judicis* standi,
postulandique. Non intellexit hoc discrimen
Schmid. adversus *Cocc.* disputans, hic non agi
de *justitia imputata ex fide*. Recte vero, sed
an inde consequitur *צדק* idem plane esse cum
זכה? & an non is, qui *purum se Deo præstaret*
ab omni *Labe*, & *Crimine*, eo ipso saltem id
Juris possideret, ut *Innocentiam* suam *testaretur*,
atque a *justo judice pœnam* nullam expe-
ctaret? Hoc illud est, quod *Eliphazus* nimio

adfectu contra *Jobum* evehctus, non satis dis-
crevit. *Jobus* se *immerito suppliciiis gravissimis*
subjacere contendebat, cum *Deoque* propterea
expostulat, ad *Jus suum provocans*. Negat
Censor ulli *Mortali* vel *Justitiam* constare,
vel *Jus*, ad *Tribunal* illud *sanctissimum*. Op-
time! si rem species in *genere*. Eadem *Jobæ*
professio *Cap.* 9: 2, 3. sed in *specie*, h. e. in
Justitia Cause utique *Homini Jus* quoque
suum comitatur, & *præsto* est, vel ad *suprem-*
um illud *folium Majestatis infinitæ*, ut se
Immerentem pati & *plecti* protestetur. Interim
ut *Jobus* in eo ipso urgendo modum excessit,
ita fieri vix potuit ut *adversarii* ejus non in
contrarium excessum abirent. Cl. *Schmid.*
hic inferens *Præ Deo* purus, & *justus*; nimis
sententiæ tenax est, quæ ad *Cap.* 4: 17. exami-
nata.

Vers. 15. Nonnihil in verbis *Oraculi* red-
dendis variatum monui *Cap.* 4: 17. In quo
& cur id factum, *Ibid.* occupavi. Nunc ad
ultimum colon restat expendendum, num
Cœli haud limpidi in oculis Dei, sub figura pon-
nantur *Cœlestium spirituum*, quod *Merc.* cum-
plerisque tenet: an quod *Schmid.* tendit, si-
ne tropo, *Æther purissimus*, & *limpidum ac*
pellucidum corpus colorum designetur. Ad po-
sterius hoc inclinare quoque video *Coccejum*,
ob *Cap.* 25: 5. Eadem mens de *Pin. Vavass.*
Bold. Id nec ego excluderim, sed sensui sub-
limiori, de *Angelis*, substernendum arbitrarer;
ut sic *Divine puritatis infinitus splendor*, ex
Colorum gemino adpectu, geminato jubare
fulgescat.

Vers. 16. Particulæ *כי אך* per quanto ma-
gis, & quanto minus solent reddi, pro diversa
structura. *Pisc. Belg.* alique, *Quanto magis*
abominandus est, & *fatidus*, *vir, bibens ini-*
quitatem, ut *aquam*? Id rotundum quidem,
sed & dilutius paulo. *Merc. Cocc. Schmid.*
Cler. *Quanto minus abominabilis* & *fatidus*?
nem-

17 Demonstrabo tibi, aufcul-
ta mihi: & quod vidi id enarrabo
tibi.

17 אחר שמע לי וזה חויתי

ואספרה:

18 Quod אישר

nempe *Iustus sit* &c. Omnino & נתעב
נאלח per se stant; neque supplendum, est,
quo vis sententiæ imminuitur nonnihil: de
cetero idem manebit sensus, etiam si cum *Vulg.*
Pagn. de Pin. Guf. &c. dederis, *Quanto magis*
abominabilis &c? nempe, *non erit purus in*
oculis Dei. Simile quid vidimus ad *Cap. 4:*
19. ubi dixi utrumque simul esse complecten-
dum, & *Jam vero!* quod vocula ista sig-
nant, cum *Reticentia* enunciari, quæ in ut-
ramque partem propositionis feratur.

Ibid. Gravissimis verbis Corruptio commu-
nis generis humani expressa. Primum est,
נתעב *Abominandus*, quod ad *impurum fun-*
tem nature, unde omnis *abominatio* scaturit,
traductum quoque *Pf. 14: 1.* Alterum

נאלח, aliis ex sensu *satidus*, aliis *insulsus*,
aliis aliud, plenius innotescere cæpit ex
Dial. Arab. unde jam *Cl. Cocc.* in *Lex.*

produxit אכעסere. Idem submonuit

Cl. Crom. Intellige *Acorem fermentescentem*,
quem sacrae Literæ frequentant pro Emblemate
aptissimo *infectionis Universalis, quæ massam gene-*
ris nostri pervasit. Eadem vis obtinet *Pf. 14: 3.*
& *53: 4.* Nemini utique *Fermentum in massa*
ignotum. Vinum hanc in *Originibus* omni du-
bitationi exemtam dabo. Ultimum, *Bibere*
iniquitatem, ut aquam, expingit delectationem
in peccato, cum siti ejusdem perpetua. Talis
homo a natura, cujus *labem, & tabem* medullis
intime hærentem, hic nudare voluit *Eliphassus*,
coloribus nonnihil diversis a *Cap. 4: 19.* ob
rationes cuique obvias, quod nempe hæc jam
scopo ejus magis subservirent, ad *Jobum im-*
puritatis, & injustitiæ convincendum. Cave
tamen איש *virum*, ad *Jobum*, cum nonnul-

quæ solum *Jobum* taxari evincunt. Nostra
series exigit generalem conspectum omnis in
universum generis humani, æque ac *Cap. 4:*
19. Ne dicere quidem fultineo cum *Cl. Cocc.*
ad *Virilem ætatem* hanc *Viri* appellationem di-
recte pertinere, *exclusa pueritia*, quæ in prio-
ri magis membro, intenderetur. Utrumque
membrum ad omnem ætatem sese extendere
debet, si suum *Eliphasso* argumentum con-
stabit; quod est, *Jobum non habere quod*
de Justitia & sanctitate sua gloriatur, inde-
que sibi jus arroget cum Deo litigandi: quum
gravis macula omnibus mortalibus adhaerescat,
quæ ipsos impuros coram Deo, paenisque omnibus
dignos, reddat. Bonæ profecto doctrina, non
omnino male etiam applicata, quatenus *ni-*
mius spiritus sumserat *Jobus*; atque *Labem* il-
lam extenuarat, sui defensandi studio; cupiens
crimina sibi sua indicari, quin se culpa omni va-
cuum conteltans, & contendens. Sed *Jobus*
intellexerat *crimina malitiæ*, ob quæ tanquam
Hypocrita, aut *improbis*, gravioris pœnæ debi-
tor esset. Hoc non distinguens Censor, ar-
cum huncce ita tetendit, ut eum ferme ru-
pisse, hoc est, parum, aut nihil, adversus
Jobum evicisse, reperitur.

Vers. 17. Hactenus *Jobum vanitatis, super-*
bia, contumaciæque in Deum serocis, reum
peragere voluit disputator; ad omnis *humilita-*
tis & summissionis principium sermone tandem
ejus *defluente, Corruptionem Nature*, quasi eam
vel improbe abnegasset Noster, vel stupide
saltem ignorasset. Hinc jam arrepto impetu,
tonare incipit, & fulminare, adversus caput
innocens, eique continua declamatione ante
oculos proponit, quid cum sodalibus impro-
bitatis, & merito nunc patitur, & ulterius
expectandum habeat. Præmittitur exordium
tribus *vs.* comprehensum, in quo nihil aliud
se prolaturum ait, quam quod ex propria ex-
perientia habeat compertum, & in auctoritate
veterum sapientum sit fundatum. אחר *Indi-*
cabo, demonstrabo tibi, non sine aculeo respon-
det *Cap. 13. 17.* *Audite demonstrationem in meam.*
ה, nonnullis *relativum*, aliis *demonstrat.*
subau-

18 אשר החכמים יגידו ולא כחדו
 מאבותם :
 19 להם לברם נתנה הארץ ולא
 עבר זר בתוכם :
 20 כל ימי רשע הוא מתחולל
 ומסכר שנים נצפנו לעריץ :
 21 קול-

18 Quod sapientes denunciarunt
jam : & non celarunt a patribus eo-
 rum *acceptum*.

19 Quibus folis tradita fuit ter-
 ra : & non grassatus est alienus per
 medium eorum.

20 Omnibus diebus improbi,
 ipse sibi parturit : & nume-
 rus annorum reconditi sunt
 violento.

21 So-

subaudito אשר, *Et hoc quod vidi*. Sequens
 1 creditur *אשר* ; quo recepto vertendum
 tamen esset *sune enarrabo tibi*. Sed vide an
 commodius sic orationem, data opera iuci-
 sam, evolvere sit; *Ego demonstrabo tibi; audime*;
 & *quidem hoc ipsum quod vidi; & enarrabo*
tibi.

Vers. 18. Concisior structura iterum ali-
 quid nodi injecit. מאבותם a patribus suis,
 refertur a Merc. Cocc. & aliis, ad יגידו An-
 nunciarunt a patribus ipsorum acceptum, nec
 celarunt; ut sit transpositio verborum. Schmid.
 ferici pressius inhærens ultima dat, & non ce-
 larunt sapientes ex patribus eorum. Addit,
 non omnes patres illorum etiam erant sapientes,
 sed quidam tantum illorum. Otiosa subtilitas.
 Non video etiam cur idem Vir Doct. nostrum
 hocce nonnihil diversum velit ab eo quod E-
 liphasus vidit. Vertendum censeo, Hoc ip-
 sum inquam quod sapientes ob oculos posuerunt;
 neque suppresserunt ex patribus ipsorum accep-
 tum, hautum, constantique doctrina traditum,
 ac commendatum. In כחדו est *אשר*,
 & non suppressere valet publice profiteri, & om-
 nibus inculcatum ire, ut recte monuerunt In-
 terpr.

Vers. 19. Infertio haud facilis. Plerique ad
 auctoritatem patrum commendandam hæc addita
 volunt, qui simul fuerint viri principes; & sa-
 pientissime rexerint suos; ita ut nulli peregrini
 eos vexarint, vel turbarint. Ita fere Merc.
 Pisc. Belg. Vavass. de Pined. &c. Subtilius
 Cocc. Additur, inquit, argumentum probabile,
 quod eorum observatio & experientia minime sit

*fallax, quia non fuerunt sub tyrannide malo-
 rum, neque in turbis bellicis; ita ut per pere-
 grinos aliquid vitii aut corruptelæ trahere potue-
 rint*. Tale quid obverlatum iis, qui hic al-
 ludi putant ad populum Israelis in terra promi-
 sa sedentem, penes quem puritas doctrinæ, &
 traditio intemerata. Cl. Schmid. recur-
 rit ad Patriarchas dispersioni Babylonicæ exem-
 tos; quorum exemplo *jam* tum constiterit, Deum
 pios remunerari ac tueri: impios vero a se abige-
 re, & punire. Cl. Cler. retulit ad Joktani-
 das Arabia Felicis sessores; quos memoraverit
 Eliphasus, ad ostendendum se non peregrinam do-
 ctrinam prolaturum, sed quæ primis Arabia con-
 ditoribus debebatur, & forte etiam Semo, a quo
 oriundi erat. Gen. 10. Ingeniosa est Conje-
 ctura, cui phrasæ mire favent. Etenim istud

לכרם solis ipsis data terra, digito quasi mon-
 strat beatiorum quendam sinum ac recessum,
 singulari Dei providentiâ infessum. Dein, non
 transivit peregrinus per medium eorum, ejusdem
 seclusissime sedis conspectum oculis subjicit, se-
 cundum ea quæ alibi late profectus sum. Insi-
 nuatum simul putem, quod Cl. Cocc. volebat,
 nullum peregrinum contagionis quicquam invexis-
 se in purissimam illam patrum doctrinam, ac
 traditionem: nam עבר transire, pro grassari
 cum contagione venuste se præbet. Quo mitius
 assentiar Cl. Schmidis obstat, quod si quietam
 Terræ possessionem, in argumentum prohibitis
 Divinitus remunerandæ, hic proponere voluisset
 Eliphasus, ad dictum Jobi Cap. 9: 23. refutan-
 dum, pluribus verticulis istud opus providentiæ
 celebrasset, atque congestis figuris exornasset.
 Nunc obiter tantum insertus hæc charac-
 ter gentis seclusoris, aliud postulare videtur.

21 Sonor pavorum in auribus eius : in ipsa pace vastator incurfat eum.

קול פחדים באזניו בשלום שורר 21

יבואנו :

22 Non לא 22

Verf. 20. Exordio commodo subnectitur Oratio magnifice elaborata, luminibusque & figuris densa: in qua enarrat jam *Eliphazus*, quid & Majorum auctoritate, & Experientia exploratissimum habeat: *Improbos non posse non miseros fieri, atque meritissimas penas certo certius eos manere, ad exemplum, & terrorem publicum, isdem infringendas a Sancto & Justo Numine, quod ut virtutem amat, ita vitium odio internecivo prosequitur.* Doctrina ipsa nil tanius, solidiusque; sed applicatione & consequentia nil imprudentius: quum hinc cogere, & efficere, veli disputator, tum improbos omnes in hac vita Deum ultorem criminum experiri, per publica iudicia: tum *Jobum* huic gregi haud dubie propterea accensendum.

Ibid. Grandis imago in verbo מרחול. Reddi solet, *diseruiat se*, exponiturque de doloribus & angoribus conscientiae, quae ipsa sui carnisque, surdis verbere intus in tenet lavit. Vide *Merc. Cocc. Schmid. &c. &c.* Additur, *Metaph.* esse a muliere parturiente cujus tormenta dicta חיל. Uber sensus. Vide tamen an uberius futurum sit, *Omnibus diebus improbi, ipse sibi malum parturit, & multo cum dolore excludit.* Id molliorem simul ingressum praelat orationi huic, quae in eadem imagine clauditur *Verf.* 35. In constructione tamen aliquid scabi remanet, quod laevigabitur, si מים dies capiamus pro diebus multis, *versif.* que, ut saepe. Hinc esset, *omnes dies improbi ipse sibi parturit.* Sententia dignissima, quae praenitatur longiori huic excursui, quo *horummodi iustis improborum dies atris columnis pinguntur, quos ipse videlicet sibi parat, formet, & multos interitus conscientiae luctantis pariat.* Non absimile est illud *Apostoli, Quia dicunt pax & securitas, tum dies ille obruet eos tanquam dolor partus parturientem.* Supponitur *improbis necdum plane dolens, sed doloris materiam in ventre velut fovens, & gestans, suo tempore erupturam.*

Ibid. Major obscuritas in altero membro.

Merc. Cocc. alique complures, sic connectunt cum *omnibus diebus*, ut *subsumatur, & numero annorum qui reconditi sunt i. e. decreti, violento, ipse semet diseruiat.* Cum *Verf.* seq. conjunxit *R. Levi, Numero isto annorum, vox pavorum est &c.* Utrumque durius. *Ab. Esra, Rambu. Periz. Pisc. Belg.* maluerunt, *Et numerus annorum reconditus est violento, pro, & anni pauci prosperitatis isdem a Deo sunt decreti. Languidius adhuc Cler. Ignotum violento quamvis vitam sic producturus.* Similiaferre dant de *P. m. l. & Vavass.* cum *Vulg.* Fortius quid tentatum a *Schmid.* Et quod ad numerum annorum, occultati hi sunt violento. i. e. obscurati, tenebris dolorum & miseriarum involuti. Id cum genio Linguae haud congruit; ut nec *Grotii* illud, *quam diu durat numerus annorum ejus, abscondit se timens.* Mihi vix dubium quin נצפן hic valeat מוֹצֵאֵי־צָרָה, ex usu illo signatissimo, qui *Cap.* 21. 19. etiam comparat: itemque *Cap.* 24. 1. ubi שנים Annos pro calamitatibus, & longis miseriis, ex *Arabum* usu peculiari, adhibitos esse ostendetur. Hinc prono alveo decurrit limpidus hiecc sensus, *Et Numerus annorum pro thesauro reconditi sunt violento.* Quum מִסְפָּר Numerus ad paucitatem pertinet, postponi solet: ut *Job.* 16. 22. *Num.* 9. 20. *Gen.* 34. 30. &c. *Multitudinem* infert praepositum. Ita *Job.* 36. 26. מִסְפָּר שָׁנוֹ Numerus annorum ejus; pro multis & innumeris. Graecis similiter Latinisque anceps est Numerus, non paucitatem tantum, sed & copiam signans. Numerus annorum נצפנו, per *Zeugma*; vel potius, *Numerus reconditi sunt*, collectiva potentate. *Theauri in re reconditi ad praec. imaginem amice conspirant.* Confer *Jac.* 5: 3. ubi per gravem σάραψις, ἰθνησθησάντων ἐν ἰσχυρίσιν ἡνείκεν, *Thesaurus recondidistis in ultimis diebus, cum carnalis lamella aeruginose, cumulos quoque in caelis consignare, alibi indicatum.* Ad eam rationem ἰθνησθησάντων convertere pot-

22 לא יאמין שוב מנייחשך וצפנ

הוא אליי-חרב :

23 נרר

posses, usu reciproco § *Niphal*, quo נצפנו
reconduntur violento, resolvetur in היצפני
Violentus sibi met recondit ut thesaurum.
Id arctius adhuc cum præc. מהחולל partu-
rit, sibi met parit, cohæretet.

Vers. 21. Elegans est formula Hebræo-
rum, qua aures alicui timere dicuntur, quum
suspendis calamitatibus circumsonant. Huc al-
lufum in prima parte *Vs.* quæ pingit gravissimas
miserias undique, agmine facto, imminen-
tes; & classicum veluti canentes, ad impressio-
nem faciendam. Habes ergo trepidam præsen-
sionem mali, indeque oriundam concussionem,
& exagitationem mentis nunquam tranquilla;
quippe quæ intus fovet & nutrit materiam per-
petui timoris. Huc collineat & alterum mem-
brum, quo in media pace vastator supervenire
dicitur. Friget, quod *Cl. Schmid.* de pace
aliorum, piorum videlicet, exponat, cui op-
ponatur fors impii. Meliora monere potuisset,
& vis orationis, & formula solennis,
Pax, Pax, sine periculo. Hinc reliqui *Inter-
pr.* Tum maxime quum altissima pace gauderet
improbis, necopinatum ei venit exitium. Id
seponere non ausim; & tamen aliquid figura-
rius & sublimius mihi succurrit, quod cum
præc. dicto arctius connexum; in media pace
vastator eum incurfat; ei adest. Eo sensu quo
Poëta.

— — Medio de fonte leporum
Surgit amari aliquid, quod in ipsis flori-
bus angat.

Itemque illud, Post equitem sedet atra cura.
Eundem ad spectum dedit *Vavass.* Media in pa-
ce venit ei in mentem belli, vastitatis, insidiarum;
ad *Vulg.* exemplum, Cum pax sit, ille
semper insidias suspicabitur. Ad priorem sen-
sum *LXX.* Ad *Schmidii* mentem Chald.
pacem piorum & vitam æternam respectans.

Vers. 22. Minutius est, quod ad prius *Co-
lon* dedit *Cl. Cler.* si exeundum ei sit domo
nocturno tempore, aut si per tenebras redeun-

22 Non securus est uspiam effu-
gere mihi e tenebris; quippe qui im-
minetur ex specula ad gladium.

23 Va-

dum, timet insidias &c. In vicinia *Cocceji*
illud, Quum cubitum it, non fudit se matutini
lucem ad specturum. Character Tyranni. No-
tæ *Dionysii* similliumque trepidationes nocturnæ.
Figurate *Merc.* & reliqui omnes, si inciderit
in tenebras miseriarum, nullam habet spem inde
emergendi. Addit de *Pined.* ideo cum valde so-
licitam agere vitam; & curare ne cuius ope in-
digeat. Nec conditio, nec cautio, placent.

לא יאמין rectius nunc dabis, Non securus
est redire e mihi tenebris, vel effugere tenebras.
Hoc est, ad instar מגור מסביב Eius quem
terrores undique circumvallant, nullam spem fi-
duciamque unquam vel sumet, vel fovet, se non
hoc vel illo modo male periturum. Clarius, nun-
quam securus, nunquam sui compos, omnia tuta
timet, & ubique exitium sibi impinens tremis-
cit; metu suo id ipsum anticipans.

Ibid. Aliquid grande haud dubie inclusum
posteriori parti; ad quam quot Capita, tot
sensus. Crucem nempe figit יצפנו, quod
aliis est præc. aliis part. pro צפני. Ad prio-
rem *Analysin Pise.* Insidie instruuntur, ut ex-
ponatur gladio, quod tamen ex part. etiam ex-
sculpi posset; quasi, & insessus ipse, pro in-
fidetur ei. Dilutius de *Dieu,* & si observent
homines, si quis attendat, jam in gladio est. Ad
posteriorem *Merc.* cum plerisque, & prospere-
ctus, vel spectatus, expectatus est ad gladium.

Cum יאמין nexuerunt *Doct. Belg.* sed credit
se ex insidiis captatum, ad gladium. Maluit
Cl. Cocc. notione activa, & præstolatur gla-
dium. Præverat *Deod.* cum *Tigur.* In spe-
cula expectans gladium. *Quin & Vulg.* dederat,
Circumspectans undique gladium. Adje-
cit *Cocc.* vel quo pereat, vel quo se defendat.
Ex alia significatione rad. יצפה obtexit, *Cl.*
Schmid. offert, Ut sit obtectus tenebris, & ca-
lamitatibus belli, usque ad gladium; donec gla-
dius illum feriat. Minus concinnum. Dubi-
tationem dirimet Poëta vetus in *Ilamasa.*

23 Vagabundus ipse ad panem, ubinam! experitur in culmine stare ad manum ejus diem horridæ caliginis.

23 נדר הוא ללחם איה ידע כ"י

נכון בירו יום חשך :

24 Ex- יבעתהו 24

سقاء الردي سيف اذا سل
او مضت
البه ثنايا الموت من كل
مرقب

*Leti potionem ei fudit gladius, quo stricto restricti reniduerunt
Ad illum dentes Mortis, ex omni specula.*

Monet *Taurizius* esse *Parabola*, sive *Figuram*, *وليس ثم* *ولا ايماض* nec vel *speculam*,

vel dentes proprie capiendos. Nempe *specula* usurpat sublimior *stylus Arabum*, quum discriminis ac periculi quid impendet, vel necopinanter opprimit. Sic *Dentes Mortis ex omni specula renidentes* & *restricti in aliquem, ad gladium strictum fortissimi pugnatoris*, nil aliud indicant, quum ictus hoc gladio inflictos, quot vulnera, tot mortes, sive morsus mortis, ferentes. Apparet hinc reddendum esse, ex alto captatus ipse ad gladium. Hoc est, ex Dei specula gladius ei imminet, necopinato in Caput descensurus. *צפה* est speculari, e specula captare, atque ita alicui ex alto imminere. Videlicet *Vindex Dei Gladius impendet cervicibus improborum*. Notum illud *Lyrici*.

*Restrictus ensis cui super impia
Cervice pendet &c.*

Consimilem imaginem & hic adhibitam agnoscere *Merc. Grot. de Pined. &c.* Cum ea pulchre concinit quod dedimus; in quo nihil scrupuli cuiquam relinquetur, si recurramus ad Veterem Linguam, quæ *צפון*, pro *צפה*,

in part. præc. dat *צפון Tsaphou*; pro quo mox sponte enunciari ceptum *צפון Tsaphon* per quietem ultimæ, quæ jam in scriptione quoque necessitatio fuit omittenda.

Vers. 23. Calamitatibus acerbissimis, quas improbus timendas habeat, nominatim accensetur, *Ejectio ex fortunis, sedibusque, ut tanquam mendicabulum oberret panem querens, nec inveniens.* In *Tragaïus* solenne Schema; quo ipsa Morte aliquid dirius pingitur. Videtis *Sen. Med. Act. 1: 18. 22. &c. Cl. Cocc.* traxit, ad *Timorem paupertatis, indeque ortam avaritiam.* Credo ad commodiorem nexum; qui sane paulo impeditior, si cum *Doct. Merc.* statuamus improbum hactenus concipi felicem, sed metuentem perpetuo, ne fortunis suis excidat, in tenebrasque incidat seq. colo propositas. Mihi hic *Character præsentem* jam, & cum maxime *prementem miseriam* signare videtur, ad quam quodam quasi raptu mentis transiri censeo, ut qui *Vf. præc.* conspectus erat *medias inter epulas deliciasque cum gladio vindice, cervicibus impendente*; nunc eodem percussus inducatur, atque *fortunis evolutus, ut incertis sedibus ac Laribus, cum summa fame & inopia, Vagabundus oberret, omnibus, sibi que ipsi adeo, invisus, & execrabilis.*

Ibid. Huc fertur posterius colon. Nimis tenuis *Merc.* sensus, *Tam certo sibi persuadet mox affuturum diem horrendarum calamitatum, quam si eum præ manibus jam teneret.* *Cl. Cocc.* בירו præ manu etiam refert ad *metuum futura paupertatis.* *Cl. Schmid.* mallet, *per suam ipsius manum, suismet factis, paratum sibi novit interitum.* Similia habet *Cler.* item *Tigur. de Pined.* Mihi in verbo נכון illustrior figura adfulget, ex *Prov. 4: 19.* ubi *נכון היום Firmum diei* usurpatur pro *meridiei culmine.* Hoc grandi cothurno applicitum ad *Diem tenebrarum*, qui etiam suum veluti me-

24 יבעתהו צר ומצוקה התקפרו

24 Externabunt eum angustia & coarctatio; valide oppriment eum, ad instar regis; destinatus est ad turbulentissimas fortunas.

כמלך עתיד לכידור :

25 Quo-

25 כִּי-

ridiem habet, suumque culmen, quum undique densissimus horror circumstat, absque ullo lucis radiolo. Hoc sensu ירע valet *Experiri, persentiscere*. Nil tritius quam *Experientia gravissimarum poenarum* hoc verbo configuata. בִּירוּ per manum ejus sic satis accommodum foret, ut *suismet factis sibi tantam banc perniciem creatam experiri* dicatur. Praefero tamen, *inter manum ejus, vel in manu ejus, non in futurum, sed in praesens, cum futuro tamen ira conjunctum, ut perpetuitatem quoque temporis venturi secum ferat.* Apud

Arabes **بَيْنَ يَدَيْ** inter manus, valet ante faciem, in praesentia, in conspectu. Id in *Animadef. Juren.* jam monueram; ubi citavi ex 1 Sam. 21: 13. כִּידָם in manibus eorum, pro coram ipsis. Id Arabes dicerent

بَيْنَ يَدَيْهِمْ. Locus *Alcor. Sur. 2: 256.* **يَعْلَمُ مَا بَيْنَ**

اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ melius sic convertetur, *Novit quae inter manus eorum, & quae post tergum*: Ubi prius complectitur praesentia cum venturis, posterius praeterita. Ad eam ergo rationem, *Experitur quod firmus, & ad culmen provectus stat, in manu ejus, dies horridae caliginis, qui nunquam iterum discutietur, sed eum perpetuis anxietatibus premet.*

Vers. 24. Hunc ipsum adspectum arguet porro *Eliphafus*, in gravissimo illo verbo הקָרָה, quod *Cap. 14: 20.* dixi valere *σφαιλιζειν rigida, invicta, inflexibili vi subigere*. Splendida autem *Prosopopeia* hic inducta, in qua turbat vox Monadica כִּידור. R. *Salom.* quum nihil melius ad manum esset, contulit cum כִּידור scintilla, quasi ageretur de Rege *Affy-*

rie cui paratum *Topheth. Nugæ.* Alii Magistri recurrerunt ad כָּדוּר *Esfaj. 22: 18. & 29: 3.* quod *pilam, globum*, uotare creditur, per *Chaph* radicale. Inde R. *Levi* elicuit *genus supplicii*, quo damnatus in globum constringebatur. Sequitur *Vatab.* itemque *Bolduc.* genio suo ad h. l. indulgens, & nimia mira nobis narrans ac pingens, quasi *Plantus* hoc *ferricernuum* vocasset; vertendumque esset, *praevaleret ei sicut Regi parato ad ferricernuum.* Commentum *Ralbagi* merito spreverat *Merc.* ut & alterum ejusdem, de *Hastiludio*; nec non tertium R. *Saad.* de *circumvolutione Sphaerae Coelestis.* A *Rab. Periz.* detorquetur ad *globum satellitum*, quo stipatus *Rex.* Ad fine quod *Chald. Ab. Esra. Nachmanid.* attulere de *militum globis*, vel & *acie pilata.* Subscriptum a *Merc.* & reliquis, qui *praelium* ferme dant, vel *aciem in orbem instructam.* Speciose enim vero; nec dubitari ferme posset, si in duobis locis *Esfaje* כָּדוּר agnosceret *Radicem*

כָּדוּר; sed a *Boch.* evictum *Chaph* ibi esse *servile*, & vocem כָּדוּר *acies, pila*, descendere a כָּדוּר. *Rotundus fuit.* Adde quæ in *Observ. Philolog.* exhibita ad *Esfaj. 22: 18.* Isti *Vocabulo* nihil commune est cum כִּידור; cui miror a *Cl. Guss.* vim *pila*, & *globi* datam, etiam si כָּדוּר ad כָּדוּר & ipse reduxisset. An ergo nefas verbum aliquod in medio relinquere? & an satius, ut vel invita *Mimerva* aliquid proferatur? utique omnia, quæ adhuc *lustravimus*, tam parum firma, quam hocce *Codurci*, qui vocem *Perficam* esse suspicatur, nempe *Cidaris*, ut sit, *sicut Rex qui victor Corona donandus est.* *Plausibilis*, quod *Grov.*

& *Capel.* ad Arab. **كِدْرٌ** turbidus fuit respexere, unde כִּידור esset *Tumultus bellicus.* Non video, manente *structura* recep-

25 Quoniam extendit adversus Deum manum suam; & contra omnipotentem semet extulit.

25 כי-ינטה אל-אל ידו ואל-שדי יהגבר :

26 Cucurrit adversus illum cum cervice: cum densitate dorforum clypeorum suorum.

26 ירוץ אליו כצואר בעבי גבי כגניו :

27 Quo- כי 27

ta, melius quicquam dari posse, *invadent cum ut Rex paratus ad tumultum bellicum*, i. e. *formidolosi Bellatoris more, malis tumultim irruentibus, sibi que invicem succenturiatis*; quod hic opportune *Cocc.* apposuit. Sic *Malorum agmina & exercitus* jam supra habuimus, atque ad *Cap. 19: 12.* idem *Tropus* recurrit. Non possum tamen quin alium adhuc conspectum pandam, ex alia constructione redundantem, atque cum usu signatissimo

Thematis כדמי inter Arabes magis adhuc conjunctum. Habes apud *Cl. Golium*, *Impurus, obscurus, turbidusque fuit liquor, color. Inconmodis & adversa fortunis casibus conturbata fuit vita.* Originem *metaph.* percipias ex *Ispahan. in Vita Salad.* כדמי

عابيه بالشوايب والنوايب Conturbata fuit ipsi per turbulenta & fatalia casuum aquatio ejus: i. e. fortuna ejus *limpida* *מלגלגת*. *Hist. Tam. p. 2.*

فحاط بما صفا من عيشة Et involvit limpidissimam ejus vitam *lutulenta conturbatio.* *מלגלגת*.

Ajo ergo כידור ex origine sua sonare *מלגלג*, sive *statum מלגלגת turbulentum.* Hinc jam prudentiæ erit *dijudicare, prioremne illum mavelis sensum tumultus bellici, an commodiore structura, & sensu uberiore, Invadent eum sicut Rex; paratus est ad turbulentissimas fortunas.* Sic עתיד erit, *in perpetuum destinatus, judicioque Divino addictus*, ut mox *IT. 28.* Adde *Deut. 32. 35.* ubi *paucarum thesauri improbis repasit* eleganter עתידות paratu vo-

cantur. כמלך absolute stare, & *Regem potentem ac formidolosum sonare*, admodum verisimile, ex *Cap. 18: 14.* ubi vertendum, *Invadent eum instar Regis Terrores* Confer quæ ibi dabuntur. Etiam contendas velim illud *Prov. 6: 11.* *Et veniet ut Grassator Inopia tua; & paupertas tua ut vir Clypeatus.* Apparet aliquid *Proverbiale* residere in, *Grassatoris, Bellatorisve more invadere.* Eadem ratione, *Regis more invadere* haud indiget additamento, & per se plenum fundit sensum. Conventi quoque posset, *Corripient eum instar Regis, paratum turbulentissimis fortunis, atque perpetuis miseriis destinatum.*

Vers. 25. Omnia liquida. Circa verbum יהגבר observetur tantum similis usus *Arabum*, quibus تجبر est *superbire, ferocius & insolentius se gerere, a جبار* Gigas, *ansa fuinta, quo nomine etiam contumaciter Improbi signantur.* *Cl. Cocc.* annotatio sic habet, *התגבר* si a גבר vir, est *מגבר*; si a גבר, est *se ipsum inflare, animare, & extollere ut superet, nava verbum illud notat superare.* Verum. Sed *Origo* adfert *solidari, solidis viribus prevalere, inde & Viro גבר, & Forti, aut Giganti, גבור* nomen inditum. Confer quæ ad *Cap. 36: 9.* & *decii olim, & dabo.*

Vers. 26. Hæc *contumax superbia* illustribus figuris declaratur. Prima est, *Currere in Deum cum cervice.* Non ignoro *R. Levi, Vatabl. Tigur.* ita phrasin invertere, ut *Deus* ipse dicatur *currere* in improbi *cervicem, eique clypeos suos densos extorquere*: sed est coactum, & male coherens. *Currere ergo cum Cervice in Deum, valet erecto collo insur-*

furgere in Denm, Coelumque impugnare. Ita
 פָּרַח pro *hostiliter incurrere. Ps. 18: 29. Cl.*
Cler. non erectam vult cervicem, sed pronam,
quia milites in procurfando caput potius inclina-
bant clypeo protectum. Species fraudi fuit: sed
nec Lingua patitur צוֹאֵר absolute poni pro
Cervice prona; & Figura multum inde decre-
ceret, quum pingatur Superbia ferox, erectis
semet cervicibus effereus, inferensque. Simili-
imum Ps. 85: 6. praesertim si reddas Loquun-
tur cum cervice Durum, sive ut Cocc. ranci-
dum. Absolute sic Cic. 3. in Verr. 59. Qui
tantis essent cervicibus. Item Claud. 1. in
Ruff. Alta cervice vagantur: & 2. in Ruff. Mag-
na cervice triumphat. Ita Graecis ὑψυχνίω &
ὑψυχνίω. Apud Arabes crebra imago: ad
quam clariore in luce locandam observo,

פָּרַח צוֹר esse iis vitium colli ad latus
 inflexi, & obstipi, praesuperbia vel contuma-
 cia. Id non pugnat cum Ereptione ejusdem,
 sed eam intendit, & contumaciorem reddit.

Idem צָבֵד vocitatur, unde apud
 Cl. Gol. אֲצָבֵד Caput praesustu at-
 tollens, adde cum obliquatione in latus, ex
 contemptu. Hamasa.

נִצְבֵּיָם סַלְפֵּתֵהּ הַעֲדוּ
 الاَصْبَادِ

Corrigimus cervicem obliquatam Inimici
 collum torquentis.

Hoc est, fastum ejus rotundimus. Ex eadem
 Anthol. habeas & hocce.

فِي انْفِوَسِنَا وَاَعْنَاقِنَا
 اِبَاءِ

In nasus & cervicibus nostris superbia in-
 domita.

ab i Taurizins والاعناق الانفوس

بالذكري لان يقال في انف
 فلان خنزروانة وفي عنقه صور

Nominatim designat Nasos & Colla, quia dici
 solct in Naso ejus fastus, & in Collo ejus obli-
 quatio obstipa. בענקה צור. Hoc quantam

adfinitatem habeat cum צור & צוֹר quili-
 bet cernit, ad cujus Originem alibi plura da-
 buntur. Obiter addo ענקים Anakæos illos ce-
 lebres a collo longo, & elato, ὑψυχνίω Lon-
 gicollium nomen indeptos videri; nam
 اعنق est Longo collo praeditus. An

& illic allusum, ut Gigantea audacia & con-
 tumacia denotetur?

Ibid. Altera Figura non minus lucis capit
 ex Arabia. In Proverbium nempe abivit for-
 mula قلب له ظهر العجن

Obvertit ei dorsum clypei צדה אלמגן, pro
 contumacissimum se gessit adversarium. Extat
 in Hamasa, ubi Tauriz. ad verba Poëtæ,
 Quum Amicus me sinistris impetit suspitioni-
 bus, obverto ei dorsum clypei, hæc dedit.

هذا مثل واصله ان المعانيل
 يكون ظهره من جنه الي اعدايه
 واستعمل ولا من هناك

Est Adagium, cujus origo ex eo, quod pugna-
 tor dorsum clypei hostibus obvertat: dein usurpa-
 tur etiamsi nullus adsit clypeus. Hinc pulchre
 Abulphar. Hist. Dyn. 395. لدهر قلب

Fortuna ei dorsum cly-
 pei obvertit. Adde Harir. Conf. 23. de For-
 tuna sive دنيا vita mundana

كم مزدهي بغورها حتى بدر
 متمردا

قلبت له ظهر العجن واولفت
 فخره المودا

Quos

27 Quoniam obtexit faciem suam adipe suo: & fecit pinguitudinem super lumbo.

27 כִּי־כִסָּה פָּנָיו בַּחֲלָבוֹ וַיַּעַשׂ

פִּימָה עַל־כִּסָּל :

28 Et וַיִּשְׁבֹּן 28

Quot inflatos ejus pellacia, ita ut in Deum rebellarent:
Obverso excepit dorso clypei; iisque cultros adegit!

Admirabiliter hic quadrat עָבִי densitas, proprie conspicienda facta, quæ servata sub עָבָא, quod Arabes quoque terunt in instructione & densatione aciei, quum stant junctæ umbonibus phalanges. Forte & illuc ex ancipiti respectum, ut *Densa scuta, dense stipata & compacta* repræsententur. Idem obversatum Cl. Coccejo ex num. plur. elicienti aciem densam *עֲבֵי עֲבֵי*. Cl. Cler. עָבִי ad Deum putat pertinere, cujus clypeos & aciem irruat improbus. Minus recte. Ad גְּבִים porro teneatur, esse proprie convexa, gibbosa. Conferendum quoque חַב חַב bellum gibbosum

ad *Harir. p. 23.* Rabbinicas argutias in hac allegoria enucleanda nil moror. Supprimere nequeo, aliam adhuc faciem recipere nostrum textum; & ad modum Apodoseos eum posse converti, resumta ex *Vf. 24. prosopopæia Regis*, qui jam dicatur *incursum cum cervice, & densissimis clypeorum umbonibus*, in improbum illum, qui Deum impugnare sustinuerat. Hoc rotundius saltem, quam quod tentarat *R. Levi*: atque ob repetitum כִּי *Vf. 27.* cui *Vf. 28.* ut *pæna* subnectitur, non omnino incommodum forte censerî possit. Nil tamen muto; atque in præc. explicatione acquiesco.

Vers. 27. In cohærentia nonnihil scrupuli. Potest accipi ut *fons, & fomes*, hujus contumacie, quam nimia fortune indulgentia, hominem meum saginans, & adiposum ac vesanum reddens, pepererit, & aluerit; quando simile foret illi, *saginatus est Jesechurun, arvinam duxit; recalcitravit.* Potest quoque sumi, ut novus character improbitatis in Deum Jese erigentis, *per vitam securam, lascivam, ventri & sagine deditam, seque luxuriose pascentem.* Ad-

dunt Schmid. & Cler. crimen rapinae; quod facile patior; secundum illud, *ex luxuria avaritia existit* &c. Confer *Jac. 5: 4. 5.* Ceterum in verbo כִּסָּה teneas velim *Metaph. a*

Veste, & operimento deductam, ut *facies adipe vestita, & undique operata atque involuta* inducatur. Excœcationem, quam *Erud. de Pined.* simul inuicentet, haud abnuerim. Sequens פִּימָה nusquam alibi repertum, ex serie Arvinam reddidit *Vulg. & Symm. πινωμι.* LXX. *πινωμι* inconcinnius; a plur. פִּים ora, ex פָּה aliquid utcumque extudentes. Hinc, quæ hallucinationes existerint *Veterum*, videas apud *de Pined.* Cl. Cler. mallet *πινωμι*. Ex iisdem פִּים adfecta a Recentioribus *Duplicaciones rugarum, in cute distant præ pinguitudine.* Vide *Merc. & Cocc.* Nullum exemplum talis derivationis productum vidi.

Aliquid simile tamen offert פִּימָה, cum *He parag. a plur. פִּנים*; quod introrsum notat, proprie faciem versus. Sic פִּימָה esset ora versus, quod tamen non quadrat; neque etiam *He parag.* hic adest, sed *femin.* quod *Plur. mascul.* addi posse, nemo dixerit. Cl. Schmid. ait, se malle vocem residuam dicere ex inusitata radice, quam istoc modo eam torquere. Addit, textum tuadete *Rugam ventris præ pinguedine.* Miror, ne nominatum quidem *Boch. qui Hieroz. p. 1.* ex *Arabia* vim pinguitudinis fugitivam reducerat, quum פִּימָה sit pinguescere, adipe impleri. Locum laudavit Cl. *Crom.* qui tamen aliquid scrupuli movet, eo quod פִּים ista notione non potuerit invenire; quodque *facere pinguedinem* minus videatur concinnum. Tentat ergo ipse, dum parat *Cibos in ignavia, a פִּים Triticum, panis: & פִּים ignavus fuit.* Bene tamen palmam *Bocharto* adjudicat vir *Doct.* qui

28 וישכון ערים נבחרות בתים לא--

28 Et habitabit urbes delectas; domosque quæ non florebunt sibi; quæ destinatæ sunt in tumulos.

ישבו למו אשר התעתרו לגלים;

29 לא--

29 Non

qui non ignorat *Facere corpus* inter flosculos orationis *Latinæ* censeri. Extat autem *Thema*

فام hamz. pro فام פים apud Cl. Gol. his notionibus, *Explevit sitim; Os herbis plenum habuit camelus: Adipe impletum fuit interstitium scapularum* in Camelo. Hæc tria non dissident, sed suaviter conspirant, ab *inferciendo* ducta; ut periti statim advertent. Nempe פים פום est fartura,

وطاء للهواج quod pilentis camelinis substermitur. Hinc illustri figura

فبم حمارك اليعبري fartum fuit interstitium

scapularum cameli, pro adipe oppletum fuit: ut in *Camuso* enotatum. Habeas hinc cum accessione lucis & gratiæ, *Et farturam, culcitram mollem, pinguitudinis fecit super lumbo.* Diceres vernacule, *sagte lussentjes maken op de leendenen.* Scheina dignum, quod *Jobo* reponatur; in quo nihil non excellens, & sublimitate admirabili. Confer *peras, manticasque, post sellam camelinam religatas*, pro *Nativus Obesulis ad Harir.* p. 97. 98.

Verf. 28. Scindunt se sententiæ ad *Allegoriam*, quæ *genium Orientis* unice respicit. Prima dissensio, sitne *Crimen*, an *Pœna Criminis*. I. Multi autumant continuari *descriptionem criminum*; quibus non una mens. 1. Ad *Latronum morem & indolem tractum* a quibusdam, calculum adjiciente Cl. *Cler.* quasi notarentur ut *deserticola, inter rudera antiquarum urbium habitantes.* 2. *Merc.* ad *vanitatem & superbiam* refert, in *reædificandis veteribus ruinis ad nomen propagandum.* 3. *Grot. Cocc. &c.* ad *violentiam & rapinam*; quod *ampla sibi patrimonialia comparavit improbus ex aliorum calamitate & everfione.* Hoc posterius *Cajetano* auctore propositum a *de Pined.* qui & duo priora tetigit. Quid incommodi habeant om-

nia hæc, non persequar. II. Ad *pœnam* qui pertinere statuunt, iterum diversi abeunt. 1. *Ab. Esra, Nachman, Schmid.* volunt *exscidium improbi* denotari, qui *ex adibus, ex sedibusque jucundis, exterminandus sit.* 2. Vicinum, quod alij apud *Merc. & de Pined.* hæc intelligant de *summa inopia impij, recto carentis; & in civitatibus dirutis, domibusque ruinosis, ac desertis, latitare coacti.* Non multum discrepat 3. quod ab alijs de *conscientiæ terroribus, deque infami expulsiōne e civitate & domo* productum. Hæc postrema, talia sunt, ut se facile *subordinari* patiantur, ista terie quam proposui; & si quid ex hisce eligendum haberem, huc concedere non dubitarem.

Ibid. Neutiquam tamen scrupulis liberi hi sensus, sive eos conjungas, sive & disjungas, si *literam* teneas: sed cuncta ex facili & limpido fluent, si *Allegoriam* hic agnoscas multo sublimissimam, & gravi *Oxymoro* cumulatam. Juxta geminum hoc *Schema, Habitare urbes desolatas, &c.* est, *Domicilium habere in media desolatione, vastitate, inopia; Regionemque*, ut sic dicam, *Maledictionis Divinae* ut *perpetuus Incola infedisse.* Magno acumine enunciatur, *Incolet, Inhabitabit urbes destructas sive deletas:* ubi statim sentis illud *Oxymoron*, *delicias Arabiæ*, quo pugnancia construuntur, & *Diratio* dicitur *incoli*, atque pro *sede & habitatione perpetua* occupari. Ad eandem formam adjectum, *Habitabit domos non habitandas sibi, inhabitatas, nec unquam incolendas*, quippe *maledictionis fulmine* percussas; atque, ut subnectitur, *Divinitus destinatas in tumulos, ruinasque perennes.* Ut *Allegoria* viam, ac *rationem*, plenius perspicias; sciri velim *Regiones, Civitates, Domos, mansiones*, transferri ad *statum, & fortunam.* Poeta vetus in *Moallek.*

فبنوا لنا بيتنا رفيعا سمكة

Et ædificarunt nobis domum alte festigatam.

29 Non ditescet, neque stabit
opulentia ejus; & non pan-
getur in terram prosperitas eorum.

29 לא יעשר ולא יקום חילו ולא

יטה לארץ מנלם :

30 Non לא 30

Ubi Schol. هذا تمثيل وانما
يعني بالبيت الشرف

Hæc est parabola, per domum namque innuit
Nobilitatem. Ibid.

ابحاح لنا حصون المجد
دينا

Occupandas nobis dedit arces gloriæ in
perpetuam fidem.

Hoc est, perennis nobilitatis, gloriæ, & poten-
tiæ, uos conficiunt heredes. In *Umas*.

لنا جبل بحتله من
نجيره

منبع يرد الطرف وهو

كابل

مرسا اصله تحت الشري

وسما به

الذي النجم فرع لا ينال

طويل

Nobis mons est in quem clientes reci-
pimus;

Ardans, retundens aciem tuendo fes-
sam:

Pangitur radix ejus sub terram, tol-
liturque

Ad astra vertex, longior quam ut
attingatur.

Ubi Tauriz. الجبل هنا كناية

Mons hic allego-
riam præbet gloriæ & potentia. Talia com-
plura lecta mihi, & notata, quæ promere
haud necesse, quum Univerſum genus hinc
facile innotescat. Ut ergo *Habitare Arces*,
urbes, domos celsas, est *gloria*, & *opulentia*, *flo-*
rere; sic adscito *Oxymoro*, *Habitare arces do-*
mosque subversus, est *in ignominia & inopia ja-*

cere. Ad *יתבו לא יטבו* *Domus quæ non*
sedebant sibi; miror *Pisc. & Schmid.* deside-
rare exempla contumilis usus; quum nil tri-
tius sit *יטבו* *sedere*, in *urbibus, domibusque*
florantibus, & *quieta sede beatis*. Vide modo

non לא תשב לנצח *Babylonia*
sedebit in æternum, i. e. *non habitabitur, non*
incoletur, sed in purum putum diruetur. Ead-
em emphatis *Jer. 50: 12, 39.* quæ loca si
inlpxeris, diritatem hujus scenæ crescere sent-
tias, quæ æternam adfert *vastitatem*. Ei res-
pondet *דחתהדרו* *paratæ sunt*, pro *divino ju-*
dicio addictæ, cum *devotione*, seu *consecra-*
tione solenni. Langue interpretamenta reliqua.
Ad *Cap. 3: 14.* *specimina dedi Oxymororum*.
Adde *10: 22. & 11. 20. & 15: 23.* ubi habes
Meridiem tenebrarum. Ex *Harivio p. 142.*

استبطنا الجوي

pro ventris fomento cruciatum & tormina ap-
plicuimus. Et 144. *السخان السهاك*

Pro collyrio uulorum illevimus *insomniam*. In
Ispah. post Vit. Salad. 10. reperies *الحفة*

من عريه ثوبا *Injecit isti regioni:*

nudationis suæ vestem. Id est, *Regioni isti in-*
tulit horridam nuditatem & vastitatem, quæ
eam ut vestis totam involverit. Verbulo mo-
nendum restat, *Præp. 1* dupliciter capi pos-
se, vel pro *Etiam*, vel pro *sane*, *profecto*,
cum

cum illatione poenae, malae sequela. Sic Exod. 12: 15. Quoniam omnis qui cederit, & excindetur anima ejus. Item Vsf. 19. Lev. 7: 20, 21. & 18: 29. & 23: 29. &c. &c.

Vers. 29. Panam hic inchoant, quibus praec. Vsf. ad crimen pertinere visus: nos diras continuari censemus. Duplex via interpretationis. Prima, Non dives erit, neque stabit ejus opulentia &c. Ut sit amplificatio praegressae devastationis, atque vel opulentissima opes ad summam inopiam dicantur recasurae; propter maledictionem improbis incumbentem; qui non possint non tandem ex omnibus suis fortunis evolvi, per quas Deum irritarant & impugnant. Altera, ut amputetur improbo destructo & subverso omnis spes restaurandarum fortunarum: quando vertendum, Non ditescet, neque resurget opulentia ejus. Hoc unice placuit Cl. Schmidio; & fateor satis esse speciosum, quamvis non approbem quaestitas nimis rationes quas contra priorem sententiam infert. Me maxime moveret, quod concitior & vehementior, quam ante, censor hicce, Jobo ut contumaciter improbo, nunc praecidere voluisset illud ipsum tenuissimum solatium, quod Ei antea reliquum fecerat, si sinceram ageret poenitentiam. Perpende tamen, an qui improbum dixerat Inhabitaturum esse ipsam Destructionem & Ruinam, in cujus centro ac meditullio perpetuam sedem esset fixurus, cum gratia, & Emphasi, addere queat, non ditescet iterum, neque resurgent ejus divitiae &c. Mihi id languidius videtur; quoniam contra vibret, & ardeat, prior conspectus, quo inculcatur non posse consistere cum Justitia divina, ut Improbus in terris floreat, stabilesque fortunarum radices agat: sed eum necessario, post brevem felicitatis usuram, ita debere extirpari, ut nec Ramus nec Radix superfit. Ad Cap. 5. Viri hypothesei plenius dedimus. Ea sensum posteriorem ipse includit.

Ibid. Hanc mihi mentem adfirmat sequens Colon; in quo ut rarum, ita dubium, ac conjecturis obnoxium, מנלם: Mitto eos, qui constatum voluere מן להם Ex eo quod ipsis; vel ex Chald. מן pro מה. Nec laudo

Cl. Cap. qui מנלם: legendum censuit, si consummatio eorum reddatur, itemque ככלותה Esaj. 33. 1. pro כנלוותה quam

consummaveris. Reliqui Interp. ex illo loco solitario adscivere quod poterant, & הנלה cum הרתם finire, perficere, junctum, per consummare, absolvere, expresserunt. Hac anfa

מנלם hic consummatio eorum est Mercero, quae non extenderet se per terram; ab arboribus desumpta Metaph. Secuti; sub exigua varietate, omnes. Cocc. maluit plenitudo eorum. A Schmid.

דatur, incrementum eorum; qui לא יטה לארץ ad suum sensum inflectens, in coactum quid & dilutum incidit, quasi negaretur, tantum incrementum iterum sumturos improbos, ut e locis vastatis usque in terram habitatam sese illud extendere queat. Atqui spes non incresecendi, sed & standi, ac manendi in terra ipsis denegatur. Alia constructione Codurc. neque per terram diffundet plenitudinem suam, suspicans

מנלם idiotismo hujus Libri pro מלא a מלם descendere. Conjectura hac potuissimus carere. Vulg. dederat, Neque mittet in terram radicem suam. Melius quam LXX. qui

מנלם. Prius esset מנלם: posterius מנלם; quae longiuscule abeunt. Produxi olim מנלם

מנלם portio a מנלם consecutus est;

obtinuit: atque inde etiam Esaj. 33. 1. illustrare conatus fui. Ejus Deriv. מנלם &

מנלם apud Cl. Gol. est omne quod quis consequitur & reportat; rebus ad vota fluentibus.

Idem מנלם & מנלם מנלם

מנלם apud Eundem. Haud poenitet conatum, quamvis rudium: nam מנלם five מנלם

& מנלם cognationem magnam habet cum מנלם vel מנלם, estque hoc genus verborum valde

commutabile. Jam illud מנלם affecutus est,

obtinuit scopum, votumque, tam pulcre quadrat Esaj. 33. 1. ut lectio isti nulla amplius his moveri debeat a Criticis prudentibus;

30 Non recedet ab horrida mihi caligine; fugentem ejus furculum arefaciet fulmen; & tolletur flatu oris ejus.

לא ייכור מנייחשך יונקתו היבש 30

שלהבת ויכור ברוח פיו :

31 Ne אל 31

הניל pro אנלי אנלי Arabes & quam vel אנלי facile potuerint adoptare. Cl. *Vitr.* ad *Esaj.* nonnihil adhæsisse videtur ad scrupulum a *Capel.* motum, Elementa נל viciniam in *Ling. Orient.* haud pati. Rarus sane concursus; sed tamen extant exempla; monente etiam Cl. *Cler.* Idem de נר in primis sedibus Radicum observare licet. Geminum locum *Esaj.* & *Jobi* idonea luce perfundet hocce Poëtæ in *Hamasa.*

יבני המכארים ויעמרها חני
ינאל אמורא דונחא פחמ יבני

¹ *Aedificat Laudes, easdemque inhabitat;*
ita ut
Consequatur Res praescriptas praecipitiis.

Habes ibi ינול, attinget, obtinebit ex votis; ad quam rationem ינלה dictum fuisse immerito negaretur. Inde מנלה *summa votorum, culmen prosperitatis.* Ea hic nullam habere dicitur radicem, nullum firmamentum, *fabulo* videlicet *superstructis*; non *rupi pietatis.*

Hoc pulcherrime expressum per לא יטה לארץ non radices aget in terram; proprie non tendet. Grandis stilus *Tenlere*, pro Radices altius figere, ultro amplectitur. Habes rationem, cur *statura non sit opulencia improbi, sed uno momenta collapsura*; non jam dicam *radicitus versa*; sed *suo sub pondere sidens*; quod *fundamento omni, & radice destituatur.* Jam manum de tabula: scias tamen novas mihi liueas ducendas restare, ad *Originem* verbideclarandam; reliquosque *Arabum* usus inter se conciliandos; quos sub נאל media *Vaw* & *Ye* ex uno fonte derivarunt.

Vers. 30. Ne hic quidem omnia omnibus expedita. Haud exputo cur Cl. *Cocc.* annotarit, Non capiendum pro *vix*; ut *vix* ac ne *vix, afsecuturus id sit* improbus. De absoluta negatione nil remittendum. Aliena scetatur Cl. *Cler.* reddens, *non recedet e latebris tenebricosis, pro semper habitabit in speluncis,* quasi ageretur de *Lairone.* Etiam inius solidum, quod de *Pined.* monuit, *Allegoriam esse mistam;* ideoque nunc *Tenebras* poni, *quæ non conveniant arbori, sed homini;* quippe *adfectionem, maerorem, & anxietatem* designantes. Ita sane & reliqui *Interp. tenebras calamitatum* hic commemorant, ex quibus *non recessurus sit* improbus. Rectissime; at tamen vel sic *Tenebrae;* pro *Horrida & tenebrosa tempestate,* quidni etiam in *Arborem* quadrent? Istam figuram דב חשך

ut *Pf.* 18: 12. subesse, sequentia arguunt: nam *שלהבת* *Flamma* signat haud dubie *flamman celestem* vel *venti urentis,* ut *LXX.* vel *Fulminis;* quæ *Tragicis* absolute פגיא. pro *Fulmine* etiam venit *Ezech.* 21. 3. & *Cant.* 8. 6. Non excludo equidem *novas & sevas calamitates,* quas viri *Docti.* adferunt, sed eas ex *Emblemate* nostro *ictu fulmineo* potentius sternerentes induco. *ברוח פיו* *Spiritu oris ejus* argute a *Jarchio* expositum de *spiritu oris in Deum superba loquentis.* Similiter *Cocc.* cum *flatu suo,* vel ut *Calv.* per *flatum suum.* Texit & *Merc.* sed seposuit, ipse dans, *suomet habitu recedet, citissimam & Deo facillimam consumptionem improbi* intelligens, qui quasi *se ipsum sit diffaturus.* Adfne illud *Cler.* tam celeriter peribit, *quam spiritus ore emittitur.* Non videntur hæc sedi nostræ congrua, ubi *procella fulminibus grævida* pingitur. Iis itaque accedo, qui *spiritum oris ejus ad Deum* referunt. Non alienus hinc *Cocc.* *Schmid.* quoque huc inclinat; addens tamen, *nonnihil duritiei inesse huic interpretationi;* quod *nimis remotum sit nomen Dei,* ex *Vf.* 25. repetendum. Tentat proinde, *Et recedet per-*

31 אל-יאמן כשו נתעה כיו-שוא

תהיה תמורתו :

32 בלא-

31 Ne securus sit in ipso culmine fortunæ, qui ea inebriatus infanit : nam vanitas est : aderit fluctuans ejus vicissitudo.

32 Quum

ventum os ejus. Per os intelligit foramen terræ unde surculus exeat. Bonum factum, quod non contendere se pro hac conjectura, subdiderit.

Omnino רוּחַ פִּיּוּ, quum Tempestas divinitus immissa pingatur, Oris divini ventum signet necesse est, ut Cap. 4: 9. Ps. 18: 16. Esaj. 11: 4. Alias haud displicuisset figura satis speciosa, qua improbus sui oris spiritu, vel & vento, auferri diceretur; secundum illud Esaj. 33: 11. a Cocc. adductum; cui junge Cap. 64: 6. Iniquitas nostra, ut ventus, auferit nos. Nempe ex Ancipiti tunc feriret dictum illud, Recedet spiritu oris sui; i. e. Superbia & contumacia, qua nō adversus Deum, converteretur in turbinem, qui ipsum rapiat. Hoc ad tempestatem prægressam se accommodari patitur, atque cum ea sat pulchre consistere, judicari forte queat.

Vers. 31. Admirabilis locus; cui aliquid lucis infudisse pretium erit. In nexu constituendo multa dissentio: itemque in sensu.

Merc. אל non prohibentis censet, sed negantis; capitque pro descriptione stuporis, & securitatis incredulæ: ita ut vanitate, i. e. opibus vanis deceptus improbus, non credat quod vanitas futura sit commutatio sui: h. e. omnes ille fortunæ in vanitatem & nihilum sint abituræ. Huc refer quæ de securitate superba, in desperationem desitura, dederunt de Pined. & Vavass. ad Vulgat. Alii rationem reddi putant peccatorum præcedentium, quod Vanitati nimium fides esset improbus. Multum inde distat Admonitio cavende hypocrisis & vanitatis, ad Jobum aliosque pios; quam Cocc. aliique maluerunt, in hanc mentem; Si quis oberat ut ovis, aut titubat ut ebrius נתעה, caveat ne in vano fiduciam ponat: nam nihilum erit ejus pensatio. Sed Admonitioni vix locus, quum totus defixus sit Eliphazus in improborum, quibus Jobum annumerabat, male fida, & necopinato irreparabilem ruinam tractura fortuna, depingenda. Accommodatior huc im-

precatio quam adfert Schmid. Ne fiat unquam, precor, ut impius habeat rationem, aut fundamentum, considendi vanitati: sed vanitas sit permutatio ejus, sive merces. Cur non potius Comminationem adscivit? ut sit fulmen, vibratum in securitatem improborum, qui sibi stabiles, dum florent, fortunas promittere solent; quantumvis vanitate ipsa eas esse vaniores constants doceat eventus. Huc collineant Doct. Belgæ. Prior vanitas iis notat divitias opesque; posterior miseriam & calamitatem. Jucundam Antanaclasin, istoc sensu, multimodis præferrem expositioni שׁוּ, quam a שׁוּה tentarunt Kimch. & Nachm. quasi esset: Ne credat equalitati, i. e. ne confidat se semper equallem fortunam habiturum, Resque eodem statu mansuras. Negari tamen nequit, formam istam ad שׁוּה commodissime reduci; nam ita

תוּה a תו; צוּה a צו; קוּה a קו. Apud Arabes larga talium messis. Si ergo equalitas ista uberiore sensu maectari queat, eam retinendam censere, ut Analogie congruentior.

Obfervo itaque, Thema سوي equare, eleganter adhiberi in sole culmen Cæli tenente. Sic Hist. Tam. 409. الشمس في استوائيه Sol in equatione sua; i. e. in meridie. Huc spectat illud apud Cl. Gol.

sub 8. استوي Contendit ascenditque ad cælum: proprie æquavit se, vel æquatus fuit sol. Hoc ad Fortunas transferri solenne est; ut in Carmine Tomanbaji,

وشمس السعد بشرف المعالي

Et sol felicitatis in culmine gloriæ.

32 Quum nondum dies ejus erit, implebitur: & ramus ejus non erit prominulus.

32 בלא ייומו תמלא ובפתו לא

רעננה :

33 Im- הכס 33

Hinc dictum suspicor *Pf.* 21: 6. הדר תשובה *Gloriam æquas super eo, pro, ad culmen Majestatis & splendoris eam provexisti, nunquam iterum minuendam, in occasumve inclinaturam.* Nota in sacris imago; secundum quam *ישו* hic pulcherrime designare potest *Culmen Felicitatis*; atque inde per paronomasiam venultam exillet, *Ne credat, ne confilat vel summo, & tanquam equato, fastigio fortunarum; nam vanitas erit ejus permutatio.* *Cl. Cocc.* hic, & alibi, conjectat *ישו* vanitas, temeritas, deduci a *ישוה*, quatenus *Æqualitas*, *ישוה* vel *ישוה* designat: unde *ישוה* temerarium exillet, *quum animus absque momento movetur.* Atqui *ישוה* & *ישוה* pingunt potius vel *suspensum*, vel jam ponderibus justis examinatum iudicium. Convenientius, *Temeritatem ישוה* ab inclinatione, & propensione lancis subitaria, sic dictam, ut *ישוה* iniquitas certissimam *Originem* invenit ex *ישוה* *Propendet laux. jenu.* Vide jam quo hæc tendant. Arabibus *ישוה* ult. *Aleph*, *ישוה*, etiam signat vitium, peccatum. Apud Eosdem conservatum verbum *ישוה*, pro *malus, viciosus* fuit. Hæc *secundaria*. *Primarium* non comparet; quod suspicor esse oppositum *ישוה* firmitati, ac *veritati*, ut sit proprie *instabilitas vaga & vana.* Hanc ideam in *ישוה* nemo non lubens amplectetur: quæ si satis *firma* esset, insigne decus sententiæ huic *refunderetur.* *Ne credat tamquam stabili vel æquissime atque ad supremum fastigium pervectæ felicitati; nam vana & vana instabilitas ישוה est ejus permutatio.* *Αδυναμια; ἀντάναμια.* Posses etiam cum *Cl. Cocc.* *Nam nihilum erit ejus pensatio: ex usu Cap. 28: 17.* Scias tamen illud *repensare*, & *vice alterius rei reddere*, ortum esse ab *ultra* ci-

troque moveri, quod est *ישוה*. Hinc *Pf.* 46: 3. בהמוך *Quum ultra citroque movebit se terra.* Tale est illud *Alcor.* *ישוה* *Die quo motitabitur celum motitatione fluctuante.* Hæc in *Origin.* latius. Hinc verti posset *cumulatiore* adhuc sensu, *nam vanitas ישוה, qualis est fortune felicitas summa ישוה, est fluidum & fluctuans quid: ad verbum, Vanitatis est fluctuare; mutari.* Hoc in *Juvenil.* jam propositum, unice arridet; & sperno alterum, *ibid.* subnexum, conatum. Posses etiam *grandiore* structura. *Ne credat ישוה fortune ישוה; nam est ישוה* *eris, aderis, ejus* *quisque que Euripo mobilior.* Vide quæ ad *Cap. 20: 18.* sequentur. *נתעה* in *Præter.* *fumendum, suppleto אשר.* *Qui dulci fortuna ebrius, insanit, in Deumque protervus est.* Vium geminam haurias ex *Esaï.* 28: 7. & 32: 6. Confer *Hof.* 4: 12. ubi etiam *Ebrietas spiritalis* attendenda, *ad omnem insasiam impellens.*

Vers. 32. Nodus scirpo innexus ab iis, qui *תמלא* dari voluerunt *excindetur*, tanquam a *מלל*; ad *יונקת* *Vf.* 30. referentes. Eum non tollit *Merc.* seq. *כפה* tribuens *non implebitur*, pro *excindetur*; quod impleri dicantur *res*, quarum *finis & consumptio venit.* Id de quibusdam *verum*; non de omnibus; nec unquam *Ramum impletum*, pro *consumto*, admittit *Lingua.* Alii ad *תמורה* *vf.* 31. *revocarunt*; quod placuit *Deod. Pise.* *Belg.* quamvis *Merc.* *duriusculum* censuisset. *Subscribit & Schmid.* intelligens *premia impietatis ante diem, malis, murbis, morte violenta, improbo repensa ac persoluta.* *Cl. Cocc.* tentat ex 2. *masc.* *coactius, impleberis, tu pie, impio, & ejus substantiæ*

33 יחמם כגפן בכרו וישלך כזית

33 Immaturum abjiciet, ut vitis, grossulum suum; & dejiciet, ut oliva, florem suum.

34 כזית ערת חנף גלמוד ואש
אכלה אהלי-שחר;

34 Nam coetus hypocritarum erit dura filex: & ignis edet tentoria muneris.

35 חרה

35 Con-

manum injicies, ut eo utaris pro arbitrio, vel et eum pro inutili ligno eras & comburas. Mihi Cl. Cler. non infelicitate supplefle videtur Vita ejus implebitur. Possit & impersonaliter dari, ut quum dicimus Actum est, Eurip. Hipp. 778.

fertur ad *Ramum*, collective hic sumendum. Significantur *Res, spes, opesque omnes Familiae*, in *Filiis*, in *divitiis*, in reliquis *Fortunae praesidiis*, & ornamentis. Subest haud dubie *λατότης*, ad quam *Vulg.* expressit. *Et manus ejus arescent.* Alludit ad *כף*; existimem tamen improprie vel *ramos*, vel *copias* intendi: ut non sperni mereatur versio. Rectius tamen *LXX.* *καὶ ὁ ἰσθμὸς αὐτῆς ἐμὴ πυκνότης*, quod *Origini* nostrae consonum.

Ἐὺ, θεῦ πίπτει. βασιλεὺς οὐκ ἔστι ἐν δὴ
Γουή, καὶ ἐμφορῆς ἐν βεβήχαις ἡσυχία.

Vers. 32. Idoneam lucem hic praestabit proprietatis verbi *חמם*, in *cruditate immatura*, ut alibi probabitur. Inde translatio facta ad *violentiam*, &c. &c. Hinc nonnulli, *violenter rapiet Deus omphacem ejus.* Alii *violenter rapietur omphax.* *Cl. Cocc.* ponit *Impersonal.* Plenius videtur & rotundius, quod *Merc. Schmid. Cler.* dant, *immature excutiet omphacem suam, ut vitis; & abjiciet, sicut oliva, florem suum.* Iterum observes velim *ישלך* signare nunc *abortivam dejectionem.* Emblemata nil habent, quod non sua luce cuivis illucescat. Si quid profundius & enucleatius desideres, adeas *Comm. Cl. Vit.* in *Esfaj. 18. 6.* ubi iidem plane colores. *Cl. Schmid.* *imprecationem* continuans, non cogitabat hic *Jobae familiae & fortunae* imaginem ante oculos proponi. Id a *Cl. Cler.* rite notatum; quamvis non tantum ad *mortem immaturam & violentam liberorum Jobi* haec referam, sed ad *omnium fortunarum, consiliorum, rerumque miserabilem abortionem*; eo qui instar *vitis* aut *oleae* modo floruerat, in *trunci fulguriti* conditionem redacto.

Sic *חמם* Impletum erit, videtur *σμεῖος* *diram necem* inferre, *femin. pers.* apud *Hebraeos* vicem subeunte *Neutrio.* *Simplicius*, quod & *R. Periz.* dedit, *Implebitur dies*; ut, jucundo acumine, *Dies improbi*, fatalis, *impleri ante diem*; atque, in medio fortunarum cursu, *spes abrumpi longae* dicantur. Nullus ambigerem, si *יום* esset *communis gen.* Vide tamen an non illa *communitas* satis evidens fiat per *plur.* *ימות*, aequae ac *ימים*; quin & per alia vocabula *formae פוד*, quae *incipitium* fere esse deprehenduntur. Ceterum non est *imprecatio*, ut vult *Cl. Schmid.* in *subjunctivo* verba efferens, sed *denunciatio* *Judicii certo certius ingruiuri.*

Ibid. Nil desidero in versione recepta, *Et Ramus ejus non virescet*; tantum moneo verbum *רענן* proprie usurpari in *profusa laxitate*; unde *רענן* ut *Epitheton* invaluit *Arborum late crescentium*, & *ramis prominulis ac propendulis superbientium.*

Id *Arabibus* *رعن* a *ارعن* a *رعن* prominuit cum *laxitate.* Hinc geminata tertia *רענן* valde prominuit & propendit. Hoc in *Arbore* non *virorem* tantum, sed & *vigorem summum* supponit. *כפה* *Mannus curvata* trans-

Vers. 34. Habes nexum facillimum, quo quid figuris hisce intenderit, ipsemet declarat. Non nego tamen simul *Epilogum* inesse, & *Causam* omnium superiorum, quod cum *Merc.* tenent vulgo. Proponitur certissima *Regula sanctuarii*, in *Jobo*, ut *Censor* volebat, in aliis improbis, ut

35 Concipere molestiam, & parere vanitatem: & venter eorum parat fraudem.

35 הרה עמל וילד און ובטנס

תנין כרמה :

eventu comprobata, atque deinceps comprobanda. In hunc scopum **עדה חנה** fumere Posses cum Cl. Schmid. pro universalitate *Hypocritarum*, quasi diceret, *Aequum, justumque, omnes & singulos ad solitudinem redigi.* Alii *Catum Hypocritæ* exponunt familiam florentem, amplamque clientelam; qualem habuerat *Jobus*. Id uberius ad sensum. *Bolducio* addenti hic *Gymnasium*, sive *Scholam propheticam Jobi*, antea florentissimam, sua sine rivali amare permittimus. Quod Cl. Schmid.

pro sua sententia argumentetur ex **גלמוד**, referendo sic ad **חנה**, sublata disconvenientia generis, nihil est. Nam **גלמוד** per se stat, & notat *durum silicem*, ex *Origine* liquidissima, quam *Cap. 3. 7.* exhibui. Cl. *Cler.* ad h. l. demum vidit, esse conflatum ex **גלה** migrare, & **מור** locum mutare. Nil *Apicibus* istis *literarum* pellacius; a quibus venandis *Docti* indoctique juxta haud temperant. In constructione expedienda non felix *Merc.* Felicior *Cocc.* **דו נטרלית** neutraliter inferens; sed **דזומטוס**, quod tubesse putat, non reperio in ejus explanatione, quæ dissipationem multitudinis & copiarum exhibet. **דזומטוס** si esset, *Catus solitudo* capi deberet, cum solitudine *Catum* inibit, atque *Infrequentiam vastissimam frequentabit & inhabitabit quasi.* Acumini huic indultum ad *Eliphazo*, non dixerim. Sufficit, *Catus* ejus *numerosus, florens, letus, ce-leber*, evadet *durus, vastus, horridus silix, æternæ sterilitati & solitudini damnatus.* Ut *Genium Arabiæ* tibi expressum scias, en germanissimum ex *Ibn Doreid.*

ما خلت ان الدهر يثني بني
علي صرا لا يرضي بها ضبي
الكدي

Haud putaram Fortunam reducturam me
Ad saxum durum, quod borreant vel La-
certæ faxis fuerit.

Hoc est, ad tantam inopiam, quantum ne patientur quidem vilissima mendicabula. Hinc in familiarem usum assumpta multa verba *paupertatem summam* signantia sub hac imagine; ut

لصق بالارض ابط
البلط اي الارض المساء

Adhæsit terre glabræ, vel lapidibus strata; apud *Golium* valet, opibus exutus fuit &c.

Similiter **املق** inops evasit,

كانه صادف ملقة وهي الصخره

انquam si redactus esset ad

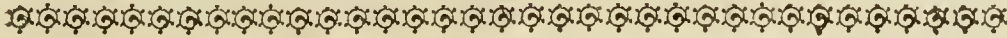
saxum glabrum & sterile, ut docet *Schol. Harvii.* Conf. quoque *Conf. 3. Harir.* a pag. 130. ad 145. quæ luculenta descriptio *Divitis & potentis, ad extremam mendicitatem prolapsi*, nostrum locum egregie illustrat.

Ibid. *Tentoria muneris* a *Doct. Merc.* exponuntur, *constructa ex questu illicito ab iis qui rapacitate & injustitia rem auxerunt.* Id fortius judicavit, quam *Habitata* ab iis qui *munera & corruptelas amant, injusti principes, & Judices* **دوقوسوس**; & revera est; quamvis cur hæc dittinguas, nedum divellas, causa nulla sit. Cl. *Cocceji* commentatio paulo subtilior, *Munera* hæc extendentis ad omnia *commoda carnis, & questum meretricium, quem Hypocritis ministrat.* Illuc & *Schmid.* tendit. Mihi nullum dubium, quin *Jobi avortus, & rapacitas*, hic speciatim notentur, cujus male parva male dilapsa, vel potius uno momento colapsa fuerint, igne *divinitus* subdito.

Vers. 35. *Grandes sententiæ; quarum profundior mens est, quam prima fronte apparet.* Existimatur, hæc pertinere ad *improbittatem suis coloribus depingendam, ratione molestiæ, injuriæ, & doli*, quibus grassatur. *Paxam* tamen hinc abesse non posse sentiens Cl. *Cocc.* *medium membrum parenthesi* inclusit, *Et parit nihilum; potius iterum referens ad fraudem, vel fucum* quo *fraus* tegitur. Paulo plenius *Merc.* qui in primo colo *molestiam aliis* faceffitam concipiens, in secundo *vanitatem exitus* agnoscit, pro pœ-

na; in tertio autem *dolum* bifariam exponit, & quem aliis struxerant, & quem sibi ipsis accessivere. *Schmid.* non pœnam, sed causas pœnarum præcedentium hic subnecti tandem censens, illic versionem accommodavit, *propter concipere laborem, & parere iniquitatem; & venter eorum parat dolum.* Dura insertio; qua carere possis, etiamsi sententiæ ejus accedas, per *Exclamationem*, vel *Epiphonema* addendo: *Concipere molestiam!* &c. &c. Quod tunc sic a stilo sublimi ad simplicem reducendum, *En tibi quo redeat improbitas, cujus est concipere molestiam, parere iniquitatem, & ventre dolum parare.* Fateor adspæctum hunc videri posse sat congruum, & uberem: sed omnia rite expendenti, minus verisimile fiet, orationem redire a pœnis ad causas pœnarum, quæ *Vs.* 25, 26, 27. fuerant expositæ, figuris admodum exquisitis. *Cl. Schmid.* rationem a *Merc.* jam adductam, aliorum sententiæ officere concedit, suæ non item; quæ causam *imprecationis Eliphazi in improbos* hic reddi statuat. Atqui nulla hic *imprecatio*, ut vidimus, sed oratione perpetua detonatur, in impro-

bos, atque a *Criminibus ad meritissima* eorumdem *supplicia* descenditur. Ergo non in *causis*, sed in *pœnis* ipsis finiendum; vel saltem cum *Criminibus* annexa iis *supplicia* exprimentida, ut huic vehementi procellæ ordo, justusque constet orbis. Ad eum rotundandum respici velim *Vs.* 20. ubi tanquam *Basis* præmittitur, *improbum sua sibi mala parturire*, atque *iræ thesauros accumulare*, dum *scelera concipit, in seque admittit materiem exitii.* Hæc ipsa imago pro *Coronide* refumitur, atque per *Infinitiva*, *En tibi, concipere arumnam!* & *parere Vanitatem!* *Ventre ipsorum fraudem parante*: decentissime denuo inculcatur. Hoc adspæctum *עמל arumna*, & *און Vanitas* simul *Crimen*, simul *Pœnam* complectuntur, potissimumque designant *malum in caput Auctoris revolutum*, ut *Pf.* 7: 15, 16, 17. *מרמה* est *fraus qua quis in perniciem conjicitur.* Jam vero illius *venter* vel maxime *fraudem parat, qui sibi ipsi perniciem creat, & accumulatur.*

CAPUT DECIMUM SEXTUM.

וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמֶר : 1. *Vers.* 1. **E**T respondit Jobus, dixitque.

2 שמעתי כאלה רבות ממחמי עמל כלכם :

2 Audivi, sicut illa, bene multa: consolatores molestissimi vos omnes.

3 הקץ

3 Num

Vers. 1. Supra modum irritatus nova *Eliphazi* vehementia Noster, vehementius quoque in ipsum, & socios, invehitur, tanquam qui gladiatorio plane animo in ipsum viam adfectassent, atque adeo insiluissent, sanguinem ipsius hausturi, vivumque laniaturi. Inde ad Deum converso impetu, sortem suam lamentatur, quod pro cumulo malorum in manus tam inimicas & violentas incidisset: quodque præterea ab ipso Deo hostilem in

modum prostratus, afflicto, contractusque jaceret; quantumvis Eundem innocentie suæ Testem citare posset. In votum deinde erumpit ardentissimum, ut Lites tandem hæce, qui unus poterat, decernat: injusteque oppresso, & damnato, se vindicem quantocyus præbeat ante, quam miserum spiritum sub iniquissima calamitate, & calumnia, cogere tur exhalare.

Vers. 2. Vulgaris expositio habet, *vera* quidem

3 Num finis erit verbis ventosis? aut quid proritat te, quod respondeas?

4 Etiam גם 4

dem esse, quæ Eliphazus attulerat, de forte maledicta improborum, sed & notissima utique homini non imperito rerum, qui talia sæpiissime audiverat: ac proinde *vasos*, aut *molestos*, esse *consolutores*, omnes *focios*, qui nihil proferant quo animus afflictus erigi, atque ad æquitatem componi queat. Incommoda hujus interpretationis sentias ex nota Cl. Cocc. Observa, inquit, quod si Jobus putasset eam esse mentem Amicorum, ut ipsum impietatis reum agere vellent ideo, quia tot & tanta pateretur, non vocasset eos *Consolutores*; quantumvis ineptos. Hoc enim fuisset non consolari sed condemnare. Den. que neque hoc aptum illi menti esset, Audivi talia multa, *Vulgaria sunt ista*. Concludit Magnus *Interp.* non pro Impio damnatum esse Jobum, nec ab Eliphazo, nec a reliquis; sed ei pietatem suam relictam: ac proinde nostrum conquiri tantum de *consolationum* sibi adhibitatum *levitate*. Secundum hanc *Hypothesin* Cap. 22. 5. 6, 7, 8, 9. *Crimina Jobi* conjecturaliter modo indicari autumat. Id *Ibid.* revincetur. Nunc moneo tantum, reliquos *Interpretes* nobiscum agnoscetes *Jobum improbitatis*, primo suspectatum, mox condemnatum a fociis, difficultates a Cl. Cocc. motas non posse effugere, manente superiori ista explicatione. Ea etiam nimis liberalem *Jobo* tribuit concessionem, & confessionem, *Hypothesi* ejus parum aptam, qua tetenderat, & ulterius contendet, *improbis cuncta super votis fluere, sine ullo fortune refluxu*. Ergo *Audivi talia multa*, non potest esse assentientis. Rogo etiam ex quibus *audiveris*? Vel, inquit *Merc.* ex aliis, vel ex vobis ipsis qui eadem *molestie inculcatis*. At hæc sunt diversi generis; si enim prius obtinet, ex aliis erit ex *præceptoribus & Doctoribus meis inde a puero*, quod unice verum censet *Schmid.* sin posterior, ex vobis non tam *approbantis* est, quam *improbantis*, & ad *cramben recoctam nauseantis*. Id cum adjectu *Jobi*, & *natura phrasos* unice mihi videtur consistere; secundum illud, *plus millies audivi*, possetque haud inconcinne adjungi usus ille interior verbi *אָדָוּר*, *Audire*, qui adfert vel *convicia*, vel *taxatio-*

3 הקין לרבירי רוח או מה--- ימריץ כי תיגנה:

nes; quasi diceret *Noster*, nimis diu jam aures meæ talibus conviciis censurisque circumsonant. Ad importunam in reprehendendo *hæc* pertinere, etiam monuit de *Pined.* eodemque collineat *Codure*.

Ibid. Dubium omne tollit sequens *מנחמי עמל* *Consolutores molestiæ*. Omnes *Interp.* aliquid grave & stomachosum subesse agnoscunt; ut non tantum *vanitatis*, sed etiam *injuriæ molestiæ*, nota adficiantur. Quin *Cocc.* ὀξύμωρον sagaciter olfecit, quali ὀδύλλιπτος λυπηροί. Cur ergo mox *Consolutores* icilio accipit, & urget? quum *Ironice* dictum sit, cum allusione ad *Cap. 15. 11.* ubi *Divinas consolationes* אַטֵּל *tenerrimo affectu a se & sociis profectas crepaverat Eliphazus*. Ad id *Noster*, *Egregios enim vero Consolutores, & Medicatores!* qui *vulnera mea venenatis: qui עמל laborem conduplicatis; qui injuriam gravissimam mihi inferitis; quam vocatis Consolationem clementissimam*. Merito ergo vos *מנחמי עמל* *Consolutores importune molestiæ & injuriæ appellarim; quippe qui verba mordentia mihi pro solantibus venditatis. Habes ὀξύμωρον acumine & acrimonia simul feriens.*

Vers. 3. Eodem stomacho prolatum, *Num finis erit verbis venti?* Retorquetur, quod *Cap. 15: 2, 3.* missum fuerat telum. Sequens *ימריץ* minus liquidum quoad *propriètatem*.

Plurimi *Quid corroborat te, vel obfirmat te?* Alii argutius *Quid prævalet tibi, ac cogit te?* Cl. Cocc. *Quid παροξύνω, stimulat te?* De hac conjectura confutas, quæ *Cap. 6: 25.* dedi. Sic foret *Quid irritat te ut respondeas?* Illuc tendit Cl. *Cassel.* ex *Vulg.* adificiens, *Quid molestum tibi?* Non procul hinc abest *Avenar.*

a פָּרִין *notione transsumta, Quid facit te prorumpere?* Dixi ad *Cap. 6.* mihi *primariam vim* videri sitam in *Validius stringendo*. Inde imbre

4 גם אנכי בכם אדברה לו יש
נפשכם תחת נפשי אחבירה עליכם
במלים ואניעה עליכם כמו ראשי :
5 אאמצכם כמו־פי וניר שפתי
יחשך ;
6 אם־

4 Etiam ego sicut vos loqui possem, si anima vestra meae animae vicem subiret: coagmentare possem contra vos sermones; & quassare super vos caput meum.

5 Prævalere possem vobis ore meo: ita ut comploratio labiorum meorum cohiberetur.

6 Enim-

bre proclivius decurret, quicquid ex hisce elegeris. In *Originibus* plura.

Vers. 4. Verba sat clara: sensus paulo obsecurior. Non placet quod Cl. Cler. adoptat, לו pro *utinam*, quasi optaret Noster *occasionem par pari referendi* Rectius datum a ple-

risque si, quam vim in לולא si non facile recognoscas. Quin *utinam* sub לו, nihil aliud in *Origine*, quam si; O Si! &. Hoc jam plurimi cum *Interr.* capiunt, Num ego quoque ut vos loquerer, si anima vestra esset pro anima mea? componerem contra vos sermones? & quassarem super vobis caput meum? Minime vero. Absit. Ita cum *Doct. Belg. Schmidius*, qui paulo argutius exposuit, incluso

eius verbali, Nesterem contra vos nexus verbis? Subtilius adhuc Cocc. sociarem me vobis verbis? Id est, nudis verbis vobis indolecerem, atque in tristitia sociarer, atque interim re ipsa stomacharer? An ergo vel verbis indoluerant? Contrarium ubique & apparet, & a Nostro sæpius inculcatum. Sine *Interr.* maluit Merc. non comminando, quid facturus esset, sed ostendendo, quid facere posset. Id & ego simplicissimum censerem in hanc mentem, Nihil esse facilius, sed & nihil futilius, atque importunius, quam verba coagmentare, & longas texere declamationes contra adstrictum, cum ostentatione sapientiæ; & supercilio Censoris. חבר in *Origine* est coagmentari, conseri. Inde במלים pulchre Coagmentavit sermones. Nuspian alibi in *Hiph.* prostat, unde minus promptum de *Phraeos* natura iudicium. Cl. Cler. dedit, Adjungerem me sermonibus qui contra vos haberentur. Ego Coagmentare

cum *contemptu* positum arbitror, ut Latinis consarcinare sermones. Ad *Rhapsodias*, & *cantilenas consarcinatas* traductum verbum, colligo quoque ex *Incantationis* usu; qui *Pf.* 58: 6. & alibi occurrit.

Vers. 5. Cæptam *Interrog.* continuat *Schmid.* Num duriter tractarem vos ore meo; & hoc *condolentiam labiorum meorum prohiberet?* Repetit hoc os meum. Sed parum gratiæ habet Os prohibens labia. Omissa *Interrog. Merc. Belg. Cocc.* contrarium inferunt, Imo vero confirmarem vos ore meo, &c. Sequens membrum *Mersero* est, Et motio labiorum prohiberet dolorem vestrum. Ita *Drus.* & *Grot.* qui docte addit desumptum videri ab iis, qui *venena excantant.* A *Chirurgis* maluit *Codurc.* comprimeret. At *Coccejus*, parceret. i. e. *Comploratio* mea esset vere *comploratio*, sine felle & aculeo: non refecarem ad vivum, sed parcerem, & operirem *charitatis mantelo.* Omnes ניר שפתי

motionem labiorum capiunt pro *condolentia* & *consolatione.* At *Belgæ* cum *Kimch.* aliisque, ad *multiloquium* & *garrulitatem* retulerunt, quæ *cobibenda* esse dicatur. Calculum adjecit Cl. *Guss.* sub ניר *Consolationem* *supprimi* absurdum contendens. Atqui hoc ipsum voluit *Jobus*, ut quam *absurde* Amici agerent, indicaret. Meo itaque iudicio sic continuatur *Vs.* præcedens, possem & ego duriter vos tractare ore meo; ita ut *comploratio labiorum meorum prohiberetur*, cobiberet se. Aculeus ineit in אאמצכם *Validus* *insurgerem* *in* vos ore meo, quod אמיין *Validus*, aut *strenuus ore*, false tangat *Declamatorum magna* vel *sortia sonantem.* Salsum quoque illud יחשך *comparceret.* *Supra*

6 Enimvero, sive loquar, non inhibetur dolor meus; sive cesssem, quid a me abit?

7 Profecto nunc quidem ad incitatas adegit me: sideratum desolasti coetum meum.

8 Quod-

Cap. 7: 11. Non compeſcam os meum: non parcam ori meo. Item Prov. 10: 19. חֹשֶׁךְ שִׁפְתָיו Cobibens cum parsimonia labia sua: com-
parcens labiis. An ad hanc rationem? Et Con-
dolentia parceret labiis; וְגִיד יַחֲשֵׁךְ שִׁפְתָיו. Non placet: nam נִיד proprie est agitatio, motuatio, tremulus motus. Inde Cl. Cler. elicit, Et motus labiorum meorum vos Coerces. Minus commode ad feriem, quin & Linguae indolem; nam crebro transfertur ad complorationem condolentis quæ sit gestu, nutu, voce miserabili. Veniſte ergo struatum, נִיד agitatio labiorum meorum, pro tremula voce commiserantis, יַחֲשֵׁךְ, vel Neutrali usu, parca foret: vel Absolute, parceret, subaudi a-
fectui. Utrumque aptum negationi sub figura, ut parus Deorum cultor. Ita quædam parcere sermone, est ab eo abstinere. Sensus est, Nil facilius esse, & proclivius, quam acrem agere Censorem; atque Commiserationem, sive officium labiorum condolentium, miseris subtrahere.

Vers. 6. Abruptior paulo transitus. Cl. Schmid. rem non extricat, quum ait Pertinaciam doloris indicari. Hoc nemo non agnoscit: utique & hoc volebat Merc. apponens, Nescio tandem quo me vertam, aut quid agam, nam nei loquendo, nec tacendo quicquam proficio, aut levor. Commodius quod addat Schmid. inde contingere ut Amici materiam arripiant criminatōnis. Id verum de Loquela, de silentio non item forte. Vide ergo an licet necti possit; A Deo, ab Amicis, desertus, quid tandem ago? Eloquarne? an filebo? perquam in expostulando cum utrisque, an me in silentium traham? si loquar, non inhibebitur Dolor meus; & Dei, & hominum aures occlu-

אֶם-יִדְבַּר לֹא-יִחֲשֵׁךְ כְּאִנִּי וְאֶחְדְּלָה מֵהֵ-מֵנִי יֵהֲלֵךְ:

7 אֲך־אֶעֱתָה הֲלֵאנִי הַשְּׂמֹת כֹּל-עֲרֵתִי:

8 וְהִקְמַטִּי

ſas inveniens. Si cesssem loqui, quid tandem a me abibit? Quid respirationis & laxamenti oppressus capies spiritus? Hoc posterius simul innuit, se Loquelam tamen, & Liberas querelas, etiam nihil levaturas, haud omis-
surum.

Vers. 7. Altum animi turbati, & quo se vertat nescii, indicat singultans, ut sic dicam, oratio. Profecto nunc ad incitatas adegit me. &c. Quis? Dolor meus ait Ab. Esra, quem Cocc. securus, sensu paulo languidior. Ramban supplet, Colloquium vobiscum. Plurimi, Deus; ad quem & Desolasti a plerisque post Merc. reducitur. Ab. Esra. & hoc dolori tribuit. Cocc. ad Eliphazum deflectit, Enimvero quando me defatigavit dolor meus, desolasti omnem coetum meum. i. e. efficietur tua oratione, meum coetum, qui jam propemodum desolatus est, ut hypocrita, penitus desolatum iri: ut dictum Cap. 15. 34. Mihi vis verborum maxime in Deum quadrare videtur; hoc ad-
spectu. Profecto nunc ad incitatas adegit me, Deus, veteribus Amicis, in Inimicos mihi commutatis, qui me ut Improbum diris & maledictionibus onerare non cessent. Nunc me Eradicatum sentio, & vere cum coetu meo florentissimo desolatum, sideratumque; qui ex tanta Fortuna, & gloria dejectus, ne sordalem quidem consolatorem reperiam, sed omnes meos hostili in me impetu videam coorsurgere. Hoc per Apostrophen decenter ita enunciatum, siderasti O Deus omnem coetum meum. Faceo triste evitandumque Bidental. Ad Cap. 15. 34. allu-
sum, cum comploratione sortis indigna, haud negarini, שִׁנַּם proprie est fulmine vel vento urente afflari, siderari, de quo alias. Erud. de Pined. omnem rudentem movet, ut coloris aliquid inveniat pro Vultu. Vers. In nihilum redacti sunt artus mei omnes. Eum in finem observat עֲרֵה coetum, congregationem, commodissime transferri posse ad humani corporis.

8 ותקמטני לער היה ויקם כ

8 Quodque me quadrupedem constringeris, in testem existit: & stat contra me aperta mihi falsitas; in faciem testimonium contra me fert.

כחשי כפני יענה :

אפו 9

9 Na-

poris structuram, & membrorum compagem; ut hic describatur corpus Jobi humi stratum, laceratis membris, & artubus luxatis, ac divulsis. Contendit, cum præcedenti dolore, & cum sequentibus rugis, melius hoc cohærere, quam familiam dissipatam & disjectam. Idem iudicium Vavass. & Bolduc. qui si non suæ Ecclesiæ hoc gratificari voluissent, sed Erudito orbi approbare, exemplum saltem talis Metaph. sub voce Cætus producere debuissent: non enim quæritur quid Latinus Interpres nimio acumine captaverit in ערה, sed quid Linguæ genius patiat. Argumentum a serie utrinque claudicat. Eo tamen & R. Levi adductus, ut ערתי cætum meum per איברי membra mea declararet.

Vers. 8. Divergunt opiniones ad verbum קמט, semel tantum recurrens Cap. 22. 16. Utrobique haud dubie aliquid grave designatur; sed quo colore, ac figura, divinare licet, non decidere. Receptissima versio 1. est, & Corrugasti me, quod Alere. ex Thalmud. קמטים pro Rugis, amplexus est, ob Muciem mox adjectam. Sensum statuit, Rugas & Maciem abunde testari de magnitudine morbi. Cl. Cocc. in 3. sem. tanquam impersonale expressit; Et quod me corrugavit, is testis factus est &c. Aliquid fortius, & subtilius simul, exculptum a Doct. Schmid. qui putat Vs. 7. enotatos duos effectus pertinacis afflictionis, scandalum propriæ carnis, nempe, & scandalum Amicorum. Prius hoc Vs. & seq. ita evoluit: Nam id ipsum quod corrugasti me, fit testis contra me, dum caro mea Tentatrix id adversus me ipsum apprehendit; mihi que in faciem dicit; ira ejus disceperit me &c. &c. Argutius censeo quam solidius: quia vereor ne Ruge istæ, quantumvis graventur, leviores sint, quam ut hic quadrare queant. Utique 2. gravius quid captarunt, qui dant succidisti me, prout Ab. Esra & R. Levi Cap. 22: 16. ver-

tunt Exscinduntur. Vicinus Chald. qui נקמתני Contudisti mihi Caput exhibet. Huic notioni idonea deest auctoritas, nam quod ex Thalm. adducitur, pro נגור decidi, est alterius naturæ. 3. Ab Aben Esra quoque proposita vis Ligandi, constringendi, quæ satis frequens apud Thalmud. & in Paraph. Chald. Refertur hoc a quibusdam ad dolores quibus constrictus tenebatur Noster. Ill. Grot. ait esse Verbum Judiciale, pro in jus trahere velut obtorto collo. Sane sic fere Prov. 5. 22. Delicta improbi ליה קמטין apprehendent ipsum, ex Hebr. ילכרונו. In sequente membro כחשי pro macies mea, Vir Magnus mentiens in me reddit, post Symm. qui ψευδομαχος habet, & Vulg. qui falsiloquus. At LXX. ἀνίστη ἐν ἐμοί τὸ ψευδὸς μου. Pariliter Targum. Id comminodius ad Linguam, non æque ad sensum. Appare tamen voluit Codurc. totam pericopam ita digerens; Et deprehendisti me; ipse testis fuit, & surrexit in me: Mendacium meum vul-tu meo se prodit. Opinatur Jobum se fateri deprehensum a Judice suo ἐπ' αὐτῶφρα, ut fur manifestarius in flagranti delicto. Explodit deinde significationem maciei sub בחשי, Ps. 109:

24. unde aliqua cum specie adfertur, reddens, Caro mea negavit ab unguento. i. e. laetitias omnes rejecit. Addit, eos qui Rugas in קמט dederunt, totum locum conturbare, ut Leviathan mare conturbat. Hæc calida satis; sed parum cocta. Jobusne in flagranti delicto depressus, & mendacii convictus; qui se toties innocentissimum testatus est, & testabitur? Non valde plausibilis quoque interpretatio Ps. 109: 24. quamvis maciem ibi notari nec mihi persuasum. Cl. Guss. sub כזב metaphorice dictum autumat, Caro mea fit mendax ab oleo. i. e. quo plus utor oleo, eo plus deficiat caro mea.

quasi nocere mihi id quod aliis prodest. Inde Mendacium per Maciem heic loci exponit; quo nihil durius. קנט autem eidem viro docto valet in angustum redigere, ex affini קמץ collegit in pugillum. Hæc parum lucis ferunt; nosque incertiores relinquunt quam dudum. Fumum quoque vendit Ingeniosiss. Avenar.

qui ex קמץ קנט macerat potestate defatigandi, & quidem calamitatibus atque arumnis, ita ut cutis præ iis emacietur, & in rugas contrahatur. Idem nostrum כחשי reddit, Abnegatio mea surrexit contra me. Quid velit, non explicat. Coactius adhuc Ps. 109: 24. vertit, Caro mea defraudata est oleo. Concedere noluit forstero, qui dederat, Caro mea abnegata est a pinguitudine, pro destituta est:

heic loci כחשי tenens mendacium meum, figurate pro mendax meus. Laudandus etiam est conatus viri cujusdam Rever. & Doctiff. ex Ps. 109. hauc sententiam pulcherrimam elicientis; Caro mea mentitur præ oleo. Quantumvis jejuniis confectus, unctus tamen, & nitens prodeco; ne videar jejunasse. Apparet vim Maciei minus certam esse; quamvis Cl. Cocc. eam primariam statuatur, unde abnegare ut secundarium descendat, quali deducere quodalest, & detrabere veritati; vel facere ut deficiat, ut ex fonte Defectus, & Macies, & Mendacium emanarint. Similia habet Doct. Gejer. in Ps.

Sed quidni כחשי ibi figurate accipiamus? Et mentitur caro mea, pinguitudine absumpta. מן

negantis & in totum tollentis, nemo ignorat. Mentitur pro succumbit, satisficit, negat officium, functionesque debitas. Ita כחשי in Pihel pro Abnegare officium, & spem Agricolaë fallere Hos. 9: 2. Hab. 3: 17. מן pro pinguitudine corporis usurpari polle, miror a Cl. Guss. negari, quum מן pinguis passim sic veniat, & verbum מן Deut. 32: 15. Fer.

5: 28. Si tamen quis oleum malit, en æque opportunum quid, Et Caro mea negat officium, nullo adhibito oleo. Inter jejuniis macerationes, ut oleum, & unctio, a corpore prohiberetur.

Jam ut apte dixeris Caro mea abnegat officium, pro emacata est, collapsis viribus; ita inepte credo, כחשי Abnegatio mea, pro Macie acciperetur. Quid quod כחשי Ps. 109. forte non verbum sit, sed subst. חיש stipula, saxum aridum, ut חיש Jef. 5: 24. & 33: 11.?

Insigni figura inde haberes, Genua mea nutans præ jejunio; & caro mea ad instar Stipule, cessante oleo. Καλάμω stipulam ad corpus aridum & enectum figurandum nemo spernet. Id si rite conjectum, Macies ad Morboniam ex loco nostro abeat necesse est, in quo nimis diu Doct. Interp. fatigavit; unaque Ruge, quæ sine hac Macie nunquam huc immillæ fuissent.

Ibid. Quem tandem ex his fluctibus portum capiemus? quum mendax aut fulsiloquus haud respondeat formæ vocis; mendacium vero ipsi huc adaptari nequeat. Utique poterit, si modo non sinistram in partem flectatur, quod ad dextram vergit. Nempe כחשי Mendacium meum, posuit Noster passive; quo Circumvenior, quo illaqueor, quo jus mihi meum palam eripitur, & liquidissima veritas caulæ meæ ab Annicis abnegatur. Ita מן violentia mea, pro mihi facta, sive injuria mihi illata, Gen. 16: 5. Jer. 51: 34. Adde Jud. 9: 24. & Obad. 9. Licet quoque paragogicum facere מן, ita resolvendum, Et surgit in me mendacium mihi. Prius malim, quia talia multa apud Arabes reperio; ut in Hamasa

تشفي داء مـسـائـتي وسخطي

sanas noxam maleficii mei, & odii mei. ubi

يريد مـسـائـتك الـي تـاورـيز.

وسخطك علي

Dicere vult, Tuum in me maleficium, tuumque adversus me odium. Sic ergo, Mendacium meum, pro mihi impactum. Est formula Judicialis, qua grandi Schemate attribuitur Mendacio aperto, & cum perjuria conjuncto, fiducia standi, & testandi. Pro perjuria & perfidia crebrum est مן כחשי, quod est jus alicui debitum praesacte abnegare, impisque ejurare.

9 אפו טרף וישטמני חרק עלי

בשנוי צרי ילוש עינו לי :

10 פער

9 Nasus ejus discerpfit ; & im- placabiliter adversatur mihi : lima- vit super me dentibus suis ; hostis meus acuit oculos suos mihi.

10 Dif-

Vide *Hof.* 4: 2. *Lev.* 5: 21. 22. *Prov.* 30: 8. *Jer.* 5: 12. *Job.* 31: 28. Notabile est, *I Reg.* 13: 18. כחש לו *Perfidum ei mendacium dixit.* Ab isto כחש *infin.* in *Pibel.*

nostrum כחשי commodius adhuc derivare est, quam a *segolato* כחש, ut fit, *perfida & perjura circumventio mei*, qua Amici in me conjurarunt, ad *improbitalis crimen mihi impingendum.* Ita a יחם *Gen.* 30: 41. cum *aff.*

Ibid. habes יחמנה, nec ab isto *infin.* aliud quid exire possit quam כחשי vel כחשי, formis cum *segolato* incidentibus, nisi quod in prioribus illis *Dagesh forte* sit intelligendum. Jam *adfixa* cum *infinitevis* adhuc proniora in *vim passivam*: ut mihi quidem ancora fatis tuto hic jactari posse videatur.

Ibid. Figet eandem, quod nunc addam. יקם בי non *simpliciter* est, *insurgit in me*, sed *stat contra me*, quin imo *vincit*, ac *triumphat.* Notæ Phrasēs *stare in judicio*; & *cadere.* Præsertim attendi debet usus *Dent.* 19: 15. *In ore duorum testium, יקום stabit verbum.* Inducit ergo *Jobus*, pro *Adfectu* suo, aliquid, quod omnem fidem superat, ut non *occulta*, & *specie saltem veri fucata*, sed *manifestissima falsitas*, & *abnegatio perfidissima juris*, in *Judicio adversus se stet*, atque *triumphet.* Eadem *Emphasi* additum, *in faciem meam respondet.* Macer sensus, *in facie mea existens macies.* Nec plenùm quod vel *Merc.* vel *Schmid.* hic dare potuerunt. ענה *Judiciali usu* positum, omnes agnoscunt, ut in *De-cal.* לא תענה ער שקר *Non respondebis Testis mendacii.* Hinc *in faciem respondere*, valet nunc, *Andacter & impudenter falsum dicere testimonium*, idque *in conspectu*, & *sub ocu-*

lis innocentis, quin ejus *negationi*, vel potius *veritatis demonstrationi*, *renisi*, atque *in calumniando*, *criminando*, & *condemnando*, *perseverare.*

Ibid. Ad hæc omnia egregie quadrat notio, tertio loco exposita, quam קמט *primario* subesse suavissima harmonia trium *Dialectorum* pervincit. *Chaldaicam* supra vidimus, cujus *constrictio* illa dedit קמט pro *contractione rugosa* apud *Syros* quoque tritum. *Iisdem* קמיטא est *Insans fasciis constrictus.* Patentior conspectus aperietur per *Gjeubarium.*

القمام حبل تشد به قوايد
الشاة عند الذبح وكذلك
ما يشد به الصبي في
الهد وقد قطت الشاة
والصبي بالقمام وقمط
الاسبر اذا جمع بـ
مجله ويديه حبل

Vox קמוט *notat funem* quo *constringuntur pedes* ovis *maclandæ*: *Item fasciam* qua *insans in cunis circumvincitur.* *Verbum* קמט *utriusque constrictionem* illam *consignat.* *Adhibetur etiam* קמט *in captivo* qui *quadrupes constringitur*, *pedibus manibusque inter se revinctis.* Elucet hinc quid captaverit *Chald.* *Prov.* 5: 22. quod non tantum est *oborto collo in jus trahere*, sed *manibus pedibusque constrictum dedere supplicio.* *Supra Cap.* 11: 10. & 12: 14. & 13: 27. hanc *imaginem* habuimus: *recurretque* mox eadem *Vs.* 11. *inf.* Ea nihil opportunius heic loci; præbet quippe *Allegoriam* suis numeris *absolutam*, qua se *supplicio gravi maclatum*

conquerens, id ipsum *ab Amicis arripi* ostendit pro *Teste idoneo suæ improbitatis*. Reliqua in hanc mentem jam pronò alveo fluunt. Arctissimus quoque nexus hinc exiit, cum *præced. & conseq.* ut cuivis in oculos incurrer.

Vers. 9. Adfectus Tragici, infinitum dolorem spirantes. Disquiritur, quæ *Persona* his *Figuris* atrocibus subiicienda. *Merc. 1.* censet de *Deo* hæc accipienda, qui alibi etiam *Leonis instar discernere* dicatur. Ad mitigandam autem nimiam acerbiteratam *Satanas* simul assumtus ex verbo **שטן**, qui *Dei* permissu tam dira in miserum patrarit. *Cl. Schmid.* adscivit, minuendæ etiam invidiæ, *carnem sententiam Jobi*, quæ de *Deo* hæc suggesterit, & *Nostro in faciem dicitur, Deum esse cuius ira laniet ipsum &c.* Quæsitum. *Cl. Cocc. 2.* cum aliis directe refert ad *Satanam*, *eiusque Angelos*, ac *ministros*; quorum *immanitatem non cohiberi queratur*. Concipit tres ordines hostiles. Primo, *homines male judicantes* *Vs. 7, 8.* secundo, *Diabolum & ministros*, *Vs. 9, 10, 11.* Tertio, *Deum ipsum* *Vs. 12, 13, 14.* *Erud. de Pined. ex 1 Petr. 5: 8.* *immaniter rugientem, apertisque faucibus inhiantem illum Leonem* adducens, observat, obtare huic sententiæ, quod *non constat, Jobo adhuc factam revelationem de Satane technis, & machinis in ipsum suscitatis, quia hoc multum valuisset ad leniendum dolorem.* Ita est, sane, nec video quicquam anstæ, in præcedentibus *Jobi* querelis, ad hanc interpretationis viam ingrediendam. Ratio ex verbo **שטן** ducta, nimis tenuis.

Alii 3. trahunt ad *Morbos & dolores*, quibus dilaniabatur tanquam a *feris*. Ad *Eliphazum & socios* 4. hæc pertinere censuerunt nonnulli. Alii 5. *Petulantibus & improbos homines* inducunt ex *Vs. 12.* qui viri intortuntis insultarint. 6. *Cl. Cler.* ad *grassatores qui bona ejus diriperint* deflexit. 7. *Impersonaliter accipiendum autumat de Pined.* quod *ejusmodi querimonie in neminem certo jactatæ, adstricti hominis propriae sint, ut furentem aliquem, & frementem contra se dicat; & quis ille sit, propterea ignoret &c.* Non persuadet, quamvis erudite *Parbos* illustret. Nemini, credo, aqua hælisset, si causalis, unde hæc desuunt, non fuisset obductus in *Vs. præc.* Ibi ut *Eliphazum sociosque* commentatio nostra, detertis fontibus, deprendit, *Crimina falsi revicta in No-*

strum *pertinaciter ingerentes*, coque nomine ipsum directe jam condemnantes; ita nulla ratio nunc est, filium hocce abrumpendi, quum in acerrimos illos *Adversarios cuncta hæc pro Jobi exacerbato adfectu* unice quæderent. Nempe ex illa tempestate, qua detounerat *Eliphazus*, sentiebat, quid animi reliquis sederet, quibusque eum procellis dirarum obruere meditentur. Incipit autem ab *Eliphazo*, ceterorum Antesignano, atque vehementiam ipsius notat plane hostilem. In singulis verbis grande pondus. **נפשו** *Nafus* ejus signat iratum, ferum, superbum impetum, in qualem sane se effuderat *Eliphazus*. Alluditur ad *Nasum sumantem ursi vel Leonis*. **טרף** *discerpit*, pertinet partim ad *incredibilem dolorem quo anima ejus laniabatur, tam gravibus calumniis circumventa*: partim ad *dirum illud exitium, quod & incubere jam pro meritis, & incubiturum, severus censor* pronunciarat. Sequens **שטן** *Cl. Cocc.* ait plus esse quam **שטן**. Id discrimen mihi

non comparet; utrumque enim adfert *summum gradum inimicitie, animo vultuque obstinato adversantis, & infestantis*. Redi ad *Cap. 1: 6.* *Frendor dentium argutus a Cl. Cocc.* trahitur ad *Satane furorem simul & dolorem, quod vitam Jobi violare ipsi interdictum esset.* An ergo *Nostro* id liquebat? Haud putem. Admitto generalem vim *odii*, cui *nunquam satisfactum, sed quod majora semper sitit*; quam *inimicium* præmiserat. Alios quoque *adfectus invidiæ, & sevitie semet irritantis* adjungo; & speciatim refero ad *mordentem acerbiteratam, qua Jobo insultatum erat novissime, cum laceratione fame non tantum, sed & vite ac salutis ipsius quasi.* Confer *Pf. 35: 16. & 37: 12.* Adde *Thren. 2: 16.* Hoc premeus *Noster*, subdit **צרי** *Hostis meus*. *Cl. Schmid.* ad *Deum* pertinere statuens, mollit per *præp. omittam*, ut sit **צרי** *sicut Hostis meus*. Id heic loci inconcinnum. *Merc.* agnoscit *unumquemque sociorum*. Eos non excludo, sed signanter, ut *Principem Aggressorem*, denotari putem *Eliphazum*. Quid sit *Acuere oculos, neminem fugit, secundum illud Poetæ, Quid in amicorum vitis tam cernis acutum, quam aut Aquila, aut Serpens Epidaurius?* Adhuc

10 פֶּעַרוּ עָלַי כְּפִיהֶם בַּחֲרֵפָה הַכּוּ

: לַחַי יַחַד עָלַי יִתְמַלְאוּן :

11 יִסְגִּירֵנִי אֵל אֵל עוֹיֵל וְעַל-יָדִי

: רִשְׁעִים יִרְטְנֵנִי :

12 שְׁלוּ

10 Disperdunt contra me os suum; cum contumelia percutiunt maxillas meas: pariter super me semet implent.

11 Collari vinctum tradidit me Deus ad iniquum: & ad manus importunorum in Barathrum dejecit me.

12 De

figuratus quid captatum ab acie fulminante, docte Merc. observavit ex Rabb. Allutum videtur ad Fulmina, quæ non ex ore tantum, sed & oculis, haud dubie, Eliphazi declamantis, micuerant. Pluribus hos fulminantes oculos depinxit de Pined. qui superiora etiam eleganter illustravit.

Vers. 10. Dubitat Merc. Sociosne Jobi intelligat, an adflictiones serarum ritu irruentes. Cl. Cocc. hic videt Angelos Satanae, & Colaphizationem confert Apostoli 2 Cor. 12: 7. Ego Socios intendi existimem; quod & Cl. Schmidius nunc necessarium censuit. In verbo פֶּעַר inest hiatus, tanquam spelunca. Pingitur Os Leoninum, cum capacis alvi specu. Conf. Esaj. 5: 14. Tbren. 2: 16. Duplex adspex; alter infert opprobria in Nostrum conjecta; alter iudicia & pœnas ei denunciatas. Eadem amplitudo sub percussis cum ignominia maxillis. Respicitur ad Colaphos, quos Amicos sibi suos infregisse innuit, quum nil aliud quam erimina, & Pœnas, ignominiose objectarant, qui jacentem leniter erigere debuissent. Posterius יתמלאון magno acumine Cocc. Totos se impendunt & inferunt adversus me.

Cl. de Dien & Crom. addunt iram. Huc collineat usus ille Arabum, quem olim produxi, sub ٤٠٠ In 6. ٤٠٠, quo signatur plenus consensus, impetusque conspirantium. Id venustius quam Schmidii, implere se conviciis & probris, quæ mox in me effusiant & eructent; ut Cap. 15: 2. implere ventrem Euro. Potuisset Implere se conviciis, commodius exponi, satiare se iis, atque ita animum suum explere. Huc fertur secunda interpretatio Merceri, quæ est satiare se malis miseri. Prior adferebat congregationem, quæ cum conspirato impetu, quem Cocc. dedit, convenit adamus-

sim: ut nesciam cur Schmid. dicat Coccejum omnium minime probari. Atqui si על notat contra, id unice tenendum: sin supra, locus est alteri imagini, qua pariter implent semet supra me, valet, sanguine meo se satiant, veluti Leo prædæ incubans. Hoc Præced. figuris aptiorem forte cumulum imponit: atque tum ad opprobria, tum ad Pœnas, quibus delectari videbantur, se explicat.

Vers. 11. Sudatur ad metas flecti difficiles. 1. iniquum, & improbos, in Allegoria positos censet Doct. Merc. pro doloribus & adflictionibus. Remotum. Nec propinquum 2. quod Pisc. Belg. aliique Chaldaeos & Sabæos respiciant. Alii 3. referunt ad perversos & improbos quoscumque, quibus jam Noster Ludibrium factus esset. Huc inclinat & Cocc. conjungens homines Nequam, ut ministros Satanae, cum ejus Angelis Vs. 10. Autumat quoque עוֹיֵל designare Infantes ex Cap. 19: 18. & 21: 11. quasi pulchra oppositione voluisset Noster, Deus πανταμοῖς me in manum puerorum ἀδνάτωσ tradidit, ita ut me ab eorum petulantia asserere nequeam. Arcessitius; sensum tamen haud rejiculum censeam; nam & Cap. 17: 6. hanc chordam

tanget, & Cap. 19: 18. a עוֹיֵלִים pueris se sperni & deludi conqueretur. In Lexico tamen hanc sententiam deseruisse videtur ἰ μὲν. Cl. Schmid. 4. iis subscribit, qui ad socios Jobi & hæc pertinere statuunt, quos ut perversos & improbos taxarit ex magno indignationis adfectu. Id tamen duriusculum; quod forte emollietur, si ut עוֹיֵל pro עוֹל iniquum Judicem hic notare posset ex Origine; ita רִשְׁעִים improbum quoque non absolute capiamus, sed

injustum iterum iudicem, qui se in iudicando non præbeat יָדִיקַי justī, æqui, veri, tenacissimum, sed impertinuum. Fateor tamen me in 3. opinionem magnopere propendere, si-
ve jam עוֹיִל pueros designet, siue perverfos.

Nempe cum acerbo in se animo impetuq. Amicorum connexuisse videtur. *Acerbitatem, quam a reliqua turba Malevolorum, & Improborum hominum, experiebatur, qui ejus Casui illudebant, & insultabant.* Cl. Schmid. ait quidem de his inimicis *Jobi Scripturam non loqui.* Sed quid tum postea? An vir tam pius, tam religiosus, tam invidiis insuper fortunis florens, invidis & inimicis carere potuit? An non etiam *Jobo tam immania patiente, ipsa Religio pati debuit, atque una cum Zelosissimo Numinis cultore Ludibrium fieri.* Hunc sensum si amplectamur, simul aculeum concipere licet, Amicos pungentem, qui se, *Jobum* illudendo, criminandoque, *turbæ perverforum & improborum* socialle videbantur. Tale quid observatum fuit *Codurco*, sub *Allegoria* hæc exponenti, quasi alluderetur ad *solemnia judiciorum, in quibus damnati, per Lectores, & rerum capitulum vindices, abripuntur in re notum & sepulchrum locum, ut plectantur.* Huc trahit

יִרְטֵנִי, quod ei est, *declinare & secedere me fecit, de quo mox plura.* Ingeniose; in eo tamen vitiosè, quod supponat *Jobum criminis Manifestum* ita plecti, quem sic *traditum* absque noxa, aut crimine, dare potuisset vel ex *Vf. 17.* hujus *Cap.* Idem ad *Vf. 8.* indicatum. Ad *supplicium infamis acerbitatem, de cetero, allusum, haud invitus admiserim* quum illuc feratur verbum יִסְגִּירֵנִי, quod est *vinculo collari constrictum dedit me, ut supra aliquoties visum* Idem quoque, aliter tamen quam *Codurc.* putabat, verbo יִרְטֵנִי exprimi potuisse, mox clarescet.

Ibid. Hunc insignem adpectum persequens, aliud examini publico committam, quod serupulis circa עוֹיִל & רָשָׁעִים minus obnoxium. *Collari vinculo constrictum dedit me Deus ad perversum; & ad manus Improborum in precipitium conjecit me.* Hoc est, aggregavit me gregei perverforum, atque in conditionem Improbi rededit me: ita ut nomine & titulo Malefici

publica infamia afficiar, atque in exemplum proflituar. Hac utique collinearunt omnes locutionum concervationes; eumque in scopum novissima declaratio *Eliph. 22:* aperte directâ fait. Quo minus huic sensui, apertissimo adferiem, sit litatum a *Doct. Interpr.* oblituit rior usus *partic. אל* ad, quæ pro *una cum* nunc adhibita, ut *עִם*. Hic usus ab aliis alibi notatus. Strictius adhuc *inter*, tanquam ejusdem *familia, ac sodalitiū.* signantissime sic *Jos. 13: 22.* *Bilcamum interfecerunt gladio אל חלליהם* *inter occisos eorum.* Melius *inter devotos, & profanatos ad internicionem.* Eodem titulo & Anathemate.

Apud Arabes *الشيء* pro *una cum* etiam notum. Alterum *על ידי* ad *manus*, pro, more ac ritu jam vidimus *Cap. 1: 14.* Alii ibi malebant, *ad latera*, quod hic egregium; ut sit, *ad latera Improborum, in eorumque conjunctio.* Tali jam nomine, ac titulo, sese *supplicio* quali *publico traditum* conqueritur *Nofter*, gravi illo verbo *הסוּר* adhibito, quod *inclusionem in visculum collare* designat, & speciatim *Nelusoni, Fugitivi, Malefici adfarcam damnati, aut panam infamiam:* ut *Cap. 11: 10. & 12: 14.*

Ibid. Peculiarem curam poscit Verbum יִרְטֵנִי, quod hanc vim ultro quoque invitat. Explotus merito *Jarchius* qui a *רְטָה*, & *רְטִיָה* *Colyrium, siue Emplastrum, apud Rabbinos, exculpserat, sicut, vel curat me manibus improborum, qui vulnera irritant.* *Doct. Merc.* *רְטָה* *Ralicens* adoptans, eam ex *יִרְטֵנִי* *Num. 22: 32.* auget vi *divertendi & declinandi a via:* ut sit, *deslecht & transfert me in manus improborum.* Addit, utrique *Kimchio* & hic placuisse *יִרְטֵנִי* in *pr. et. Pib.* neglecta compensatione *Dagesh fortis.* Eandem *Analyfin* sequitur *Cl. Guss.* sub *רְטָה*, ubi nostrum *יִרְטֵנִי* maectat notione *Hostilis conversionis;* quasi esset, *Hostilem conversionem in me fecit per manus improborum.* Non abimiliter *Cocc.* dans *incurrit in me*, eamque notionem illustrans ex *Chald.*

Chald. **רָחַץ** cucurrit, a **רוץ** oriundo. Eidem **יִרְטְנִי** est fut. in *Kal*, a **יָרַט**, pro **יִרְטְנִי**; quod satis concinnum; sed *currere* sive *incurrere* noluissem tam longe repeti. Præiverat *Avenar.* suo tamen more luxuriosius; nam ei **יָרַט** est *properavit decurrendo velociter*, & quidem, *frustra*. Hoc ex cognatis **יָרַד** descendit, & **רָחַץ** cucurrit, constat nobis dedit in officina talium fecunda: quippe in qua alterum **רָחַץ** ex **רָחַץ** quoque induit notionem *Rotandi*, *circumrotandi*, unde hic, *ad manus impiorum rotabit me*. Apud *Forst.* parilla ferine reperies sub **יָרַט**; qualibus res *Hebræa* parum juvatur. In *Hieroz.* 1: 196. **וּרְטָא** pro **יָרַט** adfert vim *inextricabilis salebrae*. Inde vir *Magnus Num.* 22: 32. vertit, *quia perplexa vel intricata est via tua coram me*. Heic loci, *inter manus impiorum implicavit me*. Non acquietum, ne ab iis quidem, qui *Bocharto* alias omnia deferunt. Utique *Cl. Cler.* & ad *Num.* 22. nonnihil dissentit; & ad h. 1. ait *propriam significationem non satis esse notam*: id tantum constare, quod *se in manus hostrum conjectum* dicat *Noster*. Ajo plus constare, *dejectionem nempe tanquam in salebram inextricabilem, aut in barathrum lutosum & profundum*, ubi quis *ita fidit*, ut *emergere* nequeat. Hæc est *propria & primaria* potestas omnium eorum, quæ, variante *metaphora*, sub **וּרְטָא** ejusque derivatis frequentant *Arabes*. Inter eas eminent sub **وَرطَة** apud *Golium* nostrum, *Lutum in quod demersæ oves vix emergunt*. In *Camuso* est **الوحدل والردفة** **تقع فيها الغنم فلا تنخلص** *Lutum recens, & densius, in quod incidunt oves, absque ut eripi possint*. Additur *Ibid.* **وارض مطمينة لا طريف** **فبها والبسر وكل**

غامض والهلكة وكل **أمر تعسر النجاة منه** *item terra depressa & invia, & puteus; & omne quod defidit, & exitium fatale; & omne illud unde vix evaditur*. Solem lucere neget, quum solum est, qui nostrum **יִרְטְנִי** hinc lucem capere posse dubitat; quo depingitur, secundum amplitudinem Radicis, *Exitium fatale, ineluctabile, quod instar Gurgitis, ac Barathri, denso cœni mergat, sine spe evadendi*. *Num.* 22: 32. **יָרַט הדרך** *via invia, & in barathrum perniciæ præcis, longiuscule nos attingeret, si quicquid ibi signantissime expressum, enucleare vellem*. Pulcherrime autem cadit, quod apud *Arabes* **رط** ult. *Vaw & Je*, eandem habeat *Originem* cum **وِرت** & **יָרַט**; nam **רַטִי** est *fidere in lutum*; unde honeste descendit usus apud *Cl. Gol.* profans. Non ambiges, si contuleris **رطم** ubi eadem notio comparet, a *fidendo, subsidendo in cœnum*: unde **أمر تطم** *turbatum & perplexum ei fuit negotium, ita ut se extricare non potuerit*. Notes velim & hanc *Glossam* sub **مِرتومة**, *in cœnum demersa, i. e. in impudicitia & improbitatis crimen adducta mulier*. Sive ergo **رטה** pro *Radice* assumatur, sive **יָרַט**, eadem manebit *imago*; vel ex *fut. Kal*, vel ex *pr. et. pik*. Posterius præferrem; ut fortius **وِرتني**, **يَرتني**, & mox *Dagesb* neglecto **يَرتني**: quod enim *Grammatici* negent *compensationem* omitti posse ante *Resh*, grano falis temperandum. Finio, & moneo *Bolducium* quoque ad hanc fere mentem locum invertisse, *Conclusit me Deus apud iniquum; & ad manus improborum dvertere me facit*. i. e. *me habet pro collega & sodali iniquorum, ac sceleratorum*. Ad vim verborum **יָרַט** & **הסגיר** non penetravit, sub quibus *supplicium infame, & Barathrum horrendum exitii ineluctabilis* comprehendendi non est cur ambigatur, etiam si forte in priorem quis opinio-

12 Defœcate tranquillus eram, & fœcibus turbulentis fecit me exæstuarè: &prehendit cervicem meam, meque diffregit, atque sibi me constituit in scopum.

12 שלו הייתי ויפרפרני ואחו כערפי

ויפצפצני ויקימני לו למטרה:

13 Co- 13 יכנו

nem de improbis Jobo insultantibus magis inclinaret.

Verf. 12. Barathrum hocce horroris omnis, atque dirissimum exitium innocenti illatum, amplificatur exquisitissimis figuris. Aliorum nexus parum commodi; quos persequi haud vacat. Videatur de his Schmid. Ipse minus quoque felix; nec mirum, quum filum ad posteriorem interpretationem videatur decurrere, qua se ad instar scelerati publico supplicio mactatum & prostitutum a Deo conqueritur. Si prior ratio obtineret, non magna foret differentia; sic enim simpliciter pergendum foret, Ita quum tranquillus viverem, conturbavit me, meque non miseriis tantum, sed quod omni calamitate acerbius, ludibriis improborum exposuit, inter plagas densò me nimbo identidem obruentes.

Ibid. Ad phrasès leetissimas pauca. שלו Tranquillus: proprie Defœcate liquidus. Designat pristinam felicitatem, externam, internam; neutiquam negligenda videlicet animi liquida serenitate, quæ reliquis fortunis nitorem & jucunditatem addebat. יפרפרני vulgo redditur contrivis, confregit me, & refertur a Cocc. ad bonorum ademtionem: metaph. a torculari quo frangitur uva, quod בורה ab hoc themate. Eam non excludo, sed existimem Jobum intendisse potissimum dejectionem, canquassationemque illam internam, qua nunc cum maxime premebatur, manu Dei & corpus & animum confringente quali. Jultior adhuc oppositio oriatur, si Arabum פור פאר estuavit & ebullivit, olle spumantis instar, huc advocetur; quando directius adhuc habebimus corporis & animi aestuantes, & multam inter secem, spumamque, effervescentes identidem dolores. Utramque vertendi rationem Genio Linguae accommodam discas ex Camusò

פרפרני השכי כסר; וקטעה וחרכה

Forma פורפר est confregit consciditque rem; nec non commovit ac conturbavit. Prius a פרי

פור פאר rapit, posterius a פאר aestua-

vit, derivandum. Inde & פורה Torcular

nomen traxisse dixerim. Sed de finibus Thematum פור, & פור, quidque exemplorum

ad quodque reducendum, Origines anquirent.

In seq. colo prehensam cervicem, & diffractam, subtilius refert Cocc. ad Liberos, qui pars parentum sint, enectos, dissiliente domo. Id includi patior; Emblemata ipsam latius funditur; & in prehensa quidem cervice ante oculos ponitur violenta manus, quæ ipsi & injecta fuerat, & etiamnum gravis inherebat, sub plagis Dei atrocissimis prostrato, ac contuso, instar scelerati, ad supplicium rapiti. In diffracta cervice habes spem emergenti, seque erigendi vim, infractam, ac comminutam penitus. فض

فض est fregit cum divulsione partium: &

فض fragmentum, pars diffi-

liens a re diffracta. Bona ergo observatio Merceri, ad quam frigide Schmid. si ita in minutissima fragmenta, inquit, confregisset eum, qui fieri potuisset quod additur? in scopum erexilli me. Urget dein simpliciore vim

Adstrictionis & allisionis ex affini נפין. Tu tria

verba נפין excussit, נפין Diffregit minuta-

tim dissilientibus partibus; & פון diffudit,

vel diffusus fuit, in Origin. editis illustrata reperies. Nostram hanc figuram servarunt anti-

quæ Linguae promi condi in part. فاضة

פוצצה,

13 יסבו עלי רביו יפלה כליותי

13 Corona facta invadunt me jaculatores ejus : sulcat renes meos, nec parcit : effundit in terram fel meum.

ולא יחמל ישפך לארץ מררתי :

14 Per-

14 יפרצני

דאש—י—א פווצה, quod absolute est
Grave infortunium, quasi dicas diffringens dorsum, vel cervicem, malum. Idem فاقرة

Vertebrae frangens infortunium. Alia jam non congero; & desino in postremo, Scopum me sibi statuit, quod & praegressa, & praesentia cum maxime mala amplectitur; ac praesertim ad Tela illa omnipotentis directum est, quorum veneno spiritum sibi suum ebibi & absumi dixit Cap. 6. מטרך א נטר erudite enucleatum a praestantiss. Hackmanno, in primitiis uberriam messim spondentibus. Est scopus nempe in quem & Corde, & oculo iram fervente, vindictamque captante, imminetur. Radix

מ—ז—פ נזפר speculatus est, dat מ—ז—פ נזפר
Tadium in Juvenil. מחוץ ibid. additum, non ad חנה, sed ad חני חוץ

reducendum, notans Meditullium, centrumve. Hoc non hujus loci. Nimis sedulus Cl. Schmid. qui videtur metuisse, ne diffracta cervice jacens Jobus, in scopum Dei stare non potuisset. Quasi vero talia ad Literam, rigoremve ejus, essent exigenda. Improperie si cuncta sumas, יקמיני דו stare facit me, nervo & acumine haud carere in hac fede, facile animadvertes.

Vers. 13. Sublimia omnia; in eandem Allegoriam conspirantia triplici gradu. Primo enim inducitur corona jaculantium, & densa telorum nimbo obruentium. Secundo viscera ipsa telis illis hausta & laniata pinguntur. Tertio eadem in terram effusa, arguunt desperatissimam conditionem. Cumulum imponit formula, Non parcit, Non mollis est, per μείωσις, pro seivissime instat & incumbit sine modo, sine fine. Cuncta haec non ad praeteritas tantum Calamitates pertinent, sed vel maxime ad praesentes, & usque ac usque

ingravescentes. Jaculatores alii sunt Morbi seivi, alii Dæmones, alii Homines importunni. Cl. Cocc. hunc versum subtilius restringit ad primam aggressionem morbi cum summo cruciatu. Cl. Schmid. putat respici ad Tonitrua, quasi Deus in magna & atra nube tonitruis & fulminibus Jobum oppugnans; & telis suis conficiens introduceretur. Tela autem ad plagas refert, tum corpus tum animum infestantes, exclusis hominibus. Atqui Animus Nostri vel maxime sauciabatur importunis illis insultibus, & Jaculationibus, quibus Amici facta quasi corona ipsum impetebant. Non restringo tamen, nec determino, quod ex natura Emblematis ad omnia in Universum mala, externa, interna; a Deo, ab hominibus, immissa, atque acerrime etiamnum ingruentia, sese diffundit. Haud fugit, Cl. Guss. sub רבב pro Jaculatoribus subjecisse Magnates ejus; quo titulo hic Amicos putat insigniri: sed

melius abstinuisset Vir Doctiss. In verbo פלה Cothurnum observes, sulcat Renes meos-

פלה apud Arabes protritum notione arandi, & sulcos ducendi. Eam potestatem Ps. 147: 7 agnoscit Cl. Cocc. Apud Tragicos ὀδὸν Sulcus ita transferri amat, nec non ὀδὸν Sulcare, concinente & Latinorum usu. Vide Aesch. in Choeph. V. 23. Eurip. Suppl. 826. & Herc. Fur. ubi habes Δοδὸν περὶ τὴν ἄλυσιν velocem hastæ sulcum. Adde Ps. 129, ubi Aratores in dorso longos sulcos trahere dicuntur. Eleganter Claud. 2. de Rapt. Prof. 340. Lateris sulcator opaci Vultur, qui secur Titius depascebat. In renibus sulcatis, scissisve, nonnulli inveniunt dolorem Nephriticum, quo confictatum volunt Jobum. Haud constat: sed etiamsi constaret, figuratus tentus haud omiti deberet; nam Arabibus solenne scissos renes inducere, in vulneribus ad vitalia adactis. In

Hist. Tamer. P. 416. سقظت قواها

14 Perrumpit me ruptura super rupturam; incurri super me sicut fortissimus bellator.

14 יכרצני פרין על-פני-פרין ירן
עלי כגבור :

15 Sacrum consui super laceram cutim; & vulneribus exhaustus sum; in pulvere cornu meum.

15 שק תפרתי עלי גדודי ועללתי
בעפר קרני :

16 פני 16

وتقطعت كلابها

stratae sunt vires, & consiissi renes eorum. Loquitur de feris indagine formidolosissima cinctis, & ante tela emissis, solo metu confixis. Quadrat; nam & in nostro textu est imago a venatoribus, & eorum corona, atque indagine. Existinat Cl. Schmid. non cor trajectum dici, sed renes & fel, quia corde vulnerato statim sequitur mors: illis visceribus non item. Hoc Medicis decidendum relinquo. Mihi liquet, ex Genio linguæ vulnera letalia depingi, non minus quam si medium cor trajectum dixisset Noster. Cum allusione ad Nephritum in Iliada reperio.

يطفي غلات الكاي والجوانج

Extinguit ardores Renum & Costarum.

Pro sedat Dolorem, estumque cordis faucii. Similiter Jecur fissum ponunt Arabes pro vulnere letali; ad quam rationem Prov. 7: 23. habes jecur sagitta sulcatum. Idem Grecis solenne Esch. Agam. 442. θυγγάβει πούς ηπας; & Sot. Δύγμω λώπης ηπ ηπας πωσσοειται Mosus doloris ad jecur pertingit. Fuisse Proverbiale discas ex illo,

’Ed’ ηπας ηπας πύγα
Suo malum Hepati struit

Vide Iliad. 13: 412. & 20: 469. 470. Eurip. Orest. 1063. Aed. 40: & 379. Suppl. 599. 919. &c. &c. Eandem loquendi formam nobis præ manibus esse, senties si ex Canisio

tenueris ممره ممره proprie esse folliculum bilis qui Hepati adheret. Ill. Gros. monet, voce hac comprehensa videri intestina.

Id bene se habet, sub Synecloche, ut ad Cap. 20: 25. clarius pateat. Docte de Pined. Felle vasculum destruit, proscendente sagitta, ut nihil mihi ad vitam reliquum sit visceribus effusis. Nollem adjectam Dysenteriam, quæ ex felle & ardente bile maligna exultat. In figura omnino substistendum: ut Thren. 2: 11. Effusum est in terram Hepar meum. Hoc est Mortifero vulnere jaceo confixus, absque ulla spe restitutionis.

Vers. 14. Novis coloribus exaggeratur sævus ille impetus; quo se quati, arietari, atque tormentis validissimis oppugnari velut, expugnarique, dicit: haud secus atque Arx mole belli circumfessa. Tenue, quod ad murum corporis, quæscutis est, perruptum, pertinere censet Schmid. Enimvero vulnera corporis, vulnera domus, & fortunarum, non excludo: sed levia illa, præ animi vulneribus, infinitum dotorem imprimentibus, & Nostrum a fundamentis ipsis veluti, crebro ariete admoto, destruentibus: sic ut spes opesque ejus omnes dirutæ & disjectæ jacerent. Stetisset profecto Noster, atque ut Arx invicta contantiam obtinisset, nisi plagas hæc ab irato Numine sibi inflictas centuisset. Accedebat illa inclementissima accusatio Hypocriseus & improbitatis, quæ ipsum sibi quodammodo excutiebat: defensione omni ipsi erepta, atque e manibus extorta, per manum Dei usque & usque ingravescentem. Verbum פרין in manibus perruptis crebrum: itemque in cladibus Divinitus inflictis.

פרין pro incurso bellico supra quoque notatum. כגבור ut Heros, ut fortissimus bellator, in eandem concinit figuram. Ea sub se complectitur totam Cæli armaturam, & potentiam formidolosissimam. Quod olim ex conjectura proposui, irrui in me tanquam Gigantem, & impium ferocem, ex usu جبابى apud

apud Arabes, in spongiam ire jubeo. Respe-
ctum forte a Nostro ad Cap. 15: 24. ubi istud
כמלך sicut Rex, usu proverbiali, Terrorum cœ-
lestium exercitum adferre vidimus.

Vers. 15. In coherentia variatur. Merc.
refert ad Jobi poenitentiam & humilitatem, qua
se Manui Dei subjecerit: ut vel hinc socios
ad meliorem de se opinionem, commiserationemque,
revocaret. Cocc. adjicit humili-
tationem externam qualis est Hypocritarum; ut eo
se redactum querat, quo Hypocrite omnibus
bonis spoliati. Id quam vim hic exerat, non
perspicio. Schmid. putat occurri tacite ob-
jectioni Amicorum, quasi se fontem agnovisset
ipse, habitum poenitentium, & crimina confi-
tentium, assumto: quibus nunc insinuaretur,
id non factum ad confessionem culpæ, sed ad li-
berationem ex adflictione impetrandam. Acu-
men haud adeo felix. Omnino tenendum,
quod alii ex parte jam dederunt, pergi in com-
memoratione arumarum inauditarum, in hanc
mentem, Enimvero luctui ac mœrori perpetuo
me video damnatum; ut nunquam iterum caput erigere
possim, sed in cinere, sacco, squalore publico,
mibi sit eroriendum. Confer quæ de Pined.
Pisc. Belg. annotarunt. Huc vocat signatiffi-
sima phrasis, Consui saccum super cutem. Im-
probatur a Schmid. ut subtile nimis, quod
Belg. Cocc. aliique de ulcerosa cute cogitarint,
quodque Assuere explicuerint de firma adhe-
sione. Addit, non probabile, quod super talem
cutem firmiter adstringi potuerit saccus. Id pa-
rum subtile: & hebet fere, quod sequitur,
saccum consui sebere ante quam induatur; ac
proinde consui saccum, esse, Consutum indui.
Dubitari non debet, non potest, quin Con-
sui, circumfsui, saccum, inferat longum, per-
petuumque, squalorem, non tam proprie, quam
improprie captum. Allusum tamen ad cutim
ulcerosam haud negarim, nam גלל simpliciter
quidem Cutim notat apud Arabes, mo-
nente Ab. Esra, idque Cl. Schmidio auctori-
tatem hanc urgenti haud negarim. Eidem
concedo inepte alios Rabbinos tradidisse, tene-
ram cutem ulceribus obductam hac voce de-
signari. Nec tamen ulcerosa cutis male huc
adfertur; tum quod res ipsa id exigat; tum
quod Origo illuc feratur: quum גלל proprie
significet pellem detractam carni; corium ani-

mali dereptum. Hæc alibi latius. Nunc tan-
tum submoneo, גלל etiam ex genuino usu
Linguae verti posse Excoriationem; a verbo

جـالـلـتـ excoriavit, tum proprie,
tum improprie, pro flagello laceravit. Ita

Abulphar. H. D. p. 253. فـالـلـتـ
فـجـالـلـتـ جـالـلـتـ شـدـيـدـا
فـابـعـقـلـهـ و تـقـطـع جـالـلـتـ

Fussitque hominem flagro admoveri; & flagel-
latus est tam vehementer, ut deliquium discissa
cute pateretur. Habes & verbum, & deriva-
tum utrumque. Hinc fortius reddere licet,
Consui saccum super excoriatione mea: h. e.
flagellis Dei excoriatum, perpetuo mœrori, ac
squalori, mancipatum me sentio; ita ut inter
acerbas plagas simul, simul sordes ignominiosas,
mibi sit expirandum.

Ibid. Exercitos habet Interpr. verbum
עוללת. Quid Veteres dederint, reperies in
Origin. L. 1. p. 197. Quid Rabbini, & No-
stri, percipies ex Schmid. collectione. Quæ
juvenis tentavi, maturiora exhibui Origin. p.

198. ubi ex proprietate Radicis עלל in bau-
riendo, ex Pibel proposui, Hausi in pulvere
cornu meum; id est plagis divinis sedatum,
fractum, viribusque exhaustum abjeci. Propen-
sior tamen sum in passivum Pybal, unde exi-
stit, Haustus, repetitis plagis exhaustus sum in
pulvere cornu meum: i. e. quoad cornu meum.
Indicat, opes, vires, potentiam, dignitatem,
consolationem vite omnem, ita dejectam, prostra-
tam, conculcatam a Deo, hominibusque, ut nun-
quam iterum caput attollere possit. Cl. Schmid.
aliquid valde argutum excogitavit ex vulgari
notione, Feci pulvere cornu meum. Respicit
usum עשה, quo facere barbam, propecte-
re & ornare adhibetur. Ita facere cornu, &
caput, gloriosum censet positum pro pectere, id-
que iterum pro turpare. Sed imagini delica-
tiori in infinito hocce & conclamantissimo luctu
parum loci: præterquam quod עלל fac-
ciendi, & operandi, vis male sit tributa. Vide
interim an malis? Confectus sum plagis sangui-
nens

16 *Facies mea fermentescit præ mihi fletu; & super palpebris meis est umbra mortis.*

16 פני חמררה מניי נכי ועל

עפעפי צלמות :

17 Quan- על 17

nem vitalem haurientibus; in pulvere Cornu meum: nempe jaces stratum calcatumque. Utrumque implet, & cumulat, sensum, præcedenti membro declaratum. Cornu stratum, & cornu erectum, Arabibus non minus, quam Hebræis, familiare, percipias ex formula solenni apud

Harir. Conf. 43. فحك السه ولا
اشب قرنك Maledicat tibi Deus, nequi adollescere faciat cornu tuum. Proprie, micare faciat, cum allusione haud injucunda ad notionem Radii & splendoris, quam sub قرن קרן adscivere Orientales. Non auderem cum Cl. Cocc. Splendorem solum, omisso Cornu, hic sequi; nam ut recte a Cl. Cler. observatum, Metaph. ducta est a Tauro, qui stratus procumbit humi, cornu in pulverem immisso. Genus figuræ universum discas ex Div. Hud.

מן ינסאטה יאלם قرنا
لى ومه نقد

Qui cum ipso arietarit, dolebit cornu; cuius radix crosta.

Non æque laudem, quod Cl. Cler. עללתי verterit, immisi, ex Chald. עלל ingressus est. Idem, quin levius adhuc, dederat Cl. de Dieu. Quanta sit nostræ imaginis vis & amplitudo, ex pag. 133. &c. & 189. &c. Originum repeti velim.

Vers. 16. Continuatur descriptio deploratæ & conclamate calamitatis. Ad verbum חמררה multa hæsitatio; quod aliis adustum, humidumve, vultum designat; aliis corrugatum & contractum; aliis lutulentum & sordidum; ex חמר quatenus lutum notat, ducta notione. Id plurima tulit puncta. Allusum præterea suspicatur Cl. Schmid. ad lutum,

aque fluxu ac refluxu ripe ingestum: ad quam rationem per copiosas lacrymas facies luto quasi cooperta, ac conturbata fuerit. Vellem omittiles pallorem, luteumque colorem, faciei indutum. Prius cothurno hujus Libri egregie respondet: præ quo languet, quod olim Ab. Esram secutus in medium contuli, Rubescens;

ardore & aestu facies meæ, ex חמר rubuit. Lingua quidem id patitur, nam חמר Rubescendi notionem apud Hebræos etiam tenuisse, ambigi nequit. Nec est quod cuiquam displicere possint facies fletu aestuante rubicunde, tumide, aduste, si rem per se spectemus. Dandum tamen veritati, imaginem a Schmid. adductam, esse grandiore. Ad eam ulterius commendandam, observo חמר, Lutum, sic dictum esse a fermentando;

notione Arabibus tritissima sub חמר, qui & חמר vinum, non a rubedine, sed a fermentatione ductum tradunt. Iisdem חמר est Crapula e vino; ex eodem fonte. In 8 Conj. אחתמר

in massa fermentescente, in vino effervescente, in aliis similibus. Plenius hinc intelligas Ps. 75: 9. חמר יין vinum effervuit. Item Ps. 46:

4. effervescent aque ejus, & multo luto fermentescant. Iterum Hab. 3: 15. חמר מים

Lutum fermentescens aquarum multarum. Hinc porro Thren. 1: 20. & 2: 11. חמררו

מעי Fermentuerunt a. modum viscera mea: tanquam luto fermentescente effervuerunt. Ad hanc granditatem conceptum & nostrum, Fermentescit vultus meus perpetuo lacrymarum aestu, ita ut oculis in fontes turbidos conversis, vultus tanquam canoso gurgite obruatur: vel Euripi instar fluctus lutulentos reciprocet. Poëtis Latinis,

17 על לא-חמתם בכפי ותפלת

17 Quantumvis nulla sit violentia in manibus meis; & oratio mea sit limpida.

זכה :

18 אר

18 O

tinis, Gracisque, laudantur Imbres, Rivi, Flumina, Gurgites lacrymarum, ut in illo Ovid. Gurgite tunc pleno facies manavit &c. Altius adhuc scandit Tragedia, quæ cum Mari turbato, procellisque jactato, confert dolentem. Soph. Phibet. 1455.

habitum visumque moribundi. Nota formula θανάτου νέφος ὅσπερ ἐκάλυψε, Mortis nubes oculos involvit, quam frequentat Homer: nec non, ἀμφὶ δ' ὄσπερ κελαινὴ ἰὺς ἐκάλυψε; Et nigra nox oculos obtegit. Tale & illud Æsch. 7. ad Theb. 409.

Ἐρχοῖόν ἄρα παρῆπιμψεν μοι
Στόνον ἀνέκτυπον χειμαζομένην.

Εἰ γὰρ θνήσκῃ ἰὺς ἐπ' ἰφθαλμοῖς πέσῃ

Hermæum promontorium remisit mihi
Gemitum repercussum, quum tempestate lacrymarum sæva jactarer.

Quod si morienti nox in oculos incidat.

Transfertur etiam ad ingentem dolorem: ut Iliad. 17: 591.

Habes Ibid. vs. 1190. ἀλόοντα χειμερίῳ λύπῃ. jactatum tempestuosa, vel potius, hyemante maris instar, tristitia. In Oedip. Col. 1235. talis miser,

—, τ' δ' ἄχεθ' νεφέλη ἐκάλυψε μελαίαια.

Illum autem mæroris nebula involvit atra.

Πάντοθεν, θίρειθ' ὡς πρὸς ἀκτῆ
Κυματιώλῃ, χειμερία, κλονεῖται.

Undique, ceu Boreale quod littus,
Fluctu hiemante verberatum, quatitur.

Quippe quem, ut Ibid. additum θεινὰ κυματιώλῃς ἄπει κλονεῖσιν ἀπὸ ξυῖσσαι Terribiles fluctifragæ ærionne jactant assiduo cobabitanter. Nempe χειμῶν καὶ κακῶν τελευτή, ut Æsch. Prom. 1014. dixit, Hyems malorum, fluctusque decumani, talem non cessant ἐπικλύειν, & ἑλῶν, inundare, & luto velut conturbare, tum cor ejus, tum vultum; quum dies noctesque lacrymis commadescit, diffluit, contabescit. Hæc verbo המרמרה comprehensa, sublimitas hujus Libri facile persuadere, quum Lingua isti Figuræ favere reperitur.

Adde 18: 22. &c. &c. Ista Nubes concipitur ut palpebris insidens, easdemque gravans & premeus. Id Schmidius recte monuit. Non ergo usquequaque verum, quod Erud. Draf. & de Pined. notarunt, palpebras pro oculis esse positas. Clarius adhuc percipias, si contuleris quæ ad Cap. 15: 12. prolata; ad quod nunc respectum arbitror. Nempe quum ibi objecti essent Jobo oculi truculentis, quorum supercilio σκῆλη νέφος, nubes minas & murmura volvens, insidebat, apposite & modeste respondet, Palpebras nube mæroris, & mortis ipsius, sibi degravari. Applicare huc licet, quod de Palpebris somno pręgravatis, magnifice Pind. Pyth. 1: 11. κελαινῶπι οἱ νεφέλων, βλεφάρων κλειστῶν, ἐπὶ κεφαλῇ κατέχευε; Nigroculam ei nebulam, palpebrarum clausuram, super caput effudit. Grandius adhuc Noster, super palpebris meis umbra mortis, nempe, sedet, perpetuam sedem fixit. Est pictura mæroris feralissimi, & ineluctabilis; sub quo se moribundum, ac depositum, jacere indicat.

Ibid. Simili grandiloquentia enunciatur, Super palpebris meis umbra mortis. Cl. Cocc. tenuiter, Hebet acies oculorum præ fletu. Non multo plenius Merc. Præ doloris gravitate oculorum acies obtenebrescit, morbo, vel & larga lacrymarum copia, mihi omnem videndi facultatem adimente. Credo tamen Doctiff. Interpretes inclusum voluisse, quem alii jam adduxerant,

Vers. 17. Interferitur a multis, Hæc perse-ro, Hæc passus sum, præeunte Vulg. ac si novum esset membrum. Durius quid commis-sum a Jun. & Trem. sed recte monet Schmid. arctissimam esse cohesionem cum præced. Eam felicissime expresserunt Doct. Belg. Quum

18 O terra ne cooperias meum sanguinem! & ne existat locus clamori meo.

18 ארץ אל־תכסי דמי ואל־יהי מקום לזעקתי :

19 Etiam נִסִּי 19

tamen, vel, *Quantumvis nulla in manibus meis violentia sit* &c. על לא חמס Super non violentia, i. e. non obstante liquidissima mea innocentia; manuunque, & precam, puritate.

Redi ad Cap. 10: 7. Merc. malebat בלא absque injuria, citra injuriam in manibus; quod ex 1 Cbron. 12: 17. a Cocc. adductum. Id conveniret cum posteriore usu & על ibidem indicato. Alterutrum multimodis aprius, quam

quod recentatum a Schmid. לא על חמס Non tamen propter violentiam. Id languidum non minus, quam contortum: quod vel ex Esaj. 53: 9. quo utitur Vir Doct. percipere est, Et dedit cum improbis sepulcrum ejus &c. Nominis & titulo capitis damnati, in crucemque acti, sepelire fecit eum, על לא חמס.

Verte, non propter violentiam, flaccabit; quam non obstante, vel quantumvis nulla esset violentia, quam fecerat, nullusque in ore dolus; nervum habeat. Admittit tamen contextus ille

diversum plane adspexit; quo על valet propterea quod, ut causa reddatur Monumenti per divitem procurati. Vid. Comm. Cl. Vir. Cl. Cocc. ad priorem sensum fortius adhuc, vice, sive, pro eo quod non fecit injuriam. Parilliter heic loci, Vice ejus quod non est injuria in manibus meis. Sic על inferret μισανθρωπίαν

& compensationem, insinuatumque iret Noster, se pro pietate sua aliud longe expectasse secundum Dei promissa. Cl. Schmid. id improbens, mentem Cocceji haud cepit, quum eam trahit ad letam rerum vicissitudinem, & mutationem. Eam sane non expectabat Jobus; sed expectarat contrariam translationem, ut Cocc. ait; de quo nemo dubitet. Nihil coacti quoque habet על pro vice, in remunerationem, quum propter illuc omnibus in Linguis convergat.

Id si admittatur, nervosior adhuc oratio exillet, cum aculeo conjuncta, quo injustissime sibi haec mala imposta, & longe aliud, ut expectatum, ita vi promissionis divinae debitum fuisse, inculcarer. Ista querela reliquis quoque sensibus inest, sed in hoc novissimo acrior: ut mirum sit Cl. Cocc. eam hinc removisse. Verebatur videlicet ne Nimum esset. Atqui illud Nimum genuinae interpretationis certum est indicium ac pignus. Quid præferendum interim, non obstante, au vice ejus quod, in medio relictum malim. חמס injuriam violentam, ad apertam improbitatem sese referre, ut puras preces, ad Hypocrisim, & utrumque a se temovere Nostrum, solide observatum Coccejo. Addere liceat, Contrarias his Vitiis Virtutes adseiscendas, æque ac Esaj. 53: 9. Habes fiduciam conscientie limpidissime, quam tamen iterum nimis quid trahere facile agnoscere est. Pulcherrime dictum, pictumque, Oratio mea Limpida est; quod suavissimos fontes pandit amplificationis.

Vers. 18. Pathetica exclamatio; circa quam se sciunt opiniones. 1. Ab. Esra concipit Imprecationem Jobi in semet conversum, si mentitur. Non tamen satis, quid velit, expreflit. 2. Disertius Cl. Cler. refert ad mortem sine sepultura, quam sibi imprecaretur Noster, atque adeo Cædem inultam. Utitur eodem assumento, si mentiar. Simile dederat Codurc. Effundatur sanguis meus, & sorbeat a canibus. Durum. Longe commodius 3. quod Vatabl. Pijc. Belg. Tigur. Genev. Deod. accipiunt ut contestationem innocentie, & manuum purarum, quæ nullo sanguine sint pollute, nullumve clamorem, vindictam poscentium, in cælum excitant unquam. Hoc vicissim durum Cl. Clerico, itemque Schmidio, qui negant דמי sanguinem meum notare posse a me effusum. Revincuntur ex illo Poëte in Hamasa.

حتي خضبت بما تحدر
 من دمي
 اكناف سرجي او عنان
 الجامي

*Donec tinxero fluxu sanguinis mei
 Latera Ephippi, aut habenas capistri.*

لا يسر يد بقوله دمي
 دم نفسه وانما ارا
 دم من قنلة فاضافة
 الي نفسه لانه اراقه

Non intendit, quum sanguinem meum dicit, sui ipsius sanguinem, sed sanguinem eorum quos occiderat. Eum autem ut a se fufum ad se retulit. Ita planissime Ezech. 24: 7. quem locum infexisse iuvabit. Eadem vis adfixi in *אֶקְרָה, Clamor in Caelum a me suscitatus, tanquam ab oppressore innocentum: cui par Gen. 18: 20. 21. Clamor eorum venit ad me. Vide etiam Esaj. 21: 2. ibique Cl. Vitr. Plausibilis proinde expositio hæc, quæ cum vs. præced. apte se colligari patitur. Officit tamen, quod Homicidii crimen nimis atrox, quam ut ejus vel suspicio moveatur, nedum tam gravi contestatione, & Apostrophe depellatur. Eliphaz quoque Cap. 22. fusi sanguinis mentionem nullam facit: neque Jobus Cap. 31. ubi huic Schemati opportunior fuisset locus. Cum superioribus querimoniis congruentius, quod Merc. 4. דַּמַּי sanguinem, clamoremque, interpretetur, injuriam factam Jobo, vindictam postulanti veluti, quod innocens periret. Vehementissimum Pathos, a multis improbatum, ut atrox nimis, quod sic Vindictam in Deum ipsum poposcisset. Isti tamen invidiæ occursum a Merc. prudenter momenti non in Deum, sed in Socios hæc dicit, a quibus pro impio lacerabatur. Isto temperamento tamen non utitur Cl. Cocc. sanguinem ꝑ. exponens de morte filiorum Jobi, nec non ipsiusmet sanguine, ex ulceribus manante quotidie, ac morte mox insecutura; ob que mala ju-*

stus iudex compelleretur de vindicta; utque conditionis tam funestæ ratio habeatur. Nempe terra tegit sanguinem, quum ejus vindicta negligitur, Esaj. 26: 21. Clamat item sanguis e terra, quum Deo Vindici obversatur. Eo clamore non audito, vel repulso, videtur locus ei concessus intra terræ sinum, ubi interceptus supprimatur. Utramque & Merceri & Cocceji sententiam, valde duram vocans Cl. Schmid. ab iis tamen non nisi verbo dissentit, reapse consentiens & conspirans, & ipse sanguinem exponens 6. de morte quam innocens esset subiturus; ut mens ejus sit, si plura adhuc quam passus sum, sim passurus; sanguisque meus sit fundendus, tu tamen o terra, non tegendo sanguinem meum, testimonium mihi perhibebis de innocentia mea, menique sanguinem clamantem non abscondes. Ovumne ovo similis, quam hæc illis? Unum discrimen in sanguine, sit ne præteritus, præsens, au futurus? Omnia simul amplectebatur Cocc. quin & Merc. generali nomine injuriæ comprehendens universam Jobi afflictionem morte tristi finiendam. Cur non locus hic esset sanguinolentis plagis miserum corpus cotidie conficientibus? Cur non & liberis infausto leto datis, quorum sanguinem recte suum appellare potuit pius genitor? Quid autem sibi vult, quod horum sanguinem procul dubio jam a terra relictum arguetur Cl. Schmid.? ad literam abit, quum figuram tenendam esse palam sit. Utique sanguis universus Jobi, & quicquid vulnerum ei impressum, partim morte suorum funesta, partim funere, quod vivus, vidensque, sibi ducebat, divinitus vindicari potuit, & magnifice vindicatum fuit, quum oppressa tandem Innocentia triumphavit; omnibusque constitit, non ad viri improbitatem puniendam, sed ad virtutem ejus coronandam, tantas in ipsum calamitates ingruisse. In sanguine ergo, & clamore hocce, potissimum respicitur ad dirum illud supplicium, quo innocentissimus mortalium, dainnante, & insultante, circumstantium corona, maclabatur, necemque se appetiturum credebatur. Illum plus quam Tragicum adfectum vidit, & admirabili lumine persudit Erud. de Pined. quem consuluisse haud pigebit. Nimis tamen in eo restrictus est, quod ut Schmid. Terram tantum innocentia Testem citari putet, quum formale manifesto tendant ad postulationem vindictæ. Ea nihil habet incommodi, si modo dextre capiatur de injuste oppressi, damnati que, vindicatione a pœna, & nota infamia,

19 Etiam nunc ecce in caelis testis meus; & oculatus meus testis in cellissimis.

20 Illufores mei fodales mei: ad Deum exstillat meus oculus.

21 Ut

Et improbitatis, ei iniusta. Hoc contra Socios non tantum *poscere* potuit Noster, sed etiam pro *Affectu*, quo animatum Eum vidimus, ab ipso Deo contra semet ipsum quodammodo flagitare; utpote qui non posset non *vindicem* tandem sese præbere *Innocentiae*, atque *veritati*, *virtuti*, *iustitiaeque*, testimonium publicum perhibere.

Vers. 19. Aptam sentis copulam, qua qui *Vindex* efflagitur, nunc ut *Testis* citatur liquidissimæ innocentiae. Particula **גם** *Etiam*, non *conjunctionem* cum aliis *testibus* significat, sed *illationem* & *conclusionem*, qua *postulati* *praecedentis* *fundamentum* *inconcussum* indicatur. Soli faculam accendere haud par. Mitto proinde alios aliorum nexus languidulos, vel & obscuros. Ad nostrum proxime accessit *Cocc.* qui hic demonstrari *Necessitatem clamandi ad Deum*, quippe qui solus *Testis veritatis*, quum ab *Amicis* *illudatur*. Nos substituimus *firmamentum* *invictum* *voti animosi*, quod modo conceptum fuerat, non sine temeraria quadam, ut videbatur, audacia; dum *Dei vindictam* *adversus semet ipsum* quodammodo flagitarat, atque a *Judice* *supremo* haud satis æquo, ad eundem *Æquiores* provocat. Qui superiores *Lites* & *contentiones* *Jobi* non indiligenter expendit, hanc *Provocationem* inde sua sponte redundare facile agnosceret. Quidni sane is qui *Causam* *suam* *adversus Deum* magno molimine evincere aggressus erat, eundem tandem *Innocentiae* & *vindicem*, & *Testem* simul, *contra semet ipsum* evocare sustineat; ne *virtus* & *Religio castissima*, *incepsis* *criminationibus* in perpetuum infametur, atque *improbitalis* merito *damnatae* *sortem* *subeant*. Prælitum in *Voto*, *Votique* *fundamento*, *Magnificæ* illi *Contestationi*, quam *Cap.* 19: 23, 24, 25, 26. debita luce impertiemus; quortum ad *exaggeratissimum* hoc *Pathos* penitus introspectendum remitto.

Ibid. Sexcenties dictum, doctum, recoc-

19 גם-עתי הנה בשמים עדי ושהדי במרומים:

20 מליצי רעי אל-אלוה דלפה עיני:

21 ויוכח

tum, *ישהר* *Arameis* esse idem quod *עך* *Testis* apud *Hebræos*: prout *Gen.* 31: 47. quod

יגר שהדותא *Jacobo*, ejus *socero* est *גלעד* *cumulus* *testimonii*. Multi etiam hinc argui posse opinantur grande discrimen, quod inde ab ultima memoria inter *Hebræam Linguam* ceterasque *Dialectos* intercesserit. Creditur autem heic loci ex *Syria*, vel *Chaldea*, transfutum *Synonymum*, ad majorem *Testimonii* fidem ac firmitatem. Multa ad hæc discutere habeo; quæ non hujus sunt *Commentationis*. Verbulo nunc tantum dicam, falli eos, qui hæc duo plane *Synonyms* statuunt; nam

ישהר fortius quid signat, quam *עך*. Id ex *Arabum dialecto* percipere licet, ubi *ع-ش-ع* *Testimonium* perhibuit, *secundaria* *notione*, *triticillimum*, a *primaria* *praesens* *suit*, *coram* *aspexit*. Inde *ש-ה-ר*, *ישהר*, *secundum* *Originem*, notat *Testem oculatum*, qui quod *praesens* *vidit*, non solum quod *audivit*, attestatur. *עך* ad *testem auritum* quoque se exten-

dit. Vides concinnam gradationem; simulque quam solide a *Cl. Cocc.* posterius conferatur cum Latino *superstes*, quatenus veteri *Lingua* designabat *Testem praesentem*, uti a *Festo* proditum. Maluit tamen, quum ulus ille aboleverit, *Consilium* reddere, sive *cordis Notorem*. Eodem fertur noster, *Testis oculatus*, & *praesentissimus*, qui *intimos* quoque *sinus* ac *recessus cordis* *impicit*, atque *perterritat*.

Est & hoc monendum, *ع-ش-ع* apud *Arabes* fere *sanctissimum testimonium* adferre, jurejurando firmatum, unde & per *Testem juratum* simul *oculatumque* converti posset. Quanta magnitudo & vis *Affectus Jobai*! Eam aditupere est, non assequi.

ויוכה לגבר עם-אלוה וכן-אדם
:לרעהו

21 Ut liquido arguat virum inter
& Deum: & filium hominis atque
sodalem ejus.

22 כי-שנות

22 Nam

Verf. 20. Anceps notio טלויץ, quod & Derisorem sonat, & Interpretem, aut Oratorem, ancipites tenet interpretes, aliis hoc, aliis illud sequentibus. Merc. dedit in *vocativo*, O Rhetores mei, Amici mei! ad Deum stillat oculus meus. Quasi diceret, O vos qui in me Rhetoricamini, meamque innocentiam artificiosa vestra Rhetorica insectamini, non ad vos amplius, sed ad Deum respicio &c. &c. Eodem tendit *Vulg.*: nisi quod affirmatione utatur, verbosi Amici mei. Alii malunt, Interpretes mei, Amici mei; id est, in deteriorem partem verba mea interpretantur. Aliis, post Chald. risit, Paracleti, sive Advocati mei, Amici mei. Epitaphiis. Mihi eorum placet iudicium, qui Vocacionem minus commodam censent: quo admissio Ludificatores omnino vertendum: eo magis, quod illuc tandem & illi redeant, qui in pejus rapta verba, vel & ironiam inducunt.

Origo verbi lucis aliquid feret. Nempe לויץ

لاص Med. Vaw & Je proprie valet, inflexit, per flexus & ambages duxit, intorsit. In Camuso exponitur per חדר חאס deflexit a via.

Inde חידה Paræmia, oratio flexa; cujus Synonymum טלויצה Prov. 1: 6. Hab. 2: 6.

Quid inter hæc duo discriminis sit, alibi discutietur. Nunc tantum assumo הלויץ esse oratione flexa uti, sive in bonum, Interpretis aut Oratoris instar, sive in malum, ut cavillator & illusor. Reperio quoque לויץ

in flexo, tortoque, oculo, unde ad subsannationem proclivis transitus. Quid si לויץ & טלויץ a torto simul sermone, simul oculo, nomen invenerit? sic pulcher existeret lusus, addito, Ad Deum stillat oculus meus, quod Amicorum subsannatorem experior ocellum. Ulterius anquirendum. Illud liquidum satis, optimam vertendi rationem initam a Doct. Belg. qui-

buseum sentiunt Cocc. Schmid. &c. &c. Quod Cocc. tentabat, ex alia notione vocis רע, Interpretes mei sunt cogitationes meæ, scintillula est, quæ inter manus restinguitur, materia, hoc est, sericæ eam haud fovente. Hæud indigemus quoque quod Cl. Cler. mallet, Facientes ut iridear. Rotundissima est oratio, Ludificatores mei, Amici mei: ad Deum stillat oculus meus: per quam superiora apte concluduntur; & Sanctissimi Testis, Judicisque, decurso imploratur; qui oppresso innocenti succurrens tandem, Calumnias ab intimis quoque Amicis ei impactas confutet. In oculo stillante, guttatim exstillante, habes imaginem gravissimam animæ leno mœrore tabescentis: inque desiderio hocce semet consumentis. Confer Ps. 119: 28. Opposita quoque Pirasis arrogantiæ, & ferociæ indomitæ, sapius ei objectæ, quum se sanguinantibus quasi Cordis lacrymis hoc a Deo efflagitare ostendit.

Verf. 21. Impedita constructio multum peperit dissensum. Languet 1. quod Cl. de Dieu dedit, Arguetque virum apud Deum, & filium hominis sodalem suum. Mitto alia incommoda. Paulo fortius est 2. quod Belg. habent, utinam disceptare quis posset pro viro cum Deo, sicut filius hominis pro Amico suo. Major 3. vis in illo Merc. utinam disceptare posset homo cum Deo; Ut filius hominis cum socio suo. Sic

ל Emphatice præmissum esset Casui secundo: quod amplexus sum in Juvenil. Magis nunc arridet 4. nervosius hocce Cocceji, at iudicet Viro cum Deo, & filium hominis respectu proximi sui. Scilicet duplex iudicium, duplicem decisionem, petit Jobus, alteram, in Causa sua cum Deo, alteram, in causa sua cum Amicis. In vicinia versatur 5. Schmid. Et arguet quod viro est cum Deo; & filium hominis respectu socii sui. Nonnihil tamen divergit; Ut pro 7 repudians; לגבר Elliptice sumens: & בן אדם referens ad Amicos, רעה ad Jobum. Sed haud justum, ut אדם בן אדם non idem sit qui גבר Vir, i. e. Jobus ipse,

22 Nam anni perpauci venient:
& viam non remeandam ambu-
labo.

כִּי־שָׁנֹת מִסְפָּר יֵאָתֶוּ וְאֶרְחָ

לֹא־אֶשׁוּב אֶהְלֵךְ :

in 3. *Perf.* semet designans. Id cothurno
solemne. *Soph. Ajax. Flag.* 447. ἄριστος ἔσ'
ἀπαύρατος κρείττων, viri hujus i. e. meam virtutem
repellentes. Adde *vs.* 78. & quæ ad *Cap.* 13:
28. adducta. Ad eam rationem prius mem-
brum converto, ut jus dicat viro cum Deo,
τῷ ἀδεί, i. e. *Mibi*, mihi quod grandius
lit, & minus invidiosum. Grandis quoque,
& concinna, repetitio vocis אֱלֹהִים, *Ad Deum*
exstillat oculus meus, ut jus dicat viro cum
Deo: quod genus illustratum a *Cl. Cocc.*
Tanta Nostro fiducia Innocentiæ, ut non
dubitet, quin *Deus, Vindex oppressorum, sit ab-*
soluturus innocentem, vel contra priores senten-
tias, pœnasque ei injunctas: & quasi Jus di-
caturus contra semet ipsum, si modo ad Causæ hu-
jus cognitionem sedere dignetur. Eodem re-
dibis, si veritas, ut arguat id quod homini
cum Deo est; atque liquido demonstras, veri-
tatem & virtutem ab hominis, id est, a
mea parte stare. Si jam subnexum fuisset
וְלִבְנֵי אָדָם עִם רֵעֵהוּ *Et jus dicat Filio*
hominis cum socio suo, nemini scrupulus
incellisset: at mutata structura impedimen-
to fuit, quam sic digero, Et filium ho-
minis arguat ratione socii sui, sive, in Causa
quæ ei cum sociis intercedit. ἄπο τοῦ ἑταίρου
resum-
tum יוֹכַח infert cum liquida demonstratione
veritatis, victoriam innocenti adjudica-
tam, adversos Criminatores. Ad *Schmi-*
dii mentem arguere posterius, ellet repre-
hendere, contrarium prioris; quum ex no-
stra, utrobique Justificationis consignetur homi-
nis, inmerito damnati. הַיּוֹכִיחַ est *μίσος*, ut
Arguere, ab *Albo* item derivandum, quasi in
albo claroque die lucere. Hoc ad *revictiones*
& *redargutiones* valde pronum; ita tamen ut
evictionem demonstrationemque justitiæ etiam ad-
mittat. Sic supra 15: 13. & alibi. *Cl. Guss.*
sub יוֹכַח per *Filium hominis* intelligit ἑταί-
ροῦ, sponsores, & patronum, fidelium;
quod Mysterium ab interpretibus prætervisum
miratur. Doctrinæ præclaræ fulgor viri oculo-
los præstrinxit.

Vers. 22. Moram nullam fieri *Decisionis*
hujus *Cælestis* cupit, quod brevissima ei vita
reliaret, nunquam recuperanda. *Arabismus*
est protritum sub verbo אָתֶוּ *Venerunt*

ei *tot anni*, pro, *tot annos vivendo implevit.*
Phrasis Anni numeri, pro *numerabiles*, *per-*
pauci, ita *minuit*, ut simul *contemnat.* *Pau-*
cissimi autem hic pro nullis positi, quem
alterum *Arabismum* supra indicavi. *Cl.*
Schmid. hunc *idiotismum* non attendens, ad
dilutum quid delapsus est, *Nisi illud feceris*
O Deus, obvenient mihi anni pauci, &
brevi finietur vita mea. Rectius *Cocc.* sine
conditione, *post paucos menses, aut annum u-*
num, alterumve, moriar. Cave urgeas

שָׁנֹת *Anni*, quasi *ampliora spatia* inferrent:
nam *stilo sublimiore Anni numerabiles* superes-
se dici possunt illi, qui neque *annum* quidem
est supervicturus, quin nec *mensum*. Pruden-
ter tamen generalis formula adhibita, qua
summa ævi brevitatis venuste expressa. Hoc pa-
cto duplex *Patbos*, *miserationis plenum*, se-
se exerece incipit. Primum, *Brevissima mihi*
vita assignata, quam par non est Extraordinari-
is plagis infectari. Aliquoties chordam hanc
tectam audivimus supra. Alteram, *ut nunc*
consectus jaceo, brevi expirandum mihi erit sub
scævis illis plagis: Idque haud detrecto: unum tan-
tum calidis lacrymis orans, utinam & exo-
rans! ut ne tanquam Insanis, sceleratusque,
miserum spiritum efflare cogar; sed Innocentiam
mibi meam in sepulcrum deferre liceat.

Ibid. *Commotior ille Adfectus elucet ex*
addita formula, viamque non rediturus ineam:
id est *viam omnis carnis irremeabilem; unde ne-*
gant redire quemquam: ut ex Catul. hic ad-
scripsit *Cl. Cler.* ansam inde arrepturus re-
cusa toties, totiesque retusa, argutationis,
Hæc minime sapere Resurrectionis & melioris
vite fidem, quam multi Jobo concedunt. Infe-
lix crisis; quis enim vel media in luce *Euang-*
gelii non viam mortis dicat irremeabilem?
domumque sepulcri æternam? Tragicum *Sche-*
ma, quod hic captavit Noster, aliud *Judi-*
cium viro cothurni istius haud ignaro sugge-
rere potuisset.

CAPUT DECIMUM SEPTIMUM.

נזעכו ימי חבלה רוחי *Vers. 1.*
 קברים לי :

Vers. 1. **C**orruptus est Spiritus
 meus; dies mei sunt
 extincti; sepulcra mihi.

אם 2

2 An

Vers. 1. De universo Capite præmonendum, gravissimis adfectibus illud intercensum & abruptum esse; ut inter Brevia fere, & scopulosa, hic sit eremigandum; quin Delius sæpe natator ad sensum expiscandum requiratur. Ubi exitus præclusus, & cymbula nostra adhærescet, indicabitur, ut remisi, velisque, publica incumbat industria, ad id quod hæcenus impervium, exsuperandum. De argumento capitis in genere teneatur, *lugubrem Lessum sibi ipsi*, ut sic dicam; *recitare* Nostrum, cum acerbissima comploratione sue sortis; qua sibi vivo videntique funus ducere cogebatur, inter Amicorum ludibria, & contumelias publicas, tanquam in Caput nocentissimum congestas; non sine gravi scandalo piorum, quod vir olim pietate, & virtute, insignis, sub iris dirique Cœlestibus pessime pereat, atque e terra viventium, contra omnem spem, & expectationem, velut fulmine tactus, excindatur.

Ibid. Cohærentiam cum Cap. Præc. invenire non est difficile; quum enim dixisset sibi, telis Dei confixo, quantocyus haud dubie emoriendum; ista cogitatione, velut fluctu, abripitur in funestissimam quandam Naniam, qua se jam in Cadaveris conditionem redactum esse lamentatur. Graves huc aggestæ locutiones. Prima, חבלה רוחי *Corruptus est spiritus meus.* Is Mercero est vitalis; ut vite vis dicatur exhausta & consumpta. Cl. Cocc. maluit spiritum destructum, eumque exponit halitum æstuosum, putidum, brevem. Eodem tendit *Vulg.* suspicante *Erud. de Pined.* gravi Asthmate laborasse Nostrum quo pulmones & pectus disrumperentur veluti. Excludit tamen corruptionem spiritus graveolentis; quam Cl. Cler. unice sequitur, & quidem tam magnam, ut esset mortis signum. Ad præsentis signa mortis *Tigurini*, jam quidem

ago animam: itemque *Piscat.* Anima mea abrumptur. Istam vim verbo nostro inesse censet *Esaj. 10: 27.* Cl. Schmid. intelligit animam in operationibus vitalibus corruptam; quod cum *Merc.* mente congruit. Ego jam olim

ex Arabum scriniis produxi خبيل, de Corruptione, sive conturbatione mentis, sibi haud satis constantis. Nec dum ad Fontes ipsos tunc admissus, omne illud lumen expromere non potui, quod fida Arabiæ memoria nobis

conservavit sub themate خبيل. Hoc in genere designat corruptionem rei cum mutilatione: in specie mutilationem corruptionemque corporis, truncatis manibus, pedibus, aliis membris. Item animi mutilationem quasi, qua sui ipsius usu privatur, atque impos redditur, sive ex morore, sive ex insaniam, malisque Epilepticis.

Sic disertim in *Camuso* خبيله الحزن *Moror Ipsum* *in 2.* *نع* *4.* dementavit; vel *فسد عقله* corruptit, conturbavitque, animum ejus. Hinc dubium esse nequit, quin רוח non halitum notet, non vitam, sed ipsum spiritum, ita infractum, contusum, confusumque malis, tum externis, tum internis, ut se erigere amplius nequiret, haud secus ac si mutilus truncatusque jaceret. Hujus gravissimæ significationis ansam, & Originem, sub Radice nostra alibi eruere conabor; discordia notionum ejus per

خبيل & خبيل ad concordiam revocata.

Ibid. Luctuoso *Schemati* subservit sequens, *Extincti sunt dies mei.* Verbum נעך nufquam

quam alibi proflans, a plerisque sic conversum ex adfina זעק , invitante tum familiari vicissitudine inter ז & ז , tum opportunitate istius notionis. Alii tamen maluerunt *succisi sunt dies mei*, sola conjectura ducti, monente & Ab. Esra, ex ferie tantum eliciendam esse potestatem. Et aliquid lucrari posset ex

זעק e loco suo recessit & exturbavit. ז & ז commutabiles. Cl. Crom. ex Arabia adfert זעק brevis & despectus fuit, unde tentat, *Breves, despectique, sunt dies mei.*

Sane זעק in Cam. & Gjeub. exponitur القصر السبعم Brevis, sordidusque: sed inde haud fatis explorata vis thematis זעק ,

quod nec in *Lexicographis* illis comparat. *Vulg.* dederat, *dies mei breviabuntur*: quod præferendum censet de *Pined.* in re incerta aliunde; atque ad *brevem anhelum* applicat. Id exilium, & incommodius, quam ut gradum tueri queat; quamvis *breviatis dies* non plane spernam, pro *succisis, medioque in cursu extinctis*. Tale quid voluisse Nostrum, dubitari nequit: etiam decidi haud possit,

quid זעק valuerit proprie. Quid si recurratur ad זעק σκηλην , ק in ז mutato? Inde זעק verti posset secundum *Originem*, cum fragore increpiti, vel attonati sunt, per σκηλην tempestatem omnia attonantem, & subito fulmine sternentem. Apud Arabes זעק crebrum in terroribus mentem exterrantibus, & fulminis instar inanimis. Idem sub cognato זעק frequentant صاعقة

זעק pro σκηλην , sive *Fulmine cum vehementi tonitru deorsum ruente*; quod dein latissimo usu se fundit ad omne malum divinitus immissum, cum terrore publico. Hinc apud Cl. Gol. habes sub hac voce *Mortem*, nempe Χάλασι , *Tormentum, Supplicium* &c. Vicissitudo literarum ק & ז probata in *Clavi Dial.* ut ferme de palma contendere posset sensus hiecc, tanquam grandior adhuc, &

vehementior, cum priore, *Extincti sunt dies mei.* Accedit, זעק , quod supra attingi, ejusdem videri *Originis*, cum זעק , cum terrore increpuit, & concussit.

Rem tamen in medio relinquo; & quod tandem cumque constituat, id exploratissimum habeo, formula hæcce signari *gravissimum Extinctum*, quo omnes spes spesque vite funditus deletæ. Cl. Cocc. dupliciter phrasin *Extincti dies mei*, explicat, vel quod *omnis jucunditas vite adempta*, vel quod *tantum non mortuus esset, vivumque jaceret Cadaver*. Utrumque amplector.

Ibid. Non minus *Tragicum* postremum, *Sepulcra mihi*. Multi resolvunt, *Aliquod sepulchrorum mihi paratum*. Coueinnius a *Vulg.* expressum, *solum mihi superest sepulchrum*. Poësi; nempe adfectat *pluralia*; idque in hac voce: *Arabibus* solemne. In *Hamasa*.

لقد لامني عند القبور عاي البلاء
مرفقي لتذرف الدموع السوافك

*Equidem vituperat me apud sepulcra obfletum,
Amicus meus, manantibus largiter lacrymis.*

Licet tamen per *sepulcra* etiam *sepulchretum*, πολυθρησιον , intelligere, quod *Coccejo*, cum aliis, plenius vitum. Eodem collineat *Schmid.* reddens *sepulchris associandus sum*, vel *mortuus ipso designari putans*, vel *sepulcra*, quibus in suo sepulchro sit accessurus. Fortius fore *Parbos* censet de *Pined.* si ut *votum* accipitur, *Sepulcra mihi sunt*; vel *opto mihi*. Rem ditimere haud in facili: quin suspicio mentem pepulit, grandius quid captatum; *sepulcra mihi sunt*. i. e. *vivus vidensque pereo, morior, funusque meum ducens, sepelior*: *sepulcra* quasi mea circumfero; in corpore, in anima, mortis horribilibus undique circumfusis; & nisi spirans cadaver. *Celsus* cothurnus, *vivum sub ruinis domus sue sepeliri*, in desperatissimis malis, admitit. Inter formulas quoque veterum percrebuit, non tantum *occuli*, sed etiam *sepultus sum*. In *Sacris* notum זעק *Exscindor, perii, Nullus sum!* Item זעק ex mente *Cocceji*, *Jer. 6. 2. Hos. 4. 5.*

אם-לא התלים עמרי ובהמרותם 2

2 Si non ludificationes mecum sunt; & in obstrigillatione earum pernoctat oculus meus?

תלן עיני :

שׁימה 3

3 Po-

Proverbiale quoque quid redolet Pf. 94: 17. *Mox habitasset in silentio, in silentium, sive mortuorum, conditione, anima mea, שכנה, דומה*; ad quam formam Pf. 115: 17. *יררי דומה* qui descendunt in silentium, iidem cum *יררי בור* descenduntibus in foveam; quod transferri se patitur ad eos, qui vivi videntesque pereunt; atque adeo, sepeliuntur. Hoc Schemate insignitum illud Oratoris pro Dom. cap. 52. *In viri fortis domo ita crudelis fuit, ut in viri, & jam spirantis, caput, bustum suis manibus imponeret.* Luculentum quoque hocce pro Quint. Cap. 15. *Cujus vero bona, fortuna, victus ipse, vestitusque necessarius, sub praecone, cum dedecore, subiectus est, is non modo ex numero vivorum exturbatur; sed, si fieri potest, infra etiam mortuos amandatur.* Et mox *Ibid.* *Huic acerbissimum vivo videntique funus ducitur; si funus id habendum sit, quo non amici conveniunt ad exequias cohonestandas, sed bonorum emtores, ut carnicifex, ad reliquias vitae lacerandas, & distrabendas.* In Nostro cum *Funere acerbo, Bustoque fortunarum, ac fame, conjungas vivi cadaveris sepulturam, quam Lucret. L. 6: 1265. descripsit, inducens semianimo corpore languida, & pœdore, atque illuvie, horrida membra: quibus una pellis super ossibus; ulceribus tetrus prope jam sordique sepulta.* Quadrat & illud Tragici in *Herc. Oet. 1245. O vires prius in me sepultæ! Corrigunt viri Magni. Lips. ubi vires prius in me? Sepultæ. At J. F. Gron: ubi vires prius memet sepultæ? i. e. ubi vires quas prius, quam morior ac sepelior, mortuas & sepultas sentio? Summo ingenio dignum lumen & acumen; unde sepulcra mihi! si figurate ea hic posita statuamus, claro in die constituuntur.*

Ibid. Non ex solido lucet *Bolducii Ironia*, quasi esset, *Magnifica* enimvero *Mausoleæ*, & *sepulcra mihi parata.* Autumat id dictum ratione *vilis & plebeje sepulturae*, quam sibi subeundam quereretur *Noster*, splendide alias tumulandus, nisi fortunis excidisset. Id nimis delicatum, puto, ac fastidiosum. *Fi-*

guratus sensus utcumque *Ironiam* admitteret, quasi diceret, *splendida* enimvero *monumenta mihi erecta! Bustum Domui & fortunæ eversæ! Bustum fame laceratæ! Bustum vitæ, mille mortibus consecræ, magnificentissime, ad memoriam posteritatis, impositum!* Malim tamen citra *Ironiam*; quin ne *Figuram* quidem obtrusam velim; si simplex sensus a bonis arbitris præponderare judicaret.

Vers. 2. Ex abrupto illatum turbat. *Erud. de Pined:* fidelem quidem, sed minus fortem, *Vulgato* operam præstat, vertens *Certe non illusiones mecum*, quod ab eo rite conversum censet, *Non peccavi:* quasi diceret *Noster*, *Non illusit mihi vana felicitas.* Malebat *Vavass. si non Ludificationes mecum*, pro, *si nihil commune habeo cum improbis hominibus: si non peccavi.* Addit *si esse asseverantis.* Haud negem tale quid obversatum *Latino Interp.* sed nos *Jobi*, non illius mentem, quærimus. Ad eam haud dubie propius, quod *Codurco* placitum, *profecto sanniones mecum.* In *Hebræo* est, *si non illusiones mecum.* Hoc *Merc.* aliterque est *jurantis*, subaudito, *Emoriar, vel peream.* *Simplicius* visum *Schmidio*, *Amnon ludificationes mecum?* sub forti asseveratione, *Cocc.* rotundius putavit, *Nisi ludibria apud me sunt, etiam in exacerbatione eorum pernoctet oculus meus.* Sic *juramentum calumnie malo subnexo* sanciretur. *Elegans.* Plenius tamen, ut posterius membrum signet *malum, non venturum, sed cum maxime premens; & ad incitas agens.* Isti adfectui convenit solenne *אם לא si non*, in *dejectionibus* gravissimis.

Vide ad *Cap. 1: 11. 2: 5. 30: 25. 31: 36.* Adde *Esaj. 5: 9. Jer. 22: 6. 1 Reg. 20: 23. Num. 14: 35.* Exaggerat *Noster* acerbiratem fortis suæ ex eo, quod *pro amicis solatiis, hostiles illusiones, & traductiones, experiatur.* In *Amicos* nempe intorquetur, quorum *Ludibria, & calumnie*, hoc verbo *Cap. 13: 9.* notatæ. *Abstractum pro concreto*, etiam haud male quadrat, ut *Sannionum* nomine increpentur. De *Origine* *תתל* haud liquet adhuc. Id constat, *amarulentam illusionem*

3 Pone pignus nunc, sponde pro me Tecum; quis ille qui manui meae pangendo intigatur?

3 שינה נא ערבני עמך כִּי־הוּא לירי יתקע :

4 Nam כִּי־ 4

non designari. Ea e diversis fontibus dimanare potuit. *Defectum* indico, medelametiannum quarito.

Ibid. Grave quoque verbum המרות, quod in *Exemplar.* emendatissimis, monente *Merc.* praestet *Dagesb forte*, idque, ut ex *Kimchibio* addit, ornatus gratia. Dici patior; nec tamen dubito quin major sublit ratio, de qua mox aliquid subnectam. Radix ponitur כרה, rebellare; quod quum minus congruum censeretur, ex adfini כרר repetitum est *Exacerbare*, atque communi fere calculo comprobatum. Unus *Cocc.* tentavit a כרה פה *Rebellare ori, non facere quod os exigit, המרות עין non facere quod oculus cupit, exigisse.* In *Lib. de Defect.* fines inter כרה & כרר fixi, obtensumque, כרה esse obstrigillavit; quod in acerrimis contentionibus, & pervicacissimis oblationibus, contra clarum veritatem, vel obligationem, frequentari amat. Inde *Rebellandi* secundaria potestas invaluit. Cum phrasi nostra concinit *Esaj. 3: 8. Lingua eorum, & facinorosa למרות עיני כבורו ad obstrigillandum*, ad acerrima obstrigillatione laedendum, & urendum, *oculos gloriae ejus.* Videtur *Metaph. defuncta a flagello in os & oculos incusso*: quo nihil praefractius, contumeliosiusve. Adspetus egregius, *Et in obstrigillationibus eorum contumacibus, ac contumeliosis, pernoctat oculus meus.* Id valet, *os & oculos mihi verberant insultantibus, urentibusque, suis verbis*; ita ut *pre morore & confusione tabescam, atque insomnes noctes traducam.* Insignis figura תלן

pernoctat oculus meus; quam *Graeci* in *συναΐσθαι* & *συναΐσθαι* adiecerunt; quum malum cum aliquo *codubitare*, ac *pernoctare in contubernio* dicitur, quod ei *persternaciter adherescit.* Etiam, in versis vicibus, Aliquis *pervenulle contubernalis* vocatur *morbi, malique mororis*: ut *ἐπιβα-*

apud *Soph. Ajax. 617.* Ceterum *Dagesb* in המרות forte assumtum ex המר

Infin. Hiph. a נמר נמר, protervus fuit, de quo aliquid tetigi in *Usseru. juven. ad h. 1.* ex *Exod. 23. 17. Ne תמר sis contumax & protervus in illum.* Ex gemina Radice conflata formam reperies supra *Cap. 4: 20. & 5: 8.* Universum hoc genus curatiorem operam requirit.

Vers. 3. Arduus locus. Esse *Apostrophem* ad Deum, non ad *Eliphazum*, arguit *rs. seq.* Quid postuletur, haud sane expeditum. Verba omnia manu ducunt ad *votum sponsionis*, ac *fidejussionis*, quam sibi praestari a Deo cupiat *Notter*, ad *causae suae bonitatem ac veritatem evincendum, citra periculum, vel oppressiorem potentioris.* Id *Latinus Interp.* convertit in *votum vindictiarum & assertionis*, datus, *Libera me & pone me juxta te; & cujusvis manus pugnet contra me.* Mirabilem diligentiam vocat *Erud. de Pined.* qua formula *Infigi manui* jam non ad *validumonium*, aut *sponsionem*, refertur, sed ad *pugnam, qua manus conferuntur.* Non dixerim, cum quibusdam, ineptam esse *Versionem*, nam si reddideris, *Et quis ille manui meae infigat se?* propemodum tale quid exire possit: praestitum si formula *manus conferendi*, apud *Hebr. eos* sub התקע tam late patuisset atque apud *Latinos.* Sed id nec liquet; nec si liqueret, animosissimum *Jobi* Pathos aequare possit, qui *Deum* ipsum hic *provocare* sustulit. Agnoscunt id *Bolduc. & Kavass.* accedentes *Mercero*, velle sibi *selejsorem dari* *Nottrum*, qui *spondeat pro Deo, Deum judicatis staturum.* Terruit multos audacia, ad *leniusque* aliquid compulit. *Codurc.* traxit ad *Vs. 5.* quali pignore posito contendetur, *Amicos blandos male cum posteris periturus.* Alii volunt, *sponsione quosvis accessi*, ni *insipientes sint Amici, stultitiaeque penas Deo daturi*; quorsum *Vs. 4. intenditur.* *Cocc.* adhuc mollius, *provocationem* concipit *super exitu judicii, quod Deus amicos non sit facturum*

4 כִּי־לִבְכֶם צִפְנָת מִשְׁכַּל עַל־יַד־י

לא תרומם :

5 לחלק

4 Nam cor eorum involucro condidisti, demta maturitate: propterea Nihilum prævalet iis.

5 Qui

superiores. Eodem redit quod Cler. adfert; Orari Deum ut sponsorem se præstet, apud semet, innocentie & probitatis Jobi. Hunc ipsum sensum exprimens Schmidius, ad sponsonem Messia, ejusque satisfactionem applicat, tanquam tertiam rationem, qua Noster disceptationem cause sue Cap. 16: 21. petitam urgeat. Longius arcessitum. Omnino reliquæ Jobi animositati respondere videtur, quam initio proposui, Numinis ipsius provocatio, qua petit ut Deus secum in judicium descendat, ad Litem terminandam; atque pro se ipso spondeat quasi, se potentia & Majestate sua non oppressurum esse innocentiam Jobi, sed justissime cause victoriam esse daturum, vel contra Semet ipsum. Huc provehi se passum fuisse Nostrium, quid ambigitur? quum Elibu Cap. 35: 2. diserte ei exprobet, quod se Deo Justorem contenderit; nempe, in hac Causa sua. Idem vidimus Cap. 13: 18, 19. ubi eandem habemus provocationem; per **כִּי הוּא** Quis ille qui litiget tecum? enunciata. Reliqua ibi deducta, huc transferantur, & Jobum pro vehementia Adfectus sui illuc relabi, eandemque scenam infantia acriore renovare, facile concedes. Circa verba observo, sub **שִׁימָה** pone, commodissime subaudiri pignus; sive sequens **עֲרַבְנִי** vertatur Fidejube pro me; sive oppignera mihi. Hæc eodem redeunt, quum Fidejussio sub pignore deposito intelligatur. Confer Ps. 119: 122. Esaj. 38: 14. Utinam Formula judiciorum Hebrææ, æque ad nos pervenissent, quam Romanæ, Græcæque. **עִמָּךְ** Tecum, vel apud Te, pro Temet ipso; vel Tecum ut congregiar. Alterum Quis ille manui meæ infiget? vel infiget se, in manum meam parget se? non capio cum Merc. & reliquis, quis alius mihi pro te spondere posset vel auderet? Id languore haud careret. Fortius quid spirat **כִּי הוּא** Cap. 13: 19. Idem hic resumtum Quis est ille qui pignore posito tecum contendere sustineat, ni optimam causam habeam, innocensque opprimar? Estne in terris non tantum, sed vel maxime in caelis? Age certet tecum vel

ipse Deus, seque judicatio staturum promittat, pignore quasi tecum deposito, uter e nobis victor sit discessurus. Recurret audacissimum Schema Cap. 23. & animosius adhuc instruetur. Magna est vis & gratia Phræseos **לִידֵי** Huic Manui pargetur? Impingetur? cum eaque complodere audebit? Gestu adjunctum, & innocentiam purissimam, & fiduciam victoriæ certissimam, ostendit.

Vers. 4. Non placet quod Merc. censeat Amicos hic stupidiore declarari, & indigniores, quam ut in hanc concertationem recipiantur pro Deo fidejussuri. Id novissima nostra satis revincunt; quemadmodum & alias sententias, quibus haud immorabor. Ex mente nostra ratio redditur audaciæ, qua Deum ipsum sponsione lacefferat; nempe, quod alias nunquam hæc Lis decidi posset, Amicis in hac controversia plane cæcutientibus, & omnia susque deque miscentibus. Signatissimum verbum **צָפַן**,

Abcondere. Multi autumant positum, pro Abcondisti sapientiam a corde eorum. Aliis videtur, Removisti cor a prudentia, vel ut Vulg. Longe fecisti. Hoc amplexus Cl. Guss. concipiens cor quasi in obscuro antro conditum ubi reperiri non posset ab intelligentia, benignoque ejus aspectu illustrari. Eodem tendit Cl. Cocc. In tenebris condidisti exclusos a luce, qua irradiante videant & intelligant. Paululum tantum differt in ratione metaphore, quam deducit ab Arca in quam reponitur. Similiter Schmid. obscurasti, in tenebris posuisti. Item Merc. obturasti. Concinit, quod Juvenilia dedere de corde obignato; ex formula Arabum **ختم عالي**

Deus sigillum impressit cordi illorum, quod in Camuso exponitur, **جعل لا يفهم شياً ولا يخرج منه شيء** effecit ut nec percipere quicquam nec proferre possent. Nunc venustius quid addere possum, ex Origine & **צָפַן**, quod videtur fuisse, ab-

5 Qui in censu profitetur Amicos, etiam oculi filiorum ejus contabescunt.

לחלק יגיד רעים ועיני בני
הכלינדה :

6 At והציגני 6

fcondidit in loculo, sive involucre crasso & coriaceo; ut eorum cor crasso velut corso circumiectum innuatur. Adjuvat hanc figuram vox

שכל prudentiam designans, nec non felicitatem. Utraque notio ducta a maturitate: quod alibi demonstrabo. Sic allusum esset ad involucre coriacea & crassiora dytylorum, qui maturitatem assequi nequeunt, nisi vel natura, vel arte, tegmina illa diffindantur. Inde exiret, *Cor eorum tanquam crassiore loculo condidisti a maturitate, i. e. quo minus maturescat: quippe qui maturi quidem avibus, immatura circa hæc res julia promant.*

Ibid. Plus negotii faceffit **הרומם**. Creditur esse 2. *fut. Psh. Ideo non exaltabis.* Suppletur a plurimis, *Eos.* Teretius censet Schmid. *cor eorum.* Nihil insertum a Cocc. dante, *propterea non facies superiores.* Genius Linguae non æque favet in Hebræo, ac in Latino. Durior adhuc connexio *Merceri,* cum *Vf. seq. Ideo non exaltabis eum qui nunciat sociis ad blandimentum.* In omnibus hæc, aliisque aliorum conatibus, nihil est, quod satis plenum, rotundumque, præstet sensum. Tentabam propterea olim ex **רע**, *ideo non appetes eos;* ultimo *Mem* ad vim *adf.* reducto, cum *fut. Kal,* a **רום** altus fuit, item, *imminuit;* unde *appetit* propagatum. Idem hinc nascitur sensus; adscitaque **מחמת** habes, *respues, spernes eos.* Sic rotundatum quidem, sed non expletum, quod hic sub **לא** captatum suspicor. Supra aliquoties vim ejus substantivam vidimus, *Nihilum,* nempe, & **והמת**. Inde nunc affero, propterea *Nihilum,* **והמת**, *superat eos, iis est altus.* Redi ad *Cap. 4: 21. & 6: 22.* ubi *Amicos* **והמת** factos dixit Noster. **רום** æque ac **רום** offerri posse, discas ex *Num. 24: 7.* Magni adfectus est, *Nibilo ipso levius quid,*

*inferiusque pronunciare. Dubitatio omnis direnta foret, si **לא ירום** scriptum esset; nunc *femin. gen.* aliquid scrupuli relinquit; qui tamen per usum *neutralem* ejusdem *gen.* elevatur.*

Vers. 5. Gordius nodus. Eum nescit vox **חלק**, usitatissime *portionem,* *prædamve,* signans: item *blanditiam,* sive *glabritiem* sermonis. Perplexiorem adhuc reddit eundem

רעים, quod & *Amicos* notat, quasi *compassuos,* & *cogitationes pascentes* veluti, ac *vagantes.* Hinc *Vulg. Prædam pollicetur sociis &c.* Id de *Pined.* capit ut *Mimesin, Prædam,* ajunt isti, *pollicetur sociis; ideo miser liberis orbatus est, absuntaque familia omnis.* At *Vavass.* commodius sumit pro *querela inimicæ invasionis,* qua se *præhe* *expositum,* & *direptioni* *solidium,* innuat *Jobus.* Illuc & *Schmid.* tendit, dans, *in prædam annuaciat socios;* nempe *quilibet meorum solidium,* tum *me,* tum alios *socios,* *prodit,* & *prostituit turpiter.* *Cler.* longiuscule extra oleas adjecit, *delationem apud tyrannos, pro parte præde.* 2. *Merc.* cum *præc. Vf.* conferens, *Non attolles qui ad blandimentum nunciat sociis: &c.* qui *abulatoria loquitur cum sociis,* censet *Amicorum assentationes* *perstringi,* partim quod pro *Deo* nimis *blanda* *attulissent,* ad *innocentem* *condemnandum:* partim quod *ipsi Jobo* *blanditi* *essent,* *quum ipsi fluxa & externa bona proposuerant, si ad Deum rediret &c.* Hæc summas produunt angustias; quas auxit *Bolduc.* multa movens, *miscensque;* nec videtur minuisse *Cocc. 3.* vertens, *per blandimentum indicant cogitationes; & filiis ejus oculi consumuntur.* Hoc est, *Amici Deo assentantur, me damnantes, & mea crimina argentes, mibique similem assentationem commendant: atque interea eorummet oculi consumuntur.* **בנים** eleganter refert ad **חלק**, ut *Filii blandimenti,* sint *Assentatores,* & *blandiloqui.* Coactius **יגיד** *distributive,* vel *imperpersonaliter,* pro **יגידו** positum autumat. *Poste-*

והציגני למשל עמים ותפת לפנים אהיה :

6 At me constituit Parabolam populis : & abominatio despuenda in faciem factus sum.

7 והכה

7 Ideo

sterius etiam non leniter fluit. 4. Mollior & expeditior via, quam *Doct. Belg.* ingressi, *Gnomen* esse statuentes, hic infernam occupandæ objectioni Amicorum, qui rogare potuissent Nostrum, velletne ergo blandiora sibi quam *veriora* dicta adhiberi? quibus nunc reponatur, se *adulationem juxta improbare*. Quid inde adfulgeat pro nexu, mox dabo. Sed prævertendum, 5. quod *Tigurini* habent, qui inter bona numerat Amicos, ejus filii non inveniunt quod expectabant. Miram interpretationem vocat *Cl. Coec.* verbis tamen non omnino refragantibus; si modo ordo rerum pateretur. Atqui patitur; & ferme dixerim poscit: quum enim Amicos increpuisset ut *illusores, immaturis judiciis & censuris adfluctum vexantes*, atque adeo pro solatio miseri minus Nihil factos; oportune subnecti videtur illa *Gnome*, quam *Cap. 6: 15.* &c. vivis coloribus pinxit. Sic הגיד esset, vel prædicare, ac celebrare, ut sæpe; vel profiteri in censu: ex formula veteri, qua dictum conjicio הגיד חלק *Indicavit Hereditatem*, pro, in censu professus est. Inde venustissime לחלק הגיד formari potuit, censui annumerare: ut &, pro *Hereditate & portione eximia censere*. Hunc sensum commendat usus חלק in hanc fere partem incumbens, ut *Pf. 16: 5. Pf. 17: 14. Jer. 10: 16.* &c. &c. Est proprie *Lapillus*, ἄσπετος, ἀσπῆτος, fors, portio quam quis sortitur. Fateor tamen me non minus propensum in id, quod num. 4. vidimus, ampliore adhuc conspectu, & assumpta tereti versione *Cl. de Dieu*; *Adulatio indicabit amicos; at oculi debitorum ei consumentur*. Concipio non tantum occupatam objectionem, sed & retortam. Ut vos vestri putatis officii, non blanda, sed acria mihi dicta admovere; ita nec ego blandiloquum vobis præbebo; sed vestris vos nominibus insigniam; insipientium videlicet, & Nihilo ipso leviorum. חלק pro adulatione glabra & blan-

da, *Prov. 7: 21.* & *Esfaj. 30: 10.* ל *nominativo* præfixum cum *gratia & Emphasi*. בני חלק filii glabræ adulationis, inter gemmulas fulget. Constabit anceps hicce sensus, etiam si *Belgicæ versioni* subscribatur; atque *Adulatori pœna in posteros propaganda* denunciatur. En accessionis loco 6. conatum, omnem quercum concutientis: *Ad blanditiam qui cogitationes exunciat, illius & filiis oculi extabescunt*. Et hæc *Gnome* duplicem præbet ansam; alteram, qua *Amici taxantur*, ut Deo in hac causa adulantes, justumque incognita causa damnantes: *Ad blanditiam suam, vel contra Deum susceptam, defendit*, quippe qui *acerrimus veritatis Tutor & Vindex*, ne quidem toleraturus sit eum, qui pro causa Dei adulatoria meditetur, ac promat; sui que justam defensionem quodammodo prodatur. *Conf. Cap. 13: 7, 8, 9, 10.* Post omnia hæc ampliare malim, quam pronunciare. Quod num. 1. propositum, concinnius forte reddi posset levicula mutatione, qui in prædam annunciat socios; etiam oculi filiorum ejus contabescunt. In *Amicitie desertores* tortum telum; qui *miserorum calamitatibus insultando*, eos velut *spolum*, aut *prædam publicam*, præbent diripiendos, omnibusque modis lacerandos.

Vox חלק portionem prædæ crebro consignat: *Gen. 14: 24. 1 Sam. 30: 24.* &c. Thema חלק partiri ut prædam, tum in *Kal*, tum in *Pibel*, non minus frequens. Non opus sic erit sub רעים, cum *Jobo*, alios adhuc socios, quos prodiderint ejus *Amici*, assumere. Est Generalis sententia, in qua numerus pluralis omnino requirebatur. Applicatio ad Amicos, vel si mavis, *Eliphazum*, ut signiferum eorum, prompta. הגיד indicare, pro publicare, aliquid grande habet; a cothurno hujus Libri haud abhorrens. חלק in partitionem prædæ, simul subinnuet divisas illas

partes censurarum, quibus Amici agresti fuerant veterem focium; alios quoque in partem Priede advocantes quasi, quum ipsum publico ludibrio exponebant, inalignisque dentibus laniandum tradebant.

Vers. 6. Ambigitur ad *Deumne* pertineat, an ad *Amicos*, verbum הַצִּיג: quod enim *dolorem* subaudiat *Ab. Esra*, quaestio est, nec attendi meretur. Si posterior expositio *Vf. præc.* obtineat, cum *Cocc. Schmid. Cler. post R. Perizol.* referrem ad *Amicos*; & præcipue ad *Eliphazum*, invasionis hostilis Antesignanum. Ne alia quidem interpretationes itum nexum respuunt. Nec tamen negaverim æque commode ad *Deum* referri, quod *Merc. Pisc. Belg. Genev. &c. &c.* secuti; nam solet Noster honoris causâ Dei nomen subicere, ubi aliquid dirius sibi inflictum conqueritur. Sub הַצִּיג agnosco cum *Cl. Cocc.*

prostitutionem tanquam super *theatro*, aut *Catasta facinorosorum*. Hæc funestissima imago sæpe a Nostro advocata. לְמִשַׁל egregie etiam explicitum a *Cocc.* itemque *Pined.* de exemplo omnis turpitudinis & infamie. Ita מִשַׁל uti pro exemplo, in malum ex *Num. 21: 27. Esch. 16: 44.* recte adductum. Adde *Esch. 14: 7.* ubi Deus dicit, se posturum לאות in prodigium, & in מִשַׁלִּים proverbialia, eum in quem *Exempla* ediderit *Panarum*. Quid hoc sit, illustri documento est *Jer. 29: 22.* Et sumetur ab iis execratio &c. &c. Ad eam rationem *Jobus* innuit, formatum a se *Proverbium*, atque in *populos mittendum*; tanquam *Hominiis* dirissimo supplicio perempti, in *Exemplum* omnium secularum. Ex *Dominandi* notionem *Tremel. & Bolduc.* dedere vitrea fracta. Eodem in pretio habendum תּוֹפֵת, pro *Domino* ac *Principe* venditatum a *R. Levi*, ex *Challico* תְּפֵתָיָא apud *Daniel*: in hunc sensum. Et Deus me posuit in disterium populorum; qui antea eram *Dominus*. Ordine inverso *Bolduc.* Statuit me ad dominandum populis; & palam tympanizatus ero. h. e. *Amici* qui regio honore dignum me censuerunt ante, nunc me habent pro tympanizato, & infami.

Ibid. Nempe plurimis תּוֹפֵת hic valet *Tympanum* vel *Tympanizatio*, a תּוֹפֵת. Varie tamen declaratur. *Merc. Pisc. Belg. Groe Cler.* ad *Ludibria & Maledicta* satis speciose retulerunt. *Bolduc.* ad graviorem illum *Tympanismum* traxit, quem ad *Hebr. 11: 35.* Docti interpretes illustrarunt. *Cl. Cocc.* in bonum convertit, Et *tympanorum celebratio olim erant*; ex ritu festivo 1 *Sam. 18: 6.* Præixerat *Nachman.* nec non *Perizol.* Officit nonnihil huic notioni, quod *Dagesb* forte inferendum fuisset, quum תּוֹפֵת *Tympanum* a תּוֹפֵת descendat. Ait quidem *Cl. Cocc.* Non puto id esse ex *desectivis*; sed *Euphoniae gratiadiu*: תּוֹפֵת: at repugnat certissima *Origo*; & in *Lexico* aliud sequens, recte commonuit, a sono factum vocem. Eodem scrupulo premitur, quod *tenatabam olim*, ex תּוֹפֵת *Tuf*, vocula abominantis, quæ & ipsa תּוֹפֵת אֲבוֹמִינָנִים, a despuendo. Alias sat commodum t̄ret, ut video placuisse *Cl. Crom:* Et *Abominationi* publice sum expositus. Quid ergo? in sententiamne ibimus *Chald.* qui *Tophet* exponit *Gebennum*, figurate pro tormentis? vertit enim Et *Gebenna intus sum.* מִלְפָּנַי pro *intus, introrsum*, notum. Paulo aliter *Cl. Guff.* uror crudeliter a multo tempore; ex מִלְפָּנַי ante. Iterum aliter *Ab. Esra*, in *Conspectu* hominum sum ut *Locus Tophet* vivicomburio infamis. Non congruere opinantur Docti Critici, *Merc. de Pined. Vavass.* &c. quia ætate *Jobi Tophet*, sive *Vallis Hinnon*, necdum nobilitata. *Cl. Schmid* elabendi simam quaerit in *appellativa vi* vocis, qua designetur omnis locus immundus aut ingratus. Vellem vir Doctus istam nobis vim adstruxisset, mihi juxta cum reliquis interpretibus plane incompetam: nam *Ab. Esra* cui se subscribere ait, ad *Tophet Molochi* respexit. Nimis secure quoque addit, per *Locum* immundum denotari *Hypocritam*, qui licet extus speciem habeat, intus tamen sordibus plenus est. An ergo *sepulcrum dealbatum*, & *Locus* immundus alternant? Non deberent talia *Viris Doctiss.* excidere. Nihil interim appa-

7 ותכה ככעש עיני ויצרי כצל כלם :

7 Ideo hebetatur præ agrimonia oculus meus; & membra mea, ut umbra, omnia sunt.

8 ישמו

8 Si-

paret, in quo pes figi queat. Cl. Cler. fufpicionem movet mendi, in מופת prodigium restituendi. Hoc *Vulgat.* respexisse videtur dans *Exemplum.* Hinc *Erud. de Pined.* תפת idem valuisse cum מופת colligit, & contendit. Idem visum fuerat *Doct. Forstero*, sub יפה utrumque derivatum locanti. In *Radice* fallitur; quæ est יפת, apud *Arabes* افن vertit, ut in *Clav. Dial.* indicatum. Inde per *Tbau*, æque ac per *Mem*, propagari potuit תופת; ut תוצא & מוצא a יצא. Sed dubito, תפת penacuta forma hinc fat *Αναλογως* derivari: si possiet, lubens in eo acquiescerem; nam & *Ezech.* 14: 7. supra jam habuimus אות signum, prodigium, & מישל *Exemplum*, simillimo adpectu. Par usus מופת *Pf.* 71: 7. & *Esfaj.* 3: 18. Apud *Arabes* افن אפת, pro quo & אפת forma segolata efferre licet, est omne portentum, & præsertim portentosa calamitas, & homo cui ea incumbit, ماله-جثة Malum Monstrum quod omnes abominantur. Inde תופת & תאפת, præmissa *Heëmantica* non multum abludit. Ampliandum tamen & hic censeam: fieri enim potest, ut Radix olim viguerit תפת, unde תפת descendat, pro Abominatione quæ sputatur, sive desputatur. Hoc mirifice quadrat ad לפנים, in quo sudatur; aliis ante, aliis coram, aliis olim, aut aliud quid, exprimentibus. In faciem factus תפת abominatio con-

spuenda vel despuenda, semet explicat. Ex hoc fonte dimanare etiam potuit *Topheth*, in *Molochi abominando cultu.* A tympanis ductum, facilius asseritur, quam probatur. Cl. *Nold.* in notulis ad *Concord. part.* item quoque movit *Etyrna* atympanis, recurrens ad *Persicorum Testen*, sive تافتن *Tasten*, *Comburere.* Sed *Lingua Persica*, pura illa, & vetusta, antequam tota velut *Arabia*, cum imperio *Saracenorum*, in eam immigravit, tam parum commune habuit cum *Hebræa*, quam *Belgica* cum *Latina.* Nostram conjecturam nonnihil adjutat forma תפתה *Tophthee*, pro *Tophet*, apud *Esfajum*, quæ arguit *Radice* תפת, cui restituendæ nova cura destinatur.

Vers. 7. Nihil viro probo intolerabilius, quam pro facinoroso despui atque infamari. Hoc vulnera *Jobi* immane quantum irritavit. Eo nunc pertinet *Caligans oculus* & præ morore *hebens*, ut ad proprietatem *Thematis* כהה rite expressit *Cucc.* Videtur desumptum a moribundis, vel animi deliquium patientibus, quibus visus frangitur. Confer *Pf.* 6: 8. & 31: 10. Adde כהות *Hebescere*, in oculis senio sessis, 1 *Sam.* 3: 2. & פשתה כהה *Ellychtrium* hebescens, cujus vigor elanguescit, & exspirat. Item רוח כהה *spiritum hebetatum*, cujus vigor fractus, & exspirans quasi. Sat grandis ergo sensus. Grandius tamen, & aptius forte ad sequens colon, quod עין oculus, pro externa specie corporis, & adpectu ejus, ex usu tritissimo *Arabum*, ministrat. Crebrum sic apud *Grecos* ὄμμα, præsertim in *Fraxcediis*, ut *Aesch.* 7. ad *Theb.* 365. πνεῦν δ' ὄμμα ψαλαμπόλων, Acerbus autem adpectus famularum. Hinc cello sane cothurno exiret, *Hebescit*, obscuratur adpectus meus: factus sum ὄμμα πφλόν, evanidum quoddam spectrum. *Un-*

8 Siderati stent recti ob hoc ipsum: & innocens adversus Hypocritam zelo corripitur.

8 ישנו ישרים על-זנות ונקי

על-חנה יהערר :

9 Et ויחזו 9

bra pallida, lurida, exsanguis potius, quam homo vivus. ἰδῶλον καμῶσι, ut pater Homer. ait. Illustrabitur *Sibetia* ex *Apoll. Rhod. L. 4: 1280.*

Ὅσον δ' ἀψύχῳσι τοιαύτως ἰδῶλοισι
Αἴρες ἰαλοσονται ἀνὰ πόλιν, ἢ πηλίμοιο
ἢ λαίμοιο πέλασσι ποπδύγμοιο —

Qualiter autem inanimis larvis similes
Viri oberrant per urbem, vel belli
Vel pestis exitum expectantes —

Alii alia conferent aliunde, quo commendatius fiat, quod B. *Luthero* etiam placuisse video, ad obscuratam totius corporis speciem hac applicanti.

Ibid. Consonat, quod ex plurimorum mente recepi, *Et membra mea, ut umbra, sunt omnia.* Alii maluere, *cogitata mea*, quod ferri non posse autem, quamvis a *Colurco* defendatur. *Commodus Merc. creata seu formata mea*, i. e. omnia membra cum animae facultatibus. Non probo tamen quod comparisonem sic explicet, ut tanquam umbra dicantur abire & consumi, quorsum & *Drus.* tendit: nisi forte intellexerint simul summam corpusculi & facultatum ejus attenuationem, quae umbram tantum hominis reliquerat. Id de *Pined. Schmid. Cler.* recte admonuerunt. *Cl. Cocc.* hoc ipsum subtilius expressit, *Lineamenta mea ut umbrae sunt omnia.* Inquit obscuram & evanidam hominis speciem inagis, quam hominem. Nescio cur improbet *Schmid.* quum mox consentiat, tantam membrorum tenuitatem agnoscens, ut cum tenui umbra comparari queant. De *Lineamentis* dubium moveri potuisset: nec tamen video cur displiceat, quum יצגרים omnino videatur signare formas, figuramque corporis, per omnia sua membra. Ita apud *Pers. Sat. 6.* *Mibi trama figurae sit reliqua: de tenui & macilento corpusculo.* Apud *Terent.* nota est nova figura oris. Apud *Cicer.* figura hominis & 2. *Verr.* figurae lineamenta mulieris ipsum delectabant. In

similitudine umbræ *Cl. Cler.* notat *Hyperbolen, Orientalium figurata dictione non indignam*, quippe quæ ubique ferme modum nonnihil, & saepe multum, excedat. Melius a crisi ista, in sacros scriptores saltem, temperasset *Vir Doctus*; nisi & *Livius* inmodicus *L. 21: 40.* *Effigies, imo umbræ hominum*; fame, frigore, illuvie, squalore enecti, contusi, debilitati inter saxa, rupesque. Similiter Ὀιδ. πρὸς οὐρανὸν *Oedipi umbram venerandam* vocat *Aeschyl. 7. ad Theb. 984.* ipsum *Oedipodu*, quod monente *Schol. τριφθαλμῆς, εἰδῶλον εἶναι ἰδῶκα, καὶ ἢ πέλασσι ἀνθρώπων.* Item quod ἀδωνῆς, ἰδῶκα ἴνι ἔδδεν ὑπάρχειν. Vide & alterum *Scholusten.* Dissimul nonnihil *St. ml.* sed res eodem redit, quum & umbræ mortuorum, a specie obscura, & evanida, appellatae sint. Utrumque complexus *Eurip. Androm. 745.*

Σκια ἢ ἀπίσχυρος, φωνὴ ἔχει,
Ἄδωνας ἔδδεν ἀλλο, πλὴν λέγει μῦθον.

Umbræ namque simillimus, vocem habes
Nihil aliud valens, præter Loqui solum.

Item *Aesch. Eumen. 302.*

Ἀναιμάτοι βόσκημα, δαιμόνιον σκιά

Exsanguis animal, umbra Manium

Apud *Arabes* ظل ظل pro spectro, & vana specie, tum vivi, tum mortui, pari modo contritum. Defungar specimine *Haririawo* ex

Cons. 32. ابن سبيل نراك في
نربيل وظاه غير ثقبيل
ما يبغى سوي مقبيل

Ego viator, cui omne viaticum *Cophinus*; ejus umbra haud gravis erit; nil petit nisi mansuetulam. Intelligit per umbram, figuræ suæ tramam tenuissimam, quæ cicadæ instar vento & rore pascatur; mortui spectrum verius, quam vivam hominem.

Vers. 3

9 ויאחו צדיק דרכו וטהר ידיו
: יסף אמין :

9 Et retinet justus viam suam;
purusque manuum addat fortitudinem.

ואלם 10

10 At-

Vers. 8. Series non uno modo textitur. Quod Pisc. dat, de bona spe, qua Jobus semet soletur, aliusque sua exemplo confirmatos vel in studio pietatis, inverti potius debuisset in hortamentum, quo, religioso zelo correptus Noster, appositissime hic interserit, ne scandalum capiant Boni ex dirissimo & desperatissimo suo casu, atque pietatem deserant: sed contra potius acerrime eandem tueantur. Cl. Cocc. existimabat Jobum hic provocare ad auctoritatem omnium piorum, qui Ludificationes Amicorum animadvertentes, non possint sacere, quin obstupescant, tantam viris sapientibus inesse perversitatem. Multis deinde hanc expositionem conatur conciliare cum Hypothesi, qua statuit Amicos Jobum non pro Hypocrita, aut scelerato, damnasse, sed pietatem ei suam sartam tectam reliquisse. Non felicissima hanc Hypothesin magno Interpreti processisse, sapius visum; idemque ex hoc ipso loco elucescit, ubi hæc gravissima vel Exclamatio, vel Parænesis, ostendit pietatem, ac virtutem, tum ex fatali casu innocentis, tum ex iniquissimis calumniis, eidem adstrictis, periclitari. Hoc omnes Interpretes, plus minusve, agnoverunt; quamvis, meo judicio, non satis valide mentem Jobi expresserint, qui validissime eam exprimere voverunt. Cernas ex illo Merc. Quod innocens adfligit atrociter, & simul rideat, in stuporem adiget rectos; nec tamen propterea innocens desiderio ducetur sequendi Hypocritam; sed in sua innocentia perget, sese adversus Hypocritarum sectam obfirmans, & armans spe ac fide in Dominum, etiamsi & ipse adfligatur. Non absurdum habet Schmid. nisi quod hoc ipsum remolliat, quasi Jobus ostenderet, se certum esse omnes pios indignaturos ob iniqua judicia Amicorum adversus miserum innocentem; suamque causam, que in Jobi Causa periclitabatur, defensuros contra Hypocritas, i. e. socios suos, Hypocriticam doctrinam sequentes & serentes, quippe qui pietatem temporali felicitate metirentur. Sed a si Jobus de eo certus fuisset, non adeo concuti & conturbari potuisset. b. Non malum tunc periculi imminuisset Religioni & pietati. c. Non video quo jure על זאת

propter hoc, restringatur ad sinistra Amicorum judicia. d. הנה totam nationem Hypocritarum hic amplecti debet; ut נקי designat pios. Oblique ergo stringi Amicos concesserim, directe peti, & quidem solos, nequaquam. e. יסמו siderentur, stent attoniti, aut, velut fulmine adflati, gravius est, quam ut ad perversas opiniones Amicorum, indignationemque inde conceptam, adstringatur. Omnino atrocissimum Jobi ipsius fatum, hujus attoniti stuporis materiam efficit, quod vir innocentissimus execrationi publicæ exponeretur a Deo, hominibusque: atque ut abominandum & despueandum nomen in exemplum, proverbiumque simul, omnis populi, omnique ævi, abiret. Aninant magni magnorum virorum adfectus se in ventura quoque secula mittere; & totius generis humani rationem ducere. Jam vero videbat Jobus, non in præsens tantum, sed & in futurum tempus, ingens scandalum ex calamitate illa inaudita, qua pessime cum universa domo perierat, redundaturum; & Hypocritam de pietate quasi triumphaturam: rationibus quæ facile hic cuivis occurrent. Hoc malum ergo occupare & avertere voluisse Nostrium, pro sincero & ardenti in Religionem animo, arbitraret: pulcherrima inserta Parænesi, qua Genus piorum jubetur obstupescere quidem ad Casum incredibilem; sed tamen non cedere Hypocritæ, in pietatem insultaturæ: neque tentationi succumbere: quin contra sancto semet Zelo succingere, & animare, ad causam probitatis & virtutis, adversus improbitatem, strenue defendendum. In Psalmis similia adhortamenta, & calcaria, passim occurrunt. Verbum התערר hac in sede peropportunum, quippe quod opponatur dejectioni animi, signetque excitationem sui ipsius ad strenuitatem, & vigorem: ut Esaj. 51: 17. & 64. 6. Subest quoque Zelus vigilantissimus: ut tactum Cap. 6: 8. itemque in Juvenil. quamvis genuinum tunc sensum necdum attigissem. Præsertim Zelus ad veritatem,

Hh h tem,

10 Atque enimvero omnes illi, revertimini, & veniatis, age: & non reperiam in vobis sapientem.

11 Dies mei præterierunt; destinationes meæ revulsæ sunt, hæreditariæ possessiones cordis mei.

12 No- לילה

sem, & justitiam, vel tuendam, vel vindicandam, unde in Psalmis crebrum, עורה אלי, Evigila, excitator, ad me defendendum.

Vers. 9. Continuatur magnifica, & Jobo dignissima, cohortatio: Retineatque justus &c. &c. i. e. non patiatur Religionem, fidemque suam, labefactari, sed tanto fortius pro ea stet pugnaturque, quanto vehementius ea ab Hypocritis impetetur, & quanto majus ei periculum impendet a pravo illo systemate, quod ruinis nunc meis superstruitur, & deinceps quoque superstruetur. Quid aculei Amicos feriat in

hisce, nemo non perentiscent. De verbis ארוח & אמן redeatur ad Cap. 2: 3. & 4: 4. ubi eorum usum militarem enotavi.

Vers. 10. Castigari Amicos ob insipientiam, atque ad faniores mentem revocari, censent Merc. de Pin. Cler. &c. Alii ut provocationem acceperunt, Agite, redite, instate, instaurete vestros congressus, consiliisque mecum; quod a Merc. adductum, sed sepositum. Schmid. vult esse initium refutationis Eliphazi & socio- rum, circa temporalem felicitatem proborum, quasi juberentur attentius auscultare, &c. Hoc a primo non differt nisi quod pro, nam non invenio in vobis sapientem, subnectat, & non inveniam, i. e. demonstrabo nullum esse inter vos. Utrumque incommodum. Elegans quid dedit Cocc. Si iterum, tertioque, vos lustrem, quotquot estis, ut milites lustrari solent, non inveniam inter vos sapientem. Monet, plures haud dubie adfuisse Amicorum comites, simulque adstipulatores: qui omnes simul compellentur. Ex Deod. addit interrogative positum, Et non reperiam in vobis sapientem? ut sit revocantis ad novam demonstrationem audiendam, cum spe perceptionis. Asser- veratio fortior, & stomachosior. תשובו באו

Redite, venite, mihi redolet priscam formu-

10 ואלם כלם תשובו ובאו נא ולא

אמצא בכם חכם :

11 ימי עברו זמתי נתקו מירשי

לבבי :

12 לילה

lam, ad designanda consilia & molimina magno studio constata: vel etiam tumultuationem quandam & indignationem vehementiorem adversus aliquem commotam. Sic Esaj. 21: 12. si bullitis, bullite, redite, venite: i. e. Tume- te, aestuate, indignemini, tumultuemini, quantum vultis &c. Sic sensus foret, indignemini, quantum potest, & capita inter vos adversus me conferte; omnia moventes, nihil promove- bitis; sed insipientiam vestram magis magisque prodetis.

Vers. 11. Recurri ad consuetas lamentationes palam est. Addit Merc. hæc simul in socios directæ, quod amplissima bona pollicisi essent Homini jam jam morituro; cumque vana spe lactassent. Similiter Pisc. Belg. Cocc. item- que Schmid. cui tamen Querela non videtur satis congrua, Simpliciter inavult refutari vanam Amicorum consolationem. Non mirum si a tali principio parum feliciter ejus interpretatio processerit. Scilicet primum, Dies mei præ- terierunt, nil aliud Ei sonat, quam juxta ordi- nem nature consensui; gravante insuper tanta afflictione. Alterum, cogitationes meæ abruptæ sunt, eidem valet, cogitationes quas vos mihi persuadere conamini de melioribus fortunis, si respiscam, omni carent fundamento. Tertium quoque, possessiones cordis mei, ad eandem persuasionem detorquetur, ab Amicis insinua- tam. Adjungit Vir Doctiss. aliquid hic vidisse R. Salom. qui cogitationes & possessiones cordis avulsas exponit abruptam felicitatem, quam suum Job cor dixerat se possessurum jux- ta viam suam. Hoc non est aliquid videre, sed rem ipsam medullamque ejus dare; quam Cl. Schmid. prætervidit. Quid? an vanas fo- ciorum pollicitationes appellaret Noster Cordis sui possessiones & hæreditates? Quanto rectius Cocc. eas declarat de cogitationibus, quas cor penitus occupaverat quasi, cum firmissima per- suasione, omni deposita dubitatione: nempe se nunquam tanta calamitate fore affligendum. Ea sibi.

קרוב לילה ליום ישמו אור קרוב

12 Noctem in diem posuerunt ;
lux propinqua a facie horridæ cali-
ginis.

מפני-חשך :

אם 13

13 Sa-

fibi parum probari ait *Schmid.* & tamen *Cocc.* idem plane dicit quod *R. Salom.* Hanc esse genuinam interpretationem mox patebit. De *cogitationibus in genere* sumfisse videtur *Merc.* quæ *vi morbi adeo fuerint turbatæ, ut solidam cogitationem nullam secum inire aut instituere amplius valeret.* Hoc ei adhæsisse putem ex *Latino Interp.* qui dedit, *dissipatæ sunt meæ cogitationes;* sed non respondet satis ad id quod doctè præmiserat, *possessions cordis dici cogitationes quæ animo infederant velut hereditariæ.* Non valde etiam se commendat, quod *Cl. Cler.* intelligat *juveniles cogitationes, quas maturior ætas, & experientia major, animo ejece- rant.* Utinam cunctis mortalibus ita veteres cordis *possessions* revellerentur! *Erud. de Pined.* *Cogitationes dissipatas* refert ad *spem vitæ, quæ alte cordi insidere solet, convulsam penitus, & dissectam.* Eodem collineant *Doct. Belg.* nisi quod specialius intendant *spem emergendi ex hac calamitate, qua se Jobus antea solatus fuerit;* quasque propterea vocet *Cordis sui gratas possessiones.* Utrumque tum generale illud, tum hoc speciale, magnum habet pondus; & censeri posset mentem *Jobi* explere. Haud verisimile tamen, cum *spem* istam tam *magnifica* appellatione designare voluisse. Omnino *possessions Hereditariæ Cordis* aliquid excellentius præferunt; *Gratiam* nempe & *Benedictionem Dei,* cum *beneficiis inde redundan- tibus:* sive *juvendum sensum favoris, & amoris Dei, in vita placide,* quantum mortalitas patitur, *decurrente, & honeste finienda.* Hoc ipsum voluisse *Belgas,* voluisse *de Pined.* vel faltem subaudisse, facile crediderim, voluit utique *Cocc.* quum *Bona Dei* ait esse *Hereditatem,* quam sibi *Ejus verbo auctore* promiserat *Noster:* voluit quoque *R. Salom.* quum *felicitem viæ justî* adducebat. Confer *Deut.* 33: 4. &c.

Ibid. Amarissima *Querela* sponte jam semet evolvit. *Præterierunt dies mei.* Actum est de me, meisque fortunis; quicquid felicitatis possedi, quicquid sperabam, id omne tristi occasu extinctum. Nobiscum sentit *Cocc.* agnosceus hic *infirmatatem, & irrisivam*

usque ad mortem. Nimis tenuiter *Merc.* *dies mei prætereunt:* nec non *Cler.* *jam vita mea brevi evanesceat.* Ego omnia illa complector, quæ ad *vs. 1.* vidimus. Sequens, *Cogitationes meæ abruptæ, vel, revulsæ sunt,* ita declaro; *Quicquid unquam cogitavi, speravi, firmissima persuasione mihi promissi, de Dei gratia ac benedictione, me, meosque, prosecutura;* id omne *convulsam, & violenter abruptum;* atque ita *dissipatum, disjectumque, ut ne minima quidem spes ansula sit relicta.* Magna est vis vocis *זמה,* quæ signat *cogitationem fixam, quam quis cum animo suo destinavit;* & unde *avelli nequit.* Hac occasione in malum percrebuit, atque ad scelus quod animo destinatum, *fixumque, sedet, transfertur.* Hic in bonum applicatur, pro *cogitationibus altius radicatis, & infixis, quæ totam mentem occuparant;* quasque ea vicissim occupabat; atque pro *gratissima* sua *possessione* habebat. *Aben Esra* monuit *זמם* apud *Arabes* esse colligavit; unde heic loci affert *קשר מחשבות nexum & colligatam seriem cogitationum.* Laudavit *Cocc.* atque verbum *נתק rumpi* respondere annotavit. Hoc *subtilius* censet *Schmid.* ipse sane ad minus *subtile* conversus. Si *Origo* & *זמם,* quam *Cl. Cocc.* in *Lexico* ex *Chald.* *זממא capistrum,* quod *زمام Arabibus,* jam illustrare cœ-

pit, non fugisset *Virum Doctum,* isti *subtilitati* locum non denegasset, quum *natura & proprietates* utriusque verbi illuc feratur. Ceterum *refutari* his verbis *amicorum pollicitationes, penitenti factas,* non valde persuasus sum: qui enim eas *ne in principio* quidem *refellere dignatus* fuit, nondum ad majorem vehementiam progresso *Eliphazo;* nunc adhuc multo minus *illidem refutandis* se dedit. *Fraudi* fuit *vs. præc.* non rite captus. *Ne refutatione* quidem *digni* ibi pronunciantur: atque inde *refumitur Comploratio funestissima,* quæ

vs. 1. erat continuata: eademque finitur quam luctuosissime, dum se, dimum, spes, opesque suas omnes, miserrime occidisse, ulteriusque pessum ituras, ostendit.

Ps. 12. Nihil verbis lucidius, ac sensu implicatius, obscuriusque, nihil, in toto Libro. Arguunt id dissonantissimæ sententiæ. I. Literaliter Merc. *Hæc meæ cogitationes noctem in diem vertunt, efficiuntque ut noctes ducam insomnes &c.* Item, *Lux propinqua est propter tenebras*, h. e. præ tenebris afflictionem lux mihi brevis; si quando mihi exoritur sol, statim præterisse videtur. Eodem tendunt Pisc. Belg. Grot. idque secutus sum in Juvenil. atque

ex usu vocabuli **قريب** Propinquus,

pro brevi, confirmari putabam. Nunc aliquid gravius & luctuosius requiri sentio. Obstant & alia, quæ cuivis succurrunt. Non multum hinc abest, II. Cl. *de Dieu*; contentiens in priori colo; sed posterius sic efferens, *Lux propinqua est a facie tenebrarum*, pro, adeo affinis est tenebris, ut speciem, faciemque habeat tenebrarum. Et ipse citra Allegoriam inuivus putat, *Noctem in diem conversam*, ob insomnes curas; & vicissim diem fere in noctem. Itane fere, in ore ejus, qui *Lucem & vitam oderat*? Non eo usque astutantes Jobi dolores remiserant, ut *Dies suos parum a noctibus differre* diceret. Mitto duritiem phrasæ. Allegorice, III. R. Levi, *Diem mihi ponunt in noctem &c.* i. e. quæ ante apertissima mihi erant, nunc reddunt dubia; & lucem antea mihi propinquam, & summam, in rebus omnibus, cogitationes meæ conturbare & confusæ mihi convertunt in meras tenebras, ut plane sim mentis & consilii inops. Observavit

Merc. serbendum tunc fuisse **יום ללילה**

Diem in noctem ponunt. Hisce tamen veltigiis inhærens, IV. Codurc. **יום ליום** capit pro

יום תחת יום, dans, *Noctem vice Diei posuerunt;*

subrogarunt noctem in locum Diei. Explicat, *Sperabam lucem, & successit nox.* Alterum sic vertit, *Et diluculum ante tenebras posuerunt*, i. e. luce propinquante successerunt tenebræ. Id applicat ad spem Jobi accedentibus Amicis conceptam, sed mox delusam; quippe qui ad afflictum non exerxerint solatiis, sed censuris suis gravius afflictarint, & exacerbarint. **אור קרוב**

Lucem propinquam, pro *Diluculo accedente*, & *Aurora*, non sperno, habet enim quod blandiatur; sed *accessum Amicorum* ista splendida figura denotari, sibi soli, credo, persuasit Codurc. mirifice sibi hic placens, & plaudens; Deoque solennes agens gratias, quod *lumen* hocce ei in tenebris hujus loci adfulserit. Non valde tamen *Luminosa* loci sententia, *Diluculum ante tenebras.* Nec liquida sane vertendi ratio, *Lux propinqua ante tenebras;*

quum **ישימו** potius sonet a facie. Durior

denique repetitio verbi **ישימו** posuerunt, ejusque applicatio ad Amicos. Ad Amicorum Judicia quoque aliter hæc flexit, V. Cl. Cucc.

partim, quod ipsius afflictio non ita gravis esset: partim quod ipsum maneret certa boni expectatio.

Hæc duo sic enunciata autumat; *Noctem faciunt, ut sit dies*, i. e. dicunt de tristitia, quod sit vitalitas & jucunditas; vel nebula offuscans lucem, non interimens. Item, *Lucem ponunt*.

propinquam ex presentibus tenebris, & cum maxime faciem suam fuscam, opacam, obscuram ostendantibus. Neutrum in limpido: utrumque etiam ex priva Hypothesi; quod Amici Jobum non habuerint pro Hypocrita aut improbo; sed probo, paternis tantum Dei castigationibus adjecto.

Ad cogitationes Jobi, si Amicorum persuasionibus locum daret, minus adhuc limpide, VI. traxit Schmid. *Ens posituras sibi noctem in diem &c.* i. e. stultissimus fore, ut stultissimum inter noctem & diem non posse discernere.

Sensum vocat optimum, qui per seq. declaretur, *Lucem ponunt propinquorem quam tenebras.* i. e. diem faciunt priorem nocte, quum tamen, ex ordine creationis, nox præcedat diem.

Omnia hæc reducit ad simplicem sensum cogitationum stultissimarum, quas Noster tunc foveret, quæ discrimina, ordinemque, diei, ac noctis, non amplius tenerent. Paucis optimum hoc visum iri crediderim, quamvis a Nold. in Conc. part. n. 1931. adscitum. Non multum quoque deferre possum, VII. Cl. Cler.

hanc paraphrasin exhibenti, *Nunc melius multo intelligo, ab hominibus lucem præferri tenebris,*

hoc est, vitam morti. Supplet & ipse **ישימו** ponunt, nempe homines, lucem vicinam ante

tenebras. **אור קרוב** Lux vicina sic esset Lux

vita presentis; quam **דנבא** proximam vi-

tana

eam vocant Arabes, oppositam اخيرة قر

Novissimæ; quam ignorasse Jobum sapius pronunciarit vir doctus, ut vel propterea hinc resiliire debuisset, si suam ipsè interpretationem attentius expendisset, cum ejus sequelis: secundum eam quippe Jobus nunc diceret, se miseris jam edoctum intelligere demum, male ab hominibus lucem vite presentis morti præferri. Sed nec hæc mens fuit Jobi, nec Lingua eum sensum patitur. Utrique, & menti, & Lingua, præ reliquis, respondere videtur de Pinad. qui VIII. jam non Vulgati, sed ipsus, hunc aperit conspectum, immiserunt noctem in diem mox prosperitatis: etiam lux haud procul mihi a tenebris, præ angore, & molestia. Est idem sensus cum num. 1. nisi quod Figurata omnia. Eleganter, a facie tenebrarum, exponit, a presentia tenebrarum & mortis, quæ vincit omnem spem vite. Duriusculum tamen, לילה ליום Noctem in diem posuerunt, pro in diem immiserunt, eique offerunt. Mollius foret ל Emphat: trajectis vocibus sic structum, ליום ישימו לילה sane diem ponunt noctem; lux brevis est a facie horrida tenebrarum. Salse, אור קרוב Lux brevis, pro nulla plæne; in hunc sensum: Liquidum mihi diem vite, & felicitatis, conversum video in tetram noctem miseriarum; in qua nulla mihi lux vel adfulget, vel adfulgebit. Hoc cum vs. seq. intime cohærens, non displicebit forte, in eoque & ipse acquiescere possent; nisi scrupulus ex traiectione, & constructione minus tereti, sollicitaret. Eam ad unguem lævigasse tutius fuerit. Id sibi præstitisse visus Bolduc. qui IX. Vulgati vestigiis insistent, dedit, Noctem in diem posuerunt; & Auroram a facie tenebrarum. Interpres vetus fecerat, Et rursus post tenebras spero lucem; Ille ausus, discussis tenebris fruor luce, & procellosa tempestas, ac nox, mearum perturbationum, in diem clarissimum, & tranquillitatem serenam, subito est conversa. Hanc interpretationem tam sibi genuinam ait, quam reliquis pro nothis habeat. Addit eam Firmitati & Constantie Jobi unice convenire, quam alii Expositores enervent &c. &c. Magnifica & fortis oratio! Sed ita se tendens, ut sponte crepet. Differentio ista subita tam apte hic

sedet, quam Aurora, vel Meridies ipsa, in Noctis medullis. Mitto אור קרוב Lucem vicinam, Eidem esse Matutinam, sic dictam quod Meridiana, & Vespertina, sit remotior. Mitto ישימו incommodius repetitum. Longe tolerabilius, & rotundius, quod a Vulg. expressum, cui ni series refragaretur, omnino inscribendum esset. Ejus & ego non sensui, sed structuræ inhærens, X. offeram Lucem post tenebras, vel potius, e tenebris, quam sibi solam relictam, non sperans sane, sed de restitutione plane desperans Noster, testificetur. Nempe vehemens Schema videtur conceptum, ὀξύμωρον acerrimo animatum, quo ob revulsas cogitationes, & rationes conturbatissimas, eo se redactum ostendit, ut Nox mortis sibi habenda sit pro die vite quasi, ex cujus tenebris tristibus & horridis tantummodo adfulgere queat aliqua lux consolationis. Ardentissimum hoc Pathos facile proficisci potuit ab Eo, qui Cap. 3. se vel non natum, conceptumve; vel quantocumque extinctum omnibus votis optaverat. Vs. 22, 23. præsertim cernas, quam Læta Nostro vntura fuerit Mors. Ad istum modum nunc lugubriter indicare potuit, solam mortis extinctionem adstrictissimo restare, in cujus sinum confugiat, in cujusque amplexus quasi ruat, ad malorum aliquid levamen inveniendum. Adfectus est ἄσπετος, quo altius ne Sophocleus quidem cothurnus scandat. Existimem tamen adhuc celsius quid a Nostro prolatum, quod elucere incipiet, si ישימו non ad Cogitationes revulsas referas, sed Impersonaliter capias, ponunt, pro ponitur; hoc sensu, durissima mea fata Noctem mihi in diem convertunt; ita ut omnis lux, felicitas, jucunditasque, quam expectandam habeam, nil nisi densissima sit, semperque mansura sit, nox, cujus profundissimus horror, horror inquam mortis, mihi destinatus est pro aurora; quandoquidem a facie horridarum Tenebrarum appropinquat Lumen, quod mihi satum, quippe qui pro Lumine nil nisi meras & spissas Tenebras sim possessurus. Habes ὀξύμωρον exaggeratissimum, adhuc audacius, quam quod Cap. 3: 14. expositum: ut & Cap. 10: 22. Cui subar ipsissima caligo. Adfine, quod Cap. 24: 17. recurret, Aurora est umbra mortis. Apud Soph. Oed. Colon. vs. 1545. reperies φῶς ἀφ' ὀφθαλμῶν, cognato sensu; sed infra hunc cothurnum subidente.

13 Sane expecto ut Infernus sit domus mea: in tenebris fulcivi strata mea.

14 Putredinem compello, Pater meus tu: Matrem, & Sororem, meam, appellito teredinem.

15 Et ואיה 15

Vers. 13. Nimis suspensus est, quem *Merc.* post *Jarch.* elegit, nexus cum *Vs. 15.* Si quidem expecto infernum fore domum meam &c. Et ubi jam spes mea &c? i. e. ubi tunc erunt magnificæ vestræ pollicitationes &c? Non probein quoque quod ad spem, ab amicis factam penitenti, recurrat; ob rationes supra insinuatæ ad *Vs. 11.* Ad eandem respiciunt etiam *Pisc. Cocc. Schmid.* quamvis commodius struant, si expectavero, quam vos promittitis, felicitatem, frustra ero, infernus quippe mihi moribundo jam jam, erit Domus &c. Latio- re adspetu *Codurc. & Cler.* si quid spero; vel, quicquid expecto; sepulcrum Domus mea &c. Hoc non multum abest a mente nostra, quæ hæc est; si ergo aliquid expectare lubeat, habeo sane magnificam spem & expectationem; ut infernus sit Domus mea; in tenebrisque horridis ut fulciam mea strata. Acrimoniam sub- esse sentis, qua inculcat Noster omnem suam spem esse desperationem melioris fortunæ. **סא** pro sane mox recurreret *Vs. 17.* Nec tamen si male federet. Respicit in lectissimis phrasibus Domus, stratorumque, ad Familiam, qua antea decoratus fuerat, florentissimam, & qua se deinceps quo- que honestandum fore speraverat. Illas jam cogitationes, & cordis possessiones, revulsas, & dissectas violenter, arguens, eximia figura Domum sibi suam assignatam ait שאול: Sepulcrum vo- lunt plerique; *Bolduc.* Sepulcrum humile, oppositum *Mausoleo*, quod alias Viro prin- cipi obtigisset. Delicias facit solens, in re tristi & severa. Nil impedit quo minus Or- cum, אדני, Statum dissolutionis per mortem, & hic retineamus cum *Cocc. & Schmid.* Ille in- fernus Nostro, naturæ nunc sensum, impe- tunique, sequenti, obversatur ut formidoloso- sus. *Cl. Cocc.* nonnulla hic tetigit, tum ani- mæ, tum corporis respectu, quæ hinc sine de- trimento abesse possunt: neque mysteria filei ac mundi invisibilis ex talibus dictis tuto eli-

13 אם יאקוה שאול ביתי בחשך
רפדתי יצועי:

14 לשחת קראתי אבי אתה אמי
ואחתי לרכה;

ciuntur. Quo colore positum sit בית, discas ex illo veteris Poëtæ in *Hamasfa*:

الناس اخفاف وشني في الشيم
وكلهم يجتمع به بيت الادم

*Homines diversi generis, diversa sunt in-
dolis;
Sed omnes una colligit Domus Adami-
darum.*

Nota hoc adspetu בית עולם Domus seculi, ubi longa sæcula sunt ducenda, *Eccles. 7.* Allusum interim ex ancipiti ad Domum, quam in Terra viventium sibi promiserat, splendidam, ac benedictione Numiniis cumula- tam. Simile ambiguum, fulcivi strata mea. Est phrasia grandifona, qua alluditur ad *Tha- lamum*, & conjugia, quæ λέγει *Tragicis.* Ita יצוע *Gen. 49: 4.* Granditatem figuræ perci- pies ex hocce *Soph. in Antig. 819.* Cobibere nequeo fontes lacrymarum

τ παρακρίτων ὅθ' ὄρεθ' θάλαμω
πῆθ' Ἀντιγόνην ἀνύστειν.

*Ad Thalamum omnes sapientem cum tuos
Euntem hancce Antigonæ.*

Adde *Vs. 1323.* νυμφῶν ἄδυσ κήλων *Nuptiale
cavum Orci.* Item *Eurip. Iphig. in Aul. 461.*
ἄδης το νυμφῶσαι πύλα *Eam Orcus brevi domum
ducet. Nubet misera virgo Morti.* רפד non
esse sternere, sed fulcire, demonstratum in
Clav. Dial.

Vers. 14. Mirifica Allegoria, quæ ad ansam Ambigui, modo porrectam, commodius & felicius evolvetur. Nempe longa aliam sibi cognationem contrahendam innuit, quam nemo
non

15 ואיה אפו תקוהי ותקותי מי
: ישורנה

15 Et ubi, ubi istic, spes mea!
& meam expectationem, quis
videbit eam!

16 ברי

16 Ad

non horreat. Merc. rem paucis ita declarat, mox adhaesurum est cadaver meum sepulcro & vermibus, ut viventes parentibus & consanguineis adhaerent. Subtilius Cocc. Redibis in gremium terrae unde sumtus sum: resolvar in id, quod fui, antequam fierem homo; & id quod sunt, qui nondum sunt; & quod erunt, qui sunt, homines fratres mei: i. e. corrumpar, destruar, & reddar frater תאב עמ' ודאב. Schmid. censet describi hereditate quasi acceptam corruptionem, ac putredinem, in eaque Patrem dici, id quod a Patre acceptum: ut Matrem, quod ab utero matris adnatum: itemque Sororem, quod connatum, ex eodemque nobiscum utero exiit. Argute; si modo solide. Arguta quoque, quæ Bold. promit, de duplici confluetudine, altera, ut Pater & Mater cum descendentibus in eodem sepulcro collocarentur: altera, ut juxta ætatis rationem suo gradu & ordine disponerentur cadavera. Addit, Sororis nomine hic intelligi Uxorem. Id subiectum de Pinedæ, qui idem monuerat, de duplici figuræ hæc comparatas autumat, ad desiderium mortis flagrantissimum significandum; quippe in cuius amplexus, sinuque, venire gestiat Noster. Admitti posset, si prior conspexisset, quem ad Vsf. 12. sub Num. 10. posuisti intenderetur. Posterior aliquid gravius exigit, quod in principio attingi, quum describi dicerem Cognationem quam nemo non horreat, & abominetur. Illuc omnia vergunt: nec repugnans est, ut idem Jobus Mortem desideret, eandemque abominetur, pro diversa facie rerum. Occasionem huic amplificationi dedit, præter id quod Vsf. præc. indicatum, stilus perpetuus Arabia, quo Pater, Mater, Frater, Soror, Filius, Filia, desiccantur ad Albigoricas formulas, quarum specimina reperies

apud Cl. Gol. sub vocibus אס, אמ, אב, אבו
&c. &c. Sic, verbi gratia, sepulcrum circumscribi potest, Pater perditionis, vel destructionis. Item Mors, Mater miseriæ; nec non Mortuus, Frater putrefactionis. Exempla libavi ad Harir. p. 148. Ex Hamasa habes præterea احسا الباساء

احسا غميرات & Fratrem ærumna, & احسا الباساء
Fratrem gurgitum, sive periculorum mortis. Ex
Fratrem rerum adversarum &c. &c. Ut ergo
vel sepulcrum, vel status corruptionis, & putredinis verminantis, quas notiones recipit שחת
a radicibus vel שוח, vel שהת, vel ישח,
venuste appellari potest Pater cadaverum;
ita eorundem, quatenus vel consumenda sunt,
vel consumta, tum Mater, tum Soror, gra-
viter dicitur רמה, quod & vermem sive
Teredinem signat, & consumptionem sive putrefactionem.

Vers. 15. Languidum est, quod Merc. velit & redundare in priore vocula. Id assumere coactus fuit ad hiatus evitandum, quem ejus nexus a vsf. 13. suspensus efficit. Dilutum quoque, quod utrumque תקוה explicet de spe bonorum terrestrium, ab Amicis injecta. Nec quadrat nunc, quod additur, Cælestia potius morituro fuisse proponenda. Meliorem quidem cohærentiam dedit Schmid. fed circa spem æque languidus est. Sentias ex his: vocat spem suam, non quod eam habuerit, sed quod Amici eam suaserant. Hoccine geminato תקוה expressum credibile? Variasse videtur Cocc. & unum תקוה dedisse spei terrestri ab Amicis factæ, alterum spei de beatitudine Cælesti. Ejus verba sunt; ubi tum evenies expectatio mea? Nam si dicatis, tu eris in sinu Dei, & posteri tui prosperabuntur in terra; quis videbit? Egone videbo prosperitatem progeniez meæ; & Alius videbit meam beatitudinem? Hæc non una difficultate premuntur. Non

commodius variatum a Vulgato, prius תקוה præstolationem, posterius patientiam reddente; nec quæ de Pined. attulit in Paraphrasi, sco-
pura

16 Ad vestes inferni descendent; sane pariter super pulvere procumbendum erit.

16 כרי שאול תרונה אמ"יחד

על-עכר נחת :

pum feriunt. Longius ab eo evagatur *Bolduc*. תקה congregans cum נקה congregatio; ut sit, *Et ubi tunc congregatio mea? & congregationem meam quis videbit?* quali dicat, *quam pulchra nova haec familia & soboles mea? Qualis in pulvere & tumultu parentum ferries apparebit? Quis etiam post diligentem intuitum eos contemplari poterit, & distinguere?*

Hæc casta nuce leviora. Omnino תקה est spes ab ipso Jobo inde a primo pietatis curriculo concepta, foeta, nutrita, se intensissimo virtutis & sanctitatis studio, in fide exercita, benedictionem divinam consecuturum, pro se, & domo sua. Illa jam spes radicitus convulsa videbatur, extirpata domo, fortunæ disiectis, confectis viribus animæ & corporis; maledictione Numinis identidem iucrescente, ut putabat, atque ad letum usque incubitura. Isto adspectu dolentissime exclamatum, *Ubi, ubi locorum tunc spes mea! & expectationem meam quis videbit eam?* Non ausim contendere, תקה fore, si תקה eadem idea repetatur. *Ase-*

Etibus ardentibus id accommodum. Vide *Esfj.* 15: 8. & 33: 14. &c &c. Malim tamen prius תקה exponere de Religione sive spe pia in Deum desixa, ut تقوي apud Arabes.

Posterius de spe benedictionis Cælestis, inde accensa. Posses quoque prius spem Religiosam, posterius speratam benedictionem interpretari. Utique variandam esse notionem, liquet ex seq. תרונה descendent, ut olim quoque submonui. Nec obstat *adj. sing.* in יורנה videbit eam: quia illud æque pluribus, ac uni respondet, ex Arabismo. Quam autem Religionem sibi suam, & spem, inde conceptam, frustra futuras conqueritur, nec a quocquam inveniendas, cave limites transsilias, atque Invisibilem mundum ingrediatis. Adfectui suo servit Noster, qui ei dictabat, quod & nobis simili in casu haud dubie dictaret, *Ei, qui ita, contra omnem expectationem, funditus*

extirpatur, diroque, cum suis, leto occumbit, Religionem spemque suam male processisse; atque loco benedictionis talem patrem familias nil nisi maledictionem messuisse.

Vers. 16. Habes conspectum interiorum clausulæ appositissimæ; in qua enodanda sudentum: quod & verba, & sensa, abstrusiora. In priori colo magna diversitas; quia כרים diversa signat, membra, brachia, ramos, vestes; quæ cuncta diversimode aptantur. Merc. præfert, in ramos sepulcri descendent. Existimat Arbori comparari Locum subterraneum: quæ ramos suos dorsum sub terra protendat. Hoc voluit R. Levi ירנתי Latera & intima inferni exponens. Cocc. maluit, in ulnas & amplexus inferni descendent. Intingem metaphoram commendare posset *Vf.* 13, 14. Lubentius accederem, si כרים ad ulnas amplexusque translatum extaret alibi: sed membra sive artus omnes potius designat. Ex hac notione Cler. *Membra in sepulcrum descendent.* Id non optime quadrat; etiam si omnia, quæ postulatur, darentur; כרי in regim. non obitare; vel כרי Membra mea legendum; atque insuper error Grammaticus donaretur, quo תרונה sem. necitur cum masc. plur. Non enim de membris suis adeo sollicitus Jobus, sed Spes exulsus & eradicatus complorat. Nimis secure adjecit Vir Doct. per se rure interpretationem aliorum, qui vestes sepulcri dederunt; quod sepulcrum quidem portas habeat, sed non vestes, quibus claudatur; secundum illud, *Noctes atque dies patet atri janua Ditis.* Nempè plurimis arriit sub Ellipsi אל, *Ad vestes inferni descendent.* Ne hoc quidem una facie. Aliis vestes signant feretrum mortui: quod nollem prælatum a Doct. Belg. itemque Grotio, qui pro vestibus haud dubie scripserat vestibus sepulcralibus. Aliis sulcra inferni, notant centrum, & ablitissima penetralia; quod *Vatabl. de Pined. Boll.* &c. sequuntur. Aliis claustra inferni, idem sonat, ac portæ

ferni, πύλαι ἄδου. Laudatum a Nostris, in Notis, subscribente & Schmidio. Nec video iustum, qui morari queat, scrupulum; quum pura puta cavillatio sit, quod *Portas inferas* non claudi dicat Cl. Cler. Cur ergo non exeunt, qui inclusi? Sed ego ineptus, si revincere vellem, quod sponte ruit. Vel proverbiale illud meliora doceat: *χρυσὸς ἀνοίγει πάντα, καὶ ἄδου πύλας.* Nec ignota Viro Doctiss. *Claves mortis & inferorum ex Apoc. 1.* Quadrat huc, Eurip. *Hec: ad initium.*

Ἦκω, νεκρῶν κρυμμένα, καὶ σκοτὸν πύλας
Λιπῶν, ἢ ἄδης χυλοῖς ἄνοιται θύρῳ.

& Hipp. *Vf.* 56. & 1447.

Ὁλαλα, καὶ δὴ νεπέρω ὄρω πύλας.

Similiter in *Alceft.* 124. habes ἴδρας σκοπίους κίδη πύλας. Grandius adhuc, & tritius, *μήχλους ἄδου* *Vocēs inferni*, vel & *κλήδους, κλήθευ.* *Claustura*, introducere. Quod *Kimchius* recurat ad particulam *Encliticam* כִּי, quasi כְּדִי idem sit cum כְּדִי, admitti nequit, quia *He Emphaticum*, quod tunc subesset, non intrat *Regimen*. Alias non invenisse elatum esset כְּדִי שְׂאוּל, ut כְּדִי אֵשׁ *Hab. 2: 13.* *Ad sufficientiam ignis*, proprie, sive ad ignem *satiandum*: unde hic existeret, *ad satietatem Orci descendent.* Cl. de *Dieu* huc inclinat, כִּי vertens *Capacitatem sepulcri*: & scrupulum, *ex stat. constr.* motum, utcumque levans. Fortius tamen & plenius vel sic, *vecēs Orci*, ad *ferratas Orci portas*, & *formidolosa claustra*, *refringi nescia*, designandum. כִּי cum *Accus.* etiam amat *strui*; atque æque dixeris כִּי מוֹת *descendit Mortem*, quam אֵל מוֹת *ad Mortem*. In *Plur.* תְּרַדְנָה non fuisset hæsitatum, si *geminum תקוה Vf. Præc.* non nimis arctis cancellis *includissent*. Aditis *Schmid.* & fluctus in *simpulo* mirabere. Sensum non infeliciter expressit *Vulgatus*, in *profundissimum infernum descendent omnia.*

Ibid. Non æque concinnum, quod *postrema* sic converterit idem *Interp.* *Putasne sal-*

tem ibi erit requies mihi? A *Merc.* *sepositum* suscepit *Cocc.* *efferens*, *si modo in pulvere quies est.* Addit, *hoc non pugnare cum spe Cap. 19: 25. exposita*; *sed eum vel respexisse ad corpus suum*, & *ad sua, que habebat in mundo*, quibus *nesciat annon severitas Dei ulterius sit incubitura per projectionem cadaveris*, & *insepultam sepulturam*; *Vel saltem indicasse*, *Pios sub V. T. non satis exploratum habuisse*, *quid statim post mortem futuri*, & *quanta apud Deum gloria fruituri essent.* Haud putem illas *dubitationes* *Nostro* nunc *obversatas.* *Dubitanter & Grot.* *Si tamen quies mihi erit vel tunc cum pulveri miscebor*: *Itemque Cler.* *Est ubi aptius hoc sedisset.* *Codurc.* dictum vult *propter Tres Viros*, qui de *statu Jobi* *dubitabant*, *quum Ipse* *fat certus foret*, *se per mortem a laboribus requieturum.* *Alii* *cum Adfirmatione*, *Quandoquidem simul super pulvere quies erit*; *i. e. in sepulcro tantum requiem inveniam*, *Ita fere Doct. Belg.* quibus *succinit*, quod *olim tentavi.* *Necedum tunc perspexeram*, *Requiemem* a *filo alienam esse*, quod *agit de Jobi expeditionibus funditus destructis.* *Paulo propius ad hanc seriem Bolæuc.* *Nonne pariter apud pulverem requies?* *pro*, *nonne cadaver meum inter vermes, novamque illam meam familiam, ac progeniem, jacebit?* נוח *quiescere*, *pro jacere, cubare*, *haud inventum.* *Latiore adspectu Merc.* *si simul super pulverem est quies*: *pro*, *si omnibus hominibus est moriendum.* *Censet*, *Amicos rideri*, quod *de exitio impiorum tot verba fecissent*; *eique penitentis terrena bona promississent*, *quum tamen, tum probos, tum improbos, una maneat Mors.* *Vocula נחת* *quies*, non a נוח, sed a נח *deposuit*, *Eidem derivatur*, ut שחת a ישח. *Postremum hoc meretur expendi*: *sed interpretatio ipsa nervo destituta.* *Idem dicere audeo de alio aliorum conatu*, quem & *Merc.* tetigit, a נחת *descendit*, *dantiuum*, *si omnibus in pulverem descensus est*; *si omnes sunt morituri*; *ergo & mea spes omnes mecum peribunt.* *Id nihil ad rhombum*; qui non *versatur in communi hominum miseria*, sed in *Jobi, Viri Religiosissimi*, *propria, extraordinaria, infanda*, atque *immerita plane, sorte.* *Per se dilutum, dilutius adhuc fecit Cl. de Dieu*, *ad Amicos cum Jobo in sepulcrum descensuros refringens.*

Ad **נחת** quoque recursum a Cl. Guff. in *Comm. L. H.* ubi offert, *An descendere oportet conjunctis viribus contra pulverem? An Homines simul, & Deus, me, tam debilem, ut merus sim pulvis, ita hostiliter invadent?* Hanc conjecturam non Nexus suggessit, sed solutior meditatio, quid verba pati possent, in se spectata. Cl. *Schmido* quicquid erat constructionum minus plenum videtur, ita fecanti, & supplem; *Si simul erunt super pulvere, tum, vel ibi, quies erit: i. e. Quam sperata mea mecum in sepulchro jacebunt, tum ibidem quiescent.* Illud *quiescent* dein explicat, *evanescent, nihil erunt, & nihil manebunt semper, atque ita erunt in bona quiete, oblivioni mandata scilicet.* De *speratis* agi recte vidit; sed minus recte *Spes ex pollicitationibus Amicorum captas* intelligit. Non recte etiam duo facit, quæ haud dubie unum efficiunt: si enim *sperata Jobi* jam simul cum eo in pulvere esse, vel in sepulchro jacere concipiamus, utique ad nihilum relapsa concipiantur necesse est. Incommodius adhuc, quod subdat, *sperata Jobi* dici cum eo tum in sepulchro futura, ibique quietura; tum in infernum, locum animarum, descensura: i. e. nihil futura, & nihil mansura semper. In *tricas* non incidisset *Vir Doct.* si suis bonis fuisset usus, & *Lutheri* egregiam versionem tenuisset, *Et mecum in pulvere cubatura est expectatio mea.* Excellenter dictum, *Spes simul cum sperante procumbens in pulvere.* Grandisonum verbum *procumbere.* Apud *Liv. L. 10: 5.* *Agger male densatus pondere superadstantium in fossam procubuit.* Similiter *Arbor* sub ictibus non succumbit tantum, sed etiam *procumbit*; ut & *procumbit humi bos.* Istam vim gravem, & grandem, verbo **נחה** quoque subjectam fuisset, nemo facile dubitet, cui prompta cognata **שכב** quievit, & **שכב** cubuit, in placida, in violenta, morte, promiscue. Idem suggerit *O-rigo* sub **נחה**, *procubuit in pectus, asserta.* **אם** Si, pro *si quidem*, bene quadrat; malim tamen *utique, profecto, super pulverem*

simul procumbendum erit. Confer *Cap. 7: 21.* **עבר על שכב** cubare super pulvere, vel in pulverem procumbere. **אם** asseverantis nemo ignorat. Non sperno alteram *Analysin* a *Ibemat* **נחה**, quam judiciose intulit *Merc.* quod ipsum scias designare *procubitum*, prout *Quiesc. med. & prim.* sæpe alternant. Sic **טוב** & **יטב** *Bonus* fuit. **רוע** & **ירע** *Malus* fuit &c. &c. Firmat *Arabia*, ubi **ינה** est *procubuit*, de camelo in pectus sidente. In *Camuso* **אניח** enotatum, *Ajnech*, idem quod **אניח** *Anich*, *procumbe.* Hæc alias. Nunc tantum illud, **הניח** cum notionibus deponendi, & relinquendi, continere *dejectionem* & *prostrationem in terram*: ut *Amos. 5: 7.* **לארץ הניח** in terram dejecerunt. Iterum *Esaj. 28: 2.* **הניח לארץ ביד** *Dejiciet in terram vi ac manu.* Proprie, *faciet procumbere.* Non omnino quoque rejiculum **נחה** pro descensu; si capias, de *defossione* & *hominis*, & *spei*, simul cum ipso *extabescens in pulvere.* Medium prætulerim, a **נחה**, quod in eo cum *procubitu* videatur captata *desistitio* illius, qui quasi *proditus* & *abjectus* a suis; quam ideam **הניח** non raro adsciscit. Hoc ipsum genuinam nobis *mentem Jobi* declarat, qui omnes suas *spes revulsas*, & *funditus eradicatas*, *Tragicè* depingens, eas secum *expiraturas* non solum, sed & *in pulverem collapsuras*, ac *procubituras* indicat; *diris vestibibus* & *claustris Orci* se & *sua omnia detenturis*, per *longissima secula*; cum *Nominis*, & *Familie infamia.* Intra hosce fines *substitendum.* Qui hunc **אדם** *Oreum* penitus rimari vellet, & de *animæ statu* differere, *ingrederetur ea*, quæ nec ipse vidit, nec *Jobus* intendit.

CAPUT DECIMUM OCTAVUM.

יֵעַן בַּלְדַּד הַשְּׁחִי וַיֹּאמֶר ; *Vers. 1.* **E**T respondit Bildadus Suchita, dixitque.

2 עַד־אָנָּה תִּשְׁמוֹן קִנְזֵי לַמְּלִין
תְּבִינוּ וְאַחַר נִדְבַר :

2 Quouique ponetis captiosos laqueos sermonibus; diferte agatis, & postea nos agemus.

3 מְדוּעַ

3 Quam

Vers. 1. Cum acrimonia, & excessu, Defensitationis *Jobæ*, crescit vehementia & acerbitas *sociorum*, qui a Nostro non sat clementer increpiti, inclementer sane, atque immodeste, in eum sese invexerunt hacce altera coitione longe acerrima. In ea, ad exemplum *Eliphazi*, formidolosissimam aciem instruit secundus disertator, atque *Jobum* accusans *verbosæ astutiæ, importunitatis, & impotentia*, qua Deum, Amicosque, lacestebat, *suamque ipsius animam* veluti *dilaniabat*; inde, torrenti orationis flumine, convertitur ad meritissima improborum supplicia vivis coloribus depingenda; eaque volvit judiciorum Divinorum fulmina ac tonitrua, quæ aperte in caput *Jobi* contorqueantur, & revolvantur. Hoc a Doct. *Merc.* aliisque solide evictum; simulque indicatum, veras quidem non minus, quam graves, sententias, de *impiorum exitio* expromississe *Bildadum*; attamen duplici eum excessu peccasse; tum quod *ordinariam* hanc esse *viam providentiæ Divinæ* contenderet; tum quod per *Jobi* quoque *excidium* hæc omnia in omnium oculis defixa, & comprobata esse, pugnaret.

Vers. 2. Ambiguum esse ajunt magni *Interp.* ad *Jobum* directa sit hæc increpatio, an ad *socios*. Ansam dubitandi dedit numerus *Plur.* In *Jobum* simul & *socios*, ac præsertim *Eliphazum*, strictum telum statuit *Eugubin.* quod nec hic, nec ille, jam dudum dicere gestienti *Bildado* locum dedisset. Illuc inclinare video *Cl. Cler.* qui tamen concedit de solo *Jobo* posse intelligi. *Merc.* monens verisimile esse, & alios adfuisse *circumstantes*, qui *Jobi* partibus favebant, eoque *pluraliter* hæc enunciata: mox tamen transit in castra *Hebræorum*, qui *socios* argui volunt tanquam *nimis loquaces, aut certe non satis efficaciter & valide adversus Jobum agentes; quos oportuisset*

diligentius advertere ad ea quæ Jobus diceret, ut ea fortius confutarent. Nimum *Rabbinis* detulit Vir judiciosissimus, tam alienæ accedens opinioni, quam Tres Viri in omnibus conspirasse, eandemque incudem sedulo tuduisse reperiantur. Quid etiam novi, quæso, adfert nunc *Bildadus*, ob quod tantum sibi supra *sodales* arrogare potuerit? Nil nisi recocta utique apponit; & ut antea, signiferum tantum communem subsequitur, & æmulatur. *Cl. Schmid.* alio adspectu, adfectuque, hic compellatos inducit *socios*, quasi *commonerentur, non amplius tam patientem aurem Jobi sermonibus accommodare, sed potius eos interrumpere; ut vel invitus conticescat, ac garrire desinat.* In hanc mentem reddit, *Quousque vos, O socii, fines imponetis verbis? Jobi nempe: attendetis? & postea loquemur?* Ut tamen eam ex hisce exculperet, prius sic explet, *Quousque expectatis donec imponatis fines? Item alterum, Quousque attendetis? sive tam patienter audietis? ut quum ipse finem sibi fecerit, tum demum nos loquamur. Interpellemus potius sermonem Ejus, Eumque nos audire cogamus.* Hæc *facilia* Vir Doct. censet, nimis sibi facilis. Nec tamen *difficultate* caret interpretatio recepta, quæ *Plur.* in *sing.* convertens dat, *Quousque, Tu Jobe, fines impones verbis? attendas; & postea loquemur.* His *pluralitas* honoris causa adhibita videtur, quod merito *Nihil* pronunciat *Cocc.* qui *Periz. Pisc. & Belgis* accedit, in cætu præsentium *Jobum* suos habuisse assensores, ideoque hanc formam loquendi adscitam. *Cl. Schmid.* parum probabilem censet *Hypothesin*, plures auditores adfuisse. Mihi ea, ratione *Elibi* non tantum, sed & complurium aliorum, dubitationi exempta videtur: quamvis aliquos *Jobo* assensos, atque inde *Pluralem* nunc assumtum, incertius

judicem. Suspiciabar aliquando, *Bildadum* sub persona *Jobi* universum genus *Hypocriticum* voluisse complecti, qui hic omnes provocantur, ut non captivis laqueis verborum, argutisque, semet implicent; sed aperte in aciem descendant, atque demonstrant, Sanctissimum Numen immeritis alicui poenas infligere; easque non esse indicia & argumenta improbitatis. Hoc nunc a *Jobo* exigi, nemini mirum videbitur; quippe qui id revera evincere debuisset, quum hactenus accusatorie tantum id tetigisset, & oblique insinuaslet potius, quam idoneis documentis probasset. Hac verba tendere, mox dilucescet. Id ergo recte a *Jobo* sub plurali forma requiritur, quia non privatam sustinere voluit personam, in hac causa, sed publicam: quasi cum ipso simul omnis virtus, Religio, pietas, prostrata atque adfusa jaceret. Hanc ei personam publicam relinquit Censor, sed ad *Hypocritarum* sectam representandam, cujus quasi Caput & Antesignanum se ostenderat. Si tamen & hoc nimis subtile judicetur, granditati stili pluralitas hæc adleribatur, quæ in Tragediis etiam ad contemtionem accommodari se patitur. *Soph. Ajax.* 1115. Non amplius mirabor, O viri, eum, qui Nihil existens loco, ac genere, peccaverit:

Ὅσ' οἱ δεικνύτες ἰσχυροῦς; πρὸς κείνῳ
πιαῦθ' ἀμφοτέρωθεν ἐν λόγῳ ἔπη

Quando hi qui summo loco nati videntur
Talia peccant in sermonibus.

Alloquitur *Teneor Menelaum*, atque a *Plur.* ad *Sing.* mov. convertitur, ita pers. quens; sed age repete sermonem ab *imit.* Sic *Ibid.* 1184. *Menelaum* vocat τὸς μέδωνας; Et 1151. *Ajace* τὸς θυόωντες; ut *Menelaus* contra *Eundem* τὸς ἀυτῷ πολεμῖος. It in 1323. 1324. Quos tu insperatus objicis, de solo *Ajace*. Ad invidiam augendam hoc pertinet. In 3. & 1. *Pers.* nil protritius. *Sen. Med.* 1007. j nunc, superbe, virginum thalamos pete; relique matres &c. *Eurip. Hec.* 237. & 244 μισθῶσθ', αἷς κίχθῳ ἰδθῶσις μέγαν, *Menelimum* in periculum venire magnuum. De se loquitur *Ulysses*. Adde 798. &c. Hoc genus infinitum. In 2. *Pers.* rarius, & tunc potissimum, quando is ad quem sermo, aliorum personam simul sustinet; aut socios habet cum ipso stantes, ac facientes. *Soph. Ajax.* 1326

Ἐν τοῖς πρὸ Ἰδοί, τῷ πρῶτῳ ὁ βαλῶν πρῶ,
βαλῶντι χ' ἡμεῖς τῷ ὁμοῦ συγκαταβῶντι.

Agit cum *Agamemnone*; & Fratrem simul includit. Vide etiam *Eurip. Hec.* 385. 386. 391. Talia bene multa colligi poterunt, propius adhuc textui nostro respondentia, ubi haud dubie *Jobus* increpatur, & quotquot cum ipso, si non praesentes, absentes saltem, itarent.

Ibid. Phrasæ enucleatæ lucem ferent, mentemque nostram adfirmabunt. *אנה ער* Quousque, quamdū, non patitur reddi, *Quamdū* fines imponetis: dicendum fuisset, non imponetis. Adspice modo illud *Bildadi* *Cap.* 8: 1.

אנה ער Quousque loqueris hæc? Item *Cap.* 19:

2 Hoc *Cocc.* impulit ut inallet, *Quousque* proferetis fines verborum? Diceses eum voluisse protrahere; sed intelligit potius fines, & vices descriptas loquendi, quas *Bildadus* cuique jubeat poni, & assignari. Linguet: ut & *Schmidius* illud, *Quamdiu* expectatis, donec imponatis fines? Et quare quæso, tam insolenti forma *Fines*? ubi alias *Fini* קין perpetuo adhibetur. Sic utique *Cap.* 16: 3. *הקין* An finis verbis ventosis? קנים nuspiani compareret; multo minus קנצים *Dagesh* in נ resoluta, ut pro מרע exilire creditur מנדע. Si in *Syriacismo*, ad quem provocant *Merc. Druf.* &c. ista forma קנצין extaret, color saltem aliquis adfuisset: qui nunc nullus, quum putandum non sit omne *Dagesh* sic posse retolvi. More suo *Avenur.* Radicem קנין assumens, eam maectat notione *Græci* κνίζω vellicare, ductus adnitrate radicalium, indeque exiibet, quousque ponetis vellicationes i. e. sugillationes sermonibus? *Ab. Esra* prudentius, laudata vulgari traditione, Nun esse נוסף initium, faterur, sibi potius Radicale videri, & ex serie ipsa declarandam vocem, per רונ multitudinem verborum, vel tale quid. *Kimch.* in *Lib. Rad.* etiam Thema קנין proponit, unde קנין & contracte קין esset fi-

נמנינו מדוע נחשכנו ככהמה נמנינו

3 Quam ob rem reputamur tanquam pecus brutum? impuri sordemus in oculis vestris?

בעיניכם :

4 טרף

4 O

nis. Sed קין indubitato a קנין Secuit, profecuit: קנין autem quid valuerit, docebunt Arabes, quibus قنص est venari, aucupari, laqueos & retia tendere. Inde, pulchra & apposita figura, exiit, poneré retia, vel laqueos, sermonibus. Captiose disserere; & strophas verborum necere, atque implicare, ad veritatem eludendam &c. &c. Præter ea quæ apud Cl. Gol. & Gigg. extant, habet nunc modo ex Hist. Tam. p. 50.

شدوا عليه حبل القنص

Adstrinxerunt super ipsum funem retis venatorii.

Et Abulphar. Hist. Dyn. وعمل

المكاييد التي انقنصه

instruxitque dolos, donec eum irretivit.

קניני למלים Laquei venatorii sermonibus, pro sermonum, egregie dictum, ut sit, sermonibus quasi intertexti & internexi. Cl. Cast. in Lex. hæc aucupia sermonum sub vocabulo nostro jam indicarat; Syrum & Arabem non abluere monens. Nempe uterque adversationem

خلاف, expressit, & contradictionem סקובלא, quod ex serie ipsa elicium magis, quam ex liquido fonte Linguae. Qui post Castell. fuerunt, verbulo saltem laudabilem Viri conatum tangere potuissent; ne semper iisdem in angustiis obhæreatur; sed libertas examinandi, & iudicandi bonis ingeniis relinquatur.

Ibid. Hisce Laqueis captivum astutarum opponitur verbum תבניו, quod vertere sustineo, clare; ac diserte, loquamini. Nempe תבניו non tantum est intelligere, sed etiam facere intelligere, distincte docere, clare explicare. Dan. 8. 16. & Job. 6: 24. Apud Arabes ابان eodem usu frequen-

tatissimum. Huc pertinet etiam Glossa illa olim adducta, Rem absolvere, quasi explicare eam. Nostri autem non tam finire sermones jubet Bildadus, ut tunc autumabam, inductus præc. colo male verso, quam definire, & explanare. Huc tendit, Et postea loquemur, sive potius, disceptabimus & controversiam rite expositam, discussamque, dijudicabimus. אחר רבר judiciaire crebro iudicatum. אחר sic plena Emphasi lucet.

Vers. 3. Meliori parti nunc accedit Merc. in oculis vestris declarans in conspectu tuo, O Jobe, & tuorum. Addit, alios in alle, idque vobis, O Amici, inspectantibus. Cl. Schmid. his vestigiis inhærens, argutiascule hinc rationem exculpit, ob quam Bildadus velit Jobum ab omnibus simul interrumpi. Itane in conspectu vestro, O Amici, tum Ego, tum vos, pro pecudibus tractabimur? Nostra mens ex præcedentibus sat clara. Ad

בהמה pecus teneatur Radix, ab aliis jam reducta, בהם ב-ם obstructis fuit sensibus.

Huic Origini succineret נמנינו, si Thema ejus esset טמה, eique eadem subesset vis, quæ טמם ט-ם obturavit & oplevit pu-

teum. Risit hoc multis Rabbidorum, ut ex Merc. & Schmid. percipias. Chorus tamen. Interpr. illuc juncta ferme manu concedit, Radicem esse טמה impurus fuit; unde Vulgat. eleganter quoque expressit sordemus. Formam Niph. melius tamen sic repræsentans, sordidi facti sumus in oculis vestris. Refertur a de Pined. ad sordes orationis minus cultæ, tersæque; ac propterea nauseam moventis. Id sensum vix impleat. Alii de sordibus Hypocriteos cogitant; quibus Cocc. calculum adjungit. Plurimi censent pecudum notam exaggerari ab immunditie, quasi pro imparo græge sodales suos sprevisset Jobus. Istam exaggerationem stomachus Bildadi arripere potuit ex Vs. 4.

4 O lanians animam suam in naso suo: sane propter te derelinquetur terra; & revelletur rupes e loco suo!

4 טרף נפשו באפו. הלמענך העוב

ארץ ויעהק צור ממקומו;

5 Ni-גם 5

Cap. pr.ec. Fateor tamen me non alienum a priore illo adpectu, *Obturati sumus* corde, & sensibus, *tuis in oculis* iudicioque. Jucundior sic exiit imago a puteo oppleto, aut *obturato*, quem *Arabum* titulus transfert ad *pectus obtusum*. Nempe *ingenium* figurate vocant *قربة* scatebram, vel potius, *primam e fonte* aut *puteo proflientem aquam*. Inde

جم القربة uberi ingenio praeditus; & contra, *جود القربة*

congelatus aquam putei, pro *stolido*. Tetigi ad *Harir. p. 99, 100.* & alibi latius exequar: quod & alia in sacris extent hinc illustranda. Nunc tantum submoneo, apud *Arabes*

ط ult. *Vaw.* & *Je*, id est *טמה*,

mansisse, iisdem sere notionibus cum *ט*

טמם. Id quia longiorem requirit discussionem, *Originibus* deputatur. Hic modo teneatur, *נטמינו* bono fundamento converti posse, *obturati sumus*, de quo haecenus ad dubitatum. De cetero optionem ita in medio relinquo, ut ad posterius ipse quidem paulo sim propensior. Alii prius forte tutius esse decernent. Consimiliter iudicium suspendo ad *Lev. 11: 43. Ne הטמאו polluatis vosmet ipsis, ונטמתם כם*, vulgo, *ut polluti fiat per illa*: at *Kimch. ut obturemini per illa*; sive *mente obstruamini*: quod novam gratiam, & lumen, adfert illi sanctioni.

Vers. 4. Non convertitur nunc ad *Jobum* impetus, ut *Merc. Schmid.* &c. volunt, sed magna vehementia susceptus continuatur. Retorquetur in Nostrum, quod Amicis impegerat *Cap. 16: 2, 10.* atque suamet ipsum *impatientia*, & *impotentia*, sese dilaniare gra-

viter reponitur. *אף ira, furor*, proprie signat *Nasum*; hic autem speciatim *Nasum elatum*, *inflatum*, *sumantem*, *qui superbum aliquid & saevum spirat*; & *more leonino fertur ad lamandum*. Existimein praeterea allusum ad *Cap. 13: 13, 14. Tollam carnem meam super dentes meos* &c. *Alf. 3. pers. pro 2. solenni Arabismo* attigi in *Juven.* & ad *Harir. p. 15.*

Eadem elegantia *هذا* *Heus* ille, pro *Heus Tu*, frequentatur. *Cap. 17: 10.* habuimus: *כלם* *omnes illi*, pro *omnes vos*.

Ibid. Censura ipsa profundi sensus, utroque sub membro. *Merc.* hunc exhibet, *Num tua causa deseretur terra?* neque a Deo iustis amplius legibus regetur, bonis bene, malis male faciendo: & *rupes transferetur e loco suo?* i. e. *ordinaria Dei iudicia in impios sancta abolebuntur?* In hac explicatione, quae plurimos abstulit calculos, *Rupes* aliis est ipse *Deus immutabilis*; ex noto usu *Emblematis*. Illuc inclinatur quoque *Cl. Virr. ad Esaj. Cap. 26. p. 58.* Res eodem redit; nec fieri potest ut vel *Deus*, vel *Divina iudicia*, aut *decreta*, hinc abluat. *Cl. Cocc.* longe diversum adpectum praebuit, *castigari* autemans *Jobum*, quod partim *postulasset*, ut *Deus improbos exterminaret omnes, & quidem statim*; hoc enim si fieret, *Terram brevi habitatoribus vacuam fore*: partim, ut *pii rebus mortalium eximantur*: inde enim rursus *secuturam fore Terrae derelictionem*, quam tanti non sit *improborum causa conservari*. Ad hanc faciem *Rupes* ei est *firmissimum Dei propositum exercendae longanimitatis, nec statim improbos pro sceleribus puniendi* &c. &c. *Meditationes* hasce suggestit *Hypothesis* laepiuscule revisita; utpote quæ tum alibi, tum hic, directe pugnat cum *statu controversie*; quum ipse *Bildadus* mox demonstraturus sit, *omnes improbos Divinitus eradicari, omnique genere iudiciorum funditus deleri e terris*. *Cl. Cler.* ita *טמה*; *Num* quia præ ira-

וְגַם אֵיךְ יִהְיֶה עִירָא

יְגַה שְׂבִיב אִשׁוֹ :

אֵר 6

Nihilominus lumen improborum extinguetur: & non splendet flagrantia ignis ejus.

6 Lu-

cundia temet crucias, nos oportet solum vertere, & qui sunt rupium instar immoti, transferendi? Videtur idem voluisse quod Cl. Schmid. dedit, Num propter iram tuam omnes fugient ita perterriti, ut terra vacua relinquatur; & num coram te irato montes non consistunt, sed vel ipsa petra convellatur? Prius ad homines, posterior ad Deum ipsum applicat, homulli minus nequam terrendum. Observat quoque videri hyperbolice datum Jobo, quod alias de Deo prædicatur, Eo irascente montes concuti. Huic ad spectui favet, quod præmissi de Naso elato & inflato, quo omnia perfringere, ac diffiare velle, visus erat Jobus, Deum juxta, Hominesque, invadens. Nervosius adhuc erit, si non interroget, sed asseveret Ironice: Ecce, vel Sane, propter te derelinquetur terra; & Rupes e loco suo revelletur. Ad literam id valeret, Tu videris superbo flatu Nasi tui terram, maria, montes, dissipare posse. Sublimiore sensu complæti licet vel quod Schmid. volebat, vel quod Merc. intendebat; hoc pacto: Enimvero credo Tui causa Deum abjecturum esse terra moderamen: & Leges justitiæ ac sanctitatis, in natura Dei fundatas, rupiumque instar immotas, fore convellendas. Hoc accommo-

datus ad vocem למען, quin alterum illud מפני potius postulasset. Alios adhuc co-

natus reperias apud Erud. de Pined. inter quos non displicet, Itane, te occumbente, omnia occident, & fabrica mundi corruet; quasi tu solus eam fulcires? Illuc quoque tendit Bolduc. aliis verbis. Sic carperetur nimia illa Paratragœdiatio, qua Religionem ac Virutem non tantum in acerbissimo suo casu periclitari, sed & secum sepeliendam fore, insinuasse videbatur Cap. 17: 8, 16, 17. Sed & hoc non

fatis aptum ad voculam למען, quæ infert fere Causam; personamve, ob quam; & cujus respectu quid fiat. Itam vim superior expositio observat: nec tamen in ea penitus acquiesco. Meliori interpretationi facultam prætulisse suffecerit. Ad quemcumque tandem

conspectum juvabit عرب עזוב speciatim in terra incolis vacua, & quali viduata, aut vidua instar desolata; quod haud injucundam præbet imaginem.

Vers. 5. Duplicem vim vocula עזב. Etiam ad seriem contextendam, proponit Merc. Primam, quantumvis repugnes & te innocentem clames &c. Alteram, quantumvis floreat improbi, & in magna luce versentur. Eodem spectat & tertium ex Rambane appositum, Cl. Cocc. pro sua hypothefi, Etiam si Deus nolit terram deseri, tamen non omittit interim improbos in exemplum judicare. Cl. Schmid. quæsitte, Quemadmodum coram te terra & montes non fugient, sed manebunt, sic etiam hoc manebit, lucem impiorum extinguendam. Rectius tenuisset, quod sprevit, Nihilominus, vel Atamen, vel Immo certe, ut a Pisc. & Belg. expressum; qui Merc. nexum priorem sequuntur. Eum & ego prætulim; nisi quod ad reliqua quoque extenderem, quæ V. 2, 3, 4, posita. Quantumvis Laqueos nectas cavillationum: quantumvis nos pro brutis & bardis contemnas: quantumvis impotenti ira temet lanies; & terram rupesque sedibus suis emovere velle videaris, immotum tamen stat, & stabit; Lumen improborum fore extinguendum: quippe qui ipse hujus veritatis evidentissimum nobis proestas documentum. Habes aculeum Bildadi vehementiæ respondentem.

Ibid. Subtile nimis quod Lux extincta revocetur a Cl. Cocc. ad illuminationem ipsis creptam, ita ut ne minima quidem scintilla vitæ spiritualis in ipsis remaneat. Simile quid voluerat Cajetan. intelligens Doctrinam & Dogmata Jobi. R. Levi a Philosophia sua non discessit, sed intelligendi facultatem huc ingerit. Melius Merc. ad opes, potentiam, gloriam, splendoremque nominis, ac vitæ, hæc emblemata retulit, ista facie nemini non sese insinuantia. Communi ergo calculo id comprobatur; de quo dubitare non patitur perpetuus Arabum stilus. אור Lumen in Sacris notissimum pro felicitate, lætitia, & gloria: sed flamma ignis

6 Lumen in tentorio ejus obtenebrescet: & lucerna ejus super ipso restinguetur.

6 אור חישך באהל ונרו עליו

ידער :

7 Ar- יזרו 7

in eundem sensum Arabiæ domestica fere. Sic **شهاب** flamma ignis radios spargens passim apud floridos Auctores Haririum, Is-pabansensem, Arabisjadem, & Poëtas, pro fortuna splendida. In Conf. 26. Harir.

عبريه ذلق وشهبه تاتاق

Acies ejus penetrat, & flamma ejus coruscant; de divite & potente. Item

فانه بر بومن انس ضوء شهبه

Est liberalis in omnes qui accedunt ad splendorem flammarum ejus. Apud Arabes quoque

Radix **شب Micuit**, & exarsit ignis,

in Lætoribus fortunis pervagata est. Inde non tam scintillam, quam vividam vim ignis ardentis sonare **شرب**, antea jam com-

monui. Origines hoc ipsum pressius demonstrabunt. Acumina nonnulla, & lusus ingenii, ad scintillam ignis, exhibuit de Pined. ut, primo, felicitatem improborum adeo esse infirmam & obscuram ut ne scintillare quidem possit. Item, secundo, ex illo igne felicitatis, ne scintillam quidem relictum iri. Denique tertio, ignem impiorum non diu resursurum, quod scintille subito evanescent. Cl. Schmid. etiam Emphasin captavit in eo, quod ne scintillula quidem ignis improborum sit fulsura. Melius obtemperasset Mercero, qui flammam splendentem dedit, solito fulgore privandam; & in tenebras convertendam.

Vers. 6. Iterum spiritali adspetu Cocc. & heic, Lux veritatis, & verbi Dei, opacatur in tentorio ejus, non illuminans amplius odio veritatis laborantem, & male sibi confcium urens. Lucernaque ejus apud ipsum extinguitur, ipsam rationis naturalis stricturam obtenebrat, & extinguit, malitia sua, Satanæ seductione, Dei judicio. Hæc non admodum clementer excepta a Cl. Schmid. ne Theologia ejus detrimenti quid caperet, inveniende. Non descendo in istum canipum; ne & ipse

Zelo minus tempestivo me dedam: & præfero quod Merc. de Pined. Schmid. alique de Felicitate obscurata & extincta hæc interpretentur. Est etiam bona observatio Schmid. in sententiis hæc allusum ad Luminaria que in Tentoriis supra Caput confidentium suspensa. Idem monuerat de Pined. nec non Bolduc. qui ulterius quoque, suo more, progreditur, atque ante Mosen hic invenit Tabernaculi sacri delineationem, sive Sacraria in quibus Lampades resalgebant, & Oracula petebantur. Eodem detorquet Ignem præc. Is. quem non figurate tantum, sed & literaliter fumendum cont. dicit, de foco altarium, quibus Sacraria hæc nobis instruit & exoriat. Hominis in talibus doctam nimis luxuriam sapicule indicavi. Cl. Cier. ad Lucernas tentorium ita respicit, ut in litera subsistere voluisse videatur, vel morte, vel fuga, vacuetacta ea proponens. Omnino cum Literali sensu sublimior conjungendus; vel potius posterior unice tenendus cum allusione ad priorem. Ergo Lumen Obtenebratum in Tentorio, est Fortuna Domus extincta, & quidem desubito, ita ut quam Familia opulentissima foret, eademque numerosissima, Rem, prolemque, necopinatus casus, occasusque, involverit, sine ulla spe restitutionis. Eodem collineat Luminare supra caput extinctum, in quo conspicitur illud subitum, & necopinatum, quod improbo in Fortunatissima Domo sibi placenti cum maxime, & plaudenti, Divinitus injectum, ad spes opesque ejus omnes uno velut momento delendas. Imago Lucernæ totam Domum illustrantis in Orientalium deliciis est, pro Fortuna splendidissima, itemque personis istam Fortunam sustentibus, & ad seram posteritatem propagare aptis. Vide 2 Sam. 21: 17. 1 Reg. 11: 36. 1 Reg. 15: 36. Ps. 132: 17. En specimen

وكل واحد من هولاء الوتراء كان من قبيلة (قبيلته L) لسراج ارايه في بيوت تعميرها فتنبأه طويامة

Qui.

7 יצרו צעדי און ותשליכהו
צערו :

7 Arctabuntur gressus potentiae
ejus: & profternet ipsum suum ip-
sius consilium.

8 כ

8 Nam

Quilibet horum Veziriorum, ad Lampadem con-
filiorum suorum, sive Tribui, in domibus habi-
tationum ipsius, praestabat prominens Ellych-
nium. Consimiliter solenni formula dicunt

الدهر اطفأ سراجي Mala fortuna
extinxit meam Lucernam, pro spes opesque fa-
milie florentissima deleuit.

Vers. 7. Tristissima est in stylo Orientali
Figura Gressuum, ad vite statum signandum.
Hinc Gressus ampli, laxique, pro Fortunis am-
plissimis: & contra gressus arcti, pro angustiis
vite, miserisque ineluctabilibus. Juvabit ipe-
cimina nonnulla promissae. Ex Ibn Doreid,

من لم يقف عند انتهاء قدمه
تقاصرت عنه فسبحات الخطي

Qui non intra virium terminos se continet,
Ejus amplissimi gressus coarctabuntur.

Ex Hamasa

لا عثرت منا الجود العواتر

Non offendunt gressus nostri nutantes.

اذا هلك الرجل
يقال عثر جده وتعس جده
Quum quis perit, dicitur gressus ejus offendere, &
caspitare. Item

علي بدمي تقاصرت
الجود

Propter Bedrense praelium coarctati gressus
sunt.

Hoc est, تواضعن الحظوظ Fortune

depreſſe & adſiſte ſunt, ut Tauriz. prover-
bialem eſſe formulam indicans. Iterum

عتبان قد كنت امراء لي
جانب
حتي مزيتك وتضعضع
الجود

O Ibane! eram vir forti Latere fir-
mus,
Donec te perdidisti; tum depreſſi ſunt
Gressus.

يعني ان الجود
قنط بعد الارتفاع
innuit fortunas peſſumivisse quum antea in cul-
mine ſtarent. In Moallek.

تتمينا جود وعزة
قوساء

Attollimus gressus, & gloriam gibbo pre-
ditam.

Hoc est, Possidemus potentiam & gloriam
celſiſſimam, ac vinci neſciam. Ita Schol.

نحن في عزة ثابتة ومنعة
ſumus in gloria ſtabili, & firmitate inaccessa.

ترحيب Pf. 18: 36.
Germaniſſimum est
Amplios reddis gressus meos
ſub me: & Prov. 4: 11. Quum ambulabis

لا يصرى جدي

non arctabuntur gressus tui.
In
gressus inest aliquid grande, ac cel-
sum, quod ad Pf. 14. exponetur.

צעדי און
K k k Gref-

8 Nam jactus factus est reti ad pedes ejus: & super reticulo implexo obambulat.

9 Apprehendet calcaneum laqueus; instringet cum nexus nodosissimus.

10 Ab-

Gressus roboris, non male a *Merc.* declarantur *Gressus robusti & firmi*. Nimis tamen *litteram* pressisse videtur. Pressit certe *Schmid.* cui *gressus roboris* sunt quos ex omni robore & viribus summo conatu facere tentat; ut infortunium inveniens evadat. Hoc ab *Ideis Orientalium* sub formula nostra plane abludivit. Eam *Cl. Cler.* etiam non satis valide expressit, per *Progressum auferentis potentie* qui dicatur coercendus. Pingitur potius homo in summa potentia, & *Fortuna*, magnifice incedens, vel gradum grandiens, *μαχαρι βιβάζων*, non sine *fistula*, & *resupina securitate*; quem subita *causam* formidolosissimorum ad extremas angustias religerent; & in ruinam precipitent. Huc collineat, *Et prosterneat eum consilium ejus*. Sensus est, quin sibi stare videtur prudentia & consilio *manitissimus*, tum eo ipso consilio exitium sibi suum *maturobit*: atque in calles inextricabiles incidet.

Vers. 8. Impeditior paulo structura prioris membri. *Merc.* dedit, *Immissus est in rete per pedes suos*. Hoc proverbium Latinum sic redderet, *suo sibi jumento malum arcessivit*. *Cl. Coccejo* placuit, *ut euna reti in pedibus suis*. Sic *שלח* mittitur est ire permittitur; ita tamen ut pedes irretitos habeat, nec facere queat quæ velit. *Rabbini* ajunt alterutrum *באוראזון*, & vel verendum esse, *immissum est rete in pedes ejus*; vel *immissi sunt in rete pedes ejus*. Expositionem *Merc.* ita præfert *Schmid.* ut malit *immitteretur in rete per pedes suos*: illuc ducit & *Belg. vers.* *Mihi præplacet, immissum est rete in pedes ejus*, nec tamen *Pleonasmata* prioris *ב* agnosco; ut nec structuram illam simplicem, quæ postulasset *שלחה רשת*. Figuratus est, *Missum est reti*, vel *jactus factus est reti*, ad pedes ejus. Est imago desumpta ab iis qui amplissimum Rete quaquaversum expandunt. Rete *jactum* ergo intelligitur, divinitus objectum pe-

8 כי שלח ברשתו ועל-

שבכה יהלך :

9 יאחו בעקב פח יחזק עליו

זמנים :

10 טמון

dibus improborum, ad eos in *necopinatam perniciem detrahendos*. Illuc fertur & alterum membrum, *Obambulat super reticulo*. Ex *Ling. Arab.* vim hanc firmavit *Ab. Efr.*, ut in *Juvenil.* tactum. Nempe *شبكة*

est *infernus*; plexuit opere reticulato; unde *شبكة للصياد* speciatim *شبكة*

Rete venatoris, in *Camuso*. *Cl. Schmid.* minus fidens huic notioni, in sacris alibi haud obvia, utitur altera operis cancellati, ut *Ambulare super cancellos*, sit, ibi *versari*, unde *lapsus periculosissimus imminet*. Videtur respexisse casum *2 Reg. 1: 2*. *Lapsus est Achazia super cancellos in convivio*. Intelligitur *fenestra*

cancellata, quæ & ipsa *Arabibus* *شبكة*

subbacha. Sed quis fando audivit unquam? *Ambulare super fenestris cancellatis*. Credo *Pinnaculum* aliquod, aut *πτερόν*, *Viro Doto* obversatum: sed sic in hac Congerie dissonantia existeret haud ferenda. Haud dubie cum reliquis *Interp.* tenendum *Rete*, & quidem tale, ut puto, *super quo spatietur leta ales*, nescia se pernicie mox involvendam. Habes *Rete* sparsum ante oculos volucrum, simili figura *Prov. 1: 17*. Inde quoque percipias genuinam vim, quæ est, *in mediis deliciis, illecebrisque, fortunæ opulentiæ, maledictioni Divinae obnoxium vivere, cum presentissimo periculo omnis exitii, necopinanter ipsam circumreturi*. *Erud. de Pined.* *Ambulare in maculis sive foraminibus retis*, exponit, *esse in angustiis, vivere in arcto spatio, quantum est interstitium macularum in reti*. Hanc nollem vocasset *germanam expositionem*. *Germanior* est, quam subdit, *de discrimine, in livido comite improbitatis: quum impius pedes habeat positos intra maculas retis, mox per mortem adducendi &c. &c.*

Vers. 9.

וטלכרתו בארץ חבלו טמון

10 Absconditus in terra funis ejus; & decipula ejus super via regia.

עלי נתיב :

11 Cir-

11 סביב

Vers. 9. Ex Rambane adoptavit Merc. Apprehendet calcaneo laqueum, ut ipsemet impius cum dicatur gravi pede calcare, & calcando sibi induere. Est paulo argutius: nec pondus addit: quod majus in illo, Apprehendet calcaneum Laqueus. Non tam validum fuerit, si suppleas, Apprehendet illum in calcaneo laqueus. Mecum faciunt Cocc. & Schmid. יחזיקו בעקב rem apprehensam per כ amat signare. בעקב sine adfixo, grandius, quam בעקבו calcaneum ejus. פח Laqueus, convenit cum Arab.

פח Pedica, decipula. Sentis Calcaneo opportunissime additum Captorem illum nexum Laquei occulti, necopinato pedem instringentis inter deambulandum. Sequens צמים longas nobis moras neceret, nisi jam diversissimas Interp. opiniones percensuissim ad Cap. 5: 7. Hæ omnes hic recurrunt, non citra novum constructionis & sensus impedimentum. Sentias ex illo Cocceji; Tenet calcem laqueus; cui manum injicit Horridus. Intelligit Diabolum, cujus, ut & peccati servitutem, hic describi cenfet. Sentias item ex Schmidii hocce; prevalere faciet laqueus adversus illum horridum. Si prædonem signaret vox, simpliciter subferberem Mercero & Belgis. Sed huic, ut & aliis, aliunde illatis, notionibus, quam parum loci sit relictum, supra discussimus: ibidemque exhibui, instringet eum laqueus nodatus. Posses etiam, ad structuram Cl. Clerici, satis commode, & adstringit super eum bene nodatum nexum. Nempe צמים non est subst. plur. ut Vir Doctus autumabat, sed est adject. formæ צדיק, quod proprie nodatum, implexumque, designat, vel funem, vel nexum. Hoc pacto יחזק ad פח rediret, quum alias a צמים regatur; quod plenius & commodius: ut sex Synonyma, per se stantia,

accumulentur, ad divitatem improvisi exitii exaggerandam.

Vers. 10. Decentissime finitur congeries. חבל Funis, vel Aucupis, vel Venatoris, quo Rete attrahitur; ipsumque adeo Rete jaculum. Erud. de Pined. dubitat, an prædonem intelligantur, ideo absconditi in terra, quod in cavernis habitarent: an Mors, & pedissequa sepultura, quæ in terra quasi abscondita, ad impium tandem capiendum. Utrumque, eo quidem adpectu, haud satis simplex. Neutrum ta-

men excludo, quia حبل Funis hicc, haud secus ac ἄγριος, δίκτυον, ἕλασμα, omnia omnino mala amplectitur; & quidem necopinata, prodigiosa, ineluctabili necessitate perimentia. Exempla ad Cap. 5. reperies pag. 137, 138, 139. Quam late pateat Rete, cernas quoque ex hocce Sophoc. Ajac. V. 60.

Ἐγὼ δὲ φοιτῶντ' ἀνδρῶν κενώσασθαι νόστον ὄψεσθαι, εἰσέβαλλον εἰς ἕλασμά κενόν.

Ego vero virum furentibus morbis cor-
reptum
Impuli, injeci mala in Retia.

Et Euripideæ illo Med. 985. τὸν εἰς ἕλασμα περιστῆται in tale incidet Rete. Tam diro malo circumretietur nova nupta. Sentis ex natura Emblematis, dirissimas quasque Calamitates, quæ improbos maneat generatim, quæque speciatim in Jobum ingruerint, hoc vocabulo, ejusque synonymis, designari. Eorum quodque ad singularem speciem calamitatis revocare velle, esset nimium acumini suo vel concedere, vel confidere. Interim ad Congeriem malorum Jobi depingendam, tot Retium nomina esse congesta, nullus dubitem.

Ultimum מלכרת proprie signat instrumentum captionis. Non abhorret, notari Everriculum; plurimis placuit Decipula. Angustia, in quibus versamur, veteris Linguae, id finiri non patiuntur: nisi forte aliquid opis ferre

11 Circumquaque cum necopinanter oppriment terrores: & dilapabunt eum ad pedes ejus.

12 Cavo ventre famelicus erit dolor ejus: & grave exitium paratum est costæ ei infringendæ.

13 De-יֵאָכֵל 13

queat *Origo* alibi promenda, secundum quam suspicor *Copulam viscatum* lignari. Quid in terra, & super semita, absconditæ dicantur hæc *Fraudes*, & *Machinae*, non male refertur ad securitatem loci plani, & aperti, ubi nihil metuendum videbatur. Addit de *Pined.* sui speciose *cursum prosperitatis*: quin ex *semita*, cum *Niceta*, elicit *Felicitatem omnibus conspicuam*; quæ ipsa *subitam perniciem* sit inductura. Id speciosius adhuc reddit Thema נִתְגַבֵּר *Eminuit*, unde נָחִיב non est *semita*, sed *via ampla*, *conspicua*, *eminens*, *regia*. טָמֹן justam quoque sedem occupat, nam טָמֹן proprie est *abscondere in sinu terræ*; ibique *insedere*. Indicat ergo *Bildadus*, in media *securitate*, & *amplitudine fortunaram*, quum *spatiosissimis gressibus superbus incedit*, seque *infert*, improbus, eum *necopinato deprehendendum*, in *perniciemque detrahendum*. Sic cum *l'j. 7.* tandem *ambitiosa hæc periodus venuste semet connectit*; ostenditque, quo pacto *Gressus potentie in arcum cogantur*, atque *ad incertus redigantur*.

Verf. 11. Ambigitur, pertineatne ad præcedentia, an ad subsequentia. *Coccejo* pius, *Schmidio* posterius præplacet. Mihi ita cum superioribus videtur coherere, ut commodum præbeat progressum ad ulteriora; nec distinguo, quod impetus orationis utrinque nexuit. Vocabulum בְּלֵהוֹת *Cl. Cocc.* sonat *densas nebulas*; a *Rad. בלל* *miscuit*. Id limpidum nemo dixerit. Tutius acquiescentem receptæ opinioni, quæ בְּלֵהוֹת idem valere statuit, quod בְּהֵלָה, pro בְּהֵלָה ex *Pib. & בהל*; in quo inest *præcipitans festi-*

11 סָבִיב בְּעֵתָהּ בְּלֵהוֹת וְהַפְּצֵהוּ לְרַגְלָיו :

12 יְהִי-רֵעֵב אָנֹכִי וְאִדְךָ נָכוֹן לְצֵלְעִי :

natio, & *terror præcipitem agens* aliquem. Apud *Arabes* quoque תְּכַלָּה in *5. conj.* exponitur, *Errabundus* *reut sine ductu*, aut *percunctatione*: quod cum קִבְּעֵהוּ adfinitatem colit, alibi pandendam. Suspicio בְּלֵהוֹת speciatim denotasse *Diras mentem exterrentes*, atque adeo *extornantes*. Cur ad terrores cum morbo quem corripientes restringas cum *Cl. Schmid.* nil cautæ est. Casus tamen *Jobi*, ad quem ubique alludit *Declamator*, iidem locum quoque suum hic concedit: sed non tam arctum, qualem voluit idem *Vir Doct.* quum posterius colon trahit ad *Epilepticos terrores*, qui hominem dispergant ad pedes suos, id est, prosternant in ipsis pedum vestigiis in quibus stetit. Ad hoc colorandum הַפִּיץ *dispergere* pro *expandere stratum corpus* poni posse contendit, sine exemplo: quod enim ex *Job. 38: 24.* adducitur, nullum est. Tale quid obversatum & *Farcibio*, a נָפִין danti, *Excucient eum*, ut in pedes concidat percussus; aliis item *Rabbinorum*, a *diffringendi* notione reddentibus; *Confringent eum ut pedibus in terram allidatur*. Ex *Nostris* plurimi, præeunte *Merc.* *Dispergent eum in pedes suos*, vel *suismet pedibus*, exponunt, *fugabunt eum*, in *fugam præcipitem agent.* Elegantius, & grandius, illud *Cocc.* *Dissipant eum secundum pedes ejus*; i. e. *quacumque pedem movet, exagitant eum*; ita ut ad singula vestigia titubet, & de linea detrudatur. &c. Amplector: nec tamen suppressio, quod mihi aliquando succurrebat: *Dissipant eum*, ad pedes ejus objecti, nempe *Terrores*. Idem sic esset conspectus *formidinum formidoloss-*

liffissimarum, qui *Esfaj. 8: 14.* Hoc ipsum voluisse *Cocc.* suspicari licet, quum ad *venatum & formidines indaginis circumquaque objectas* respexit. Cl. Clerico hæc referenti ad *vagationes latronum Arabum, insidias fugientium, ab oppidanis positas, nescio quid ininuti oculos præstrinxit, sub specie reconditoris cujusdam Eruditionis.*

Vers. 12. Minutum quoque, & plusquam dilutum, est, quod idem *Vir Doct.* hæc explicet de *Fame*, qua *Latrones deserti nonnunquam laborent*; ut & de *periculo*, cui expositi sint *latruunculi*, ne vicissim & ipsis *latus confodiatur* ab aliis. Ad *Granditatem rerum & Sententiarum etiam non affurgit sensus ille*, qui hæret in *Morbis gravioribus, vires consumpturis.* Merito sine *Crassum nimis censuit Merc.* quod *R. Perizol.* cogitarit de *Apostemate*; aut *simili malo, ad latus læsum existituro.* Cl. Schmid. qui *Vf. præc. Epilepsiam* inveniebat, ejus *continuationem* hic reperit, in huncce sensum, *Robur ejus emaciabitur*; & *Latus ejus invadet morbus exitialis, qui vires ejus, & costas, quantumvis firmas, debilitet, atque depascatur: ita ut corpus se amplius sustinere non valeat.* Non video, quid hoc differat a mente Cl. *Cocc.* cujus hæc est *παρρηγορησις: illa ἐπιχειρησις Vegetabilis succi, & Spirituum, qua vis hominis constat, immineatur, & Crasis corrumpetur, ut debilis factus claudicet.* Vertit nempe, *Calamitas parata ad Claudicationem ejus.* Subdit tamen, verti quoque posse, *Calamitas parata est Costæ, vel Lateri ejus*; atque ita *dirissima mors, seu morbus, artus ejus depascetur Vf. 13.* Ne hoc quidem multum discrepat a *Merceri* expositione, *Robur ejus famelicum erit, fame debilitabitur & conficietur*; & *calamitas parata est Lateri ejus; ei undique imminens.* Similem fere conspectum dederat *Vulg.* cum voto imprecatorio, *Attenuetur fame robur ejus, & inedia invadat costas ejus.* Diferimen tamen in eo, quod *Merc.* duplex concipiat *Malum, Famem* nempe, & *graviorem morbum*; vel *Casum* quemcumque *atrociorum, unde perniciis creetur.* Addit *אֵיךְ* propriæ *Nubem* designare, sive *Vaporem*, atque inde ad *Calamitatem, & gravius infortunium, transferri.* Id neutiquam liquidum; ut nec plana valde sententia, *Robur ejus erit famelicum, pro fame conficietur.* Hoc ansam dedit *Allegorie* subtiliori, qua *Robur* pro *Filio*, qui *אֵיךְ ראשית* principium ro-

boris, placuit Chaldaeo, Jarch. Ramb. Periz. Pagn. de Pined. nec non צלע Costa, pro Uxore, eidem Chald. & Jarch. ut & Groz. accedente etiam de Pined. quin Collaterales Amicos adjungente. Ab. Esra און pro dolore positum vult, ut in *אני בן אוני Gen. 35: 18.* addens obscure satis *שישבע כמנו* quod eo sit saturandus. Quis? & quo? *Improbissime dolore? an dolor improbi?* Prius visum *Rambano.* Posteriori contiscerem Cl. *Schmidio: ut Dolor sese ex impio saturet.* Hoc ex *Vf. seq. suggestum Ab. Esrae, ubi primogenitus Mortis vorans, & luxians inducitur, ramosque omnes corporis depascens.* Est *Dithyrambica imago, Dolor Famelicus, רעב, Cavo ventre præditus; atque insatiabiliter furens.* Eam dignam censeo ulteriore examine; ad eamque commendandam observo, *Dolorem sævum stylo cothurnato dici Δάπτει, δαεδάπτει, dilaniare corpus, membra, viscera; eaque vorando se ingurgitare, & saturare; qua occasione Δάπτειδ' dilaniari dicitur Cor, aut corpus alicujus, quod dolor sæviens furensque veluti consumit.* Admirabilis hanc in rem locus *Soph. in Trachin. Vf. 1061. de Herculis illa peste textili, sive veste furiali.*

αλευραῖσι γὰρ αεσομαχθεῖς, ἐκ ὧν ἐσχαλῶς
βίβρωκε σαρκας: πνύμοιθ' ἑσπελίας
ροφῆῖ ἔσοικῶν, ἐκ δὲ χλωρῶν αἵματι με
πέποκεν ἤδη, καὶ διέφθαρεν δέυρας
τὸ πᾶν, ἀφωσῶν τῆδε χαρθεῖσι πῖδι.

Habes in hisce vere *Tragicis, Dolorem Costis adfixum, qui carnes devoret, pulmonum arterias sorbeat; & sanguinem decolorem exhauriat; atque ita totum corpus depascatur, & corruptat.* Confer *Senec. Herc. Oct. Vf. 1224.* ubi postquam *lentus vapor veneni sanguinem totum excoxit, & primam cutem absumpsit; nefas illud, id est, nefandus dolor, aditum dicitur fecisse in membra; abstulisse costas latus; artus penitus exedisse; & totas medullas hausisse, ossibus vacuis tandem sedens; quæ tamen ipsa compagibus raptis mox sint discussa.* Vides *און רעב*

Dolorem avidissime voracem, ὑπὸ πνύμῳ insatiabilem, & semper quasi Famelicum, donec medullas non tantum, sed & ossa ipsa absumpserit.

13 Devorabit Væctes cutis ejus, devorabit Væctes ejus primogenitus Mortis.

13 יאכל בדי עורו יאכל בדי כבוד מות :

14 Re- ינתק 14

Quadrat in talem Dolorem divinitus immisum magnifica scena Esch. in Prom. 1020. de volacri Jovis cane, avidissime cruenta Aquila, que

وكتما علي حدث الحادثات نكتمل المضاعفات العظاما

Διατραπήσει σώματ' ὀμίγα βράχης, Ἀελητ' ἔσπρω δ' αὐτῆλ' ἰσ πάλῃ μὲρ. Κελευθόρ' ἔσπρω δ' ἔσπρω ἀχρησῖται.

Quumque nova ingruunt Infortunia, Susinemus Costas praevalida, maxima, mala.

Dilaniaret laceramentum corporis vasti invocatus conviva, quotidie adrepens; ut nigras jecoris dapes epularetur. Hanc prægrandem figuram a Bilkato captatam, multa suadent: præsertim Jobi dirissimus ille casus, quem non obscure pingendum suscepit; Eum enim Dolor vere Famelicus, & Infatiabilis, membratim discerptum καταδάπτει devorare siveo impetu haud cessabat.

Item in Hamas.

رجل اذا ما النايبات غشيبته اكفي لمضاعة وان هي جات

Ibid. Idem hocce Schema elucet ex altero Hemistichio. אִיד, pro Exitio graviore lucem sceneratur ex Arabum ايد Aid, itemque اء Ed, quod & اء Id sonatur, a Radicibus اءر, & اءر, unde & اءر

Vir qui quum Calamitates ipsum opprimunt, Sufficit vel Costurum fractrici, quantumvis graviter premit.

forma part. pro اءرءة دءرءة Gravissimum infortunium, & calamitas monstruosa. Audi Teblebium يقال اءرءة الامر واءرءة اي اءرءة شءة وءظم عاءرءة وءءة شءة اد Verba اءرءة اءرءة usurpantur in Re cujus moles praevalida, & opprimis, unde Portentosum malum vocatur Ed. Tale Monstrum infortunii, casusve atrocioris, appellabant signatissime Arabes مءضاعءة Costas infringens. مءضاعءة. In Div. Hud.

Vides quid sit monstruosum & grave exitium, Coste paratum, eamque pondere suo infringens.

Vers. 13. Grandem hanc imaginem illustrat, & firmat, Prosopopæia, qua Primogenitus Mortis introducit, vel Væctes, vel Ramos corporis devorans. Magna est varietas sententiarum circa illum primogenitum Mortis; quem Judei cum Chald. exponunt Angelum Mortis prepositum. Alii latiore sensu Diabolum, qui & ipse mortis habeat potentatum, quatenus per eum Mors intravit in mundum &c. Hi parum attendunt ad naturam phraeos; quam speciosè enucleans Cl. Cocc. post Merc. Pisc. Belg. dedit Mortem maxime horrendam, que præ aliis mortibus, tanquam fratribus, in eucando, & excarnificando duplicem velut, & potissimam partem, habeat. In illum sensum adduci solet Esaj. 14: 30. ubi primogeniti pauperum, pro pauperrimis, quibus duplex portio quali paupertatis in hereditatem cessit. Est jucundus aspectus, qui tamen, monente & Schmid.

Schmid. magis se commendare posset, si *Primogenita Mortium* inducta esset. *Sepulchrum*, quod *R. Periz.* circumscribi putabat, nemini forte placuit, præterquam auctori. In vicinia *Grot.* qui *patredivinem* intelligit. *Codurc.* addit *vermem.* *Tennius* adhuc cogitatum a quibusdam de *Morbo*, qui primus hunc hominem corripere, unde statim moriturus dicatur. *Judicioſius R. Levi*

intellexit הגדול שבחליים הממיתים *Maximum inter Morbos enecantes*; quem & *Ab.*

Efra intendisse debuit, exponens חווק

או ראשית והענין שהמות יכר בכאן

Violentiam, aut *præcipuam vim Mortis*; ut sensus sit, *Mortem præmaturam fore.* Hanc sententiam calculo suo comprobat *Schmid.* observans, *Morbum atrocem pulchre sic appellari*, quod cum *Mors* varios *Morbos* genuerit, *vehementissimus eorum*, sit quasi *primogenitus inter fratres.* Eadem fere est observatio *Cl. Cler.* *Lumen & robur huic explicationi* addit, quod *Febre* figurata dictione *Arabum*

appellentur بنات الموتة

Filie fati, vel *Mortis.* Ad hanc normam

بنو الموتة *Filii Mortium*, seu

Fatorum, vocari possunt *Morbi*, *præcursores Mortis*, nec non omnia mala quæ certissimam necem trahunt. Qui *Mortem* reliquis atrociorē figurari statuerunt, utique *Morbos præcursores* quasi, ac *satellites*, simul complecti debuerunt; quando per eos potissimum *Mors violentiam* suam exercet. Ne ratio quidem est, cur magnopere displiceat *Vulgati*, *primogenita mors*; nam *primogenitum mortis* ita se resolvi patitur: & designare potest, ex indole *Lingue*, non *Mortis fatum*, sed genus *Mortis feracissimum*, ac *dirissimum*; quod per *Primogenitam Mortem* commode expressum. Erud. de *Pined.* hoc titulo insignitam censet *Mortem præmaturam* quæ peccatori, & peccato, juveni adhuc, & vegeto, immittatur, cum duplici dolorum ac cruciatuum portione, in qua maxime se producit peccati virus exitiale: ut contra, *Mortem secundariam* dici posse autumat, quæ maturior, & minus doloribus exaggerata, inferatur. Sic *Mors primogenita* erit illa, quæ atatis florem, quæ opulentiæ splendo-

rem, quæ virium robur, quæ brachiorum toros; quæ familia decus, & pulchritudinem universam, devoret, & absumat. Ingeniosum profecto: dubito an & æque solidum: præsertim, quum veri sit similitudo *Primogenitum mortis* superiore illo sensu esse figuratum, quem ex *Arabismo* nonnihil corroboravi. Dixerim itaque *Bildadam* hæc circumlocutione intendisse *Exitialem morbum*, cuncta membra depascentem, & excarnificantem; qualem patiebatur *Jobus*, ulceribus & tetra tabo fluens; atque *Vivus* jam in cadaveris conditionem redactus.

Ibid. Necdum limpida omnia. In priori membro adhæretur ad phrasin abstrusio-

rem, quæ aliis brachia, aliis ramos, aliis

vectes sonat. Ex depastis membris arripuere nonnulli famis extremam illam necessitatem, quæ hominem adigat ad se suismet dentibus laniandum. Detorquent illi prius יאכל

devo-

rabit ad רעב famelicum improbum. Nobis,

cum plerisque, Agens est *Primogenitus Mortis*;

qui dicatur vel *Ramos cutis depascere*,

vel *Vectes cutis.* *Merc.* præferens *Ramos carnis*,

intelligit generatim membra, & artus bene habitos ac valentes, &c. Idem spectasse videtur

Vulg. quum *pulchritudinem cutis* dedit: quamvis de *Pined.* malit ex vectibus, sive

fulcris, hanc pulchram speciem cutis elicere.

Subtilius *Ramos cutis*, de venis, arteriisque

acceperunt nonnulli *Rabbinorum*; quibus pollicem premunt *Cocc.* & *Schmid.* qui posterior

posteriorius כריו *Ramos ejus* magis pertinere au-

tumat ad interna, ut prius ad externa. Grandius & sonantius alii, depascent vectes cutis ejus,

quod *Doct. Belgis* quoque arrisit. Exponitur de *Robore corporis firmissimi*, extus & intus

bene compacti. Non multum hinc abest *Bolduc.* exhibens cum aliis *Fulera cutis*, pro pinguitudine & obesitate quæ cuticulam fulcit. Est tamen argutius paulo: ut & illud *Cl. Cler.*

in contrarium plane tendentis; quasi כרים

vectes hic pro ossibus positi, in כרי עורו da-

rent corpus exhaustum, quod nil nisi cutis & ossa.

Ego vectium imaginem quoque præferrem, per eosque intelligerem *Corporis robora & firmamenta* tum externa, tum interna; inter

quæ *Tori compacti carnis extus, ossa intus;*

præ-

14 Revelletur e tentorio ejus fiducia ejus: & gradientur in eum, instar Regis, terrores.

14 ינתק מאהלו כבטחו ותציעדרו

למלך בלהות:

15 11- הזשכין

præcipuum locum tenent. Cutis pro Corpore, ut *29: Græcis*, nihil habet duri. Monendum tamen, apud Arabes latius adhuc cutim extendi, atque Allegorice adhiberi pro *Humanis persona, vita, fortunis omnibus*. Hinc

formula proverbialis **مزرق اديهم** *discerpserit corium ejus: nec non* **جادته**

cutim ejus: pro funditus perdidit eum, fortunas, vitam, omnia, violenter rapiendo, ac dilacerando. Sic in *Hist. Tam.* 343. **واي**

فايدة في قتل هولاء وتمزيق اديهم *Quid utilitatis in hisce trucidandis, eorumque corio discerpendo? Plenius pag. 331. Quumque firmati essent Paxilli potentia ejus, amulum suum eradicavit, atque necopinantiem coniecit in os Leonis tati, quod ipsum deglutit: deinde immisit ejus sedibus canes direptionis, & fices combustionis,*

فمزرق اديهما وهتك حريمها
وحا خديئها وقديئها

earumque sedium discerpserit corium, & perfregit sacrum septum, & delevit nova simul & vetera. Plura jam non persequor; sed dabo tantum quod Taurizius ad Hunafa tradit, Nil frequentius esse in ore Arabum quam Cutim, tum ad Famam, tum ad Fortunas, tum ad Personam ipsam, & vitam hominis designandam. Ex hoc diverso adpectu natum Ada-

مزرقه كل مزرق

*Discerpserit eum omnimodo discerpsum, sive ea omni laceratione, qua unquam quisquam dilaceratus fuit. Id contritum in atrocissimis elatibus cum internectione conjunctis; ut ferme conveniat cum occisione occidit. Unum modo alterumve ex *Alcor.* apponam. *Sur.* 34:7. *Vultisne vobis monstremus, qui vaticinetur vobis,**

اذا مزرقتهم كل مزرق
انكم لفي خلق جديد

quum omnibus modis eritis dilacerati, vos novum fore creaturas? i. e. vos resuscitandos fore, postquam in pulverem fueritis redacti. Loquuntur infideles, & proverbio hoc Resurrexerit onis fidem elevant, atque eladunt. Ibid.

وجعلناهم احاديث

فمزرقتناهم كل مزرق

Reddiamus eo Froulas, & discerpimus eos omni malo discerptus. Agitur de exsilio infidelium Sabæorum, quos Deus pessime perdidit in exemplum posteritatis. Secundum hanc amplitudinem primogenitas Mortis depascens vinctes, firmamenta, & robora, cutis improborum, est atrocissima, & Existialis plaga, in eorum personam, familiam, fortunam omnes, immissa, ad eos funditus extirpandos, in exemplum & horrorem aliorum. Si ad solum corpus Morbis atrocibus, & Morte tandem, destruendum, quis malit restringere, haud refragabor, si modo teneatur illa violenta laceratio, & discerptio, qua

*scavit **אזן רעב** Dolor famelicus, id est plaga **αυστη μωρακη**, inexplebili rabie vorans quasi, ac consumens sanguinem, carnem, medullas, ossa quoque ipsa demique, eo adpectu, quem ad *Vs.* præced. oculis subjeci. In *Vectibus* cutis suspicor *Jobo*, non sine stomacho, suam phrasin redditam, quippe qui *Vectes* *Orci* figurarat, sub quibus spes opesque ejus omnes essent destruende. Inno vero, inquit cenfor, *vectes*, & *robora* corporis sui, ipsi improbo viro quoque ac *videnti* depascet *Mors*, per *severum* *seve* *Matris* *fietam*, *existalem* & *intolerandum* *dolorem*; cum quibus, *longa* *inter* *tormenta* *divulsis*, *omnis* *ejus* *fiducia* *collapsa*, *ac* *convulsa*, *peribit*.*

Vers. 14. Hoc nexu sensuque subtextum, *Revelletur e tentorio ejus fiducia ipsius. Nimis exilliter Merc. Nihil supererit in domo, quo possit consulere: vel, ut ibi tuto maneat. Intel-*

tellexisse videtur opes & pecunias, quas hic suggessit Cl. Cocc. Hoc antam dedit Cl. Schmidio plerisque Interpretum notandi, quod non coherentiam, sed confusionem, in hoc Cap. fecerint. Eam confusionem ergo ipse vitaturus, cogitat de fiducia vitæ longissime. Aliquis vicissim dicere posset, non multum hætenus exaggeratissimis suis figuris effecisse Bildadam, si nunc demum fiducia illa improbo extorqueatur. Exiliora adhuc dedit Cl. Cler. Fiducia, inquit, quid hic sibi velit difficile dictu est: possis esse Remedium; aut juvenis, aut temperamenti bonitas; quibus fieri queat, ut æger sibi meliorem valetudinem promittat. Nempe in *Vs.* præced. viderat tantum morbi ordinarii accessionem, ut in *Vs.* 11. ordinariam illam famem, quæ omnibus loca deserta trajicientibus contingere potest. *Spei vitæ, & valetudinis, sed decentius ad stilum Jobi, ob hæsit quoque de Pined. per Allegoriam censens Tabernaculum hic esse ipsum improbi corpus, cui jam collabenti, & moribundo, illa fiducia eripiatur. Speciosa sunt, & jucunda, quæ Doctiss. Jesuita laius ibidem profecutus est, de Tabernaculo, ejusque convenientia cum corpore; & sensus ille Allegoricus mihi quidem tam tolerabilis, quin & plausibilis, quam ineptus & putidus alter ille Chald. & Jarch. de Uxore. Aliud tamen mihi persuasum, quod & aliis me persuasurum non diffido, Fiduciam nunc esse carnalem illam, securam, & superbam imaginationem, quæ solet improbis florentibus altissime insidere, de Felicitate Domus, & familie, perpetuum duratura, & ad feram quoque posteritatem propaganda. Notabilis improbitatis character passim in *Psalms* occurrit. Omnium instar sit *Pf.* 49. ibique *Vs.* 12. קרבם בתימו לעולם Intima eorum cogitatio, domos ipsis fore æternas &c. &c. Illi *Vs.* 8. induciti erant הכסחים על חילם Confidentes opulentiae suæ, & in multitudine divitiarum gloriantes. Quicquid ibi superbiae & arrogantis fiduciae cor carnale implet, id omne hic vocabulo מכטה Confidentiae expressum. Ea confidentia revellitur e tentorio improbi, quum spes simul opesque fundatissime radicitus extirpantur; atque familia paulo ante florentissima sub ruinis suis subito sepelitur, & cum dedecore extinguatur. Talis improbi interitus descriptus *Pf.* 52. ubi *Vs.* 7. habes de-*

struet te Deus in purum putum, in æternum; ויסחך מאהל teque convellet a tentorio, atque e terra eradicabit. Subnectitur dein *Vs.* 9. Ecce Vir ille! qui Deum non ponebat מעונו præsidium suum; sed יבטח confidebat in multitudine divitiarum suarum, & serociebat in sua inanitate; sive vastissima imaginatione. Sentis telum Jobo injectum, quem similis confidentie plenum antea, sibi fingit Bildadas; in eum simul retorquens suomet verbo, quod *Cap.* 17: 11. tam dolenter dixerat, desinationes meæ נתקו Revulsæ sunt &c. Nil mirum, inquit Censor, firmissima quippe imaginatio, & Fiducia improbi, sub plagis divinitus immixtis, una cum ipso, expirabit; atque, cum tentorio ejus convulso, convelletur. Plura addere supervacuum. Ordinem quoque nemo, credo, desiderabit.

Ibid. Major adhuc moles nascitur rerum ad posterius colon, non fat dextre evolutum. Versiones plerasque infedit, Et abire eum facient ad Regem terrorum. Ille Rex terrorum jam nemini non innotuit pro Morte; quasi sensus foret, improbum ad Mortem esse amandandum. Maluit tamen Cl. Cocc. dare Regem nebularum, & intelligere densissimas tenebras tristitiæ, & desperationis. Fundus hujus figuræ Veriverbium, quo בלהה, a בלל confudit, supponitur notare confusionem tenebrarum. Ad *Vs.* 11. indicavi quæ aliud suadere possunt. Merc. non Mortem figurari putat, sed maximum quendam Terrorem, qui inter ceteros principatum teneat. Vellem clarius mentem expressisset, non enim definit quid, vel quis signetur, nisi quod ad Principem Daemonum videatur inclinare; quem & Jarchius aliique complures hic viderunt. Non equidem negaverim, vel Diabolum, vel Mortem, hoc titulo posse notari; quum & *Lucan.* moneante Cl. Cler. lethum vocet Maximum timorum: sed negare ausim istam *Prosopopœiam* in hoc loco fat habere fundamenti, eamque nunc a Bildado esse institutam. Aperte adversatur constructio, in qua talia supplere coguntur Viri Docti, quæ nemo facile digerat. Vulgatissima insertio est, post *Merc.* זאת Hoc; unde & *Cocc.* ad suam mentem, Atque id ipsum adigit eum ad Regem caliginum, sive

desperationem. A *Nachmanide* resumitur מנטה *Fiducia eum faciet abire ad Regem terrorum*: quod tamen in הנטה termin. fem. commutandum ei fuit, ut cum תצער semin. cohæreret. Strenuius Cl. Cler. idem מנטה retinens, legendum censet יצעירהו form. masc. aut dicendum, ita locutum sacrum Scriptorem, quasi antecessisset בטחה, unde vertit, *Eaque fiducia sublata ad Regem terrorum eum incedere cogit.* Alii ingerunt נפש Animam; alii עצהו consilium ejus. R. Salom. miseram uxorem huc admovit. R. Periz. צרה anxietatem. Aliis denique impersonale tutius visum. Cl. de Dieu ex 2. masc. Tu Deus facies eum incedere ad Regem terrorum. Id ad V. seq. refelletur. Cl. Schmid. minus contortum fore arbitratur, si בלהות constituat *Nominativum*, in hanc sententiam, *Et abire facient eum ad Regem suum Terrores.* Laudo תצער בלהות solenni *Hebraismo*; sed non plaudo versione, *Terrores abire faciunt*, nam צער signat *gratum grandem, magnificum, audacem*; qualis non cadit in eum, qui *Orco precipitatur.* Non molle quoque, quod למלך ad Regem exponatur ad Regem suum; ut ita denuo emergat *Rex terrorum*, quem interpretatur *Diabolum*, quasi *Bildadus* disertim *Orco mancipandum* esse improbum pronuntiaret. Erunt tamen forte, quibus non displicitura hæc formidolosa damnationis æternæ scena; quique hoc prisce fidei pignus ex vetustissimo monumento suscipiendum judicabunt. Si hæc religio quem teneat, dabimus, ex quo tutius, certiusque, hoc ipsum eliciat, per necessariam sequelam. *Lingua & constructio* videlicet postulant, *Et magno gradu invadent eum, ad Regem*, i. e. *instar Regis, Terrores.* Primo בלהות recto casu positum dubitari nequit, quum alius nominat. non adsit; atque hi ipsi *Terrores* cum *formidinum suarum acie* jam *instructi* sint V. 11. Gemellum plane occurrit inf. Cap. 27:

20. בלהות כמים תשיגהו *Arripimus eam, ut aqua, Terrores.* Idem ordo constructionis. Item Cap. 30: 15. בלהות עלי ההפך *Conversum super me Terrores, pro Conversi; תררך כרוח נריבתי* *persequitur, i. e. persequuntur, ut ventus, ingenuam meam animam &c. Designantur ire, diræ, pœne cœlestes, mentem exterrentes, quin externantes.* Secundo תצעירהו *invadunt eum gradu grandi, terrifico, non minus, quam magnifico; ad eum obscurandum, proculcandum, precipitemque agendum.* De incessu magnifico צער usurpatur Ps. 68: 8. & Jud. 5: 4. Confer quæ ad V. 7. producta. Inprimis notandi quatuor illi מיטיבי צער *Magnifice incedentes*, inter quos *Leosortissimus animalium, & מלך אלקום Rex cui resistas cave.* Prov. 30. Eandem notionem in *Hisbil* obtinuisse evincit *Dialectus Arabum*, ubi צער אצער æque ac צער אצער frequentatur pro *magno passu incedere, pergere, scandere, & quicquid obstat superare.* Hæc proprietas *Thematis* omnem alium adspæctum excludit. Tertio למלך *Ad Regem*, venustissime, pro *ad instar Regis*; plane ut Cap. 15: 24. *Anxietates התקפהו כמלך invadent eum instar Regis*: speciem *Proverbi* subesse, ibi demonstratum. Pro eo למלך cum gratia, & *Emphasi singulari, ad modum Regis.* Simillimum dedi ad Cap. 4: 12. in formula פרע לשמצה *disturbavit ad Spherulam, i. e. ad modum Spherule.* Ex *Kessæo* illam vim *præpositioni ל* vindicavi olim ad Cap. 13: 12. ubi volebam tunc לגבי pro כגבי. Certius Cap. 39: 16. ללא לה *Duram se præbet, ad non ejus, pro ac si non essent ejus.* Cl. Cœc. ibi per *אומיגעי & אומיני* declarat. Cl. Nold. in *Conc. partic. num. 36. ל* pro *sicut, quasi, instar, tanquam*, pluribus exemplis firmavit; quorum nonnulla huc pertinent, alia paulo diversam habent rationem. Eundem hunc sen-

15 תִּשְׁכֹּן בִּאֲהָלוֹ מִבְּלֵי־לוֹ יִזְרָה

עַל־נִוְהוֹ גַּבְרִית ;

16 מִתַּחַת

sensum feliciter repræsentaverat *Vulgatus*, Et calcet super eum quasi Rex interitus. Ambigitur, volueritne *interitus*, in gignendi casu, an in recto. Prius eligit *Vavass.* cui *Rex interitus*, est *Rex mortis*, sive mors crudelissima. In medio relinquit de *Pined.* ex æquo aptum censens *Rex Mors*, & *Rex mortis*; atque *lucem*, *prudenciam*, *solertiamque præsubtilem Latini Interp.* laudibus vehens; non sine aculeo in *Hebraizantes* emissio. Et ipse tamen palmam sæpe *Hebraizantibus*, ut liberale ingenium decet, haud negavit; neque hic eam valde dubiam iisdem faceret, si teneretur constructio per *Genitivum*; consurgerent enim *Hebraizantes* omnes, et atque תִּצְעִידוּהוּ לַמֶּלֶךְ *Invadet eum quasi Rex mortis*, duplici vitio laborare ostenderent; quum יִצְעִיד hoc sensu exarandum, & ל omittendum fuisset. Omnino *interitus*, in nominandi casu positus ab *Hieron.* idque sive ejus, sive ejus tandem cumque, *Glossa* vincit, qua *interitus* dicitur esse *Diabolus*. Verbum *Calcandi* quam commodum hac in sede sit, quivis sentit. Respici ad *victorem insolentem* monuit jam de *Pined.* & erudite deduxit. לַמֶּלֶךְ quasi *Rex*, signatissime; ad pingendum *vim & aciem formidolosissimam præpotentis Dominatoris*, qui horrendam quaquaversum stragem edit. *Ista Protopopæia* indui *Terrores Divinitus injectos*, ad hominem e terris eradendum, nemo mirabitur, cui *titulus* sublimior haud ignotus. Ex hoc fonte *Mors* in sacris personam *Regis* sustinet, atque *sevo aculeo armata* introducit, ad improbos disperdendos & *Orco præcipitandos*. Hæc a *Bildado* grandisonis hifce figuris simul intenta, a vero non abhorret. Desino in *Protopopæia* simili *Sil. Ital.* 2: 548.

Mors graditur, vasto pandens cava guttura rictu;

Casuroque inhiat populo —

15 Habitabunt in tabernaculo ejus, ob Internecionem ei; spargetur super mansionem ejus amœnam sulfur.

16 Deor-

Atque omnes adsunt pœne —

Intellige *Panas*, vel sensu communi; vel, ut *Viri Docti* rectius, *Furias*, sive *Erinyes*, *penarum exactrices*: quas vocabulo בְּלוּת insignitas ab *Hebrais*, admodum verisimile.

Vers. 15. Succinit præcedenti interpretationi scena feralissima: ad quam pandendam ipsi quoque errores *Doctiss.* interpretum, omnia tentantium, gressus dirigent. Incipio ad prius membrum, in quo maxime laboratur. *Vulgatus*, non æque nunc felix: *Habitent in tabernaculo illius socii ejus. Qui non est.* Ad hanc versionem colorandam, quin & præ reliquis commendandam, in omnes formas se convertit de *Pined.* invita *Lingua*, *ratione*, *serie*, contendens תִּשְׁכֹּן sapienter versum, *Habitent socii*, i. e. *vicini*, quos *vexarat*; ejus *domum & supellestem occupent.* Item, *Qui non est*; i. e. *vel vicini illi nulla cognatione ei juncti*; vel *Diabolus*, qui *non esse* dicatur, quia *bene esse perdidit, ab eo qui est, desciscens*: vel *ipse improbus non amplius existens*. In compendium misi, quæ ipse longo apparatu; professus nullum sibi laborem nimis longum pro *Vulgato* illustrando. Hoc jam est servitute quoque sua gloriari. Fatendum tamen utrumque *Hebraizantibus* ingentem crucem fixisse; quorum nonnulli aliquid non dissimile hinc extuderunt, *Habitabunt in tabernaculo ejus qui nulla cognatione cum attingunt*, vel, *qui non amplius erunt ipsius*, h. e. *alieni*, vel *servi jam sui juris facti*. Ita fere *Tigur. Deod. &c. Chald.* ad uxorem detorsit, *in alieno tabernaculo habitaturam*. Ad *lectores*, &c. *Jur. Cl. de Dieu*, qui *Vf. præc.* תִּצְעִיד *gradi eum facies*, ad *Deum* retulerat, תִּשְׁכֹּן defecit ad aliquem præsentium, cui insinuetur, *Habitabis in tentorio ejus, quia non est ejus*; pro *si habitaveris*, tunc spargetur supra illud sulfur. Non tutum erit cuiquam, in improbi sedes succedere. Utinam

nam clari *Critici* non tenues sæpe scintillas, pro vero lumine in publicum mitterent: nam & tale est, quod Cl. *Cler.* dedit, *Habitat in tentorio ejus is cui non est relictum; qui ejus heres & successor jure non erat; quasi ejus heres & successor jure non erat; quasi* *מבלי לו* esset *מבלי יורש לו*, atque ea formula id ipsum notare posset. Doctius quid, & profundius, tentatum *Coccejo*, qui *מבלי לו* capit ut *subiectum*, in casu recto, *יורש לו* *יורש לו* *יורש לו*, *Habitat in tentorio ejus non habere.* Præiverat *Theodor.* cujus est *יורש לו*. Recipi posset sat grave *יורש לו*, si *מבלי לו* scriptum esset: *מבלי* aliud infert. *Rabbino-*
rum fere insertio eadem est, quæ *Vf.* præc. *נפש* anima, *צרה* anxietas. *Ab. Es.* *חיה רעה* fera mala. Doct. *Merc.* refumit *בלהה* Terrorem, quod *Pisc. Belg. Angl.* post *R. Levi & Periz.* sequuti. His & a *Schmid.* assensum: nec ego dissentire possum, qui modo construxi *בלהה* *Terrores aggreditur*, pro *aggrediuntur.* Eadem norma elegantiore & hic, *Terrores habitat*, pro *habitanti in Tabernaculo ejus*, excellenti *Schemate*, ut illud in *Domicilium & sedem perennem diuinarum celestium* dicatur consecratum. Ad *מבלי לו* argute *Merc.*
Absque eo quod sit ejus; quia illud raptò construxit: quasi esset יורש לו. Eodem tendit *Pisc.* Alii cum *Ab. Es.* ne amplius ejus sit. Alii, ne quicquam ei supersit. Cl. *Schmid.* *Eo quod non futurus qui ipsius sit.* Applicat ad domesticos e tabernaculo ejectos *Terrores*, qui ibi *domicilium* constituit. Potuisset fortius, eo quod nemo ei sit *superfuturus*: nempe cum familia universa *internectione* deleto illi improbo: sub cujus persona *Jobum* feriri sæpius dictum. Posses quoque, ut ne ei quisquam, & quicquam, *supersit.* Ita *מבלי* *Jer. 2: 15. Zeph. 3: 6. &c.* Prius aliquid dirius spirat, ut *Deus. 28: 55. מבלי השאר לו כל* eo quod non reliquum sibi quicquam fecit. Habes Phrasin integram, unde nostra contracta. Item *Thren. 1: 4. Job. 4: 11. &c.* In eo pedem tuto figas: nisi forte arideret, *Ex internectione*, vel

ob interneccionem ipsi immixtam. *מבלי* *Substantivum* a *בלה* consumi, aboleri, dat Phrasi signata *מבלי שחת* *foveam consumptionis Esaj. 38: 17.* Id & *Bolducio* in mentem venit; quamvis pro argento mox plumbum eliquet nimis calida viri fornacula. Mitto loca male ab ipso huc detorta; præter *Esaj. 38: 17* Vide modo, quid hic delignet; *Habitabit in tabernaculo ejus ex putredine ei: supple ens, vel existens.* Intelligi vult, id quod ex putredine, & sordibus, isti tabernaculo adherentibus, produccetur; ut mures, vermes, araneæ, rane, lacerte, viperæ, basilisci &c. &c. Ad dicit *fem.* *תישכן* etiam citra illam *ellipsis* posse resolvi: *Habitatrix tabernaculi ejus, erit ex putredine illi adherente.* Digressionem subdit, de animalibus ex corruptione progenitis, ad quæ hic respiceretur; quorumque in numero censet *מבלי לו* *שעירים* *monstra* apud Prophetas memorata, ubi vastitatem regnare indicant. Qui vigilantes somniant, talia Erudito orbis persuaderi posse credunt. Ad nostram mentem *מבלי לו* erit, a *Vastitate* omnia consumente, & abolente, quæ ei immixta est, *habitabant in Tentorio ejus Terrores*; sive *Diræ*, atque *Execrationes*: quum *sama* & *sed* istius hominis publica *Abominatio* sit incubitura. Hoc jam eodem recurrit cum, propter *Nihil ipsi* reliquum factam; *interneccionem* *Domus* execrandæ abolitionem.
Ibid. Hanc diritatem cumulat sequens membrum, quod exhibet *Amanam* olim *sedem, de cælo castram, fulminibusque iræ divinæ exustam, in horrorem omnium seculorum.* Ad rem *Merc.* *Igni & sulfure cælitus demisso comburetur, ut Sodomis & Gomorræ accidit.* Ad rem quoque addit, *Non dubium quin in Jobum contorqueatur, cujus facultatum pars igni cælitus delapso sit consumta.* Nervosissime ergo hic expressum, quod *Pf. 11: 6.* inculcatur, pluribus *Pluet super improbos laqueolos, ignem, & sulfur &c.* Nempe *fulmina*, canente *Lucr. L. 6.* graves exhalant *sulfuris auras*: unde *Lucan. 7: 160.* *Ethereoque uocens sumavit sulfure ferrum.* In primis huc quadrat illud *Pers. Sat. 2: 24. 25.* *Fovemne ignovisse putas, quia, cum tonat, ocynus ilex sulfure discutitur sacro, quam tuque, domusque?* Confer quæ ibi *Magn. Casaub.* de personis, & *Locis fulguritis*, quos

וממעל 16 מתחת שרשיו יבשו וממעל
: ימל קצירו

זכרו 17

prisca religio intactos jacere volebat, unde apud eundem Satyr. notum triste evitandumque bidentzal. Sub hac amplitudine admittere possem quod Cl. Cocc. hic apposuit, spargi sulfure terram, esse, maledictione Dei fieri infrugiferam & sterilem Deut. 29: 23. & Esaj. 34: 9. quæ loca haud dubie tactione n de celo simul complectuntur. Ritum, ad quem alludi volunt nonnulli, de sparso sale non tantum, sed & sulfure, super agris vastitati perpetua damnatis, non video exemplis firmari: quamvis vel sic ad fulguritas improbi sedes esset ascendendum. Huic interpretationi se opposuit Erud. de Pined. eam cum antecedentibus non valde coherere putans. Nempe finxerat sibi Tabernaculum impii a sociis & vicinis inhabitatum: in quod proinde conflagratio illa haud quadret. Ut sulfuri sparso itaque hic locus sit, dilabitur, laudata quorundam opinione, de tetricis odoribus in funere crematis &c. ad ritum, & religionem multiplicem, lustrationum per sulfur, tum ad alia, tum ad aedes quoque expiandas; ut præcastigationem nunc adhibeat Bildadus, non prius inhabitandam fore domum improbi, quam expiata fuerit ominosa illa habitatio. Non tantam Doctrinam perdidisset ad hunc locum Vir Literatissimus, nisi Vulgatum defendere obstinasset; ab ipso Boldacio reprehensus, tanquam qui extra metas profuse disseverit. Quin Vavass. in Societate eadem nobile depingi, piceum sulfureumque imbrem hic depingi, ingenue agnovit. Hoc tamen cum priori colo, in quo ex Vulg. alios his fortunis sedibusque immisos recipit, conciliare ne tentavit quidem; perobscurum in Latino locum simpliciter passus. De cetero Allegoricum & sublimiorem sensum, de Sulfure Geberna in illis sedibus balante, quem inter alios adduxit de Pined. nolim nimis urgeri; præsertim si exponatur de præfagitione imminentis damnationis, que vivos adhuc impios nonnunquam tangat. Commodius fuisset in odore illo Sulfureo agnoscere signa non temporalis tantum, sed & æternæ maledictionis, illis in sedibus exitura; qua latitudine Sodomæ dicuntur pænam æterni ignis sustinere.

16 Deorum Radices ejus exarefient; & superne ambustus lugebit. Ramus ejus.

17 Me-

Vers. 16. Continuatür dirissima scena per imaginem Arboris de celo tactæ, sive fulguris. Eam luculentis coloribus expressam dabit Poëta Iliad. ̄. V. 414. &c.

Ὠς εἴ ἐθ' ὑπὸ μίσησ' πατρὸς Διὸς ἐξερίπῃ
δρῦς
Πρόριζος, δεινὴ δ' ἤσεισ' γίνεται ἰδμῶ
Ἐξ αὐτῆσ', ἦ εἴ' ἄπτε ἔχει φάσος, ὅσκειν ἴδματα
Ἐγγυς ἰὼν, χαλεπὸς δὲ Διὸς μεγάλῳ κτερονός.
&c. &c.

Veluti quum Jovis ictu eradicata concidit quercus, teterque ex ea sulfuris odor exhalat, audacia ei excussa qui prope est, ad durum magni Jovis fulmen. Sic Hector &c. Imitatus est Sil. L. 10: 164. &c.

Tandem cum toto cecidit grege, nomen in Umbro
Clarum, Crista, diu populo: ceu fulmine celsa
Æsculus, aut proavis ab origine cognita quercus;
Cum fumat percussa Jovi, sacrosque per ævum
Æthereo ramos populantur sulfure flammæ:
Donec victa Deo late procumbit, & omnem
Collabens operit spatioso stipite prolem.

Apparet non recte calculos posuisse, qui de agris, & hortis evastatis hic cogitarunt, inter quos Bold. In figurato aspectu, quem plerique nobiscum tenent, multi volunt Radicem esse Patrem, & Messem, sive potius Ramos, esse Filios &c. Alii Radix signat opulentiam, & Ramorum multitudo, late fufam magnificentiam. Hinc non multum abest Cocc. cui Radices sunt causa prosperitatis, & Ramorum messis, ipsa felicitas. At Merc. totum impium mavult, cum omni suo splendore, potentia, gloria; sine istis subtilitatibus. In his omnibus bonum ordinem desiderat Schmid. quod impiorum felicitas jam ante mortem, dum viverent, extincta esset, in prægressis: quodque nemo post mortem felicitate

17 Memoria ipsius periit de terra; & non nomen ei in publico.

18 Propellent eum e luce in horridam caliginem; & ex orbe habitabili abigent eum.

19 Non לא 19

tem demum suam & bona amittat. Ad justum ordinem ergo tres inducit gradus post mortem. Primo, dissipationem familiae. Secundo, habitaculum sulfure combustum. Tertio, ut pereat quicquid reliquum, i. e. memoria, & posteritas. Dein Memoriam sub messe designatam censet, posteritatem vero sub Radice: addens, se non curare, quod parentes potius sint radix filiorum: diversis enim unius similitudinis esse applicationes. Melius tamen id curasset Vir Doct. quod natura Emblematis omnino exigeret, si aliquid speciale hic intenderetur. Mihi generalis fuisse imago, quæ sub Arbore radicibus, ramisque late diffusis, vigente, depingit Improbum cum universa Domo, stirpe, propagine, opulentia, felicitate, fama etiam, & existimatione speciosissima, fulminibus maledictionis cœlestis tactum, fractum, disjectum, atque e terris erasum. Confer Malach. 4: 1. & quæ ad Cap. 5: 3. & 5. &c. ubi etiam quid קציר ex nostra mente nunc designet, reperietur. Thema מלל alibi illustratum. Ceterum ordo ille, tresque gradus calamitatis post mortem, quos hic videt Schmid. non valde feliciter sunt digesti.

Vers. 17. Huic gravissime internecioni commode subnectitur, memoriam quoque improbi illius, antea celebratissimi, fore abolendam e terris; vel & perpetua infamia notandam. In posteriore membro על פני חוץ a quibusdam relatum ad terram externam, & peregrinam, quæ opponatur ארץ terra habitationis. Accessit Schmid. latius ארץ extendens ad Terram patriam. Sed vel sic nimis ea angusta; nam quum alicujus memoria e terra dicitur periisse, nemo vel sedem habitationis, vel Patriam tantum, intellexerit. Ergo ארץ & פני חוץ, hic orbem terræ, ejusque faciem uni-

17 זכרו-אבד מני-ארץ ולא-שם
לו על-פני-חוץ:

18 יהרפהו מאור אל-חשך וכתבל
יגדהו:

versam, ex quo amplectuntur; nisi quod posterius novam adhuc gratiam, & Emphaticam, ferat, quatenus in Plateis, foris, locisque, sub חוץ comprehensis, inest significatio Celebrantia, & gloriæ publicæ: quæ in publicam infamiam dicitur desitura. Neutro concipio מלל, qua in publico Nomen habere negatur is, cui æterna inalta est ignominia. Nec abluderet, si Non-nomen, per חוץ, directe Ignominiam exponeremus; sive Nil minus quam Nomen i. e. Dedecus sempiternum. Nota formula, לא אלה Non-Deus; לא איש Non-Vir, quam Cl. Cocc. & Vitr. multis firmanunt. Confer supra Cap. 12: 25. Non-Lucem. Ea demum Memoria periit, quæ sic periit.

Vers. 18. Sub verbo propellent nonnulli Adfectiones supplendas censent; alii Homines; alii impersonaliter ad Deum referunt, quibus eum stat Merc. ut tollent pro tolletur, Luc. 12: 20. Ad eam rationem, propelletur e luce hujus vitæ, in tenebras mortis. Addit tamen & tenebras exteriores. Posterius colon magis pertinere censet ad obscuritatem nominis, post mortem obliterandi, & non memorandi nisi in malum. Id utroque in membro unice arguet Schmid. ita feriem nectens, ut nunc demum infamia subjungatur, publice ei inurenda. Utitur Vir Doctus Excommunicationis, sive Anathematis, imagine, quam ex verbo יגדהו exsculpsit; unde יגדהו Menstruata; & יגדהו apud Judeos pro Excommunicatione. Amplecterer si יגדהו extaret, a יגדהו: nunc יגדהו ex יגדהו, requirit potius Thema יגדהו fugit; ut sit facient fugere, vel abigent eum. Cl. Cocc. pro יגדהו positum vult a יגדהו; quod non opus:

19 לא נין לו ולא נכר בעמו
ואין שריר במגוריו :

19 Non filius ei, neque nepos in populo ejus: nullusque superstes in ejus territoriis.

על- 20

20 Su-

unde & ipse in *Lex.* ad נָדַר revocavit. Dubitat quoque : *עמו* an non נָדַר potius ad idem נָדַר pertineat; quod *Originum* liberiori

spatio reservandum. Istud abigent eum a *Cocce.* ad deportationem, sive pulsionem in exilium, refertur; ut prius ad detrusionem in carcerem: quasi hic ageretur de pœna & vindicta humana, sceleribus annexa. Mox tamen ad *Vindictam* Divinam, sensu sublimiore, applicat, qua *Improbi* omnes in tenebras exteriores detru-di dicantur. Meo judicio nimis sollicitè finitur, quod finibus inclusum noluit *Bildadus.* Utique nimis angustum, quod *Schmid.* cui consona habet *Cler.* solam infamiam admittat. Simplex amissio vite, quam in priori membro volebat *Merc.* etiam non satisfacit. *Carcer* & *Exilium* proprie dictum minus quadrant: improprie *Tenebras exteriores*, & amandationem ad inferos includi posse concedo, ita tamen ut amplior conspectus phrasi haud denegetur. Is exigit detrusionem ignominiosam ex omni lumine, in omnes tenebras; ac proinde cum amissione vite, fame, gloria, ac felicitatis, temporalis, & aeternæ, contraria omnia inferuntur, *Mors*, *infamia*, & opprobrium sempiternum, presentis, & futuri seculi. הָדַר istam vini grandem simul & gravem exerit *Esaj.* 22: 19. *Prov.* 10: 3. *Jer.* 46: 15. *Deut.* 9: 4. ubi notat expulsionem cum dedecore publico conjunctam; ut hominum *Anathemate* percussorum. Eandem notionem recipit יָדַר, quod est facient eum vagabundum, ex societate ejectum, & abactum, ita, ut nusquam consistere detur trepida fuga ablato. Apud Arabes

ידַר נָדַר in 2. *Conj.* exponitur inter alia *Diffamavit*, vel potius, ut *Camus* exhibet, *oppobria* & *convicia* ei *ingessit.* Proprie *Abegit* & *expulit* hominem

ingessit oppobriis. Hoc jam in *Anathemate percussum* eleganter se transferri patitur; ut sub fulmine *maledictionis divinae*, & *execrationis humanae*, improbus e terra habitabili exterminandus dicatur.

Vers. 19. Hanc exterminationem, totiusque familiae, ac gentis, internecionem, oculis porro subjectam habes; quum Ei nec *Filius*, nec *Nepos*, in populo suo superfuturus dicitur. Non possum probare distinctionem multorum, qui

עמו & *מגוריו* opponi putant, ut prius notet *Cives*, & *populum* quicum habitavit improbus: posterius *commorationem inter peregrinos*, ut sive in patria, sive in terra peregrina, versatus fuerit, inde sit extirpandus. Rectius *Merc.*

מגוריו *Commorationes*, *regiones*, *sedes*, exposuit: nec tamen usque quaque verum נָדַר signare omnem *commorationem*, sive *habitationem.* Ad scrupulum levandum observetur, hoc verbo proprie exprimi *diversationem*, sive *commorationem peregrini.* Inde latius se porrigit ad *commorationem Clientis*, sub tutela potentis patroni. Hoc occasione נָדַר denotare

و نحن الذين لا يروع
جارتنا

و بعضهم لنا قدمي صم

سماواتنا

سماواتنا

20 Super die ejus fiderati stant
Occidentales; & Orientales occu-
pant horrorem.

על-יומו נשמו אחרונים וקרמנים

אחזו שער :

21 Pro- אר 21

منعنا حمانا واستباحنا
رماحنا
حامي كل قوم مستحجبين
مراتعة

*Non nocet, quod pauciores simus; quum
Cliens noster
Nobilis sit; at Cliens plurimorum igno-
bilis.
Nobis mons est, quem insident, quos in
Clientelam suscipimus,
Inaccessus; qui aciem intuentis retundat
hebetatam.*

*At nos ii sumus, quorum non terretur
Cliens;
Quum aliis aures ad perfidiam obsur-
duerint.
Defendimus territorium nostrum; profu-
nantque bastæ nostræ
Territorium omnis populi, cujus prata clien-
tibus expetita.*

Ille Mons est imago potentie, quæ
Sacro septo suo omnes Clientes præstet tutos, &
inviolabiles. Infra ad Cap 19: 15. alia adhuc
delibabo, huc pertinentia. Vides magnifice
dictum בכנוריו in territoriis ejus, multo
cliente frequentatis. Nullus ibi foret שריר
superstes, qui avitæ patritivæ gloriæ, ac po-
tentie, vel nomen, ac umbram retineret.

Habes pro cliente גר גמי, & pro
clientelam petere استجبار in 10. conj. Si-
militer in 4. הגיר אגמי est recepit in
Clientelam, fidem, protectionem: ut in Hama-
sa iterum,

In populo ejus, non tam de populo civi-
tatis, quam de populo familie, id est numerosa
cognitione, & profapia, explicandum cen-
seam. Gentem dixere puriores Latini. Illum
usum reperies Lev. 21: 14. 15. Gen. 17: 14.
&c. &c.

وما ضربنا انا قليل
وجارنا

عزيز وجار الاكثرين
ذليل

Vers. 20. Descriptio dirissimi Excidii de-
center, clauditur, & cumulatur, per Horrorem
Publicum, universo orbi incutiendum. יום Dies
haud dubie Judicium, & Exitium, divinitus
inflatum, consignat. Monuere Merc. Pisc.
Belg. Cocc. &c. Sic Cap. 24: 1. ימיו Dies ejus,

لنا جبل بجنانه مس
نجبر
منبيع يرد الطرف وهو
كليل

pro supplicii & Calamitatibus. Et Ps. 136: 7.
Dies Hierosolymorum, pro ejus evastatione.
Item Ps. 36: 18. Videt quod veniat dies ejus:
quod huc opportune adduxit de Pined. per
Antonomasiam, pro Die interitus, quem extre-
ma calamitas reddat famosum, & nigro lapillo
notandum. Hinc discedere non debuisset
Schmid. ad totum tempus vite hunc diem ex-
tendens. Non valde etiam plausibile quod
idem Vir Doct. Priores explicet Seniores; &
Posteriores, illo improbo Junio-
res,

וזה ארץ-אלה משכנות עול וזה

21 Profecto hæ sunt sedes iniquitatem exercentis: atque hic locus illius qui Deum non cognoscit.

מקום לא-ידע אל :

res, ut omnis *etas seniorum, & juniorum*, in stuporem danda dicatur. Ad *Ordinem* ab aliis trahitur, ut sint *priores & posteriores dignitate*: quos *Merc.* jam rejecit; ipse *priores* capiens de *Æqualibus*, sive *Coævis*; & *posteriores*, de *post victuris*. Consimiliter *Cocc.* *Antecedentes* exponit de iis *qui vident & intersunt*; quibus jungantur *posteri & sequentes ætates*. Non videtur iusta oppositio. Nec legitima series *Cler.* qui dat *posteros, & majores natu*; nisi forte *minores natu* per *posteros* intellexerit, ad mentem *Schmidii*. Mihi sonantius quid suggestit vehementia *Bildadi*, qui *Theatrum totius Orbis* sibi proponens, *Occidentales & Orientales* complexus est, *Exscidii* hujus *horrore percussos*.

קדמוני & קדמון pro *Orientali* habes *Esech.* 47: 8. 18. & *Gen.* 15: 19. *Zach.* 14: 8. *Joel* 2: 20. ubi etiam אחרון pro *Occidental*; ex trito usu אחר Post, & קדם

Ante, pro *Occidente & Oriente*. Grandior cothurnus in *theatrum totius Orbis* sic se immittere solet. *Herc. Oct.* 315. *Cujus extremus Dies, primusque, laudes novit* &c. Apud *Arabes*

مشارك الارض ومغاربها

Orientalis terrarum Plage, & Occidentales. Amant quoque الغاصبي والداني

Remotum & propinquum inducere, ad simile *spectaculum* constituendum. Ea formula nil frequentius in *Hist. Tamerl.* & aliibi. Sublimius adhuc censetur *Oriens & Occidens*, cujus specimen sit ex *Diw. Hud.*

ثناء يعبه مشارق
ومغارب

Laus quam memori mente condant
Orientalis & Occidentales plagæ.

In נשמון inest *sideratio* quasi *mentis fulmine* *ictæ*; cum allusione ad *procellam fulmineam*

quæ præcessit. אחרו שער *Apprehendere horrorem*, figuratius est, & sublimius, quam *Apprehendi ab horrore*, qui etiam dicitur אחרו *corripere*, ut recte observavit *Merc.* Ad leniorem illam structuram *Cocc.* & *priores occupat horror*. In *Hebræo* tamen erat, *occupant horrorem*; quo innuitur eos *in horrorem* penitus *defixos & demersos esse*. Suspicebar aliquando אחרו hic *speciali* isto usu detatum, quo

أخذ apud *Arabes* transfertur ad *affectionem*, qua quid *coagulatur*, vel *rigescit*; ut in illo *Poëtæ*, *si lac præceperit æstus*. Sic in *Lex. Gol.* أخذ Rigor, sive *Morbus* quo corpus rigidatur. Et أخذ Med. Dam.

אחרו intransitive est *coagulatum* sicut ex *acore Lac*. Hinc existeret *Coagulantur*, vel *congelantur horrore*, secundum illud, *Dirigit, steteruntque Comæ &c. &c.* Item, ὑπὸ Νέως ἰππεύειν καὶ ἰππῆται, quæ phrasis est *Pbilon. Jud.* Posses quoque *dirigescunt*, vel *Coagulantur horrorem*; per constructionem cothurno accommodam. Nec tamen fido huic conjecturæ; & pedem potius figo in altero illo, quod ex *Jobi* 21: 6. *stabilitur, Occupat*, vel *Apprehendit, caro mea tremorem*. Anceps est *Esaï.* 13: 8. potest enim reddi *Tormina & dolores apprehendent*, یاأחרון, supple *Eos*: & potest, inverso ordine, *illi tormina & dolores apprehendent*, vel *occupabunt*: citra supplementum.

Vers. 21. Epilogus & Epiphonema. Non necesse est cum *Cl. Cocc.* inferere, *At illa sunt*, inquit, ex *Vf. præc.* personis repetitis. Ipse *Bildadus* hoc telum in caput *Jobi* torfisse censendus. Circa משכנות sedes, & מקום Locus, ambigitur, si ne *Mansio* proprie, an *Conditio*, improprie sumtis vocibus. Posterius tenent *Merc. Pisc.* &c. Prius, prælatum a *Schmid.* Ego jungenda autumarem, quæ

quæ usus Linguae hinc & hinc invitat. מקום *cum firmissimum.* In Hamasa

nempe & Locum designat ubi quis habitat, & statum in quo constitutus est. *Hijl Tamerl. p. 400.*

لاحسبن ذلك اعز اوقاتي واعلي
مقاماتي واشرف حالاتي

Reputabo hoc pretiosissimum temporum, & celsissimum locorum, & eminentissimum statuum

meorum. Et p. 411. هو لديه ذو

مكان مكن ومقام امين

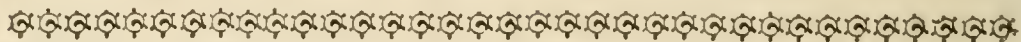
Obtinebat apud eum firmissimam sedem, & lo-

فما فوق ذلتكم ذلة
ولا تحت موضعكم موضع

*Nec supra vilitatem vestram vilitas,
Nec infra locam vestram locus est.*

جعله بمنزلة الكلب Sic *Algaz.*

Posuit eum in sede canis. Cl. Schmid. tam tenax literæ, ad figuram tamen mox relabatur, quæ sine hinc abesse nequit.

CAPUT DECIMUM NONUM.

Vers. 1. **E**T respondit Jobus,
dixitque.

2 Quousque mœrore fauciabit
animam meam; & contundetis me
verbis?

3 His זה 3

Vers. 1. Importunis instantiis, & declamationibus, supra modum fatigatus *Jobus*, non immerito Amicis exprobrat incredibilem quandam acerbitatem, per quam sine ullo commiserationis sensu calamitatem, in se atrocissimam, immane quantum irritabant, & plane intolerandam reddebant; quum manibus pedibusque obnixi contenderent, meritissimas plagas & pœnas incubare *Hypocrite*, quem tandem *Fulmen divine maledictionis terigisset*; ut *rosi terrarum Orbi*, omnibusque seculis spectaculum daret, & documentum. Hunc cumulum horroris a se remouet & repellit, sortem suam amarissimam complorando, quod cum liquidissima innocentia, in odium Deo, in horrorem hominibus, adductus, omnium telis expositus, quin iisdem plane depositus, ac confectus, jaceret. Deinde ad Amicos iterum conversus, flagrantissimo adfectu *Epistaphium* conceptissimis Verbis conscribit vivo

Vers. 1. ויען איוב ויאמר :

2 עד--אנה תוגיון נפשי והדכאוני
במלים :

sibi, ac spiranti, atque *Nobilissimum* illud *Carmen sepulcro suo insculpi* jubet; quo *virtutem illibatam*, ac *Fidem invictam*, in omnium seculorum memoria simul *insculpsit*, ac *defixit*: tandem, tandem, tamen, *bonam Causam esse Triumphaturam*; in ultimoque judicio vindicandum, atque, *inspectante toto Orbe*, *corona justitiæ donandum fore*, a Redemptore, eodemque *Judice*, humani generis, eum, qui ut *injustus*, *improbisque*, ab omnibus *condemnatus*, & in *Exemplum traductus*, fuerat.

Vers. 2. Cum stomacho redditur *Bildado* suum *עך אנה* Quousque? *תוגיון* expressi mœrore fauciatis; quia *יגון* proprie est *affectio pedis suicii serupis in calceo hærentibus*; ut alibi indicatum. Inde ad *anxiam*, & *crucibilem* valde, *solicitudinem*, animo *injectam*, transfertur. Intendit *metaphoram* alterum *תדכאון*,

3 זה עשר פעמים הכלימתי לא

תבשו תהכרו לי ;

4 ואהי

3 His decem vicibus me ignominia fregistis; non confundimini; impudenter præfracti estis mihi.

4 At

non tam obtundetis, quam contundetis, & conteretis, tanquam sub pistillo mihi toties totiesque incusso. Ex Deod. figuram a contusione granorum in moriario laudavit quoque Cocc.

Confirmat eam, quod supra de Verbo כנא prolatum, ad Cap 4: 19. p. 120.

Verf. 3. Voculam זה Pisc. Belg. Cocc. accipiunt disjunctim, Hoc tempore, Nunc,

זה; quasi Ellipsis esset, pro בזה. Cl. Nold. in Conc. partic. hunc usum multis exemplis instruxit; quæ tamen sine Ellipsi aliquid elegantius spirant, ut Gen. 31: 41. Hi mihi viginti anni sunt in domo tua: & Vs. 38. Ibid. His viginti annis ego tecum. Similiter Zach. 1: 12.

His septuaginta annis: & 7: 5. וזה שבעים Et his septuaginta annis an jejunastis mihi? Verte ibi, hoc tempore, nunc; & lentius gratiam structuræ perisse.

Nec obstat Vs. 3. Ibid. כאשר עשית זה, quod ita potius reddendum,

quemadmodum fecisti hisce quotnam annis? i. e. hisce annis bene multis. Iterum Deut. 8: 2. 4.

Hisce quadraginta annis. Id suavius quam, Nunc 40 annis; quia continuitas haud interrupta temporis tam longi in priore illo exhibetur.

Ad eam rationem reliqua rite subducta, eidem calculo respondebunt; qui & Merceri, Schmidii, aliorumque, His decem vicibus ignominia fregistis me. Sentis vim usque & usque incumbentem. In numero Denario captas vices aggressionum, & repulsionum, hæcenus factarum, censent R. Saad. Periz. &c.

Plerique malunt numerum certum pro incerto, ut septies pro sepe; & decem vicibus pro multis; Gen. 31: 7. Tetigit & Buch. Hieroz. part. 1. p. 513. ubi plura. Adi quoque Cl. de Dieu. Adde

Cl. Reimar. Præferrem, nisi זהוה paullulum ob-

staret, quod magis aptum decem congressibus, vicibusque invadendi, & refellendi, ultro citroque

continuatis. Dices Responsiones Jobi non posse imputari Amicis. Possunt utique; qui enim infontem injustissimis criminationibus ita semet defensitare cogebant, revera in his ipsis ipsum confundere & ignominia afficere quodammodo videbantur. Si subtilius judices, Hisce decem vicibus, ad solos Amicos ita referas licet, Hisce tam multis, tamque acribus, vestris in-

stantiis &c. Verbum הכלים pudore, ignominia afficere, hic, judice Schmidio, magis signat injuriam, vel calumniam. Non puteim interpretum quemquam aliud cogitasse. Sed hæc non est Emphasis, quam præ aliis sibi indicasse videbatur Vir Doctus. Nempe latitat adhuc origo Thematis כלם, quod ignominia summum gradum inferre solet. Ignominia unde fluxerit, nemini incertum; ut & dedecus. Non æque patet omnibus unde Opprobrium dictum. Contumelia est injuria profecta ab eo, qui fastu tumet & turget. Hanc proprietatem vocabulo Hebraico temere quis assignaret. Sed talia jam ingredi haud fas est. Teneant tantum tallium, vel periti, vel curiosi, verba כס sauciavit, &

כס secuit, resecuit, & quidem carnem, ad ossa usque eam deradendo.

Ibid. Obhæretur, & sudatur, ad verbum

הכרת פניהם, nisi quod derivatum inde extare videatur Esaj. 3: 9.

Ista formatio ansam dedit I. Doct. Merc. recurrendi, post Farch. ad Rad. נכר, quasi תנכרו valeret hic תנכרו, An non erubescitis, quod vos alienos exhibitis mihi? vel quasi ex הכיר agnovit, item, abnegavit, prognata

effet nova Radix הכר. Quam aliena hæc, & arcessita, nil dicere attinet. Aliquid tamen alienius adhuc inventum II. ab iis, qui,

M m m 2 no-

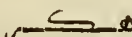
notante Merc. ex illo הכיר huic fedi inferuere, Cognoscendus vos datis, & aperte monstratis, qui sitis. Ex R. Jona III. a Merc. adductum, quod obstupescatis mihi; sub auctoritate Arabici הכיר in magno stupore. Reuera הכיר in Camuso exponitur العجب او اشد Admiratio cum stupore, vel vehementius quid. Itemque تعجب in 5. Conj. تعجب Admiracione stupuit, & attonitus fuit. Sed sensus parum liquidus, nonne erubescitis, quod stupeatis mihi? vel, de meo casu adeo sitis attoniti? Nec valde concinnum IV. quod in Juvenil. tentavi, nonne erubescitis, quod me ad stuporem redigatis? Cl. Crom. eandem ferme faciem dederat ex Hiph. V. line ellipsi, & interr. Non erubescitis, stuporem mihi incutitis, pro stuporem mihi incutere; quod in eo conatui praeferendum, ob elegantiore Arabismum in תכשו תהכרו: quamvis & illud minus quadrare censeam; etiam si תהכרו pro תהכירו; & אתי לי, nil duri haberent. VI. Cl. Coccejo nihil simplicius, aptiusque, videtur, quam ut radix illatuatur כרה fodere, folicare, unde in fut. Hiph. הכרו ex תהכרו, ut יגלה ex יהגלה. Addit vel & יהגלה. Hoc jam nimium: sic enim יהפקיר fiet יהפקיר quod in Ling. Orient. inauditum. Et unde quaeso apparet הכרה folicandi vim tenuisse? Ne folicatio quidem sit valida. Hoc sensit Cel. Interp. alio conatu כרה ma. an. li. scin. l. n. d. i. v. e. notione augens, unde viscerationem & epulum adsciscit; ut sit, an non erubescitis quod epulum faciatis de me; meisque carnibus saturemini? Tentat & tertio a כרה emere, Non pudes vos cauponari me? Hæc in Comm. quæ qui simplicia vocari queant non video. In Lex. retinetur unum

folicatis, vel pungitis me; & supponitur הכיר idein esse quod כרה quatenus fodere significat. Cl. Guff. cui Lingua Hebræa, ut sol, suis lucet radiis, הכיר conferre jubet cum נכר, Merceri opinionem recentans; vel potius alteram Forsteri a Mercero spretam: cui placitum, הכיר, ex collatione cum נכר, in suo Lexico mactare significatione appendi, seque cognoscendum præbendi. Sed mirare mihi Avenarii acumen, cui VII. הכיר valet Asper, Agrestis fuit, rustice & parum civiliter adversatus fuit alteri. Hoc elicit ex cognato אכר agricola; & אכר; quin & Agrestis Latinorum; prout ex omni Ligno Mercurium conficere callet. Apud Merc. VIII. nonnulli subsannandi notionem, ex Arabico fonte, attulerunt; quam, si Schradii regula valeat, nullo jure respuas. Hæc est, videntur quid contextus velit. Sed quam manca sit Regula, vel hinc condiscas. Non reperio quoque subsannationem istam sub הכיר. Respexisse potuerunt ad הגר futillia, & del'ra loqui, instar ægrotantis. Alcor. Sur. 23. 67. הגרון in turba noctu consubulantes futilla loquebamini. Agitur de verbis remerariis, & impiis, contra Alcoranum, ac Muhammedem, effutitis. Ab eadem Radice Codare. IX. in medium dedit, tanquam extraneum rejicere, resurgere, abhorre. Denique X. est sententia plurimorum, obfirmatam cordis & faciei duritiem denotari; quod ex הכרת פנים Esaj. 3: 9. tam plausibile, ut merito plerasque versiones occupavit post Pagn. & Merc. Depingitur ibi perfricta atque impudentissima frons, quam & huic loco accommodatissimam esse, commouit Cl. Vit. Eam vim auctoritate Arabum confirmatum iussit Patrem suum tradit Kimch. in L. R. apud quos הכיר sit עזות כנים impudentia frontis obdurata. Cl. Cler. hanc

4 ואף־אמנם שגיתי אתי תלך
 משוגתי ;
 5 אמ־

4 At etiam revera erraverim :
 mecum pernoctet error meus :

5 An

hanc significationem a *Lexicogr. Arab.* non indicari, annotavit : Ei tamen acquiescendum censet, donec melius adferatur. Idem & ego notaveram in *Juvenil.* addens, *vestigium* ejus comparare in altera potestate, quam *Arabes* exhibuere. Hoc ut melius & plenius nunc percipiatur ; sciendum *stuporis admirabundi*, sive *attoniti*, potestatem, esse *secundariam* ; ut & alteram, *correctus fuit somno. Dormitavit.* Hæc duo uno ex fonte manasse, dubitari non debet. Illa *primaria* significatio, quæ *stuporem mentis*, itemque *stuporem corporis*, *profundo somno* correpti, dedit, videtur fuisse *obriguit, dirigit*, vel tale quid. Jam vero *obriguisse* etiam recte dicantur illi, qui cum *corde lapideo frontem quasi ferream* præferunt. Cl. *Schmidio* interrogationem haud admittenti assenserim. Sic erit, *Non confundimini ; obrigustis mihi, fronte, & corde, durissimi, inflexibiles, insensibiles.* Aliquid forte profectum in significatione fugitiva eruenda. Eam omni dubitationi exinet, qui *Originem* & clariorem in diem educere poterit ; de quo haud desperandum.

Vers. 4. Nexus paulo obscurior. Per concessionem ita capit *Merc. Erraverim sane : mecum muneat error meus. Sinite me luere penas erroris mei ; & desinite me maledictis proscindere.* Dubitat tamen, an malit, *Mecum manebit* &c. *Ego puniar ; non vos.* Eadem dubitatio *Cocc.* distinct, qui tamen posterius præponit, in hunc sensum molliorem, *Non præjudicabit alteri mea opinio ; neminique nocebit, nisi mihi soli.* Sed vide an satis verum, nemini *nocuumum* fuisse errorem *Jobi*, si revera erronea de Dei viis *judicia* promississet ? Non tam exigua viri auctoritas, vel ipso *judice. Merceri* illud, *Ego puniar* &c. nimis præsertum, & contumax ; quod quum illi *expositioni* objectum esset a *Nachmanide*, ipse in *contumacius* quid ivit, & *Mecum manebit error meus*, explicuit, *non propter vos ab opinione mea discedam.* Id jam *Inipientis* esset ; quamvis nec præcedens a nota illa liberum. *Remissius R. Periz.* & humanius, *Esto erraverim ; sinite errorem apud me meum pernoctare ;*

neque eum tam cupide divulgare & propagare in meum dedecus. Nec hoc tamen satis plenum ; aut Amicis de nimia acerbitate convincendis idoneum. Multo minus satisfacit, quod simili firme ratione adfert de *Pixel.* si erravi forte in verbis, mecum moeretur ille error ; non vagetur in ore aliorum ; non profertur in publicum ; sed vestra caritas operiat multitudinem peccatorum meorum. Quorsam *Corduc.* deflexit, ad *Vf.* seq. dabo. Non longe a vero abesse reor *Schmidium* ita *Vf.* hunc cum seq. copulantem. At revera etiam erraverim ; & commoretur adhuc error meus apud me : num vero vos adversus me efferetis vos ; & arguetis ignominiam meam ? Id declarat, *Esto sim talis, qualem vos me dicitis ; erraverim graviter : commoretur quoque etiamnum error meus apud me, neque eum correxerim. Quid tum ? Vestrumne propterea erit, me tam acerbè exagitare, ac non potius mihi condolare, qui tantopere a Deo adfligat ? Sufficeret a Deo me adfligi : neque afflictionem meam augere deberetis.* Eodem & *Junium* collineasse ingenue admonet. De verbis illius *Paraphraseos* cavere nolim. Sensus ipse videtur satis congruus, *Esto sim talis, vel improbus, vel Hypocrita ; mihi tamen istius Hypocriseos haud conscius ; ita ut error ille me etiamnum teneat, meoque in sinu pernoctet ; an vobis propterea, Amicis intimis, Amico semet decipienti insultare fas fuerit : deque ejus ruina & excidio quasi tropæum erigere ? Posses quoque lenius adhuc illud *Erraverim* interpretari, aliquid impatientius ex ore vi dolorum emiserim, meamque justitiam nimis animose defenderit : an inde Legitima vobis *Causa nata, ad Amicum vestrum pro improbo, & perditissimo, omnibus diris & execrationibus onerandam ?* Ex verbis utique *Jobi* ejus *perditissimam & contumacissimam Hypocrisim* elucere dixerat *Elphazus Cap. 15: 5. 6.* Vide & *Cap. 11: 2. 3.* nec non *18: 2. &c. &c.* Huic interpretationi lumen & robur addent quæ *Vf. 5.* subnectentur. Hic tamen moneo, non obstare nostræ sententiæ Copulam ante *וְאִם* omisam ; unde Cl. *J. H. Michael.* colligit *Apodosis* hoc ipso versu contineri : quid enim frequentius illa ommissione in hoc Libro ? Vide*

5 An revera contra me efferetis vos; & argutabimini super me opprobrium meum?

אם-אמנם עלי הגדילו ותוכיחו עלי חרפתי :

6 Nof- 6 דע--

de *Vf.* præc. & 18: 9. 15. & 17: 11. & 15: 14. & 13: 18. &c. in quibus omnibus *Alyndeton* singularem fert *Euphasin*, quam & hic sentire est: *Erraverim; pernoctes* quin imo *Error meus mecum*. Apud Arabes venuste *noctū factum* dicitur, quod *inconsideratum*, & male meditatū. Doceret *Tauriz.* ad *Hamasa*.

يقولون لما لم يعمل بحسن تدبر هذا الامر قدس باطل ومنه قوله تعالى بيت طايغة منهم فس الذي تقول

Dicunt de re haud bene perpensa, eam noctū esse decretam, unde & in *Alcorano*; pars eorum noctū aliud perpendit, quam tu dicis. Respicit *Suras.* 4: 83. 108. Ad eam rationem pernoctans apud aliquem error, duplicem exeret elegantiam; alteram quæ stylo sublimiori, alteram quæ Arabie debeatur genio. *Cothurnus* dat *ξωωλιζεις*, & *ξωωικεις*, in iis quæ alicujus animo & adfectui alius infelere. Hac ausa *Æsch.* in *Prom.* 250.

Τυφλὰς ἰν' αὐτοῖς ἰλιθὺς κερπίουσα

Cæcas in ipsis spes feci habitare.

Ad quam faciem *Fer.* 4: 14. Quousque *תלין* pernoctare facies in medio tui cogitationes unitatis tue? Posses etiam, pernoctabunt cogitationes ille? Id forte elegantius. Certe cum usu verbi conjunctius.

Vers. 5. Magna hic fluctuatio circa seriem. *Codurc.* ad *Vf.* 4. annotavit, illum, & tres sequentes, secus, quam par fuit, *versos*, & in alienam sententiam detortos, omnia, alioqui planissima, fecisse *salebrosa*. Contendit autem mentem *Jobi* huc redire, merito *Amicus* in se insurgere, si sceleris convictus veneatur: nunc vero se innocentem de injuria sibi illata conqueri.

Hoc cum exculpfisse putem ex nostro אמנם Vere; & videtur periodum ita concepisse; At

vere erraverim &c. Tum & vere contra me efferetis vos, in meque invokimini, ut improbum. Hic ad spectus *Vavassori* commodus, mihi quidem haud adeo ridet, quod nimis remissa esset illa *Concessio*. Non satis etiam accommodatus est ad usum אמן; nisi stectas

in vim asseverationis, ut sit, *profecto* vere efferetis vos contra me &c. &c. quod voluisse *Jobum* non est verisimile. Non immerito tamen *Salebrosus* dixerat *Codurc.* quod alii *Interp.* exhibuere, si vero efferetis vos contra me, & arguitis adversus me probum meum; scitote Deum me perverisse &c. Hoc est, secundum *Merc.* Deum, non me, accusate, qui me immerentem evertit, & afflixit, &c. &c. Subscriptum a plurimis: *Coc.* quoque huc concedente: itemque *Cler.* Vereor ne sensus ille jaceat non tantum, sed & hiet: si me arguitis improbum, quod calamitatibus hinc sim obrutus, scitote Deum mihi eas imposuisse, meque evertisse. An ergo de eo dubitatum ab Amicis? Fortius illud alterum *Merceri*, scitote quod Deus me pervertat; nec a quo jure mecum agat: sed ratiocinatio non videtur fatrotunda, & coherens. Mallem sane rotunditatem quam intra ambitum *Vf.* captarunt *R. Levi* & *Periz.* si revera vos vultis contra me efferre, at vos probate & demonstratum date contra me probum meum. Evincte me esse vera improbitatis, aut *Hypocriseos*, reum. At non is, meo judicio, *Noster*, cum virtute & justitia sua præcellentissima, qui ad talem probationem ab *Accusatoribus* exigendam se voluerit, vel & potnerit, demittere. Cum præc. *Vf.* huncce potius esse connectendum apparet; eoque tendit *Versio Tremell.* An vero contra me amplius debetis disceptare? &c. Hoc a *Cl. Schmid.* comprobatur, in sententiam *Vf.* 4. propositam. Nostra mens ibi quoque satis exposita generatim; quam nunc speciatim confirmasse juvabit. Primo itaque אמנם tam vicinum præcedenti, ut ei resonet, & respondeat, unam esse periodum arguit; At etiam revera erraverim &c. An revera contra me efferetis vos &c? An si id humano a me

6 דעו-אפו כיי-אלוה עותני ומצורו

עלי הקיף :

הן 7

7 Ec-

more commissum forte, *vestrum* quoque factum humanum erit? Secundo הגרילו huic sensu unice convenit, adfert enim insolentiam & superbiam sui elationem. Cl. Cocc. supplet vel פה os, *Ezech.* 35: 12. *Obad.* vs. 12. vel עקב *ulcem*; λακρυμ. *Pf.* 41: 10. Aptum nostro adsp. & tui: non æque aliorum. Tertio, *Arguetis contra me ignominiam meam?* a *Merc.* alit. que declaratum, *me impium esse colligitis.* Minus dextre *Schmid.* num arguetis me ita, ut pudesciat me; *meumque errorem, quasi summum pudorem, mihi exprobrabitis?* Forte plus sensit *Vir. Doct.* quam expressit. Nos malumus, *Et arguetis super me opprobrium meum?* Hoc est, an amice, quin imo an humane, a vobis factum, quod omni visu evincere moliamini, me esse caput improbum, meritiſſimus luens pœnas, in *Exemplum* totius Orbis; æternoque opprobrio obrui digniſſimum. Concisa formula הוכיח עליו חרפתו *Arguit super eo opprobrium ejus, pro demonstravit eum opprobrio æterno cumulandum, & pro Exemplo justitiæ Divinæ prostituendum esse.* Summa huc redit. *Quid tandem tam atrox a me commissum, quod vos tam atrociam de me, & super me, statuere cogat? si ore, vel more forte, errarim; si reus sum ignoti criminis, & non immerito, quando ita vobis placet, plectar; humanius utique fuisset meo Casui indolere, quam Insultare, de eoque quasi triumphare.*

Vers. 6. Hæc cum *Vs.* 5. non esse connexa in unam periodum satis nunc credo liquere. Ne quidem accedere possum *Schmidio*, ita seriem proſequenti, *Condolere potius mihi debetis, & Agnoscere, quod non ex malitia, sed ex infirmitate erraverim, & adhuc errorem; quam infirmitatem ingens illa, qua premor, adſtictio mihi conciliavit.* In hanc mentem flectit Verbum עותני *pervertit me, i. e. fecit perversum; fecit ut perverse agerem; sive, ex hoc facto Dei infirmitas mea occasionem peccandi accepit.* Quin & in altero membro as-

6 Noscite jam nunc quod Deus me perverterit; & rete suum circumdederit mihi.

sumfit, *Rete suum circumdedit mihi, per quod infirmitas carnis meæ peccat.* Jam credas Cl. *Schmidium* contentem facere reum; qui peccata & errores suos excusari velit tamen, ex eo, quod Deus ipse occasionem peccandi dederit per *seviſſimas adſtictiones.* Talia in *Calvinianis* ipse acriter taxasset. Sed scias eum omnia hæc tantum ex *Concessione* dicta velle; per quam huic versui nervus inciditur omnis. Vide modo paraphrasin, *si utique graviter errasserat hæcenus in sermonibus, non tamen statim deberetis ea in pessimam partem interpretari, quasi ex malitioso animo profecta essent mea verba, sed ea potius infirmitati humanæ adscribere; quæ ideo impegit, quod adeo graviter adſtictus sum.* Hæc interpretatio plus vitii habet, quam reliquæ omnes: nam עותני Aliis veri quid infert, ut valeat vel, *subvertit me, & fortunis evertit;* vel, *pervertit meum jus;* non æquo jure adſixit me, ut *Hieron.* dedit. Id mox plenius percipietur. Nunc attende, quo processerit *Schmidius*, istud עותני ex concessione solummodo positum censens, pro, *Deus me perversum fecit, si erraverim in sermonibus;* quo pacto in hac sede plane evertitur, atque in nudam suppositiunculam evanescit, quod *gravissimam* continet positionem, verbum עות, peculiare examen sibi deponens; quod inde *seq. Vs.* ut & reliqua series, pendeat, in qua non felicissime versatum esse *Virum Doctum* reperietur; quia id quod omnia sustinebat, infeliciter subdixerat sibi ipsi; quantumvis in *Lutheri* auctoritatem recumbere potuisset.

Ibid. Nempe *Megalander* עותני non dubitavit vertere, *Deus injuriam mihi facit.* Præter *Vulgatum* modo adductum, *Rabbinus*, alioſque e *Noſtris*, ita sentientes, dabit *Schmid.* repellens a *Luthero* illud incantum, quod ei tribuerat *Cocc.* cui placuit, *Deus curvavit me;* quique contendit non de jure loqui *Jobum*, sed de statu adſtictissimo, in quo sit & maneat ita curvatus, ut plane erigi non queat.

Idem

Idem in notis Doct. Belg. extat, qui tamen in maluere in versionem recipere, *evertit me*. Apud Merc. bifariam exponitur; vel, *pervertit rerum mearum statum*; vel, *pervertit jus meum*. Addit, *utrumque verbo Hebraico posse includi*. Non repugno, quippe qui *geminatam* unius verbi *notionem*, suaviter *concinentem*, a Scriptoribus sacris juxta, ac profanis, adamari, ex professo alibi ostenderit. Si tamen alterutrum sit eligendum, absque ulla dubitatione amplectar *pervertit me*, sive *jus meum*: nec metum *incante* id factum dici posse, quum longe *graviora* antecesserint in *Jobi* disputationibus: quumque dicere ausim, *sensum* sine illa *perversione* *Jaris Jobei* haud *consistere* posse. Ipse *Cocc.* fatetur *עוֹת אָרָם* alias *distorsionem* ab *aquo* & *recto* significare, ut *Thren.* 3:

36. עוֹת אָרָם בְּרִיכוֹ *Curvare hominem in Lite sua*, pro *jus ejus pervertere*. Adde *Amos.* 8: 5. *Job.* 8: 3. & 34: 12. ubi contra *Jobum* acriter negatur Deum *Curvare* sive *pervertere* *judicium*. Quid ergo *ambigitur* an *Jobus* id *dixerit*, quod *disertis* verbis eum *dixisse* dicunt *Amici*? Nisi *magnorum virorum* acies saepe *lassa* conniveret, excusari vix posset *Cl. Cocc.* reprehendens eos interpretes, qui putant *Jobum* in *his querimoniis immodicum* fuisse. Si hoc *verum* non est, jam *nulla* nostra, *nulla* *omnis* in *Jobum* *commentatio*; *nulla* *acris* illa *censura*, ab *Elihu* in *Jobum* *directa*; *nulla* *denique* *Dei* *ipsius* *apparitio*, *Jobum* ad *meliorem* *mentem* *revocantis*. Hæc ideo paulo *fortius*, quam *soleo*, quia & *aliis* *Viris Doctis* *hic* *incussa* *religio*, qua *sensum* *huncce* *proscriperunt*. Audi *Cl. Crom.* qui a

عَوِيءٌ clamavit, non *facili* *Minerva*, *extundens*, *Deus* *clamare* *me* *fecit*; vel *Deus* *conclamavit* *adversum* *me* *infortunia*, *subdit*; *sane* *malim* *omnes* *alias* *expositiones*, *quam* *illam*; *Deus* *inique* *meum* *egit*; vel *perverse* *agere* *me* *fecit*; *hanc* *enim* *omnes* *pix* *aures* *abhorrent*: *nec* *dubium* *quin* *abhorrueris* *Jobus* *toto* *corde*. *Nimis* *calide* *dicam*? an *frigide*? quod in *altuantissimos* *Jobi* *dolores* *se* *tota* *mente*, & *cogitatione*, *non* *imittant* *homines* *Eruditi*; quodque *nimis* *extendant*, quæ *Jobus* *ad* *presentem* *suam* *Causam* *voluit* *restricta*. *Non* *mirum* *Hodiernis* *id* *committere*, quod *ab* *ipsis* *Sæcularibus* *fuisse* *commissum* *sæpe* *indicavi*. Et

illos utique tam *dura dicta* *ad* *tantam* *asperitatem* *provocarunt*; qua *non* *contentus* *Noster*, *repetit*, quod *supra* *toties* *diserte*, & *libere*, *enunciarat*; idque *nunc* *tandem* *ab* *Amicis* *suis* *agnosci* *seum*, *liberius* *adhuc*, & *animosius*, *postulat*.

Ibid. En *tandem* *nexus* *promptam*, ni *calculus* *fallit*, *rationem*. *Agnoscite*, *porius*, *O* *acerrimi* *Censores*, & *Judices*, *Agnoscite*, idque *ut* *ego* *pro* *certo* *scio* & *teneo*, *inecum* *teneat* *ac* *scivote*, quod *Deus* *perverterit* *me*, *meumque* *mibi* *jus*, in *hac* *presenti* *Causa*, *curvaverit*; qui *me* *ut* *improbum* *prostituit*, atque *in* *Fx* *implum* *traducit*; quum *probitus* *meæ* *Testem* *Eum*, atque *annuem*, *citare*, & *possim*, & *ausim*. Hoc *sæpe* *facit* *taille* *Nostri* *jam* *vidimus*; atque *deinceps* *adhuc* *videbimus*. *Immodicum* *esse*, cum *Elihu*, *ipsum* *hocce* *potissimum* *ursaro*, *omnino* *teneamus*: sed *blasphemum*, aut *tales*, quod a *Jobi* *pietate* *abhorret*, *negamus*; quum *Deus* *ipse* *bonæ* *Viri* *Causæ* *hanc* *vehementiam* *donaverit*; atque *paterna* *Clementia* *eam* *excusarit*. *Id* *aliquoties* *discussum*, *repetere* *nil* *attinet*.

Ibid. *Non* *possum*, quia *Cl. Remaro* *debitum* *impertiam* *honorem*. *Ejus* *Eruditiss.* & *Solidiss.* *Paraphrasis*, cum *optimæ* *frugis* *Notis*, quibus *Novam* *Jobi* *Versionem*, *illustrationemque*, *Germanice* a *J. A. Hoffmanno* *conceptam*, in *diis* *luminis* *oras* *emissit*, hoc *ipso* *tempore* *ad* *manus* *meas* *pervenit*; a *Celeb.* & *Venerando* *Antistite*, *Orbisque* *Literati* *Lumine*, *J. Ch. Wolfio*, *ad* *me* *transmissa*. In *ea* *Vj.* *huncce* *ita* *declarari* *video*: *Agnoscite* *quæso* *Deum* *pro* *imperferutabili* *sua* *voluntate*, & *potestate*, *per* *quam* *probi* *simul* *improbique* *unum* *Ei* *sunt*, *me*, *meumque* *statum*, *sic* *subvertisse*: *meque* *suo* *Reti*, *quod* *effugi* *nequit*, *circumdedisse*, atque *in* *exilium* *traxisse*. In *Notis* *subnectitur*, *citata* *pericope* *Cap.* 9: 19 24. *ad* *quam* *respiciatur*, *se* *fateri* *Jobum* *in* *hisce* *fuisse* *immodicum*, *sed* *se* *cujusque* *verba* *ad* *cujusque* *sensum*, *ac* *conceptum*, *debere* *dijudicare*; quemadmodum *vel* *Platonici*, *vel* *Stoici*, *vel* *Lutherani*, *vel* *Calvinistæ*, *sermonem* *de* *Deo*, *secundum* *Systema* *cujusque* *accipere* *teneatur*. *Jobi* *autem* *argumentum* *illuc* *tendere*, *ut* *ad* *comiserationem* *permoveat* *Amicos* *Vj.* 21. & *seq.* *idque* *ex* *sensu*, *quem* *de* *Deo* *fovebat*: quod *Deus* *ipsum*, *tanquam* *Absolutus* *Dominus* *subvertisset*: *Cujus* *absolutæ* *potestati* *Amici*, *æque* *ac* *ipse*, *essent* *obnoxii*. *Cordate* *profeto*, atque *ut* *debet* *Commentatorem*, qui

7 הן אצעק חמס ולא אענה אשוע

7 Ecce clamo violentiam, & non
fero responsum: quiritor, & nullum
est judicium.

ואין משפט :

8 ארחי

8 Iter

veritati servivisse, veram ducit Libertatem. Retinet quidem Vir Doctiss. subvertit me, meumque statum, sed ita, ut simul Jus Viri eversum fortissime urgeat, ac proinde duplicem vim verbi cum Mercero haud obscure amplectatur.

Ibid. Vix jam opus de altera figura aliquid superaddere. Contemplatori illi Mystico, qui in præcedenti verbo subversionem salutarem; in Reti autem circumdato, singularem Dei protectionem, & custodiam, reperire potuit, suas speculationes, cum Cl. Reimaro, & permittimus, & remittimus. Nobis nullum dubium, quin Rete sit imago calamitatum ineluctabilium, & quidem talium quas Deus solet immittere ad pœnam, & vindictam criminum graviorum. Verbum הקיה hic opportunissimum esse, percipias ex iis quæ ad Cap. 1: 5. prolata, ubi cernes Orbem undique nexum, & in se apte & arte redentem. A venatione translatum; & quidem violentiore illa, in qua indagine, & formidine, late circumfusa, quicquid est ferarum in aliqua regione, clauditur, ad incitas redigitur, telisque tandem configitur. Ex Cap. 16: 13. &c. istam imaginem repetas velim; simulque conferas luculentissimam descriptionem talis Venationis in Hist. Tamerl. p. 416. 417. ubi inter alia notabis, Quumque circum feras jam in orbem coisset indago fraudis & perniciæ &c. atque ille in trepidissimam consternationem conjecit, tumultuantur &c. Jussit tympana pulsari, tubasque inflari & buccinas &c. quo sonitu audito, terroreque incusso, ferarum vires cadere, renesque diffinâi capere, &c. Ventum deinde ad telorum jaculationes, pro arbitrio figente, & conficiente suam prædam, non jam virorum, sed puerorum, multitudinem; dum filiolos filiorum, purpuratorumque suorum, inter risum, jocumque, in feris necandis præludere hortabatur Tamerlaues majori illi venationi, quam ipse exercuerat, Terrorem nominis sui per orbem terrarum circumferendo, & fortissimos quosque cassibus suis circumretiendo. In nostro הקיה similis indagi-

nis significationem olim refedisse, arguere vi-

detur singularis illa vis derivati وقبيفة

וקיפה forma part. pass. apud Gjeub.

الوقبيفة الوعل تاجبفه الكلاب

والرمباة التي صخرة فلا

يمكنه ان ينزل حثني

يصصان قال

فلا تحسبني شحمة من

وقبيفة

مطرده مما يصصدي

سلفح

Wakyfa vocatur rupicapra quam adigunt canes, & jaculatores, ad petram; unde effugere nequeat; sed in prædam venantibus cedit. Ait nonnemo

Ne putes me esse pulpam Wakyfe

Ad incitas propulsa; quam venetur tibi prestrenuus.

Cave putes ad Rupicapram tantum pertinere hoc Epitheton: complectitur enim omnem venationem, ac prædam, sic inclusam, ut necesse effugere non queat. Hanc eximiam potestatem in הקיה nunc captatam, non est cur dubitetur; quum vel citra hanc disertam auctoritatem series eandem exposcat.

Vers. 7. Hunc hostilem impetum, & venatum vehementem, quo innocens, & aliam sortem promeritus, indefinenter premebatur, designat per חמס violentiam, sive crudam;

duramque, injuriam. Prudenter causam primam cum secundis sociarunt Doctiss. Belgæ,

Nh u cum

8 Iter meum præcepit, ne pertranseam; & super via mea munita caliginem horridam ponit.

8 ארחי גרר ולא אינכור ועל-נהיכה

חשך ישים :

9 Glo- כבורי 9

eum *Pisc. Merc. &c.* Cl. *Cocc.* distinxit, primum colon, inquit, refero ad *Causas secundas afflictionis*. Si clamet ad Deum super vi *Satanæ*, & hominum; nec *Satanas* coercetur; neque in homines vindicatur. *Alienum colon* refero etiam ad Deum ipsum &c. Multa officiant huic distinctioni, quæ peritis non diffido sponte occursura. Eam tamen arguet Cl. *Schmid.* primo, quod si contra Deum super violentia clamasset *Noster*, jam errasset, quum tamen occasionem erroris tantum exponat si utique erraverit. Secundo, quod ad Deum, super violentia, clamet; non facturus, si ipsum Deum accusaret. Tertio, quod *Judicium petat*, i. e. *vindictam*, quam utique Deus a se ipso sumere nequeat. Concludit, clamasse ergo *Jobum* super vi illata a vicinis, contra fidem pacis; cum quibus alia concurrerint, ab Amicis, & Domesticis, profecta. Prior argutiola refutata ad *Is.* præc. Duas postea iores rationes enervabunt ea, quæ ad *Cap. 16. 18. 21.* exhibui. Qui in *Adjectum Jobi* mecum detendit, nullus ambiget, quin sub *חיים* comprehendatur quicquid *Calamitatum* Nostro incunkebat, usque & usque crudescens, Eumque sub infamia publica sepelire, & extinguere, minitans. Jam clamor contra ipsum Deum propterea motus, & imploratio vindictæ, id est *desertionis*, & *Liberationis*, ex hisce malis, ad Deum directa, ex omni utique non versu tantum, sed & verbo, retonat; ut mirum sit alibi querelas illas quæri, quæ recentes in auribus versantur. An non in iis cum Deo potissimum expostulat *Noster*? Hoc ergo est *אצעק* *Oppressus* clamor vim mihi fieri, & violentiam; atque in tempestatem querelarum prorumpo. Tanta residet vis sub *צעק*, *αὐτοπαῖς*, *ἰσχυροπαῖς*. *אשוע* *Vociferor*, *Quiritor*, ut eleganter *Cocc.* observans esse *Vociferationem* illius qui *Dei* *Hominumque* fidem implorat, ad salutem oppresso præstantiam. Amplector, atque in *Originibus* probatum dabo. Ad finem vereor ne Cl. *Schmid.* jam non labatur, sed ruat,

quum non exaudior, & negatur *judicium* mihi, se accipere ait de dilata exauditione, & *Judicio*; non de omnimoda negatione. *Meticulosa* nimis commentatio est, quæ *Jobo* ne expressissimos quidem sensus suos relinquere sustinet.

Vers. 8. Generalius hæc Emblemata referri possunt ad *Calamitatum vim*, & *molem*, undique circumvallantem, magisque ac magis effugia præcludentem. Ita fere *Merc. de Pin.*

Cocc. Schmid. Cler. Omnes. In *לא אינכור* Cl. *Schmid.* censet præterea esse *מחמתו*, ad transire nequico adjungens, sed *cadu*, & omnia sunt pejora. In hac interpretatione nihil desiderari posse videtur, quum *Figure* istæ ad *Calamitates ineluctabiles* passim applicentur. Perpende tamen mecum, an forte specialius aliquid intendatur, atque via præcepta nunc simul se extendat ad conatum, quo *Noster* perirumpere tentabat ad *Dei Tribunal*, & *Iustitiam* suæ asserere, & demonstrare in præsentia quasi *supremi* *Judicis*, vindicisque oppressorum. Utique qui hæc ad discrimen cum *Is. 6.* explicant de *Consilio*, & *moliminibus*, quibus ex *Reti* sibi circumjecto semet expedire satagebat, hunc conspectum excludere nequeunt: eumque commendare ulterius poterit via occultata & præcepta, *Cap. 3: 23.* secundum loci illius receptissimam expositionem. Conferas quoque quæ *Cap. 23.* latius distulerunt. Si in generali sensu maneat, *נהיכה* via alta, munita, regia, erit vita cum virtute, pietate, & religione, transacta; in quam spissio tenebræ iræ & maledictionis divine ingruerint. Si in specialem descendas, erit eadem vita, cum relatione ad testimonium optimæ conscientie, quæ ipsi viam altam, & aggregatam, emunitabat ad *Tribunal* ipsum summi Numinis: ad quod tamen *Nocte* & *Caligine* *Terrorum* *Ei* offusa accedere non sinebatur. *Accessus* ad *Tribunal* *Dei* *Nostro* est, demonstratio suæ *Iustitiæ*, ejusdemque publica agnitio, vel declaratio, per *vindicias* *Innocentis*, pro *Nocente* *afflicti*, & *traducti*. Relegas hic velim, quæ ad *Cap. 9: 28, 29, 30.* leguntur.

Vers.

9 כבודי מעלי הפשיט ויסר עטרת

: ראשי

10 יהצני סביב ואלך ויסע כעין

: תקותי

11 ויחר

9 Gloriam meam mihi dereptam
spoliavit: & detraxit coronam capi-
tis mei.10 Destruit me undiquaque, &
pereo: revulsitque, tanquam arbo-
rem, expectationem meam firmam.

11 Et

Vers. 9. Hunc adsp̄ctum commendabit specialior horum Emblematum enucleatio. Merc. per Gloriam generaliter intelligit opes, existimationem, splendorem, & quicquid celebrem antea reddebat Nostrum. Item Coronam capitis explicat opes, Liberos, & reliqua ornamenta. Nonnulli Coronam strictius de Majestate Regia, quorsum acclivis quoque de Pined. Alii laxius de dignitatibus & honoribus magistratus exponunt: Itemque Gloriam, Laudem sapientiæ, & prudentiæ, in fungendo. Bolduc. scivit Jobum, quum hæc diceret, nondum Regali Diademat fuisse redimitum; sed insula Sacerdotali tantum fuisse, quam sibi detractam nunc doleat, quod propter fatidissimos morbos &c. a sacerdotalis muneris exercitio impediretur. Eodem & Gloriam dereptam revocat. Cras credam. Hodie existimo, tam parum Ei rationem constare, quam illis, quibus Gloria, & Corona, est Barba, & Coma, quibus se spoliatum dicat, ob funera suorum sese radere coactus. Hoc non displicuisse videtur Pinedæ. Quid præ Mercero præstiterit Cl. Schmid. aliquid distinctius dare studens, non video. Enucleatus Coccejus, sub Gloria, præter opum abundantiam, agnoscit aliquid quo inter ceteros homines eminuerat hactenus, quod scilicet abundaret letitia, & Divino commercio. In Corona capitis recognoscit præmium victoriæ, & ornamenta laudis, dignique honoris, quæ Deus cultoribus suis promisit. Concludit, Jobum hic conqueri de Corona justitiæ sibi quodammodo de capite dejecta, & de testimonio integritatis rescisso; seque in catastra inter sceleratos prostitutum, quum ut fortis athleta præmia potius a Brakenta expectasset. Apparet, per Letitiam abundantem prioris Membri Coccejum intellexisse conscientiam Virtutis, & pietatis sincerissimæ, ejusque consolationem uberrimam. Hæc Vera & solida hominis gloria; quam nunc potissimum intentam fuisse omnia suadent, & vincunt. Re-

sumenda hic ea quæ Cap. 9: 30, 31. deploravit Noster; unde adhuc profundius in sensum viri profundissimum descendere dabitur. Non negligenda quoque vis verbi הפשיט spoliare, expoliare, & excutere nudum, derepta velut cute. Indicatum ad Cap. 1: 13. Sentis violentiam & injustam dereptionem vestimenti, & ornamenti, quo quis tanquam suo gaudebat.

Eodem tendit מעלי de super me, in quo inest extractio & excussio nudati. In יסר Removit similiter inesse violentam ablationem, imo dejectionem, bene submonuit Schmid. minute tamen suum deiecit præferens Merceri detraxit. Istam violentiam exerit הסיר 1 Sam. 17: 46. ubi de capite abscisso: & Esaj. 18: 5: &c. Adde Job. 27: 2. & 34: 5. ubi jus sibi ablatum queritur. Huic pulcherrimo sensui subscribere non dubitabis, si conferas Cap. 30: 14. Justitiam induebam, & induebat me: ut pallium, & Cidaris, jus meum. Bonis externis, & fortunæ donis fluxis, nullique propriis, non tam magnificas figuras dedisset is, qui omnium illorum amissionem forti pectore sustinuerat, non solum, sed & קבל, celsa, atque exaggerata, mente susceperat: ut ad Cap. 2: 10. visum.

Vers. 10. Mireris eandem chordam tam crebro tangi ab interpretibus. Merc. & hic reponit jacturam facultatum, si in præf. sit, destruxit me; mavult tamen in præf. destruit me, quod adhuc esset in afflictione. R. Levi refert ad facultates & liberos, cum quo stat Bold. R. Periz. speciatim ad adificia. Cl. Cocc. figurate, destruxit me ut adificium, in liberis meis, qui pars mei. Cl. Schmid. ad corporis morbos, & mala, restringit, cui latiore sensum suadere potuisset סביב circumquaque;

11 Et facit exardescere contra me nasum suum: & reputavit me sibi, sicut hostes ejus.

וַיַּחַר עָלַי אִפּוֹ וַיַּחֲשִׁבֵנִי כְּצָרָיו ;

12 Jun- יַחַר 12

in quo ipso tamen deprendit *Corpus Jobi circumcirca* & in omnibus partibus agrum atque adstrictum. Luculentius de *Pined.* Undique demolitus est me; non ex una tantum parte sum labefactatus, & expugnatus; sed undique bonis omnibus dejectus; & omnibus corporis partibus dirutus, & disruptus. Sed ne hoc quidem mentem Jobi exhaurit, qui hanc violentam destructionem sue *Fortuna, domus, & persona*, hic non nude videtur spectasse, sed in relatione ad *Pietatem* a se religiosissime cultam; & spes, opesque, quas super ea edificarat. Ait ergo, se, suaque omnia, funditus labefactata, & convulsa; ita ut que sibi super rupe immota Religionis exstruxisse videbatur, *Benedictiones Divinas* sibi, suaque domui, certa spe destinans, & promittens, ea omnia nunc destructa jaceant; &c. &c. Hoc non ultra scopum, adfectumque presentem, rapiendum. Redi ad *Cap.*

17: 11. 12-16. & videbis יַחֲזִינִי optimè in presenti efferi, ita ut futurum quoque amplectatur. Verbum יַחֲזִינִי in gravissimis minis, & subversionibus ædium, urbium, inde a fundamentis. סָבִיב circumquaque, indicat nihil non inis sedibus emotum, & susque deque versum. Grave quoque verbum אֶלֶךְ abeo, pro pereo, & quidem sine spe reditus, live restitutionis, quod *Pisc.* intendit, per, in Nihilum abire cogar. Additur in eundem sensum, adfecta alia adhuc figura, & Evellit tanquam Arborem, spem meam. Elegantius fore putabat *Pagnin.* tanquam *Arboris.* Idem יָסֵעַ dat recedere fecit, quia autumabat נָסַע proprie esse proficisci. Ad illud exemplum *Cocc.* Abegit, instar *Arboris*, expectationem meam. Sed sciendum proficisci esse secundarium, a vellendo; & fortius esse, quod *Merc. Pisc. Belg. Schmid.* &c. exprellere. Revulsit, tanquam Arborem, &c. ut spes & Expectatio Jobi comparetur cum *Arbore* florentissima, quam in medio vigore subita *Tempesta* corripuerit, atque a

Radicibus suis revulsam, prostraverit, ita ut resurgere ac restitescere nunquam queat. Diversum quid sonat spes *Arboris*; quod *Cl. Coccejum* coegit addere extra textum, *Arboris excise, que nunquam regeneratur.* Atqui *Cap.* 14: 7. etiam *Arbori excise* adhuc spes datur, fore ut repullulascat &c. &c. quum suam spem penitus evulcatam esse dicat. *Cl. Reimarum* mallet spem transplantatam a terra in cælum: quod alias durum nimis sit effatum. Sed hoc nimis mite vicissim: & duriora jam audivimus. Recte monuit *Cl. Schmid.* non intelligi spem vite eterne, quippe de qua mox egregium daturus sit confessionem. Sed non satis recte subdit, esse spem hujus vite, & restitutionis in integrum, quam *Antici* penitenti inculebant. Hanc suam spem nunquam appellasset *Noster*; quod ad *Cap.* 17: 15. discussum. Inde resumam hujus spei *Religiosie* verum ad spectum, pluribus ibi circumscriptum; ne cuiquam ullus scrupulus hæret, circa phrasas quas concitatissimus *Adfectus* animavit, & exaggeravit.

Vers. 11. Duplicem *Analysin* admittit verbum יַחַר, pro יַחֲרֶה, אַחַר exarsit; unde secundum quosdam in fut. Kal. esset, Exardescit contra me ira ejus. Quod *Merc.* notat in Kal. scribendum fuisse יַחַר, eatenus valet, quod ista forma aliquoties proflans, arguat, sæpius dictum esse יַחֲרֶה, non יַחֲרֶה in primo illo futuro: inde tamen liquido concludi nequit, alterum illud nunquam obtinuisse. Contrarium patet, ex לַחֲרוֹת, non לְחָרוֹת 2 Sam. 24: 1. & בְּחָרוֹת *Pf.* 124: 3. non בְּחָרוֹת. Extat quidem imo יַחַר, 1 Sam. 20: 7. & alibi, unde regulariter יַחַר. Liqueat utraque formatio אַחַר in usu fuisse. Malim tamen cum *Merc.* &

עלי יחד יכאו גרוריו ויסלו עלי 12

דרכס ויחנו סביב לאהלי ;

אחי 13

12 Junctim invadunt turmæ ejus ;
& aggerant contra me viam suam :
ac castra figunt circumquaque ad
tentorium meum.

13 Fra-

& plerisque, *Accendit, fecit exardescere Nasum suum adversus me.* Id vehementius. Cl. Schmid. non sine ratione vim transivitivam adhibitam censens, eam ita reddit, ut longe remissius quid exeat. *Exardescere* nempe ira Dei dicitur ei, quum ex natura justitiæ divinæ hoc fit, & Deus revera irascitur: sed quum Deus exardescere facit iram suam, tum rem esse singularis consilii, ut non puniat propter peccata gravia, sed ex occulto, paterno tamen, consilio castiget, quos gratia sua complectitur. Addit, hanc interpretationem desumimus ex, *Reputavit me sibi tanquam inimicos suos.* *Reputavit tantum; non autem revera habuit.* Belle. Sed bellissimum, quod *Mercerum* non probet, ita me dure & inclementer tractat ut si essem hostis, hac cautione munientem; Sic Caro judicat in cruce, quasi Deus nos oderit, & ut hostes infestetur. E contrario pronunciat Cl. Schmid. si uspiam in toto Libro iudicium Jobi carnale, hoc sane Capite carnale non esse: adeo ut hic respirasse sub tentationibus videatur. Præstrinxit Iplendor Confessionis inferius editæ; nec satis ad scopum, adfectumque Jobæcum, exceptæ. Pellexit deinde hæc quæstia distinctiuncula, atque, ut fit, ulterius, quam par, provexit. Nullum hic indicium *Respirationis.* Uritur, & æstuat, cum maxime, Noster, vere æstuantia fundens verba; in quibus adeo nihil remittitur, ut omnia potius intendantur. Hoc præ manibus erat Schmidio, si mansisset in *Re singularis consilii.* Nempe facit exardescere, inferre potest merum arbitriam, & absolutam voluntatem, quæ vel *Justitia reclamante* illuc procedit. Id a Jobo captatum, assèverare non ausim: sed satis tuto adfirmaverim, facit exardescere esse longe gravius, quatenus longam, & identidem incumbentem vim Nasi semet irritantis, & accendentis, ante oculos proponit, Sic tamen jam vacationem a culpa, & innocentiam suam, non obscure simul insinuatam ivisse Nostrum apparet. In posteriori membro sequendum esse *Merc.* præ Schmid. nemo ambiget, qui momenta rerum pensabit. Roget interim quis,

cur כצרויו ut Hostes suos? In singul. extulerat. Cap. 13: 24. לאיב in inimicum me reputas tibi: nunc enunciatum, non in hostem, sed tanquam hostes suos, quod & animosius, & invidiosius; quasi in uno Jobo multi forent hostes; vel potius omnium pœnæ in solum Jobum, agminibus junctis, irruerent, & incubarent.

Vers. 12. Hæc Agmina pœnarum, hostili impetu sævientia, graphice oculis subjiciuntur. גרורים Turmæ prædatrices ansam dedere nonnullis cogitandi de Sabæis & Chaldæis Cap. 1. Id nimis tenue. Literam & Figuram conjunxit de Pined. magis tamen inclinans in *Aerumnas densis cuneis immissas.* Sic & *Merc.* obtulerat *Multitudinem afflictionum turmatim irruentium.* Cl. Cocc. adjungit *Satanam, & improbos homines.* Non opus anxie definire, quod indefinite positum, omnia amplectitur. *Exercitum curarum, mœrorum, calamitatum,* stilus sublimior sponte suggerit. Comice *Aristoph.* in *Pac.* 746. ὕσχαρς ἐπέσκαλε σὶ ἐς τὰς πλεουεὶς παλῆς σερπητῆς *Flagrum invasis costas tuas multo agmine.* Graviter, & *Tragice,* *Eurip. Med.* 1185.

Διπλῶν δὲ αὐτῆς πῆμ' ἐπεσσεπύετο.
χρυσὸς μὲν ἀμφὶ κεφαλῆς κίμωνος
σομφασὶν ἰεὶ γάμοι παμφάγα πνεύς.
πύλοι δὲ λιπτοὶ, σὺν τέκτωνι δουρῆματι,
λιυκῆν ἔδαπτον σὶνέμα τ' ἐνδεδάμνον. &c.

Duplex namque malum infesto eam agmine invadebat, aurea corona capitis mittens miraculosum flumen omnia vorantis ignis, cum peplis dilaniantibus misere teneram carnem. &c. Nil

protritius inter Arabes, quorum حرب و عساكر bella mœrorum, &

Agmina atque Exercitus eorundem, supra adduxi. Nunc addo, in his Turmis prædantibus esse vim necopinata, violenta, quin &
Nn u 3 pro-

13 Fratres meos a me procul femovit; & Notores mei profecto alienati sunt a me.

13 אחי מעלי הרחיק וירעי אך

זרו מכני :

14 Pe- חרלו 14

proterve cujusdam invasionis, ac grassationis, quæ omnia sub pedibus quali proterit, ac proculcat; sine ulla misericordia. Huc pertinet medium colou, in quo verbum סלל aliis est calcare, aliis sepire, aliis sternere, aliis elevare & aggerare. Id Originibus reservandum. Ambigitur quoque an על nunc valeat contra, an super, Doct. Merc. utrumque complectitur, adversum me simulque super me, sibi viamstratam tritamque fecerunt. Cl. Schmid. non congruere censet, quod conculcatus esset Jobus, si super eo viam calcassent: & tamen idem mox ipse repouit, inducens Adstrictiones turmatim & junctis viribus tabernaculum Jobi subversuras; que ipsum, quasi obstantem, projecerint, & per ipsum, varie exulceratum, & tantum non plane conculcatum, viam sibi fecerint, ad tabernaculum illud tandem dejiciendum, quod cum in finem obsessum tenebant. Recte vero, sed & hoc ipsum jam dederat Merc. monens Metaph. esse ab urbe obsessam, quasi dicat, domum meam, id est me, qui illis ut domus, aut ut urbs quæpiam sum, unilique obsederunt, velut castris in circuitu positis, ne illis elabar. Videtur אהלי Tentorium pro persona tantum voluisse; aut pro Corpore, quod אהלי. Schmid. universam familiam, de qua exiguum quid supersit adhuc, mox morte Jobi evertendum, intelligit.

Id concinnius. Nempe אהלי Tentorium, est universus hominis status hac in terra, cum omni Re, spe, ope &c. qui status iste servari aut propagari queat. Ea granditate dictum Ps. 52: 7. יסחך מאהל. Evellat te a tentorio, i. e. ne sis tentorium, sive Domus in terris florens, ac potens. Confer Esaj. 33: 20. ubi Tison vocatur אהלי Tentorium, cujus non revelentur paxilli. Adde Job. 8: 22. Prov. 14: 11. &c. Nimis cupide Bolduc. non nisi per vim Tentorium sumi posse ait pro iis omnibus quibus domus & familia constat. Juber ergo literam tenere, fugitque in Turnis militari-

bus, גרורים, sacrorum ministros, Jobi amulos, qui ejus coetum Ecclesiasticum dissipatum & evastatum ioverint, sub specie doctrinæ sublimioris & excellentioris; ad quod facilius exequendum paulatim sibi domicilia fecerint circa tabernaculum ejus. Diceres hominem simile quid passum ab iis qui in Aulis, conscientisque, soli cupiunt regnare.

Vers. 13. Ad novam adstrictionem pergi putat Merc. quæ superioribus adhuc molestior & gravior acciderit, Amicorum, Cognatorum, & Domesticorum deserzionem. Cl. Cocc. subtiliore nexu, qui oppugnat hostilem Civitatem, inquit, socios atque amicos arcet: Deus subsidia & levamenta calamitatis non arcet, sed, quod pejus, alienat. Cl. Schmid. mallet effectum adstrictionis prioris, sive novam adstrictionem ex priori oriundam. An ergo aliud quid volebat Mercerus? Procul dubio magnitudo inauditi calamitatum insinuat, quæ effecerit, ut Jobum tanquam Fulmine adstratum omnes horruerint, quia imo ut monstrum aliquod improbitatis abominati fuerint. Redi ad ea quæ Cap.

2: 12. de verbo הרחיק notata: מעלי de super me in eundem sensum conspirat. על super adfert nonnunquam proximum accessum, nec non circumspirationem dense multitudinis, quæ confluit ad aliquem, eique imminet. מעל istius frequentie dissipacionem contra infert; secundum illud, Florentes amicorum turba circumselet: circa adstrictos ingens solitudo est.

ירעים Noscentes, forte iidem per Excellentiam, quos Notores vocat Cicero, itemque Cognitores; qui cum aliquo summam familiaritatem coluere, de eoque honestum testimonium ferre possunt inter minus notos. Hi cum Fratribus pari passu incedunt. אך זרו sane alienati sunt haud male Merc. Melius tamen Schmid. tantum aliene se gerunt. Idem observatum Coccejo, in, Omnino alienati sunt; cui etiam אכזר Crudelis, hinc conflatum, quasi

14 חרלו קרובי ומירעי שכחוני ;

15 גרי ביתי ואמהותי לזר

תחשבני נכרי הייתי בעיניהם :

16 לעברי

14 Cessant propinqui mei ; & noti mei oblivione me delerunt.

15 Peregrini domus meæ , & ancillæ meæ , pro alieno reputant me : alienigena factus sum in oculis eorum.

16 Ser-

penitus alienus. Id parum plausibile : nec plausum meruit *Jarchius*, qui & hic *voculas jungens*, dabat, *Crudeles facti sunt.* Lubicum alliterationis ad talia impellit. Sufficit *alienatio & aversatio hostilis*, quam זור sæpe infert. Origo latet sub *גרי*. Tenendum tamen, *זלי Med. Vaw*, quod est *fastidiv*, *abhorruit*, non aliunde emanasse, quam ex זור speciali illo usu, qui *Pf. 78: 30.* occurrit. Sic foret cum *tædio*, & *fastidio*, *averti*, quod vix abesse potest a *Pf 69: 9.* *Aversabilis factus sum fratribus meis.*

Vers. 14. Ambigitur ad *חרלו* sitne *desecerunt & cessarunt ab officio*, an *in totum cesarunt, & esse desierunt.* Prius tenet *Merc.* Poterius placuit *Coccejo*, quasi diceret, *olim habebam clientes, affectatores, comites. Nunc nemo ad me accedit.* Fortius *Schmid.* *Propinqui mei desierunt esse propinqui.* Intelligit *sanguine propinquos, qui se ita gesserint, ac si propinqui non essent.* Aliquid lucis fert usus *Arabum* sub *חדל Frustratus* fuit *amicum, eumque auxilio destituit.* *Ista vis secundaria ducta a flaccidum esse, flaccescere.* Inde *חודל absolute, perfidus, qui Amicum deserit, & frustratur in necessitate.*

מחדול Desertus, & proditus a suis. Ita *Cessare* apud *Latinos* est *officium prode*; quod huic sedi peropportunum.

Vers. 15. *Justus ordo servatur, quum a Fratribus, Notoribus, Propinquis, & familiariter Notis, descenditur ad Clientes.* Hos *desi-*

gnat per *גרי ביתי*, ut *insinuat* ad *Cap. 18: 19. LXX.* *גרים* habent, qui excusari possent ex *Arabum جاري Vicinus*, apud

Cl. Gol. sed scias *vicinum sub Clientelam receptum a potentiore*, in *territoriis ejus, ac latifundiis, degentem*, isto vocabulo indicari. *Vulg. dedit, inquilini domus meæ.* *Cl. Cler.* putat eos denotari *qui Jobi ædes conduxerant.* Id nimis tenue. *Merc.* intelligit *Domesticos*, itemque *alios in domo versantes, ac conviventes.* Magis ad rem observat *Schmid.* *Domum Jobi, ut viri principis, non intra unum tabernaculum coarctædam, sed accipiendam pro tota illius habitatione, in terrâ ampla, in quam proculdubio non paucos peregrinos admiserit.* *Juvabit novis exemplis Clientelas Arabie illustrasse.* *Diw. Hud.*

ولا تحسبن جاري لذي
ظل مرخة
ولا تحسبنه فتقع قاع
بقفر

Et ne putes clientem meum brevem arbuscule umbram sectari ; Neve eum reputes Fungum campestem in plano.

Sensum percipias ex hocce *Ibid.*

لقد علمت هذيل ان جاري
لهي اعلي شواهد من
قبر

16 Servum meum voco, & non respondet mihi: vel ubi ore meo supplicem me præbeo illi.

17 Spiritus meus fastiditus est uxori meæ, etiam ubi ventris mei filios comploro.

11 Etiam 18 גם

*Sane sentit Tribus Hudeil clientem meum
In supremis cacuminibus montis Tebyri positum.*

Plenius adhuc ex illo, in *Hamasa*.

فعدوا باكناني واكناف

معشري

اكن حمرنكم في المواقط

المنسلاحم

فقد اوصاني ابي ان

اضيفكم

وانهي عنكم كل

ظالم

Descendite sub alas meas; alasque gentis meæ,

Ut sim Præsidium vobis quum pugna conseritur.

Namque testamento injunxit mihi pater, ut reciperem vos hospites;

Omnemque oppressorem a vobis propulsarem.

Hoc vocant הגרה אגסר, ab הגר,

quod *Taurizius* declarat في اذخال

الجوار واضمان الذب عنه

Recipere in clientelam, & protectionem ac tutelam alicujus in se suscipere. Erud. de Pined. censet *Profelytos*, veri Dei cognitione imbu-

16 לעברי קראתי ולא יענה

כמוריפי אתחנן-לו :

17 רוחי זרה לאשתי וחנותי

לכני בטני :

tos a *Jobo*, potissimum intendi, atque hac occasione laudat fervens studium religionis propagande, quo Noster eminuerit. Id cum *Clientum* appellatione non pugnat, sed amicissime conspirat.

Ibid. Subsumitur & servile genus: ac primo quidem *Ancille* memorantur. אמהות ab

אמה cum *He Mobili* & *Radicali* ea quoque

notione servatum in *Arabia*, ubi أمه

significat *Creaturas* apud *Cl.*

Gol. rectius *famulas*: hanc enim peculiarem vim istis *Creaturis* subjecere. Scribitur etiam per *quietem tertie*, אמה, quæ *Arabibus*

מماوكة ab امي *Ult. je*, i. e.

Serva, & quidem vel *Capta*, vel *ere emta*. De origine alibi.

Vers. 16. Acceditur ad vilissimum quoque *servulum*, qui Domino vocanti ne respondere quidem dignetur, sed cum *inobedientia*, *contentionem* præ se ferat, tanquam *capitis abominandi*. In posteriore membro mallet *Schmid.* *Adæo ut ore meo rogare cogar eum, si scilicet velim qualemcumque obedientiam obtinere.* Erectius fuerit, *Etiam tum quum meomet ore ipsi supplicem fi*; quorsum & *Merc.* tendit. Alii *mediam viam* insunt: *Ore meo supplico illi*; quod tamen si expendas, ad languidulum il-

lud *Schmidii* recidet. In מו inesse suspicor

vim *blanditiarum*, a *fucato colore*, & *specie*, quæ sub particula מו contenta fuisse videtur.

Inde כמו ad *speciem* &c. &c. &c.

Vers. 17. Bono ordine; & consilio, his gradibus ad imum deductis, ascenditur ad ea *Fastidia*, que in *Naturam* vix cadunt: ut sic cumulus prægressus super imponatur. Et primo

imo quidem ipsam uxorem a se abhorruisse iudicat, phrasi satis difficili, *Spiritus alienus est uxori meae*. Plerique referunt ad *Halitum oris*, quem *aversata fuerit mulier, ob tetrum odorem*. Id *Vulg.* per inverſam ſtructuram ſic extulit, *Halitum meum exhorruit uxor mea*. Defendi utcumque poſſet per ל *nominativo ad Emphaſin præpoſitum, לאשתי זרה רוחי* uxor mea averſatur ſpiritum meum: ſed tunc מרוחי ſcriptum oportuiſſet, ut *Vf.* 13. Cl. *Cocc.* dare auſus, *anima mea putet uxori meae*; obſervans זך notare etiam *אבדנותו*, abominabile quid, *Num.* 11: 20. & *מזור* ulcus tetrum *Hof.* 5: 13. Intelligit haud dubie animam oris, quam & *Plautus* dicit *olere*. Hoc nimis anguſte ad literam & acceptum ab Interpretibus, & rejectum a *Schmidio*, quum ait, quod de *Halitu olente* adfertur non magis ad uxorem pertinere, quam ad alios, inprimis ſocios diſputantes, & propius aſſidentes. Alia ergo facie offert ipſe, *Spiritus meus alienus eſt propter uxorem meam*. Supplet מומני a me ipſo, ut ſit me, meamque vitam, *faſtidire cogor propter uxorem meam*. Jam ergo *viperam* induiſſe oportuit eam, quam *Vir Doct.* ad *Cap.* 2. non adeo malam fecerat. Dura quoque locutio, *Spiritus meus alienus eſt*, iſto ſenſu. *Alienatum uxori ſpiritum* induxit *Bolduc.* quod *Maritum* pro deliro, & amente, contemneret. Fruſtra ex *Cap.* 2: 12, 13. tam crudam interpretationem firmat; quam delirare, id eſt, extra liras ferri merito dixeris. Nihil mulieri nunc tribuitur, quo *Impietatis rea* peragi queat, quamvis & ipſam in officio ceſſaſſe certum ſit. Ut hæc ergo nimis aſpera, ita ve-reor ne molliſſi ſit, quam par, *halitus meus alienus eſt Uxori*. Cl. *Cler.* id exponit, *tam abhorret ab osculo meo, ob graveolentiam oris, quam debuiffet ab osculo alieni viri? vultue debitum conjugale denegatum*; quod & *Merc.* ex *R. Levi* attigit? Non convenit talis querela ei, qui ſe *Cadaveri* dudum aſſimilavit. Tenius quoque eſt, *Anima mea putet uxori*, quid ni enim puteret? Ait quidem de *Pined.* qualifcunq; demum halitus eſſet, uxori tamen minime alienum videri debuiffet, aut nauſeam creare; quippe quæ beneſtius credidiſſet, ut *Heironis* matrona, omnes viros ſimiliter olere: ſed hæc præſenti ſcenæ parum apta, in qua jacet

is, qui ſe *vivum funus* dixit; quique uxori non vertiſſet vitio, quod olfactu haud careret. Idem *Vir Eruditiff.* reddi poſſe cenſet, *ſpiritum meum faſtidit uxor*, pro, *me viventem faſtidit, & cupit jam e medio ſublaturum*. Ad-dit, *ſpiritum* quoque complecti vocem, *ſuſpiria, gemitus; a quibus, cum nauſea, abhorruerit uxor*. Hæc nimia iterum; & honeſtat repugnancia. Medio me tutius iturum reor; ad quod obſervo, ſub רוח hic omnino & *halitum oris, & ſpiritum vitalem*, debere comprehendendi. Sub verbo זרה alienus factus eſt *ſpiritus meus*, amplector quoque vim rei ſætidie, a qua non poſſis quin abhorreas. Ita *Ara-bes* dicunt זך מזה זמי פוע computruit os

ejus, quum nigreſcunt dentes, & anima olet. Ad eam rationem, *Computruit ſpiritus meus uxori meae*, faciles habet explicatus, ad rem facientes, *Jobique* diriffimam fortem gravantes, nec tamen uxorem nimio opere prægravantes. Prudentiſſime huc attemperata phraſis. Primo enim *Computruit ſpiritus meus uxori meae*, eſt, *Amantiſſima, tenerrime dilectæ, meque viciffim & olim, & nunc, diligens, Conjunx, non audet me propius accedere, ad alloquio me ſuo recreandum &c.* In hunc ſenſum contendas oportet, quæ ad *Cap.* 2: 13. diſputata, tum de *naturali*, tum de *reli-gioſo metu*, qui *Leproſum, cadaverofumque*; contingere prohibebat. Secundo, *Computruit ſpiritus meus uxori*, eſt, *me haud ſecus ac vivum Cadaver, jam paſi vix poteſt, mecumque, malis victa, exoptat, ut quantocius emoriar, miſerumque ſpiritum exhalem*. Habes, ſub gemino hocce adſpectu, *Patbos miſerationis pleniffimum*, quo ita officii deſerti accuſatur uxor, ut ſimul quodammodo excuſetur, culpa hujus faſtidii in caſum acerbiſſimum non obſcure rejecta, quo ea, cui *Spiritu mariti nil ſuavius antehac*, utpote ſuum cum eo *ſpiritum miſcere ſuecæ*, nunc eundem faſtidire, & abhorreere cogebatur. Agnoſcas in hac explicatione *imbecillitatem mulieris non ſane laudabilem*, quæ *Mariti miſeriam* ag-gravavit; *Impietatem, & imprecationes diras*, aut *duras*, non agnoſcas. Poſſet tamen ſuſpicio ſuboriri, ex phraſi ſic enucleata, au non & ipſa tandem uxor, inclementibus cenſuris, & judiciis Amicorum, induc-ta, inclementius de Viri virtute, & probitate, judica-

rit, eumque revera pro improbo condemnaverit; ita ut ab eo, tanquam diris cœlestibus contacto, abhorrere cœperit, nec solario, nec alloquio, nec officio, eum amplius dignata. Crescet ita crimen, necdum tamen ad impietatem exerescet. Hoc si eligas, pro, *ad me accedere non audeat*, substitue, *non erit*; & pro, *malis meis victa pene, a me plume alienata, exoptat, ut hoc onere intolerando quantocyns levetur*. Mitior sententia præferenda.

Ibid. Majus adhuc divortium opinionum circa postrema. Decem percenset de *Pined.* quarum maximam partem quoque Itruxit *Merc.* cui placuit, I. *Et gratificaber' filiis ventris mei*, hoc est, oporteret me etiam filiis meis, si quos haberem adhuc, gratificari; gratia etiam mihi a propriis liberis inveniunda fuerit; ut ab illis aliquid impetrem. Adhuc interim, an revera nulli superfuert; addit quippe; *sive quos reliquos habuerit, sive non: nam & supra non dicuntur omnes ejus filii oppressi domo collapsa.* Hoc tertio loco a *de Pined.* merito improbatum. Alii II. hos filios capiunt de *Nepotibus*, quin & *pronopotibus*; quod octavo loco idem refutat. III. Aliis referendum visum ad filios ex concubinis a *Jobo* procreatos, quæ est *Pinedæ* decima, eademque germana ac simplicissima expositio, quam pluribus prosequitur; in hunc sensum ex *LXX* expressum, *Adulor filios concubinarum mearum, iisque supplex factus sum.* IV. *Cl. Cler.* ad istam verbi formam submonet, *nil opus esse pellicibus; quod ancilla ipsa, servis Jobi collocata, dicantur ejus uterus: quia earum, & fructuum, quos utero gestura essent unquam, herus erat.* Intelligit ergo *vernas*, & *servos e servis conceptos, domique natos.* Addit, alibi quidem *הנן* esse miserari, sed hic obtinere vim *Hitp.* supplex esse, quod alioqui nulle, nisi contortæ, nascantur interpretationes. Idem hoc ex *Symm.* in sexta fide proposuerat *de Pined.* qui V. loco memorat ex *Isid. Clar.* quod *Coccejo* nostro arrisit, *Etsi orem, & miserer, per filios ventris mei: quasi diceret, Foetet uxori anima mea, etiam ubi communes nostros liberos deplero; quorum memoria ita eam adficere posse videbatur, ut nauseæ obliviscatur, vel saltem eam lenius ferat.* Aliis vicino adpectu riserat, *per communes liberos, e nobis adhuc procreandos, quod ineptum merito censet Cocce.* Hujus nec nexus, nec sensus, placet *Schmidio*, qui VI. red-

dit, *Et miserans lugeo filios ventris mei; quasi ad cumulum tristissime sortis, ac desertionis, adjiceret nunc Nolter filios nuper gravi ruina oppressos, quos etiam nunc conprolet.* Hoc quarto loco ex *Cajetano* adduxerat jam *de Pined.* & importune miserationem illam interjici pronunciaverat. Paulo asperius quidem; nec tamen ordo valde commodus, quem servatum putat *Schmid.* *Miserum a peregrinis, servis, an illis, debitum honorem non obtinere; miserius ex uxore nil nisi fastidia percipere: miserimum liberis omnibus privatum esse, & pro solatio luctum ex illis habere.* Hæc hiant; atque cum

וְנָּ Etiam *Is.* seq. male cohærent. Idem obstat VII. conatui, quo in *Juven.* exposui, *סגורן* & adfectu tenero seror erga filios ventris mei: quod & *Cl. Cromaj.* in mentem vene-

rat, ex וְנָּ *הנן* apud Arabes, paternam pietatem designante. VIII. præterire nequeo curas *Cl. Guss.* qui supplicandi notionem non concedens in *Kal.* ex forma *הנות* *Ps.* 77: 10. *Gratificari, tentat, Et mea gratificatio הנות* aliena est filiis ventris mei: *Cum ego iis gratificari volo, borrent.* Vide *Comm. L.*

H. sub *הנן* subdit. Addit IX. *si* Filios ventris mulieri magis convenire quis censeat, posse accipi in *Mimesin* uxoris *Jobi*, ut post illa, *Ha-litus meus alienus factus est uxori meæ, subsumatur, miseret me,* inquit illa, *filiorum ventris mei.* Nempe accessura negans uxor, causatur, se nolle liberos suos malis iisdem infici. Et quinam illi Filii? si enim superflites adhuc alii, his remediis, coactis sane, facile carebimus. Utique limpidius multo illud *Cocceji*, etiam tum quum filios ventris mei miseror, & conprolo.

Primaria notio verbi *הנן* est, *argutum, sirdulumque, sorum edidit e gutture.* Inde *comploravis* & *miserus* est: Item, *pietatem, gratiam, adfectum tenerrimum monstravit.* &c. Signantissime autem apud Arabes וְנָּ est *סגורן* & pietate materna, aut paternâ, commoveri. Crebrum in *Camelis*, quarum pietate in pullos nil tenerius. *Hamasâ.*

18. גם עוילים מאסר בני אקומה
ידברו בני :

18 Etiam clientes egentissimi aspernantur me: adsto, & maledicunt de me.

19 תעבוני

19 Abo-

جالت بنات الشوق يحسن
نزعاً

rae adfectum tango, sed hanc ipsam mentionem & motionem aversetur. Non esset tunc inf. in Kal. per Anom. sed *Αυλογῆς* in Pib. a

Commota sunt Cameli propensione in pullos stridulum resonantes.

חנה חני חנה ;
item inclinari tenerrimo adfectu amoris in liberos :

Ibidem perquam venuste,

فما رقت حنني ما تكس
جمالها

ros : idem cum حنن , ex alio tamen fonte. Utramque radicem summa gratia junxit Esaj. 30: 19. חנן יחנה intime miserando inclinatus propensusque erit tibi : maternis plane visceribus. Est in Hoph. יחנה ; non

Toties discessi a meis, ut non amplius stridulum plorent cameli mei.

יחן in Kal. a חנן , ut vulgo volunt. אמר & *καταστῆ* castrametationem alio flexu deduxerunt ; & מהנה nil aliud proprie quam Locus

Hoc est, occallui ad discessiones meorum, amissionesque, nec amplius eas lugere soleo obdurus. Hic vero attendas necesse est Arabismum, quo non plorant Cameli mei, valet, Ego non ploro; in qua Locutione Cameli designant Adfectum in Camelis maxime eminentem; ut tantundem sit ac, Adfectus meus tenerrimus ille, & notissimus in meos, non amplius movetur. Hæc in mediam rem nos deducere videntur; atque explicationem Cocceji confirmare. Mihi saltem ea præ reliquis adblanditur, ut paterna & materna viscera hic conjuncta inducantur, ad commiserationem uxori sciendam. Idem adspectus paulo rotundior adhuc forte reddi posset X. assumpta forma infinit. חנות, qua

καταστῆ, & καταστῆ. Si hæc Analysis recipiatur, exenti erimus scrupulo, quem accentus movet. Etenim esse Vaw conversivum præter. in fut. quod Mercero visum, ex simili formatione Exod. 33: 19. non est verisimile; quum futurum hic tam male, quam ibi optime, locatum.

Vers. 18. Vocula גם Emphasin haud attendunt, qui עוילים hic perversos, iniquos, exponunt. Et illi antea, credo, parum officiosi. Stultos, in honorem Vulgati, defensos nollem ab Erud. de Pined. atque ex rad. עול invita Lingua deductos. Plerique pueros, vel parvulos, dedere, tum ex עול infans, lactens Esaj. 49: 15. tum ex auctoritate a Rabinis veteribus producta, quod in Arabia Latentem vocent עוילה. Notio certissima ex Job. 21: 11. Apud Arabes عال est sustentavit, aluitque familiam. Item multos sustentandos habuit, numerosa familia fuit. Attingit & Cl. Crom. Ego Harir. Conf. 3. p. 138. ad hanc Radicem, ejusque convenientiam cum

עול

19 Abominantur me omnes intimi mei fodales: & quos dilexi, in me versi sunt.

20 Cuti & pelliculæ meæ adhæret os meum: & elapsus sum cum cute dentium meorum.

21 Mi-

הַתְּעוּנִי כֹל־מֵתֵי סוּרֵי וְזֶה־

אֶהְבֵּתִי נְהַפְכוּ־בִי :

20 בְּעוּרֵי וּבְבִשְׂרֵי רִבְקָה עֲצָמֵי

וְאֶת־מִלְטָה בְּעוּר שְׁנֵי :

21 חֲנָנִי

עול, stricturas exhibui, quæ majorem lucem præstare poterunt. Nunc tantum teneatur, vocabulis **عَبَّال** & **عَبَّالِيل**, a *sing.*

عَبَّال, comprehendi eos, quos quis sustentat, alitque, quibusque, quasi sarcina, est oneratus. Hoc usus Linguae ad familiam, turbamque parvulorum, potissimum adstrinxit. Sentis, non pueros, parvulosque in genere, sed, quod rem exacerbatur, turbam ab ipso dependentem, ac sustentatam, designari. Certe partic. **אֶל** aliquid inauditum hic adferre debet,

quale exisset, si servorum servarumque pueros, & vilissimam in familia turbam parvulorum intelligas, *Altiori & Hero suo probra petulantissime occinentem.*

Ibid. Nonnihil moræ objicit **אֶקוּמָה** *Surgo.* Id *Merc.* est, assurgo illis, ad eos demulcendos, mihi que conciliandos. Aliis, surgo ad castigandum eos; quos *Schmid.* secutus. Idem in *Juven.* proposui, ex **قَوِّم** correxit. Similiter *Cl. Crom.* ex **اَقَام**, item correxit, direxit. Sed utrumque transit: est, pro *st. re fecit, quod curvum erat.* Id fuisset **אֶקִימָה**

ex *Pib.* aut *Hiph.* Nil tamen impedit, quo minus *Consurgo* sit *increpantis.* Aliorum *consurgo*, & *discedo*; ut *absenti* demum *probra* sint *ingesta*, minus commodum. Commodissimum nunc ferme dixerim *Adsto*, quod & *Merc.* laudavit, ut in *praesentem*, *adstantemque*, *dicteria* jacta insinuetur.

Vers. 19. Agmen claudunt *Intimi Amici*, qui eleganter vocantur **סוּרֵי מֵתֵי סוּר** *sodales secreti*; quibus *arcana* quoque *pectus* reclusa. Ad

נהפכו זה disquiritur, sitne *sing.* sequenti *per Enallagen* enunciato; an *plur.* Prius sequutus *Merc.* Is quem dilexi, versi sum in me. *Cl. Guss.* in *Comm.* L. H. mallet, id quod diligo, obversi sunt contra me; exultans uxorem, liberosque, etiam hac vocula comprehendendi. Alienum, non una de causa. Apud *Arabes*

ذو demonstrat simul, & refert. In relativo usu notius **لِذِي**, & cum artic.

الذِي. in *plur.* **الذِينَ**.

Dubium, sitne nunc *demonstrativum*, an *relativum*. Si prius, supplendum **זה אשר**

Hic quem diligo: Posterius ad *sodales secreti* sese referret; vel & **רעים** *Amicos* subaudiret. Venustiolem censeo *demonstrationem*, sive in *plur.* *Et hi quos diligo*; sive in *sing.* *Et hic, quem diligo.* Id ita efferri potuit ad *personam* quamque *specialius* digito quasi monstrandam; *plurali* mox assumpto, quod *complures* essent. Non erraverit, qui *Amicos* collocutores, accedente forte & gestu, designari censet.

Vers. 20. Non admodum arte, & apte, cohaeret, quod *Merc.* tandem *subjungit* putet *morbi afflictionem, que ad omnia superiora accedit* &c. Minus adhuc probem nexum *de Pined.* *Tolerari*, inquit, *haec mala utcumque possent; nam foris sunt: sed intus intolerabiles dolores, & vis morbi incredibilis* &c. Atqui *abominationi* esse omnibus, a carissimisque non *remni*, sed pro *Nocente* devoveri, immane quantum omnem doloris corporei acerbiter supergreditur. *Cl. Schmid.* satis concinne in *desertionis cumulum* superaddi autumat, *Adeo ab omnibus sum derelictus, ut mihi soli sim relictus, non sanus, sed ossibus haerens.* Recte quoque monet, *si morbi afflictionem*

exponere voluisset, operosius id facturum fuisse. Suspicio est, adhuc acutius quid captatum, ex usu ambiguo verbi דבק Agglutinatum hærere, quod metaph. in Amicitia & voluntate tritum, hunc lusum non inuentum suggerere potuit, Divulsi a me omnes, ante suavi glutine juncti: unum mihi agglutinatum manet, os videlicet cuti tenacissime hærens: Vivum cadaver, divelli, & dissolvi negans. Si argutus, quam solidius, judicetur, acquiesci poterit in connexione Cl. Cocc. quæ infert Extremitatem ad quam per mala enumerata sit redactus.

Ibid. Laborat nonnihil vulgaris versio, Cui & carni meæ adhæret os meum. Id nihil aliud exprimere videtur, quam quod in fanis, & vegetis, locum quoque habet. Hinc ansa data Latino Interp. consumtis carnibus inferendi. Merc. quoque exsiccatas carnes supponit: itemque Schmid. qui summam maciem sic describi putat, ut nil nisi Cutis supersit, ossibus obducta; residua carne ita emaciata & viscida, ut ossibus adhæreat. Idem dicere voluit, quod Cocc. observans דבק esse adhærere, & quidem glutinis instar, cum lentore & visciditate putredinosa. Cl. Cler. interseruit vix, secundum illud Poetæ, vix ossibus hærere. Ad nostrum hocce propius accedit Plautinum in Capt. Macesco, consenesco, & tabesco miser. Ossa atque pellis sum misera mueritudine. Et nobis proverbiali formula nil nisi Cutis, & ossa, dicantur Cadaverosi. Hinc in Juvenil.

בשר ex usu Arabum pro pelle dedi, quæ ipsius بשרة & بشرى, idem fere, quod עור, nisi quod עור interiorem, & בשר exteriorem cuticulam designet. Gemellum Ps. 102. 6. רבקה עצמי לבשרי Agglutinatum est os meum cuticulæ meæ: non carni. Si scrupulus, a Carne discedere, ita commodius forte resolvetur, ut בשר dicamus signasse carnem extimam, & superficiem quasi corporis, quæ palpatur. Huic si agglutinata hærere ossa, extant & emineant necesse est. Lentorem viscidum lubenter quoque admitto; idque ad officium ipsorum tabidam consumptionem, ac putredinem, sic simul retulerim. A Bolduc. duo tentata. Unum, adhæsit os meum pelli meæ, quæ est caro mea. Al-

terum in pelle mea, velut in carne mea, adhæsit os meum. Hæc argutiora. Laudo tamen quod Adagium esse addiderit ex Lucr. Pellis super ossibus una: itemque ex Plauto, qui ossa atque pellis totus est, ita cura macet. Item, ordine inverso, Tber. 4: 8. Adhæsit Cutis ossi eorum: exaruit ut Lignum.

Ibid. Major obscuritas in altero; Et evasi cum pellicula dentium meorum. Id exponitur a plurimis, sola mihi cutis circum dentes reliqua: Cutis nempe gingivarum; ipsæque adeo gingivæ. Aliene Vulgat. derelicta sunt labia tantummodo circa dentes meos. Id de labris tumidis interpretatus fuerat de Pined. alii de extenuatis; sed nunc meliores, scilicet, curæ ei suggererunt Gingivas sanas & incolumes, quas verbum מלט inferat, vel & labia intacta

a Dæmone, atque illæsa; ut salvis instrumentis illis, liberam haberet loquendi facultatem, atque verbis temerariis in Deum peccaret. Hæc parum absunt a nugis, quas & ipse mox rescindit, ad tabem laborum relapsus, & mordicus defendens suum Interp. quasi Labia verius, & commodius, intellexisset, quam Gingivas. Æmulus Bolduc. audet, Evasi in pelle dentium: pro nihil mihi superest præter labia & dentes. Hanc vocat figuram oppositam Hendiadysin. Mavult tamen, præservatus sum & adhuc vivus confisito, in pelle dentium meorum, i. e. per labia mea: sola labia præbent ne Spiritum profundam; & moriar. Videtur factum, quem de Pined. abjecerat, benigno sinu suscipere voluisse. Certe Vavass. eundem ulnis complexus, permisso Dæmonis labiis aliquid carnis remansisse ait, & usum vocis relictum Nostro, ut sacrilegum quid in Deum emitteret. Illepidum quoque commentum eorum, qui totam corporis cutim intelligunt, quæ gingivarum speciem præbuerit, ob tumorem & saniem. Ad Gingivarum emaciationem refertur a Cocc. & Schmid. e quibus nil nisi Cuticula circum dentes restiterit. Cler. ipsos dentes cecidisse autumat vi morbi, ut nil præter gingivas relictum dicatur. Huc & ego aliquando inclinabam, duplici via, ac ratione. Primo, Excussi sunt mihi omnes dentes, caveris eorum solummodo residuis: Metaph. defumta a Luctatoribus, qui ore contuso, fractisque dentibus, semineces jacent. Sic אתמלטא

esset Elapsus sum e confictu. Hoc tamen minus quadrans in Eum qui cum maxime Ictibus

21 Misere mini mei, misere mini mei O vos, Amici mei; nam manus Dei tetigit me.

21 חנני חנני אהם רעי כי יד

אלוה נגעה בי :

22 Qua- למה 22

lus contundebatur, suggerebat, secundo, *Abortior in cute dentium meorum*. Id est, *den- ties mihi, tanquam abortu, violenter sunt excus- si, sub immensi pondere plagarum*. Favet usus certissimus Linguae, quæ המלח אדhibet in partu, tum maturo, tum immaturo; ut in *Clav. Dial. p. 240.* tactum. Apud Arabes

præsertim signat abortivam ex-

pressionem fetus mortui. Habet forte Figura, quo placere queat: sed & scrupulis suis premitur. Non liquet certe, *dentis omnes vi morbi Nostro ejectos*. Ne verisimile quidem; nisi postea edentulum mansisse velis. Stylo Tragico fatisciet, si *gingivæ corruptis, dentes concipiamus labefactos, atque ita abortum veluti minantes, vel & partim facientes*. Vereor interim ne nimis *Literæ* adhærescamus; om- nino enim *Proverbia* redolet, *Evasisse cum Cute dentium*; in iis, *qui plagis a capite ad cal- cem confusi jacent, & ore fracto semianimes vix*

spirant. Vicinum, quod فاضّة

fit *Infortunium gravius dentes frangens*; ex for- mula solenni فاض فوس Frangatur os ejus; pro male pereat. Ita ex *Gjanb.* adduxi

in *Origin. p. 119.* لا يفضض الله فاكى

Ne frangat Deus os tuum. Utitur *Harir. Conf. 14* ubi *Schol.* monet *Os* in proverbio illo ad- hiberi pro *dentibus*. Ita nihil aliud diceret Noster, quam se & *Corpore enectis, & Ore contracto, ac confuso sub ictibus Dei, vix spirare, nedum respirare posse*: cum aliqua tamen allusione, si velis, ad *Os vere facturum, mor- risque horridam faciem intus & extus præferens, dentibus partim amissis, partim labem, & rui- nam, minitantibus*. Conservat etiam *Arabia* aliud adhuc adagium valde adfæne, in *Camuso*

sic enotatum, الجترعة من الماء

حسوة منه ويتعجبها

جاء المثل افلتت فلا

جترية الذقن او بجرية الذقن

او بجريعاها وهي كناية

عما بقي من روحه اي

نفسه صارت في فيه

او قريبا منه

Vox que sorbitio- nem aque notat, ut dicitur: sorbitiuncula, unde Adagium fertur, eripuit die sorbitiunculam menti sui; item, evasit cum sorbitiuncula menti sui, duplici forma vocis, per quam indicatur residua pars Spiritus vitalis, aut anime, que in ore ejus jam extrema quasi versatur. Clarius

percipias ex *Gjeubario* افلتت بجريعة

الذقن مثل اذا اشفي علي

التناف نجا قال الغراء

هو اخر ما يخرج من النفس

Evasit cum sorbitiuncula menti, est proverbium, quum quis in extremo periculo vite positus, elabitur. Auctor est Alpherra sorbitiunculam menti vocari extremum vite spiritum.

Ibid. Silentio præterire non possum inge- niosam cogitationem Doct. *Nurvent.* in *Recto Usu Contempl. Mund. p. 47* qui pelliculam dentium refert ad *superficiem vitream, sive nitidam crustulam, qua dentes contra injuriam aeris communiti*. Hoc tectorium in *tabibus & emaciationibus nitorem sæpe suum retinere ob- servat, ut adeo ad spectus iste ab hoc textu non alienus videatur*. Laudo conjecturam sagacem, & speciosam, quam in totum se- ponere vix ausim. Officiunt tamen nonnulla.

Et 1. quidem vocabulum عور Cutis minus ap- tum huic *superfici* designandæ. 2. solum *ni- torem dentium sibi relictum, nimis delicate forte dixisset Noster*. 3. Nec *relictum* verifi- mile. 4. Requiritur aliquid triste, & fœdum, quod

22 למה תרדפני כמו-אל ומכשרי
לא תשבנו :

22 Quare persequimini me, - ut
Deus; & de carne mea non fatura-
mini?

23 מו--

23 Quis

quod arguat desperatam quandam vim malo-
rum; ipsamque mortis imaginem.

Vers. 21. Huc manifesto vocat Exclama-
tio miserabilis sane. *Complorate me, Complorate me* &c. Ardentissimum Pathos in geimi-
natione: nec minus in אתם, quod valet vos
saltem; quibuscum mihi tam tenera, tam inti-
ma consuetudo; & qui maxime nunc hoc
consolationis officium & possidetis, & debere-
tis, præstare. In הנן quanta vis Commiserati-
onis, patet ex iis quæ Vs. 17. producta. In

Adag. Gol. p. 71. reperies حركة لهما

Move camelo pullum
suum vel sub pelle ficta, *commonstravit pie-
tatem maternam. Proprie tenerum stridulum-
que resonabit e gutture. Ille sonus حنين*

حنين; quem in *comploratione adfectus & mise-
rationis plena optime locatum, quivis sentit.
Radix latissimi usus pleniori in die collocan-
da alibi. Manus Numinis tetigit me, non est le-
viter attigit, sed fulmine percussit. Gravissi-
mam vulnerationem res ipsa exigit, & יד Ma-
nus Numinis tremendi, cui pondus &
irarum, & virium, immensum.*

Vers. 22. Quum crudum nimis, & immode-
stum videretur, sicut Deus, ansa data Rabbini
quibusdam ad duplex Glossema: & כמו אל vel
sicut illi nempe homines pravi, dedere; vel sicut
illis, sive talibus dictis conviciisque. Utrum-
que merito sepositum. In mentem veniebat

olim ab אל venabulo petiit, cur me tanquam
venabulo persequimini. Non multum tamen
tribuo huic conjecturæ; & teneo, Cur me
persequimini ut Deus? Non satis exputo, quid
voluerit Schmid. monens, ׀ persequi de Deo
& Amicis non uno modo usurpari. De Deo

effectum notare solum; quod Jobus agat ex hy-
pothesi, qua concessit se errasse: at de Amicis
cum effectu adfectum notare non bonum, quod
Deum male imitentur; quum ipsis non liceat,
quod Deo licet. Ista Concessio tam parum hic
quadrat, quam Vs. 6. & sensum non emol-
lit, sed enervat. Merc. etiam non satis fortiter,
Idem vobis licere putantes, quod illi, &c.
Minus adhuc ad rem, præterea suas consolatio-
nes pro Divinis haberi volebant: Cap. 15: 11.
Magis illud, Adde quod justitiam Dei defende-
bant, juste adfligi Jobum, ob scelera, impiorum
more. Id omnino voluisse videtur Noster,
quin adhuc fortius quid, affectu ad summum
progresso, intendisse eum crediderim, quod &
Mercero obversari debuit. Quare, O Amici
me persequimini ut Deus, jus mihi meum per-
vertentes? atque, quantumvis sciatis, vel saltem
scire debeatis, me esse innocentem, & a crimi-
nibus immunem, quare & famam meam, &
vitam, quasi laceratis, atque insatiabiliter in me
deservitis? Hæc Mercero ante oculos versata
fuisse, patet ex posterioris partis interpretatio-
ne, vehementiæ plenissima. An non sat vobis
est, quod ita corpus ulceribus & doloribus ex-
crucietur, nisi insuper me conviciis proscindatis?
Velleis me totum virum devorare &c. &c. Ad-
monuit quoque Magnus ille Commentator, No-
stros quidem Colon hocce capere de obreclat-
ione, quæ vivis velut carnibus pascatur; sed
Hebræos potius adfliciones, & plagas carnis ejus,
intelligere, quibus nondum fuerint exsatiati.
Hos sequi se malle ait; attamen & superiora,
quæ posui, & alia ibidem subnexa, ita sunt
concepta, ut appareat, utrumque ab ipso
fuisse conjunctum. Rectissime. Primo, Co-
medere carnem fratris, stylo orientis, est, la-
cerare famam ejus. Pulchre Nawabig.

تقول اننا صاييم وانست في
لحم اخيك سايم

Dicis Ego Jejunio; & Carne fratris pas-
ceris.

23 Quis dabit, jam nunc, ut con-
scribantur sermones mei: quis da-
bit Librum, ut exarentur!

23 מיִיתן אִפוּ ויִכְתּוּן מִלִּי מִיִּיתן

בסֵפֶר ויִחְקוּ:

24 Sti- בעֵט 24

In *Humasa*,

لا نرقا للحاء ولا اللحم صديقي
اكولا

*Non levis od obrestitutionem; neque Carnes
Amici mei comedens.*

Secundo, *Comedere carnem alicujus*, est, *ejus vitam lacerare, ejusque cruciatu, ac supplicio, semet pascere.* Ita passim vivum quem devorare, in sacris pariter ac profanis. Confer quæ ad Cap. 16: 10. de gemino hoc aspectu exposui. Cl. Schmid. hemilichium hoc ad solos socios pertinere censet. Indecens credidit, si *Deus Carne Jobi non satiari posse* diceretur. Tantum facit externa species Phraeseos; & in-
suetudo Cothorni Orientalis: nam multo duriora jecit Noster; quamvis *dare & crude dictum esse, quis neget?* Interim, ut sæpe insinuatum, non ex *Contumacia*, sed ex *præclarissima Conscientia, & vivo Innocentiæ sensu*, qui *spem fidemque in Deum defixam intus rezinebat*, fortia hæc Verba proruperunt; quod tandem Bonam Causam esse triumphaturam alto pectori insideret; in mediisque hisce fluctibus, & tanquam Naufragio, Ancoram, sursum semel bene jactam, revelli, sibi que e manibus extorqueri, non pateretur.

Vers. 23. Deventum est ad pulcherrimum Documentum Fidei, simulque Testimonium Innocentiæ, quo Noster se ipso major, supra omnes miseras, & calumnias, quibus ob-
fusus jacebat, erigitur, Caputque cælo effert; dum se e Cælo potentissimum, & Fidelissimum, Vindicem expectare ostendit, qui *Virtutem conculcatam, & pietatem injuste oppressam, tandem sit asserturus; justoque, ac sincero, Religionis cultori Justitiæ coronam publice impositurus.* In hac nobilissima pericope declaranda in partes non tantum, sed & in studia partium, itum fuisse, atque etiamnum iri, neminem fugit. Ad litem dirimendam non parum conferre poterit conspectus a me

propositus, quem omnes ex æquo admittere coguntur, etiam illi, qui *improprie, & figurate*, hæc dicta autumant, atque *Resurrectionem Temporalem, & Restitutionem in integrum* urgent. Manet quoque idem hic conspectus, in varietate illa nexus, qua qui proprium & Literalem sensum tenent, inter se tamen dissident. Hoc ad *Vs. 25.* plenius patefcet. Hic tantum moneo, non rite subdudum videri calculum Cl. Schmidii, ita transitum necdentis. *Haftenus ex Hypothesi disputavit Jobus, posito, se errare, & in errore adhuc perseverare, non ita tamen ab Amicis tractandum fuisse, sed miserandum potius &c. &c. &c. Nunc ex animi sententia agere incipit, dicitque, quod ne quidem erraverit, illum, scilicet, quem ipsi imputarant errorem, quasi Hypocrita esset, & impius, qui non teneret fundamentum fidei &c. Contra hanc salissimam criminationem, edit Jobus egregiam suam confessionem, evincitque, quod Radicem & fundamentum fidei salvum adhuc habeat.* Quantum incommodi & vitii trahat ista Hypothesis, vel *Concessio*, aliquoties visum; præsertim *Vs. 6.* Nec Cocceji ratio satis exacta, quum bipartitum facit Caput hoc, in quo, post querelam de *inhumanitate Amicorum*, dicta *Bildadi* refutentur, primo, a *genere omni calamitatis, sibi æque ac improbis jam eveniente: a Vs. 5. ad 23.* At qui hoc ipsum *Bildadus* intenderat, & vehementissime urserat: sed Cl. Viri Hypothesis ferebat, *Bildadum* non detonalte in *Jobum*; quin ne *Jobum* quidem pro *Improbo* habuisse. Secundo, a *fide sua & spe in Deum, & Redemptorem, quem, ut suum simul vindicem ex malis presentibus, & secuturis, oculis mentis cernat, atque cum plena animi fiducia amplecti queat. Oculos fidei non intelligi, infra ostendetur. Fidem ipsam, spemque, in vivum Redemptorem defixam, & nos utique tenemus; sed ita ut fundamentis substernantur hujus Magnificæ contestationis, qua se & innocentem ab omnibus agnosci cupit, & talem aliquando pronunciantum esse ab ipso Deo, in Conspectu omnium, summa cum fiducia asserit.*

Ibid.

כעס-כרזל ועפרה לער בצור 24

24 Stilo ferreo ; & plumbo , in sempiternum Saxo incidantur!

יחזבון :

ואני 25

25 At

Ibid. Huc manifesto ducit flagrantissimum votum , in quod Noster erumpit , *verba* sua conscribi , exarari , & in rupem incidi postulans. Apparatus , congeriesque magnifica , aliquid grande , celsum , æternitate dignissimum , præ se ferunt. Nempe ad *memoriam seculorum* , & *posteritatis* , *sempiternam* , *verba* sua propagari ac transmitti cupit *fidelissimus* Religionis cultor ; jam Numine plenus Vaticinans veluti , & id ipsum tibi dari exoptans , quod pro præmio virtutis ei Divinitus destinatum erat. Anquirunt interpretes *Quenam* intendantur *verba* ? Nimis laxè a *Polychron.* ad *vitam* , *resque gestas Jobi* , trahuntur *סלים* sermones pro *Rebus* positi.

Commodius illi , qui *Sermones inter disputandum habitos* intelligi censent ; cum quibus facit & *Merc.* non abnuente penitus nec *Cocce.* nec *Schmidio* , quorum Ille , *Ego ad proxima verba refero maxime* : Hic , *verba saltem præcipue ea sunt , quæ mox sequuntur* . Alii *Unice* intendi statuunt *pulchram* illam *Fidei confessionem* , quam *perenni marmor* cupiat *in sculptam* . Nemo , credo , de eo addubitasset , si *Epitaphii carmen* hic a Nostro *conceptum* esse , *tatis* promptum fuisset . Hoc ad *Vs.* 25. se sponte sub manibus dabit , atque ulterius insinuabit .

Ibid. Subtilis est distinctio , quam de *Pined.* & *Bolduc.* fecere , de *triplici* scribendi modo , & *gradatione* inde *captata* ; quasi in *יכתבון* Scribantur , significatio esset *privatæ scripturæ* , & *annotationis* ; in *Libro* , & *Exaratione* , *scripturæ forensis* , & *authenticæ* : in *Lamina plumbi* & *filice* , *durabilioris* adhuc , & *magis publicæ memorie* . *Priori* utique *scriptioni* hic parum aut nihil loci relictum ; quam *annotatio privata* non tam *Voti* esset res , quam *mandati* , vel *petitionis* , quam nemo ei facile negasset : non enim tam rigide illa *omnium aversatio* , & *alienatio* , est urgenda , quasi ne quidem *Verborum suorum notarium reperire* potuisset . Quid quod vero admodum simile sit , in hoc ipso *Confessu annotationes privatas* factas esse ? Hoc supra ad *Cap.* 3: 4. obiter tactum . Suspicio autem ista occasione *Votum* hocce a Nostro

susceptum , ut quæ mox dicturus esset , non pugillaribus excepta manerent , sed monumentis ævum laturis consignarentur , atque ad posteritatis memoriam propagarentur . Eum in finem *primo* postulat *ספר* *Librum* sibi dari , in quo *conscribantur* & *exarentur* ipsius *verba* . Intelligit *Librum Publicum* , in quo *Acta illustriora* enotabantur , a *ספרים* *scribis* Civitatum , in earundem tabulariis repouenda . Eandem vim recipit *כתב* , quod *Commentarium publicum* sæpe designat ; ac proinde *יכתבון* hac ipsa potestate commodissime augebitur , ad exemplum phrascos *Esech.* 13: 9. *Et in כתב* *commentario domus Israël* *non יכתבו* *conscribantur* . In *יחקו* *exarentur* consimilis residet *Emphasis* ; nam *חקק* tritum in iis , quæ publica auctoritate decernuntur , & posteritati commendantur , vel ad memoriam & celebrationem , vel ad religiosam curam & observationem . Ceterum summe *Pathetica* est structura hujus *Vs.* quæ *Affectus vehementiam* mirifice imitatur per quandam quasi perturbationem naturalis seriei , quæ fuisset *מי יתן* *בספר* *Quis det heic loci Librum* , in quo *verba mea* scribantur , & *exarentur* . Ille ordo sic inversus , *quis dabit heic loci ut conscribantur verba mea ? Quis dabit Librum , ut exarentur !* Posses etiam , *quis dabit in libro ut exarentur* , quod forte venustius . Saltem non accederem iis , qui *postremum otari* , vel *redundare* , autumant . Quodcunque fuerit , non parum filo rite evolvendo subservit *Emphasis* , quam indicavi , verborum *יכתבו* & *יחקו* ; itemque *ספר* *Quis dabit nunc ut conscribantur* , in *commentario* , *verba mea ! Quis dabit* , inquam , in *Librum* , *memoriarum publicum ut Exarata inserantur* , *posteritæque tradantur ?*

Verf. 24. Assurgit votum, atque adhuc perennius, extantiusque, aliquid flagitat. *De Pined. Bolduc. Vavass. Schmid. post Hieron. & Luth. עפרה* interpretantur *Laminam plumbi*, in quam stylo ferreo literæ insculpantur. Id tatis speciosum efficit locus *Plin. Lib. 13: 11.* ubi tradit olim in palmarum foliis scripturatum, & libris quarundam arborum: postea publicam monumenta plumbeis voluminibus, mox & privata linteis confici capta, aut ceris. Jam vero publicum monumentum a Nostro expeti, *Vf. præc.* vidimus. Sic iterum gradatio existeret, & duplex materia duraturis literis excipiendis signaretur, plumbum, saxumque. Argutius tamen, quam solidius, quod de *Pined.* adjiciat plumbum contra eluviones, saxum contra ignem videri desideratum; ut nec aqua, nec incendio, hæc scriptura aboleretur unquam. Communior ratio, & sententia, solum saxum tenet, cui *Verba* incidi velit *Jobus*, adhibito stylo ferreo, itemque liquato plumbo, ad ea oculis distinctius subsicienda. Huc concedunt post *R. Salom. Pisc. Belg. Jun. Cocc. Cler. Reimar.* qui & *Boch. ἰσψηφοί* laudat *Hier. P. 1. pag. 466.* *Jarchio* quoque subscriptum a *Grot. & Codurco*; contradictum a *Mercero*; qui mallet stylum plumbeum. Sed profecto quantumvis densus ille stylus plumbeus fingatur, minus efficiet in petra sculpenda, quam pugio plumbeus in adversario jugulando. *Doct. Drus.* ait quidem sorte plumbum temperatura quadam induratum olim: at vel sic post stylum ferreum, plumbeus hebesceret; & nulla plane gratia in hac disjunctiva notione præp. ך, quam copulativa vis magnam gratiam, & Emphasin ferat; quod *Jobus* non tantum verba sua Saxo insculpta extare cupiat, sed etiam plumbo illuminata eminere, in oculisque non minus quam animis omnium seculorum desigi. Qui plumbeum Volumen maluerit, hanc magnitudinem affectus attingere nequeunt; & magnis præterea incommodis premuntur. Percipias id ex *Schmid.* postulatis quatuor. 1. לעד יחזבו etiam ad prius hemistichium pertinere. 2. in עפרה esse repetendum ב, hoc sensu, per stylum ferreum, & per plumbum incidantur; quasi id valere posset ferrum quo, & plumbum in quod inciditur. 3. Esse *Asyndeton*, pro *Et in sempiternum*. 4. צור non saxum, sed

tabulas saxeas designare, ne scilicet a tabulis plumbeis nimium deflectatur. Hæc sane non magnopere commendant hanc interpretandi rationem, præ altera, nullo incommodo gravata; nam quamvis & nos ב in עפרה subaudiamus, non tamen illud ex membro posteriore arcessimus, ut significet materiam in quam quid insculpatur, sed continuamus ferriem per ב instrumenti susceptam, cum stylo ferreo, & plumbo; ubi jam ב commodius omissum, quam insertum. Non me terret, quod de *Pined. injuso plumbo distinguere literas marmori, vel saxo, insculptas*, appellet *Recens inventum*; quum volumina plumbea sint antiquissima; id enim cupidius dictum, quam verius, facile intelligitur.

Ibid. Indagandum restat, quo aspectu צור saxum, aut petra, hic ponatur. *Schmidus* pro tabulis lapideis sive saxeis accepit, ut supra visum. Alii veram petram intelligunt. *De Pined.* ad Columnam saxeam respexit, quæ igni resistere queat; adducens *Sethi* columnas, apud *Joseph.* quarum altera aquis, altera ignibus vincendis apta fuerit. Id longissime arcessitum. Felicior *Codurc.* qui allusum putat ad Columnas sepulcrales, sive cippos, & *Epitaphia* iidem insculpta. Argutius addit, quum talem Cippum sibi ob egestatem comparare jam non posset *Jobus*, flagitasse modo ut tralaticia humanitate justis sibi fierent lapide, aut Saxo sepulcrali, cui *Epitaphium* hocce suum incidere posset. Meo judicio Litera non nimis est urgenda, quum sit Schema Tragicum vehementissimo adfectu conceptum, quo calamitosissimus mortalis, a Deo hominibusque desertus, hoc saltem solatii sibi dari cupit, ut in sepulcralem ejus lapidem, sub quo brevi clauderetur, publicum innocentia testimonium insculpatur. Ita solent oppressi, atque injuste damnati, optare, ut post fata saltem veritas triumphet, atque Virtuti debitus honos a venturis seculis persolvatur. Tale votum a Nostro nunc susceptum omnia clamant, atque inprimis quoque vincit לעד in sempiternum.

III. *Grot.* mallet cum *Græcis* εἰς ἀρχαῖαις ἡς testimonium. Id fuisset לעד vel לעדה. Exstat sine *Artic.* לעד ad perpetuitatem, *Zeph.*

25 ואני ידעתי נאלי חי ואחרת
 על-עפר יקום :

25 Enimvero ego novi, vindicem
 meum vivum; Eumque Novissimum
 supra pulverem staturum.

26 ואחר

26 Et

3: 8. Fortius adhuc לָעַר, quod ad aeternitatem convertere licet; sensu sane luculento, qui aeternam scripturam adfert, qua Aeternitatis laetioris auroram sibi injustissime condemnatus promittat. Hoc tamen nemini obrufferim, sed eo tantum usque valere velim, quo se usque justis arbitris poterit insinuare.

Vers. 25. Incipit insigne carmen, quod post Fata sua ab omnibus seculis legi volebat Noster, Sepulchrali velut Saxo insculptum. Hic ad spectus Patheticus, ut cum serie rerum & verborum concinit, ita magnam lucem praefert, ad quaestionem illam terminandam, qua circa genuinam mentem illustis hujus pericopae agitur. Initium statim aliquid nodi nexit, nam וָאֲנִי diversimode connectitur. Vulg. dedit Novi enim &c. Similiter Genev. Belg. &c. Cocc. maluit Sane ego novi. Alii, sed novi &c. Alii iterum, Et ego novi, non minus quam vos, ceterique fideles. Alii denique simpliciter Novi ego; quasi ἢ redundaret, vel sermonem inchoaret, ut ὅτι. Expendatur hic Adfectus, Et Ego, Ego ille nunc traductus pro improbo, quem humana ac divina tela juxta configunt, consociantque, Et Ego tamen, conscius mihi meae integritatis, pro certo novi Redemptorem meum vivere; venturumque tandem aliquando bonae causae, & innocentiae oppressae, Vindicem, qui mihi coronam justitiae publice & solemniter imponat.

Eam vim וָאֲנִי Ego nunc addere, praesens Jobi conditio & calamitas jubent; quicquid tandem de praefixo ἢ statuatur. Paraphrasis haecce non tantum aperit astuantissimum praefocati pectoris Pathos, sed etiam ostendit, quam apte hoc sepulchrale velut carmen hic sit insertum. Etenim sic solent, quibus spes omnis in vita decolavit, ac praesertim qui sub calumniis injustissimis hinc demigrare coguntur, cogitationes suas in Vitam Futuram immittere, atque ad magnum & illustrem illum diem Judicii provocare, in quo improbitas omnis confundetur, virtusque & probitas tandem coronabuntur.

Ibid. Expendemus ad hunc scopum, quem universa series rerum & verborum suggerit, diversas opiniones, atque ex magnis fluctibus, portum quaeremus, in quo ancoram tuto dejicere detur. Non satis fida primo videtur statio Eorum, qui Liberationem e malis praesentibus, instaurationemque prioris fortunae, hac in vita, viva spe praecini ac praedici contendunt. Ex Veteribus hanc sententiam fovenerunt Chrysostr. Theophyl. Ambros. Chaldaem quoque pro eadem laudat Eugub. cujus sane Paraphrasis ita est concepta, ut nescias ultimam Resurrectionem intenderit, an figuratam illam, qua Jobi vitam, fortunaesque, renovaret. LXX Viralis etiam versio anceps. Syrus & Arabs magis adhuc ambigui, & confusi. Latinus aperte ad novissimam resurrectionem collineans, scio enim quod Redemptor meus vivit, & novissimo die de terra surrecturus sum. Et rursus circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum meum &c. Allegorice tamen haec ipsa a nonnullis capta, quo de contra Eugub. consulas de Pined. qui diluta & coacta omnia ab eo adfert ostendit. Vereor idem commissum ab Ill. Groz. qui praefatus, Christianos non paucos hoc textu usos ad probandam Resurrectionis fidem, in versionibus suis multum ab Hebraeo eos discessisse ait, sic ipse reddens, scio ego Redemptorem meum vivere, & illum postremum staturum in campo. Etiam si non pellem tantum meam, sed & hoc (nempe arvinam quae sub pelle est) consumerent, (morbi) in carne tamen mea Deum videbo: (id est, propitium experiar.) Ego, inquam, hisce meis oculis videbo, non autem alius pro me. Addit, Deum dici Redemptorem, quia pios ex malis liberat. Ps. 78: 35. Esaj. 41: 14. &c. Postremum in Campo stare, esse Victoris. Deum ergo victorem fore dici adversariorum suorum: cui impossibile non sit corpus restituere in priorem formam; quod & fecerit. Nollein Vir summus dixisset Hebraea ita sonare; quum ea sic sonare fecerit ipse, atque ad mentem suam inflexerit. Cl. Cler. haec vestigia premens, in nonnullis tamen deflexit, & suus esse voluit, ita convertens, Novi ego Liberatorem meum

vivere, & posthac fore, ut in pulvere stet. Si post pellem meam hoc pertulerint, etiam in carne mea Deum videbo. Queni ego videbo mihi, ecce mei videbunt, non alienus, quamvis in sinu meo consumti sint renes mei. Et Liberator item Deus, ex locis a Grotio adductis. Stare in pulvere, *אֲנִי בְּפֶלֶם אֶפְרַיִם*, perinde esse ait, ac Eum victurum, quia homines qui stant in pulvere, vivunt; opponi enim eis, qui in pulvere recti sunt, atque in sepulcro jacent. Non intelligo; quis enim victurus, an Liberator Deus, an Jobus? Si Liberator; indecens est ut Vita Dei exprimat per stare super pulvere.

Si Jobus; non quadrat יָקוּם *stabit*, ad נָאֵל utique referendum. Forte Paraphrasis nos certiores reddet, *Novi me a Deo aliquando ex his arumnis liberatum iri, eumque eternum esse, & judicia sua in hoc pulvere exequutioni mandaturum.* Jam incertior sum, quam dudum; & plane non perspicio qui cum priore expositione constare queat, aut quid valeat, in hoc pulvere judicia sua exequi; siue vivere, de Deo, an vivum facere, de Jobo. Durum præterea אַחֲרוֹן pro posthac. Item אֵן si initio *17. 26.* inferunt: ut & אַחֲרַי עוֹרִי post pellem meam, absolute, pro postquam ad pellem & ossa redactus sum: necnon נִקְפוּ זָמַת per-tulerint hoc, pro Corpus meum vulneraverint homines mali. Hæc omnia deinde per conditionem tantummodo enunciata vult, si post pellem mihi detractam homines mali hoc corpus meum pertulerint, & vulnerarint, non impediant tamen ne Deum vivum in hoc corpore videam, si ita ei videatur. Subdit, rem nunquam Jobo contigisse, ut ita vulneribus eum pertulerint homines; sed eum ostendere quid speret, (Ex revelatione, si res historice capienda) fore ut Deus sese ei conspicendum præbeat, quamvis gracioso morbo, aut vulnere, laboranti, antequam moreretur. Quid est pannos pro purpura sarcinare, si hoc non est? Et tamen Vir Doctiss. scribere solus, eos qui de Resurrectione locum interpretantur, multa de suo adhaereri, qualia sint, quæ putrefacta ante vermes cadaver meum roserunt, Deus me in vitam revocabit, ut eum videam. Ad extremum sibi plaudens, non nisi per sili culas hinc Resurrectionem & vitam eternam extorqueri dicitur, in sua sententia alii alios exferriunt: se vero in

inquisitione vocum Scripturæ, rationem tantum habere ratinnum, non suffragiorum. Atqui tracta & torta omnia in hac expositione, quæ siue in magno studio partium nunquam Auctori suo oculos prætrinxisset. Quam precaria insuper Revelatio illa, qua Jobus rescivisset Deum ipsi appariturum ante mortem? Ubi indicium? Ubi vel vestigium? Præterea an is qui tali Revelatione erat munitus, & succinctus, tam vehementer conturbari, de graduque propemodum dejici potuisset? Sentit scrupulum Cl. Cler. Forsasse, inquit, miretur quispiam, Jobum qui & antea & postea permulta habet, quibus ostendit calamitates suas se impatienter tulisse, & propemodum desperasse, hoc in locum confidenter de Liberatione sua loqui. Sed hæc est prima Rationis & Adfectuum, qua sit ut homines nunc Rationi nunc Adfectibus consentanea loquantur. Accipio quod datur, permulta præcessisse, permulta secutura, que Nostrum de vita hac desperasse arguant. Qui hoc non videt, nihil omnino videt. Unde ergo nunc tam subita illa fiducia, quin gloriatio, de Resurrectione in integrum ante mortem? Ex Ratione ait Vir Doctus, quum antea Adfectus esset locutus. Sed Ratio ista quo nixa fundamentum? nam omnia Mortem potius miserabilem portendebant. Hic ad vere Dramaticum quid tandem configit, qui totam Historiam Jobi nil nisi Drama esse suspicatur; sed *ἀπὸ ὑψηλῶς* induce is, sed ita inducens in media actione, ut partes Tragediæ coherere amplius nequeant. Sane si Extraordinaria Revelatione armatus fuit Noster, quid laboravit, quid cum Deo expositavit; quid vehementissimis Adfectibus indulgit? omnesque spes opesque radicatus revulsas, atque extinctas esse, dicitans, huius secuti ratione atque respectu, ut sæpe a nobis inculcatum. Admissa tali Revelatione, amarissima voces, & querelæ Jobi, habebunt nescio quid importuni, quod nullo Adfectus concitati colore excusari possit; quippe quibus unica excusatio, & venia, ex incertitudine Jobi, quin imo ex certa, quam conceperat, opinione, se ex præsentis calamitate non emerfurum, sed sub gravi hac manu Deitandem expiraturum. Posterius hoc valet quoque adversus interpretationem Grotianam, quæ tamen multo tolerabilior, quatenus haberi posset hæc Testificatio pro effectu non Rationis, sed Fidei in Deum, quæ sibi sub spe, contra spem, lærum hunc eventum promittat. In hæc utique mentem & alia non-

nonnulla acceperæ præclari interpretes; E. G. Cap. 13: 15. *En si occideret me, nonne sperarem?* &c. &c. Noster quidem calculus aliter ibi, alibique, positus; at tamen & iudicia libera, & absurdam, æsonumque, dici nequit, ut aliquid bonæ spei, tot desperatis vocibus interferatur, ac veluti interluceat. Non ergo urgebo adversus hanc sententiam, nil simile produci posse, quo tale quid creditum, speratumque, a Nostro, appareat: sed tantum monebo, si forte talis quædam *scintillula spei* alibi reluceat, ei hoc in textu nihil loci esse relictum. Probatur, primo ex magnifico apparatu Verborum, quæ aliquid excellentius quam liberationem temporalem, aut beneficium vitæ momentaneæ, spirant. Secundo, quod post Mortem suam hoc Testimonium legi, atque extare, cupiat Noster, sepulchrali velut Saxo insculptum: vel saltem *petræ perenni incisum*. Hinc tertio consequitur, non aliam Liberationem & Vindictam oppressi posse intelligi, quam quæ post *facta, & longa secula*, veniret in illustri illo Die, quo *Iustus* esset declarandus publice, qui ut *injustus* sub Dei justissimis plagis expirasse censetur. Hæc sufficere possent; sed in quarto quod ne umbram quidem dubitationis relinquere videtur. Nempè *Jobus* hic velut Numine adhatatus aliquid exprimit *indubitatum, firmum, immoto Fidei fundamento nixum*; quod certo certius erat *venturum*; ad quod ut unicam in hoc naufragio Ancoram hic provocat tandem & confugit. Hoc utique non erat *Resstitutio in integrum*, de qua sæpius saltem desperasse deprenditur; & de qua non nisi *languidam* admodum, & *incertam*, spem fovere potuisset. Jam vero tam *dubiæ debilitæ spei* hancce *Gravissimam Testificationem* superstruere, plane *meritorium* fuisset: prout contra quod nos damus, ex solidissimo Fidei principio, sanctissime & prudentissime fuit asseveratum.

Ibid. Secundo examinanda nobis Doct. Merc. sententia, quam & *Drus.* suam fecit. Voluit illi hanc esse quasi *Confessionem filii opprobriam Calumnias Amicorum*, qui ipsum improbum pronunciarant, & *Dei cognitione destitutum*: ut nuper Cap. 18: 21. cui criminationi nunc reponeretur, *Falso mihi id impingitis; nam Ego novi Redemptorem meum esse immortalem, & æternum perstatutum, ideo ad Eum provocho ab omnibus delictis; in Eum mihi spes omnis est defixa. Is erit vindex & miserer meus.* Hic conspectus plus promit-

tit, quam præstat: nec facile quis suspicaretur, nihil aliud hac *Confessione fidei* consignari, ex mente *Doctiss.* illorum *interpretum*, quam, *Ego Credo in Deum, ejusque providentiam, etiam in media afflictione.* En *Merceri* verba. *Quomodo me, Socii, dicitis Eum non cognoscere, aut Ejus providentiam negare? Sane agnosco me in tanta afflictione, confecto toto corpore, vicum consistere non posse, nisi supra naturam immensa sua providentia in me nunc uteretur.* Vide jam quomodo ad tam tenuem sensum phrasæ coaptentur. *Redemptor meus vivit*, nil aliud sonat quam, *Deus est æternus.* Item, *postremusque super pulverem stabit*, declaratur, *inter omnes qui terram incolunt, & post omnes, ipse permanebit, æternum perstatutus.* Dilutus adhuc *Ps.* 26. Et post *cutem*
 ,, *meam* corrosam, *excusserunt hoc corpus*
 ,, *meum*, vermes in ulceribus geniti, vel
 ,, dolores, & tamen *ex carne mea*, & tanta
 ,, hac afflictione, *cerno*, & contemlor,
 ,, *Deum*, id est, Dei potentiam, providen-
 ,, tiam, & summam in me beneficentiam, ag-
 ,, nosco, qui quum me ira graviter afflire-
 ,, rit, servet adhuc, non sine miraculo, &
 ,, summo ejus beneficio, viventem etiam in
 ,, tantis cruciatibus. “ Dilutissime tandem
 ,, *Ps.* 27. ,, *Quem Deum ego specto mihi*, i. e.
 ,, contemplor, cerno in hoc tanto morbo,
 ,, & *oculi mei viderunt, vident*; non corpora-
 ,, liter, sed spiritualiter per posteriora ejus
 ,, vim acie mentis contemplor: & non alie-
 ,, nus; quasi dicat, Ego ipse, cui mei dolo-
 ,, ris vis nota est &c. &c. Nam ipse intra
 ,, me *renes meos* etiam *consumptos sentio*, quod
 ,, vos non videtis. “ Vix oculis meis, hæc
 transcribens, credo; adeo omnia languent,
 & jacent, non tantum, sed contra naturam
 phrasum in alienissimos sensus sunt deflexa.
Mercerum hic in *Mercero* desidero: tanto magis, quod solo veri amore ductus hæc scripserit, de cetero *fidem melioris vitæ, & Redemptionis per Messiam*, Nostro factam testam relinquit, eique alibi strenue vindicans. Vide interim quid *Magnum Commentatorem* permoverit. *Si de Resurrectione futura hic loqueretur Jobus, non erant haud dubie id prætermissuri Hebræi, qui & ipsi Resurrectionem credunt: at ne unum quidem ex sex septemve Hebræorum commentatoribus invenies, qui eo referat. Nec Jobi oratio, si diligentius & propius inspicias, aut voces, eo spectant.* Eandem *Judeorum* auctoritatem *Ill. Grat. Cler.* alii que

urferunt, quod qui alias omnia rimari soleant, quæ cum aliqua specie ad Resurrectionem trahi possint, hunc tamen locum illuc non reculerint. Mirum, illum Judæorum dissenfum tanti momenti visum, quum non licuerit ipsis tam claram fidem Resurrectionis agnoscere in Eo, quem, ut nec reliquos fideles e gentibus, adhuc felicitatis communionem vix ac ne vix quidem admittunt. Minus adhuc iisdem licebat cogitare de Goële qui ultimus super pulvere staturus est, sensu Christianorum; atque in novissimo die Judex sessurus. Vel hoc solum eos impellere potuit, & debuit, ad locum hunc fiducialis torquendum. Glosias profecto tam illepidas hic nobis propinarunt Magistri, ut nihil supra. Ab Esra quidem postremus super pulvere staturus, opponitur Vivo, ut Vivus Goëi sit Vindex aliquis nunc Vivens,

& inter homines versans homo; at אחרון aliquem postea nasciturum, si forte, designet. R. Levi & Salom. cum Nachman. & Periz. speciosius paulo ad Deum retulere, qui sit primus & ultimus, adeoque post omnes Creaturas, in pulverem redactus, permansurus. Sed an Aternitas Dei unquam alibi sic expressa? aut an eam ita exprimi non dicam genius Linguae, sed vel sensus communis pati potest? Quid ad seq. *Vs.* 26. 27. ab iisdem Rabbis turbetur, deinceps tangemus. Nunc vela legens, concludo, secundam hanc sententiam, quam a Judæis transfusere Merc. & Drus. ne minima quidem specie sese commendare; quum prior illa Grotii habeat, primo obtutu, quod ablandiri queat. Conferas, quæ Cl. Cocc. & Schmid. adversus Judæorum expolitiones, ut Capite & Corde carentes, attulerunt.

Ibid. Lustranda porro est Tertia via, ac ratio, quam Calvinus hic tenendam censuit. Ea ferme media inter Resurrectionem figuratam, & proprie dictam illam ultimi diei. Redemptor vivus ei est Deus, quem judicem haud refugiat, sed in quem oculos defixos habeat, ob conscientiam nulla hypocrisis contactam: quippe qui sciret, comparandum coram Deo, ejus iudicium subeundum, & rationem vite totius reddendam. Sequens colon, Deum staturum ultimum super pulverem, periunde dictum putat ac, quum homines defecerint Deus tamen permansurus est: magna itaque stultitia si velim me excusare coram hominibus, Deo interim me damnante: qui enim nunc sunt mei iudices, aut volunt esse, pereant oportet mecum, Deus

autem in perpetuum permanebit. Vides quæ nexu & scopo hæc inserta statuatur; nec hæcenus aliud colligas, quam ad Extremum Iudicium omnia collineare. Eodem tendunt & hæc, Quum dicit, Deum rectum staturum super pulverem, significat, ipsum nequaquam similem esse hominum: debilem enim & imminuamur omnes necesse est, donec in nihilum redigamur &c. At Deus non imminuitur nec debilitatur, sed semper in statu suo permanet. Ceterum notemus Jobum voluisse significare, Deum vim illam, quam in se continet, super terram effusurum, hoc est, super homines, que nihil sunt, nullamque in se vim habens &c. Ita igitur stat Dominus super pulverem, ut simul excitet pulverem, & in integrum restituat: nam sine eo frustra Redemptor & Vindex vocaretur. Hactenus nihil, quod non ad Novissimum diem referendum ducas. Sensim tamen desluit deinceps ad alium conspectum, Etiam si post pellem meam corrosam, vermes hoc reliquum corpus exederint, nihilominus spero me visurum adhuc Deum, & visurum in carne mea, hoc est, posteaquam instauratus fuero. Clarius adhuc, multis interpositis, Ceterum quando Jobus dicit, se visurum Redemptorem suum carne sua, intelligit se in novum statum instauratum iri, postquam exesa fuerit pellis; utque etiam ossibus consumptis nihil integri remanserit: nam vel sic se in integrum restituendum, sicut prius erat, & adhuc Deum in sua carne visurum. Dubites forte, an non ad Beatam Resurrectionem, & instauracionem illam gloriosam respiciatur; præsertim ob hæc mox subnexa: Ita confitetur Deum satis fore potentem ad ipsum instaurandum, etiamsi ipsam penitus consumserit, & in abyssum usque demerserit. En qua conditione debemus sperare in Deum, ut quum nos in sepulchrum procecerit, sciatur eum nobis manum porrecturum &c. Attamen de temporali quoque Restitucione cogitasse, percipias ex illo membro, Oculi mei intuebantur ipsum, & non alium. Nempe cum mihi hanc persuasionem iudiderit Deus, fore, ut mihi pristinum vigorem reddat, totus ab illo pendebo: non oportet amplius vagari, aut fluctuare, distrabarve huc vel illuc; sed illi soli adheream necesse est. Item ex illo: Quamvis Lumbi mei defecerint in sinu meo; h. e. quamvis nulla in me sit virtus, aut vigor: quin imo quamvis ita argar, & excrucier sub manu Dei fulminantis, ut nullæ amplius in me vires sint, intuebor tamen Deum oculis meis, & illi totus

ad-

adharebo; & scio quod adhuc videbo vindicem & Redemptorem meum, postquam me ita consumpserit. Jam vicissim credas, de presentis seculi vita restauranda unice agi; idque confirmatur hinc, Verum quidem est, Jobum de Resurrectione expresse, & absolute, non loqui: nihilominus tamen Verba non possunt exponi, nisi agnoscamus, Eum Deo voluisse tribuere potentiam, qua in communi ordine natura non cernitur. Apparet ita fluctuasse nostrum Calvinum inter hanc, & illam expositionem, ut receptissimam de Resurrectione ultima non omnino quidem exclusam voluerit, sed alteram tamen Jobo directe obversatam fuisse arbitretur. Ego ne in hac quidem Hypothesi quicquam reperio satis solidum; sed contra omnia coacta, & a simplicitate phrasium alieniora. **ה' אלהי** Transeat pro Deo aeternum vi-

vente: sed 1. *Ultimum super pulvere staturum*, istoc sensu nunquam concesserim. Aliquis adhuc color fuisset, si in priori adpectu mansisset, ubi Deum repræsentat consumptis mortalibus omnibus permanentem, & in pulverem vires suas exerentem, ad novam vitam infundendam illis, qui ad nihilum redacti videbantur. Sed nego ullo pacto verisimile, ut *Ultimus super pulvere staturus* dicatur Deus, quod *Jobum* penitus erosum, & ad pulverem quasi exesum in integrum restituere valeret; vel & restitutus esset. 2. *Post pellem erosam, reliquum corpus, quin & ossa, absument* concipere, citra mortis dissolutionem, cum bona spe restitutionis in integrum, non intelligo qui fieri queat, aut quo fundamento nitatur, pro *Oeconomia presentis vite*. Recurrit quidem Calvinus ad *Dei potentiam*, at quæstio non est nunc, quid possit Deus, sed quid in *Jobo* certissime esset effecturus. 3. *Ex carne mea videbo Deum*, nihil aliud adferre, quam *restituatur in integrum*, & *videbo adhuc Deum meum*, *mibi reconciliazum*, & *faventem*, non admodum speciose assumitur. 4. Nil incommodius, quam quod *oculi mei intuebuntur Eum*, & *non alium*, opponatur *distraktioni*, & *vagationi*; quasi antea obnoxius fuisset Noster illi vitio. Mitto alia minus apta. Nec aptissimum 5. illud, *quavis lumbi descenderint in sinu*, de quo latius ad *Vs. 27.* Pro cumulo sit 6. quod contra hanc *spem Jobi* disputatum supra. Nempe ea vel certa fuit, vel incerta. Certam fuisse non dixeris, nisi ad *Extraordinariam revelationem* iubeat ire, quæ rationes tibi tuas pessime con-

turbaret. Incerta, tantam fiduciam parere non potuisset, tantamque vim asseverationis ridiculam ferme reddidisset.

Ibid. Peculiarem curam sibi deposcit haud paëlo inollior expositio Rev. Crinsozii, qui Calvinii sententiam ita amplectitur, ut eam reddiderit favorabiliorem, in elegantissima versione Gallica, quam nemo sine voluptate legat. *Stare super pulvere*, *Ei est, sub finem certaminis adversus inimicos decertati a Nostro, ipsi apparere ad gratiam, & liberationem.* In *Vs. 26.* eandem apparitionem extraordinariam assumit, qua Noster Deum visurus esset in carne sua, postquam ulcera pellem ejus erosissent. Dein *Vs. 27.* resumit, *Ego meismet tunc oculis ipsum visurus sum, & non alius pro me: Viscera mea commovebuntur in medio mei: præ gaudio*, Scil. postquam prædictione mea implementum acta, vos dicetis, quare ipsum persecuti fuimus? Sic nempe *Vs. 28.* cum superioribus contexendum censuit, *Radicem verbi in Jobo inventam*, declarans de *fundamento hujus spei & fiducia.* Hunc sensum & simplicissimum autumat Vir Doctiss. & convenientissimum *Cap. 14: 14. 15.* ubi clarissime hanc ipsam *spem Jobi consignatam* putat, de *futura aliqua Dei apparitione, qua se ipsi, ut aliis Patriarchis sepe, manifestaret.* Eodem spectare putat *Cap. 23: 10.* Posterior locus quam parum faveat, infra ostendetur. Prior quam non clarus in hanc rem, aut *spem*, cernas ex iis, quæ ibi discussa. Calvinus tamen istum textum quoque retulit ad *spem restitutionis*, qua se *Jobus* solabatur; sed non video Eum cogitasse de *Extraordinaria Apparitione.* Eam sibi promississe *Jobum*, nusquam apparet. Ne potuit quidem eam sibi promittere, citra *peculiarem iterum Revelationem*, ad quam non putem vitum judiciosissimum esse venturum. Multo minus eam tanta cum asseveratione prædicere sustinisset Noster, *Hypocriticos*, & *vana gloriationis* manifestus futurus, per omnem seculorum memoriam, si ista forte spes haud successisset. Placidam veritatis discussionem, pro candida virtutis suæ indole, haud ægre, scio, feret, Vir politissimus, prout Nostra quoque sub examen vocari, nunquam ægre feremus.

Ibid. Accedo ad *quartam opinionem*, cujus mentionem facit idem Rever. Crinsoz. in præf. ubi monet quosdam, ut Hieron. vel Auctorem *Comment. ad Jobum*, ejus nomine vestitum, velle, *Jobum Spiritu Vaticano actum, instaura-*

rationem suam spectasse ut typum Resurrectionis. Addit, se lubenter in hanc sententiam descensurum fuisse, si eam conciliare potuisset cum ratiociniis Cap. 14. Nimis videlicet Ei adhæsit illud vocare, & respondere Cap. 14: 15. quæ aliter sumenda vidimus. Similiter quæ *Vs.* 19. *Ibid.* extant, contrarium plane inferentia. Sed vel sic liberum fuisset, illam simul Sententiam adoptare, si modo restitutio in integrum aliquid fundamenti haberet; nam ut patet ex prægressis, Calvinus illic inclinasse videtur. De Hieron. alia res est; quippe qui solam Resurrectionem Ultimam ante oculos habuit. Sic enim ille ad *Vs.* 23. *Quoniam a nullo homine potuit solatium invenire, convertit se ad Deum, & resurrectionem futuram prædicit in spiritu, ubi pro his malis premium sit recepturus. Et hæc veritas insculpta lapidibus optat inscribi, ut sermones Prophetie in ætates seculorum proluxiores permaneat.* Ad *Vs.* 25. deinde. *Hæc igitur cliepo Ecclesia, quæ incarnationem Unigeniti Dei veram confitetur, & Resurrectionem mortuorum verissime credit futuram, se munis, & inimicus suos debellat. Ubi sunt illi, qui dicunt, nos in resurrectione alia corpora habituros? audiant istam vitam dicentem. Quem visurus sum Ego ipse &c. Ego ipse Job, qui in stercore jaceo, & totus vulnere meo sicut computresco: Ego, inquam, jam corruptus, atque vulneribus distensus in hac carne mortali, incorrupta resurrectione futura glorificatus, videbo Deum. Et ut exprimeret ipsius sui corporis instaurationem, iccirco ait, Et oculi mei conspiciuntur suam &c. Reposita est hæc spes in sinu meo. Consummata sunt omnia in sinu meo. Vides nihil de Restitutione presentis vite additum, nam ipsius corporis instaurationem haud dubie intelligit de eodem, non diverso corpore, resurrecturo. Eam tamen phrasin occasionem præbuisse Viro Doct. leviculi erroris suspicatur.*

Ibid. Desluxi tandem ad Quintam & Vulgarissimam Sententiam, quæ nobilem hunc contextum applicat ad Judam in Messiam, & spem beatæ Resurrectionis. Eam hic consignatam tenet non dubius jam Hieron. in Ep. ad Pam. a de *Pined.* laudatus, itemque *Cassiod. Augustie. Cyprum. Gregor.* ab eodem producti. Ex *Judeis* quoque *R. Samuel Marrochianus*, qui iudice *Coc.* ipse *Chalcus.* Consimiliter *Glossa Ordin.* & *Lyrus.* itemque ex Recentioribus, omnis Communionis, qua *Pontif.* qua *Protest.* longe plurimi, & tantum

non omnes. Hi circa Rem ipsam amice continent, circa phrasen, earumque genuinam faciem; nec non circa scopum, quo *Magnifica hæc testatio mentis edita*; in magna distinctione versantur, per quam tamen *Hypothesis* ipsi nihil decedit, quum Veritas suam jus teneat, etiamli forte in ea enodanda dexteritas nostra cessarit. Præcipuas opiniones ut attingam, Commentarii hujus ratio exigit. I. De *Hieronymiana* versione tateur *Cl. Cler.* si recta ea esset, *rem plavam fore*; nunc eam æquo esse audaciorem. Sane illud, in *Novissimo die de terra resurrecturus sum*, nullo colore derendi potest, quicquid conentur de *Pined.* & *Bolduc.* quorum ille קום transitive sumi posse

tendit, ut sit *resuscitabit*, videl. me, pro quo resurrecturus sum rite sit substitutum; hic vero *Jobum* in 3. *Perf.* semet designasse censet. Eruditionem quoque suam perdidit de *Pined.* quum multis persuadere laborat, speciatim intantum illam Resurrectionem Sanctorum, quæ Christo resurgente facta, ejus & Noller fuerit particeps. Cordatus *Vavass.* & *Codarc.* ex *Hebreo* fonte agnoscent, *Et novissimus super terra stabit*, de *Ultimo* *Judicio* agi simul agnoscentes, & quidem per *Vilium Dei*, verum generis nostri *Goëlem.* Est tamen dilutius, quam par, illud *super terra stare*, in quo Resurrectionis, & *Judicii* novissimi nota haud evidens. Hinc II. nonnulli auli, *Et ultimus super pulvere resurget*; i. e. *homines ad unum omnes.* Vide *Not. B.* & *Jun. Alii III.* *Et novissime super pulverem stabit*, vel *surget* *Goël.* Hoc *Munff.* & *Clar.* applicant ipsi *Christo*, qui factus primitiæ dormientium. Etiam *Callatio* ad *Christi* resurrectionem traxit quam hominum resurrectio sequatur. Conf. iterum *Jun. IV.* In vicinia horum versatur *Schmid.* cui אחרון est Epitheton *Christi*, qui

posterior homo dicatur, vel *staturus*, vel *surrecturus super pulverem*, non in *judicio* ultimo, sed *quum e mortuis super terras rediret redivivus*, citra ullum tropum, ut diserte addit: *rejiciens eos, qui pulverem figurate sumendum censuere. Ait concisam esse Locutionem, quæ ita fit supplenda, Et novi postremum illum, quod futurum quidem sit, ut in terra jaceat, mox tamen super terram sit resurrecturus. Audax profecto supplementum, quod frustra ex priore membro exsculpsit, sic converso, Novi Redemptorem meum, quod vivat, vitam divinam nempe, a morte insuperabilem. Putaret aliquis,*

quis, Eum in priori Colo Divinitatem Mef-
fiae fpectaffe, & in posteriore Humanitatem
ex morte aeternum revicturam. Sed alia Viri

Docti mens, qui גאלי חי de tota persona

ἡσθησάντος accepit, in quo illud principium vitae
indissolubilis agnoscat Noster, ex quo ipse
Mortuus, pro nobis mortem sit victurus, & re-
surrecturus; Jobum deinde & omnes fideles ex
mortuis resuscitaturus. Secundum hanc ex-
positionem non video, quid valeat, super pul-
verem surget, ad nudam Christi resurrectionem
ita restrictum, sine ullo tropo: nam & hoc,
& majora adhuc, jam primo membro subje-
cerat. Frustra id per epexegetin excusatur;
quæ frequens in nostro Libro: nam si tropus
nullus sit, in posteriori illa parte, sensus
longe infra priorem partem subsidet, atque
adeo nullus erit. Sed eni V. nimis forte Tro-
picum quid, quod Cl. Cocc. adrisit, stabit su-
pra pulverem, ut hostem prostratum ad pedes,
coll. 1 Cor. 15: 26, 27. vel &, stabit contra
pulverem, tanquam vindex mei, me, jure pul-
veris & mortis abolito, & carcere Mortis spo-
liato, afferens, repetensque. Hoc Schmidius
vocat se torquere; cuius simplex mihi longe
confortius. Nil aliud sane vidit, voluitque,
Cocc. quam quod Belgis VI. visum fuerat,
Gloriose appariturus est super omnes homines in
pulverem redactos, ad eos judicandum, suosque
in vitam aeternam introducendum. Hanc ut
miram expositionem in Nostris, & Deodato,
iterum notat Cl. Schmid. nescio quid humani
hic passus, quod Filiolam suam inimum am-
plexaretur: nam eadem plane mens Doctiff.
Lutheranorum. Cl. Mich. consistet super pul-
vere victor, & superstes, postquam mors omnes
absorpsit; omnibusque hostibus prostratis, imo
omnibus hominibus sub mortis jura redactis, se
gloriosum exhibebit, bonorum aeternus stator &
vindex. Hæc ille ex Calovio suo, Spanhemio-
que nostro, expressit. Commodissime, &
ad rem; a quo ne illi quidem alieni esse pos-
sunt, qui stare super pulvere ultimus, volunt
figuratum a Palestra, vel Arena depugnanti-
um, ut sit, Victorem perstare. Id quidem
justo subtilius denuo pronunciat Cl. Schmidius;
sed nihil ei placere potuit, cui jam suum ni-
mum placuerat. Ego id in medio relinquo;
quamvis non magnoperè displiceat, si modo
ritus tam antiquus, ut illuc allusum statua-
tur; ita tamen ut Victorem perstare super pul-
vere, sese referat ad illum diem vel maxime,

in quo Mors absorbetur in victoriam. Illuc
omnia nos vocant, quin trahunt. Calvinus
huc concedat necesse, si bene supra evictum,
non posse Restitutionem hujus vitae intendi.
Verba ejus priora illuc sponte feruntur. Ad-
de & hæc. Nobis similiter credendum, quum
corpus projectum fuerit in sepulcrum, & ibi tan-
quam in nihilum redactum, nihilominus in ulti-
mo die id esse instaurandum &c. &c. Ipse quo-
que Grotius huc accedere debet, etiam si

גאלי חי Deum esse Patrem, demus; qui Vi-
ctor super pulvere staturus ultimus, in Vindi-
ctam & Liberationem suorum, nusquam oppor-
tunius, illustriusque, concipi potest, quam
in Ultimo illo Die, præmia & coronas pro
meritis cuique dispensaturus per Filium, cui
omne Judicium, Vindiciasque Electorum,
tradidit. Quid si & Cl. Clericum illuc redige-
re possimus, ut in sensum nostrum de ultimo
judicio descendere cogatur? Ejus Paraphrasis
sic habet, Novi me a Deo aliquando ex hisce
arumnis liberatum iri, eumque Aeternum esse,
& judicia sua, in hoc pulvere, exsequitioni
mandaturum. An non vel cæco, exclusa
spe Liberationis temporalis, cui Locum nul-
lum relictum vidimus, apparent Novissimi
Diei non Vestigia, sed signa, atque indicia ma-
nifesta? Largiar quicquid postulatur. גאלי חי

Redemptor vivus, erit Deus Aeternus: אחרון

erit tandem aliquando, sive novissime: על עפר

יקום erit, stabit in pulvere Liberator, & Vin-
dex; cum oppositione ad eos qui pulvere tecti
sunt, atque in sepulchro jacent. Sed jam vi-
cissim concludo, vel vanos hos esse sine sen-
su sonos, vel Illustrem illum Diem Resurre-
ctionis sub phrasibus hæc designari. In quam-
cumque ergo partem se quis converterit, nun-
quam effugiet, quominus Redemptor Vivus,
& Ultimus stans super pulvere, pertineat ad
publicas Vindicias Innocentiae Jobæ, qui quum
nomine & titulo Nocentis in pulverem mortis se
descensurum esse existimaret, præclarissima ta-
men conscientia subnixus, Coronam sibi Jus-
titiae repositam esse declarat, quam & publice
sibi imponendam tandem fore a justo orbis Ju-
dice, eodemque generis humani Vindice, cer-
to certius cum ipse credat, tum a posteritate
quoque credi cupiat. Huc spectare præmis-
sum apparatus, supra adstructum, sive me-

cum *Saxum sepulchrale* intelligas, per *Pathos summe Tragicum*; sive in alio quovis *Monumento perenniore* pedem figere lubeat. Hoc jam ad spectu nemo facile ambigat, potissimum *Goelis*, & *Goelis Viri*, appellatione intelligendum esse *Messiam*. אחרון *Mysticam* il-

lam vim hic possidere, qua *Messias* vocatur a *Judæis Goël Acharon*, ut *Moses*, *Goël Rischon*, incertius, nec verisimile, quia ista oppositio tempore *Jobi* necdum nota. Hic ipse tamen locus isti *Titulo* animam ministrare potuit; & hoc voluisse putem *Cl. Reim*. Non etiam ausum urgere *Antithesin* inter *Aa-num primum*, & *postremum*, qui in *postremos mundi dies* promissus, quod *Cl. Schmid.* fecit. *Plautibilis*

adfertur ex *Esfaj.* 41: 4. & 44: 6. אחרון ut

Divinitatis Character, quem *Messias* sibi vindicet in *Apocalypsi*. Videlicet *Cl. Mich. Reim.* Sed & hoc liberum esto, nam *Divinitas*, & *vis vite indissolubilis*, in חי satis expressa. Addit

Cl. Cocc. 1. *postremum* appellari *Vindicem*, quod ita *Noster* sit, ut *nunquam*, usque ad finem, nos deserat. 2. Quod *superstes* sis *futurus* omnibus *hostibus*, quin & 3. *postremus* in *vita mansurus*; ut *quum omnia Mors occupaverit jam*, ipse *immortalis* *Dominium* exerceat in *Mortem*, & *Arcem*, vel *Carcerem* *Mortis*, *Pulverem*. Hæc nihil habent, quod a *Scopo*, adfectuque prædenti *Jobi*, abludat: & tamen sensui satisfactum in putem, si cum *Doct. Belg.* simplicius quis malit, *Novissimusque super pulverem* *astabit*, pro in die *Novissimo*. Istum usum *Adjectivi* in *Stylo* sublimiore inducere solere, neminem fallit. Porro *stabit contra pulverem*, quod *Cocc.* proponit, ex

קום עף *Esfaj.* 31: 2. nimis videtur argutum; ut merito ipse prætulit *stabit supra pulverem*: hanc meam *Carnem* inde *Vindicaturus*, *Carcere* *Mortis* *spoliato*. Hunc ad spectum *Jobo* observatum in voce עפר *pulvis*, cognoscere est ex ipsiusmet ore: nam *Cap. 7. V. ult.* dixerat, *Jam nunc in pulvere cubabo*, vel ut nos maluimus, *in pulverem procumbam*: Itemque, commotior adhuc adfectu, *Cap. 17. V. ult.* *Omnia mea mecum ad claustra Orci descendunt, atque dejecta, quin abjecta, & quasi prodita, super pulvere jacebunt.* Relege *Ibid. V. 12: 13, 14, 15. &c.* & non ambiges, quin ad

illum *pulverem* *Mortis* *oculos* nunc reflectat *Noster*, *super quo*, vel *supra quem* potius, *staturus* sit *Goël*: *staturus*, inquam, cum *imperio*, *Majestate*, & *suprema potestate*, ad *suos* *Vindicandos*. Hanc vim & *generatim* tenuit

verbum קום *stetit*, quatenus *imperium* & *autoritatem* signat; & *speciatim* obtinuisse videtur, cum *relatione* ad *Vindicem præpotentem*, qui *eleganter stare* *super oppressis*, vel *supra eos*, dici potuit, quum ad *eorum* *Vindicias* *ipse præsentem* exhiberet. Idem hinc ad spectus manere poterit, etiam si cum *Doct. Belgis* malles, *consurget supra pulverem*; nam & *surgere* est *Vindicias*, *præsentissimam opera* ferentis. *Plenus* tamen & *figurantius* *centerem* *stabit*.

Ibid. Adstringam longiorem hanc disquisitionem ex *Scopo* & *Nexu*. Ad *V. 23.* submonui minus feliciter a *Viris Doctis* calculos hic positos videri. Certe *Mercero* & *Drusio* nihil æque officisse putem, quam quod existimarent, *Jobum* in *hæc Confessionem* *fidei* exhibuisse, *oppositam* *Amicorum* *Calumniis*, quasi *Deum* non cognosceret, ex *Cap. 18: 21.* Id & *Coccej* ad hæc, *Videtur*, inquit, *respicere ad Verba Bildadi* *Cap. 18: 21.* Non tamen hæret in *fide providentiæ*, sed ad *Fidem* & *spem* in *Deum* per *Messiam* *ascendit*, quæ *fides* utique cum *cognitione*, & *scientia*, sit *conjuncta* &c. Hac *ansæ* explicuit ὁ πᾶν de ἀληγοφορίῃ ἡ πίστις, & *animo* *fiducie* *pleno*, ex *visione anticipata*, *medium* *inembrum* *V. 27.* de quo *infra* *dispicitur*. *Cl. Schmid.* ita *cardinem* *figit*. *Vult* *Jobus* *ostendere*, *quam immerito* *ab Amicis* *in num rum* *impiorum* *referatur*, & *quam merito* *ipsis* *succenseat*, quum *Fundamentum* *fidei* *de Morte* *a* *mortem* *devicturo*, *suaque* *per illum* *Resurrectione*, *firmum* & *illesum* *retineat*. Iterum. *Videtur* *de hac* *Redemptoris* *vita*, *suaque* *Resuscitatione*, *propterea* *ex instituto* *loqui* *Jobus*, *quia* *pro* *Impio* *habebatur*, *qui* *omnem* *juam* *p:m* *in* *hac* *vita* *poneret*, *nec* *Resurrectionem* *speraret*; *unde* & *tantopere* *queritur* *ob* *curam* *temporalium* &c. Nil mirum, si *Vir Doctil.* *illam* *Hypothesin* *premens*, *hocce* *Articulos* *Fidei*, *quantum* *pote*, *multiplicarit*, *atque* *ex* *hoc* *V.* *speciatim* *elicuerit* *tum* *Mortem* *picularem*, *tum* *Resurrectionem* *sponsoris*, *quæ* *sit* *fundamentum* *&* *causa* *resurrectionis* *fidelium* *V. 26.* & *27.* *descriptæ* *Confirmæ* *Symbolum* *fidei* *ferme* *conceperat* *Munl. Testatur*, inquit, *Job* *summa* *Capita* *religionis*, *peccatorum* *Condonationem* *per*

26 ואחר עורי נקפוי זאת ומבשרי
אחור אלוח :

אשר 27

incarnandum Filium Dei, carnis Resurrectionem, & vitam eternam. Talis Confessio non valde quadrat ad *Adfectum*, quo Noster nunc totus ardet, inflammatuſque rapitur, non utique simpliciter ad *Fidei* suæ veritatem declarandam, quod & aliis verbis fecisset, & longius profecutus esset, exemplo *Cap. 12. & 31.* sed ad publicam *Testificationem* consignandam *Conscientia præclarissime*, que ne in *media* quidem *Morte*, & *excarnatione Dei*, hominumque, sub qua se occubiturum credebat, *Innocentiam* sibi suam eripi pateretur. Hocce candidum non minus, quam *Candens & ignitum* peccatoris purissimi *Patris*, multis in locis elucescere vidimus. Inspice præsertim *Cap. 6: 8, 9, 10. & Cap. 13: 13, 14, 15, 16.* nec dubitabis idem hic *illustrius* adhuc *celsioreque* spiritu enunciatum: quatenus nunc ostendit fortissimus *Heros*; se ne sic quidem *Clypeum* *Integritatis* suæ e manibus dimittere, sed certo certius *Goëlem* expectare, qui *Optimam Causam* sit *Vindicaturus* in *Ultimo* *Judicio*; atque in *Solemni* illa *panegyri* *innocentissimum* pronuntiaturus, quem ut *Nocentissimum* omnes damnarant, atque *abominati* fuerant. Vides *Materiam* aptissimam *Cippo*, aliove *Monumento sepulchrali*, ut in eo eminentibus *Characteribus* consignata extet ad *perennem* omnium *seculorum memoriam*. Si *צור* ad *sepulcrum* directe referendum dubites, *Sepulchralis inscriptionis* adspectus tamen manebit, quum utique post *Fatu* sua hæc a posteritate legi, cognoscique, voluerit Noster; ideoque in *Perram* ea *inſculpi* tam ardentem optaverit. Proxime ad hunc scopum accesserunt illi qui volunt, *Jobum* ab omnibus derelictum, profiteri, se tamen *solatio*, & *melioris spei fundamento*, non destitutum. Recte; si modo recte explicetur de *immota illa spe*, in *ultimum diem defixa*; quod *unicum*, *extremumque*, *solatium* sibi animosissime nunc vindicet.

Vers. 26. Novi fluctus circumagunt interpretes: etiam eos, qui *Resurrectionis* *spem* hic agnoscunt. Reliqui, quod pace *Maguorum*

26 Et postquam cutim meam per-
tuderint ad hunc modum; omnino ex
carne mea adspiciam Deum.

27 Quem

virorum dictum esto, *navem* confringunt. Vide modo quæ jam ex *Grot. Merc. Calv. &c. &c.* ad prius *Colon* *נקפו עורי* *זאת* *delibata* *vs. præc.* Maxime devius abit *Cl. Cler* in *נקפו* sibi fingens *plagas & Vulnera* nunquam *Jobo* inflicta. Cur non potius subscripsit *Farchio*, ad *focios* sic referenti, *At illi, post plagam cutis meæ, me affligere & vexationibus suis perferdere non cessant.* Rectius *Periz. Ralbag, Nachman.* ad *Ulceras & Dolores* applicant, quibus *post pellem* *erosam*, totum *corpus* atque *ossa* ipsa essent *confodienda*, & *conterenda*. Hos secutus *Merc.* inducens tamen sub *נקפו* *vermes* ex *ulceribus* *genitos*, qui *corpus*, & *ossa*, in *pulverem* redigant, & *velut* in *fragmina* excutiant, *post cutem* *erosam*. Eundem conspectum premit *Calvin.* Mireris, tantam vim & *Emphasim* verborum non *persuasisse*, de *destructione & abolitione* totius *corporis* per *Mortem* agi: Ne illi quidem, qui hic *Resurrectionem* inveniunt, in *membro* hocce *enucleando* inter se conveniunt. Nam *I.* non valde iterum feliciter *Vulgatum* defendit de *Pined.* quem tamen *Luth. & Tigur.* itemque *Castal.* secuti, in hunc fere sensum, *Et postea cute mea circumdabuntur hæc.* Illa notio repetitur a *יקף* *עורי* *הקוף* *circumdare*. At *עורי* *נקפו* *זאת* *Cute* *mea* *circumdabuntur hæc*, *membra*, postquam *computruere*, tam *durum* ut *ferri* nequeat. *Durius*, quod *simplicius* *visum* *Cl. Schmidio*, *Et post cutem meam circumdabuntur hæc.* In hac sententia, non valde *liquida*, 1. *Post cutem meam*, *Viro Docto* *valet*, *posteaquam* *cutis* *mea* *esse* *desierit* *i. e.* *quam* *cutis* *mea* *erit* *putrefacta*. 2. In *נקפו* *circumdabuntur* *repetere* jubet *עורי* *ut* *sit*, *post cutem meam* *putrefactam* *circumdabuntur* *hæc*, *caro* & *ossa* *mea*, *illa* *cute* *mea*. Nolle talia pro *Optimis* commendari, quæ non

bellissime digesta; quis enim 1. concoquat *post cutem meam*, pro *postquam totus suero putrefactus & consumtus*? Ingrata quoque 2. repetitio illa *cutis circumdande* denuo. 3. Talis *circumdatio* non continetur in verbo יקר. Illa *obductio* per קרם expressa *Ezech. 37: 6*. Nec molle 4. *circumdari cute* pro *reviviscere & resurgere*. In *Ezechiele* alia res. Ibi præcedit *offium commotio*, per *Spiritum vite*; *inductio nervorum*, & *carnis*; addita tandem *Cutis superinductio*. Hæc omnia supplenda nunc esse, in vocula זאת, gratis supponitur; ac proinde non video huic opinioni quicquam loci relictum. Infelicius adhuc II. pericopam hanc tertisse videtur Cl. de Dieu, א נקר *adhesit*, in *Dial. Chald. & Syr.* assumens, forma *Pibel*, *sequi facere*, in hunc sensum, *Et post cutem meam facient sequi hoc*, quod ex carne mea videbo Deum. Mavult tamen, *facient sequi hoc*, quod *Redemptor meus perstiturus sit super terram*. Durissime iterum 1. *post cutem meam*, pro *postquam cutis mihi mea adempta*, vel *cessare facta*; quorum trahitur *Chaldei* interpretamentum כן בתר *ראתפח נייטני* quod alii vertunt *postquam inflata cutis mea*; nullo sensu; quum sit reddendum, *postquam crepuit*, sive *dissiluit rupta Cutis mea*. 2. *את נקפו* *facient sequi hoc*, languidissime, sive *את* retroagas, sive promoveas. 3. *præter profut.* precario nunc adfiscitur. 4. *Impersonale* illud omni caret gratia; quæ in *repetent animam tuam abs te*, maxima. Contorta quoque III. *Verf. Jun. & Trem.* *Et postquam Vermes consulerint istud corpus meum, evigilante me*; &c. Monetur in notis *Hysteron proteron* esse in verbis, quod *Viris Doctiss.* nemo concesserit; etiam si liberalius daretur עור ad *Thema עור evigilavit* non invita *Grammat.* revocari. Longius accessitum IV. dixerim & illud Cl. *Gerb. & Varen.* *Et post excitari vel evigilare meum, excidentur ista*: quasi cum *Resuscitatione sua, consummationem, excidiumque rerum*, innueret *Jobus*. Hoc in merito improbatum a Cl. *Michæel.* *Do& Belgæ V.* cum plerisque, *Et quum post cutem meam perfererint hocce, nempe Vermes*; ut describatur *universi corporis absumptio, cujus carnem, & ossa, post cutim erosam, depascentur vermes, נוקפים perforantes, & tanquam pertudentes*. Hanc viim verbo נקר subjecere longe plurimi, etiam Cl. *Guss.* Cl. *Coccejo* tamen *destringere* potius sonat: unde per *constr. dupl. accusat*: *mallet VI. Et postquam cutim meam destringerint hoc. h. e. totam cutim.* Commodius foret, quod & tentat, *hoc* quicquid reliquum *Cutis*, cum contentione. Sed ita זאת עורי jungi debuissent. In *Lex.* tertia facies proponitur, quoad *hoc*. *Doct. Hill.* apud Cl. *Mich.* *Ac pone cutem meam etli destringerint hanc carnem ab ossibus, non aliter atque arborum ramorumque cortices & alburna destringuntur.* Laudatur in hanc notionem *Æthiop.* נקר *deglubfit, decorticavit*; quod sic satis aptam præbet imaginem; sed אחר ita localiter tantum nervo caret. Cl. *Reimar.* molliore *structura*, *Et quum post cutim meam destringerint hocce*, quicquid reliquum *carnis, offiumque*. Amicissime conspirat cum *Vers. Belg.* nisi quod pro *perferere* ponatur *destringere*. Haud negem *Destrictionem Cutis Carniumque* sat commodam; sed נקר fortio-rem tenuille significationem ostendunt *Origin. Hebr. Cap. 12.* ubi *paragr. 9.* hunc locum quoque attigi, atque ad mentem *Belgarum* exposui. Fatendum tamen, sensum esse rotundio-rem, quam periodum ipsam. 1. primo enim כו *quum*, extra textum adfiscitur. 2. ista gradatio, qua a *Cute erosa* pergitur ad *carnem, ossa, medullasque*, speciosior forte, quam solidior. 3. זאת *διὰ τῆς* pro *carne, & ossibus*, non tam clarum, commodumque, ut necesse sit de alio cogitare. 4. Fieri vix potest ut עור *Cutis* hic non veniat latiore illo usu, quem indicavi ad *Cap. 18: 13.* ubi *Vetes Cutis* vidimus pro *toto Corpore*, *ejusque firmissimo robore*; cum formula proverbiali *Ararabum*, qua *Cutis lacerata* frequentatur, pro *toto homine gravissimis plagis confecto*, vel & *Morte destructo*, atque *abolito*. Plusquam verisimile 5. ad illam ipsam *Comminationem*

Bildadi respexisse Nostrum, sub placida concessione, in hanc mentem, *Et postquam Cutem meam gravissimis plagis contuderint, & confecerint.* Possem jam cum *Cl. Cocc.* subsumere quoad hoc. Possem *Cutem meam hoc*, per appositionem. Possem denique *Cutis mea hocce*, quod nunc cernitis tam misere excarnificatum; quodque a Morte ulterius depascendum, & destruendum. Sed simplicissimum forte, *את* ad illum modum. Taliter, qualiter & nunc experior, & ulterius sum experiturus, secundum vestras comminationes. Illuc jam rem deductam spero, ut terram sub pedibus fatis firmam, tutamque, quivis sentiat; atque in *עורי נקפו* agnoscat cumulatifsimam imaginem *Mortis & Destructionis*, qua totus homo contunditur, & confringitur, a summo ad imum, cum dissipatione partium, sub ictibus violentis, que caput, & ossa ipsa comminuant. Iitam verbi vim pluribus adstruxi in *Origin.* Mirifice etiam sic quadrat *Impersonalis* positio verbi nostri, *Et postquam cutim meam contuderint in hunc modum.* Pro postquam ego ita contusus, & sevisisimis sub plagis confectus, enectus, dissolutus, dissipatus fuero. Vides nihil exclusum, sed omnia, cum presentia, tum futura, sponte inclusa; *plagæ letibales, Ulcera, vermes, Mors ipsa, longum incubitura, & vesces cutis depastura*; quin hæc omnia ipsius Dei manu, velut offensi, inflata. Ultimum hocce abesse non debere, colligas ex *Cap. 18: 13.* ubi *Mors formidolosissima & horroris plena* describebatur: Itemque ex *Cap. 17: 12, 13, 16.* Concitator *Jobi* adfectus idem exigit; qui quum se ex *Morte per Golelem vindicandum* dicit, utique non simplicem mortem intellexisse videtur, sed graviozem illam, quam cum *Infamia, & horrore publico, sibi subeundam* credebat, quamque sæpius in præced. ut horrendam, infandam, intolerandam, gravissimis coloribus piuxit; quin alias nil magis in votis haberet, demta ista formidolosa facie, quam huncce portum invehî. Si roges in quo consistat istud *Horrendum*, si anima *Jobi*, post mortem, in sinu Dei requieturam sese sperare poterat; respondebo, hujus *Libri Oeconomiæ non transcendendam*, ut crebro commonui: deinde vicissim rogabo, num vir bonus, piusque, juxta habere debeat, *laudatusne, an illaudatus, occumbat?* & expiretne inter fulmina, & maledictiones Dei vel

apparentes; an contra *inter amplexus* quasi, & *Oscula Numinis*, finiatur? Sentis quid *Jobum* conturbare potuerit, quin & debuerit; quamvis Fidem in vitam meliorem, mox post mortem, fideli pectore foveret. Vides quoque quid Eum impulerit, ut ad *Resurrectionem, & Vindicias corporis in pulverem dissoluti* sese elevaret; quum revera in hac *Testificatione* non privata, & occulta, sed publica, & manifesta, essent spectanda. Hæc opponenda duxi *Cl. Clerici* argumentationi, qui ad hunc locum iterum colligere voluit, *Jobo incognitum* fuisse *statum animarum* post mortem, quia cum alterius *Vitæ cognitione nunquam adeo astuasset.* Equidem ne *Christiani* quidem fortissimi fidem, de *vita beatiore*, sic explorari fas esset, nec putem quemquam facile inventum iri, qui sub tam diuturnis, tam atrocibusque plagis, non similes querelas funderet, absque ut *statum animarum* propterea vel ignorare, vel in dubium vocare, censerî possent.

Ibid. Ad posterius Colon quoque, tanquam ad scopulum, adhærescunt illi, qui negant de *Resurrectione* agi. Paraphrasis *Merceri* erat, *Ex afflictione Carnis meæ tanta cerno & contemplor Dei potentiam, quin & summam in me beneficentiam &c.* Itane vero & beneficentiam? Non illuc progressi *Rabbini*, quibus se ducendum dedit; *Periz.* enim ita tantum *אֲחֻזָּה* & *Considerans carnem meam video existentiam Dei & potentiam ejus: item Nachman.* Quando video, carne mea absumta, me vivum adhuc, video potentiam Dei in creaturas, &c. At *Ab.*

Efra *אֲחֻזָּה אֱלֹהִים הַנִּגְעִים שִׁיחֲדֵשׁ עָלַי* Videbo Deum, est, plagas quas in me innovabiz. Eodem acumine & *R. Sal.* *אֲחֻזָּה מִשְׁפָּטִים* videbo judicia, addens *אֱלֹהִים* Deum, adferro *לְשׁוֹן מִשְׁפָּט וְיִסּוּרִים* significationem *Judicii & punitivum.* Consimiliter *R. Levi* quem secutus *Vatabl.* Hos omnes confutatos dedit *Cl. Cocc.* magna rationum vi, & evidentiâ; quamvis hæc ipsa recensuisse, sit refutasse. Paulo speciosius *Cl. Cler.* *E aut in Carne sua Deum vidit Jobus, cum in turbine ei locutus est.* III. *Grot.* simplicius posuerat, *Deum propitium experiar;* ad eandem tamen apparitionem respexisse Eum, dubitari nequit. *Calvino* nihil aliud sonat, quam *in novum statum instaurabor.* Hæc supra satis discussa. Apud *Cl. Michael.* reperies, qui vertendum autu-

27 Quem ego adspiciam mihi, oculique mei videbunt, & non alieni: consumuntur renes mei in sinu meo.

28 Nam כִּי

27 אִשֶׁר אֲנִי אֲחַהֲדִילִי וְעֵינַי רֹא

וְלֹא־יִזְרֹךְ כָּלֹּ כְלִיּוֹתַי בַּחֲקִי :

marit, *super vel propter carnem meam experiam Deum*; incertus ad futuram, an ad præsentem vitam referendum sit; quæ *Hypobes* fluctuabunda, a Viro *Doctiff.* ibidem pluribus delineata, simulque redarguta, ex diversis opinionibus cinnum confecit haud sane concinnum; quamvis *Manifestationem Innocentie Fobæ* lubens admiserim; ex mente *Ejus post mortem deum proferendum*, & quidem in ultimo & illustri illo die. Non ergo est simplex confessio *Articuli fidei*, sed *declaratio solidissime expectationis*, quam *Innocentia*, & *Integritas vite*, Ei in mediis Dei plagis suggererebat, dum ostendit, *repositam sibi apud Deum Justitie Coronam*; quæ *Capiti nunc diris omnibus obruto*, publice foret circumdanda. Hoc adfectu dictum, *Sane ex carne mea videbo Deum*. Aliquantulum scrupuli movetur 1. per ו, quod quibusdam *copulativum*; aliis *consecutivum*, pro, *tunc*. *Cl. Cocc.* malebat positum pro וְגַם, *Etiam*. Non addit, quo respectu.

Voluitne, *etiam* ego, cum reliquis *Deum visuris*? An, *Etiam ex carne mea*, quam *Anima* jam ante ad *Dei visionem* fuisse *admissa*? In eo nil nimum. Nec tamen illam veritatem ex contextu nostro urgere sustinerem. *Doct. Belg.* omiserunt, ut *Vaz* redundans. Aliis placuit, *Tamen ex carne mea*. Vide *Clar. Mich. & Reim.* Mihi rotundissimum visum, quod nemo neget frequentissimum simul, *sane, profecto, omnino*. *Adi Noll. Conc. part. n. 11.* Jam כִּי־יִשְׂרָאֵל 2. quibusdam in *Carne mea*, rectius ab aliis elatum *ex carne mea*, *rediviva* videlicet, quantumvis עוֹר, חֲסִידָה, *Cuticula hæc mortalis*, omnibus modis contusa, conscissa, ac dilacerata fuerit. Clarissimum indicium *Resurrectionis*; unde & *eadem corpora revictura* merito collectum. Nempe *Resurrectio*, quam credimus, *Caris*, non pugnat cum dotibus excellentioribus, quibus *Corpus* illud mastrandum, ut ex *פְּרָקְטִיקָה* redatur *πρωτογενεῖα*. Plura non addo, ne Theo-

logicum ingrediar campum. *Adsis Cocc. Spanhem. &c. &c.* *Gemium Carnis vim* captavit *Bolduc.* qui primo & *historico sensu* intelligi ait *carnem mortalem*, & *actualiter patientem*; quæ, novissimo die, ad *immortalem vitam* suscitanda sit. Ferri posset, sed parum necessaria illa subtilitas, nisi idem intendat, quod *Apostolus 1 Cor. 15. Hoc corruptibile, induet incorruptibilitatem &c.* *Caro*, omnino est *Caro Rediviva*, opposita *Cuti*, in qua inerat *mortalis*, & *actualiter patientis corporis*, significatio. *Ex hac carne 3. visurus esset Deus* Restrictè *Cl. Guss.* sub *Lit. D. p. 446. Col. 2.* *Ego habitans in Carne mea, ex ea, tanquam ex domicilio, adventantem, & adfulgentem Redemptorem cernam, dum me, sociosque meos, redimet ab ultimis tyrannis.* Laxius alii, *Videbo & tum, in judicio, & postea in Cælos receptus, Redemptorem meum*; quem per

אלוה hic designatum plerique statuunt, quia metuisse videntur, ne alias *Videre Deum ex carne*, parum quadraret. Sed ille scrupulus tanti non erat; qui enim *Deum visuri sunt, ut Est*, in cœlestem gloriam admitti, utique *Eum ex Rediviva sua Carne sunt visuri.* 1. *Joh. 3: 2. Matt. 5: 8. Hebr. 12: 14. Ps. 16: 11. & 17: 15.* Hunc latiore conspectum placuisse video *Coccejo*; quem sequendum censeo. α. quia nil obstat, quominus latitudo hæc sumatur; jam vero latissimus quisque sensus præferendus. β. *אלוה* absolute, magis quadrat in *Deum*, quam in *הַמֶּלֶךְ הַיְהוָה*. γ. *Deus humana natura indutus, Vindex ac Redemptor generis*, nomine *Goel* jam expressus. δ. *Ejus officium suos, e potestate Mortis vindicatos, Deo sistere, gloriose consummandos.* ε. Sæpe *Deum sibi Inimicum, seque a Facie Dei exclusum, conquestus erat Nostrer*; quod haud dubie de *presentis Vitæ statu* intelligendum. Apposte ergo nunc ad *Vitæ Futuræ statum* recurrit, ubi se quoque *Dei Facie intimaque communionem fruisurum*, pro haud dubio tener. ε. Manca utique ratiocinatio

tio Cl. Schmid. per אלוה optime Messias intelligitur; Hunc namque desiderabat Jobus videre in Resurrectione, quem non visurus erat in hac vita. An hæc ergo causa desiderii? Non debent talia loco huic explanando adhiberi, quæ omnia redderent suspecta. Si receptor opinio magis alicui arrideat, habebit in restrictione aspectu Cl. Gussatii, quo eam defendat, atque ad Adfectum Jobi accommodet.

Vers. 27. Repetitur illa Visio Numinis præsentissimi, & faventissimi, atque ita repetitur, ut appareat Nostriuin extra se raptum veluti, exultare, ac triumphare, in mediis suis angoribus. Cl. Clerici commentatio habet, Iteratio hæc clarior & ἐπιφανέστερος spem Jobi exprimit, ne socii putarent, figurate hæc dici, & nescio quid aliud spectari. Id revera est nescio quid. Pejus adhuc Rabbini, Quia ego solus video mihi dolorem meum &c. & non alienus. Hoc secure nimis receptum a Doct. Merc. ut supra visum. Quam non felix quoque Calvin. in hoc Vs. enucleando ad Vs. 25. ostensum. Argutiuscule אֲנִי אֲשֶׁר אֲנִי a Jun.

& Trem. datum, idem qui sum &c. Cl. Cocc. ambigit inter quod, cum relatione ad ירעתו

Novi Vs. 25. & inter Quem. Posterius præponendum. Quem Ego Deum, Videbo mihi. De ἑαυτοῦ exponi patior. Mihi tamen multo commodior, & uberior, videtur ratio, quam Vs. 26. sum secutus. Nempe oppositio fit conditionis presentis, & future, in hunc sensum, Quem ego video mihi, non amplius adversarium, fulminaque jaculantem, sed propitium, sed a partibus meis stantem, ut Cocc. habet, sed sua me gratia, quin & gloria collustrantem. Verti etiam posset, Quem ego video meum, monente & Cocc. quod nemini sagaciori displicebit, quum omnia quæ ab aliis adferuntur, includat; atque ad Adfectum præsentem Jobi mirificæ quadret. Meum in omnem æternitatem, nunc non satis meum; atque omnia tunc bona in me effusurum, depulsis omnibus malis. Sentis, credo, אלוה non esse ipsum Goëlem, nam illum hoc ipso tempore suum vocare sustinuerat Jobus, Spiritu Fidei animatus, quum Deum sibi hostem factum opinaretur.

Ibid. Alterum colon, non caret ambiguitate; sive verba spectemus, sive rem. Plieri-

que I. continuari putant descriptionem Visionis beata, quam sibi fidei plenus vindicet Noster, restituito, Et oculi mei videbunt, & non alienus, vel, & non alterius, vel & non aliud quid: triplici enim modo fere illud אלוה

וְיִּי converti video, Posterius sequitur Cl.

Frank. ut sit, non aliud Corpus, alia caro, alius oculus. Idem Deo dato visum fuerat. Doct. Belg. eundem sensum ex priore adsciverunt. Conferas Jun. & Trem. Medium maluisse videtur Cl. Mich. quasi diceretur, non alterius hominis oculi, mihi dandi pro meis. Cl. Schmid. prius, & non alius, sive alienus, ita explicat. Non credo tantum in genere Resurrectionem, in qua Redivivi fideles visuri sint oculis Christum Deum, & Redemptorem suum: sed speciatim de me ipso idem credo. Id superioribus præferrem. Sed commodius sic exhibit in Genit. Et oculi mei videbunt, & non alterius tantum. Subesse putem aculeum in Amicos, qui sibi ut pietatem, ita partem in Dei communionem, præ Jobo, aperte satis arrogarent. In hos nunc illud appositissime jactum putem, Oculi mei, & non alterius tantum, O Amici, qui vobis hoc præ me arrogare videmini, misero ad tenebras relegato sempiternas. וְיִּי pro alter ate Prov. 27: 2. &c. Suf-

picabar aliquando, quod etiam Bolducio adrisit, & non alienum, nempe Deum, qualem se nunc mihi ostendit alienissimus a me factus. Sed languet, post illa quæ præcesserunt; &

וְיִּי אֲנִי אֲשֶׁר אֲנִי ita opponitur, ut subjectum

videns designari appareat. Teneo ergo Non alterius tantum hæc erunt gaudia, sed & mea; quod ita enunciatum, in Amicos paululum reflectatur, ac recidat, necesse est. Longissime hinc diversus Cocc. qui II. medium hoc membrum trahit ad Visionem fidei, qua Jobus testetur se illam Dei visionem Beatificam prævidisse, præsensisse, prægustasse. Idem fere placuisse video Codurco, prius quoque colon illuc deflectenti, dum ita reddit, Quem etiam mihi adstantem contemplor; per Fidem; ipsemet vidi hisce oculis, & non alius. Movisse putem Viros Doctiss. וְיִּי in præter. prolatum, Viderunt; simulque decorum putarunt; ut ἀνεροφωρία & πίστις in hac serie reluceret. Utiq; Cocc. diserte Jobo attribuit Animum plenum fiducia, & ἀνεροφωρία, eoque applicat, Oc-

Oculi mei, non alterius, ut sit, non nitor alterius sensu, sed meo. Expositio nihil habet absōni; præsertim Cocceji illa, medium tantum colon huc revocantis; quia sic grata exisset Varietas, iustusque haud inuentus inter

ראו עיני אהוה *Videbo ex carne mea Deum;*

& ראו עיני *Oculi mei viderunt Eum;* quod

& *Vident Eum* enunciare posses; ut jam *tenebras, & anxietates omnes Oculi Fidei* quæ *perrumpat*, seque in Beatam istam Visionem Seculi Futuri immittat. Existimarem tamen, quicquid pro hac opinione a me adductum, magis speciosum esse; quam solidum; atque omnino priorem sententiam præferrem, ut præcedenti filo *coherentiore*; quod alias præter expectatum abruptetur: ut *aptiorem* quo-

que ad voculas ולא *et*, quæ gratia & emphasi fere carebunt alias: denique ut *plenior* ad phrasin ראו עיני *Videbunt Oculi mei*, quæ *proximam Dei contemplationem & fruitionem* infert, si nihil oblitet. Atqui non obstat forma

ראו, etiam si simplex statuas *præteritum*, quippe quod præmissō futuro, ejusdem potestatem plerumque sequitur, *Job. 5: 16. Eritque tenui spes, at improbitas קפצתי* constringet os suum. Clarius *Ibid. V. 19, 20. In sex angustiis, יצילך* eximet te &c. in same פרך *liberabit te a morte* &c. Subtilius quod nunc dicam, sed tamen dicendum, ut antè porrigatur ulteriori examini. Arabum Critici tradunt, quum *præteritum* pro *Futuro* locatur, ut

لا فاض فوك *Maledixit tibi Deus pro Maledicet, vel Maledicat.* Non fractum est os tuum, pro, *Non frangatur, non confundaris unquam; Itemque, non confundaris: in talibus, inquam, vel votis, vel asseverationibus, per præteritum* enunciatis, *indubitatam rei certitudinem* denotari, quæ tam certo *ventura* sit, ac si jam *evenisset*. Ad eam rationem, *improbitas constringit os suum, valebit, certo certius constringet.* Item *Redemit te a morte, erit, certissime redimet.* Similiter, & *oculi mei viderunt, pro, certo certius videbunt.* Plerique Viri Docti *Vaw con-*

versivum præter. in fut. adfiscunt, quod voluit etiam intercedente alio vocabulo vim suam exerere posse, ut ראו עיני & ועיני ראו eodem jure gaudeant. Id clarius evictum vellem. A literarum nostrarum Cultoribus ulterius eam in rem inquitendum.

Ibid. Ad posterius inembrum multa iterum fluctuatio. Doct. Merc. suæ Hypothesi seruiens, I. *Quod adlit de Renum intra se consumptione, ad vim doloris ostendendam pertinet, ad intima usque penetrantis, nec tamen spem in Deum extinguentis.* In vicinia *Calvin.* ita netens, *Quamvis Lumbi mei defecerint in sinu meo. Redi ad V. 25. Pariliter Gener. & Piscat. Quamquam virtus mea sit consumpta & abolita. Eadem mens Cl. Cler. Quamvis morbi vis ipsa mea viscera adjecerit. Jun. & Trem.* ut novam querelam atreuerit, *Tamen consumuntur renes mei &c.* Ex Rabbinis hæc profuxerunt, qui & *Renes Jobi vere consumptos, atque egestos fuisse* nugantur. Ill. *Grot. II.* refert ad *Indignationem Jobi ob maledicta Amicorum, per quam intima ejus videntur veluti.* De eo mox plura. *Erud. Crisost. III.* cum seq. *V. sic* connexuit, *commota erunt viscera mea in medio mei, quum vos, prædicatione mea adimpleta, dicetis, quare persequebamur eum? Dicere non habeo, quid per Commotionem viscerum intellexerit Vir. Doct. adfectum ne gaudii vehementioris, an pietatis tenerioris erga Amicos, culpam agnituros. Sed quicquid fuerit, neutrum Linguae Hebr. genio congruens, nec Renes consumptos ulla alia, mihi nota, sic transfert. Durior quoque connexio & commixtio duorum versuum. Eam tamen & alii assumsere, inter quos *Cl. Schmid. IV. Lutheri* velligia premens, *Consumti sunt renes mei in sinu meo; quod dicitis, quomodo persequemur Eum? &c. &c. i. e. Indignor vobis, & succenseo propter persecutionem vestram, qua me vexatis, adeo ut præ indignatione fere consumar.* Citat ex *Pf. 73: 21. Pungi in renibus pro indignari.* Idem fere observatum *Grotio: putatque Schmid. nexum illum nil habere coacti, quin partic. כי V. 27.* eum exigere, nec non כי, pro quo aliæ sententiæ כו cogantur adfiscere. His quantum tribui debeat ad *V. seq. patefcet. Rationem ex hoc ipso V. petitam, quod abruptus sit sermo, cum anteced. non connexus, disuerunt Doctiff.**

28 כי תאמרו מה נרדף-לו ושרש

דבר נמצא-כי :

גורו 29

Diff. Frank. Michael. Reim. quibus unice ar-
rideret, quod V. Belg. Cocc. alique complu-
res tenent, *Desiderium vehementissimum obti-
nendi tanti boni.* Non dubites, si attendas ad
formulam **כלתה נפשי** *Consumpta est anima*
præ desiderio *Pf. 84: 3. & כלו עיני* *consum-
ti sunt oculi mei Pf. 119: 82. 123.* Loca ad-
ducta jam a Cl. de Dieu. Solide ergo Cocc.
כלה sequente **עין** vel **נפש** *desiderium in-
gens, flagrans, & consumens significat.* A *tabe*
& *intabescendo* eam ductam scias. Signatissi-
me *Pf. 84: 3. נכספה גם כלתה נפשי* *Im-
palescit, quin intabescit anima mea.* Nempe
כלה speciatim *consumtionem tabis* adfert. A-
pud Latinos *palescere, & tabescere* desiderio,
nemini ignotum. Adde *Pf. 143: 7. כלתה*
רוחי *Tabescit Spiritus meus.* Si hanc vim
phraeos attendisset *Codurc.* nunquam dixisset,
*Verba esse exultabundi, & fidei sensu sum-
mum persentiscentis gaudium.* Aliud est gau-
dium fidei, aliud *flagrantissimum desiderium*
renes velut *consumens, longa tabe:* quod nunc
sufficere potest non solum, sed & debet, ni-
si extra oleas ire lubeat. *Vulgatus* expresse-
rat, *reposita est hæc spes in sinu meo.* Non
opus cum Cl. Capel. aliam Lectionem aucu-
pari; quum sensum potius, quam verba, spe-
ctasse videatur: ut **כליות** *Renes* pro *desiderio*
& *spe* capiantur; **כלו** pro *consummari, ac*
compleri. Ita saltem *de Pined. at Bolduc.* re-
currit ad **כלא** *Recondidit, sub custodia posuit,*
quod non adeo placet: quin nec interpretatio
ipsa habet quo placeat, quum duriuscula uti-
que sit phrasia, *Completi sunt Renes mei in sinu*
*meo, pro desideria mea in corde tanquam pretio-
sum thesaurum, reposita, asseruo; spemque re-
surrectionis nunquam dimittam, abjiciamve.* Ita

28 Quod jam dicatis, quid per-
sequimur eum? & Radix causæ in-
venta in me.

29 Ti-

fere de Pined. Bolduc. Vavass. Vulgato qui-
dem fidelem operam præstantes, sed Linguae
genio parum litantes, qui *Renum consumtio-
nem* postulat, qua *Jobus* se *ardentissimo desi-
derio boni* illius fruendi contabescere, insinua-
bat. Paronomasia venusta **כלו כליתי**, quum

Renes ab hac ipsa Radice **כלה** *Originem* ha-
beant, alibi aperiundam. Ceterum quaestio
moveri posset, pertineantne hæc ad *Carmen*,
quod *Jobus* voluerat *Saxo insculpi*; an per
modum *Ejaculatorii voti* eidem subnectantur,
ad præsentem ejus adfectum indicandum?
Ego postremum ita admitto, ut prius tamen
potissimum intendi autumem; videturque om-
nino concinnius, ut hæc ipsa partem faciant
Inscriptionis Sepulchralis; nam & *Mortuo* ita fas
est loqui e sepulchro, *Scio Redemptorem meum vi-
vum, &c. Renes mei consumuntur in sinu meo;*
atque flagrantissimis desideriis ejus apparitionem
accelerari exopto.

*Vers. 28. Mirifica & hic varietas versio-
num.* I. Cl. Schmid. continuari putat filium
us. præc. susceptum, Indignor quod dicitis,
quomodo persequemur eum? cum tamen radix
verbi inveniatur in me. Ei Radix verbi, est
*Fundamentum fidei, quin ipsa Confessio antecede-
dens. מה* *Quomodo?* refert ad *consilia*, quibus
in acerrimam *Jobi* persecutionem consentie-
bant. Adfines est quod Cl. de Dieu tentavit.
Cl. Cler. II. contrario fere adspectu. *Quin*
dicitis, cur eum insectamur? cum radix Verbi
*inveniatur in me. i. e. Quin desinitis me vexa-
re, cum videatis verbum divinum in me tam*
altas radices egisse. Confer *Pagn. & Merc.*
qui per *Radicem Cause* intelligit *innocentiam*
Jobi; quamvis aquam Ei hæcisse liqueat.
Doct. Crinsoz. III. *Quum dicitis prædicatione*
mea impleta, cur persecuti fuimus eum? Cum
vos facti vestri poenitebit. IV. Cl. Cocc. *Nam,*
confido, dicitis, quid persequimur illum? Si-
quidem radix sermonis inveniatur in me. Exi-
stimat indicari *finem Confessionis, quod speraret*
amicos benignius secum acturos. Per Radicem
sermonis intelligit Fundamentum supplicis; cu-

ius Radix iterum Fides in Servatorem. Præcl. Belgæ V. projecto dicere deberetis, Cur persequimur eum? quum Radix verbi in me invenitur. i. e. a meis partibus stet veritas & firmitas nostræ causæ, ac controversiæ. דבר pro Lite, sat frequens. Radix Litis non ineleganter pro firmamenti ejus, validissimoque vincendi fundamento. Ambigunt tamen in Nor. an non potius ad Confessionem fidei respiciatur. Cl. Spaub. addit, siquidem sermo ille meus quæ Götlem profiteor &c. &c. in me Radicem habet. Non ex ore illa fluunt, sed ex corde. Est in me fides illa radicata. Cl. Frank. & Mich. VI. cum vs. seq. cohærere censent sic, Quoniam vero dicitis, quam persequemur eum? &c. Timete vobis, &c. Non absimiliter Cl. Keim. Quod si dicituri estis debinc, quam persecutari sumus eum ad Orcum usque nostris comminationibus? quum tamen Radix verbi, sive Spes beatæ Dei visionis in me sit. Timete potius vobismet ipsi &c. Hi omnes Radicem verbi, in bonum; alii eandem in malum positam censuere. Hinc VII. Vulgat. Quare ergo nunc dicitis, persequamur eum, & radicem verbi inveniamus contra eum. Sic נצא in fut. Kal, & נ in ו convertitur. Explicatur de criminandi, & condemnandi ansu, quam Amici contra Jobum captabant. Catalogum Veterum & Recentiorum ita sententiarum dabit de Pined. ipse tamen in bonum magis propensus. Ferri sane nequit נצא in Kal. & נ pro ו merito displicuit quoque Boldacio, item in bonum inclinanti; & Radicem verbi capienti, de Veritate quæ a parte Jobi steterit. Ast Codurc: VIII. Radicem verbi exponit Causam jurgii; cum seq. vs. ita copulans huncce, Cum vero dicatis, quomodo illum persequemur? & causam jurgii in me exare: Cavete vobis &c. Hic sensus satis aptus; quem tamen sibi met veluti invidit, addens, Observandum, cum Tresviri controversiam facerent ei de Religione, eum summam ejus proposuisse, quasi controversiæ fundamentum. Est autem tota Religio Fides Christi & Spes resurrectionis. Hæc questionis Radix. Sic relabitur ad bonum sensum, & confundit omnia, admiscens ea, quæ nunquam inter Jobum & Amicos controversa; promissusne esset Göt, cum in verum Resurrectione. Ad Codurci illud proxime accedit IX. quod mihi sub ma-

nibus se dat, si dicituri nunc estis, quam persequemur eum! quum Radix litis invenitur in me, Timete vobis a facie gladii &c. דבר pro Lite, Actione, longe tritissimum; iptumque verbum דבר sapiuscule hoc usu judiciali a

nobis auctum. Radix Causæ, pro Materialitatis, criminationis, condemnationis, etiam nihil habet, quod a natura Linguae abludat. Scilicet est phrasis anceps, quæ & in bonum, & in malum se dat, pro occasione. Radicem verbi pro fundamento fidei, vel & pro Confessione prægressa, nunquam valde probavi. Fundamentum rationis, & bonitatem causæ, ejuoque firmitatem a parte Jobi, promptius admitterem, si in bonum tendat nostra formula. Sed vide an Radix litis inventa in me, non pronius sit in malum. Quænam ea radix? omne illud unde Amici hætenus Jobum Improbum esse, aut Hypocritam, evincere voluerant. Intelligitis Dei plagas tam extraordinarias, simulque Jobi vehementiam, & contumaciam, ut aiebant Censores, in semet defendendo, Deumque ipsum criminando. Hæc, Amicorum judicio, justissimam Censuris materiam præbebant, ac propterea Radice litis in Jobo inventa, ac deprehensa, a Castigationibus nihil remissuri, dicere posse videbantur Quam persequemur eum! Fateor tamen ne hoc quidem satis rotundum mihi videri; & illud quam persequemur eum! pro quam vehementer eum sumus exagitaturi, & diris omnibus territuri! nimis immite, neque ad vs. seq. satis accommodum. Ergo X. tandem ita sensum constituamus, qui & vs. 29. reddet clarior. Quod autem dicitis, vel dicatis, quid persequimur eum? & Radix litis inventa in me: Mesurite vobis a facie gladii &c. Haud dubie respicitur ad vs. 22. Quare me persequimini, ut Deus? & de carne me non saturavimus? Hoc nunquam concessissent Amici. Resumitur propterea, Dicetis haud dubie, in quo injuriam tibi tam atrocem inserimus? Utique non persequimur innocentem, sed nocentem castigamus.

מה sæpe est inficiantis, vel factum elevantis.

Supra Cap. 11: 2. מה יצדק Quid justus esset homo cum Deo? I Sam. 10: 27. Quid servabit nos hicce? Sed vel sine exemplis res indubitata; cum Quid interrogatione enunciatum, omnibus in linguis negare amet, Negationis ratio

גורו לכם מפני-חרב כי-חמה 29

עונות חרב למען תרעון שרון :

ratio erat *Radix litis*, unde non *persecutionem* sed *justam reprehensionem se exercere* colligebant Censores. Dicit aliquis, sic non כ' , sed כו scribendum fuisse, *Quid persequimur eum? & radix litis inventa in eo.* Id tamen neminem moretur; nam revera כ' hic multo signatius, quam כו, quum *Jobus personam Accusatoris* in se ipsum velut transferat, Amicorum nomine semet taxans, *quum Radix litis extet in me.* Hanc *personae mutationem Merc.* alique complures agnoverunt: unde antea data Cl. Schmid. ad suam *Hypothesin* præ aliis commendandam, quod ipsi ea opus non sit. Præstitisset, ut ea opus habuisset.

Vers. 29. Sine nexu cum superiore *vs. ple-rique, Metuite vobis a gladio ultore Dei*, factis constanter. Sequens colon non item. Id *Mercero* est. 1. *Quia ira vobis a Deo imminet: iniquitates gladii, vestrae hæ iniquitates.* Addit *concisam & truncam esse orationem ob iram.* Tentat quoque, 2. *Quia indignatio Dei in vos ob iniquitates gladii, quæ gladium merentur.* Idem a *Coccejo* sic conceptum; *Nam æstus sunt delicta gladii, i. e. persecutio innocentium & fidelium excitat æstum & ardorem iræ divinæ &c.* Eodem tendit Schmid. *Quia ira obveniet iniquitatibus gladii.* ל ante עונות

assumit. Alii interserunt על, quod Doct. Belg. placuit, *Nam ira Dei est super iniquitatibus gladii.* Cl. Cler. non multum diverse, *Quia ira in delicta gladio pœnas sumet.* Rotundius *Codurc.* *quia ultio peccatorum gladius est.* Venuste *Crinsoz.* *Quia ultor delictorum gladius est.* Structura tamen haud patitur. Argute 3. Cl. de *Dieu*; *Quia ira, O iniquitates, gladius est.* Intelligit cum Superioribus *iram Dei, quæ gladius esse denuncietur iniquitatibus.* Hebræi, docente *Merc.* referunt 4. *ad iram quam Jobo cierent Amici; quæ sit ex iniquitatibus gladio vindicandis.* Sequitur *Vatabl.* intelligens *irritationem, sive provocationem ad iram.* Commodius 5. qui *iram ipsorum Amicorum notari putant, qua in Jo-*

29 *Timete vobis a facie Gladii; quia excandescencia, inter crimina gladii: ut sciatis quod judicium sit.*

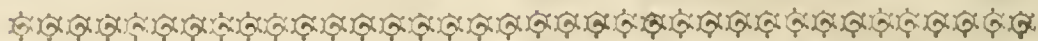
bum desæviebant. Huc *Pagn. & Pisc.* collinearunt, *Quia ira est ex iniquitatibus gladii.* Similiter fere Cl. *Reim.* in *Paraphr.* *Nam ira, quæ proximum persequitur, ut vos me, est magna iniquitas, quæ meretur gladium.*

Nempe, monente & Cl. de *Dieu*, עונות posset signare *maguam iniquitatem*, ut *בהמות, חכמות, &c. &c.* Huic sensui palmam dandam censeo, nisi quod malim, *Nam ira, iniquitates gladii*, hoc est, apud Deum censetur עון פלילי *Homicidium, gladio ultore, & Morte, dignum.* *Ira, iniquitates*, per appositionem. Observo insuper חמה *æstum nasi, iram, complecti simul ferociam, & insolentiam superbam*, prout אף *Nasus eandem latitudinem recipit.* Appositum ergo *Vocabulum, ad seruum illum & iratum impetum*, quo in miserum inveni fuerant Amici, designandum. Hunc meritissimo jure in iis taxat Noster, quum *superbe nimis, & irate* cum ipso disputasse censerī debeant, etiam si *melio-rem Causam* habuissent. Supponamus enim, revera ירש רבר *Radicem litis in Jobo inventam; eumque ab Hypocriti non intactum plane fuisse: ne sic quidem Legitima ipsi Causa fuisset, tam vehementes & acerbis in ipsum censuras exercendi.* Ita ipse *Jobus* ratiocinatus est *vs. 4. 5.* hujus *Cap.* quorsum rediri velim. Optima ergo conclusio, duobus versibus postremis inter se connexis, in hunc sensum, *Quod si prætexatis nullam esse persecutionem, quum ego culpæ sim affinis: sciatis vos vel propter præservidum illam vim, iramque, qua in me sævitis, capitale crimen incur- rere.* Illustris *Character Theologie Jobæ*, quum *iram, odiumque, homicidium esse inculcat.*

Ibid. Postrema nunc sponte fluent. Nimis dure *Jarch.* פורענות שרון explicat *ושרר*, quod sic *Vastationem ultionis divinæ, a שרר*, quod sic

intransitive debuisset esse locatum. Int. *Germ. Mysticus*, *Vasatorem Universalem* convertere sustinuit; ad **שרים** *Demonos* respiciens: at Cl. *Reim. ut sciatis esse judicem*; vel *judicium*, ut reliqui omnes, post *Masoretibus* qui **שרין** vel lectum invenerunt in quibusdam Codicibus, vel certe legendum censuerunt. Idem tamen in **שרון** etiam continetur, sive

cum *Cocc.* **לאתו** esse *infin.* in *Kal*; sive recurras ad veterem Linguam, quæ **רון** & **רון** promiscue potuit usurpare pro *Judicis*, ut **מרון** *contentio*, & **כרון**. *Præf. ש* æque *pataub.* recipit, ac *Segol*. Conferendus cum hac pulchra clausula *Elenchus Cap. 13: 8. 9.* quo Amicis similiter denunciata fuit Dei iusta vindicta, si vel causam Dei nimis fervide & inconsiderate defendissent.

CAPUT VIGESIMUM.

Vers. 1. **E**T respondit Zopharus Naamathæus; dixitque.

2 Profecto cogitationes meæ me æssuare faciunt; & propterea quod promittido mea in me.

3 Elen-

Vers. 1. Ad *Eliphazi* & *Bildadi* imitationem, post brevem introductiunculam, qua se sacro velut instinctu agitatum, mera Oracula futurum innuit, tertius Censor supra necdum adeo acerbus, & ipse effunditur in declamationem multo vehementissimam, atque figuris aliis super alias congestis exaggeratam. In ea, tanquam extra controversiam positum, & ipsius *Jobi* experientia comprobatum, assumit, *Momentaneam esse improborum felicitatem, eosque in altum tolli, ut graviore mox lapsu ruant.* Hinc vela laxans evehitur in descriptionem impietatis, vitio indulgentis, & perennem sibi felicitatem promittentis; cui tamen propter insatiabilem opum cupiditatem, & pauperum oppressionem, in ipso culmine fortunatum, votorumque, tritius veniat occasus: atque pernicies atrocissima, necopinato immissa, ita incumbat, ut male parata, pejus mox dilabantur, improbusque, innumeros inter dolores, Res, spes, opesque suas omnes secum pessime perisse experiatur. Hæc omnia in *Jobi* caput videri, & revolvi, ut res

Vers. 1. **ינין** צופר הנעמתי ויאמר :

3 לכן שעפי ישיבני ובעבור

הושי בי :

3 מוסר

ipsa dicat, ita ab omnibus Interpretibus tenetur; si a Cl. *Cocc.* discesteris; qui omnes Amicorum sermones ad *Consolationem Jobi* directos autumat; atque has gravissimas orationes speciatim susceptas censet, a *Tresviris*, *Cap. 15. 18. 20.* ut demonstrarent *Jobum* non esse *improbum*; nec pro *hoste* puniri a Deo. *Ista Hypothesis* in causa fuit, quod non feliciter in Libro hocce commentando veritari potuerit magnus Interpretes, qui alias haud dubie felicissime pleraque expedivisset.

Vers. 2. Abruptius exordium. Cl. *Cocc.* ad suam *Hypothesin* reddit, *Ideo cogitationes meæ reduciunt me in scenam*, ut qui, desperato fructu, decreveram silere, denuo loquar. *Ideo*, videlicet, *nunc repetere se dicis consolationem suam, quia istam spem fidemque testaretur Jobus, & quia mentionem faceret iudicii.* *His enim præsuppositis, non dubitabat se liquido demonstraturum, quantum intersit inter improborum & proborum conditionem.* Ergo ex mente Cl. *Viri Consolatoria est oratio hæc, quæ Jobo erigendo adhibita, ut agnosceret se*

non ut improbum a Deo puniri; sed ut virum probum; quippe qui nec talia crimina commisisset, nec talia iudicia experiretur. Mirum, hanc cogitationem tantopere adhæsisse præclaro Interpreti, quum nihil directius pugnet cum universa ratione aggrediendi hinc, defendendi & refellendi illinc; in qua nisi nostra, quæ & omnium, *Hypothesis*, obtineat, mera confusio, & ignoratio Elenchi, acerrimos hosce pugnatore inter se collisisset: & *Jobus* inprimis ingratiſſimus fuisset mortaliū, qui se a Deo hominibusque desertum, atque adeo pro *Nocente*, & *Improbo* traditum, clamitaret; si Amici *probitatem* & *religionem* ejus nunquam in dubium vocavissent; atque eum non pro *improbo* pleſti evincere studisſent. Alibi latius paulo ea de re differetur. Nunc tantum moneo, ideo sic connexum, eſſe plane *precurium*, quum Alii longe aliter cum *preced.* nonnulli & cum *seq.* illud copularint. Apud *de Pined.* quatuor invenio diverſos nexus ex *preced.* quorum nullus ſatisfacit. Apud *Schmid.* totidem alios, non magis commodos, Ipius hic eſt, *Quoniam conſumptos conquereris renes inde, quod nos te perſequamur, & ad Judicium Dei, gladiumque ultorem provocas, Ideo cogitationes meæ me impellunt ad respondendum.* Ad *seq. Vſ.* reduxit *Merc.* propterea quod reprehensionem *confusionis* meæ audio. Non leniter ſane. Miror non placuiſſe, quod jam *R. Levi* dederat, *לכן* per *באמת* *profecto* convertens, quem *Pagn.* ſecutus. *Cl. Schmid.* id rejicit, *לכן* in ſua natura relinqui debere arguens. Atque relinquitur; nam ita *Fer. 5: 2.* *Et ſi vivit Jehova, dicant, לכן* *profecto* jurant *ſalſo.* Adde *Num. 16: 11.* Accedit *Etymon,* quum *לכן* valeat *pro certo.* Id tamen nimis preſſit *Bold.* convertere auſus, *Ad rectitudinem revelationes meæ respondere facient me.* Alterum interim uſum frequentiore in eſſe haud negem, pro quo ſi quis tendat, accedam nexui *Doct. Belg.* *Quia Judicium eſſe recte mones, nobiſque ratio reddenda coram ſanctiſſimo Tribunali, ideo neutiquam ſilebo; neque tibi blandiar; ſed libere, qua ſentio, eloquar &c. &c.* Id habet vehementiam, & pro *Exordio* ſuperioris cenſuræ ſat commode arripi po-

tuit.

Ibid. Ad *שעפם* obſervatum a Viris *Doct.* *Cogitationes* gravioreſ, quæ cur diſtrabant, ſignari. Vide *Merc. & Cocc.* Addit *Schmid.* quod prima fronte ſubtiliſſus videri poſſet, *Cogitationes non tam ſuas, quæ in poteſtate ſua eſſent, quam divinitus ſuggeſtas, eum deſignare voluiſſe, quod cogitationes ſuas quodammodo a ſe ipſo diſtinguat.* Ratio iſta me parum moveret, ſed movet viſ genuina vocabuli in *Cogitationibus totum Cor occupantibus; ac præſertim Ecſtaticis,* ut ad *Cap. 4: 13.* jam inſinuat; quorſum remitto. Exiſtimabat videlicet *Zopharus* ſe *Cauſam Dei* deſenſare, ac propterea vehementem illum motum, quo animabatur, hac voce expreſſit. Pro *Divinitus inſpiratis, Eum cogitationes haſce ſuas juſſiſſe,* cum *Cl. Schmid.* dicere non auſim. Confer & *Bolduc.* Mihi, quod poſui, ſufficere videtur.

Ibid. In *ישכני* aliquid interioris elegantia. Plerique dant, *Respondere me faciunt,* vel *cogunt.* Alias, *השיב* *redire* ſecit eſt ſimpl. *respondit.* Sic duplex foret tranſitio, ut in *ירק* *Gen. 14: 14.* *expromere* ſecit. *Cl.*

Cocc. maluit, *Reducunt me in ſcenam.* Id paulo quæſtitiuſ; quemadmodum & *Merceri,* *Revocant me, pro me incitant ad respondendum.* Aliorum, *Respondent mihi, vel respondeant mihi,* minus adhuc rideret. *Vulgatus* miro exemplo, *Cogitationes meæ varie ſuccedunt ſibi.* Videtur & ipſe captiſſe vim *revocandi, & reducendi* ultro citroque, atque ita *animum diſtrahendi, cogitationibus varie ſibi ſuccedentibus.* Si *שוב* *Redire,* pro ultro ci-

troque ire adhibuiſſent *Hebræi,* non incommodum cenſeri poſſet, *cogitationes meæ me ultro citroque faciunt ire.* Major Linguae copia forte nos expedire poſſet. Apud *Arabes*

שוב *Rediit,* inter alias gloſſas offert in *Piscina,* aut *pateo, novum confluxum aquæ,* quo ad marginem uſque impleatur. Item *part. præſ. ثاب* *Rediens,* ſpeciatiſſim designat *Æſtum aquæ denuo increſcentis:* dicitur inde *بئر لها ثاب* *puteus*

3 Elenchum qui mihi ignominio-
sus audio: ergo Spiritus ex prudenti
consideratione mea respondere fa-
ciet me.

3 מוסר כלמתי אישמע ורח

מבינתו יענני :

4 Sa- הזאת 4

eni rediens est; apud Tauriz. ad Hamaf. nec
non **پسر ثاييب** puteus rediens, pro, novo
adfluxu aquarum crescens. An hac figura di-
ctum? *Profecto Cogitationes meae me denuo
assuare faciunt, in hisque cor ita implent, ut me
continere nequeam amplius.* Id nemo neget &
grande, & seriei aptum. Idem verbum **שוב**
rediit, alio flexu translatum fuit ad aquam de-
crescentem, & residentem; unde formula **שב**
אפני rediit nasus ejus, pro ira ejus detinuit
& resedit. Id meæ conjecturae adeo non
obstat, ut eam nonnihil etiam adjuter; nam
& **אפני** rediens apud Latinos geminam induit
faciem, *crescentis* alteram, alteram *decrefien-*
sis. Talia infinita in Linguis.

Ibid. Præruptum quoque seq. Colon. Ni-
mis libere *Vulgat.* *Et mens in diversa rapitur.*
Exprimere voluit *trepidationem & festinatio-*
nem, quæ **אפני** inest. Plerique hinc, *Et*
propterea festinare meum in me, ut tibi respon-
deam læsus. Ita & Doct. Belg. At *Merc.*
placebat, & *propter festinationem meam in me;*
eodem sensu. Mollius reddere voluit Cl.
Cler. inserto *Et quidem quantocytus;* quod ni-
mium. Ad *studium promptum & alacre Jobo*
subveniendi flexit Cl. *Cocc.* dans, & *propterea*
quod festivo in me. Cl. *Schmid.* ita struxit,
& *quidem propter festinare meum quod in me.*
i. e. *propterea quod sentio me divinitus ad res-*
pondendum urgeri & impelli. In hanc men-
tem apta quoque esset illa notio *Rabbinica* &
אפני, quam *Pagnin.* & *Reg.* adscivere, &
propter sensum meum in me, a R. *Levi* hau-
istam; qui tamen traxit ad *sensum lesionis ex*
castigatione acri, de qua *Vf.* 3. Aliter adhuc
Ramban apud *Merc.* nec non R. *Salom.* *si-*
sentium plane extra oleas arripiens a **אפני**.
Ego in *Juvenil.* symbolam quoque contuli;

vertens, *Et propter inquietudinem meam qua
in me est.* Eam vim Arabes agnoscunt sub
حاش, quod in *Camuso* exponitur

فزع وانكـهـش واسرع Terro-
re inquietus, & *preproperus* fuit, & *festina-*
vit. Referebam tunc ad *terrorem ex judicio*
Dei injectum, secundum nexum vulgarem;
eamque explicationem non esse alienam a na-
tura *Ling. Hebr.* vel ex Cl. *Guss.* percipias,

qui eam sub **אפני** quoque proposuit. Non
videtur displicuisse Cl. *Michael.* ut nec *Do-*
ctiff. Hofm. & Reim. Interim *coherentiam* il-
lam non adeo certam, supra vidimus. Si
ergo **אפני** malles *profecto,* licebit **אפני** *festi-*
nationem accipere pro *festivo,* promptoque *impe-*
tu, ad injuriam a se repellendam, veritatem-
que defendendam. Hanc sibi *promptitudinem*
apposite sane vindicaret *Isopbarus,* ostendens
se minis *Jobi* non conterritum, quominus
denuo ipsum aggrediatur, atque pro meritis
castiget. Cave alienum putes a genio Lin-
guæ, nam & **انكـهـش** *preproperus* fuit

sæpe ad *strenuitatem & promptitudinem* in rebus
gerendis transfertur. Huc pertinet **حوش**
الغـوـاد in *Hamaf.* pro *Acri & prestrenuo.*
Ufus *Biblicus* concinit; nam **אפני** *Cele-*
res Num. 32: 17. sunt *strenui, promptique:* &
Pf. 119. 60. **אפני** *festinavi,* & *non tergiver-*
satus sum, eandem vim *strenue prompti-*
udinis palam exerit. Doct. *Crom.* aliud ad-
huc tentavit ab **حاش** *increvit flumen,*

ut sit, *propter exundantiam cogitationum,* & *in-*
telligentiæ. In *Originibus* enucleatius hæc
exe-

exequare; ubi **חַשׁ** Med. *Vaw & Je*, cum **חַוֵּי** examussimū convenire ostendetur.

בַּעֲבוּר pro propterea absolute, non succurrit; pro propterea quod; *Eo quod*, extat *Mich.* 2: 10. Hinc posses, *Et propterea quod festinare meum in me*. Posses etiam, *Et quidem propter festinare meum in me*, ex usu tritissimo vocis. *Quod promptus sim*, ac strenuus. A talibus non temperatum in hoc congressu, videas ex *Cap.* 12: 2. 3. & 13: 3. quod ipsum forte ansam dedit animosiori huic dicto.

Vers. 3. Commotum Stomachum Viri præfert certe subnexa ratio; *Castigationem ignominie meæ audio &c.* Id plerisque explicant de acerba illa increpatione Sociorum, qua sæpiuscule usus *Jobus*. Ipse quoque *Cocc.* quamvis cum *Hypothesi* ejus id parum consistat: *Jobus quidem cum objurgatione meæ & socios meos castigat tanquam Hypocritas, & Acceptores peccatorum; tanquam stultos, tanquam Ludificatores &c. sed nihilominus dicere pergam.*

Si jam **חַוֵּי** adfert promptissimum studium consolandi, quo usi antea Amici, usurus adhuc *Tsopharus*, & ingratus, ut antea dicebam *Jobus*, qui *Consolantes Amicos* tam aspere objurgavit; & *Jobo* longe justior *Tsopharus*, qui injuste increpitus, a consolando non cessavit. Sentis promptum studium sese defendendi, & injustas objurgationes resellendi, in **חַוֵּי**; bono consilio a nobis receptum. Ad suam tamen mentem, quæ & nostra olim, sic adcommodat *Cl. Guss.* ut quum timore judicii se ad respondendum adduci dixisset Censor, subsumat, *Audirem flagitii mei correptionem*, in illo judicio Dei, si nunc tacerem. Hoc longe nimis petium. Fateor tamen structuram hujus *Vf.* non adeo expeditam. Nam aliis commodius visum cum *Vulg. Luth.* &c. *Audiam* lubenter si me arguere possis vel cum probro meo. *Cl. Cler.* cum *Interr.* *An audiam castigationem mihi ignominiosam?* *Cl. Schmid.* receptiori opinioni obmovet **מוֹכַר**, quod potius solidam consutationem designet, quam reprehensionem, objurgationemque. Hac specie ductus ad *Auditum internum*, & *inspirationem divinam* deflexit verbum **שָׁמַעַ**, hoc sensu; *Audio & percipio distinctis mihi verbis suggeri*

divinitus castigationem, & consutationem ignominie sive calumnie meæ: quam mihi sociisque impetisti. Non initeor, **שָׁמַעַ** ad auditas revelaciones se dare posse; sed eas hic jactatas tam signate, & diserte, haud verisimile, nec temeritatis illius *Tsopharum* alligare auderem. *Traxit Virum Doct.* illud nūmum, in quod *Vf.* præc. jam inciderat: ut & **מוֹכַר** justam plerumque redargutionem ferens. Talia tamen non nimis urgenda. In malum utique venit *Jer.* 10: 8. *Hof.* 5: 2. Inhæreo ergo primæ interpretationi, & sperno conjecturam

Juvenil: qua **כְּלִימָוִי** ex **כְּלִימָוִי** sermo interpretabar olim; motus difficultate conlustrationis. Ad eam levandam nunc observo, vix fieri posse, ut non reflectatur ad *Cap.* 19:

2. *Hiscæ decem vicibus תְּכַלִּימוּנִי* Ignominia me adficiat. Reponit *Tsopharus*, *Audio enimvero Increpationem ignominie meæ, qua mihi sociisque ignominiosa atque illiberalia facta obiectantur.* Posses quoque *Adfixum* ita resolvi, *Audio increpari me de ignominia per me illata misero & afflicto.* *Pronom. possess.* æque agentis esse, quam patientis, neminem fallit. Malim tamen superius illud; quod paulo aliter adhuc applicuit *Erud. de Pined.* in *fat.* efficens; *Audiam increpationem contumeliosam mihi, eamque nihil morabor, sed veritatem strenue iuebor.* Utrumque ad **חַוֵּי** ex nostra mente explicitum; peræque quadrat.

Ibid. Iterum variatur. *Merc.* bifariam. *Et spiritus ex intelligentia mea respondebit mihi, vel, & spiritus intelligentie meæ; ut מְגִינִי* Genitivum iudicet. i. e. *Ingenium meum, quod in me præstat & excellit ad intelligendum, respondebit pro me.* Non multum abest *Cocc.* dans, & *spiritus ex consideratione mea respondebit mihi.* Id ita exponit: *Quum considero diligenter rem, tum spiritus, sive motus animi, & fiducia ingens in me exoritur, attestans veritati causæ.* Illuc ferme collineat de *Pined.* Fortius *Pisc.* assumens *Spiritum S.* qui ex intelligentia, non ex iracundia, pro ipso sit responsurus. Placuit *Doct. Belgis;* nec non *Submidio;* qui & **בִּינָה** de intelligentia Divinitus indita interpretatur. Huc inclinat & *Bolduc.* Neu-

4 Sane hoc cognosti, inde mihi ab ævo; inde a quo positus mihi homo super terram:

5 Quod כי 5

Nentrum sequi ausim. Audaciuscule Cl. Cler. per *Interr.* & *Spiritus*, sine intelligentia mea, respondebit mihi? i. e. homo imperitus mihi eruitur non æquiparandus: vel adjectus mentis ea dictans *Jobo que non intelligo*. Liberius quoque *Tigur.* Tametsi me conscientia consolabitur. Mihi רוּחַ *Spiritus* pro motu animi vehementiore, cum fiducia optime cause, satis arridet; malim quoque cum *Kimch.* ex *Hiph.* Respondere facit me: & quidem מְבִינָתִי ex diligenti & prudenti consideratione mea; non autem ex ira, aliove turbido adfectu. Totam seriem sic constituerem. Audio equidem correptionem ignominie meæ: at *Spiritus* ex prudenti consideratione mea respondere me faciet. Si respondebit mihi malis, non inelegans fatebor. Videtur tubellè aculeus in *Jobum*, cui inerat רוּחַ motus animi vehementior; sed non מְבִינָתוֹ ex prudentia oriundus, ut autumabat *Corrector*.

Vers. 4. Ad הוֹאֵת cum *Interr.* acceptum multa exiit hæsitatio. *Merc.* 1. An hoc nosti a seculo. &c? i. e. Hæc sane te nosse oportebat. An hoc ignoras? Alii 2. inserta negatione, An non hoc nosti? Utiq; ignotum tibi esse nequit. Cl. de Dieu 3. id merito rejiciens, mallet, An hoc scivisti a seculo? &c. Ignarus es hujus rei, ideoque a nobis docendus. *Languide.* Miro flexu *Cler.* 4. An hoc, quod dicis, nisi ab æterno, ut Deus, aut certe ab eo tempore, quo creati homines? Eandem putat irrisionem, quam *Cap.* 15. 7. vidimus. Coactè. Accessit adhuc *Schmid.* 5. An hoc nosti ab æterno &c? Omnino non nosti hoc ab æterno. Ego vero, tanquam Dei æternus Spiritus, id novi in æterno Dei decreto constitutum. &c. Supponit videlicet, hæc esse Verba ipsius *Sp.* 5. quem præced. *Vf.* per רוּחַ intelligebat, atque testimonium pro Æternitate ejus nos hinc lucrari posse autumat. At parum firmus hic tibicen; & talibus documentis plus

4 הוֹאֵת יִדְעָת מְבִינָתִי עַד מְנִי שִׁים אֲדָם עָלַי--אָרֶץ:

perdit Veritas, quam lucratur. *Cocc.* 6. An hoc notasti ab omni ævo &c? Videris tibi omnia observasse. Age ergo, vide an hoc etiam satis perpenleris. Non displicet. *Pressius* 7. Belg. Nostine hoc? i. e. ut puto; Utiq; ipsemet nosti, & exploratum habere potes ac debes. Id cum num. 2. citra supplementum convenit; estque sensus ille reliquis eatenus præferendus, quod *Tsopharus* omnino ad ipsius *Jobi scientiam*, & experientiam, provocare videatur. *Merc.* in secund. opinionem inclinans deinde, הוֹאֵת pro הוֹאֵת productit ex 1 *Sum.* 2: 27. Sed ibi *He* adfirmat potius, quo usu nihil quoque plenius, aptiusque, hæc loci, ut 8. proponere ausim. Ecce vel Sane hoc cognovisti. Redi ad *Cap.* 4: 6. 21. *Vulg.* cum adfirmatione similiter *Hæc scio* &c. qui יִדְעָתִי legisse debuit.

Ibid. Alius scrupulus circa cohæSIONem cum sequentibus. *Doct.* Belg. enim cum *Jun.* & *Trem.* sic seriem digessere, Nostine hoc? Inde a seculo &c. jubilationem improborum esse e propinquo. &c. Est trajectio & structura paulo incommodior. Cl. *Schmid.* itemque *Cler.*

nimis argute זָאת cum עַד מְנִי copulasse vidimus: copulationem ipsam tamen admittendam censeo cum *Cocc.* qui עַד מְנִי זָאת נֹסֵף jungendum submonet, ita reddens, An hoc notasti: ab omni ævo? &c. Quod jubilitio improborum e propinquo est. Inferendum tunc ab omni ævo ita se habuisse rem. Nostra mens parum, aut nihil, hinc differt. Ecce hoc cognosti, & exploratum, perspectumque habes: tanquam inde a seculo constitutum, sancitumque, inde a quo positus super terram homo.

Quod &c. Vocabulum שִׁים ponere recte ita resolvi ostenderunt Viri *Docti*; quibus tamen dare nequeo esse idem cum הַשִּׁים. Est *infin.* in *Kal.* ex forma *quiesc.* *Med.* *Jod.* Partitur quoque *Analogia* ut sit *partic. pass.* in *Kal.* quando directe haberemus, ex quo mihi positus homo &c. † *Parag.* sic reddendum cum

7 Sicut stercus ejus in purum putum peribit; qui eum adspectabant, dicent, ubinam ille!

8 Sicut somnium avolabit, & non invenient eum: & aufugiet ut visum noctis.

9 Ocu- עין 9

Hieron. Quasi sterquilinum in fine perdetur. Non placet acumen Erud. de Pined. purgi Jobum in sterquilinio sedentem. Id valde incertum, nec vero simile. Omnino גלל ut גלל pro stercore positum, ad contemptum & ignominiam, recteque illustratum ex 1 Reg. 14: 10. בערתיו Eliminato post domum Jeroboami, quemadmodum quis עבר את הגלל עד המו donec consumptum sit. Observari velim ad istum locum בער בער Arabibus esse stercus camelinum orbiculare: ejusque synonymum esse جلة גלה pro גלה fumin. form. quod apud Cl. Gol. exponitur stercus animalis globosum. Vides originem a גלל volvit; quod speciatim quoque Arabibus tritum pro stercus camelinum collegit: nec non אנתלל אנתלל pro אנתלל stercus collegit ad cremandum: vel foco imponendum. Conf. Esch. 4: 12. structuramque signatam Globos excrementi humani. Infuper observandum, grave illud verbum השמידו eliminare, exterminare, ἐξολοφύειν, quod in excidiis improborum amat usurpari, a verrendo, everrendo, in hanc notionem secundariam videri devenisse: qua ansa scopas everritionis, sive exterminii figuravit Esai. Cap. 14: 27. Gravissime ergo enunciatum, sicut stercus ejus peribit לנצח in aeternum. Cl. Cocc. maluit Etiam atque etiam, sine intermissione, perpetuo, usque ad extremum. Pulchre quadrat, quod jam alibi ex vera Verbi Origine protuli, in purum patum. Quomodo hinc

7 בגללו לנצח יאכר ראיו יאמרו ; איו

8 כחלום יעוף ולא ימצאהו וידר כחיון לילה :

Æternitatis notio succreverit, alibi pandetur. Eam hinc neutiquam excludimus: sed jucundum lusum qui ex proprietate exiit, non negligendum duximus. ראו Videntes eum, non simplicem designat adspectum, sed cum admiratione conjunctum. Adis Cocc. In איו Ubi ille! insigne pondus, & decus; quo subita & plenaria ruina improbi signatur, cum stupore inde omnes incessuro. Ceterum stercoris imaginem refugiens Nachmanid. a volvendo sub גלל ad Vicissitudines fortuna, & subitas causas ruinae, vocem traxerat. Constructio non patitur. Cum ea melius constat, quod in Juvenil: mihi arridebat, prout excellentia ejus vel Majestas est, &c. ex جلال Dignitas eminent, gloria &c. Simile quid obversatum τῆς LXX ὁμοίως ἀναίδη ἐστὶν ἐξουσία, τίτις εἰς τίλη ἀπολύται. Eum adspectum nemo neget speciosum. Cum Linguae Hebræe indole eundem consistere, ex Originibus patefecit, quum جمل Magnus & illustris fuit, Eminuit dignitate ac Majestate, ad Harmoniam revocabitur cum גלל Volvi. Syrus & Arabs ad גלל Turbinem videntur respexisse, dantes, sicut procella; nam & عجاج quo Arabs utitur signat pulverem, aut fumum, turbine rotatum. Id alienissimum. Nec alterum illud meum defendo; atque in receptissima vertendi ratione penitus acquiesco; quod Vehementic, & commotioni Cenforis vice respondeat; atque גלל pro eminentia nihil inferret, quod non V. præc. satis expressum. Verf. 8. Pulcherrimæ imagines, quibus

9 עין שזכתו ולא תוסיף ולא
 עוד תשורנו מקומו :

9 Oculus perstrinxerit eum, at non addet : quin nec locus ipsum suus cernet amplius.

10 בניו ירצו דלים וידיו תשבנה
 אֵינו :

10 Filii ejus gratiam ambient e- gentium : & manus ejus suum ipsum reddent dolorem.

עצמותי 11

11 Of-

vana, fugaxque felicitas defingitur. Proverbiale quid subesse, agnoscas ex Homer. Odyss. II: 206.

Τοις δὲ μοι ἐκ χειρῶν σου ἢ ἄλλοις ἢ καὶ δούλοισι,
 Ἐπιπῶ

Par levibus umbris, volucrique simillima somno.

Iterum Vsf. 221.

Ψυχὴ δ' ἢ δὲ δούλοισι ἀππατημένη πεπότηται.

Anima tanquam somnium avolans volitabat.

Adde ex Pind. Pyth. 8: 135. ἐπιμογοί Διὸς ἄνους ἴσους. Quid aliquis? Quid nullus? οὐδὲς ὄναρ ἀππατητοί, Umbrae somnium homines. Historia Salutini sic clauditur a Bohadim; sed anni illi hominesque simul expirarunt, atque haud secus ac somnia avolarunt.

Vers. 9. Aliquid interioris venustatis in verbo שָׁךְ captatum, sagaciter deprendit Cl. Cocc. Recurrit Cap. 28: 7. ubi item in Oculo. Et semel adhuc Cant. 1: 6. Conspicatus est me sol, שֹׁכֵנִי. Merito ex his locis as- sumpta notio intuendi, conspiciendi &c. sed si- mul moneri potuisset, & debuisset, ex tribus illis parum aut nihil de interna & primaria in- dole Radicis constare. Avenar. eam eruere sa- ragens dedit, spectare directis oculis; conferre jubens שָׁךְ ut cognatum. Vi ingenii du- ctus Cocc. adsumsit perstringere; quod videret agi de visu raptō veluti, ac momentaneo. Eleganter inde expressit, perstrinxerit eum oculus, non addet. Licet etiam sic, perstringet eum oculus, & non addet. Ad momentum

apparebit, moxque disparebit. Grandiloquentia ista Cothurnum decet; ac praesertim O- rientalem. Redeat ad Cap. 7: 8. Pulchre quoque figuratum Cant. 1: 6. perstrinxit me sol, pro radiis suis ussit. Non tamen e flos- culo Latino stringere visu, satis justa conclu- sio שָׁךְ assimiliter stringendi proprietatem obtinuisse. Eequid sentis desiderari auctori- tatem disertam Dialecti? Eam si addidisset Cocc. rem indubiam effecisset. Sciatur ergo Arabum

شرب, شرب, & شرب, شرب, quin شرب, شرب, nec non شرب, شرب; itemque شرب, شرب quod est شرب

apud Esaiam, continere vim rigoris penetran- tis, atque adeo perstringentis. Sed haec alibi enucleanda. Posterius membrum minus recte sub Ellipsi redditum a Jun. & Trem. Neque amplius contemplabitur eum עין oculus in loco ejus. Ansam dedit תשור sœm: cum מקום masc. non bene cohærens. Merc. reliquique fere מקום hic sœmin. positum censent; nec refragor; ut sit, Neque eum ultra intuebitur Locus ejus. Confer Cap. 7: 10. ubi figura explicita. Negari restitutionem, censent plu- rimi, ex illo ipso loco: sed ex Cap. 8: 18. intra subitaneum interitum subsisti potest. Quid si Apostrophen esse dicamus? Neque videbis eum amplius, Locus ejus! Sic Enallage generis haud indigeremus. Tales conversiones gran- dior stilus adfectat.

Vers. 10. Est in hisce duabus sententiis quod praepediat; neque satis rotunde cum praeced. & subseq. cohæreere videatur. Diver- sitas interpretationum praeterea rem reddidit impeditiorem; vel potius varietas illa orta est ex vario nexu, quem sibi quisque fecit. Erud.

de Pined. I. censet pargere Zopharum ad enumeranda incommoda, & supplicia, quibus improbus obruitur, cum semel illius felicitas cœpis declinare: inprimisque poni Filiorum miseram conditionem; in quibus parens ipse crucietur & puniatur. Inhæret autem *Vulgato*, qui dat, Filii ejus atterentur egestate; & manus illius reddent illi dolorem suum. Prius membrum cum *Hebræo* frustra conciliare studet. De posteriore mox videbitur. Cocc. II. existimat *Zopharum* delineare a *Vs.* 6 ad 28. Conversionem triplicis boni improborum in malum: & quidem *aa.* sublimitatis per dejectionem, *Vs.* 6 11. *ββ.* Lucri ac questus versionem in malum *Vs.* 12-19. *γγ.* Luxus repressionem *Vs.* 20-28: Sub *aa.* ponit 1. privationem sublimitatis *Vs.* 7. 8. 9 hoc in versu 2. tenuitatem liberorum; & 3. Dedecus atque ignominiam ipsius *Elati*. Prius ergo membrum ita convertitur a *Cl.* Interp. Filii ejus propitiabunt tenues, i. e. Magnum erit iis, amicos habere tenuissimos hominum. Posterius sic, Et manus ejus reddent subsidia ipsius; vel ipsius sufficientiam: h. e. vel laborando, vel mendicando, sufficienti quo vitam toleret. Sumit *און* pro *הון* ex *Hos.* 12:

9. sed ibi luculentior vis, quam ut huc aptari queat: nec infelicem facile dixerim, cui suæ manus reddant sufficientiam vicibus, utique laborando. De mendicando alia res est. Sed non crediderim Mendicationem ista phrasi posse designari. *Cl.* *Schmid.* III. supponit, duo genera impiorum describi. Prius eorum qui in sublimitate sua plane non consistunt, sed statim deficiuntur. *Vs.* 6-11. Alterum eorum, qui aliquamdiu in felicitate & sublimitate sua consistunt *Vs.* 12-28. In priori illo genere post *Altitudinem* *Vs.* 6 expolitam, subsumit *Lapsum celerem* *Vs.* 7. Totale *Vs.* 7. 8. irreparabilem *Vs.* 9 depauperantem tum ipsum, tum filios. *Vs.* 10. Ex hac *Hypothesi* prius colon, filii ejus placabunt pauperes, argute admodum exponit opprimetur vicissim, atque ita contentos reddent pauperes a patribus eorum oppressos, qui *Dei* justitiam laudabunt, ob talionem. Posterius item, ad patres ipsos relatum, hoc pacto, imo manus ipsius restituent opes ipsius.

Observat *און*, quod aliis sonat, bona per vim raptæ, simpliciter potius capiendum pro *Opibus*, quas jure possideat *Impius*, & quidem manibus atque labore proprio partas: unde argutiore iterum sentu elicit, *improbum ipsum*

cogendum fore ad restitutionem manibus suis faciendam, non tantum per ea quæ rapuit, sed etiam per ea quæ ipsius sint jure. Mihi tota hæc *Analysis Schmidiana* non felicissime digesta videtur; & explicatio nimis subtilis. Videamus *IV. Merceri* explanationem, cui a plerisque subscriptum. Filii ejus placabunt pauperes, quos scilicet eorum pater diripuerat; vel alioqui eo paupertatis adigentur, ut eorum quoque pauperum gratiam ambire cogantur, quos tum ipsi, tum parens eorum, antea contemebant, & opprimebant. Similiter alterum, Et manus ejus reddent robur suum i. e. violentiam; quasi dicat, Bona vi parta, & pauperibus erepta, reddere cogetur improbus etiam dum vivit. Addit, Manus ejus a quibusdam reductum ad filios, pro Manus eorum restituent ejus violentiam, se tamen simpliciter malle de ipsomet improbo. At quomodo? Non intellexerim, inquit, quod ipsemet restituat a se raptæ propriis manibus tantum, quam quod pœnas sit daturus suæ violentiæ, punitus justo *Dei* judicio, vel in se, vel in suis filiis. Alii malunt restitutionem propriis manibus factam in judiciis, ubi furti & peculatus sit damnandus. *Cl.* *Cler.*

Criſtū exercet, forte pro *ירי* non male legi posse *יריהם* Manus eorum, ut referatur ad filios. Semet tamen reprehendit, addens, sed quod filii faciunt etiam post Patris mortem, ipse facere videtur. Mira ratiocinatio! Non ista conditione tenuerim *ירי*, si jam *Mortuus* inducatur improbus. Longe diversus hinc *V. Codurc.* in posteriori colq, quod reddere ausus fuit, Manus ejus opes ejus dilapidabunt; quasi reverti facient valeret emittent, & dissipabunt. Facilius concoquere possem quod *Doct. Hosm.* VI. in nova versione Germanica expressit, Et propria manus ejus subvertent ejus opes. Sed & hoc merito sepositum a *Cl. Reimar.* qui *Merceri* expositionem sequitur, nisi quod *און* cum *Cocc.* malit pro *הון* sufficientia; per quam nunc opes raptæ designarentur. Dubitat interim an ab *און* iniquitas potius sit derivandum, quod & a *Merc.* notatum, ut sint opes iniquæ. Sane durum admodum Robur pro injuria, violentia, opibus vi & manu partis, quod *Mercero* quoque non lubenter concesserim. Sed nec *און* pro *הון* meo

meo quidem iudicio, satis opportunum. Iniquitas commodius se dare posset ad inique partem, si ageretur de Restitutione eorum, que fracta de, & scelere, que sita. Sed vereor secure nimis assumtam istam Restitutionem, de qua vs. 14. 15. grandibus figuris demum agitur, multo utique commodius, quam in hac sede, ubi nihil adhuc præcessit, quod huncce sensum invitare queat. Hæc ipsa difficultas movisse videtur Cl. Schmidium ad duo genera improborum introducenda; quod paucis putem placiturum. Ad miserias improbitatis enarrandas progrediens Zopharus hoc vs. & seq. generatim complectitur, quod deinceps specialiter est amplificaturus; atque insinuat improbum una cum posteritate sua perpetuæ maledictioni subjacere, sibi que suam suorumque perniciem propriis manibus struere, ita ut in vita, & in morte, divina ipsam ultio persequatur. Eodem artificio usum vidimus Eliphazum, Cap. 15: 20. Omnes dies suos parturit sibi improbus &c. Ad eam rationem, VII. Manus ejus redire facient dolorem ejus. Hoc duplicem admittit adspicuum. N. Manus ejus rependent dolorem ejus, i. e. qui alios dolore adfecit, concussit, oppressit, vicissim dolore adficietur, atque gravissimas pœnas incurret. Hoc Latino Interpreti placuit; quin & πῖς LXX. qui dedere, Αἰ δὲ χεῖρας αὐτοῦ περιεσυσσασαν ὀδύνας. Docte id expositum a de Pined. Impius suum sibi rogam struere, suamque flammam accendere, qua cruciandi sint &c. Sed istud περιεσυσσασαν unde sub שׁוּב? Respexisse eos putem ad שׁוּב arsit, & שׁוּבֵי flammam, quasi תְּשׁוּבָה. Chaldæus quoque exhibet, וידוי משלמן תקוף צעריה Manusque ejus rependent vim doloris ejus; quod eodem redit Confer jam de Pined. ejusque Paraphrasin, ubi hunc sensum luculenter expressit. Nihil hic desidero; & tamen non possum, quin proponam, כ Manus ejus tributum pendente suum ipsius dolorem. השיב absolute pensare tributum, 2 Reg. 3: 4. & 17: 3 ידים Manus pro operibus, machinationibus, artibus malis, passim in Sacris. Pressius pro avaritia, & violentia, hic sumi possent. Illæ Dominis suis reddunt tributum, quum per tās, per nefas corradunt, quicquid possunt. Hoc jam grandi cothurno convertitur ad אָונו dolorem hu-

jus divitis avari, cui suæ ipsius manus thesaurum iræ congerant, tanquam tributum, aut stipendium. אָוֹן pro dolore, habuimus Cap. 18:

12. Ab אָוֹן posset etiam adscisci pœna iniquitatis, ut Ps. 94. וישב עליהם את אונם. Et redire fecit super eos iniquitatem eorum; & per malitiam eorum excindet eos &c. Quicquid eligas, habes Esaiantum illud: Cap. 3: 11. Væ improbo כי גמול יריו יעשה לו quoniam quod manus ejus foverunt, fiet ei.

Ibid. Ex hisce jam prioris Coli sensum facilius dijudicare est. In eo depingi putem extremam & abjectissimam cum vilitatem, tum inopiam, Domus paulo ante præpotentis, atque opulentissimæ; ita ut Clientes Clientum fieri cogantur, quin mera mendicabula, qui patrociniis amplissimis modo floruerant; atque ita sub Patris sui ruina per justam Dei vindictam veluti sepeliantur. Jobo adhuc dirius quid evererat; cui omnes Liberos unus dies necesse חָלָטוּ extinxerat. An hoc ipsum oblique nunc tactum, a minori ad majus argumentando, aliorum iudicium esto. Aliud adhuc in mentem venit, quod a genio Linguae non abhorret: ut רַלִים Attenuati, miseri, sese referat ad בָּנִים Filios, qui contenti fore dicantur, suasque fortunas laudaturi, si liceat ipsis esse tenuibus, atque in summa paupertate vitam prorogare. Nempe רַצָה acquiescere, eleganter adhibitum fuit, ut רַצָהוּ, pro contentus esse, illo usû Euripideæ in Phœnis. 1679.

מֵאָה אֲמַר אֲנִי לְרַצָה

Mea ego amabo mala

Id est, patienter feram, iisque velut contentus: acquiescam. Sic Cap. 14: 6. explicui, Donec: רַצָה acquiescat ut mercenarius diei suo; ejus-

que mala utcumque toleret. In Pibel nuspiani alibi recurrente, eandem vim intransitivam, sed intensiorem, retinere licet, in hunc sensum, Filii ejus רַצָהוּ תַּעֲרִיבֵם, ve' רַצָהוּ contenti erunt inopes. i. e. præclare secum agere putabunt, si nil durius quam extremam inopiam subire cogantur. Conf. Soph. Oed. Col. v. 6. Subest, ut sentis, acumen,

11 Ossa ejus implebuntur signatis ejus; & cum ipso super pulvere cubabunt.

11 עצמותיו מלאו עלומו ועמו

על-עפר תישכב :

12 Si אים 12

granditate hujus Libri dignum, præ quo languet aliorum, *Filii ejus current mendici*, tanquam a רויץ; itemque *Vulgati, Filii ejus atterentur egestate*, sive *egeni*, tanquam a רזיץ, invita utrumque Grammatica. Ex nostra versione *Egestas* iis est *minimum malorum*, quod timendum habent; quippe quos ultio cœlestis gravius sæpe exequatur; uti in Familia *Jobi* tritissimo documento comprobatum autumat Censor. Conj. *Pibel* tam crebro *vim intrantivam* obtinet, ut iustus inde scrupulus nequeat moveri. Rem tamen, ut par est, in medio relinquo.

Vers. 11. Magnifica vis orationis, quæ granditate sua velut præstrugit. Ambigitur ad *Culpanne improbi* pertineat, an ad *panam*.

Circa עלומים quoque dubium incidit, quum alii *peccata juventutis*, alii *peccata occulta* vertant. Denique ad תישכב hæsitatur, quod cum עצמות ossibus necestunt nonnulli, nonnulli cum עלומיו *Ramban נביט animam*

vitalem subaudit. *Cocc.* inserit *Id.*, quasi *Neutrum* foret. Ejus versio *I.* sic habet, *Ossa ejus impleantur juvenilibus ejus*, & *id.* cum ipso in pulvere cubabit. Ad *Culpam* ita reducit, ut aliquid *pænæ* admisceat; *quartum gradum dejectionis* esse statuens in ipsius permanente *vana cupiditate*; quod sit *miserrimum & maxime ridiculum*. Nempe *ita insatuatus est pristino splendore*, *ita fascinat* puerilibus cupiditatibus honoris, gloriæ, existimationis, ut in penitissimis medullis ejus nihil nisi vetus illud honoris spectrum, & spes quedam *elevationis*, & dolor *dejectionis*, & indignatio *contemptus* reperiat; adeo ut *מתעורר* etiamnum, & *alta spirans*, aureosque ac vernantes dies *somnians*, animam exhulet. Hanc esse *Græcorum & Latinorum frequentiore Interpretationem*, monuit *de Pin.* prius membrum ita exponens, *Non secus quam ossa medullis plena sunt*, quibus humectantur; *ita mores impii jam inde ab adolescentia ita penetrant in medullas*, ut vel *senex*

centum annorum factus, consectus, aridus, quod ad vitia inolita semper maneat adolescens, integer, plenis ossibus: medullitis amans iniquitatem. Alterum *Colon* sic explicat, *Non prius cessare peccatu quam vitam, sive cupiditatem non ante mori, quam ipse moriatur; quin vitia, quæ amavit vivens, cadaver comitari in sepulcro, ibique cum ipso accubare, ut eum tandem ad Tribunal supremum deducant atque meritas de ipso pœnas reposcant.* *Contraxi*, quæ ipse *filius*. Similia habent *Varass.* & *Boltuc.* qui posterior *Dormire in pulvere* argutius tamen derorquet ad *sepulturam plebejam & ignobilem*, quod refutare nil attinet. Sed *II.* apud *de Pin.* proponitur aliorum sententia, de *pœna* magis agi quam de *culpa*; sensumque simpliciter esse, *preterita Vitæ crimina improbo esse luenda per supplicium ad ossa & medullas penetraturum.* Additur, *hæc ipsa ossa & sepulcro fore resoluenda in pœnam flagitiorum.* Posterius hocce secutus est *Cl. Cler.* in *paraphrasi* exhibens, *ossa ejus spargentur refolla, ita ut pœnas veluti luant ejus adolescentiæ flagitiorum.* Idem עלומיו legere mallet in *sing.* creditque

עלום dictum fuisse peccatum adolescentiæ, & quidem *sem. gen.* quo pacto demum cum תישכב recte conveniret. Et emendatio in-

felix est, & explicatio coacta: nam de *ossibus resuffis in pœnam improbitatis fermocinatum Tsopharum*, ne speciem quidem veri habet; prout nec *phrasis* isti sensui adcommodata. Crisi

isti occasionem dedit, quod *Merc. תישכב* revocans ad עלומיו, subaudiat *חטאת peccatum adolescentiæ*, vel & גזלתו *rapina* ejus; quæ

valde arcessita. Prius autem membrum *Doctiff.* ille *Commentator* refert ad *pœnas delictorum*, quæ toto tempore *adolescentiæ suæ commisit*, cum robore ac vigore *potentiæ omnes opprimeret*; ob quæ tandem gravissime sit adfligendus, dolore ad *ossu usque penetrante*. Posterius sic declarat, *omnes ejus oppressiones cum ipso peribunt.*

Hoc

Hoc Locutionis vim neutiquam explere videtur. Etiam עלומים pro peccatis adolescentiæ sive Juvenilibus sumtum, non admodum placet, quia vel nimis restringitur, vel ad argutias deveniemus, quale illud Erud. de Pined. Senex adolescens &c. Potior mihi ratio eorum, qui occulta peccata dederunt ex Ps. 90: 8. Sic Pagn. Luth. Belg. &c. pœnam maxime spectantes, culpa tamen non plane exclusa. Eodem tendit Schmid. in Vs. præc. manifesta crimina oppressionis & rapinæ, hic vero occulta notari censens; quasi inculcatur & Occulta illa suam pœnam habitura; quippe quam secum in ossibus circumlaturus, & tandem sepulcro illaturus sit improbus, ut partim in hac vita vel morsu conscientie, vel tabificis morbis, medulle ei in ossibus consumantur: partim post mortem quoque ultionem Numinis experiat, in anima mox, deinceps vero in resurrectione mortuorum; peccatis quoque cum cadavere, cui incubuerant, resurrecturis quasi. Prius, sive pœnam in vita, ex priori: posterius, post mortem, ex posteriori membro elicit. Constructionem sic enodat, ut עלומים fit pro חטאת עלומות, & dein sing. תשכב per distributionem apponatur, Et cum eo cubabit super pulvere unumquodque peccatorum ejus occulorum. Similiter Doct. Belg. in Not. tamen subdubitantes unumquodque ossium malint, an peccatorum; re, ut monent, eodem recidente. Cl: de Dicu præsert עלצמתי תשכב; tentans etiam עמו, pro אשר עמו. Et quod cum ipso est, super pulverem jacebit. Id eodem sensu maectat Vir Doct. non tamen pari gratia. Indubitata structura, עלומיו תשכב Signata ejus crimina cum ipso cubabit, pro cubabunt, ex Arabismo solenni, quo plurali mascul. additur verbum sing. fem. Observavit hoc ipsum Cl. Mich. & simillimum dedimus Cap. 14: 19. תשטף ספיחיה, complura daturi ad Cap. 39: 14. & 41: 12. quæ loca nullum scrupulum relinquunt. עלומים quo jure signata, obsignata, vertam, dabit Lib. de Def. pag. 167. Cl. Cocc. Ps. 90: 8. reddit ignorata nostra. Alii malunt occultata nostra; quæ intus clausa gerimus. Heic loci notari pu-

tem Crimina Hypocriteos velo tecta, & clanculum patrata. Illa pulcherrime Obsignata vocitantur, sigillo veluti secreti clausa hominibus. Hisce plena ossa induci puto, ad gravitatem culpæ simul & pœne consignandam. Culpæ, quatenus ea medullas ipsas insederunt, atque longa peccandi assuetudine, ac suavitate, ossa perbiberunt. Pœnæ, quatenus in iisdem est materia severissimæ Ultionis, quæ & in vita, & in morte, Hypocritam premet, omni maledictione eum obruens. Hac facie ossa absolute sunt ossa plagis divinis contracta ac confusa. Confer supra Cap. 7: 15. & Ps. 51. 10. nec non Ps. 22: 18. Adde ossa per mortem destructa, ut Ezech. 32: 27. ubi Iniquitas ossibus ipsis incubare dicitur eorum, quos ad Orcum usque persequitur. Hunc amplissimum conspectum suadet, tum vehementia Tsophari, tum sequens illud, Cumque ipso super pulvere cubabunt. Nimis dilutum, finientur ipso finito: imo vero pœnæ ejus, ipso finito, non finientur; sed & ultra mortem ossibus ejus adhaerescet maledictio; quando in peccatis suis impœnitens expirare mavult Hypocrita, quam ea pœnitentiæ lacrymis eluere. Ecquid sentis Jobum pungi, quem Cap. 11. ad pœnitentiam cohortatus fuerat Tsopharus; cujusque acrem sui defensionem impœnitentiam interpretabantur Amici? Respici quoque autem ad phrasin Jobeam Cap. 17. Vs. ult. spes opesque meæ omnes super pulvere cubabunt, vel proditæ jacebunt. Imo vero, inquit Castigator, Hypocrite signata crimina cum ipso super pulvere cubabunt, & meritissima ei incumbet ignominia, ad memoriam posteritatis sempiternam cineribus ejus iniusta. Hoc graphice depictum Ezech.

ישאו כלמתם את יורדי 32: 24. 27. 30. בור portant ignominiam suam cum descendibus in foveam. Justo Dei judicio ignominiose occumbunt, & exemplum præbent venturis seculis gravissimi exitii, suppliciique. Hunc sensum universa Disputatio Jobi & Amicorum exigere videtur; atque omnino tenuerim ignominiosam illam mortem, quam tantopere horrebat Jobus, hisce coloribus delineari. An ulterius tetenderit Tsopharus, & eadem Crimina in Judicio Ultimo quoque resurrectura; improbumque damnatura esse, insinuare voluerit, definire non ausim: nec tamen video cur abnuatur, quum res ipsa id facile suggerat. Eo pronior sum hanc in mentem, quod sic refuta;

12 Si dulce fuerit in ore ejus malum; occultaverit illud sub lingua sua.

אסתמתיק בפיו רעה יכחידנה 12

החת לישונו :

13 In- יחמל 13

futari videatur *Gloriatio* illa *Jobi*, qua *Coetem* super pulvere sibi statuum dixerat, cui *Fiducia* opposit *Crimina* impenitentis *Hypocrite* pulveri maledicto adhaesura in omnem aeternitatem; atque contra eum in *Magno* illo die testatura. Iugentes animorum motus, quibus *Certamina* haec decertata, grandiu omnia cogitare jabent. In sequentibus occurrent illustres figurae, quae hanc explicationem ulterius commendare queant.

Vers. 12. *Insignis Allegoria*, aliquot *Verbis* decurrens; in qua omnes continuari statuunt *Descriptionem* ante susceptam. *Cl. Schmid.* solus, quod sciam, dissentit, *Confusionem* non exiguam inde oriri causatus; quod modo de *Morte* impii locutus *Tjospharus*, nunc iterum de vivo ageret; itemque de *restitutione* bonorum, mox eandem operose prosequeretur, *Exitimat* itaque duplex *genus* impiorum inductum. Alterum, quorum *felicitas* durabilis non sit, sed *momentanea*, *Deo* eos in ἀνομήν confundente: de quibus actum putat huc usque. Alterum, de quibus novus sermo nunc instituitur, quorum *felicitas* aliquamdiu duret, *pena* tamen tandem veniente, & *tarditatem* gravitate compensante. *Ista distinctio* non video 1. qui consistit cum *Vs.* 4. in quo *Generalem* *Thesin* agnoscit *Schmid.* qua omnium *Impiorum* *Felicitatem* *momentaneam* esse attleveratur. 2. *Arctior* est *relatio* per *adfixum* פיו ad *Vs.* praeced.

quam ut de *diverso genere* cogitetur. 3. *Scrupulos* a *Viro Doctiss.* motos facile est levare. Nam *Vs.* 10. non agi de *Restitutione* bonorum ibidem visum; *Vs.* 11. autem insinuat *tantummodo*, *Hypocrite* etiam post *mortem* sua *crimina* incubatura esse, ob *impenitentiam*, atque *inolitum* peccati *anorem*; qui ei, & in *vita*, & in *morte*, thesaurum irae sit accumulaturus. Est ergo in duobus illis *versibus* *propositio* argumenti, mox *fusus* deducendi, *grandibusque* figuris, ac *luminibus*, *depingendi*. *Commodissimum* autem *nexum* ministrat *idem* ille *inolitus*, *altissimeque* *radicatus*, *amor* peccati, qui *penitentiae* omnem *aditum* praeccludit, atque *Hypocritam* ita *fascinat*, &

inescat, ut *Cupiditatem* sibi *sua* eripi non patiat, sed eam pro *dulcissimo* *palulo* *mordicus* retineat, atque appetere, *ligurrire*, *glutire*, non cesset, quantumvis inde *revocetur*, atque tanquam a *pestifero* non minus, quam *blando* *veneno*, *deterreatur*.

Ibid. Ad *Allegoriae* hujus *enucleationem* ante omnia *constituatur* *necessè* est, *Vitiumne* *siagulare* enotetur, suisque coloribus pingatur, an *amor* peccati in *genere*. *Doct. Merc.* I. *opum* *cupiditatem* describi autumat, *in quibus* *parandis* *summam* *voluptatem* *capiat* *improbis*, *quas* *avide* *nimis* *haustus*, *revomere* *summa* *cum* *ignominia* *cogatur*. *Ejus* *explanatio* sic fere decurrit, *si* *inlenerit* *in* *ore* *ejus* *malum*, *ut* *mel*, *aut* *mellitus* *cibus*, *atque* *praesua- vitate* *sub* *lingua* *illud* *occulter*, *ac* *retineat* *aliquamdiu*; *eique* *velut* *parcat*, *nolens* *statim* *in* *stomachum* *demittere*, *quo* *diutius* *gustus* *suavitate* *fruatur*; *nec* *dulcedine* *ejus* *captus*, *malum* *illud* *relinquat*; *sed* *prohibeat* *illud*, *i. e.* *cobi- beat*, *contineatque* *intra* *palatum* *suum*. *Tum* *malum* *illud*, *quod* *ei* *suave* *erat*, *ut* *cibus*, *in* *visceribus* *ejus* *converteretur* *in* *fel* *aspidem*, *atque* *praesentissimum* *ei* *fiet* *venenum*. &c. &c. *Hæc* *pulchre* & *judiciose* *digesta*, *nemo* *neget*; *Allegoriae* *tamen* *partes* *enucleatus* *tractari* *potuissent*. *Iis* *pressius* *II.* *institit*, *ex* *eadem* *Hypothesi*, *Cl. Cocc.* qui a *Vs.* 12. ad 20. *desectibi* *putat* *Lucris* *ac* *questus* *conversionem* *in* *malum*, & *quidem* נן *per* *malum* *con-*

scientiam *Vs.* 12--14. ככ *per* *Ejectionem* *non* *naturalem*. *Vs.* 15. גג *per* *Frustrationem* *conatus* *reparandi* *Vs.* 16--19. Ad hoc *filum* רעה est *Avaritia*, sive *concupiscentia* *oculorum*, qua qui *laboret* *oculum* *malum* *habere* *dicatur*. *Lucrum* *turpe* *nomine* לחם *panis* *designatur*.

Abscontere *malum* *illum* *questum* *sub* *Lingua*, *est* *eundem* *non* *exponere*, *sed* *in* *fauces* *demittere*, *ac* *deglutire*, & *quidem* *occulter*, *atque* *subspecie* *iuris*, *ut* *non* *deprehendatur*, *sed* *os* *aperire* *possit* *h. e.* *libere* *loqui*, & *negando* *rem* *dis-*

missare; quæ vis *thematicis* כחד. *Indulgere* *isti* lu.

lucro, nec relinquere, est illud non ex faucibus rejicere, sed contra suspiciones, vel admonitiones, retinere, atque apud se fovere, injuriam factam abnegando. Porro continere intra pulatum, ne quis extrahat, est pugnare quantum potest, defendere, excusare, quin convictus nihilominus non emendare. Subtiliuscule postremo *Vs.* 14. ita hisce annectitur, simul cibus ipsius in visceribus ejus mutatur, simul est amaror aspidum in medio ejus *H. E.* Cum lucrum turpe convertitur in substantiam, suumque incipit videri, statim existit in ipsius medio sel aspidum, sive, pudor, & conscientie accusatio, quæ hominem inquietat. Egregie, nec tamen ubique æque bene, nec plene, præfertim *Vs.* 15. ubi duo genera avarorum induci autumat, Coacervantium ut prodigant, & incubantium. Alii III. omnia hæc traxere ad libidinem voluptatum, ansa arrepta ex עלוים præc. *Vs.*

voluptates juveniles ista voce designari opinantes. Ita fere *Codurc.* nec non de *Pined.* qui tamen ambigit *IV.* inter turpem libidinem, & gulam, interque avaritiam cum ambitione conjunctam. Similiter *Bolduc.* pronior tamen in famem & sitim voluptatum, omnemque pravam cupiditatem. Cum scelere omni bona inique parta complectitur *Vavass.* Ab his parum, aut nihil, differt *Schmid.* jungens Avaritiam, ambitionem, cupiditatem gloriæ, superbiam, & similia vitia, quibus impii emergunt, ditescuntque, ista sua potentia abutentes ad pauperes opprimendos. Diverfus *V.* & plane suus est *Cl. Cler.* ad Maledicendi libidinem cuncta referens, quasi describeret inde ab adolescentia nequitie deditus, cui sermones nequam sint suaves; quique eos semper paratos habeat, veluti sub lingua sua reconditos, ut depromat quotiescumque velit. *Vs.* 13. porro, Pareit ei &c. Non subito omnem nequitiam velut evomit, sed in tempus & occasionem servat. Et *Vs.* 14. In male adfectis corporibus alimenta ipsa sunt morbida. Similiter qui maligno sunt animo omnibus quæ audiunt, noruntque, abutuntur in perniciem aliorum, & ad suam ipsorum nequitiam confirmandam. *Vs.* 16. deinde significari putat, Qui malis sermonibus pascitur, perire & ipsum simili calumniarum genere; atque a viperis, id est calumniatoribus, morderi. Hæc sic satis rotunda; nisi *Vs.* 15. interturbaret, quem *Vir Doct.* de divitiis nimis avidè comparatis, moxque restituendis, aut amittendis explicat; cuique aptiora, quæ in *Paraphrasi* stringuntur. *Vs.* 12.

Fallacibus verbis male facta emollit. *Vs.* 13. Neque omnia profert quæ cogitat, sed malefæta, quibus non sine voluptate indulgit, dissimulat. *Vs.* 14. Verum id quod rapuerit mutabitur in rem noxiam. *Vs.* 15. quasi panis intro gratus mutaretur in venenum. *Vs.* 16. Et quasi aspidum virus haussisset. Hæc primæ & secundæ sententiæ adfinia, cui & ego palmam tribuendam censeo, quod talem improbi potentis, & divitis, tabellam deformasse videatur *Centor*, in qua lineamenta quoque sua agnoscere posset *Jobus*. Jam vero Avaritiæ maxime, eamque comitantis injustitiæ, immisericordiæ in pauperes, vexationis, ac rapinæ, iuspectus apud Amicos fuisse videtur. Hæc crimina disertis Ei verbis objiciet *Eliphazus Cap.* 22: 5--10.

ubi רעה malitiam quoque adhibitam cernas, in prima acie; oppositam Bonitati liberali, & Charitati in pauperes. Ubi tamen oculos conjicio in *Apologiam Cap.* 31. longumque illum Catalogum criminum, a quibus se immunem intactumque contestatur *Noster*, vix ausim reliqua vitia & flagitia excludere, quæ Hypocristis in occulto patrare solet; quamvis principem locum Cupiditati divitiarum, illi vitiorum omnium Nutriculæ, concedere non dubitem.

Ibid. Admodum profundi sunt sensus, quos Allegoriis intexere, atque includere, solent Orientales. Quæ ex *Cl. Cocc.* supra jam adduxi, pauculis exceptis, solida sunt. Nonnihil tamen addendum. Ac primo quidem *Os* sese refert ad Appetitum, & *Os* illud internum, quod inhiat rebus, atque iis frui gessit. Attigere de *Pined.* & *Bolduc.* Extat Emblemata hoc *Pf.* 81: 12. Dilata os tuum, & implebo illud. Item in malum, *Prov.* 30: 20. Adultera comedit, & abstergit os suum. Iterum *Prov.* 20: 17. Dulcescit alicui panis mendacii; at mox os ejus impletur scrupis. Ita & hic, artes, fraudesque, רעה dicta, dulcescunt in ore

corrupto illius, qui avidissime divitiis inhiat, quibus magis magisque inescatur, simulque depravatur; ad injustitiam summam cum voluptate exercendam, morsusque, si forte antea aderant, conscientie extinguendos. Secundo malum sub lingua occultatur trifariam. 1. quum non expulsetur, sed tanquam bolus delicatus aliquamdiu in ore retinetur, ut, deinde in fauces jucundius descendat; quorum *Cocc.* meditatio præibat. Assimilia quoque dedit de *Pined.* Minus placet

13 Indulserit illi, & non reliquerit illud; sed cohibuerit illud in medio palati sui.

13 יחמל עליה ולא יעזבנה וימנענה

בתוך חכו :

14 Ci- לחמו 14

cet *Bolduc.* ad *anxiam dubitationem* mentis applicans, inter *voluptatem*, & *mortem eternam* pendens, velitne *hannum vorare* an non? 2. *Quum fraus studiosissime celatur*, tanquam

לחם סתרים *panis clandestinus*, eo *delicior*

quo occultius illo frui datur. *Prov. 9: 16.* Hic a *de Pined.* adduntur *blanda & pacifica verba*, quibus *impius pauperes*, quos *exsorbet, delinit.* Credo eum voluisse quod nunc dicam, 3. *Quum lingua illa fraudibus dedita*, nil tamen nisi *virtutem, integritatem, iustitiamque resonat.* Videlis & *Bolduc.* qui secundo loco apposuit *Characterem Hypocrite* esse, *indignum virtutibus verbis abundare*, & *nil nisi sancta, pura, casta loqui.* Non possum quin 4. *adnectam audacem criminis negationem, per mendacium, quin & perjurium.* Omnibus hisce vitis proximum a se haberi *Jobum*, aperte *saris* inuit *Censor*, quem *supponebat obstinata impenitentia abnegare quicquid criminum ante in occulto patrasset.*

Vers. 13. In hunc sensum subditur, יחמל

עליה. Coactius est, quod tentat *de Pined.*

quasi *parcit* illi referretur ad *scilicet misericordiam* erga *pauperem oppressum.* Ne quidem ad rem, *parcit* illi *iniquitati*, pro *sibi parcit* *multo modis peccatum extenuans*, & *excusans*, quod idem ex aliis adducit, *Rectius*, quod & ipse tandem amplectitur, *Parcius agere* cum peccato, *neque statim transmittere aut deglutire.* Huc *Merc.* tendebat supra: quem plerique secuti. *Cocc. & Cler.* *indulgere vitio* habent. Eodem redit *Schmid.* cui *parcere* est *vehementer approbare & delectari*, ut sit *Conseq.* pro *Antec.* quod *is parcimus*, quæ nobis *grata & jucunda.* Etiam *Bolduc.* *letari*, & *delectari* assumserat. Hæc non multum abesse possunt a vero, nec tamen rem plane conficiunt. Ex ח-מ-ל *mollis & tenera* fuit res, dedi in *Juvenil.* *Delicatum reputat illud; habet illud pro ח-מ-ל*, quod in

Camuso est *מא לאן מן الطعام*

quicquid molle & delicatum de cibo. Duo interim obitare videntur; primum, quod notio hæc minus *Hebræa*: alterum, quod constructio parum respondeat. Prior serupulus nul-

lus; nam *parcere, clementia u'i* in חמל, a

Molli & tenero propagantur, ut in *Clavi Dial.* p. 228. 229 ostensum. *Avenarii acumen* eandem proprietatem *Mollitiei* exsculperat ex affinitate literarum inter חמל, per transpositionem מחל, & Latinum *Mollis.* Id meri-

to neglectum, quamdiu tam *fluxa arena* notionem hanc sustinebat; nunc *firmior* eam ancora fundat. Alter serupulus manet, nam על *intransitive* valet *Mollis* fuit *super aliqua re*, i. e. *ei indulgenter pepercit.* In

nostram mentem *Hiphyl* יחמיל debuisse adhiberi, יחמיל tamen ne sic quidem quadrante.

Teneatur ergo, quod in explorato, *Mollis est super illo malo, eique delicate ac tenerrime indulget; eo semet oblectans.* His si addideris,

tanquam molli ac delicato cibo, חמיל, nihil

alienum feceris nec a genio *Linguae*, nec a serie *Allegoriæ.* Jam vero *Mollis est super cupediis suis*, tum qui *eam diu in ore retinet, ad suavitatem penitus degustandam*; tum qui *bolus per fauces trajecto, dulcedinem tamen retrahat* quasi, atque *aliquamdiu in ore versat*, ac *volvit, ægerime eam dimittens.* Talis erat *Ligurritor* ille apud *Athenæum*, qui sibi *collum gruis* optabat, & *gustur trium cubitorum*, ut longius ei suavitque *deliciari* liceret. A *litera* ad *Spiritum* hæc transferre facile est; ob oculos enim ponitur *indoles Hypocriteos*, & *improbis*, quæ *ruminari* amat, & tanquam *in os e ventriculo revocare, dulces suos bolos*; seque *identidem deliciis illis pascere*, *tacita mente ac cogitatione voluptatem haustam* volutando, vel & eandem apud alios *commemorando, deque ea triumphando.*

Ibid.

14 לחמו במעיו נהפך מרורת פתנים

14 Cibis ejus in visceribus ejus mutabitur: fel aspidum in intestinis ejus.

בקרבו :

15 חיל

15 Opu-

Ibid. Hoc ipsum luculentius adhuc exprimit sequens, *Neque derelinquit illud*; ad quod illustrandum olim quoque producebam *Arabum* **عذب** *Abstinet*; *reliquit cibum præ sui, fastidivæ*. Id nihil aliud, quam *Glossa*, & *Notio peculiaris verbi עזב*, cujus pars sub **عرب**, alia sub **عذب**, continetur. Nemo utique neget hac in sede **עזב** *reliquit*, ad *cibos* translatum, *fastidii* significationem secum ferre, ex *repletionem nimiam oriundi*; quale quid *Arabes* huic verbo subjecisse discas ex *Gjaubario*. **يقال لعذب نفسك عن كذا اي اظلفها عنه والعذوب من الدواب وغبرها القايم الذي لا ياكل ولا يشرب وكذلك العاذب** *Dicitur Animam tuam abstinerere fac ab ea re, pro tempera ab ea; quo usu עזב de bestiis aliisque venit, quum stant ע nec edunt, nec bibunt. Similiter עוזב*. Habes ex genio *Linguae priscæ*, quod *Cl. Schmid.* ex conjectura promittit, quod **עזב** *mite esse vocabulum pro exspuere ע abhorreere*. *Cl. Crom.* ad aliam notionem **ע-ע-ע** respexit, *dulcis fuit aqua; cujus deriv. ע-ע-ע est cibus ac potus leniter in gulam descendens*. Præcedens quoque **חמל יחמל** contulit cum **ח-ח-ח** *collegit fructus*; quasi sensus esset, *impium quidem malitiæ fruges colligere, verum has non facile per gulam descensuras, sed hæsuras in palato*. Hæc minus matura, quod nimis maturarit *Vir Doctiss.* haud satis attendens, vel maxime *facilem per gulam descensum nunc requiri; quinullo plane fastidio, nulla repletionem, tarde-*

tur. Admirabilis intago ad *insedabilem Avaritiæ*, aliorumque vitiorum, *-sitim*, ac *samem* delineandam. Inest quoque in hac ipsa phrasi *Ruminatio*, & *Jucunda* illa *revocatio præteritorum*, quatenus *nunquam malum fastidit mala mens*, eo ardentius sitiens, quo affluentius haurire datur: & vel præteritis immorari gestiens; in argumentum *summæ corruptionis*, cum *impenitentia* connexæ.

Ibid. Adhuc alio lumine *Orationis* idem illud insignitur, *Cohibeatque illud in medio palati sui*. Minus commode *Vulgar.* *Celabit in gutture*. Hoc *Vf.* præc. expressum. *Cl. Schmid.* *Continere intra palatum est cavere ne quid ore excidat, i. e. ne quid forte felicitatem minuat.* Non placet. Magis ad rem, quod *Cocc.* dat de *crimine defendendo, excusando, quin obstinatius retinendo*. Huc facit quod

מנע partim sit *cohibere*, partim *defendere*, ac quasi in *potestate sua retentare, ne elaboratur, vel eripiatur*. Allegorice **חך** *palatum*, designat *mentis judicium*. Vide supra *Cap. 12: 11*. *Cohibet ergo intra palatum cupidias suas, Ligurritor, quum suavitatem earum Erudito, ut Arbiter loquitur, palato discernit, dijudicatque, ut quid gratissimum sit decernat*. Hoc fit, *glutizo jam bolo, linguam ad palatum admovendo, atque subtilius succum in ore reliquum explorando; ac relambendo*. Confimiliter peccator *intra palatum mentis relambit, ut sic dicam, suum בצע cupiditatem, quæstum-que gratissimum; ejus dulcedini immorans atque inherens, neque inde se divelli patiens*.

Vers. 14. Subtilius est, quod *Cl. Cocc.* *Cibus in visceribus mutatum capiat, Conversum in substantiam*. Redi ad *Vf. 12. num. 11*. Simplicius est illud *Merceri*, ibidem exhibitum, *Cibus ille in ventriculum demissus ita mutatur, ut fel aspidum in interaneis ejus esse videatur*. Id a plurimis receptum. Nec tamen spernenda ratione *Pagninus*, *Cibus ejus convertitur in escam malam*. Nempe **נהפך** *inverti,*

15 Opulentiam deglutiit, sed
evomet eam: e ventre ejus expellet
eam Deus.

15 חיל בלע ויקאנו מבטנו ירשנו

אל :

16 Ve- ראיט 16

sæpe gravem adsciscit potestatem, pro Alterari, atque in malum converti. Geminus est Ps. 32: 4. Succus meus inversus est, siccitatis estus estus. Sic malum quam in siccitates estivas. Intelligit estum exsiccatem & exurentem ire dicere, quo succus ejus alteratus & corruptus. At ergo Ispbarus, id quod Hypocritu pro cibo jucundissimo, quin & saluberrimo esitat, quum in viscera demissum est, jamque votorum compos tibi videtur factus, subito immutari atque inverti, ita ut Mortem illa in olla fuisse experiatur. Ad Exegesein adjectum, Amaror aspidum in ventre ejus. Id male tractum a Niceta in Caten. ad nocendi libidinem, & venenatum velut insidlem, que virus suum in alios vomit. Omnino insinuat, ipsi improbo exitalem fore suam aviditatem, in bilemque ac amarorem merum ei convertendam esse, quicquid pro dulci glutierat; haud secus ac si venenum hausisset. Non ausim quidem excludere conscientie morsus quos Cl. Cocc. respexit; præcipue tamen Maledictionem divinam spectari aurumem, que in visceribus Divitis, jam Beati, ut imaginatur, atque ad summam votorum peracti, incipit fieri, Eique omnem suam felicitatem male partam convertere in materiam panarum gravissimumum. Justo subtilior Schmidius distinguit inter panem, i. e. Bona legitime possessa, quibus etiam maledictio immittatur; & inter opes absorptas i. e. male parta Vj. seq. Putabaine patens non posse venire in malum? Quid ergo panis clandestinus? Prov. 9 Omnino tenendum quod monuerat Merc. τὸ ἀναρπάξαι τὸν πῶρον cum ipsa allegoria confundi; hoc est, per panem intelligi id quod impio pro pane est, & quo se implere gestit.

Vers. 15. Solide Merc. ut summo cum cruciatu cibis, qui suavis vivatur, revonitur, si venenosus sit; & longe plus animi in revomendo sentitur, quam voluptatis acceptum, sic ei accidet, qui otiosus hinc inde congerendis oblectatus fuerit. Non video, qui dissentiant, nisi quod Cl. Cocc. aliquid distinctius profert, placet dividere, inquit, sensum, ut Cocc. Avarorum duo genera sunt. Alii coacervant ut prodigant. De his primùm Colon. Alii ut in-

cubent. De his alterum. Sed & huic multis modis necessitatem adfert Deus, opes congestas egerendi. Scrupulos nonnullos adversus hanc subtilitatem reperies apud Cl. Schmid. Est vera longiuscule petita; nec satis exputo fundamentum hujus distinctionis. Forte prodigalitas elicitæ ex verbo קוּוּ Vomere; ut Sorles, & triperea parsimonia ex בטן venter, unde vi expellatur, quod avarissime erat ingestum. Nos receptæ explicationi acquiescimus, & קוּוּ Revomere referimus non ad Luxuriam prodigam, sed ad Judicia Divinitus immissa, quibus male parta iterum extorquentur, multo cum cruciatu, injustus possessoribus. Confer hanc in rem, quod de Origine hujus verbi indicatum in de Def. pag. 189. Non necesse est, ut de restitutione illa que apud Judicem fit, cogitetur; nam ea in Jobum nostrum minus quadrat; ut nec in alios improbos oppressores semper convenit. At semper, & ubique, verum, male parta, male dilubi, atque Judicem Supremum miris & oculis molis illa ex ventre, i. e. stabili ac tranquilla possessione rapacium expellere; in prædumque, atque hereditariam sortem venuti alienissimis concedere. Hæc obiter ad voces בטן & הורייט, secundum interiorem Allegorie venustatem. Ad verbum הקייה multa congeri possent; nam & Cic. in Pis. cap. 37. dixit, Devoratum pecuniam vomere: notumque illud Comici in Equit. 1145. κλίπιδες πάλιν ἐναρπάξω ἐξ ἐμῶν ἀτὶ ἀν κικλόρωσι μὲν. Fures ergo revomere que mihi surpuere. Sed in re obvia nil opus exemplis. Ad mentem Cocceii, si ea alicui rideret, revocari posset dictum Cynici, apud Laert. p. 338. θεασάμενοι, ἐπὶ ἀπὸ τοῦ δικῆς ἐπιγρομμῆτον, πρὸς τὸ μὲν, ἠδὲν, εἶπον, ὅτι ἔτω κομιπάλωσι, ἰσθῆως ἐξ ἐμῶν τὴ κικτη μῆτον. Cum vidisset prodigi cupulam domus inscriptum, Venalis, scribam, inquit, Te ita crapula delitum Dominum tandem vomituram. Figuratissime sic enunciatum foret, Dives ille, ejusque Domus, omnia que per avaritiam absorpta, revomere cogetur per luxuriam, crapulamque, cui serviet. Sed nec in Jobum id

16 ראשפתנים יינק תהרגהו לשון

אפעה :

אל- 17

16 Venenum aspidum fuget; occidet eum lingua viperæ.

17 Neu-

recideret, nec *Allegoria* susceptæ satis com-
mode responderet. Omnino hic depingitur
subita illa dreptio, & despoliatio opulentie Jobæ,
ex qua *Ultorem Deum exigisse adversus*
avarum Raptorem, haud dubie collectum
fuit ab iis, qui sinistris suspitionibus miseris
gravare solent.

Vers. 16. Magna interpretationum diversitas
in re plana. *Languide Periz. I. Loco ciborum*
optimorum, quibus olim fruebatur, comedit
cibos noxios. At *Nachman. II. Lac quod*
suxit & a quo ablactatus est, vertetur ipsi in
venenum. Obscure dictum præfatus *Schmid.*
explicat de *Lacte materno in venenum velut*
commutato. Commodius fuerit, si figurate ac-
cipiatur, illo sensu quem *Merc. III. expressit;*
Venenum aspidum suxisse videbitur, qui talem
cibum sumit, in ejusque alvo videbitur fuisse
lingua viperina: virus exitiale quod eum peri-
mit. At *Schmidio IV. dure sonat sugere, pro*
videbitur suxisse; & occidet, videbitur occidisse.
Mavult itaque verba accipere, ut habent, i. e.
mortem ex morsu venenatorum animalium. Hoc-
cine sugere venenum aspidum? Non expectasses,
fat scio, tantum literæ rigore in perpetua
Allegoria; & tamen *Vir Doct.* hoc colorare
voluit, notare jubens, haud absurdum, ut va-
rie calamitates & mortes hic coacerventur, que
omnes in unum hominem cadere non possint (qui
enim aspidis morsu occisus, quomodo pateretur
reliqua que sequuntur?) *Isophanum enim non*
de uno loqui individuo, sed de impiis in genere,
ex quibus unus ictu aspidis pereat; alter gladio
occidatur; Tertius resituere rapta cogatur &c.
A tali *Hypothesi* non multum lucis oriri po-
tuit, ad figuras nostras illustrandas. *Cl. Cler.*
V. morsum occidentem viperæ deflexit ad calum-
nia, quibus male periret vicissim, qui venenum
aspidum suxerat, i. e. qui malis sese sermonibus
oblectarat. Simile quid in *Catena Nicetæ.* *Paulo*
propius ad *Allegoriam* institutam *Cl. Reim.*
VI. Pauperum sanguine se pavit, ideo venenata
bestia, i. e. homines mali ipsum male perdent.
A *Psyllis* tractum proverbium censet, qui ven-
ena exsugere solebant. Obstant, quæ *Vir Do-*
ctiss. ipse facile sentiet, non pauca. Incom-
modius multo quod *VII. Germ. Vers. Hofm. dat,*
in *Jobum & Amicos* intortum, hoc sensu, Tu

plane virulentus in nos, ideo & nos in te viru-
lenti. *Cl. Cocc. VIII. diversam longe viam*
ingressus, in hoc V. & tribus seq. invenit
Frustrationem conatum reparandi fortunas lap-
sas; unde profectus, ita Allegoriam evolvit;
Avaros deinceps, postquam jacturam fecerint bo-
norum, non jam sub colore justitiæ, & clam,
lucrari; sed apertius & sine pudore, (cupiditate
scilicet efferata) atque ita operam dare rebus
perniciosissimis, ne Criminibus quidem parcen-
do; nec conscientia cruciatum ac dolorem curan-
do: qui etiamsi tantus sit, ut videatur mortem
allaturus, nihilominus cupiditatem haud sedari.
In eum sensum adducitur *Dent. 32: 33. Ven-*
enum serpentum vinum eorum &c. Inurgitant
se atrocissimis peccatis, quæ animam severissimis
morsificationibus laniant. Ex hac explanatione
Venenum aspidum sugere tantundem erit ac,
ab atrocissimis etiam peccatis, efferata cupiditate,
non temperare: cui culpæ annexa pœna, ut
Lingua viperæ occidatur scelestus, atque mor-
sibus conscientia diluictur. Adfines est illud
Pinedæ IX. Quando, o impie! sis & esuris
alienum sanguinem, & pauperum substantiam
quando lamens, quando fugis, scito te venenum
exsugere, quale in Aspidum capite, ore, denti-
bis, lingua, residet, & quale etiam habet Lin-
gua viperæ. Quare dulcedo ista tuæ rapinæ,
& prave voluptatis omnino tibi exitialis futura
est &c. Allusum censet *Vir Literatissimus*
in *שןר Caput*, ad id, quod de *Viperis* tra-
didere *Veteres, Feminam libidine agitatum*
Masculi Caput sugere, quin totum sorbere, ac
deglutire; eamque deinceps tales luere pœnas, ne
ei vicissim viscera a suis met fortibus erodantur.
Nota fabula, quam huc applicitam nollem.
Bolducius X. ut violentum perstringens hanc
interpretationem, aliquid violentius dedisse vi-
detur, quamvis Legitimum sensum se dare
credat. Respici autem, ad id quod de *A-*
ranæa refert *Plin. L. 10. eam se librare filo in*
caput Serpentis, presentemque ei necem inflige-
re morsu suo. Quali diceret Isophanus, Imp-
pius est velut aranea sedens in insidiis, & ca-
put aspidum sugens, mordensque; hoc est, pau-
perum tenuiorumque fortunam insatiabili cupidi-
te sorbens. Vide jam pœnam. *Eveniet autem,*

17 Neutiquam videbit rivos fluviorum torrentium mellis atque butyri.

17 אל-יירה ככלגות נהרי נחלי

דבש והמאה :

18 Red- משיב 18

ut aliquis eorum quos ita exsuxit, licet sit tantum vera, i. e. non tanta potentie, sed mediocris fortune, illum sua Lingua occidat; a Magistratu iustitiam effragatus &c. &c. Lepida commenta, a quibus tanta cum fiducia verditandis temperari saltem potuissent. Meo iudicio nimis subtiliter limatur, quod per se teretem fundit sensum; cuncta enim hæc ad pæne & maledictionis aggravationem manifesto fiuntur. Si probari posset Adagium extitisse, Qui fugit venenum aspidis, Eum occidet Lingua vipera, nil commodius simpliciusque centetrem, quam quod XI. habet Doct. Crinsor. Qui peccato indulget, inhiatque, mala illa peste male peribit. Sed nihil simile vel profertur video, vel extitisse credibile, quum oppositio inter venenum aspidis, & Linguam vipera, nulla appareat; sed una eademque pestis potius, per accumulationem, consignetur. Concludimus itaque XII. figuras hæc gravitatem pœnarum, & maledictionum depingere, quæ improbo sicut albasura, in ejusque medullas ac viscera sese insinuat; sub quibus, haud secus ac veneno dirissimo in venas diffuso, infinitos inter dolores expirare tandem cogatur. Hanc vim Emblematum nostrorum multis evincere supervacuum. Hoc unice intendi, series arguit, nec non forma futurorum ינק &

ההרג, suget, occidetque; in quibus inest tum presentis, tum venturi mali significatio. Huc quoque spectat congeries acerbissimumque; prout vs. seq. congeritur quicquid Benedictionis ac Felicitatis: ac proinde cumulus omnis Maledictionis hoc versu comprehensus. Nihil aliud inrerim dedi, quam quod Merc. cum eoque Doct. Belgæ, plurimique, dederant. Nescio cur Cl. Schmidio illud Merceri, videbitur suxisse &c. nimis durum sit visum. Metuebatne rem ipsam sic tolli? Atqui Comparantis hoc erat, non inveniatis. Ne dixit quidem Merc. videbitur occidisse eum Linguam vipera, quamvis satis intelligi potuisset; sed, videbitur in ejus alvo fuisse Linguam viperinam, i. e. Exitiale virus, quod eum perimet. Locutionem esse figuratam innuit Magn.

Commentator: at Cl. Schmidio jam Literalis facies nimis cœperat placere.

Vers. 17. Pulcherrime continuatur Allegoria, atque Venens aspidum quod sugendum erit improbo, opponuntur Rivi fluminum torrentium mellis & butyri, quos nunquam sic visurus. Hunc nexum, communi fere calculo firmatum, Cl. Schmid. delerere coactus fuit, ob angustias in quas se vs. præc. induerat. Centet nemp: nunc aliud genus male mortis, & interitus, subjungi, in quo impius ad extremam indigentiam redigatur, donec tandem pessimum pereat gladio & arcu leshali, aut similibus. Alias Tautologiam evadi via posse veretur; sed ejus nullam periculum, si filium modo dextre evolvatur. Quid, quod stylus Orientis in exaggerationes profusus, eandem rem aliis aliisque figuris expolire, summam deputat laudi, ac virtuti? Retrahere debuissent Virum Doctiss. ab Hypothesibus suis haud levia sane incommoda, quibus ad omnem versiculum premitur. Vide modo Paraphrasin. Postquam alius ad ingentem hujus seculi felicitatem pervenit, non tamen dabitur illi videre rivos fluminum torrentium mellis & butyri. i. e. non attinget fastigium firmæ & constantis felicitatis terrestris; sed antequam eo perveniat, sistetur in cursu, quin retrocedet: mox cogetur etiam restituere quæ rapuit vs. seq. & majora subinde decremента experietur; donec reddatur plane egenus; tandemque misere per gladium, arcum, & similia, pereat. Nimio acumine rivi fluviique mellis &c. explicantur de summa felicitate, quæ simul constans sit & firma, cum oppositione ad felicitatem aliam, ingentem quidem illam, sed non æque cumulata ac durabilem. Hanc distinctionem in bonis terrestribus, quatenus iis frui possunt improbi, haud intelligo. Rogo, quænam sit ingens illa felicitas improbi, nec tamen summa, ad fastigiumque perducta? præsertim quum & ingentem, & summam illam, a Benedictione Dei abstraxerit, quam Merc. Cocc. alii que hic potissimum spectare jubebant? Coccejus dupliciter exponi posse monet. a. Improbos dum vanas divitias sectantur, veras, solidas, spirituales, ac

ac cœlestes negligere, atque amittere. Hoc tamen minus scopo idoneum censens, mavult b. per *fluvios mellis ac butyri* intelligere *bona terrestria ex benedictione Dei* provenientia, quibus pii soli abundaturi sint: impii vero neutiquam. Eodem fere modo de *Pined.* calculos ponit; nam quum verbulo dixisset *Gregor. & Philip.* referre hos *fluvios* ad *Bona spiritualia gratiæ, & gloriæ*, quibus impius omnino cariturus sit, subdit, certius esse, quam ut probatione egeat, de *Bonis temporalibus* hæc accipi, in primo, & *literali sensu*; quod secus extra *Chorum saltaret Tsopharus, & potius rem Jobi ageret, quam suam.* Ejusdem elegantem *Paraphrasin* apponere, operæ pretium erit, quod interiorem vim phrasium in ea simul pandere voluerit. *Postquam impius ex rapina numerosissimos ovium greges collegerit, armenta quoque pinguium vaccarum, ac camelorum; postquam item multa prædia ex præda comparaverit, nullos poterit sibi fructus percipere. Non videbit ipse, neque fruetur incredibili illa copia lactis ex uberibus fluentis instar Rivulorum; non butyro bovillo in magna copia expresso; non alvearibus mella fundentibus: non promtuaris plenis atque redundantibus instar torrentium perennium. Non multo aliter Merc. observans Flumina mellis & butyri pingere summam omnium rerum ubertatem, copiamque bonorum, tam humana industria, quam sine ea, provenientium; dein subjungit: significatur, impium non fruturum ea Domini benedictione, quæ piis promissa est, bonorum ubertate nempe, qua pii, etsi egentes, sæpe fruuntur tamen per benedictionem Domini; ex qua fit ut pauca illis sint magnæ copię instar; cum impii etiam in media affluentia egeant, juxta illud, tam deest avaro quod habet, quam quod non habet: vel quia omnia quæ rapuerunt sint illis tandem cum summo dedecore auferenda. Hæc nec displicent omnino, nec per omnia placent. Postrema præsertim minus commoda; nam nec egestas quam avari patiuntur in mediis copiis, huc quadrat; nec amissio raptorum bonorum. Priora magis ad rem faciunt, ut & illud quo ratio redditur duplicati Regiminis in נהרי נחלי, fluvii torrentium, sive fluvii qui simul sint torrentes, quibus designetur ubertas bonorum confertim, certatim, & affatim veniens piis, eoque præ copia obruens, quam impius non sit visurus. Habemus jam aliquid, quod Magnitudini exaggeratissimæ harum phrasium ref-*

pondere incipiat; ac tale quid spiret, ad quod improbis nunquam adspirare, ac pervenire, detur. Ea est *Abundantia bonorum ex perenni vena Benedictionis Divinæ* scaturientium, quæ possessores suos vere reddunt divites, ac beatos: quæque iis totidem sunt pignora cœlestis savoris, largius usque & usque eos inundaturi, atque felicitate omni expleturi. Elucet hinc, quorsum tendat pomposa congeries, *Non videbit Rivos fluviorum torrentium mellis ac butyri*, per regimen continuatum, in quo, singulari artificio, aquarum ad instar, vocum dignitas excrefcit, ac velut exuberat, quum פלגות Rivis annectuntur נהרי fluvii, iisque iterum נחלי, *Torrentes rapidissimi*; ut ita excrefcens identidem magnitudo *Benedictionum* tanquam viva in tabella repræsentaretur. Cl. *Cocc.* eandem tenens constructionem, ordine inverfo vim vocum exequitur, ut *Torrentes נחלי* notent *exuberantissimam copiam bonorum, & נהרי fluvii*, sive fluxus perennes, constantiam *ממגעגגג*, quæ פלגות amnibus, sive rivis excepta, ad multos derivetur. Quo consilio Cl. *Cler.* verterit, *Non videbit in rivis flumina & torrentes mellis ac butyri*, non exputo. Planior ratio *Merc. & Schmid.* per *Appositionem*, *Non videbit rivos, flumina torrentium mellis &c.* Id datum Accentui fecanti ad פלגות; sed vel cum majore interstinctione continuatio regiminis obrinere poterit, si pausa facta ad, *Non videbit Rivos*; resumatur, *fluviorum* inquam *torrentium mellis &c.* אל Ne, ut לא, sæpe simpliciter negare creditur. Sed fortius quid ubique captari jam monuere Viri Doctiss. Heic loci אל: ירא Ne videat, vel Ne visurus sit, idem valet ac, Absit ut videat, vel, ne credat se unquam visurum: Minime se visurum sciat. Confer Cap. 5: 22. Minime timearis. Absit timeas. Sat elegans alias *Apostrophe*, quam inducit versio *Jun. & Trem.* Ne spectet, ut sit increpantiis, & vanam ejus expectationem ludificantis.

Ibid. Videndum restat *Cœlestiane* bona his magnificis coloribus depicta sint, an *Terrestria*. Posteriora illa primum locum hic occupare, facile concesserim; sed priora non:

18 Reddet mercedem *surreptam*, nec deglutiet; prout opulentia erit, refusio ejus fiet; & non exultabit.

19 Quia כִּי 19

18 מִיֵּשֶׁב יֵנֵן וְלֹא יִבְלַע כַּחֵל

תְּמוֹרָתוֹ וְלֹא יֵעַלֶם :

penitus exclusa vellem; nam *Emblemata* illuc per se feruntur, eo adspectu quem modo exposuimus. Eodem quoque tendit *Hypothesis Tjphari*, reliquorumque sociorum, *archiprimo nexu inter se coherere Benedictiones Terrenales & eternas*; atque *Felicitatem veram in Terris incubari*, per abundantiam omnium bonarum rerum, quas Deus largiter effundat in bonos; dum mali omnibus malis consuetudinem habeant, donec pessime pereant. Expende Viri orationem *Cap. 11: 13. & seq.* eamque huic Bali superstructam senties, ut & illas, quas *Cap. 5. & præteritum Cap. 5: 19 26.* habuimus; ubi *Aurei seculi felicitas* describitur, *possidenda in terris*, a Veris Dei Cultoribus, iisque excellentiorem *Hereditatem oppigneratura*. Non ergo quod ab *Erud. de Pined.* objiciebatur contra sentium sublimiorem, *extra chorum nunc salat*, nec *causam Jobi* potius agit, quam *suam*, *Censor*; quippe qui *Jobum* hoc ipso dicto acerrime pungat; eumque ab omni *Vera felicitate* repellat. *Cl. Cocc.* simili serapulo obhæsit, alias in hanc partem satis propensus, *Quam inquit, inquit, de eo conveniebat inter Jobum & Amicos, quod improbi, eo ipso quod improbi, sint miseri, & quod pii maximorum bonorum spiritualium sunt participes (de quibus bonis Job: C. 19: 25. magnifice erat locutus) consentaneum non esse videtur scopo Tjpharis, ut demonstrat, impios carere sensu celestium bonorum.* Multa ad hoc habereim: sed verbulo tantum dicam: *statuum Controversie* longe diversum esse, *Jobus* enim per *Adfectum* tendebat, *probos Improbosque juxta* haberi a Deo, quin imo *Improbositatem* *florere*, *jacente probitate*. Contra *Amici* per *usuram & invidiam* nicebantur, *Bonus* semper *bonis* *temporalibus* magis magisque augeri, donec ad consummatissimum felicitatem pervexiant. Hoc, ut experientie adversum *Cap. seq.* refutari videbimus. Inde tamen nunc *Tjpharus Jobum* premit, atque ex *Calamitatibus* ei immixtis colligit, ipsum esse *improbum*, ac proinde nihil esse quod *unum* speret *felicitatem*, quam nec *viderit* unquam, nec *visurus* sit; utpote *ira & Maledictionis Divinae* manifestus, quæ

in *Caput noxium* usque & usque sit *incubitura*, & unde *venenum aspidum* sit *jucturus*; a *Torrentibus deliciarum Dei* penitus exclusus; nullamque partem ac fontem habiturus in iis bonis, quibus *Benedictio Celestis vere pius & beatus* nunc, & in posterum *beabit*. *Suspitor* quoque hocce *Minime visurus* est, opponi *Fiducie Jobæ Cap. 19: 26. 27. Qui se Deum* tamen tandem *visurum* esse *suis oculis* gloria-tur. Hoc ab ætu disputandi non alienum. Nec tamen plus quam *suspitor*.

Vers. 18. Salebrosissimus locus. *Rejiculum* plane I. quod ex *Cajet. m.* adduxit *de Pined.* quali ad *fordissimæ avaritiæ descriptionem* adderetur, *Quam reddat laborem*, i. e. *mercedem laboris* iis qui in vineis agrisque laboraverunt, *tantopere* angere *improbe avarum*, ut *comendo non deglutiat*, neque cibo ac potu *delectetur*. *Quumque* *pernuet* aliquas res, aut *justo pretio* emat, non tamen *letari*, eo quod *nummos suos minuerit*. Hæc merito ut *minuta Vir Doctiss.* repudiat; genuinum sensum II. contendens, *Nihil abiturum impune quod non parri*, dignaque, *supplicio* *adsciatur*: ita tamen, ut *temporalis voluptatis*, quæ ex peccato percepta est, *supplicium*, & *cruciatu*, *eternus* sit. Eum certe *expressit Vulgat.* *Luct* quæ fecit omnia, nec tamen *consumetur*; secundum multitudinem *adventionum suarum*, sic & *sustinebit*. At liberius hæc *versa*, quam *par*, ne ipsi quidem *Doctores Pontificii* inficias eunt; *de Pineda* non *decurabit* *impertonaliter* *tantum* autinante, pro non *decurabitur*: at *Vassure* quasi ex *Niphal בָּלַע* hoc *exsculptum*

consente. Reliqua non mollius in hunc sensum *inlectuntur*. Eum propterea *deserens Bold. III.* exhibet, *Lucrum iniquum* quo *ditescere* sperabat *improbos*, non *deglutiet*; sed *restitutio* ei *facienda* erit *ad aequitatem omnium bonorum suorum*. Admodum argute tractat

תְּמוֹרָתוֹ כַּחֵל *secundum substantiam*, *permutatio* ejus erit. i. e. *sententia* *judicis* *cogetur* *restituere*, *tantam vim pecunie male* *acquisite*, *ut omnes* *ejus* *facultates* *in summam* *judicatum*

veniant impendende. Addit se alias interpretationis velut nothas, & illegitimas, subicere. Nimis superbe & confidenter. Mercerus saltem laudari potuisset ut ὁμοψύχως; sic enim ille IV. Reddet facultates labore multo partas, nec corrasas absorbebit diu fruens iis; juxta robur i. e. spes permutationis sue reddet rapta, nec exultabit de illis. Juxta Opes permutationis explicat, juxta mensuram opum quas rapuit, vice rerum jam mutata: ut cum ante alios spoliavit, nunc & ipse spoliatur. Vel cum Hebræis, Quia pro opibus quas rapuit, suas ipse dare cogetur. Huc & Doct. Belgæ accedunt; qui יגע laborem malunt de opibus aliorum labore multo partis accipere, quam de facultatibus quas sibi rapiendo, & radendo, non sine labore, convexerit improbus. Addidit Merc. Quod supra figurate dictum sub Allegoria cibi qui vomitur, nunc simpliciter & recta oratione dici. Id Tautologum fore metuentes alii, V. alia plane via tentarunt, Repetens laborem, non absorbebit tamen; vel compensationem opum suarum, non exultabit tamen. Ita Jun. & Trem. in hanc mentem; Etiam si postea laboret sedulo, & suo labore lacunam damni, a Deo illati, expleturus sibi videatur, opesque amissas compensaturus, fructum tamen non percipiet, ne raptim quidem, ac non gaudebit eo. Volunt

Hypallagen esse in חיל המורתו opes permutationis, sive compensationis ejus, pro compensatione opum. Parilia habet Cl. de Dicu. Doct. Crinsoz. hunc adpectum eleganter expressit, liberiuscule בלע ולא יבלע & non deglutit, convertens, etiam si frugalissime victitet. Et nos in Juvenil. dabamus liberius, Multum laborat, sed non perficit; ex usu בלע & בלע

apud Arabes: sequens autem Colon sic; Et secundum strophas, artesque; commercio suo non exultat. Mea quidem hæce plane sperno, in spongiamque ire jubeo: aliis quoque conatibus illis non multum tribuo; quum frustra supponatur induci Improbum ruinas suas resarcire laborantem. Doct. Schmid. VI. Tautologiam evadi non posse censens, nisi diversum genus improborum assumatur, propterea novi sermonis initium capit V. præced. quasi improbo crescenti negetur summum tamen fastigium, firmitasque fortunarum. Huic primæ remoræ, alterum nunc gradum fortunæ retro

labentis annectit, quod Talem impium moxtimere desinant homines; quia undiquaque adriantur, ut que rapuit restituere cogatur, ad quod quidem ille adigatur, non pro ratione raptorum, tantum, sed etiam duplo, atque adeo quadruplo. Ejus versio sic habet, Restituens erit laborem aliorum, nec rapiet amplius ad se: Secundum opes compensationis ejus reddet, & non gaudebit. Formulam כחיל המורתו de-

clarat, tantum, quantum rapti juxta compensatio, secundum rigorem Legis, exigit, vel duplo, vel quadruplo. Simile quid, nec tamen idem, invenio apud Codurc. qui VII. le locum obscurissimum, & ab Interpretibus infuscatum magis, quam elucidatum, facilem lucidumque facturum præfatus, hunc sensum effert, improbum restitutum mercedem retentam, & luiturum pœnas, atque ἀντίδοτον; quod per

חיל המורתו putat designatum; quasi dicas nempe opes permutationis ejus, i. e. pretium quo semet redimere cogitur. Placet in hoc conamine, quod יגע Laborem pauperis interpretetur, sive μισθὸν τῶν ἰσχυρῶν ἢ ἀπειρημένον Jac. 5: 4. nam id inter Crimina graviora, quæ vindictam Dei provocent, semper habitum, atque infra etiam recensitum Cap. 24. Ill. Grotius eadem sedet sententia, commodius adhuc VIII. ita vertenti, Restituere cogetur in judicio retentam mercedem laboris, ne ea frui possit; pro facultate compensabit omnia damna data, ne lætetur furto. Cl. Cocc. IX. hifce vicinus valde, nisi quod Laborem improbi ipsius, accipiat de opibus qua bene qua male partis per laborem; quas omnes ei crepturum sit judicium repetundarum. Subtilissime autem versatur in

כחיל המורתו, secundum copiam permutationis ejus, quasi duplici sensu polleret, atque indicarentur opes, partim in querendo commutatae cum annibus fluviiisque mellis, i. e. veris bonis: partim in judicando commutanda cum injuria quam fecit. Cl. Reim. hinc non multum abest; כחיל המורתו reddens secundum

vim omnem juris repetundarum. Hoc & Schmidius intendebat, quamvis aliter phrasin enucleans. Rarum ac mirum, quod apud Calvin. X. reperio, secundum vim sive ferociam mutationis ejus; i. e. quamvis videatur Deo insultare, omnesque limites quos posuit mutare ac

movere, omnia violenter miscens ac turbans, tandem tamen vindicti Deo poenas pendet. Hæc ille pluribus, Concioni apta, Commentationi nostræ minus. Cl. Cler. quid voluerit, vix capio; Restituet laboris mercedem, nec eum absument, & quidem pro portione opum suarum, nec gaudebit. Hæc prima fronte interpretationi Grotiane respondent; paraphrastamen & Commentarius aliud suggerunt, improbum persolutorum quidem mercedem laboris, nec tamen fructu ullo gavisorum, pro ratione pretii quod ex opibus suis persolverit. Obscure, mihi saltem. Cl. Cron. XI. aquam hæere interpretationibus, nec immerito, observans, posteriori membro hanc faciem dat, Certe cepiam frumenti sui restitueret eum oportebit, nec gustabit. Id pronum ac facile center, quum

Arabis valeat commentum frumenti attulit: & אגס עלם lit bibit,

edit, gustavit. Et mihi præcedenti לא יבלע non deglutiet, succinere aliquando visum ולא

יעלם Neque gustabit: sed absterrebat עלם

aliter usurpatum infra Cap. 39. Faveo tamen conjecturæ, neutiquam poenitendæ, quum

המורה permutatio & commutatus, ex uno fonte fluxerint; & gustare, edere, bibere, a le-

tando derivari potuerint. Attamen vehementius quid requiro, & illud non gustabit quamvis

grave videri queat, revera leve est, & languidum, ubi de Restituendo rapto agitur. Est

adhuc aliud, quod explicationibus omnibus, quas percentui, officit; eas nempe poenas hic

pinxi improbe avaritiæ, avaræque improbitatis, quæ in Jobum simul quadrent, atque ipsi,

domique ejus, cum maxime incumbant. Hoc in omnibus aggressionibus Amicorum

eandem incudem tundentium, vidimus observatum, quippe qui tela sua vel directe, vel

oblique, semper in Nostrum torserint: atque eas improborum Calamitates in medium con-

tulerint, quarum Exemplum in se ipso quoque deprehendere posset Jobus. Jam vero No-

stro Repetundarum iudicium nullum utique a quoquam intentatum: ac proinde quæ hic de

Restitutione bonorum raptorum in foro humano adducuntur, scopum, seriemque contentio-

nis, minus servant. Quid ergo? locumne hæcenus imperviam fatebimur? Id quidem

haud dedecet prudentem interpretem; nec tamen XII. desperem aliquid commodius; ad quod prægressi conatus prælucent; præsertim qui III. IV. VII. & VIII. loco propositi.

Nempe expeditiora erunt omnia, si a Foro soli, adscendamus ad Forum poli, atque ad Ex-

traordinarium illud Iudicium, quo Nostrum omnibus bonis uno die evolutum, repetundarum

veluti poenas justissimo oppressorum Iudici persolvissè pronuntiabant inclementes Censores.

Hoc ipsum V. 15. indicari cœptum, & allegorice descriptum, exornatumque, nunc per-

textitur, clarioribusque verbis consignatur. In his יגע esse Mercedem operariorum, quo Im-

probus avarus fraudaverit רלים egenos, te-

nuesque, ex V. seq. liquere putem; qui haud dubie archissime cum hocce est copulatus. Sic

יגיע כפים Labor manuum pro Mercede

משכרת Ps. 128. 2. Hoc Gen. 31: 7. 41.

est החליה משכרת frustrari mercedem, pro

quo יגיע tubilicui possit. Crimen a se depellet Nostrum Cap. 31: 39. atque Cap. 24: 11.

12. inter capitalissima atro carbone notabit. Illam mercedem deglutire solent divites avari

ac præpotentes, quorum numero Jobum accensebant Amici. Hoc V. 15. erat insinuatum in

חיל בלע, nisi quod ibi latior adhuc

conspicuum insatiabilis opum cupiditatis. Nunc pressius subsumitur ratione Mercedum defraudatarum, id non ultra permittitum Deum,

sed illuc tandem adacturum Raptorem, ut quod injuste hausit, iustissime simul semelque

reddat ac quali revolvat. Hoc fit in Foro Cæli, quum Extraordinariis calamitatibus, Ful-

minibus, Ruinis, incendiis, grassantibus, Cædiis, male parva jam non lentis viis male dilabuntur, sed uno velut ictu dissipantur. Hoc

ipsum expressum crediderim per formulam

כחיל הנורה secundum opulentiam, permutatio ejus; vel &, fluctuans illius vicissitudo. Ad

Cap. 15: 31. habuimus vocem המורה, ejus-

que Originem in motu reciproco, unde Mutationis, & permutacionis secundaria vis succreverit. Si primariam notionem teneamus, hic

sensus exisset, pro magnitudine opum aderit

19 כי־רצץ עזב דלים בית גול
ולא יבנהו :

19 Quia concussos dereliquit pau-
peres; domum spoliavit, & non
ædificavit eam.

20 Pro-

כי 20

fluctuans vicissitudo, per quam cuncta subito dilapsa fluant, atque evanescant: sic *adf.* in תמורתו rediret ad חיל *opes*. Hoc posteriori explicationi Cap. 15: 31. concineret. Priori magis responderet pressior usus ἀνάγκη, ἀνάγκη, qui occurrit Cap. 28: 17. & Lev. 27: 10. 33. Ruth. 4: 7. in hunc sentum, pro magnitudine opum erit illius permutatio, compensatio, adfixo ad יע Mercedem laborum redeunte. Hoc est, Pro ista præsertim fraude, & rapina, Deo exosissima, omnibus opibus multabitur, quæ ipsi uno momento, per singulare Judicium, adimentur. Nempe male parta etiam justas opes contaminant quasi, ac consumunt; quique mercede pauperum intercepta cumulos auri argentique sui adauxit, illos omnes subito dirui, ac dissipari cernet, in prædamque vicissim Raptoribus aliis concedi. Habes quod Jobum directe feriat; ejusque casum pingat. Non obstat חיל forma constructa, unde opes permutationis alii dedere: nam & in absoluto חיל euunciatum, discas ex Esai. 36: 2. & 2 Reg. 18: 17. Consimiliter ליל Esai. 21: 11. & Cant. 7: 10. Structura plena dedisset, כחילו כן תהיה תמורתו, prout opulentia est, sic erit permutatio ejus; ut Hof. 4: 8. כרכם כן חטאו לי. Id concisum in כחיל תמורתו, quod reliquæ granditati hujus Libri consonum. Ultimum יעלם citra Ellipsin hinc, quam Merc. il-
line Pleonasmum, quem alii inducunt, limpide nunc fluit, Et non exultabit, non gaudebit rapto, sed contra, semet direptum spoliatumque dolebit. Meiwan inagnum pondus ferens.

Vers. 19. Nudis jam verbis exprimitur crimen *Vf.* 15. & 18. notatum; simulque ratio

redditur severissime vindictæ, improbo Raptori incumbentis. Nescio tamen quid ambagium & hic quæsitum a Viris Doctiss. qui non tantum Culpam rapinæ & oppressionis, sed & pœnam simul hinc exculpendam censuræ. Ista mente I. Doct. Merc. Quia attrivit, reliquit tenues; domum rapuit, neque ædificabit eam. Center hoc dici juxta maledictionem Legis, quod licet improbus domum rapuerit, quasi in ea habitaturus & eam sibi concinaturus, id tamen præceptus immatura morte, vel & ad inopiam adactus, expulsusve, facere impediatur. Eodem ferme II. redit Schmidius; Quia attrivit, aut ope destituit pauperes, ideo fiet quidem ut domorum potiat, quas ipsi pauperes vel vendere, vel relinquere coguntur, non tamen permittet Deus ut eas ædificare in suum usum, multo minus ut inhabitare possit. Duo facit crimina in priori membro; Asterere, aut saltem destituere ope; quod rectius Mercero fuerat, ita atterere homines ut eos tenues relinquat. Similiter Cocc. III. Non prius destitit vexare homines, quam exueret bonis, tenuesque relinqueret. Rapere autem domum dicitur de omni manifestaria occupatione alieni, sive fiat sub specie juris sive non. Neque ædificat, porro, vel ad pœnam referendum est, vel ad peccatum, sive ut sit exegesis ἡ ἀνάγκη, sive ut sit connexum: nimirum, quod domum rapuit non ædificaturus. Fit enim sæpe, ut potentiores pauperibus domos eripiant, & dein per neglectum colabi sinant. Posterius hocce nimis argutum: in quo tamen sibi unice placuit Bolduc. hunc IV. conspectum præbens, Confregit pauperem, domum ejus in pignus capiendo, que sola, forsitan, tota ejus substantia: quam deinde inanem & neglectam corruiere siverit; unde & miser ille debitor plume dirutus fuerit. Ulterius adhuc evagatus, Fura Emphyteuseos violata hinc elicit; ob que improbus tandem sententia Judicis cogatur, sub obligatione omnium facultatum, damna pauperi illata resarcire, ac reparare. Dubium V. culpamne intenderit Cl. de Dieu, an pœnam, ita struens, quando confregit, dereliquit tenues, domum rapuit, non ædificabit eam. Crediderim tamen pœnam, sensu

V v v 2

Mer-

20 Profecto non experitur liquide defœctatum in ventre suo: delicias suas non excludet partu.

20 כי לא ירדע שלו בכטנו בחמודו

לא ימלט :

21 Ni- און 21

Merceriano; quem *Clar. Mich. & Reim.* quoque amplexi. Propius adhuc *pœnam* captavit VI. *Deod. Quia attrivit alios, ideo relinquet* post se *egenos filios &c.* Prævit *Ab. Efra*, qui dat *כמותו עזב* relinquit in morte sua *tenuis* filios. Sic sequentia quoque ad *Domum ipsius improbi eversam* pertinerent. Hoc VII. adiectum a *Colure.* in hunc modum, *Quandoquidem attrivit, deseruit inopes; domum dripit, non ædificat illam. Qui malis artibus querunt divitias, vel rapina nempe, vel avaritia, non succurrendo egenis, Domum suam non ædificant, sed destruant.* Id & mihi aliquando in mentem fuerat. Series tamen iis magis favet, qui omnia ad *Culpæ exaggerationem* referunt: inter quos VIII. *Vatabl.* sic: *Quia adeo attrivit res aliorum, ut eos ad paupertatem redegerit; & quia domos rapuit quas non ædificaverat.* Meminit *Merc.* Secuti sunt *Dodt. Belgæ.* Idem placuit *Erucl. Vavassori*, qui ait, *esse Vulgarem rationem loquendi, pro, diripuit domum in quam nihil neque oreræ, neque impense, contulerat: proat populariter dici solet, Extruxistine domum hanc, quod eam ita destruas?* Acutius, vereor, quam solidius. Mihi certe IX. fortius sonat *Vulgatus, Quoniam confringens nudavit pauperes; domum rapuit, & non ædificavit eam.* Rectissime I. *רעין עזב* tanquam *unum crimen.* Qui duo captant, speciose illi quidem, sed minus nerve. *Attrivit deseruit*, solemnè Hebræisimo, pro *atterens deseruit, abiecit, nudisque reliquit*, sine ulla misericordia. *רעין* sunt vel *pauperes facti vexationibus perpetuis potentioris; vel, quod malim, tenues, & impotentis* qui propter *impotentiam*, ut *Terent.* ait, *non negligi tantum solent, sed & injuriis potentiorum patent.* Eū aliud *Cicer. pro Muræ.* 28. *Ad salutem innocentiam, ad opem impotentium, ad auxilium calamitosorum;* unde hunc nōm *impotentis*, in transitu, confirmare liceat contra delicateiores quosdam, qui ab eo recedunt. *Solide 2. rapuit, & non ædificavit*, per figu-

ram *Orientalibus* protritā, qua ornant; & augent. *Geminum germinum.* *Pf.* 28: 5.

ננס יהרסם ולא יננס destruet eos, & non ædificabit eos. *Exempla Biblica ננס ננס.* Apud *Græcos & Latinos* consimilium larga sages. *Miror* aliud quæsitum a *de Pined.* Hæc est illa *Evexesis* ננס ננס, quam *Cl. Cocc.* obiter tetigisse vidimus. Eiusdem meminere & *Belg.* in *ist.* A *Jun. & Trem.* ea pluraliter sic expressi, *Domos dripuit, non extruxit eas;* per sane commode; nam *בית* collective positum esse, dubitari nequit. Consentiant *Grot. Cler. Crinsoz.* His criminibus contactum censuisse *Nostrum* Objurgatores, videbimus iuxta *Cap. 22: 6, 7, 8, 9.* Eadem *Cap. 31.* non semel a se removebit.

Vers. 20. Nihil toto hoc capite obscurius: ambigiturque iterum, peccatum describatur, an *suppletum;* an *utrumque simul.* *Cl. Cocc.* I. ad peccatum omnia trahit, & speciatim ad *Luxum.* Supponit, incipere hic *tertium modum*, quo improborum *Fortuna e summo culmine ad imum revolvatur, Luxuriam* videlicet, & quidem *נס* per paupertatem ex illi consequentem *Vf.* 20: 21. *ככ* per sumtus inevitabiles *Vf.* 22. *גג* per morbos inde provenientes *Vf.* 23: 24. 25. *דד.* per ademptionem

mediorum *luxuriæ plagis extraordinariis.* *Vf.* 26. 27. 28. Non rotundissime hæc divisa, ac digesta, quilibet sentit. Ex hac *Hypothesi Vf.* nostræ sic convertitur, *Quia, qui in non est conscius tranquillus ventri suo; in deliciis suis nihil sinit evadere. ילל* *Tranquillus*, pro volutario, & deliciis carnis secure indulgenti: ut *Pf.* 75: 12. & *Ezech.* 16: 49. *Is non conscius ventri suo, quatenus non considerat modum ventris sui, & fines naturalium desideriorum; sed gulae suæ inservit: ac proinde nihil deliciarum, quas appetit sibi, gulae suæ, negat. Omnibus inibat. Ab una voluptate in aliam provolvitur: in volutabro suo hæret.* Habent hæc, quod feri-

ferire possit. Duriora tamen sunt, collata præsertim cum *Hebræo*; nam כבטנו לא ידע Non conscius est ventri suo, dari posse, neutiquam ex *Fer.* 38: 24. comprobatur. Deinde modum naturalem ventris sui ignorare, sic expressum, non concoquo. Non Conscium ventri suo intelligerem potius sobrium, & frugalem, quam luxuriosum. Posterius quoque Colon non molliter fluit. In crimine etiam hinc eruendo laboratum a Cl. Cler. II. qui præfatus, nec veterum nec Recentiorum quinquam quicquam verisimile protulisse, hunc esse suspicatur sensum; Quia improbus se non animadvertit tranquillum in ventre suo, nec cupiditati suæ satisfactum, non satis ei fuisse pretiosa alienæ domus rapuisse, sed & solo eam æquasse. Sic Rapinæ avaræ annexeretur scortitia impotens, in domibus pauperum destruedis. Id unde *Verisimile* vitam Viro Docto, non invenio. Mihi longe plausibilis saltem, quod *Hieron.* cedit III. Nec est satiatius ventris ejus, & cum habuerit, quæ concupierit, possidere non poterit. Hæc quomodo cum *Hebræis* consentiant, nemo dixerit, ait Cl. Cler. Atqui prius Colon ipse illoc sensu maectat.

Posterius quoque sat promptum, si בחמורו לא ימלט sumas, id quod concupiscit, non eripiet, aut tutum præstabit sibi. Sic *Tigur.* fere. Neque conservare poterit res optatas. Itemque *Nicet.* in *Caten.* Eorum quæ adeptus est possessionem non retinebit incolumem. Malebat intransitive *Bolduc.* in desiderio suo non evadet, eodem sensu. Eidem primum membrum sonat, Quia non novit pacem in ventre suo, i. e. quia habet impacatam ingluviem veluti ac Cupiditatem, quam ventris nomine signatam censet. *Drus.* in hanc mentem, Quia non novit abundans in ventre suo, optatum suum non eripiet. Habes crimen, cum pœna annexa. Eodem tendit IV. *Merc.* Quia non novit tranquillum in ventre suo, quia nunquam pacato & tranquillo animo est, sed perpetuo insatiabilis, optatissima quaque sua non eripiet, neque illam fructur. Consentiant *Pisc.* *Belg. Deod.* *Grot.* *Crinsuz.* *Reim.* & *C.* *Syrus* & *Arabs* huc quoque revocandi. Paulo aliter *Schmid.* V. Quia ventrem habet implacatum, & insatiabilem, ideo per desiderabilia sua non eripiet eum ventrem. i. e. se ipsum. Ne quidem pretiosissimis rerum expiare & avertere pe-

terit pœnas in ipsum venturas. Id præcedenti interpretationi non prætulerim. *R. Salom.*

VI. per חמור intelligit cuticulam nitidam, & bene curatam, ex *Pf.* 39: 12. in hanc mentem, Quod ventrem habuerit nunquam pacatum, satiatumque, sed cuticulam suam laute & largiter saginavit, ideo non servabis nitidam illam & optatam speciem. Vestigiis institit *Chaldei.* Non valde ad rem. *Alienus VII Nachmanides,* Non noscet inter filios ventris quemquam tranquillum; quia ne optatum quidem suum excludet, atque in lucem edet. Filios quos tam vehementer optat, non procreabit in floreatatis rapiendus. Figuratius ex pariendi no-

tionem, quæ sub מלט, tentatum a Cl. de Dieu. VIII. Quando non novit tranquillum in ventre suo, pro desiderio suo non pariet. i. e. Etiam si parturierit, non tamen pariet, quod optat. Revocatur ad conatum res suas instaurandi; quem & versui 18. inesse putabat *Vir Doct.* Diversissimo adpectu *Jun.* & *Trem.* IX. Nam nihil experitur tranquillum in ventre suo: cum re desiderabili sua non proripit se. Refertur ad infirmitatem corporis, & pœnam quæ evadere non poterit. Haustum ex *R. Levi*; a quo & *Vatabl.* stat, Certe non agnoscet tranquillum, i. e. sanum quippiam, in ventre suo, sed mirabiles in corpore suo sentiet ægritudines: nec quicquam eorum quæ in deliciis habet, servabit sibi. Id in *Vers.* *Anglic.* expressum, & quidem sic, ut pœna hæc subnectatur *Crimini V.* 19. Proximus hinc *X. Codurc.* Ideo non sentiet quietem in ventre suo, nec quicquam servabit de eo quod appetiverat. Addit, continuari *Metaph.* ab *Helluonibus*, qui repentinis sepe morbis corripuntur: ut consimiliter improbus, aliena bona deglutiens, intestinalis torminibus cruciandus dicatur, cum dejectione & vomitu. Pergit; per illa tormina intellige turbas civiles, bella intestina, odii domestica, atque omnia civitatum & familiarum vitia, quibus *Res publ.* & privata in pejus ruit. Laudo quod *Allegoriam* teneat; & tormina ventris nimum sese onerantis inducat: sed turbas civiles & alia, quæ huc adducta, minus probarem; nisi quatenus per accommodationem quoque illic extendi posset, quod pro scopo præsentis restrictum ad extraordinaria darana, casusque acerbissimos, quibus tum *Fortuna*, tum *persona improbi*, postquam sese intemperanter replevit atque oneravit, iterum sese veluti exonerare.

21 Nihil residuum mansit vorationi ejus; propterea Nihilum parturiet Fortuna ejus.

21 אין-שריד לאכלו עליכן לא- יחיל טובו :

22 Quum כמלאות 22

rare cogitur: cupiditatis, & ingluviei inexplebilis, pœnis tandem, agminefacto, ingruentibus, atque improbum milere discruciantibus, donec sub ira, & maledictione Dei consumatur. Ut hunc sensum XI. ulterius commendem, observo שלו ex origine sua sonare

liquide defecatum, sine fecibus opimum & eliquatum. Hoc late adstructum L. 2. Origin. Sic perpulchre locatum foret, Nam non experitur liquide defecatum in ventre suo, sed contra turbida, faculenta, & mille doloribus foeta, omnia quæ pro pinguibus, & opimis bonis, tam avide haurire solebat. Nihil

horum sibi שלו tranquillitatem, & curis vacuum felicitatem autulisse sentiet, sed anxietatem, cruciatum viscerum, & tormenta infinita; quæ tum vivo, tum mortuo, adhaerescunt. Connecterent hocce כי Nam, cum Vj. 18. nec non 15. & 16. ut iisdem pro amplificatione subterviat, versibus 17. & 19. per Parenthesin infertis. Potest etiam propior copula peti ex Vj. 19. si כי pro Certe sumatur, ut supra Cap. 8: 6. Quoniam &c. domum rapuit &c. Sane non experitur eliquatum in ventre suo. Utrumque ad pœnam tendit, in quam & forma loquendi pronior. Eodem fertur posterius Colon, in quo animi pendeo. Non male quadrat illud, optatum suum non eripiet, sed omnem prædant, atque adeo omnes in universum opes, gravissimis sub cladibus, perdet. Blanditur interim, Optatum suum non excludet partu; nam ut num. VIII. submonui

anceps est verbum מלט, cujus Pibel & Hiph. transferri amat ad factus partu editos, alvoque prolapsos. Videtis Esaj 34: 15. & 66: 7. Isti sensui lucem ferre possit Jer. 17: 11. Gallinago incubat ova, & non excludit fetum: sic parans opulentiam injuste &c. Vel &, incubat ova que non peperit. Per optatum non exclusum, intelligerem spes felicitatis elusus, crescentisque Domus potentiam in partu ipso interceptam, atque extinctam. Sentis tela, quæ in

Jobi caput recidunt. Si quis limpidius quid dederit, gaudebo: nam ne in hoc quidem sensu penitus conquiesco.

Vers. 21. Novi fluctus. Cl. Cocc. I. ad Luxum, & dissipationem bonorum sic applicat. Ejus quod edit nil reliquum fuit. Gurges est. Omnia absorbit: nec manet bonum ejus. Doct. de Pined. II. ad Vulgatum, Non remansit de cibo ejus, & propterea nihil remanebit de bonis ejus; observat, Cajetanum retulisse ad sortidam avari parsimoniam que reliquias ciborum nullas faciens, & tenuissime sustinens, amissione tamen bonorum puniatur. Sed convenientius aumat, ut de Luxuria inexplebili, & gulostate explicetur, que nihil non expetat ad comedendum: atque de voluptatibus oblatis nihil prætermittat. Hæc duo tetigit & Vavass. Nulle reliquæ, sive tenuitate ciborum, seu voracitate comedentis. Addit de Pined. III. Utrumque colon commode accipi posse de Extrema paupertate, ad quam redigendus sit improbus. Hoc Mercero unice placuerat, danti, Non erit residuum cibo ejus, sed omnibus bonis spoliabitur, talionis lege, ut qui nihil aliis reliquum fecerat, nihil reliquum habeat. Propterea non expectabit bonum suum. Nihil erit quod in bona sua speret, e quibus nihil supererit.

Nempe הול Mansit exponitur; itemque expectavit. Addit, R. Salom. & Levi hoc ultimum malle, non prosperabitur bonum ejus: R. Periz. non corroborabitur, vel multiplicabitur;

a חיל quatenus vel prosperitatem vel multitudinem & robur notat. Confer Drus. eadem redditurum. Itemque Jun. Pisc. Deod. Belg. Huic sententiæ accedit, eamque prima & secunde, absque dubio præferendam pronunciat Bolduc. ut impio post soluta debita ne quidem remansurum dicatur quod comedat, ac proinde non esse quod bona sua iterum sanus ei aliquod parturire posse speret. Respicit ad הול parturivit, unde & Vatabl. Non parturiet bonum ejus. Consimiliter Codurc. itemque Guss. in Comm. L. H. Opes ejus nihil parient. Steriles erunt, & decrescent paulatim, donec omni-

no deficiant. Id lentum hac in fede. Miro acumine IV. *Tigur. Cibo illius non aderit vis nutriendi &c. quasi שריד Residuum pertinet ad id quod in corpus e cibo se diffundit ad alendum. Ad avaritiam in pauperes V. cum Farchio, Grotius & Codureus; quibus nihil reliqui facere dicatur improbus. Coccejus hoc ipsum luxui adjunxit, qualis nempe illa Diviti Epulonis, vel micam Lazaro invidentis. Schmidius VI. Non fuit residuum quod, vel residuum quem ederet; ideo non manebit bonum ejus. Exponit de Bonis pauperum, vel & ipsis pauperibus, ab improbo devoratis. Eodem modo & Cler. nisi quod pro non manebit, mallet, non faciet ut bonum ejus maneat ac perennet. Hoc redit ad meum illud in Juven. non administrabit bonum ejus: quod nec tunc valde probavi, & tunc plane improbo. Angli suppleant, ideo bonum ejus nemo homo curabit. Ut ex hac fluctuatione, si pote, emergamus, observari velim, שריד non esse omne residuum, sed superstitem ex clade. Vide modo Num. 21: 36. Jer. 31: 2. Job. 18: 19. & 27: 45. Hoc ansam dedit VII. interpretationi Syri, & Arabis, Non elabatur quisquam ex profapia ejus &c. quo exemplo & alii, VIII. apud Merc. Non erit residuum ei, vel superstes, haeres bonorum &c. Hæc parum commoda. Apud ad feriem, quod dedit Schmid. Vide tamen IX. an concinnius exiturum sit, Non est superstes elapsus vocationi ejus: propterea non parturiet Bonum ejus. שריד ubique masculine venit, pro elapso ex clade communi: nec causa est, cur Neutrum credamus; quum ad רלים tennes a potente divite exhaustos, Vs. 19. sponte semet referat. Ista vexatio hic vocatur אכל Comestio, devoratio, forma infim. Constr. Habes usum Ps. 14: 4. אכלו עמי לחם אכלו. Apud Arabes, præsertim regnat notio; quibus אכל אכל comedit, in genere est turpe lucrum captavit, vel paravit: in specie concussione & vexatione subjectorum usus est princeps. Invaluit hinc absolute אכול מאכול Comesus, pro subdito populo; & אכל אכל Edentes, pro*

principibus, qui δημοβέροι βασιλεῖς Poëtæ. Pariliter אכל אכל part. præf. Comedens, apud Cl. Gol exponitur אכל-אכל Rex, quod edat veelligalia & tributa. Itemque Tyrannus devorans & exhauriens subditos: nec non אכל אכל part 10. Qui alienas opes appetunt, exhauriuntque. Hæc, ad prius membrum, scrupulum nullum relinquunt. Posterior non æque expeditum. Nam Non parturiet bonum suum, fuiti posset, ut Vs. præf. Optatum suum non excludet partu, variata phrasi: posset etiam, casu recto, Bonum ejus non parturiet, non edet fructum illum quem speraverat; sed omnis ejus Fortuna veluti abortietur. Ita verbum nostrum occurrit Esaj.

45: 10. Quid תחילין parturires? i. e. partu excluderes? Habes Figuram grandem, & Cothurno dignam. Sed en altiore adhuc, propterea Bonum ejus parturiet Nihilum, וי מנדי.

חול & חיל significant אכילתו dolore cruciari, præsertim ex partu: nec non parturire. Pulchre Soph. Trach. 328.

Ἄλλ' ἀνὲν ὀδύνας συμφορῆς βάγει
Δακρυπόει δὲ σῆσι

• Sed semper calamitatis onus parturiens,
Diffinit lacrymis misera.

Id est calamitatis onere prægravata, & doloribus acerrimis excruciatata. Supra Cap. 15: 20. etiam figuratum vidimus, Omnes dies Improbus sibi met parturit. Malum sibi fovet intus, paratque, mox gravi dolore erupturum. Sic Bonum ejus parturiet Nihilum, וי מנדי, Tragice sonaret, Fortuna ejus gravissimos inter cruciatas ad Nihilum redigetur, idque pro festu omni tandem pariet, atque excludet. Usus istum substantivum אכל adstruxi Cap. 4: 6. 21. atque ad Cap. 22: 20. novis exemplis instruam. Optio difficilis interim, inter Fortunam non parturientem quicquam boni; & inter Fortunam parturientem Nihil, h. e. ruinam, & interitum ipsum. Utrumque Linguae genio congruum: posterius tamen eidem, nec non stylo grandifono, congruentius.

22 Quum completa erit complo-
sio ejus, arctum erit ipsi: omnis
plagi ærumnosi invadet eum.

22 במלאות ספקו יצר לו כל-יד

עמל תבואתו :

23 Erit יהי 23

Vers. 22. Necdum Brevia & Syrtes super-
avimus. Cl. Cocc. l. ex sua Hypothesi cogi-
tat, de *sumtibus Luxurioso inevitabilibus*,
per quos semet exhauriat; atque in *media opu-
lencia ac copia egeat*. Versio ejus habet, *Quum
plena est sufficientia ipsius, arctum ipsi est: om-
nis manus ærumnosi invadat eum*. Id ita decla-
rat. *Euc hominem voluptarium non depauperari,
sed in omnem ætatem copias sufficientes habere:
vel sic in arcto erit. Multorum opera indige-
bit, consequenter & multa ora implenda ei.
Dolet sibi tot ventres farcientos. Quamquam
hic non tantum operarum, sed & miserorum,
mendicorum, ac furum manuarium officium,
quo levetur iste locuples onere opum, intelligere
possumus.* עמל *opifex.* *אעפיהם.* Jud. 5: 26.

Ergo *Omnis manus opificis invadat eum*, dari
potius debuisset, sed *Ærumnosi* datum, ut &
Opifices, & *Miseri*, ac *Mendici* una voce com-
prehenderentur, ex Ambiguo. Cur *Furum
manuarium officium* adjectum esset, non capie-
bam; quum in mentem venit, & *Fures*, tuo
more, ac modo, esse *dexterrimos Opifices*.
Hæc ne quidem Doct. *Interpreti* semper placuisse
crediderim. Apud *Isid. Clar. II.* reperi-
o aliquid non minus arcessitum: *Cum satiatus
fuerit, & abundaverit supra modum, anxius
erit: etiamsi accesserit ei omnis manus
laborans. Etiamsi omnes homines laborant in
ejus commoda.* Aliter *III.* eidem usui עמל
obhæret *Perizol.* *Quum plena erit indigentia
ejus, in arctum redactus nullum non tentabit opif-
cium victui quærendo.* Ne mirere שפק
*indigentiam reddi, quum sufficientiam & opu-
lentiam aliis designet: nam edificandi, de-
struendi, quadrata rotundis mutandi nullus erit
finis, quamdiu quilibet sibi Clavim Linguae
Hebræe vindicabit, hoc est, ex serie orationis,
quam sibi format ipse, constituere volet verbo-
rum significaciones.* Percipias plenius ex *Bol-
ducci* conamine, qui *IV.* dare ausus, in *reple-
ndo strictum suum, angustia erit ei.* Sup-
ponit ille, Radicem שפק & ספק proprie

notasse, *strinxit, restringit se*, quod & loco-
rum inductione nemini, quam sibi, persuasi-
sisse eum putem. Assumit deinde שפק sig-
nificare *Restrictionem*, & *ezequalem*; sensum-
que hunc fabricat, *Etiam maximo cum labore
ac sudore vix poterit habere quod ad strictam na-
ture sustentationem sufficiat.* In altero inem-
bro non minus sibi indulget, יר עמל red-
dens *Manus Laborans* vel *Laborantis*, activa
potestate, pro *adfligentis*, & *dolorem inferentis*;
ut sit, *omnis manus laborantis invadat eum*,
id est *omnis manus laboris ac doloris*: prout *Ma-
nus iniquitatis*, supra *Cap. 8: 4.* & *manus ma-
li Hab. 2: 9.* vim & potentiam inferunt. *Calx
ad Vulgati* lectionem linendam, qui habet *V.*
*Cum satiatus fuerit, arctabitur, aestuabit; &
omnis dolor irruet in eum.* Eam de *Pinedæ*
acceptam ferre potuisset, qui item *omnis ma-
nus laborem facientis*, lectum suspicatur, pro
*omnium calamitarum ac laborum vis, atque po-
tentia.* Crederem potius עמל-יד legif-

se *Hieron.* *Omnis manus laboris*, pro *omnis la-
bor dolorque*; vel, si libeat, *omnis vis dolorum.*
Addit de *Pined.* tam. n. *Non in-pte
Manus laborantis accipitur a R. Levi, de manu
pauperum, & mercenariorum, quos impius sua
mercede fraudavit.* Hæc est *VI.* *Vulgatissima*
sententia, a *Merc.* propagata per plurimas
versiones; ad hunc ferme modum, *Cum exple-
ta fuerit sufficientia ejus, sibi que fastidium &
cumulum prosperitatis attigisse videbitur, tum ar-
ctum erit illi: omnis manus laboriosi, ærumnosi,
veniet illi. Adorietur eum pauperes ab illo spoliati.*
Ita *Belgæ &c.* Cl. *Schmid.* priorem partem te-

nens, in posteriori mallet *VII.* יר pro *pla-
ga*, ut sit, *omnis plaga, seu calamitas, ærum-
nosorum veniet super ipsum.* Idem eleganter a
Figur. expressum, *Omnibus partibus laboriosi
hominis fungitur.* A *Vatabl.* habemus *VIII.*
*Cum satis habebit &c. invadat eum manus illius
qui paratus ad injuriam inferendam.* Conf.
Angl. Jun. & Trem. &c. Hoc a Doct. *Crin-
soz.*

soz. adscitum, omnes qui raptō vivunt invadent eum. Illust. Grot. IX. diversissima ratione, Cum se impleverit ad satietatem, concupiscent: omnis manus laborantis invadet eum. i. e. fessus erit quasi multum laborasset. Ad יצר pro concupiscentia Gen. 28: 21. respexit: quasi esset, Concupiscentia ipsi. Posteriora non intelligo. Aliter adhuc X. Codurc. ubi expletus fuerit plausus ejus, concupiscentia ejus, i. e. ubi ad satietatem & fastidium concupiscentia ejus erit expleta; tunc invadet illum manus oppressoris. Nimis liberaliter sumit, Rationem interpunctionis, verborum proprietatem, rationem ac gratiam sermonis Hebraei postulare, ut יצר sit nomen, concupiscentiam denotans. Mihi hæc constructio nil minus quam venusta, ac gratiosa; quæ ad hanc mentem ita processisset רוקן ויצר. Rotundius quidem dari potuisset, ubi expletus erit plausus ejus, concupiscentia ei erit: sed nimis molle vocabulum avari Raptoris, hac in sede, adplicetur; quocumque tandem modo struxeris. Grotii interim versio illa subjicit mihi XI. quod tentatum a Cl. Crom. ex صفاق latus, & صفاق peritoneum, si impleverit latus, pantices, ventrem suum. Reliqua non tangit Vir Doct. Voces parum aptas isti sensui senties, ubi dixerim صفاق esse latus colli quia plauditur manu: صفاق membranam ventris, pro panticibus usurpatam, non liquere. Revera tamen ספק & صفاق, ut ספק, unam constituunt Radicem, quæ est percutere manu, plaudere, complodere. Inde ספק proprie complosio, ut recte monet Cocc. in Lex. ex Job. 36: 18. sufficientiam inde ductam suspicatus. De eo mox plura. In ventre farto & disento cibus, sed Allegorice, oculum quoque defixit Vavass. versioni Vulgatæ innixus; a qua non abluunt LXX. Elegantius quid dedere XII. Chald. Syr. & Arabs, quod expendi mæretur; Quum impleta erit mensura ejus, talio

exigetur ab eo; vel rependetur ei, quod mensus est: omnisque manus injuriosi veniet super eum.

Huc trahi posset Arabum صفاق transsudat vinum de vase in vas; quasi dicas cum sonitu, & plausu repercusso defudit. Id tamen isti figura firmandæ non satis idoneum. Obstat quoque יצר לו, arctum erit ei, non satis respondens; quum refundetur, in sinum red-detur, vel tale quid, subjungendum fuisset. Non prætermittendum XIII. quod Cl. Guss. sub ספק in medium dedit; complodendi vim

Themati ubique adstruens, sufficientiamque, ut ex Chaldaica Dial. repetitam, explodens. Et recte quidem Esaj. 2: 6. Fortibus alienorum

ישפיקו applaudunt, vel in signum admirationis, vel in signum fœderis, imitationemque religionis. Sua sibi met lumina obstruit, qui Dia-

lectos excludit: en enim id ipsum sub صفاق plaudere, complodere, speciatim in emtione, inauguratione, contractione, fœdere &c. Coactius I Reg. 20: 10. pro, si ישפיק suffecerit

pulvis Samariæ ad pugillos turbe me sequenti; substituit, si pulvis Samariæ plaudet plantas militum meorum; eosque capere poterit ad pedem ibi ponendum. שועלים pugilli hic neutiquam

mutandi in plantas pedum: nam admirabiliter figuratum est, si pulvis Samariæ poterit applaudere pugillis militum mea vestigia sequentium: id est, neutiquam pulvis ille manus eorum implere poterit, cum iisque veluti complodere, ut illi pugillis suis pulverem capiant, & pulvis se capi ac teneri patiatur. Hoc tamen tantundem fere est, ac, Non sufficet ille pulvis tali velut contractui inter se, & pugillos: ac proinde sufficientiam ex Hebraica ditione ejicere non ausim cum Cl. Guss. eamque Syriacam tantum facere: est enim, ut apparet, potestas secundaria Hebræis æque ac Syris domestica, a respondendo ac replaudendo, ut sic dicam

ducta. Interim ac si satis evidetum foret ספק Hebræis non fuisse sufficientiam, nostro contextui hanc faciem tribuit, Cum perennabit constanter percussio ejus, anxietas erit ei. Significationem istam ex Job. 34: 26. præmunic-

rat: itemque *Cap. 36: 18.* Succinunt iterum Arabes, quibus *صفق* primario est, percussit cum sonitu percussio. In posteriori membro censet indicari, improbum illum manibus defatigatis, tum suis, tum amicorum, non posse levari: *יד עיבל* sic esset *Manus laborans* sive defatigata, & *תבוא* officium signaret, auxiliiumque, quod frustra ferre conaretur lassum. Id argutum nimis. Prius non plane rejectulum; quamvis a *Merc.* sit rejectum, qui ex *Ab. Esra* jam monuerat, nonnullos nostrum *שפק* ictum, sive percussorem interpretatos, passive; ut sit, in die quo percussus fuerit &c. Atqui ipse *Merc.* infra *Cap. 36: 18.* dabit, Ne forte impellat te *בשפק* percussione, plaga tibi inflata; ubi & *Cap. 34: 26.* in eandem mentem adducit; sufficientia & abundantia rerum, quam alii volebant, vicissim seposita. Fateor duo illa loca me magnopere movere, ad quæ si huncce revocemus, habebis, Quia plena aderit explosio ejus, & expulsio ignominiosa per ictum, & plagas, Divinitus infligendas, arctum erit ei: *Omnis plaga ærumnosa veniet in eum.* *יד* *Manus*, non active, sed passive; ut *num. VII.* visum, cui palmam defero hac in parte. Non una manus & plaga Dei, sed omnes simul in huncce improbum concurrunt, eumque constituent *עיבל* miserrimum & ærumnosissimum mortalem, justitiæ Divinæ Exemplum aliis futurum. Id in *Jobum* mire quadrat; simulque amice conspirant *explosio*, & *Manus* sive *plaga*, qua quis *exploditur*, & *prostituitur* tanquam in *Theatro*, in loco spectantium, ut *Cap. 34: 26.* recurret. Sic vincere tandem videbitur fortasse hæc sententia: saltem obtoleræ, speretæque, aliqua gratia accesserit. Ut interim *Cl. Guffetio* non concessimus *sufficientiæ* notionem *Hebræis* fuisse incognitam, palmam præcedenti dubiam facere poterit *XIV.* hic adipectus. Quum impleta fuerit ejus *complosio*, tunc arctum erit ei: *Omnis plaga ærumnosa superveniet ei.* Hoc est, in ipso culmine felicitatis infelicitissimus sulcus evadit. *שפק* *Complosio*, gratulantis sibi, ac triumphantis, quod omnia super *Votis* fluant. Ita

haberemus *sufficientiam*, prout eam *Cl. Cocc.* a *plausu* ductam arbitrabatur; eo quod homo *plaudit*, quum quod vult obtinuit: atque *Septimæ* expositioni calculum adderemus. En tamen *XV.* preffioem adhuc usum *Arabie* sub

صفقة *complosio*, quæ & *صفقة* per *sin*, prout *صفق* & *صفق*

per omnia conveniunt. Vide *Clav. Dial.* p. 262, 263. Duo substantiva a quibus loci hujus explanatio uberior pender, non comparent in *Lex. Golians.* Usus proverbialium iis additum didici ex *Haririo*, *Conf. 21.*

يتنباهي بغون صفقته
Gloriabatur quod adeptus esset *complosionem* suam. Quod *Votorum* compos esset factus, multumque *lucri* corrasisset. Contra *Conf. 34.*

ولم انزل اتاوه لخسر صفقتي

Et non destiti *ingemiscere* ob *jacluram* *complosionis* meæ. Quod *votis* nempe *excidissim*, & *lucro* sperato. Est *Metaph.* a *complosione* manuum inter contrahentes, uti in *em:ione* & *ven-*

ditione: qua *انسا* *صفقة* *مغربة*

complosio *decepti* teritur pro *gravi* *damno*, & contra. Vini *Proverbialem* subesse innuitur quoque in *Camuso*, ubi inter *formulas* enotatum

صفقة خاسرة ورابحة

complosio *damnosa*: & *lucrosa*, i. e. *Negotium*

tale vel *tale*. Similiter *Gjaubar*. *صفقت*

له بالبيع والبيعة صفقا اي ضربت

يده ببدي ويقال ربحت صفقتك

للشراء وصفقة رابحة وصفقة خاسرة

Complodere in *inauguratione*, *fundere*, *contractu*, est, quum *manum* alterius *mea* *manu* percussit: unde dicitur, *Lucrosa* fuit *complosio* tua, in *em:ionem*, *venditionem*; item *Lucrosa* *complosio*; aut *damnosa*. Proverbialiter scilicet in *Negotio* quocunque, quod vel *ex* *votis* *cadit*, vel

contra. Idem valet *صفقة*, *شدקה*, *شدקה*,

quod a *Gjaubar*. *omissum*, si *impletur* in *Camuso*,

اعطاه صفقة *بمينة* *ببايعه*

واشترها

23 יהי למלא בטנו שלח---בו

23 Erit tamen quo ventrem impleat; mittet enim Deus in ipsum æstum nasi sui; & pluet super illum quo vescatur.

הרון אפו וימטר עלימו בלחמו:

24 Fu-

24 ברח

واشترها بسفقة واحدة ببسعة

Exhibuit ei complosionem dextræ suæ, id est, pactus est cum eo, & contraxit quid. Item, Emit, vendidit, illa duo una complosione, pro uno contractu. Ex hoc jam fonte במלאת

במלאת Quum completa erit complosio ejus, cum dignitate proverbii veteris, gradum, credo, suum obtinere poterit, in illam mentem, quam num. XIV. satis declaravi. Addo tantum Lucri undique conquisiti & corrasii cumulum, hinc sponte quoque redundare, cum votorum omnium summa completa: quæ ipsa mox convertenda sit in materiam gravissimæ Punitiois, Ultionisque Cœlestis, omnes suas copias veluti, & plagas, in hominem immisuræ, ad eum pessime eradicandum. Ad hoc filum, sequentia jam sua sponte sunt decurlura.

Vers. 23. Quam magis Hypothesin non bene jactam quis premat, tam magis a vero aberret necesse est. Hinc iterum magna & multa divortia sententiarum. Cl. Cocc. I. cogitat de Morbis ex luxuria natis; sic vertens, sit sufficientia ejus ad explendum ventrem ipsius, mittit in ipsum æstum iræ suæ, & pluit super illa in carne ejus. Hoc est. Opulentia ejus cecidat eo, ut ventrem suum expleat; ne sic quidem letitiam nactus est propriam & solidam. Deus enim morbis persequitur voluptatem, & ipsum Lixuriosum, atque adeo delicias in carne ejus, & substantia, in quam conversæ sunt, consumit ira sua. Observa 1. subjectum prædicationis extra V. resumit; Cupedias, cibum, sufficientiam. 2. יהי למלא capi pro, sit ut illa impleant. 3. עלימו item referri ad illa que ventrem farciunt. 4. לחום ex Arabico idiomate adfiscit pro Carne, & quidem Hominis, prout sane Homo vocitatur لحم ذئ Carne præditus. Præverat Grot. dans, impleat ventrem

quantum velit &c. &c. Deus depluet super ipsum, id est carnem ejus; addensque لحم

Arabibus esse carnem. Semet onerat illud, super ipsum, id est carnem ejus, quod evitare voluit Cocc. עלימו propterea ad ipsos cibos reducens, in carnem & substantiam voluptarii conversos. Coactius. Merc. II. ambigit inter carnem & cibum, ita seriem nectens, si sit unde ventrem expleat, in ipso cumulo prosperitatis & saturitatis, immittet in eum Deus incandescentiam iræ suæ: & pluet super eum in carnem seu corpus ejus: vel potius, in cibum quem sibi pararat; id est, opes jam congestas. Quasi dicat, & in ipsum, & in cupidias ejus aut opes, indignationem suam effundet Deus, tanquam pluviam vehementem cui resisti nequit. Monet

alios בלחמו cum. Vulg. dedisse Bellum suum. Hujus sensum III. executus est de Pined. cum voto enunciatum, utinam impleatur venter ejus ut emittat in eum iram furoris sui, & pluat super illum bellum suum. Exponit, Utinam jam impius quod facturus est prædæ, faciat cito, & impleat mensuram suæ improbitatis, ut pro meritis supplicium ei rependatur. Hæc ille multis: poruisset tamen aliquid commodius ei in mentem venire; quin Hieron. vel quisquis ille, aliud suggestit, de quo infra. Codurc. IV. Quando ventrem suum impleverit, seque saginabit, iratum Numen pluet super illum ubi ipse devorabitur; sulfur & ignem. Supponit esse infim. a לחם Vesci: vel & partic. pass. ut sit, in absumentum ejus, i. e. res absumentas. Hæc dura. Bolduc. V. faciet pluere super eum in cibo ejus, vel in devoratione ejus, i. e. etiamsi habeat unde manducet &c. Mittet tamen in eum mala multa & agritudines, velut imbres. Prædurum; sublectum tamen, nam de Pineda jam dixerat, si a Vulg. discedendum esset, malle sese, in manducatione sua; subtilius id ipsum explicans, dum adhuc esca in ore; sulfurabit, & pluet super ipsum, Divina justitia.

Paulo mollius VI. Doct. Belg. *Adsit aliquid quo ventrem implere queat, immittet Deus in eum astum iræ; & depluet super illum in cibo ejus.* Ex concessione, ac suppositione, *Eslo, si forte ita sit, tunc illud fiet, ut cibis ei suis nihil proficiat.* Id tamen *Piscat.* improbaverat, quod hic sermo sit de cō qui bonis abundat; ita VII. vertens, *Quum impleturus est ventrem suum &c. Pluet super illum dum adhuc vescetur.* Similiter *Cassal.* *Dum in explendo ventre suo occupatur, Deus laxans in eum ardorem iræ suæ, compluit epulantem.* Pari elegantia *Crimsoz.* adhibita tamen conditione, *si tantum fuerit, unde deliciis adhuc indulgeri queat.* Ea non satis accommodata, ad *Ejusdem Viri Doct.* opinionem, *respici ad Liberos Jobi inter convivandum oppressos.* Quid veri forte subsit, deinceps parebit. *Schmid.* in priore membro *Belgis* nostris propior, contendens esse ad implendum ventrem, *indigentiam* potius quam *abundantiam* significare; unde hunc sensum VIII. statuit, *si vel tantulum impio ex bonis ingentibus supersuerit, quo famem sedare possit, tamen id ipsum maledictum iri.* Istam maledictionem sic captat in fine, *& pluet super eum in carnem, vel per Chylum ejus.* In *יטר* *pluet* repetit *excandescentiam*; & deinde multis probare nititur *לחם* hic esse carnem, sive corpus, ut *Zeph. 1: 17.* quin imo istic loci *Chylum* potius significari, qui effundi queat: quasi *comesum* aut *concoctum*, a *לחם* comedit. Quid non invenit acumen doctum, suis sese conjecturis permittens, sine ulla Linguae Veteris auctoritate! Manifestet saltem in idea, quam ex *Dialecto Arabum Grot. Cocc.* aliique, firmarunt. Mihi interim ne *Carui* quidem, sic sumtæ, nunc locus videtur, quod *עלימו בלחמו* *super eum in carnem*, vel, ut aliis placuit *in Carne ejus*, nunquam sine argutia possit explicari. Sic sumtæ dixi, quia si pro cibo capiatur, suus ei locus relictus. Nempe *Jun. & Trem. IX.* dedere, *Quum est impleturus ventrem suum, immittit in eum Deus astantem iram suam, quam depluit in eum loco cibi sui.* Da, loco carnis suæ, idem manebit sensus, & satisfiet *Parall. Zeph. 1: 17.* *Ejusus est sanguis eorum, & caro, ut sterco.* Intellige carnem *maculatam ac concisam, quæ escæ inserviat.* Istam vim Ara-

bes sub *لحم* & *لحم* attendere solent, unde *Prov. لحم على لحم* *Carnes super Caudice lanionio; in magnis stragibus & lanienis præliorum.* Verte ergo apud *Zeph. Et Carnes maculatæ eorum quæ simul dapes volucrum ac ferarum.* Ad eam rationem & hic, loco *escæ* aut *dipsum ejus; ut sint ei in dapes.* Esputare nequeo, qui factum, in his omnibus interpretationibus, ut tam tenaciter, in priore membro, *literæ* sit adhæsum; quum *Allegoria* manibus, oculisque, sese ingereret. Relege vestigia, & senties, sive *Abundantiam* notari dicas, sive *indigentiam*, sive *mediam conditionem*, isti *repletioni ventris magna incommoda inesse.* *Allegoricum* sensum X. tentavit *Cajet.* hoc pacto. *In illum jam plenum rapinis, & ingurgitatum, deserviet ira Cælestis &c. vel etiam, Eris dum ita replet ventrem, corripietur supplicio divino, escæ adhuc in ore ejus existente.* Id cum *Vs. 21.* ad mentem nostram explicito, pulchre cohæreret, *Nullus reliquus evadit, quem non comedat Δημοσάγει &c.* Erit ergo dum ita implet ventrem suum &c. *בלחמו* *interea dum vescitur, vorat, depascitur omnia &c.* Subscribere enim vero si vel *בלחמו*, vel *יהי למלא* sit vel erit ad implendum, ita. resolvi posse crederem. *Cl. Cler.* qui item *Allegoriam* tenet, mallet, *Quando repleverit ventrem suum; i. e. Cum se satiaverit præda, seque Divitem esse putabit, Deus eum spoliandum tradet aliis.* Legit autem *בלחמו* *Bilchomo*, pro *Bilchoumo*, censetque esse *infn.* in *Kal*, in *Comedere ejus, quum Comedit.* Obstant iidem scrupuli. Alias verbum *לחם* æque ac *אכל* in istam *Metaph.* fat pronum; ut *Prov. 4: 17.* *לחמו רשע* *Edunt panem improbitatem*, per appositionem, vel & *panem improbitatis.* Apud *Arabes* *لحم* speciatim est *carnivorus* fuit, quod in *Δημοσάγει* nostro aptum satis esset: sed reliqua parum tavent. Figurata quoque omnia cepisse putem XI. *Hieronym.* in versione *num. III.* proposita, *utinam impleatur venter ejus &c. ubi in Comm.* subditum, *ventrem* hic esse, ut superius, *capacitatem & sinum animæ.*

Qua-

24 Fugiet ab armatura ferri; יִנְרַח מְנַשֵּׁק כְּרֹז הַחֲלָפָה
trajiciet eum arcus aeneus.

25 De- 25 יֵשֶׁף

קֶשֶׁת נְחוּשָׁה :

garum caelestium, denso agmine, & vehementi impetu, obruentium. In עלימו hæretur, quod super illum reddunt plerique, quia מו sing. & plur. complecti traditur. Nachmanid. dissensit, & super illos homines maluit, per Enallagen. Cl. Cocc. dedit, super illos cibos, secundum ea quæ num. I. visa. Guss. in מו sequitur Nachmanidem, quod hic non de uno, sed de pluribus agatur; unde & בלחמוו resoluit, in carne cujusque eorum. Cl. Virr. ad Esaj. 53: 8. communem opinionem tuetur, & מו tum ibi, tum alibi, sat clarum censet in potestate singulari; citans inter alia Job. 22: 2. ubi Cl. Cocc. pluribus in contrarium disputavit. Et nobis ibi aliquid discutiendum veniet. Mea sic habet ratio, מו ad cibos nullo jure referri, ad plures parvo; quod nimis dura sit Enallage, qua a מו venit ad מו, ut mox redeatur ad לחמוו. Ergo vel singul. vim tenebo: vel tentabo, super illa, nempe astum nasi, qui cum vento procelloso, fulmina & tonitrus offert. Super illa ergo depluet Deus, sive quod hæc vela e Cælo jacta, consequi soleant imbres; sive inter illa. Simplicius tamen fateor super illum: ea constructione, qua Ps. 11: 6. depluet super improbos sulfar, ignem, laqueolos; & ventus astuum pestiferorum portio calicis eorum. Ventri implendo videlicet, ut hic בלחמוו in dapes ejus; id quod in Cibum ei, vel carnem ce. lat, longe diversam ab illo לחם Cibum, quo sese farcire & saginare solebat carnis & sanguinis miserorum avidissimus ille Αημοβόρος. Ad iræ Divine tempestatem, qua Jobi fortuna, & domus, uno die convulsa, alludi, satis liquet: speciatim ad Epulantes Liberos allusum, de quo redi ad num. VII. dicere non ausim. Magis est, ut referatur ad Infinitos illos dolores & cruciatus, quos Jobus, semel fulmine iræ Divine, ut putabatur, tactus, deinceps subit, & cum maxime in vis-

ceribus & medullis fœvire sentiebat. Possem quidem Aliorum in Carnem ejus, pro in corpus ejus, adaptare inæ sententiæ. Possem quoque adf. ad Deum relato, Bellum suum; ob Vsf. seq. vel commodius adhuc, impugnatione sua: ut Ps. 35: 1. coll. Ps. 7: 14. sed longe malim quod dedi.

Vers. 24. Creditur proverbiale esse dictum, quale illud, inci. lit in Scyllam, cupiens vitare Charybdin. Inde prius per conditionem suspendi solet, Effugerit &c. vel si effugiat &c. Varie applicatur. Cl. Cocc. I. ad Luxurie mala reduxit, & Morbos inde oriandos; quos cum armis ac telis comparari autumat. Addit, Arma alia sunt κρημύματα, quibus cominus, alia μακρομαχία, quibus eminus pugnamus. Proprii & peculiare morbi cominus oppugnant. Epidemii eminus; ut ex Homero nota βίδη ιαηβίλη Απιδεμίου. Ergo, Detur eum evadere morbos, arte Medicorum, nihilominus Pestilentias, & Epidemia mala non effugiet, quia voluptatibus fractus & enervatus, vim eorum non feret. Non expectaram hic Pestilentias, probis improbitque juxta incumbentes, eisdemque promiscue rapientes. Doct. Merc. II. generalius, ubi se putarit leviora pericula effugisse, in graviora incidet &c. &c. Ita Judæorum & Christianorum universus ferme Chorus. Ramb. Rab. R. Periz. Munst. Vatabl. Pagn. Juv. Pise. Belg. Genev. Figur. Diod. Calv. Gros. Drus. Cler. Crisost. Keim. Mich. &c. Itemque de Pined. Bold. Codurc. Vavass. qui una fere voce, ac mente, tenent esse Adagium, quale illud, e Fumo, in ignem; in Scyllam e Charybdi. Vellem propius quid produxissent Viri Doctiss. nam hætenus quidem non video, qui Armatura ferri minus designare queat, quam Arcus abeneus. Colores tamen conquesti; nam I. Cl. Cler. נְחוּשָׁה Chalybeum potius vertendum esse monens, hanc dat Paraphrasin. Conabitur certum copiarum atque armorum genus fugere quasi formidolosius; sed propterea non magis evadet, quam si vitatis militibus ferrea arma gerentibus, incideret in eos qui Chalybea gererent. Speciosius 2. quod Erud. de Pined. habet, si gladium cominus fugiat, eminus illum transfiget. sagitta arcu æreo emif-

emissa. Similiter *Vavass.* Illuc & *Cocc.* alludebat supra. Majore adhuc subtilitate *3. Bolduc.* priora arma a fronte, posteriora tela a tergo concipit, in hunc sensum, *Quod si impius fugerit ab armis Dei ferreis quæ a fronte ferunt; quin imo & eundem intactum pertransierit Arcus Dei Chalybeus, quo eminus & a tergo pugnat; aliud tamen exitum mox ei venturum, quod VJ. seq. describi censet.* Contortissime, quasi utrumque membrum ex *Concessione* poneretur; & תחלה non esset transverberare, sed transire intactum, quo nihil absurdius heic loci. Alia Paradoxa Viri *VJ. 25.* sequuntur. *Ilieron.* ὑποβολιμαῖο ad h. l. ita 4. argutatur. *Si socios & ministros Diaboli fugiat, incurret in ipsum principem tenebrarum; & cum sint illi rebelles in malitia, sortes & duricordes tanquam arma ferrea; in peiorem tamen authorem totius mali, velut in arcum æneum, impinget; quem puto ideo hoc loco Arcum nominatum, quia vel maxime ex insidiis & dolo inopinantes interimere non desinit.* Additur *VJ. seq.* *Æri, metallo diutino, comparari diabolum, quod aliqua senectute non consumatur, neque ad occidendum deficiat.* Fulguratio ברק ibidem trahitur ad transfigurationem in Angelum lucis. His quid pretii statuendum, nemo non sentit. Sobria magis, quæ *Gregor. Philip. Bed. Thom. Aquin. Gloss. Ordin. Nic. de Lyr.* aliique *Allegorici 5. de malis presentis & futura vite* habent; quasi prius membrum ad priora, posterius ad posteriora pertineret. *Fugiet arma ferrea* i. e. pœnalitates presentis vite, quæ feriunt visibiliter & de prope; & irruet in arcum æneum i. e. pœnas *Gebennæ* quæ feriunt invisibiliter & a longe. Atqui pœna vite presentis recensentur vel maxime, ac proinde potuissent commodius, tum in hoc, tum in futuro seculo gravissimas experietur pœnas, ex armamentario Dei adversus Eum depromtas. Non tamen meam facio ne hanc quidem argutiam, nam *Armaturam ferri* minus quid sonare, quam *Arcum æneum*, haud simile veri, quum נישק inferat *Panopliam*, & gravia potius *Arma*; ut *Arcus* ad levia per se magis fertur, quæ tamen & hic in suo genere formidolosissima, tum quod *Abeneus* inducatur *Arcus* hiece, tum quod *Sagittarii*, in Oriente, sæpe acie ipsa terribilius imminet, ac nube telorum inevitabili infestissime incumbunt. Ergo

Armatura ferri, est *Acies ipsa*, gravibus armis horrenda, cui copias auxiliares veluti adjunctas censeo sub *Emblemate Arcus ænei*. Partem veri vidit *Cl. Schmid. III.* observans, *Cadere ferro; & cadere arcu*, ad unam belli *Calamitatem* sese referre, in quo *gladii & arcus* usus sit. Infelicius calculum posuit, quum ad *Literam* id intelligendum opinatur, quasi hic depingere-tur *interitus improbi per arma bellica*. Redi ad *VJ. 17.* ubi ad initium reperies quid *Virum Doct.* implicuerit. Bene interim monuit יברח fugiet,

non *effugium* inferre, quod præcedentes interpretationes supponebant, sed *cladem*, quæ mox eadem trahat. Ita planissime *Cap. 27: 22.* Errare

iterum eundem puto quum תחלה etiam de *fuga* exponit, in hanc faciem, *Fugiet ab Armatura ferri; fugere faciet cum Arcus æneus*. Errore quoque non vacat, quod *Abstracta* pro *concretis* mallet, i. e. *Arma* pro *Viris armatis*, & *Arcum æneum*, pro *Validis & peritis sagittariis*. Id alibi non repudio: hic non alia de causa adscitum, quam quod ad *mortem armis humanis, non Divinis, infligendam*, inclinare cœpisset viri sententia. Nobis jam *IV.* per aliorum conatus via emunita, ad genuinam vim *Allegoriæ*, sic conceptæ. *Fugiet fractus ab Armatura ferri; transverberabit cum Arcus æneus*, vel, si mavis, *Chalybeus*. Aperitur *Armamentarium Cœlorum*, atque *formidolosissima* illa *Arma*, quibus scelera & improbitates vindicat Deus, expromuntur. Confinilem scenam dabit *Pf. 7: 13. 14.* *Si non respicit improbus, gladium suum acuit, Deus, Arcum tendit, & aptat; eique instruit instrumenta mortis, sagittas suas parat ut sint ardentes.* Ita pulchre *Cocc.* nisi quod ultima sic quoque possis, & *sagittas suas exercet sane ardentissimas, vel flammantes*. Nihil tritius in sacris, ac præsertim in nostro *Libro*. Vide *Cap. 6: 4. 10. & 16: 12. 13. 14. & 19: 11. 12.* Huc quoque *Cap. 15: 14. & 19: 14.* pertinet, ubi *Regis Armati, & omni mole bellica prementis*, imaginem habuimus; in *Calamitatibus* divinitus immisissis. Sexcenta talia prostant apud scriptores Orientales. Ex *Nawab* adduxi in *Exc.* ex *Ispah. p. 6.* *Quum irruunt Sagitte fati, defluunt annuli Loricæ consertissimæ.* Hoc ita quoque enunciare amant, *Quum Arcus invisibilis Fati tela calamitatum jaculatur; clypeus qui tegat, nullus, nullum datur effugium.* In *Hib. Syrac. p. 239.* *Chalypha Abdolkerymus,*

qui se غلاب القدر *Victorem Fati* aliquo versu insolentissime dixerat, mox retroacta fortuna coactus fuit, hosce sibi met applicare.

فما بلغت النجم عزاً ورفعة
وصارت رقباب القوم اجمع لي رقاباً
رمائي الردا سهما فاخذ جمرتي
فها ندائي حفرني عاطماً ماغنا

*Quumque astra tangerem gloria & celsitudine,
Et facta essent colla omnium populorum mihi ut lutum.
Jecit me Arcus Exitii sagitta; restinxitque prunam meam;
Et nunc ecce vocat me fossa mea nudum ornamentis, projectum.*

Ita legenda & vertenda, quæ summus noster *Erpen.* paulo aliter, quippe cui colluctandum fuit cum Cod. MS. in versiculis præsertim impurissimo. *رق* in *Lexicis* exponitur *Servitus, status mancipii; & terra mollis atque expansa.* Copulam horum dabit *Pf. 18: 42.* simulque lucem hinc accipiet. *Prunam vivam subito restinctam* refer ad *Cap. 18: 5.* الردا notat *Exitium grave, alicui injectum Lapidis instar:* notat quoque *قوس* Arcum, unde

Cl. Erpen. jecit me arcus tanquam sagittam. Omnino, *jecit in me arcus sagittam,* requiritur, ubi *Arcum Exitii divinitus ferentis* intelligendum, res ipsa monstrat. *Nullum Arcum intendit & Harir. Conf. 8.*

لكن قوس الخطوب ترشقني
بمصابيات من هاهنا وهنا

Sed Arcus rerum adversarum evibravit in me graves casus ab hac & illa parte. Grandi spiritu *Ibn Doreid:*

لن كانت الاحلام ناجتني بما
القاه يقظان لامدائي الردي

*Si somnia secreto dixissent mihi ea que
Incurro vigilans, uno jactu me consecisset
Exitium.*

Id est, *terrore mortuus fuisset, si somniasset antea, eventura mihi, qualia nunc fero.* Ad eandem *Allegoriam, & Gladios, ac Arma* traducunt. *Harir. Conf. 25.* الدهر بي فجرن بي
سوف الغدني وشن غارات الرزاييا
الغبس ولم يزل يسكتني وبيبري

Destinxitque in me Fortuna gladios fraudis suæ, & immixtis turmis prædatricibus calamitatum gravissimarum, me eradicare & excindere non cessavit. *Finio in illo Hudeilite:*

ولدهر ايام مرغاب كاومها

*Nam Tempus dies habet, quorum profunda
vulnera.*

Ad verbum *ברח* fugiet, sensu illo graviore quem amplexus sum, revocandum videtur, quod *Arabes* frequentant sub *partic. 2 Conj.*

ضربة ضربا مبرحاً
infixit illi *ictum vehementiorem, Metaph. ab iis qui susi fugatique.* Hoc tamen haud satis exploratum. Ad *החלה* optime collatum

jam *Jud. 5. 26.* ubi confarta quatuor verba, in atrocissimam plagam, qua *Sifera transverberatus, cum in ligni gradatione, Tutudit, contudit caput ejus; altius hausit, & trajecit tempus ejus.* Iste usus tractus a pertransendo, atque ita post se relinquendo quasi. Sic *transabit telum, & alia, apud Poetas.* Non est ergo *Hiph. sed Kal, & Diabyrambice ipse Arcus Æneus dicitur transabire corpus altissimis plagis, quum proprie tela tantum transadigat.* Interim in eo consistit magnitudo *Figuræ.* Mollius alicui videri posset, *faciet transabire eum Arcus, nempe sagittam.* Sed prius cum grandius, tum commodius ad structuram.

Ibid. Restat aliquid scrupuli, quod non tam alias explicationes premit, quam meam. Nempe *Vf. preced.* introducebam *improbi ventrem replendum thesauris ire Divine &c.*

25 שלף ויצא מגוה וברק ממררתו

25 Destinxit, & exiit de medio corpore; & acies fulgurans e folliculo fellis ejus: abit; super eum terrores.

יהלך עליו אמים;

26 כלל-

26 Om-

coque etiam applicui illud בלחמו in Cibum ejus; seponens, in oppugnationem ejus; quod tamen hisce figuris bellicis magis consonum; cum quibus nec prior pars, Erit tamen quo Ventrem impleat, satis conspirare videtur. Hos nodos secarem, non solverem, si Allegoriam immutari dicerem. Vera solutio hæc, quod vulnera, & plagæ in viscera adactæ, non male respondeant rebus noxiis in ventrem demissis, eumque discruciantibus. Sic Amrou Ibn Keltoum inter septem Celebratissimos Arabia Poetas,

فزلنم بمنزل الاضبايف منا
 فعجلنا القري ان تشتمونا
 قريبتكم فعجلنا قراكم
 قبيل الصبح مرداة طحونا

Accessistis ad nos loco Hespitum, vobisque cibum maturabimus; ne vituperetis nos: Hospitabimur vos, cibumque vobis maturabimus, vel ante auroram, Saxum omnina commolens.

Mouet ibi Scholiast. esse Allegoriam, qua Bello sevo, sæva vulnera inflaturo, dicantur excipiendi hostes, quod fines accedere ausi fuissent.

Vers. 25. Magnifica amplificatio; in qua enucleanda multum variatur. Cl. Cocc. I. omnia revocat ad vim pestilentie, ad quam Arcum aeneum inflectere cœperat; quasi diceretur, simul eduxit Deus e pharetra sua ברק telum sulgidum Pestilentie, simul ex corpore exanimato exit: Id autem telum abit e felle, i. e. e loco & sede fellis, cum terribili fulgure. Refertur ad Poxnam necis subitariae; qua luxuriosus in peccatis suis mori cogatur. Quam multa obtent, jam satis perspectum cenfeo. Generaliore sensu II. de Pined. in Paraphr. Pertransibit igitur per corpus illius jaculum di-

vine ulionis, & mortifero veneno tincta sagitta, quam terrificus ille Jaculator e pharetra sua splendentem ac Scintillantem depromsit: simulque gladium eduxit fulguris instar, cum terrore coruscantem, quem in illius viscera adiget, vasculum fellis vulneri lethali distrumpens. Tinctus itaque felle pallefcet glad us, multoque terribilior efficietur, ut qui ore & colore ipso mortem acerbissimam improbo denuntiet. Hæc ille Hebraizantium velligiis insilitens, quamvis & Vulgatum defendere conetur. Is III. habet, Eductus, & egrediens de vagina sua, & fulgurans in amaritudine sua: vadent & venient super eum horribiles. Suppletur ad participia illa Gladius, aut telum. גוה corpus, vaginam quoque notare posse, nunc, & olim, creditum; vel quod גוה sit Medium cujusque rei; vel quod vagina sit velut corpus gladio, intraquam continetur. Postrema ratione utitur Merc. cujus IV. sententia hæc est; Emergit sive strigitur telum, gladiusve, & exit e corpore, i. e. vagina, vel pharetra, & fulgur i. e. acies gladii, e felle ejus prodit. Super eum sunt terrores. Existimat שלף esse intransit: ex Ps.

129: 6. quamvis vim transit. alibi agnoscat, ut Ruth. 4: 7. Adde in gladio Jud. 8: 20. & 9: 54. & 20: 25. & 1 Sam. 17: 51. Unde commodius haud dubie V. Ducl. Belg. Educet gladium, & exhibit de corpore. Supplent in textu Aliquis, in not Deus; quod prima fronte nihil differt, quum tamen si Aliquis assumatur, Literalis potius sensus existat: manente Allegorico, si Deus resumatur, qui & V. 23. jam supplendus fuit. Minus placet VI. Jun. & Trem. Stringentis gladius exit e corpore, & coruscus e selle ejus: abentem invadunt terrores. i. e. dum ista effugit, ruit in alia. Languide. Languidum quoque & argutum nimis VII. quod tentavit Cl. de Dieu, ad impium trahens ה שלף, qui transverberatus arcu aneo, Extrahat illud telum, ita ut e corpore ejus exeat, aciesque e felle ejus: is tamen

Y y mien

26 Omne genus tenebrarum repositum pro reconditis *thesauris ejus*: consumet eum ignis non sufflatus: depascetur residuum in tentorio ejus.

כל-חשך טמון לצפוניו תאכלהו 26

איש לא-נפח ירע שריד באהלו :

27 Re- יגלו 27

men ne sic quidem liberatus est; sed **יהלך** *abit, super ipsum terroribus exilentibus. Idem ferme obvertatum III Groz. Hoc eleganter expressum a Doct. Crinsor. Quod si extrahere ei daretur telum, ita ut e corpore exiret, neque acies remaneret in plaga profundiore, nihilominus expositus erit diversis terrorum generibus. Sed quis, trajectis vitalibus, evadit tamen, extracto telo? Mortem potius hoc ipsum accelerat. Id Codurco ob oculos fuit; ita reddenti VIII. Educet transfixus ille sagittam e corpore confosso; & exhibit e corpore; & coruscabit de felle ejus: venient in illum terrores, nempe Mortis; quæ ut plurimum missionem sanguinis consequitur, ubi ferrum e vulneratorum corporibus educitur. Nititur usu verbi **שלף** in ferro extracto ex ventre Jud. 3: 22. unde locum nostrum lucidissimum fieri opinatur. Vellem clarius id ostendisset, nam mihi multa in his obscuritas. a. Nescio, velintne proprie, an improprie, hæc intelligi. b. Si improprie, ut series postulat, non capio, quomodo Telis Dei confixus, ea extrahere dici possit. c. Gravatur sese, educet, & exhibit e corpore, de sola extractione telis. d. Quæsitius, coruscabit de felle ejus telum, pro, in illud immergetur, ut stillet & coruscet eo. e. Constructio ultimi colli incommoda, nec explicatio satis plena. Ad fine quid IX. reperio apud Syrum & Arabem, educuntur & extrahuntur intestina ejus, & folliculus fellis ejus haurietur &c. Hoc Allegorie paulo aptius, nec tamen Linguae conveniens. Longissime inde deflectit X. Cl. S. b. mid. in hunc sensum, Quia ipse impius educet gladium suum, & exhibit per corpus illius, & acies e felle ejus prodibit, venientque super illum morientem terrores future condemnationis. Hoc fiet, quum vel ex desperatione gladio suo incumbet, ut Saulus; quia persequentes effugere non possit: Vel quum, ex singulari Dei judicio, gladius ille quem eduxerat ad defendendum se, in ipsum convertitur, & ipsius corpus, non ho-*

*stium, quos ferire cogitabat, penetret. Si talia adversus Jobum promississet Orator, Andabaturum more pugnasset. Literali sensui hic nullus plane locus: minime omnium tali. Nec Cl. Crom. XI. rein expedit, assumta notatione verbi **سلب** traxit spolia, rapuit,*

unde offert, rapuit, sed exhibit de corpore, eo sensu, quo ante, revomenda quæ sorpsisset.

Non convenit, etiam **שלף** extraxit ista vi auctum quoque fuisse concedatur, filo Allegorie, ad finem nunc decurrentis, descriptione sævissimarum plagarum, quæ per Arma Ultricia iræ Divinæ confertum insurguntur. Mirum in modum hæc arma nobis hebetat, quæ acueri voluit, Bolduc. XII, hunc sibi sensum confingens, *Educta est, & egressa a tergo Dei sagitta, quæ hominem, quum Arma ferrea & Arcum Chalybeum intactus effugisset, nihil tale suspicantem trajecerit instar fulguris &c. Allusum siue dubio pronunciat ad morem Parthorum, qui etiam quum fugiant, telis a tergo missis fauciant. Nec decorum Schema, nec aptum. גרה* tamen, ut **גרה** pro tergo facile admitto, hanc loci faciem XIII. amplectens, *strinxit Deus, cum relatione ad Ps. præc. tum Gladium, tum Sagittam, & exiit a tergo Impii; acies inquam fulminans e felle ejus. Abit in malam rem. Super eo terrores. Nempe יצא נפח יצא* repetitum, ex usu signato, 2 Reg. 9: 24. Possent quoque, *acies fulminans e felle ejus transabit.*

Sed **יהלך** per se stans, novum addit pondus, sub notione *pereundi*, quam reperies Cap. 14: 20. & 19: 10. & 27: 21. מררה Fel, vel & Folliculus ejus, Hepati adhaerens, includit omnia vitalia. Respicitur ad figuras ab ipso Jobo adhibitas, Cap. 16: 13. 14. 15. quæ nunc in ipsum retorquentur. Habebamus

mus ibi *Renes trajectos, cum effusione Fellis in terram.* Inde ansa data ad depingendum gravissimum exitium, quo improbus Raptor, destructo velut ultore Dei gladio, ferendus, & lentalibus plagis transverberandus foret; ut haud secus ac is, quem telum transibit, terræque affixit, summos inter dolores ac cruciatus spiritum exhalare cogatur. Sentis in rem præsentem vel maxime nos deduci, atque *Aciem fulminantem hujus Gladii, sub oculis Jobi, ita vibrari, ut simul in ipsius caput ictus terribiles recidant.*

Vers. 26. Necdum e fluctuatione emersum. Cl. *Cocc. I.* hæcce deflexit ad *Ademptionem mediolorum luxuriæ per plagas extraordinarias.*

צפונים cum R. *Salom.* intelligit *thesauros, fœdera voluptatis.* **חשך טמון** trahit ad *tenebras occultas illis thesauris recondendis.* Construit dein has voces cum *Nominat.* **אש**, in hanc seriem, *Omnes tenebras abstrusissimas pro thesauris ejus peredit ignis non eventilatus: depascitur superstitem in domo ejus.* Id ita exponit; *Maledictio Dei tanquam ignis, sine ventilatione, sine hominum ope, coortus, miris modis consumit abstrusissimos thesauros ejus, per omnes tenebras quibus occultebantur. Situs, curculio, mures, glires, nescio quid non corruptelæ, reditus ejus populantur. Pecunia in sumtus erogatur. Fœnus non reddit. Aliis modis acciditur &c.* Hæc tenuia, pro gravitate præsentis disceptationis. Constructio quoque adfectatior, *omnes tenebras comedit ignis &c.* Mollius fuisset, quod R. *Salom.* voluisse videtur, *Omnes tenebras calamitatum incubituras in ejus thesauros.* *Vatabl. II.* maluit, *Omnes tenebræ, & omnia mala, manent eum, propter occulta peccata ejus.* Utrumque non immerito rejectum a *Merc.* ita III. reddenti, *omnes tenebræ afflictionum abdita sunt, vel erunt, latebris ejus; quascunque quaesierit latebras, ubi se tutum fore patet, nil proderit; ubique occurrerent majores calamitatum tenebræ.* Plurima puncta tulit hic sensus, in cumque consentiunt de *Pined. Vavass. Codurc. Bolduc. Calvin. Genev. Angl. Belg. &c. Drus. Groz. Cler. &c.* Hoc ipsum grandius conceptum IV. ab aliis, *omnes tenebræ absconditæ pro latibulis ejus; h. c. nullum habet latibulum, ubi tutus sit, & tenebris tectus; quasi tenebræ absconditæ, per speciem Oxymori, essent, dissipatæ, fugatæ.* Cl. *Reim. V.* hac

figura aliter utitur, **צפונים** capiens pro *Domesticis, & intimis, ex Ps. 83: 4.* in hanc mentem, *Omnes tenebræ ubi quis latere posset, absconditæ erunt, & n. gatae, is qui ejus sunt familia.* Sic **חשך** *Tenebræ* deberent notare *latebram*; quum alias hoc in Libro designent horribiles miseras, ut *Cap. 15: 22. 30. & 3: 4. & 23: 17.* Hinc *Syrus & Arabs, omne malum repositum ejus prospiciet &c.* quod ex posteriori Colo & mihi aliquando mentem pepulit. Doct. *Hofm. VI.* *Omnes reconditiores tenebræ & miseræ sunt destinatæ ejus secretis. i. e. occultis criminibus, quod num. II. succinit. Eleg. Crisost. VII. Quicquid triste cogitari potest, mentem ejus volvet: quasi צפונים signaret abditos recessus mentis; quem utum sine exemplis recipere non auderem.* En tamen VIII. vicinum quid in *Hieronymi* nomen mentito *Comment. Tenebræ in hoc loco sunt peccata, sive commissa ab impio, sive committenda &c. quæ ideo in secretis mentis ejus absconditæ esse dicuntur, quia illis favet, eisque plurimum delectatur.* Ita & alii *Mystici veteres Tenebrarum opera mente concepta hinc exculpere; aliis tamen paulo rectius de pœna, & anxietate conscientie cogitantibus.* Cl. *Schmidio IX.* *omnes tenebræ absconditæ sunt occultis ejus, videtur referendum ad statum Animæ post mortem.* Supponit nunc agi de *supplicio invisibili illius, qui Vs. præced. suomet gladio perierat.* **צפונים** ergo explicat de *Anima, &*

quæ ad eam pertinent, quæ hoc nomine signetur, tum quod invisibilis sit, opposita corpori, visibiliter extincto: tum quod eidem occulta peccata inhæreant; tum quod digna sit tenebris æternæ damnationis mergi. Totus conspectus sic habet, *Tenebræ infernæ, in quas abit moriens, jam pridem reconditæ sunt animæ ejus Tenebricose, & occultis iriminibus obruta, invisibiles porro pœnas luituræ per ignem sufflatum Gebennæ; posteris ejus omni calamitate eradicandis.* Verum est *Ignem* huncce non sufflatum a *Chald. & Sal. Farchio* directè ad *Gebennam* esse reductum *Veteres Christianos* de eodem igne *irreducto* hic cogitasse, certa res est, quorum subtiliores speculationes dabit de *Pined.* longiuscule hanc in materiam evehctus. Prudenter tamen monitum a *Merc.* *Non respici cum hic, tum alibi, ad futuram vitam, sed tantum agi de Exitio,*

quod Deus impiis in hac vita immittit, deque Exemplo in eos edito. Hoc postulatum Merce-ri vocans Schmid. contendit per occasionem de altera vita aliquid aliquando dici; quod verissima demum hujus temporis calamitas sit, quae in aeternam calamitatem terminatur. Id non negasset Merc. qui cognitionem vitae futurae, & status animarum post mortem, Jobo & Amicis in solidum relinquens, improborum miseras temporales, aeternis compleri demum, & cumulari, ultro largiretur. Inde tamen non efficitur, directe, & aperte, hunc contextum de tormentis Animarum in Gehenna esse explicandum, quum utique plerique per ignem intelligant Maledictionem Dei, aliis quoque ad ignem fulminum respicientibus. Ajo quoque, quod hic de supplicio invisibili solius Animae intertextum vult Vir Doct. & violentum esse, & absurdum. Violentum; quia צפונים ad

Animam occulto in statu, occulta ob peccata, occultas pœnis luentem, trahere, nulla Linguae ratio permittit. Absurdum; quia de toto adhuc Homine sermo; quem frustra Gladio suo transfossam sibi fluxit Schmid. ad V. præc. quum Tjopharus pingat improbum Gladio Dei transfixum, hilce in Teriis, in quo ipsum Jobum, tanquam in speculo, aut Tabella ad vivum expressa, semet recognoscere velit. Huic serpo, reliquoque filo convenientius mihi videtur X. hocce, Omnes tenebrae recondite in thesauros ei: absument eum ignis, qui non sufflatur &c. Hæc pro cumulo prægressis imposita, denunciant iræ Divinae insinuatam quandam vim, & molem, cum qua improbus colluctandum habeat, semperque sit habiturus, ubi semel in Manus Dei cepit incidere. חשך Tenebræ anxietatum & miseriarum. כל חשך

Quicquid tenebrarum dici potest; tum in hac vita; tum in futura, cui sane suus quoque locus, per legitimam consequentiam. טמון Abscondite, pro thesauro puta, ex usu insigniore verbi טמון in Thesauro, vel penu recondito. Vide Esay. 45: 3. & imprimis Jer. 41: 8. Similiter צפון in Thesauris crebrum, ut Prov. 13: 22. & Ps. 17: 14. De thesauro iræ explicui נצפנו Job. 15: 20. eademque vis Cap.

24: 1. recurret. Ergo לצפוני in thesauros ejus; vel & in penum, thesaurosque ciborum; eadem Allegoria, qua V. 23. Conferendum dictum Jac. 5: 3. Thesauros vobis congestistis, O Divites avari! in ultimis diebus: Thesauros videlicet iræ. Habes Ibid. πῆρ ignem carnes Avari depasturum; quod contonat nostro, Comedet eum ignis non sufflatus; vel potius, qui non sufflatur; forma præter. ut recte monet Schmid. Nobilem illant in priori parte Jun. & Trem. Omnes tenebrae recondite sunt in repositis ejus, i. e. assertatis ei a Deo: sed diversi abeunt in altera, Consumet eum ignis non accensum statu: i. e. stipula aut stupæ instar sponte ardentem, ut Jes. 1: 31. Argute nimis, & exiliter; quum Ignis qui non sufflatur habeat aliquid formidolosissimum. Est nempe Periphrasis insignis, sive Fulminis, quod Aesch. in Prom. 358. est Ζηνὸς ἀγρονόος βλάστη, Jovis celum vigilans, instar ignis pervigils supiri aut extinguisci nescium: sive mali morbi viscera exurentis, & depascentis; sive generalius, iræ & maledictionis Divinae, corpus simul & animam consumentis; atque perenni, ac pervigili velut, flamma, consumptura in æternum. Cuncta hæc in Jobum examussim quadrant, quem hisce ignibus tactum, ulteriusque perdendum, inclementis censor judicabat. Ad figuram nostram proxime accedit Aeschyl. Prom. V. 877. ubi Oestrum doloris vocat ἄδυτον ἀπύρον telum non igne humano, sed Divino, seviens.

Ibid. Polterius colou non omnino exemptum difficultati. Plurimis a רעע in Kal cum Merc. placuit, Male habebit residuus in tabernaculo ejus. Non ipse solum male perdetur, sed quisquis in domo ejus superstes, propter eum male habebit. Alii a רעע in Niph. Atteretur, confringetur: quamvis R. Periz. ex Kal dederit, conteret ignis residuum &c. Alii denique a רעה ex Niph. depascentur residuus &c. Cuncta hæc discussa a Merc. qui etiam submonet, quosdam שריר ad ipsum impium referre, ut sit, ipse Residuus in suo tabernaculo, omnibus absumptis, adfigetur; idque in Jobum ab iisdem dictum centeri, qui solus e suis superstes, gravissime discrimiabatur. Conferatur quoque de Pineda, huc acclinis, & Vavass. cum Bolduc. qui suavitudiis suis hic iterum indulgens, Sacrum Jobi tabernaculum fingit, frequentia desitutum; quasi Ei exprobra.

27 יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה
 לו ;
 28 יגל יבול ביתו נגרות ביום
 אפו ;
 29 זה

27 Revelabunt coeli iniquitatem
 ejus; & terra infurget in eum.
 28 Apparebit proventus domus
 ejus: Bullientes æstus, in die nasi
 ejus æstuantis.
 29 Hæc

braretur, tanquam *Sacerdoti*, quod *Sacra* sua minus celebrata, quin desolata, experiretur. *Jarchio* שריר est *Lot*, in tabernaculo suo, i. e. uxore, male habitus. Hæc relatu indigna, nedum refutatu. *Superstitem* vocari ipsum *Jobum*, ratio Linguae non permittit, quippe in quem cum maxime universæ domus ruina incubebat, quique sub ea obtritit quasi jacebat. Ne illi quidem recte, qui posteros intelligunt, vel heredes. Multo minus concesserim *Mercero*, rem familiarem residuam hac voce designari. Constans usus ejus, in uno, pluri- bus, qui communem cladem fuga elapsi. Hinc talis nascitur conspectus, ex *sut. Kala* רעה, *Ignis iste depascet Residuam*, si forte, & *Elapsum*, in tentorio ejus. Hoc est, internecione delebitur universa talis hominis familia, atque nulli plane cladem huic Domui incumbentem evadere concedetur. Si תרע scriptum esset, cum תאכלהו ad אש pertinere, omnes vidissent; ירע tamen rite post אש, quod communis est generis, resumptum, quia לא נפח non suffiatur, in masculinum jam inclinatur. Talia multa colligi possent. Si quis ex *Niph.* malit, *Depascetur*, illo igne, *Elapsus* in tentorio ejus, non intercedam; nam simillimum extat *Gen. 7: 22.* ימה pro ימרה delebitur. Id certissimum, ἄμεδξ sive *At.* sive *pass.* splendidiorum efficere orationem; atque cum præc. membro suavius convenire.

Vers. 27. Nulla in verbis ambiguitas; quæ rite modo nectenda. Nimis restrictum I. quod *Cocc.* habet, *Cælum & terra*, tanquam *Testes*, in ipsum *Judicis* sententiam exequentur. *Cælum* ei in æs; terra in pulverem vertitur: sterilitate puniunt. *Pecunia* ejus de cælo tanguntur vel fulmine, vel pestilentia, aliisque morbis.

Cognatum quid dedit de *Pin. d. Cælum & terra* sterilefcunt adversus impium &c. Ex *Nicot.* idem adfert ignem cælestem quo armenta consumta, & *Ventum*, quo *Domus* concussa &c. *Bolduc.* qui ignem non sufflatum *Vf.* præc. de *Rubigine* segetes depascente exponi posse censuerat; eodem inclinatur, latiore tamen hunc conspectum adjungens, undique mala in ipsum ingruent, eumque impium esse testabuntur. Huc tendit *II. Merc.* in hisce. *Deo irato creaturæ omnes velut inimicæ ei future, & velut in eum armandæ, ut & e cælo cum eo pugnetur, & e terra.* *Cl. Schmid.* III. difficultatem movet, quomodo denuo de *Impio* tanquam vivo, & in domo sua constituto, agatur, cum modo occisus fuerit *inductus* &c. *Frustra*: nec dubium, quod & *Merc.* alii que insinuarunt, ad *Jobum* ipsum aperte digitum intendi, adversus quem *Cælum & Terra* veluti consurrexerunt. *Speciatim* retundi putem *Jobi* confidentiam *Cap. 16: 18. 19.* ubi *Terram & Cælum* *Innocentiæ* oppressæ citarat testes. Imo vero, inquit *Objurgator*, & *Cælum* pœnis inauditis tibi infligis *Testimonium* contra te tulit, atque occulta tua crimina revelavit: te *Noctentissimum* arguens: & *Terra*, similiter contra te insurgit; quum te *probi* juxta improbique condemnent; atque tellus te amplius ferre recuset: dignum videlicet, qui *quantocyus* excindaris. Hæc nimis dura videri possent, sic in *Jobum* jacta: & sunt sane; sed in hisce *Certaminibus* verba duriora ubique volant; quæ *mollissima* tamen censebant *Socii*, eo quod *Jobum* semet *obdurasse* adversus Deum putarent; cujus *contumacia* severissime comprimere & contundi mereretur.

Vers. 28. Plus difficultatis habet hæc clausula, quam prima fronte apparet. *Merc. I.* cum plerisque dat, *Migrabit germen*, vel *proventus domus ejus*, & *misere dissipabitur*: defluent & decurrent ejus reditus omnes, vel per malam administrationem, vel alio aliquo modo &c. In hac sententia נגרות *Judeis* sunt a-

quæ effusæ, per Ellips. præp. comparantis. Alit cum Merc. subaudiunt ex כּוּל proventu, טובות Bona, vel הַבוּאוֹת Reditus: quæ parum limpida. Ne fortune quidem migrantes, ac dilapsuræ, valde quadrant, quod supra jam omnibus fortunis exspoliatum habuerimus Raptorem. Minus adhuc convenire putem II. opes destillantes ac disfluentes e domo luxuriosa, ob cælum & terram subsidia negantes, per sterilitatem, quorsum tendit Cl. Cocc. Vicinum est quod Chald. נַגְרוֹת trahat ad oleum & vinum disfluens. Longius abit Cl. Schmid. III. cui נַגְרוֹת defluentia, miro acumine, cum כּוּל ita conjungere placuit, ut hoc ad terram relatum, signet ejus proventum; illud ad Carlos redustum, notet pluviam, rorem, & alia cœlitus influentia, ac defluentia, proventibus terræ augendis. Repetere constructioni expediendæ jubet verbum יָגַל, ex priori membro, ut post, *Migrabit proventus Domus ejus, subsumatur נַגְרוֹת יָגַלוּ Migrabunt defluentia, in die iræ ipsius: adfixo ad impium relato passivè. Vereor ut necdum intelligas. Migrabunt defluentia, est pluvia, ros, atque aliæ benedictiones influentiaque colorum subtrahentur.* Vult enim describi nunc Effectum ejus quod V. præc. dictum, cœlumque hoc pacto revelare iniquitates improbi, creaturis cœlestibus, & terrestribus, veluti conspirantibus, ad ejus furas evertendas. In נַגְרוֹת pluviam, rorem, & reliqua, nunquam captasset Vir Doct. si genuinam vim Lingæ satis perspectam habuisset, quæ longe longeque diversum quid suggerit, de quo statim. Quam dura quoque repetitio illa יָגַלוּ Migrabunt? Quam incommoda denique tum expositio, tum connexio? quæ cum prægressa serie rerum nulla ex parte cohæret, ne secundum eas quidem meditationes, quas ipse Schmid. secutus fuit. Ait quidem, *summatim V. 27 28. colligi, quæ hætenus de impio dicta sunt.* Sed summa illa consummatio utique & cumulatio concipi debuisset, si magnitudini materiæ præmissæ responsura esset. Non respondet quoque, quod IV. Variabl. alique כּוּל germen traxere ad

posteritatem in exilium ituram; quum Domus huic, ne quidem שְׂרִיר superstitem ullum mansurum, sed ad interuencionem usque omnes fore delendos, modo sit inlinuatum. Mitto

כּוּל pro posteritate, & alia, parum liquida. Examinanda V. Vers. Vulg. *Apertum erit Germen domus illius: detrahatur in die furoris Dei Ibi Hieron. fœditius habet, In iudicio Dei, quando impius condemnandus est, non solum omnes cogitationes cordis ejus; verum etiam principia interfectarum cogitationum Deo pandenda &c. mitteturque tunc & detrahatur in teuebras exteriores.* Similia invenies in *Gloss. Ordin.* Longe aliter de Pined. sic commentans, *Revelabitur germen domus, est, cognoscunt omnes unde impio tot fructus, & tanta bonorum abundantia: ex fraude videlicet, & rapina.* Vel etiam, *Fructus & proventus, quos condiderat, quosque pauperibus negaverat, aperientur & patebunt omnibus, cedentque in sustentationem pauperum.* Ad alterum, detrahatur &c.

observat נַגְרוֹת videri inferre fluxum præcipitem, vel distrabi defluendo: addens, forte respici ad vastationem domus quæ fit a milite furenti, horrea & Apothecas ingrediente, dulia vertente, frangente vasa omnia, oleum, vinum, liquida, effundente &c. Prius membrum ad mentem priorem de Pinedæ accipiens Bolduc. ne ex eo profecisse videretur, in posteriori ita eum taxat, *Tantum abest, inquit. ut verbum נַגַּר violentiam sonet, (quod quidam Recentiorum inculcare conatur) ut potius quietum, silentiosum, & imperceptibilem fluxum notet: atque denotetur, impium imperceptibiliter facultates suas de die in diem amittere.* Notat etiam diversas fluxionum vias; nempe unus creditorum habebit vineam, alius agrum &c. hoc fures, illud scortum trahet ad se, ut tota ejus substantia, per usuras & rapinas quasita, detrahatur, vel verius distrabatur. Vides tibi plus Juris in Ling. Hebr. adfiscere Commentatores, quam in ullam aliam cuiquam Erudito permissum, quum quilibet ferme suas ei ideas, formasque, subjiciat, vel aliquid hinc inde arripiat, quod deinceps bona fide non tantum, sed & fidenter, pro vero tradat. Rectissime violentiam, & fluxum præcipitem Thematî נַגַּר tributum esse, percipias ex *Lib. de Def.* ubi vim bullientis fervoris ei vindicavi ex نَغْرٍ. Vide pag. 63: 64.

29 זה חלק-אדם רשע מאלהים

ונחלת אמרו מאל :

29 Hæc portio hominis improbi a Numine; & hæreditas rerum ipsius a Deo.

64. 68. 69. Dedi ibi נגרות nostrum, *torrente astu raptas & avectas fortunas, communem calculum secutus, agi hic de opulentia retro sublapsa, & aquarum more dilapsa, ex 2 Sam. 14: 14. Obstant interim scrupuli ad num. 1. moti; quos ita forte tollere esset, ut pro clausula subnectatur, Domus improbi cum opulentissimo proventu, migrans veluti in longum perpetuumque Exilium, atque Torrentium aquarum more præcipiti impetu avecta.* Hoc superiore contextum non indecenter forte clauderet, atque cum *Vs. 24, 25, 26.* satis pulchre connecti posset; quatenus *Domui, cui Deus vim & molem suam bellicam immisit, nihil aliud reliquum quam Migratio omnis felicitatis, omniumque fortunarum Exilium* veluti, cum perpetua dissipatione, & evastatione. Hunc adspectum juvat nonnihil formula *Cap. 42:*

10. Dominus שב את שבות יסב reduxit abductionem, sive Captivitatem Jobi. i. e. *Collapsas ejus res instauravit: ad quam rationem Exilium, hic pro ruina & subversione signanter veniret.* Ita נגרות vel ad יבול sese referret, *collective;* vel aliud aliquid suppleret, veluti אוצרות, thesauri, תבואות, reditus, &c. nam כנגרות, pro כמים נגרים instar aquarum præcipiti astu fusarum, quod *Codurc.* unice verum putat, nimis durum. Ne illa quidem mollia; unde mihi VI. firma adheret suspicio, longe aliam Faciem textui huic addendam; *Manifestabitur, aperietur, promicabit, proventus Domus ejus; exæstuantibus fluctus iræ in die Nafi ejus.* Non debuisset Schmid. ad impium deflectere *adf. in אפו,* quum *Vs. 23.* habuerimus חרון אפו Æstum Nafi Dei. Inde cibum ventri sarcendo largiter suffecturum tamen, Sarcaltice dictum vidimus. Eodem Sarcasmo יבול proventus Domus impie vocari suspicor עברות effervescentias Nafi Divini, quas grandi vocabulo נגרות cum sonitu & strepitu exæstuantibus inducit ve-

hementia *Tsophari.* Ita *Jobus* vocem intellexisse videtur, *Cap. 21: 30. Diem effervescentiarum memorans. Cap. 40: 10. habebimus effundere effervescentias Nafi.* Si has נגרות absolute vocari posse contendam, nil nimium tetendero; quum vel directe, vel comparate, *Aquas effusas* hic intelligent omnes. Eo promptior hic usus, quod אף Nafus eum sponte suggerere videatur. *Æstuantibus fluctus Nafi, in die Nafi.* Hic est perpetuus proventus, reditusque Domus improbe; thesaurus inquam iræ, in die iræ; ad *Rom. 2: 5.* Vox Ἀποκαλύψεις *Ibid.* nec non *Cap. 1: 18. Ἀποκαλύπτται ὃ ἐργήσῃ ἀπ' ἡμῶν* &c. cum nostro יגל Revelabitur, Exprometur, suaviter concinit. Posses & transitive, Revelabit Deus proventus Domus ejus; eodem jure quo *Vs. 23.* Malim tamen intransitive, prout Arabibus

جـ non tantum est Revelavit, sed etiam clare & manifeste patuit. Id in proventus terræ etiam usurpatum, colligas ex *Prov. 27: 25.* Apparuit גלה חציר *Apparuit gramen, conspecta est herba.* Illuc cum gratia alludi potuit, *Manifestus promicabit proventus Domus ejus, immensa moles iræ divine usque & usque super ipsum effundenda.* Finem facerem, nisi religioni esset subticere; נגרות etiam sumi posse ut *Pf. 77: 3. נגרה יד plaga exæstuanis, sanguine bulliens,* ex iis quæ *pag. 66. de Def. dedi.* Nempe הגיר על ידי חרב *Pf. 63: 11. Jer. 16: 21. Ezech. 35: 5. est facere bullire vulneribus & sanguinem eructare, ut Ibid. reperies.* Hinc נגרות possent esse *Vulnera exæstuantia, secundum Allegoriam Vs. 24: 25. expositam.* Prius longe prætulim, quippe quod clariorem præbeat conspectum non presentis tantum, sed & Future iræ; quam quidem ego ab hisce phrasibus separare non auderem, sic conceptis, ut utrumque genus pœnarum amplecti videantur. Hoc tamen non nimis urgendum; ex responsione, & refutatione *Jobi* patescit; quæ

quæ circa præsentem & Visibiles pœnas tota occupatur. Difficultas inde oriunda, ad Cap. seq. resolvetur plus vice simplici.

Vers. 29. Epiphonema decentissimum, quod non parum firmit, cum præsentibus, respectum quoque ad futuras pœnas. Nempe magna cum virtute orationis חלק Lapillus, portio hereditaria, & נחלה Hereditas lectissima, transferuntur nunc ad supplicia, & pœnarum veluti perpetuam possessionem, quam ceræet improbus, atque in quam tanquam Heres immitteretur.

Nihil hic difficile, nisi נחלת אמרו, quod Cocc. I. post Merc. est Hereditas a Deo addita, decreta, definita; satis venuste. Id in Angl. Vers. etiam eleganter expressum per appointed. Aliis Hereditas sermonis ejus placet II quod exponitur de Blasphemia, vel impie & insolenter dictis, in Deum, in Homines. Vide Genev. Belg. Codurc. de Dieu &c. Speciatim hic pungi censet Jobum nostrum Bolduc. quod de Re ipsa, & improbitate admitto; de verbis nunc minus quadrat. Subtilius III. Schmid. Hereditas fame & magnitudinis ejus. Magis aridet, quod addit, sermonem nunc includere propositum animi, & totum vite institutum. Nec abludit a vero, quod de Pined. IV. simplicissimum censet, אמר pro Negotio accipiendum.

Certe apud Arabes אמرو⁵ cum sermone,

complectitur Rem, negotium, statum, conditionem, usum longe & late diffusum, quem exemplis nonnullis illustrare operæ pretium. Hist.

Tam. p. 7. فعبرته بما كان عا-
من اول امره وحواله

Et exprobrauit ei prisimam ejus rem, sive conditionem, ac statum. Et p. 51. ثم

لادري امره الي ما ذا ان
Reliquam ejus rem quo evaserit ignoro. Similiter
ابتداء امر

negotii alicujus, frequentatur apud Historicos, pro fortuna & vite publicæ initio; itemque
انقطع امره
Abruptum est ejus negotium, pro perit, occidit, &c. Harir. Conf. 25.

اعتبروا بما بدا من ضري
ياطن حالي وخفي امري

recognoscite ex eo quod de miseria mea apparet, interiorum statum, & occultam rem meam. Infinita talia passim prostant. Sic Hereditas rei ejus sive negotii ejus, commodissimum fundit sensum; in quo tuto acquiescitur; quod &

דבר Verbum, ad Rem, & Negotia, sese extendat, & נחלת דברו simili elegantia expressi potuisset.

